SABUNDE (RAYMUNDUS DE).

7482. Theologia naturalis.
Martin Flach. Strasburg. 21 Jan., 1496.

Sm. folio; sigs. $[*]^6$; a^8 b–y^6 z^8 $ꝛ^6$ $ꝯ^8$; 162 leaves; 2 cols. with marginalia; 50 lines; gothic characters of 2 sizes; {Strassburg, press xvi, types 1, 5}; head-lines giving the numbers of the titles and subjects; capital-spaces with guide-letters.

1^a [Title]; Theologia naturalis siue li-‖ber creaturarum specialiter ‖ de homine et de natura eius inquantum homo. et de his que ‖ sunt ei necessaria ad cognoscendum seipsum ꝛ deum. et omne ‖ debitū ad quod homo tenetur et obligat̄ tam deo q̄ꝫ ꝓximo. 1^b; [blank.] 2^a, col. 1; Incipit Tabula huius libri. [ends 6^a, col 2.] 6^b; [blank.] 7^a, col. 1; Incipit Theologia naturalis ... ‖ ... (l. 6) ... cōpositus a ‖ venerabili viro / magistro Raymundo ‖ de Sabunde / In artibꝫ ꝛ medicina do‖ctore. ꝛ ī sacra pagina egregio ꝓfessore. 162^a, col. 2 [Colophon]; Finit liber creaturaꝝ seu nature siue ‖ de hoīe ꝓpt̄ quē alie creature facte sūt. ex ‖ cuiꝰ cognitōe illūinat̄ hō ī ꝯgnitōe dei ꝛ ‖ creaturarum. Impssus Argentine per ‖ Martinum flach. inibi cōciuem Anno ‖ incarnatōis dn̄ice Millesimoq̄dringen‖tesimononagesimosexto. menß ẏo Ia-‖nuarij die vicesimopmo. 162^b; [blank.]

Hain-C. *14069. Proctor 703. B.M.

Capitals, paragraph-marks &c. inserted in red. A flyleaf at the beginning consists of a fragment of a vellum MS. with musical notation. In old leather covers rebacked and wanting the clasps and bosses. Inscribed on title-page: Conuentus S. Petri [*erased*].

The Prologue (leaf 7) was put on the Index in 1595, probably because of "its language about . . . the book of nature, language which goes near to making the written Word superfluous"; see Webb, no. 6526, pp. 292 &c., and the 'Apology' of Montaigne (no. 5194, bk. ii, essay 12), who published a translation of the work in 1569.

The author was a doctor of medicine and taught at Toulouse, where he died about 1432.

Raymond of Sabiende (fl. 1432), Spanish, taught at Toulouse

The [illegible] says ~~[illegible]~~ the prologue was put on the Index because it says the Bible was the only source of [illegible] religion.

– see the [illegible] MS. note in leaf 7
PROLOGUS "Iste prohibetur
legi a Clemte VIII".

ti qui in omni bus que locu tus es cre dunt. Piesum[illegible]

℟ Egre gi e dei mar tyr seba sti a ne princeps ac ppaga tor sanctissimorum preceptorum ecce nomen tu um in libro vi te cele stis as scriptum est e[illegible] memoria le tu um non dere lin que tur in secu lum

℣ So cius enim factus es supernarum virtu tum que et in celis spiritum tuum su sce pe runt. Et memoria[illegible]

℟ Ad hoc tantum sub clamide xpi militem age bat a[illegible] sconditum ut deo redderet ani mas quas dy a[illegible] bo lus cona batur au fer re. Sebastianus [illegible] xpianissi mus quem occulta bat milita ris ha bi tus.

11.a.
viii

Ut deo. Ad cantica. Multitudo languentium veniebant [illegible] eum et sanabantur omnes ae via. ℟ Clari ssimus cottidi[illegible] vi ris marcellia no et mar co sua de bat secu li blandimenta respu e re et momentane a tor mentorum genera non ti me re. ℣ Beatus sebasti[illegible] nus suadebat marcelliano et mar co seculi blandiment[illegible] respu e re. Et momentanea. ℟ A legit do mi nus

beatus sebastia nus athletas dei inmenso certaminis ponde/
re fatigari dixit o fortissimi milites xpi nolite per mi sera blan/
dimenta coronas deponere sempiternas. a Sebastianus di/ [viii]
xit marcellia no et marco non uos seducant blandimenta
mulierum. a Nolite timere non separabuntur a uobis serva/ [viii]
bunt ince lum parare uobis sydereas mansiones. a Seba [vii]
stia nus dixit ad sycostratum saluator noster a peccatoribus
dignatus est suam exhibere presentiam. a Policarpus pre [viii]
biter dixit beato sebastiano beati estis qui audistis vocem
domini mei iesu xpi. a Nos famuli domini seruos et apostolos [viii]
iesu xpi venimus adorare. R Xpo cottidie sedulum
exhi be bat offi ti um ut xpiano rum ani/
mas quas in tormen tis vide bat deficere con for ta/
ret. V Ad hoc tantum sub clamide terreni imperii xpi
militem agebat ab scon di tum. Ut xpianorum. R
Hoc uxor nycostra ti dixit bea to sebasti a/
no beatus es tu et benedictus sermo o ris tu i/
per iesum xpm dominum no strum. V Benedic/

Theologia naturalis siue li-ber creaturarum specialiter

de homine et de natura eius inquantum homo, et de his que sunt ei necessaria ad cognoscendum seipsum ⁊ deum, et omne debitū ad quod homo tenetur et obligat̃ tam deo q̄ ꝓximo.

Tabula alphabetica

Incipit Tabula huius libri.

a Amor est
ꝑmū donum. ⁊ res
data est tm̄ signū
amoris. titl'o. cvi.
Amore solo possu/
mꝰ deo retribuere.
et ꝙ sola amoris retributio est deo acce
pta. titulo. cix. ⁊. cx.
Amor quantū bonū sit. ti. cx. ⁊. cxi.
Amor quali modo ⁊ ordine dꝫ dari deo
ti. cxij. ⁊. cxiij.
Q, nulla excusatio pōt esse homi si non
reddit deo debitum amoris. ti. cxv.
Amor ꝑmo dꝫ dari deo. deinde homi. ⁊
deinde creaturis. titulo. cxx. ⁊. cxxij.
Amare tenet quilibet alium hominem
sicut seipsum. titulo. cxxij.
Amor solꝰ fac hoiēz bonū l' malū. cxxix.
Amoris proprietas est ꝙ vnit amantez
cum amato. ti. cxxx. ⁊. cxli.
Amore nr̄o nulla res est digna q̄ nō pōt
amorē nostꝝ meliorare. ideo solus deꝰ
ꝑmo ⁊ ꝑ se ē amandus. ti. cxxxiij.
Amor tantū se extendit quantū res pri/
mo amata. ti. cxxxiiij. ⁊. cxxxvi.
Amor ꝑmꝰ nō ē nisi vnus. silr res ꝑmo
amata nō pōt esse nisi vna. ti. cxxxiiij
Amor ⁊ volūtas hn̄t se ad rē ꝑmo ama/
tā sic̄ vxor ad maritū. cxxxv. et. cxxxvi.
Amor primꝰ vel est ad deū vel ad seipm
id ē ad volūtatem ꝓpriam. ti. cxxxvij.
Amores duo primi sunt inter se inimici
capitales. ⁊ que sit proprietas amoris
primi. ti. cxxxviij. ⁊. cxli.
Amores duo ꝑmi oñdūt duas eē ciuita
tes post hanc vitā. ti. xci. ⁊. clxix
Amās seipm ꝑmo facit se tāq̄ deū. ⁊ ꝑ/
ponit se deo. ti. cxl. ⁊. cxlvi
Amor dei q̄n est primꝰ est origo oim bo
norū. sed amor suiꝑsius radix est oim
maloꝝ. ti. cxli. ⁊. cxliiij.
Amor dei lux est. sed amor suiꝑsius te/
nebre. titulo. cxlij
Amor dei causat vnionē inter homines
amor suiꝑsiꝰ diuidit homies. ti. cxliiij
Amor ē tāto melior quanto ꝯmunior. ⁊
tāto peior quanto ꝑticularior. ti. cxlv.
Ex amore suiꝑsius hō pōt cognoscere
quō se debꝫ hr̄e erga deum. ti. cxlv
Amoris dei fructus est gaudiū. sed fru/
ctꝰ amoris ꝓprij est tristicia. ti. cxlviij.
Amor dei ē totū ⁊ solū bonū homis. cli
Amor ⁊ tior quō ꝯpanf adiuicē. clxxviij
a Angeli ꝙ sint. ⁊ ꝙ mlti sint. et ꝙ
sit ordo inter eos. et q̄t ordines
sint angeloꝝ. ccxviij. ⁊. ccxix.
Angelis et hominibꝫ ratiōe liberi arbi/
trij eadem conueniunt. ccxxij.
Angeloꝝ casus. corruptio ⁊ malicia vn̄
originē et ꝓcessum habuit. ti. ccxlij.
Angelorū malicia ⁊ corruptio quanta
fuit. titulo. ccxliiij
Angeloꝝ malū ē duplex. scꝫ culpa et pe/
na. et vbi puniantur. ti. ccxlv.
Angelus primus quō domiaf angelis
malis et hominibꝫ. ti. ccxlvi.
a Anima q̄s potētias et ꝟtutes et
officia habeat. ti. cv.
Aīa rōal' ē imortal'. cv. ⁊. ccxvij
Anima quomodo corrumpif ⁊ macula
tur dum corꝑi ꝯiungif. ti. ccxlviij
Anime vita est duplex. titulo. ccxxxi
Anima quomodo alif et nutrif per cor/
pus christi. ti. ccxc. et. ccxcij.
Aīa habet duplicē societatez cum carne
xp̄i. ⁊ quō dꝫ vniri carni xp̄i. ti. ccxci
Aīe an̄ ꝑfectaꝫ satisfactionē decedentes
purgabunf in purgatorio. ti. ccc.
Aīa videbit deū clare. s. facie ad faciē. c/
Aīa recuꝑabit corpꝰ suū glīficatū (liiij
et in statu magis amabili. titulo. clv
Aīa dānata odit deū et oēs creaturas ⁊
oīa oꝑa sua. ⁊ ē ī eterna tristicia. ti. clxi.
Anima damnata nō solū erit in tristicia
sed etiam in pena. ti. clxiij.
Anime damnatoꝝ ī quo loco et quo in/
strumento puniant. titulo. clxiiij
Anima quomō pōt puniri. quare debet
puniri et qualiter. ti. clxv
Anime damnatoꝝ recipient corpus su/
um ꝯtra voluntatē suam. et q̄lia erunt
corpora damnatoꝝ. ti. clxvij
Aīe damnatoꝝ accipiēt tristiciā ⁊ penā
a deo et omi creatura. ti. clxviij.
a ARs affirmādi et negandi oīa
que ꝑtinent ad hominē inq̄tuz
homo. ti. lxvij. et. lxviij

Tabula

Affirmare et negare ptinēt ad intellectū titulo.lxv.

BAptismus q̄re sit institut⁹.et cetera de baptismo q̄re infra Sacr̄m.

Baptismus aliter delet pctā. alit̄ pnīa. ti. ccxcv.et.ccxcvij

BIblia ē liber dei. et in ea scripta sunt v̄ba dei.cc.et.xi

Biblie v̄bis ē credendū. ꝛ quō hō se dz hr̄e circa v̄ba dei.ti.ccxiiij.

CIuitates siue māsiones due sunt post hanc vitā.ti.xci.et.clxix

Corruptio pmi homis vñ originez habuit.ti.ccxxxvi.

Corruptō fuit p⁹ ī āgelo q̄ꝫ ī hoīe.ccxli.

Corruptio angelorꝫ vñ originē habuit. (ccxlij.

Itē quanta fuit.ccxliiij.

Corruptio liberi arbitrij aliter se hꝫ ī pmis parentib⁹.et aliter in posteris et filijs eorum.ccxlviij

CReature quō ꝯtinue dāt totum quod habēt.titulo.l.

Creature facte sunt pp̄ter hoīez et quō oīa seruiūt homi.ꝛ quō clamāt ad hoīem.ti.xcvi.

Creature sunt facte vel ad gaudium.vel ad doctrinā homis.ti.xcix.

Creature habēt esse nobilius in homīe q̄ꝫ in seipsis.ti.ciij.

Creature oēs clamāt q̄ hō debet solum deum amare et ei seruire.ti.cxiij

Creature oīes obediebāt homī in primo statu.ti.ccxxxv.

Credere fidē catholicā q̄d ꝯferat hoī.lxviij.et.lxxx.

Nō credētes sūt inexcusabiles lxxxi.et.ccviij.

CRementū alic⁹ rei ē duplex.s.extrīsecū ꝛ ītrīsecū ꝛ quō hō pt crescere ī deo ꝛ de⁹ ī hoīe.clxxxix.

DAre ē dō proprīū et naturale.ti.l.

Dānati. q̄re sup̄ aīa dānata.

De⁹ vnus est q̄ oīa cōdidit et ordinauit.titulo.iij.et.lix.

Deū tm̄ vnū esse ostēdit vnitas ordinis et gubernatio.ti.iiij.et.lix.

Deus est actu infinitus.ti.vi.

De⁹ hꝫ ī se esse.viuere.sentire.intelligere et quomō.ti.vij.et.xxxvi.

Deo omnia ꝯueniunt p esse.et quale sit esse dei.ti.xij.et.lxiiij.

Deus oīa pduxit de nō esse et nihilo. titulo.xv.

De⁹ pduxit mundū de nihilo.voluntarie ꝛ absq̄ necessitate ꝛ nō ab eterno.et q̄re pduxit mūdū.ti.xvij.et.xxij.

In deo sunt idē esse.viuere.sentire.intelligere.velle.posse.bonū.verꝫ.titulo.ix.x.et.xxvi.et.xlij.

De⁹ hꝫ in se liberꝫ arbitriū.et de nobilitate liberi arbitrij.ti.xxxvi.

Deus est vita oim.et oīa viuūt in ip̄o et solus immortalis.et dn̄s vite ꝛ mortis.titulo.xxviij.

Dei intelligere quale sit.ti.xxx

De⁹ videt et intelligit actu totū mundū et oīa ꝯtenta in eo.ti.xxx.

De⁹ nō est corpus sed tot⁹ intellectualis et spūalis.ti.xxxij.

De⁹ nihil pōt velle nec facere iniustum ꝛ ꝯtra rōem.ti.xxxvij.

In deo est summa libertas ꝛ oīe dominiū.ti.xxxix.

De⁹ quō dicat̄ oīpotēs.ti.xl.

D. nō possit esse nisi vn⁹ oīpotēs.xliij.

De⁹ an potuit pducere ꝛ generare deū ꝺ seip̄o ꝛ de sua pp̄ria natura.xlvi.

In deo esse eternā pductōꝫ pbat mundi creatio.ti.xlviij.

Itē plenitudo iocūditatis.xlix.

Itē plenitudo dandi.ti.l.

Deus a deo pductus ē ei totaliter equalis ꝛ ꝯformis.ti.xlviij.et.li.

Dei ꝺ deo pductō q̄re dr̄ generatio.ti.li.

De⁹ pduct⁹ q̄re dr̄ filius.imago.verbū.sapīa p̄ris.ꝛ de⁹ pducēs dr̄ p̄r.ꝛ vterq̄ psona dr̄.ti.li.ꝛ.lij.

Quare nō sit nisi vnus filius.vna imago.sapiētia ꝛc̄.ti.li.

Spūsscūs quō pcedat a p̄re ꝛ filio.ꝛ q̄re dr̄ donū.charitas.amor.vīculū ꝛc̄.lij

Quō tres psone ī diuis sit vna suba.liij

Personarꝫ pluralitas pbat̄ p verbū actiuū ꝛ passiuū.ti.liiij.

De⁹ ē q̄ nihil pt cogitari mai⁹ vl̄ meli⁹ ꝛ

q̃ debẽt attribui deo ꝛ q̃ nõ.ti.lxiiij.
Deꝰ solus est iudex.p̃miator et punitor
opeꝝ hoim.ti.lxxxiij.
Deus videbiť ab anima facie ad faciem
absq̃ medio.ti.cliiij
Deus est solũ amandus ꝓpter se. ꝛ non
ꝓpter dona sua.ti.cliiij.
Deo soli debeť amor.timor.honor.obe
dientia ꝛc̃.ti.clxxvi.
Deus oĩa fecit ad suũ honorẽ et vtilita/
tem creature.clxxxi.et.clxxxix.
Dei iniuria nõ potest ꝑ om̃es creaturas
reꝑari.ti.clxxxix.
Dei nomẽ est solũ honorãdũ ꝛ laudãdũ
ꝛ nõ alicuius creature.titulo.cxci.
Deꝰ diuersis nomibꝫ nominať ꝓpter di
uersa eius opera.titulo.cxciiij.
Deꝰ duobꝫ modis se mãifestat ab extra.
scꝫ ꝑ opera et verba.titulo.ccx.
Deus locutus est verba biblie.et biblia
est liber dei.titulo.ccxi
Deus diciť pater hominũ.et om̃es ho/
mines sunt fratres.ccxxviij.
Deus solus potuit redimere hominem
lapsum.titulo.ccxlix.et.cclij
Dei iusticia et miscdia nõ cõueniunt in
homis redemptione.ti.cclxxij
Deo nihil est acceptũ nisi xp̃s.et que of/
feruntť per xp̃m.titulo.cclxxviij
Dei donum est duplex.s.visibile vt mun
dus.et inuisibile vt amor et affectꝰ dã/
tis.titulo.cvi.

e
Esse ẽ primus
gradꝰ i scala nature.titulo.i.
Esse viuere ꝛ intelligere sunt
vnum et idem in deo.titulo.vij.
Esse dei quale sit.et de ꝯditionibꝫ et do
ctrina ipsius esse.titulo.xij.
Esse rerum est duplex.vnum in deo.ali/
ud in ꝓpria natura.titulo.xiiij.
Esse est duplex.s.nõ ꝓductũ vt deus.et
productum.s.creature.titulo.xv.
Esse primũ.s.deus.produxit omnia de
nõ esse et nihilo.titulo.xv.
Esse dei et eẽ mũdi quõ adinuicẽ ꝯpan/
(tur.ti.xvi.
Esse mũdi ligať cum deo
triplici respectu.ti.xxi.
Nõ eẽ est duplex.s.ꝑuatiuũ et negatiuũ.
titulo.xxviij.et.cclxxviij.
Non esse et nihil quomodo comꝑantur
ad eẽ mũdi et dei.ti.xxij
Esse mũdi habet se sicut luna et vmbra.
sed esse dei sicut sol.titulo.xxiiij.
Bñ eẽ accepit homo a xp̃o.cclxxiiij
Esse homis et bñ eẽ eiꝰ nõ sunt idẽ.sicut
exemplificať ꝑ corpꝰ hoĩs.ti.cclxxvij.
Eucharistia.quere infra Sacramẽ/
tum eucharistie

f
Fides christi/
ana nõ ẽ ꝯtra naturã.ti.lxxx.
Ad fidẽ xp̃ianã oĩs hõ obli/
gať.ti.lxviij.et.lxx.et.lxxx.et.cclxxi.
Ad fidem xp̃ianaꝫ quomõ ꝑ practicam
possunt induci infideles.ti.lxviij.
Fidem xp̃ianam nõ credentes sunt in/
excusabiles.ti.lxxxi.et.ccviij
Fides christiana fundata est in summa
veritate.titulo.ccvij
Fidẽ xp̃ianã tenẽtes ꝯfortanť.ꝛ nõ cre/
dentes increpanť.ti.ccviij.et.cclxxi

f
Fraternitas ẽ duplex.et quõ oẽs
homĩes sunt fratres.ti.ccxxviij
Fraternitates tres sunt in chri/
stianis.titulo.cclxxvi

g
Gaudiũ alicu/
ius nõ oriť ex eo qd̃ hꝫ.sed ex
eo qd̃ cognoscit se hr̃e.xcv.
Gaudium quod omnes creature debe/
rẽt hr̃e solus homo habet.ti.xcviij.
Gaudiũ etnũ ẽ fructꝰ amorꝭ dei.cxlviij.
Gaudiũ eternũ habet easdẽ ꝓprietates
quas habet amor dei.ti.cl.et.clvi
Gaudium est vita anime.cli.
Gaudiuꝫ quale nascatur in hac vita de
amore dei.titulo.clij
Gaudium vnius nõ minuitur ꝑ gaudi
um alterius.titulo.cliij
Gaudium ꝑfectum et securum erit post
hanc vitam.titulo.cliiij
Gaudij natura ꝓbat et ostẽdit innouati
onẽ mũdi.ꝛ resurrectõꝫ mortuoꝝ.clv.
Gaudiũ eternuꝫ quomodo multiplica/
bitur in infinitum.ti.clvi
Gaudium vanum et pessimũ oriť de ꝓ/
prie voluntatis amore.ti.clvij
Gaudiũ vanũ q̃s ꝓꝑetates hẽat.clviij
Gaudium vanum et verum quõ ꝯpan/

Tabula

tur ad inuicem. ti. clix
Gaudiũ vanũ semp generat tristiciã ve
rã. titulo. clvij. et. clxi.
Generatiõis mẽbꝛoꝝ qre solũ mo-
uetur cõtra volũtatẽ hoĩs. ccxxxix
Homo qre se nõ
cognoscit iõ peccat. ti. i.
Hõ p quẽ modũ possit pue-
nire ad suipsi cognitõꝫ ꝛ dei. ti. i. ꝛ. lix
Hõ quã puenĩetiã hꝫ cũ rebꝫ (ꝛ. lxij.
inferioꝛibꝫ in generali. ti. ij.
Hõ quã puenĩetiã hꝫ i spãli cũ rebꝫ iferi
oꝛibꝫ. ꝛ qs fruct9 inde colligat. ti. lvi.
Hõ sol9 pt cognoscere et intelligere deũ.
Hoĩes q̃uis sint eiusdẽ nãe (ti. xxxiij
tñ vn9 ẽ alto nobilioꝛ accidẽtalr. ti. lxi.
Homo solus habet liberũ arbitriũ: ope
rat libere. ti. lxij. et. lxxxij
Quõ hõ cõpando se p differentiã ad res
inferioꝛes. possit puenire ad cognitio-
nẽ sui et dei. ti. lxi. et. xcix
Homo quõ p dñtias liberi arbitrij ab
alijs rebꝫ possit puenire ad cognitõem
sui ꝛ dei. ti. lxxxij
Omis homo obligat ad fidem xpianã.
ti. lxviij. et. lxx. et. lxxx. cclxxi.
Homi melius est esse creatum de nihilo
q̃ de aliquo. ti. lxxiij.
Homis opa sunt bona vel mala pp̃ter
liberum arbitrium. ti. lxxxij.
Hoĩs opa qs ꝛ q̃lis debeat remũerare.
Homis opera nõ statim re (ti. lxxxiiij
munerant perpetrata. ti. xc.
Hoĩs remuneratio vel punitio erit spũ
alis et nõ coꝛpoꝛalis. ti. lxxxviij.
Item erit perpetua. ti. xcij
Hõ quõ debet cognoscere quã sectã vel
legẽ debeat tenere. lxxxix.
Hõ sol9 põt cognoscere se hr̃e et accepis
se a deo quod habet. ti. xciij
Hõ sol9 põt gaudere de bis q̃ hꝫ. et reg-
tiari ei a quo habet. xcv. et. xcviij.
Propter hominẽ oĩa facta sunt. ideo so-
lus homo obligat deo. xcvi. et. c.
Quomõ omnia seruiũt homi. ꝛ sunt ad
bonum eius. ti. xcvij.
Homo quomõ et in quibꝫ deo obligat.
quere infra Obligatio
Homo quõ seipsum debeat ponderare
vt sciat quantũ valeat. ti. ciij.
Hõ q̃li mõ et oꝛdine dꝫ amare deũ. cxij.
Homo quali mõ debet deo reddere oĩa
que tenet ei dare. ti. cxiiij
Hõ nõ excusat p impotẽtiã vl' penuriã
si nõ reddit deo debitũ amoꝛis. cxv
Homis seruitiũ qd deo impendit redũ
dat in bonũ homis. ti. cxvi
Hõ incessanter debet seruire deo. q2 inces
santer ei seruiũt creature. ti. cxvij
Hõ est cõpleta ꝛ tota imago dei. cxxi.
Homo tenet amare oẽm hominẽꝫ sicut
seipsum. ti. cxxij
Omnes homines debent se reputare vt
vnũ hominẽ. ti. cxxv.
Hõ ex amoꝛe suipsius põt cognoscere
quõ se debeat hr̃e erga deũ. ti. cxlvi
Homis bonũ est solũ amoꝛ dei. cli.
Hõ qre põt remũerari vel puniri. qre et
q̃liter dꝫ remunerari vel puniri. clxv.
Hõ quõ ex pprijs cõditõibꝫ ꝛ pprietati
bus possit arguere ꝛ cognoscere pprieta
tes ꝛ cõditões dei ꝛ ecõuerso. ti. clxxv
Homo factus est pp̃ter honoꝛẽ. laudẽ ꝛ
gloꝛiam dei. ti. cxc.
Homo tenet oĩa opera sua facere ad
laudem et honoꝛẽ dei. cxcv
Homis debitũ et opera eius q̃ lõge di
stent ab inuicẽ. ti. ccxxiij.
Hõ quõ pp̃ter opa sua mala ẽ totalit p-
ditus et coꝛruptus. ti. ccxxv.
Hõ quõ cognoscere possit coꝛruptõem
suã i rebꝫ exterioꝛibꝫ. ꝛ pmo i aceto. cc-
Itẽ secũdo in lege paternitatis (xxvij.
fraternitatis et filiatõis. ccxxviij.
Quõ hoies moꝛtui sunt fm aiam. ꝛ tñ
viuũt fm coꝛpus. ti. ccxxxi.
Hõ pm9 fact9 fuit cõplet9 i genere suo. et
habuit oĩa q̃ hr̃e debuit. ti. ccxxxij
Hoĩs pmi stat9 q̃lis fuit. ꝛ qs cõditões
habuit. ti. ccxxxiij
Hoĩ obediebãt oẽs creat i pmo statu.
Homis pmi coꝛruptio vñ (ti. ccxxxv
habuit oꝛiginẽ. ti. ccxxxvi.
Homis coꝛruptio pꝛius fuit i muliere
q̃ in viro. ti. ccxxxviij. et. ccxlij.
Oẽs homies ab vno viro et muliere ha
bent oꝛiginem. ti. ccxxxviij
Homis pmi culpa qualis et q̃nta fuit.
titulo. ccxxxix.

Homo p̄m⁹ nō p se. sed diabolo instigā
te cecidit. ti. ccxl.
Hoīes quō fiūt mēbra diaboli. ccxlvi.
Hois carceres seu captiuitates sꝫ m̄lti
Hoi pditor ꝛ lapso q̄d fuit ncc̄a (ccxlvij
riū p sua repatōe ad statū p̄stinū. ccxlix
Hois obligatio p offensa ꝛ iiuria dei q̄
Hois p̄mi obligatio (lis et q̄ta sit. ccl
qualis et quāta fuerit. ti. ccli.
Hō ñ deberet facere ꝯ volūtatē dei. etiā
si necesse esset perire totū mundū. cclij.
Hō īdigebat satisfactōe ꝛ psona īfinita
scꝫ deo ꝛ hoīe p pctō suo. cclij.
Homis redēptor quas ꝯditōes debu-
it habere. ti. ccliij
Homo redemptus est p mortem christi
ti. cclvi. et. cclx
In homis redēptione quō iusticia ꝛ mi
sericordia dei ꝯcordāt. ti. cclxxij
Hō et xp̄s quō ꝯpanꝛ. et q̄d hō accepit
a xp̄o. et qualiter. ti. cclxxiij
Hō hꝫ statū duplicē añ baptismū. ꝛ du
plicē post baptismuꝫ. et quō hi status
companꝛ ad inuicē. ti. ccxcv

Honor soli deo debetur. titulo. c-
lxxxi. et. cciiij
Propter honorē suum et vtilita
tē creature de⁹ oīa fecit. clxxxi
Cōtra honorē suum ꝛ vtilitatē creature
de⁹ nihil p̄t facere. ꝛ ꝙ honor dei ꝛ vtili
tas creature sūt sil' colligata. clxxxij. et
clxxxix. et. cxcij.
Honor dei īcludit ī se vtilitatē creature.
Honor laus ꝛ gloria ī eter (ti. clxxxv.
nū durabūt. ti. clxxxviij.
Honor laus et gl'ia q̄re soli deo debenꝛ.
et vtilitas creature. ti. clxxxix
Honor alicui debeꝛ duplici rōe. clxxxix
Propꝛ honorē dei et laudē hō fact⁹ est.
ꝛ ꝙ hō sp dꝫ q̄rere honorē dei. cxc
Honorāt deū aut inhonorāt oīa opera
hoim. ti. cxcvi.
Honorās deū honorat oēs creaturas ꝛ
iniuriās de ū iiuriat oēs creaꝛas. cxvij
Honorē ppriū ꝛ laudē querēs efficitur
capitalis inimic⁹ dei. cxcviij.
Honorē ppriū q̄ mala ꝛ dāna seq̄nꝛ. cci
Per honorē. laudē ꝛ gloriā ꝛ eoꝝ oppo
sita manifestaꝛ distantia inter hoiem ꝛ
animalia bruta. ti. cciij.
Honor quāta res sit. et ꝙ deus honorē
suum defensabit. ti. ccv.

Infideles quō
p p̄cticā ꝛ rōeꝫ debēt īduci ad
Infern⁹ vbi erit (fidē. lxviij
et qualis erit ignis inferni. ti. clxiij
Intelligere dei quale sit. ti. xxx.
Intellectū solus hō habet. ti. xxxiiij.
Intellectualia et sp̄ualia excedūt corpa
lia sine mēsura. et ꝙ bona ītellect⁹ sunt
Intellect⁹ hꝫ duas opa (eterna. ti. xxxv
tōes. ꝛ q̄ sint ille. ti. xxxvij. et. lxiij.
Intellect⁹ nobilitas q̄ sit. ti. lxiij.
Intellectu suo teneꝛ hō vti ad suā vtilita
Intellect⁹ ē ī aīa vt ꝯsiliari⁹. vo (tē. lxvi
lūtas aūt vt imperās. ti. cv.
Intellect⁹ et volūtas hois quō debꝫ cre
scere in deo. cxc.

Iudiciū vniuersale erit ventuꝝ.
et quare erit. ꝛ quid ibi fiet. ti. lxx
viij. et. cccxxij.
Iudex q̄s et q̄lis erit. ti. lxxxiiij.
Iudiciū vniuersale pbat resurrectōem
mortuoꝝ esse futurā. cccxxiiij.
Iudicij dies quō cōpaꝛ alijs dieb⁹. ccc-
Iudicij extremi frequēs memo (xxviij
ria q̄ꝫ vtilis sit. ti. cccxxix.
Iudicio extremo completo quid fiet. ti-
tulo. cccxxx.

Liberuꝫ arbi-
triū ē maxia dignitas hoīs. ꝛ
q̄d possit hō p liberū arbitriū
ti. i. ī fine. lxij. et. lxxij. et. ciij.
Liberū arbitriū ē in deo. ti. xxxvi.
Liberū arbitriū ē īmortale et ppetuū. ti.
Propꝛ liberū arbitriū sunt (xcij. et. cij.
opa hois volūtaria. laudabilia vel vi-
tupabilia. p̄miabilia vl' punibilia. lxxx
ij. ꝛ. lxxxviij. et. xcvij.
Liberū arbitriū ē imago dei viua. ti. ciij
Liberi arbitrij puersitas et corruptio ē
summū malū. ti. ccxxxvij.
Liberi arbitrij corruptio aliter se habꝫ ī
primis parentib⁹. et aliter in posterꝭ eo
rum. ti. ccxlviij.
Libri huius vtilitas et materia que
sit. in Prologo. Libri duo dati sunt
nobis a deo. scilicꝫ liber nature. ꝛ liber

sacre scripture. et ad quid dati sint. i ꝓ
logo. et ti. ccxij.
Liber sacre scꝑture ꝯtinet duas partes
scꝫ vetus et nouū testamentū. ti. cclxx.

Maluz hoīs est
duplex. s. volūtariū vt culpa.
et inuolūtariū vt pena. ⁊ quō
vnū oriť ex alio. ti. ccxxxvij.
Malum demonis est duplex. s. culpa et
pena. titulo. ccxlv.
Matrimoniū quid sit. et quare sit insti‑
tutū. q̄re infra Sacramētū m̄rimonij
Und᷒ creat᷒ est a deo volūtarie
absq̧ sui indigētia. et nō fuit ab
eterno. titulo. xvij
Mundus quare creat᷒ sit. titulo. xx
Mūdus innouabitur. ti. clv.

Nomen dei est
solū laudādū. ⁊ nō alic᷒ crea
Nomē dei acq̄si (ture. cxci
tū p opa. s. iustus. bon᷒. verax. om̄ipo
tēs ⁊c. sp respicit vtilitatē hoīs. cxcij.
Nomē dei ē duplex. s. acq̄sitū et eternuꝫ
Et ꝙ nomē dī acq̄sitū ē triplex. cxciiij
Nota ibi multa de noīe acq̄sito
Nomibꝫ diuersis de᷒ nomiať ꝓpter di‑
uersa opera eius. ti. cxciiij
Nomē bonū vel malū acquirit aliquis
ꝓpter opera. titulo. cxci. et. cxciij.

Obediebāt ho
mī i ꝑmo statu oēs creature.
Inobediētia ꝑmo (ccxxxv
rū pn̄tū fuit ꝑma culpa ꝯ deū. cxxxix.
Obligatio vn̄ oriať. et ꝙ sol᷒ ho‑
mo obligať deo ꝓ omnibꝫ crea‑
turis. xcvi. et. c.
Obligatio hoīs ad deū quāta sit rōe do
noꝝ acceptoꝝ. c. et. clxxiiij
Obligať hō deo pl᷒ ꝓ seipso q̄ꝫ pro toto
mundo. ci. et. ciij.
Obligať hō deo pl᷒ ꝓ aīa q̄ꝫ ꝓ corpe suo
Obligatio homīs ad deū ex p (ti. cv.
te dantis. s. dei. cvi
Obligatio hoīs ad deū ex pte accipiēťs
Pro om̄i obligatōe nō (scꝫ hoīs. cvij.
pōt hō retribuere deo nisi amorē. ti. cix
Nulla excusatio pōt esse homi si nō red‑
dat deo debitū amoris. ti. cxv.
Obligať hō dare deo honorē. laudē obe
diētiā. amorē ⁊c. sꝫ alia ⁊ alia rōe. clxxvi
Obligať hō facere opa sua ad honorem
dei meliori mō quo pōt. cxcv.
Obligatio homīs siue debitū quātum
distet a factis eius. ti. ccxxiiij
Obligatio hominis ꝓ offensa ⁊ iniuria
dei qualis et quanta sit. ccl.
Obligatio primoꝝ parentū ꝓ ꝑmo pec
cato quanta sit. ccli.
Obligať hō deo q̄a dedit ei xp̄m pl᷒ q̄ꝫ
ꝓ om̄ibꝫ alijs bn̄ficijs. ti. cclxxviij
Diū dei ē radix et ne ēsticie. clxi.
Ex odio suijpsius generať odi‑
um dei et creaturaꝝ. clxi
Odire teneť hō om̄ia que sunt ꝯtra deū
et q̄ sint odienda. ti. clxx.
Odij natura et virtus et fruct᷒ que sint.
ti. clxxi. et. clxxiij.
Odiū ē duplex. s. suijpsius ⁊ dei. et quō
odiū et amor opponunť. ti. clxxij.
Pera homīs sunt bona vel ma
la. p̄miabilia vł punibilia ꝓpter
libeꝝ arbitriū. ti. lxxxij.
Opa hoīs sol᷒ de᷒ sūme potēs et sapiēs
⁊ iust᷒ pōt remunerare. ti. lxxxiij.
Opa hoīm bn̄t tm̄ vnuꝫ remuneratorē.
Opa homīs nō statim re‑ (ti. lxxxvij.
muneranť ꝑpetrata. ti. xc.
Opa hoīm bona ⁊ mala oñdūt duas cē
ciuitates vł māsiōes p᷒ hāc vitaꝫ. xci.
Opa bona vel mala dant ali‑ (⁊. clxix
cui nomē bonū vel malū. ti. cxci.
Opera sua teneť hō facere ad laudeꝫ dei
meliori mō quo pōt. cxcv.
Oīa opa homīs respiciunt dei honorē
vel inhonorationē. ti. cxcvi.
Quō hō ꝑ opa sua totaliter fit corrupt᷒
et ꝑditus. ti. ccxxiiij.
Opera dei sunt optime et sapientissime
facta. ti. clxxxvi.
Opa dei q̄nto mag᷒ ardua. mirabilia et
magn̄fica tāto mag᷒ do ꝯueniūt. clxxxvij
Opať de᷒ oīa ꝓpť suā laudē ⁊ honorē. c‑
Itē opať suū nomē. cxci. (lxxxix.
Opa dei causant noticiaꝫ de deo. ccciij.
Opera dei diuersa dant deo diuersa no‑
mina. ti. xciiij.
Opera dei circa hominem sunt tria. scꝫ

ꝯditio.restauratio et glorificatio.titu/
lo.cclxxix.et.cccxxij.
ORdinis sacr̄m q̄re sit institutū.
⁊ q̄re d̄r ordo.⁊ q̄t sint ordines ĩ
eccl'a.q̄re ĩfra Sacr̄m ordinis

PAssionis chri

sti memoria quid ꝯferat xp̄i/
ano.titulo.cclxxix.
Passio xp̄i tantū ꝓficit homĩ quātū ha
buerit eā ĩ mēoria cū deuotōe.cclxxxix
Paternitas ē duplex.ti.ccxxviij.
PEccatū quātum deo displiceat
et eum offendat.⁊ qua satisfacti
one indigeat.ti.ccl
Peccatū ꝓmoꝝ parentū quale ⁊ quan/
tum fuit.ti.ccli
Peccata quomodo tollunt̄ per mortē
christi.cclxi.et.ccxciiij
Pctm̄ si nō displicet nō remittit̄.⁊ q̄ re/
q̄rant̄ ad pcti remissionē.ti.ccxciiij.
Pctm̄ nō pōt manere impunitū.ccxcv
Pctm̄ aliter delet̄ ꝑ baptismū.aliter per
pniam.ti.ccxcv.et.ccxcvij.
PEnitētia ꝟa q̄ req̄rat.ti.ccxciiij.
Pnia quomō relinquit reliqui/
as pcti in aīa.ti.ccxcvij.
Quō hmōi reliquie purgant̄ ꝑ sacramē
tum eucharistie.ti.ccxcviij
Quomō purgant̄ ꝑ afflictionē et tribu/
lationē ⁊c̄.ti.ccxcix
Pnia req̄rit pcti ꝯfessionē.ti.ccxcv
Pniam ⁊ satisfactōem debitā nō implē
tes purgabunt̄ post hāc vitam.ccc.
Ad pniam agendam plura debēt indu
cere hoīem.ti.ccci.
De potestate ecclesiastica quere infra
Sacramentū ordinis

REgnū celoꝝ

duobꝫ modis debet̄ xp̄o.cclx
Resurrectio mortuorū ꝓbat̄
eē futura ex natura gaudij ⁊ amoris.clv
Itē ꝑ iudiciū extremū.cccxxiiij
Qualia corpa resurgēt.clv.⁊.cccxxv.

SAcramēta ec/

cl'ie q̄re sūt ĩstituta.⁊ q̄re dāt̄
ꝑ res et ꝟba simĩ.cclxxi.
Sacr̄ꝫ baptismatis q̄re dat̄ ĩ aq̄.cclxxxij
Sacr̄m ꝯfirmationis dat̄ a solo ep̄o
cū crismate in fronte.cclxxxiiij
Sacrm̄ eucharistie quare sit institu/
tū.et q̄d significat.ti.cclxxxv
Sacrm̄ eucharistie ē sacrm̄ cōionis et
vnitatis.cclxxxv.et.cclxxxix
Quare sit ĩstitutū ĩ pane ⁊ vino.cclxxxv.
Quid significat trāsmutatō q̄ fit ĩ pāe ⁊
Quid repn̄tꝫ.cclxxxv (vino.cclxxxvij
Quid significet visibilis et realis man/
ducatio.cclxxxviij
Quō sit veꝝ ⁊ ꝑfectū sacrificiū et satisfa
ctio ꝓ omĩ debito.cclxxxix
Quō caro xp̄i ꝯpat̄ et ꝯtrariat̄ carni ꝓ/
mi homis.ccxc.
Quō caro xp̄i sit cā vnitatis aīaꝝ.ccxcij.
Eucharistia ꝯtinet in se carnē sanguinē
aīam et deitatē xp̄i.ccxcij
Quō vna caro vl' corpꝰ xp̄i idē numero
possit eē sil' ⁊ sel' ĩ diuersis locis.ccxciij
Sacramētū pnie est spūale medica/
mē aīe vulnerate ꝑ pctm̄.et que requi/
rat vera pnia.ccxciij.
Sacr̄m pnie aliter delet pctā q̄ꝫ baptis/
mus.ccxcv.et.ccxcvij
Cetera de pnia Req̄re sup̄ Pnia
Sacramentū extreme vnctionis ad
quid valeat ĩfirmo.et quomō differt a
ꝯfirmatione.cccij.
Sacramentū ordinis quare sit insti
tutū.et quare dicat̄ ordo.ccciiij
Sacr̄m ordis dat̄ ꝑ characterē.et iō n̄
pōt tolli ab eo q̄ recepit.ti.cccv
Bonitas vl' malicia ꝑsone n̄ destruit nᶜ
minuit ptātē āmistrādi sacr̄a.cccvi.
Sacr̄m ordis ꝓncipal'r respicit sacr̄m
eucharistie.cccvij.ſꝫ scd̄ario sacr̄ꝫ pnie
Ordies.vij.sūt ĩ eccl'ia.cccvij. (cccix
Cōpatio potestatū ad ordines aliaꝝ re/
rum.titulo.cccviij
Sacri ordis āmistratio req̄rit excellēti
orē ptātē sup ptātē sacerdotalē.cccx
Ptātis excellētia ē ĩ sūmo et ꝓmo sacer/
dote.sed ptās alioꝝ ē limitata.⁊ q̄ꝑ po/
testas ē duplex.ti.cccxi
Compatio ptis clerical' ad ptē laicalē.
Cōpatio ptātis spūalis ad po (cccxiij.
testatē secularē.cccxiiij.
Sacramentuꝫ matrimonij quare sit
institutū.cccxv.et.cccxvij

Tabula

Sacramētū mr̄imonij ē antiquum ꝛ nouū et magnū sacramētū. ti.cccxvij.
Bona matrimonij sunt tria et quomodo det gratiam.ti.cccxviij
Mr̄imoniū violare q̄ztū maluȝ sit.ccc/xix.
Compatio xp̄i ad ecclesiā sicut viri ad mulierem.cccxx.
Sacra sc̄ptura est verbū dei. ꝛ de excellentia sacre scripture. ccvij
Scala nature hȝ q̄ttuoꝛ ḡd⁹.s. eē viuere.sentire ꝛ ītelligere. ꝛ que sub q̄libet ḡdu ꝯtineant̃.ti.i.
Sentire est tertius gradus ī scala nature.ti.i.et.xxix.
Seruitiū q̄d hō deo īpendit redūdat ī vtilitatē hoīs.cxvi. ꝛ.cxxiiij
Seruitiū duplex est.s.creaturaꝝ ad hominē et homīs ad deū. et de ꝯꝑatōe illoꝝ ad hominē et inter se.ti.cxvij
Seruitiū creaturaꝝ ōn̄dit ꝙ oēs hoīes debēt se estimare tāq̄ȝ vnū hoīem.cxv.
Spūssanct⁹ quō ꝓcedat a patre ꝛ filio.et quare dicat̃ amoꝛ.charitas donū ꝛc̄.ti.lij.
Timoꝛ dei ꝛ amoꝛ quō ꝯꝑant̃ adinuicem. et quō de⁹ sit timēd⁹.clxxviij.
Timoꝛi opponit̃ ꝯtempt⁹.ti.clxxx.
Timoꝛ ē duplex.s.dei et ꝓpꝛi⁹. ꝛ de ꝓꝑietatib; singuloꝝ.ti.clxxix.
Tribulatio et afflictio voluntaria delet peccata et auget merita et gratiam.ti.ccxcix.
Tristicia eterna est fructus amoris suijpsius.ti.cxlviij.
Tristicia eterna ē moꝛs aīe.cli.
Tristicia vera et summa generat̃ ď gaudio vano.et que sit sūma tristicia. clxi.
Tristicia futura nunc occulta. quō possit cognosci ꝑ experientiā.clxij.
Tristicie eterne magnitudo et multiplicatio que sit.ti.clxviij
Verba christi ī quanto honoꝛe sint habēda. titulo.ccvij.et.ccxv
Verba biblie et sacre scripture sunt verba dei.titulo.ccxi
Verbis biblie est credendū. ꝛ quō hō se debet hr̄e circa verba dei.ccxiiij
Verba dei quō ꝯꝑant̃ ad creat̃as.ccxv
Verba dei sunt cib; aīe.et quō v̄ba dei ꝛ creature ꝯueniūt homini.ccxvi.
Verba xp̄i in sacramēto altaris faciunt quod significant.ti.cclxxxvi.
Verba ī sacr̄is eccl'ie significāt oꝑatiōȝ q̄ interi⁹ fit ī aīa.ti.cclxxxiiij.
Vicia oīa nascunt̃ ex amoꝛe sui ipsius.titulo.cxliij.
Viuere facit secundū graduȝ in scala nature.ti.i.et.xxv.
Viuere duplex ē ī deo. ꝛ ꝙ nō viuere ē ī infinitū elōgatuȝ ab eo.ti.xxvi.
Viuere q̄le sit ī deo ꝛ q̄le ī creatur̄.xxvi
Nō viuere est duplex scȝ priuatiuū ꝛ negatiuū.ti.xxviij.
Viuere et coꝛp⁹ sunt duo realiter distincta.titulo.xxxiij.
Volūtas dei nō pōt esse iniusta. nec ꝯtra rōem.ti.xxxvij.
Volūtas dei ōn̄dit̃ nob ꝑ creaturas.clxvi.
Volūtas nulla ē recta nisi q̄ ꝯcoꝛdat cū volūtate dei. ti.xxxviij
Volūtatē ꝛ ītellect⁹ nobilitas q̄ sit.lxiij.
Volūtas homīs nobilitat̃ aut vilificat̃ fm rē quā amat.ti.cxxxi.et.cxxxvi.
Volūtas q̄nta damna sustineat cū dat amoꝛē primū rei create.ti.cxxxiij.
Voluntas tantū se extēdit quātū res ꝑmo amata.ti.cxxxiiij.et.cxxxvi.
Voluntas habet se ad rem pꝛimo amatam.sicut vxoꝛ ad maritum suū.titulo cxxxv. Nota pulcra ibi.
Volūtatē ꝓꝑaȝ amare soli ď ꝯpetit.cxl
Volūtatē ꝓꝑaȝ dȝ hō ꝑmo odire.clxx.
Volūtatis ꝑuersitas ꝛ coꝛruptio ē pessimū malū.ti.ccxxxvij.
Voluntas ꝓpꝛia ꝛ inobedientia sūt idē ti.ccxxxix.
Xpūs ē verus filius dei.ti.ccviij.
Xp̄s in quāto honoꝛe ꝛ amoꝛe sit habendus.ti.ccvij.
Xp̄i doctrina et lex est tā bona ꝙ nō pōt esse melioꝛ.ti.ccviij.
Xp̄i v̄bis quare sit credendū.ccix.
Xp̄i moꝛs fuit necessaria ꝑ salute gener̄ humani.ti.ccliij

Xp̃i amor. benignitas ⁊ mãsuetudo ad
mortẽ qualis fuit. ti. cclv.
Xp̃s quomodo debuit occidi. ⁊ quis de
buit eum occidere. ti. cclvi.
Xp̃s per mortẽ suam vicit diabolum. et
liberauit hominem. ti. cclxi.
Xp̃i mors magis preualet q̃ȝ magnitu/
do omniũ peccatorum. ti. cclvij.
Xp̃i mors superat ⁊ delet etiam peccata
eum occidentium. ti. ccviij.
Xp̃i mors habuit oẽs ↄditiones et q̃b
potuit esse magis meritoria. ti. cclix.
Xp̃i mortem rationabiliter secuta est sal
uatio generis humani. ti. cclx.
Xp̃o duob modis debet regnũ celoruȝ
Xp̃i mors quomodo delet cul (ti. cclx
pas ⁊ peccata. ti. cclx. ⁊. ccxciij.
Xp̃s quomõ se debuit habere post mor/
tem suam. ti. cclxij.
Xp̃s ẽ caput oĩm angelorum bonorum ⁊ hoiȝ
et dñs angelorum malorum et hoĩm. cclxiij.
Xp̃m carnem assumere nõ fuit impossi/
bile. titulo. cclxv.
Xp̃m incarnari deus pater voluit ⁊ deli
berauit ab eterno. ti. cclxvi.
In christo fuerunt due nature in vna p
sona. ti. cclxiiij.
Xp̃s modo ↄuenientissimo datus est. s.
pmissus. pphetat⁹. ⁊ ex ṽgine. cclxvij.
Xp̃s iudeis promissus. vtrum iã venit
an adhuc venturus sit. ti. cclxviij.
Xp̃s habuit in se omnes conditiones ⁊
circumstãtias ad satisfactioneȝ huma
ne nature necessarias. ti. ccxlix.
Xp̃s ⁊ homo perditus quomodo cõpa
rant ad inuiceȝ. et quid homo accepit
a christo et qualiter. ti. cclxxiij.
Xp̃ũs seipsum dedit homini. vt hõ ha/
beret vñ redderet deo debitũ. cclxxviij
Xp̃i mors est meritũ homĩs. ⁊ quomõ
homo se debet facere participeȝ mortis
christi. ti. cclxxix. ⁊. cclxxx.
Xp̃s per mortem suam non tulit penas
et mala corporis. ti. cclxxx.
Xp̃i caro in sacramento quomõ compa
rat ⁊ ↄtrariat carni p̃mi hoĩs. ccxc.
Xp̃i caro facit vnionem animarum. sed
caro primi hominis facit diuisionem
et multiplicationẽ animarum. ccxcij.
Xp̃i caro in sacramẽto existẽs idẽ nume
ro. quomodo possit esse simul et semel ĩ
pluribus locis. ti. ccxciij.
Xp̃s compatur ad ecclesiam sicut mari
tus ad vxorem suam. ti. cccxx
Xp̃iana fides. Re q̃re sup̃ Fides
x In christiano sũt tres distincte
generationes. cclxxv.
In christiano sunt tres fraternitates. ti
tulo. cclxxvi.
Xp̃ianus peccans plus offendit deũ q̃ȝ
alius homo. ti. cclxxix.
Xp̃iani tota intentio et studiũ debet esse
circa christi passioneȝ. et quomodo ad
se debet applicare passionem christi. ti
tulo. cclxxix.

Finit Tabula.

Τώ θεω χαρις

vide Possevini apparatu sacro.

Incipit Theologia naturalis/siue liber creaturarum. specialiter de homie/ et de natura ei⁹ inquantū homo. et de his q̄ sunt ei necessaria/ad cognoscēdū seipm/ et deum et om̄e debitū/ad qd homo tenet et obligat/tam deo q̄ proximo. cōpositus a venerabili viro/ magistro Raymundo de Sabunde/ In artibus et medicina doctore. et i sacra pagina egregio pfessore.

Prologus iste prohibetur legi a Clem. VIII.

AD laudē et gloriam altissime et gloriosissime trinitatis/virginis Marie et toti⁹ curie celestis/ In noīe dñi nostri ihu xpi/ad vtilitatem et salutē oīm christianorum. sequitur scientia libri creaturarum/siue libri nature. et sciētia de hoīe/q̄ est ppria homī inquantū hō est. Que ē necessaria om̄i hoī. et ei naturalis et ɔueniēs. p quā ipe illumiatur ad cognoscēdū seipm et suū cōditorē. et om̄e debitū ad qd hō tenet inquantū ē hō. Et de regula nature/ p quā etiā cognoscit q̄libet oīa ad q̄ obligat naturalit/tā deo q̄ proximo. Et nō solū illumiabit ad cognoscēdū/ īmo p istā sciētiā volūtas mouebit et excitabit sponte. et cū leticia ad volendū et faciēdū ex amore. Et nō solū hec/sz ista sciētia docet oēm hoīem cognoscere realiter/sine difficultate et labore/oēm vitatē homī necessariā /tā de hoīe q̄ de deo. Et oīa q̄ sunt necessaria homī/ad salutē et suā pfectionē. et vt perueniat ad vitā eternā. Et p istam scientiā hō cognoscit sine difficultate et realiter/ q̄cq̄d in sacra scptura cōtinetur. Et q̄cq̄d in sacra scptura dicit et pcipit. p istā sciētiā cognoscit infallibilit/ cū magna certitudine. ita q intellect⁹ human⁹/cum om̄i securitate et certitudīe/om̄i dubitatione postposita/toti sacre scpture assentiat/ et certificat/vt nō possit dubitare q̄stionē in ista scīa. Et p istā sciētiam/pōt solui oīs q̄stio. q̄ debet sciri tā de deo q̄ de seipo. et h sine difficultate. Et cognoscunt in h libro/oēs errores antiquorum philosophorum/ et paganorum ac infidelium. et p istā scientiā/tota fides catholica/infallibiter cognoscit et pbat esse vera. Et oīs secta q̄ est ɔtra fidem catholicā/cognoscit et pbatur infallibilit esse falsa et erronea. Et iō nunc in fine mūdi/est necessaria om̄i xpiano/ vt q̄libet sit munitus/solidatus/ et certus ī fide catholica/ ɔtra impugnatores fidei. vt null⁹ decipiatur/ et sit parat⁹ mori p ea.

Materia libri

Utilitas libri

Alterius p istā scientiā/ intelligit faciliter q̄libet/ omnes doctores sctōs. Immo ista est incorpata in libris eorum. sed nō apparet. Sicut alphabetū est incorpatū in oībus libris. Ita ista scīa est sicut alphabetum oīm doctorum. et iō sicut alphabetum pmo debet sciri. Quare q̄libet si vult intelligere oēs doctores/ et totā sacram scpturam habeat istā scientiā/ quia est lumē oīm sciētiarū. Iō si vis esse solidat⁹/fundatus/ firmat⁹/cert⁹. addisce pmo hanc sciētiā Aliter eris vagus/ pfugus/nō habens stabilitatē in seipo. quia ista est radix et origo et fundamētū omniū scientiarum/ q̄ sūt homī necessarie ad salutem. et ideo qui habet in se salutem in spe/ debet habere primo in se radicem salutis. Et ideo qui habet istā scientiā/ hz fundamētū et radicem oīs veritatis.

Necessitas huius libri

Alteri⁹. Ista scientia nulla alia īdiget sciētia neq arte. Nō em̄ psupponit grāmaticā atq logicam neq aliquā de liberalibus sciētijs siue artibus/ nec phisicā neq methaphisicā. quia ista est pma et homī necessaria. et ordinat oēs alias ad bonū finē/ et ad verā hominū veritatē et vtilitatē. Quia ista scīa docet hominē cognoscere seipm/ et ppter q̄d factus sit. et a quo fact⁹ sit. Quid est bonū suū. et q̄d malū suū. q̄d debet facere/ et ad q̄d est obligat⁹/ et cui ipe obligatur et nisi hō cognoscat oīa ista. q̄d pficiunt alie scientie? Om̄es em̄ sciētie sunt vere vanitates si ita deficiat. quia homīes illis vtunt male et ad damnū suū. quia ipse nescit quo vadat. nec vnde venit. nec vbi ē vnde etiam docet cognoscere oēs corruptiones et defect⁹ hoīs/ et damnationē et vnde venerit homī. Et in q̄ statu est hō. et in quo pmo fuit/ et vnde cecidit et quo iuit/ et q̄ntū elōgat a sua pma pfectōe Et

Sufficientia libri

Prologus

docet q̄liter repari pōt homo/ ⁊ q̄ sūt ne
cessaria ad suã repationẽ. Et iō ista sciẽ
tia est cõmunis/ tam laycis q̄ꝫ clericis ⁊
om̄i ꝯditõi hoim. ⁊ pōt hr̄e infra mẽsez
⁊ sine labore. nec optet aliq̄d impectora
ri. Nec hr̄e aliquẽ librũ i scp̄tis. Nec pt
tradi obliuiõi/ si semel hita fuerit. Et fa
cit hoiem letũ. hũilẽ. benignũ. obediẽtẽ
⁊ hr̄e oia vicia odio. ⁊ pctã. ⁊ diligere v̄
tutes/ ⁊ nõ inflat neqꝫ extollit scientem.

Mod⁹ hui⁹ sciẽtie

¶ Preterea hec scia arguit p argumenta
ĩfallibilia. q̄bꝫ null⁹ pōt ꝯtradicere. Oĩm
arguit p illa q̄ sūt certissima cuilibꝫ hoi
p expientiã. scꝫ p oẽs creaturas ⁊ p na
turas ipi⁹ hoĩs/ ⁊ p ipsũmet hoiem oia
pbat. ⁊ p illa q̄ hõ certissime ꝯgscit de se
ipo p expientiã/ ⁊ maxie p expientiã cu
iuslibet intra scipm. Et iō ista scia nõ q̄
rit alios testes q̄ꝫ ipmmet hoiem.

Exterior vtilitas libri

¶ Itẽ hec scia in p̄ncipio apparet valde vilis
⁊ nulli⁹ valoris. eo qꝛ incipit a rebꝫ mini
mis q̄s q̄libet vilipẽdit. sꝫ tñ in fine seq̄
tur fruct⁹ nobilissim⁹ ⁊ infinit⁹/ scꝫ noti
cia de deo ⁊ de hoĩe. Quia q̄nto mag̃ in
cipit i rebꝫ hũilibꝫ. tãto mag̃ ascẽdit ad
celestia ⁊ ardua. Et iō q̄ vult hr̄e fructũ
exercitet se p̄mo i p̄ncipijs humilibꝫ hu
iusmodi scie/ ⁊ nõ ꝯtẽnet. qꝛ aliter nullũ
fructũ hr̄et. Quia puer nisi bñ p̄mo fue
rit exercitat⁹ in cognitõe alphabeti ⁊ cu
iuslibet lr̄e p se/ nõ poterit postea bñ ad
discere ad legẽdũ. Et iō nõ sit alicui gra
ue/ qꝛ plus sciet infra mẽsem p istã sciaꝫ
q̄ꝫ p centũ annos studẽdo doctores. Et
hec scia nihil allegat. neqꝫ sacrã scp̄turã
neqꝫ aliq̄s doctores. immo ista ꝯfirmat
sacrã scp̄turã/ ⁊ p eaꝫ hõ credit firmiter
sacre scp̄ture. ⁊ iō pcedit sacrã scp̄turã q̄
ad nos.

Duo libri nob dati ĩfra ti. xxij.

¶ Vñ duo sunt libri nobis dati
a deo. scꝫ liber vniuersitat̃ creaturaꝝ si
ue liber nature. Et ali⁹ est liber sacre scri
pture. Prim⁹ liber fuit dat⁹ hoi a p̄nci
pio dũ vniuersitas reꝝ fuit ꝯdita. qm̄ q̄
libet creatura nõ est nisi q̄daꝫ lr̄a digito
dei scp̄ta. ⁊ ex pluribꝫ creatur̃ sic̄ ex plu
ribꝫ lr̄is cõponit̃ liber. Ita cõponit̃ li
ber creaturaꝝ. in q̄ libro etiã ꝯtinet̃ hõ/
⁊ est p̄ncipalior lr̄a ipi⁹ libri. Et sic̄ lr̄e ⁊
dictões facte ex lr̄is/ importãt ⁊ inclu
dũt sciam ⁊ diuersas significatões ⁊ mi
rabiles sñias. Ita ꝯformit̃ ipse creatu
re simul ꝯiũcte/ ⁊ adiuicẽ cõpatc. impor
tãt ⁊ significãt diuersas significatões ⁊
sñias/ ⁊ ꝯtinẽt sciam homĩ necessariã.
¶ Secũdus aũt liber scp̄ture dat⁹ ẽ hoi
secũdo. ⁊ h̄ in defectu p̄mi libri. eo qꝛ hõ
nesciebat in p̄mo legere/ qꝛ erat cec⁹. sed
tñ p̄m⁹ liber creaturaꝝ est oibꝫ cõis. sed
liber scp̄ture nõ est cõis/ qꝛ solũ clerici le
gere sciũt in eo.

Differẽtia libroꝝ istoꝝ

¶ Itẽ p̄m⁹ liber. s. nature
nõ pt falsificari nec deleri/ neqꝫ false iter
ptari. iō heretici nõ pñt eũ false intellige
re/ nec aliq̄s pt in eo fieri heretic⁹. Sed
secũdus pt falsificari ⁊ false interp̄tari/ ⁊
male intelligi. Attamẽ vterqꝫ liber ẽ ab
eodẽ. qꝛ idẽ dñs ⁊ creaturas cõdidit/ et
sacrã scp̄turã reuelauit. Et iō ꝯueniunt
ad inuicẽ. ⁊ nõ ꝯtradicit vn⁹ alteri. sꝫ tñ
p̄m⁹ est nob ꝯnatural̃. secũd⁹ supnatura
lis. Preterea cũ hõ sit natural̃r rõnalis.
⁊ susceptibil̃ disciplie ⁊ doctrine. Et cũ
natural̃r a sua creatõe nullã habeat actu
doctrinã neqꝫ sciam. sit tñ apt⁹ ad susci
piendũ eã. Et cũ doctrina ⁊ scia sine li
bro in q̄ scp̄ta sit nõ possit hr̄i. ꝯuenien
tissimũ fuit (ne frustra hõ esset capax do
ctrine ⁊ scie) q̄ diuina scia hoi librũ crea
uerit. in q̄ p se ⁊ sine magistro possit stu
dere doctrinã necessariã. pp̄ter h̄ totuꝫ
istũ mundũ visibilẽ sibi creauit. ⁊ dedit
tãq̄ꝫ librũ ppriũ ⁊ naturalẽ ⁊ infallibilẽ
dei digito scriptũ/ vbi singl̃e creature q̄i
lr̄e sũt. nõ hũano arbitrio/ sꝫ diuĩo iuuã
te iudicio. ad demõstrãdũ hoi sapiam ⁊
doctrinã sibi necessariã ad salutẽ.

Eddiscẽtis q̄litas

Quã q̄dẽ sapiaꝫ null⁹ pt videre/ neqꝫ legere p
se in dicto libro sp apto nisi fuerit a deo
illũinat⁹ ⁊ a pctõ originali mũdat⁹. Et
iō null⁹ antiq̄ꝝ phoꝝ paganoꝝ pt legere
hãc sciam. qꝛ erãt excecati q̄ntũ ad ppri
am salutẽ. q̄uis i dicto libro legerũt ali
quã sciam. ⁊ oẽm quã habuerũt ab eo
dẽ cõtraxerũt. sꝫ verã sapiam q̄ ducit ad
vitã et̃nã q̄uis fuerat in eo scp̄ta/ legere
nõ potuerũt.

Quiditas h⁹ scie

¶ Ista aũt scia nõ est aliud
nisi cogitare ⁊ videre sapiam scp̄tã i cre
aturis/ ⁊ extrahere ipam ab illis. ⁊ pone
re in aĩa/ ⁊ videre significatõeꝫ creatura
rũ. Et sic cõpando vnã creaturã ad aliã
⁊ ꝯiũgere sic̄ dictionẽ dictõi. ⁊ ex tali cõ

iunctione resultat. sententia ⁊ significatio vera. dum tñ sciat homo intelligere ⁊ cognoscere. Et quia sacrosancta romana ecclesia est mater omniū christianoꝝ fideliū. ⁊ magistra gratie ⁊ fidei regula ⁊ veritatis. idcirco sue correctōi totaliter subijcitur quicquid hic dicitur ⁊ continetur.

¶ Seq̄tur radix origo ꝑncipiū ⁊ fundamentū istius scientie.

¶ Titulus. i.

Quia hō naturaliter semꝑ querit certitudinem ⁊ euidentiā claram. nec aliter quiescit nec q̄escere pōt. donec venerit ad vltimū gradū sue certitudinis. Uerum q̄ꝛ certitudo ⁊ ꝓbatio suos habet gradus. ⁊ est maior ⁊ minor certitudo. maior ⁊ minor ꝓbatio. Uirtus aūt ꝓbationis ⁊ causa totiꝰ certitudinis oritur ex certitudine ⁊ virtute testimonioꝝ ⁊ testiū ex quibꝰ dependet ⁊ causat̄ tota certitudo. Uñ quāto magis testes sunt certi. manifesti. ⁊ indubitati. ⁊ veri. tāto magis est certū illud qđ ex eis ꝓbatur. Et si testes sint ita certi ⁊ manifesti ⁊ testimonia coꝝ ita manifesta vt nullo modo possit dubitari. nec nobis possint eē magis manifesta ⁊ certiora. tūc illud qđ ex eis ꝓbabit̄. sine dubio erit nobis certissimū manifestissimū ⁊ euidētissimuꝫ. Et quia q̄nto sunt testes magꝭ extranei distātes elongati a re de qua dubitatur. tanto minorē fidem ⁊ certitudinē generant. Quāto aūt testes sunt magis vicini ꝓpinqui ⁊ intranei ⁊ indubitati. tanto maiorē fidem faciūt ⁊ credulitatē. Et quia nulla res magis vicina. magis ꝓpinqua ⁊ magis intranea vel intrinseca ⁊ ꝓpria alteri est q̄ȝ ip̄emet sibi. Et ideo q̄cquid ꝓbatur de aliqua re ꝑ ip̄am met rem. ⁊ ꝑ naturā ꝓpriam. maxime certuꝫ est. Et cū nulla res creata sit ꝓpinquior homi. q̄ȝ ip̄emet homo sibi. iđ q̄cquid ꝓbatur de homīe ꝑ ipsūmet hoīem. ⁊ per suam ꝓpriā naturā ⁊ ꝑ illa que sunt sibi certa. de illo maxime certū manifestū et euidētissimū est ip̄i homī. Et ista est vtilitas certitudo ⁊ maxima credulitas. q̄ possit causari vel creari ꝑ ꝓbationē. Et ideo ip̄emet homo ⁊ sua ꝓpria natura debet esse mediū argumentū ⁊ testimoniū ad ꝓbandū om̄ia de hoīe. s. que ꝑtinent ad salutē homīs. vel ad damnationē vł felicitatē. vel ad bonū vel ad malū eius. Aliter aūt hō nunq̄ȝ erit vtilitate certus. Necesse est ergo q̄ homo cognoscat seip̄m ⁊ suam naturā si aliquid velit certissime ꝓbare de seipso. ⁊ quia hō est extra seip̄m. ⁊ elongatꝰ ⁊ distans a seip̄o ꝑ maximā distantiā. nec vnq̄ȝ habitauit ī domo ꝓpria scȝ in seip̄o. īmo semꝑ mansit extra domū suā ⁊ extra se. ⁊ ex eo q̄ꝛ ignorat seip̄m. nescit seip̄m. ⁊ de tanto est elōgatus ⁊ distat a seip̄o. ⁊ tantū extra seip̄ꝫ est. de q̄nto ignorat seip̄m. ⁊ quia totaliter nescit seip̄m. ideo totaliter est extra seip̄m. ⁊ ꝑ ꝯsequēs quia nunq̄ȝ habitauit in seipso neq̄ȝ intrauit in se. nec vidit se. ignorat se. nescit quid valet. ⁊ ideo dat se ꝓ nihilo scȝ pro peccato. ⁊ ꝓ paruo gaudio ⁊ modica delectatione. Quia g̊ homo totaliter est extra se. ideo si debet videre se. necesse est q̄ intret in se ⁊ intra se. ⁊ veniat ad se ⁊ habitet intra se. Aliter ē impossibile q̄ cognoscat se nec videat se neq̄ȝ suū valorem. suā naturā. ⁊ suā pulcritudinē naturalē. Et quia hō ignorat seip̄m a necessitate. ⁊ nescit domū suam in qua debet habitare. ideo necesse est q̄ alie res ducant eum in seip̄m. Uerū q̄ꝛ homo est in alio loco ꝺm naturam. ideo si debet ascendere ad se. necesse est eū habere scalam ꝑ quā ascendet ad se. Tunc autē homo ascendit ⁊ vadit ad se quando incipit seip̄ꝫ cognoscere. ⁊ tot passus ⁊ gradus facit ⁊ ascendit. quot cognitiones de seip̄o acquirit. Et tūc intrat in seip̄m. quādo cognoscit seip̄m. Et quia modus cognoscēdi homīs est. vt per illa que sunt sibi magis ⁊ ꝑ̊mo nota. cog̊scat que sunt sibi ignota. ⁊ ꝑ illa que scit ascendet ad illa que nescit. ⁊ cū semꝑ res minus nobiles ⁊ inferiores sint homini ꝑ̊mo cognite. ⁊ res ꝑfecte digniores nobiliores sunt ei vltimo cognite. Et ideo quia homo est res dignior supior ⁊ ꝑfectior huiꝰ mundi. ꝓpt̄ hoc cognoscit alias res inferiores. ⁊ vltimo cognoscit se-

¶ Uirtus ꝓbatōis ē ex testimonijs

¶ Testes vicini maiorē fidē faciunt

¶ Hō dꝫ cog̊scere alios ex seipso

Titulus.i.

ſpm. Quaꝓpter vt homo(qui tm̄ eſt elõ gatus a ſe ꝑ cognitõez. quia totalit̄ ignorat ſe ⁊ ſit extra ſe) poſſit reduci ⁊ venire ad ſe ꝑ cognitionē. ideo eſt ordinata rerum ⁊ creaturarū vniuerſitas tanꝗ̄ iter via ⁊ ſcala imobilis ⁊ naturalis. habēs gradꝰ firmos ⁊ imobiles. ꝑ quā homo veniat ⁊ aſcēdet ad ſeipm. In qua vna res eſt inferior. ⁊ alia ſuꝑior. vna ꝑfectior ⁊ alia minꝰ ꝑfecta. vna nobilior ⁊ dignior ꝗ̄ alia ad modū cuiuſdaʒ ſcale aſcēdēdo. Et ideo vt hō poſſit venire ad ipius cognitionē neceſſe erit ſequētē ordinem obſeruare.

Diuiſio totiꝰ libri ꝑnci paliter ī duo

¶ Primo oꝑtet videre ⁊ ꝯſiderare ordinē rerū int̄ ſe. ⁊ diuerſos gradus rerꝝ ordinatarꝝ in vniuerſo. ⁊ cõſiderare quālibet rem in ſe. ⁊ ꝗd habet ī ſeipa. ¶ Secūdo hoc ꝯſiderato oꝑtʒ cõparare hoīem qui eſt ſuꝑmus inter omnes res mūdi ad oīs alias res. Et iſta cõparatio fit duobꝫ modis. Primo ſcʒ per ꝯueniētiā. Et ſecūdo ꝑ differētiam. ita ꝙ neceſſe eſt ꝯſiderare quā ꝯuenientiam habet hō cum alijs rebꝫ ⁊ quā differentiā. Poſtea ex iſta ꝯueniētia ⁊ differētia manifeſtabunt̄ oīa que ſcire debemꝰ de homīe ⁊ de deo. Quia ꝑ illa que ſunt inferiora homīs. itineramꝰ ⁊ aſcēdimꝰ ad hominē. Et ꝑ hominē imꝰ ⁊ aſcendimus in deū. ſicuti ꝑ verā ſcalam ꝑ quaʒ debemꝰ aſcendere in cognoſcēdo. Aliter eſt impoſſibile veritatē cognoſcere recte. Ita ꝙ duo ſunt aſcēſus ⁊ due diete. Prima dicta eſt ꝑmꝰ aſcēſus. ⁊ eſt de oībus inferioribꝫ vſꝗ̄ ad hominē. Secūda dieta ⁊ ſecundꝰ aſcēſus eſt de hoīe vſꝗ̄ ad deum.

Generales ḡdus rerꝝ adinuicē que dr̄ ſcala nature

¶ Quantū ad primū videndū eſt quomō multi ſunt gradꝰ rerꝝ in mundo diſtincti adinuicē. imobiles ⁊ firmi. ex quibꝫ ſcala nature cõponit̄ ⁊ ordinatur. Et oꝑtet eos numerare ⁊ cogitare quēlibet ꝑ ſe. vn̄ tota rerum vniuerſitas reducitur ad ꝗ̄ttuor gradꝰ generales. ex ꝗbus quattuor eſt cõpoſita ſcala nature. Sed tamē infra quēlibet gradū generalem ſūt multi gradꝰ ſpeciales. ꝗ ſub vno gradu generali ꝯtinent̄. Generales autē gradus ſic ordinant̄ adinuicē. Omē qd̄ eſt vel eſt tm̄. ⁊ nō viuit. nec ſentit. nec intelligit. nec diſcernit. nec vult libere. ecce primus ḡdus. Vel eſt ⁊ viuit tm̄ ⁊ non ſentit nec intelligit ⁊c̄. ecce ſecundꝰ gradus. Vel eſt viuit ſentit tm̄. ⁊ nō intelligit ⁊c̄. ecce tercīꝰ gradus. Vel eſt. viuit. ſentit. intelligit vult libere. ecce quartus gradus. Sic ergo iſta ꝗ̄ttuor. eſſe. viuere. ſentire. ⁊ intelligere. ꝯtinēt omē qd̄ eſt ⁊ in iſtis ꝗ̄ttuor oīa claudunt̄. ⁊ nihil eſt extra iſta ꝗ̄ttuor. Per intelligere eniʒ cõꝑhendit̄ diſcernere ⁊ velle libere.

Primꝰ ḡdus rerum

¶ In ꝑmo ergo ḡdu ſunt oīa ꝗ habēt eē tm̄. ⁊ nō viuere nec ſentire nec intelligere. Et ſub iſto gradu cõꝑhēdunt̄ infinite res. que ꝗ̄uis oēs in hoc cõueniāt. ꝙ habēt eſſe tm̄ ⁊ nō viuere nec ſentire ⁊c̄. tamē ſub illo eſſe tm̄ multū differunt adinuicē ſc̄m ꝙ vna res habet nobilius ⁊ dignius eē ꝗ̄ altera. ⁊ nobiliorē ⁊ digniorem virtutē ⁊ oꝑationē ꝗ̄ altera. Vnde ꝑmo ī iſto gradu cõtinent̄ elemēta. ſcʒ terra. ignis. aqua. ⁊ aer. ⁊ vnūqd̄ꝗ̄ habet ſuā ꝓpriā naturā ꝑ ſe ſeꝑatam ab alijs. ſimilr̄ aqua aer ⁊ ignis. Et ē ordo inter ipa. qr̄ terra eſt infimū ⁊ ꝗ̄ſi nullius nobilitat̄. aqua nobilior ⁊ dignior ⁊ aer dignior ꝗ̄ aqua. ⁊ ignis nobilior ꝗ̄ aer. Cõſiderādū eſt ergo qd̄libet iſtorum ꝑ ſeꝗ̄ntum fieri poterit. vt videat̄ quid habet in ſe. groſſe ⁊ vulgari modo. Sub iſto etiā gradu ꝯtinent̄ oīa que generant̄ infra terrā. ſicut ſunt mineralia vt metalla. ſicut eſt argentū viuū. plūbum. ferrū. cuprū. aurꝝ. argentū. ſtānuʒ. que differunt adinuicē ſc̄m maiorē ⁊ minorē nobilitatē. Et eſt etiā lazurꝝ qd̄ excedit omē metallū in nobilitate ⁊ ꝑcioſitate. Et eſt etiā ibi ſulphur ſalpetra ſalgēma ⁊ aluna que ſunt magne ꝟtutis ⁊ vigoris. In iſto etiā gradu ſunt oēs lapides. tam ꝑcioſi ꝗ̄ etiā alij. Cogita ergo ꝗ̄nta virtus. ꝗ̄ntus valor eſt in lapidibus ꝑcioſis. nō ex ꝑte quātitat̄. ſʒ ex parte virtut̄. veluti ſunt Carbunculus Jacinctꝰ Smaragdꝰ Criſtallꝰ Corallus ⁊c̄. In iſto etiā gradu continēt̄ omnes celi. ⁊ oīa corpa celeſtia. oēs planete. oēs ſtelle. ac etiā alia que habent tm̄ eſſe ⁊ nō viuere. ⁊ oēs res artificiales. que in hoc oēs ꝯueniunt. qr̄ habent eſſe tm̄ ⁊ non viuere. ¶ In ſecundo ḡdu

Scđs gđꝰ rez
scale sunt om̄ia illa que habent eē ⁊ viue
re tm̄ ⁊ nō sentire neqꝫ intelligere. vnde
illa dicūt̄ viuere q̄ ꝑ se mouent̄ sine alio
sursum ⁊ deorsum an̄ ⁊ retro ad dexterā
⁊ sinistrā. In isto gradu cōtinent̄ om̄es
plante ⁊ arbores ⁊ herbe. quia dicunt̄ vi
uere. nam mouent̄ sursum deorsum an
te retro ⁊c̄. per se ⁊ sine alio. ⁊ hoc quan
do crescunt sursum deorsum ante ⁊ retro
⁊ ꝑ se trahūt alimentū a terra. ⁊ nutriun
tur continue ⁊ crescunt ⁊ augmētant̄ et
generant sua semina ⁊ suos fructus. Et
ideo dicunt̄ viuentia. quia ꝑ se nutriun
tur generant̄ ⁊ augmentant̄. ⁊ hoc ꝑ vir
tutem ꝓpriā quā habent in se. ⁊ ideo ꝑ se
mouent̄. ⁊ hoc nō habent elemēta nisi ꝑ
quādā similitudinē. In isto aūt gradu
sunt due differentie. scꝫ herbe ⁊ arbores.
Et res dignior ē arbor q̄ꝫ herba. Sub
isto gradu cōtinent̄ innumerabiles res
scꝫ species ⁊ complexiones arborū que
differunt ad inuicem. ⁊ vna nō est alia. ⁊
vna est nobilior altera. Similiter con
tinent̄ innumerabiles species herbarū.
⁊ virtutes ⁊ nature earū quarū vna non
est alia. ⁊ quelibet habet suam ꝓpriā na

Terciꝰ gđꝰ rez
turam ⁊ virtutē. In tercio gradu sunt
om̄ia illa que habent eē viuere ⁊ sentire
tm̄. Et istud sentire cōtinet sub se videre
audire gustare odorare ⁊ tangere ⁊ om̄s
operatōnes quas habent aīalia bruta
plus q̄ꝫ arbores ⁊ herbe. Sub isto gra
du cōtinent̄ om̄ia aīalia siue sint in ter
ra siue ī aqua siue in aere. sicut sunt ani
malia terrestria q̄drupedia reptilia vo
latilia atqꝫ pisces. Considera quot sunt
species animaliū que ambulant suꝑ ter
ram ⁊ differentias ⁊ diuersitates eorum
ac species ⁊ differentias auiū. ⁊ nobilita
tes earum. similiter pisciū. In anima
libus autē sunt tres gradus ꝑ quos ani
malia ad inuicē ordinant̄ ⁊ diuidunt̄ at
qꝫ distinguūt̄. Quoniā quedā sunt ani
malia que habent sensum tactꝰ tm̄. ⁊ nō
habent memoriā neqꝫ auditū. sicut con
chilia ⁊ aīalia arboribꝫ affixa ⁊ radici
bus. Et iste est ꝑmus ⁊ infimꝰ gradus.
Quedā eēm sunt que habent sensum ta
ctus ⁊ memoriā ⁊ nō auditū. vt formi
ca ⁊ iste est secūdus gradꝰ. Quedā sunt
que habent sensum memoriā ⁊ auditū.
vt aīalia ꝑfecta vt canis cattus ⁊ simi
lia. ⁊ iste est terciꝰ gradus. Quartus ḡ
dus nō potest esse. scꝫ ꝙ aliqua sint que
habeāt auditū ⁊ nō memoriā. quia vbi
cunqꝫ est auditus. ibi est memoria reli
cta ex auditu. Prima aīalia quia nō ha
bent memoriā nō habent etiā prudenti
am. ⁊ quia nō habent auditū nō sunt di
sciplinabilia. nec possunt moueri de lo
co ad locū distantē. quia nullū aīal po
test moueri de loco ad locū nisi habeat
memoriā. Secūda animalia que sunt
in secundo gradu. quia habent memori
am. habere possunt aliquā prudentiā. ⁊
moueri possunt de vno loco ad aliū. sic
dicimꝰ ꝙ aliqua prudentia est in formi
ca quādo congreget grana frumenti ad
aliquē certū locum. ⁊ hoc est ꝓpter me
moriā. sed quia nō habent auditū ideo
nō sunt disciplinabilia. Tercia anima
lia que sunt in tercio gradu. quia habēt
memoriā ⁊ auditū. ideo sunt aliquo mo
do disciplinabilia. vt canes ⁊ aues. Et
ista om̄ia tam de primo q̄ꝫ secūdo ⁊ ter
cio continent̄ sub generali gradu scilicꝫ
sub tercio. quia om̄ia dicunt̄ sentientia.
Tamē aīalia primi gradus sunt ꝓpin
quissima plantis. ⁊ iō sunt infima. Ani
malia secūdi gradus sunt magis distā
tia a plantis. ⁊ ideo sunt nobiliora. Ani
malia tercij gradus sunt magis elonga
ta a plantis. ⁊ ideo sunt adhuc nobilio
ra. Et hoc de tercio gradu. In quarto

Quartꝰ gđꝰ rez
gradu sunt om̄ia illa que habēt eē. viue
re. sentire. ⁊ intelligere. discernere. velle. ⁊
nolle libere. siue que habent liberū arbi
trium. In isto gradu sunt homīes. qui
bus nihil deficit ī natura. neqꝫ aliquid
potest eis vltra addi. quia suꝑ liberū ar
bitriū nō est aliquis ḡdus. nec est ascen
sus vlterius in natura. Nō eēm est maior
dignitas naturalis q̄ꝫ ē liberū arbitriū
vnde quia homīes habēt rationē. ideo
possunt intelligere. discernere. iudicare.
ratiocinari. ⁊ sunt capaces ⁊ susceptibi
les cognitōis exꝑimētalis. ⁊ artis. ⁊ sci
entie. ac doctrine. qđ nō habent alia ani
malia. Et quia habent liberū arbitrium
fm̄ naturā. ideo possunt velle. ⁊ nolle cō

sentire z discernere sponte z libere absq̄ coactione. qđ nō possunt alia animalia. De isto quarto gradu latius dicetur in titulo. lxi. lxiij. z lxv. zc̄. Et sic cōpleta est tota scala nature cuȝ suis gradibus. Et hec est prima cōsideratio in hac scientia radicalis z fundamētalis. scȝ considerare istos gradus in se z bene plantare z radicare eos in corde z figurare sicut ī natura realiter.

Sequit͛ cōparatio hoīs ad alias res inferiores ꝑm cōuenientiā z differētiaȝ siue comparatio quarti gradus ad tres gradus p̄cedētes. Et primo ꝑm cōuenientiā z hoc dupliciter. scȝ ꝑm cōuenientiam generalem. z ꝑm cōuenientiaȝ specialem.

Titulus. ij.

Incipit p̄ma ps p̄ncipal' h⁹ opis

Consideratis istis gradibus rerū que sūt in mundo per sensum z experientiā. de quibꝫ nullus potest dubitare. Nunc optet facere cōpatione z cōparare vnā rem ad aliam. z compare hominē ad oēs alias res. z hoc ꝑm conuenientiā z differētiā. scȝ in quo ꝯuenit homo in alijs rebꝫ inferioribꝫ et in quo differt ab eis. Et in ista cōpatione cognoscet seip̄m. z hoc qđ est supra ipsum scȝ deū z suum conditorē. Consideret ergo homo primo cōuenientiā quā habet cum alijs rebꝫ. Et p̄mo generaliter. secundo specialiter.

Generalis ꝯuenientia hoīs cū alijs rebus

Unde homo cōuenit cum oībꝫ alijs rebus insensibilibꝫ z habet cōuenientiā cum eis. quia habȝ in se illa que alie res insensibiles habent z easdē ꝑfectiones z oēs gradus. Unde habet in se esse sicut res in primo gradu. vt sunt elementa. quia ꝯtinet in se (licet inuisibiliter) quattuor elemēta z sub alia forma. z nutritur p elementa. z habet vitā in eis z habitat in eis. z sine eis nō potest viuere z conseruari p vnū momentū. z sic cōuenit cum eis z cū oibus que habent esse tm̄ z nō viuere generaliter.

Scđa ꝯueniētia

Item cōuenit cum rebꝫ secundi gradus vt sunt plante z arbores z herbe. qꝛ habet esse viuere z nutriri sicut ille augmētari generare zc̄. Quoniā homo viuit. nutrit͛. crescit. generat. sicut arbores z plante.

Tercia ꝯueniētia

Etiam cōuenit cū rebus tercij gradus. vt cum aīalibꝫ brutis que habent esse viuere z sentire. vnde homo habet visum auditū gustum tactū z odoratum dormire z vigilare comedere bibere sicut alia aīalia. Ergo magnā cōuenientiā habet cū eis. Illa ergo que sunt in alijs rebꝫ triū graduū sunt in homīe. Ergo habet cōuenientiā cōfraternitatē z amiciciā cum oībꝫ alijs rebus inferioribꝫ.

Nota

Sed tamē debet homo cōsiderare ꝙ illa que res inferiores habēt diuisim homo habet oīa illa coniūctim z simul vt declarandū est. Nam oīa habet homo z nihil sibi deficit de oībus quattuor gradibꝫ nec aliq̇d potest superaddi. nec aliquis gradus potest esse supra hominē in dignitate. quia habet esse. viuere. sentire. z intelligere. z liberum arbitriū. z sic que sparsim z diuisim sūt in alijs rebꝫ p suas portiōes sunt in homine cōiunctim z nihil ei deficit.

Hic ostendit͛ fructus qui ex ista comparatione sequitur. quoniā ad oculum ꝓbatur z cōcluditur ꝙ aliquis est dominus inuisibilis supra hominē qui ipsuȝ condidit z oēs istos grad⁹ ordinauit.

Titulus. iij.

Nunc oportet cōsiderare quid debet homo arguere z cōcludere ex ista cōparatione. z quid debet exinde arguere. certe quia homo habet coniūctim z similiter illa que alie res habent diuisim. debet arguere ꝙ ille ideȝ q̇ ordinauit diuisim alias res z naturas dando cuilibet suam portionē. ꝙ ille idem numero z nō alius coniūxit oīa simul in ipso homīe. scȝ coniūxit esse. viuere. sentire. z ītelligere z liberū arbitriū. Ergo ille idē qui dedit rebꝫ inferioribꝫ hoc qđ habēt dedit homini hoc qđ habet. Ergo sicut homo non dedit alicui rei inferiori hoc qđ hȝ Ita sibimet ipi nō dedit illud qđ habet. Sicut ergo homo nō dedit inferiori rei esse neq̄ viuere neq̄ sentire. Ita nec homo dedit sibijpsi. neq̄ esse viuere neq̄ sentire neq̄ intelligere. Ergo eadeȝ

manus oīa fecit. Idem dn̄s. idem arti-
fex oīa ordinauit ꝓportionauit ⁊ limi
tauit. Queram⁹ ergo quare res ꝑmi g-
dus nō habent plus q̄ȝ eē. ⁊ nō habent
neq̄ȝ viuere neq̄ȝ sentire vt elemēta: quis
limitauit eis vt nō plus haberēt: Et q̄s
limitauit arboribꝰ ⁊ plantis. vt nō habe
rent plus q̄ȝ viuere. ⁊ aīalibꝰ vt nō ha-
berent plus q̄ȝ sentire: Quis fecit aīa-
lia ascendere ad illū gradū vltra arbores
⁊ plantas ⁊ nō vltra: quis mensurauit
eis in tali mensura ⁊ nō alia: quare ho-
mines habēt vltra ista tria ītelligere vel
le ⁊ nolle ⁊ liberꝝ arbitriū: Quis coniū-
xit ista tria cum libero arbitrio sil'. ⁊ vl-
tra nō est ascensus: sed in hoīe est finis
⁊ cōplemētū ⁊ in eo sunt oīa ⁊ ei nihil
deficit: Quis exaltauit hominē vltra ar
bores ⁊ aīalia bruta: Queram⁹ an ho-
mo ista coniūxit in seipō vt nihil ei defi-
ciat: Et an ipē seipsum sic exaltauit ⁊ su
pra oīa alia eleuauit. an alius hoc fec:
Queram⁹ an ista ordinauerūt ⁊ mensu-
rauerunt seipā: vt q̄dlibet tm̄ ⁊ nō plus
haberet vel alius alter ab eis hoc fec. an
oīa ista dederint sibimet hoc q̄d habent
tm̄ ⁊ nō vltra vel aliquis alius dedit eis

Queren-
do duc
ī cogni-
tionē di

Solu-
tio

Sed est impossibile ꝙ oīa ista seipsa
mensurauerūt ⁊ sibiipsis dederunt hoc
q̄d habent. ⁊ tamē sunt ordinata ⁊ men-
surata. Ergo aliquis alius existēs supi-
or oībꝰ ista ordinauit. mensurauit ⁊ li
mitauit. ⁊ dedit eis q̄d habēt. Ergo idē
magister. idem artifex. eadem man⁹ om-
nia ordīauit. mēsurauit. limitauit. ⁊ cui
libet suum ꝓpriū graduȝ dedit. Et ille
idem qui fecit ascendere arbores supra
elementa in dignitate. ⁊ aīalia supra ar
bores. ⁊ hoīes supra aīalia. Et ille idē
qui ordinauit vt arbores viuerēt ⁊ nu-
trirent capiendo cibū īmediate a terra
ꝑ radices ꝯiūctas infra terrā. illemet or
dinauit ꝙ aīalia viuerēt ⁊ nutrirent ꝑ
os ⁊ nō ꝑ radices. ⁊ hoīes similiter vt
q̄ȝuis cōmune sit viuere herbis aīalibꝰ
⁊ hoībus. nihilominꝰ nobilior mod⁹ vi
uendi est in aīalibꝰ q̄ȝ in arboribꝰ ⁊ her
bis. ⁊ nobilior adhuc in hoībꝰ q̄ȝ in ani
malibꝰ. Et quis hoc ordinauit: ⁊ quis
īuenit istos tres modos ⁊ gradus nu-
triendi ⁊ viuendi: Nōne idē domin⁹ et
idem artifex: Preterea quis oīa ista cō-
seruat vt q̄dlibet maneat in suo gradu. ī
suo statu. ⁊ ī suo ordine: Quis fecit istos
gradus stabiles vt ꝑmaneāt cōtinue si-
ne cōfusione: Quis manutenet vt terra
maneat terra. ⁊ aqua aqua ⁊c̄: Nōne idē
domin⁹ qui ordinauit ⁊ qui dedit: Con
clusio. Ergo tu homo q̄d accepisti ha-
bes ab eodeȝ a quo alie res acceperūt h
q̄d habent. Ergo tu ꝑtines etiā ad ordi
nem aliarū rerum. ⁊ facis vnū ordinem
cum eis. ⁊ vnā hierarchiā. Ergo sequit
ꝙ tu es illius cui⁹ sunt alie res ⁊ conser-
uaris ⁊ gubernaris ab illo eodem a quo
alie res gubernant ⁊ cōseruant. Ergo si
cut alie res nō sunt suiiꝑius. sed sunt illi
us qui fecit eas. vnde sequit ꝙ tu homo
nō es tuiiꝑius. sȝ illius cui⁹ sunt alie res
Ergo tu es illius cui⁹ est terra. cuius est
aqua ⁊c̄. ⁊ alia elementa in quibꝰ tu ha-
bitas. Ulterius ꝯclude ⁊ argue. Tu ho
mo nō dedisti tibi hoc q̄d habes. nec res
inferiores dederunt tibi hoc q̄d habes.
nec talē te fecerunt. ergo aliquis maior
q̄ȝ tu. Et qui ē supra te dedit tibi hoc q̄d
habes. qꝛ ab alio habes postq̄ȝ a teipso
nō habes. nec ab eterno habuisti.

Alia rō
ad idem

Coclu-
sio vni⁹
vi sūmi
dei

Quō necessario est vnus dn̄s tm̄ qui
est supra homines.

Titulus. iiij.

Preterea neces

sario sequit ꝙ ille qui est supra
hominē. a quo homo habȝ q̄c
quid habet est vn⁹ domin⁹ ⁊ nō plures
Quāuis em̄ sint plures ⁊ īnumerabiles
res ⁊ diuerse. in istis quattuor gradibus
tamē nō est nisi vn⁹ ordo vna ordinatio
inter oēs. Oīa em̄ habent ordinem
vnū. oīa em̄ sunt cōiuncta oīa colliga
ta in vno ordine. Oīa ascēdūt ordina
te de gradu in gradū. de minore ad ma-
ius semꝑ ad digniora ascendēdo. Ergo
vnitas ordinis demōstrat vnū solū or-
dinatorē. vnū gubernatorē. vnū artifi-
cem. qui tā diuersa ꝯiunxit in vno ordi-
ne. Itē quō tam diuerse res ⁊ contrarie
adinuicē. sicut sunt aqua ⁊ ignis. humi
dū ⁊ siccū. ⁊ alie res multe adinuicē con

Probat
ꝙ sit v-
nus de⁹

Scd̄a
ratio

trariantes possunt ꝯiungi in vno ordīe
⁊ ꝯseruari infra vnū ordinē. nisi eēt vnꝰ
solꝰ numero qui oīa ordinauit. Nō eniȝ
duo ꝯtraria naturaliter pn̄t cōuenire in
vno ordīe nisi ꝑ vnū ordinatorē. Ergo
ꝯtrarietas reꝝ in vno ordine arguit vnū

Tercia ratio

artificē tm̄. Preterea elemēta intrāt her-
bas ⁊ arbores ⁊ nutriunt eas. ⁊ fructus
eaꝝ ꝯtinue. Et fructꝰ ⁊ herbe intrāt ani-
malia ⁊ nutriūt ea. Et etiā tam fructus
ꝙ̄ herbe aīaliū ꝙ̄ carnes intrāt homīes
⁊ nutriunt eos. ⁊ celestia corꝑa vt sol et
luna cōtinue influūt in ista inferiora. et
dant vigorē ⁊ lumē ⁊ calorē ꝯtinue eis.
⁊ ista recipiūt. Quia ğ vnū tendit ad al-
terum. vt videmꝰ ꝑ expientiā ꝙ vnū su-
stinet aliud. ⁊ oīa se mutuo iuuāt ⁊ infe-
riora seruiūt maioribꝫ ⁊ supiorībꝫ ordīa
te. ⁊ in hoc faciunt vnū ordinē. vnā ami
ciciā. vnā vnitatē. Ergo sequit ꝙ tm̄ est
vnus q̄ oīa ista gubernat ⁊ ordinat ⁊ cō

Quarta ratio

federat ī vnā societatē. Itē videmus ꝙ
p̄mꝰ secundꝰ ⁊ tercꝰ gradus ordināt ad
quartū tanꝙ̄ ad digniorē ⁊ sunt ꝓpter il
lum. sȝ in p̄mo gradu est maxima reꝝ di
uersitas. multe species ⁊ nature. ⁊ in se-
cundo ğdu est maxima reꝝ ⁊ specierum
diuersitas. ⁊ i tercio similiter. Sed i q̄r
to ⁊ supremo. nō est nisi vna natura vna
species scȝ homo. ⁊ oēs hoīes sunt eius
dem nature ⁊ dignitatis natural. nec est
aliqua diuersitas. qꝛ equaliter oēs hn̄t
libeꝝ arbitriū. qđ est ꝓpria dignitas ho
minis ⁊ sup̄ma. ꝑ qđ facit suū ꝓpriū ğ-
dum. ⁊ differt ab alijs gradibꝫ. Si ergo
plures ⁊ īnumerabiles nature reꝝ ⁊ di-
uerse q̄ sunt in mūdo tendūt ad vnā so-
lam naturā ⁊ nō ad plures tanꝙ̄ ad su-
piorem ⁊ digniorē eis. ⁊ vni soli seruiūt
⁊ nō pluribꝫ. videlicȝ hūane nature. Er
go multo magis hūana natura dȝ tēde-
re ad vnā solā naturā sibi supiorē ⁊ do-
minantē ⁊ ad plures. ⁊ s̄uire vni soli na
ture ⁊ nō pluribꝫ naturis. Unde eēt eēt
hoc ꝙ alie nature īferiores ⁊ minꝰ digne
tenderēt ad vnitatē ⁊ vnicā naturā solā
tāꝙ̄ ad maiorē. ⁊ hūana natura q̄ digni
or est tēderet ad plures naturas tāꝙ̄ ad
maiores ⁊ dn̄antes. ⁊ oēs res inferiores
hoīe tendūt ad vnitatē. ⁊ hūana natura
dignior oībꝫ ad quā tendūt alie oēs ten
deret ad diuersitatē. Hoc nō patit natu
ra nc ordo reꝝ ꝙ īferiora ⁊ minꝰ digna tē

Cōcludit esse vnū deum

dāt ⁊ ordināt ad meliꝰ fortiꝰ ⁊ ad nobiliꝰ
⁊ supiora ⁊ magꝭ digna tendāt ad peiꝰ ⁊
debiliꝰ. Sȝ meliꝰ ⁊ fortiꝰ ⁊ digniꝰ est ten
dere ad vnitatem ꝙ̄ ad diuersitatē ⁊ ad
vnū ꝙ̄ ad plura. qꝛ tēdere ad vnitatē et
ad vnū. est tēdere ad eē. ad bonū. ad for-
titudinē. ⁊ ad ꝯseruationē. Sȝ ire ⁊ ten
dere ad diuersitatē ⁊ pluralitatē. ē ire ad
nō esse. ad malū. ⁊ ad diuisionē. ad debi
litatē. ⁊ ad destructionē. Quare si oēs
nature ⁊ spēs inferiores tendūt ad vni-
cam naturā tm̄. s. ad hūanā. ğ multo ma
gis hūana natura ordinat ad vnā solaȝ
naturā sibi dn̄antē ⁊ sup̄mā. cui dȝ soli
s̄uire ⁊ nō ad plures. Ergo vna sola na
tura est sup̄ hoīem q̄ dn̄at homī.

Q. nō solū est vna sȝ ē magis vna ꝙ̄
sit hūana natura

Titulus. v.

SEd vlteriꝰ restat ostēdere ꝙ illa
natura q̄ existit vltra hominē et
cui subijcit hō nō solū sit vna i-

Unitatē diuine nate ꝓbat

mo magꝭ vna ꝙ̄ hūana natura. Si eni
hūana natura ad quā tendūt oēs res in
ferioris nature. ē magꝭ vna ꝙ̄ sūt oēs in
feriores. qꝛ ille sunt plures ⁊ diuerse na-
ture ⁊ spēs. ⁊ inter eas ē magna diuersi-
tas ⁊ modica vnitas. in hūana aūt na-
tura est vnitas. in natura ⁊ in specie. Er
go silr in natura illa q̄ est sup̄ hominē. ⁊
cui hō subijcit dicit esse magis vna ꝙ̄
hūana natura. ⁊ in ea debet maior vni-
tas eē. Sȝ inferiores nature q̄ seruiunt
hūane sunt plures ⁊ diuerse in speciebꝰ
⁊ in indiuiduis. hūana natura est vna ī
natura ⁊ ī specie. sȝ plures ⁊ diuersa ī in-
diuiduis. Ergo illa natura q̄ est sup̄ ho
minē ⁊ q̄ dn̄at homī dȝ esse vna. in natu
ra ⁊ in specie ⁊ vna ī indiuiduis. Ita ꝙ
in ea nō debȝ eē nisi vna natura. vna spe
cies. ⁊ vnū īdiuiduū. ⁊ nulla diuersitas
in īdiuiduis. aliter nō eēt magis vna ꝙ̄
hūana natura. Ergo sic hūana natura
est solū vna ⁊ eadē specie. ğ illa q̄ est sup̄
hūanā naturā dȝ eē vna ⁊ eadē numero
nullo mō multiplicata. qꝛ vltra vnitatē
in specie. nō est maior vnitas. ꝙ̄ vnitas
in numero. vt sic oēs nature inferiores

hoīe.sunt colligate cū vna natura spē.s. cū hūana. Ita hūana natura q̄ est vna sola ī specie.sit colligata cū vna alia natura supiore q̄ sit tota vna nūero. vt mūdus sit colligat9 z vn9 z termineť z finiatur in sūma vnitate z maiori q̄ possit eē. Et sic hūana natura est alia. z distincta. z separata ab aliis naturis inferiorib9 Ita etiā illa natura q̄ est sup̄ hoiem. q̄ ordiauit oia.ē sūme distincta z separata ab hūana natura et ab oīb9 aliis natur9 hñs suum pp̄riū eē in se. Et hec ē diuia natura oia ordinās.oia regēs.z etiā oia ɔſuās
¶ Q3 talis natura sit actu infinita.

¶ Titulus.vi.

P Reterea diuina natura q̄ est sup̄ oēs naturas.d3 eē maior q̄3 oēs alie Ita etiā d3 esse maior q̄3 hūana natura. S3 hūana natura ē infinita in possibilitate.q2 est mltiplicabil' (q̄ntū est de se) ī infinitū.q2 sibi nō repugnat. q̄n duob9 hoīb9 existētib9.sc3 mare z femia.pcreeť terci9 q̄ntū ē de natura. Ita sil'r est de natura ignis.q2 ī infinitū pt crescere z mltiplicari appositis cōbustibilib9. Ergo diuia natura cū nō sit facta.ē maior humana z q̄3 oēs nature facte. Si g̃ humana natura sit infinita possibilitate.cū sit facta.seq̄ť q diuia natura sit ifinita magis.z h̄ nō pt eē nisi actu.q2 inter actū et potentiā nihil ē mediū. Et q2 nullo mō pt mltiplicari in idiuiduo.seq̄ť q tota ī finita actu est ī vno idiuiduo.z extra illud idiuiduū nō pt eē. Ergo diuia natura q̄ est sup̄ hoīe3 ē vnū solū indiuiduū infinitū actu. sic si oēs hoīes possibiles q̄ sunt infiniti.eēnt vn9 z singular3 hō.z vnū indiuiduū. Ergo pbatū ē q illa natura q̄ est sup̄ hūanā naturā z vnū indiuiduū q̄ fecē eā.est vna solo nūero z ifinita actu.z p ɔñs q vn9 ē sol9 dñs et deus Si ei eēnt pl'es. an eēnt ɔtrarij z discordes.an amici z ɔcordes. Si discordes ordo rer nō eēt vn9.neq3 mūd9 eēt colligat9 z ordiat9 sicē. Si amici et ɔcordes Aut eēnt necessarij insil' ɔiūcti. Aut vn9 sufficeret. Si ambo eēnt necessarij tūc sp̄ vn9 indigeret altero. et nccario sp̄ deberet eē ɔiūcti adinuicē. Et h̄ nō pt esse q2 tūc nō possent dare alicui rei nec esse. nec viuere.nec sentire.nec intelligere. neq3 ɔseruare ordinē rer in suo statu. quia ambo eēnt indigētes cū vn9 nō posset eē sine altero. Si aūt vn9 sufficeret supfluum eēt ponere alter sine necessitate. et h̄ ordo rer nō pmittit.vnū nō sūt duo soles q2 vn9 sufficit. neq3 in aialib9 et hoībus duo capita.q2 vnū sufficit. Ita nō sunt duo mūdi.q2 vn9 sufficit.neq3 duo dñi ī mūdo.q2 vn9 sufficit. Si igiť in reb9 iferiorib9 ē talis vnitas z nulla supfluitas Quō in tā supma natura et pfectissima eēt supfluitas q̄ sic oia ordiauit. Coclusio

Vt ī p̄cedenti capit'lo pbatū ē

Probat q̄ n̄ sint pl'es dij

¶ Ecce hō ex ista cōpatōe cū aliis reb9 et naturis ɔsiderādo ɔueniētissima quā habes cū eis.et cōpando vnā naturā cū alia. et vnū gradū cū alio. iuenisti et ɔclusisti aliā naturā iuisibilē eē sup̄ te sic tu es sup̄ alias creaturas q̄ oēs istos grad9 ordinauit et mēsurauit ī reb9. g̃ aliq̄s est sup̄ te q̄ est maior q̄3 tu. Illi9 g̃ es op9.illi9 es factura et creatura. Manus sue sic te fecerūt. Ille g̃ est dñs tu9 et pať tu9.et oim aliar rer q̄ sūt infra te. deide habes supiorē habes vnū et nō plures et eundem quē habēt alie res.

¶ Q3 ex cōpatōe istor q̄ttuor g̃duū ad deū pbať q ip̄e h3 eē.viuere.sentire et itelligere siue liber arbitriū.

¶ Ti.vij.

P Ostquā per ipsos q̄ttuor gd9 cōpando vnū ad alter. hō ad tātam ascēdit noticiā q iuenit suū factorē quē nō videbat eē realiť et existere vnū nūero z actu ifinitū n̄ d3 desistere ab inq̄sitōne.imo magi' d3 laborare si potiť ip3 magis ɔgscere ī speali.s.q̄lis sit q̄les ɔditiones h3. Et h̄ cōpando istos q̄ttuor gd9 ad ipm. Vn̄ postq̄3 ip̄e solus.et nullus alius ordiauit,pduxit z mēsurauit istos grad9.s.eē.viuere.sentire.z intelligere. siue liber arbitriū.dādo aliq̄b9 eē tm̄. aliq̄b9 eē z viuere tm̄. g̃ seq̄ť nccario q ip̄e h3 ī seipo istos gd9 p9 q̄3 dedit aliis.g̃ seq̄ť q ip̄e ē.viuit.sentit.z itelligit.et h3 liber arbitriū. Ergo h3 eē viuere sentire et intelligere et velle et nolle libere et sponte.

Quō deus habet in se esse viuere sen-tire ⁊ intelligere.

Titulus. viij.

Et quia ipē a nll'o recipit ista qꝛ nihil est sup̄ ip̄m a q̄ recipet ista ergo habet oīa ista sine mēsura ⁊ sine termino ⁊ sine limitatiōe. Quia q̄s limitasset vel mēsurasset sibi cuꝫ a nullo habeat. nec etiā ipēmet sibi mensurauit. qꝛ ipēmet nō dedit sibi eē nec viuere nec sentire. etiā qꝛ tūc aliqn̄ ea nō habuisset. ⁊ sic aliqn̄ nō fuisset. Ergo qn̄ nō erat q̄ modo poterat sibijp̄i dare vl' alijs: Igitur ista nō sunt sibi data. nec ab aliq̄ nec a seip̄o. ⁊ tn̄ hꝫ ea. ergo ab eťno ⁊ sine ꝓn-cipio habꝫ a seip̄o. ꝙ nihil recipit. nᶜ ista sunt recepta in eo nec data ⁊ tn̄ habet et sunt in eo realiť ⁊ verissime. sequiť ꝙ sūt in eo sine mēsura ⁊ sine termino. Quare cōcludiť ꝙ suū esse est infinitū īmensu-ratū ⁊ sine termīo. ⁊ similiter suū viuere suū sentire suū intelligere ⁊c̄.

Hic tractať de his quattuoꝛ ꝗdibus put sunt in deo. ⁊ oñditur qualiter cōue-niunt ⁊ cōpanť adinuicē. Et primo ostē-diť ꝙ esse ē ꝓncipiū radix ⁊ fundamētū omniū alioꝝ.

Titulus. ix.

Et quia nos videmꝰ ꝑ expienti-am ꝙ eē potest inueniri sine vi-uere. sine sentire. ⁊ sine intellige-re vt in rebꝫ ꝓmi gradus sed nō ecōuer-so. sine eē em̄ nō pōt inueniri viuere. ne-qꝫ etiā sentire sine eē. neqꝫ intelligere simi-liter. qꝛ om̄e qđ viuit. est. sꝫ nō ecōuerso. ⁊ om̄e qđ sentit viuit. sꝫ nō ecōuerso. Et om̄e qđ intelligit sentit. ⁊ nō econuerso. ip̄m eē em̄ sepatim pōt repiri sine alijs. sed alia nō pn̄t inueniri sine eē. Seqtur ergo ꝙ oīa alia sustentanť ⁊ fundanť in ip̄o eē. Ergo eē est ꝓncipiū radix atqꝫ fū-damētū oīm alioꝝ ⁊ oīa portat. ⁊ ip̄m eē a nll'o portať neqꝫ sustineť neqꝫ fundať.

Q, in deo idē sūt viuere sentire intel-ligere ⁊ oīa alia idē sunt ꝙ ipsum esse et idemmet esse.

Titulus. x.

Ti. vij.

Et quia oīa ista sunt in deo vt ꝓ-batū est. ꝙ esse in deo erit ꝓncipi-um radix ⁊ fundamētū alioꝝ. ⁊ cū ip̄e a nullo receperit esse nec ꝑ ꝯn̄s vi-uere sentire nec intelligere. Ergo seqtur ꝙ viuere in ip̄o nō ē receptū in ipso esse. neqꝫ sentire in ip̄o viuere. nec intelligere seu libeꝝ arbitriū in ipso sentire. ⁊ sic de alijs. Quare sequiť ꝙ viuere nō est ꝯiū-ctum cū eē. nec sentire cū viuere. nec ītel-ligere cū alijs. nec in eo est aliq̄ ꝯiunctio ip̄oꝝ. Quia q̄s ꝯiūxisset ea sil': q̄s adiū-xisset vnū alteri: cū nullꝰ sit an̄ ip̄m. nec sup̄ ip̄m. qm̄ si in eo eēt aliq̄ ꝯiūctio. tūc absqꝫ fallo eēt factꝰ. ⁊ sic eū aliq̄s fecisset ⁊ ꝯiūxisset vnū alteri ⁊ sic aliqn̄ nō fuis-set nec etiā sibimet ꝯiūxisset. qꝛ tūc nō es-set sūme simplex. qꝛ ꝯiūctō opponiť sim-plicitati cū fiat inter diuersa. Sꝫ cū ve-rissime sint in eo qꝛ alijs dedit. sequiť ne-cessario ꝙ in deo eē viuere sentire ⁊ intel-ligere nō sunt ꝯiūcta. sꝫ in ip̄o deo viue-re est idē ꝙ eē. ⁊ sentire idē ꝙ eē. ⁊ intelli-gere idē ꝙ eē. ꝙ oīa idē sunt ꝙ eē. ⁊ q̄cq̄d est in ip̄o idē ꝙ eē. ꝙ oīa idē sunt ꝙ eē. qꝛ eē est ꝓncipiū ⁊ fundamētū. ꝙ in deo nr̄o idē est eē ꝙ viuere. idē eē ꝙ sentire. idē eē ꝙ intelligere. ⁊ sic de alijs. ⁊ eē est oīa. et oīa sunt ipsūmet eē. al's in ip̄o aliq̄ ꝯiū-ctio eēt ex diuersis qđ est impossibile.

Q, eē est radicale fundamentū ⁊ re-gula ad ꝓbandū ⁊ cognoscendū om̄ia alia de deo ⁊ ꝙ quale est suū eē talia sunt oīa ⁊ ꝙ oīa ꝯueniūt ei ꝑ eē.

Titulus. xi.

Et qꝛ esse est primū. ⁊ in deo oīa alia sūt idē ꝙ eē. Ergo sequiť ꝙ q̄cq̄d dꝛ de eē dei. dꝛ đ oībꝫ alijs. ⁊ q̄cq̄d attribuiť ip̄i eē. attribuiť oībꝫ ali-is. ⁊ eo mō q̄ esse se hꝫ in deo. eodē mō se hn̄t. viuere. sentire. intelligere. velle ⁊ nol-le. ⁊ qꝛ eē est ꝓmū. oīa ꝯueniūt ei ꝑ suū eē Iō si volumꝰ cogꝭcere q̄le est suū viuere suū sentire. suū ītelligere. suū velle ⁊ alia nō optet nisi videre q̄le ē suū eē. ꝙ totum fundamētū ē in eē. ⁊ tales ꝯditiōes q̄les hꝫ suū eē tales hn̄t oīa alia. ⁊ ꝑ ip̄ꝫ eē tā-q̄ꝫ ꝑ mediū probanť om̄ia alia Ecce ha-bemus vnū fundamentū radicabile ad sciendū ⁊ ad cognoscendū om̄ia de deo nostro. cognito ergo ip̄o esse. om̄ia ma-nifesta videbunť nobis. Ecce ergo bre-uissimā doctrinā. cognoscamꝰ igiť ip̄m

ee si volum⁹ alia cognoscere. ꝛ videamus
ꝓprietates ipius esse

De conditionibꝫ ꝛ ꝓprietatibꝫ. ꝛ etiã
de doctrina ipius esse.

Titulus. xij.

Quia ergo ipsum esse est ianua ꝛ
principiũ ad intrandũ in om̃ia
alia. Jdeo queram⁹ conditionẽ
ipius esse vnde quia esse dei nõ est rece-
ptum ꝑ ipsũ met deum. nec datũ nec cõ
municatũ similiter ab aliquo. sequit᷑ ꝙ
in suo esse nulla est pluralitas nec multi
tudo. nec intelligi potest. nec aliqua cõ
iunctio est in suo esse duorũ vel pluriuꝫ
quia quis cõiunxisset ea÷cum a nullo re
ceperit esse. nec ipsemet dedit sibi suũ eẽ
Ergo suũ esse scꝫ dei nullã habet plura-
litatẽ nullã diuersitatẽ nullã compositi-
onem. sed habet oĩmodã ꝛ summã vni-
tatem indiuisibilẽ ꝛ simplicitatẽ carens
oĩno partibꝫ. ac ꝑ hoc ipsum esse dei est
summe vnũ summe indiuisibile ꝛ sũme
simplex. ꝛ ꝑ ꝯsequẽs purissimũ nihil ha
bens secũ ꝑmixtum. Preterea sequitur
ꝙ deus est suũ met esse. eo ꝙ suũ esse est
simplicissimũ. ꝛ quia a nullo recepit esse
ꝛ ideo de se habet suũ esse. ꝛ est ipsũmet
esse. ꝛ totũ esse. ꝛ nulla alia res est suũ es-
se. quia om̃is alia res recipit ab ipo suũ
esse. ꝛ ꝑ ꝯsequẽs habent nõ esse de se. qꝛ
om̃e qđ de se nõ habꝫ esse. de se habet nõ
esse. ꝛ hoc ideo quia inter esse ꝛ nõ eẽ nõ
est dare mediũ. Ergo nulla alia res ẽ su-
um esse. sed magis dicitur de se nõ esse et
nihil. Jgitur in om̃i alia re possum⁹ in-
telligere esse ꝛ nõ esse. nõ esse de seipa. es-
se autẽ habet ab alio. Jn deo aũt nõ pos
sumus intelligere nõ esse. quia de se ha-
bet esse ꝛ nullo modo nõ eẽ. Et ideo om
nis alia res dicit᷑ habere esse. sed nõ ẽ su-
um esse. sed deus habet esse ꝛ est suũ esse
Sed improprie dicit᷑ habere esse quia
est suuꝫ esse. Colligamus iam ꝓbata de
ipso esse. vnde dei eẽ nõ est ab alio rece-
ptum. ꝛ est simplicissimũ ꝛ ẽ ipemet de-
us. ꝛ deus est ipsũmet eẽ. Et inde ergo se
quitur ꝙ eẽ dei est infinite elongatũ a nõ
esse ꝛ ab ipo nihil. vnde quia de⁹ est ipm
esse. ꝛ est suũ eẽ. ꝛ nõ ab alio acceptũ. suũ
esse nõ venit a nõ eẽ. neqꝫ de nihilo. nec
ab aliquo. sed est totaliter primũ. quia si
esse nõ eẽt primũ. tunc nõ eẽ ꝛ nihil esset
primũ. ꝛ tunc ipm eẽ nunqꝫ posset existe
re. quia nunqꝫ nõ eẽ ꝛ nihil de se nõ po-
tuissent fecisse eẽ. Ergo necessario ipsuꝫ
esse est ꝓncipiũ totaliter. ergo ipm fugat
totaliter nõ eẽ ꝛ ipm nihil. Et ideo ipsũ
nõ esse et nihil nullo modo possunt ali-
quid in ipo deo eẽ. nec possunt ipm de-
struere nec diminuere. Et per ꝯsequẽs
ipsum eẽ qđ est deus nõ potest nõ esse.
Jdeo semꝑ necesse est eẽ. et impossibile
est nõ eẽ. Et ꝑ ꝯsequẽs nunqꝫ est defici-
ens nunqꝫ incipiens. Sed est etern⁹ si-
ne principio ꝛ sine fine. ¶ Ulterius quia
ipsuꝫ eẽ cũ sit primũ fugat totaliter ipm
nõ eẽ. sequitur ꝙ ipm eẽ qđ est deus est
infinitũ iterminatũ nõ limitatũ nõ clau
sum. quia eẽ nõ potest restringi nisi ꝑ nõ
esse qđ est suũ oppositũ. Et quia nulluꝫ
nõ eẽ potest eẽ in ipso eẽ. sequitur ꝙ esse
se extendit in infinitũ. Et ꝑ cõsequens
ipm eẽ qđ est ipemet deus. habꝫ in se qc
quid ꝑtinet ad eẽ. Et ideo om̃s modos
et gradus eẽndi. ꝛ infinitos modos ꝛ g̃-
dus eẽndi habet. sicut si esset infinitũ in
quantitate. vt infinita magnitudo com
plecteretur et compҏhenderet om̃es gra-
dus et modos q̃ntitatis. vt ꝛ si eẽt infini
tum numero infinitos numeros cõple-
cteretur. ꝛ ĩfinitos modos ꝛ gradus nu
merorũ compҏhenderet. Jta infinitũ eẽ
habet infinitos modos et gradus eẽn-
di. et etiã fugat a se infinitos modos et
gradus nõ eẽndi ꝛ infinita nõ eẽ. ꝛ quic
quid ꝑtinet ad nõ eẽ. Quare sequitur ꝙ
ad nihil est in potentia. ꝛ nihil potest re-
cipere cũ nulla additio ei posset fieri. qꝛ
nullũ eẽ ei deficit. quia tũc in ipo eẽt ali-
qđ nullũ eẽ ꝛ deficeret ei aliqđ eẽ. naꝫ nõ
esset adhuc qđ posset eẽ. et adderet᷑ ei ali
quid. Jdeo necesse ẽ ꝙ sit semꝑ actu q̃c-
quid potest eẽ. Et exinde sequitur ꝙ est
actualissimũ ꝛ cõpletissimũ et ꝑfectissi-
mũ maximũ. Et quia in infinitũ elõga
tur a nõ esse. ideo est ĩmutabilissimũ. qꝛ
si mutaret᷑ hr̃et aliqđ nõ eẽ. scꝫ añ muta-
tionem loci ad quem ꝛ post mutationẽ
loci a quo sed sꝑ ꝑmanet id qđ ẽ sine oĩ
ꝑmutatõe. nec decurrit de vno in aliud.

Dei esse nõ ẽ plura nec diuersa

Esse dei est suuꝫ esse

Esse dei excludit oẽ nõ eẽ

Esse dei est ĩfinitum

Esse dei nõ ẽ ĩ potẽtia

Esse dei ẽ ĩmutabile

ergo nō habet p̄teritū esse. nec futurū es/
se. sed tm̄ eē p̄n̄s. id est nihil eē noui acq̄/
rere potest. nec potest aliquid qđ habet
perdere. Item quia de⁹ est eē infinitum
nō terminatū. ideo est fons ⁊ mare infi/
nitum eēndi infinitū sine mensura sine
termino sine fundo. Concludam⁹ ⁊ col
ligamus illa que dicta sūt de ipso eē qđ
est deus. Dicam⁹ ergo ꝙ esse dei nō ē ac
ceptū ab aliquo. ⁊ ideo p̄mū totalit̄ sim
plicissimū/fugans totalit̄ ip̄m nō esse ⁊
nihil in infinitū elōgatū ab eo. Et ideo
infinitissimū actu actualissimū cōpletis
simū imutabilissimū ⁊ eternū. Et oīa
ista ꝓbant̄ ꝑ vnū fundamētū.

Regula ⁊ doctrina ad ꝓbādum om/
nia de esse.

Titulus.xiiij.

V T autē habeam⁹ regulā ⁊ mo/
dum ad ꝓbandū oīa de ip̄o eē.
⁊ sic ordinato modo ꝓcedam⁹.
Oportet facere vnū fundamētū ⁊ vnā
radicē/in quo oīa fundent̄. Primū aūt
fundamentū ⁊ prima radix ē/ꝙ ip̄m es/
se nō est acceptū ab aliquo nec a seip̄o et
ideo est p̄mū esse. Et exinde seq̄tur oīe
Esse dei nō ē acceptum — quod dictū est de ip̄o. Itē ad istud fun/
damentū/scꝫ ꝙ esse dei nō est acceptum
⁊ est p̄mū esse. seq̄tur vnū aliud/scꝫ ꝙ eē
dei in infinitū elongat̄ a nō esse. ⁊ ab ip̄o
nihil. ⁊ fugat totaliter ip̄m nō esse. Per
ista duo oīa radicaliter ꝓbant̄ ⁊ ꝯcludū
tur. Unde qꝛ ip̄m eē dei nō est acceptū
ab aliquo. Ideo seq̄tur ꝙ est totaliter p̄
mū. Et vlterius seq̄tur ꝙ est simplicissi/
mū ⁊ sine ꝑtibus. Et exinde seq̄tur ꝙ eē
dei est ip̄emet de⁹. ⁊ ꝙ de⁹ est ipsūmet eē.
Et exinde seq̄tur/ꝙ elongat̄ in infinitū
Esse dei fugat oē nō eē — a nō esse. ⁊ fugat totaliter ip̄m nō esse et
nihil. ⁊ ꝙ nō esse ⁊ nihil nullū posse ha/
bent ꝯtra ip̄m. ⁊ exinde tūc ꝯcluduntur
oīa. Uñ qꝛ ip̄m eē primū qđ est de⁹/to/
taliter fugat ip̄m nō esse. Iō ip̄m eē qđ
est ip̄emet de⁹. nō potest nō esse/nec defi
cere sed necesse est eē. ideo eternū. iō non
potest ei fieri additio vl̄ diminutio neqꝫ
mutatio. ⁊ sic ē necessariū/ꝙ ē ꝑfectissi/
mū ⁊ cōpletissimū/habēs omnē pleni/
tudinē eēndi. Et ideo est fons infinitis/
simus eēndi. quia postq̄ꝫ elongat̄ in in/
finitum a nō eē ⁊ a nihil/⁊ ip̄m nō esse et
nihil in infinitū elōgant̄ ab eē ipso. Et
quia eē p̄mū ⁊ eternū. ideo nō eē totalit̄
fugatū est ab ip̄o eē. ⁊ q̇cq̄d ꝑtinet ad nō
esse/elongat̄ a deo q̇ est suū eē. ⁊ q̇cquid
ꝑtinet ad ip̄m eē/necessario est in eo. Iō
si vis ītelligere veritatē certissime. com/
para semꝑ ip̄m eē ad nō eē. ⁊ q̇cquid po
test dici vel cogitari qđ ꝑtinet ad eē vel
ad nō esse. Cōiunge aūt ista insimul. scꝫ
esse dei nō est acceptū. deus est suū esse. ⁊
est ipsum eē ⁊ totaliter fugat ipsum nō es
se. Ista tria simul cōiuncta manifestant
oīa de ip̄o eē. Et quicq̄d sequit̄ ad ista
necessario veruꝫ est. ⁊ quicq̄d repugnat
istis. necessario īpossibile est ⁊ falsuꝫ. vt
verbi gratia. si querat̄ si possent esse duo
talia esse. scꝫ vt dictum est. scꝫ quorū esse
nō est acceptū ⁊ sint suū esse ⁊ fugant to
taliter a se nō esse. statiꝫ dicet̄ ꝙ nō. quia
apparet repugnātia. Si eīm sūt duo ta/
lia esse. iam ip̄m eē nō fugat totaliter ip̄ꝫ
nō esse. quia vnū tale eē qđ est deus ha/
bet nō esse alterius dei. quia nō est ipsuꝫ
postq̄ꝫ sunt duo diuisa esse. ⁊ vnū nō est
de altero. quia qđlibet est indiuisibile ꝑ
se. ⁊ sic vnū deficit alteri. ⁊ in quolibet es
se infinitū nō eē. quia ita magnū est nō
esse. quia nō esse vnius eēt in eē alterius
Et quia quilibet habet infinitū eē. ideo
in quolibet esset infinitū nō esse. ⁊ sic in
simul esset in vno ⁊ eodē infinitū esse et
infinitū nō esse. qđ est impossibile. Qua
re sequitur ꝙ impossibile est nisi vnū ta
le esse vt dictum est. ergo impossibile est
nisi vnum deū esse. qui est ipsum esse. et — Qꝫ solū sit vnus deus
est suum esse. ⁊ qui fugat totaliter ipsuꝫ
nō eē. Preterea si querat̄ si in deo sit om
nis fortitudo omnis virtus oīs pote
stas. statim respondet̄ ꝙ sic. quia deus
est ipsum esse. ⁊ in infinitū elōgatur a nō
esse. Et ideo necessario in eo est quicq̄d
pertinet ⁊ cōuenit ad eē ⁊ fugatur ab eo
quicq̄d ꝑtinet ad nō esse. Et ideo debi/
litas ip̄otētia fragilitas ꝑtinēt ad nō eē.
Et fortitudo virt⁹ potestas ꝑtinēt ad eē
Iō debilitas fragilitas īpotentia ī infi/
nitū elōgāt̄ ab eo. ⁊ fortitudo virt⁹ pote/
stas sunt īfinitū ī eo. Et iō eē est fortissi/
mū potētissimū ⁊ v̄tuosissimū elōgatū

in infinitũ ab om̃i fragilitate debilita-
te ⁊ impotentia. Jtē si queratᷣ. An in deo
sit potentia creandi ⁊ faciēdi aliquid de
nihilo. Jam soluitᷣ ista questio similiter
quia in deo necessario est quicq̃d magis
pertinet ad eē q̃ȝ ad nō eē. Et ideo q̄ꝛ po
tentia creandi ꝑtinet ad eē. ⁊ impotētia
ꝑtinet ad nō eē. Jdeo necessario in deo
est ista potentia. al's eēt in deo aliquod
nō eē. qḋ est impossibile.

De duplici eē ⁊ duplici nō eē. sicut de
duplici nihil.

Titulus. xiiij.

Ti. xiiij. Quia dictum est ꝙ eē dei fugat a
se om̃e nō eē. ⁊ per ꝯsequēs nul-
lum eē ei deficit. quia nullum eē
est extra ipm. sicut ꝑ contrariũ dicimus
ꝙ homo nō habet eē terre nec esse aque.
nec eē ignis nec arboris. nec azini ⁊ sic
de om̃ibꝫ alijs. ita ꝙ homo habȝ tot nō
eē. quot sunt res que remouentᷣ ab eo. q̄ꝛ
homo nō est asinus. ideo nō habet eē asi
ni. Et quia homo nō est lapis. ideo nō
habet eē lapidis. Et ideo eē homĩs non
fugat totaliter nō eē. sed solũ fugat vnũ
nō eē. Et quia eē dei fugat a se om̃e nō es
se. ideo habet necessario om̃e eē. Et per
consequēs seq̄tur ꝙ eē dei habet in se eē
terre. eē aque aeris ⁊ ignis. ⁊ eē omniuȝ
quattuoꝛ graduũ. ⁊ omniũ que cōtinen
tur in ipsis gradibꝫ. quia nullũ eē dei de
ficit. Et iō eē dei est vniuersale oim̄ Sȝ
Duplex esse creature — tñ duplex est eē terre. aque. ignis. ⁊ om-
nium alioꝝ. Vnũ in se ⁊ in natura pro
pria quā videm⁹. Aliud est in eē dei qḋ
eē nō videmus. Sicut dom⁹ habet du-
plex eē. vnũ in ꝓpria natura extra qḋ vi
demus. Aliud in aĩa artificis qḋ nō vi-
demus. Res aũt q̄ntũ ad eē qḋ habent
in ꝓpria natura. hoc eē nō habent ĩ deo.
quia eē dei nō potest esse tale eē. quia esse
dei nō est ista terra ista aqua. ⁊ sic de alijs
Quia eē dei est ĩdiuisibile ĩmutabile et-
Ti. xij. — num ⁊c̄. vt ꝓbatũ est. Terra aũt ⁊ aqua
⁊ alia elemēta sunt mutabilia diuisibilia
finita. ⁊ sic ꝑ oppositũ sunt. Et ꝑ conse-
quens esse coꝝ ꝓut sunt in coꝝ ꝓpria na
Esse dei est oē eē — tura nō est in esse dei. Sed cũ necesse sit
ꝙ eē dei sit om̃e esse. quia extra dei eē nō
potest aliquid esse. Jdeo opꝫ ꝙ sit ali-
ud esse omniũ reꝝ q̃ȝ eē ꝓpriũ. quia neces
se est ꝙ om̃ia habeāt eē in deo. Jstud au
tem eē. est sicut eē dom⁹ in aĩa artificis.
⁊ esse ipius artificis in aĩa qḋ nō semꝑ
habuit. Sed est differētia. q̄ꝛ artifex re-
cepit eē ipius rei quia aliquādo nō ha-
buit. Sed eē dei nihil potest accipe. nul
la additio potest ei fieri. quia in eo est in
finita simplicitas. nulla cōiunctio. Et
ideo necesse est ꝙ eē dei ab eterno habe-
at in se eē omniũ reꝝ. Et necesse est ꝙ eē
omniũ reꝝ sit eternũ in deo. ⁊ necesse est
ꝙ sit idem cũ esse dei. quia in eē dei nul-
la potest fieri pluralitas sed summa sim
plicitas. Et ideo sunt vnũ eē om̃ia in es
se dei qḋ est summe vnuȝ. ⁊ sic nihil no-
uum est apud deũ. sed om̃ia sunt ab eter
no.

Q, esse oīm rerũ in ꝓpria natura. est
etiam in eē dei ⁊ in deo.

Titulus. xv.

Et quia eē dei fugat om̃e nō eē.
ideo nullũ eē potest eē extra ipȝ.
Et cum creature habeāt ꝓpriũ
esse reale distinctũ ⁊ sepatũ ab eē dei. er-
go illud eē reale nō est in deo. Et dicen-
dum ꝙ eē tale reale reꝝ omniũ necessari
um est in deo. Nō quideȝ ꝙ sit idem esse — Nota
dei. sed necesse est ꝙ veniat ab esse dei. et
oꝛiatur ab eē ipius dei totaliter. Quia es
se dei est primũ ⁊ nō acceptũ neq̃ȝ ince-
ptum. ⁊ ergo necesse est ꝙ om̃e aliud eē
oꝛiatur ab isto eē. ⁊ pullulet ab isto eē tā-
q̃ȝ a radice. Et quia eē dei est indiuisibi-
le summe simplex. ideo tale eē reꝝ impos
sibile est ꝙ sit decisum. aut sumptũ ab es
se dei qḋ est infrangibile. Ergo necesse ē
ꝙ sit ⁊ venit de nō eē ⁊ de nihilo. postq̃ȝ
nō pōt venire de eē qḋ ē deus. Et quia
nō eē ⁊ nihil nō possunt ꝓducere aliq̃d.
ergo necesse ē ꝙ eē ꝑmũ ꝓduxerit omne — Esse primũ produxit alia
aliud eē reale de nō eē ⁊ de nihil. vnde so
lum eē pōt producere eē. sicut ignis ig-
nem ⁊ simile suũ simile. Cũ ergo eē om-
nium rerũ reale nō sit eē dei sed aliud. er
go necesse ē ꝙ sit productũ ab eē dei (qḋ
est primũ ⁊ principalissimũ) de nō esse ⁊
de nihilo. Et ideo sequitur ꝙ eē tale rea-
le ꝓ tāto est ĩ deo. q̄ꝛ totalit' venit a deo ⁊
ab eē suo. ⁊ ē ꝓductũ de nihilo. ⁊ totalit'

cōseruatur in tali esse ab ipso esse dei. Et
si primo nō haberent esse in deo ⁊ in esse
dei ab eterno. nō possent habere esse rea
le in ipo. qꝛ istud eē reale venit ab ipo eē
quod habent in deo ab eterno. Sicut ḡ
Duplex esse — inuenimꝰ duplex eē. Unū est eē primuꝫ
⁊ nō acceptū simplicissimū/fugans oi/
no nō esse. qꝛ nunq̄ꝫ habuit nō eē/ qđ est
eternū ⁊ imutatū. Et aliud est eē qđ de/
scēdit ab isto eē/⁊ ē aliud ab eo. qđ ꝓdu/
ctum est ab ipo eē p̄mo de nō esse ⁊ de ni
hilo. ⁊ hoc est eē oim rerum aliaꝝ. Pri/
mū esse est simplicissimū ⁊ indiuisum. et
secundū esse est diuisum ꝑ multas ptes.
scꝫ ꝑ tot partes quot sunt res. ⁊ est mul/
tiplicatū. Unde p̄mo est diuisum ꝑ q̄t/
tuor gradus in generali. ⁊ postea quili/
bet gradus est diuisus ꝑ multa eē in spe
ciali. ⁊ ꝑ multas species. ⁊ quelibet spe/
cies ꝑ multa indiuidua. Postq̄ꝫ ḡ sunt
duo esse vera ⁊ indubitata. ⁊ vnū est pri
mū nō acceptū ab aliquo. neqꝫ sumptū
ꝑ se existēs eternū ⁊ imutabilissimū ⁊ su
stentatū necesse est ꝙ aliud esse. quia nō
est idē ꝙ primū esse oriat̃ ⁊ veniat a p̄mo
esse. al's eēt equale alteri esse. quia nō esꝫ
acceptū. ⁊ hoc ē impossibile vt sint duo
equalia esse p̄ma. Ergo eē qđ rep̄itur ali
ud ab eē primo qđ a nullo est acceptum
oritur ab illo. Et quia p̄mū eē nō potest
diuidi neqꝫ diminui neqꝫ mutari. Ideo
impossibile est ꝙ aliud esse possit recipi
de illo esse. ḡ necessario optet ꝙ ortū sit
de nō esse totaliter. Ergo seq̄tur necessa/
rio ꝙ om̄e aliud eē sit productū a p̄mo
esse. de nō esse ⁊ de nihilo a p̄mo. Ergo
om̄es q̄ttuor gradus qui faciūt aliud es
se a p̄mo sunt ꝓducti de nō esse ⁊ de nihi
lo a primo esse.

Compatio istoꝝ duoꝝ adinuicem.

Titulus.xvi

Et quia primū esse qđ est ꝑ se. sea non venit de
nō esse. ꝓducit aliud esse de nō
esse. Ideo habuit ipꝫ necessario in seipo
anteq̄ꝫ ꝓduceret ipm. quia om̄e qđ ꝓdu
citur ab aliquo. necessario est ꝙ priusq̄ꝫ
ꝓducatur ab illo sit in eo. sicut domꝰ pri
us est in aīa artificis. anteq̄ꝫ producat̃
ab artifice. aliter impossibile esset ꝙ arti
fex posset ꝓducere domū extra in tali eē
reali. neqꝫ pictor imaginē. Ergo esse qđ
est productū. necessario fuit p̄mitus an
teq̄ꝫ ꝓduceret̃ in p̄mo esse ab eterno. Et
ideo quia eē aliud qđ ē productū. est de
nō esse productū. Ideo habuit alias cō
ditiones q̄ꝫ p̄mū esse. qđ nō est acceptuꝫ
ab aliquo. vñ nō potuit esse equale ei. et
ideo necessario habuit eē diminutū ⁊ in/
completū. ⁊ necessario habuit nō eē sibi
admixtū. quia de nō esse venit. nec potu
it habere om̄e eē. sed pteꝫ de eē. Ideo ne
cessario habuit eē finitū mēsuratū. limi
tatum. ⁊ terminatū. Sicut ergo qꝛ pri/
mū esse nō est acceptū ab aliquo. ⁊ secū/
dum esse est acceptū de nō esse ⁊ de nihi/
lo. Ergo oēs cōditiones que cōueniūt
p̄mo eē. ꝑ hoc quia nō est acceptū ab ali
quo. ⁊ secūdū eē est acceptū de nō eē ⁊ de
nihilo. Sic remouet̃ ab alio esse. ꝑ hoc
quia est acceptū ab aliquo de nō eē. ⁊ op
Cōditiōnes mūdi — posite cōditiones ei ꝯueniunt. Et ideo
quia p̄mū eē est primū ⁊ p̄matū tenet. qꝛ
nō est ab aliquo acceptū. Ideo aliud eē
est secundū. quia est acceptū ab alio de
Scd̄a — nō eē. Et sicut esse dei qđ est primū eē. ⁊
summe simplex nullā habēs pluralitatē
eo quia nō est acceptū ab aliquo ⁊ est p̄/
mū. Ita om̄e aliud eē est compositū ha
bens aliquā pluralitatē. eo quia est acce
ptum ab aliquo ⁊ nō est primū. Ideo ī
om̄i alio eē. habemꝰ intelligere aliud pre
ter eē. scꝫ nō eē. quia venit de nō eē. ⁊ po/
test redire ad nō esse. in esse aūt dei. nihil
possumꝰ intelligere de nō eē. quia nō ve/
nit de nō eē. nec potest redire in nō esse.
Tercia — Item sicut deus est summū eē ⁊ est ipm
met eē. ⁊ nō est aliud nisi eē. quia nō ē ac/
ceptum de nō eē. quia ē summe simplex
sine vlla pluralitate. Ita nullum aliud
ab esse dei est suum esse. nec ipsummet eē
sed est aliud q̄ꝫ esse. quia acceptuꝫ est de
Quarta — nō esse. ⁊ habet aliquā pluralitatē. Iteꝫ
sicut esse dei fugat om̄e nō esse totaliter.
⁊ in infinitum elongatur a nō esse. eo qꝛ
nō est acceptū a nō esse. nec de aliq̄. Ita
nullū aliud eē fugat totaliter nō eē. nec ī
infinitū elōgant̃ a nō eē. īmo necessario
ipm creatū eē vadit ad nō eē vñ venit.

Ti.xvii. De ꝓductōe mūdi

Quīta
eo qꝛ ꝓductū est de nō eē. Preterea quē/
admodū eē dei est īmutabilissimū ⁊ in/
uariabilissimū. eo qꝛ nō est acceptū ⁊ fu
gat totaliter nō esse. Ita oīe aliud eē est
mutabilissimū ⁊ variabile. eo qꝛ est ꝓdu
ctum de nō eē. nec fugat totaliter nō eē.
Sic ḡ sunt duo eē realia distincta. scꝫ eē
dei ⁊ eē mūdi. Etiā sunt due radices ad
ꝓbandū cōditiōes amboꝝ. ⁊ hn̄t radi/
ces oppositas. Quia radix ad ꝓbandū
oīa de eē dei est. qꝛ nō est acceptū neqꝫ re
ceptū neqꝫ datuꝫ ab aliq̄. Radix aūt ad
ꝓbandū oīa de eē mūdi est. qꝛ ē acceptū
⁊ receptū atqꝫ datū ⁊ de nō eē ꝓductum
Rursus aūt reuertētes cōparamꝰ vnuꝫ
eē ad aliud. vt nob̄ magꝭ manifesteť. Et
dicamꝰ ꝙ vnū eē. scꝫ eē mūdi ꝯtinēs q̄t/
tuoꝛ gradꝰ. est nob̄ manifestꝰ p̄mo ꝑ se.
īmo manifestissimū ⁊ certissimū ⁊ ꝑdu/
cit nos ad aliud eē. ⁊ fecit nob̄ ip̄m inue
nire qꝺ erat occultissimū. Et reꝑtū est ī/
fallibiliť. ꝙ istud eē mūdi ē ꝓductū ⁊ ve
nit de nō eē. Et aliud ē eē qꝺ est ip̄m esse
ꝑ se existēs. ⁊ nō ē ꝓductū. neqꝫ venit de
nō eē. Et ꝙ eē mūdi postq̄ꝫ ē ꝓductum.
opꝫtet ꝙ sit ꝓductū ab ip̄o eē occultissi/
mo. qꝺ est deꝰ. Et iō eē occultissimū dei
est tāq̄ꝫ radix. ⁊ ē vera oꝛigo ipiꝰ eē mun
di. Et eē mūdi ē sicut truncꝰ frondes ⁊
brāche arboꝝ. Et iō sicut ī arboꝛe ē vnū
scꝫ qꝺ videť. scꝫ q̇cquid ē supꝛa terrā. et
aliud qꝺ nō videť scꝫ radix occulta. ⁊ tn̄
illud oꝛiť qꝺ videť. ex illo qꝺ nō videť.
Ita sunt duo eē tm̄. vnū qꝺ videť ⁊ ap/
paret nob̄. scꝫ totū eē mūdi cū suis brā/
chis ⁊ frondibꝫ ramis ⁊ floꝛibꝫ. qꝺ diui
sibile est ꝑ multos ḡdus. Aliud ē eē qꝺ
nō videť nec apparet. scꝫ ip̄m eē dei ꝑ se
existēs occultissimū. ⁊ tn̄ illud eē qꝺ vi/
deť est mūdꝰ. ⁊ oꝛiť ab illo qꝺ nō videť.
id ē ab ip̄o eē dei. Sꝫ tn̄ in h̄ est dissimi
litudo. qꝛ radix est ꝑs arboꝛis. sed eē dei
nō pōt eē pars alicuꝰ. Neqꝫ ex istis du/
obus eē fit vnū. Sic ḡ eē mūdi erat no/
bis manifestissimuꝫ p̄mo. sed nescieba/
mus vnde venerat. Sed istud eē mun/
di manifestauit nobis aliud eē. scꝫ eē dei
qꝺ est pꝛimū esse. ⁊ cognouimꝰ ꝙ istud
esse dei a nullo venerat. Deinde iterum
istud eē dei manifestauit nobis eē mun/
di. scꝫ ꝙ de nihilo ⁊ de nō eē venerit. Et
sic mō cognoscimꝰ mūdū de nō esse ⁊ de
nihilo venisse. ⁊ pꝛoductū fuisse qꝺ pri/
mo nesciebamꝰ. Et ita fuit ibi ascensus
⁊ descensus. ⁊ vnū eē manifestauit aliud
esse. ⁊ ad inuicē se manifestant ⁊ reuelāt
Et exīde possumꝰ dicere ꝙ esse totiꝰ mū
di ē quasi punctꝰ ⁊ centrū respectu eē dei
qꝺ ē ip̄m eē. quia ip̄m eē dei ē infinitum
actu. ⁊ elongatū a nō esse. sed eē mundi ē
finitum de nō eē ⁊ de nihilo ꝓductum.
⁊ deus ꝓduxit mundū sicut artifex do/
mū. Compa vnū ad aliud. ⁊ vide ꝙ eē
totiꝰ mūdi nō ē nisi quidā punctꝰ. dum
compatur ad ip̄m eē dei maximū ⁊ sine
mensura.

Qꝛ ipsum eē dei ꝓduxit totū eē mūdi
de nō esse ⁊ de nihilo voluntarie ⁊ ꝑ mo
dum artis. ⁊ nō naturaliter. nec ex neces
sitate.

Titulus. xviij.

Equaliter es
se mundi de nihilo ꝓductū ē
videamꝰ si pꝛoductū ē natu/
raliter ⁊ ex necessitate. sicut ignis natura
liter ꝓducit caloꝛē. vel volūtarie sicut ar
tifex domū. Et dicēdū ē ꝙ sic. ꝑ moduꝫ — Deꝰ artificial'r ꝓduxit mūdū
artis ⁊ nō naturaliter nec ex necessitate.
Quia eīm esse dei ē ideꝫ qꝺ intelligere et
velle seu liberꝫ arbitriuꝫ. Ideo ꝓducere
dei ē per intellectū et voluntatē. et intelli
gendo et volendo ꝓduxit oīe qꝺ ꝓdu/
xit. Ulterius quia eē mūdi ē extraneum
ab eē dei. et nō ē de natura sua. quia ē de
nō esse et de nihil. et eē dei nunq̄ꝫ habuit
nō eē. Ideo seq̇tur ꝙ eē mūdi ꝓductū ē
sicut res artificiales ꝓducunť ab arte.
Quia sicut res artificiales nō sūt de na/
tura artificis. immo eē earū ē extraneuꝫ
ab artifice. Ita eē mundi nō ē de natura
dei. īmo ē extraneū ab ip̄o. Et iō totū eē
mūdi ē q̄si vna res artificial'. vel vna do
mus. vl' vnū palatiū ꝓductū ꝑ artem a
deo. Et iō sic artifex ꝓducit domū volū
tarie. ⁊ n̄ ex necessitate neqꝫ natural'r. ita
deꝰ ꝓduxit mūdū volūtarie ⁊ artificial'r
⁊ n̄ natural'r. Ex q̊ seq̇ť ꝙ sic artifex añq̄ꝫ — Correlariū p̄mum
ꝓducat domū. hꝫ ī itellectu suo totā foꝛ
mā atqꝫ imaginē et sil'itudinē ⁊ ydeā do

mus. Aliter eēt impossibile ꝙ ꝓduceretur. Ita ipm eē dei ꝓducens / qd̄ est ip̄z intelligendo ⁊ volendo ꝓducere ⁊ intellectus habuit in se formā ⁊ ydeā mūdi / anteq̄ȝ ipm ꝓduceret / aliter eēt impossi-
Secūdum bile ꝙ mundū ꝓduxisset. Et quia deus nihil potest recipe vt ꝓbatū est. Ideo a
Ti.xij. nullo alio potuit accipe formaȝ mundi nec similitudinē. Et ideo ab eterno habuit in intellectu suo formā toti⁹ mūdi. Et ꝑ ꝯsequens ab eterno totus mund⁹ fuit in deo ⁊ in eē dei / ⁊ qꝛ in eē simplicissimo nulla est pluralitas. ⁊ eē dei ⁊ deus idem sunt / sed ꝙ mund⁹ vt est in eē dei ē
Terciū in deo. ⁊ est idem qd̄ deus ⁊ esse dei. Et quia esse dei est nobilius et dignius q̄ȝ esse mundi / quod est ꝓductū de nihilo.
Mūd⁹ hȝ digni⁹ eē in deo q̄ȝ i se Ideo seq̄tur ꝙ nobilius ⁊ digni⁹ esse habet mūdus in deo sine aliqua compatione. q̄ȝ in propria existentia ⁊ natura. qꝛ in ꝓpria existentia / eē mundi est de nihilo ꝓductum / ⁊ in deo habet eē eternum
Quartum quod nūq̄ȝ habuit nō esse. Uerum quia artifex indiget materia ī qua ponat formā dom⁹. sed ipsuȝ eē quod est deus / totum de nihilo ꝓduxit. quia q̄cquid est p̄ter ipsum / est ab ipo de nihilo ꝓductuȝ Et exinde sequit᷑ / ꝙ artifex / sicut ipe potest īfinitas domos ꝓducere / per domū suam quā ipe habet in mente ⁊ in intellectu / absq̄ȝ diminutiōe domus que est in mente. Ita deus q̄ est ipm eē / potest ꝓducere infinitos mūdos / ꝑ mūdū queȝ habet in intellectu suo / absq̄ȝ diminutione isti⁹ mūdi. ⁊ maxie. quia totū de nihi-
Quītū lo ꝓduxit. Et quia ꝓducit oīa volendo ⁊ intelligendo. iō totū mundū ꝓduxit sine labore / sine fatigatione ⁊ sine pe-
Sextū na. Et quia artifex ꝓducit domū meliori modo quo fieri pōt. ⁊ hoc iuxta exigētiā dom⁹. Ita deus ꝓduxit mundū meliori modo quo fieri potuit ⁊ debuit / iuxta exigentiam mūdi. Ita ꝙ nihil vltra potuit addi vel minui / nec est aliqd̄ su-
Septimum perfluū. Sed qꝛ artifex ponit solam formam in materia / ⁊ nō facit ipam materiam. Ideo nō est necesse ꝙ artifex sit semper cū domo. imo dom⁹ facta potest ꝑ se stare. ⁊ remanere ⁊ cōseruari sine p̄sentia artificis. sed nō sic de mūdo respectu dei artificis. Quia eīm ipe deus artifex nō solū ponit formā in materia. sed tam materiā q̄ȝ formā ⁊ totū / de nō esse. ⁊ de nihilo ꝓducit. Ideo ꝯtinue necessaria ē p̄sentia ipius dei eē in toto mūdo. Nec mundus pōt ꝑ se stare ⁊ cōseruari / absq̄ȝ p̄sentia incessabili dei ꝑ vnū momentum. imo statim rediret in nō eē ⁊ in nihil tot⁹ mūdus. qꝛ de nihilo venit. Iō necessario eo indiget mūdus / si debeat nō in nō esse vel in nihil redigi. ⁊ ꝙ totū esse dei sit p̄sens ꝑ totum eē mūdi. Non tn̄ ꝙ sit inclusum in totū eē mundi. imo etiā est extra mūdū in infinitū. Et sic summus artifex de⁹ / ꝯtinue portat ⁊ sustinet ⁊ cōtinet totū mundū in pugillo ⁊ ī manu sua. ⁊ ipm sustinet sine labore. qꝛ volē-
do. Item ex hoc sequit᷑ ꝙ summ⁹ artifex Octauum deus nunq̄ȝ dormit sed semꝑ vigilat. qꝛ si dormiret totus mūdus in nihilū rediret. Item q̄ȝuis p̄sentia ipius eē dei non possit desitere mūdo. quia eē dei necessario est vbiq̄ȝ. Attamē qꝛ solū volūtarie / ⁊ nō naturaliter ꝯseruat mūdū. Ita etiam sola voluntate posset destruere mundum / ⁊ ī nihil redigere si vellȝ / quia ex nihilo venit. Preterea seq̄t᷑ / ꝙ ipȝ eē dei ar- Nonuȝ
tificis summi / semꝑ ⁊ ꝯtinue mūdū de nihilo ꝓducit / eo ꝙ ipe mūdū continue cōseruat / cōtinet ⁊ manutenet / ne redeat Ti.xvij.
in nihil. ⁊ ideo ipm ꝯtinue creat sicut sol suos radios continue creat in aere. Aliter si nō ꝓduceret continue radij deficerent. Ideo de nocte radij nō sunt in aere sed esse desinūt. Ita mūdus eē desineret si nō a deo ꝯtinue crearet᷑ ⁊ ꝯseruaret᷑.

Q. deus / q̄ est ipm eē per se subsistēs ꝓduxit eē mundi de nihilo / absq̄ȝ sui indigentia.

Titulus.xviij. Ti.xij.

Et quia iā indubitabiliter ē cōclusum / ꝙ deus est ipm met eē / ⁊ in infinitū elongatū a nō eē et a nihil / ⁊ fugat a se omne nō eē. plenissimum ꝑfectissimuȝ indigens nullo alio eē. ⁊ est infinitū eē / voluntarie ⁊ nō naturaliter / sed vt artifex ꝓduxit mundū / qꝛ al's sequeret᷑ ꝙ ipȝ eē eternū / ꝑ se existēs in infinitū elongatū a nō esse. indigeret ipo eē ꝓducto de nō eē ⁊ de nihilo. qd̄ ē

absurdũ valde ⁊ impossibile. cũ ipsum eē qđ est deus sit ꝑfectissimũ completissimũ. habens ĩ se oēm plenitudinē. quõ posset ħ esse: quõ tale esse ĩdigerꝫ ħ esse: ⁊ alio eē ꝓducto ab ipso đ nihilo: Ergo ꝯcludit ꝙ deus qui est ipm eē ꝑ se subsistens. ꝓduxit totũ eē mũdi de nõ eē absq₃ aliqua sui indigentia.

¶ Q, deus qui ē suũ eē ꝓduxit mundũ de nouo et nõ ab eterno. neq₃ esse mundi est eternũ. sed nouũ. ¶ Titulus. xix.

Et q₂ duo sũt eē. vnuꝫ qđ ē ipm esse nõ acceptũ de nõ eē. ⁊ aliud qđ nõ ē ipm eē. sed ē acceptũ đ nõ eē de nihiloq₃. qđ ĩ infinitũ elongat a ꝑmo esse. ⁊ hꝫ ꝯditões oppositas pri-

Ti.xiiij et.xvi. mi esse vt ꝓbatũ ē. Rursus etiã q₂ eē ꝓductũ de nihilo. ē summe ineq̃le ipsi esse qđ ē ipmmet eē. Et iteꝝ. q̃a de⁹ q̃ ē suuꝫ esse. ꝓduxit mundũ absq₃ sui indigẽtia

Ti.xvij de nõ eē. volũtarie ⁊ nõ naturalit. ex omnibꝫ istis patet. ꝙ taliter debebat ꝓduci de nõ eē. volũtarie ⁊ nõ naturalit. Sequitur ex omnibꝫ istis. ꝙ taliter debebat ꝓduci eē mũdi. vt manifestaret omis ineq̃litas. ⁊ taliter. ꝙ ꝑ eē mũdi nulla appareret indigẽtia ipsi⁹ dei. nec ĩtelligi nec cogitari possit. Que q̃dē indigentia si eēt. destrueret totale esse dei ⁊ suã ꝑfectionē. Sed poti⁹ vt cognosceret summa liberalitas ⁊ bonitas ipsi⁹. et ꝙ sine mũdo haberet suũ ꝑfectũ eē. Et iđ mũdũ ꝓduxit de nouo ⁊ nõ ab eterno. Quia si mũdus eēt ꝓduct⁹ ab eterno ⁊ nõ de nouo. ⁊ ipse nõ ꝑcederet mundũ duratiõe. tũc iã notaret inter deũ ⁊ mundũ aliq̃ equalitas ĩ eternitate. Et ꝑ ꝯsequẽs notaret ꝙ ipse de⁹ indigeret mũdo. ⁊ nõ potuisset eē sine mũdo. Et etiã ꝙ naturaliter ⁊ ex necessitate ꝓduxerit mundũ. et nõ ex mera sua volũtate ⁊ liberalitate. Et oĩa ista sunt absurdissima. et ĩcõgrua ipsi eē excellẽtissimo dei. Si aũt mund⁹ sit ꝓduct⁹ de nouo. ⁊ ipse ꝑcessit mundũ duratõe. totũ oppositũ significat et denotat. ⁊ excellẽtia ⁊ nobilitas ⁊ ꝑfectio ipius eē dei manifestat. Et q₂ de⁹ nõ ꝓduxit mundũ ꝯtra seipm. et ipm ꝓduxit ꝑ modũ artis intelligẽdo ⁊ volendo. Ita ꝯcludit. ꝙ ꝓduxit eo mõ quo magis cõueniebat excellentissimo eē dei. et etiã eē mũdi. ⁊ ꝙ deo neq₃ mũdo repugnet Et ꝑ ꝯsequẽs nõ fuit etern⁹. sed de nouo fact⁹. Aliter ꝓduxisset mũdũ ꝯtra seipm. Neq₃ ꝓpter hoc ĩ eē dei ē aliq̃ nouitas. neq₃ aliqđ eē nouũ vel nouũ velle. q₂ ab eterno voluit ꝓducere mũdũ ĩ eē reali altero ab ipso ⁊ de nõ eē. Et voluit ab eterno ꝙ mũdus ꝓduceret ꝑ illũ moduꝫ. ꝑ quẽ magis suũ eē excellẽtissimũ ⁊ ꝑfectissimũ manifestaret. ⁊ appareret ⁊ distingueret ab illo eē đ nihilo ꝓducto. Ideo ab eterno voluit ꝙ suuꝫ eē ꝑcederet esse mũdi. ⁊ ħ duratiõe. q₂ aliter ꝯtra se voluisset. Ergo ab eterno voluit ꝙ tunc ꝓduceret quando ꝓductus est.

¶ Q, ipm eē qđ ē deus. ꝓduxit totũ eē mũdi ꝓpter finē ꝑncipalē et ꝓpt seipm.

¶ Titulus. xx.

Quoniã aũt ꝓbatũ ē infallibilit ⁊ ē veꝝ ꝙ de⁹ ꝓduxit mũdũ de nihilo ꝑ modũ artis. ⁊ sicut artifex domũ. Et q₂ omis artifex opat q̃cq̃d opat ꝓpter aliq̃d. ⁊ ꝓpter aliqueꝫ finē ⁊ intẽtionē. Et iđ necesse ē. ⁊ ĩpossibile aliter eē. q₃ ꝙ ipse summ⁹ artifex deus ꝓduxerit mũdũ totũ ꝓpter aliquẽ finē. ⁊ ꝓpter aliquã intẽtionē. Et ideo q₂ nihil erat ꝑter ipm. iđ nõ potuit ꝓducere mũdũ ꝓpter aliquẽ aliũ q₃ ꝓpter seipm. Nõ eñ potuit ꝓducere mũdũ ꝓpter nõ eē. ergo ꝓpter eē. Ergo ꝓpter semetipm q̃ solũ ē eē. ¶ Rursuꝫ etiã q₂ eē de nihilo ꝓductũ. nõ potuit eē semꝑ ꝓpter eē. qđ nunq₃ habuit nõ eē. cũ non sint nisi ista duo eē. g̊ vnũ ē ꝓpter aliud. Sed cũ ipse de⁹ nullo mõ indiget mũdo. quõ ergo ipse fecit mũdũ ꝓpter semetipm: ¶ Dicẽdũ ē. ꝙ deus nõ fecit mundũ ita ꝙ ipse indigeret mũdo. nec ipso eē ꝓducto de nõ eē. sed vt ipm eē ꝑfectissimũ ⁊ indeficiẽs qđ ē de⁹ sine sui diminutõe. ꝯmunicabile alteri extra se. daret cõmunicãdo seipm. Et iđ ꝓduxit ipm eē nouũ de nihilo. vt istud eē creatuꝫ ꝑticiparet illud eternũ eē. Nõ q̃dē ꝙ vnũ eē mutaret in aliud eē. q₂ ħ eēt ĩpossibile. Sed ipm eē de nihilo ꝓductũ vniret ipsi eē ĩmutabili vt ꝑficeret ĩ eo. vt scꝫ eēnt ibi duo bõa scꝫ ipm eē ꝓductũ. ⁊ ipsa ꝯmunicatõ vl

Ti.xvi. ⁊.xvij.

vnio seu pticipatõ ipi⁹ eẽ excellẽtissimi z
optimi. vt sic mãifestaret̃ sua libalitas. q̃
sine idigẽtia sui voluit ꝓducer̃ aliđ eẽ z
ei se cõicar. Nec idiguit ipm eẽ qđ ẽ de⁹
vt se cõicarz alicui extra. ƺ sua mera liba
litate se voluit cõicare. Sic g ex ꝯditõi-
bꝫ istoꝝ duoꝝ eẽ. ẽ ꝯclusũ ꝙ ipm eẽ mđi
ẽ de nihilo ꝓductũ. eo qꝛ ẽ đ nõ eẽ. nccã
rio ẽ ordiatũ ad aliud eẽ. qđ ñ veit đ nõ
eẽ. z ẽ ꝓpt̃ ipm. z ipm eẽ qđ ẽ de⁹. eo qꝛ ẽ
ꝑfectissimũ. ẽ finis z ꝯplemẽtũ z ꝑfectõ
alteri⁹ eẽ.

Q, ipm eẽ mũdi deñ eẽ ꝓductũ. respicit ipƺ eẽ qđ ẽ de⁹. z ligat̃ cũ eo triplici respectu et iuisibili ligamine. Titul⁹. xxi

Quoniã aũt oĩe artificiũ vt domus. nccãrio ad
tria respicit. s. artificẽ ꝑmo sicut
ad cãƺ efficiẽtẽ. Scđo ad formã z silitu
dinẽ i itellectu artificis existẽtẽ. sic ad cãƺ
exẽplarẽ. Tercio ad finẽ ꝓpt̃ quẽ dom⁹
facta ẽ. Quia g totũ eẽ mũdi ẽ ꝓductũ a
deo ꝑ modũ artis z rei artificiat̃. iõ nccã-
rio respicit deũ sꝫ triplici respectu. Pri
mo respicit ipm sicut suũ artificẽ z cãƺ effi
ciẽtẽ. etiã respicit ipm tãq̃ cãƺ exẽplarẽ
hñtẽ i se formã toti⁹ mũdi ab et̃no. Ter
cio tãq̃ cãƺ finalẽ ꝓpt̃ quã ẽ. Cãƺ autẽ
naturalẽ nõ respicit mũd⁹. qꝛ đ nihilo ẽ.
z sic eẽ mđi nihil aliud respicit nisi deũ.
iõ tot⁹ mũd⁹ ẽ a deo. z ƒm deũ. z ꝓpt̃ de-
um. z de⁹ ẽ cã mũdi efficiẽs. exẽplaris z
final̃. z sic ꝓduxit mũdũ ex se. ƒm se. z ꝓ-
pter se

Nota

De ꝯparatõe istoꝝ duoꝝ eẽ ad duo nihil z ad duo nõ eẽ. Titul⁹. xxii.

Quoniã autẽ
duo sit eẽ realia z exñtia i reꝝ
natura. vnũ et̃nũ. z aliud no-
uũ. Et qꝛ eẽ respicit ñ eẽ z nihil tãq̃ suũ
oppositũ z inimicũ. Jõ sicut duo eẽ. ita
ꝯsiderãda sũt duo nõ eẽ et duo nihil eis
correñdẽtia. Vnũ nõ eẽ seu nihil. oppo-
nit̃ ipsi eẽ et̃no z ipm respicit. Aliud nõ
eẽ z nihil. respicit ipm eẽ nouũ z eidẽ op
ponit̃ z ꝯriat̃. Cõsiderãdũ ẽ g diligẽter
quõ vnũqđq; istoꝝ duoꝝ eẽ. se hẽat ad
nõ eẽ z ad nihil sibi oppositũ. vñ alit̃ se
hƺ nõ eẽ z nihil ad ꝑmũ eẽ et̃nũ. alit̃ ad
ipm eẽ nouũ. Quia ipm eẽ et̃nuƺ p̃cedit
nõ eẽ z nihil sibi oppositũ. z iõ ẽ ꝑmũ đ
vtilitate ex seipso. Et iõ qꝛ ẽ ꝑmũ q̃ ñ eẽ
sibi oppositũ. z hƺ possessiõƺ ꝑmitatis. i
ĩfinitũ expellit nõ eẽ z nihil. et ꝑ ꝯseq̃ns
sine mẽsura se extẽdit. et iõ nõ eẽ z nihil.
nullũ pñt hẽre locũ i ipso eẽ. qꝛ ipm eẽ oc
cupat totũ. eo qꝛ ẽ ꝑmũ. Sic etiã si nõ
esse z nihil. eẽt ꝑmũ z p̃cederet eẽ. et hẽret
possessiõƺ ꝑmitatis. i ĩfinitũ se extẽderƺ. z
totũ occuparƺ. z ipm eẽ nullũ locũ hẽret
z sic totũ eẽt nõ eẽ z nihil. z ipm nihil eẽt
eternũ. z eẽ nõ hẽret vñ veniret. qꝛ ipm ñ
esse seu nihil. nõ ꝓduceret aliq̃d. qꝛ solũ
eẽ põt ꝓducere eẽ. nec faceret ipm eẽ sibi
oppositũ. Quia aũt ipm eẽ ꝑmũ ẽ. iõ cũ
sint duo ꝯria opposita. z vnũ oppositũ
nũq̃ creat vl̃ ꝓducit. ƺ destruit z expel-
lit i ĩfinitũ nõ eẽ z nihil. Et iõ qꝛ nõ est
nisi eẽ. ipm nõ eẽ z nihil nõ hñt vñ veni
ant i ipso eẽ. qꝛ nõ pñt venire de ipo esse
Et ex ħ nccãrio ꝯcludũt̃ ex tali ꝯparatõe.
ꝙ tale eẽ nccãrio hƺ i se. ex se et de se et de
natura sua eẽ. et q̇cq̇d ẽ ꝯ nõ eẽ. i ĩfinitũ
et sine mensura. Q̃m si aliq̃d deficeret ei
qđ põt ꝑuenire ad eẽ. ħ iã nõ eẽt. z sic ni
hil posset eẽ i ipo eẽ. qđ ẽ ipossibile. Jõ
eẽ necessario ẽ ꝑmariũ. absolutũ a nullo
depẽdẽs. eternũ. simplicissimũ. actualis
simũ. ꝑfectissimũ. et sũme vnũ. imutatũ
z imẽsũ. qꝛ oĩa ista ptinẽt ad esse. z nullo
mõ itellect⁹ intelligẽs ipm. põt cogitare
opposita istoꝝ. imo ista sunt ita certa ꝙ
nullo mõ pñt dubitari. nec ꝑmũ eẽ põt
cogitari nõ eẽ. z tale eẽ noiat deũ. Et ex-
inde ꝯcludit̃ nccãrio. ꝙ esse qđ ẽ de⁹ hƺ
oẽƺ ptãtẽ. oĩm dñiuƺ sup nõ eẽ z sup ni-
hil. z ista ẽ ꝑma ptãs z amoꝛ q̃ possit eẽ.
z ista ẽ ꝑma ꝯparatõ.

De ꝯparatõe mđi ad suũ nõ esse et nihil. Titulus. xxiii.

Nunc restat videre q̃lit̃ alteꝝ eẽ. s.
eẽ mũdi. se hẽat ad nõ eẽ z nihil.
vñ manifestuƺ ẽ ꝙ alio mõ. imo
opposito mõ se hƺ q̃ ꝑmũ eẽ. qñ nõ eẽ z
nihil p̃cesserũt tale eẽ eis oppositũ. et iõ
nõ eẽ mđi z nihil. p̃cesserũt eẽ ipi⁹ mđi i
ꝓpa existentia. qꝛ ipm eẽ qđ nõ ẽ de⁹. hƺ
suũ ꝓpuƺ nõ eẽ z nihil. ƺ nõ put eẽ mđi
ẽ i eẽ dei. qꝛ tũc nõ eẽ et nihil. nõ p̃cessis-
sent tale eẽ. Prio g. nõ eẽ habuit ꝑmatũ
respectu eẽ mđi. z eẽ mũdi sibi oppositũ
nõ potuissƺ habuisse existẽtiã. nisi ꝑmũ

esse qđ ē deꝰ (q̇ hꝫ plenū impiū sup̄ n̄ eē. ex eo q꞉ i esse dei ē realit᷑ om̄e esse. vt sup̄ ꝓbatū est) extraxisset mūdū de tali n̄ esse ⁊ de tali nihil. q꞉ ꝑ se nō potuit exire ð n̄ esse. cū sit eiꝰ oppositū. ⁊ iđ nisi ip̄m deꝰ q̇ ē esse manutenerꝫ ⁊ defenderet ꝯtinue ⁊ incessanter ꝑ suā manū fortē. totū esse mūdi ꝯ nō esse ⁊ ꝯ ip̄m nihil. statiꝫ rediret i nihil. vn̄ extractū ē. Et iđ esse mūdi sꝑ ē i potētia ad nō esse de se. et sꝑ p̄t n̄ eē natura sua. Et q꞉ nō eē ⁊ nihil. nullā resistentiā p̄nt facere ꝯ ip̄m esse qđ est deꝰ iđ sequit᷑ ꝙ esse qđ ē deꝰ. hꝫ om̄e p̄ceptū ⁊ om̄e impiū. oēm ꝑtātē ⁊ dn̄iuꝫ sup̄ nō esse ⁊ sup̄ nihil. Et iđ p̄ōt sine q̄cūqꝫ impedimēto. sine q̄cūqꝫ resistētia. facere q̇c q̇d vult. et q̇cq̇d sibi placet. solo velle de nō eē et de nihil. ⁊ ꝓducere i eē reali. et ꝑ ꝯsequens sine fatigatōe ⁊ sine labore. q꞉ velle nō ē fatigari qn̄ nulla fit resistentia Et exinde seq̇t᷑. ꝙ totū eē mūdi ē tāqꝫ nihil i respectu dei. Ergo iā habemꝰ deuꝫ nr̄m fortissimū. oi̅potentē. eternū. ifinitū. imutabilē ⁊ sūme vnū. q̇ nō p̄t n̄ esse. q̇ totū mūdū fecit ð nihilo. Ergo cū tu hō sis p̄ncipalior ꝑs mđi. seq̇t᷑ ꝙ tu es totꝰ ꝓductꝰ ⁊ factꝰ de nō esse ⁊ de nihilo. Gaude ḡ. q꞉ tu habes tā nobilē. tā excellentē ⁊ oi̅potentē creatorē ⁊ ꝯditorem. q̇ tā nobilē ⁊ excellentē creaturā sic̄ tu es. potuit facere de nihilo. Cōꝑatio duoꝝ eē ad duo lumi̅aria. et ꝙ eē dei est tāqꝫ sol. ⁊ esse mđi ē tāqꝫ luna ⁊ vmbra.

Titulus. xxiiii.

Ecce ḡ quō habemꝰ duo eē. tāqꝫ duo lumi̅aria magna. s. luminare maiꝰ ⁊ lumi̅are minꝰ. Primū ē tāqꝫ sol. ⁊ ē eternū et maiꝰ. scđm ē sic̄ luna. ⁊ ē mđi et minꝰ. Primū ē tāqꝫ sol. q꞉ sicut luna de se nullū hꝫ lumē. ſꝫ totū recipit a sole. ita eē mūdi nullū hꝫ eē de se. ſꝫ totū recipit de esse et̄no. Et sic̄ sol de se hꝫ lumē. ⁊ nullū lumē r̄cipit ab alio corꝑe. ⁊ iđ sꝑ plenꝰ ē lumi̅e. nūqꝫ deficiens. Ita p̄mū esse de seipso hꝫ suū eē. ⁊ a nullo alio recepit suū esse. ⁊ sꝑ hꝫ plenū esse nūqꝫ deficiēs. Et sic̄ ꝑ lumē qđ videmꝰ de nocte cogitamꝰ lumen sol' qđ ē occultū de nocte. Ita ꝑ esse mđi qđ videmꝰ. cogitamꝰ eē dei qđ nō videmꝰ. Et sic̄ lumē lune i p̄ntia sol' nihil apparet. sic esse mūdi i p̄ntia ipsiꝰ eē dei nihil ap̄ꝑet. Et dū magis appropinq̄t ad eē dei tūc minꝰ apparet. Sꝫ dū ꝑ se ꝯsiderat᷑. tūc apparet magnū eē. sicut lumē lune dū elōgat᷑ a sole apparet maiꝰ. Ista ḡ duo esse sunt duo lumi̅a itellectꝰ. Primū ē lumē et̄nū ideficiēs. s. deꝰ. scđm ē lumen nouū. s. factū. s. mūdꝰ h̄ns tot radios q̄t sunt creature. Prīo lucet nob̄ debile lumē factū. scꝫ mūdꝰ. ⁊ ip̄m possumꝰ videre sine ꝑiculo ⁊ dāno oculoꝝ. sic̄ lumen lune. Et postea ꝑ istud lumē debile cogitamꝰ aliud lumē fortissimū sol'. s. dei. sicut ocl'i n̄ p̄nt videre lumen sol' directe ꝑ se sine destructōe oculoꝝ. Sꝫ tn̄ i luna bn̄ videmꝰ lumē sol' sine dāno oculoꝝ. Ita ocl'i nr̄i interiores. nō p̄nt ꝑ se videre ð directo ip̄m eē dei eternū. lumi̅osū ⁊ excellentissimū i h̄ mūdo sine destructōe ocl'oꝝ. Et iđ esse mđi ē sic̄ vmbra ꝑ quā possumꝰ ītueri ⁊ respicere ip̄m eē eternū. qđ est lumē ⁊ speculū diui̅e eēntie ifinitū et immensū. Alit᷑ est nob̄ videre ipossibile nisi sic̄ sol ꝑ vmbrā. Et sic sufficit ad p̄ns de ipso eē duplici. ⁊ de nō esse et nihil. et ꝙ primū esse est ianua alioꝝ.

Sequit᷑ doctri̅a ð ip̄o viuere. ⁊ p̄mo ꝙ viuere facit ꝑ se scđm ḡdū. Ti. xxv

Postq̄ꝫ dictū ē fūdamētal'r cū ði adiutorio de esse. qđ ē fūdamentū et ianua oi̅m. Nūc scđo loco dicemꝰ de viuere. Sicut aūt eē se hꝫ ad viuere. ⁊ ad sentire. et itelligere. Ita viuere se hꝫ ad sentire ⁊ itelligere. q꞉ etiā eē inueniri p̄t sine viuere et alijs. ⁊ iđ facit ꝑ se p̄mū gradū. Ita viuere p̄ōt inueniri seꝑatim ab ip̄o sentire ⁊ itelligere. ⁊ n̄ ecōuerso. nā oē qđ sentit viuit. ſꝫ n̄ om̄e qđ viuit sentit. Et etiā oē qđ itelligit viuit. ſꝫ n̄ ecōuerso. et viuere p̄t inueniri sine sentire ⁊ sine itelligere. ſꝫ nō sine eē. q꞉ om̄e qđ viuit ē. Et ideo viuere facit ꝑ se scđꝫ gradū. vn̄ nobilius est viuere qꝫ eē tm̄. Ideo oportet ꝯsiderare ip̄m viuere ꝑ se. sicut ꝯsideratū est ipsum esse ꝑ se.

Q̄ duplicit̄er ꝓbat᷑ viuere esse in deo

Titulus. xxvi.

Quoniā aūt esse repit̄ sepatim p̱
se i p̄mo gdu. Iō ꝯsideram⁹ ip
sū eē i deo p̱ se sine alijs .s.sine vi
uere ꝛ sine itelligere. Ita silr̄ q꜠ viuere re
pit̄ sepatim sine sentire et intelligere. ita
silr̄ ꝯsiderabim⁹ ip̄m viuere p̱ se. sine itel
ligere et sine sentire. Sic aūt p̱ eē mūdi
qd̄ videm⁹ ꝛ ē māifestissimū. arguim⁹ eē
aliud .s. ip̄m eē dei. q̄ nō videm⁹ sic viue
re dei a q̄ ꝓuenit viuere mūdi. qd̄ ē nob
Ti.xvi. manifestissimū. ꝛ hoc iā ꝓbatuz est. Sz
aliter ꝓbat̄ viuere eē i deo. ꝛ h̄ p̱ ip̄m eē.
q꜠ oīa ꝯueniūt i deo p̱ suū eē. vn̄ q꜠ de⁹ ē
suū eē. ꝛ eē est p̄mū q̄ȝ nō eē. Ideo neces
sario de⁹ hȝ eē. ꝛ ē q̄cq̄d ē ꝯ nō eē. ꝛ q̄cq̄d
ꝯuenit cū eē. Et q꜠ viuere ꝯuenit cū eē.
ꝛ est nobilissimū eē. iō necessario ē i deo
viuere ꝛ i eē suo. Et p̱ eūdez modū dice
m⁹ de ip̄o sentire ꝛ de ip̄o itelligere. q꜠ cō
ueniūt cū eē. iō sunt i deo necessario. Et
silr̄ dicēdū ē de posse ꝛ de velle. ꝛ de bōi
tate ꝛ de ṽitate. ꝛ de oībꝫ. q꜠ p̱ eē oīa p̱
Supra ti.x. bāt̄. Et ip̄m dei eē nccārio oīa includit.
Et dū noīo ip̄m eē dei. dicēdo ip̄m viue
re. sētire ꝛ itelligere. velle. posse eē bonū ꝛ
veꝝ ꝛ oīa. nihil aliud dico. nec aliq̄d ad-
do sup̄ suū eē. q꜠ suū eē ē oīa ista de nccī-
tate. Sz i alijs rebꝫ dū dico eē. n̄ itelligo
viuere. nec sentire. nec itelligere. q꜠ eē in
uenit̄ sine ill'. Et dū dico sentire. nō dico
itelligere. q꜠ sentire repit̄ sine intelligere.
Sz i deo dū dico eē oīa itelligo. Sic g̊
duobꝫ modis viuere ꝓbat̄ eē in deo. ꝛ p̱
Ti.vij. creaturas q̄s fecit q̄bꝫ dedit viuere. Et
Ti.xi. p̱ suū eē. Et ita de alijs sicut de viuere.

Q, silis ꝓcessus ꝛ ordo sit i ip̄o viue
re sicut i ip̄o eē. Et q̄ oīa q̄ ꝓbata sūt de
eē ꝓbant̄ ꝛ d̄ viuere. Titul⁹.xxvij

Quāuis āt p̱ cognitōȝ iā habitā
d̄ ip̄o eē. oīa alia cog̃scūt̄ et fiūt
māifestata. q꜠ oīa claudūt̄ i ip̄o
eē. Attn̄ q꜠ mag̃ gaudȝ dū audit qd̄libȝ
p̱ se ꝛ iunctū cū alio. q꜠ mag̃ gaudet dū
audit deū eē ꝛ viuere q̄ȝ eē solū. ꝛ dū au-
dit deū eē. viuere. sentire ꝛ itelligere. pos
se. velle. veꝝ. bonū. ꝛ sic d̄ alijs. q̄ȝ qn̄ au
dit eū tm̄ eē. Iō ꝯgruū ē vt de q̄libȝ p̱ se
loq̄mur. Forma aūt ꝛ mod⁹ dicēdi de
oībꝫ ē silis et tal'. sic fuit d̄ ip̄o eē. q꜠ oīa i
deo sūt idē qd̄ eē. ꝛ sūt ipȝ met eē. et iō sic
eē dei n̄ ē acceptū ab ipso deo. nc̄ ab aliq̄
nec vēit de n̄ viuere. nec de n̄ eē. nec d̄ a-
lio. Ita viuere dei n̄ ē acceptū ab ip̄o d̄o
nec ab aliq̄. nec vēit de nō viuere. nec de
aliq̄ alio. Et iō sic eē dei ē total'r p̄mū et
simplicissimū. ꝛ p̱ ꝯseq̄ns sic de⁹ ē suū eē
ꝛ eē idē ē qd̄ de⁹. ita de⁹ ē suū viuere ꝛ ip-
sū met viuer̄. ꝛ viuere d̄i ē idē qd̄ de⁹. ꝛ p̱ Q, de⁹ ē vita
ꝯseq̄ns de⁹ ē vita. ꝛ nō ē nisi vita. Itē nl'
la alia res q̄ȝ de⁹ ē suū eē. q꜠ q̄libȝ alia re-
cipit ab alio eē. ꝛ p̱ ꝯseq̄ns d̄ se hȝ nō eē.
Ita nulla alia res ē suū viuere. q꜠ r̄cipit
viuere ab alio. ꝛ p̱ ꝯseq̄ns de se hȝ nō vi-
uere. Et sic i oī alia re q̄ hȝ viuere. possu
m⁹ itelligere nō viuere. i deo aūt n̄ possu
m⁹ cogitare nō viuere. q꜠ de seip̄o hȝ vi-
uere. Et ip̄m viuere dei est ip̄emet deus.
Pret̄ea sic eē dei i ifinitū elōgat̄ a nō eē.
ꝛ fugat total'r ip̄m n̄ eē. Ita viuere dei i
ifinitū elōgat̄ a nō viuere. ꝛ fugat total'r
ip̄m nō viuere. Iō sic eē dei ē et̄nū. nūq̄ȝ
icipiēs. nūq̄ȝ deficiēs. imutabile. iuaria
bile. actualissimū. ꝯpletissimū ꝛ pfectis-
simū. Iō hȝ optīe viuere. Et oīa q̄ dicta Ti.xij ꝛ xiij.
sūt de isto eē. ꝓportiōabil'r dicas de ip̄o
viuere. q꜠ idē sūt i deo. General' doct̄
na tā ad eē. viuere ꝛ oīa alia Ti.xxviij.

Quāuis aūt doct̄na hita de ip̄o
esse dei. sufficiat ad viuere et ad
oīa. tn̄ d̄ q̄libȝ p̱te sine alia vt ple
na habeat̄ noticia. h̄ dat̄ doctrina gene
ral' ad oīa ꝛ sūme facil' ꝛ leuissima. Et p̄
mo i ip̄o eē. ꝛ p̱ eē ad oīa alia. Vn̄ debe-
m⁹ ꝯpare eē ad nō eē duobꝫ modis. s. an̄
eē ꝛ p⁹ eē. vt dicam⁹ sic. q̄ n̄ eē duobꝫ mo Non eē cogitat̄ duobus modis.
dis cogitat̄. Vno mō q̄ sit an̄ esse. Alio
mō q̄ sepe seq̄t̄ ip̄m. Primū n̄ eē qd̄ itel
ligit̄ an̄ eē vocat̄ negatiuū. ꝛ ē purissimū
nihil. scd̄m n̄ eē qd̄ seq̄t̄ ip̄m eē. vocat̄ n̄ Esse negatiuū.
eē p̄uatiuū seu corruptiuū. sic ip̄m eē p̄t Esse p̄uatiuū.
ꝯpari ad ip̄m nō eē an̄ ꝛ p⁹. Deide ē q̄rē
dū. qd̄ ē p̄mū. an̄ eē vl' n̄ eē. ꝛ si eē habu-
it an̄ se n̄ eē. Et r̄ndēdū ē q̄ d̄ nccītate eē
dei ē p̄mū. ꝛ n̄ habuit an̄ se n̄ eē. Et exin
de nccārio seq̄t̄. q̄ p⁹ ip̄m eē n̄ p̄t seq̄ n̄ eē
sic ip̄m eē caret n̄ eē an̄ ꝛ p⁹. Et si caret n̄
eē negatiuo ꝛ p̄uatiuo seu corruptiuo. p̱
ꝯseq̄ns ē et̄nū ideficiēs ꝛc̄. Et istd̄ eē est
de⁹. Aliud aūt eē mōdi hȝ nō eē an̄ se. ꝛ p̄t
h̄re n̄ eē p⁹ se. Quia cū mūd⁹ n̄ sit de⁹. hȝ

nō eē añ ſe. ꝛ ſic ſtat ī medio nō eē negati
ui ꝛ ꝑuatiui. qꝛ vēit de ñ eē. ꝛ ꝑt ire ī ñ eē
Sic aūt fecimꝰ d̄ ipo eē. ita ſil'r faciemꝰ
de ipo viuere. ꝛ de oib' alijs. Vñ cū nō
Ti.xvi. ſit mūdꝰ etn̄ꝰ. vt ꝓbatū ē ſup̄. ſic habuit
ꝑncipiū et hēbit finē. Itē ſic duplex ē ñ
Ti.xiiij eē. ita duplex ē nō viuere. Primū ñ viue
re ē qd̄ ꝑt cogitari añ viuere. ꝛ iſtd̄ ē ñ vi
Duplex ñ viuere uere negatiuū. ſecundū nō viuere eſt. qd̄
ſequit' pꝰ viuere. ꝛ iſtud nō viuere ē ꝑua/
tiuū ꝛ corruptiuū. ꝛ hꝫ ſpāle nomē. ſ. mo
Mors. ri ſeu mors. ¶ Querēdū ē poſtmodū qd̄
ē ꝑmū. an viuere/an ñ viuere: ꝛ ſi viuere
habuit añ ſe nō viuere: Et dicēdū eſt ꝙ
viuere ē ꝑmū. ꝛ nō habuit añ ſe ñ viuere
qꝛ ſi ñ viuere eēt ꝑmū. tūc viuere nō poſ
ſet eē. qꝛ viuere nō ꝑt venire de ñ viuere.
Ti.xij. ſic eē nō ꝑt vēire de nō eē. vt ſup̄. Et exi/
de ſeq̇t'. ꝙ viuere ab etno fuit. et nihil hꝫ
de ñ viuere. ſꝫ ē puriſſimū. elōgatū a nō
viuere. qꝛ viuere totū occupat. Et iō q̇a
viuere ē ꝑncipiū. nō hꝫ añ ſe nō viuere.
ſeq̇t' nc̄cario ꝙ ip̄m viuere qd̄ ē ꝑmū nō
ꝑt hr̄e pꝰ ſe ñ viuere. qꝛ viuere totū occu
Deꝰ caret nō viuere negatiue ꝛ ꝑuatiue pauit. ꝛ ꝑ ꝯſeq̄ns mori ſeu mortē ñ ſuſti
net. ꝛ tale viuere ē deꝰ. Et ita deꝰ q̇ ē viue
re. caret ñ viuere añ ꝛ pꝰ. et ſic caret ñ vi/
uere negatiuo et ꝑuatiuo. Et iō ab etno
et ī etnū viuit. ſine ꝑncipio ꝛ ſine fine. ꝛ
iō mori ſeu mors ñ habuit dñiuꝫ ſup̄ ip
Q̄ꝫ deꝰ eſt imortalis ſū. Iō ſolꝰ ē imortal' de ſua ꝓꝑa natura
de ſeipo. Et exinde ſeq̇t'. ꝙ ī ipo ſolo vi/
uere ꝛ ī ſua vita. nulla ꝑt eē mutabilitas
nulla additio. nulla diminutō. qꝛ ñ pōt
mutari ī nō viuere. q̇a iā nō viuere eēt ī
ipo. nec ꝑt ꝑdere ſuū viuere. qꝛ tūc mors
Ti.xv. eēt ī ipo. ¶ Et qꝛ iā probatū ē. ꝙ totū eē
mūdi ē ab etno ī deo. Et qꝛ deꝰ ē ip̄m vi/
uere ꝛ totꝰ ē vita. ſeq̇t' ꝙ om̄e qd̄ factū ē.
Oīa viuunt in deo viuit ī deo. et ē vita ī deo. ꝛ oīa viuūt ab
etno ꝛ ī eternū ī deo. ꝛ iō nihil morit' do
ſꝫ oīa viuūt ei. ¶ Rurſus qꝛ deꝰ ē ip̄m vi
uere. iō om̄e aliud viuere ē ꝓductū ab ip
ſo de nō viuere. ſic om̄e aliud eē eſt ꝓdu
ctū de nō eē. Et iō om̄e aliud viuere. q̇a
venit de nō viuere. ꝑt hr̄e nō viuere poſt
viuere. i. mori. Et ſic om̄e qd̄ viuit ꝑter
ip̄m viuere qd̄ ē deꝰ. venit de nō viuere
neceſſario. et ꝑt ire ī nō viuere ꝑuatiuū.
. i. ī mortē pꝰ viuere. q̄tū ē de ſe. Et iō ni

ſi manuteneat' ab ipſo qd̄ ē viuere. ꝛ cō/
ſeruet' ꝯtinue. ſtatim ꝑteret' ī nō viuere ꝛ
ī mori. Preterea ſeq̇t'. ꝙ ipſe deꝰ hꝫ oēm
ꝑtātē. om̄e imꝑiū. om̄e dñiuꝫ. om̄e ꝑce/
ptū ſup̄ nō viuere. ꝛ ſup̄ mortē. ꝛ iō pōt
extrahere q̇cq̇d vult de nō viuere ad vi/
uere. ſine om̄i īpedimēto ꝛ reſiſtētia. ꝛ eti
am de morte pōt reducere q̇cq̇d vult ad
vitā. ſolo velle. ſola ꝑtāte. et ſic ipſe eſt ve
rus dñs vite et mortis. Ecce g̊ habemꝰ Duo viuere realia.
duas vitas ꝛ duo viuere realia. vnū oc/
cultū. et aliud manifeſtū. vnuꝫ eternū. et
aliud nouū de nō viuere acceptū. Cōpa
ipſa adinuiceꝫ. ꝛ poſtea ad nō viuere ſic
feciſti de eē. ꝛ hēbis noticiā ꝯpletā d̄ ip Ti.xvij
ſo viuere. Vide g̊ hō quō inueniſti tuuꝫ
ꝯditorē q̇ viuit ī eternū. et ē vita etna. q̇
nō pōt mori. q̇ tibi dedit de nō viuere vi
uere. et te ꝯſeruat ne reuertaris ī nō viue
re et ī mortē. qꝛ ipſe ē dñs vite ꝛ mortꝭ et
immortal'. Doctrina de ipſo ſenti/
re. et ē terciꝰ gradus Titulus. xxix.

Sicut dictū ē
de ipſo eē ꝛ de ipſo viuere. ita
dicēdū ē de ipſo ſentire Quia
ſentire ꝑ ſe facit terciū gradū in natura.
nā eē ꝛ viuere pñt eē ſine ſentire. et ipſuꝫ
ſentire pōt eē ſine intelligere. Sicut aūt
duo ſunt eē et duo viuere. ſ. vnuꝫ qd̄ vi/
demꝰ. et aliud occultiſſimū qd̄ nō vide/
mꝰ. Ita ſunt duo ſentire. vnū māifeſtū
qd̄ videmꝰ. et aliud occultiſſimū qd̄ nō
videmꝰ. Per illud qd̄ videmus. cogno/
ſcimꝰ ꝛ ꝑuenimꝰ ad illud qd̄ nō videmꝰ
et ꝓbamꝰ ſentire eſſe ī deo. qꝛ dedit alijs
Ti.x. Itē etiā ꝑ eſſe ē ꝓbatū ſentire eſſe ī deo.
qꝛ ſentire ē eſſe et nobile eē. et iō nc̄cario
ē ī deo. Aliter ī ipſo eēt nō eē. nec hr̄et q̇c
q̇d ē ꝯ nō eē. nec eēt om̄e eē qd̄ ē īpoſſibi
le. Et qꝛ deꝰ ē ſuū eē et ſuū viuere. ita ē ſu
um ſentire. et ē ip̄m ſentire. qꝛ idē ē eſſe vi
uere qd̄ ſentire ī deo. Et iō ī deo eſt vide
re. audire et om̄e ſentire. Nō tñ tale ſenti
re ē ī deo ſicut ī alijs reb'. qꝛ h̄ ē īpoſſibi
le. ſed nobiliſſimo et ꝑfectiſſimo mō. ſic
Ti.xxviij. ei ꝯuenit. ¶ Rurſuꝫ ſicut dictū ē de ipſo
viuere. ita dicēdū ē de ipſo ſentire. qꝛ ſen
tire pōt ꝯpari ad ñ ſentire añ et pꝰ. ꝑmū
nō ſentire ē negatiuū tm̄. ſcd̄m ē ꝑuati/

Insensibilitas nũ ꝛ vocaẗ isensibilitas. Et q꞉ sentire in
deo ẽ ṕmũ q̃ꝫ ñ sentire. iõ añ se ñ habuit
ñ sentire. sic viuere ẽ ṕmũ. Et iõ seq̇ẗ ꝙ
post sentire nõ p̄t seq̇ ñ sentire nec isensi/
De⁹ ab eťno sentit bilitas. Jõ ab eťno ꝛ in eťnũ sentit. ẜ oẽ
aliud sentire ꝓductũ ẽ ab ipo de nõ sen/
tire. ꝛ habuit añ se ñ sentire. et iõ p̄t redi/
re i nõ sentire ꝛ i isensibilitatẽ. nisi mãu/
teneaẗ ab ipo. q̇ ẽ suũ sentire. et q̇ sol⁹ nõ
põt eẽ insensibil'. Et iõ om̃e aliud qδ hꝫ
sentire. sentit ꝑ ipm. vidit. audit. tangit
odorat. ꝛ gustat ꝑ ipm. Et sic om̃e qδ ẽ
ꝛ viuit. ꝑ ipm ẽ ꝛ viuit. ita om̃e qδ sentit
Et sicut hꝫ oẽm p̄tãtẽ ꝛ impiũ sup̄ ñ eẽ.
ꝛ sup̄ nõ viuere. ita et sup̄ nõ sentire. Jõ
potest extrahere q̇cq̇d vult de nõ sentire
ad sentire. et oĩa q̄ dicta sũt de eẽ. dicanẗ
Ti. xvij de sentire.

Doctrina de ipso intelligere.
Titulus. xxx.

Quia ipsũ itelligere ẽ vltim⁹ g̃d⁹ i scala natu
re. ꝛ ꝑ ꝯñs ẽ nobilissim⁹. Jõ
de ipo loq̄ndũ ẽ ãpli⁹ q̃ꝫ de viuere ꝛ senti
Ti. xv. re. Uñ q꞉ ꝓbatũ est ꝙ oẽs q̃ttuoꝛ g̃d⁹ ꝓ/
ducti sũt de nõ eẽ. Jõ itelligiẗ ꝙ i mõδ
illud qδ ẽ. ẽ ꝓductũ de nõ eẽ. ꝛ de ñ itelli
gere. Et iõ nec̃ario seq̇ẗ. ꝙ ille q̇ ꝓduxit
ꝛ dedit itelligere. hꝫ i seipso itelligere. qδ
Ti. xij. ꝛ. xiij. ẽ nobilissimũ eẽ. Preťea ꝑ ipm eẽ ħ idẽ ẽ
ꝓbatũ iã. qm̃ ipm eẽ dei ẽ deus. ꝛ de⁹ est
ipm eẽ. ꝛ hꝫ q̇cq̇d ꝑtinet ad eẽ et ꝑtinere
p̄t. Et q꞉ itelligere ꝑtinet ad eẽ. imo ẽ no
bilissimũ eẽ ꝛ excellẽtissimũ. g̃ nec̃io esse
dei ẽ itelligere. aliẗ deficeret i suo eẽ illud
qδ ẽ nobilissimũ. ẜ cuꝫ eẽ dei sit summe
simplex. ꝛ i eo nulla sit ꝯpositõ. sequiẗ ꝙ
ipm met eẽ dei. ẽ ipm met intelligere Et
Tit. xij. ꝛ. xiij. iõ q̇cq̇d ꝓbatũ ẽ de eẽ dei. iã ꝓbatũ ẽ de
itelligere. Nec opꝫ ꝓbare δ nouo. ẜ so/
lũ applicare ad itelligere. ¶ Dicam⁹ g̃ ꝑ
ordinẽ sic dictũ ẽ de eẽ. Uñ sic eẽ dei ñ ẽ
Intelligere dei ñ ẽ acceptũ. acceptũ ab aliq̇. neq̃ꝫ etiã ab ipo δo nec
datũ nec cõicatũ. Jta nec ipm itelligere
dei. Et sic eẽ dei ẽ ṕmũ totaľr. ita intelli
gere ẽ ṕmũ. Et sic eẽ dei ẽ simplicissimũ
idiuisibile. ita itelligere. Et sic eẽ dei ẽ sũ
De⁹ ẽ suum itelligere me vnũ. ita itelligere dei. Et sic de⁹ ẽ suũ
eẽ. ꝛ ẽ ipm eẽ. sic de⁹ ẽ suũ itelligere. ꝛ ẽ ip
sũmet itelligere. ꝛ ipm itelligere ẽ de⁹. Et

queadmodũ eẽ dei (eo q꞉ ẽ ṕmũ) elõgaẗ i
ifinitũ a ñ eẽ. ꝛ fugat totaľr ñ eẽ. ꝛ añ se ñ
habuit ñ eẽ. nec p⁹ se p̄t hr̃e ñ eẽ. Jta itel
ligere dei eo ꝙ ẽ ṕmũ. ẽ idẽ qδ ipꝫ eẽ. Jõ
elõgaẗ i ifinitũ a ñ itelligere. Nec añ se ñ
habuit ñ itelligere negatiuũ qδ ẽ nihil.
neq̃ꝫ p̄t p⁹ se hr̃e ñ itelligere ṕuatiuũ qδ
ẽ ig̃rare. Et sic eẽ dei nũq̃ꝫ ẽ icipiẽs nun
q̃ꝫ desinẽs. iõ ẽ eťnũ. Jtẽ sic eẽ dei ẽ ifini Est infinitũ.
tũ sine mẽsura. ita itelligere dei ẽ ifinitũ
ꝛ sine mẽsura. Et sic eẽ dei nõ p̄t restrigi
ꝑ nõ eẽ. ita itelligere dei nõ põt restrigi ꝑ
ñ itelligere. ꝛ iõ i suo itelligere ẽ oẽ itelli/
gere. et q̇cq̇d ꝑtiet ad itelligere. Et sic ad
eẽ dei nõ p̄t fieri additio neq̃ꝫ diminutõ
nec aliq̇ mutatio. ita nec ad itelligere p̄t
fieri additio. mutatio vľ aliq̇ diuisio. Et
iõ sic eẽ dei nõ ẽ i potẽtia ad aliqδ eẽ nec
p̄t recipe. ita itelligere dei nõ ẽ i potẽtia
ad aliqδ itelligere. nec i suo itelligere p̄t
aliq̇d recipi. Et sic suũ eẽ ẽ sꝑ in actu cõ Est sꝑ i actu
pletissimũ ꝑfectissimũ. ita suũ itelligere
est sꝑ i actu ꝯpletũ et ꝑfectũ. Ulteri⁹ sic
suũ eẽ ẽ immutabile. ꝛ iõ nõ decurrit ab
vno i aliud. nec hꝫ p̄teritũ nec futuꝝ. sed
tm̃ pñs. Jta suuꝫ itelligere nõ discurrit Nõ ẽ ꝑ discursũ
ab vno i aliud. nec hꝫ p̄teritũ nec futuꝝ
ẜ tm̃ pñs. ꝛ iõ sũt ei pñtia oĩa ab eťno ꝛ
i eťnũ. Et sic de⁹ nõ idiget aliq̇ alio ad es
sendũ. ita nõ indiget aliq̇ alio ad intelli
gẽdũ. q꞉ sic de seipo ẽ. ita de seipo intelli/
git. Et q꞉ eẽ dei ẽ ifinitũ. ꝛ ipe ꝯtinue in
telligit suũ eẽ. iõ sꝑ intelligit ifinitũ. Et
q꞉ i ipo eẽ ẽ tot⁹ mũd⁹. et q̇cq̇d p̄t eẽ. iδo Intelligit oĩa
q꞉ ipe itelligit suũ eẽ ꝯtinue. itelligit ꝛ vi
dit totũ mũdũ ꝛ om̃ia q̄ pñt eẽ. Et q꞉ in
suo eẽ sũt oĩa siľ. iõ oĩa siľ itelligit ꝛ videt
ꝛ cognoscit ꝑ suũ eẽ qδ ẽ speculũ vniuer
sale. i q̄ oĩa sũt ꝛ cognoscũẗ. Preterea q꞉
ꝑfectissime cognoscit seipm ꝛ intelligit.
q꞉ tãtũ ẽ suũ itelligere q̃ꝫtũ ẽ suũ eẽ. et iõ Intelligit se totaliter
itelligit se hr̃e eẽ eternũ. ꝛ se viuere i eťnũ
ꝛ eẽ imortalẽ. om̃ipotẽtẽ. ꝑfectissimũ. et
plenissime itelligit suũ eẽ tale q̃le ipm ẽ.
Et q꞉ idẽ ẽ suũ eẽ ꝛ suũ itelligere. iõ itelli
git suũ intelligere. Et q꞉ i ipo eẽ dei sũt
ifiniti g̃d⁹ eẽndi actu vt ꝓbatũ ẽ. Et q̇a Ti. xij.
ipe itelligit totaliẗ suũ eẽ. iõ siľ intelligit
ifinitos g̃d⁹ eẽndi. itelligẽdo suũ eẽ. Ul
teri⁹ q꞉ duo sũt tm̃ eẽ vt ꝓbatũ ẽ. s. eẽ dei.

Ti.xvi.

Intelligit actu totũ esse

infinitũ. z eẽ mõi ꝓductũ ab ipo eẽ dei. ꝯtinẽs q̃ttuoꝛ gd᷒ generales. z q̃libet gradus ꝯtinet q̃si ĩnũerabilia. z qꝛ totũ esse mũdi ẽ ꝓductũ ab eo. Jõ sil' actu intelligit. cognoscit z videt totũ eẽ mõi. et oẽs grad᷒ species z naturas. z oĩa ĩdiuidua. et q̃cq̃d ꝯtinet̃ ĩ toto mõo. z q̃cq̃d fuit. ẽ z erit et põt eẽ. Jõ sil' z actu videt z nũerat totã arenã maris. z guttas oĩm aq̃ꝝ z oẽs ptes terre. z oĩa q̃ ꝯtinent̃ ĩ terra z ĩ visceribꝰ terre. oẽs stellas celi. oẽs dies oẽs horas. oĩa momẽta tpm. q̃ fuerunt sunt z erũt. omes herbas z ỽtutes eaꝝ. oẽs arboꝛes z folia eaꝝ. oĩa semĩa z grana. oẽs aues. pisces z pecoꝛa. oẽs hoĩes q̃ fuerũt sũt et erũt. Et cogitatõẽs. intẽtõẽs et desideria eoꝝ. z opa et ỽba sil' oĩa scit et cognoscit et videt clarissime. et nihil ẽ ei occultũ. Ecce q̃le ẽ suũ ĩtelligere. qꝛ ĩfinitũ ĩexcogitabile. et ita necesse ẽ eẽ et oĩa sũt tã q̃ꝫ nihil apud eũ. Preterea q̃a numerari pñt nũeri ĩ ĩfinitũ et mltiplicari. et etiã figurari. Jõ ipe actu et sil' intelligit ĩfinitos nũeros. et ĩfinitas figuras. vt ĩfinitos triãgulos. ĩfinitos quadrãgulos zc. q̃ multiplicãt̃ ĩ ĩfinitũ. Et iõ scia dei ẽ ĩfinita. innũerabil'. inexcogitabil'. z sapiẽ ei᷒ nõ est numer᷒. ¶ Sicut rursũ ꝯpatũ fuit eẽ ad nõ eẽ. ita ꝯpari pt intelligere ad nõ ĩtelligere. Quia sic duplex ẽ nõ eẽ. negatiuũ z ꝓuatiuũ. ita duplex nõ ĩtelligere. s. negatiuũ z ꝓuatiuũ.

Duplex nõ itelligere

et iõ qꝛ ĩtelligere dei ẽ ꝓmũ. z ipe de᷒ ẽ intelligere. iõ nõ veĩt de nõ ĩtelligere. nᶜ pt hr̃e p᷒se nõ ĩtelligere ꝓuatiuũ. qd̃ vocat̃ ignoꝛãtia. Sꝫ oĩs alia res q̃ ĩtelligit. recipit suũ ĩtelligere. iõ nõ põt hr̃e totũ suum ĩtelligere. sicut nec totum esse. Jdeo om̃e aliud ĩtelligere pter q̃ꝫ ĩtelligere dei ẽ finitũ z mẽsuratuꝫ. nec põt aliq̃ alia res ĩtelligere ĩfinita sil'. sed successiue. Et qꝛ oĩs alia res q̃ ĩtelligit. habuit de nõ ĩtelligere suũ ĩtelligere. Jõ põt hr̃e p᷒ intelligere nõ intelligere. sic nõ eẽ post esse. nisi manu om̃ipotẽtis teneat̃ ab ipso deo. q̃ ẽ eẽ et ĩtelligere. aliter statim rediret ĩ nõ esse et ĩ nõ ĩtelligere. Sicut de᷒ hꝫ ptãtẽ sup̃ nõ esse. eo qꝛ est ipm esse. et supꝛa nõ viuere. eo qꝛ ẽ ipm viuere. z sup̃ nõ sentire. eo qꝛ ẽ ipm sentire. ita et sup̃ nõ intelligere z ignoꝛare. eo qꝛ est ipm intelligere. Jõ põt deducere q̃cq̃d vult de nõ eẽ z ñ intelligere ad esse z ad intelligere. z de ignoꝛare ad scire. ¶ Quedã regula generalis ad om̃ia q̃ dicunt̃ de deo.

¶ Titulus.xxxi.

Rursum ponẽda ẽ hic q̃dã regula general' ad oĩa p̃dicta z subsequẽtia. Et ẽ ista Quia sicut ĩ dõ idẽ ẽ esse qd̃ viuere. et idẽ ẽ eẽ qd̃ sentire. idẽ eẽ qd̃ ĩtelligere. idẽ ẽ eẽ qd̃ bonũ esse. idẽ qd̃ verũ eẽ. z sic de alijs. Jta ĩ deo p oppositũ. idẽ ẽ nõ esse qd̃ nõ viuere. qd̃ nõ sentire. qd̃ nõ ĩtelligere. qd̃ nõ bonũ. nõ veꝝ eẽ. z sic de oĩbꝰ. Ergo q̃ dicit deum nõ viuere. dicit deũ nõ eẽ. Et q̃ dicit deũ nõ intelligere dicit deuꝫ nõ esse. Et q̃ dicit deũ nõ bonũ. nõ verũ. nõ iustuꝫ. aut nõ posse. dicit eũ nõ esse. Ergo sicut impossibile est deũ nõ esse. ita impossibile est deũ nõ viuere. nõ sentire. nõ intelligere. nõ bonũ esse. et sic de alijs Et sicut deus fugat a se ꝑ suũ esse om̃e nõ esse. ita fugat om̃e nõ intelligere. omne nõ posse om̃e nõ bonũ. om̃e nõ veꝝ. z sic de alijs

Nota.

¶ Q, ꝑ intelligere probat̃. ꝙ deus nõ ẽ corpus neq̃ꝫ res coꝛpoꝛalis.

¶ Titulus.xxxij.

Ti.xxxi

Quoniã autẽ probatũ est iam in deo esse idẽ esse quod intelligere et intellectus. Et quia intelligere est nobilissimũ esse et supꝛemũ. Jdeo intelligere trahit ad se om̃ia alia. scilicet esse viuere et sentire. et intelligere cõuertit ad se om̃ia p̃dicta. Jdeo totũ esse dei est intellectuale et spirituale. et similiter totũ viuere dei est intellectuale. z similiter totũ sentire dei est intellectuale et spirituale. Et quicq̃d in deo est intellectuale et est spirituale. Et quia esse dei simplicissimũ est ꝑ se existens sine partibus Jdeo totum pure intellectus. et ideo totum intellectualissimuꝫ et spiritualissimũ. Et exinde sequit̃ ꝙ esse dei nõ ẽ coꝛpus neq̃ꝫ coꝛpoꝛale. Et hoc probatur ꝑ quartum gradum scale. quia intelligere non est operatio coꝛpoꝛalis. nec fit cuꝫ coꝛpoꝛe.

Supra ti.i.

¶ Q, idem probatur per viuere et per sentire.

Titulus. xxxiii.

Sic etiã nec viuere nec sentire est corpꝰ. q̃uis viuere sit ꝯiũctũ cũ corpe. et etiã sentire. Quia viuere seu vita ⁊ corpꝰ duo sũt. ⁊ sentire etiã ⁊ corpꝰ sũt realiť distĩcta. Vñ nõ ẽ de natura corpis ꝙ viuat. nec ꝙ sentiat. q² reperiť corpꝰ sine viuere ⁊ sentire. vt ptꝫ ĩ ꝑmo gdu scale. Quia oĩa ꝯtẽta in ꝑmo g̃du sunt corpea. ⁊ tñ nõ viuũt neq₃ sentiunt. Et siť totũ dei sentire. ẽ spũale ⁊ intellectuale. g̃ viuere et vita. et sentire seu sensus. nõ sũt corpꝰ nec de rõne corpis. q² si eẽnt corpꝰ viuerẽt ⁊ sentirẽt. ſ₃ tũc viuit et sentit corpꝰ. cũ sensus et vita ꝯiũgũť cũ eo. iõ corpꝰ p̃t separi a viuerẽ ⁊ a sẽtire. Qḋ ptꝫ. q² qñ arbores ꝑdũt viuere et vitã. remanẽt corpa sine viuere. et qñ aĩalia moriũť. remanẽt corpa sine viuere et sine sentire. Ergo aliud ẽ corpꝰ ⁊ aliud viuere et sentire. et q² ĩ deo ẽ viuere ñ receptũ. neq₃ iũctũ cũ aliq̃. ſ₃ simplicissimũ. sequiť ꝙ ĩ deo nullũ ẽ corpꝰ. nec deus ẽ res corpal. sed totꝰ spũalissimus.

Q solꝰ hõ põt deũ cognoscere ĩ h̄ mõdo ⁊ ꝓpter h̄ hꝫ intellectũ. Titulꝰ. xxxiiii.

Et q² deus est totꝰ ĩtellectual' et spũal'. iõ nõ ẽ visibil' oc̃lo corpali. q² nullũ colorẽ hꝫ. nec aliquã figurã. nec ẽ palpabil'. nec ꝑ aliquẽ sensũ corporeũ sensibil'. q² sensus q̃ sũt cões nobis ⁊ bestijs. solũ apꝑhẽdũt ⁊ sentiũt corpa et accidẽtia corpoꝝ. vt visus apꝑhẽdit colores ⁊ figuras. et lucẽ corpalẽ. Auditꝰ sonos q̃ fiũt ĩ aere q̃ ẽ corpꝰ. Et odoratꝰ odores. et gustꝰ sapores. et tactꝰ calidũ et frigidũ. Et iõ q² deꝰ ẽ res solũ ĩtellectual' ⁊ spũal' nõ p̃t cog̃sci nec videri nec apꝑhẽdi nisi ꝑ ĩtellectũ et ꝑ intelligere. Quare seq̇ť ꝙ solꝰ hõ ĩ mõdo p̃t cog̃scere et apꝑhendere deũ. et ꝙ aĩalia bruta nullo mõ p̄nt cog̃scere deũ. Et iõ ꝓpť h̄ hõ hꝫ ĩtellectũ vt possit cog̃scere ꝯditorẽ suũ.

Q ĩfinitũ ĩtellectualia et spũalia excedũt corpalia et sensibilia. et ꝙ visibilia nihil sũt respectu ĩuisibiliũ. Titulꝰ. xxxv.

Ti. xii. Quoniã aũt iã ĩfallibiliť mõstratũ ẽ ꝙ eẽ dei ẽ ĩfinitũ ⁊ sine mẽsura. et ꝙ ĩ suo actu sũt ĩfinita eẽ. et ꝙ totũ suũ eẽ ẽ ĩtellectuale. spũale et inuisibile. Et ista visibilia corpalia ac sensibilia sṫ ꝓducta de nõ eẽ. et sũt finita et mensurata. Ergo sequiť ꝙ inuisibilia. ĩtellectualia et spũalia. excedũt sine mẽsura corpalia et visibilia. Et ꝑ ꝯseq̄ns ista visibilia q̃ apparẽt nob. sũt q̃si nihil ĩ ꝯpatiõe ad ĩuisibilia q̃ nõ apparẽt. Quia nõ habẽt mensurã neq₃ terminũ. Jõ ciuitas et regnũ ĩuisibiliũ nõ hꝫ mensurã. neq₃ claudiť neq₃ ťmiať. Et cũ ĩtellectꝰ hoĩs sit factꝰ ad vidẽdũ ĩtellectualia ⁊ ĩuisibilia. et sensus ad sentiẽdũ visibilia ⁊ sensibilia. cũ etiã sensibilia sũt bõa ipiꝰ sensus Jta ĩtellectualia sũt bõa ipiꝰ ĩtellectꝰ. Seq̇ť ꝙ bõa ĩtellectꝰ sũt eťna. ĩfinita. ĩmutabilia. ĩnũerabilia. sꝑ existẽtia. ſ₃ bõa sensus sũt de nouo facta finita. mutabilia. variabilia. et nõ semꝑ existentia. *Ti. xxx ii*

De velle et libero arbitrio. Ti. xxxvi.

Quoniã aũt deꝰ dedit alijs velle libere. spõte et absq₃ coactõe ⁊ liberũ arbitriũ et libtatẽ volẽdi. sequiť nec̃ario. cũ h̄ sit nobilissimũ ꝙ deꝰ hꝫ ĩ seipõ velle libere ⁊ sponte absq₃ coactõe ⁊ liberũ arbitriũ. et pleĩssimã libtatẽ volẽdi. h̄ idẽ ꝓbať ꝑ suũ eẽ ĩtellcũale. q² vbicũq₃ ẽ ĩtelligeñ seu ĩtellectꝰ. ibi nec̃io ẽ velle seu volũtas liba. ⁊ ꝑ ꝯñs liberũ arbitriũ. *Q deꝰ hẽat liberũ arbitrium* Et q² volũtas dei q̃ ẽ idẽ qḋ velle ẽ ꝑma volũtas. iõ nullã aliã seq̇ p̃t volũtatẽ. Et iõ q̇cq̇d vult sola sua ꝓpa volũtate vult. Et q² ĩ deo idẽ ẽ eẽ qḋ velle. et eẽ dei ẽ ĩmutabile. ĩuariabile. eťnũ. ꝯpletissimũ. nullo extra se ĩdigẽs. sic̃ ꝓbatũ ẽ sup̃ ti. xij. Jõ sua volũtas ẽ ĩmutabil'. inuariabil'. eťna ꝯpletissima ⁊ ꝑfectissima nullo alio ĩdigẽs extra se cũ sit pleĩssima oĩpotẽtissima ꝑ sic̃ suũ eẽ. *Voluntas dei ẽ ĩmutabilis* Rursus q² suũ eẽ ẽ ꝑmũ. nobilissimũ. optimũ ⁊ ꝑfectissimũ. ⁊ q² deꝰ ĩtelligit ꝑmo se ⁊ suũ eẽ. seq̇ť ꝙ ꝑmo vl't seip̃ꝫ ⁊ suũ eẽ ⁊ suã ꝑfectõꝫ plenissimã. Et exĩde seq̇ť ꝙ oĩa alia a se vult ꝓpť seip̃m. ñ ꝙ ĩdigeat. ſ₃ ꝙ alijs se cõicet extra se. Et q² ꝑmo vult seip̃ꝫ. iõ ꝑmo vult sibiꝑpi bonũ. et iõ nihil p̃t velle ꝯ seip̃ꝫ. nec ꝑ ꝯñs facere ꝯ seip̃ꝫ. iõ ñ põt velle se ñ eẽ. ⁊ q² hꝫ in seip̃o q̇cq̇d vult et oẽm plenitudinẽ. Jõ ei ꝯtinuo gaudio *Eternũ gaudiũ dei.*

z leticia sine oī tristicia. Et sic hz eternū gaudiū ī seipo z etnā leticiam.

Q, p itelligere seu itellectū. ɔcludūr z pbanr pfectões z nobilitates voluntatis dei. Titulus.xxxvii.

Ti.xxx.

ET qꝛ ɔclusū ē q intellect⁹ dei itelligit actu sp oīa z infinita. neqꝫ ī ipo pt eē aliq̄ igrãtia. Et cū volūtas ī deo idez sit qd itellectus. z velle idē qd itelligere vt pbatū ē. Jō ipossibile ē q volūtas dī possit aliqd velle ɔ rōez. z ɔ rectū iudiciū itellect⁹. Cui⁹ pma opatō ē itelliger vba z sensū vboꝝ. vt ifra ti.lxiii. Scda opatō ē discutere p rōez. an res itellecta sit va vl falsa iusta vl iiusta. q discussiōe facta. rōcinar intellect⁹ tūc p suā scdam opatōz qd ē veꝝ z iustū approbat z veꝝ affirmat. Sz qd falsū ē z iiustū ē. reprobat z negat. vt ifra ti.lxvii. z p istas duas opatões itellect⁹ opar nāalr z d nccitate. vt ti.li. Et sic ei⁹ opatões sūt iuste z rōnabiles. qꝛ regulār p rectū iudiciū sue diuie rōis vt sup deductū ē. Et ide seqr q nihil pt velle iiustū nec iordiatū. nihil iiquū. nihil ɔ volūtatē verā z vitatē. Qm̄ si possz. iā volūtas sua deuiaret ab intellectu. z sic ñ eēt idē qd intellect⁹. Et iō sequir q volūtas dei ē rectissima. iustissima. ordiatissima z reglatissima. z h ex se ipa. qꝛ ē pma z a nullo ordiata nec regulata. Et qꝛ ē idē qd itellect⁹. z ñ solū ē h sz etiā ē pma rectitudo. pma iusticia z ipsamet iusticia. Et regla pma q ñ pt obliqri. nec tortuosa eē. qꝛ nō pt declinare a vitate. cū sit ipamet vitas. Et exide seqtur q volūtas dei ē rectissima. sctissima z sūme bōa. imo ē ipa bōitas z pma bōitas. Et seqr exide q nullū malū pt facere. nihil iiustū. nihil iordiatū. qꝛ ñ pt velle neqꝫ facere iiuste q nihil pt velle facere nisi qd pt facere. Et qꝫuis pmittat fieri malū. tñ nūqꝫ relinqt illd iordinatū. sed ordiat illd malū i bonū.

Eod ti. De⁹ nō pt velle iniustū.

Volun tas dei ē rectissi ma

Q, nulla alia volūtas ē recta nisi ɔcordet cū volūtate dei. Titul⁹.xxxviii.

QUoniā āt volūtas dei ē pma. et ipamet rectitudo. ipa iusticia. pma regula. iō nihil ē rectū. nihil iustū. nihil bonū. si ñ ɔformer cū ipa. et iō oīs volūtas q deuiat a volūtate dī z ab ea discordat. ē tortuosa. iiusta z mala eo q deuiat ab ipsa pma rectitudine.

Q, p volūtatē z libtatē possum⁹ oēs pfectões ɔcludere d deo Ti.xxxix.

Ti.xxx vi.

COnclusū ē āt q ī deo ē liberū arbitriū. z qꝛ ē pmū z etnū. iō sua libtas ē pma. etna. plenissima z sūma. Et iō nullo mō pt depmi vl violari. Et exide seqr q hz oīa q ptinēt ad sūmā libertatē. z sine qb ñ pt eē sūma z pleīssima libtas. Jō qcqd vult ē. z qcqd nō vult ñ ē. z eo mō q vult et sic vult est. Et exide seqr q ē tal qlis eē vult. z tāt⁹ qñt⁹ eē vult. alir sua volūtas eēt rstricta. z p ɔñs i eo ñ eēt sūma libtas. z iō nccio ē oīpotēs q vult eē oīpotēs. sūme bon⁹. sūme benign⁹. sūme iust⁹. sūme pius. sūme mīficors. sūme sciēs. et oīa d nihilo pducēs. qꝛ tal z tāt⁹ vult eē. Itē seqr q i eo ē oē dñiuz. oē ipiū. et q ē sūm⁹ dñs et sūm⁹ ipator. z sol⁹ z null⁹ ali⁹ pter ipz. qa tal vult eē z tāt⁹. Et oīa ista fūdār i volūtate z libtate. qꝛ de⁹ vult eē ifinit⁹ i oīb pfectōib. z si ñ eēt tal qlis vult eē z tātus nūqꝫ possz eē. qꝛ null⁹ ali⁹ possz eū talē z tātū facere nec ipemet. z tñ vellet eē z ñ possz. et sic possz eē i etna pēa z miseria. qd ē absurdū valde. z sic nccio i seipso ē tal z tāt⁹. qlis z qñt⁹ ipe vult eē. et extra ipm nihil pt eē nisi sic vult eē z pmittit eē. Et sic p voluntatē z libtatē possum⁹ oīa pbare d deo si volum⁹. Attñ p libtatē pbar spālir dñiuz eē i deo. qꝛ vbi ē plēa libtas ibi ē plenū dñiuz. z iō i do ē naturale dñiuz z pmū et etnū. qꝛ sua libertas ē pma et etna. Jō ex seipo ē dñs z pm⁹ dñs et etn⁹ et oīpotēs. sol⁹ et ver⁹ qꝛ sua ptās. suū dñium nulla pōt ptāte impediri. qꝛ neqꝫ nō esse pōt ei resistere. Et ideo i eo ē sūma libertas. sūma maiestas. et potētia que nulli subiici pōt.

Quic qd vult deus est

In deo ē omne dñium.

De posse Titulus.xl.

QUāuis aūt ipm posse nō fuerit positū i scala qttuor gduū expsse. Attñ ɔcludir necessario i qlibet gradu scale. Et qlibet grad⁹ scale psupponit ipm posse et includit. Unde oīe quod ē. potest eē. Sed nō oīe qd

Ti.i.

pōt eē ē. Silr oē qđ viuit pt viuere. ſꝫ
nō oē qđ pt viuere viuit. Eodē mō oē
qđ ſentit vl ītelligit vl vult. h pt ſentire.
ītelligere. velle. et nō ecōuerſo. ſꝫ tñ ipm
poſſe nō facit gdũ aliquē ī reb9. qꝛ nō pt
repiri poſſe ī aliq̄ re ſepatim ſine eē. At/
tñ eē mđi pductũ ē ex nihilo. habuit tñ
pmo poſſe eē añq̄ꝫ fuit. qꝛ ſi nō potuiſſꝫ
fuiſſe. nō eēt. ꝛ iſtud poſſe eē nō erat ali/
q̄d extra deũ. Uñ iō eſſe mđi potuit hr̄e
eē. qꝛ de9 potuit pducere ipm ī eē. Sꝫ đ
ſe poteſt hr̄e nō eē. In deo aũt idē ē eſſe
qđ poſſe. vñ qꝛ de9 ē. iō potuit eē. Et q̄a
pt eē. iō eſt. Et silr đ viuere. ītelligere vel
le. ꝛ idē ē viuere qđ ītelligere qđ poſſe. et
velle qđ poſſe. Et ſicut eē dei ē īfinitũ ſi/
Ti.xij. ne menſura. ita ꝛ ſuũ poſſe. ꝛ oīa q̄ dicta
ſũt de eē dei et de poſſe dei. Iō poſſe dei
ē pmũ. eternũ ꝛ icōmutabile. ī infinitũ
elōgatũ a nō eē. et a ñ poſſe. et ab īpoten
tia. ꝛ iō ē oīpotēs Et inde ſeq̄r ꝙ de9 nō
pt ñ eē. nec pt ñ viuere. qꝛ idē ē ī deo vi/
uere qđ poſſe viuere. Nec de9 pt ñ ītelli/
gere. qꝛ idē ē ī deo ītelligere qđ poſſe ītel
ligere. Ulteri9 ſeq̄r ꝙ de9 ē pur9 act9. qꝛ ī
eo idē ē eē qđ poſſe Sic aũt ī đo idē ē eē
qđ poſſe. ita ī deo idē nō eē qđ nō poſſe
eē. ꝛ idē ē nō poſſe eē et īpoſſibile eē. Iō
ſi de9 nō ē de9 nō pt eē. Ita de oib9. vt ſi
de9 nō ē bon9 neq̄ꝫ iuſt9 neq̄ꝫ pi9 ꝛc. ñ pt
eſſe bon9 neq̄ꝫ iuſt9 ꝛc. Et h ꝯfirmar. qꝛ
null9 poſſꝫ ipm facere bonũ ſi nō eēt bo
n9. Null9 pt ſibi aliq̄d dare. nec ipſemet
ſibi pt dare eē vl aliq̄d. qꝛ ſi poſſꝫ ſibi ali
q̄d dare. ſeq̄rer ꝙ ī deo eēt aliq̄ īdigētia.
ſaltē ipſi9 rei quā ipſemet ſibi dare potuiſ
ſet. ꝛ ſic de9 nō eēt pfectiſſim9 vt pbatũ ē
ſup ti.xij. Ergo vl totũ hꝫ. vel īpoſſibi/
le ē ꝙ habeat. Quō intelligir ꝙ de
us eſt omnipotens. Titulus.xli.

SI aũt q̄rar quō de9 ē oīpotens.
dicir qꝛ oīa poteſt facere q̄ po/
tentie ſunt. Oē poſſe corrūpi.
poſſe ī nihilũ redigi. poſſe deficere ꝛc. q̄
arguũt īpotētiā. ꝛ ñ poſſe mag q̄ꝫ poſſe
Et ibi ītelligir īpotētia p potētiā. qꝛ q̄ꝫ
to pl9 aliq̄s hꝫ talē potentiā. tāto auerſi/
tas ꝛ pueruſitas ī illo ſũt potētiores. ꝛ ip
ſe ī eis īpotētior. Oīa g° illa pt de9 ꝛ ſola.
q̄ poſſe potētia ē. imo ab ei9 potētia pdi
cta remouem9. vt de9 nō ē nō oīpotens
nō iuſt9. ꝛ ſic de aliꝭ. vt oīa infirmitatē.
vl debilitatē vel maliciā aut īpotentiaꝫ
indicātia. Qꝫ p intelligere ꝛ ſapere
pbar ī deo eē poſſe. et plenitudo potētie
Titulus.xlij.

QUia aũt ꝯcluſũ ē ꝙ ītelligere et Ti.xl.
noſſe ſeu ſape dei. et ei9 poſſe ſeu
potētia. idē ſũt qđ ſuũ eē Iō nihil mag
nihil meli9 ē ī ei9 intelligere ſeu noſſe q̄ꝫ ī
ei9 poſſe. Quicq̄d g° optimũ ab ei9 ſapiē
tia intelligir. totũ h iuxta ei9 potētie ple
nitudinē ꝯphendir. et totũ ī ſuo eē ꝯclu
dir. Nā ſi aliq̄d q̄ꝫ ad pfectōis ſũmita/
tē intelligeret. qđ nō realiter hr̄et ī ſepo.
iā lati9 ſe extēderet p ſapiam q̄ꝫ p poten
tiā. et vna ꝛ eadē res eēt ſeipſa maior. et
ſeipſa mior. qđ iplicat. Si igir de9 ītelli
git aliq̄d de plenitudie potētie qđ hr̄e ñ
poſſet. mai9 erit aliq̄d ī ei9 intelligere ſeu
noſcere q̄ꝫ ī ei9 poſſe. q̄ꝛ vtrũq̄ꝫ nihil ali/
ud ē q̄ꝫ ipm eē. Erit g° vnũ ꝛ idē eē ſeipſo
mai9 et ſeipſo min9. qđ natura nō patir
Sꝫ cũ ītellect9 dei ītelligit oēm gradũ
potētie. Et p ꝯſeq̄ns oē poſſe ꝛ plenitu
dinē potētie. Et silr argumentũ pt fieri
đ plenitudie ois pfectōiſ. Seq̄r g° ꝙ de
us nihil mai9 nihil meli9 ſeipo pt intelli/
gere. ꝛ q̄cq̄d pfectōiſ pt ītelligere. h totũ
hꝫ. Qꝫ ecōuerſo p poſſe. ꝛ ex plenitu
dine potētie pbar plenitudo ſapie ꝛc. et
etiā ois pfectōis Titul9.xliij.

SIcut āt ex plēitudie ſapie ꝯclu/
dir plēitudo potētie. ita ex plēi/
tudie potētie dine ꝯcludir ꝛ pbar pleni
tudo ſapie. Et iō qꝛ vbi ē plēitudo ſapie
ibi ñ pt deficere plēitudo potētie. Nā ſi
aliq̄d deficeret ex plēitudie ſapie qđ hr̄e
poſſꝫ. etiā đficerꝫ ex potētia quā ī đo hr̄e
ñ poſſꝫ. igir ſi ē ſũma ſapia ī đo ſeq̄r ꝙ ē
etiā ī eo ſũma potētia qꝛ ī eo ñ ē ꝯpoſitō
ſꝫ vnũ ē aliđ. Et ꝯformir pt dici đ plēi/
tudie bōitat. ꝟitat et pietat ꝛc. vbi g° ē
plenitudo potētie. ibi ē ois pfectio ꝛ ple
nitudo oīm bonoꝝ. Qꝫ nō pt eē niſi
vn9 oīpotens. Titul9.xliiij.

QUi aũt ꝟe oīpotēs ē. oēm gdũ
potētie hꝫ. g° ſine difficultate pt
facere qđ null9 alius pōt. ꝛ vt nullus ali
us poſſet aliq̄d. ꝛ vt ſtatim pdant oms

coꝝ potētias. Aliť ꝟe ñ eēt oīpotēs si h̄ ñ posſz. Ergo seq̄ť ꝙ nullꝰ talˀ ē oīpotēs q̄ p̄t fieri nihil potēs. Sic ğ oīe qđ ē citra deū. p̄t redigi ī ñ eē. ita etiā ī nō posse. Seq̄ť ğ ꝙ vnꝰ solꝰ ē oīpotēs. q̄ nō p̄sup ponit nō eē. ſz hꝫ esse eťnū et īmēsuratū. Si ei eēnt duo oīpotētes. tūc vnꝰ posſz aliū destruere. alˀs ñ eēt oīpotēs. ⁊ si posset aliū destruere. tūc ille q̄ destrueretť nō eēt oīpotēs. qꝛ ñ posſz resistere potētie alteriꝰ. Seq̄ť ğ ꝙ ñ ē possibile eē nisi vnū oīpotentē. videlicet deū viuū ⁊ eternū.

Ti.xlv. Epilogatõ oīm p̄dictoꝝ.

Ex p̄dictꝭ possumꝰ ɔcludere. q̄liť eē mđi (qđ ē q̄si q̄ddā corpꝰ diuinū. distictū ⁊ ordiatū p q̄ttuor ğ dꝰ) fecit nos ascēdere ad aliđ esse. ⁊ ip̄m nob̄ māifestauit. a q̄ totū eē mđi est ꝑductū de nihilo de nouo. Et ī p̄mo eē necc̄ario īuenimꝰ existere oēs ğdꝰ q̄ttuor. s. esse viuere. sentire ⁊ ītelligere seu liberꝝ arbitriū. Et vltra īuenimꝰ ip̄m posse qđ nō facit ğdū ſz fūdat oēs ğdꝰ. ac etiā includiť ī oībꝫ ğdibꝫ. Et sic īuenimꝰ īfallibiliť ɔditorē mđi. eē. viuere. sentire. intelligere. velle ⁊ posse. ⁊ ꝙ oīa sūt ei idē qđ eē. Et vltra īuenimꝰ ɔditōes ⁊ ꝓꝓetates et nobilitates diuī eē. q̄liť sit esse īcreatū. p̄mū. sempiťnū. incōmutabile. īcorruptibile. īcreatū. eťnū ⁊c̄. Et oēs iste ꝓꝓetates ɔueniūt eq̄liť alijs. q̄m tale ē suū viuere. suū ītelligere. suū velle. suū posse sic̄ suū esse. Quāuis aūt oīa ɔueniūt deo ꝑ suū eē. tñ magꝭ appropꝛiate aliq̄ ɔueniūt ei ꝑ viuere. aliq̄ ꝑ ītelligere. aliq̄ ꝑ posse. vt ꝑ viuere ꝙ ē īmortalˀ. ꝑ ītelligere sapiens. prudēs. verꝰ. iudex. Et ꝑ velle ꝙ est bonꝰ. mitꝭ. benignꝰ scūs. rectꝰ iustꝰ libalˀ. ꝑ posse ꝙ ē oīpotēs. Sic ğ p̄mo coğscimꝰ deū eē. viuere. sentire. ītelligere. velle posse. Et ꝑ ista postea coğscimꝰ ɔuenire ei oīa alia. ⁊ oīa īcludūť ī suo eē. Cōiūge ğ vnū cū alio. ⁊ ɔꝑa adīuicez siť. ⁊ ītelliges mirabilia đ deo. ꝟbi grā. ɔiūge ītelligere cū posse ⁊ velle. qꝛ tātū ē suū posse q̄ntū ē suū velle ⁊ suū ītelligere ⁊ ecōuerso. qꝛ oīa vnū sūt. ⁊ vnū et idē qđ esse. et sic habebis maximā scientiā de deo.

Hic tractaťr ⁊ oñdiť quō ꝑductō mūdi a deo facta đ nihilo. nob̄ iā certa manifestat. ⁊ arguit aliā ꝑductōꝫ. s. sūmā. occlˀtā ⁊ eťnā ī deo. q̄ ē đ sua ꝓꝓria natura et suo ꝓꝓrio eē. In q̄ ꝑduciť deꝰ đ deo. ⁊ ꝑ quā oñdiť sūma ťnitas ī đo. Ti.xlvi

Postq̄ꝫ per eē p̄mđi ꝑ q̄ttuor ğdꝰ diuisū ⁊ ordiatū. ꝑ expiētiā nob̄ manifestissimū. ascēdimꝰ ad vidēdū ⁊ coğscendū īfallibiliť aliud eē. qđ erat occultissimū. qđ ē sūmū et īfinitū vt cognoscimꝰ īfallibiliť. ꝙ totū eē mđi ē ꝑductū de nihilo. de nouo ab illo eē sup̄mo. ⁊ ꝙ ē q̄si pūctꝰ ⁊ nihil. respectu īfinitatꝭ ⁊ īmēsitatis illiꝰ eťni eē. Et sic ꝑ ɔseq̄ns māifestū ē nob̄ vna ꝑductio. q̄ erat nob̄ occlˀta. s. ꝑductō mđi đ nihilo. facta ab illo eē eťno. īcōmutabili qđ ē deꝰ. Postq̄ꝫ ğ illa ꝑductio ē cognita. nūc vlteriꝰ laborādū ē fortiꝰ. si ꝑ istā ꝑductōꝫ ꝑ dei grāꝫ nobis manifestā. poterimꝰ ascēdere ad coğscēdū ⁊ ad vidēdū aliā ꝑductōꝫ excellētiorē. meliorē ⁊ altiorē q̄ꝫ sit ista. vt ascēdāꝰ đ ğdu ī ğdū. ⁊ đ vna ꝑductōe ad aliā. sicut đ vno eē ad aliud eē. Vñ p̄ma ꝑductio nob̄ cognita. facta đ nihilo ⁊ nō eē. nobilˀ ē excellēs. potēs. ⁊ māifestat nob̄ excellētiā. potētiā ⁊ sapīaꝫ ⁊ bonitatē diuini eē. Sꝫ sine bonitate aliq̄li nobilior excellētior melior altior dignior ⁊ maior eēt ꝑductō đ ip̄o đino met eē eťno. īfinito ⁊ excellētissimo. q̄ꝫ ꝑductō đ nihilo. ⁊ magꝭ radicalˀ ⁊ naťalˀ ipi đo. et đ tāto de q̄ꝫto eē đinū et eťnū distat a nihil. Sic̄ hō artifex ꝑducit domū inq̄ꝫtū artifex ⁊ ñ īq̄ꝫtū hō. đ aliēa naťa a se. Et etiā ꝑducit hoīeꝫ sibi siliˀꝫ viuētē đ sua ꝓꝓa naťa ⁊ sꝫa īq̄ꝫtū hō ⁊ ñ īq̄ꝫtū artifex. Sꝫ nobilior. altior ⁊ magis radicalˀ et ɔueniēs hoī īq̄ꝫtū hō ē ꝑductō q̄ ꝑduciť hō. q̄ꝫ illa q̄ ꝑduciť domꝰ. qꝛ ī vna ꝑduciť hō đ hoīe. viuēs đ viuēte et đ ꝓꝓa naťa et nō aliēa. ſz ī alia ñ ꝑduciť domꝰ đ hoīe. ſz đ extranea naťa ab hoīe. Cōformiť cū deꝰ q̄ ē ipꝫ eē eťnū. ꝑduxit totuꝫ eē mđi tāq̄ꝫ artifex. ñ đ ꝓꝓo eē. nec đ ꝓꝓa naťa. ſz de nihilo. qđ ī īfinitū elōgať ab ip̄o. Si ei ꝑducat alť alteꝝ. nōne ista ꝑductio erit excellētissīa. qꝛ deꝰ viuꝰ ꝑduc̄ deū viuū đ sua naťa glosissīa. artifex ei ñ ꝑducđ sua

Duplex ꝑductio hoīs

Deus đ deo producit.

ꝓpria natura aliq̄d extraneū. Non eṁ
ista ꝓductō erit ḡ radical'. natural' ꝛ ꝯue
niēs deo īq̄ʒtū de⁹ ꝛ maxīe ꝓpa. H̄ ḡ nūc
inuestigādū. an sicut de⁹ inq̄ʒtuʒ artifex
ꝓduxit totū mūdū de nihilo. Jta inq̄ʒ
tū deus ꝓducat de sua ꝓpria natura ꝛ de
suo ꝓprio eē alterū aliquē. ꝛ sic ꝑ vnā ꝓ
ductōʒ possum⁹ arguere alterā eē ꝺ nccī
tate. sic ꝑ vnū eē arguit̄ aliud eē de nccī
tate. Hic ponūt̄ rōnes ꝓbātes ꝓdu
ctōeʒ eē ī deo de sua ꝓpria natura.

Titulus.xlvij.

Quod aūt ī deo sit ꝓductō ꝺ sua
ꝓpria natura de necessitate. ꝛ nō
possit alit̄ eē. ostendit̄ multꝭ rōi
bus. ꝛ h̄ ꝯpando artificialē ad naturalē

Rō prima

Prio sic. ꝓductio q̄ ꝯuenit deo inq̄ʒtuʒ
de⁹ est. ē magis ꝯueniēs deo q̄ʒ ꝓductio

Productio filij ē natal'.

q̄ ꝯuenit deo inq̄ʒtū artifex ē. Sʒ ꝓdu
ctio q̄ ꝓducit̄ de⁹ de deo ꝛ de ꝓpo eē dei.
ꝯuenit deo natural'r inq̄ʒtū de⁹ ē. ꝛ ꝓdu
ctio q̄ ꝓducit̄ mūd⁹ de nihilo a deo. ē cō
ueniēs deo artificialit̄ inq̄ʒtū artifex est
Sʒ cū potuit de⁹ vtrāq̄ʒ ꝓductōʒ fecis
se cū sit de⁹ oīpotēs. sequit̄ q̄ ꝓductio
q̄ ꝓducit̄ de⁹ de deo. ꝛ de ꝓpa natura ꝺi.
ē magis ꝯueniēs deo q̄ʒ ꝓductō q̄ ꝓdu
cit̄ mūd⁹ de nihilo. Uñ ꝑma ē ꝯnatura
lis. radical'. ꝓpria. intrīseca. ꝛ alia ē arti
ficial' ꝛ extrīseca. Si ḡ ꝓductio q̄ min⁹
ꝯuenit deo existat ī re. ꝛ h̄ inq̄ʒtū de⁹ est.
tūc illa q̄ magis ꝯuenit deo maxīe h̄ q̄a
de⁹ ē. maxīe existet. q̄ꝛ illō q̄ꝺ magꝭ deo

Scđa ratio

ꝯuenit h̄ ꝑus existit. Jtē h̄ hoī magis
placet q̄ꝺ naturalit̄ ꝓducit. ꝛ h̄ magꝭ di

Pr̄ diligit filiū

ligit q̄ꝺ de natura sua generauit. q̄a sibi
sil'e ī natura existit. q̄ʒ domū vel aliā reʒ
artificialit̄ ꝓductā. q̄ nō ē de natura sua
sed aliena. ꝛ sine ꝯꝑatōe diligit magis rē
productā ꝺ sua natura q̄ʒ rē productā ꝑ

Tercia

artē ꝛ cetera nō de natura sua. Jtē magꝭ

Pr̄ ꝯplacet sibi ī filio

ꝯplacebit ꝺo naturalit̄ si produxerit na
turalit̄ aliquē sil'em sibi de natura sua q̄
sit de⁹. q̄ʒ producēdo mūdū ꝑ artē. q̄ nō
ē de natura sua sʒ de nihilo. ꝛ nō ē deus.

Quarta

Jtē si de⁹ voluit aliq̄d ꝓducere ꝺ nihi
lo. ḡ mlto magꝭ aliq̄d voluit ꝓducere ꝺ

Ti. xlvi

seipso. et h̄ ē de⁹ si potuit. Sʒ ꝓbatū ē q̄
potuit vtrūq̄ʒ. ḡ q̄ꝛ produxit mūdū ꝺ ni
hilo. etiā produxit deū de se ꝛ de sua pro
pria natura. vñ postq̄ʒ produxit mūdū
signū ē q̄ ī ipso cōplacuit. q̄ꝛ si nō ꝯpla
cuisset. tūc nō produxisset. Ergo multo
magis ꝯplacuit ī producēdo deū de se
ipso. q̄ʒ mūdū ꝺ nihilo. q̄ꝛ excellētissima
ē productio vna ꝛ infinita respectu alte
ri⁹. Et h̄. q̄ꝛ q̄nto magis res ē producē
ti sil'ioꝛ. tāto magꝭ ꝯplacet ei. q̄ꝛ pr̄ gau
det magis ī filio producto. q̄ʒ ī domo fa
cta ꝑ ipm. Cū ḡ magis sit desiderabile
ꝛ delectabile deo producere de sua ꝓpa
natura q̄ʒ de aliena. Jō ē meli⁹ et magis — De⁹ primo ꝓduxit filiū. deinde mundū
credēdū. q̄ ipse de seipso et de sua ꝓpria
natura produxit ꝑmo deū ꝛ postea mū
dū. q̄ꝛ illud q̄ꝺ sibi ē magꝭ delectabile ꝛ
amabile. ꝛ q̄ꝺ sibi magis ꝯuenit h̄ fecit.
q̄ꝛ ipse hʒ actu oīe q̄ꝺ vult. vt ꝓbatū ē.
ꝛ si vult et nō p̄t. tūc erit ī sūma tristicia — Ti. xxxix.
ꝛ impotētia. q̄ꝺ absurdū ē ꝺ deo cogita
re. q̄ꝛ ꝯtinue ītelligeret se nō posse ī etnū
q̄ꝺ desideraret. ꝛ ḡ ibi eēt tristicia eterna
Et exinde sequit̄ etiā. q̄ si de⁹ hʒ ī se eter
nā displicētiā. q̄ nō oꝑabit̄. nec ꝓducet
aliq̄d de nihilo. q̄ꝛ nihil p̄t ꝓducere nisi
ꝑ ꝯplacētiā. sequit̄ ḡ q̄ mūd⁹ nō ē. et tñ
h̄ ē falsū. Sic ḡ ꝯcludit̄ q̄ si de⁹ nō pro
duxit aliquē de natura sua. q̄ꝺ nihil ē ꝓ
ductū ī eē. Preterea de⁹ ꝯplacʒ ī producē — Quinta
do creaturas sibi magꝭ sil'es. ꝛ q̄nto sūt si
bi magis sil'es magꝭ ꝯplacet. ḡ sequit̄ q̄
sūme ꝯplacet ī producēdo aliquē sibi si
milē ī natura ꝛ suba. Sʒ null⁹ p̄t eē sibi — Fili⁹ est patri ꝑ oīa sil'is
sil'is neq̄ʒ ꝯformis sūme. nisi sit de sua ꝓ
pria natura ꝛ suba. ꝛ de suo ꝓprio eē. q̄ꝛ
oīs creatura ē producta de nihilo. ꝛ ideo
nō pōt eē deo sūme sil'is et ꝯformis. Et
q̄ꝛ necesse ē ī deo eē sūmā ꝯplacētiā ꝛ vl
timū gradū ꝯplacētie q̄ nō possit cogi
tari maioꝛ. Ergo necesse ē q̄ de⁹ hʒ ali
quē aliū productū de sua ꝓpa natura sū
me sil'eʒ ꝛ ꝯformē sibi. vel ei īherebit sū
ma displicētia. q̄ꝺ ē īpossibile. Preterea — Sexta
de⁹ ꝯplacet ī societate ꝛ ꝯgaudet. q̄ꝛ alit̄
nō produxissʒ mūdū de nihilo. Sʒ si de
us ꝯplacet ī societate alteri⁹ ab ipso pro
ducti de nō eē. ḡ sine ꝯꝑatōe ꝯplacebit ī
societate alteri⁹ producti de sua ꝓpa sba
ꝛ natura. vt ei nō differat sūma ꝯplacē
tia societatꝭ sue ꝯformis. Jtē de⁹ ē rea — Septia
lissime infinit⁹ īfinite ꝟtutꝭ ꝛ infiniti vi

Productio filij ē īfinita

gorīs. et sūma natura ē sūme actiua ⁊ sū
me ī actu. Ergo necessario sequit̃ ꝙ sit ī
eo ꝓductio infiniti. vt sit ī eo sūma ꝓdu-
ctio q̄ non posset excogitari maior. vt ꝓ
ducta ſm suū totū vigorē. ⁊ totā suā vir
tutē naturaliter aliq̄d qđ sit infinitum.
aliter eēt ociosus ſm suā naturā. Sꝫ ꝓ
ductio mūdi cū sit đ nihilo ⁊ finita ſm
suā naturā. ⁊ quasi ꝓductio vni⁹ pūcti ⁊
cētri respectu infinitatis dei. ⁊ ē impossi
bile ꝙ infinitū ī actu posset ꝓduci de ni-
hilo. Qđ si posset. sequit̃ ꝙ possent esse
duo dñi ꝯtrarij infiniti actu. qđ ē īpossi
bile. vt ꝓbatū ē sup̄ ti. xiij. Ergo necesse
ē ꝙ ꝓducat ī īfinitū de sua natura ⁊ sub-
stātia. ⁊ de suo eē infinito. Vñ postq̄ꝫ in
deo repit̃ ꝓductio. necēe est ꝙ ī eo sit sum
ma ꝓductio q̄ nulla posset intelligi ma-
ior. ⁊ ista ē ꝓductio talis infiniti sicut ip
semet est. Et hoc nō pōt eē nisi ꝓductio
sue imaginis. Postq̄ꝫ ergo ꝓduxit fini-
tū de nihilo. necesse est ꝙ p̄mo ꝓduxerit
infinitū de seip̄o. vt sit ī eo plenitudo ꝓ-
ductōis. et ista ē plenitudo natural' ⁊ nō
artificialis. et ideo ē nccāria. vt ꝓbat̃ in
fra ti. li. ¶ Sic ḡ compando ꝓductōem
artificialē ⁊ naturalē. repiem⁹ ꝙ ē impos
sibile ꝓductionē artificialeꝫ de nihilo eē
p̄mā. imo necesse ē ꝓductionē naturaleꝫ
p̄cedere artificialē. ⁊ ꝓductū ſm naturā
p̄cedere productū ſm artē. ⁊ sic ꝑ produ
ctionē mūdi de nihilo factā a deo. mãi-
festat̃ nobis alia ꝓductio ī deo q̄ est de
suo eē ꝓprio. ¶ Q, etiā ꝑ ꝓductōem
q̄ repit̃ in eē ꝓducto de nihilo. pōt ꝓba-
ri ꝓductio dei de deo. ¶ Titulus. xlviij.

VLteri⁹ possumus idē ꝓbare ꝑ ꝓ
ductões reptas in creaturis. ar
guēdo ꝑ illas ꝓductōꝫ eē ī deo.
vñ cū ī homine (q̄ est ī quarto gradu sca
le) repiant̃ due ꝓductões. s. vna natural'
et alia artificialis. qꝛ hō ꝓducit hominē
de hoīe naturaliter. ⁊ domū ꝑ artē. et nō
de hoīe sed de aliena natura. ⁊ sic artifici
alit̃. Quare ḡ in summo deo q̄ dedit hoī
hoc. nō erūt due ꝓductões. s. natural' et
artificialis. sed ī deo repit̃ ꝓductio artifi
cialis. s. ꝓductio mūdi de nihilo. Ergo
etiā erit ꝓductio naturalis. ī qua ꝓducet
deū de deo. sed ista ē occultissima. qꝛ de⁹
est occultissim⁹ ⁊ ꝓduct⁹ occultissimus.
¶ Itē totū eē mūdi est a nihilo ꝓductuꝫ
ꝑ deū. sed q̄libet res creata nobis nota.
ꝓducit naturalit̃ suā imaginē ꝯtinue et
incessant̃. vt sol suū radiū q̄ est imago so
lis. ⁊ ignis calorē q̄ est imago eius. et q̄-
cūq̄ꝫ alia res ꝓducit suā imaginē. vt pa
tet ī speculo. Ergo quare sil'r de⁹ qui de-
dit hoc alijs reb⁹. nō ꝓducet suā natura
lē imaginē de seipso ꝯtinue ⁊ incessanter
sed cū de⁹ sit intellectualissimus. spūalis
sim⁹ et simplicissim⁹. vt ꝓbatuꝫ ē sup̄ ti.
xxxij. oportet ⁊ nccē ē. ꝙ imago dei pro-
ducta ab ipso deo de seipso et de natura
sua. intelligēs sit sicut ipse. Si eñ ꝓdu
cit de nihilo res corꝑales viuētes ⁊ itel-
ligētes. ḡ quāto magis sine compatiōe
imago ꝓducta de sua natura ꝓp̄a. ⁊ ema
nata de sua substātia. erit viuēs ⁊ intelli
gēs. imo necesse ē ꝙ sit ei total' et totalit̃
ꝯformis et nō mior. eo qꝛ de ipomet ori
tur tāq̄ꝫ radi⁹. splēdor et figura seu ima-
go sue subē. ¶ Q, idē ꝓbat̃ ex pleni-
tudine iocūditatꝭ q̄ nō pōt deficere vbi
ē oīs ꝑfectio. ¶ Titul⁹. xlix.

QVia aūt nihil meli⁹. nihil dulci
us. nihil amabili⁹ sūma iocūdi-
tate. Ergo nccē est ī deo eē sum-
mā iocūditatem. qua nō possit cogitari
maior. sed sūma iocunditas nō pōt eē si
ne societate alteri⁹ sūme sibi sil'is ⁊ cōfor
mis. ī qua sit ver⁹ amor ⁊ vera dilectio.
⁊ tātus amor quo nō possit maior exco
gitari. Que eñ iocūditas summe solita
rio? Si aūt deus ꝓducat aliquē aliū de
sua substātia q̄ sit de⁹ ꝑfectus sicut ipe ē
erit ibi sūma iocūditas sūma societas ⁊
summa dilectio. qꝛ diliget alteꝝ a se ꝓdu
ctū de sua natura ī infinitū. ⁊ ꝓduct⁹ di-
liget ip̄m ꝓducentē in infinitū. et sic erit
ibi summa dilectio ex ꝑte vtriusq̄ꝫ. ⁊ per
ꝯseq̄ns summa ⁊ īfinita iocūditas. Si
aūt de⁹ caret societate sue nature. tūc ca-
rebit sūma iocūditate. quam nō pōt hr̄e
cū creatura de nihilo facta. Ergo vt in
deo sit plena iocūditas. necesse ē ꝙ ꝓdu
cat alteꝝ aliquē de suo ꝓprio eē. quē dili
gat sicut seip̄m. et a quo diligat̃ ī sūmo.
qđ si nō pōt. tūc ꝑ suā impotētiā p̄uat̃
infinita iocunditate. quā nō pōt hr̄e. qꝛ

Generatio filij ē sūme iocūda.

nõ põt ꝑducere de sua ꝓpria natura ali/
quē sibi cõformē. ꝛ tũc ē defectuosus in
sua natura. qꝛ nõ põt illud qđ ē sibi me/
li⁹ ꝛ dulci⁹ ꝛ amabilius. ſ3 oĩa ista absur
dissima sũt. qꝛ iã totũ fuit ꝓbatũ ꝛ decla
ratũ ĩ ꝯriũ. qꝛ deo nihil põt deficere. q̃a
ipse h3 ab eterno om̃e ꝯplementũ in se/
ipso. ꝛ ꝑ ꝯseq̃ns summã iocũditatē.

Q₂ ex dare ꝛ plenitudīe dãdi manife
stat̃ ĩ deo eterna ꝓductio de suo ꝓ̇pͦ eē.
et trinitas summa. Titulus.l.

Quoniã aũt dare ē deo naturalis
simũ ꝛ sũme ꝓpriũ. iõ ꝑ naturã
ipsi⁹ dare tãq̃ ꝑ illud qđ deo sũ/
me ꝯuenit. poterim⁹ ꝓbare ĩ deo eē sum
mã ꝛ eternã ꝓductõ3 ꝛ summã trinitatē
Sed tñ oꝑtet ꝑ̇mo ꝓbare. q̄ de natura
dei sit dare. Hoc aũt oñdit̃ ꝑ̇mo ꝑ mũ/
di ꝓductõe3. qꝛ de⁹ ĩ ꝓductõe mũdi cuili
bet rei dedit suũ eē ꝯpletũ. iuxta suã na/
turã ꝛ ſm suã capacitatē. ꝛ quãlib3 adi/
pleuit ſm q̄ capere potuit. lic3 nulla crea/
turaꝝ sibi aliq̃d ꝑ̇us dedis3. qđ nõ fecis

Primo

set nisi de sua natura eēt dare. Et h̄ ostē/
dit ꝛ ꝓbat mod⁹ dandi. qꝛ ipse dedit sin
gul' creaturis. q̃ dedit vt et ipse alijs da/

Scđo.

rēt. Et h̄ ostendũt res ab ipso ꝓducte. q̃
q̃to maiores ꝛ digniores sũt ꝛ suꝑiores.
tãto magis dãt. nihil recipiũt. vt vide
mus. q̄ corpa celestia q̃ ꝯtinue ꝛ incessã
ter dãt ꝛ influũt ĩ ista ĩferiora. ꝛ nihil re/
cipiũt ab eis. ꝛ tñ nunq̃ diminuũt̃ ꝛ de
crescũt ĩ dãdo. nec vnq̃ cessant dare. vt
sol incessãter suas dat influētias. suũ lu/
mē. ꝛ suũ calorē istis ĩferioribꝫ. nec vnq̃

Tercio

subtrahit suã influētia3. Tercio h̄ ꝓbãt
ꝛ ostēdũt elemēta. q̃ a deo ĩ esse sic sũt ꝓ/
ducta. vt ꝛ ipsa singul' creatur3 se dent vt
ex ipsis cuiuslibet rei eē ꝛ natura cõferat̃

Quarto

Quarto h̄ etiã ꝓbãt res ab ipis elemēt3
ĩ eē ꝓducte. vt arbores ꝛ herbe ꝛ folia et
fruct⁹. ꝛ ea dãt hoibꝫ ꝛ brut3 ad ꝯseruã/
dã vitã coꝝ. ꝛ nõ solũ dãt ill' illud qđ ꝓ/
ducũt ĩ esse. ĩmo seipas. vt trũcos ꝛ pal/
mites ꝛ radices ad calefaciēdũ. ꝛ ad do
mos edificãdũ, ac alia nec̃aria faciēdũ.
ꝛ sic de alijs. Et ĩ h̄ oñdit̃ q̄ sũma nobi

In deo ē summũ dare.

litas ē dare. ꝛ ꝑ ꝯñs ĩ deo. cũ sit nobilis/
sim⁹ ꝛ creator oĩm. ē ipm dare ĩ sũmo g̃/
du. qꝛ etiã int̃ hoies nobiliores q̃q̃ ma
gis dãt q̃ min⁹ nobiles. Sic g̊ ꝯclude
re possum⁹ q̄ dare ē deo naturalissimũ.
ꝓprijssimũ ꝛ ꝯueniētissimũ. Et qꝛ idē ē
deo dare ꝛ eē. qꝛ al's eēt ĩ deo ꝯiũctio di/
uersoꝝ. qđ ē ĩpossibile. vt ꝓbatũ ē suꝑ ti.
x. Iõ sic eē suũ ē ĩfinitu3 sine mēsura. ita

Dare dĩ ē ĩfinitũ

q̄ tota natura sua ē eē. sic ꝛ dare. ꝛ ĩ ĩfini
tũ elõget̃ a nõ dare. ꝛ ꝑ ꝯñs sequit̃. q̄ ni
hil possit nisi totũ det. nec possit desine/
re nisi det totu3 Iõ necesse ē q̄ sit ĩfinit⁹
dãs ꝛ infinit⁹ recipiēs seu cõicãs. vt nõ
possit cogitari maior. et sit eternus dãs
Nõ aũt posset eē talis. si tm̃ aliquãtã ꝑ/
tē sue sub̃e ꝛ nature dar3 alteri. qꝛ tũc da
tũ eēt finitũ. Oꝑtet g̊ q̄ det ꝛ cõicet totã

Pat' dedit filio totũ suũ esse.

suã naturã ꝛ sub̃am infinitã. ꝛ totũ suũ
eē excellētissimũ et nobilissimũ vni alte/
ri. vt. s. sit ali⁹ ab eo ꝓduct⁹ eque nobilis
sicut ipse ꝓducens. q̃ sit ꝑ oĩa eq̃lis sibi.
ita nobil'. ita magn⁹ ꝛ infinit⁹ sic ipse in
om̃ibꝫ ꝑfectiõibꝫ. ¶ Et qꝛ maior ē datio
actual' q̃ potētial'. et intrĩseca q̃ extrĩse
ca. ꝛ sub̃alis q̃ accidētal'. ꝛ de ꝓpria na/
tura q̃ de nihilo ꝓducta. iõ necesse ē q̄ ĩ
deo sit ab et̃no talis datio. ꝛ ꝑ ꝯñs ꝓdu

Eterna ꝯsub̃al' ꝛ actual' est ꝓductio filij.

ctio ꝯsub̃al'. actual' ꝛ eq̃ nobil' sic ē ꝓdu
cēs. Nã dare qđ fit ex p̄te dei creaturis.
dũ dat eē creatur3 de nihilo. ē q̃si ꝑ ũct⁹ ꝛ
nihil respectu infinite bonitatis ꝛ ĩmēsi
tat3 sue. Vñ mai⁹ dare qđ põt esse. ē. qñ
dãs cõicat totã sub̃am suã ꝛ naturã alte
ri. Nisi g̊ det totũ suũ eē. vt alt' habeat si
cut ipe. cũ eē dei sit ĩdiuisibile. nihil dat
de suo ꝓ̇pͦ. nec dat qđ ē meli⁹. ĩmo reti/
net sibi totũ. ꝛ iõ auar⁹ ē ꝛ sũme retinēs ꝛ
nõ dãs qđ est ꝯ̄ dei naturã. Nec sufficit
dare tale eē. sic datũ ē creaturis. qꝛ ipsu3
eē creaturaꝝ ē de nihilo ꝛ ṽtibile ĩ nihil.
Iõ nõ põt eē sũmũ datũ. Sic g̊ vel de⁹
nõ ē de⁹. vel necesse est q̄ det totã suã na
turã alteri ab ipso ꝓducto de seipo. vt ni
hil habeat qđ nõ sit ꝯmunicatũ ꝛ datũ.
Et h̄ est sũme magnificētie. ꝛ sũme gl'io
sum. nihil hr̄e neq̃ velle hr̄e qđ nõ sit al
teri cõicatũ. Et sic ꝓbata ē eterna ꝓdu/
ctio dei de suo ꝓprio esse.

Q₂ ex ꝑ̇dictis ostendit̃ summa trini
tas ꝑsonaꝝ ĩ deo ĩ summa vnitate vni⁹
esse simplicissimũ ꝛ inuisibilissimũ.

Titulus.li.

Et qꝛ dare nõ põt eē ſine recipe.
neqꝫ dãs ſine recipiēte. iõ nccã/
rio i eſſe diuio ⁊ ĩ natura diuina
ſunt duo.ſ. vn⁹ dãs ⁊ alter recipiēs. vn⁹
ꝓducēs. et alter ꝓductus. Et qꝛ eſſe dei
eſt infinitũ. indiuiſũ. et ſũme ſimplex. i/
partibile nõ habēs ꝑtes. ideo nõ poteſt
vna ꝑs dari ⁊ alia retineri. ſed totũ eē ne
ceſſe ē vt det̃ et ↄmunicet̃. et totũ eē reci/
piat̃. idcirco totũ dat̃ ⁊ totũ retinet̃. Per
ſona dãs et ꝑſona recipiēs habēt idē eē
indiuiſibile. ac realē vnã naturã nume/
ro. vnã et eandē ſubſtãtiã ſimpliciſſimã
ĩ nullo differũt niſi ꝙ vn⁹ ē dãs. et alter
recipiēs. hic habēs eē diuinũ a ſeipo. il/
le ab alio. vn⁹ ꝓducēs. alter ꝓduct⁹. Et
qꝛ dãs inq̃ꝫtũ dãs nõ ē recipiēs. nec re/
cipiēs inq̃ꝫtũ recipiēs ē dãs. nec produ
cēs ē ipſe ꝓduct⁹. imo neceſſario duo re
aliter diſtincti. iõ iã i eē diuino ĩuenim⁹
duos realiter diſtictos. ita ꝙ vn⁹ nõ eſt
alius. habētes idē eē et totũ eē diuinum
Et qꝛ totũ eſſe diuinũ dat̃ ⁊ nihil retine
tur q̇n ↄmunicet̃. ideo neceſſaria eſt ibi
ſũma coeq̃litas. ſũma ↄformitas. ſũma
ↄſubſtãtialitas. germanitas. et ĩſeꝑabi/
litas. et ħ ex ſũma ↄmunicabilitate. et ꝑ
ↄſeq̃ns ē ibi ſũma coeternitas. et ſũma ⁊
eadē ꝑtãs. et nihil pl⁹ i vno q̃ꝫ i alio ꝺ ꝑ
fectõe. Nec ideo vn⁹ maioꝛ qꝛ dãs. ⁊ ali
us minoꝛ qꝛ recipiēs. qꝛ idē eſſe ē in am/
bob⁹. Jõ ſunt vnũ eēntialiter. ſubſtãtia/
liter et naturalit̃. et ꝑ ↄſeq̃ns ē vn⁹ deus
tm̃. et nõ ſunt duo dij. q̇a nõ hñt i ſe niſi
vnũ et idē eſſe numero et indiuiſũ. ¶ Jtē
nec vn⁹ ē ꝑoꝛ ꝭm duratõem. nec alter po
ſterioꝛ. qꝛ licet vn⁹ oriat̃ et ꝓducat̃ ab a/
lio. tñ ſil̃r ſunt ab eterno ⁊ ſine initio. de
us eſt dãs. qꝛ ſua natura ē dare. ⁊ iðo ab
eterno et ſine initio ē. ali⁹ recipiēs i eadē
natura. qꝛ ab eterno cõtinue et ſemꝑ ſũt
dãs et recipiēs ſil̃. nec pñt ſeꝑari. Et iõ
iſtud dare ⁊ iſtud recipe ē ſine initio et ſi
ne fine. ⁊ ſꝑ ē vn⁹ dãs. ⁊ ali⁹ recipiēs. nũ
q̃ꝫ deſinēs. qꝛ ſi deſineret eē dãs et ꝓdu/
cēs. deſineret eē recipiēs. ¶ Ecce g̃ iã cũ
dei adiutorio inuenim⁹ vnã ꝓductõem
in natura diuina. que quidē ꝓductio eſt
naturalis ⁊ neceſſaria ſiue ꝑ modũ natu
re. Et qꝛ de⁹ ē ſpũal' ⁊ ĩtellectual' nature
⁊ tot⁹ ſpũs. ⁊ nullo mõ corp⁹ nec res cor
ꝑalis. ideo neceſſe ē ꝙ ꝓducat et det na/
turã ſuã alteri. ꝭm modũ nature intelle/
ctual' et ſpũalis. ¶ Et qꝛ i omi natura in
telligibili ē ĩtellect⁹ et volũtas. et intelle
ct⁹ ē natural' ⁊ oꝑat̃ naturalit̃ et ex neceſ
ſitate. ⁊ volũtas liberal' et nõ nccãria. et
oꝑat̃ libere et nõ de nccitate. ideo neceſ/
ſe ē ꝙ oīs ꝓductio que ē ĩ diuina natura
ſit ꝑ modũ intellect⁹. et ſit natural' et ne/
ceſſaria. vel ꝑ modũ volũtatis. ⁊ ſit libe
ralis. nec ſunt alij modi ꝓducēdi niſi iſti
duo. Prima aũt ꝓductio ĩ eē diuio ē na/
tural'. ⁊ iõ ꝑ modũ intellect⁹. et ſic neceſ
ſaria. Vñ de⁹ intelligēdo ſuũ eē et ſuam
ſubam. ꝓducit neceſſario ſuã imaginē ⁊
figurã ſui eē et ſue ſube. ſicut ſol radiũ. ⁊
cõmunicat ⁊ dat ſue imagini totã ſuam
ſubaꝫ. Et qꝛ ꝓductio ē ꝑ modũ nature.
ideo vocat̃ generatio. et q̇a ꝓductus eſt
eque nobilis et ꝑ ſe ſubſiſtēs ſicut ꝓdu
cēs. ⁊ eſt ꝑfecta imago ꝓducētis. iõ vo/
cat̃ fili⁹ ei⁹. et ꝓducēs vocat̃ pater. Et qꝛ
pr̃ ꝓducit filiũ intelligēdo ſe. ideo filius
vocat̃ ꝟbũ pr̃is. Et qꝛ illud qð ꝓducit̃
ꝑ modũ intellect⁹ vocat̃ ꝟbũ intellectu
ale ſiue noticia ſeu ſapia. ideo vocat̃ ima
go ⁊ ꝟbũ ⁊ ſapiētia pr̃is. Et qꝛ quilibꝫ
eſt ꝑ ſe ſubſiſtēs et natura intellectualis
et rationalis. ideo vterqꝫ vocat̃ perſona
Et ſic ſunt due ꝑſone i diuina natura ꝑ
vnã ꝓductõeꝫ. coeq̃les. coomĩpotētes ⁊
coeterne. Nec põt eſſe niſi vna ꝓductio ĩ
deo ꝑ modũ nature ⁊ ꝑ vnũ moduꝫ. q̇a
de⁹ ꝓducit natural̃r tãtũ q̃ntũ pt. et ꝭm
totã ſuã ꝟtutē. Et iõ qꝛ ē act⁹ pur⁹ ⁊ infi
nite actiu⁹ tot⁹. q̇cq̇d põt ꝑ modũ natu/
re ꝓducit vna vice. Jõ nõ poteſt eē niſi
vn⁹ ꝓduct⁹ ꝑ modũ nature. qꝛ i illo t̃mi
nat̃ tota ꝓductio. Nec pater põt vltra ꝓ
ducere ꝑ illũ modũ. qꝛ ꝓducit q̇cq̇d po
tuit ꝑ modũ nature. et ſufficit ei vn⁹ pro
ductus. et vnus filius. et vna ꝓductio
ꝑ illũ moduꝫ. qꝛ ꝓductus ē infinitus. ⁊
ꝓductio infinita. Et ſic nõ poteſt eſſe ni
ſi vnus filius. vna imago. vnũ verbuꝫ.
⁊ ſapientia patris.

¶ Q͂ꝫ ꝓductio ꝑ modũ intellect⁹ et na/
ture iam repta. manifeſtat nobis de ne/
ceſſitate eſſe in deitate aliquã ꝓductionē

Marginal notes:

Unitaſ eſſentie patris ⁊ filij.

Diſtinctio pſonarum.

Coeq̃litas pr̃iſ et filij.

Nõ eſt ĩ eis ꝑoꝛitas duratõis

Ti. xxxij.

Productio filij ē natal'.

Vocat̃ generatio.

Dr̃ fili⁹

Dr̃ ꝟbũ patris

Dr̃ imago pr̃is

Vocat̃ pſona

Eſt ſolũ vnus filius.

p aliũ modũ.s.p modum volũtatis ꝛ li
bertatis.

Titulus.lij.

ET qꝛ semper
oportet nos ꝑcedere ordina/
te.ꝛ de gradu i gradũ. ideo p
istã ꝑductõem summã ꝛ infinitã iaꝫ di/
ctã.dei grã inuẽtã.debem⁹ vlteri⁹ curre/
re ad inueniẽdũ.si est i esse diuino alia ꝑ
ductio. Et qꝛ pater dãs est intelligẽs. et
filius ꝑduct⁹ recipiẽs silr est intelligẽs.
et nõ ignorans.ꝛ cũ et dare ꝛ recipe qñ
sunt pfecta.optet qꝫ ꝑcedat ꝛ sequat̃ ali/
ud.qd nõ est dare neqꝫ recipe.s.amor.iõ
cũ i diuia natura sit dare ꝛ recipe.ꝛ dãs
ꝛ recipiẽs.oportet qꝫ ꝑcedat amor a dã
te i recipientẽ.ꝛ a recipiẽte i dantẽ. et sic
est ibi ꝑcessio amoris ab vno i alterũ.et
econuerso.et sic est ibi tercia res ꝑducta.
scꝫ amor.que quideꝫ res nõ est pater ne/
qꝫ filius.sed ꝑcedens necessario de am/
bob᷒.qꝛ pater nõ põt nõ amare suã ima
ginẽ.suũ filiũ ab ipso ꝑductũ.cui dedit
oĩe qd hꝫ.nec filius põt nõ amare pa/
trẽ q genuit eũ equalẽ p omnia sibi. Et
sic p ṗmã ꝑductiõem inuenim⁹ secũdã.
ꝛ ṗma probat et manifestat scdam.ꝛ sic
sunt due ꝑductões i diuina natura mul
tũ differẽtes.qꝛ ṗma est p modũ intelle/
ctus.naturalis et necessaria.ꝛ secũda p
modũ volũtatis ꝛ libertatis.ꝛ sic volũ/
taria.qꝛ product⁹ p istã productõem est
amor ꝛ charitas.sed amor a volũtate ꝑ/
cedit ¶ Rursus ista ꝑductio fit a duob᷒
simul.s.a pr̃e et filio. qꝛ ambo producũt
terciũ.sed ṗma ꝑductio fit ab vno tm̃.s.
a patre. Sed qꝛ pater nõ est prior filio.
sed ab eterno sũt simul.ideo nõ ṗus ꝑce
dit amor a patre i filiũ qꝫ a filio i patrẽ.
ideo nõ sunt due ꝑductões amoris pa/
tris et filij.sed vna tm̃.et ideo producit̃
amor ab ambob᷒ tanqꝫ ab vno ꝛ p vnũ
modũ.s.p volũtatẽ liberalẽ. Rursus si/
cut product⁹ p modũ nature ꝛ intellect⁹
nominat̃ imago.verbũ et filius. imago
nomiat̃ tanqꝫ habẽs similitudinẽ expssam
ꝛ cõformẽ patris. Verbũ noiat ip/
sum tanqꝫ similitudinẽ expssinã ꝛ intel/
lectualẽ. Et filius tãqꝫ similitudinẽ p se
subsistẽtẽ ꝛ ꝯnaturalẽ. Iõ ꝑduct⁹ p mo
dũ volũtatis vocat̃ donũ.amor. chari/
tas.vel nex⁹.vinculũ.et spũsscũs pr̃is ꝛ
filij.qꝛ ista sũt volũtaria. donũ nomiat
ipm vt volũtariũ donũ seu datũ. Amor
nex⁹.charitas.et vinculũ noiat ipm.vt
donũ volũtariũ ṗmũ ꝛ ṗncipiũ. Spũs
sanct⁹ noiat ipm. vt donũ volũtariũ pri
mũ et p se subsistẽs.siue hypostaticũ qd
idẽ ẽ. ¶ Ecce distictos modos ꝑducẽdi
duos ꝑductos.distinctos realit̃.q sunt
equales i oĩb᷒.qꝛ habẽt eãdẽ numero
essentiã.ꝛ idẽ eẽ idiuisũ. Sicut eñ fili⁹
ẽ equalis p oĩa pr̃i.nec vn⁹ maior altero
ita spũsctũs est eq̃lis p oĩa pr̃i ꝛ filio.
qꝛ ꝑducit̃ ab ambob᷒ tãqꝫ ab vno. Ne/
qꝫ ẽ posterior eis ꝑpter hoc qꝛ ẽ tercius.
sed ab eterno simul sũt. q̃a ibi nõ ẽ ordo
duratõis.sed tm̃ ordo origis. Iõ pr̃ est
prim⁹.et a nullo recipit esse diuinuꝫ.nec
orit̃ ab aliq. Filius est scds.qꝛ ṗmo ori
tur a patre.nõ prioritate tpis. Spũsã
ctus est tercius.qꝛ ab ambob᷒ procedit
Et tñ oẽs tres equales sunt.quia habẽt
idẽ esse diuinũ.ꝛ eandẽ subam indiuisã.
sed p tres modos. Quia pr̃ tãqꝫ fõs dei
tatis hꝫ a se esse.ꝛ p modũ dãtis tm̃. Fi
li⁹ habet eẽ diuinũ p modũ recipiẽdi ab
alio tm̃.ꝛ hꝫ p modũ generatõis.ꝛ qcq̃d
hꝫ.hꝫ tanqꝫ ei datũ a pr̃e. Sed spũssan
ctus hꝫ diuinũ esse p modũ ꝑcedẽtꝭ seu
ꝑcedẽdi ab vtroqꝫ ad modũ volũtatis.
ideo sua ꝑductio vocat̃ spiratio siue ꝑ/
cessio. Et sic i esse diuino ẽ vera origo et
vera distinctio ꝛ tñ idẽ esse.nec tñ est ibi
ṗoritas neqꝫ posterioritas durationis
nec processionis.sicut patꝫ in sole. quia
qꝫuis radi⁹ oriat̃ a sole.tñ nõ ẽ prius sol
qꝫ radi⁹.et silr de igne.qꝛ licet splẽdor et
calor oriant̃ ab igne.tñ sil' sũt.nec ignis
ẽ ṗor qꝫ splẽdor.sic ꝛ calor.sic g̃ pr̃ ꝛ fili⁹
ꝛ spũsscũs eq̃les st.ꝛ pr̃ ifinit⁹. ꝛ fili⁹ ifi
nit⁹ ꝛ spũsscũs ifinit⁹.qꝛ necẽ ẽ qꝫ amor
q ꝑcedit a pr̃e i filiũ ꝛ ecõuerso.sit infini
tus.qꝛ pr̃ amat filiũ qꝫtũ pt.ꝛ fili⁹ amat
pr̃eꝫ qꝫtũ pt.ꝛ qꝛ pr̃ pt i ifinituꝫ.ꝛ fili⁹ pt
i ifinitũ.igit̃ amor q ẽ spũsscũs ẽ ifinit⁹
ꝛ ille ẽ tcia ꝑsona.ꝛ p ꝯñs eq̃lis pr̃i ꝛ fi/
lio i ifinituꝫ.sic ambo sũt ifiniti. Ecce g̃
q̃lit̃ recto ordĩe dei auxilio iuenim⁹ i eẽ
diuio duas etnas ꝑductões i desinẽtes

Ti.li.

De ꝑces siõe spiritusscti

Spũs sanct⁹ a pr̃e et filio procedit.

Fili⁹ dr imago. verbũ.

Spũs sctũs dr multis nomib᷒

Trinitas psonaꝝ cõcludit̃

et tres ꝑsonas eq̄les. realit̄ distinctas. et tn̄ nō ē nisi vna suba. vna natura. vnū esse indiuisum. infinitū ī tribus.

Q, hō pōt iduci ad ꝯcedēdū. ꝙ vna ⁊ eadē suba infinita. indiuisa possit esse ī trib⁹ realiter distinctis. Quis sit icomprehēsibile ab hoīe. Titulus. liij.

Quoniā autē valde incomꝑhēsibile ē itellectu hūano. ꝙ vna eadēq̄ substātia idiuisa realit̄ sit ī plurib⁹. iō hic ꝑ aliq̄ iā nota nobis ī reb⁹ creatis fiet manifestatio. vt non videat̄ īpossibile. īmo valde possibile. Si eīm vna natura creata de nihilo. finita. eadē specie. s; nō numero. pōt eē ī plurib⁹ realit̄. vt patet. q̄a vna natura hūana ē ī plurib⁹ realit̄ eadē spē. vt ī petro ⁊ iohe. Quare nō dabim⁹ *Unitas diuine nature.* vnū gradū maiorē ī vnitate ipsi⁹ nature icreate. īfinite. ⁊ sine mēsura. vt. s. ipa natura diuīa. infinita. īcreata. vna. nccārio idiuisa. realit̄ sit et possit eē ī plurib⁹ ꝑsonis realit̄ distinctis? Uñ maior vnitas et idētitas post vnitatē ī spē. ē vnitas ī numero. Ergo sic natura diuīa īcreata. et īfinita. ascēdit sꝑ supra naturā creatā et finitā sine mēsura. ita vnitas nature īfinite ⁊ īcreate. ascēdit semꝑ sup̄ vnitatē nature finite ⁊ create. et hoc sine mēsura. Ergo postq̄ natura creata eadē spē. īuenit̄ realit̄ ī plurib⁹. et ei repugnare nō pt q̄n h̄ possit. g̊ ipsa natura īfinita. īcreata eadē numero. inuenit̄ realit̄ ī trib⁹. ⁊ sibi nō repugnat. Itē vbi maior vnitas. ibi maior ꝑfectō. maior ꝯcordia. maior pax g̊ inter ꝑsonas ī diuīs nccārio ē ꝙ sit sūma vnitas. q̄ nō possit esse maior nec cogitari. Et ita ē ꝙ sit vna suba nccārio in trib⁹ numero. aliter nō eēt maxia vnitas nec maior que possit eē aut cogitari. nec maior q̄ inter ꝑsonas creatas. sicut iter hoīem et hoīe;. ⁊ sic possibil̄ esset discordia aut diuisio īter ꝑsonas diuīas sicut īter hoīes. vel posset intelligi eē. qd̄ ē impossibile. *Pluralitas ꝑsonaꝝ* Sicut nccē ē g̊ esse pluralitatē ꝑsonaꝝ ī diuīa natura sūma. ita necesse est eē vnitatē sube. Debet tn̄ hō h̄ ꝯcedere. licet nō possit ꝯprehēdere quō possit eē. Quia nō sequit̄ ꝙ si nō possit ꝯꝑhendere ita eē. ꝙ g̊ nō sit. Uñ aliq̄n hō multa cognoscit ꝑ expientiā. q̄ tn̄ ꝯꝑhēdere nō pōt ꝑ rōem. Q, corp⁹ ⁊ aīa q̄ sūt valde diuersa faciūt vnū hoīem hoc videmus. sed quō hoc fieri poterit nō compꝑhēdim⁹. Si g̊ est illud incomꝑhēsibile quō sit. et tn̄ homo ꝑ expientiā h̄ cognoscit esse. quāto magis id quod ꝑ nullam expientiā pōt videri humanā. ⁊ tn̄ multa ꝑ expientiā pōt cognoscere. q̄ ꝑ rōem nullo mō pōt compꝑhēdere. et ecōuerso. Ut ratio ꝓbat ꝙ idē ē ī deo. posse. intelligere et velle. et sunt ide; qd̄ esse ī deo. et sic tria sunt vnū. et tn̄ hoc quō fieri pōt nemo compꝑhēdit. Tātū aūt est incomprehēsibile ꝙ esse dei sit tria hec. s. posse. intelligere ⁊ velle. quātum ꝙ tres ꝑsone sunt vna substātia et vnū esse. ⁊ tamē ꝑ mū oēs ꝯcedunt.

Q, oīa q̄ ꝓbata sunt de pluralitate ꝑsonaꝝ ⁊ vnitate ī diuinis. pñt manifestari ꝑ verbū actiuū ⁊ passiuū. Titulus. liiij.

Quoniā aūt oīa p̄dicta sūt altissima. ⁊ nr̄m intellectū supgrediētia. iō vt fiāt nobis aliq̄lit̄ ꝓportionata. debēt declarari ꝑ exēpla. q̄ maxime sunt nobis familiaria. et cū quib⁹ cleric⁹ habeat noticiā a puericia. de ꝟbo actiuo ⁊ passiuo. ideo ꝑ illa q̄lib; cognoscit de ipsis. Ecce valde ꝯgruū ascēdere ad intelligēdū illa q̄ dicta sūt. ecce exemplū valde conueniēs et nos illuminās. Sicut se h; ꝟbū actiuū ad passiuū. et ecōuerso. sic se h; ī diuinis pater ad filium. et ecōuerso. q; pater est actiuū ⁊ persona actiua. et filius passiuū et persona passiua. *Prima ꝯueniētia.* Sicut eīm verbū actiuū est plenū et ꝑfectū ꝟbū. et a nullo alio ꝟbo oritur nec producit̄ inq̄ntū actiuū. imo est primū seipso. Ita pr̄ ī deitate ē plen⁹ deus. et ꝑfect⁹ deus. et a nullo alio orit̄ ⁊ ꝓducit̄. imo est p̄ma ꝑsona. ⁊ primū principiū in esse diuino. *Scd̄a.* Et sicut verbū actiuū de seipso habet plenā significatōem. et suū totū significatū. ita pater in seipo habet plenā deitatē. et totū esse diuinū et totū continet in seipso. Uñ significatū siue res significata ꝟbi actiui. ē sicut esse diuinū seu substātia diuīa. *Tercia.* Et sicut verbū actiuū q̄uis ex seipso sit ꝑfectū ⁊

plenuꝫ.ꝓduxit ex seipso ꝟbū passiuū.ita ꝙ actiuū oriꝛ a nullo.⁊ passiuuꝫ oriꝛ ab actiuo ⁊ nō ecōuerso.⁊ ē scd̄m ⁊ nō ē primū.⁊ actiuū est ꝑmū ⁊ nō scd̄m. Ita pr̄ q̄uis ex seipso sit ꝑfectꝰ ⁊ plenꝰ deꝰ.producit tn̄ de seipso filiū tanq̄ passiuū.⁊ filiꝰ oriꝛ a pr̄e tanq̄ a suo actiuo.⁊ nō econuerso. Et filiꝰ ē scd̄a ꝑsona.et pr̄ ꝑma ꝑsona et nō scd̄a. Et sic de necessitate verbū actiuū ꝓducit suū passiuū ꝟbuꝫ.ita ꝙ īpossibile ē ꝟbū actiuū esse q̄n producat ꝟbū passiuū.⁊ simul sūt.qꝛ nō ē prius actiuū q̄ passiuū.qꝛ actiuū non pōt esse sine passiuo.nec ꝑus est actiuū ⁊ postea passiuū.sꝫ simul sūt.vl̄ nō sunt. Ita pr̄ q̄ ē totꝰ actiuꝰ de nc̄citate ꝓducit suuꝫ filiū.ita ꝙ īpossibile ē deū actiuū esse q̄n ꝓducat ꝓpriū passiuū.nec ē priꝰ pr̄ actiuus q̄ filiꝰ passiuꝰ.

Quarta

Quīta.

Itē sicut verbū actiuū ꝯmunicat suo passiuo ꝟbo dū ipsuꝫ ꝓducit q̄cq̄d habet.s.totū suū significatū.et q̄cq̄d se tenet ex ꝑte rei significate.et oīa sibi ꝯmunicat.dempto suo mō ꝓprio et sua ꝓprietate ꝑ quā est actiuū.qꝛ suū ꝓpriū modū nō pōt cōmunicare.et ideo sil̄r verbū passiuū habet suū ꝓpriū modū et suā ꝓprietatē quā nō hꝫ verbū actiuū.qꝛ actiuū nō ē passiuū.nec passiuū ē actiuū.sed tn̄ oīa alia sunt eis ꝯmunia.demptꝭ ꝓprijs modis.q̄ nō pn̄t stare simꝉ ī eodē.⁊ ideo necesse ē ꝙ sint duo ꝟba.nec pn̄t esse vnū verbū.et tn̄ habēt vnū et idē significatū.et vnā et eandē rē significatā.⁊ nihil ē ī actiuo q̄n etiā sit ī passiuo ꝟbo.sed alio mō.

Sexta.

Et sicut ꝟbuꝫ actiuū et passiuū sūt duo ꝟba disticta ꝓpter duas ꝓprietates distinctas.que nō pn̄t esse ī vno simul.ita sil̄r ī diuino esse.pater qui est totus actiuus.cōmunicat suo filio passiuo dū ip̄m ꝓducit quicq̄d habet.totā suā essentiā ⁊ totū suū esse.et quicq̄d se tenet ex ꝑte sui esse ⁊ eē diuini.⁊ oīa cōmunicat.suo mō ꝓprio dempto solū.⁊ sua ꝓprietate actiua.ꝑ quā est pater ⁊ summe actiuꝰ.q̄a hoc cōmunicare nō pōt. Sil̄r suus filiꝰ passiuus habet suū ꝓpriū modū et ꝓprietatē passiuam correspondentē ꝓprietati actiue patris.quā ꝓprietatē hr̄e nō pōt pater. Et ideo pr̄ nō est filius.⁊ filius nō ē pr̄.⁊ tamen oīa alia sunt cōmunia.⁊ om̄ia q̄ sunt in patre sub mō actiuo et sub illa ꝓprietate paternali.sūt ī filio sub mō passiuo ⁊ ꝓprietate filiali. Et sic nc̄cario sūt duo disticti pr̄ ⁊ filiꝰ ꝓpter duas ꝓprietates incōmunicabiles.

Septia
Exēplū
deq̄lita
teī trini
tate

Itē sicut ꝟbū passiuuꝫ ꝑ oīa ē equale suo ꝟbo actiuo.nec vnuꝫ est maius altero.qꝛ ī verbo actiuo reꝑiꝛ significatū ⁊ modꝰ significandi ꝓprius et ī verbo passiuo sil̄r reꝑiꝛ idē significatū et suꝰ ꝓpriꝰ modꝰ significādi. Ita cōformiter filius ꝑ om̄ia ē equalis pr̄i.nec vnꝰ ē maior altero.qꝛ ī pr̄e nō ē nisi esse diuinū ⁊ ꝓpriꝰ modꝰ.⁊ ī filio idē eē diuinū ⁊ suꝰ ꝓpriꝰ modus.ita ꝙ idē eē ē sub duobꝫ.cū modis inequalibꝫ vtrobiq̄.i.esse vtrobiq̄.ꝓprietas nō eadē sed correspondēs.⁊ sic tātū est ī vno sicut in altero.

Octaua
Exēplū
de pro/
prijs p/
sonaꝝ

Et sicut nos videmꝰ ꝙ ꝟbū actiuuꝫ inq̄ tū actiuū hꝫ suū ꝓpriū casū.s.accusatiuū.et hoc est sibi ꝓpriū inq̄tuꝫ actiuū.⁊ iō nūq̄ ꝯmunicat illū accusatiuū suo ꝟbo passiuo.⁊ sil̄r verbū passiuū inq̄tū passiuū hꝫ suū ꝓpriū casū.s.ablatiuū.quē nō actiuū.imo isti casus sūt incōicabiles inter ipsa.qꝛ ipsis ꝯueniūt ꝑ suas distictas ꝓprietates.⁊ tn̄ si verbuꝫ actiuū habeat aliquē aliū casū vltra ꝓpriū accusatiuū.vt vl̄ genitiuū vel datiuū.vel aliū accusatiuū vl̄ ablatiuū.qꝛ illū nō hꝫ tanq̄ actiuū.nec rōne ꝓprij modi sui.sꝫ rōe sui significati ⁊ rei significate.vt ꝟbi grā.istud ꝟbuꝫ accuso ꝑter ꝓpriū accusatiuū hꝫ genitiuuꝫ.vt accuso te scelerꝭ.et istō ꝟbū do hꝫ datiuū.vt do tibi filiū.⁊ doceo aliū accusatiuū.vt doceo te grāmaticā.h̄ ē aliꝰ accusatiuꝰ.⁊ h̄ audio lectiōꝫ a mgr̄o.ē ablatiuꝰ.iō sicut hic ꝟbū passiuū hꝫ eūdē casū.quē habꝫ suū ꝟbū actiuū vltra ꝓpriū accusatiuū.hꝫ etiā vltra suū ꝓpriū ablatiuū.et totū q̄cq̄d hꝫ ꝟbū actiuū vltra ꝓpriū accusatiuū.hoc totū cōicat suo ꝟbo passiuo.⁊ sic ꝑmo hꝫ actiuū.postea passiuū. Ideo dr̄.accusoꝛ a te sceleris.filiꝰ daꝛ tibi a patre.doceoꝛ a te grāmaticā.lectio audiꝛ a te mgr̄o.logica legiꝛ a me hērico. Et cāhuiꝰ ē.qꝛ habēt idē significatū.⁊ eandeꝫ rē significāt.⁊ illi casus tenēt se ex ꝑte significati.⁊ nō ex ꝑte modi ꝓprij.iō sunt

casus ꝯmunes. Ita ꝯformiter ĩ deitate.
Pr̃ in q̃ꝫtũ pater ꝛ actiuꝰ .habet aliq̃ q̃ si
bi soli ꝯueniũt. vt eẽ ꝑmuꝫ ꝑncipiũ. nõ
de alio ꝑncipio ĩ deitate. esse a se. ꝛ inna/
scibilẽ. esse improductũ. et esse ꝑmã ꝑso
nã. sil'r generare. Et qꝛ ista ꝯueniũt ei ꝑ
suũ modũ ꝓprium in q̃ꝫtũ pr̃. nõ cõicat
ea suo filio passiuo ꝓducto ab ipso. Et
sil'r filiꝰ in q̃ꝫtuꝫ filiꝰ et passiuꝰ hꝫ aliq̃ q̃ si
bi soli ꝯueniũt. vt eẽ ꝓductũ ꝑ modũ na
ture ꝛ intellectꝰ. natũ eẽ. scđaꝫ ꝑsonã eẽ.
imaginẽ eẽ. ỽbũ eẽ. Et qꝛ ista ꝯueniunt
ei ꝑ suũ ꝓpriũ modũ. iõ solꝰ hꝫ. Sed tñ
q̃cq̃d pr̃ hꝫ in q̃ꝫtũ deus. et ex ꝑte ipsius
esse ꝛ eẽntie. ꝛ oẽs ꝓprietates q̃ ꝯueniũt
esse diuino totũ ꝯmunicat suo filio. Et
qꝛ eternitas. oĩpotẽtia. summa sapiẽ/
tia. summa bonitas. veritas. voluntas
vita. ꝛ multa alia. se tenẽt ex ꝑte eẽ ꝛ eẽn/
tie. ꝛ ꝯueniũt pr̃i in q̃ꝫtũ deꝰ ẽ. ideo oĩa cõ
mũicat suo filio. ꝛ sunt cõmunia ꝛ ꝓpria

Nona ¶ Preterea sicut verbũ passiuũ q̃cquid
hꝫ. hꝫ vt datũ ꝛ receptũ. ꝛ totuꝫ tñ hꝫ si/
cut actiuũ. ita filiꝰ q̃cq̃d hꝫ. hꝫ vt datũ ꝛ
Decia receptũ. ꝛ totũ tñ hꝫ qđ pr̃. Et sicut si ỽ
bũ actiuũ eẽt ab eterno. nccẽ eẽt etiã ver
buꝫ passiuũ eẽ ab eterno. Ita qꝛ pater ẽ
Unde/ ab eterno. nccẽ ẽ filiũ ab eterno eẽ. Et si
ciuia cut verbũ actiuũ nõ hꝫ nisi vnũ verbuꝫ
passiuũ. nec põt hr̃e aliud. ꝛ illud ei suf/
ficit. Ita pr̃ nõ habet nisi vnicũ filiuꝫ.
nec põt aliũ hr̃e. qꝛ ille sufficit ei. ¶ Ecce
igiť qualiter ẽ magna sil'itudo inť patrẽ
ꝛ filiũ ab vna ꝑte. ꝛ verbũ actiuũ ꝛ pas
siuũ ab altera ꝑte. ita ꝙ multũ relucꝫ no
bis mysteriũ diuinaꝝ ꝑsonaꝝ ĩ ista ꝯpa
tione. qꝛ vtrobiqꝫ est vnũ ꝛ idẽ cõmune.
ꝛ due ꝓprietates. vt in ỽbo actiuo ꝛ pas
siuo idẽ significatũ ꝛ duo modi. nã ideꝫ
significatũ ĩtelligo dũ dico. amo ꝛ amoꝛ
sed duobꝫ modis. sil'r in patre ꝛ filio est
eadẽ essẽntia que est ꝯmunis. ꝛ duo mo
Duode di seu due ꝓprietates. Et sicut in verbo
cima actiuo ꝛ passiuo est compatio intellectu
alis. Ita est in patre ꝛ filio. qꝛ pater ĩtel/
ligẽdo ꝓduxit filiũ. sicut ỽbũ actiuuꝫ ꝑ
ỽtutẽ intellectus ꝓduxit verbũ passiuũ
de necessitate. Et sic habemus exemplũ
Trede/ valde ꝯueniẽs et familiare ad duas di/
cima uinas ꝑsonas. Sed quia verbuꝫ acti/
uũ et verbũ passiuũ nõ sunt res intelligẽ
tes. ideo nõ producũt amorẽ inter se. sꝫ
tñ si verbũ actiuũ intelligeret suũ passi/
uũ verbũ. ip̃m diligeret tãqꝫ suã imagi/
nẽ. ꝛ verbũ passiuũ diligeret suũ actiuũ.
qꝛ ab ipso habꝫ oĩa. et sic eẽt ibi sil'itudo
tercie ꝑsone ĩ trinitate. s. spũssancti. quia
actiuũ ꝛ passiuũ semꝑ sunt simul. et insi
mul ꝓducerẽt vnũ amorẽ. Sꝫ tñ large
possumꝰ cõꝑare verbũ imꝑsonale passi/
ue vocis ipsi spũiscto. qꝛ ỽbũ actiuũ et
ỽbũ passiuũ ꝓducũt ip̃m imꝑsonale. et
ab eis ꝓcedit ꝛ sumit oĩa q̃ hꝫ. ꝛ ẽ terciũ
ỽbũ ꝓductũ ab eis. Uñ capit vocẽ pas/
siuã a passiuo. ꝛ significatiõeꝫ actiuã ab
actiuo. ꝛ hꝫ suũ ꝓpriũ modũ ꝛ ꝓꝑetatẽ.
ꝛ nõ est actiuũ neqꝫ passiuũ. Uñ distin
guiť ab actiuo ꝛ passiuo. qꝛ significat in
determĩate sine certa ꝑsona ꝛ nũero. ꝛ tñ
habet idẽ significatũ. ꝛ rẽ eandẽ signifi/
cat quã significat actiuũ ꝛ passiuũ. Uñ
idem significať dũ diciť. lego lectioneꝫ.
et lectio legiť. ac legiť imꝑsonaliter sum/
ptũ. sed tamẽ nõ eodẽ modo. et sic ẽ ideꝫ
significatuꝫ et tres modi. et ideo sũt tria
verba distincta.

Generalis epylogatio.

Titulus .lv.

r Recolligentes ergo in generali.
omnia q̃ manifestata ꝛ reuelata
sũt nobis ꝑ scalã quattuoꝛ gra/
duũ nature. possumꝰ videre q̃liter ꝑ cõ/
paratõem hoĩs q̃ est ĩ q̃rto gradu ad ali
as res inferiores tres. ꝛ ipsoꝝ ad inui/
cẽ. et hoc ꝟm ꝯuenientiã generalẽ ascen Primo
dimꝰ ad cognitiõem vniꝰ nature sup̃me
ꝛ infinite. q̃ est sup̃ hoĩem. ꝛ q̃lis sit ꝛ q̃n
ta sit. ꝛ inuenimꝰ ĩ illa natura sup̃ma. eẽ.
viuere. sentire ꝛ ĩtelligere aliud q̃ꝫ ĩ scala
nature. Et ibi fecimꝰ aliã scalaꝫ. ab ipso
eẽ ĩcipiẽdo. ꝛ ꝓcedẽdo ad alios g̃dꝰ. ꝛ ĩ/
uenimꝰ ꝙ ĩ illa summa natura q̃ ẽ deꝰ nr̃
idẽ est eẽ qđ viuere. qđ sentire. qđ ĩtelli/
gere. Rursum inuenimꝰ illud eẽ ĩproduSc̃do.
ctũ. nõ acceptũ. sed eternũ. ꝛ ꝙ ab illo eẽ
eterno ꝛ ab illa natura ẽ ꝓductũ totũ eẽ
mũdi ꝛ tota scala nature. ꝛ hoc de nihi/
lo ꝛ de nouo. Itẽ ꝑ istã ꝓductionẽ mun Tercio
di de nihilo ꝑ̃inuentã. ascẽdimꝰ ad vnã
aliã ꝓductionẽ nobilissimã et eternam.

et illā ꝯclusim⁹ esse. qđ esse est de ipso eē
diuino. ꝑ quaȝ inuenim⁹ ī natura diuia
duas ꝑsonas eternas. z deū de deo eē ꝓ
Quarto ductū. z h̄ ꝑ modum nature. Rursus ꝑ
istā ꝓductōem quā inuenim⁹ in natura
diuia repim⁹ etiā ibidē eē necessario ali/
am ꝓductōem de esse diuino. q̄ est ꝑ mo
dū volūtatis et libertatis. ꝑ quā ꝓduci/
tur tercia ꝑsona ī esse diuino. Et sic ī ge/
nerali ꝑ scalā nature iuenim⁹ quattuor.
scȝ esse diuinū. et tres ꝓductōes ipsi⁹ eē
diuini. s. ipsius dei. z tria ꝓducta a deo.
Prima productio inuēta est in ꝓductio
ne mūdi. et de nihilo extra se. Et secūda
ꝓductio est dei de deo intra se. z ab eter/
no ꝑ moduȝ nature. Tercia est ꝓductio
dei de natura diuina ꝑ modū volūtatꝭ.
Et iste due sunt eterne. et sine p̄ncipio. z
sine fine. nūq̄ cessātes. Tria ḡ sunt pro/
ducta. s. mūdus. filius z spūssanctus. z
vnū improductū. s. pater. Fili⁹ ḡ ē a p̄re
spūssanctus a patre et filio et a p̄re z a fi
lio et a spūsancto tāq̄ ab vno mūdus ē
ꝓductus. Ex istis om̄ibꝫ possum⁹ ꝯclu
dere talē diuisionē ī qua claudūt om̄ia.
Om̄e qđ est vel ē ab eterno et a seipo. vl'
nō est ab eterno nec a seipso. vel ē ab eter
no et nō a seipso sed ab alio. In p̄ma ꝑ/
te diuisionis ē pater. ī alia ꝑte mūd⁹. in
tercia filius et spūssanctus. Et sic ꝑ istū
ꝓcessū inuenim⁹ deū trinū z vnū. Unū
ī essentia. et trinū ī ꝑsonis. a quo om̄ia. ī
quo om̄ia. et ꝑ quē oīa. q̄ viuit bn̄dict⁹ ī
secula. Sequit̄ compatio homis
q̄ est ī quarto gradu ad alias res inferi/
ores triū graduū s̄m ꝯueniētiā spālē. et
de fructu q̄ inde colligit̄. Titul⁹. lvi.

Onsiderata
ꝯpatiōe hois ad alias res
inferiores triū graduū s̄m
ꝯueniētiā generalē. ex q̄ collect⁹ ē fruct⁹
inestimabil'. Et q2 ē adhuc alia ꝯueniē/
tia et sil'itudo spālis. ideo nūc ꝯsideran/
dū ē vn̄ hō habet ꝯuenientiā et similitu
De for/ dinē specialē vltra generalē. Primo cuȝ
matōne rebꝫ q̄ sunt ī p̄mo gradu q̄ tm̄ habēt esse
hois s̄ȝ scȝ cū elemētis et cū corꝑibꝫ celestibus.
corpus Quia sicut illa ordinata sunt inter se. sic
hō ē ordinatus ī seipso. Nā in illis que
habēt tm̄ esse. nobiliora z digniora sunt
suꝑius et altius. et min⁹ nobilia et min⁹
digna sunt inferi⁹ z infima vt celū sursū
et terra deorsum. Et inter elementa sil'r.
q2 terra min⁹ digna. iō infima. et aq̄ que
ē dignior. ideo suꝑior ē q̄ terra. et aer q̄
aqua. et ignis q̄ aer. Ita sil'r ī corꝑe ho
mis. caput est supremū ī altissimo loco
positū. nobilissimū z dignissimuȝ inter
mēbra exteriora. z alia membra min⁹ di
gna sunt ifima. vt pedes. z sicut terra q2
infima portās oīa elementa. Ita pedes
sunt īfimi portātes alia mēbra. Sicut
ergo inter elemēta sunt suꝑius et inferi⁹
ita in homie. Itē sicut suꝑiora corꝑa re
gūt inferiora corꝑa. ita caput et mēbra
suꝑiora z man⁹ regunt inferiora mēbra.
Et sicut corꝑa celestia. vt sol q̄ influit vi
tā om̄ibꝫ alijs corꝑibꝫ. z dat eis lumē. z
influit vitā om̄ibꝫ corꝑibꝫ viuētibꝫ. col/
locat̄ ī medio septē planetaꝝ. z influit su
peri⁹ z inferi⁹ sedēs ī medio Ita in hoie
cor qđ influit vitā z calorē om̄ibꝫ mem/
bris collocat̄ in medio. et ibi sedet influ
ens suꝑius z inferius. Ecce magnā cō
uenientiā et similitudinē.

De conueniētia specialiter hominis
ad res secundi gradus que habent viue
re z esse tm̄.

Titulus. lvii.

Adhuc autē tu homo habes ma
gnā ꝯuenientiā cū rebus secun
di grad⁹. s. cū arboribꝫ z plātis
ac herbis. Quia sicut semē z granū de q̄ Q, hōē
pullulās arbor p⁹ certū tp̄s apparet. sic sil'is ar/
natura illi⁹ semis z illius grani exigit. sic boribꝫ
plāta serit̄ z plātat̄ ī terra z claudit̄ ꝑ cer
tū tempus tāq̄ in ventre. Ita granū et
semē de quo tu homo pullulas ponit̄ z
seminat̄ ī terra sicut ī agro. z ī vētre ma/
tris tue et ibi claudit̄. Et sicut illud gra Scđo
nū seu semē de quo nascit̄ arbor seu plā/
ta recipit materiā z augmētū de terra. s.
vt exinde fiāt radices. trūc⁹ z sil'ia. Ita
illud granū de q̄ tu pullulas recipit ma
teriā et augmentū de terra. s. de sanguie
menstruo mulieꝝ in vētre matrꝭ. vn̄ mē
bra fiūt z crescunt. Et sicut de vno gra/ Tercio
no modico z paruo arborū ī quo nulla
fere apparet diuersitas. sȝ mag̃ sil'itudo.

exeūt ⁊ pullulāt tot diuersa. sicut sūt radices. trūcus. cortex medulla. frondes. folia. flores ⁊ fructus. ⁊ semina. Ita cōformiter de illo modico semine pr̄is tui ī quo nulla est dissimilitudo nec diuersitas exeūt ⁊ pullulāt tot diuersa. ac mirabilia ⁊ innumerabilia mēbra quot tu habes. exteriora et interiora. sicut sunt caput. oculi. nares. aures. dentes. lingua. digiti. manus. pedes ⁊c̄. habes etiā interiora vt cor. pulmonē. stomachū. epar ītestina. renes. ossa. neruos et venas ⁊c̄. que omnia exeunt ⁊ pullulāt de illo paruo semine patris tui. Ex q̄ tu potes cōcludere. ꝙ tu homo es opus magni dei

Q, hō sit opus dei.

qui d̄ ita modico grano tot diuersa ⁊ mirabilia mēbra extraxit. et ꝙ ille idem q̄ ī arboribus ordinauit fieri tot diuersitates mirabiles. sicut radices. truncū. frōdes. Ille met ordinauit ꝙ de ita modico grano patris tui tot mirabilia membra ⁊ diuersa sicut sunt in corꝑe tuo exirent. Quis em̄ ordinauit ꝙ tot partes ⁊ nō plures. ⁊ tales pullularēt de illo paruo modico grano arboris ? et ꝙ tot mēbra ⁊ nō plura ⁊ talia et taliter disposita ⁊ nō alio mō sic mensurata inter se sic ꝓportionata ī certa mēsura ⁊ certo numero ⁊ certo mō. exirēt de illo paruo grano vt due man⁹ ⁊ q̄nqꝫ digiti ⁊ duo oculi ⁊ nō plures neqꝫ pauciores. caput altū. et sic de ꝯsimilib₉ aliīs. Quis ista ordinauit. fabricauit. disposuit. mēsurauit. collocauit. ⁊ cuilibet officiū ꝓpriū tribuit? Nōne ille idē q̄ ī arborib₉ ordinauit? ita silr̄ in homīb₉? Nūquid pater tu⁹ ⁊ mater tua formauerūt ista membra? Nōne ipsis nescientib₉ et dormientib₉ mēbra formanꝰ occulte etiā mlt̄otiēs ipsis nolentib₉. et nō cupiētib₉ formanꝰ. Nūqꝫ etiā ipsis volētib₉ nō pn̄t generare. Nōne tūc clarissime manifestaꝰ ī formatiōe tui corꝑis potētia īmēsa. sapia inestimabilis. bonitas ⁊ benignitas innūerabilꝰ tui creatorꝭ. Qui sic potēter ⁊ rōnabilꝰ cū magna sapia ⁊ benignitate om̄ia mēbra tui corꝑis organizauit. distinxit ⁊ ordinauit dulcitꝰ ⁊ insensibilitꝰ mr̄e nesciēte sup̄ oīa corpa m̄di ita pulcre. Sicut em̄ hō q̄ prudēter agit. ille ordinate ⁊ sine īpetu facit illud qd̄ intēdit donec ad finē ⁊ suū intētū ꝑueniat. Ita silr̄ arbores ⁊ plāte oꝑanꝰ ad modū oꝑatōis artificis. q̄ rōnabiliter oꝑaꝰ vnū post aliud ꝓducēdo ordiate. ac si cognosceret finē ꝓpꝰ quē oꝑanꝰ. ⁊ sic ꝓducūt eoꝝ fruct⁹ ⁊ semia. flores ⁊ folia ꝓpꝰ fruct⁹. ⁊ qn̄ fruct⁹ sūt maturi. tūc cessant oꝑari ettꝰri⁹. ⁊ sic arbores plātāꝰ. semināꝰ. crescūt nutriunꝰ. augmētanꝰ ipsis nesciētibus Ita hō fuit plātat⁹. nutrit⁹ ⁊ generatus ipo ignorāte. Ergo bn̄ silꝭis ē hō arboribus. Et sic̄ nutrimētuꝫ qd̄ hn̄t arbores capiūt a terra mixta cuꝫ aq̄. ita tota magnitudo tui corꝑis venit de terra mixta cū aq̄ Ita vt ex nutrimēto qd̄ vēit ex elemētꝭ vi aq̄ ⁊ t̄ra. hō crescat. augmēteꝰ ⁊ viuat.

De ꝯueniētia hoīs spāli ⁊ silꝭitudīe ad res tercīj grad⁹ Titul⁹. lviīj

Q, hō ē similis aīalib₉.

Sed adhuc hō magis ē silꝭis aīalib₉ brutis q̄ꝫ arborib₉ ⁊ plātis. ⁊ maiorē ꝯueniētiā hēs cuꝫ eis. Nā sic illa generāꝰ ꝑ coitū. ⁊ masculū ⁊ femellā ī vtero. ⁊ ibidē mēbra aīaliū formanꝰ. Ita tu hō generaris ꝑ coitū. et ꝑ masculū ⁊ femellā ī vt̄o mr̄is tue. Et sic̄ aīalia hn̄t caput. oculos. aures. nares os liguā. dētes. cor. epar. stomachuꝫ et alia mēbra. Ita tu hō hēs oīa ista. Et sicut ista āmbulāt ꝑ se d̄ loco ad locū. vidēt audiūt. bibūt ⁊ comedūt. nutriūꝰ. digerūt. egerūt. ⁊ sic de aliīs. Ita tu hō hēs oīa ista. Itē alia magna ꝯueniētia sic̄ arbores. plāte. ⁊ aīalia oīa ī terrā reuertūꝰ. ita corp⁹ hoīs reuertiꝰ ī terrā. ḡ de terra sumptū est. Eadē ḡ materia tui corꝑis. arboꝝ. plātaꝝ. aīaliū. postq̄ꝫ reuertūtur totū ad vnā et eandē materiā.

Qualis vtilitas colligiꝰ ex ista cōpatione speciali. Titulus. lix.

Quid aūt colligeꝛ̄ debem⁹ ex ista ꝯꝑatōe ⁊ ꝯuenientia spāli hoīs ad q̄ttuor grad⁹. q̄ signāt om̄ia ista. Et hec spālis ꝯuenientia et similitudo. arguūt et dicūt ꝑmo. ꝙ vnus ⁊ idem artifex. vn⁹ et idē dn̄s. vn⁹ ordinator est hominis. aīaliū ac aliaꝝ reꝝ et graduū aliorū. vnū cōsiliū. vna ꝓuidentia. Secundo arguūt summā potētiā. summā prudentiā. summā bonitatē eiusdē. Arguiꝰ

Un⁹ domi⁹ ⁊ artifex oīꝫ

Titulus.lix.

ꝑ mo r vnitas artificis sũme potẽtis sum
me prudẽtis ꝛ optimi. Nõ eñ eẽt tanta
ꝯueniẽtia ꝛ silitudo hoĩs cũ arboribꝫ
plãtis et aĩalibꝫ. si eẽnt duo ꝯsiliatores ĩ
rebꝫ. duo rectores. duo artifices. nec ope
ra plantaꝝ et arboꝝ sic ordinate ꝓcede/
rẽt ꝛ agerent ad modũ opeꝝ humanoꝝ.
Neqꝫ oẽs assimilarent. nisi ille idẽ rege/
ret ꝛ dirigeret opa ipsaꝝ arboꝝ ꝛ plãta/
rũ q̇ dedit hoĩ rõem. vnꝰ ẽ g̊ q̇ dedit hoĩ
intellectũ. et q̇ dirigit opa arboꝝ q̇ sunt
ad modũ intellectꝰ. cũ ĩ arboribꝫ ꝛ plan
tis nõ sit rõ vel intellectus. Sed multo
fortiꝰ vnitas materie. et idẽtitas viuẽdi
tã hoĩm q̃ꝫ animaliũ. arboꝝ ꝛ plãtaꝝ ar
guit vnitatẽ artificis. Cũ eñ sit eadẽ ma
teria tã hoĩm q̃ꝫ aĩaliũ. arboꝝ ꝛ planta/
rũ. qꝛ oĩa reuertunt in terrã. ꝛ ꝑ ꝯsequẽs
ď terra facta sunt a ṗncipio. sicut nix sũ/
pta de aqua q̃ reuertit in aquã. in gelu ꝛ
sal silr. Sed tamẽ nec homo seu corpꝰ
ꝑ scipm factũ est de terra. nec tot species
animaliũ facte sunt ꝑ se de terra. nec tot
spẽs arboꝝ ꝛ plantaꝝ fecerũt seipsas de
terra. qꝛ hoc opꝰ est opꝰ artificis haben
tis sapiam ꝛ intellectũ. Sequit ergo ꝙ
est artifex vnus. qui de eadẽ materia oĩa
ista fabricauit. qꝛ si essent duo ꝯtrarij nõ
ꝯuenirẽt in eodẽ mõ fabricãdi neqꝫ for
mãdi. neqꝫ esset tãta similitudo. neqꝫ es/
set eadem materia. qꝛ vnus alteri nõ cõ/
municaret materiã. Itẽ ostendit ꝛ pro/ Sũma
bat summa potẽtia. summa sapiẽtia. sũ/ sapia il/
ma bonitas summi artificis. q̇ de vna ꝛ liꝰ artifi
eadẽ materia tot ĩnumerabiles et mira/ cis.
biles. ac diuersas res et spẽs producere
potuit. voluit. sciuit ꝛ fecit. Uide quot
spẽs arboꝝ. herbaꝝ. plãtaꝝ. ac aĩaliũ. et
tñ oẽs de eadẽ materia. Sed multo mi
rabilius est de materia vili ac infima et
grossissima posse et scire formare tã no/
bile corpus sicut ẽ corpꝰ humanũ. qď ẽ
capax aĩe rõnalis et intellectualis. q̃ est
imago summi artificis. Uide quãta est
distãtia inter corpꝰ humanũ et terraꝫ in
nobilitate. Maior eñ ẽ potẽtia ꝛ sapia
posse de materia vili et grossa facere no/
bile corpꝰ q̃ꝫ de materia nobili facere no
bile opus. sicut etiã maior subtilitas est
scire facere de luto vasa aurea et pulcra ꝛ
ꝑciosa. q̃ꝫ facere de auro et lapidibꝫ ꝑcio
sis vasa ꝑciosa. Ex hoc g̊ põt hõ certitu/ Sũma
dinaliter arguere summã potẽtiã. sũmã potẽtia
sapiam sui factoris. et cõsiderare ꝙ qui illiꝰ arti/
te potuit et sciuit et voluit tã nobilem et ficis.
excellentẽ suꝑ oẽs alias res facere de ter
ra infima. ꝛ ita te exaltare. quãta tibi po
terit facere. et quõ poterit te exaltare ma
gis si voluerit. et ad statũ altiorẽ ꝛ nobi/
liorẽ eleuare. Ecce g̊ quot fructꝰ. q̃t vti/
litates. quot vtiles cognitiones poterit
hõ colligere ex ista compatiõe suiꝑpsius
ad creaturas inferiores. Non g̊ spernat
eas. Illas eñ dꝫ amare. ꝛ cogitare simi
litudinẽ quã habet cũ eis et fraternitatẽ
et humiliare se ꝑ eas. et fricare aĩam suã
cũ eis. Ipse eñ cognoscũt eũ mirabilẽꝫ
et excellentiorẽ eis ĩ multo. qꝛ est ĩ nobi/
litate excellẽtissima et dignitate ꝯstitutꝰ
suꝑ eas. Sed tamẽ cogita qꝛ tu es crea/
tura. Nõ eñ ꝓpter tuã excellẽtiã desine/
re potes q̇n sis creatura. Noli ergo obli
uisci q̇a es de numero creaturaꝝ. nec se/
pari potes a cõsortio eaꝝ. qꝛ magnã ha
bes cum eis ꝯuenientiã. s. eandẽ materi
am et eũdẽ artificẽ. Exercita g̊ te ĩ cogni
tiõe eaꝝ. qꝛ quãto magis cognoscis ip/
sas. tãto magis cognoscis tuã dignita
tẽ. et acq̇res maiorẽ cognitiõeꝫ et certio
rẽ de tuo ꝯditore. Si g̊ vis ꝙ ĩ te fiat co
gnitio tuiꝑsiꝰ ꝛ tui ꝯditoris. fiat ṗmo ĩ
te cognitio creaturaꝝ. qꝛ q̃ꝫto magis ap/
propinq̃s te ad creaturas eas cog̃scẽdo
tãto magis appropinq̃bis ad te ipm ꝛ ad
tuũ ꝯditorẽ. Et q̃ꝫto magis elõgas te a
creaturis. tãto magis elõgas te a teipo et a
tuo ꝯditore. Si g̊ crescat in te cognitio
creaturaꝝ. crescet ĩ te etiã cognitõ tuiꝑpi
us ꝛ tui ꝯditoris ĩ teipo. ꝛ si illa diminuit
diminuit etiã illa. ꝛ si illa annihilat. etiã
illa ãnihilat. Et si illa mãet etiã ista ma
net. qꝛ ex illa nascit illa. ¶ Et sic ẽ finis q̃
ẽ de ꝯpatõe hoĩs ad tres gradꝰ. fm cõ/
uenientiã generalẽ et specialẽ.

¶ Sequit scđa ps ṗncipalis istiꝰ ope/
ris. scꝫ de compatione hominis que est
in quarto gradu ad alias res inferiores
triũ graduũ penes drñtiã. et h̄ duobus
modis. s. generaliter et specialiter.

Titulus.lx.

Postq̃z cuz dei adiutorio ꝯpauimꝰ hoĩez ad alias res iferiores penes cõueniẽtiã. Nũc aũt debemus ipm ꝯpare penes drĩam ad alias res inferiores. dũ eñ ꝯpamꝰ vnã rem ad aliã. duo manifestant nobis. s. cõueniẽtia ⁊ drñia vniꝰ ad alterꝫ. ⁊ p istã duplicẽ ꝯpatiõez manifestat nobis natura cuiuslibet rei naturaliter. qꝛ ipsa ẽ via nature. Ista ẽ etiaz via intrãdi ĩ noticiã cuiuslibet rei. Et iõ ad habẽdũ noticiã verã de hoĩe. ⁊ ex ꝯseq̃nti de deo p hoĩem. oportet hoĩem ꝯpare ad alias res. et videamꝰ quõ ꝯuenit cuz eis et quõ differt. Et qꝛ iã vidimꝰ dei g̃ria quãta sũt nob̄ reuelata. ꝯpando hominẽ p ꝯueniẽtiã. Nũc videamꝰ q̃ manifestabunt nobis. ꝯpando hoĩem ad alias res. cũ q̈bꝫ ꝯuenit p drñaz. Et si magna cognouimꝰ p ꝯueniẽtiã. magna cognoscemꝰ p drñam. ⁊ magis nobis vtilia. imo h̃ erit ꝯplemẽtũ totiꝰ nr̃e cognitõis. nobis necessarie ad salutẽ. Nec prima cognitio pdest nob̄ sine scd̃a q̈cq̃.

Q. p̈mo faciẽda ẽ duplex compatio f̃m drñam oĩm q̃ttuor graduũ. Primo generalꝰ vniꝰ gradꝰ ad aliuz. Alia ⁊ scd̃a spãlis ĩfra quẽlibet gradũ

Ti.lxi.

Anteq̃z aũt ad p̃dictã ꝯpationẽ accedamus. p̈mo volumꝰ ꝯsiderare oẽs tres g̃dꝰ rerũ generales distinctos. ⁊ h̃ penes drñam intˀ se. vt. s. videamꝰ pcessuz ĩ excellẽtia. nobilitate ⁊ dignitate. ac supioritate vniꝰ gradus ad aliũ. ac q̃rti gradꝰ sup oĩs tres. Et ista drñia p̈mo ꝯsiderata ẽ. ⁊ iã ex p̃dictꝭ manifestata ẽ. Scd̃o optet ꝯsiderare spãlẽ. infra quẽlibet gradũ generalẽ. Multuz eñ drñt res vniꝰ gradꝰ. q̈a ĩ vno gradu licꝫ ꝯueniãt generalitˀ. sũt tñ spẽs distincte multe. Et ideo optet videre qualiter vna natura differat ab altera. ⁊ q̃litˀ vna est supior. dignior ⁊ nobilior q̃z sit altera. Uerbi gr̃a. In primo gradu q̃ttuor elemẽta p esse tm̃ ꝯueniunt. sed tñ differũt inter se. qꝛ vnũ ẽ nobiliꝰ altero. ⁊ etiam quodlibet habet suã singularẽ naturã. vt terra. aqua ⁊c̃. Terra eñ infima ẽ ⁊ minꝰ digna. minus nobilis. et minus pulcra. Aqua hꝫ naturã supiorẽ. digniorẽ. pulcriorẽ q̃z terra. ⁊ aer q̃z aqua. ⁊ ignis q̃z aer. Et silr̃ inter metalla. qꝛ nobilius est aurꝫ q̃z argentũ. et argentũ q̃z stãnũ. ⁊ stannũ q̃z plumbũ. Inter lapides etiã. quia vnus p̃ciosus lapis nobilior est altero. Et corpa celestia. vt sol. luna. stelle. et alia sunt nobiliora q̃z oĩa ista p̃dicta. ⁊ tamẽ oĩa ista ꝯueniũt ĩ vno gradu generali. ⁊ solũ habẽt esse ⁊ nõ viuere. Similitˀ ẽ in rebꝫ q̃ sunt in secũdo gradu generali. qꝛ oĩa cõueniũt generaliter. ⁊ habẽt esse. viuere. ⁊ nõ sentire. et tñ differũt in se. qꝛ arbor ꝯtinet ⁊ habet infinitas spẽs ⁊ naturas. ⁊ silr̃ planta ⁊ herba ꝯtinẽt in se innumerabiles ⁊ infinitas spẽs. quarũ quelibet hꝫ suã singularẽ naturã distictã a natura alteriꝰ. Et sic ẽ ibi magna drĩa. Cõformitˀ res q̃ sũt ĩ tercio g̃du ꝯueniũt ĩ generali. s. ĩ eẽ. viuere ⁊ sentire. sꝫ drñt multũ. qꝛ intˀ eas sˀ ĩfinite ⁊ ĩnũerabiles spẽs aĩaliũ. vt ẽ declaratũ añ. Nã q̈dã sunt q̃ ambulãt super terrã. alia habitãt ĩfra terrã. alia sup aq̃s. alia ĩ aq̈s. alia ĩ aere. Etiã ꝯsidera ⁊ vide q̃t sint spẽs differentes multũ. q̃t dignitates. q̃t nobilitates. q̃t supioritates. q̃t differẽtie sup naturã. ¶ In rebus aũt q̃rti gradꝰ ĩ q̈bꝫ ẽ liberꝫ arbitrium. vt sunt homĩes. nõ est drñtia sicut in aliĳs gradibꝫ. qm̃ in tribꝫ gradibꝫ p̃dictis. ⁊ ĩ quolibet. sũt spẽs multũ diuerse. ⁊ intra istũ quartũ gradũ sũt ĩdiuidua diuersa ⁊ mlˀta. ⁊ nõ sunt nisi vna spẽs ⁊ natura. Nã ĩ aliĳs tribꝫ gradibꝫ sunt multe spẽs ⁊ multũ diuerse. qꝛ q̃libet hꝫ suã naturã. sed in quarto gradu ẽ tm̃ vna natura. et oẽs res istiꝰ gradus sũt vniꝰ nature. nec vnꝰ homo ẽ nobilior ⁊ dignior altero s̃z naturã. nã oẽs habẽt eq̃liter liberꝫ arbitriuz. p qd̃ q̃rtꝰ gradꝰ ꝯstituitˀ. ⁊ ab aliĳs distinguitˀ. ¶ Licet autẽ oẽs hoĩes sunt eiusdẽ nature. tñ intra istum gradũ. ⁊ intra istã naturã humanã fiũt multi gradus ⁊ diuersitates accidẽtales. ⁊ multe drẽ ⁊ nobilitates. dignitates. supioritates ⁊ iferioritates. Uñ illa fiũt p accidẽtia. ⁊ p illa q̃ adueniunt pꝰ naturã. ⁊ h̃ p acq̈sitionẽ vel donatõem. Et ideo sicut in rebꝫ secũdi et tercĳ gradꝰ intˀ quẽlibet

Marginal notes:

Drĩa rerꝫ ĩ primo gradu

Drĩa rerꝫ ĩ secũdo gradu

Drĩa rerꝫ in tercio gradu

Omĩes hoĩes sˀt eiusdem nature

Intˀ homĩes sˀt mlˀte drĩe accidentales

gradū generalē. sunt multi grad⁹ specia
les. differētes naturaliter et ſm naturā
ita infra quartū gradū q̄ nō habet nisi
vnā speciē. sunt multi gradus accidēta
les ⁊ differētes ꝑ accidentia nobiliora ⁊
minus nobilia. magis digna et minus
digna. ſupiora ⁊ inferiora. et ergo illud
qđ facit natura in rebus. hoc facit acci
dens ī hominibus. que sunt ī quarto gra

Hoies drūt penes nobilitatē ⁊ ſupioritatē.

du. scꝫ accidēs intellectuale. Vn̄ q̄a ho
mo facit quartū gradū ꝑ intellectū et ꝑ
liberū arbitriū. Ita ꝓma differētia inter
homīes ē nobilitas. ſupioritas. Et iste
gradus debet accipi penes accidētia in
tellectualia. q̄ aduenīūt intellectui et vo
lūtati ⁊ anime. ⁊ nō penes accidētia cor
poralia. que cōueniūt aliis reb⁹ ⁊ aliis ī
ferioribus gradib⁹ ꝑ naturā. Et ratio
nabile est vt q̄ res ꝓmi. secundi et tercij
gradus opantur naturaliter ⁊ nō volūta
rie. ꝙ distictio nobilitatis et dignitatis
fiat ī eis ſm naturā. Et q̄ homīes ope
rantur ſm voluntatē. libertatē et intelle
ctū. rationabile ē ꝙ distinctio nobilita
tis ⁊ dignitatis. fiat ī eis ꝑ accidētia li
beri arbitrij q̄ sunt voluntaria ⁊ intelle
ctualia. Ipsa autē accidētia intellectua
lia ꝑ que differūt homīes. ⁊ faciūt mul
tos gradus speciales inter homīes sūt

Ecce accidētia q̄b⁹ homīes differūt

ista. potestas. iurisdicio. officiū. scientia
ars. virtus. sapiētia. ⁊ sil'ia. que aliquā
do acquiruntur ꝑ hoīes. aliq̄n dantur a deo
liberaliter. Et q̄ sūt accidētia. ideo pos
sunt ꝑdi. ⁊ tamē q̄ ꝑdit manet hō. ⁊ ideo
nō sunt naturalia homi. licꝫ autē sint ac
cidētia. tamē multū nobilitāt hoīem et
dignificāt ⁊ exaltāt naturā humanā. ⁊
faciūt vnū hoīem nobiliorē et etiā mul
to digniorē altero. Et sine istis natura
humana esset nuda et expoliata. Et di
cuntur ideo habit⁹ vestiētes ipsam natu
rā. ꝓpter qđ dicuntur vestiti meli⁹ nobili
ores. ita sil'r induti istis habitib⁹ nobili
ores sūt. Et ē simile de pāno crudo nō
dum ꝑparato. q̄ licet plures pāni sunt
eiusdē valoris. tamē ꝓpter tincturas su
peradditas crescūt ī valore. et nobilitantur
supra alterū alter. Ita ī homie. Si em̄
natura humana ē nobilissima de se sup
alias naturas. quāto magis ipsa ꝑ acci
dentia nobilissima nobilitantur. et etiā licꝫ
om̄es homīes sunt equales quantū ad
naturā. tamē accidētia ꝑdicta aliquib⁹
ſupaddita. faciūt tales homines ascēde
re supra alios. sicut pāni ꝓpter tincturā
⁊ tales hoīes mag' appropinq̄nt deo.

De compatione homīs ad alias res inferiores triū graduū penes differētiā generalē. Titulus.lxiij.

Postq̄ʒ aūt vi
sa ē ita duplex ꝯpatio. ⁊ cōsi
derata ſupioritate ⁊ inferiori
tate ⁊ dignitate ⁊ nobilitate vnius gra
dus ad aliū. ⁊ vnius nature ad alterā. ī
tra eundē gradū. Nūc videam⁹ quō hō
differt ab om̄ib⁹ reb⁹ inferiorib⁹ triū gra
duū. q̄ hec est clauis ⁊ secretū totius ve
re cognitōis ⁊ nature humane ⁊ totius
boni. Vn̄ duplex est drn̄tia homīs ad
alias naturas. vna ꝯmūis ⁊ generalis

Duplex dīa hoīs ad alias res.

⁊ alia spālis. Drn̄tia ꝯmunis ⁊ general'
dicitur q̄ etiā repitur iter alios grad⁹. Quia
sicut vn⁹ gradus differt ab altero. ⁊ vna
natura ab altera. q̄ ē dignior ⁊ nobilior.
vt arbor q̄ꝫ t'ra. ⁊ asin⁹ q̄ꝫ sit arbor. Sic
ꝯformiter differt hō ab aliis gradib⁹ ꝑ
suā nobilitatē ⁊ dignitatē. eo ꝙ hꝫ nobi
liorē ⁊ digniorē naturā sup alias res. ⁊
ꝑ istā drn̄tiā dignitatis sue bn̄ ꝯsidera
tā cognoscim⁹. ꝙ hō habet maximā di
gnitatē naturalē. inter oēs res quas vi
dem⁹. habet em̄ dignitatē liberi arbitrij
ita ꝙ hꝫ rōem ꝑ quā iudicat. intelligit ⁊
discernit oīa. ⁊ hꝫ volūtatē liberā ⁊ natu
ralē libertatē. ita ꝙ nō pōt cogi. sed opa
tur ex libertate ⁊ nō ex necessitate. Et iō
q̄ hō habet istā dignitatē sup alias res.
habet duas excellētias naturales super

Hō preest ceteris

alias res. Primo ꝑest. ꝑficitur ⁊ preponitur
om̄ib⁹ aliis reb⁹ triū graduū. vt brutis.
auib⁹. piscib⁹. arborib⁹ ⁊ ceter'. Et iō q̄a
hō habet dn̄iuꝫ sup oīa inferiora. ⁊ om̄i
bus domiatur ex dignitate liberi arbitrij.
nulle create rei subijcitur. q̄ tal' ē dignitas
liberi arbitrij. Et ista ē maior nobilitas
dignitas ⁊ excellētia natural' q̄ possit eē
in reb⁹. nec aliq̄ dignitas naturalis po
terit esse ſupior. ⁊ ideo nō pōt esse ascen
sus sup hāc dignitatē in natura. Et ista

dignitas nō pōt cognosci nisi ꝑ cōparationē ad eius oppositū qᵭ repit̄ in aliꝗs rebꝫ. Dm̄ oēs alie res inferiores triū ḡduū sunt inferiores hoīe ⁊ opant̄ ex necessitate. Nā elemēta q̄ sūt ī ꝓmo ḡdu. oī die ꝓducūt ex nccītate arbores herbas ⁊ alia que ex ipis infra terrā ⁊ supra eaꝫ nascunt̄. ⁊ ipe arbores ⁊ herbe que sunt in secūdo gradu ꝓducūt quotidie ex se frondes. flores. folia. vel fruct⁹. Res vero tercꝗ grad⁹ vt sunt aīalia ꝓducūt ex impetu nature. ⁊ faciunt hoc ex impetu qᵭ faciunt. nec possunt facere nec habēt potestatē faciendi aliud. Et ideo oēs dicunt̄ naturaliter siue coactē facere id qᵭ faciūt. Sol⁹ aūt homo opat̄ libere. Et iō dignitas sola liberi arbitrꝗ sepat hominē ab aliꝗs rebꝫ inferioribꝫ. iō homo dicit̄ sedere sup oēs res inferiores.

¶ Q, in ista differentia hoīs ad alias res fundat̄ vna regula homī certissima que est fundamētū firmissimū ad ꝯgnoscendū sine difficultate oīa necessaria de deo.

¶ Titulus.lxiiij.

¶ Hō preāliꝗs intelligit

Q uoniā aūt hō habet sup aīalia bruta ⁊ alias res inferiores ītellectū ⁊ voluntatē. Considerandum q̄d ⁊ q̄ntū potest hō plus ꝑ suum intellectū ⁊ suam volūtatē ꝙ aīalia. nec alie res possunt. vt clarior differētia cog̊scat̄. vnde hō ꝑ intellectū pōt intelligere verba. sermones. ⁊ sn̄ias. ⁊ ꝑcipit significata dictionū ⁊ ꝰmonū ⁊ hoc nō faciūt alia aīalia. qꝛ solū audiūt sonū verborū. sed significationē ⁊ sentētias nō possunt intelligere. sed homo audit ⁊ intelligit ⁊ reuoluit significatiōeꝫ verboꝝ ⁊ sermonū. ⁊ hoc est ꝓmū intelligere hoīs. ⁊ per hoc homo maxime sepat̄ ab aīalibꝫ. et ascēdit sup illa. ita ꝙ ista est ꝓma opatio intellectus. De scđa aūt opatiōe intellectus dicet̄ infra. ti.lxv. ⁊ est quedā porta ad oīa alia. ⁊ hoc est maximū ⁊ dignitas magna. sꝫ homī nō videt̄ ꝑ qᵭ posse hoc facere sit magnū. imo apparet sibi ꝙ nihil sit. ⁊ causa est. qꝛ nō compat seipsum ꝑ differētiā ad aīalia que nō possūt hoc facere. Ideo si homo vult clare videre si illa q̄ hꝫ sint mag̃ ⁊ magne dignitatis. compet seipm ad inferiora aīalia bruta que nō habent hoc. Et hoc est totum secretū ⁊ clauis toti⁹ cognitōis hominis de seipo. ⁊ nisi faciat hoc nūꝙ cognoscet seipm. nec ꝯtentabit̄ de deo. ⁊ si hoc facit ⁊ ꝯtinue facit. ⁊ tūc ꝯtinue magis cognoscit seipm. ⁊ ꝑ expientiā videbit ꝙ magna sūt illa q̄ accepit vltra animalia. ⁊ gaudebit ⁊ relinquet extra se oīa alia. ⁊ erit semp ꝯtent⁹ de suo creatore. et hoc sit ꝓceptū oībus hoībꝫ. Nam hō factus est magn⁹ sup alia aīalia. quia accepit ꝙ pōt intelligere ⁊ ꝑcipe sentētias ⁊ verboꝝ significationes vltra sonuꝫ. ⁊ ꝙ pōt reuoluere in corde suo diuersas sentētias ⁊ significatōes. ⁊ nō solū hoc. sed potest ascēdere de vna sentētia ad aliā. et de vna cogitatōe ad aliam. ⁊ de minore ad maiorē. quia pōt intelligere ꝙ est magna potestas facere de aliquo aliq̄d. ⁊ ē maior facere de nihilo aliq̄d. imo ē maxima potestas. imo hoc pōt hō reuoluere intra se. ac discutere ac etiā discurrere de vna ad aliā qᵭ facere nō pn̄t alia aīalia. ⁊ qꝛ q̄cquid homo habet dignitatis ⁊ potestatis. totū accepit ⁊ totū sibi datum est a suo creatore. ⁊ ille idem q̄ ᵭdit esse solū ⁊ nō viuere rebꝫ ꝓmi grad⁹. Et esse viuere ⁊ nō sentire rebꝫ secūdi grad⁹ Et esse viuere sentire ⁊ nō intelligere rebus tercꝗ grad⁹ Ille inꝙ dedit homini esse viuere sentire ⁊ supaddit intelligere ⁊ velle ⁊ cogitare ⁊ quicq̄d homo pt vltra aīalia. Et qꝛ creatura nō pōt ascēdere supra suū creatorē. Iō impossibile est ꝙ homo ꝑ suū intelligere ⁊ cogitare ascēdet supra deū qui creauit esse. ⁊ etiā qui eum creauit. ⁊ dedit ei oīa ista. Ergo impossibile ē ꝙ intelligere cogitare ⁊ desiderare ipius hoīs possit eē maius ⁊ altius ꝙ ille qui dedit ista homī Sequit̄ ergo ꝙ hō nō potest intelligere neꝗ cogitare in corde suo neꝗ desiderare qᵭ maius ē ⁊ meli⁹ suo cōditore. Aliter hō esset maior cogitādo ꝙ suus cōditor existendo: ⁊ esset aliq̄d mai⁹ in creatura ꝙ in creatore. quia ipsa cogitatio sic exn̄s in corde creature esset aliq̄d maius suo creatore. quia qᵭ cogitat̄ est in corde. ⁊ hoc est absurdum valde. Quō em̄ creator tribuisset hoc sue creature vt creatura maius

¶ Intelligere hominis ē infra deum

ꝙ ipse sit posset cogitare vel desiderare maiꝰ vel meliꝰ ipso. hoc natura nõ sustinet. ⁊ qꝛ intelligere et cogitare desiderare et velle hoĩs põt crescere in infinitũ ad modũ numeroꝝ q̇ nõ habẽt terminũ neq̃ finẽ. qꝛ intellecto ⁊ cogitato quolibet et q̇cunq̃ finito adhuc põt ascẽdere cogitãdo et intelligẽdo et cogitare et desiderare maiꝰ et meliꝰ. Ergo postq̃ ista potestas data est homĩ ꝑ suũ intelligere et velle. ⁊ nõ aliȷ̈s rebꝰ. sequit̃ ꝙ ille q̇ dedit homĩ hãc potestatẽ est infinitꝰ et sine mẽsura. Et ista differẽtia hoĩs ad alias res ꝑ ptãtem intelligẽdi ⁊ cogitandi ⁊ desiderandi. extrahit̃ vna regula infallibil' de deo. q̇ est fundamẽtũ ⁊ radix ad ꝓbãdum et cognoscẽdũ certissime ⁊ sine labore oĩa de deo. Et iste modꝰ cogñscendi est ꝓpinquissimꝰ homi. qꝛ ex ꝓpa cogitatione ⁊ ex ꝓpo intelligere p̃t ꝓbare oĩa de deo. nec optet ꝙ querat alia exempla. extra se nec aliqđ testimoniũ q̃ seipsum

Quid sit deus

Regula aũt que radicat̃ in hoĩe ẽ ista ꝙ deꝰ est quo nihil maius cogitari p̃t vl' deus ẽ maiꝰ qđ cogitari põt. Et iõ seq̇t̃ ꝙ deꝰ est q̇cq̇d meliꝰ cogitari põt. ⁊ quicq̇d meliꝰ ẽ esse q̃ nõ ẽẽ. Quicq̇d ġ p̃t homo ꝯgitare. ꝑfectissimũ. optimũ dignissimũ. nobilissimũ. ⁊ altissimũ. Hoc est deꝰ. Quecũq̃ ġ potest hõ cogitare melioꝛa nobilioꝛa ⁊c̃. illa potest deo attribuere. Et in ista regula fundat̃ tota sciẽtia et cognitio de deo certissime.

Sequit̃ modꝰ ⁊ practica istiꝰ regule et ad ꝓbandũ ꝑ ipam oĩa de deo.

Titulus.lxiiij.

ET quia ista regula se extẽdit ad oĩa q̃ de deo dicunt̃. et oꝛit̃ ex nobis et natura hoĩs. iõ vtile et desiderabile est videre practicã eiusdẽ. et fundare oĩa ĩ homine.

Deꝰ est

Qm̃ aũt meliꝰ est esse q̃ nõ esse. iõ esse attribuit̃ deo. et dicit̃ de deo. et ideo deꝰ nõ põt cogitari nõ esse. Et qꝛ maius est esse nõ acceptũ. nec ꝓductũ de nõ ẽẽ.

Deus ẽ suũ esse

q̃ esse acceptũ et ꝓductũ de nõ ẽẽ. ⁊ hoc põt cogitari. iõ esse dei nõ est acceptũ nec ꝓductũ de nõ esse. Et qꝛ maiꝰ est ꝙ deꝰ ẽ suũ esse. q̃ si nõ ẽẽt. iõ necessario deꝰ ẽ suum esse postq̃ h̄ potest cogitari ꝙ hoc ẽ maius. Siĺiter quia maiꝰ est ẽẽ eternũ sine ꝑncipio et sine fine. q̃ nõ eternũ. iõ necessario dei esse ẽ eternũ.

Esse dei ẽ eternũ

Vñ possum cogitare esse qđ h̄z ꝑncipiũ et finẽ. et ẽẽ qđ habet ꝑncipiũ et nõ finẽ. et h̄ est maius q̃ ꝑmũ. et possum cogitare ẽẽ qđ caret ꝑncipio et fine. et hoc est maximũ. qꝛ nõ possum cogitare maiꝰ nec plus. ideo deꝰ necessario est tale esse. ⁊ sic est infinitꝰ

Esse dei ẽ ifinitũ

⁊ habet esse infinitũ. qꝛ deꝰ est maius qđ cogitari põt. ⁊ quo nihil p̃t cogitari maius. ⁊ q̇cquid melius ẽ esse q̃ nõ ẽẽ. Itẽ sequit̃ ꝙ deꝰ est sũmũ esse omniũ. ꝙ solũ

Esse dei ẽ sũmuz

existens ꝑ seipm̃. oĩa alia fecit ex nihilo. qꝛ si nõ habebat hoc. iã nõ esset maiꝰ qđ cogitari possit. quia h̄ cogitari posset. ꝙ esset absurdissimũ. Item sequit̃ ꝙ deus est om̃e esse. ergo est iustꝰ. verax. beatus.

Deus ẽ om̃e esse

viuens. intelligẽs. qꝛ meliꝰ est esse bonũ q̃ nõ bonũ. et iustũ q̃ nõ iustũ. et veracem q̃ nõ veracẽ. et beatũ q̃ nõ beatũ. ⁊ viuentẽ q̃ nõ viuentẽ ac intelligẽtẽ. Et qꝛ maius et meliꝰ est esse ipam bonitatẽ q̃ bonũ. ⁊ iusticiã q̃ iustũ. et vitã q̃ viuentẽ. et sapientiã q̃ sapientẽ. et ipam veritatẽ q̃ veꝝ. ⁊ sic de oĩbus aliȷ̈s. ideo necessario ipe deus est ipa bonitas. ipa iusticia. ipa sapientia. ipa vita. ipa veritas.

Deus ẽ sua bonitas

Vlteriꝰ quia melius ẽ esse indiuisibilem q̃ diuisibilẽ. qꝛ diuisibile põt faciliter dissolui. et sic põt destrui et annihilari. et simplicẽ q̃ cõpositũ. ideo deꝰ necessario h̄z esse indiuisibile. summe simplex.

Deꝰ h̄z ẽẽ indiuisibile

sũme vnũ. ideo est ipa vnitas et ipa simplicitas nihil habẽs cõpositũ. quia cõpositũ stat ex ꝑtibꝰ que possunt seꝑari. ⁊ sic cõpositũ põt annihilari. Ideo bonitas. sapiẽtia. vita. veritas. et similia. nõ sunt ꝑtes. sed sunt vnũ. et qđlibet est totum qđ deus. et qm̃ deus nõ hab̄z ꝑtes qm̃ quicq̇d est ex ꝑtibꝰ iunctũ. hoc nõ ẽ vere et oĩno vnũ. sed qđãmodo plura. quia omne diuisum a seipo dissolui põt actu vel intellectu. que om̃ia aliena sunt a deo. quia nihil melius excogitari potest eo. ¶ Item om̃e qđ nullo loco clauditur aut tꝑe. maius est q̃ illud qđ loco clauditur et temꝑe. qm̃ aũt nihil maius est deo nec cogitari põt maius deo. ergo

Deꝰ loco non claudit

sequit ꝙ deus neq; loco neq; tpe claudi pt. nec pt cogi eē in aliquo loco. Itē pos sum cogitare ꝙ vna res sit semel ꝛ simul in vno loco solū. sꝫ maius eēt si simul et semel in diuersis ꝛ pluribꝫ locis eēt. ꝛ ad huc maiꝰ eēt si tota simul ꝛ semel in oibꝫ locis eēt ꝛ extra oēm locū. Ergo qꝛ h̄ est maiꝰ. ꝛ ego possum cogitare ꝛ intellige re ꝙ h̄ est maiꝰ. g̊ deꝰ est sil'r ꝛ semel in oi bus locis. ꝛ extra oēm locū. Itē seq̄tur ex dicta regula ꝙ deꝰ plura pt facere que nullꝰ hō potest intelligere. ꝛ h̄ est maiꝰ q̄ si solū pōt facere qđ hō potest ītelligere. ꝛ ego possum cogitare ꝙ deꝰ multa pōt facere q̄ hō nō pōt intelligere. qꝛ si h̄ nō esset. tūc nō eēt maiꝰ q̄ illud qđ hō pōt ī telligere. ¶ Et ꝑ istā regulā hō pōt certi tudinalit attribuere deo sine dubitatiōe infinitas ꝓprietates ꝛ dignitates. ꝑ q̄s habebit magnā ꝯsolationē ꝛ gaudium. Et h̄ ꝑ istū modū dicēdi Deꝰ ē ita bonꝰ ꝙ nō pt cogitari melior. deꝰ est ita beni gnus. piꝰ. māsuetꝰ. iustꝰ. potēs ꝛc. ꝙ nō pōt cogitari vltra. Et ꝯformit dicemus de scīa. fortitudine. amore. gaudio. bea titudīe. cōicatōe. gloria. honore. retribu tione. ꝛ sic de aliis. Et inde poteris adde re q̄ deo nō ꝯueniunt. s. odiū. vt deꝰ odit mendaciū. viciū supbie. luxurie. dolum fraudē. ꝛ sic de aliis. intm̄ vt non possit maiꝰ cogitari. Sil'r deꝰ diligit caritatē. mūdiciā. hūilitatē. obedientiā. timorē. verecūdiā. ꝛ sil'ia intātū vt n̄ possit ma ius cogitari. Si aūt addas cuilibꝫ isto rū duo adiectiua. s. eternū ꝛ infinitū. mlt tū ꝯsolaberis. vt sic dicas. deꝰ est eterna ꝛ infinita bonitas. īfinita pietas. ꝛ sic đ aliis. Et sic isto mō mltiplicādo habe bis magnā noticiā de deo ꝛ ꝯsolationē.

Quō cognoscit trinitas

¶ Itē ꝑ istā regulā pōt etiā oñdi sūma ꝛ eterna trinitas in deo. qꝛ optet ꝙ in deo sit tota ꝓductio. ꝛ talis ꝙ nō possit cogi tari maior. ꝛ tāta cōitate ꝙ nō possit co gitari maior. ¶ Itē optet ꝙ in deo sit ꝓ ductio infinite ꝑsone. ꝛ ita nobilis sicut ipe est de substātia ꝓpa. alit nō esset sum ma ꝓductio. īmo posset cogitari maior. ꝛ ꝙ sit cōicatio infinita actu. iō optet ꝙ det totā substātiā suā infinitā alteri. alit nō esset maior q̄ cogitari possit. sꝫ optet ꝙ in eo sit ꝓductio ꝑ moduꝫ nature. ꝛ ꝑ modū volūtatis ꝛ amoris. Et iō optet ꝙ sit duplex ꝓductio in deo de ipsa sub stātia diuia. ꝛ sint due ꝑsone ꝓducte eq̄ les. aliter aliq̄d deficeret deo. ꝛ possꝫ co gitari maiꝰ ipo qđ est impossibile. Ecce ergo q̄liter hō ex vnitate ꝛ magnitudine cogitatōis sue. ꝛ sui intellectꝰ ꝛ ex ꝓpa et intrinseca opatōe sibi certissima. pōt cer titudinaliter cogscere q̄lis ꝛ q̄ntus sit su us cōditor q̄ ipm creauit ex nihilo. qm̄ necessario hꝫ dicere ꝛ nō pt negare ꝙ su us cōditor est id quo nō pōt maior co gitari. ꝛ ꝑ ꝯñs est id qđ maiꝰ pōt cogita ri. ꝛ iō est q̄cquid est meliꝰ esse q̄ nō esse.

Hō de iure nature tenet deo attribuere oēm excellētiam

Itē nō solū necessario hoc hꝫ dicere. im mo tenet facere attribuere ꝛ dare de iure nature suo cōditori q̄cquid nobilitatis dignitatis. ꝛ magnitudinis. ꝛ potestatis ꝛ excellētie ꝛ bonitatis pōt cogitari ꝛ te netur affirmare de ipo. Qm̄ sicut cōdi tor suꝰ magnificauit ipm hoīeꝫ sup om nes mundi creaturas sua libertate. Ita hō tenet de iure nature inq̄ntuꝫ poterit magnificare. dignificare. ꝛ exaltare suuꝫ cōditorē. Iō tenet sibi attribuere ꝛ dare q̄cq̄ magnū ꝛ bonū pt ī corde cogitare ꝛ facere eū maiorē q̄ntū poterit cū acce perit ab eo posse ꝛ cogitare. Aliter hō es set cōditoris sui inimicꝰ capitalis. quia hō cū his que cōditor suꝰ ei dedit est cō tra ipm ꝛ ipm diminuit ꝛ inferiorē facit q̄ntū in eo est cū posset ipm facere supre mū. Iō esset malꝰ ꝛ ꝑuersus ꝛ ꝯtra totū ordinē creaturaꝝ. si nō faceret ipm maio rē inq̄ntū posset cū eis que accepit attri buēdo sibi q̄cquid maiꝰ aut meliꝰ ē. Vñ si cōditor hoīs ascēdat ad vnū gradū su pra hoīem. nō est mirꝝ vt hō qui est crea tus ascēdit vsq; ad supmuꝫ cogitādo. et etiā desiderādo ꝑ virtutē sibi datā a deo ꝙ cōditor suus habeat vltra vnū gradū ꝛ ascēdat ī infinitū existēdo. Et istū gra dum dꝫ homo attribuere suo conditori vt ꝓponat eū oibus modis sup̄ se. quia maiꝰ est esse infinitū in existēdo q̄ in in telligendo ꝛ cogitādo. Et iō illud q̄ ma ius cogitari nō pōt esse in solo intellectu ꝛ cogitatiōe minꝰ est q̄ dicere aliq̄d qđ pōt cogitari in intellectu ꝛ etiā sic esse in

re.q2 si dicat ꝙ sit in solo intellectu ⁊ nō
in re. Tunc illud qđ maius cogitari nō
potest est illud qđ maiꝰ cogitari pt qđ ē
impossibile. Ergo homo hȝ necesse af-
firmare ⁊ ꝯcedere ꝙ illud quo maiꝰ vel
magis cogitari nō pōt est in intellectu ⁊
in re existens realiter.

¶ Hic ponit regula ⁊ ars affirmādi et
negādi oīa necessaria homi inq̄ntū ho-
mo est. Et ista fundat in secūda oꝑatōe
intellectus q̄ est cōponere ⁊ diuidere et
affirmare vel negare.

¶ Titulus.lxv.

Cum aūt ho-
mo habeat intellectum vltra
aīalia alia. ⁊ alias res. Ideo
ꝑ intellectū et eius oꝑationes ⁊ officia.
differt ab alijs reb⁹ inferiorib⁹. ⁊ visa est
vna potestas ipiꝰ intellectꝰ ⁊ vna oꝑatio
que est apprehendere vltra sonū significa-
cata verboꝝ ⁊ sermonū ⁊ ista erit ꝑma ⁊
porta in domū. De ista satis dictū est in
¶ Ti.lxiij ꝑcedentib⁹. Et in ista etiā oꝑatione fun
data est vna regula. que posita est supra
ti.lxiij. in fi. Ex qua seq̄tur vna alia oꝑa
tio. seu officiū ipius intellectus. q̄ est no
bilior. ꝑ quā homo magꝭ adhuc differt
a brutis. scȝ affirmare ⁊ negare. Unū nul
¶ Alia dif- la res inferior homīe. pōt affirmare vel
ferentia negare. hoc aūt est officiū solius intelle-
hois ad ctus. ⁊ quia dū homo affirmat aliq̄d re
alias res cipit illud. ⁊ dicit esse receptū dum ē af-
firmatū. q2 ꝑ affirmare oīa intrant intel-
lectū. ⁊ ꝑ negare refutant. ⁊ dum intelle
ctus affirmauit. ⁊ ꝯcessit vnū. iā recepit
illud. ⁊ tenet ⁊ obligatꝰ est de necessitate.
ad affirmandū ⁊ cōcedendū oīa que sūt
ligata ⁊ ꝯiuncta cū ꝑmo affirmato ⁊ cō
cesso. q̄ sequunt ad illud. Silr est de ne
gatione. Et iō affirmare vel negare affir
mant ⁊ ligāt ipȝ intellectū. ⁊ iō maximū
ꝑiculū est affirmare vel negare ħ in illis
reb⁹ q̄ tangūt bonū vel malū hoīs inq̄n
tū homo est. ⁊ qñq3 hō affirmat hoc qđ
est falsum ⁊ malū suū. ⁊ ad suā destructi
onē. ⁊ negat illud qđ est veꝝ ⁊ bonū suū
⁊ ad suā saluationē. Iō valde vtile est ⁊
necessariū oīmi homī habere artē affir-
mandi vel negandi. vt homo sciat quid
debeat affirmare vel negare. seu ꝯcedere
vel refutare. ⁊ sic fit certꝰ ⁊ nō dubiꝰ. Nō
quidē vt habeat artē affirmādi vel negā
di oīa. sed solū que ꝑtinēt ad hoīeȝ inq̄n
tum hō est. Si eīm hō habet artē scribē
di. loquēdi. ⁊ dictandi. multo magis ha
bere debet artē affirmādi ⁊ negandi. que
magis ꝑtinent ad hominē inq̄ntū hō ē.
⁊ in q̄b⁹ est ꝑiculū maximū de ꝑditione
hoīs. Iō dabit hec ars ⁊ regl'a affirmā
di ⁊ negandi. q̄ magis ꝑtinēt ad hoīem
inq̄ntū hō est. ⁊ maxime illaꝝ q̄ sunt suꝑ
naturā ⁊ intellectū ⁊ suꝑ hoīem. nō q̄dē
ꝙ hō ꝓpter hoc de facto ꝯcedat ⁊ affir-
mat. ⁊ recipiat ⁊ credat. sȝ ꝙ cognoscat
debitū ⁊ obligationē affirmādi ⁊ credē- ¶ Hō na-
di. ita ꝙ q̄libet hō videbit se esse obliga- turaliter
tum de iure nature. ⁊ teneri ad affirman obligat
dum ⁊ credendū. q̄uis de facto nō affir ad affir
mat nec credat. Aliud est eīm cognoscere mādū ⁊
⁊ videre se obligatū esse ad faciēdū aliq̄d creden-
⁊ aliud est facere de facto illud. q2 nō ꝓ- dum
pter hoc facit. q̄uis se ꝯgnoscit obliga-
tum ad faciēdū illud. sicut hō pōt cog-
scere ⁊ videre se obligatū de iure nature.
ad credendū ⁊ affirmādū aliq̄d. ⁊ tñ nō
ꝓpter hoc affirmabit nec credet. Unde
regula pōt poni ꝙ qñ aliq̄d ꝓbat de ho
mine ꝑtinēs ad oꝑatiōes hoīs inq̄ntuȝ
hō est. ꝯcludit ꝙ dȝ vel tenet vel obliga
tur hoc facere rōne ⁊ nō coacte. q2 si esſȝ
obligatꝰ de necessitate. tūc nō posset i cō
trariū. nec haberet liberꝝ arbitrium. Et
etiā dicit. ꝙ hō tenet hoc ⁊ hoc facere. et
tñ nō sequit ꝙ facit hoc ⁊ hoc. Et iō cō
cludit de facto homīs. scȝ ꝙ tenet ꝑ mo
dū obligatōis ⁊ debiti. q2 ex rōne tenet
facere ⁊ nō ꝑ modū facti. Et ħ est iō. q2
hō est dñs suoꝝ oꝑeꝝ. In reb⁹ aūt secū-
di et tercij gradꝰ cōcludit ꝙ res illoꝝ fa-
ciunt ex necessitate id qđ faciūt. Iō suf-
ficit oñdere et ꝓbare homī. debitū suū
et obligationē suā naturalē. Et q2 ista sci
entia est de hoīe inq̄ntū hō est. Iō debe
mus hic ꝓbare debitū et obligationem
hoīs inq̄ntū hō est. ad q̄d tenet. et quid
debet facere. hoc aūt est scīa de hoīe. Nō
aūt oꝑtet ꝓbare ꝙ homo est. q2 hoc no-
tum est. nec ꝙ viuit. sentit. et intelligit. q2
hoc ꝑ exꝑimentū notum est. Sȝ nōdū

notũ est ꝑ se q̃lis dꝫ esse hõ ⁊ teneť esse. et
q̃d dꝫ ⁊ teneť facere. Et iõ in ꝑtibꝫ p̃cedē
tibꝫ. ꝑ illa q̃ nota erãt ꝑ expientiã. de ho/
mine ⁊ de alijs rebꝫ (vt qꝛ notuꝫ erat ho/
minē esse. viuere. sentire. ⁊ intelligere. et
alias res p̃mi secũdi ⁊ tercij g̃dus vel es
se tm̃ vel viuere tm̃ ⁊c̃) ꝓbatũ fuit deum
eē. ⁊ q̃lis debebat esse. ⁊ q̃nt⁹. ⁊ ꝙ necessa
rio semꝑ talis erat ⁊ tant⁹. ⁊ q̃lis necessa
rio ⁊ q̃ntus debebat esse. Et iõ tota sciē/
tia de p̃teritis fuit magꝭ de deo q̃ꝫ de ho
mine. sed tota ꝑs seq̃ns erit magꝭ de ho
mine q̃ꝫ de deo. ⁊ hoc fiet ꝑ cõꝑationem
ad alias res. aliq̃ñ ꝑ differẽtiã. aliq̃ñ per
ꝯueniẽtiã q̃ñqꝫ ꝑ ambo ĩsimul. ⁊ aliq̃ñ
ꝑ cõꝑationē hoīs ad deũ vel dei ad ho/
minē. ⁊ q̃ñqꝫ ꝑ cõꝑatõeꝫ hoī ad hoīeꝫ
Om̃ aũt hõ vt homo. hꝫ intellectũ ⁊ vo
luntatē cũ libertate. ⁊ ꝑ h̃ est hõ. ⁊ differt
a brutis ⁊ alijs rebꝫ inferioribꝫ. Jõ oīa
q̃ ꝯcludenť ⁊ ꝓbabunť de hoīe inq̃ntuꝫ
hõ est. ꝯcludenť vel rõne intellect⁹ tm̃. vľ
ratione volũtatis ⁊ libertatis tm̃. vel ra
tione vtriusqꝫ insimul. Quia q̃cquid te/
neť hõ facere ⁊ dꝫ. inq̃ntũ hõ. vel ꝑtinet
ad ĩtellectũ. vel ad volũtatē. vel ad vtrũ
qꝫ simul. ⁊ etiã q̃cq̃d ei ꝯuenit inq̃ntum
hõ. ꝯuenit ei rõne illoꝝ. Et qꝛ intellectui
ꝯuenit affirmare vel negare. qꝛ hoc ē su/
um officiuꝫ. Jõ ꝓbem⁹ q̃d ei teneť hõ.
vľ ad quid obligať de iure nature affir/
mare vel negare.

Hic poniť fundamẽtũ oīm seq̃ntiũ.

Titulus. lxvi.

Q Voniã aũt ars in q̃ tota ista ars
affirmãdi seu credẽdi stat est h̃.
s. ꝙ oīs res dꝫ ⁊ teneť vti his. q̃
hꝫ ad suã vtilitatē ⁊ ad suũ bonũ ⁊ meli/
us. ⁊ ad augmẽtũ boni sui. ⁊ h̃ inq̃ntuꝫ
põt. ⁊ nulla res dꝫ vti his q̃ habꝫ ꝯtra se
ip̃ãm. ⁊ ad ꝓpriã destructionē ⁊ annihi
lationē sue vtilitatis ⁊ boni. q̃nimo dꝫ
suã naturã ꝯseruare. dꝫ exaltare ⁊ digni/
ficare ⁊ ꝯ̃sinere oīa illa. ⁊ expellere q̃ ip̃aꝫ
nituntť destruere ⁊ minorare. Hoc auteꝫ
manifestuꝫ est. ꝙ q̃libet res habet id q̃ꝺ
habet ad sui ꝯseruationē ⁊ vtilitatē. ⁊ nõ
ad suũ ꝓpriũ damnũ ⁊ malũ. ⁊ cuilibet
rei data sunt oīa q̃ habet. ꝓpť bonũ suũ
⁊ nõ ꝓpť malũ. ⁊ vt q̃libet res acq̃rat su
am ꝑfectionē. suũ bonũ ⁊ suũ cõplemen
tum. ⁊ nõ suã destructionē ⁊ suũ maluꝫ.
nec faceret aliq̃d ꝯtra seip̃am. Hoc aũt
videm⁹ ꝑ expientiã in rebꝫ p̃mi secũdi ⁊
tercij g̃dus (vt ꝟbi gratia ĩ elemẽtꝭ) Nã
q̃ꝺlibet multiplicat seip̃m. ⁊ auget se in/
q̃ntũ põt. ⁊ destruit suũ ꝯtrariũ. ⁊ nũq̃ꝫ
facit aliq̃d ꝯtra seip̃m. nec ꝯtra suã natu
ram. sꝫ attrahit oleũ in ligmo ⁊ seip̃m in
candela vt viuat ⁊ ꝯserueť in esse. Item
videm⁹ in arboribꝫ ⁊ plantis. quõ attra
hunt alim̃tũ ad suã vtilitatē. ⁊ attrahũt
id q̃ꝺ est ꝯueniẽs eis. ⁊ nũq̃ꝫ discõueni/
ens. ⁊ ꝯfirmant suas radices in terra. vt
viuãt ⁊ nutriãť. ⁊ ꝓfũdãt radices ita vt
firmi⁹ stent. ⁊ multiplicãt suã naturam
inq̃ntũ possunt vt durẽt. Siliť faciunt
aīalia iuxta suã naturã. Cũ aũt hõ sit de
numero reꝝ. ⁊ sit res naturalis de q̃rto ⁊
de nobiliori g̃du. teneť ⁊ obligať de iure
nature. vti oībꝫ que hꝫ in se. ⁊ q̃ sibi data
sunt ad sui vtilitatē ⁊ ad suũ bonũ. ⁊ ad
augmentũ suũ ⁊ ad suã meliorationē. et
hoc q̃ntũ põt. Et nullo mõ dꝫ vti his q̃
sunt ꝯtra seip̃m. ⁊ ad destructionē suip̃i
us. ⁊ minorationē ⁊ ãnihilationē. quia
aliter esset ꝯtra ordinē vniuersi ⁊ omniũ
creaturaꝝ. ⁊ eēt deuiatus a toto ordīe re
rum. ¶ Ex isto fundamẽto firmissimo ꝑ
oēs creaturas ꝯfirmato. seq̃tur de neces
sitate. ꝙ cũ homo habeat intellectũ ⁊ vo
lũtatē vltra alia aīalia. ⁊ ꝑ illa differt ab
eis. ⁊ est hõ. ꝙ dꝫ teneť ⁊ obligať de iure
nature. vti suo intellectu ⁊ sua voluntate
ad suũ bonũ. ⁊ ad suã vtilitatē. scꝫ ad su
um gaudiũ ⁊ leticiã. ad maiorē spem. cõ
solationē. pacē. q̃etem. ⁊ ꝯfidentiã ⁊ con
tra damnũ malũ tristiciã desperatõeꝫ. et
ꝯtra oīa aduersa. Vñ cũ hõ debeat ꝑ su
um intellectũ ⁊ volũtatē acq̃rere totũ su
um bonũ. ⁊ totã suã ꝑfectionē. dignita/
tē ⁊ nobilitatē inq̃ntũ homo est. ideo ip̃e
nõ debet vti illis ꝯtra seip̃m. ⁊ ad suã de
structionē ⁊ ꝯtra hoīem. sed ꝓ hoīe.

Hõ de iure tene tur vti datꝭ sibi ad vtili/ tatem

Hõ de iure tene tur vti ĩ tellectu ⁊ volũtate ad bonũ

Hic poniť ꝯclusio in qua ꝯcludiť re/
gula ⁊ ars affirmãdi ⁊ negandi.

Titulus. lxvii.

Q Voniã aũt ad intellectũ ꝑtinet
affirmare ⁊ negare credere ⁊ de/
negare. ⁊ est actus secund⁹ q̃ seq̃

tur post cogitare. q etiã est in duas ptes diuisus oppositas. qr affirmare ꝛ negare sunt opposita. Et hoc est ppt h. qr oẽ qd cogitat ꝛ dicit. hʒ suũ oppositũ sibi repugnãs ꝛ ꝯtradictoriũ. que simul nõ possunt esse. sʒ necessario illud qd cogitat ꝛ dr esse. est verũ vel nõ verũ. iõ hõ dʒ vnũ affirmare. ꝛ aliud negare. ꝛ vnã ptem recipe ꝛ admittere tanq̃ verã. ꝛ aliam repellere tanq̃ falsam. Et sic ꝯcluditur q hõ de iure nature dʒ ꝛ tenet affirmare credere ꝛ recipe illã ptem. tanq̃ q̃ magis est ad ei9 vtilitatẽ. ad eius bonuʒ ꝛ meliorationẽ. pfectionẽ. ꝛ dignitatẽ. ꝛ exaltationẽ. inq̃ntũ hõ est. ꝛ p quẽ generat in hoĩe gaudiũ. ꝛ leticia. ꝯsolatio. spes. ꝯfidentia. securitas. ꝛ fugat tristicia. desperatio ab ipo hoie. ꝛ p ꝯñs sequitur q debet affirmare illã ptem tanq̃ veram. que magis est amabilis. desiderabilis de se ꝛ de sua natura. ꝛ q̃ magis habet de esse. ꝛ de bono. ꝛ aliam ptem oppositã tenetur negare tanq̃ falsam ꝛ a se fugare tanq̃ inimicã sibi. Si aũt hõ facit oppositũ. tũc vtit intellectu suo contra seipm. ꝛ ꝯtra hoiẽs. ꝛ ꝯtra suũ bonũ. ꝛ ad suũ damnũ ꝛ desperationẽ. ꝛ tũc facit ꝯtra totuʒ ordinẽ rerũ. quia q̃libet res inferior hoie vtitur his que sunt ad suũ bonũ. ꝛ homo faciẽdo alio mõ. vtit ad suũ damnũ ꝛ destructionẽ suo intellectu ꝛ voluntate. ꝛ iõ facit ꝯtra cursum nature ꝛ oim rerũ. ꝛ ꝯtra hoiem. ideo tunc nõ dʒ dici hõ. quia facit ꝯtra hoiem. ꝛ habʒ intellectũ deuiatũ ꝛ corruptũ. Et q̃uis nõ intelligat quõ fieri põt. nec quõ põt esse verũ. nõ est excusat9 quin teneat affirmare ꝛ credere. ¶ Et si aliqs dicat. quare tu affirmas ꝛ credis illud qd nõ intelligis. quia forsitan est falsum. ad h respondetur q excusat p hoc. quia credit ad suum bonũ ꝛ ad suã vtilitatẽ. quia hoc tenetur facere naturaliter ꝛ de iure nature. ꝛ qui facit fm suã naturã facit id qd debet. ꝛ qui facit id qd debet excusatus est. Nec intellect9 potest in hoc errare. postq̃ credit illud ꝛ affirmat. qd est sibi maximũ bonũ. ꝛ oppositũ eius est priuatio sui boni. quia tunc facit maximũ bonũ sibi ipi. ꝛ sue voluntati. Et hoc tenet facere. quia intellectus fact9 est ꝛ datus homini ad ipius vtilitatẽ ꝛ nõ cõtra se. Et quia melius est homini sine compatiõe affirmare ꝛ credere ptem que est p seipo ꝛ p bono suo. q̃ affirmare oppositũ. qr hoc tenet facere. quia quelibet res tenet facere qd est melius p se. ꝛ sufficit homi ad videndũ ꝛ ad cognoscẽdũ certitudinaliter qd affirmare ꝛ credere debet. licʒ nõ intelligit quomodo est. Si eñi homo affirmet ꝛ credat ptem oppositam que est priuatio sui boni. tunc recipit in seipo inimicum suum. ꝛ illud quod intra se est expellit et fugat amicũ suum et illud qd est p se. ꝛ ideo est ꝯuersus valde ꝛ maxim9 inimicus. et aduersari9 suipius et nocens sibi ipsi. et nulli pficiens. ꝛ sic est reprehensibilis ꝛ ab omi creatura merito ꝯdemnat. Et ideo est stultissim9 ꝛ sine sensu Et istud est certissimũ signũ et argumẽtũ. q si aliquis homo ita faciat. ꝛ nolit credere ꝛ affirmare qd melius est p se. q ipe possidetur ab inimico suo mortali. qui dominat intellectui suo. et tenet ipsuʒ ligatũ et vinculatũ. et nõ possit vti ipso intellectu nec officio eius. affirmando et credendo ad suam vtilitatem. sed ad suum damnũ et cõtra seipm ꝛ ꝯtra totum ordinẽ vniuersi ꝛ omniuʒ creaturarũ. Et talis homo est sicut ille qui habet stomachũ corruptũ plenum malis humoribꝫ. qui nõ potest recipere aliquem cibũ bonũ sed statim euomit. Sic talis intellect9 ꝛ talis homis voluntas. nõ potest recipe illud qd est bonum et melius credendo. quia est corruptio in eis. Ecce igit conclusio. ars. et regula ac debitũ affirmandi et negandi. in his que ptinent ad hoiem inq̃ntũ hõ est cui ꝯcordet tota natura.

[Margin notes:] Hõ naturaliter tenet recipe qd ẽ sibi magis vtile

Hõ tenet credere id qd ẽ sibi magis vtile etiaʒ si nõ itelligit quõ est

Omis hõ vult credere qd meli9 est p se possidet ab inimico suo

¶ Sequitur modus ꝛ practica vtendi predicta arte et ꝛ regula. qua pbatur q tota fides xpiana est affirmanda et credenda. et q omnis homo de iure nature tenet credere. et obligat eam tenere et affirmare. ¶ Titulus.lxviij.

V T autẽ predicta magis elucescant. declare m9 p practicã ꝛ p exẽpla. Ho

dus aūt exercendi est iste. ꝙ si alicui pro-ponatur aliq̄d ad affirmandū vel negā-dum. qđ nō possit intelligi ꝑ rationē. sta-tim debet accipere eius oppositū cōtra-dictoriū. ⁊ facere duas ꝑtes oppositas. quas impossibile est simul esse veras nͨ falsas. sed de necessitate optet solū vnaꝫ ꝑtem esse veram ⁊ aliā falsam. et tunc si vult cognoscere. quā ꝑtē tenetᷣ ⁊ debꝫ af-firmare et credere. cum tm̄ possibile est vnam ꝑtem esse verā. debet comparare ambas ꝑtes inter se. et postea ad homi-nem. ⁊ ex ista cōꝑatione videbit que ꝑs est magis amabilis. et desiderabilis de se. ⁊ que pars magis cū eo. ⁊ cū maiori esse. ⁊ maiori bono. Et dum compara-bit ambas ꝑtes ad hoīem. videbit que illarū ꝑtium est bonū homīs. vel que ē ꝓuatio boni homīs. vel que erit ad ma-ius bonū homīs. scꝫ ad maius gaudiū ꝯsolationē ⁊ securitatē. ⁊ sic de alijs. ⁊ sic statim apparebit que pars est ꝓ homīe. ⁊ que est ꝯtra hoīem. vel que est magis ꝓ homīe. ⁊ tunc facto isto discursu: statī debet affirmare ⁊ credere illā ꝑtem q̄ est ꝓ homīe. vel que magis est pro homīe. Vel que est contra hoīem. ⁊ que minus ꝓ hoīe negare et refutare. Quia postq̄ꝫ vna sola possit affirmari et credi. ⁊ nō simᷣ ambe. dꝫ illa affirmari et credi q̄ est ꝓ ho-mine. et nō illa q̄ est ꝯtra hoīem. vt ꝓ̄bi grā. Illa ꝓponatᷣ deꝰ ē. Fiāt statim due

¶ Q, deū eē est credenduz

ꝑtes opposite. s. deū esse. et deū nō esse. et cōparentᷣ iste due ꝑtes inter se. et videa-mus q̄ ꝯuenit cū esse et cum bono et cuꝫ maiori eē. ⁊ que nō. Ista ꝑs deū esse. que ponit infinitū esse. ⁊ infinitū bonū. quo maius cogitari nō pōt. q̄ꝛ deū esse signi-ficat hoc. et alia opposita. scꝫ deū nō eē. ꝓuatᷣ infinito eē ⁊ infinito bono. Maxi-ma ḡ differētia est inter infinitū esse et ī-finitū bonū. et inter infinitū malū. Vl-terius videamꝰ que istaꝝ est ad bonum hoīs. vel deū esse vel deū nō esse. Nōne ista ꝑs deū esse? Quia ex ista ꝑte deū eē. seq̄tur maximū bonū hoī. scꝫ gaudium ꝯsolatio. spes. et fiducia. Et sic meliꝰ est hoī. deū esse q̄ꝫ deū nō esse. q̄ꝛ ex ista ꝑte deū nō esse. malū et nō bonū sequitᷣ hoī. Ergo hō tenetᷣ de iure nature affirmare et credere istā ꝑtem. deꝰ est. ⁊ recipe in se-ipso tanq̄ꝫ magis amabilē ⁊ desiderabilē in se. et meliorē et vtiliorē sibi. et nō aliaꝫ ꝑtem nullo mō amabilē. nec desiderabi-lem in se. nec bonaꝫ nec vtilē homī. imo ꝓuantē bonū suū. ideo odibilē. Aliᷣ vte-retur homo intellectu suo ad malū suuꝫ et contra seipm̄. qđ nō conuenit homini inq̄ntū homo est. Quale em̄ bonum po-terit sibi dare ista. deꝰ nō est? Qualis fru-ctus pōt sequi ex ista? Et q̄re homo vult se iungere ꝑti sterili et sine fructu. que ꝓ-uat suū bonū? Quare vult illi dare locū in corde suo. et dare sibi fidē? Nōne me-liꝰ ē se iūgere ⁊ hr̄e fidē cū ꝑte fructuosa q̄ pōit suū bonū? Nōne meliꝰ ē sibi dare locū ⁊ fidē suā? Si ei hō societ se cū ista ꝑte. deꝰ ē. et recipit eā in ītellectu suo cre-dēdo. affirmādo. et adherēdo. vt plātet eā ī se. ecce quāta bona sequūtᷣ ex h̄. Nā ī-tellectꝰ efficitᷣ exaltatꝰ ac nobilior. excellē-tior. et dignior. et recipit magnuꝫ incre-mentū et ascēsum ꝑfectiorē. et vadit de nō esse ad eē. eo ꝙ cōiungit se cū ꝑte ma-gis amabili. et q̄ magis cōuenit cuꝫ esse et cum bono. et recipit influentiā ab eo. quia intellectus efficitur illius nobilita-tis et dignitatis et ꝑfectōis. q̄le est illud qđ credit. Ideo debꝫ se totū dare ꝑti no-biliori et ꝑfectiori. Si aūt societ se cum ꝑte opposita. q̄ est. deū nō esse. tūc intelle-ctus efficitᷣ ꝑrauꝰ. et tendit ad nihil ⁊ ad nō esse et ad mala infinita. Quare ꝯclu-ditur ꝙ hō de iure nature tenetᷣ ⁊ obliga-tur affirmare istā ꝑtē. deꝰ est. et aliā ꝑtem ei oppositā negare et refutare. deꝰ nō est. Et h̄ dicit oīs creatura hoī. ꝙ h̄ dꝫ face-re. Sꝫ vlteriꝰ seq̄tᷣ ꝙ veꝝ est. deū esse. q̄ꝛ postq̄ꝫ hō de iure nature tenetᷣ et obliga-tur hoc credere et affirmare et natura nō mentitur. ergo sequitur ꝙ hoc est affir-mabile et credibile ⁊ verum. quia homo nō obligatur naturaliter ad falsum. sed obligatur naturaliter ad verum. ergo se-quitur deum esse. ¶ Secundo concludi-tur ꝙ h̄ est veꝝ. ex tali debito nature. q̄ꝛ ī natura nullū falsū est. nec ē obligatio na-turalis ad falsum. Ecce ergo moduꝫ et practicā trahendi homīes nō credētes ad credendū ⁊ ad affirmandū illa. q̄ nō

intelligunt ꝑ rōnē. ⁊ ꝑ istū modū intellectus roborat̃ ⁊ ꝯfortat̃ vt firmi⁹ credat.

Aliud exemplū de vnitate dei.

Titulus.lxix.

V Lterius vt magis ars videat̃. ponat̃ exemplū. Si est tm̄ vn⁹ de⁹. statim fiant due ꝑtes vt dictum est. ⁊ sunt iste. deū esse tm̄ vnū. ⁊ de-

Ti.lxviii. um nō eē tm̄ vnū ſ; plures. De necessitate ergo earū vna est vera tm̄ ⁊ nō ambe.

Tm̄ vnū eē deum ē credendū. Ut ergo cognoscam⁹ quā ꝑtem debeamus affirmare. ⁊ credere. cōparem⁹ istā ꝑtē deus est tm̄ vn⁹. ad aliā sibi oppositam. ⁊ postea ad hominē. ⁊ tandē ꝓcessū

Ti.lxviii. faciam⁹ sicut in alio exemplo. Tūc statī apparebit ꝙ ista. de⁹ tm̄ est vn⁹. est magꝭ amabilis. ꝙ̃ ista. plures dij sunt. q̃ ista magis cōuenit cum bono homīs. Nā vide quāta mala sequerent̃ ad istā. plures sunt dij ſeꝑati ⁊ diuisi inter se. ꝑ voluntatem et substantiā. potestatem et sapientiam. Nam si sint plures. quilibet habebit suā ꝓpriā volūtatē. et ꝑ ꝯsequēs poterit esse diuisio et discordia inter eos. et quilibet diligeret honorē ꝓpriū. tūc homo esset in magna tribulatōe ⁊ pena. immo totū vniuersum destrueret̃ ex eorum discordia et etiā hō nunꝙ̄ esset securus neq; in quiete. nec pace. imo natura nō posset pati duos dn̄os nec duos deos. sed si tm̄ est vn⁹ dn̄s ⁊ deus. vitant̃ multa mala. et sequunt̃ infinita bona. Et sic bonū est homi esse tm̄ vnū deū ⁊ dn̄m. et eē plures deos seu dn̄os est valde malum. imo pessimū hoī. et est ꝯtra hoīem. Et ideo hō dꝫ credere et affirmare istā ꝑtem. scꝫ esse vnū et singularē dn̄m et deum. et dꝫ negare aliā ꝑtem. Tunc vlterius sequit̃ ꝙ verꝫ est. ꝙ est tm̄ vnus solus

Ti.lxviii. dn̄s et deus ex obligatione. vt supra in p̄dicto exemplo.

De ꝓductione diuina inter se.

Titulus.lxx.

I Tem si ꝓponat̃ vltra hoc. si de⁹ ꝓduxit filiū de natura sua sibi sūme eq̃lē. vel si in deo nō est ꝓductio de ꝓpria substātia et natura. Certe magis est amabile deū esse ꝓductum de sua substantia. ꝙ̃ sterilē ⁊ nō ꝓductū. q̃ hoiē magꝭ desiderabile. ꝙ de⁹ su⁹ ē tāte potētie et ꝟtutis. ꝙ ipe possit deū ꝓducere de seipo ꝙ̃ ꝙ nō possꝫ. Etiā q̃ ex h̄ ꝙ deus ꝓduxit ex se deum et filiū. In hoc arguit̃ maxima cōicatio. et ex hoc hō capit quandā fiduciā de cōmunicabilitate dei. quia deus totā suam substantiā potentiā ⁊ sapientiam. cōicat vni alteri. Si aūt nō cōicaret. nō esset ita bonus nec summe cōicatiuus. sed multo meli⁹ est. deū habere se sūme cōicatiuū ꝙ̃ eius oppositū. vnde ex hoc potest homi surgere gaudiū ⁊ solamē magnū erga deū si totū cōicat quicq̇d habet. et ꝙ nihil retinet qđ nō cōicat. Sꝫ ex ꝑte opposita. scꝫ ꝙ in deo nulla est ꝓductio de sua ꝓpria natura. nullū bonū seq̇tur homini. et etiam est iocundi⁹ deū credere fecundum et nō sterilem. q̃ qui credit oppositum diminuit deū. et ꝑ ꝯsequens bonū hominis. Qui aūt affirmat deū habere filiū. de sua ꝓpria natura generatū. dat deo esse summū bonū. et ꝑ ꝯsequēs affirmat bonū homīs. Quare seq̇tur ꝙ homo tenet̃ affirmare ⁊ credere in deo esse plenam ꝓductionē de sua natura. et negare oppositū. quia p̄ma pars est ad bonum homīs. et secūda ꝑs ad malū hominis. q̃ diminuit bonū hoīs. q̃ q̄ntū bonū seq̇tur hoī de vno. tantū malū sequit̃ ei ex ei⁹ opposito. q̃ p̄uat totū bonum hominis.

De oīpotētia. sapīa. ⁊ bonitate dei.

Titulus.lxxi.

I Tem bonū est hoī hr̄e deū oīpotētē. sūme sapiētē. et sūme bonū. et oppositū eēt malū hoīs. scꝫ nō hr̄e deū oīpotētē neq; sūme sapiētē. neq; sūme bonū. Et etiā ꝯuenit hoī hr̄e deū ita potētē. ita sapiētē. ita bonū. q̄ cogitari nō poterit vltra. et oppositū ei⁹ est totū malū hoīs. Quare seq̇t̃ ꝙ hō dꝫ affirmare ⁊ credere illud. qđ deo magis ꝯuenit et sibi inq̄ntū hō ē. Et h̄ ē totū illđ qđ magꝭ cadit ad eē ꝙ̃ ad nō eē.

De ꝟitate dei et fidelitate et alijs ꝓprietatibꝫ.

Titulus.lxxii.

I Tem bonū est hoī hr̄e deū ꝟacē. ac sūme ꝟacē. ⁊ sūme fidelē. sūme benignū. sūme piū. ⁊ sūme clemētē. ⁊ misericordē. ⁊ oppositū eius est ma-

lum hoīs. ergo homo tenet affirmare ⁊ credere deū veracē. fidelē ⁊c. ⁊ etiā negare oppositū. quia tenet facere bonū suū ⁊ nō malū suum.

De creatione. Ti. lxxiij.

QUia bonū est homi habere deū ita potentē ꝙ oīa creauit ex nihilo. celum. terrā. mare ⁊ oīa in eis ꝯtenta. ⁊ oppositū eius est malū homis vel est nō bonū homi. est etiā bonū homini. ꝙ de nihilo fuit creatꝰ. ⁊ melius q̃ si esset factꝰ de aliquo. qm̄ ex hoc oritur maior ꝯfidentia. maior spes ⁊ securitas quia si deꝰ potuit eū facere talem ex nihilo etiaȝ potest eū resuscitare ⁊ restaurare qñ in aliquid quasi nihil redigit ⁊ poterit eū exaltare ⁊ facere eū multo maioreȝ Si aūt deus fecisset hoīem de aliquo. homo nō haberet tantā spem de sua potentia sicut modo habet. quia maior est potētia ad creandū. q̃ ad faciendū sine etiam compatōe. Debet igit homo affirmare potiꝰ illud qd̄ est ad totū bonū eiꝰ q̃ ꝯtrariū eiꝰ ⁊ qd̄ est ad totū malū eius Et vltimo seq̄tur tunc ꝙ verꝫ est ꝙ deus creauit oīa ex nihilo. ⁊ ꝙ homo est ex nihilo creatꝰ. eo mō quo iam dictū est.

De incarnatione Titulus. lxxiiij.

PReterea meliꝰ est homi ꝙ deꝰ sit hō factus. ⁊ humanitas vnita sit deitati in vna ꝑsona. q̃ eiꝰ oppositū. imo hec vnio est sūma ꝑfectio. sūma nobilitas. sūma dignitas. ⁊ sūma exaltatio. ac summū bonū homis. ⁊ maius qd̄ possit esse. Ergo qui affirmat et credit ꝙ nunq̃ deꝰ fiet homo. nec possit fieri. amouet quātū in eo est sūmā ⁊ maximā ꝑfectionē homis. ⁊ ꝑuat humanā naturā tanto bono. ergo talis est inimicus homis. inq̄ntū homo est ⁊ humane nature. ⁊ est contra hominē. Ergo melius est homi affirmare ⁊ credere ꝙ deus factus sit homo. q̃ eius oppositū.

De ꝯceptōe filij dei ⁊ hūana natura. Titulus. lxxv.

ITem meliꝰ est homi ⁊ dignius affirmare ⁊ credere. ꝙ ille homo cuius dignitas vnita est deitati sit ꝯceptus de spūsancto. q̃ de semie virili. ⁊ sine carnali ꝯcupiscentia. ⁊ meliꝰ ⁊ dignius est credere. ꝙ sit natus de virgine q̃ de muliere corrupta. quia in oībus his nobilitat humana natura. quia cuȝ ille hō sit nobilior et excellētior oībꝫ hoībus. nec possit eē nobilior. nec magis exaltatꝰ. meliꝰ est ⁊ dignius. vt habeat oēm nobilitatē ⁊ dignitatē ex ꝑte sue ꝯceptionis ⁊ natiuitatis. ⁊ meliꝰ ⁊ dignius est credere hoc q̃ eius oppositū. quia hoc ponit nobilitatē in humana natura. scȝ ꝙ habet talē hominē. ⁊ oppositū poneret indignitatē ⁊ ignobilitatē in natura humana. ⁊ etiā hoc est sūme amabile et desiderabile homi inq̄ntuȝ homo est. ꝙ humana natura intantū sit dilecta deo. ꝙ ipē deꝰ dignatꝰ est esse homo. ⁊ hoc est ꝓ hoīe. aliud ꝓo ꝯtra hominē.

De resurrectione mortuorum. Titulus. lxxvi.

VLteriꝰ melius est homi affirmare ⁊ credere resurrectionē mortuorum in corpe ⁊ aīa. q̃ eius oppositū. ⁊ ꝙ tota natura hūana resurget a mortuis. ⁊ mutabitur in īmortalitatē. qm̄ affirmare ⁊ credere hoc. ponit hoīeȝ ⁊ naturā humanā in maxio gaudio. spe ⁊ fiducia. ac cōsolatione magna ⁊ dignitate. exaltatōe ⁊ ornatu. qd̄ bonū exaltat eū sup oīa alia aīalia. Credere aūt ⁊ affirmare oppositū. nullū bonū ponit in natura humana. imo oēe bonū remouet ⁊ ꝑuat. Ergo ille qui affirmat ⁊ credit oppositū. est ꝯtra hoīem ⁊ est inimicus homis inq̄ntū hō est. ⁊ ꝑ ꝯsequēs ē ꝯtra seipm. Vñ etiā sūme amabile ē vt hō credat se ⁊ totā naturā hūanā in futuro debere resurgere ⁊ oppositū eiꝰ est valde odibile ⁊ tristabile. Itē melius et iocūdiꝰ est hoī credere. ꝙ iā aliq̄s resurrexit a mortuis ad vitaȝ īmortalē. q̃ ꝙ nullꝰ resurrexisset. qꝛ h̄ ponit hoīeȝ ī maiori fiducia ⁊ spe ⁊ ꝯsolatōe future resurrectōis Si aūt adhuc nullꝰ resurrexissꝫ nō eēt tāta spes aut tāta securitas ī hoīe de futura resurrectōe. Si aūt aliq̄s credat futurā resurrectōȝ generalē. ⁊ nō credet aliquē resurrexisse. miorē hēbit speȝ ⁊ ꝯfidētiā d̄ h̄ ꝙ ipēmet resurget. ille āt q̄ vtrūq̃ credit. hȝ maiorē speȝ ⁊ ꝯfidētiā. g̊ h̄ est hoī meliꝰ credere q̃ eiꝰ oppositū.

De ascensione ad celos.
Titulus.lxxvij.

Preterea meliꝰ est homī affirmare ⁊ credere. ꝙ iam aliq̄s homo ascendit ad celos q̄z eiꝰ oppositum. quia ex hoc sequit᷑ maxima spes cōsolatio ⁊ securitas ac gaudiū hūane nature. ac etiā ponit maximā dignitatē et exaltationē in humana natura. ⁊ maximū desideriū eundi ad celū ⁊ relinquendi terrā. Oppositū aūt credere nullū bonum facit homini.

De iudicio vniuersali.
Titulus.lxxviij.

Item meliꝰ est homī credere ⁊ affirmare. ꝙ iudiciū fiet vniuersale in quo oēs hoīes recipient a deo suā vltimā mercedem ꝭm opa sua q̄z credere eiꝰ oppositū. quoniā ex h̄ homines inducent᷑ ad opandū bonū. ⁊ ad meliorādū opa sua vt remunerent᷑. ⁊ ad fugiendū mala opa. ne puniant᷑ aut cōdemnent᷑. Itē est necessariū homī credere ⁊ affirmare si vult esse bonꝰ. ⁊ cōuenit rōne liberi arbitrij homī. ꝙ cū homo ꝑ liberꝝ arbitriū possꝫ facere bonū seu malum. ⁊ nō cōpellitur ab aliquo. ⁊ tamē tenetur esse bonꝰ ⁊ nō malꝰ. ¶ Sūme vtile est ⁊ necessariū homī credere ⁊ affirmare futurū eē iudiciū. in quo vnusq̄sq3 recipiet scdm ꝙ gessit ī corꝑe summū bonum vel summū malū. summā gloriam vel summā ꝯfusionē. si aūt nō credit tūc nō conabit᷑ ad bonū. īmo viuet ꝭm carnem vt brutū. ⁊ insequet᷑ cōcupiscētias carnales ⁊ delectatōes carnis.

De immortalitate anime
Titulus.lxxix.

Item est homi meliꝰ credere ⁊ affirmare ꝙ hō animā habeat immortalē. q̄z eiꝰ oppositū. q̄m h̄ ē magna exaltatio ⁊ dignitas ⁊ bonū humane nature. ⁊ ꝑ hoc magꝭ sepatur a bestijs ⁊ appropinquat deo. ⁊ generat᷑ in hoīe magnū gaudiū magna spes ⁊ fiducia. Ista eīm credulitas sine cōꝑatione ē multo melior q̄z credere aīe mortalitatē. quia si credat mortalitatē ipius aīe. q̄d importat gaudij seu ꝯsolatōis: nulla autem consolatio potest esse in illo. sed tristicia ⁊ desolatio. Sed quia homo tenetur credere illa. ꝑ q̄ in ipso maiꝰ generat᷑ gaudiū seu consolatio ⁊ spes. nam habere spem est magna consolatio ⁊ magnū bonū. habere eius oppositū est magnū malum ⁊ desperatio. Et sic qui nō vult credere illa ꝑ que generat᷑ in homīe magna ꝯsolatio ⁊ spes. facit ꝯtra seipsum ⁊ ꝯtra hominē inq̄ntū homo est. ⁊ est causa sue desperatōis.

Cōclusio de oībꝫ istis de fide xp̄iana
Titulus.lxxx.

Quia ergo quicq̄d continet᷑ in fide xp̄iana est magis amabile et desiderabile homī inq̄ntuꝫ homo est. q̄z eius oppositū. vt nihil est magis amabile et desiderabile. q̄z illud qđ conuenit cum bono homīs ⁊ cum esse. Sed fides xp̄iana magis cōuenit cum bono hoīs ⁊ cum esse ꝑpetuo. ergo ip̄a magis est desiderabilis q̄z eius oppositum. Iteꝫ ex credulitate fidei xp̄iane. sequunt᷑ infinita bona ⁊ gaudia hoīs inq̄ntū hō est. s. cuꝫ esse creatū ad imaginē sui creatoris. deū esse hominē ꝓpter ip̄ꝫ hominē. debere resurgere cum eodē corpore glorificato. ipsuꝫ debere ꝑfrui eterna gloria. ⁊ similia. que generant in homine maxima gaudia. Oppositū ꝟo eiꝰ nullū eoꝝ generat. sed ꝓuatio totius boni sui. Sequitur exinde. ꝙ quilibet homo tenet᷑ de iure nature. credere fidē xp̄ianam ⁊ negare eius oppositū. quia cum oꝑtet audita ⁊ intellecta fide xp̄iana. eaꝫ affirmare vel negare. ⁊ eiꝰ oppositū credere vel refutare. Postq̄z ḡ est meliꝰ hoī credere fidē xp̄ianā q̄z oppositū eiꝰ. seq̄t᷑ ꝙ etiā tenet᷑ potiꝰ credere ⁊ affirmare illud qđ ē ei meliꝰ. q2 ip̄e nō dꝫ vti suo itellectu ad ip̄iꝰ malū ⁊ tristiciā. sꝫ ad gaudium ⁊ ꝯsolationē. ⁊ ad bonū ip̄iꝰ. sicut faciunt alie creature. Aliter sequeret᷑ ꝙ homo esset deuiatꝰ ⁊ alienatꝰ a seip̄o. ⁊ a ratione ⁊ ab ordīe oīm creaturaꝝ. nec fac̄ vt hō. imo ꝯ hoīeꝫ inq̄ntū hō est. ⁊ ad suum malū ⁊ dānū. ⁊ nō ad suā ꝑfectōeꝫ ⁊ ad suū bonū. Et q2 hō inq̄ntū hō. n̄ est ꝯ hoīeꝫ. seq̄tur ꝙ q̄ nō vult affirmare ⁊ credere fidē xp̄ianā. ꝙ ille hꝫ aliq̄d intra se. qđ est ꝯtra hoīeꝫ ⁊ inimicat᷑ hoī ⁊ destru

ſit bonū hoīs inq̄ntū hō eſt. Ulteriꝰ ſeq̄tur ꝙ fides xp̄iana nullo mō eſt ꝯtra naturā. imo ꝓ natura ⁊ ꝓ bono nature ad cōplemētū nature ⁊ ad eiꝰ ꝑfectionē. qꝛ eſt ad exaltatōez ⁊ dignificationē nature hūane. ꝓpt̄ quā oēs alie nature ſūt facte. ⁊ cui oēs alie nature ſeruiūt. ⁊ ꝑ ꝯn̄s oppoſitū fidei eſt ꝯtra naturā ⁊ ꝓ malo nature. qꝛ vilificat ac deſtruit naturā humanā q̄ntū in eo eſt. ⁊ ꝑ ꝯn̄s oīs alias creaturas inferiores. qꝛ vt dictū eſt oēs alie creature ſunt facte ꝓpt̄ hoīem. nā q̄ nocet dn̄o nocet oībꝫ ſubditis dn̄i. Ulterius ſeq̄tur ꝙ q̄ credit ⁊ affirmat fidē xp̄ianā nullo mō eſt increpabilis neqꝫ a deo neqꝫ ab aliq̄ creatura. quia credit qꝺ meliꝰ ē ꝓ hūana natura. Et licet ꝙ fides xp̄iana nō eēt vera qꝺ eſt ipoſſibile. excuſatus eēt corā deo ⁊ oībꝫ creaturis. qꝛ affirmat ⁊ credit ꝑtē meliorē ⁊ magꝭ amabilē ⁊ q̄ magis eſt ꝓ bono vtilitate ⁊ ꝑfectione hoīs inq̄ntū hō eſt. ⁊ h̄ tenet̄ facere. h̄ eīn clamat oīs creatura. ⁊ q̄ facit qꝺ debet eſt excuſatꝰ in oībus. ⁊ q̄ facit oppoſitū ille increpādus eſt ⁊ culpa dignꝰ a deo ⁊ a natura ⁊ ab oīmi creatura. ⁊ nullam habet excuſationē. qꝛ reliquit qꝺ bonum eſt ⁊ eligit malū ⁊ ꝑtem magꝭ odibilem neqꝫ vtilem.

Alia confirmatio ad debitum Titulus. lxxxi.

Item etiā ꝙ nō ſolū fides xp̄iana eſt magis amabilis ⁊ deſiderabilis q̄ꝫ eiꝰ oppoſitū. ſꝫ etiā eſt publicata p̄dicta annūciata ⁊ p̄conizata ꝑ orbē vniuerſum. ꝑ hoīes etiā ſanctiſſimos oīs natōis. etiā credere nolētibus ſunt dānatōes eterne ꝓnoſticate. Et credentibꝫ eterna p̄mia ſunt ꝓmiſſa. Etiaꝫ ꝓ ꝯfirmatōe ⁊ ꝟitate fidei xp̄iane q̄ꝫ plures mortui ⁊ martyrizati ſunt volūtarie. Oppoſitū ꝟo fidei nō eſt p̄dicatū neqꝫ annūciatū ꝑ vniuerſū orbē cū cōminatiōe pene eterne. neqꝫ cū ꝓmiſſione vite eterne. neqꝫ etiā ꝓ ſuſtinēdo oppoſitū fidei mortui ſūt plures ⁊ deuoti viri. Etiam in ipa vixerūt īfiniti hoīes. nobiles ⁊ magnates laudabilit̄ ⁊ māſuete vſqꝫ ī finē. Oia ꝰ iſta ⁊ plura alia reddūt hoīeſ nō credēteſ neqꝫ affirmātes fidē xp̄ianā inexcuſabiles ⁊ culpabiles ⁊ vigorāt et ꝯfirmāt credētes ⁊ faciūt eos ſtabiles ī fide ⁊ oīno excuſabiles. Tutū eſt ꝰ ⁊ ſecurū ſtare in fide tā rōnabili in q̄ hō credit ſuā ꝑfectionē ⁊ bonū. ad qꝺ eſt factꝰ a deo ⁊ ordīatꝰ. ¶ Ecce ꝰ q̄lis cognitio generat̄ in nobis dū cōparamꝰ hoīeꝫ ad alias res inferiores ꝑ ꝯueniētiā ⁊ differētiā. qm̄ ex h̄ magꝭ cog̊ſcimꝰ noſmetipſos. ac nr̄am naturā ac debitū ⁊ obligationē. ⁊ ſic generat̄ ſcia de hoīe inq̄ntuꝫ homo eſt.

De cōꝑatione hoīs ad alias res ꝓut hō eſt ⁊ penes differētiā liberi arbitrij ꝑ qꝺ fit cognitio certiſſima de hoīe ⁊ opibus eiꝰ q̄ imediate ducūt hoīem in cognitionē dei. Titulus. lxxxij.

Q Uoniā autē cognitio de deo q̄ orit̄ ex ꝓpa natura eſt nobis certior ⁊ magis familiaris ⁊ placēs. iō q̄ntū poſſumus laborare debemꝰ vt cog̊ſcamꝰ naturā hoīs. ⁊ ꝑ nr̄am naturā quā intra nos h̄emꝰ cog̊ſcamꝰ deū ⁊ oīa de deo. qꝛ tūc ꝯgnitio ē nob̄ valde ꝓpinq̄ cū ē ītra noſ. Quāuis aūt multis modis ꝑ cōꝑatōeꝫ hoīs ad tres ḡdus īferiores cog̊uerimꝰ deū eſſe ⁊ ſuas ꝓꝑetates. tn̄ adhuc reſtat alius modus valde ſecurꝰ ⁊ groſſus. ⁊ q̄ ab oībꝫ poteſt videri faciliter ꝑ queꝫ naſcitur cognitio de hoīe ⁊ de opibus eiuſque vltra ducit in cognitionē dei certiſſimā. Iſte aūt modꝰ eſt ꝑ differētiā liberi arbitrij. Unde autē oīes res trium graduū inferiorū carent libero arbitrio Ideo oꝑantur ſua opera nō libere ⁊ voluntarie. ſed ex neceſſitate nature vel ex impetu. nec habent poteſtatē ⁊ dominium ſuaꝝ oꝑationū. nec cognoſcunt ſua oꝑa neqꝫ iudicāt de ſuis oꝑibus. nec ſciunt q̄d faciūt. ⁊ hoc eſt. qꝛ nō h̄n̄t liberū arbitriū. ſꝫ hō q̄ ē in q̄rto ḡdu ꝓpt̄ h̄ qꝛ hꝫ libeꝝ arbitriū. iō eſt dn̄s ſuaꝝ oꝑationū. Iō oꝑat̄ liber ⁊ ſic dn̄s ⁊ nō ex neceſſitate ⁊ p̄t iudicare de ſuis oꝑibꝫ ⁊ deliberare anq̄ꝫ faciat. Iſta ꝰ eſt generalꝭ differētia hoīs ex vna ꝑte ⁊ oīm aliaꝝ rerū ⁊ oꝑatōnū illaꝝ ex ꝑte altera. qꝛ hō inq̄ꝫtū hō oꝑat̄ ex libo arbitrio. ſꝫ alie res oꝑāt̄

Hō eſt dn̄s ſuarū oꝑationum

ex necessitate. Exinde sequit ꝙ opatões hoīs inqntū hoīs. mltū differūt ab opationibꝫ aliaꝝ reꝝ. ⁊ sūt alterius cōditōis ⁊ alteri⁹ nature. Nā opa hoīm sūt dignissima ⁊ nobilissima de sua nata eo qꝛ sunt facta cū deliberatōe ⁊ libtate volūtatꝫ. q̄ nō capit estimatōꝫ. ⁊ excedūt in dignitate sine mensura opa aliaꝝ reꝝ. Itēȝ ꝓpt̄ istam differētiā sequit ꝙ opa hoīs dicū-

Opera hoīs dicūt sua

tur sua. quia sunt sua potestate facta. sed opa aliaꝝ rerum nō sunt ipaꝝ reruꝫ que opantur. qꝛ poti⁹ agunt q̄ȝ agunt. Item sequitur ex hoc ꝙ opa hoīs imputātur

Imputāt sibi

homi. sed opa aliaꝝ rerum nō imputāt eis. Item ex ista differētia sequit ꝙ opa hoīs inqntū homo est sunt laudabilia ⁊

Sūt laudabilia

honorabilia vel vitupabilia approbabilia vel reprobabilia. ⁊ sunt remunerabilia ⁊ punibilia. Et iō iudicabilia ⁊ examinabilia. Uñ in hoīe remanet aliqđ qđ nō est opus. ſꝫ seqtur ad opus. ⁊ hoc est meritū vel demeritū seu culpa Ita ꝙ ipa opa postq̄ȝ sunt facta relinquūt ī homine meritū vel culpā. ⁊ hoc est iō. quia

Et sunt culpabilia

opatur cum libertate ac rōne vel volūtate. Sed opa aliaꝝ rerum nō habēt tales ꝓprietates eo quia nō sunt tales. ⁊ ideo opa hoīs ordināt hoīem vestiunt ac ornāt vel maculāt ⁊ viciant hoīem ꝓpter illud qđ remanet ex ipis. Ulteri⁹ qꝛ homo bene potest opari vel male. ⁊ hoc voluntarie. ⁊ ex hoc generat ⁊ remanet ī homine culpa seu premiū. Ideo vltra opa

Eis debet naturaliter p̄mium

homīs debet de iure nature aliqđ. scꝫ p̄miū vel pena qđ nō debet opibꝫ aliarū rerum. Uñ homo tenet opari inqntum poterit. qꝛ nō debet esse ociosus. qꝛ debꝫ implere mūdū suis opibꝫ. sicut alie res ꝯtinue ⁊ incessanter opant ⁊ nō sunt ociose. ⁊ tenet meli⁹ opari q̄ poterit sicut faciūt alie res. Naȝ ex hoc decorat vniuersum ⁊ totus ordo creaturarū. qꝛ nō ꝓpt̄ hoc habet libertatē. s. vt nō opetur. ſꝫ vt

Nō hꝫ li. arbi. vt ñ male opet

nō male opetur. qꝛ si ad hoc haberet liberum arbitriū vt male oparet tūc haberet illud ad suū malū damnū ⁊ ꝑditionē qđ absurdū est cogitare ī homīe. cū alie res id qđ habēt nō habent ad suū damnum ⁊ malū. sed eaꝝ ꝑfectionē. ſꝫ habet liberū arbitriū vt ꝯtinue ⁊ īcessanter bene opetur sicut alie res. et ꝙ ex illo libero arbitrio ꝯsequant p̄mia ⁊ retributōes q̄ in alijs rebꝫ nō possunt seq̄. qꝛ nō opant ex libertate. nam si hō nō opetur ociosus est ⁊ nō opatur ad qđ ordinat⁹ ē. ⁊ si male opatur tunc nō opat sicut alie res inferiores q̄ opant ex necessitate. Et si homo tunc facit ⁊ opatur mala. tunc vult mala opari ⁊ nō bona cū poterit ita bene bona facere sicut cetere res faciūt bona. ⁊ ergo ipe solus destruit ordinē creaturaꝝ ⁊ ledit ꝓpriaȝ naturā ⁊ diminuit bonū ꝓpriū ⁊ corrūpit seipsum. ⁊ ipe ꝑturbat armoniā totius vniuersi cui⁹ ipe p̄ncipalior ps extitit. Et ergo de iure naturali debet sibi vitupium ⁊ ꝯfusio. ⁊ si facit id qđ debet. tūc ornat ⁊ decorat ordinem vniuersi. ⁊ meret habere premiū ⁊ honorē. Et sic sunt q̄ttuor que sequuntur ad opa hoīs de natura sua ⁊ non ad

Quattuor nat̄alit sequūtur ad opera hominis

alia opa aliaꝝ rerum. scꝫ meritū ⁊ culpa pena ⁊ gloria. ⁊ est tanta obligatio vnius ad alterū ꝙ vnū nō potest sine altero esse. neq̄ȝ possunt separi. qꝛ p̄mo ad opa hominis postq̄ȝ sunt facta. sequitur vel culpa vel meritū. ⁊ postea ad culpā seq̄tur pena. ⁊ ad meritū premiuꝫ. Recolligendo igit om̄ia opa homīs inqntum homo est. inuenient tales ꝓprietates inseꝑabiles vltra opa aliaꝝ reruꝫ. scꝫ ꝙ dicuntur sua ⁊ imputant homī. ⁊ ex eis nascitur meritū vel culpa. ⁊ ideo eis debetur pena vel p̄miū. Et ꝓpterea sunt laudabilia vel vituperabilia. p̄miabilia vel punibilia. ⁊ si sunt bene facta sunt honorabilia vel dignissima. ⁊ si sunt male facta tunc sunt vitupabilia ⁊ rephensibilia. ⁊ vel decorant vniuersum vel deturpant. Et om̄es istas cōditiones habet ex sua radice. scꝫ quia sūt volūtarie et ex libertate facta. Ecce qualiter ex compatione homīs ad alias res penes differētiam liberi arbitrij generat et nascit magna cognitio et scientia de homīe inqntum homo ē. et ex opibus eius. Que vlterius inducet nos ad magnā dei noticiam et cognitionē infallibilē.

Hic oñdit q̄liter cognitio nūc habita de hoīe et opibꝫ ei⁹ ducit nos et faciat ascēdere ī dei ꝯgnitōeꝫ et suaꝝ ꝓpetatū.

Titulus.lxxxiij.

Q uoniā autez
hō inq̄ꝫtū hō. ē tal' nature ꝙ
facit opa sua talia. ad q̄ ꝺ na/
tura sua sequit᷑ meritū vel demeritū. et ꝑ
ꝯsequēs debet᷑ eis p̄miū vl' pena. ⁊ dicūt᷑
p̄mialia vel punibilia. ⁊ ꝑ cōseqns etiaz
iudicabilia vel examiabilia. Et qꝛ hō n̄
pōt remunerare inq̄ꝫtū hō ē. ⁊ cum opa
homis requirāt hoc. Ideo necesse est ꝙ
sit aliq̄s supra hoiez maior. q̄ possit hoc
remunerare vel punire. et corn̄dere sibi
ꝭm sua opa. Si em̄ nō eēt aliq̄s q̄ pos/
set hoc facere. sequeret᷑ ꝙ hō eēt frustra ⁊
inuanū. qꝛ opa eius essent frustra. qꝛ vl/
tra alia opa aliarum reꝝ sunt p̄mialia et
pūibilia. et si null' sit q̄ corn̄deat opibꝫ
suis p̄miādo. sequit᷑ ꝙ totū vniuersum
est frustra ⁊ inordinatū. qꝛ om̄ia inferio
ra seruiunt homi. et sunt ꝓpter hoiem. ⁊
homo ē ps p̄ncipalis vniuersi. Et si hō
est frustra. sequit᷑ ꝙ totuz residuū est fru/
stra. Et tn̄ videmus ad sensum. ꝙ om̄ia
inferiora vsqꝫ ad hoiem sunt ordinata.
et tn̄ homo non ordinauit illa. Sequit᷑
g̊ ꝙ etiā homo erit ordinatus. Et etiaz
sequit᷑ ꝙ aliq̄s rn̄debit homi ꝭm ei' na/
turā. Aliter eēt dare vacuū in vniuerso.
et maximū. imo totū erit vacuū. qꝛ ope
ra homis sunt vacua. q̄a de natura sua
sunt capacia p̄mij vel punitionis. Et si
eis hoc nō det᷑. tunc manebūt vacua. et
tn̄ vacuū eē ī natura ē impossibile. etiaz
ī mīmis rebꝫ. qꝛ citi' celū descēderet an/
q̄ꝫ hoc ꝑmitteret. Ex quo ergo ī mīmis
rebꝫ natura nō patit᷑. quomō ī maximis
patiet᷑. sicut sunt opa homis inq̄ꝫtū hō
est. Vn̄ videmus ꝙ ī natura cuilibet rei
correspōdet qꝺ sibi ꝓpriū est. et ꝓporti/
onabile ac debitū. qꝛ nihil remāet vacu
um. sed cuilibet rei correspōdet ꝭm suaz
naturā illud qꝺ exigit. Vt verbi gratia.
Rebꝫ visibilibꝫ correspōdet ocul' ad vi/
dendū. rebꝫ audibilibꝫ auris ad audien
dū. rebꝫ intelligibilibꝫ intellectus. et sic
de alijs. ⁊ hoc ē vt om̄ia ista nō fiāt fru/
stra talia. Quare ergo non sil'r corn̄det
rebꝫ p̄mialibꝫ p̄miator ad p̄miādū. ⁊ pu
nitor ad puniēdū. ⁊ rebꝫ iudicabilibꝫ iu
dex ad iudicādū. Et hoc vt merita ⁊ de
merita nō sint frustra nec ī vacuū talia.
hoc nō pōt pati ordo vniuersi. Ergo ne
cessario corn̄debit homi iuxta opa sua
aliq̄s p̄miator seu punitor maior hoīe.
Itē q̄a opa homis imputant᷑ homi. et
ideo si male agit ipse ē ī culpa illius ma/
li. et iā est ī eo culpa. ergo in culpa est ho
mo qn̄ male opat᷑. ⁊ qn̄ facit qꝺ non de/
bet facere sibi totū imputandū est. quia
potestatē faciēdi habet ⁊ nō faciēdi. Er
go postq̄ꝫ ē ī culpa. alicui fit offensa. ali/
cui fit iniuria q̄ est ī natura Ergo homo
statim alicui obligat᷑. dū ē ī culpa ligat'
debitor fit. qꝛ culpa inq̄ꝫtum culpa obli
gat hoiem de natura sua ad penā ⁊ facit
hoiem debitorē naturalit᷑. Et tot q̄t sūt
culpe. tot fiunt obligatōes ad penā. ⁊ h̄
impossibile ē aliter eē. Ergo de iure na/
ture hō remanet obligat' ad penā ꝓpter
culpā. Sequit᷑ ergo ꝙ aliq̄s est supior
homie. cui ē obligat' hō ꝓpter culpā. et
cui' fit debitor qn̄ male opat᷑. et etiā cuz
culpa nō possit remoueri nisi ꝑ veniā vl'
ꝑ solutōem pene. Et cū hō nō possit si/
bimet dare veniā de sua culpa. nec solue
re neqꝫ remittere debitū ꝓpriū. sequit᷑ ꝙ
aliq̄s est supra hoiem q̄ pōt hoc facere ⁊
dare vel remittere. Quia g̊ necc̄ario cul/
pa homis arguit et ꝯcludit deū eē. ⁊ sil'r
meritū homis arguit deū eē. Et ideo bo
nū argumentuz pōt formari ex isto. hō
p̄t peccare. g̊ de' est. Sil'r dicēdo. hō p̄t
bn̄facere ⁊ hr̄e merituz ergo de' est. Sic
g̊ opa homis inq̄ꝫtū hō est. necc̄ario cō/
cludūt aliquē eē maiorē supra hominez
qui sit p̄miator et punitor. remunerator
et retributor.

Q, sit aliq̄s p̄miator l' punitor operum homis.

Hoi rn̄det aliq̄s p̄miator

Q, ex opibꝫ homis
ostendit᷑ ꝙ ille qui est supra hoiem p̄mi/
ator et punitor. ē summe potēs. summe
sapiēs. sūme iustus.

Titulus. lxxxiiij.

E T qꝛ ad recte
et debite remunerāduz. et ad
dandum cuilibet opi qꝺ ꝭm
naturā suā ei debet᷑. necesse ē ꝙ oia opa
p̄ordinent᷑. examinent᷑. discutiant᷑. ac re
cte iudicent᷑. Aliter eēt inordinatio ⁊ cō
fusio ī vniuerso. qꝺ natura non patitur
Quia videmus ꝙ nobilior aia ē ī corpe

humano ꝙ̄ȝ in corpe asini.eo qꝛ ei debeꝛ
meritū.ꝓmiū ⁊ remuneratio.⁊ alteri nō
debeꝛ.Et qꝛ opa hoīs sūt magis vl' mi
nus remunerabilia.vel etiā magꝭ vl' mi
nus punibilia.ſm ꝙ cū ꝯplacētia maio
ri vl' miori fuerit facta.⁊ ſm maiorē vl'
minorē cognitōē.⁊ ſm ꝙ fuerūt magis
vel minꝰ bona.magis vel minꝰ etiā ma
la.Ideo neccē ē ꝙ ille q̄ debet ꝓmiare vel
punire.cognoſcat.diſcutiat ⁊ diſcernat
oīa opa hoīs.⁊ ꝙ pōderet ⁊ ꝙ nullo mō
poſſit falli.vt ſic recte ⁊ infallibiliꝛ iudi
cet.et hoc quātū ⁊ q̄le.⁊ vt oīa recte ⁊ iu
ſte iudicet.⁊ oīa ſint ꝓportionata.⁊ ī na
tura nihil inordinatū ſit.qd̄ eſſet ſi qd̄li
bet opus hoīs nō haberet qd̄ ei debereꝛ
Et iō neceſſe ē.ꝙ aliq̄s ſit q̄ habeat ple
nā ⁊ ꝑfectā cognitiōem de oīb₉ opib₉
humanis.⁊ clare et apte videat opa oīa
totiꝰ hūane nature.Silr̄ ſciat ⁊ cogno
ſcat oēs cogitatōes ⁊ deſideria hoīm.ac
etiā ꝟba.⁊ oīa interiora ⁊ exteriora.⁊ q̄a
opꝰ hoīs ſm intētionē faciētis ē magis
vel minꝰ ꝓmiabile vel punibile.ideo ne
ceſſe ē vt ille q̄ debet eſſe ꝓmiator vl' pu
nitor.ꝑfecte ⁊ clare cognoſcat oēs inten
tiōes ⁊ voluntates occultas oīm hoīm
Aliꝛ īpoſſibile eēt.ꝙ poſſet recte remūe
rare ſeu punire aliqd̄ opꝰ hominis.qꝛ to
tū oriꝛ ex intētōe ⁊ volūtate.Et iſta ē ra
dix ⁊ origo remuneratōis ⁊ punitōnis.
Et qꝛ iā oēs hoīes q̄ ſimul viuūt.etiā ſi
mul operanꝛ.Jō neceſſe ē ꝙ ſimul et ſe
mel etiā videat oīa opa oīm hoīm viuē
tiū.Et ſil'r etiā intentōes ⁊ volūtates et
deſideria ac ꝟba.⁊ nō ſolū oīm viuētiū
ſed oīm ꝓteritoꝝ.Quia neceſſe ē ꝙ nihil
obliuiſcaꝛ ſed oīa retineat ī memoria.vt
nō ſit aliqd̄ mīmū opꝰ.qd̄ n̄ habeat qd̄
ei debeꝛ.Cogitemꝰ ⁊ pēſemꝰ quātū eſſet
videre ⁊ cognoſcere opa.cogitatōnes ⁊
volūtates atq̄ȝ deſideria vniꝰ hoīs.a ꝑn
cipio ſue diſcretōis vſq̄ȝ ad finē vite ſue
⁊ plꝰ duoꝝ.⁊ adhuc plꝰ triū vel q̄ttuor.⁊
q̄d tūc miliū miliū.Si ḡ cogitemꝰ ⁊ pē
ſemꝰ q̄t miliū milia fuerūt hoīm.⁊ quot
adhuc ſūt.⁊ q̄t milia miliū fuerūt cogi
tatōes.tot miliū ⁊ volūtates.ꝟba ⁊ ope
ra.⁊ q̄d oīb₉ ill' de iure debetur.Ecce
poſſumꝰ ꝯcludere ꝙ ſapiētia ⁊ ſciētia il

Opꝫ ꝓmiatorē hr̄e oīm ꝯgnitōē

Q,videat oīa opa hoīm ſil'

lius q̄ ē ſupra hoīem.neceſſe ē ꝙ nō ha
beat mēſurā.⁊ ꝙ n̄ hēat ꝭminū.Eſt ḡ ſū
me ſapiēs.ſumme ſciēs.ſumme cogno
ſcēs.ac ſumme ⁊ ꝑfecte ac clariſſime oīa
vidēs.Sic ḡ oīa nuda et apta ſunt ocu
lis eius.⁊ nihil inuiſibile ē ī ꝯſpectu eiꝰ.
Eſt ḡ iudex ſapiētiſſimꝰ.ſciētiſſimꝰ.nul
lo mō fallibil'.et ideo ē eē.qꝛ hoc arguūt
et exigūt opa homīs d̄ eoꝝ natura inq̄ȝ
tū hō eſt.Uide ḡ ſcientiā dei infinitā.la
tiſſimā ⁊ ꝓfūdiſſimā.qꝛ h̄ requirūt ope
ra homīs vt recte ⁊ debite remūereꝛ aut
puniaꝛ.

Q,ē etiā ſumme potēs.

Titulus.lxxxv.

ET qꝛ ad remunerādū ⁊ punien
dū nō ſufficit rectū iudiciū.ne
q̄ȝ ſciētia aut ſapiētia.īmo etiaȝ
req̄riꝛ potētia.vt poſſit de factis dare et
retribuere cuilibet qd̄ ei debeꝛ.ac puni
re qd̄libet opꝰ ſm ſuā exigētiā.⁊ illd̄ qd̄
iuſte ē ſniatū poſſit etiā exeq̄.Et qꝛ opa
hūane naꝛe ſꝫ q̄ſi īfinita.iō req̄riꝛ īfinita
potētia ad remūerādū ⁊ ad puniēdū.et
etiā requirūt diuerſas maiores ⁊ mino
res retributōes ac penas.ſm ꝙ opa ſūt
magis bona vel magis mala.Jō neceſ
ſe ē ꝙ ille q̄ eſt ſuꝑ hoīem.nō ſolū oīa vi
deat ⁊ cognoſcat ⁊ iudicet.ſꝫ etiā ꝙ ha
beat pleniſſimā ꝑtātē remunerādi ⁊ pu
niēdi.vt ſic nihil remaneat irremūeratū
ſeu īpunitū ex ꝑte ſue īpotētie.qꝛ al's eēt
aliqd̄ inordinatū ⁊ vacuum ī vniuerſo.
qd̄ ē īpoſſibile.vt ſupiꝰ ꝓbatū ē.Eſt er
go ſūme potēs remūerator ⁊ punitor.qꝛ
h̄ exigūt opa hoīs inq̄ȝtū hō ē cui nihil
pōt reſiſtere.

Q,etiā ē ſūme iuſtus.

Ti.lxxxiiij.

Titulus.lxxxvi.

QUia aūt nō ſufficit hr̄e ſciam et
ſapiam ad recte iudicādū et di
ſcernēdū.ac habere potētiā niſi
etiā habeat bonā volūtatē ad h̄ recte vo
lēdū.Et ꝑ ꝯſeq̄ns ꝙ habeat ſūmā et re
ctiſſimā iuſticiā.vt ſic velit iuſtiſſime ⁊
equiſſime dare cuilibet qd̄ ſuū eſt.⁊ ꝙ ei
debeꝛ ꝑ iuſticiā.nec ſit acceptor ꝑſonaꝝ
ſꝫ retribuat ⁊ puniat ſm merita ⁊ deme
rita.vt nullū bonū relinq̄t n̄ remūeratū
neq̄ȝ nullū malū īpunitū.Eſt iō neccē ꝙ
hēat iuſticiā īflexibilē ⁊ īuariabilē.incō
uertibilē ⁊ īmutabilē,aliꝛ ordo vniuerſi

periret. qđ fieri nõ põt. Est ğ summe iu-
stus remũerator ⁊ punitor. ¶ Recolligẽ
do igit̃ oīa dicam⁹. q̄ hõ inq̄ꝫtũ hõ hꝫ li
berꝫ arbitriũ. ꝑ qđ facit opera meritoria
seu demeritoria. Et iõ necesse ẽ q̄ i natu
ra sit aliq̄s p̃miator vel punitor. Et etiã
q̄ iudex sit sũme sapiẽs. sũme potẽs. sũ-
me iustus. Sũme sapiẽs. vt ꝑ suã igno
rantiã nihil maneat indiscussũ. Sũme
potẽs. vt ꝑ suã ĩpotẽtiã nihil maneat ir
remuneratũ seu ĩpunitũ. Sũme iustus
vt ꝑ suã volũtatẽ corruptã nihil mane-
at indeterminatũ. Sed totũ qđ libero
arbitrio est ↄmissum. ꝑfectã ⁊ ↄpletã ha
beat recõpẽsã. hoc aũt clamat totũ vni
uersũ. cui⁹ hõ p̄ncipalior ps existit. Et
etiã opa hoīm h̄ requirũt. q̄ volũt habe
re debitũ. s. penã vel premiũ.

¶ Q, necesse sit q̄ sit vnus premiator ⁊
punitor et nõ plures. nec nisi vn⁹ iudex.

¶ Titulus. lxxxvij.

AT q2 oīa opa homĩs sunt remu
nerabilia seu punibilia. ⁊ hoc ex
vna et eadẽ radice. s. q2 ꝓcedunt
ex libero arbitrio. qđ ẽ vni⁹ et eiusdẽ na-
ture ĩ oĩmib9 homĩb9. Quia etiã oīa opa
debẽt rectissime remũerari seu puniri. et
nullũ debet relinq̄. ⁊ si essent plures p̄n-
cipales remuneratores ⁊ punitores seu
iudices. eẽt inordinatio ⁊ ↄfusio maxi-
ma ĩ remunerãdo ⁊ puniẽdo. et opa ho-
mis non possent recte p̃miari ⁊ puniri.
nec examinari ⁊ iudicari. Vñ oпteret q̄
tantã potestatẽ haberet vn⁹ sicut alter. ⁊
tantã sciẽtiã seu sapiẽtiã. potestatẽ ac iu-
sticiã ac volũtatẽ sicut alter. ⁊ qđ vn⁹ sci
ret alter sciret. ⁊ semꝑ eẽnt cõcordes. sꝫ h̄
nõ põt esse. q2 h̄ repugnat nature q̄ plu-
res sint. q2 si essent plures. ⁊ q̄libet habe
ret potestatẽ distinctã ab alio. et scientiã
et voluntatẽ. possent esse discordes. Et
etiã eẽt sup̄fluitas ĩ natura. ⁊ sic opa hu
mana nõ possent recte seu debite ordia-
ri ⁊ iudicari. ¶ Sic ergo opa homĩs in
q̄ꝫtũ hõ est. requirũt et exigũt tm̃ vnũ p̃
miatorẽ ⁊ punitorẽ ac iudicẽ. q2 aliter es-
set impossibile q̄ haberẽt qđ eis debere
tur ꝑ iusticiã. ⁊ vniuersũ eẽt inordinatũ
nec posset stare. Et etiã q2 liberꝫ arbitri-
um esset eiusdẽ ⁊ vnius nature ĩ oĩmib9
homĩb9. qđ est radix ⁊ origo retributio-
nis meriti et demeriti. quia requirũt tm̃
vnũ et eũdẽ retributorẽ ac iudicẽ ⁊ nõ
plures. ¶ Q, p̄ncipalis remũeratio
homĩs inq̄ꝫtũ homo. est intellectualis.
spũalis ⁊ inuisibilis ⁊ nõ corꝑalis.

¶ Titulus. lxxxviij.

QUia aũt opa homĩs sunt remu
nerabilia ⁊ punibilia ꝓpter libe
rũ arbitriũ. qđ est causa et radix
remuneratõis ac punitõis. Et cũ hõ sit
homo ꝓpter liberꝫ arbitrium. ⁊ ꝑ hoc se-
parat̃ a bestijs. Silr̃ cũ liberũ arbitriũ
sit intellectuale. spũale ⁊ inuisibile. ⁊ nul
lo mõ corꝑale. nec sensibile neq̄ꝫ visibi-
le. sequit̃ q̄ p̄ncipalis remuneratio aut
punitio homĩs inq̄ꝫtũ hõ est. debet etiã
esse intellectualis. spũalis et inuisibilis. ¶ Hoĩs re
⁊ nullo mõ corꝑalis neq̄ꝫ sensibilis neq̄ꝫ munera
visibilis. q2 remuneratio corñdet radi- tio ẽ inui-
ci. q̄ nõ est corꝑalis. postq̄ꝫ tota radix vñ sibilis
orit̃ meritũ est spũalis. nec etiã remune
rare dꝫ esse corꝑale. q2 nullũ corꝑale põt
cõꝑari ad intellectuale ⁊ ad spũale. neq̄ꝫ
oẽs res corꝑales possent satisfacere vni
rei opate homĩs inq̄ꝫtũ homo ẽ. si iuste
dꝫ remunerari. Sic ğ op⁹ hoĩs inq̄ꝫtũ
hõ est. requirit remuneratiõnẽ ĩtellectu-
alẽ ⁊ spũalẽ. ⁊ silr̃ de punitõe hoĩs inq̄ꝫ-
tũ hõ est. q2 sua p̄ncipalis punitio ẽ spũ
alis. intellectual' ⁊ nõ corꝑalis. Quia re
muneratio hoĩs dꝫ recipi ĩ hoĩe. et eẽ in
hoĩe ⁊ nõ extra hoĩem. ideo est necesse q̄ ¶ Remũe
remuneratio homĩs inq̄ꝫtũ hõ ẽ. recipi- ratio dꝫ
atur ĩ libero arbitrio a q̄ orit̃ meritũ. et recipi ĩ
necesse ẽ q̄ ĩ libero arbitrio sit capacitas libo ar-
p̃mij ad p̃miũ. ⁊ ideo cũ liberꝫ arbitriũ bitrio.
ↄp̄hẽdat volũtatẽ ⁊ intellectũ. sequit̃ q̄
p̄ncipal' remuneratio homĩs inq̄ꝫtũ hõ
est. est in ipsa volũtate ⁊ intellectu. et per
ↄseq̄ns tota capacitas p̃mij p̄ncipalis.
Ergo totũ qđ debet̃ hoĩ inq̄ꝫtũ hõ ẽ. est
ex suis opib9 in bonũ et remuneratõ vo
lũtatis ⁊ intellect⁹. Sequit̃ etiã q̄ p̄nci
pale bonũ hoĩs inq̄ꝫtũ hõ ẽ. ẽ bonũ ĩtel-
lectuale ⁊ volũtatis. ⁊ ꝑ ↄseq̄ns malum
hoĩs inq̄ꝫtũ hõ ẽ. ẽ malũ intellect⁹ ⁊ vo-
lũtatis. Exinde seq̄t̃ q̄ diuitie et thesau
ri hoĩs inq̄ꝫtũ homo ẽ. sunt intellectua-
les ⁊ inuisibiles. ⁊ nõ sensibiles ꝑ aliquẽ

Regnū ꝛ diuitie hoīs sūt spūalia.

sensu͂m corꝑalē. Et etiā sequit̄ ꝙ regnū homis inq̄ꝫtū hō est. ē etiā intellectuale ꝛ nō corꝑale. Et q꞉ liberꝝ arbitriū abstinet vel abstrahit a loco et tempore. et nō subijcit̄ eis de natura sua. nec ē temꝑale

Nō ē tēporale

neq꞉ locale. sequit̄ etiā ꝙ bonū hoīs inq̄ꝫtū homo ē. nō est temꝑale neq꞉ locale. neq꞉ diuitie homīs sunt temꝑales neq꞉ locales. ꝛ ideo sunt extra tp̄s et extra locū. ꝛ ergo nō fluunt a p̄senti in futuꝝ. neq꞉ p̄tereūt. sed semꝑ manēt in codeꝫ statu. ꝛ ideo eterne ꝛ immutabiles. ac incorruptibiles ꝛ fixe. Et exinde sequit̄ ꝙ bonū homīs inq̄ꝫtū hō est. nō ꝯsistit in aliquo qđ sit ꝯmune homibꝫ ꝛ bestijs. ꝛ iō

Bonū ꝛ malum hoīs nō ꝯsistit in aliq̊ corporali.

nō ꝯsistit ī aliqua re q̄ pōt videri oculis corꝑalibus. neq꞉ audiri. neq꞉ tāgi. neq꞉ odorari. neq꞉ gustari. neq꞉ etiā imaginari ī aliqua re lata. lōga seu ꝓfunda. nec extēsa extēsione corꝑali. Et ꝑ ꝯsequēs bonū hoīs nō ꝯsistit ī aliq̄ corꝑali delectatiōe. Et sicut dictū ē de bono. ita sılr̄ dicendū ē de malo homīs inq̄ꝫtū hō est ꝙ suum malū sit aliqđ qđ ꝯmune nō sit cū bestijs. Et ideo malū homīs inq̄ꝫtū homo est. nō cōsistit in aliqua re sensibili ꝑ aliquē sensum corpis. ꝛ ꝑ ꝯsequens nō est in pena corꝑali Sic igit̄ cōcludēdo dicamus. ꝙ p̄ncipalis remuneratio homīs ꝛ etiā punitio inq̄ꝫtū hō. est intellectualis. spūalis ꝛ inuisibilis. nec ꝑ aliquē sensuꝫ corporalē app̄hēsibil̄. Quia quale est liberū arbitriū. necesse est ꝙ talis sit remuneratio. et talis punitio.

Q̄, ꝑ p̄dicta oīs hō pōt certitudinaliter cognoscere quā legē debeat tenere.

Titulus.lxxxix.

Et q꞉ remuneratō p̄ncipalis homīs inq̄ꝫtū homo est. est intellectualis. spūalis et inuisibilis. et

Ti.lxxxviij.

nullo mō corꝑalis neq꞉ visibilis. vt iaꝫ ꝓbatuꝫ est. sequit̄ necessario ꝙ omīs lex seu secta. q̄ ponit p̄ncipale bonū hoīs. et p̄ncipalē remuneratōem in rebꝫ corꝑalibus. visibilibꝫ ꝛ sensibilibꝫ. ꝙ tal̄ sit mēdosa. falsa ꝛ deceptiua. et ꝙ illa est cōtra hoīem inq̄ꝫtū hō est. et tales hoīes tenētes talē sectā seu legē sunt decepti. ꝛ querūt vanitatē ꝛ mēdaciū. ꝛ oēs sunt ꝑditi. et quicūq꞉ incepit talē legē. decipit seipm̄. ꝛ fit deceptor alioꝝ. Et oppositūꝫ possum⁹ ꝯcludere. ꝙ illa lex q̄ ponit p̄ncipale bonū hoīs. ꝛ p̄ncipalē remunerationē ei⁹ ī rebꝫ intellectualibꝫ. spūalibꝫ ꝛ inuisibilibꝫ ac eternis. et q̄ magis elōgātur a corꝑalibꝫ rebꝫ ꝛ a delectatōibꝫ corꝑalibꝫ. ꝙ talis lex ē sctissima. verissima. ac saluberrima. ꝛ talis est lex homīs inq̄ꝫtū hō est. Et ideo sequit̄. ꝙ oēs hoīes tenētes talē legē. sunt ī veritate. ꝛ tēdunt ad veꝝ bonuꝫ. ꝛ ad veras diuitias. et ad veros thesauros. Et sequit̄ ꝙ tal̄ q̄ fundauit ꝛ instituit talē legē. ꝙ fuit ver⁹. sāctus. ꝑfect⁹. sine dolo ꝛ sine fraude. diligens bonū homīs inq̄ꝫtū homo ē. et cognoscēs veꝝ bonū hoīs. Ex h̄ sequit̄ ꝙ q̄libet hō pōt certitudinalit̄ cognoscere quā legē dꝫ tenere. ꝛ ī q̄ debeat viuere.

Q̄, opera homīs deus nō statim remunerat. neq꞉ punit sed expectat.

Titulus.xc.

Quoniaꝫ autē ex libero arbitrio tāq꞉ a radice. orit̄ meritū vel culpa. et ex merito sequit̄ p̄miū. ꝛ ex culpa pena. q̄a si tollis liberꝝ arbitriū. etiā tollis culpaꝫ et p̄miū. penā ꝛ meritū. nā totū bonum homīs inq̄ꝫtū homo ē. est habere meritū. ꝛ totū malū homīs ē habere culpaꝫ. et ex meritis suis nascit̄ p̄miuꝫ. ꝛ ex culpa pena. ideo quanto hō plura hꝫ merita tāto etiā plura habet p̄mia. et suū bonū plus crescit. Et ideo sequit̄. ꝙ nō sta- Nō statim punit̄ vel remūerat̄ hō.
tim dū bonū op⁹ est factū. ꝙ finali retributōe remuneret̄. q꞉ tūc amplius hō nō posset hīc alia p̄mia seu merita. sed eēt finalis retributio. sed q꞉ homo pōt continue accumulare merita. debet expectari totalis remuneratio omniū meritoꝝ vsq꞉ in finē. vt simul remuneret̄ de omnibus ꝛ totū premiū recipiat simul. Rursus etiā si statim homo dū habet culpaꝫ puniret̄ punitōe finali. et pena sibi debita. ꝛ statim fieret executio et iudiciū. iaꝫ esset totaliter ꝯdēnatus ꝛ ꝑditus. ꝛ non posset ampli⁹ reparari neq꞉ restaurari. Et Pctōr ē expectādus.
q꞉ hō q̄ꝫdiu viuit ē ꝯuertibil̄ d̄ malo in bonū. ꝛ d̄ bono ī malū ex ꝑte liberi arbitrij. ꝛ si male opat̄⁹ ē. p̄t cognosceꝛ culpā

et malū suū. ꝛ reuocari ad bonū. et h̄ nō
ē impossibile. ideo ipse ē expectād⁹. siue
lit se ad bonū op⁹ ꝯuertere. ꝛ relinq̄re vi/
am malā. Et hāc expectatōez req̄rit na/
tura liberi arbitrij. nō ex merito. qꝛ ei nō
debet̄ ex merito nisi punitio. sed qꝛ ex eo
ꝙ īmutari pōt ꝛ ꝯuerti. Et ideo necesse
ē iudicē punitorē eē misericordē ad expe
ctandū. vt nō statim iudicet ac puniat.
ac finalē sniam det. qꝛ meli⁹ est hoiez sal
uari q̄ȝ ꝯdēnari. Sic ꝙ natura hoīs ex ꝑ
te liberi arbitrij exigit talē remunerato/
rē et punitorez. q̄ neq̄ȝ statim remuneret
neq̄ȝ puniat statiȝ. sed semꝑ respiciat ad
bonū et ad meli⁹ homīs ipsius. ꝛ ꝑ ꝯse/
quēs est sūme misericors. qꝛ ꝑcitꝛ expe/
ctat hoiez. si velit suā malā vitā relique/
re et facere bonum.

Probat deū esse miseri/cordem

Q, ex opib⁹ hoīs ostēdit̄ duas eē ꝑn
cipales ciuitates. ꝛ ꝑpetuas habitatōes
hoim. ꝑadisum ꝛ infernū. Ti. xci.

Quāuis autez oēs hoīes sint eiusdē nature
et ꝯueniant ī libero arbitrio.
tn̄ qꝛ libeꝝ arbitriū pōt tēdereꝛ ire ꝑ du
as vias. et duo itinera ꝯtraria et oppo/
sita ad inuicē. qꝛ p̄t ire ꝑ viā meriti ope/
rādo bonū. et ꝑ viaȝ culpe male oꝑando
vel stare ociose. et qꝛ meritū ꝛ culpa sunt
vie repugnātes ad inuicez. nec p̄nt siml'
esse in eodē. Et exinde sequit̄ ꝙ homīes
p̄nt diuidi. separi. et esse ꝯtrarij ac inimi
ci inter se. qꝛ quidā p̄nt ire ꝑ viā meriti.
et quidā ꝑ viaȝ culpe. Et qꝛ nō sunt nisi
iste due vie in homīb⁹ ꝯtrarie. ideo tota
natura hūana nō pōt diuidi. nisi in has
duas ꝑtes ꝯtrarias. et ī has ꝯgregatio/
nes. Et qꝛ ꝑs hoim q̄ ambulat ꝑ viam
culpe et opeꝝ puniēdoꝝ. ꝯtrariat̄ et ini/
micat̄ inq̄ȝtū pōt alteri ꝑti hoim. q̄ am/
bulat ꝑ viā meriti et opeꝝ remunerādo/
rū. ideo necesse ē ꝙ iste due ꝑtes ab inui/
cē ꝑpetue sepent̄ tali elongatōe et distan
tia locali qua nō possit eē maior. vt sicut
elōgant̄ ꝑ volūtatē ꝛ culpā et meritū elō
gatōe q̄ nō pōt eē maior. ita etiā elōgent̄
distātia locali q̄ nō pōt eē maior. Talis
eīn̄ sepatio debet̄ eis ex eoꝝ ꝑpria natu/
ra. Neq̄ȝ eēt ꝯueniēs remūeratio. nisi fi

eret ista sepatio local'. qꝛ mal' debet̄ sepa
tio a bonis. et bonis debet̄ sepatio a ma
lis. et ideo de⁹ q̄ ē p̄miator et punitor. ac
rectissim⁹ iudex. dȝ separe finaliter istas
duas ꝑtes hoim ab inuicē maiori sepa/
tiōe q̄ possit esse. Et ideo qꝛ sepatio loca
lis maior q̄ possit esse. ē ꝙ vna ꝑs ponit̄
sup̄ oēs celos. et sup̄ oīa loca. et alia
ꝑs ponat̄ ī medio terre. Un̄ circūferen
tia et centꝝ distāt sūme. Et qꝛ mediū ter
re ē centꝝ mundi. ideo vna ꝑs dȝ ibi ha
bitare. ꝛ alia ꝑs hoim dȝ habitare supra
circūferentiaȝ vltimi celi. Et habitabūt
ibi ꝑpetue. qꝛ tal' habitatio ꝯuenit vtri/
q̄ȝ ex ꝑpria natura. Itē qꝛ remuneratio
bonoꝝ opeꝝ et punitio maloꝝ. dȝ fieri ī
distinctis locis ꝛ ꝯgruis. ideo debēt esse
due habitatōes et due ciuitates sepate ꝛ
opposite. Sic igit̄ ex opib⁹ concludere
possum⁹ duas eē ciuitates ꝑncipales et
ꝑpetuas habitatōes oīm ab īuicē disti/
ctas localiter. quaꝝ vna vocat̄ ꝑadisus
et altera infern⁹. In quaꝝ vna nō est ni
si veꝝ ꝛ puꝝ bonū homīs inq̄ȝtū hō est.
in alia nō debet esse nisi malū totū hoīs
et verū malū ipsi⁹. In vna sola p̄miatio
bonoꝝ opeꝝ. in alia sola punitio ꝛ pena
maloꝝ operū. Et sic possum⁹ cōcludere
eē tria loca. Un⁹ ē loc⁹ bn̄ oꝑandi ꝛ me/
ritorie vel male et culpabilit̄. ꝛ ī illo loco
ꝓ nūc sum⁹. Alia duo loca sūt remūera/
tōis ꝛ punitōis. quoꝝ vn⁹ ē altissim⁹. et
ali⁹ ē ꝓfūdissim⁹ De loco ꝟo purgatorij
alibi dicet̄.

Probat infernū esse ī me/dio tre

Tria lo/ca hoiz.

Infra ti. clxiiij

Q, etiā ex opib⁹ hoīs in
q̄ȝtū hō ē. ostēdit̄ imortalitas ꝛ ꝑpetui/
tas liberi arbitrij. Titulus. xcij.

Et qm̄ ex opib⁹ hoīs inq̄ȝtū hō
ē. nascit̄ meritū vel culpa. quib⁹
debet̄ punitio vl' p̄miū. ꝛ cū hō
q̄ȝdiu viuat acq̄rat meritū vl' cupā. ꝛ de
ill' nō recipit retributōes nec punitiōes
dū viuit. ꝛ ordo vniuersi nō patit̄ ꝙ ali
q̄d q̄ȝtūcūq̄ȝ modicū remaneat irremu/
neratū neq̄ȝ īpunitū. iō necesse ē ꝙ rema
neat libeꝝ arbitriū qd̄ fiat radix merito
rū ꝛ culpaꝝ. vt recipiat debitū ꝛ rectā re
tributōez siue punitōȝ. qd̄ fieri n̄ posset
nisi remanerꝫ libeꝝ arbitriū. Un̄ cū cul
pa vel meritū remanet p⁹ mortē. necēe est
etiā ꝙ maneat libeꝝ arbitriū ī q̄ ē culpa

Infra ti/tu. ccx/vij.

Rō pri/ma.

vel meritū.⁊ cui debeᷓ punitio vľ retbu
tio.⁊ i q̄ ē capacitas p̄mij vel punitōis.
Ratō secunda ¶ Itē etiā.q̄ meritū posset ēē ppetuū.et
etiā culpa ppetua. q̄ tādiu aliq̄d durat
q̄diu nō ē destructū.ſ nulla res destrui
tur nisi p suū ɔ̄riū.ḡ meritū non pōt de
strui nisi p culpā.neq̄ culpa nisi p meri
tū.Si ḡ meritū postulat p̄miū.et q̄ nō
d̄struiᷓ nisi p culpā eiꝰ ɔtrariū.sequiᷓ q̄
q̄diu nō ē culpa.manet meritū ⁊ p̄miū.
et qn̄ meritū suscipit p̄miū.tūc pficiᷓ.q̄
vnū ɔplet ⁊ pficit aliud.Et sic sequiᷓ q̄
meritū hoīs inq̄tū hō est.ē ppetuū qn/
tū ē de se.nec pōt destrui nisi p culpā.ſ
culpa nō pōt esse q̄diu meritū ē.tn̄ me/
ritū semp ē dū ē ɔiūctū cū p̄mio.quia
vbi p̄miū ē.nulla pōt esse culpa.ergo ad
huc sequiᷓ.q̄ p̄miū est ppetuū.⁊ p ɔse/
quēs liberꝝ arbitriū i quo ē meritū.Si/
miliᷓ q̄ culpa nō pōt destrui nisi p meri
tū.q̄ pena seu punitio nō destruit cul/
pā.nec delet.īmo eā ɔplet et pficit.q̄ pe
na ei debeᷓ.et hoc ē suū ɔplemētū.iō dū
culpa recipit suā penā.nō destruiᷓ.sed
īmo manet.⁊ ē ɔiūcta cū pena sicut ma/
teria cū sua forma et suo ɔplemēto.Da/
re eīn̄ debitā penā nō ē destruere culpā.
q̄ culpa ⁊ punitio ɔcordāt.q̄ vnū nō
pōt destruere aliud.Culpa eīn̄ nō deleᷓ
nisi p veniā.⁊ venia nō debeᷓ nisi merē/
ti ⁊ petēti eā.⁊ nullus mereᷓ veniā nisi a
culpa habeat absolutōem.⁊ semp impu
taᷓ donec p ɔtrariū expellaᷓ.ſ.sicut gene
rata ē culpa volēdo.ac sic volūtarie itra
uit ⁊ libere cū ɔplacētia.ita nolēdo.dis/
plicēdo.libere ac voluntarie expellaᷓ.et
etiā odio habeaᷓ.⁊ tūc veniam merebiᷓ
Aliter semp manebit culpa.⁊ imputabi
tur.et ideo pōt esse ppetua.⁊ maxime.q̄
nō pōt post mortē deleri.et p ɔseqnens
Tercia rō. liberꝝ arbitriū ē ppetuū.¶ Itē punitio
manet q̄diu culpa manet.q̄a punitio n̄
destruit culpā.sed punitio nō pōt esse si/
ne illo q̄ puniᷓ.ergo si punitio pōt esse p
petua.liberū arbitriū pōt esse ppetuum
q̄d puniᷓ.Sicut eīn̄ sequela infirmita/
tis manet q̄diu ipsa infirmitas manet.
et infirmitas manet q̄diu eiꝰ causa ma/
net.ita punitio et pena.q̄ est dolor ac se/
quela culpe.manebit q̄diu culpa mane
bit.Siľ e est de merito ⁊ p̄mio.q̄ tādiu
manebit p̄miū q̄diu manebit meritū.
sed meritū pōt sp manere.q̄ nō destruiᷓ
nisi p culpā.Sed si p̄miū semp manet.
semp etiā manebit ille q̄ p̄miaᷓ.q̄ p̄miū
esse nō pōt sine p̄miato.sed hoc ē liberū
arbitriū.ergo liberꝝ arbitrium pōt semp
manere.⁊ semp manet.⁊ ē ppetuū.⁊ na/
tura sua est talis.Ordo ergo est.q̄ liberꝝ
arbitriū vel bn̄ opaᷓ.vel male.vel est oci
osum.Et exinde sequiᷓ p̄miū ⁊ meritū.
culpa et punitio.Et sic necesse ē liberū
arbitriū i eternū manere p̄miatū vel pu
nitū.et esse i p̄mio vel i pena.Nec est da/
re aliā viā mediā p quā posset ambula/
re vel fugere.¶ Ecce igiᷓ q̄liter hō inq̄n/ Cōcludit.li.arbi.ēē immortale
tū hō est.ex pte liberi arbitrij ostēdiᷓ cla
rissime ēē imortaľ et ppetuꝰ.⁊ p ɔseq̄ns
intellectꝰ ⁊ voluntas sūt imortales.q̄ ip
sum liberꝝ arbitriū ɔstituūt.⁊ p ɔsequēs
aīa homīs ē immortalis ⁊ ppetua.et vi/
uēs mortuo corpe.¶ Tractare aūt d̄ for
ma et qualitate p̄mioꝝ et penaꝝ.⁊ d̄ for/
ma iudicādi i speciali.nō ē p̄sentis intē/
tiōis.sed sufficit generaliᷓ ostēdisse ea q̄
dicta sunt de hoīe ⁊ de deo.Ostēsum est
etiā.qualiter compando hoīe ad alias
res p differentiā liberi arbitrij.nasciᷓ ve
ra ⁊ magna cognitio de homīe ⁊ de opi
bus eius.que ducit nos i cognitōē dei
infallibilē ⁊ ppinquā.Et i ista d̄rn̄a ge/
nerali liberi arbitrij.fundaᷓ tota cogni/
tio de homīe inq̄tū homo est i generali.
Optimū est ergo se exercitare i ista ɔpa/
tione p differentiā generalē.

¶ De ɔpatiōe homīs ad oēs res triū
graduū inferioꝝ.penes d̄rn̄tiā spālē et
modū differēdi singularē.nulli rei iferi/
ori cōicatū.et ē vltima ⁊ finaľ ɔpatio in
q̄ ɔpleᷓ scīa hoīs. ¶ Titulus.xciij.

Postq̄ visum

ē d̄ ɔpatōe hoīs ad alias res
p d̄rā ⁊ modū differēdi gene
ralē.q̄ erat ps ipsiꝰ ɔpatōis.ex q̄ ɔpatōe
ortꝰ ē magnꝰ fructꝰ.nūc restat ɔsiderare
scd̄a ptē istiꝰ ɔsideratōis.q̄ ē d̄ ɔpatiōe
hoīs ad alias res.penes d̄rā et modū
differēdi spālē.Et ista ē finaľ ⁊ vltia cō/
patio de q̄ extrahiᷓ vltimꝰ fructꝰ ⁊ finaľ.

Ti. xciiij. ⁊ xcv. Q₃ hō cognoſcit ſe habere qđ h₃

⁊ totū ꝯplemētū hoīs. ⁊ ſic erit ꝯpleta đ
hoīe noticia. ¶ Pria eñi dr̃ia ⁊ ꝑm⁹ mo
dus differēdi fuit generał et cōis. ⁊ fuit
ꝑ hr̄e. ⁊ iſte mod⁹ ꝯuenit oīb₃ reb₃ ⁊ oīb₃
ḡdib₃. q̇a ꝗlibet grad⁹ differt ab alio. q̄
h₃ aliquā dignitatē ſuꝑ aliū. et īfra aliū
gradu₃. Siłr vna res differt ab alia. q̄
h₃ aliquā naturā. aliquā ꝑfectōem quā
nō h₃ alia. Et tał mod⁹ differendi nō ſo
lū ꝯuenit homī ſed oīb₃. Sicut eī hō
hab₃ dignitatē ſuꝑ alias res. ita alie res
hn̄t dignitate₃ ſuꝑ res alias inferiores.
ſicuti aīalia hn̄t dignitatē maiorē q̄₃ ar
bores. ⁊ arbores q̄₃ lapides. ⁊ auꝝ q̄₃ ar
gentū. et ignis q̄₃ aq̄. et ſol q̄₃ luna. et lu
na q̄₃ ſtella. ¶ Sʒ ē vn⁹ ali⁹ mod⁹ differē
di ſpālis. q̇ ſolū ꝯuenit homī. ꝑ quē mo
du₃ ſpāliter hō differt ab oīb₃. Et iſte
mod⁹ nō ē ꝑ hr̄e. ſed ꝑ cognoſcere ſe ha
bere. Oēs eñi res inferiores hoīe habēt
ſuas dignitates. ac ſuas naturas ⁊ ꝑfe
ctōes a ſuo ꝯditore. et vna pl⁹ q̄₃ alia. ⁊ ē
nobilior alia. ſed tñ q̄₃uis habeāt. tñ nō
cognoſcūt ſe hr̄e. nec pn̄t coḡſcere ſe ha
bere qđ hn̄t. nec q̇d eſt illud qđ hn̄t. nec
quātū valet. nec cognoſcūt ſe eē ī illo ḡ
du ī q̄ ſūt. neq₃ in illa dignitate neq₃ pul
critudīe ī q̄ ſūt. Quia aīalia bruta nō co
gnoſcūt q̄ntū ipſa acceperūt vltra arbo
res đ dignitate. neq₃ arbores cognoſcūt
quātū ipſe acceperūt pl⁹ de dignitate et
nobilitate q̄₃ lapides et elemēta. et ſic de
oīb₃. ſed ſol⁹ hō h₃ hoc ſpāliter. et acce
pit de ſuo ꝯditore. ꝙ ñ ſolū h₃ excellētiā
et dignitate₃ ſuꝑ oīa alia. imo accepit
illud cū quo pōt cognoſcere ſe hr̄e tale₃
dignitatē. Ꝓ ō ḡ nō ſolū plus ⁊ maiore₃
dignitatē habet. ſed etiā cognoſcit ſe ha
bere et accepiſſe plus et maiorem digni
tatem q̄₃ alie creature. Et ſic habet pl⁹.
et cognoſcit plus ſe habere. et etiam co
gnoſcit ꝙ alie res nō cognoſcūt ſe habe
re id quod habēt. et cognoſcit ꝙ ipſe ſo
lus eſt qui cognoſcit. et ſuā excellentiā ⁊
aliaꝝ reꝝ. Accepit etiā ſolus ꝙ pōt iudi
care ⁊ diſcernere int̄ meliores res ac peio
res. nobiliores ac viliores.

¶ Generalis dr̃ia hoīs ad alias res.

¶ Spēał dr̃a hoīs ad alias res.

¶ Hō cognoſcit ſe habere qđ h₃.

¶ Q₃ in iſta dr̃ntia ⁊ mō differēdi cōti
nent̄ q̄nq₃ grad⁹ ad inuicē ordinati.

¶ Titulus. xciiij.

Vt autē dicta dr̃a hoīs ad alias
res magis clare videat̄. cōſide
rabim⁹ q̄nq₃ ḡd⁹ ordīatos q̇ int̄
ſe ꝯtinēt̄ ī ꝑdicto mō differēdi. vel ſunt
colligati cu₃ eo. Prim⁹ grad⁹ ē. ſ. hr̄e ali
quā ꝑfectōem. vel hr̄e eſſe. vel viuere ⁊c.
Scđs ē cognoſcere ſe hr̄e. ⁊ cognoſcere
etiā q̇d alia habēt. Terci⁹ gradus eſt co
gnoſcere. ꝙ a ſeipſo nō h₃ hoc qđ h₃. ſed
ab alio h₃ ⁊ accepit ħ qđ h₃. ⁊ ꝙ alie res
nō hn̄t a ſeipſis. nec ab ipſo qđ habent.
Quartus grad⁹ ē poſſe querere ⁊ īueni
re et cognoſcere illū a q̄ accepit ħ qđ h₃.
et a q̄ alie res acceperūt ħ qđ hn̄t. Quī
tus grad⁹ ē poſſe tenere illu₃ a q̄ accepit
dū inuēt⁹ ē. et regratiari illi īdeſinēter. et
poſſe habitare cū eo inſeꝑabilit̄. Primū
gradu₃ habēt oīa q̄ ſunt. ſ. hr̄e. q̇a ꝗlibet
res d₃ hr̄e hoc qđ h₃. ſ. ſuā naturā. ſuam
ꝑfectōem et ſuā ꝓprietatē. Alios aūt q̄t
tuor grad⁹ ſolus hō h₃ ī mūdo. ſ. cogno
ſcere ſe hr̄e. et cognoſcere ſe accepiſſe ab
alio ⁊ nō a ſeipſo. ⁊ poſſe q̄rere ⁊ inueni
re illū a quo h₃. ⁊ ipm̄ cognoſcere ⁊ inuē
tū poſſe tenere. et illi regratiari.

¶ Q₃ ſol⁹ homo habet gaudere de his
que habet. et alie res nō.

¶ Titulus. xcv.

Quid aūt valet et quid ꝓdeſt ali
cui rei hr̄e aliquā nobilitate₃ ſi
ue excellētiā ⁊ nobiliorē naturā.
⁊ nō coḡſcere ſe hr̄e? Quid ꝓdeſt theſau
rū hr̄e infinitū. ⁊ neſcire neq₃ cognoſce
re ſe hr̄e? Quale gaudiu₃ vel leticiā hr̄et
inde? Certe nullū. ⁊ eſt q̄ſi nō hr̄et. Hoc
aūt eſt ī omnib₃ q̄ ſunt īfra hoīem. Que
gł'ia. quale gaudiu₃ ē aque. ꝙ ē nobilior
terra. et igni ꝙ ē nobilior aqua. et ſoli ꝙ
eſt nobilior alijs corꝑib₃ celeſtib₃. ⁊ roſe
ꝙ eſt pulcerrimus florū. et auro ꝙ eſt ꝑ
cioſius metallorum. et arborib₃ ꝙ ſunt
nobiliores q̄₃ elementa. et animalib₃ ꝙ
ſunt nobiliora q̄₃ arbores? Certe nullu₃
gaudiū. nulla leticia ſiue gł'ia ē eis de ħ.
Et hui⁹ cauſa ē. quia ipſa nō cognoſcūt
ſe habere talem naturam pulcrā. neq₃ ta
lem dignitatē. nec cognoſcūt ꝙ alia infe
riora ſunt minus digna. Ergo gaudiū
orit̄ ex hoc. ꝙ aliqua res ſcit ſe habere id
qđ habet. ⁊ non ex hoc qđ h₃. Quid eñi

Homo gaudet ex ħ ꝙ ſcit ſe habere qđ habet.

p̄ficeret homini habere tantā dignitatē sup̄ om̄es creaturas. ⁊ habere excellentiam liberi arbitrij. ⁊ nõ scire se hr̄e. Quale gaudiū seu gloria esset? Ecce iā hic incipit gaudiū et gloria ⁊ bonū. qd ipse cognoscit se habere. Sed adhuc nõ sufficit cognoscere se accepisse ab alio. et q̄ a seipso nõ habet. nisi possit querere et inuenire illū a quo habet. Nec adhuc sufficit illū inuenire. nisi sciat ⁊ poterit illuz tenere et sibi debite regratiari. Ista autē om̄ia homo solus ĩ vniuerso habet. solus homo accepit. ⁊ nulla alia res inferior. Homo ḡ habet ⁊ cognoscit se habere. et etiā põt tenere illū a quo accepit. ⁊ põt illi regratiari. Ecce igit̄ qualit̄ ista om̄ia sunt ordinata ad inuicē. ⁊ vnū nõ valet sine alio. et q̄liter homo hʒ oīa et p̄ se et p̄ alijs vt dictū est. Et p̄pter hoc sequit̄ q̄ solus hõ põt gaudere d̄ his que hʒ. ⁊ hoc inq̄ztū põt. et alie res non p̄nt gaudere d̄ his q̄ habēt inq̄ztū habēt. q̄a eis deficiūt quattuor gradus ex quibus nascit̄ gaudiū. et leticia sequit̄

Q; p̄ istā d̄iam homīs ad alias res. manifestat̄ debitū de iure nature. ⁊ naturalis et vera obligatio indelibil'. q̄a sol⁹ hõ ĩ vniuerso soli deo ē naturaliter obligatus. et p̄mo tam p̄ se q̄z p̄ omnib⁹ creaturis.

Titulus.xcvi.

Ti.xcv

QUoniā autez dictū ē. q̄ habere ⁊ nõ cognoscere se hr̄e. nullū gaudiuz generat rei habēti. nec ē aliqua gloria. ⁊ cū p̄ditor ⁊ creator oīm. dederit om̄ib⁹ creaturis inferiorib⁹ homīe esse. ⁊ nobile eē et vni plus. et alteri minus. ⁊ tm̄ nulli earū dedit cū quo possit cognoscere se hr̄e illud qd sibi datum est. q̄z nesciūt se hr̄e qd habēt. nec dedit eis cuʒ q̄ possint cognoscere se accepisse qd h̄nt. nec illū a q̄ habēt. nec cū q̄ possint regr̄tiari sibi. sol⁹ aūt hõ ĩ vniuerso hoc hʒ ⁊ accepit. q̄ p̄t cognoscere se hr̄e ⁊ accepisse. ⁊ cognoscere illū a q̄ hʒ. et illi regr̄tiari. Et ideo q̄rēdū et inuestigādū ē q̄le signuz ē hoc. q̄d significat h̄. q̄d arguēdū ē ex hoc. q̄ scʒ soli hoī datū ē h̄. et nõ alijs creaturis. Et verissime dicere possum⁹. hoc signū verissimū ⁊ argumētū infallibile. q̄ ip̄e cõditor oīm de⁹. nõ fecit creaturas ĩferiores p̄p̄t seipas nec p̄p̄t bonū eaꝝ. sʒ oēs fecit ⁊ ordīauit p̄p̄t hoīeʒ ⁊ p̄pter bonū hoīs. ⁊ p̄p̄t ei⁹ vtilitatē. vl' p̄p̄t seruitiū. vl' p̄p̄t nec̄citatē. vl' p̄p̄t solatiū ⁊ gaudiū hoīs. vel p̄pter doctrinā. et q̄ q̄cq̄d de⁹ dedit creaturis. dedit eis p̄p̄t hoīeʒ. et q̄cq̄d habēt ⁊ acceperūt creature ĩferiores a creatore. totū habēt ⁊ acceperūt p̄pter hoīem. et nõ p̄pter seipsas. Quid eñ p̄ficit eis qd h̄nt? q̄z nesciūt se hr̄e. Et ex ide p̄tʒ. q̄ oēs creature ĩferiores sūt colligate cū hoīe. q̄z qd eis deficit. h̄ hõ hʒ p̄ ipsis. q̄z ip̄se hõ põt cognoscere se hr̄e id qd hʒ. quantū hʒ. ⁊ etiā q̄d h̄nt alie creature. ⁊ quātū h̄nt Et iõ q̄z sol⁹ hõ h̄ accepit. ⁊ alijs deficit. hõ accepit p̄ om̄ibus. ergo oīa faciūt cū ipso vnū corpus. vnā ciuitatē. et vnū regnū. vbi ipse hõ est caput et rex. Cū eñ oēs creature ĩferiores ⁊ ipse hõ. acceperint q̄cq̄d habēt ab vno et eodē. et soli homī datū est vt possit cognoscere seip̄m. et q̄cq̄d ip̄e accepit ⁊ q̄cquid alia h̄nt et acceperūt. ⁊ ipse sol⁹ possit cognoscere illū q̄ dedit. tenet̄ illi regr̄tiari p̄ se et p̄ om̄ib⁹ alijs. Signū eñ verissimū ē. q̄ om̄ia sūt data homī ⁊ om̄ia sunt vnū cuʒ hoīe. Et ideo sol⁹ hõ dicit̄ accepisse p̄p̄rie. et alie creature nõ dicūt̄ p̄p̄rie accepisse. q̄z nõ p̄ se. sed p̄ hoīe acceperūt quod acceperūt. Quia si p̄ seipsis accepissent. haberent cū quo cognoscerēt se hr̄e ⁊ accepisse. ⁊ possent illū cognoscere a q̄ accepert̄ ⁊ illi regr̄tiari. sicut hõ p̄t. Sic ḡ tu sol⁹ hõ accepisti. Accepisti eñ q̄cq̄d habes ĩ teip̄o. et accepisti q̄cq̄d h̄nt alie creature. q̄z ille nihil acceperūt p̄ seipsis. sʒ tu es accipiēs et acceptor ĩ vniuerso. ⁊ sol⁹ de⁹ est dās ⁊ donator. Oīa ḡ q̄ sūt. claudūt̄ ĩ trib⁹. s. datore. accipiēte ⁊ dono. Sūt ḡ tria tm̄. s. deus dās. hõ accipiēs. mūdus ⁊ creature donū seu mun⁹. Et q̄z ex dare et recipe. et ex dādo et recipiēdo orit̄ obligatõ naturalis ex p̄te recipiētis. ⁊ om̄is qui dat aliqd bonū siue donū. libere. volūtarie. et nõ ex nec̄citate. obligat illū q̄ recipit. et hoc maxime si ille q̄ recipit nõ põt esse sine illo dono. Quia ergo solus deus dat

Q; oīa sūt creata p̄pter hoīem

Hõ est rex oīm rex.

Hõ tenet̄ p̄ alijs deo regr̄tiari

Solus hõ accepit a deo

Hõ naturaliter obligat̄ deo regr̄tiari p̄ oīb⁹ creaturis.

ꝛ sol⁹ hō recipit. ꝛ oīa sunt homī data li
bere ꝛ voluntarie. et nō ex nccītate natu
re. ḡ ex oībꝫ his ꝯcludit̄ infallibilit̄ natu
rale debitū. ac nccāria ꝛ natural' obliga
tio hoīs ad deū creatorē oīm. et ꝙ solus
hō tenet̄ naturalit̄ ꝛ nccārio ī h̄ mundo
deo. et ꝙ alie creature nō teneant̄ deo de
his q̄ habent. ſꝫ solus hō obligat̄ deo ꝓ
oīmibꝫ creaturis insimul. ꝛ ꝓ q̄libet ī pti
culari. Et sic oēs creature clamāt ꝛ testi
ficāt̄ naturalit̄ solū hoīem ī h̄ mūdo esse
obligatū ꝓ ipsis. Et nō solū hō est obli
gat⁹ deo ꝓ creaturis. sed etiā ꝓ seipso. et
ꝓ his q̄ accepit ī seipso. et q̄cq̄d hꝫ totuꝫ
accepit. Et sic de⁹ dedit totū mundū ho
mini. et etiā dedit sibi q̄cq̄d habet ī seip
so. ꝛ sic dedit ipm̄met hoīeꝫ sibiīpsi. Et
sic hō est datus sibiīpsi. ꝛ est datū ꝛ acci
piēs. ꝛ sic homo accepit seipm̄ ꝛ accepit
mundū. ꝛ sic ipse obligat̄ ꝓ seipso ꝛ pro
mūdo. ¶ Cōclusa est ergo ꝛ inuēta obli
gatio naturalis homīs ad deū indelibi
lis. ꝛ infallibilis ꝛ nō negabilis. sed ma
nifesta et summe visibilis.

¶ Hic declarat̄ expimētaliter. ꝙ oīa
seruiūt homī. ꝛ sunt ad bonū homīs.

Ti.xc vi.

¶ Titulus. xcvii.

ET quia probatū est. ꝙ oīa sunt ꝓpter homi
neꝫ. et q̄cquid oīes creature
acceperūt. totū acceperūt ꝓpter hoīem.
ideo oportet etiā videre qualiter seruiūt
homī. et qualiter sunt ad bonū homīs.
ꝛ vt hō magis cognoscat se obligatū eē
ꝑ expientiā visibilem. Unū quia homo nō
habet nisi animā et corpus. ꝛ ideo quic
q̄d seruit homī. vel quicq̄d est ad bonū
homīs. vel seruit aīe vel corpi. et est ad
bonū aīe vel corpis. Et p̄mo declarabi
mus. s. qualiter oīa seruiūt corpi. vel ad

¶ Oīa ser uiūt cor pi hoīs

necessitatē. vel ad delectatiōꝫ. vel solatiū
seu adiutoriū. Unū aliq̄ sūt creature q̄ sūt
nccārie homī. ꝛ hoc q̄tū ad corpus sine
quibꝫ corp⁹ nō pōt eē neq; ꝑmanere. sic
sunt q̄ttuor elementa et sol ꝛ multa alia.
Necesse ē eīm homī vti terra. aere. sole. et
silibꝫ. Ista eīm necessitas mag̃ videt̄. s.
cogitādo ꝛ imaginādo ipsoꝝ absentiā.
Nā si imaginemur terrā nō eē. quō pos
sem⁹ manere? Itē si aqua. si ignis. si aer.
si sol. auferrent a nobis. et quō possem⁹
viuere? Ergo ista sūt necessaria oīno. si
ne quibꝫ hō viuere nō posset. Et si nō es
sent arbores. neq; plāte. neq; blada. quō
hō iocunde viueret ꝛ bn̄? Et si nō essent
aīalia. quō homo viueret decēter. quia ali
qua sunt sibi ī cibū. aliq̄ ī adiutoriū. ali
qua ad vtrūq;. aliq̄ ad solatiū. aliq̄ in ex
emplū. Oīa ḡ ista sunt homī necessaria
quo ad corp⁹. ꝛ hō nō pōt carere istis. ꝛ
accipit bn̄ficiū istoꝝ velit nolit. ꝛ h̄ ices
santer ꝛ ꝯtinue. Sic ḡ oīa q̄ sunt ī mun
do sūt ꝓ hoīe. ꝛ die ac nocte laborāt pro
hoīe. et seruiūt sibi ꝯtinue. Et sic vniuer
sum est ꝓ hoīe. ꝛ ꝓpter hoīem. et ꝓpt̄ bo
nū suū sic mirabiliter ordinatuꝫ. ¶ Et si
forte dicat hō. quia ista q̄ seruiūt homī. eti
am seruiūt ꝛ bestijs ꝛ aīalibꝫ. vt inspira
tio aeris. lumē solis. aqua. terra. herbe. ꝛ
alia plura. Ad hoc rn̄det̄ ꝙ veruꝫ est. sed
seruiēdo bestijs et brutis seruiūt homī.
quia bestie et anīalia sunt ꝓpter hominē. ꝛ
nō ꝓpter se. ꝛ ideo seruitiū quod fit pro
pter hoīeꝫ. s. animalibꝫ. fit homini. Si
ue ergo illa q̄ seruiūt homī. siue illa q̄ ser
uiunt seruiētibꝫ homī necessaria sūt. Er
go oīa sunt data homī. oīa obsequi
um īpēdūt homī. Uide igit̄ hō istū mū
dū vniuersū. ꝛ ꝯsidera si sit aliq̄d ī eo q̄d
tibi nō s̄uiat. Oīs eīm natura ad h̄ labo
rat ī obsequijs tuis. vt famulet̄ vtilitati
tue. deseruiatq; tuis nccītatibꝫ ꝛ delecta
mētis s̄m affluētiā īdesinētē. Hoc celū. h̄
terra. h̄ aer. h̄ mare. h̄ cū oībꝫ q̄ ī eis sunt
ꝯplere nō cessant. Hoc etiā circuit⁹ tꝑm
ꝑ q̄ttuor tꝑa anni. innouādo ꝛ renouan
do oīa q̄libet anno ꝯtinue ministrant. Co
gita ḡ hō q̄s h̄ instituit. q̄s istud p̄cepit
nature vt sic vnanimit̄ tibi s̄uiat. Bn̄fi
ciū sentis. ꝛ h̄ negare nō potes. Quare ḡ
datorē tāti bn̄ficij nō cognoscis? Oīm h̄
datū nō ē tuū debitū. ſꝫ alienū bn̄ficiū.
Unū tu nō accepisti ea q̄ habes a teipso.
ḡ nec alie res q̄ seruiūt tibi acceperunt il
la q̄ habēt a seipsis. quia tūc eēnt maiores
q̄ tu. Nec etiā a te acceperunt. Sed cū
tu accipis seruitiū eaꝝ reꝝ. ꝛ ꝯtinue acci
pis bn̄ficiuꝫ eaꝝ. ꝛ nō dedisti rebꝫ id q̄d
habēt. et ꝑ q̄d seruiūt tibi. nec ordinasti

ipsas res vt seruirent tibi. cū sp accipis seruitiū ab eis. ergo obligat⁹ es ꝑ illo beneficio suscepto. sed nō obligaris ipsis rebꝫ q̄ tibi seruiūt. qꝛ licet tibi seruiāt. nō tñ libere. sꝫ quodāmō coacte. Ergo ali- **Nō tenef deo regr̄tiari** cui alteri obligaris. nō alicui inferiori. ḡ alicui supiori. q̄ oēs res tibi sic seruire facit. Multū ḡ tibi dedit. q̄ tibi hoc totū dedit. Multū ergo illi obligaris. ꝛ teneris illi regratiari. q̄ tibi tantū dare voluit. Vñ oīs creatura clamat tibi. accipe redde. accipe bñficiū. accipe fuitiū. redde debitū. Celū dicit Ministro tibi lumē in die vt vigiles. tenebras ī nocte vt dormias ꝛ q̄escas. ego ad tuā recreatōꝫ facio tpm innouatōes ac mutatōes. s. tpamētū veris. feruorē estatis. plenitudinē autumni. ꝛ frig⁹ hyemis. ego vario dies et noctes. nūc breues. nūc lōgas. vt varietas tollat fastidiū. ꝛ ordo faciat delectamētū. Aer dicit. Cōmunico tibi flatū vitalē. et mitto tibi ad tuū obsequiū omne gen⁹ auiū. Aqua dicit. Potū tibi p̄beo. sordes tuas purgo. rigo sicca et arida. et ad tuū cibū ministro diuersa genera piscium. Terra dic. Ego te porto. ego te nutrio. pane ꝯforto. vino te letifico. oīm geneꝝ fructibꝫ oblecto. diuersis aīalibꝫ mēsam tuaꝫ repleo. Mūd⁹ tot⁹ dicit. Vide quō te amauit q̄ ꝑpter te fecit me seruire tibi. qꝛ fact⁹ sum ꝑpter te. vt et tu seruias illi q̄ fecit me. ꝛ tenet ꝑpter te. et te ꝑpter se. Si sentis bñficiū redde debitū. Ecce ḡ qualiter oīa que sunt ī mundo seruiūt expimentaliter homi. et sunt ad bonum hominis ex parte corpis.

Q, etiā sunt ad bonū hoīs oīa q̄tuꝫ ad aīam. quia vel sunt ad gaudiū vł ad doctrinā. Titulus.xcviii.

NOn aūt totus iste mūd⁹ vniuersus solū ē ad seruitiū hoīs ꝛ obsequiū quātū ad corp⁹. imo magis ē ad aīaꝫ. qꝛ nō ē aliq̄ creatura q̄ntūcūqꝫ modica q̄n hō possit extrahere ab ipsa aliquā doctrinā vł documētū. vł aliqđ bonū. Vñ oīs creature sunt vel ad gaudiū hoīs vel ad doctrinā. Et p̄mo videam⁹ q̄lit oēs sūt ad gaudiū hoīs. Vñ dictū est q̄ sol⁹ hō

Ti.xcv

gaudet et pōt gaudere de his q̄ hꝫ. et de **Oīa sūt ad gaudiū hoīs** his q̄ habēt alie creature. ꝛ qꝛ alie creature nō pñt gaudere đ his q̄ habēt. qꝛ gaudiū orif ex eo. q̄ aliq̄ res cognoscit se hr̄e id qđ hꝫ. ꝛ qꝛ sol⁹ hō cognoscit se hr̄e id qđ hꝫ. ꝛ etiā scit illud qđ habēt alie creature. ideo hō pōt gaudere de se ꝛ de aliis creaturis. ꝛ totū gaudiū hoīs est. q̄ alie creature habēt id qđ habēt ad gaudiuꝫ hoīs. ꝛ ipse nullū gaudiuꝫ habēt de his q̄ habēt. sed totū gaudiū qđ quelibet res deberet habere de his q̄ hꝫ ꝛ de sua pulcritudīe solus homo habet. quia solus homo cognoscit ipsas res habere id qđ habent. et gaudet. quia habēt id qđ habent. maxime quia cognoscit q̄ illa que habent. habent ꝑ ipso. Et ideo quia homo gaudet de his que habet ipse in seipso. sic etiam gaudet de his que alie creature habent pro ipso. Verbi gratia. Totum gaudiū quod deberet habere aqua de sua claritate et pulcritudīe. homo habet. et totum quod deberet habere rosa que est pulcerrimus florū. homo habet. ꝛ totum gaudiū quod deberet hr̄e sol đ sua luce ꝛ nobilitate. solus homo habet. Et simile est de stellis. Et sic patꝫ q̄ omnes creature quicquid sunt et habēt. ad gaudiū hominis habent. et nō ad gaudiū ꝑprium.

Maior declaratio gaudii.

Titulus.xcix.

ITē adhuc euidētius patet ꝛ potest declarari. quō oēs creature sunt ad gaudiū hoīs. imo nullū gaudiū hr̄et hō. nisi eēnt inferiores creature. ex eo qꝛ nō cognosceret se eē nobilē ꝛ excellentē creaturā. neqꝫ cognosceret se ipm. Nā dū hō ꝯpat seipm ad alias creaturas inferiores. tūc cognoscit se eē nobiliorē creaturā. ꝛ suā naturā eē digniorē ꝛ meliorē oīm aliaꝝ reruꝫ. Ita q̄ alie creature faciūt videri ꝛ apparere nobilitatē nature hūane. sicut subditi. milites. ꝛ barones faciūt apparere nobilitatē regis. et tūc hō gaudet. qꝛ hꝫ pulcrioreꝫ et digniorē naturā sup oēs alias creaturas. et gaudet qꝛ sibi plus datū est q̄ꝫ omnibus aliis creaturis. ꝛ q̄ sua natura exaltata ē sup elemēta. sup lapides et arbores.

et sup omīa bruta. et de hoc homo habz magnū gaudiū. ⁊ maxime quādo videt se tantū esse dilectuz pre omnib⁹ creaturis a suo cōditore. qui sola sua voluntate ⁊ benignitate et bonitate fecit hominē talē. et voluit omīb⁹ alijs p̄ferri. Ista omīa nō cogitaret homo. nisi essent alie creature inferiores. qꝛ respiciendo alias creaturas. tūc homo se compat ad illas et videt ꝙ ille multo min⁹ acceperunt q̄z ipse. ⁊ sic compando hoīem ad omēs. et hominē ad quālibz p se. Si ergo homo vult habere gaudiū de his que habet. et que data sunt sibi. cōpare se debet ad inferiores creaturas. et tūc videbit seipz ⁊ cog̊scet seip̄m. et dignitatē suaz. nec alit̄ poterit seip̄z cog̊scere. Dū ei cōpat staturā sui corpis ad staturā aliorū animalium. tūc cognoscit suā dignitatē et nobilitatē. Quia animalia respiciūt semp terrā. et habent faciē semp versus terrā. homo autē respicit celū. et habet caput ⁊ faciē semp ad celū. et animalia habent facturā curuā. ⁊ hō habet staturā rectam. Et dū homo etiaz videt. quomō cetera animalia ambulant. ⁊ q̄liter ipse ambulat. videt differētiā magnā. ⁊ dū etiā cōparat pulcritudinē faciei sue ad pulcritudinē aliorꝝ animaliuz. et pedes ad pedes. et manus suas ad mēbra aliorꝝ animaliū. tūc certe hō cognoscit suā nobilitatē. ⁊ multuz gaudet. et reputat se ex h̄ solū esse diuitē. qꝛ cognoscit ꝙ conditor omniū creaturaꝝ. sibi tantā voluit conferre dignitatē ⁊ excellētiā p̄ omīb⁹ alijs creaturis. maxime qꝛ voluit ip̄m facere creaturā rationalē. et alias creaturas irratiōales et bruta. et qꝛ voluit ei conferre liberū arbitriū. ⁊ nō alijs creaturis. q̄ omnes sunt serue respectu homīs. et dū etiā voluit homī dare imaginē suam. et nō alijs creaturis. ⁊ istam dignitatē ⁊ p̄rogatiuā cognoscit se habere homo sup alias creaturas ad quas se compat. Et sic apparet ꝙ alie creature sunt omēs ad gaudiū homīs. quia p ipsas cognoscit seipsum. et hoc ē maximū bonū homīs cognoscere seip̄m. et maximū malū homīs ignorare seip̄m. Itē etiā res inferiores homine sunt ad magnā doctrinaz

Qualit̄ hō pt sibi gaudiū acq̄rere.

et cognitionē homīs. Vn̄ p anīalia bruta cog̊scit. ꝙ suū vltimū ac finale ⁊ verū bonū. n̄ ɔsistit ī ist̄ reb⁹ corpalib⁹ ⁊ īsensibilib⁹ ac ī delectamēt̄ corpis. sic ī bibēdo. comedēdo. luxuriādo. quia ista oīa ɔmunicant̄ etiā bestijs. ideo arguit hō. ꝙ debet h̄re alia bona. q̄ nō ɔueniūt anīalib⁹ sicut ipse hō excedit alia anīalia. Et ideo cognoscit ꝙ sua vltima felicitas nō ɔsistit ī istis reb⁹ corpalib⁹. quib⁹ etiam vtunt̄ bestie. Et si aīalia non essent forte crederet ꝙ nō eēnt maiora alia bona p ipso. sed solū ista. ⁊ ideo istā cognitionē habet ppter aīalia. Vlteri⁹ nō est aliq̄ creatura. a qua hō non possit extrahere aliquā doctrinā aut aliqđ exemplū. ad suū bonū et ad suam vtilitatē. Et sic oīa vel sunt ad bonū corpis. vel anime. vel vtriusq̧ simul. Preterea iā declaratū est ī scala nature. q̄ ɔposita ē ex omīb⁹ creaturis. qualiter hō ascēdit ī cognitionē sui creatoris. ⁊ acq̄rit magnā sciētiaz de deo. ita ꝙ oēs creature intimāt homī ad acquirendū verā scientiā homī necessariā. vt declaratū ē. Et nō solū hoc. sed etiā plures alias sciētias q̄ nō sūt necessarie simplicit̄. sed ī illis pōt hō delectari. sicut sūt geometria. arismetrica. musica. astrologia. phīa natural̄. ⁊ metaphisica. q̄ oēs orte sūt a creaturis. Cōcludam⁹ ergo iterꝝ ex dictis. ꝙ oīa q̄ sunt in mūdo. facta sunt ppter hoīem: ⁊ ꝙ nulla creatura inferior hoīe ē ppter seipsaz. nec ad bonū suūipsi⁹. sed ppter hoīem. ⁊ ad s̄uiēdū corpi vl̄ aīe vicz l̄ ad nc̄citatē vel ad vtilitatē seu ad iuuamē siue ɔsolationē siue gaudiū. aut doctrinā et exemplū. Sequit̄ ergo ꝙ homo est obligat⁹ deo p omīb⁹ his et p toto mūdo. qꝛ propter ip̄m factus est. Verissima ergo ⁊ realis obligatio homīs ē ad deū. ⁊ illa scripta ē ī omīb⁹ creaturis. et ista obligatio est p̄mū ligamē ⁊ vinculū quo hō ligat̄ cū deo. Sic ergo creature ligant̄ cū homīe. qꝛ sūt ppter hoīez. ⁊ exinde hō ligatur cū deo p talē obligatōem. qꝛ accepit ab eo. ⁊ sic factus est debitor.

Sup̄ titulo. i.

Cōcludit oīa eē ppter hoīem

De ɔditiōib⁹ ⁊ circūstātijs ⁊ modis isti⁹ obligatōis. ⁊ p̄mo de magnitudine obligationis. Titulus. c.

Ti.xcvi.

QUoniā autē
manifestata est obligatio inť
hoīem ⁊ deū. q̄ orta ē ex acce/
ptōe et donatōe. Uisis ergo radice ⁊ fū/
damētis obligatōis ipsi⁹. vt magis co/
gnoscāť. vidēde sunt ꝯditōes ⁊ circūstā
tie ipsi⁹ ⁊ modi. q̄ oīa oriunť vel ex ꝑte re
cipiētis. vel ex ꝑte dātis. vel ex ꝑte doni
⁊ rei date. ¶ Et ꝑmo ꝯsiderāda ē magni
tudo obligatōis q̃ magna sit ⁊ quanta

Tantū hō obligať deo q̃tū accepit

Et qꝛ donū ⁊ acceptū ē manifestissimū
ideo ꝑmo videbim⁹ magnitudinē obli
gatōis rōne donoꝝ acceptoꝝ. Uñ ma/
gnitudo obligatōis crescit ex magnitu
dine donoꝝ. ⁊ tāta ē obligatio quāta sūt
dona. ideo pōderāda ac mēsurāda ⁊ me
morāda sunt oīa dona et accepta. ꝓ q̄
bus ē obligat⁹ deo hō ⁊ teneť quantū fie
ri poterit. Et qꝛ ꝑmo hō obligať deo ꝓ

Ti.xcvi.

Hō obligať dō ꝓ oibus creaturis

toto mūdo et ꝓ oībꝫ creaturis. ideo tā
tū obligať quātū tot⁹ mūd⁹ valet ⁊ oēs
creature. Uñ ipsa terra accepit totū qđ
hꝫ a deo. qꝛ accepit eē de nō eē ⁊ de nihi/
lo. qꝛ terra plus habet q̃ nihil. Et qꝛ ac
cepit ꝓ homīe. ideo homo teneť ꝓ ea red
dere deo. quantū terra tenereť deo. si ipa
ꝓ se accepisset. ⁊ ad tantū obligať quātū
valet. ⁊ terra tantū valet quātū pl⁹ valet
aliq̇d q̃ nihil. imo etiā quātū ipsa valet
homi. Aliud eñ est dicere quantū terra
valet homi. ⁊ quātū terra valet i se. quia
alius est iste valor. ali⁹ ille. Itē obligať
ꝓ seruitio qđ facit ⁊ impendit sibi terra.
Ulteri⁹ obligať homo deo ꝓ aq̄. quantū
ipsa aqua obligareť si ipsa hoc accepissꝫ
ꝓ se qđ accepit ꝓ homīe. ⁊ plus q̃ terra.
quia ē lucidior et clarior. Et ergo quan
to plus ipa accepit. de tāto plus hō de/
bet regratiari deo. Itē homo etiā capit
seruitiū de aqua. ꝓ quo teneť deo regra/
tiari ⁊ seruire. et tantū deo teneť ꝓ aqua.
ꝓ quāto nollet carere aqua. Ulteri⁹ q̇a
aer accepit q̇cq̇d habet a deo. et qꝛ acce/
pit esse de nō esse. et accepit nobiliorem
naturā q̃ aqua ⁊ terra. ideo pl⁹ teneť aer
deo q̃ terra ⁊ aqua. Sed qꝛ non cogno
scit se hr̄e ⁊ accepisse qđ hꝫ. ⁊ hō cogno/
scit ꝓ ipso aere. ideo homo teneť deo fa/
cere ꝓ aere. qđ aer tenereť si cognosceret.

⁊ si hoc qđ hꝫ ꝓ seipso hr̄et. ⁊ etiā ꝓ illo
seruitio qđ aer attribuit homi. ⁊ ꝓ q̄ nol
let carere aere. Silr̄ est de igne ⁊c̄. ¶ Ita
ergo duplici via. teneť ⁊ obligať hō deo

Duplr̄ obligať hō dō ꝓ creaturis

ꝓ creaturis Primo qꝛ nulla creatura co
gnoscit se hr̄e id qđ hꝫ. et ideo nescit q̇d
deo dꝫ ⁊ quātū debet. ⁊ tñ accepit. ⁊ idō
teneť deo reddere ꝓ his q̄ accepit. Et qꝛ
sol⁹ hō scit ⁊ cognoscit hoc. ideo ipse hō
teneť facere ꝓ q̄libet creatura id qđ q̄li/
bet creatura deberet facere deo. qꝛ ipse ē
sol⁹ i mūdo q̄ pōt ⁊ scit. Sicut si in aliq̄
ciuitate nō eēt nisi vn⁹ sapiēs. et oēs alij
eēnt isipiētes vel pueri. ⁊ si aliq̇s ꝑnceps
faceret vnū magnū bonū ciuitati illi et
cuilibet. nōne ille q̄ ē sapiēs deberet red
dere grāꝝ actōes. et loq̇ ꝓ oībꝫ. Et si ñ
fieret. nōne totū imputareť illi ⁊ ñ alijs.
Sic est silr̄ de deo ⁊ de alijs creaturis ⁊
homīe. qꝛ sol⁹ hō scit. et alie creature ne/
sciūt. Igiť hō ꝓ oībꝫ teneť respōdere.
¶ Scđo teneť hō ꝓ oībꝫ creaturis deo.
qꝛ creature acceperūt a deo q̇cq̇d habēt
et nō acceperūt ꝓpter seipsas. sed ꝓpter
hoīem. et ꝓ homīe videlicet ad seruien/
dū ei. Et ideo sicut dñs obligať ꝓ oīi/
bus. q̄ danť seruis suis ꝓpter ipm. ⁊ nō
serui. ita hō teneť deo ꝓ oībꝫ q̄ danť crea
turis ꝓpter ipm. ⁊ nō ipse creature. qꝛ h̄
qđ ipse creature acceperunt. nō ꝓpter se
sed ꝓpter hoīem acceperūt. ⁊ ꝓpter hoc
vt seruirēt homi. ¶ Et ad cognoscendū

Quātū hō obligať deo ꝓ creaťa

quāta sit obligatio ꝓ q̄libet creatura. ꝑ/
mū ꝯsiderāda ē creatura quātū valeat i
seipsa. ⁊ quātū valeat vna plus q̃ altera
in nobilitate. ꝑfectōe. ⁊ i natura. et i vni
uerso. Scđo ꝯsiderandū ē seruitiū ⁊ bñ
ficiū qđ recipit hō de creatura. et quātū
creatura valet homi. et quātū homi ē ne
cessaria. ⁊ ꝯsiderāda ē nobilitas ⁊ igno/
bilitas creature seruiētis. Uñ q̃uis ali
q̄n creatura min⁹ nobil̄ ⁊ infima. sit ho/
mi magis necessaria. ⁊ mag̃ seruiat ho/
mini q̃ creatura magis nobil̄ ⁊ sup̄ior.
attamē seruitiū qđ impēdit illa creatura
magis nobilis. est digni⁹ et nobilius. et
magis hō teneť ꝓ seruitio dignioris cre
ature q̃ alteri⁹. Quia sicut creatura ex/
cedit creaturā i nobilitate. ita seruitium
creature nobilioris excedit seruitiū cre/

Ti.xc vij.

ature minus nobilis. ꝗ̃uis nō in neces-
sitate. vt declaratū est ꝑ exemplū. Plus
eñ̄ tenet̃ aliq̄s dn̄s ꝓ seruitio vnius mi
litis. ꝗ̃ decē alioꝝ inferioꝝ. q꞉ plus ap-
preciat̃ illud seruitiū. Et seruitiū vnius
comitis plus appreciat̃ ꝗ̃ decē militū
⁊ seruitiū vniꝰ ducis. ꝗ̃ multoꝝ comitū
Quāto ei res q̄ seruit fuerit nobilior. tā-
to etiā seruitiū factū ꝑ talē rem. ē nobili-
us. ⁊ ꝓ illo plus obligat̃. Hoc eñ̄ est ad
magnū honorē. ⁊ magnā nobilitatē ⁊ ex
altationē alicuiꝰ rei. ꝙ res nobiles ⁊ ex-
cellētes seruiāt ei. Sic ḡ ꝯsiderāda ē ne
cessitas seruitij ⁊ nobilitas. ⁊ ipa nobili
tas excellit necessitatē. Et ex h̄ sequit̃ ꝙ
homo plus tenet̃ ꝓ seruitio aque ꝗ̃ terre
⁊ plus ꝓ s̄uitio aeris ꝗ̃ aque. ⁊ ignis ꝗ̃
aeris. ⁊ plus ꝓ seruitio solis. lune. ⁊ stel-
laꝝ ꝗ̃ elemētoꝝ. ⁊ plus ꝑ seruitio rerū
viuētiū ꝗ̃ n̄ viuētiū. ⁊ plꝰ ꝓ s̄uitio aīaliū
brutoꝝ ꝗ̃ arboꝝ ⁊ herbaꝝ. ⁊ plꝰ ꝓ s̄uitō
hoīm ꝗ̃ aīaliū. Et h̄ totū est rōne nobi-
litatis creature seruiētis. cuiꝰ vnū serui-
tiū qn̄q꞉ est nobiliꝰ ꝗ̃ mille aliaꝝ creatu
raꝝ minꝰ nobiliū. sicut etiā seruitiū mē-
broꝝ supioꝝ. sicut cerebri capitis. ocu-
lorū. lingue. manuū. cordis ⁊ ceteroꝝ. ē
multo nobiliꝰ seruitio alioꝝ mēbroꝝ in-
ferioꝝ. sicut pedū ⁊ tibiaꝝ ⁊ ceterorum.

Cōcludit q̄ntitatē obligatōis hoīs ad deū pro creatis

¶ Ex oībus his fundat̃ regl'a de magni
tudine obligatōis. videlicet ꝙ cōsiderā
dum est de q̄libet creatura q̄ntū hꝫ ⁊ ac-
cepit. ⁊ q̄ntū sibi datū est. ⁊ ꝑ ꝯn̄s q̄ntū
obligaret̃ deo. si sciret se hr̄e id qđ habet
⁊ si ꝓ seipsa haberet. Et q꞉ oēs creature
sunt ordinate ꝑ gradꝰ. iō possumꝰ ꝯside
rare valorē creaturaꝝ ꝑ gradꝰ. ⁊ etiā ī q̄-
libet ḡdu sunt multi gradꝰ. Vn̄ ille cre
ature q̄ sunt in ꝑmo gradu. q̄ habēt tm̄
eē ⁊ nō viuere. tenent̃ deo ꝓ esse qđ acce-
perūt. q꞉ habēt plus ꝗ̃ nō esse ⁊ plus ꝗ̃
nihil. ⁊ iō tātū debēt deo q̄ntū esse plus
valet ꝗ̃ nō esse. Et q꞉ in illo esse sunt ad
adhuc multi gradꝰ ac differētie nobili-
tatis ⁊ pulcritudinis. q꞉ vna res hꝫ no-
biliꝰ ⁊ pulcriꝰ esse ꝗ̃ alia. iō plus tenent̃

Eodem titulo

ille res q̄ pulcriꝰ habēt esse. Et quia ho-
mo obligat̃ ꝓ creaturis vt dictū est. iō
ipe tenet̃ ꝓ oībus ꝓ q̄bus tenent̃ creatu
re. Vlteriꝰ. creature que sunt in secundo
gradu. plus tenent̃ ꝗ̃ ille que sunt in ꝑ-
mo gradu. ⁊ similit̃ ille q̄ sunt ī tercio ḡ-
du plus ꝗ̃ de secūdo gradu. q꞉ habēt h̄
qđ ille. ⁊ plus. ⁊ iō obligant̃ deo plꝰ. Et

Eodem titulo

vt dictū est hō obligat̃ deo ꝓ oībus cre
aturis. q꞉ creature acceperūt id qđ hn̄t.
nō ꝓpter seipas sꝫ ꝓpter hoīem. Sūt eī

Ti.i.

in istis gradibꝫ multi gradꝰ alij vt dictū
est in scala nature. de aīalibꝫ. de auibꝫ. de
piscibꝫ ⁊ siluibus. Pro oībꝫ his obligat̃
hō deo. q꞉ hoc esse nobile qđ habꝫ nobi
lius vna creatura ꝗ̃ alia. totū habet ꝓ-
pter hoīem. ¶ Ecce ḡ q̄nta obligatio ho
minis erga deū. ⁊ q̄ntū tenet̃ hō deo ꝓ
toto mūdo. Tātū eñ̄ q̄ntū valꝫ qđ mū
dus accepit. ⁊ q̄libꝫ creatura ꝓ homine
a deo. Satis ḡ est hō obligatꝰ deo pro
mūdo. ⁊ si nihil aliud accepisset.

¶ Q̄, magis est obligatꝰ homo deo pro
his q̄ accepit in seipo ꝗ̃ ꝓ toto mūdo.

¶ Titulus.ci.

Et qm̄ hō accepit a deo q̄cquid
habet in seipo sicut alie creature
iō si hō obligat̃ ꝓ his que acce-
perūt alie creature q꞉ ꝓ ipo acceperunt.
⁊ q꞉ ipe solus ꝯgnoscit eas accepisse qđ

Supra titulo.c.

acceperunt. ⁊ q̄ntū acceperunt. multo er
go magis debet esse obligatꝰ deo ꝓ his
que ipemet accepit ꝓ seipo. cū ipe cogno
scat se habere ⁊ accepisse. ⁊ q̄ntum valet
qđ accepit. cū etiā cognoscat q̄ntū plus
accepit ꝗ̃ alie creature. ⁊ q̄ntū valeat id

Supra titulo.c. in fi.

qđ accepit plus. Sicut ḡ homo tenet̃ ꝓ
toto mūdo. ita tenet̃ ꝓ toto seipo. quia si
cut deꝰ dedit totū mūdū homī. ita dedit
hoīem sibijpi. Iō tātū tenet̃ homo ꝓ se.

Preciositas hoīs hic ōn̄ditur

q̄ntū ipemet valet. Q̄, aūt hō multū va
leat ⁊ sit multū in natura sua ꝑciosus. h̄
ōn̄dit ⁊ manifestat totꝰ iste mūdꝰ. ⁊ oēs
creature que sunt in eo. quia totꝰ iste mū
dus factꝰ est ꝓpter hoīem ⁊ ꝓ homīe. er-
go homo plus ponderat ⁊ magis est ꝑ-
ciosus. ꝗ̃ totus mūdꝰ ⁊ oēs creature in-
simul. cū tamē in natura sint tā nobiles
⁊ excellentes creature ⁊ tam ꝑciose ⁊ taꝫ
magne. q̄ oēs sunt ꝓpter hominē. ⁊ ser-
uiunt homī. sicut sunt elementa ⁊ viuen
tia ac sentiētia. ⁊ corpa celestia incorru-
ptibilia ⁊ ꝑpetua. ⁊ inter oīa marie ipse

Supra ti.xcvij.

sol. Vt aūt ex ꝑciositate ⁊ magnitudine

seruitoꝝ. cognoscaṫ magnitudo ⁊ nobilitas ipiꝰ nature cui seruiṫ. cogitare possumus q̄nta est magnitudo. p̄ciositas ⁊ valoꝛ nature hũane. cui totus mundus plenus taȝ magnis ⁊ p̄ciosis creaturis continue seruit.

Hic ꝯcludiṫ imoꝛtalitas aīe rõnalis

Titulus.cij.

Preciositas hominis ex pte anie

E T sine dubio p̄ciositas ⁊ nobilitas creaturaꝝ homī seruiētiuȝ manifestāt ⁊ dicunt nobis ꝙ in hoīe est aliq̄d īmoꝛtale ⁊ incoꝛruptibile ac ꝑpetuũ sꝑ viuēs. qꝛ creature q̄dā seruiētes homī. sunt incoꝛruptibiles ⁊ semper durātes in suo esse. sine aliq̄ diminutione. sicut sol ⁊ coꝛpa celestia. Vñ eniȝ esset hoc? q̄s oꝛdo esset iste? ꝙ creature q̄ ꝯtinue seruiũt hoī ⁊ ad hoc facte sunt et oꝛdinate. essent tante nobilitatis ꝑfectionis ⁊ p̄ciositatis ꝙ eēnt oīno incoꝛruptibiles ⁊ ꝑpetue. ⁊ ꝙ hõ cui seruiũt esſȝ totus coꝛruptibilis ac moꝛtalis. ⁊ nihil esset in eo īmoꝛtale? Ergo in hoīe est aliquid īmoꝛtale. Sed h̄ non est coꝛpꝰ. qꝛ coꝛpus moꝛiṫ. ergo in hoīe est aliq̄d vltra coꝛpꝰ. q̄d ē īmoꝛtale ⁊ ꝑpetuũ. Hoc aũt nõ p̄t esse nisi id q̄d est excellentiꝰ in hoīe. ⁊ hoc est libeꝝ arbitriũ. Et ꝑ ꝯñs aīa hoīs est īmoꝛtalis in q̄ est libeꝝ arbitriũ radicatũ ⁊ plantatũ. Ergo magnitudo ⁊ p̄ciositas creaturaꝝ. oñdunt hominē esse magni p̄cij. qꝛ sibi cõtinue ⁊ incessanter seruiũt. Si ergo ip̄e hõ dignioꝛ ē alijs creaturis sibi seruiētibꝰ. ⁊ plures tales creature sunt ꝑpetue. seq̄tur ꝙ hõ q̄ntũ ad maioꝛē ꝑtē sit ꝑpetuꝰ. Vel seruiēs erit p̄ciosiꝰ ⁊ nobilius illo cui seruitur q̄d est hõ. ⁊ ergo esſȝ ibi oꝛdo ī vniuerso ꝑuersus. q̄d tñ est ꝯtra naturā oꝛdinis. qꝛ oꝛdo de se dicit regulatũ ⁊ non ꝑuersum. Ergo seq̄tur. ꝙ hõ est magni p̄cij. ⁊ magni ponderis ⁊ valoꝛis. Nam deus dedit homī magnũ donũ. q̄ñ dedit homī ip̄m met hominē. Plus igitur dedit illi ī hoc. q̄ȝ q̄ñ dedit sibi totũ mũdum. quia homo plus valet q̄ȝ totꝰ mũdus. ⁊ iõ obligaṫ deo ꝓ tanto. q̄ntum ip̄e valet.

Q ponderandꝰ est hõ ꝑ ꝑtes suas vt sciaṫ quantũ valeat.

Titulus.ciij.

Q Voniā auteȝ hõ nõ potest scire quātũ obligaṫ deo ꝓ seipso nisi sciat q̄ntũ valeat ⁊ ponderet. et qꝛ totꝰ hõ insimul est magni ponderis ⁊ p̄cij. ⁊ plus ponderat q̄ȝ totꝰ mundꝰ. iõ sicut mũdus nõ potest põderari. nisi sit in ꝑtes suas diuisus. iõ homo mł'to minus poterit ponderari. nisi diuidaṫ per ꝑtes. ⁊ ꝑtes ip̄e ponderenṫ. ⁊ sic melius sciemꝰ pondꝰ ip̄ius hoīs insimul ⁊ p̄ciũ quātũ fieri poterit. Et p̄mo diuidaṫ homo in suas ꝑtes generales ⁊ magnas. ⁊ postea iteꝝ ille ꝑtes diuidanṫ ī ꝑtes speciales ⁊ ꝑuas. qꝛ quelibet ꝑs in hoīe est magni p̄cij ⁊ valoꝛis. Partes aũt magne ⁊ grosse in q̄s põt diuidi homo totꝰ sunt esse. viuere. ⁊ sentire. ⁊ ītelligere. seu libeꝝ arbitriũ. Vel ꝑtes magne ⁊ grosse hoīs. sũt coꝛpꝰ ⁊ aīa. sed ꝑtes speciales ⁊ ꝑue sunt ꝑtes coꝛꝑis ⁊ aīe. qꝛ coꝛpꝰ hȝ suas ꝑtes sil'r ⁊ aīa. Ponderandꝰ est g̊ hõ ƀm oēs suas ꝑtes magnas p̄mo. secundo ƀm oēs suas ꝑtes ꝑuas. Põderet g̊ hõ seip̄m ƀm eē p̄mo. q̄ est p̄ma ꝑs. Vñ hõ dȝ cogitare ꝙ aliq̄ñ nõ fuerat. ⁊ nihil erat. Accepit g̊ homo p̄mo h̄ vt esse incipet. cũ nõ esset. ⁊ aliq̄d fieret cũ nihil foret añ. Ergo bonũ accepit q̄ñ eē accepit qꝛ nõ erat ⁊ nihil hēbat. Et q̄ȝuis alie creature sil'r accepeꝛũt eē cum nõ eēnt. ⁊ facte sunt cũ nihil essent añ. ⁊ deꝰ dedit eis eē cũ nõ essent. ꝑpṫ hoīem. ⁊ ꝑpṫ esse hominis. ⁊ iõ p̄ciosiꝰ est eē hoīs q̄ȝ esse aliarũ reꝝ. Vñ esse oīm respicit eē homis. ⁊ ad ip̄m tendit tāq̄ȝ ad p̄ncipaliꝰ ⁊ maiꝰ esse ⁊ p̄ciosiꝰ. ꝑpṫ q̄d est esse oīm creaturarũ. Ecce igiṫ q̄ntuȝ põderat esse homīs q̄d accepit. q̄ntũ valet. ⁊ q̄nti p̄cij est. Multũ g̊ obligaṫ hõ deo ꝓ esse q̄d accepit. et q̄ȝuis nihil plus accepisset. plus valȝ eē hoīs supꝛa nihil. q̄ȝ eē oīm creaturarum. Itē nõ solũ accepit hõ esse. īmo ampliꝰ qꝛ pulcrũ ⁊ foꝛmosũ esse ⁊ artificiosum. hoc eñ est maiꝰ q̄ȝ esse tñ ⁊ aliquid tñ. Plura eñ sunt q̄ habēt esse. ſȝ nõ habēt pulcrũ esse neq̄ȝ foꝛmosũ. sic hõ hȝ. Et si aliq̄bus sit datũ pulcrũ eē. attñ esse hominis est pulcriꝰ ⁊ foꝛmosiꝰ. q̄ȝ oīm aliaꝝ creaturaꝝ. ⁊ etiā si habēt pulcrũ esse to-

Preciositas homis rõne esse

Precio/ sitas ho mis rõ/ ne viue/ re

tum h̄ hn̄t ꝑpter hominē. q̄re multū te/
nek hõ deo. ¶ Itē secūdo hõ dꝫ cõgitare
ꝛ ponderare se ꝑ viuere. Vn̄ nõ solū est
hoī datū esse pulcrū. sed de⁹ voluit eum
magis exaltare ꝛ dedit illi viuere ꝛ vitā
Vn̄ mai⁹ sine cõꝑatione est viuere q̄ꝫ eē
tm̄. ꝛ mai⁹ est accipe viuere de nõ viuere
q̄ꝫ esse de nõ esse. Et licet aliīs creaturis
sit datū viuere. attn̄ hoc est eis datuꝫ ꝑ/
pter viuere qd̄ est in hoīe. qꝛ oīa q̄ viuūt
viuūt ꝑpt hominē. Jō p̄ciosior est vita
hoīs. q̄ꝫ vita oīm aliaꝝ creaturaꝝ. Vn̄
om̄e viuere oīm creaturaꝝ tendit ad vi/
uere hoīs. ꝛ respicit illud tāq̄ꝫ p̄ncipali⁹
ꝛ nobili⁹. ꝛ iō viuere hoīs tāq̄ꝫ p̄ncipa/
le viuere. excellit om̄e viuere. Magne ḡ
nobilitatis est viuere qd̄ est in homīe. ꝛ
pl⁹ obligak hõ deo ꝑ suo viuere. q̄ꝫ ꝑ vi/
uere oīm creaturaꝝ. ¶ Vlteri⁹ tercio p⁹

Precio/ sitas ho mis rõ/ ne sētire

esse ꝛ post viuere. est hoī datū sentire. et
hõ eleuak alti⁹. Et licet aliīs sit silr̄ datū
attn̄ totū h̄ habēt ꝑpt hoīem. Et nõ so/
lū sentire. imo multis modis. vt videre
audire ꝛc̄. O q̄ntus ornat⁹ est iste. ꝛ q̄nta
nobilitas. Et silr̄ est istud dilatandū sic̄

Precio/ sitas ho mis rõ/ ne li. ar/ bi.

p̄us de eē ꝛ viuere. ¶ Vlteri⁹ dꝫ hõ seipꝫ
ponderare ꝑ suū ꝓpriū valorē. videlicet
ꝑ liberꝝ arbitriū. Nõ ei accepit solū esse ꝛ
pulcrū esse. nõ solū viuere ꝛ nobile viue
re. nõ soluꝫ sentire. ꝛ cõpletum sentire. sꝫ
plus. Supra oīa ista accepit liberꝝ arbi
triū. rem grandissimā. in natura dignis/
simā ꝛ nobilissimā. Ecce p̄ciositatē libe
ri arbitrīj. qꝛ nulli alteri datū est nisi ho
mini specialik. Ecce speciale p̄uilegiū et
p̄rogatiua hoīs. q̄m viuere. eē. sentire ali
is rebꝫ data sunt etiā sic̄ hoī. Cõmunia
ergo sunt aliīs creaturꝫ ꝛ hoī. Sꝫ h̄ scꝫ
liberꝝ arbitriū specialik datū est hoī Nõ
em̄ est hoī ꝛ aliīs cõmune. Jsta ḡ specia
litas significat p̄ciositatē liberi arbitrīj ꝛ
dignitatē. Plus ḡ ponderat liberꝝ arbi/
triū q̄ꝫ oīa alia. scꝫ esse. viuere. sentire. iō
est supra oīa eleuatū. dignissimū ꝛ altis/
simū in natura. Ecce ibi maiestatē natu
re. imꝑatorē ꝛ regē toti⁹ nature. Om̄e igi
tur esse. om̄e viuere. om̄e sentire ē ꝑpter
liberꝝ arbitriū. Vn̄ sicut om̄e esse qd̄ est
in creaturis ꝛ om̄e viuere ꝛ sentire. sunt
ꝑpter esse. viuere ꝛ sentire hoīs. ita eē vi
uere ꝛ sentire q̄ sunt in homīe. sunt ꝑpt
liberꝝ arbitriū īmediate. Ecce mirabile
regimē nature. liberꝝ arbitriū est rex. Vn̄
viuere ꝛ sentire q̄ sunt in hoīe sunt ipa se
des liberi arbitrīj. in q̇bus īmediate se/
det liberꝝ arbitriū. Et qꝛ īmediate serui/
unt ei. iō sunt nobilissima in hoīe. qꝛ im
mediate sūt ꝯiūcta libero arbitrio. ꝛ ser/
uiunt ei. ꝛ portant eū sicut equ⁹ dn̄m su/
um Deinde om̄e aliud esse extra hoīem
in creaturis. ꝛ om̄e viuere. ꝛ om̄e sentire
sunt ꝑpter eē. viuere. ꝛ sentire. q̄ sunt ī ho
mine. Oīa ḡ que sunt in hoīe. laborāt in
ipo ꝯtinue ꝛ incessank. vt maneat ꝛ sede
at ipe rex scꝫ liberꝝ arbitriū qd̄ est īmor/
tale ꝑpetuū ꝛ diuinū. Jō tota natura ex

Ti. ci.

tra hoīem est sollicita ꝑ hoīe. vt sedes li
beri arbitrīj q̄ est in hoīe cõseruek duret
ꝛ ꝑmaneat. Vn̄ oīa q̄ sunt inferiora ho/
mīe. hn̄t qd̄dā esse in hoīe. ꝛ includunk

Oīa ha bēt qd̄/ dā esse ī hoīe

in hoīe. Nā elem̄ta. arbores. plāte. ꝛ aīa
lia oīa hn̄t esse ī eo. qꝛ cū elemētis est. cū
arboribꝫ ꝛ plantis viuit. cū aīalibꝫ sentit
Attn̄ esse nobili⁹ hn̄t elemēta in hoīe q̄ꝫ
in seipis. ꝛ arbores nobili⁹ viuere. ꝛ aīa/
lia nobili⁹ sentire in homīe q̄ꝫ in seipsis.
Et hec est ratio. quia omnia habent in
homine esse humanum. ꝛ sunt coniun/
cta cum libero arbitrio quod est dignis/
simū inter oīa creata. ꝑ qd̄ in hoīe est p̄n
cipat⁹ ꝛ dominiū ꝛ regnū. ꝛ iō oīa q̄ cõ/
iungunk cū eo nobilitank ꝛ dignificank
Exinde seq̇tur q̄ oīa elemēta ꝛ arbores
ꝛ aīalia habēt aspectū ad illud esse nobi
le qd̄ habēt in hoīe. ꝛ ordinank ad illud.
ꝛ sunt ꝑpt illud. ꝛ appetūt cõseruare na
turaliter illud. qꝛ in h̄ nobilitank. Non
aūt oīa ista īmediate ꝯiungunk cū libe/
ro arbitrio. neq̄ꝫ eq̄liter appropinq̄nt ei.
qꝛ nõ sunt eq̄ digna. sed ꝑ quēdā pulcrū
ordinē maiorē vel minorē dignitatē. ma
gis vel min⁹ appropinq̄nt. Vn̄ esse ele/
mētoꝝ qd̄ ē in hoīe est infimū. ꝛ ibi por
tak ꝛ collocak vita vegetatiua. qꝛ nobili
or. deinde vita vegetatiua portat ipsum
sentire ꝛ sensitiuaꝫ. qꝛ dignior est ista q̄ꝫ
alia. vltimo ipm sentire siue ꝟtus sensi/
tiua cū oībꝫ suis ꝑtibꝫ. nobilius portat
ipꝫ liberꝝ arbitriū. ꝛ iō ibi sedet. ꝛ regnat
in illa. ibi imꝑat. ibi dn̄ak liberꝝ arbitriū

Solus de⁹ sedet in li. ar. sic rex

Ulteri⁹ aūt liberꝝ arbitriuz nihil portat creatū vel sedet in eo. q̄ nihil creatuz est supra ip̄m. sed ip̄m est supra oīa. ḡ solum creator dz ibi sedere. Quia valde rōnabile est. ꝙ sicut liberꝝ arbitriū qđ est supra oīa creata. sedet supra oīa alia. ita creator q̇ est supra liberū arbitriū. sedeat sup̄ ip̄m. Ecce liberꝝ arbitriū factū est sedes dei. ibi em̄ sol⁹ de⁹ debet imꝑare. dn̄ari. ⁊ regnare. Uide ḡ q̄liter liberꝝ arbitriuz imediate ⁊ sine medio ꝯiungit̄ deo. ⁊ cū sūmo creatore. ⁊ tāgit ip̄m sine medio ⁊ portat ip̄m. ⁊ nō pōt magis sibi appropinq̄re. Ecce sūmā hoīs dignitatē ꝑ liberꝝ arbitriū. q̄ factū ē dei habitacl'm ꝑpetuū ⁊ imortale. Oīa aūt i natura clamāt liberꝝ arbitriū esse p̄ciosissimū ⁊ dignissimū supra oīa. ⁊ ordo creaturaꝝ h̄ clamat hoc clare manifestat.

Repetit p̄ciositatē hois rōne li. arbi.

Uide q̄liter ip̄m eē repit̄ in oībꝫ creaturis generaliter. q̄ est infimū oīm. deinde vide quō viuere est in paucioribus. ⁊ est nobilius. deinde sentire adhuc nobilius. ⁊ in paucioribꝫ ꝙ̄ viuere. ⁊ vltra attēde quomō ip̄m liberꝝ arbitriū repit̄ adhuc in paucioribꝫ. q̄ est in solis hoībꝫ. Iste ḡ ordo manifeste declarat dignitatē liberi arbitrij. q̄ ꝯiungit oīa cū deo. q̄ elemēta cōiungunt̄ cū vita vegetatiua. ⁊ vita vegetatiua cū sensitiua. ⁊ sensitiua cuz libero arbitrio. ⁊ liberꝝ arbitriū imediate cum deo. Ecce igit̄ q̄liter deus eleuauit hoīez ꝑ q̄ndā scalā de ḡdu in ḡdū. donec vēit ⁊ traxit vsq̄ in seip̄m. Neq̄ potuit eleuari ꝑ naturā nec maiorē accipe dignitatē naturalē. q̄ tract⁹ ē ⁊ eleuat⁹ vsq̄ ad dei sil'itudinē ⁊ imaginē viuā. Nā liberum arbitriū ē imago dei viua. Et q̇d altius digni⁹. ⁊ nobili⁹. ⁊ q̇d meli⁹ esse poterit imagine dei viui? Multū aūt dedit de⁹ hoi q̄n̄ dedit sibi esse cuz nō esset. adhuc pl⁹. q̄n̄ dedit sibi viuere. ⁊ multo pl⁹ q̄n̄ dedit sibi sentire. sed maximū. q̄n̄ dedit sibi liberꝝ arbitriū. qđ est imortale ⁊ ꝑpetuū. ⁊ dedit sibi suā imaginē. suā similitudinē. q̄ tūc fecit eū sibi sil'em in natura. ⁊ quasi de suo genere. ⁊ nullā aliā creaturā mundi ad hāc dignitatē eleuauit. Uñ sine dubio in hoīe est plena dei imago ⁊ sil'itudo creata. nec vltra est ascēsus. Et h̄ ostēdit ip̄e ordo nature. Uñ plus imitant̄ ip̄e creature deū que viuūt. ꝙ̄ q̄ sunt tm̄. ⁊ plus ille que sentiūt ꝙ̄ ille que viuūt. Maxime ḡ imitat̄ hō deū habēs liberꝝ arbitriū. q̄ in scala nature nll'a creatura est supra. quia in eo est finis ⁊ cōplementū. ⁊ plena ⁊ completa imitatio. imago ⁊ sil'itudo creatoris. Uide ḡ q̄ntī ponderis est hō. q̄nti valoris ⁊ quāti p̄ciȷ̄ ꝑ liberꝝ arbitriū. Uide ḡ q̄ntū accepit homo quale donū. q̄ accepit liberū arbitriū. ꝑpetuū ac imortale. Uide q̄ntum tenet̄ ⁊ obligat̄ homo deo. q̇ solus accepit tantū donū specialissimū. ⁊ accepit alia dona. ante tm̄ nihil habuit. Sic igit̄ diuidendo hoīem ꝑ ꝑtes suas magnas. ⁊ eas ponderādo. cogitare possumus pond⁹ ⁊ p̄ciū toti⁹ hoīs ⁊ valorem. Plus ḡ sine dubio valet homo ꝙ̄ totus mund⁹. ⁊ ḡ plus obligat̄ deo ꝓ seipo ꝙ̄ ꝓ toto mūdo. Inuigilare igit̄ debet vt sciat q̇d accepit. cū hoc scire possit ⁊ alie res h̄ cognoscere nō possunt.

Ut sup̄ titlo. c.

Q̄, ponderand⁹ est etiā homo ꝑ aīaz ⁊ corp⁹ q̄ sunt p̄ncipales ꝑtes eius.

Titulus.ciiij.

Quoniā aūt tot⁹ hō nō solū diuiditur in ꝑtes supradictas. imo etiā aliter pōt diuidi. ⁊ cōiter in duas ꝑtes p̄ncipales. q̄ sunt corp⁹ ⁊ aīa ⁊ ex q̇bꝫ cōpositus est. iō si volum⁹ scire quid accepit hō. aliter ꝙ̄ ꝑ modū supradictū ⁊ clari⁹. ponderem⁹ hoīem ex ꝑte corꝑis ⁊ aīe. ⁊ videam⁹ q̄nte nobilitatis ⁊ valoris sint corp⁹ ⁊ aīa. Et p̄mo nobilitatē corꝑis. quia est mirabilissime dispositū ⁊ organisatū. sapiētissime ordinatum ⁊ fabricatū. sup̄ om̄ia mūdi corꝑa. Ecce q̄nta ꝓportio. q̄nta ordinatio est inter oīa mēbra. quō sunt inter se cōnexa inter se ꝓportionata. Unū em̄ iuuat aliud. vnū seruit alteri. Ecce q̄nta pulcritudo. Uide p̄mo faciē hoīs. ⁊ manus ⁊ pedes. quia nihil in eis īuenies suꝑfluū nihil diminutū. Ecce staturā hominis pulcerrimā erectā. Quāti ergo ponderis q̄nti valoris hō sit. potest estimare q̇s ꝑ corp⁹ humanū. Plus ḡ tenet̄ hō dō ꝓ suo corꝑe ꝙ̄ ꝓ toto mundo. Ut aūt magis ponderem⁹ corpus. videamus ip̄a

Ti. ciiij.

Preciositas hoīs rōne corporis

Ut sup̄ titlo. ci.

Ti.cv. De magnitudīe obligatōis hoīs deo

mēbra in se q̄ntū valeāt. ⁊ q̄ntū app̄ciet homo q̄dlibet mēbrū. Videamꝰ q̄ntuꝫ app̄ciet hō manū suaꝫ. Pro q̄nto nollet carere sua manu: ⁊ si nō haberet manuꝫ. q̄ntum vellet dare vt haberet. Certe homo sane mētis nollet amittere manū suam ꝓ toto mūdo. imo daret totū mundum ꝙ manꝰ sua nō auferret̄. ⁊ si essꝫ ablata daret totū mundū si posset vt rehaberet. Sed q̄ntuꝫ reputaret se hō eē obligatū. qui sibi manū ablatā restauraret intātū etiā hō obligat̄ deo. q̄ sibi manū dedit. Sed q̄d loquimur de tota manu Homo vno digito nollet carere ꝓ mag̊ bono. Et sic q̄ntū obligat̄ deo de illo ꝙ nō vellet carere digito. de tāto etiam hō obligat̄ deo de duobꝫ. tribꝫ q̄ttuor. ⁊ de oībus. de q̄nto nollet carere illis. Silr̄ hō reuoluat ⁊ pēset de oībꝫ mēbris. ⁊ innumerabilibꝫ in hoīe existētibꝫ. tam ornate ⁊ pulcre fabricatis ⁊ homini datis Pro q̄nto g̊ nollet carere oībus ⁊ singulis mēbris. ꝓ tanto etiā obligat̄ deo. Et si amiserit etiā mēbra. adhuc obligatur deo ꝓ his. q꞉ accepit semel ⁊ deꝰ dedit.

Cōcludit maior obligatō hoīs deo

Q, plus obligat̄ homo ꝓ aīa q̄ꝫ pro corpore.

Titulus. cv.

Sicut ergo hō habet corpꝰ mirabilissime organisatuꝫ ⁊ fabricatum supra oīa corpa mūdi in q̄ sunt oīa corpa dissilr̄ia. pulcerrima. visibilia ⁊ manifesta. ita habet animā excellentissimā ⁊ nobilissimā. corradded respōdentē corpi. iuxta suā capacitatē ⁊ dignitatem implentē ipm corpꝰ. ⁊ oīa organa viuificando. dando vitā ⁊ sensum ac motuꝫ oībus mēbris. ita ꝙ sicut ī corpe est mlr̄tiplicitas organoꝝ pulcerrimoꝝ. ⁊ magna diuersitas ⁊ differētia inter ea. tamē ꝯiungunt̄. ⁊ faciunt vnū corpus mirabilissimū. Ita ꝓportionabilr̄ habꝫ anima multiplicitatē ⁊ multitudinē officiorum nobilissimoꝝ ⁊ mirabiliū. seu virtutum ⁊ potestatē naturaliū ⁊ inuisibiliū. iuxta exigētiā organoꝝ corpis. ita ꝙ q̄t sunt mēbra organisata ⁊ distīcta. tot sūt etiā virtutes ⁊ officia distincta ipius anime inuisibiles. ⁊ ita aīa intrat corpꝰ. tota plena officijs ⁊ virtutibꝫ ac potestatibus. vt totū impleat corpꝰ ⁊ nullū vacuum mēbrū relinquat. Sicut eñ vnꝰ hō pōt habere diuersa officia. ⁊ diuersas artes quas exercet ꝑ diuersa instrumēta et dissimilia. ita aīa habet diuersa officia ⁊ diuersas virtutes q̄s exercet. ⁊ dissimilia mēbra. ⁊ instrumēta diuersa. Diuersitas g̊ organoꝝ ⁊ instrumētorū in corpe arguit diuersitatē potestatū ⁊ virtutū in aīa. ¶ Sunt tñ etiā aliq̄ potestates ī aīa que nō exercēt̄ ꝑ organa. Et q꞉ oēs operationes ꝓcedunt ab aīa. necesse est ꝙ tot sint virtutes. tot officia. tot potestates ī aīa. q̄t sunt opatōes dissilr̄es inter se. Et quia oīa que sunt extra hoīem. sunt ordinata ꝑ pulcrū ordinē ꝭm supiꝰ ⁊ inferiꝰ ꝭm maiorē ⁊ minorē dignitatē. ita ꝙ nō oīa sunt equalia. ⁊ etiā ciuitates ⁊ regna sunt ordinata ꝭm diuersitatē officioruꝫ. ita ꝙ officia nō sunt silr̄ia. neqꝫ equalia ī dignitate. ⁊ tñ oīa facta sunt ꝓpt̄ hoīem ergo mlr̄to magis debēt esse ordinata officia naturalia in aīa. ⁊ virtutes ⁊ potestates. ꝭm supius ⁊ inferiꝰ. ꝭm maiorē ⁊ minorē dignitatē. Iō nō oīs virtutes nec potestates sunt eq̄les vel officia sunt eq̄lia in ipa aīa. sꝫ alique sunt mediocres aliq̄ supiores. aliq̄ infime. aliq̄ magꝭ nobiles. aliq̄ minꝰ nobiles. Iō aīa ē q̄dd̄ā regnū in se. quia habet suas potestates. sua officia ordinata ad moduꝫ regni. q꞉ supiores virtutes ⁊ potestates impant precipiunt. ⁊ dñantur inferioribꝫ. ⁊ eas regunt ⁊ gubernant. Sed ⁊ virtutes inferiores obediunt famulant̄ ⁊ seruiunt supioribus. ⁊ recipiunt mādata ab eis. Et ideo regnū est bene dispositū ⁊ in pace. quando supior potestas vt regia vel imperialis. bene regit ⁊ imperat. ⁊ inferior potestas obedit ⁊ famulat̄. Ita igitur in regno anime est bona dispositio ⁊ bona pax ⁊ trāquillitas. q̄ñ supiores potestates que sunt in aīa bene regūt ⁊ imperant. ⁊ inferiores bene obediunt ⁊ famulantur. Incipiamꝰ aūt ab infimis operationibus anime. Infime auteꝫ que sunt in homīe. sunt nutrire. augmentare generare. Cōmuniter in hoīe primo apparet nutritio augmentatio generatio. Et ideo quia iste tres operationes sunt

Ex mlr̄tiplicitate organoꝝ corpis arguit multiplicitatē officioꝝ anīe

Ex inequalitate officioꝝ ī mēbris arguit̄ ī eq̄litas officioꝝ in aīa

Aīa est q̄dd̄ā regnum

Declarat potētias aīe

dissimiles. necesse est ꝙ sint tres ꝟtutes ⁊ potestates dissimiles in aĩa eis correspondẽtes. Ideo est in aĩa virtus nutriendi. augmẽtandi ⁊ generãdi. Et sic sũt ibi officia tria naturalia. ⁊ ista tria ꝯtinẽtur sub vna potestate generali. q̃ vocatur virtus vegetatiua. Et iste tres virtutes sunt in regno aĩe ad modũ laboratorũ. agricolaꝝ. ⁊ mercatoꝝ. qm̃ sicut isti icessanter laborãt ad sustinẽdũ alios status nobiles regni. qm̃ aliter null⁹ status posset durare nisi isti ꝯtinue oparent᷑. ⁊ ideo isti portãt totũ pond⁹ regni ⁊ oẽs status supiores. Ita ꝯformiter isti tres status siue ꝟtutes infime ꝯtinẽt ⁊ portãt alias virtutes ⁊ potestates supiores ac nobiles in regno aĩe. ⁊ ꝯtinue ⁊ incessant᷑ laborant ꝑ eis. ⁊ portãt pond⁹ toti⁹ regni. ⁊ oẽs stat⁹ supioꝝ potestatũ ⁊ officiorũ

De potẽtia vegetatiua

¶ Et iste etiã tres ꝟtutes hñt q̃ttuor alias eis famulãtes ⁊ mĩstrãtes eis ꝯtinue scꝫ. Uirtutẽ appetitiuã seu attractiuam cui⁹ officiũ est cibũ desiderare ⁊ accipe. Uirtutẽ retentiuã. cui⁹ est cibũ retinere. Uirtutẽ digestiuã. cui⁹ est cibũ coq̃re et digerere. Uirtutẽ expulsiuã. cui⁹ est supfluitates expellere. ⁊ bonũ chimũ in oĩa mẽbra delegare. Mia eĩ ista officia exercet aĩa cum instrumẽtis ⁊ organis corpalib⁹. ita ꝙ iste potestates ⁊ ꝟtutes sũt ligate cũ corpe. ⁊ opatões eaꝝ fiunt cũ corpe. ⁊ mediante corpe. Ideo etiã fortificant᷑ ⁊ debilitant᷑ iste opatões ꝭm debilitates ⁊ fortificationes corpis. ita ꝙ q̃nto corp⁹ est forti⁹. tanto etiã iste virtutes sunt fortiores. Et iõ iste virtutes dicunt᷑ virtutes corpales.

De ptib⁹ vegetatie potentie

¶ Post istũ vero statum in regno aĩe. sequunt᷑ alij stat⁹ superioꝝ virtutũ ⁊ potestatũ ⁊ officiorũ magis nobiliũ. Uñ in hoĩe sunt opationes aliq̃ magis nobiles ꝗ̃ ꝑdicte. q̃ tñ nõ sunt supme. sed mediocres. sicut sunt videre. audire. odorare. gustare. ⁊ tangere. Et qꝛ iste opatões sunt dissimiles. necesse est ꝙ ĩ aĩa sint etiã q̃nq̃ potestates dissimiles. istis opationib⁹ corrñdẽtes. scꝫ. Potestas visiua. cui⁹ officiũ est appꝑhendere ⁊ cognoscere colores. figuras ⁊ lucẽ. ⁊ ista ꝟtus est ꝯiuncta cũ oculis. ⁊ aĩa exercet istud officiũ cũ oculis. Alia virtus est potestas auditiua. cuius officium est scire ⁊ cognoscere sonos ⁊ voces ⁊ armonias. ac ꝯsonantias sonoꝝ ⁊ vocũ. Et ista virtus est ꝯiuncta cũ auribus. ⁊ cum illis exercet illud officium. Alia virtus est olfactiua. que apprehendit odores. Et sĩliter de gustu ⁊ de tactu Ecce mirabile matrimoniũ inter membra corpis organica ex vna pte. ⁊ virtutes ⁊ potestates seu officia aĩe ex alia pte Ecce corpus cũ multitudine organoꝝ pulcerrimoꝝ. Ecce animã cũ multitudine ⁊ varietate virtutũ. potestatũ ⁊ officiorum nobiliũ. Oĩs aũt virtutes iste ⁊ potestates ꝯtinent᷑ sub vna virtute et ptãte generali seu cõi q̃ dꝛ sensitiua. Et iõ oẽs iste ꝟtutes dicũt᷑ sẽsitiue. ⁊ vocãt᷑ corpales ⁊ carnales seu organice. qꝛ sũt cõiuncte cũ corpe ⁊ carne ⁊ organo. Et opatões eaꝝ sunt cũ adiutorio organi corpalis. iõ etiã debilitant᷑ et fortificant᷑ ꝭm ꝙ organũ debilitat᷑ ⁊ fortificat᷑. Itẽ etiã iste potestates dicũt᷑ seruiles seu serue. ⁊ nõ libere. ⁊ hoc ideo. quia sunt ligate cũ corpe. ⁊ etiã subiecte sunt alijs potestatib⁹ supiorib⁹ naturalib⁹. Quãuis autẽ iste potestates omnes vno nomĩe dicunt᷑ corpales. attamẽ inter eas est dignitas ⁊ maioritas. nec sũt eq̃les. Quia sicut vnus sensus excellit aliũ in locorũ diuersitate. ita excellit eum in virtute et nobilitate. Unde odoratus excellit gustum rõne situs ⁊ loci. quia sentit ⁊ pcipit longinq̃us. Similit᷑ audit⁹ excellit odoratũ. longius eñ odoram⁹ ꝗ̃ gustamus Et longĩqui⁹ audim⁹ ꝗ̃ odoram⁹ ⁊ sic oculi excellunt aures. longi⁹ eñ videmus ꝗ̃ audim⁹. Sensus aũt tactus est infimus omniũ. ⁊ est ꝑ totũ corpus expãsus.

De potẽtia sensitiua ⁊ e⁹ ptibus

Potentie sensitiue dicunt᷑ organice corpales carnales ⁊ serue

Differẽtia eaꝝ ⁊ nobilitas

¶ Preter aũt istas virtutes seu sensus exteriores. habet aĩa alios sensus interiores occultos ⁊ nobiliores. q̃ habent organa interiora occulta in cerebro ⁊ capite. que quidẽ virtutes. sũt sensus cõmunis. imaginatiua. fantastica. estimatiua ⁊ memoratiua.

De sẽsu ꝯmuni

¶ Post ꝑdictas virtutes ⁊ officia. alia virtus est et potestas in regno aĩe. scꝫ virtus motiua de loco ad locũ. Et ꝑ istam virtutem aĩa dilatat ⁊ extendit mẽbra constrin-

De ꝟtute motiua

git ⁊ attrahit. ꝓgreditur de loco ad locū
⁊ opatur opa mechanica ⁊ artificialia.
Et oīa ista sunt ꝑ ordinē. ⁊ fiunt ꝑ or
gana corꝑalia. s. ꝑ neruos ꝑ pedes ⁊ per
manus. ¶ Per istum statū p̄dictarū vir
tutum ⁊ potestatū ac officioꝝ que habēt
ꝯiunctionē cū organo corꝑali. ⁊ opan
tur mediante carne. seq̄tur in regno ani
me alius status supremꝰ ⁊ nobilissimus
virtutū. potestatū. seu officioꝝ. que ha
bent totū regimē omniū virtutū p̄cedē

¶ De ītellectu et volūtate

tium. Unde in homine sunt due altissi
me potestates supra quas nulla alia vir
tus est nec potestas in hoīe. que sunt in
tellectus ⁊ voluntas. que habent distin
ctas opationes. ⁊ distincta officia. quia
aliud est officiū intelligendi. ⁊ aliud of
ficium volēdi. Et iste due potestates fa
ciunt vnū statum sepatum ab alijs stati
bus aliaꝝ virtutū ī regno aīe. quia iste
nō sunt colligate nec cōiuncte cum cor
pore nec cum organo corꝑali. sed sunt ꝑ
se opantes sine corꝑe. neqꝫ carnales ne
qꝫ organice. nec etiā debilitant̄ neqꝫ for
tificant̄ ꝓpter fortitudinē seu debilitatē
corꝑoꝝ. Dicunt̄ autē spirituales ⁊ incor
porales seu īmateriales ⁊ intellectuales
Et ideo aīa ꝑ istas potestates ⁊ virtu
tes est sepata ab oībus corꝑalibꝫ. ⁊ nul
li rei corꝑali subijcit̄ nec tꝑali. sꝫ est in li
bertate. sine quo cūqꝫ ligamine corꝑali.
Et iō statꝰ istaꝝ duaꝝ virtutū est in reg̃
aīe statꝰ impialis ⁊ regalis. ⁊ quidā p̄n
cipatus ⁊ supma curia qui sunt sicut cō
siliarij sūmi regis. iudicātes ⁊ ꝯsulētes
ac discernētes ⁊ ꝯsentiētes. ⁊ postea est
rex impans ⁊ mandās ac p̄cipiēs. qđ cō
siliū iudicauit ⁊ decreuit. Ita ꝯformit̄ ī
regno aīe. ⁊ in statu supmo est intellectꝰ
seu rō tāqꝫ ꝯsiliariꝰ iudicās. discernēs et
ꝯsulens. Et est volūtas impialis p̄cipi
ens ⁊ impans et executionē demādās.
et h̄ sine q̄cunqꝫ impedimēto. Et iste vl
timꝰ statꝰ dicit̄ liberū arbitriū. ⁊ iō liberꝝ
arbitriū est supmꝰ statꝰ aīe. ¶ Sic patet

¶ Cōcludit q̄ aīa ē regnū naturale

q̄ aīa hoīs vna ⁊ eadē numero exn̄s. est
qđdā regnū in seipa. naturale. ꝯtinēs in
se naturaliter distinctos statꝰ. mirabilit̄
ordinatos. diuersaꝝ virtutū. ptātū. seu
officioꝝ. scꝫ īfimos. medios. et supmos

Ecce ḡ aīam hoīs dotatā. ornatā. vesti
tā et indutā. tot mirabilibꝫ ꝩtutibꝫ ⁊ po
testatibꝫ et officijs naturalibꝫ. Et nō so
lū aīa hꝫ in se potētias. ꝩtutes et officia
naturalia. īmo etiā pōt dotari de nouo.

¶ Qꝫ grā supadditur naturali reg̃ aīe

ornari. et supuestiri nouis ꝩtutibꝫ pote
statibꝫ et officijs. nō tn̄ naturalibꝫ. sꝫ mo
ralibꝫ et ḡtuitis. et h̄ tā ꝑ grām sui crea
toris q̄ꝫ ꝑ acquisitionē ꝓprij laboris.
¶ Sic ḡ hō potest videre obligationē ex
ꝑte aīe sue quā accepit a deo tā mirabilē
tā excellētē naturaliter diuitē. abundātē
plenā tot officijs. tot potestatibꝫ. tot vir
tutibꝫ. aptā ad recipiendū nouas et no
bilissimas sup potētias naturales pote
states ⁊ ꝩtutes. Pōderet ḡ hō aīam suā
ſm ꝑtes suas. ⁊ videbit ꝑtiū valorē ine
stimabilē. et inapp̄ciabilē et incogitabi
lē. Quis estimabit q̄ntū valet intellectꝰ
q̄ntum valet libertas. q̄ntum valꝫ volū
tas. q̄ntum valet memoria? Et silr̄ de ta
ctu. et de gustu. et de odoratu. de auditu
de visu. et sic de alijs. Cogitet ergo ho
mo magnitudinē obligatōnis erga deū
creatorē suū. et tam ꝓ his que accepit ex
tra se. scꝫ ꝓ toto mūdo. qui ꝓpter ipm̄ fa
ctus est. tā etiā ꝓ his q̄ ipe accepit intra
se scꝫ ꝓ toto corꝑe. ⁊ ꝓ oībꝫ mēbris suis
et ꝓ tota aīa. ⁊ pro oībꝫ potestatibꝫ ⁊ vir
tutibꝫ aīe. ¶ Et sic aliqualiter manifesta
est obligatio qua hō obligat̄ deo. ⁊ ma
gnitudo obligatōis naturalis rōne do
noꝝ acceptoꝝ q̄ sūt tā māifesta q̄ nega
ri nō possunt.

¶ De magnitudīe obligatōis ex ꝑte dātis scꝫ dei. ¶ Titulus. cvi.

Et q̄r obligatio nō solum crescit
ex magnitudine et multitudine
donoꝝ. īmo magis ex volūtate
et affectu dantis ipsum donū vel ipsius
doni. iō pēsanda ē magnitudo obligati
onis p̄ncipaliꝰ ex ꝑte dātis scꝫ dī. Et q̄r
duo sūt dona. vnū est sensibile. visibile. ⁊

¶ Duplicia sunt dona

manifestū. et aliud ē īuisibile et occultū.
Donū manifestū est mūdꝰ. et q̄cq̄d hō
hꝫ ī se. Donū īuisibile et occultū ē amor
dantis. qui est inuisibilis et occultus.
Unde primū qđ datur ē amor. ⁊ amor
est primū donū. sed quia est occultus et
inuisibilis. ideo quasi nō reputatur do

num. ⁊ tamen est primū. ⁊ radix atq̄ fū-
damentū omniū alioꝝ donoꝝ. ⁊ omnia
alia dona sequunt amorē. ⁊ procedunt
ab amore tanq̄ a radice ⁊ principali do
no. Et ideo oīa alia dona nō sunt nisi
signa amoris. ⁊ declarant ⁊ manifestāt
ipsum amorē occultū ⁊ inuisibilē. eo q̄
ipa dona videntur. ⁊ ipe amor nō videt
⁊ ideo in dono videtur et relucet amor.
Sicut eñ fumus arguit ignem infalli
biliter. ita dona exteriora arguunt amo
rem infallibiliter dantis. Quāuis pmo
detur. ⁊ sit primū donuȝ. attamē primo
apparent dona alia. ⁊ recte ostendunt q̄-
lis ⁊ quantus sit amor. Unde hoc est si
mile sicut de productōe mundi visibilis
⁊ manifesti. que manifestat aliā pducti-
onem occultam in deo, que est maior in
Ti. xlvi infinitū ⁊ eterna. ita donum visibile qd
videmus. manifestat donū inuisibile dei
occultū. scȝ suum amorē. qui pcessit om
nia dona. quia nisi pus dilexisset nihil
dedissȝ. ita q̄ ipa dona exteriora. sūt via
⁊ scala ad veniendū ad amorē dei. ⁊ ipȝ
inueniendū. Quia ergo ipa dona sunt p
ma signa ⁊ argumenta amoris. ideo ex
quātitate ⁊ pogatiua donoꝝ. recte pos-
sumus arguere ⁊ concludere. quātitateȝ
⁊ pogatiuā amoris. Et quia deus totū
Ti. xc-vi. mundū fecit ppter hominē. ideo in to-
to mūdo pmo dilexit hominē. ⁊ pncipa
liter. ⁊ oīa alia dilexit ppter hominem
Et sic in aliis creatur nō diligit nisi ho
minē. Et quia sup oēs creaturas exal
tauit hominē ⁊ ornauit. ⁊ dotauit in cor
pore ⁊ i aīa. sequitur q̄ sup oēs creatu
ras ⁊ pre ceter dilexit hominē. Et quo-
niā amor dei qd est donum occultū eius.
excellit ⁊ superat oēs creaturas ⁊ om-
nia dona creata. ideo sup oēs creatu-
ras dilexit hominē. Cum etiā amor dei
erga hominē sit purissimus. verissimus. se-
curissimus. sincerissimus ⁊ summe liberalis
ac gratuitus. quia ipe primo dilexit ho-
minē. ⁊ amor suus precessit. nec dilexit
hominē ppter aliqd qd habebat ab ho-
mine. nec aliquid prius dedit ei homo.
vt eū deus sic diligeret ⁊ tanta dona do-
naret. sed sua bonitate sola. ac pura libe-
ralitate preuenit hominē amando ipsuȝ
anteq̄ esset gratis ⁊ gratuite. ⁊ dādo sua
inestimabilia. Sequitur ergo q̄ homo
obligatur deo creatori suo plus sine cō-
paratiōe p amore suo liberalissimo. quo
primo dilexit eum. q̄ p oībus aliis do-
nis. de quāto magis valet amor dei. q̄
oēs alie creature. Duo g̊ sunt pensanda
diligēter. scȝ dona dei. ⁊ amor dei q̄ pces-
serunt. Magna aūt est obligatio ex pte
donoꝝ. sed maxia ex pte amoris. Ecce g̊
duo ligamia. p q̄ obligat deus sibi hoiem
⁊ reddit eum sibi obligatū. Declarata ē
g̊ magnitudo obligatōis ex pte dantis
scȝ dei. q̄ orit ex puritate ⁊ sinceritate sui
nobilissimi amoris oīa dona pcedētis.
q̄ amor tātū ē excellēs q̄ntū ille q̄ amat.
Et q̄d excellētius deo. q̄d potētius deo. q̄d
melius. q̄d nobilius? Ergo nihil excellētius.
nihil melius seu nobilius amore dei.

De magnitudie obligatōis ex pte ac-
cipiētis. scȝ ipius hois. Titulus .cvii.

Non solū aūt magnitudo dono-
rū. ⁊ amor dātis sincerissimus et
purissimus causant magnitudieȝ
obligatōis. sȝ etiā necessitas ineuitabil
ipius accipiētis. scȝ hois. Nō eñ sicut est Necessitas accipiēdi obligat hominem deo
libera volūtas ⁊ g̃tuitas ex pte dātis et
nō necessitas. ita est libertas ex pte acci-
pientis. q̄ hō velit nolit necesse ē sibi vt
accipiat dona ⁊ bona dei. sine q̄bus nō pt
eē vno momēto. Refutet eñ si pōt. ⁊ di-
cat. nō indigeo aere neq̄ tra. nō indigeo
sole. iā sine illis viuere possum. aplius nō
recipiā dona ⁊ bñficia dei. Videte g̊ in-
euitabilē necessitatē hois accipiēdi do-
na ⁊ bñficia dei. ⁊ ɔtinuā ⁊ incessabileȝ.
Videte quō deus liberalit ⁊ incessant ⁊ g̃
tis tribuit sua dona. ⁊ succurrit idigētie
hois nūq̄ deficit. nūq̄ denegat. Rursū
est alia necessitas ⁊ maior in hoīe. q̄ cō- Necessitas ɔseruatōnis obligat hominē deo
tinue ⁊ incessant indiget ɔseruari ⁊ ma-
nuteneri i esse. q̄ de nihilo ē. ⁊ i nihil re-
diret. si nō a manu dei ɔseruaret vt iā oñ-
sum ē. Ecce g̊ quō hō sūme indiget deo.
q̄ sine ipo nllo mō pt esse. nec pt durare
p vnū momentū. Quia g̊ hō sp indiget Ti. xvii in fi.
deo. ⁊ capit ab ipo incessant ⁊ necessario
oīa pdicta. nec aliq̄s alius pt sibi dare illa
sequitur etiā tunc q̄ homo soli deo obli-
gatur. ⁊ sūme obligat tanq̄ amico. sū-

mo ⁊ intimo. q̄ cum in necessitate sūma ⁊ continua nō deserit neq̄ deficit. Sic ergo sūma ⁊ extrema necessitas qua homo incessanter postulat. ꝯcludit sūmaȝ obligationē hoīs ad deū.

De ceteris cōditionibꝫ circūstātijs ⁊ ꝓꝓetatibꝫ istiꝰ obligatōis.

Titulus. cviij.

Ti. c.
Ti. xcvi.

Primitas obligatōis homis

Quia aūt ista obligatio ligat hominē cū deo. ⁊ dū magꝭ cognoscit̄ magis ligat. ⁊ hoc est totum bonū hoīs q̄ sit cū deo ligatus. ⁊ ab oī alia re sepatꝰ. q̄ꝛ nihil ꝓdest hoī cognoscere deū. nisi iungat̄ ei ⁊ societ̄ cuȝ deo. ideo sūme vtile est cogitare ⁊ cognoscere circūstātias. cōditōes ⁊ ꝓꝓetates istius obligatōis q̄ntū fieri poterit. quia tunc querit suū bonū. Visa aūt est magnitudo dicte obligatiōis. ⁊ vñ orit̄. sȝ sūt adhuc alie q̄ꝫ plures cōditōes eius. Vñ vna alia conditio est. scȝ ꝑmaritas obligatōis. quia ista obligatio est ꝑma ⁊ ꝑcedit omnē aliā obligationē. ⁊ iō oīs alia obligatio vera ⁊ iusta fundat̄ in ista ⁊ ideo etiā in ista obligatione fundat̄ ius ꝑmū ⁊ ꝑma iusticia. ⁊ ab ista oritur prima actio. Item ista obligatio est infallibilis ⁊ indelibilis ⁊ īmortalis ac incorruptibilis. ⁊ carta ⁊ scꝑtura eius indelibilis. q̄ꝛ scꝑta digito dei in qualibet creatura in ip̄o hoīe. ⁊ in corpe ⁊ in aīa. et oībus patens. ⁊ quilibet pōt eā legere ī libro nature. Item oībus est cōmunis ⁊ general' ⁊ naturalis. ⁊ ip̄e homo ⁊ omnes creature dicunt ⁊ sunt testimoniuȝ verissimū huiꝰ obligatōis. ⁊ iō nullꝰ potest negare. Ulteriꝰ hec obligatio est obligatio totiꝰ vniuersi ⁊ ꝓ toto vniuerso. Sūt aūt multe alie cōditōes. q̄ de p̄n̄ti relinquunt̄. q̄s q̄libet p se p̄t inuestigare. Et sic cū adiutorio dei manifesta est obligatio hoīs inq̄ntū hō est ad deū. cum suis cōditōibꝫ ⁊ circūstantijs.

Hic ostēdit̄ q̄d hō dȝ ⁊ tenet̄ ac obligat̄ deo dare ꝓ oībꝫ datis ⁊ acceptis.

Titulus. cix.

Quoniā autē demōstratū est hoīem inq̄ntū hoīeȝ eē verissime ⁊ sūme obligatū ⁊ debituȝ deo ꝓ oībꝫ que accepit. iō necesse est demōstrare q̄d debȝ hō dare deo. q̄ꝛ oīs debitor ⁊ q̄ est obligatꝰ. ad aliq̄d est obligatꝰ ⁊ aliq̄d debȝ. Et q̄ꝛ hō soli deo est debitor ⁊ obligatꝰ. ⁊ q̄cq̄d hȝ accepit ab eo. iō tenet̄ dare deo ⁊ retribuere q̄cquid p̄t. ⁊ om̄e qd̄ p̄ciosiꝰ ac melius hȝ. amabiliꝰ ⁊ nobiliꝰ qd̄ possit dari ⁊ meliori mō quo pōt. Ergo q̄cquid hō hȝ in se qd̄ possit dari. iā est deo totū debitū ⁊ obligatū de iure nature. Cōsiderare aūt op̄tet vt̄ꝫ habeat aliq̄d qd̄ sit ꝓprie suū qd̄ possit dare ⁊ sit deo acceptabile. Et necesse ē q̄ ita. Quia postq̄ꝫ ostēsum est infallibiliter hoīem esse sūme obligatū deo de iure nature. imo noscitur totus obligatus. ⁊ cū hō cog̊scat se totū obligatū ⁊ verissime cog̊scit se oīa accepisse q̄ hȝ. seq̄tur q̄ necesse ē q̄ hō habeat ī se aliq̄d naturalit̄ qd̄ possit dare ⁊ retribuere deo ꝓ bñficijs acceptis. alit̄ inuanū eēt obligatꝰ. ⁊ obligatio naturalis eēt frustra qd̄ est īpossibile. ⁊ hō eēt naturalit̄ ꝯstitutꝰ in maxīa pena. q̄ꝛ cog̊sceret se oīa accepisse. ⁊ p ꝯñs obligatū eē ⁊ debitorē. ⁊ tñ nihil hr̄e vñ posset soluere et recōpēsare ꝓ tātis bñficijs acceptis ꝯtinue ⁊ incessant̄. ⁊ tñ vellet ⁊ nō possȝ. q̄ꝛ naturale est q̄ oīs q̄ accipit aliqd̄ bñficium q̄ ille velit ⁊ desideret aliq̄d retribuere ꝓ illo. Que aūt maior pena q̄ꝫ se cog̊scere debitorē ⁊ esse obligatū et velle soluere. et tñ nō hr̄e vnde possȝ soluere. Ergo est necesse q̄ hō habeat aliq̄d qd̄ possit dare ꝓ oībꝫ que accepit. Et quia nullus vere iuste et ꝓprie potest dare alicui qd̄ nō est vere et totaliter suū. quia aliter nō esset donū ꝑfectū neq̄ꝫ recōpensatio. neq̄ꝫ retributio conueniēs. nec etiam acceptabilis. ideo necesse est q̄ homo habeat aliquid qd̄ sit totaliter ⁊ ꝓprie suū. et qd̄ sit in mera et libera sua potestate et dñio. nihil autem potest dici qd̄ sit vere et proprie suum quod possit ab eo auferri aliquo modo. aut tolli per violentiam ipso nolente et inuito. Si autē homo nō habet in se tale donum quod possit dare. non erit acceptabile deo. quia oportet q̄ retributio ⁊ recōpensatio correspondeant obligationi ⁊ modis et cō

Ti. xcvi.

Hō hȝ naturalit̄ aliq̄d qd̄ pōt deo reddere

Hō hȝ aliquid qd̄ ē totalit̄ ⁊ ꝓprie suū

Retributio hoīs dʒ esse libera ⁊ voluntaria

dītōibus ipius dantis. Et quia deꝰ dedit libere. spōte. ac voluntarie. ⁊ gratis sine necessitate. sine coactōe. ⁊ ex sincero ⁊ purissimo amore. ⁊ ex tali libertate ⁊ spōtanea volūtate. ⁊ tali amore tāq̄ꝫ a radice. tota est obligatio. iō necesse est ꝙ retributio ⁊ recōpensatio ꝯformis sit ⁊ correspondens scʒ ꝙ sit libera. spontanea. voluntaria ⁊ nō coacta. Vñ nullū donum est acceptabile nisi tale. qđ ꝓcedat de intimo cordis affectu.

Quid sit illud qđ ꝓprie sit hoīs

¶ Oportet aūt inq̄rere si homo habeat tale donū. ⁊ aliq̄d qđ sit vere ⁊ ꝓprie suuʒ ⁊ in suo dñio. ita ꝙ nemo possit ab eo tollere illđ īuito. Vñ talis res nō potest esse aliquid extra hominē. quia oīa que sunt extra hominē possunt tolli ab homīe ꝑ violentiā ipso nolente. Ideo nō sunt vere. ⁊ ꝓprie sua nec in sua mera ⁊ libera potestate. quare de illis nō pōt fieri recompensatio deo. Ulterius talis res nō pōt esse corpꝰ hominis. nec aliquid de eiꝰ corpore. nec vita corꝑalis. q̄ꝛ ⁊ totū corpꝰ ⁊ qđlibet mēbrū ⁊ vita homīs possunt tolli ip̄o inuito ⁊ ꝑ violentiā. ⁊ ꝑ ꝯsequēs nō sunt vere ⁊ ꝓprie sua. nec in sua mera potestate. Nec etiā oīa ista sunt maxie p̄ciosa et optima que habeat hō. ⁊ hō debet dare optimū qđ habet. ⁊ qđ p̄ciosiꝰ ⁊ melius existit. Restat ḡ ꝙ talis res sit aīa. vel aliquid qđ sit in aīa. Nō aūt potest eē tota aīa. quia quedaʒ eiꝰ ꝑtes ⁊ virtutes sunt ꝯiuncte cū corꝑe ⁊ organo corꝑali.

Ti.cv.

Et ideo ille ꝑtes ⁊ ille virtutes nō sunt ī libera ⁊ pura potestate homīs. sicut nec corpus. Restat ergo ꝙ illa ꝑs sit nobilior ⁊ potior ꝑs ip̄ius aīe. vel sit ī illa ꝑte que est seꝑata a corꝑe. i. a carne ⁊ organo corꝑali. ⁊ nullo mō sit ꝯiuncta cū carne. Hoc aūt est liberū arbitriū. qđ ē res nobilissima ⁊ p̄ciosissima in aīa puꝛ spirituale. ⁊ hoc cōuenit cū deo spirituali ⁊ nullo modo corꝑali. Sed in libero arbitrio sunt due ꝑtes. s. intellectꝰ ⁊ voluntas, ⁊ sola voluntas est libera. spōtanea. ⁊ in ip̄a est mera libertas: ⁊ dñiū. imperium. ⁊ nulla coactio vel violētia p̄t in ea esse. q̄ꝛ sola dñā est sui ꝑꝑius. ⁊ dñiū ꝑcedita voluntate. aliter nō esset dñiū. Ergo talis res quā q̄rimus erit voluntas.

Voluntate et amore retribuimꝰ deo

vel donū liberale ⁊ spōtaneū. qđ sit ī pura ⁊ mera libertate ⁊ dñio volūtatꝭ. Tale aūt donū est amor solꝰ. ꝓcedens libere ⁊ sponte a volūtate. Sola aūt volūtas p̄t dare. ⁊ p̄mū qđ dare p̄t est amor. Ergo amor est p̄mū donū volūtatis ⁊ maiꝰ et p̄ciosius. q̄ꝛ est donū liberalissimū. spontaneū. ⁊ voluntariū. ⁊ nullo mō p̄t cogi vel auferri. nec tolli ꝑ violentiā ipsi hoī inuito. Nihil ḡ habet hō qđ sit vere ⁊ ꝓprie suū. nisi amorē. q̄ꝛ est in ip̄a sola volūtate q̄ sola est dñā imꝑatrix. ⁊ regina. hñs ip̄eriū ⁊ dñiū in hoīe. Ergo amor est totꝰ thesaurꝰ hoīs. ⁊ honorabilior. p̄ciosior. carior. ⁊ ꝓpinq̄or q̄ sit in hoīe q̄ dare p̄t. Inuenimꝰ ḡ rem quā q̄rebamꝰ ⁊ talē q̄lē inq̄rebamꝰ. nō est extra hoīem sed in hoīe. nō est extra hoīem. necꝫ ī corpore. sed in aīa. nec in tota aīa. sed in suꝑma ꝑte aīe ⁊ nobilissima. Habet ḡ hō in seip̄o aliq̄d ⁊ in sua potestate qđ dare p̄t deo. ⁊ de q̄ pōt retribuere ⁊ recōpensare ei.

Totum amorēʒ tenet̄ hō dare deo

¶ Tenet̄ ergo hō ⁊ obligat̄ deo soli retribuere ⁊ dare sibi totū suū amorē q̄ntum pōt. ⁊ meliori mō quo p̄t cuiꝰ solus est ⁊ totaliter. Totꝰ ergo amor hoīs est deo debitꝰ ⁊ obligatꝰ de iure nature. Inuenimꝰ ergo rem quā hō debet ⁊ tenetur deo dare ⁊ retribuere ꝓ oīb⁹ acceptis ⁊ donis dei. scʒ ip̄m amorem liberalē ac spontaneū ⁊ totum.

Qꝫ sola amoris retributio est ꝯuenientissima retributio ⁊ magis acceptabilis deo.

Titulus.cx.

Ti.xcv. Ti.cvi.

Quoniam autē declaratū est iaʒ in precedentibus ꝙ ex parte dātis. scilicet dei. duo processerūt. scilicʒ amor et dona eius exteriora ⁊ manifesta. ⁊ ꝙ amor dei precessit omnia dona. quia nisi precessisset. nihil datum fuisset a deo. ⁊ sic nihil ab homine acceptū fuisset. primum ergo qđ dedit deus homini est amor suus ⁊ exinde per amoreʒ omnia data sunt et accepta. Omnia ergo sunt data per amorem.

Ti.cvi.

¶ Et q̄ꝛ amor requirit amorem. ⁊ amare requirit amari de sua natura. nec aliter satisffit amori nisi ꝑ amorē. īmo conquerit̄ nisi sibi reddatur amor ꝑ amore. iō reddēdꝰ ē amor.

Ti.cxi. De redditõe hoīs obligati

Amor dȝ retribui deo amāti

Quia etiā ꝑmū donū dei est amor eius. ꝛ est primū fundamentū ꝛ radix omnia dandi. seqͣtur ex his ꝙ illud qđ ꝑus ante oīa est ꝯuenientius debet retribui ꝛ reddi ex ꝑte hoīs ipi deo. ꝑmo amanti. vt amor retribuat̄ ꝓ amore. ꝛ hō debȝ ꝑmo radici ꝛ fundamēto ꝛ cause omnium donoꝝ correspondere. scȝ amori ipius dei. vt sicut deus ꝑmo dilexit hoīem anteq̄ȝ aliquid daret̄ ei ꝛ exinde ꝑ amorē dedit oīa que dedit. ita homo debet ꝑmo ante oīa ipm amare. ꝛ dare sibi suum amorē. ꝛ exinde ꝑ amorē dare oīa alia. vt correspōdeat deo ꝓportionabiliter ꝛ ꝯueniēter. aliter nō esset ꝓportio neq̄ȝ ordīata retributio. nᶜ ꝑ ꝯsequēs deo placēs. qꝛ nihil inordinatū placet deo. Item etiā quia sicut amor dei est liberalissimus ꝛ ꝑciosissim⁹ sine comparatione. q̄ȝ oīa alia dona exteriora. ꝛ excellit ea in infinitum. ita quoq̄ȝ ꝓportionabilit̄

Amor ē ꝑciosius qđ reddi pōt

amor liberalis ipius hoīs sine comparatione est nobilior. ꝑciosior ꝛ amabilior q̄ȝ oīa que possȝ dare. ꝛ oīa alia sine cōparatione excellit. ergo ꝑmū qđ debet homo reddere ꝓ suo amore deo est amor liberalis. sicut amor dei ē liberalis. Postq̄ȝ homo habet fundamētū ꝛ radicē q̄re ipm debeat amare. ꝛ quia de⁹ eum ꝑmo amauit. si aliter eum amaret nō esset ꝯueniēs causa neq̄ȝ retributio. nec correspōdētia. neq̄ȝ acceptabilis deo. Preterea ad ꝯfirmationē. Nā amor ꝑ se sine oībꝫ aliīs placet. ꝛ ē amabilis ꝑ se ꝛ ꝑ se acceptabilis. ꝑ se iocund⁹. ꝑ se dulcis. sȝ nul

Amor ꝑ se placȝ

la alia ꝑ se placent sine amore. nihil amabile. nihil acceptabile. nihil iocundū vł dulce sine amore. Timor eīm sine amore nō acceptatur nec honor. nec alia dona. Amor eīm semꝑ est acceptabilis. nunq̄ȝ refutatur nunq̄ȝ displicet. Et ideo quātūcunq̄ȝ sit aliquis potens. diues ꝛ plenus oīm bono. semꝑ vult amari. ꝛ semꝑ vult habere amorē. Nunq̄ȝ eīm refutat amorem. Et ideo seqͣtur ꝙ q̄ȝuis ipe deus sit potentissim⁹ ꝛ ditissim⁹ ꝛ plenissimus omni bono. ꝛ tamen amari vult

De⁹ ꝑ vł amari

semꝑ nūq̄ȝ refutat amorē. Magna imo maxima res est amor. qui solus ꝑ se est amabilis. ꝑ se acceptabilis. ꝛ nunq̄ȝ refutabilis. Debet igitur talē rem ꝑciosissimā ꝛ acceptabilissimā retribuere ꝛ dare deo postq̄ȝ habet in se. et obligat̄ deo dare quicquid melius ꝛ dulcius ac nobilius habet. Concludit̄ igitur ꝙ sola amoris retributio. est cōueniens ꝛ acceptabile donū dei.

Q, solus amor est in quo potest homo correspondere creatori. ꝛ de simili rependere vicem.

Titulus. cxi.

Est autē magna amoris dignitas. ꝑciositas. ꝛ excellētia. quia solus amor est in quo et ex quo homo potest correspondere suo creatori. q̄ȝuis nō ex equo nec equaliter vel de simili rependere vicē. Unde si deus irascitur homī. homo nō reirascitur deo sȝ expauescit. si de⁹ redarguit hoīez. homo nō redarguit deū. si etiaȝ iudicat hominem. nō reiudicat̄ ab homīe ꝛ sic de aliīs. Sed videamus de amore. Unde cū deus amat hoīez. nō vult aliud q̄ȝ amari iterꝝ. Vult ḡ hoīem sibi corrn̄dere in amore. ꝛ de sīli repēdere vicē. in q̄ ōndit̄ maxima amoris ꝑciositas. q̄ȝuis hō nō possit ex eq̄ corrn̄dere. nec tātum amare q̄ntū amat̄ a deo. eo qꝛ minor ē ꝛ creatura. ꝛ iō min⁹ diligit. imo si hō se totū conuertat ī amorē. nihil adhuc erit in cōparatione amoris dei erga hominē. qꝛ amor dei in infinitū supat ꝛ vincit amorē hoīs. q̄ntūcunq̄ȝ magnū. Attn̄ dȝ hō ex

Hō ex se toto đbet deū amare

seipo toto ex tota mente ꝛ ex tota virtute ꝛ ex toto corde. correspondere amori creatoris sui. vt ipsum amet q̄ntum poterit. vt ex toto seipso amet. et meliori et puriori modo quo poterit. qꝛ deus ꝑncipaliter vult amorē sibi retribui ꝓ suo amore. ꝛ pro suis beneficiīs. Ideo vult illum mundissimū. castissimū. purissimum. sincerissimū ꝛ sanctissimū esse. sicut amor suus erga hominē est purissimus mundissimus. ꝛ sic de aliīs. Aliter nō esset correspondentia nec similitudo. quia esset valde incōueniens ꝛ turpe reddere deo pro amore suo purissimo et sincerissimo īmundū ꝛ corruptū amorē sed debet reddere amorem pro amore postq̄ȝ habet. et similem pro simili in

q̄ntuȝ potest. Patet ḡ quō homo ꝑ amo
rē potest deo correspōdere. ⁊ ei assimila/
ri. qō nl'la creatura dei hȝ alia. Maxima
ergo est ⁊ dignissima res amor. qꝛ facit
hominē deo sil'em.

Quo ordine. quali modo obligatur
homo dare deo amorē ⁊ ip̄m amare.

Titulus.cxii.

Ti.xcvi

Quoniā antē hic tractauim⁹ de
debitis in speciali in q̄b⁹ homo
obligaꝛ deo. ⁊ inuestigauimus
oīa illa q̄ homo teneꝛ dare deo. ⁊ tota co
gnitio oīm illoꝝ que dȝ homo reddere
deo oriꝛ ex obligatōe iam fundata in ex/
num. Et ideo si volum⁹ habere verā ⁊
infallibilē certitudinē de oībus illis que
hō obligaꝛ deo reddere. necesse est semꝑ
recurrere ad ip̄am obligationē. qm̄ ipsa
est radix fundamentū ⁊ origo. ac lumen
indeficiēs ad cognoscendū quid homo
debeat facere ⁊ dare deo. Et iō qui non
cognoscit obligationē istā nō cognoscit
quia tenetur ⁊ debet dare deo. Et qꝛ ob/
ligatio oriꝛ ex dare ⁊ recipe. quia sol⁹ de/
us dedit et sol⁹ homo accepit. qm̄ si de⁹
nihil dedisset ⁊ hō nihil accepisset nulla
obligatio cēt. nec mod⁹. nᶜ ordo nec for
ma reddendi ⁊ dandi deo debituȝ. Oriꝛ
ergo ex modo ⁊ forma dandi et accipiē/
di. Et ideo si volum⁹ cognoscere modū
⁊ formā et ordinē dandi et reddēdi deo
debitū obligatōis. opꝫ ꝯsiderare ꝑ quē
modū. ordinē. ⁊ formaȝ homo accepit.
qꝛ homo obligaꝛ ex hoc qꝛ accepit. Si
cut. et qualiter accepit. sic. et taliter obli/
gatur reddere qō debet. Et qm̄ homo ꝓ
mum donū qō vnq̄ accepit fuit amor
dei. qꝛ de⁹ ꝓmo quādo ip̄ȝ de nihilo for
mauit ip̄m dilexit. Ideo homo ꝓmo ob
ligatur et teneꝛ reddere et dare deo amo
rem suū vt ꝓbatū est. Ideo videamus
modū. formā. ⁊ ordinē. quib⁹ obligatur
homo. et debet dare deo amorē. Unde
quia homo quicq̄d boni habet accepit
a deo. ideo. quia de⁹ ip̄m dilexit. et nihil
accepit a seip̄o. nec ab alio q̄ȝ a deo. ideo
nulli obligaꝛ nisi dō. Nec etiā sibiip̄i ob
ligatur dare aliq̄d. quia nihil accepit a
seip̄o. sed solum a deo. Et ergo seq̄tur ꝙ
homo debet suū amorē ꝓmo dare deo. ⁊

Deo te/
nemur ꝓ
mo dare
amorē

Ti.cx.

nō sibiip̄i ꝓmo. quia totuȝ a deo accepit
quicq̄d habet vt dictū est. Ideo dȝ suū
amorē dare deo. qꝛ totuȝ qō habet acce/
pit a deo. et nulli debet dare ꝑtem. quia
a nullo alio aliq̄d accepit. ⁊ ergo primo
debet dare deo. Et quia hō ꝯtinue et in/
cessanter ꝯseruaꝛ a deo. et capit benefici
um ꝯtinue ab eo. quia sine eo esse nō pos
set. et quia oēs creature impēdūt sibi ser
uitium et bn̄ficiū sine q̄bus nō possȝ du
rare ꝑ vnū momētuȝ. ideo seq̄tur ꝙ sine
intermissione et sine cessatōe homo tene
tur reddere et dare deo suū amorē. et ip̄ȝ
amare ꝓ omi momēto. Patet ḡ quo or/
dine. quali modo obligaꝛ hō dare amo
rem suū deo et ip̄m amare. qm̄ ꝓmo. to/
taliter. incessanter. et ꝯtinue. et ꝓ oī mo/
mento.

Ti.cix.

Hō semꝑ
teneꝛ a/
mare de
um

Quod creature oēs incessanter clamant
ad hominē ꝙ reddat deo debitū amoris
qō debet et ostēdūt q̄liter reddere debet

Titulus.cxiii.

Non solū aūt amor dei ꝯtinuus.
nunq̄ȝ cessans erga hoīem cla/
mat ꝯtinue. ꝙ hō incessanter de
bet reddere beneficiū et debitū amoris.
ꝓmo. totaliter. fortiter. ex toto seip̄o. ⁊ ex
toto corde. et quantū poterit. et meliori
modo et puriori q̄bus poterit. quia de⁹
ꝓmo dilexit hominē. et inter oēs creatu/
ras mūdi dilexit de⁹ hoīem ꝓmo. imo i
toto mūdo nō dilexit nisi hoīem. qm̄ to
tum mūdū et oēs creaturas in eo fecit ꝓ
pter hoīem. et sic dilexit solū hoīem. Ue
rum etiā oēs creature et tot⁹ mūdus ꝫ
idem clamāt ad hoīem incessanter. Si
cut etiā totus mūd⁹ ex ꝓcepto et volūta
te dei seruit hoī. et etiā oēs creature im/
pendūt seruitiū ⁊ bn̄ficiū de meliori qō
habent. et totū qō habēt meli⁹ dāt hoī.
vt manifestū est ꝑ experientiā. ita hō debȝ
seruire deo. et impēdere et dare de melio
ri qō habet. et totū qō meli⁹ habet. sed il
lud qō meli⁹ homo hȝ est amor. ḡ oīs
creatura dicit ꝙ hō debet seruire deo. et
dare deo debitū et seruitiū amoris tāq̄ȝ
de meliori. qꝛ ip̄e creature de meliori ser/
uiunt et dant hoī qō habēt. et ꝑ ꝯseq̄ns
homo debet seruire de volūtate et liber/
tate sicut alie creature seruiūt hoī ex vo/

Ti.cx
vii.

Hō dʒ amare deū me/liori mō ꝗ pōt.

lūtate ⁊ p̄cepto dei. meliori mō quo pn̄t
et puriori et veriori et nō ficto. Sic etiā
hō debet seruire deo. et dare debitū amo
ris meliori mō quo pōt. et sinceꝝ non fi
ctū. Nōne etiā sicut oēs creature ex ordi
natõe dei quātū pn̄t totis suis viribus.
ex totis seipsis seruiūt homi et p̄stāt bn̄/
ficiū. ita etiā tenet hō inq̄ʒtū pōt totʒ su
is virib9. ⁊ ex toto seipo s'uire deo. ⁊ p̄sta
re seruitiū ⁊ debitū amoris qđ vere dʒ?
Nōne etiā incessant' ⁊ cōtinue sicut cre/
ature indesinēter p oēʒ modū die ac no/
cte et om̄i tpe seruiūt homi ex mādato ⁊
volūtate dei. ita etiā debet hō deo redde
re debitū amoris incessant'. indesinēter.
om̄i tpe. die ac nocte. ⁊ p om̄e momētū?
Nōne hoc rōnale est? Nōne rursuʒ sicut
oēs creature soli homi seruiūt. ita etiam
hō debet soli deo seruire. et nulli alteri?
Quia hoc qđ faciūt creature homi. hoc
faciūt p̄cepto et volūtate dei. neq3 aliud
intēdūt. neq3 ad aliud ordinate sunt nisi
vt seruiāt homi. Debet ḡ etiā silr hō fa/
cere. et nō intēdere aliud. neq3 suā volū/
tatē ordinare ad aliud q̄ʒ ad seruitiū dī.
Nōne etiā creature faciūt homi seruiti/
um acceptabile et gratū? Ita silr hō de/
bet dare deo acceptabile et gratū seruiti/
um. Sed nullū est seruitiū deo delecta/
bili9 et placibili9 q̄ʒ seruitiū amoris. Itē
etiā queādmodū creature seruiūt homi
s'm ppriā naturā quā habēt. ⁊ s'm ppri/
um suū moduʒ. ita debet hō seruire deo
iuxta suā ppriā naturā. et ppriū moduʒ
sue nature. Et iō sicut creature seruiunt
homi naturaliter ⁊ ex necessitate. ⁊ qua/
si ad modū seruoꝝ. q2 ista ē ppria natu/
ra eaꝝ. q2 nō habēt libertatē. ita etiaʒ hō

Hō debet s'uire dō ex libtate

dʒ seruire ex libertate. spōte. et bona ⁊ li/
bera volūtate. q2 talis ē sua natura vt sic
agat. q2 aliter nō ageret vt hō. Et ideo si
cut creature seruiūt homi. s'm ꝙ sunt ta
les et suo mō. ita hō debet seruire dō s'm
ꝙ ē talis et suo mō. Ideo seruitiū hōis
debet esse vt hōis. et ideo debet esse libe/
rū. spōtaneū. ⁊ volūtariū et nō coactuʒ.
Et ideo quicq̄d hō debet dare deo debʒ
dare libere. spōte. et volūtarie. et nō coa/
cte. Et q2 nihil est magis liberꝝ vel mag'
spontaneū ac voluntariū q̄ʒ amor. q̄ nul

lo mō pōt esse coactus neq3 de necessita
te datus. ideo solū seruitiū amoris ē ho
mīs. et est solū deo acceptabileꝗ. Sic er

Duplex modus seruiēdi deo

go ē duplex modus seruiēdi. vnus. s. ex
necessitate naturaliter. et alter ex volūta/
te seu volūtarius. Prim9 ē creaturaꝝ er/
ga hoīem. Scđs dʒ esse homīs erga de
um. Q̄uis etiā seruitiū creaturarū ex pte
dei mādantis. ordinātis et volētis sit li
beꝝ ⁊ volūtariuʒ. Videte ergo quō ipse
amor dei verissimus. purus ⁊ liberalissi
mus et gratissim9 p̄ueniēs hoīem. ⁊ ɔti
nu9 erga hoīem ex vna pte. et ex alia pte
seruitiū et bn̄ficiū qđ faciūt creature so/
li homi ex dei volūtate ⁊ ordinatõe. et ex
meliori qđ habent. et meliori. puriori. ⁊
veriori mō quo pn̄t. et sine fictõe. et for/
tius quo pn̄t. ac totis virib9. incessant'.
indesinēter et cōtinue. et p oēm modum
placibili9 et acceptabili9 quo pn̄t. et s'm
suā ppriā naturā et modū. Ista duo in
quā clamāt incessanter ad hoīem. ꝙ ip/
se debet ⁊ tenet seruire deo soli. et dare ei
soli id melius qđ hʒ. et reddere ⁊ soluere
ei solū debitū amoris mō meliori. puri/
ori. veriori quo poterit. sine fictõe. forti/
us quo poterit. et totis virib9. incessant'
idesinēter. et ɔtinue. i om̄i momēto. pla/
cibili9. acceptabilius quo poterit. ⁊ s'm
naturā ppriā. et suū modū. et ideo libe/
re et spōte ac volūtarie. Clamāt ergo in
cessanter iste creature. et dicūt ipsi homi
q̄d deo reddere dʒ. et q̄le deo dʒ reddere.

Doctrina ⁊ regula generalis docens hoīem q̄liter et quō debeat dare ac red/dere deo oīa illa q̄ tenet ei dare ⁊ reddere

Titulus. cxiiij.

Qūoniā de9 vult. ꝙ sibi det' ⁊ red
dat' illud qđ sibi debet' ab hoīe.
⁊ in q̄b9 ei obligat' hō de iure na
ture. et h' req̄rit et exigit ꝙ sibi det' et sol/
uat' eo mō quo sibi debet'. q̄a nihil ē deo
acceptabile. nec seruitiū nec aliq̄d aliud
nisi sit p modū et formā sicut ei debet'. ⁊
ideo ne hō pdat tp̄s suū et seruitiū. neces
se ē ꝙ cognoscat ⁊ sciat. q̄d. q̄liter et quō
debet dare deo ⁊ exoluere omne qđ ei de
bet' vt sit sibi acceptabile. Istud aūt pōt
hō cognoscere infallibilit' p creaturas.
q̄ hoī s'uiūt ex dei ordinatõe et volūtate

ac bñplacito. qm̄ in h̄ q̄ de⁹ fecit creatu
ras. ⁊ ordinauit ad seruiēduȝ homi soli.
et ad dādū homi bñficiū. significat ⁊ de
clarat q̄ ipse vult. q̄ hō sil'r seruiat ei. et
suo mō. Uñ qꝛ seruitiū creaturaꝝ qđ i
pēdit homi ē pmū. ideo ē regula ⁊ doct
na scđi seruitij. qđ hō dȝ reddere deo. qꝛ
seruitiū creaturaꝝ ē iuxta dei voluntatē.
et iđ ē bñ ordinatū. et tale quale eē dȝ Et
ideo i oīb̄ q̄ hō dȝ reddere deo. r̄cipit
p exemplo ⁊ mgr̄o. q̄liter creature inferi
ores seruiūt. et dāt suū bñficiū homini
Ut arbores nō solū dāt fruct⁹ suos hoi
sed dāt eos maturos ⁊ dulces. bonos ⁊
placibiles et acceptabiles. ⁊ h̄ ex ordina
tiōe diuina. ⁊ ad h̄ laborāt. qꝛ hō nō ac
ceptaret aliter. Nō em̄ hō acceptarȝ fru
ct⁹ imaturos virides ⁊ amaros. nec cor
ruptos. imo tales refutaret ⁊ dimitterȝ.
ita q̄ arbores inuanū laborarēt. Ita cō
formiter debet hō deo reddere nō soluȝ
seruitiuȝ ⁊ amorē ⁊ timorē vel honorē. ⁊
q̄cq̄d aliud. sed etiā debet dare amorem
matuꝝ. dulcē. placibilē. bonū. veꝝ ⁊ pfe
ctū. Et ita de timore ⁊ honore. ⁊ de om̄i
seruitio. Et ad hoc quātū pōt laborare
dȝ. qꝛ aliter de⁹ nō acceptaret Nō em̄ de
us acceptat amorē corruptū. neq̄ȝ timo
rē. neq̄ȝ honorē. nec seruitiū. imo dimit
tit. ⁊ homo inuanū laborat. Et sicut ar
bores nō seruiūt homi cū dolo nec cum
fraude. sed simplicit' ⁊ pure sine aliqua fi
ctiōe. sed cū bona intētione. vt sit ei acce
ptabile. ¶ Est igit' regula ⁊ doctrina cer
ta ⁊ infallibilis ⁊ generalis homi. q̄ ita
debet se hr̄e erga deū ad dandū sibi ser
uitiū. amorē. timorē ⁊ honorē. ⁊ om̄e qđ
dȝ suo mō. sicut creature inferiores se ha
bēt erga ip̄m hoiem ad p̄standū ei serui
tiū et bñficiū suo mō. ⁊ ad hoc quantuȝ
pōt debet laborare. vt sicut creature fui
unt ei. ipse seruiat deo suo mō. nec cessa
re debet donec ita faciat. Et sic hō pt co
gnoscere p creaturas inferiores. q̄ nihil
fictū. dolosum. fraudulentū. corruptuȝ
vel impuꝝ. est acceptabile deo. sed mag'
odibile vel refutabile.

¶ Hō dȝ dare dō amoreȝ integrū.

¶ Qȝ nulla pōt eē excusatio d̄ nō reddē
do ⁊ exoluēdo debitū ꝯtinuū amoris deo
nec pp̄ter penurias vel impotētiaȝ neq̄ȝ
fatigationē seruitij seu laboris penā.

¶ Titulus.cxv.

Qꝰ Uoniā aūt hoies hñt aliq̄lit' li
bex arbitriū. ⁊ tātū hȝ de libta
te volūtat' vn⁹ sic̄ alter. cū null⁹
possit cogi ex volūtate. qꝛ hec ē pp̄a na
tura volūtat' vt cogi nō possit. Et exin
de seq̄t' q̄ q̄libet ē dñs sue volūtat'. et p
ꝯñs cū amor pcedat a voluntate pp̄ria
f̄m purā libertatē. sequit' q̄ q̄libet ē dñs
sui amor' eq̄lit'. et pōt dare cui voluerit.
⁊ nullo mō impediri ꝯ volūtatē ¶ Et cū
volūtas sp habeat amorem. et sit plena
amore. neq̄ȝ vnq̄ȝ deficit i amore. nec di
minuit' pp̄ter amorē. q̄a etiaȝ hō ꝯtinue
⁊ incessant' obligat' reddere deo ꝯtinuū
debituȝ amor' de iure nature. vt certissi
me pbatū ē. Exinde sequit'. q̄ nulla pōt
eē excusatio alicui homi de nō reddēdo
⁊ exoluendo deo debitū. Istud em̄ debi
tū amor' nō pt pp̄ter aliquā impotētiā
aut penuriā ipediri. q̄n hō poterit istud
sp ⁊ icessant' exoluere. nec bibēdo nec co
medēdo. nec opando. Et sic sicut sp ob
ligat' amare deū. sic pt si vult incessant' ⁊
ꝯtinue. sine ipedimento ip̄m amare die
ac nocte. ⁊ oī momēto. ⁊ i oi loco. ¶ Rur
sū. qꝛ i amādo nulla ē fatigatio. null⁹ la
bor. nulla tristicia. null⁹ dolor. nec aliqđ
tediū. imo r̄leuat a pena ⁊ a labore ⁊ a fa
tigatōe ⁊ a tedio. ⁊ oēs labores alleuiat.
ac reddit eos suaues. qꝛ dulce ē amare. ⁊
delectabile dat gaudiū ⁊ leticiā. Et exi
de seq̄t'. q̄ nulla pt eē excusatō alicui d̄ ñ
reddēdo ⁊ soluēdo deo ꝯtinuū debitū ⁊
suitiū amor' ꝯtinue et icessant'. neq̄ȝ p
pter fatigatōȝ neq̄ȝ tediū seu penā labo
ris i ꝯtinue amando. In oīb̄ aūt alijs
opatōib̄ ē fatigatō. labor seu pena ac te
diū p̄terq̄ȝ i amādo. Et ex h̄ coḡscere pt
hō q̄lit' obligatōis debitū ⁊ radicale p
mū ⁊ pncipale qđ tenet' reddere ⁊ exolue
re p bñficijs accept'. ñ ē gue neq̄ȝ pōde
rosū nec iportabile. imo leuissimuȝ. sua
uissimuȝ ⁊ delectabile valde. Et h̄ sūme
māifestat sūma di dulcedo ⁊ benignitas
dei erga hoieȝ. q̄ ñ voluit hoieȝ obligare
ad rē penosā. laboriosā ⁊ fatigabilē. Cō
cludat' ḡ q̄ nulla pt eē excusatio d̄ ñ red
dēdo ⁊ exoluēdo debitū ꝯtinue amoris

¶ Ti. cxij.

¶ Conti nue ⁊ sp tenemur deum amare

deo. nec ꝓpť penuriā· īpotentiā. nec fati gatõꝫ seu laborꝭ penā. ❡ Q, oīe debitũ ⁊ oīe ſuitiũ qđ obligať et dꝫ hõ deo reddere ⁊ soluere redũdat ⁊ reuertiť i solā homis vtilitatē. bonũ ⁊ ꝯmodũ.

❡ Ti. xvj. ❡ Titulus. cxvi.

Q Uia vero in ꝑtibꝫ p̄cedētibꝫ īfallibiliť demõstratũ ē. deũ eē īfinitũ. plenissimũ. ꝑfectissimũ. ⁊ nullo īdigētē. q̇a hꝫ i se oē ꝯplemētũ. iõ īdigere nõ p̄t aliq̇ neqꝫ seruitio. neqꝫ vtilitate aut ꝯmodo. Ut ğ ſuitiũ īferioꝝ creaturaꝝ nõ sit vanũ. ṗmo eṁ vēit ad magnā vtilitatē homis. ac bonũ ⁊ ꝯmodũ. vt expiētia māifestat. seq̇ť ꝙ seruitiũ hoīs qđ teneť exoluere deo. nõ dꝫ eē vanũ ⁊ inutile. īmo dꝫ eē ad maximā vtilitatē. ⁊ ad maximũ bonũ ⁊ ꝯmodũ et ꝑficuũ alicuꝰ. Si ei tā vtile ⁊ fructuosũ ē ſuitiũ creaturaꝝ. nõne magꝭ sine ꝯꝑatõe ſuitiũ hoīs excellit creaturas. ⁊ ē vtile ⁊ fructuosũ. et maxie dꝫ seq̇ aliq̇d vtilitatꝭ et ꝑfectꝰ. et de tāto q̄nto hõ excellit alias creaturas inferiores. Et qꝛ seruitiũ hoīs nõ p̄t venire ad dei vtilitatē. qꝛ deꝰ nulla idiget vtilitate nec īdigere p̄t. seq̇ť ꝙ totũ seruitiũ hoīs qđ reddit deo reuertiť i vtilitatē ꝓꝑaꝫ et nõ dei. et ꝑ ꝯñs cũ seruitiũ ipsaꝝ creaturaꝝ redũdat ī magnā vtilitatē ⁊ ꝑfectuꝫ hoīs. seq̇ť ꝙ seruitiũ hoīs redũdat ī maximā vtilitatē ⁊ īestimabile ꝯmodũ hoīs. Et sic tā seruitiũ creaturaꝝ q̄ꝫ ſuitiũ ipius hoīs ad deũ. totũ vēit ⁊ redũdat ī ꝑfectũ ⁊ vtilitatē hoīs. Et ꝓpť ħ hõ dꝫ magis iclinari totꝭ viribꝫ ad deo seruiendũ. Uñ magꝭ teneť hõ sibiip̄i ad suā vtilitatē ꝓꝑaꝫ q̄ꝫ alie creature teneť sibi. ⁊ cũ alie creature ſuiũt hoī ad ipiꝰ vtilitateꝫ. ğ hõ dꝫ mľto magꝭ seruire deo ad suā ꝓꝑiam vtilitatē. aliť hõ eēt ꝯ̄ seipm. O admirāda dei bõitas ⁊ amoꝛ erga hoieꝫ. q̇ totũ oꝛdiauit ad bonũ homis ⁊ ꝯmodũ ⁊ vtilitatē. ⁊ nõ suiip̄siꝰ. Et ex ħ hõ maxie obligať deo vt eũ diligat ⁊ amet sine mēsura.

❡ De fuitiũ dei ꝛ̄ tiť i nostrā vtilitatē [margin, beside "qđ reddit deo reuertiť…"]

❡ De ꝯꝑatõe istoꝝ duoꝝ seruitiorũ ad hoieꝫ. et inť se. ❡ Ti. cxvij.

Q Uoniā ꝟo duo sũt ſuitia. ṗmũ ē seruitiũ creaťaꝝ ad hoieꝫ. scđꝫ ē ſuitiũ hoīs ad deũ. ⁊ cũ ambo sint ad bonũ hoīs vt dictũ ē. iõ opꝫ videre quõ ꝯꝑanť ad ipm hoieꝫ ⁊ q̄liť inť se differāt. ❡ Ti. cxvi. Uñ ṗmũ ſuitiũ. s. creaturaꝝ ad hoieꝫ. ē naturale ⁊ ex nccītate et nõ ex libtate. q̇a creature ex nccītate ⁊ naturaľr ſuiũt homi. neqꝫ p̄ñt oppositũ facere. Sꝫ scđm seruitiũ. s. hoīs ad deũ. ē volũtariũ et libeꝝ. Et exide seq̇ť vna dr̄a. s. ꝙ seruitiuꝫ creaturaꝝ nõ est remũerabile neqꝫ p̄miabile. qꝛ nõ ē factũ ex libtate. Jõ creature ñ sũt remũerabiles đ seruitio hoī ipēso. ſꝫ seruitiũ hoīs eo ꝙ ē volũtariũ ⁊ ex libtate ñ ex nccītate coactõis. ē de naťa sua p̄miabile ⁊ remũerabile. Nā đ tāto ſuitiũ hoīs qđ īpēdiť deo. ē nobiliꝰ ⁊ altiꝰ. đ q̄to libtas excedit seruitutē ⁊ nccītatē. ❡ Seruitium hoīs ē remũerabile. Uñ q̄ꝫuis hõ teneť ⁊ obligať seruire đo ex debito. attñ qꝛ ħ seruitiũ ē libeꝝ ⁊ spõtaneũ. iõ ē remũerabile. Pꝫ ğ et māifesta ē dr̄a istoꝝ duoꝝ seruitioꝝ inť se. ¶ Et restat ꝯꝑare ābo seruitia ad ipm hoieꝫ. cũ ambo sint ad suā vtilitatē ⁊ cõmodũ. et ꝯsiderare optet q̄re sint nccāria ista duo seruitia hoī. et q̇d hꝫ et recipit ꝑ ṗmũ seruitiũ. et q̇d ꝑ scđm. et ꝑ qđ recipit maiꝰ bonũ. et qđ ē sibi maiꝰ nccāriuꝫ et vtile. an ṗmũ vľ scđm. Propť qđ ꝯsiderādũ ē ꝙ hõ ñ solũ idiget eē et durare i eē. imo etiā idiget bñ eē. ⁊ optimũ eē. Taľ eṁ ē natura hoīs. q̇ nõ p̄t ꝯtētari nisi hēat bñ eē et optie eē. et ad ħ ꝯtinue laboꝛat q̄ꝫtũ p̄t. Quia ğ hõ idiget durare et ꝑmanere i eē. imo idiget bñ eē. iõ sũt duo ſuitia q̇ respiciũt hoieꝫ. Primũ. s. creaťaꝝ r̄spicit eē hoīs. ⁊ duratõꝫ ipiꝰ eē. Scđm ſuitiũ hoīs respicit bñ eē hoīs. et optie eē hoīs. ❡ Seruitiũ creaturaꝝ sit hõ vt hēat eē. Creature eṁ seruiũt hoī. vt sit ⁊ duret ⁊ ꝑmaneat i eē. et ipe hõ dꝫ seruire deo. vt ei bñ sit et optie. et vt ꝑ tale seruitiũ recipiat bñ eē et optie a deo. Uñ cũ vtrũqꝫ seruitiũ sit ad bonũ hoīs. ⁊ hõ nõ p̄t hr̄e neqꝫ recipe alia bõa nisi ista duo. s. durare i eē. et hr̄e bñ eē. seq̇ť ꝙ ista duo seruitia sũt ꝓpť eē et ꝓpť bñ eē hoīs. et cũ ꝑ ṗmũ seruitiũ. s. creaturarũ hõ ꝑmaneat et duret i eē. seq̇ť ꝙ ꝑ scđm seruitiũ cuꝫ sit maiꝰ et excellētiꝰ hõ recipiat bñ esse. ❡ Seruitiũ hoīs qđ facit deo ē sibi ad bene esse. Sicut maiꝰ ē bñ eē q̄ꝫ esse. ita maius ē seruitiũ scđm q̄ꝫ ṗmũ. Queadmodũ ğ serui-

tiū creaturaꝝ ē homī ꝯtinue nccariū vt
duret ⁊ ꝑmaneat ī eē.ita nccariū ē hoī vt
ipe ꝯtinue seruiat deo.vt hēat ⁊ recipiat
bn̄ eē. Et queadmodū si seruitiū creatu
raꝝ deficiat hoī.hō stati morit̄ ⁊ ꝑdit su
um eē.vt expiētia mаīfestat. qꝛ hō nō pt
durare ꝑ vnū momētuꝫ.si deficiat ei aer
vl' terra.ita sil'r si deficiat seruitiū qꝺ hō
dꝫ facere dō.⁊ hō n̄ seruit deo.stati ꝑdit
hō suū bn̄ eē.et acq̄rit male eē. Sicut g̊
ex defectu seruitij creaturaꝝ ꝑdit hō suū
eē. Ita ꝑ defectū ꝓpꝛij seruitij sui qꝺ dꝫ

Nō ser-uiēs dō mortu⁹ est.

facere deo ꝑdit suū bn̄ esse. Et ideo sicut
dꝛ hoiem mori qn̄ ꝑdit suū eē.ita dꝛ mo
ri.et magis qn̄ ꝑdit suuꝫ bn̄ eē Jō hō q̇
nō seruit deo mortu⁹ ē. Sicut g̊ creatu-
re indesinēter seruiūt homi vt duret i eē.
ita ipse incessant' dꝫ seruire deo. vt ei bn̄
sit et habeat bn̄ eē. Itē sicut hoī nihil ꝓ-
ficit eē nisi hēat bn̄ eē.ita nō ꝓficit ei ser-
uitiū qꝺ faciūt ei creature.nisi ipe serui-

Q, hō seruiat dō ē sibi maxime nccium

at deo. Et queadmodū magis ē nccari
um hoī ⁊ magis amabile bn̄ eē ꝙ̃ eē tm̄.
ita magis necessariū ē homi seruitiū qꝺ
ipse dꝫ impēdere deo. ꝙ̃ seruitiū qꝺ sibi
faciūt creature.et magis amabile. Sic
g̊ indiget hō pl⁹ bn̄ esse ꝙ̃ eē tm̄. ita plus
indiget seruitio qꝺ debet impēdere deo
ꝙ̃ seruitio creaturarū. Sicut g̊ se hꝫ bn̄
eē ad eē.ita seruitiū qꝺ hō facit deo.se hꝫ
ad seruitiū qꝺ sibi impendūt alie creatu
re. Et queadmodū esse ē ꝓpter bn̄ eē.ita
seruitiū creaturaꝝ ē ꝓpter seruitiū quod
hō facit deo. Et ideo sicut creature sunt
vt seruiāt homi.ita hō est vt seruiat deo
Jō si scđm seruitiū deficit. ꝓmū est fru-
stra. Jō ꝑditū est seruitiū creaturaꝝ.qn̄
homi seruiūt nō seruienti deo. Et talis
hō inq̄ꝫtū in eo est.frustrat totū vniuer-
sum. Et sicut ordinatū est ꝙ hō nō pos-
sit durare i esse nisi creature seruiant ei.
ita ordinatū ē ꝙ hō nō recipiat bn̄ eē ni
si seruiat deo. Ecce g̊ q̄liter ista duo ſui-
tia hn̄t ꝯparatōem ad inuicē ⁊ ad hoiem.
Q, ꝑ seruitiū creaturaꝝ hō pōt qua-
si ad oculū videre ꝙ necessario deus est,
qui manutenet omnia in esse.

Titulus.cxviij.

Et q̄a hō nō pōt durare nec per
manere in esse neqꝫ alie crea ture
nisi ipsas manutenecat ī eē deus.⁊ etiam
hō nō pōt ꝑmanere i esse neqꝫ durare.ni
si creature manuteneāt ipm i eē.vt expi-
entia manifestat. Si eīm hō q̇ maior ē ⁊
nobilior non pōt manuteneri neqꝫ ꝑdu
rare nisi a creaturis manuteneat̄. q̇ sunt
multū inferiores eo.sic etiaꝫ īpossibile ē
vt alie creature manuteneāt̄ absqꝫ adiu-
torio alicui⁹.ergo eēnt maiores hoīe. qꝛ
hō eēt indigēs. et alie creature nullo idi-
gerēt. Sꝫ hō nō māutenet creaturas in
feriores.īmo manutenet̄ ab eis.g̊ sequi-
tur ꝙ aliq̇s ali⁹ manutenecat ipsas crea-
turas vt durēt i eē.⁊ ꝑ ꝯsequēs ille ideꝫ
manutenet hoīeꝫ. q̇ manutenēdo hoīeꝫ
manutenet creaturas ꝓpter hoīeꝫ. ⁊ ma
nutenēdo creaturas manutenet hoiem
scꝫ de⁹ ꝓpter hoiem. Et ꝑ ꝯn̄s sequit̄ ꝙ
hō tenet̄ deo ꝓmo ꝓ se ⁊ ꝓ oīb⁹ creatur̄.
et etiā creaturis ꝓpter seruitiū eaꝝ.
Q, ꝑ ista duo seruitia tot⁹ mūd⁹ ē ob
ligat⁹.vnit⁹ ⁊ mirabiliter ordinat⁹ deo ⁊
cum deo.

Titulus.cxix.

Ecce mirabilē obligatōꝫ ⁊ mira
bilē ordinē ī vniuerso ꝑ ista duo
seruitia.qꝛ creature īferiores ser
uiūt hoī.⁊ sūt ꝓpt' hoīeꝫ.et seruiēdo hoi
sūt colligate ⁊ vnite cū hoīe. Et sic ꝓmū
ſuitiū colligat oīa īferiora cū hoīe. Dei
de hō dꝫ ſuire dō ꝑ amorē. ⁊ sic hō ſuiē

Quō a-mor col-ligat hō-minē cū deo.

do deo colligat̄ cū deo.sic alie creat̄e ser
uiēdo hoī colligāt̄ cū hoīe. Et sic scđm
seruitiū colligat hoīeꝫ cū deo. Et sic ob-
ligatio amoris ꝯplet ac ꝯsūmat ac col-
ligat totū mundū. Vn̄ ꝓmo ab amore
oīa ꝓcedūt ⁊ ꝓcesserūt.⁊ i amore ꝯsum-
mant̄. Et iō amor cōplet oīa. qꝛ ꝓmo ꝑ
amorē oēs creaturas ordiauit ad hoīeꝫ
deinde hō ꝑ amorē ꝯiūgit̄ ⁊ colligat̄ cū
deo. Et iō si hō nō colligat̄ cū deo ei ser-
uiēdo.tūc mūd⁹ ē inordinat⁹ ⁊ disligat⁹
Et hec duo seruitia sunt ad bonū totale
homis.et nō alicui⁹ alteri⁹.qꝛ ꝓmuꝫ ad
esse.scđm ꝓo ad bn̄ esse.qm̄ creature ser

Ti.cx-vij.

uiēdo homi nullaꝫ vtilitatē recipiūt ab
hoīe.sed hō recipit totā vtilitatē et ꝯmo
dū.nisi qꝛ nobilitant̄ seruiēdo homi. sꝫ
hō seruiēdo deo recipit solā vtilitateꝫ et
cōmodū seruitij .ac nobilitat̄ seruiendo
ei. Videte g̊ q̄lit' ꝑ hec duo ſuitia totus

Duplex colliga/tio mūdi cū deo

mūdꝰ ē colligatꝰ ⁊ vnitꝰ ītra se. ⁊ cū deo ⁊ ad ip̄m ordinatꝰ mirabilit̄. ¶ Ecce duas ligas mirabiles ī mūdo. Pria ē natura/lis ⁊ nc̄caria. videlʒ creaturaꝝ ad hoīeʒ. ⁊ h̄ ex pte creaturarū. q̄ nc̄cario fuerūt ei. lʒ ex pte dei sit libera et spōtanea. Scd̄a liga. s. hoīs ad deū. ē libera ⁊ voluntaria ac spōtanea. Et iō p̄ma liga sp̄ durat et pseuerat q̄stū ad creaturas. sed scd̄a liga nō sp̄ durat neq̄ ligat ī oīb⁹ hoīb⁹. imo sepe frāgit̄ ⁊ desinit. Prima liga ē pulcra magna ⁊ mirabil'. ʒ scd̄a ē pulcrior. ma/ior ⁊ mirabilior. Pria liga ē sensibilis ⁊ visibil' ⁊ oīb⁹ manifesta. sed scd̄a liga est insensibil'. inuisibil' ⁊ occulta. Prima liga ē corpal' creaturaꝝ ad hoīem ⁊ extrinseca. scd̄a liga ē hoīs ad deū. spūal' et intellectual' ⁊ itrinseca. Nā de tāto scd̄a excellit p̄mā. quāto spūale excellit corpale Et sic apparet ꝙ hō ē q̄ddaʒ mediū iter deū ⁊ inter creaturas. p q̄d creature inferiores ꝯiūgunt̄ ⁊ redeūt cū deo ⁊ ad de/um. Ecce mediū ꝯiūgēs extrema. s. deū ⁊ hoīem. Et ex h̄ apparet ꝙ mirabilis ⁊ valde bona est obligatio hoīs ad deū. q̄ totū ꝯplet. ⁊ ꝯsūmat vniuersū. et hoīem ad deū colligat. vt ab eo eē et optimū eē recipiat. ¶ Q₃ ex p̄ma obligatōe ⁊ ex p̄mo debito amor₃ hoīs ad deū. orit̄ alia obligatio nc̄caria ad aliud debitū amo/ris. ¶ Titulus. cxx.

Ti. cxx

Quoniā autē pbatū ē pbatōe experimētali ꝙ hō d₃ dō totū suū amorē. ⁊ ꝙ hec ē p̄obligatio ac p̄ncipal' ⁊ p̄mū debitū. ⁊ iō seq̄t̄ ꝙ soluer̄ ⁊ reddere ista alicui alteri. ē facere iiuste ⁊ ꝯ iusticiā. q₂ istō iuste tenemur reddere deo. Seq̄t̄ ex̄ide ꝙ totꝰ amor hoīs sit dei iustissime. ⁊ dō totalit̄ obligatꝰ ⁊ debitꝰ. ꝙ nulli alt̄i pote/rit dari q̄ deo. ⁊ si h̄ fecerit. tūc faceret ꝯ iusticiā ⁊ iiuste. nec ꝑōīs p̄t nisi iiuste p tē sui amor₃ dare alicui. neq̄ amorē suū₃ diuidere. Et ex h̄ seq̄t̄ ꝙ hō nō tenet̄ ali/cui creature dare amorē ex debito ꝑpter aliq̄ b̄nficia ⁊ s̄uitia accepta. ʒ soli deo. ⁊ ꝑōīs seq̄t̄. ꝙ nulla creat̄a facit hoī aliq̄d b̄nficiū. ʒ deꝰ p creaturā. q₂ oīs cre/atura dei ē. ⁊ iō totū bonū q̄d creat̄a fac

Deo tenemur totu₃ amorem dare.

deꝰ fac. q̄m alit̄ seq̄ret̄ ꝙ totꝰ mūdꝰ ñ eēt obligatꝰ deo. Et etiā seq̄t̄. ꝙ nullꝰ hō h₃ sibi ꝑpi attribuere. q̄n facit aliq̄d b̄nficiū alicui. sed deo. nec d₃ exigere ex eo debitū obligatōis. neq̄ amorē. neq̄ honorē nec aliq̄d b̄nficiū ʒ d₃ totū attribuere do S₃ q̄m hō d₃ deo p̄mo suū amorē dare tāq̄ sibi debitū ⁊ ꝑe obligatū. iō etiā d₃ et obligat̄ amorē dare oīb⁹ his q̄ dei sūt ī q̄stū dei sūt. Et cū oīs creat̄a sit dei. seq̄tur etiā ꝙ hō tenet̄ amare oēs creaturas q̄ dei sūt ī q̄stū dei sūt. ⁊ ad h̄ obligat̄ et tenet̄ facere ī v̄tute p̄me obligatōis et p̄mi debiti. Et sic ex p̄ma obligatōe et de/bito. orit̄ scd̄a obligatio ⁊ scd̄m debitū. q̄d ꝯtinet̄ ī p̄ma obligatōe. et iō ꝑpe ñ ē alia obligatio nec aliud debitu₃ a p̄ma. Et q₂ nō oēs creature sūt eq̄les. ⁊ inter oēs illa ē maior. q̄ ē dei imago viua. et q̄ portat suā imaginē ⁊ suā sil'itudinē. ⁊ iō hō statī pꝰ deū. d₃ ⁊ obligat̄ amare sua₃ imaginē viuētē. ⁊ illā creatura₃ q̄ portat imaginē ⁊ sil'itudinē suā. q₂ pꝰ deū sequitur imediate imago sua. Et q̄a hō inter oēs creaturas mūdi ē imago dei viua. ⁊ portat suā imaginē et sil'itudinē. iō ime/diate pꝰ deū d₃ dari hoī amor tanq̄ imagini ⁊ sil'itudini dei ⁊ ipsiꝰ viue creature Quia sic tenet̄ amare deu₃. ita etiā tenet̄ amare imaginē dei. ¶ Q₃ totꝰ ordo cre/aturaꝝ dicit ⁊ clamat. ꝙ hō ē tota ⁊ completa imago dei impssa et creata. ¶ Titulus. cxxi.

Hoī pꝰ deū debemꝰ amorem.

Et ꝙ hō sit tota imago dei et cōpleta. cognoscer̄ possumꝰ p ordinē creaturaꝝ. Uñ i creatur₃ ē ordo ⁊ ī eis sūt m'lti gradꝰ vt iā declaratu₃ ē. ⁊ oīs creat̄a aliq̄ mō imitat̄ deū. vna mi/nꝰ alia mag₃. Uñ mag₃ imitat̄ deū viuētia q̄ ñ viuētia. ⁊ mag₃ sensitiua q̄ ñ sensitiua. ⁊ mag₃ adhuc itellectiua q̄ ñ itel/lectiua. Ergo cū i creatur₃ sit q̄da₃ scala imitādi deū s̄m mag₃ ⁊ minꝰ. vt ad oculū videri p̄t. et creat̄e habēt ordinē int̄ se imitādo deū i nat̄a. ita ꝙ i hoīe ē finis et statꝰ ⁊ vltimꝰ g̊dꝰ imitādi. q₂ i ipo ꝯplet̄ scala imitatōis. signū ē. postq̄ nulla creat̄a ē sup̄ hoīe₃ i h̄ mōo. ⁊ i isto ordīe ꝙ i hoīe sit ꝯpleta imitatō. alit̄ ei eēt iuanū icboata scala imitatōis nisi ꝯpleret̄. et p

Ti. i.

ꝯn̄s seq̄r ꝙ hō ē di imago ꝯpleta z tota.
qꝛ i eo ꝯplet̄ scala imitatōis. Et sic hō ꝑꝫ
suā naturā. z iq̄ꝫtū hō ē. ē ipa imago dei
tota z ꝯpleta. Sic sigillū imp̄mit totaꝫ
suā imaginē i cera ita deꝰ imp̄ssit totā su
am imaginē i hoie. z hō totū deū r̄pn̄tat
Et sic patet̄ ordo creatarū mãifestat ipꝫ
hoieꝫ eē ꝯpletā imaginē diviuētē. Et qꝛ
totꝰ deꝰ ē spūal' z itelligibil'. iō eē sua ima
go ꝑfecta z ꝯpleta ē spūal' z tota itellectu
alis. z nll'o mō corꝑal'. Exide seq̄r ꝙ cū
hō hēat duas ꝑtes i se. s. corpꝰ z aiam. et
aia ē spūal' z itellectual' ꝙ hō ē imago di
ꝯpleta ꝑm aiaꝫ. Et iō cū hō pꝰ deū tene
at amare imaginē di. seq̄r ꝙ pꝰ deū tenet̄
amare aiaꝫ tãq̄ꝫ dei imaginē spūalē z in
tellectualē. ¶ Q. qlibꝫ tenet̄ z obligat̄
amare oēꝫ hoieꝫ. ¶ Ti. cxxii.

Et qꝛ ois hō iq̄ꝫtuꝫ hō sꝑ hꝫ dei
imaginē. z vt sic qlibꝫ tenet̄ post
deū eiꝰ imagineꝫ amare. et ex h̄. qꝛ qlibet
portat i se imaginē dei. ḡ qlibꝫ dꝫ amari
iq̄ꝫtū portat imaginē dei. z h̄ siue sit ami
cꝰ siue inimicꝰ. siue ꝓficiat sibi. siue noce
at sibi. qꝛ sꝑ ē hō. z ꝑ ꝯn̄s viua di imago
z q̄ꝫdiu ē hō. tãdiu ē di imago ¶ Q. ois
hō obligat̄ amare quecūq̄ꝫ aliū sic seipꝫ

Et qꝛ oīs hō obligat̄ ¶ Ti. cxxiii.
amare seipꝫ. eo z iq̄ꝫtū ē hō z ima
go dei viua. q̄ a eq̄lit̄ ē hō. seq̄r ꝙ
ois hō tenet̄ amare oēꝫ alteꝝ hoieꝫ sic se
ipm. z tãtū sic seipꝫ. qꝛ oēs hoies st̄ vniꝰ
nat̄e iq̄ꝫtū hoies. z eodē mō sūt dei ima
go z vniformit̄. seq̄r ꝙ oēs hoies dn̄t se
amare adiuicē tanq̄ꝫ naturā vnã z vniꝰ
di imaginē. Et iō qlibꝫ dꝫ reputare aliū
tãq̄ꝫ seipꝫ z n̄ diuisū neq̄ꝫ diuersū ab eo. z
oē bonū hois iq̄ꝫtū hō z iq̄ꝫtū di imago
ē. ē vnū z idē respectu oīm hoīm. z ꝯuēit
vni sic alt̄i. et cū qlibꝫ tenet̄ amare alteꝝ
sic seipm. seq̄r ꝙ oē bonū qd̄ qlibet vult
sibi z optat sibi iq̄ꝫtū ē hō et imago di. h̄
etiā dꝫ velle z optare oī hoī. inq̄ꝫtū ē dei
imago. Ergo cū sit oīs hō eiusdē nature
cū ipo. seq̄r etiã ꝙ int̄ oēs homīes dꝫ eē
maxia liga d̄ iure nat̄e. z maxia vnitas.
pax z ꝯcordia. qꝛ oēs tenēt̄ se amare ꝓpt̄
vnã cãꝫ adiuicē. qꝛ sūt di imago viua. z
ꝑ ꝯn̄s oēs hoies debēt eē tãq̄ꝫ vnꝰ hō et
n̄ plr̄es. Et qꝛ ista obligatō z istd̄ debitū
orit̄ a p̄mo debito z a p̄ma obligatōe. ꝑ
quã obligati st̄ oēs hoies. seq̄r postq̄ꝫ p̄
ma obligatō sit iustissima z rectissima z
d̄ iure nat̄e. z i iure nat̄e fūdata. ꝙ eē ista
scd̄a obligatō sit iustissima rectissima z i
iure nat̄e fūdata. et ꝑ ꝯn̄s sicut p̄ma ob-
ligatō. et p̄mū debitū ē p̄ma iusticia. ita
ista scd̄a obligatio z scd̄m debitū ē scd̄a
iusticia nat̄al'. et qꝛ qlibꝫ hō ē imago dei
ꝑm aiaꝫ. seq̄r ꝙ ois hō tenet̄ diliger̄ aiaꝫ
alteriꝰ sic suã ꝓpaꝫ. ¶ Ex istꝭ oibꝫ pꝫ ꝙ ꝑꝫ
ius et ordinē nat̄e. debet eē duo ligamīa
et vicl'a amorꝭ i hoibꝫ. Primū dꝫ eē hoīs
cuiuslibet ad deū. qꝛ qlibꝫ hō ē obligatꝰ
dare amorē p̄mo d̄o. Et sic dꝫ eē obliga
tus p̄mo ac ligatꝰ deo ꝑ amorē. Scd̄m
ꝓo ligamē et viculū. dꝫ eē oīm hoīm ad
iuicē ꝑ amorē. Et scd̄m ligamē orit̄ a p̄-
mo. z ꝟtute illiꝰ oēs hoies dn̄t se amare
adiuiceꝫ. qꝛ sūt dei imago. et qlibet ē dei
imago. Et iō qꝛ scd̄ꝫ ligamē orit̄ a p̄mo
si p̄mū nō ē. scd̄m esse nō pōt. et si p̄muꝫ
sit. nccãrio scd̄m ē. Et sic creature ligãt̄
cū hoie ꝑuiēdo ei. et hoies ligãt̄ cuꝫ deo
cū amãdo. et ꝑ ꝯn̄s tūc hoies colligant̄
int̄ se amãdo se adiuicē. Et sic ꝑ ordinē
vniuersū dꝫ eē colligatū. Ecce mirabilē
ordinē. Deꝰ dilexit p̄mo z ꝯtinue diligit
hoies. z creat̄e mãifestãt ꝯtinuã istã dile
ctiōeꝫ ꝑuiēdo hoibꝫ. z sic deꝰ trahit ad se
hoies amãdo z obligãdo ꝯtinue z ꝑ amo
rē tracti dn̄t amar̄ deū p̄mo. z exide obli
gati sūt seiuicē amare ꝯtinue ¶ Q. istd̄
debitū scd̄ꝫ seu obligatō amorꝭ erga oēꝫ
hoieꝫ. redūdat et reuertit̄ i solã hois vti
litatē. bonū et ꝯmodū. ¶ Ti. cxxiiii.

Quia ꝟo iã ꝓbatū ē. ꝙ oē debitū z
ꝟuitiū. qd̄ hō obligat̄ de iure na-
ture reddere et exoluere deo. redū
dat et reuertit̄ i solã hois vtilitatē et cō-
moduꝫ. Iō seq̄r nccãrio ꝙ cū istd̄ scd̄m
debitū qd̄ qlibꝫ hō tenet̄ alteri oriat̄ a p̄-
mo q̄ hō obligat̄ deo. qd̄ tn̄ totū redun-
dat et r̄uertit̄ i hois vtilitatē et n̄ dei. Et
iō seq̄r ꝙ hoies dn̄t se amare adiuicē. q̄a
sūt dei imago. qd̄ totū ē ad bonū et vtili
tatē hois. Et qꝛ h̄ ē p̄mū qd̄ hoies dn̄t
z tenēt̄ facere. seq̄r ꝙ amare deū p̄mo et
hoies. qꝛ sūt dei imago. ē p̄mū bonū ho
mis radicale ac p̄ncipale. Et iō oīe bo

Duo st̄ ligamīa amoris

Ti. cxvi

nū aliud hoīs necesse est vt oriat̄ ab isto
bono tanq̄ a p̄ncipio p̄mo et radicali. et
q̄cq̄d nō orit̄ ab isto bono. nō ē verū bo-
nū hoīs. Et sic apparet q̄ q̄nto pl' mul
tiplicabit̄ debitū homis erga deū et cre-
scit. tāto multiplicabit̄ bonū hoīs et cō
modū. et p̄ ɔ̄n̄s apparet q̄ oīa facta sūt
ppter vtilitatē hoīs et nō dei. et ipse hō
nō ē ppt̄ alteri' vtilitatē. s3 ppt̄ seip̄3 tm̄
ac suā vtilitatē. Q3 oīne f̄uitiū crea
turaꝝ idr̄nter sine acceptōe p̄sonaꝝ cui
libet hoī f̄uiētiū. inq̄ztū ē imago dī ma-
nifestat q̄ oēs hoīes adīuicē debēt se re-
putare tanq̄ vnū hoīem. Titul'. cxxv

Non solū ex v̄tute p̄me obligatō
nis q̄ oēs hoīes sūt obligati. ipi
se debēt reputare vnū hoīez. et q̄
lib3 d3 se amare. et alteꝝ sic̄ seip̄3. imo ip̄e
creature h̄ idē significāt et maīfestāt. Ip
se ei creat̄e q̄ facte sūt ppt̄ hoīez ad f̄uiē-
dū ei ex volūtate dei. nullā d̄r̄am faciūt ī
f̄uiēdo int̄ hoīes ac b̄n̄ficiū ip̄ēdēdo. i-
mo q̄ztū ī eis ē. n̄ pl' f̄uiūt vni hoī q̄z al-
teri. s3 eq̄lit̄ oib3 q̄ztū ī eis ē. nō pl' labo-
rāt p vno q̄z p alt̄o. nullū reputāt maio-
rē. nullū mīorē. n̄ respiciūt neq̄z nobiles
neq̄z rurales. Nā h̄ appet manifeste dis
currēdo p creat̄as. Nā sic t̄ra f̄uit rusti-
co. ita etiā3 f̄uit regi. et silr̄ oīb3. Silr̄
aer. aq̄. ignis. arbores. plāte. et aīalia. q̄z
tū ī eis ē. Et h̄ maxīe apparet ī sole. q̄ est
nobilior creatura. q̄ pl' sup oīs creatu
ras f̄uit hoīb3. Nā ip̄se eq̄lit̄ f̄uit oīb3
hoīb3. nō pl' vni q̄z alteri. Quid ē ḡ q̄ sic
oēs creat̄e idr̄n̄t f̄uiūt oīb3 hoīb3 et dei
ordinatiōe. nisi q̄ oēs hoīes reputāt̄ q̄si
vn' hō. et q̄ oēs hoīes debēt se reputare
tanq̄ vnū hoīez: Nā creat̄e f̄uiūt hoī in
q̄ztū hō ē et creatura dei. et iō eq̄les repu
tāt oēs hoīes. Et iō q̄ seruiūt hoī inq̄z-
tū imago dei ē. significat q̄ tale seruitiū
ɔuenit dei imagī. et iō honorabilr̄. dili-
gēt̄ et pure hō d3 accipe f̄uitiū a creatu-
ris iq̄ztū dei imago ē. nec alit̄ ē dignū q̄
hoī f̄uiat̄. Et iō tal' mōs tā nobilib3 cre
aturis plen' fact' ē ppt̄ hoīem. q2 hō dei
imago ē. et imago dei tā nobil' et hono-
rabil' ē. q̄ tā nobiles et excellētes creat̄e
debeāt ei f̄uire. Nō eīm estimet hō q̄ iste
mōs sibi f̄uiat nisi ex eo q2 ē imago dī. et

Quilibet d3 alteꝝ sic̄ seip̄3 amare

Oīnes homīes debēt se reputar̄ tanq̄ vnuz hominē.

nō ppt̄ea q2 tal' vl' tal' ē. Si ḡ ille creat̄e
f̄uiāt hoī iq̄ztū hō portat dei imaginē.
mlt̄o magi vn' hō d3 alteꝝ honorare et ei
f̄uire iq̄ztū portat dī imaginē viuā. et tā
to pl' q̄zto hō magi coḡscit h̄. et inq̄ztū3
hō sperat ex h̄ aliq̄d sibi accumulare p̄-
mij. Creature ḡ maīfestāt. q̄ oēs hoīes
sub vna vocatōe. et ppt̄ vnā cām se de-
bēt amare adīuicē. q2 vn' portat imagi-
nē dei sic̄ alt̄. et sic se debēt reputare. vt et
q̄si vn' hō. Si ḡ cōe f̄uitiū creaturaꝝ i-
dr̄nter sine acceptōe p̄sonaꝝ cuilib3 hoī
f̄uit inq̄ztū dei est imago. seq̄t̄ q̄ oēs ho
mīes se debēt reputare tanq̄ vnū hoīez. et
p̄ ɔ̄n̄s debēt se diligere adīuicē sic̄ seip̄3.
q2 sicut hoīem. Recollectio coꝝ q̄ dī
cūt oīs hoīes debere se reputare tanq̄
vnū. Titulus. cxxvi.

Concludam' ḡ q̄ cōitas vni' so-
li' dei et̄nal̄r viuentis. cui' q̄libet
hō inq̄ztū ē viua imago et ɔfor-
mis. et cōis amor ipsi' dī erga oēs hoīes
inq̄ztū sūt hoīes et sue imagīes. eadē ac
ceptio b̄n̄ficioꝝ. eadē īdigētia. eadē obli
gatio. et p eadē3 cā q̄ q̄libet hō obligat̄
vni et eidē dn̄o. eadē ɔseruatio dei q̄ oēs
hoīes ɔseruāt̄ i eē. idē et cōe f̄uitiū. Cre
ature moriūt̄ cū3 hoīe. et indr̄n̄t seruiūt
hoī sine acceptōe p̄sonaꝝ. et īsup etiā cō
formitas et vnitas eiusdē nat̄e et nōis ī
oīb3. hec oīa silr̄ collecta. clarissime dicūt
et ɔcludūt hoīes oēs debere se reputare
adīuicē tanq̄ vnū hoīez. et debere h̄re ad
īuicē maximā vnitatē. Et ex oīb3 sup-
dictis maīfestat̄ duplex frat̄nitas hoīs.
vna general' ad oēs creat̄as. q2 hō ē cre-
atura dei. et h3 eē a deo. et alie creat̄e silr̄
iō hō h3 rōne isti' origīs general' ab vno
et eodē p̄re fraternitatē generalē cū oīni
creatura. Alia fraternitas ē spāl' int̄ oēs
hoīes. q2 sunt a deo tanq̄ ab vno patre.
et q̄libet est eius imago. Et ista ē frat̄ni-
tas maior que esse possit.

Duplex fr̄nitas hoim.

Q3 ex vnitate que debet esse de iure
nature inter homīes orit̄ fortitudo ma-
xima et inuincibilis.

Titulus. cxxvij.

Quoniā aūt oīs fortitudo orit̄ ex
vnitate. et debilitas orit̄ ex diui
sione. et q̄zto maior ē vnitas. tāto maior

ē fortitudo.⁊ vbi ē sūma vnitas q̄ debꝫ
eē inter hoīes.orit̃ ex hoc ꝙ p̄mo q̄libet
hō ē vnitꝰ cū deo ꝑ amorē.⁊ deinde ꝙ q̄/
libet ē dei imago clara ⁊ viua⁊ vera. Jō
ex ꝯseq̄nti debent seīuicē amare. et hēre
vnitatē. Et impossibile ē ꝙ aliq̄s amet
deū q̄n amet imaginē eius viuā.⁊ q̄nto
magis amat eiꝰ ꝑsonā.tāto magꝭ amet
eiꝰ imaginē. Et iō cū vnusquisq̄ hō sit
dei imago viuēs.q̄nto g̃ q̄s amat deū.
tāto etiā magis amabit quēlibet hoīē.
⁊ q̄nto magꝭ vnꝰ hō amabit aliū.tanto
magis illi vnit̃. Ista vnitas durabit q̄
diu amor durat. et amor sꝑ pōt durare.
ergo etiā vnitas semꝑ potest durare. Et
exinde sequit̃.ꝙ inter homīes pōt esse ꝑ
petuitas⁊ ꝑpetua vnitas.q̄ ista vnitas
q̄ ꝓuenit ex tali amore.facit hoīes vnū.
iō mutat vnū hoīem ī aliū.⁊ trāsfert.et
ecōuerso. Et hoīes habēt sꝑ istā vniōē.
et sunt tātū vnū ꝙ nō pn̄t eē magꝭ vnū.
Et q̄ ex maxia vnitate ꝯsurgit maxima
fortitudo.ideo hoīes dū sūt vniti ꝑ istū
modū.habēt maximā fortitudinē et in/
uincibilē. Et sic p̄ꝫ ꝙ homīes dū respi
ciūt ad deū.inde vniunt̃ inter se.⁊ fiunt
vnū.⁊ ꝑ ꝯseq̄ns fortificāt̃ int̃ se.ac ma/
gis fortificant̃. et dū hoīes respiciūt ad
seipsos et nō ad deū.sed q̄libet ad seip̄m
tūc diuidunt̃ inter se.⁊ fiūt plēs.⁊ ꝑ cō/
seq̄ns debilitāt̃.⁊ tota fortitudo destrui
tur.q̄ solū orit̃ ex vnitate. Jdeo ista vni/
tas ē totū bonū hoīs ac tota fortitudo.
⁊ quāto magis crescit.tāto magꝭ crescit
bonū hoīs. Et q̄ ista vnitas pōt sꝑ du
rare.iō bonū hoīs pōt eē ꝑpetuū. Et q̄
oēs eē pn̄t ī ista vnitate.iō oēs pn̄t ꝑtici
pari vnū bonū īsimul sine diminutōne.
neq̄ vnꝰ ip̄ediat aliū. Et cū ista vnitas
ꝓcedat ex mera volūtate⁊ libertate.ideo
nō pōt destrui ꝑ violētiā.neq̄ ꝑ aliquā
potētiā. Jō sequit̃ ꝙ ī ea ē fortitudo in/
uincibil'.⁊ sit bonū verū incorruptibile
et īmortale. Videre g̃ quātū bonū p̄t ꝑ/
uenire homi ex amore⁊ societate quā hꝫ
ad deū et ad hoīes.q̄ h̄ ē totū bonū ip̄o
rū hoīm.ꝑfectū ⁊ verū. Breuis epylo
gatio p̄dictorū. Titulus.cxxviii.

Epylogātes aūt generaliter totū
ꝓcessū huiꝰ libri iā dictū.videre
possumus qualiter p̄mo incipiendo ab
infimis creaturis.⁊ a p̄mo gradu ⁊ infe
riori scala nature ascēdēdo.paulatim ꝑ
uenimꝰ ad verā noticiā et cognitiōē dei
inuisibilē.sūme potētꝭ.sūme sapiētꝭ ⁊ sū
mi bōi.ita ꝙ creature nos duxerūt ⁊ ele/
uauerūt q̄si ꝑ quādā scalā ordīatissimā
ad deū creatorē oīm.tāq̄ ad vnū sūmū
p̄ncipiū et p̄rē ⁊ creatorē oīm.⁊ iterū ip̄e
creature duxerūt nos ꝓfūdiꝰ ac intimiꝰ
ad ip̄m deū.quia duxerūt nos ad amā/
dū deū.⁊ ī amorē eiꝰ.⁊ ōn̄derūt nos sū/
me eē obligatos ipsi⁊ ad eū totalit̃ amā
dū. Et sic q̄tū ī eis ē.vnierūt et ꝯiūxerūt
nos cū deo q̄si m̄rimoniū faciētes. Dei
de descēdimꝰ ab ip̄o sūmo creatore ad ip
sas creaturas.ita ꝙ ꝑ amorē creatorꝭ de
scēdimꝰ ad amorē oīm creaturarū. Quia
amādo deū creatorē.amamꝰ oēs creatu
ras.⁊ oīa q̄ sunt sui inq̄tū sūt sui. Et sic
amamꝰ oēs creaturas ꝓpt̃ ip̄m. Et sic fit
ascēsus ⁊ descēsus. Prio ascēsus a crea/
turꝭ ad creatorē.scd̄o descēsus a creatore
ad creaturas oēs. Prio eñ amabamus
creaturas.q̄ erāt pulcre ⁊ bone.⁊ q̄ no
bis ꝓuiebāt.⁊ ꝓpt̃ nos. Scd̄o āt ama/
mꝰ cas ꝓpt̃ creatorē.s.q̄ sunt ipsiꝰ ⁊ ipse
fecit eas.īmo etiā diligimꝰ nosmetip̄os
q̄ sumꝰ dei. Et iste amor ē ꝑfectus.bonꝰ
durabil'.nobil' ⁊ ꝑmanēs.q̄ orit̃ a crea
tore nobilissimo.ab altissimo ⁊ a sūmo.
Et sic apꝑet ꝙ amor dū dat̃ p̄mo dō nō
ꝑdit̃.n̄ diminuit̃.īmo crescit ⁊ multipli
cat̃ ī īfinitū.⁊ extendit̃ sine mēsura.q̄ ꝑ
amorē dei amāt̃ oēs creat̃e.⁊ oīa q̄ sc̄t dī.
Et sic oīa amāt̃ ꝑ vnū amorē.et ī ꝟtute
vniꝰ amorꝭ.et nulla res ē q̄n sit amata ꝑ
ꝟtutē istiꝰ amorꝭ. Et iō amor n̄r dū dat̃
dō ē altissimꝰ vniuersalissimꝰ ⁊ latissimꝰ

Sciētia de natura amoris.seu de eiꝰ
cōditionibus.viribꝫ et ꝓprietatibꝫ.et de
fructu amoris. Titulus.cxxix.

Ti.cix

Quoniā autē
māifestū ē ꝙ nihil hēmꝰ ī no
bis qd̄ vere n̄r̄m sit.⁊ qd̄ tota
lit̃ in n̄ra ꝑtāte ꝯsistat nisi solꝰ amor.et ꝑ
ꝯseq̄ns thesaurꝰ noster totū bonū nostrū
ē amor bonus.et totū malum nostrū est
amor malꝰ. Quia postq̄ nihil habemꝰ

Int̃ ho
mīes p̄t
esse ꝑpe/
tua vni/
tas.

qđ ſit vere noſtꝝ niſi amorē. ſi tūc amor
nō ē bonꝰ. q̇cq̇d tūc habemꝰ nō ē bonū.
et ſi amor noſter ē bonꝰ. q̇cq̇d tūc habe-
mus ē bonū. Uñ ſi amor noſter ē bonꝰ.
Solus amor facit hoiez bonū vł malum. boni ſumꝰ. ſi malꝰ ē. mali ſumꝰ. Solus
em̄ amor facit hoīem bonū vel malum.
Et ſicut nihil melius ē ī nobis q̄ꝫ amor
bonꝰ. ita nihil peius ē in nobiſ q̄ꝫ amor
malus. Quia etiā nihil habemꝰ ī nobis
qđ ſit vere noſtꝝ niſi amorē. ideo qñ de-
dimꝰ amorē noſtꝝ. oīa dedimus q̄ habe
mus. ⁊ nihil ampliꝰ habemꝰ qđ demus
Et iđ ſi ꝑdidimꝰ amorē noſtꝝ. q̇cq̇d ha
bemꝰ ꝑdidimꝰ. ⁊ ꝑ ꝯſeq̄ns ꝑditi ſumus
Tūc aūt ꝑdidimꝰ amorē nr̄m. qñ dedi-
mus eū illi cui dare nō debemus. Quia
etiā totū bonū noſtꝝ ē amor bonꝰ. ⁊ to-
tū malū noſtꝝ ē amor malus. ſequit̄ q̄ v̄
tus nō eſt aliud q̄ꝫ amor bonꝰ. et viciū
nō ē aliud niſi amor malus. Et ḡ cū to-
tū bonū noſtrū ſit ꝯſtitutū ī amore. ſeq̇-
tur q̄ q̇ habet ſcientiā ⁊ cognitōꝫ đ amo
re. hꝫ cognitōem ⁊ ſcientiam de toto bo
no homis. et q̇ ignorat naturā amoris.
ignorat totū bonū homis. Ergo q̇libet
quātū pōt. debet hr̄e noticiā et ſciam de
amore. Et ideo hic tradet̄ ī ſpeciali ſcia
⁊ cognitio de amore. ⁊ de natura et ꝯdi-
cionibꝫ ac ꝓprietatibꝫ ⁊ fructu eius.

Qꝫ ꝓncipalꝭ fortitudo ⁊ ꝓpetas amo
ris ē. q̄ vnit amantē cū amato. ⁊ mutat.
ꝯuertit ⁊ trāſformat amātē ī rē amatā

Titulus. cxxx.

Habet aūt amor vim ⁊ v̄tutē vi-
uēdi. mutādi. ꝯuertēdi ac tranſ-
formādi. Et iſta ē ſua ꝓpa natā
⁊ ꝯdicio inſeꝑabilis. Et ideo vnit amā
tē cū re amata. ⁊ trāſformat exinde ⁊ cō-
uertit ac mutat amātē ī rē amatā. Et q̄ꝫ
uis hoc ſit nobis notū ꝑ expientiā. tñ ꝑ
naturā amoris pōt nobis ħ manifeſta-
Amor dei eſt ꝓmū donum. ri. Quia amor đ ſui natura ē donū. ⁊ eſt
ꝓmū donū. ita q̄ ē res donabiłꝭ de natu-
ra ſua. ⁊ ideo non pōt detineri q̇n det̄. ⁊
qꝛ amor nō pōt cogi. ideo ē donū libera
liter et ſpōte datū. et qꝛ donū ſpōte datū
ē illiꝰ cui datū ē. ac totalit̄ trāſlatū ⁊ trāſ-
formatū ī eiꝰ dominiū. et qꝛ amor eſt ta
le donū. ipſe amor ē illiꝰ cui dat̄ ⁊ trāſfer
tur ī dominiū rei amate. Et iđ res ama-
ta poſſidet et obtinet ī ſua ꝑtāte. ī ſuo do
minio amorē ſibi datum libere ac ſpōte.
qꝛ ſuꝰ ē poſtq̄ꝫ ſibi datus ē. Et cū amor
trahat et ducat ſecū totaꝫ volūtatē q̄ hꝫ
totū impiū in hoīe. ideo q̄ vadat ducit
et trahit ac portat ſecū totū hoīem. et ꝑ
ꝯſeq̄ns cuicunq̄ꝫ dat̄ ipe amor. dat̄ tota
volūtas et totꝰ hō. Et exinde apparꝫ q̄
amor ⁊ volūtas īmutant̄. ⁊ ꝯuertunt̄ ac
trāſportant̄ ī dñiūꝫ et naturā rei amate.
Et iđ amor mutat rē amantē ī rē amatā
⁊ amantē cū amato vnit. et facit vnū de
duobꝫ. qꝛ amās fit vnū cū re amata ꝑ v̄
tutē amoris. Ecce ḡ q̄ꝫ magna ē fortitu
do amorꝭ ⁊ ꝓpetas. qꝛ hꝫ vim vnitiuā.
mutatiuā. ꝯuerſiuā ⁊ trāſformatiuā vni
us ī alteꝝ. Qualꝭ ſit iſta mutatio et cō-
uerſio.

Titulus. cxxxi.

Iſta aūt ꝯuerſio ſeu mutatio ñ
ē naturalꝭ. nō ē coacta. nō ē violē
ta. nō ē penoſa nec laborioſa. ſed ē libera
ſeu liberalꝭ. ſpōtanea. volūtaria. ex libali
tate facta. placibiłꝭ ⁊ delectabiłꝭ ⁊ dulcis.
Et qꝛ amor q̄cūq̄ꝫ vadat. ſꝑ vadit ſpon
te. libere. volūtarie. placibilit̄. delectabi-
lit̄ ⁊ dulcit̄. ⁊ iđ volūtas q̄ ꝑ amorē vnit̄
⁊ ꝯiūgit̄ cū re amata. nō ꝑt ſeꝑari ab ipa
niſi libere ⁊ ſponte ac volūtarie. q̇a ñ ꝑt
cogi. qꝛ tūc nō eēt volūtas neq̄ꝫ amor ſi
Unio amorꝭ eſt fortiſſima. cogeret̄. Et iſta vnio ſeu ꝯiūctio ē fortiſ-
ſima. qꝛ volūtas nō ꝑt ſeꝑari a re amata
ꝑ violētiā. ſꝫ ſolū volūtarie ac ſpōte. Li
cet aūt amor mutet voluntatē in rē ama
tā. tñ amor ſemꝑ remanet amor ⁊ libera
lis amor. q̇a amor quocūq̄ꝫ vadat ſemꝑ
remanet ī ſua natura. ⁊ volūtas ſemꝑ re
manet volūtas. nec deſtruit̄ cum mutat̄
ſed ipſa voluntas recipit modū. formā.
et naturā rei amate. ⁊ induit̄ ac veſtit̄ ve
ſtimētis rei amate. ⁊ portat habitū eiꝰ. ⁊
Amor đnoiat̄ a re amata. denoīat̄ a re amata. q̇a talis ē amor qua
lis ē res amata. ⁊ talis ē volūtas q̄lis eſt
amor. Res em̄ ꝓmo amata dat nomen
amori ⁊ volūtati. q̇a volūtas de ſeñ ē ni
ſi volūtas. nec hꝫ aliud nomē. nec amor
nō ē niſi amor. nec hꝫ aliud nomē đ ſe. ſꝫ
res amata dat ſibi nomē ſuū ī quā muta
tur. Iđ ſi volūtas amat t̄rā. tūc đꝛ t̄rēa
vel terrea. et amor đꝛ terrenꝰ. Et ſi amat
res mortuas ac mutas. tunc đꝛ mortua

et muta. Et si amat res brutales et besti-
ales. tūc dr̄ brutū et bestiale. et amor bru-
tal'. Et si amat hoīes. tunc dr̄ humana.
Et si amat deū tūc dr̄ diuina et amor di-
uin⁹. Et ita homo pōt ꝑ amorē mutari.
trāsformari. et ꝯuerti ī aliā rē nobiliorē.
vel turpiorē. libere et spōte. Q̄ꝫ p istā
ꝯuersionē ꝛ mutatiōeꝫ amoris. volūtas
pōt exaltari. nobilitari et ascēdere supra
se. et etiā pōt vilificari. corrūpi. et descen-
dere infra se.

Titulus.cxxxii.

Et q̄a volūtas ꝑ amorē ꝯuertit̄
ī rē ꝑmo amatā. et recipit mate-
riā et formā ei⁹. iō ipsa volūtas
exaltat̄ vel dep̄mit̄. nobilitat̄ vel ignobi-
litat̄ seu vilificat̄. ascēdit vl' descēdit. ꝼm
q̄ res ꝑmo amata ē dignior vel nobili-
or q̄ꝫ volūtas sit. vel ascēdit sup̄ seipsaꝫ.
vel ꝼm q̄ ē inferior vel infra voluntatē.
Uñ res ꝑmo amata pōt eē supior vl' in-
ferior. vel eq̄lis respectu nostre volūtatꝭ
Si ḡ volūtas det ꝑmo amorē suum rei
supiori. maiori et digniori ac nobiliori
q̄ꝫ ipsa sit. tūc ipsa mutat̄ ꝛ ꝯuertit̄ ī gra-
dū nobiliorē. ac fit nobilior ꝛ dignior. ꝛ
ascēdit sup̄ se. Sed si det suū amorē eq̄-
li. nō ascēdit. neqꝫ fit nobilior q̄ꝫ añ. Si
aūt det suū amorē rei inferiori et minus
nobili q̄ꝫ ipsa sit. tūc ipsa vilificat̄. et de-
scēdit a sua nobilitate ꝛ a suo gradu et a
statu sue nature. q̄r semꝑ mutat̄ et cōuer-
tit̄ in rē ꝑmo amatā. et ab ea denomiat̄.
Et q̄a oīs bona mutatio seu ꝯuersio seu
trāsformatio dꝫ esse ī meli⁹ et nobilius ꝛ
ī alti⁹. et nō ī inferi⁹ sibi. neqꝫ ī vili⁹. iđo
voluntas nr̄a nō dꝫ dare amorē suū nisi
rei supiori ꝛ nobiliori. ac digniori et alti-
ori q̄ꝫ ipa sit. q̄r aliter nō mutaret̄ nec cō-
uerteret̄ ī nobili⁹ neqꝫ ascenderet. Et q̄a
nihil ē sup̄ volūtatē nostrā nisi de⁹ ime-
diate. ideo sequit̄ q̄ volūtas dꝫ ꝑmo da-
re amorē suū deo soli. vt ipsa mutet̄ ꝛ cō-
uertat̄ ac trāsformet̄ in meli⁹ ꝛ nobili⁹ ac
digni⁹. Hoc aūt clare docet natura ꝑ ex-
periētiā ī ipsis gradib⁹ q̄ttuor. q̄r inferi-
ora et min⁹ digna mutant̄ in supiora et
magis digna. ꝛ ea q̄ sūt ī ꝑmo gradu. vt
elemēta. mutant̄ ꝛ cōuertūt̄ ī res q̄ sunt
scđi grad⁹. et res scđi grad⁹ mutāt̄ ī res
tercij grad⁹. q̄r aqua. terra et aer. mutāt̄
ī arbores et plātas. et ibi habēt eē nobi-
lius. et arbores ꝑ fruct⁹. et plāte mutāt̄
ī naturā aīaliū. ꝛ ibi capiūt eē nobilius.
Et sic ē ordo nature. Sic etiam aīalia
mutant̄ in res q̄rti gradus. vt ī homib⁹
vbi capiūt nobili⁹ esse q̄ꝫ in se. Ita ḡ vo-
lūtas cū sit libera ꝛ spōtanea ī sua liber-
tate. dꝫ mutari ī meli⁹ et in altiorē gradū
scꝫ vt ipsa mutet̄ ī esse diuinū. aliter ipsa
faceret ꝯtra totū ordinē vniuersi. ꝛ ꝯtra
seipsā. Quare tota natura clamat q̄ res
ꝑmo amata dꝫ eē de⁹. alit̄ ei fieret iiuria
natural'. cū sit nobilior ꝛ dignior om̄ib⁹
Et sic ptꝫ q̄ nr̄a volūtas p̄t ascēdere vl'
descēdere. nobilitari vel vilificari.

Q̄ꝫ nulla res ē digna de se amore nr̄o.
nec ei debet dari ꝑmo. nisi habeat amo-
rē quē posset reddere. et etiaꝫ posset nr̄m
amorē meliorare et nobilitare.

Titulus.cxxxiii.

Qoniā aūt amor noster est do-
nū nobilissimū et dignissimuꝫ.
eo q̄r ē liberalissimū. et mutat ip-
sam voluntatē ī naturā alterius. ī domi-
niū rei amate. ita q̄ res ꝑmo amata do-
minat̄ volūtati nr̄e. ꝛ q̄r nō est dignum
nec iustū nec debitū. q̄ res īferior habe-
at dñium rei supioris. nec dñet̄ ei. iō nul-
la res inferior ē digna volūtate nr̄a amo-
re nr̄o de se nec ꝑ se. q̄r tūc dñaret̄ volun-
tati nr̄e. Et iō q̄r voluntas ē intellectual'
ꝛ spūalis de natura sua. iō ē supior om̄i
re corpali. ideo nulla res corpalis est di-
gna amore nr̄o. q̄re nec corpus nostrū.
nec aīalia. nec aurum. nec argentū. neqꝫ
sol. neqꝫ luna. nec arbores. neqꝫ elemēta
sunt digna amore nr̄o liberali. Itē nō ē
dignū. q̄ res eq̄lis dñet̄ eq̄li. sed cū vo-
lūtas nr̄a sit creata. ꝯstat q̄ om̄is volū-
tas creata in q̄ꝫtū ē creata ē ei eq̄lis. ideo
nulla voluntas creata de se ꝛ ꝑmo est di-
gna amore nr̄o. q̄r tūc h̄ret dominiū vo-
lūtatis nr̄e. Sed q̄r solū dignū. iustuꝫ ꝛ
debitū est q̄ res supior. maior ꝛ dignior
habeat dominiū rei inferioris et dñetur
ei. et q̄r sol⁹ de⁹ ē supior voluntate nr̄a ac
maior. ideo ipse sol⁹ ē dign⁹ de se amore
nr̄o. ꝑmo et ꝑ se. Et sic ꝑ naturam amo-
ris ꝯcludit̄ q̄ solū dignū est q̄ de⁹ amet̄
ꝑ se et primo a voluntate nostra. et nul-

Voluntas dꝫ ꝑmo dare amoreꝫ suū deo

Nullus corpale ē dignū amore nostro.

Solus deus dign⁹ ē amore nostro.

la alia res. Rursū qꝛ amor ē donū ⁊ primū donū. et totū qđ habemꝰ. ⁊ qđ volūtas nr̄a hꝫ. ⁊ nihil aliud hꝫ qđ sit suūꝫ. ⁊ ideo qn̄ dat amorē. totū qđ hꝫ dat. et nihil retinet sibi. Et qꝛ nō est iustū. nō ē debitū. ꝙ voluntas det totū qđ hꝫ. et ꝙ nihil recipiat. cū em̄ dat amorē dꝫ recipere amorē. cū amor requirat amorē. ⁊ volūtas nō curat nisi de amore. q̄a solꝰ amor est bonū suū ⁊ suꝰ thesaurꝰ. ⁊ ideo sequit̄ ꝙ nulla res de se ē digna amore nr̄o liberali. neqꝫ ei dꝫ dari amor nisi ipsa possit reddere amorē. et cognoscere amorē sibi datū. ⁊ q̄ntū valet. Et qꝛ etiā amor ē donū voluntariū et liberū. ideo etiam nulla res est digna amore tali. nisi etiā habeat volūtatē ꝑ quā possit volūtarie ⁊ libere repēdere amorē. qꝛ liberalitas requirit liberalitatē. Et ideo ꝯcludit̄ ꝙ nulla res īferior ac minor volūtate. ē digna amore nr̄o. nec ei debet dari amor. Quare sequit̄ ꝙ nec terra. nec aqua. nec elemēta. nec aurū. neqꝫ argentuꝫ. nec aīalia. nec corꝑalia. sūt digna amore nr̄o. qꝛ nō habent amorē queꝫ pn̄t repēdere. ac dare ꝓ amore nostro. Quare sequit̄. ꝙ qn̄ dat̄ amor noster talibꝰ rebꝰ. q̄ nō pn̄t reddere liberaliter. neqꝫ habēt amorē liberalē. ꝙ volūtas recipit maxima dāna. Prio q̄a volūtas efficit̄ vilis. inferior. corꝑalis. ⁊ recedit ac degenerat a natura sue dignitatis et excellētie. et vnit̄ ac ꝯiungit̄ cuꝫ rebꝰ totaliter extraneis. qꝛ volūtas mutat̄ in reꝫ amatā. ⁊ efficit̄ similis rei quā amat. et talis est sicut ipsa. Secūdo recipit magnū damnū. et ꝑdit quicq̄d habet. quia ꝑdit suum amorē. quia nihil recipit ab illis rebus. q̄a nullū amorē potest ab illis recipe cum nulluꝫ habeant. et sic ipsa voluntas cum amore suo ē extra patriā suā. extra naturā suaꝫ. ⁊ habitat in terra aliena et extranea vbi nullus est amor. ⁊ ideo pauꝑrima. denudata nihil hn̄s. ac mutata. ⁊ ꝯuersa in res extraneas. ⁊ iō ꝑdit seipaꝫ. ⁊ ip̄e res nō dāt se ipsas volūtati. qꝛ n̄ pn̄t. ⁊ facit īiuriā rebꝰ nobilibꝰ ⁊ dignis suo amore. quibꝰ se noluit dare. Seq̄t̄ ex istꝭ ꝙ tales res nō sūt digne amore nr̄o. imo ē ꝯ naturā dare eis nr̄m amorē. qꝛ etiā cū nr̄a voluntas dat amorē. nō solū req̄rit amorē sed nobiliorē et digniorēꝫ q̄ꝫ dat. et etiam ꝙ amor suus quē det nobilitet̄ a re amata. Et qꝛ solus deꝰ q̄ ē suꝑior nr̄a volūtate. pōt nobis dare nobiliorē amorem q̄ꝫ sit noster amor. et h̄ ī infinitū. q̄a solus suꝰ amor ē infinitꝰ ⁊ increatꝰ. et etiā ip̄e solū pōt exaltare et nobilitare amorē nr̄m sibi datū. sequit̄ ḡ ex oībꝰ suꝑdictꝭ. ꝙ solꝰ deꝰ ē dignꝰ amore nr̄o. ⁊ nulla res īferior ē digna amore nr̄o. nisi poterit refūdere amorē. ⁊ etiā poterit meliorare ⁊ nobilitare nr̄m amorē. Quare si sit res alia p̄mo amata q̄ꝫ deus. fit deo maxima iniuria naturaliter ⁊ maximus ꝯtemptus.

Nulla creata ē digna amore nostro.

Solus deꝰ dat nob nobiliorēꝫ amorē

Q, tātū se extēdit amor seu volūtas. q̄ꝫtū se extēdit res p̄mo amata. nec vltra ascēdit vel descēdit. Titulꝰ. cxxxiij.

Quoniā aūt amor mutat amantē et voluntatē in rē amatā et in suū dominiū. ita ꝙ res amata assimilat sibi volūtatē. ⁊ cōicat ei suā similitudinē. ⁊ format eā sua forma. atqꝫ denōmiat ip̄m amorē. ita ꝙ ipse amor totꝰ est de natura rei amate. ⁊ ideo qꝛ amor ē ita ligatꝰ ⁊ vnitus cū re amata. iō volūtas trāsformat rē amatā ī se. Iō amor nō p̄t ascēdere sup̄ rē p̄mo amataꝫ. nec voluntas. eo ꝙ ip̄e amor extēdit se ad oīa ad q̄ se extēdit res p̄mo amata. ⁊ ad oīa q̄ sūt ligata cū ipsa. ⁊ nō vltra. Et ideo quāto res p̄mo amata erit magꝭ cōis ⁊ vniuersalis. tāto ipse amor erit magis vniuersal̄ ⁊ cōis. ⁊ etiā volūtas. ⁊ quāto res p̄mo amata erit magꝭ ꝑticularꝭ. tāto etiāꝫ volūtas erit magꝭ ꝑticularꝭ ⁊ minꝰ cōis. Vn̄ qꝛ ipsa volūtas ꝑ amorē transformat̄ ⁊ mutat̄ ī rē amatā ⁊ sequit̄ eā. ideo res p̄mo amata totalit̄ obtiet ⁊ possidet ipsam volūtatē. ⁊ habꝫ totā possessionē amoris. Et sic res p̄mo amata ē vna. ita generat̄ ⁊ fit vnꝰ p̄mꝰ amor ī volūtate. q̄ totꝰ ē de natura rei p̄mo amate. ita ꝙ sic̄ nō pn̄t eē plˀes res p̄mo amate. ita nō p̄t eē nisi vnꝰ p̄mꝰ amor ī volūtate. Iō res que p̄mo amat̄. edificat. plātat. stabilit. et fundat p̄mū amorē in volūtate. qui ē radix. caput ⁊ origo oīm alioꝝ amoꝝ q̄ pullulant a volūtate. Fit ergo ī volūtate nr̄a vna p̄ma radix oīm alioꝛuꝫ amo-

Titu.cxxx.

Titu.cxxxi.

Vilitas amorꝭ ē a re amata.

rū.ꝗ radix recipit suā ꝟtutē totā a re pri/
mo amata.⁊ ab illo primo amore pullu
lāt.exeūt ⁊ ꝓcedūt oīs alij amores Et

Oēs amores a primo amore exeunt

idō ī aīa fit qͥdā magna arbor amorꝫ cuiꝰ
radix ē p̄mꝰ amor ꝗ se multiplicat in tot
amores ꝗt sūt res ꝗ habēt colligantiam
cuꝫ re p̄mo amata.et oēs illi amores sūt
inclusi ī illo p̄mo amore.ꝗ est basis ⁊ cā
oīm. Sicut eñ ab vno semie seu grano
pullulāt infinita grana. ita ab vno amo
re pullulāt infiniti amores tāq̄ꝫ ab vno
semie.Et sicut oīa grana ꝗ exeūt ꝺ p̄mo
grano sūt illiꝰ nature cuiꝰ est granū vnde
exierūt. ita oēs amores ꝗ exeūt de p̄mo
amore sunt illiꝰ nature cuiꝰ ē p̄mꝰ amor.
Qualis ē radix talia sunt oīa ꝗ pullu/
lāt de radice. Qualis ē fons tales sūt ri/
uuli.Et ideo si p̄mꝰ amor fuit bonꝰ oēs
alij sunt boni.⁊ si iustꝰ iusti.et si ordina/
tus ordinati.Et si p̄mꝰ ē malus ⁊ corru
ptus.alij etiā erunt mali ⁊ corrupti. Et
oīs nō sunt nisi vnꝰ amor.qꝛ nō est nisi
vna res p̄mo amata.⁊ oīa alia amata
amant̄ in ꝟtute rei p̄mo amate.qꝛ ꝓpter
illā amant̄.eo ꝙ sunt colligata cū ea.et ī
oīibꝫ nō amat̄ nisi res p̄mo amata.Et
exinde sequit̄ ꝙ necessario amat̄ quicq̄d
ꝯiunctū est cū re p̄mo amata. et necessa/
rio odio habet̄ quicq̄d est cōtra rē p̄mo
amatā.et tot odia generant̄ q̄t res appa
rent ꝯtra eā. Sed tñ qꝛ p̄mꝰ amor est ra

Primꝰ amor est occultꝰ.

dix oīm alioꝝ amorum.ideo sicut radix
semꝑ ē occulta et nō apparet extra.⁊ oīa
alia ꝗ exeūt de radice videtur.ita primꝰ
amor ē occultꝰ. et nō apparet extra se. sꝫ
alij amores ꝗ exeūt ab eo sunt valde ma
nifesti et apparētes.ita ꝙ res p̄mo ama
ta.eo ꝙ est p̄ma.vehemētissime et fortis
sime ꝯiūgit̄ cū volūtate. et trahit totam
ad se.et ipsa volūtas etiā ꝯiūgit̄ fortissi
me cū ea.qꝛ nihil est qꝺ impedit. Idō ta/
lis p̄mꝰ amor est ita fortis .ita solidatus
ꝙ nullo mō pōt destrui. nisi veniat alia
res p̄mo amata.⁊ ꝗ p̄mo amet̄ fortior et
maior q̄ꝫ p̄ma.et que excellit totaliter reꝫ
p̄mo amatā.et eradicet illū p̄mū amorē
a volūtate. Nec ipsa volūtas pōt hoc fa
cere.nec vult nec pōt velle ꝑ seipsaꝫ.Et
qꝛ tota nobilitatio. tota fortitudo et vir
tus et extēsio orit̄ a re p̄mo amata. ideo
quāta res p̄mo amata ē fortior.magis ꝟ/
tuosa. magis potens.ac magis vnita.⁊

Amor dei ē fortissimꝰ

qꝛ deus ē potētissimꝰ.fortissimꝰ ⁊ īmor/
talissimꝰ.ꝟtuosissimꝰ ac sūme vnꝰ.ideo
qñ deus ē res p̄mo amata.⁊ ipsa volun
tas vnit̄ ei p̄mo ꝑ amorē.tūc efficit̄ po/
tētissima. ꝟtuosissima.fortissima ⁊ vni/
tissima.Et ideo tūc summe ꝯfortat̄ ⁊ ro
borat̄.Et hoc totuꝫ fit ꝟtute rei primo
amate que deus ē Et tunc ab illo amore
pullulāt infiniti amores. qꝛ ille amor est
ꝯmūissimꝰ ⁊ vniuersalissimꝰ ad oīa se
extendēs sicut deus. Uñ qꝛ oīs creatu/

Amor dei ē ad oēs creaturas.

ra respicit deū ⁊ ē dei.ideo ille amor pri/
mus ꝗ ē dei.extēdit se ad oēs creaturas.
et amant̄ oēs creature ī ꝟtute p̄mi amo/
ris.Et sic amor dei qñ est p̄mꝰ.includit
in se oēs alios amores .vt sicut oīs crea
tura respicit deū.ita oīs amor creatu/
re includet̄ ī amore dei. Si aūt res pri/
mo amata sit creatura ⁊ non deus.tunc
amor p̄mꝰ ꝗ est fundatꝰ ī creatura.et to/
tus ꝺm naturā creature.nō se pōt exten
dere ad creatorē nisi scꝺario.et hoc ꝓpt
creaturā.ita ꝙ deꝰ non possit amari.nisi
inq̄ꝫtū respicit illā creaturā p̄mo amatā
⁊ iuuat eā.et hꝫ colligantiā cū ea.⁊ ideo
nō amat̄ tūc deꝰ sed creatura. qꝛ nō ama
tur nisi in ꝟtute creature et ꝓpter creatu
rā.Cōclusuꝫ ē ergo.ꝙ quātū se exten/
dit res p̄mo amata. tantū extēdit se vo/
lūtas ⁊ amor.⁊ ideo sequit̄ ꝙ p̄mꝰ amor
ꝗ est vnus solꝰ.radicat̄ ī volūtate ⁊ ꝟtu/
te rei p̄mo amate.ꝗ ē radix.fons.origo.
⁊ p̄ncipiū.causa ⁊ caput oīm alioꝝ amo
rū.Et exinde pñt extrahi.ꝯcludi et elici
multe alie conclusiones.

Silitudo ⁊ exēplū familiare ad ocu/
lū.ī quo oīa ꝗ dicta sunt de amore mani
festant̄.⁊ hoc ē ꝙ se sic hꝫ res p̄mo ama
ta ad voluntatē ⁊ amorē.sicut vir spon/
sus seu maritꝰ se hꝫ ad sponsaꝫ seu vxorē

Titulus.cxxxv.

Quoniā autē res p̄mo amata hꝫ
dñiū ⁊ p̄ncipalitatē ac supioritа
tē respectu voluntatis nr̄e.ita ꝙ
ipsa nr̄a volūtas trāsformat̄ ī eā. ⁊ ipsa
res p̄mo amata denoīat.ꝺtermīat ⁊ spe
cificat voluntatē ⁊ amorē nr̄m .⁊ nobili
tat ⁊ exaltat ac dignificat. et etiā fortifi/

cat ac roborat. firmat ⁊ ꝯfortat. ⁊ hoc fit
rōne vniōis ⁊ ꝯiūctōis volūtarie ⁊ spō
tanee. q̄ est inter volūtatē ⁊ ipam rem p̄/
mo amatā ꝑ amorē liberalē ⁊ spōtaneū
⁊ ideo fit quoddā mr̄imoniū inter ipaꝫ
nr̄am volūtatē ⁊ rem p̄mo amatā. Et ta
lis vnio seu ꝯiūctio. libere ⁊ sponte facta
mr̄imoniū potest appellari. eo q2 ipa res
p̄mo amata. habet modū viri ⁊ sponsi. ⁊
ꝯditōes eius ⁊ ipa voluntas habet mo
dū ⁊ cōditiōes mulieris ⁊ sponse. Sic
em̄ in mr̄imonio seu ꝯiugio vir hꝫ do/
miniū. p̄ncipalitatē ⁊ sup̲ioritatē. ⁊ mu/
lier habet subiectionē ⁊ inferioritatē. ita
silr̄iter se habet res p̄mo amata ad ipam
voluntatē. ⁊ vtraqꝫ ꝯiunctio est volūta/
ria. spontanea ⁊ libera. ⁊ fit ꝑ amorē libe
re ⁊ sponte. ⁊ q̄si oēs conditōes q̄s habꝫ
vir respectu mulieris. ⁊ ecōtra. silr̄es ha/
bet res p̄mo amata respectu volūtatis.
⁊ ecōuerso. Unde sicut mulier nō habet
nisi vnū viꝝ ⁊ sponsum. ita volūtas nō
habet nisi vnā rem p̄mo amataꝫ cū qua
facit suū mr̄imoniū. Et sicut mr̄imoni/
um postq̄ꝫ factū est nō sepaꝛ̄ nisi ꝑ mor/
tem. ita mr̄imoniū volūtatis ⁊ rei p̄mo
amate nō sepaꝛ̄ nisi ꝑ mortē. ⁊ h̄ de se vel
ꝑ se. Et ideo rōne istius ꝯueniētie oīa q̄
dicta sunt de amore ⁊ volūtate ⁊ de re p̄/
mo amata. possum⁹ clare videre ꝑ expiē
tiam ad oculū in mr̄imonio reali. qꝺ fit
inter viꝝ ⁊ mlr̄ierē. quia vtrobiqꝫ fit silr̄
⁊ eodē mō. sed ibi in volūtate occulte. et
in viro ⁊ muliere manifeste. ¶ Et iō resu
mam⁹ que dicta sunt de amore ⁊ volun/
tate. ⁊ de re p̄mo amata. ⁊ sic māifeste vi
debiꝛ̄ ꝑ mr̄imoniū viri ⁊ mulieris sicut
Ti.cxxx dictum est. Uñ dictū est em̄ ꝙ ꝑ amorē
volūtas mutaꝛ̄ cōuertiꝛ̄ ⁊ transformaꝛ̄
Ti.cxx/ xij. in rem amatā. Et etiā dictū est. ꝙ volū/
tas potest exaltari. nobilitari ⁊ ascende/
re supra se. ac etiā vilificari ⁊ descendere
infra se. ⁊ hoc ꝺm naturā ⁊ conditioneꝫ
Ti.cxx/ xiiij. rei p̄mo amate. Et etiā ꝙ tātū ascendit
voluntas. ⁊ ad tantū se extendit q̄ntum
res p̄mo amata. ⁊ cetera alia. ¶ Ut ergo
oīa ista clare videam⁹. exēplū tale faciē⁹.

¶ Exēplū familiare ad oīa que p̄nt di/
ci de amore ⁊ volūtate ⁊ re p̄mo amata.

¶ Titulus. cxxxvi.

Si Item aliq̄s homo pauper ⁊ de
genere infimo. nulli⁹ reputatōis
habens sex vel octo filias eius/
dem cōditionis. certū est oms istas eq̄/
les esse. natura. genere ⁊ in nobilitate. di
gnitate ⁊ pauꝑtate. vna nāqꝫ nō excellit
aliā. ⁊ nō poterūt esse magꝭ equales. tūc
ꝯtingat ꝙ vna eaꝝ ꝯiungaꝛ̄ ꝑ mr̄imoni
um vni rustico sicut ipa est. ⁊ alia vni ci/
ui qui nō multū ipam excedat in nobili
tate. tercia vero vni militari. quarta mili
ti. quīta comiti. sexta duci. septima regi.
octaua impꝛatori. Ecce oēs iste puelle a
p̄ncipio de natura sua ꝓꝑa erāt equales
nulla alia nobilior. nlr̄a potētior. ditior.
seu dignior. sꝫ ꝑ copulationē cū viris vi
demus maximā differētiā inter eas ⁊ ī/
equalitatē. q2 p̄ma est rustica. alia modi
cū excedit. tercia magis exaltaꝛ̄. quarta
multū exaltaꝛ̄. q̄nta adhuc magis. sexta
⁊ septima adhuc plus. octaua est maxīe
exaltata. q2 est vxor impꝛatoris. Sꝫ ista
nobilitatio. exaltatō. ⁊ ascēsus. venit tm̄
ex ꝑte viroꝝ q̄bꝫ mr̄imonialiꝛ̄ ꝯiungun
tur. ⁊ nō ex ꝑte mulieꝝ. q2 oēs erant eq̄/
les. Et sic apparet ꝙ mulier spōsa mu/
taꝛ̄ in viꝝ sponsum ⁊ ab ipo denoīaꝛ̄. spe
cificaꝛ̄ ⁊ determinaꝛ̄. Silr̄iter autē fit de ¶ Volun
volūtate. ita ꝙ ipa pōt exaltari ⁊ ascēde/ tas no/
re ꝺm naturā rei amate. ⁊ ꝺm gradū suū bilitaꝛ̄
Et iō ipa volūtas denoīaꝛ̄ terrena. si res ꝺm na/
p̄mo amata sit tr̄ena. ⁊ si res p̄mo ama/ turā rei
ta sit brutalis. ipa denoīaꝛ̄ brutalis. ⁊ si amate
res talis sit humana. ipsa denominatur
humana. ⁊ si res p̄mo amata sit deus.
ipa denominaꝛ̄ diuina. ⁊ q2 deus est rex
impꝛatorqꝫ sūm⁹. etiā ipa diceꝛ̄ regina et
impꝛatrix omniū sicut de⁹. Et tūc volū/
tas nō pōt ascēdere ad maiorē dignita/
tem ⁊ excellentiā. neqꝫ pōt habere maio
rem sponsum. Et tñ oēs volūtates pri/
mo sunt eq̄les in natura. sed postea vna
ascendit ⁊ exaltaꝛ̄ supra aliā ꝺm spōsum
cui ꝯiungiꝛ̄. ꝺm ꝙ res p̄mo amata ⁊ cui
p̄mo ꝯiungiꝛ̄ est magis vel min⁹ digna
Item sicut videm⁹ ꝙ mulier q̄ est vera
sponsa. cū suo vero spōso hꝫ vnū nouuꝫ
amorē. q̄ nouiter causaꝛ̄ qui est vnus. in
virtute illius p̄mi amoris amanꝛ̄ de no
uo oēs aliꝭ. qui habēt colligationē cū il/

lo sponso viro suo. ⁊ oẽs quos vir suus
diligit. ip̄a diligit. ⁊ tñ antea nõ dilexit.
vel si amabat. nõ ꝓpter viꝝ neqꝫ virtute
viri amabat. sed mõ generãꝛ noui amo/
res. ⁊ tot amores nascunꝛ de ꝑmo amo/
re quot sunt illa que vir amat. ⁊ q̄ habẽt
vnitatẽ cũ viro. ⁊ ꝓ oĩbus amat suũ vi/
rũ. ⁊ oẽs amat virtute viri. q̄ sunt amici
⁊ cognati viri. ⁊ sic in amore viri inclu/
dunꝛ oẽs aliȷ̄ amores tanq̄ꝫ in radice. et
ille amor ꝑmꝰ continet oẽs alios amo/
res. si autẽ vir moriaꝛ ⁊ mulier accipiat
aliũ viꝝ sponsum. tunc destruiꝛ ille pri/
mus amor. ⁊ ꝑ ꝯñs oĩes aliȷ̄ amores q̄
habebãt ortũ ab illo amore. ⁊ causatur
vnus aliꝰ nouus amor. q̄ est radix alioꝝ
amoꝝ. Sicut aũt fit de mľiere respectu
viri. ita fit de volũtate respectu rei ꝑmo
amate. ſꝫ istud m̃rimoniũ est inuisibile ⁊
sp̄ũale ⁊ occultuꝫ. Vñ si deꝰ sit res ꝑmo

Per amorẽ di amãtur oĩa q̄ deus amat

amata. necesse ẽ ꝙ ꝑ virtutẽ illius primi
amoris amenꝛ oĩa que deꝰ amat. Et tũc
voluntas est potẽtissima ad amandum
q̄ꝛ habet amorẽ suũ cõmunẽ. sũme vni/
uersalẽ. ꝑ quẽ põt oĩa amare sine labore.
sine difficultate. ita ꝙ ꝑ vnũ amorẽ oĩa
amabit. nec in seip̄a diuidiꝛ. ſꝫ sꝑ manet
in vno amore. q̄ꝛ semꝑ manet in vna re
ꝑmo amata. Item sicut mulier si ꝯiuga

Amor dei ẽ idꝭ ficiens

tur vni bono. diuiti. forti. potenti. nobi
li viro. tũc manet in securitate. in pace. ĩ
gaudio. ⁊ in quiete. ⁊ si ꝯiugaꝛ vni viro
malo ꝑuerso. mi͛o. paupi. tũc semꝑ erit
in tribulatõe ⁊ miseria. ita siľr qñ volun
tas ꝯiungiꝛ cum re ꝑmo amata. q̄ sit bo
na. fortissima. ditissima. ⁊ potentissima.
solida. ĩmobilis. eterna et inuariabilis.
nullo indigens. in se habẽs omnẽ suffi/
cientiã. tunc ip̄a est in pace in ꝯsolatõe ⁊
in gaudio. ⁊ nullo mõ p̄t turbari. nec le/
di. nec affligi. nisi in re quã amat ⁊ dili/
git. Et ꝓpterea q̄ illã rem solũ amat que
auferri nõ põt. nõ põt ledi neqꝫ habere
defectũ. q̄ꝛ neqꝫ p̄ter illã reꝫ aliq̄d appe/
tit habens sufficientiã in illa. nec sollici
tatur de amissiõe illiꝰ. quia eaꝫ ꝑdere nõ
potest nisi velit. Quia ġ illa res sufficiẽs
est. nõ patiꝛ indigentiã. q̄ꝛ influxibilis ⁊
ĩmutabilis. nõ põt sustinere aliquã vio/
lentiã. neqꝫ sentire mutabilitatẽ. Et ideo
qñ deꝰ est res ꝑmo amata. talis est volũ
tas nr̃a. Sed qñ ꝯiungiꝛ ꝑ amorẽ cum

Amor creaturꝫ sꝑ ẽ deficiens

re ꝑmo amata. q̄ est ĩfirma. mobilis. va/
riabilis. fluens. indigẽs. nõ hñs ꝑ se suf
ficientiã. tunc ip̄a volũtas est in tribula
tione. nullã habẽs securitatẽ in seip̄a. q̄ꝛ
seq̄tur rem ꝑmo amatã. ⁊ multa mala ve
niunt illi ꝑ illã. Vñ optet ꝙ tot res dili/
gat quot sunt res q̄bꝫ res ꝑmo amata ĩ/
diget ⁊ sine q̄bus esse neqꝫ ꝑmanere põt
Et quia ille res sunt corruptibiles. flu/
xibiles. ꝑdibiles. iõ volũtas semꝑ est in
tribulatiõe nũq̄ꝫ secura. ⁊ talis res ꝑmo
amata est creatura. ⁊ talis est voluntas.
qñ res ꝑmo amata est creatura. ⁊ tamen
ip̄a voluntas nõ desistit amare illã rem.
q̄ꝛ postq̄ꝫ amata est ꝑmo. ille amor nõ p̄t
destrui nisi ꝑ aliã rem ꝑmo amatã. sicut
si mľier ꝯiugaꝛ viro. nũq̄ꝫ desistat amare
ip̄m. Itẽ sicut ineptissimũ esset ⁊ ꝯ̄ na/
turã ꝯiungere mľierẽ cũ bruto. ita etiaꝫ
ꝯtra naturã eẽt si voluntas nr̃a q̄ est de
natura sp̄ũali ꝯiungaꝛ ꝑ amorẽ cũ re ꝑ/
mo amata nature extranee. Vt cũ auro
argẽto. ⁊ rebꝫ mutis ⁊ irrõnabilibꝫ. Itẽ
sicut mulier diciꝛ ꝑdita qñ daꝛ in spon/
sam viro malo et nequã. ita etiã volũtas
diciꝛ ꝑdita. qñ ꝑ amorẽ ꝯiungiꝛ cum re
mala ⁊ pessima. Et vt oĩa ꝯcludamꝰ in
oĩbꝫ q̄ dicunꝛ de amore ⁊ voluntate ⁊ de
re ꝑmo amata. recurrẽdũ est ad illud exẽ
plum iam dictũ de puellis. q̄ꝛ ibi clare
oĩa videre possumus.

Capitulũ de duobꝫ amoribꝫ ꝑmis. ⁊
nõ sunt nisi duo amores ꝑmi Unus est
amor dei. q̄ d̄ꝛ amor cõis. vniuersalis.
seu volũtas cõis ⁊ vniuersalis. ⁊ aliꝰ est
amor suiȷ̄ ꝓpius. q̄ diciꝛ ꝓpꝛus ⁊ ꝓuatus.
seu volũtas ꝓp̄a ⁊ ꝓuata.

Titulus.cxxxvii.

Ti.cxxxvii.

Quia iã dictũ est ꝙ ex re ꝑmo amata ⁊ ex vo
luntate fit in nobis vnꝰ amor
qui postq̄ꝫ est generatꝰ ẽ radix. caput. ori
go. ⁊ ꝑncipiũ ⁊ ꝑmũ fundamentũ oĩm
alioꝝ amoꝝ. ⁊ ꝙ in virtute illiꝰ ꝑmi amo
ris oĩa alia amenꝛ. ⁊ ꝙ ꝑ illũ ꝑmũ amo/
rẽ nascunꝛ de nouo ĩnumerabiles amo/
res. vel p̄nt nasci. ⁊ h̄ declaratũ est etiã ꝑ

Ti. cxx/xvi.

exēplū familiare. Et iō seq̄tur ꝙ q̄ vult habere firmā ⁊ solidā cognitōꝫ de amore. necesse est ꝙ cognoscat naturā. cōditiones. ⁊ ꝓꝓetates ṗmi amoris Et qꝛ ħ nūc debꝫ tradi scīa de amore. iō ad complendū eiꝰ sciam q̄ntū nobis sufficit ⁊ ē vtile scire. tractandū ē de ip̄o ṗmo amore inq̄ntū ṗmꝰ est. Iā em̄ dictū est ꝙ nō

Ti. cxx/xiiij.

possunt esse ī nobis neq̇ in volūtate nostra duo ṗmi amores simul. nisi vnꝰ tm̄. ꝓpterea. qꝛ nō pōt esse nisi vna res ṗmo amata a volūtate. ⁊ nō due simul. Sed ꝯsiderādū quot sunt amores ṗmi. ⁊ q̄liter se hn̄t inter se. Vn̄ tot possūt eē amores ṗmi. q̄t possunt eē res ṗmo amate a volūtate. Et qꝛ res ṗmo amata nō pōt esse nisi deꝰ. vel creatura facta de nihilo. seu aliud qđ deus nō est. iō ṗmus amor nō pōt esse nisi dei sit vł creature facte de nihilo. seu alicuiꝰ qđ nō est deꝰ. Et si amor dei nō est ṗmꝰ. necesse ē ꝙ amor creature est ṗmꝰ. qꝛ si deꝰ nō sit res ṗmo amata. necesse est ꝙ creatura sit res ṗmo amata. aut aliq̇d qđ nō sit deꝰ. Rursum inter creaturas oēs illa erit ṗmo amata ab ip̄a volūtate. q̄ est sibi magis amica ⁊ ꝓpinq̄. ⁊ qꝛ ip̄a volūtas pōt reflectere suū amorē ad seip̄am ⁊ pōt vti seipsa vt duabꝫ rebꝫ ⁊ ꝑ ꝯn̄s ip̄a volūtas ṗmo amabit seip̄am tāq̇ maxīe amicā ⁊ ꝓpinquā sibiip̄si. Et sic inter om̄s creaturas res ṗmo amata erit ip̄a volūtas ꝓpa. siue ip̄emet hō. ita ꝙ si deꝰ nō sit res ṗmo amata. hō dat amorē ṗmū sibiip̄i. q̄ȝ alicui alteri. Et sic si amor dei nō sit ṗmus necesse ē ꝙ amor suiip̄ius sit ṗmꝰ Et sic habemꝰ duos ṗmos amores. ⁊ ad istos duos reducunł oēs aliȷ amores. Due ḡ possunt eē res ṗmo amate. ⁊ ꝑ ꝯn̄s duo ṗmi amores. Habemꝰ ḡ cognitionē de istis duobꝫ amoribꝫ. ⁊ habemꝰ cōpletaꝫ cognitionē de amore. q̄ntū nobis necesse est scire. Queramꝰ ḡ ꝓprietates ⁊ cōditōes cuiuslibet. ⁊ quō se habeāt inł se.

Tot sūt amores ṗmi q̄t res primo amate

Q, isti duo amores ṗmi sint inł se capitales inimici ⁊ ꝯtrariȷ.

Titulus. cxxxviij.

Et qꝛ nō pn̄t esse due res ṗmo amate siŀ ab ip̄a volūtate. sicut nͨ duo sponsi ṗmi vniꝰ sponse. nec duo rectores nec duo ep̄i ṗmi vniꝰ ecclesie. q̄re si duo viri volūt habere vnā spōsam. erunt capitales inimici inter se. Et iō necesse est. ꝙ isti duo amores erūt inimici inter se capitales. qꝛ nō pn̄t esse siŀ. vt q̇libet sit ṗmꝰ. Et iō inq̄ntū quilibet vult esse ṗmꝰ ⁊ vult hr̄e primitatē. repugnāt ⁊ nō pn̄t stare in volūtate. ⁊ ista repugnātia orił rōne ṗmitatis. q̄ nō pōt esse nisi vni. Et iō si amor dei sit ṗmꝰ et amor suiip̄ius si voluerit intrare. optet ꝙ sit secūdꝰ. aut nō pōt stare sub rōne ṗmitatis. ⁊ si amor suiip̄ius sit ṗmꝰ. ⁊ amor dei si vult esse in voluntate. optet ꝙ sit secūdꝰ. ⁊ sub alio. alił nō pōt stare sub rōne ṗmitatis. Et sic amor dei inq̄ntuꝫ ṗmus nō hꝫ aliquē inimicū in volūtate nr̄a. nisi amorē nostriip̄siꝰ. qꝛ solꝰ p̄t esse ṗmus ⁊ vult eē ṗmꝰ. ⁊ ille solꝰ pōt sibi facere bellū. Et iō qꝛ isti duo amores sunt inimici inq̄ntū ṗmi. hn̄t ꝯtrarias ꝓꝓetates ⁊ cōditiones. Et iō cognitis ꝓꝓetatibꝫ vniꝰ coġscenł ⁊ cōditōes alteriꝰ.

Amor dei et amor suiip̄iꝰ sunt inimici

Q, p̄rogatiua ṗmitatis de iure vni soli istoꝝ amoꝝ p̄t cōpetere ⁊ solum vni debeł.

Titulus. cxxxix.

Et qm̄ isti duo amores inł se pugnant sup possessiōe ṗmitatis. ⁊ cū nō possit eē nisi vnꝰ ṗmꝰ. ⁊ optꝫ scꝫ ꝙ sit. iō nccē ē ꝙ vni soli debeał de iure possessionis. ⁊ deł possessio ṗmitatꝭ seu p̄rogatiua Et qꝛ oīa iura nature ⁊ oēs creature cōcluserūt. q̄ nō pn̄t mentiri. ꝙ amor dei de iure dꝫ esse ṗmꝰ. ⁊ ꝙ deꝰ dꝫ esse res ṗmo amata. ⁊ ꝙ ei solꝰ debeł totꝰ amor ṗmꝰ ⁊ nulli alteri. ac hꝫ ex naturali obligatōe. q̄ nō pn̄t negari. Et sic iā declaratū est ꝙ amor dei debet hr̄e de iure ⁊ iusticia. possessionē ṗmitatis ⁊ p̄rogatiuā. ⁊ ꝙ deꝰ dꝫ eē res ṗmo amata ⁊ etiā natura amoris ħ req̇rit ꝙ ei scꝫ deo deł vt iā ꝓbatū est. qꝛ nulla res digna ē ṗmo amore nr̄o nisi deꝰ. Et exinde ꝯcludił ꝙ amor dei q̄ solꝰ ē dꝫ esse ṗmꝰ in nobis de iure ⁊ debito obligatōis. Et si sit ṗmꝰ vt dꝫ esse. tūc ip̄e est ordinatꝰ. instꝰ. verꝰ. rectꝰ. ⁊ ista ṗma iusticia. ṗma rectitudo ē volūtatis. Sꝫ si amor suiip̄iꝰ seu ꝓpriꝰ sit ṗmꝰ. ita ꝙ ṗmo aliq̇s det amorem sibiip̄i. ⁊ talił ꝙ ip̄emet sit res ṗmo

Ti. cxx/xiij.

Ti. cxx/xiiij.

Amor ordiatꝰ vel inordinatꝰ ē

amata.tūc iste amor ꝑ oppositū p̉mi a/
moris dicti cū de iure nature nō debeat
esse p̉mꝰ. est inordīatꝰ. iniustꝰ. falsus.
tortuosus.indebitꝰ.ꝯtra deū. ꝯtra veri/
tatē.ꝯtra totū ordīnez nature. ꝛ est p̉ma
iniusticia.p̉ma inordinatio. p̉ma iniu/
ria dei.p̉ma offensa dei. p̉mū malū. pri/
mū viciū.ꝛ p̉ma obliq̄tas. Vn̄ cū do p̉
mo mihīp̄i amorē cui nō debeo. ꝛ n̄ do
deo cui p̉mo debeo.tūc facio deo maxi/
mā iniuriā.maximū cōtemptū. qꝛ aufe
ro sibi debitū suū.ꝛ amorem quē sibi de
beo.ꝛ facio sibi maximā iniusticiāꝛ ma
ximū dedecus.ꝛ est dei cōtemptꝰ p̉mꝰ ꝛ
maximꝰ. Et iō qn̄ hō dat p̉mo sibīp̄i ꝛ
sue ꝓprie volūtati amorē duobꝫ modis
est ꝯtra deū. Primo qꝛ ip̄e hō est res pri
mo amata.ꝛ solū deꝰ est res p̉mo aman/
da de iure nature.ꝛ h̄ ex sua dignitate.et
sic ip̄e hō vel ip̄amet volūtas recipit lo/
cū p̉mū. ꝛ p̄rogatiuā ac p̉mitatē. q̄ soli
deo debet̄. Scd̄o qꝛ ip̄e hō dat amorē si
bimetip̄i p̉mo.ꝛ in h̄ facit deo maximā
iniuriā.qꝛ tollit ab eo qd̄ suū est.ꝛ dat si
bi cui nō debet. ꝛ etiā accipit met hono
rē ꝛ amorē dei ꝛ sic inq̄ntū dans ꝛ inq̄n
tum recipiens inimicat̄ deo. ꝛ est cōtra
deū. Si aūt res p̉mo amata est alia res
q̄ȝ ip̄e hō.tunc solū vno mō.scȝ inq̄ntuȝ
dans iniuste alteri.qd̄ solū deo debet̄.

Dant sibīp̄i primo amorē dupl'r ē ꝯ deū

¶ Q, hō qui p̉mo amat seip̄m. facit se/
ip̄m tanq̄ȝ deū ꝛ p̉ponit se deo.

Titulus.cxl.

Et qꝛ p̄rogatiua p̉mitatꝭ soli dō
debet̄ ꝛ nl'li alt'i. ꝛ sibi soli debet̄
p̉mo amor. iō q̄ p̉mo dat amo/
rē ꝛ p̄rogatiuā p̉mitatꝭ alteri q̄ȝ deo.dat
alteri qd̄ soli dō cōuenit ꝛ qd̄ soli deo de
bet̄.ꝛ ꝑ ꝯn̄s repugnat ei.ꝛ ꝯsentit in illā
rē tanq̄ȝ deuȝ. Si ḡ hō dat amorē alteri
rei q̄ȝ sibīp̄si.tūc ꝯstituit ꝛ facit illā rem
tanq̄ȝ deū. Si aūt primo amat seip̄m.ꝛ
ip̄e sit res primo amata.tūc facit seipsū
tanq̄ȝ deū.ꝛ tūc nō solū est ꝯ deū. qꝛ au/
fert deo qd̄ sibi debet̄.sȝ est ꝯ deū magis
ꝛ maxie.qꝛ facit seipsuȝ tanq̄ȝ deū.qꝛ re/
cipit dignitatē ꝛ p̄rogatiuā primitatis.
ꝛ tūc hō de directo q̄ntū in eo est destru
it ꝛ annihilat deū.ꝛ facit deū nō deū Et
hec est sūma inimicicia.sūma ꝯtrarietas

Amās p̉mo seipȝ facit se tanq̄ȝ deum

qua nō potest esse maior. Quia q̄ facit se
regē.facit cōtra regē.ꝛ sūme inimicat̄ re
gi. Et sic hō efficit̄ sūme īimicꝰ ꝛ aduer/
sariꝰ dei capitalis ꝛ totalis.ꝛ de directo
pugnat ꝯtra deū. Et qꝛ amor cōuertit.
mutat.ꝛ transponit voluntatē seu aman
tē in rē amatā. iō tunc ipsa volūtas seu
amor mutat̄.ꝯuertit̄ ꝛ transformat̄ in se
ipsaȝ.seu ip̄a volūtas totaliter mutat̄ et
ꝯuertit̄ in seipsaȝ.ꝛ facit seipsaȝ suū pro
priū fundam̄tū extra deū ꝛ ꝯtra deuȝ.et
seq̄tur solū seipsaȝ ꝛ amat solū seip̄aȝ Et
qꝛ p̉mo amat se.iō amat oīa alia q̄ amat
ꝓpter se.ꝛ in oībꝫ nō diligit nisi se. Et qꝛ
ip̄a volūtas ē res p̉mo amata.iō hȝ totū
dn̄iuȝ ꝛ totū īperiū suīp̄iꝰ. ꝛ solū dn̄at̄
sibīp̄si et nullā aliā seq̄tur volūtatē. sed
ipsa est p̉ma in seipsa.ꝛ facit seipsaȝ pri/
mā. Et iō tūc est ꝯtra deū.qꝛ aufert deo
qd̄ soli ei ꝓpriū est Et qꝛ soli deo ꝓpriuȝ
est habere ꝓpriā volūtatē: ꝛ nullā aliaȝ
habere supra se quā sequat̄ ꝛ eē p̉mā vo
lūtatē.ꝛ velle quicquid vult propria vo
luntate. Sȝ qn̄ hō p̉mo amat seipsuȝ ꝛ
suā voluntatē.tūc vult illud qd̄ vult ꝓ/
pria voluntate. ꝛ nullā aliā seq̄tur volū/
tatē. Et iō aufert tūc deo q̄si coronā suā
Quia sicut corona soli regi cōpetit.sic a/
mare ꝓpriā volūtatē cōpetit soli deo Et
sicut inhonoraret ꝛ iniuriaret̄ regi in sū/
mo qui auferret regi coronā suā.ita hō ī
hoc iniuriat̄ ꝛ inhonorat deū si aufert si
bi suū priuilegiū. s. ꝓprie volūtatis. qꝛ
illud solꝰ deꝰ debet habere. Et sic qꝛ ex a/
more suīp̄siꝰ seq̄tur ꝓpria voluntas. iō
seq̄tur maxīa inimicicia ꝯtra deū de di/
recto. Et qꝛ hō facit se tātū. iō fac̄ se tan
q̄ȝ deū. Iō ex ꝯseq̄ūti appetit ꝛ vult et
desiderat illa q̄ soli dō dbent̄ scȝ ꝓpriuȝ
honorē laudē ꝛ gloriā. Quia postq̄ȝ hō
facit se tanq̄ȝ deū.optet ex ꝯseq̄ūti q̄ ve
lit sibi dari q̄ dō dbent̄. Quia seq̄tur q̄
qui facit se regē vult illa q̄ regi dbent̄ Et
tūc hō facit in semetip̄o suū regnū ꝓpri
um dn̄iuȝ.extra deū.et inchoat aliud re
gnū qd̄ est cōtra deū. Ergo hō q̄ primo
amat seipsuȝ et ꝯstituit se tanq̄ȝ deū. fa/
cit deo iniuriā et ꝯtra deū.et facit se ini/
micū capitalē dei. et ꝑ ꝯseq̄ūs pugnat
sꝑ ꝯtra deū.et aufert ꝯtinue qd̄ dō debe

tur inq̄ntū in eo est. Sic g̊ solus amor suīj̄pius ex q̄ seq̄tur ꝓpriā voluntatē. cōstituit ipm̄ hoīem inimicū dei capitalē.

Q, sicut amor dei qñ est ꝑmus. est ꝑma radix ⁊ ꝑma origo ⁊ fons oīm bonorū. ita amor suīj̄psiꝰ qñ est ꝑmus. est prima radix ⁊ ꝑma origo ⁊ exordiū omniū malorum.

Sile infra titl'o cxcix.

Titulus. cxli.

Quoniā aūt isti duo amores. iō sunt ꝑme radices amoris. ⁊ omniū amoꝝ alioꝝ qui fiunt ab homine. q2 amor est causa oīm ⁊ ꝑ amorez oīa fiunt. Et q2 sunt capitales inimici. iō si vnꝰ est bonꝰ optet ꝙ alter sit malꝰ. Et q2 amor dei dꝫ esse ꝑmꝰ solum ⁊ tūc est rectus. bonꝰ. iustus. verꝰ. ⁊ ꝭm deuz vt iam dictū est. ⁊ iō q2 amor dei est prima radix. optet ꝙ oīa oriank ab illo. scꝫ omēs amores. ⁊ ꝙ oīa q̄ fiunt fiant ꝭm illū amorē. Et q2 est ꝑma radix bona. iō necesse ē ꝙ sit radix oīm bonoꝝ ⁊ origo ⁊ fons Quia q̄lis est radix talia sunt oīa que oriunk de radice Et q2 amor dei qñ est ꝑmꝰ in nobis. est ꝑmū bonū nostrū. iō oīa bona nr̄a oriunk ab eo. ⁊ nihil est bonū nr̄m nisi oriak ab ip̄o. Et nullum malū ꝑt oriri ab ip̄o. iō quia est ꝑma iusticia nr̄a ⁊ ideo oīs iusticia nr̄a orik ab ip̄o. Et etiā est ꝑmū bonū nostrū. ideo ē ꝑma lux nr̄a ⁊ lumē nostrū a q̄ orik om̄e lumē nostrū. ⁊ etiā est oīs rectitudo nr̄a a quo orik oīs rectitudo nr̄a. Et est ꝑma ordinatio recta. a qua orik oīs recta ordinatio. Et est ꝑma amicicia vera ⁊ bona. a q̄ nascik oīs amicicia nr̄a bona ⁊ vera. Et est ꝑma fortitudo ⁊ ꝑma vita ⁊ ꝑmū bonū. a q̄ orik om̄e bonū nostruz. et primꝰ amor. prima quies. prima pax et tranq̄llitas. a q̄bus orik oīs pax vera et quies vera. Sicut g̊ amor dei est primū bonū nostrū existēs in nobis. ⁊ iō est radix oīm bonoꝝ nostroꝝ. seq̄tur ꝙ est radix in nobis finis ⁊ origo om̄is iusticie oīs lucis ⁊ lumīs. vere pacis vere ꝯsolationis. vere leticie. veri gaudij. vere q̄etꝭ vere amicicie. oīs ꝟtutis ⁊ veritatis. oīs fortitudinis. oīs vite. oīm bonoꝝ opeꝝ ⁊ oīm quecūq3 sunt bona hoī. Qui g̊ habet in se amorē dei. primo hꝫ in se radicē tot bonoꝝ ⁊ oīm bonoꝝ. ⁊ oīa ista ꝓcedunt a re primo amata. q̄ est deus. q̄ est om̄e bonū. ⁊ q2 amor ꝯuertit voluntatē nostrā in rem primo amatā. iō cōuertit. mutat. ⁊ transformat totaliter hoīem in deū ⁊ in suā voluntatē. ⁊ sic facit hoīem diuinū vnū cū deo. amicū dei. Et q2 deus est cōmunissimꝰ ⁊ vniuersalissimꝰ ad oīa. iō q2 tātū se extendit amor q̄ntū res amata. seq̄tur ꝙ amor dei facit volūtatē nostrā cōmunē ⁊ vniuersalē cōmunicabilē ⁊ extēsibilē ad oīa. iō amat nō ꝑpt necessitatē ⁊ indigentiā sꝫ q2 dei sunt. Et iō q2 deus nō indiget creaturis. iō etiaꝫ tūc volūtas nulla indigebit creatura. et ꝑ ꝯn̄s talis volūtas nullā habebit indigentiā. nō est fluctuās. nō est variabilis sed est stabilis. firma ⁊ solida. ⁊ ħ habet. quia res primo amata est deꝰ. Sicut aūt amor dei qñ est primꝰ. est prima radix oīm bonoꝝ ī nobis. eo q2 est primū bonū nostrū exn̄s in nobis. ita ꝑ oppositū necesse est ꝙ amor ꝓprius seu priuatus. q̄ est amor suīj̄piꝰ qñ est primꝰ. sit ꝑma radix oīm maloꝝ. ⁊ necesse est ꝙ oīa mala oriank ab illo. quia primū malū ē radix ⁊ origo ⁊ exordiū oīm maloꝝ. Et iō amor suīj̄psiꝰ. seu ꝓprie volūtatis est origo ⁊ radix oīs iniusticie oīs vicij oīs peccati. ⁊ oīs cecitatis ⁊ ignorātie. ⁊ breuiter oīm doloꝝ ⁊ maloꝝ. ⁊ iō ab ip̄o necessario oriunk tot mala ⁊ venena ⁊ macule. Qui g̊ hꝫ in seip̄o amorē suīj̄psiꝰ hꝫ in se plantatā radicē oīm maloꝝ. Et oīa ista ꝓcedūt ex eo ꝙ res primo amata est ip̄amet volūtas seu ip̄e homo. nō quia est amata. sed quia est primo amata. nec quia est amor suīj̄psius. sꝫ quia ē primꝰ inquantuꝫ primꝰ. ⁊ ideo est contra deum. extra deū. ⁊ sine deo. Et sicut deꝰ est fons ⁊ origo ⁊ radix oīm bonoꝝ. ita ip̄a volūtas. qñ est primo amata. est radix ⁊ origo oīm maloꝝ. ⁊ est penitꝰ cōtra deū eo q2 facit se primā voluntatē cōtra deum. ideo facit se deū falsum. Ideo sicut deus verus est origo oīm bonoꝝ. ita ꝓpria voluntas q̄ est falsus deꝰ est origo oīm maloꝝ. Et quia ip̄a res ꝑmo amata est creatura de nihilo facta ⁊ in se nullam habēs firmitatē sed sꝑ tendens ad

Ti. cxxix.

Amor dei ē radix oīm bonoꝝ

Amor dei facit volūtatē merā cōmunem ad oīa

Ex amore ꝓprio sunt oīa mala

Amor suīj̄piꝰ ē est radix oīm malorum

nō esse de natura sua ⁊ est semꝑ indigēs. ⁊ iō cū amor mutat amātē in rē amatā. tūc hō nullā hʒ in se firmitatem. nullā se curitatē. sʒ sꝑ fluctuat ⁊ indiget. nūꝙ̄ q̇e scit. eo ꝙ est mutat⁹ in creaturā. scʒ in se ipsū. Et iō qꝛ creatura est in se vanitas. iō hō tunc ꝯuersus ē in vanitatē. Et qꝛ hō indiget aliis creaturis. sine q̇bꝫ esse nō pōt. iō tūc amat alias creaturas ꝓpt̄ indigentiā ⁊ ꝓpt̄ vanitatē. ⁊ ē subiect⁹ eis Et qꝛ creature corrūpunt̄ ⁊ mutant̄ ⁊ n̄ ꝑmanēt. iō ipa ē ī ꝯtinua sollicitudine ⁊ tribulatōe. Sic ḡ amor suiipsi⁹ q̄n̄ ē primus. facit hoīem inimicū dei capitalem. ⁊ facit ipsū malū ⁊ ꝑuersū ac plenū oībus malis ⁊ subiectū aliis creaturis. Et

Due sūt radices oīm bonoꝝ scʒ ⁊ malorum

sic habem⁹ duas radices ꝓmas opposi tas vnā oīm bonoꝝ. aliā oīm maloꝝ. et necesse est sꝑ vnā vel aliā esse in volūtate ⁊ in hoīe. ⁊ opat̄ ꝯtrarias res in volūtate. Et ꝓma radix scʒ amor dei q̄n̄ est ꝓmus facit volūtatē diuinā cōem ⁊ vniuersalē cōicabilē. sed alia radix scʒ amor suiipsi⁹ q̄n̄ est ꝓm⁹ facit volūtatē ꝯtra deum. ⁊ ꝓpriā ⁊ ꝓuatā ⁊ totā suiipsi⁹ ⁊ incōicabilē. Prima facit voluntatē iustā. sanctā ⁊ rectā. bonā. benignā. ⁊ hūilē. sʒ amor suiipsi⁹ reddit voluntatē iniustā. malā. ꝑuersam ⁊ malignā ⁊ suꝑbā. Amor dei facit volūtatē q̇etam pacificā ⁊ amicabilē. sʒ amor suiipsi⁹ reddit ipam inq̇etam litigiosam ⁊ discordē. Amor dei facit voluntatē largissimā amplissimam et maximā. sʒ amor suiipsi⁹ reddit ipam strictissimā ⁊ minimā. Amor dei facit volūtatē in sūma libertate nulli creature subiectā. sed omi creature inferiori dn̄antē. sed amor suiipsi⁹ ponit ipam in sūma captiuitate ⁊ omi creature subiectā. Amor dei facit ipam imobilē. stabilē. firmā. fixam. sed amor suiipsi⁹ reddit ipam fluctuantē. instabilē. mobilē. ac variabilē. Amor dei facit ipam mitissimā vnitissimā in se. ⁊ iō fortissimā. sʒ amor suiipsi⁹ reddit ipsam diuisibilē frangibilē. ⁊ iō valde debilē. Amor dei facit ipsam plenā. saturā diuitē. sʒ amor suiipsi⁹ facit eā vacuā esurientē pauꝑem ⁊ indigētē. Amor dei facit voluntatē habitare in ꝓꝓo regno. in ꝓꝓa terra. ⁊ in ꝓpria patria. ⁊ ī domo sua. sʒ amor suiipsi⁹ facit ipam exire de terra ꝓꝓa. de patria ꝓpria. de domo ꝓpria ⁊ habitare in terra aliena. ⁊ in patria extranea ⁊ facit ipsam vagā extra domū suam. Amor dei facit voluntatē pulcerrimā ⁊ amabilē. sʒ amor suiipsi⁹ facit eam turpissimā ⁊ odibilē ab oībꝫ.

Q, amor dei ⁊ amor suiipsi⁹ sunt due porte. due ianue ⁊ duo ꝓncipia ac duo lumina cognitōis hoīs.

Titulus.cxliii.

Et quia ab istis duobꝫ amoribꝫ oriunt̄ oīa. ꝓcedūt oīa ⁊ fiūt oīa ⁊ gubernant̄ oīa scʒ q̄ fiunt ab hoībꝫ voluntarie. iō cū isti duo amores sint causa oīm alioꝝ amoꝝ. seq̇tur ꝙ ab ipis depēdet tota cognitio alioꝝ. scʒ bonoꝝ ⁊ maloꝝ. qꝛ amor dei est ꝓncipium ad cog̊scēdū oīa bona hoīs. ⁊ amor suiipsius seu ꝓpri⁹ est ꝓncipiū ad cog̊scēdū oīa mala hoīs. Et q̇ ignorat amorē dei. ignorat omīa bona hoīs. ⁊ qui ignorat amorē suiipsi⁹. ignorat oīa mala hoīs. Quia q̇ ignorat radices ⁊ causas bonorū ⁊ maloꝝ hoīs. nō videt bonū nec malum. qꝛ nō videt ianuas nec portas bonorū ⁊ maloꝝ. Et tn̄ magna est differentia inter istas duas radices. Quia q̇ habet amorē dei ꝓmo in se. talis cognoscit ipsum ꝑ ipsum. Etiā cognoscit amorē alium. scʒ suiipsi⁹ ⁊ oīa que sequunt̄ ex illo. Et q̇ hʒ in seipso amorē suiipsi⁹ ꝓmo. talis nō cog̊scit neq̧ amorē dei neq̧ suiipsius neq̧ illa q̄ ꝯsequunt̄ ex eis. Et causa est qꝛ amor dei lux est ⁊ lumē illuminās ⁊ ideo facit videre seipm̄ ⁊ suū oppositū scʒ amorē suiipsi⁹ ⁊ illa q̄ oriunt̄ ab eis. sed amor suiipsius qꝛ est tenebra ⁊ obscuritas ꝓma de natura sua. iō abscondit ⁊ obscurat seipm̄ ⁊ celat ne videat̄. atq̧ obscurat ⁊ excecat intellectū ne videat ipm̄ amorē. Et iō q̇ habet talē amorē. oīa bona ⁊ mala hoīs ignorat. ⁊ nihil videt de bonis ⁊ malis hoīs. qꝛ tenebre totū possidēt ⁊ nulla lux est in eo. ⁊ talis est ignorantissim⁹. Et quia etiam radix est sꝑ occulta ⁊ latēs. ideo difficile est cognoscere ipsam radicē quia est causa latētissima omniū malorū. Sic igit̄ sicut habem⁹ duas radices omniū bonoꝝ et maloꝝ.

Vide infra titl'o cxcix.

Amor dei ē lux

Amor suiipsi⁹ ē tenebra.

ita habem⁹ duas portas ad intrādū in cognitionē omniū bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Cō tinue ḡ debemus videre istas portas ne ignorem⁹ eas. quia si ignoram⁹ eas. igra mus duas ciuitates. scʒ ciuitatē bonoꝝ ⁊ ciuitatē maloꝝ.

Q, ex amore suiipsius nascunt duo ꝑncipales amores distincti.

Titulus. cxliij.

Ex amore suiipsius nascūt oia peccata mortlia

Et quia hō habet aīam ⁊ corp⁹ q̄ nō sūt idē neqꝫ appetūt idē. iō ab amore suiipius fluūt ⁊ oriūt duo amores distincti quoꝝ vn⁹ nō cau/satur ab altero. Nā vnus est rōne anīe. alius vero rōne corpis. Rōne anīe cau/satur amor ꝓprij honoris ⁊ excellētie. et rōne corpis causat amor delectatiōis et voluptatis corpalis. Vñ qui amat pri/mo seipm. amat statim honorē ꝓprium seu excellentiā. vl' amat delectationē car nis. Et ista duo amat tanqꝫ duo maxia bona suiipsi⁹. Et deinde ad istos duos maximos amores sequunt alij amores quia necessario amat oīa illa que ad ꝓ priū honorē augendū defendendū ⁊ cō seruandū. vel ad corpis delectatōēʒ ꝑti/nent. ⁊ ꝯtrahitur amicicia magna ⁊ fa/miliaritas cū illis rebus. Et ideo neces/sario amat bona exteriora. scʒ diuitias ⁊ res tꝑales ⁊ abundātiā earum. ⁊ magis amat illa que magis valēt ad hoc. Et qꝛ pecunie multū valent ad vtrūqꝫ. ideo sū me amat eas. Et sic cōtrahit maxia ami cicia ⁊ singularis familiaritas cū pecu/nijs. Amat etiā sciētias officia ⁊ dignita tes que valent ad honorē ⁊ excellentiam ꝓpriā. Et sic ex amore suiipsi⁹ oriunt q̄t tuor amores viciosi. mali et corrupti q̊ dicunt quattuor vicia. s. supbia. que est amor ꝓprij honoris ⁊ excellentie. ⁊ luxu ria ⁊ gula que sunt amor corpis ⁊ carna lis voluptatis. et auaricia que est amor inordinatus rerū exterioꝝ ⁊ maxime pe cuniarū. Et qui amat honorē ꝓpriū et ꝓpriā delectationē. habet odio oīe id qd̕ potest destruere vel diminuere illuʒ. vel qd̕ potest venire contra ipsuʒ hono/rem vel ipsaʒ delectationē. et exinde na/scitur ira que est amor vindicte contra il los qui nituntur ledere honorē ꝓpriuʒ vel delectationē corpalem. Nascitur eti/am iuidia que habet odiū de alieno bo/no inquātuʒ potest diminuere ꝓpriuʒ. et amorē de alieno malo inquātū nō po test diminuere. Nascitur etiā ex amore ꝓ prie delectationis corpis amor quietis corpis. et fugiuntur labores et exercicia et hec est pigritia et accidia seu negligen tia. Et sic oīa vicia oriuntur ex amo/re suiipsius et ꝓꝓo.

Q, solus amor dei quando est ꝑmus causat verā vnionē inter homines et fa/cit eos vnum. Et solus amor suiipsius seu proprius facit diuisionē et litem in/ter eos.

Titulus. cxliiij.

Amor dei cau/sat vnionē inter hoies

Quoniā autē amor mutat volun tatē in rem ꝑmo amatā. ideo si res ꝑmo amata sit vna numero tm̄. existens cōmunis oībꝫ hoībus. ⁊ illa res sit ꝑmo amata a q̄libet. tunc om nes illi amores sunt sīl'es et conformes. et necessario oēs illi amantes habent vnionē inter se. Et ideo si amor dei sit ꝑ mus in q̄libet hoīe. est ꝑma radix tm̄. qꝛ res ꝑmo amata ē vna nūero ab oībꝫ hoī bus et īdiuisibil' ⁊ cōis oībꝫ. ⁊ insuꝑ oēs tales amores sūt ꝯsīl'es et ꝯformes ⁊ o/riunt ab vna et eadē re. ab vno ⁊ codem capite. Iō tūc necessario ē vnitas pax ⁊ ꝯcordia ꝟa int hoīes. qꝛ null⁹ amat ꝓꝑ/am volūtatē ſʒ tm̄ dei. Et iō tūc tal' diui sio et discordia nō hñt portā ꝑ quā pñt intrare int hoīes. qꝛ amor dei q̊ ē in q̄li/bet ꝑm⁹ claudit totū vt nō intrēt. Et tūc necessario oꝑtet ꝙ oēs se amēt adinuicē qꝛ amor cuiuislibet oritur ab alto loco scʒ a deo. Et sic amor dei qñ ē ꝑm⁹ in q̄/libet causat verā vnionē ⁊ ꝯcordiā inter hoīes ⁊ vnit eos ⁊ facit vnū. Sʒ qñ q̄li bet amat seipꝫ ꝑmo. ⁊ suā ꝓpriā volūta/tē. ita ꝙ amor suiipsi⁹ ē ꝑm⁹ in q̄libꝫ. tūc res ꝑmo amata a q̄libet nō ē vna nūero cōis oībꝫ. imo tot sūt res ꝑmo amate q̄t sūt hoīes. qꝛ q̄libet ē ꝯuersus ⁊ mutat⁹ ī seipꝫ singularit' ⁊ ī suā ꝓpriā volūtatē et seq̄t eā ⁊ ꝑ ꝯñs amat ꝑmo suū ꝓꝓuʒ ho norē ⁊ suā singl'arē excellētiā ⁊ suā ꝓꝓaʒ delectionē corpalē. iō nō p̄t amare aliuʒ honorē neqꝫ aliā excellētiā nisi ꝓpt' suuʒ honorē. ⁊ inq̄ntū auget ⁊ ꝯseruat ꝓpriū

honorē ⁊ eũ multiplicat. Et iō impugt honorē aliũ vt defendat honorē suũ Et sic ꝑponit suũ honorē oĩ alio honori. et necessario hȝ odio oēm aliũ honorem q̃ pōt diminuere suũ honorē. Et q̄ iā sup̄
Ti. cxl. mōstratũ est. ꝙ q̃ se primo amat facit se deũ inq̄ntũ ĩ eo est. eo q̄ amat suā ꝓpriam volũtatē. ⁊ suũ singularē honorē primo. ⁊ iō q̄t erũt hoĩes amātes seipos et suā ꝓpriā volũtatē ⁊ suũ ꝓpriũ honorē tot erũt dĳ in mũdo diuisi ⁊ sepati inter se nō hñtes ad inuicē vnitatē. q̄ nō ē res vna exñs eadeȝ numero ꝑmo amata ab oĩbus a qua oritur vnitas inter hoĩes ⁊
Amor suĩ ꝓprius facit di/scordiaȝ inter homines: societas vera. Et iō necessario tũc optet ꝙ sit lis diuisio ⁊ discordia. inimicicia. ira. odiũ. ⁊ bellũ inter homĩes. q̄ q̃libet vult ꝯseruare custodire augmētare. ⁊ defendere suũ ꝓpriũ honorē quē primo amat. ⁊ h̄ nō pōt fieri sine discordia. lite ⁊ odio. q̄ null⁹ ĩ hoc mũdo hȝ sufficiētiā neqȝ de honore neqȝ de corꝑalib⁹ voluptatib⁹ de se. sȝ sp̄ indiget alĳs ⁊ alioꝝ iuuamētis. Et sic patet ꝙ amor suĩ ꝓpri⁹ seu ꝓprius aut ꝓpria volũtas causat veraȝ diuisionē ĩ h̄ mũdo. discordiā. litē ⁊ bellum. Et ꝑ ꝯñs sol⁹ amor ꝓpri⁹ est causa oĩm maloꝝ ⁊ radix ⁊ fundamētũ om̄is discordie. Amor vero dei primo est causa omniũ bonoꝝ ⁊ om̄is cōcordie sicut
Ti. cxx/xvi. prius dictum est.

Q, oĩs hō qui amat seip̄m primo amat se tanq̄ȝ hũc hoĩeȝ ⁊ nō tanq̄ȝ hoĩeȝ

Titulus. cxlv.

Q Voniā aũt q̃cq̃d est vel ē singulare vel est cōe. q̄ singularitas ⁊ cōitas sunt duo modi oppositi cōes oĩbus. Et iō q̃ ꝑmo amat seip̄ȝ necesse ē ꝙ amet se sicut hũc hoĩeȝ ⁊ nō tāq̄ȝ hoĩeȝ. Et q̃libet hō est h̄ hō singularꝫ exñs. iō idē nũero hñs suā ꝓpriā ⁊ singularē existentiā ⁊ ꝑsonā. ⁊ est diuisus ⁊ sepatus a q̃libet alio hoĩe eo q̄ est hic hō ⁊ nō ē alius. Et iō q̃ amat seip̄ȝ amat seip̄ȝ tanq̄ȝ hunc hoĩeȝ ⁊ sub rōne singulari tm̄ ⁊ nō rōne cōitatis. q̄ ē sepat⁹ ⁊ diuisus ab oĩbus alĳs. q̄ amor mutat amātē in rē amatā. Et q̄ res amata ē h̄ singularꝫ hō ⁊ h̄ indiuiduũ. iō tũc q̄ prio amat seip̄ȝ est mutat⁹ cōuersus trāsformat⁹ in hũc singularē hoĩeȝ. Et iō talis ē ligat⁹ cũ se ip̄o tāq̄ȝ cũ h̄ hoĩe singl'ari. Et cũ h̄ hō tāq̄ȝ singularit̄ vt h̄ indiuiduũ est diuisus sepat⁹ ab om̄i alio hoĩe ⁊ ab oĩ alia re singulari q̃cũqȝ sit illa ⁊ cuȝ nulla alia re ꝯuenit. ꝓpt̄ h̄ iste amor ē singularꝫ ꝓpri⁹ ⁊ ꝑuat⁹ ⁊ nō cōis. Et q̄ tātũ se extēdit amor q̄ntũ res amata ⁊ nō ascendit sup̄. iō q̄ res ꝑmo amata ē h̄ singularissim⁹ hō inq̄ntũ est h̄. iō iste amor nō p̄t se extēdere neqȝ ascēdere ad cōem hoĩs rōnē ⁊ iō nō extēdit se ad hoĩeȝ inq̄ntuȝ hō ē. q̄ ē res cōis ⁊ altior. Et iō tũc nō p̄t amare alios inq̄ntũ sũt hoĩes. q̄ hic amor nō p̄t ascēdere vltra hũc hoĩem ⁊ inq̄ntũ hic hō ē. Et q̄ iste amor ē ꝑm⁹. iō ex isto exibunt oēs alĳ amores ⁊ oēs erũt amores ꝑuati. ⁊ diligēt bonũ suũ ꝑuatũ ꝑmo. scȝ suũ honorē. suā ꝑuatā excellentiā. nec se p̄t extēdere iste amor nisi ad illa q̃ respiciũt suũ bonũ ꝑuatũ vt honorē ꝓpriũ. delectatōeȝ ꝓpriā. ⁊ volũtatē ꝓpaȝ Et iō diliget alios hoĩes inq̄ȝtũ valēt ad suũ bonũ ꝑuatũ ad suũ honorē d̄lectatōeȝ ⁊ volũtatē ⁊ nō alit̄ neqȝ al's Et sub isto respectu ⁊ sub ista cā amabit oĩa q̃ amabit. Et in oĩb⁹ nō amabit nisi seip̄ȝ. q̄ oĩa amabit ꝓpt̄ se. Et sic possumus ꝯcludere ꝙ cũ amor suĩ ꝓpri⁹ seu priuat⁹ sit radix oĩm maloꝝ. ⁊ amor ꝓprius oriat̄ ex h̄ ꝙ res ꝑmo amata ē h̄ hō. ⁊ iō tāqȝ hic hō ē radix ⁊ origo oĩm maloꝝ. q̄ q̃libet q̃ amat ꝑmo seip̄ȝ tāq̄ȝ hũc singularē hoĩeȝ. ab oĩb⁹ ē diuisus ⁊ sepat⁹. Sȝ q̄ de⁹ ē cōis ⁊ vniuersalis oĩb⁹ creaturis q̄ oēs ab ip̄o veniũt ⁊ ab ip̄o manutenēt̄ ⁊ ꝯseruāt. Jō qñ de⁹ ē res ꝑmo amata tũc amor tal' est cōis ⁊ vniuersal' ⁊ iō est radix oĩm bonoꝝ. Sic g̊ cōitas ⁊ vniuersalitas reddunt amorē bonũ ⁊ singl'aritas ⁊ ꝓꝑetas reddũt amorē malũ. Quāto g̊ amor magꝫ cōis ē ⁊ vniuersalis tāto melior ē. et q̄nto magꝫ ꝑticularis tanto peior. Et h̄ totũ orit̄ a re ꝑmo amata et ꝫm ꝙ ē magꝫ cōis ⁊ vniuersalis. aut magis ꝑuata et singularis.

Q, q̃libet hō p̄t facere certitudinalit̄ et ꝑ expientiā exēploꝝ sciaȝ sibĳ ꝑi. ex se ip̄o ꝑ amorē suĩ ꝓpri⁹. q̄li forma se hr̄e d̄beat erga deũ. et q̃d d̄beat dō inq̄ntũ de⁹ ē.

Titulus.cxlvi.

QUoniā aūt hō q̄libet debet co/
nari q̄ntū poterit vt certissime
videat oīa que debet dare deo
quia hoc est bonū suum. Et iō qꝛ homo
nō potest esse magis certus. q̄3 ꝑ seipsū.
⁊ quando in seipō videt quid debeat vł
quid debet facere deo. ideo dabitur hic
quedam breuissima doctrina que fun/
datur in amore suīpsius. seu amore pro
prio. ꝑ quā doctrinā oīs homo potest
videre in seipō tanq̄3 in exemplari ꝓpin
quissimo. qualiter ipē debeat se habere
erga deū. ⁊ nō indigebit nisi seipō ad h̄
cognoscendū. nec oportebit querere alios
Ti.cxx/ testes extrinsecos. Unde iā monstratū
xiij. est q̄ solus deus de iure nature debet es/
Ti.cxx/ se res ꝑmo amata. ⁊ ideo soli deo hoc de
xix. betur vt sibi primo amor detur. Et exin
Ti.cxl. de monstratū fuit q̄ q̄ ꝑmo amat seipm
Ti.cxl/ ⁊ primo dat amorē sibimet q̄ ipse facit
iiij. se tanq̄3 deū. quia ipē est res primo ama
ta qđ soli deo debitū est. Si ergo ꝑmo
diligo meipm. cōstituo me deū. quia qđ
primo debeo đo hoc do mihi. ⁊ sic teneo
locū dei ex meipō. ⁊ ꝑ cōsequēs oīa q̄
deberē dare deo ⁊ attribuere do mihiīpi
vnde postq̄3 amor est primū qđ debitū
est dari ꝑmo soli deo. ⁊ ego do mihimet
ipi primo. Et ꝑ ꝯsequēs do mihi oīa
que sequunt̄ amorē primū ⁊ que ligant̄
cum amore. Et quia oīa illa que aliq̄s
debet sibimetipi vel vult sibi dari vel fie
ri. eo quia primo amat seip3 inq̄ntū pri/
mo diligit seipm. oīa illa debet dare deo
soli. ⁊ etiam velle qđ ei soli detur. eo quia
primo debet amare deū. Si ergo aliq̄s
vult scire que sūt illa que debet dare deo
videat que sunt illa que vult pro seipō ⁊
sibi dari ⁊ quid ꝓ seipō facit. eo quia pri
mo amat seipm. vnde illa que vult ⁊ fac̄
pro seipō ⁊ vult sibi dari ⁊ fieri eo. Et ꝓ
pter hoc quia primo amat seipm vult ⁊
facit tanq̄3 deo sibiīpi. Quia tunc est q̄si
deus. ⁊ tūc erit certus q̄ oīa illa debet
dare ⁊ facere ꝓ ipō. ⁊ velle soli deo dari ⁊
ꝓ seipō fieri. ponat ergo deū loco suīpi/
us. ⁊ iō quia q̄n amo meipm. ꝑmo amo
voluntatē meā ⁊ sequor eā ⁊ nullā alia3.
Et iō similit̄ quia ꝑmo debeo amare de/
um. primo debeo amare voluntatē sua3
⁊ solū sequi eam ⁊ nullā aliā. Similiter
eo quia amo meipm ⁊ sequor ꝑmo volū
tatē. desidero. volo. amo ꝑmo honore3
meū ⁊ illū volo exaltare conseruare ⁊ au
gmentare ⁊ honorē meū ꝓpono oīi ho
nori. ⁊ volo q̄ oēs mihi dent honore3
⁊ cōseruent ⁊ augmentēt illū. Ergo con
formiter hoc debeo deo. s. velle desidera
re ⁊ amare ꝑmo honorē suu3 ⁊ ꝯseruare
illum ⁊ augmētare ⁊ exaltare ⁊ eius ho/
norē oīi honori ꝓponere. ⁊ debeo velle
q̄ oēs honorē suū augmētent. conser/
uent. ⁊ defendāt. Ita q̄ deum ꝓponem
mihi. Similiter q̄n diligo honorē meū
ꝑmo habeo odio omnē aliū honorē qui
nō cōcordat cū honore meo. ⁊ inq̄ntum
honorē meū minueret. ⁊ contra illū pu/
gno et irascor. Similiter debet habere
odio omnē honorem qui nō concordat
cum honore dei. ⁊ inq̄ntum possum de/
beo diminuere ⁊ desinere illum. ⁊ debeo
pugnare contra omnē aliū honorē qui
potest diminuere honorē dei. Confor/
miter si ꝑmo amo meipm amo ꝑmo lau
dem meā. ⁊ volo laudari ab oībus. ⁊ vo
lo q̄ oēs dicant bonū de me. ⁊ q̄ nul/
lus dicat de me malū. ⁊ volo habere ma
gnam famā ⁊ magnū honorē ⁊ nomen.
Ita similiter quia debeo amare deū. de/
beo ponere deū loco mei. ⁊ ideo debeo ꝑ
mo laudem suā amare. ⁊ velle q̄ laudet̄
ab oībus. ⁊ velle q̄ deus habeat magnā
famā ⁊ magnū nomē. ⁊ q̄ nullus vitu/
peret suā famā neq̄3 suum nomē. Quia
postq̄3 mihimetipi volo ista. debeo ista
magis velle de deo. qꝛ ꝑmo debeo ama/
re deū. Et si ꝑmo credo mihimetipi. et
nolo q̄ aliī dent fidem ⁊ credulitatē mi/
hi ⁊ nullus reputet me mendacē. Ita qꝛ
primo debeo amare deū. debeo deū po/
nere loco mei. ⁊ debeo ꝑmo credere ⁊ da
re fidem ⁊ credulitatē et velle q̄ omnes
aliī dent fidem ⁊ credulitatē sibi ⁊ null⁹
reputet eum mendacē. Similiter si pri/
mo diligo me volo q̄ omnia spectantia
ad me conseruentur. Ita quia primo de
beo deum amare. debeo velle q̄ omnia q̄
sunt dei ⁊ que ꝑtinent deo cōseruentur ⁊
crescāt ⁊ nō diminuant̄. Et similiter de

oībus aliꝭ q̄ facio. q̄ volo. ⁊ q̄ desidero
mihi debeo excellentiꝰ velle ⁊ desiderare
de deo. Sic ḡ manifestū est ꝙ q̄libet hō
pōt habere verā ⁊ certam cognitionē de
his q̄ debet dare ⁊ facere deo. ⁊ h̄ ꝑ amo
rē suꝑ̄piꝰ seu ꝑ ꝓpriū amoreꝫ qn̄ oīa q̄
q̄libet facit. ⁊ vult sibi fieri inq̄ntū ē res
ꝑ̇mo amata. dꝫ facere et velle fieri deo q̄
solus dꝫ esse res ꝑ̇mo amata. Quia in h̄
q̄libet tenet locū ⁊ occupat locuꝫ dei. qꝛ
deꝰ dꝫ esse ibi vbi ip̄e est. dꝫ ḡ ip̄e remoue
re seip̄m de illo loco ꝑ̇mitatis ⁊ dare deo
locū illū. ⁊ tūc faciet deo in veritate oīa
illa q̄ sibimet faciebat vel fieri volebat.
qꝛ ista in veritate debēt esse. Et sic amor
suꝑ̄piꝰ ⁊ ꝓprius qn̄ est ꝑ̇mꝰ manifestat ⁊
declarat ꝑ expientiā modū ⁊ formā q̄lit
nos debemꝰ nos habere erga deū. Et sic
patet ꝙ q̄libet in seip̄o portat modū. for
mā. ⁊ exēplar. scriptis ⁊ depictis. quō ⁊
q̄liter se debeat habere erga deū. ⁊ hec est
scia certissima ⁊ clarissima quā nemo p̄t
negare. qꝛ videt ea in seip̄o ꝙ falli n̄ p̄t.

De vltimo ⁊ finali fructu q̄ nascit̄ ex
istis duobꝫ amoribꝫ.

Titulus. cxlvij.

QUoniā auteꝫ vltimū ⁊ finale qđ expectat̄ i
omi re ⁊ desiderat̄ est fructꝰ.
⁊ nihil aliud expectat̄ vltra. ⁊ h̄ manife-
stū est in semibꝫ ⁊ plātis ⁊ arboribꝫ. qꝛ ꝓ
pter fructū oīa finaliter fiūt. Quia illud
qđ de q̄libet re colligit̄ est fructꝰ eiꝰ. Di-
uersa aūt semia habent̄ a diuersis fructi
bus. ⁊ diuerse arbores ⁊ plāte hn̄t diuer
sos fructꝰ. ⁊ etiā diuersa semīa ꝓducunt
diuersos fructꝰ ita ꝙ qđlibet semē hꝫ su-
um ꝓpriū fructū. ⁊ q̄libet fructꝰ hꝫ suuꝫ
ꝓpriū semē. Et iō qꝛ in volūtate nr̄a tā-
q̄ꝫ in agro sp̄uali. ⁊ terra sp̄uali pn̄t esse ⁊
semīari ⁊ plātari ⁊ ratificari duo amores
ꝑ̇mi. ⁊ amor dei ⁊ amor suꝑ̄piꝰ tāq̄ꝫ duo
semīa due ꝑ̇me plāte. ⁊ due ꝑ̇me radices
Et iō ꝯsiderādū est cū sūma diligētia q̄
lem fructū ꝓducet nobis qđlibet semen
q̄libet plāta. ⁊ q̄libet radix finalit̄. ⁊ quē
fructū colligemꝰ de amore dei. q̄ est ꝑ̇mꝰ
in nobis. ⁊ q̄d de amore ꝓprio qn̄ erit ꝑ̇
mus. Et qꝛ nō sunt neqꝫ pn̄t esse plures
radices q̄ꝫ due ꝑ̇me radices amoris. et
duo ꝑ̇ma semīa. Iō etiā nō pn̄t esse fina
liter nisi duo fructꝰ finales ⁊ vltimi. Et
qꝛ semīa ⁊ radices cōtrariant̄ ⁊ opponū
tur ⁊ inimicant̄ ad inuicē ita ꝙ nō pn̄t
aliq̄ mō insimul eē in eadeꝫ terra. qꝛ vna
radix destruit aliā totaliter. Iō etiaꝫ ne-
necesse erit ꝙ fructꝰ finales ⁊ ꝓpriꝭ istaꝝ
duaꝝ radicū inter se cōtrarient̄ opponā
tur. ⁊ inimicāt̄. ⁊ nō possunt aliq̄ modo
insimul esse. Et necesse ē ꝙ vnū aliū oī-
no destruat. occidat. euellat. et expellat.
Cōsiderādū ḡ q̄ sunt isti fructus.

Q, gaudiū durans sine fine. ⁊ tristi-
cia sine fine. sūt duo fructꝰ q̄ finaliter na-
scunt̄ in volūtate tāq̄ꝫ in agro de amore
dei. ⁊ de amore ꝓpriꝭ suꝑ̄piꝰ tāq̄ꝫ de duo
bus semibus in ea primo semiatis.

Titulus. cxlviij.

ET quia ex oībꝫ q̄ hō facit ⁊ oꝑa
tur. nō remanet finaliter i hoīe ⁊
ip̄iꝰ volūtate. nisi gaudiū vel tri
sticia. ita ꝙ gaudiū et tristicia sunt duo
finalia ⁊ vltima q̄ nascunt̄ ⁊ oriunt̄ i vo
lūtate ⁊ in corde hoīs. ⁊ ad ista duo ter-
minant̄ oīa q̄ facit hō. Quia q̄cq̄d facit Nota
hō nō p̄t aliud colligere in seip̄o. neqꝫ se-
cū ducere seu portare qđ manet nisi gau
diū vel tristicia. h̄ ē em̄ totū suū lucꝝ qđ
de suis laboribꝫ secū portat. vn̄ ista duo
sūt colligata ꝙ sequūt̄ oē opꝰ hoīs. ⁊ ne
cesse ē ꝙ seq̄t̄ gaudiū vl' tristicia i eo. Et
iō gaudiū vel tristicia sūt fructꝰ q̄s colli-
git hō de oībꝫ. Et ꝓpt̄ h̄ q̄cq̄d hō oꝑat̄
oꝑat̄ ꝓpt̄ gaudiū ⁊ hꝫ finaliter gaudiū.
nec aliud vult nisi gaudiū. ⁊ qn̄ hꝫ gau-
diū nil aliud q̄rit. qꝛ gaudiū ip̄m iplet.
Et nulla res alia p̄t ip̄m satiare nisi gau
diū. Et qꝛ tristicia opponit̄ gaudio ⁊ ei
cōtrariat̄. Iō hō sꝑ fugit tristiciā ⁊ q̄rit Hō sꝑ
gaudiū. Et qꝛ veꝝ gaudiū ē verꝰ fructꝰ q̄rit gau
hoīs bonꝰ. ⁊ ꝟa tristicia ē verꝰ fructꝰ ma dium
lus. ⁊ qꝛ q̄libet fructꝰ hꝫ suū semē ꝓpriū.
Iō necesse ē ꝙ ip̄m veꝝ gaudiū habeat
suū semē ꝓpriū de q̄ nascat̄. ⁊ etiā ip̄a tri
sticia. Et cū in hoīe nō pn̄t eē nisi duo se
mia ꝑ̇ma. ⁊ due ꝑ̇me radices scꝫ duo a-
mores iā dicti. Iō necesse ē ꝙ oīa alia ex Ti. cx-
istꝭ nascāt̄ ⁊ oriāt̄ ⁊ ꝙ hēant ista semia. ⁊ lvij.
sic nō sūt nisi duo ꝑ̇ma semia ꝯria inter

se. ⁊ due p̄me radices. ita nō sūt nisi duo fruct⁹ ɔtrarij scȝ gaudiū ⁊ tristicia. Sic ergo habem⁹ duas p̄mas radices ⁊ duos finales fruct⁹ illaꝝ radicuȝ. Et quia gaudiū est bon⁹ fruct⁹ ⁊ desideratus et amabilis. Ideo est necesse q̄ oriaṫ ⁊ nascatur de bono semine ⁊ de bona radice. Et q̄ tristicia est mal⁹ fruct⁹. ideo est de malo semīe ⁊ de mala radice. Et iō necesse est q̄ veꝝ gaudiū oriatur ⁊ pullulet de amore dei. ⁊ vera tristicia ⁊ finalis oriaṫ de amore suīj p̄pius seu ꝓprio. Et sic habemus p̄mo agrū scȝ ipam voluntateȝ. secundo habem⁹ duo semīa ⁊ amorē dei ⁊ amorē ꝓpriū. Et habem⁹ duos fruct⁹ finales scȝ gaudiū ⁊ tristiciā.

Declaratio q̄liter ex dei amore q̄n est p̄m⁹ oriaṫ gaudiū durans sine fine.

Titulus.cxlix.

Quoniā aūt vbi amor nō est. vllum gaudiū nō pōt esse quia ex solo amore nasciṫ gaudiuȝ. Vn̄ gaudiū generaṫ q̄n voluntas habet illō qō vult ⁊ amat. Si eīm nihil amat nec aliquid vult tunc nullū gaudiū habet. Sed tristicia sil'r generaṫ q̄n voluntas habet illud qō nō vult neqȝ etiaȝ amat. sed habet illud qō habet odio. Et iō q̄n deus est res p̄mo amata ab ipa volūtate. tūc ex tali amore necessario generatur gaudiū. q̄ de⁹ nō pōt mori. nō pōt deficere neqȝ depdi ab ipa volūtate. sȝ sp̄ est p̄sens. semp adest ipi volūtati. Et iō volūtas habet sp̄ p̄ncipaliter illud qō vult ⁊ qō amat: ⁊ hȝ sp̄ rem amatā indeficiētem īmortalē. īmutabilē. sp̄ viuentē. inuariabilē ⁊ nullo indigentē. Et iō amor dei semp pōt durare ⁊ p̄manere. q̄ talis est amor. q̄lis est res p̄mo amata. Et iō talis amor erit īmortalis indeficiēs. fixus. firm⁹. īmobilis. sp̄ viuens nullo alio indigens. ɔtinue manēs ⁊ durans. Vide ergo q̄ volūtas nostra in qua generaṫ amor. ⁊ seminaṫ est īmortalis ⁊ p̄petua ac sp̄ūalis. Quia res p̄mo amata que est de⁹ est īmortalis impassibilis et inuariabilis. sūme bon⁹. sūme amabil'. sūme delectabilis. sūme sp̄ūalis. ⁊ sūme ɔueniētissim⁹ volūtati q̄ solus est dign⁹ p̄mo amari. ⁊ cui p̄mitus debeṫ amor. se

Ex amore dei necessario gaudiuȝ sequiṫ

Amor dei est īmortal'

quiṫ q̄ talis amor q̄ hȝ talia fundamēta īmortalia erit īmortal' ⁊ ip̄petuū durās sine fine. sine termino nūq̄ȝ deficiēs. q̄ ipa volūtas p̄ amorē mutaṫ in naturaȝ rei amate. Ergo seq̄tur q̄ q̄cquid sentiṫ de re amata. sentiṫ etiā de amante. Et si res amata est indeficiēs ⁊ īmortal' etiaȝ vt ꝓbatū est seq̄tur q̄ volūtas n̄ra si primo amet deū sit īmortalis. indeficiens. firma. secura. fixa. inuariabil'. sp̄ viuēs. semp̄ durās. sine fine. sine termīo. Et q̄ ex tali amore necessario oriṫ gaudiū. seq̄tur q̄ tale gaudiū erit semp̄ durans sine fine nūq̄ȝ deficiēs nunq̄ȝ fluens. sȝ inuariabile. firmū. solidū. fixū. ⁊ immortale. manēs in ipa volūtate. Sicut eīm ex amore oriṫ gaudiū. ita ex et'no amore oritur eternū gaudiū Declaratū est ḡ q̄liter ex dei amore q̄n est p̄m⁹ in voluntate oriatur in ipa gaudiū durās sine fine.

Eodē titulo

Infinitū gaudiū amoris dei

De cōditionib⁹ ⁊ ꝓprietatib⁹ q̄b⁹ indutū est istud gaudium.

Titulus.cl.

Et q̄ vt dictū est gaudiū est fructus amoris. iō tale erit gaudiū q̄lis ē amor. ⁊ tal' est amor q̄lis ē res amata. Et q̄ iā mōstratū est certissime q̄s cōditōes. q̄s ꝓꝑetates hȝ ipse amor dei. iō seq̄ṫ q̄ sil'es cōditōes ⁊ sil'es ꝓꝑetates erūt ī gaudio orto ⁊ nato de illo amore. Quia q̄lis arbor tal' fruct⁹ ei⁹. Et iō q̄ amor dī q̄n ē p̄m⁹. ē semē iustū scīm veꝝ ⁊ ordinatū. puꝝ sinceꝝ ⁊ īmaculatū. mūdissimū diuinū ⁊ optimū rectū ⁊ s̄m naturā hoīs inq̄ntū hō ē. Exide seq̄ṫ q̄ istud gaudiū qō nasciṫ de tali amore ē fruct⁹ iust⁹. scīssim⁹ ver⁹ ordiatus pur⁹ sincer⁹ īmaculat⁹ mūdissim⁹ diuin⁹ optim⁹ ⁊ rect⁹. ⁊ est gaudiū qō ɔuenit hoī inq̄ntū hō ē. ⁊ s̄m naturā hoīs. ⁊ ē tot⁹ s̄m deū. Quia sic tot⁹ amor ē s̄m deū. ita totū gaudiū ē s̄m deū. q̄ ex illo amore oritur gaudiū. ⁊ sic totū gaudiū oriṫ ⁊ nasciṫ de deo. ⁊ radicaṫ ī deo ⁊ ī creatore. ⁊ nō ī creatura ⁊ durabit tādiu q̄ȝdiu de⁹ creator durabit. ⁊ q̄ de⁹ durabit sp̄. sic gaudiū etiā qō inde surgit durabit sp̄. Et q̄ vbi ē veꝝ gaudiū ibi ē v̄a leticia. Iō tale gaudiū includit verā leticiam. verā iocunditatē. verā hylaritatē

Ti.cxlviij.

Ti.cxxxiiij.

delectationē verā. ⁊ delectamentū verū.
verā cōplacentiā. quietē trāquillitatem
delicias. exultatōes. iubilatōes. suauita
tem. dulcedinē. satietatē. ⁊ verā saturita-
tem. Et q2 gaudiū erit eternū sp durans
sine fine. seq̄tur q cū illo gaudio erūt oīa
ista ⁊ leticia eterna ⁊ vera sine fine. dele-
ctatio eterna. vera ⁊ recta iocūditas eter
na. hylaritas sp durans cōplacentia per
petua tranq̄llitas eterne delicie. exulta-
tio. iubilatio sine fine. Ecce g cōditōes
⁊ ꝓꝓetates in q̄bꝫ erit vestitū ⁊ fulcitum
ip̄m gaudium

Q, gaudiū qd̄ nascit᷑ de amore dei ē
tota vita hoīs ⁊ voluntas.

Titulus.cli.

Et qm̄ istud gaudiū est fructus
Ideo q2 fruct⁹ nascunt᷑ ⁊ oriun-
tur ꝑpter vitā ⁊ ad dandū vitā
⁊ nutrimentū ac sustentationē. seq̄tur q
istud gaudiū dat vitā ⁊ nutrimētū hoī
⁊ eius volūtati. Et de ip̄o ip̄sa volūtas
viuet ⁊ nutriet᷑. ⁊ est ꝓpria vita homīs ⁊
cordis. Sicut em̄ tristicia est mors ho
minis. ita gaudiū est vita hoīs. Ibi em̄
nulla vita ē vbi nullū gaudiū. Sꝫ vbi
tristicia est ibi mortis nunci⁹ vel mors.
Nam gaudiū dilatat cor. fortificat ⁊ cō
fortat nutrit ⁊ delectat. Et ideo nil aliđ
vult vel desiderat nisi gaudiū. ꝑ cōtrari
um vero ip̄a tristicia mortificat ꝯstrin-
git. debilitat destruit ⁊ annihilat. Et ne
mo eā vult. neqꝫ etiā appetit. Null⁹ eniꝫ
vult esse in tristicia ꝯtinua neqꝫ in tribu
latione sꝫ in gaudio continuo. Sicut eī
tristicia est mors aīe. ita gaudiū est vita
anīe. Quia nō habet veꝝ gaudiū ⁊ ꝑpe-
tuū. habet vitā verā ⁊ ꝑpetuā. ⁊ q̄ habꝫ
veram tristiciā ⁊ ꝑpetuā hꝫ mortē veraꝫ
⁊ ꝑpetuā. Ergo q̄ habet amorē dei in se
habet vitā verā ⁊ ꝑpetuā. Quia de ip̄so
amore dei nascit᷑ verū gaudiū qđ est vi-
ta vera. Qui ergo habet veꝝ gaudiū hꝫ
totū cōplementū. quia g totū bonū qđ
hō vult habere est ip̄m gaudiū qđ est vi
ta eius. ⁊ qū habet gaudiū habet totum
qđ vult habere. ⁊ nihil aliud vult habe-
re. quia oīa vult habere ꝑpter gaudium
⁊ vt gaudiū habeat. Et quia istud gau-
dium orit᷑ de amore dei solū ⁊ de nl'la re
alia. iđ sequit᷑ q ad habendū totū bonū
nostrū ⁊ totā vitā nostrā ⁊ totū cōplemē
tum nostrū. sufficit habere vnicā reꝫ. scꝫ
amorē dei. Et quia amor dei ē intra ho-
minē ⁊ nō extra. quia est in voluntate et
in corde. ideo seq̄tur q ad habēdū totuꝫ
bonū nostrū. ⁊ totū qđ finalit᷑ volum⁹.
scꝫ ip̄m gaudiū. nō est necesse habere ali
quas res extraneas. Et ꝑ ꝯn̄s nec auꝝ
nec argentuꝫ. neqꝫ lapides p̄ciosos. nec
honorē nec dignitates. nec officia neqꝫ
delectatōes neqꝫ sciētias. nec bona tpa-
lia. neqꝫ cibos neqꝫ potus. Sufficit er-
go habere amorē dei de quo nascit᷑ om̄e
bonū nostrū. ⁊ totū gaudiū. Et q2 amor
dei portat᷑ in sola voluntate. g homo p̄t
portare totū bonū suū in sua voluntate
Et quia voluntas est semꝑ in sua liber-
tate. ⁊ in suo dn̄io. ⁊ nullo mō potest co-
gi. neqꝫ pōt auferri ab ea aliq̄d nisi ip̄sa
volente. sic q ip̄a volūtas si vult nō pōt
in eternū ꝑdere bonū suū. nec suū gaudi
um. Et ꝑ ꝯn̄s vitā suā. q2 nemo potest
tollere ab ip̄a amorem dei in q̄ est vita ⁊
om̄e gaudiū nisi ip̄a velit. Cōcludam⁹
ergo q ip̄m gaudiū qđ nascit᷑ de amore
dei. est tota vita hoīs ⁊ voluntas.

Gaudiū amoris dei ē vita hoīs

Habēs amorem dei habꝫ verā vitam

Habēs amorem dī hꝫ totū bonū

Amans deū portat totuꝫ suū bonū i corde

De gaudio qđ nascit᷑ ex amore dei dū
homo viuit in hoc mundo.

Titulus.clii.

Quoniā aūt ip̄m gaudiū seq̄tur
amorē. ⁊ ꝑus est amor q̄ꝫ gaudi
um. quia ei⁹ fructus est. ideo ne-
cesse est q sicut dilatat᷑ ⁊ extendit᷑ amor
sicut crescit amor. sicut ml'tiplicat᷑ amor
ita dilatet᷑ ⁊ extendat᷑ gaudiū. ita crescat
gaudiū. ita multiplicet᷑ gaudiuꝫ. Et q2
iā monstratū est q ex amore dei qū est ꝑ
mus orianť ⁊ multiplicent᷑ multi ⁊ infi-
niti amores. q2 necesse ē q q̄ ꝑmo amat
deuꝫ. amet oīa que dei sunt. Et iđ amor
dei extendit se ad om̄es creaturas inq̄n-
tum dei sunt. sꝫ ꝑmo se extēdit in imagi-
nem dei viuā. Et quia q̄libet hō est ima
go dei. iđ q2 ꝑmo amat deū. statiꝫ amat
eius imaginē viuā. ⁊ ꝑ ꝯn̄s amat omnē
hoīem. ⁊ exinde orit᷑ statim gaudiū ex ta
li amore. Quia sicut de amore dei oritur
gaudiū ita etiaꝫ de amore sue imaginis
viue. inq̄ntū ē dī imago. ⁊ sic tot gaudia

Ti. cxiiij.

Amans ꝑmo deum etiā amat hominem

habebit quot hoĩes amabit. inq̃ztũ sunt dei imagines. Et sic de q̃libet hoĩe quẽ amabit inq̃ztũ est imago dei. poterit hr̃e gaudiũ. ꝛ sic multiplicabit̃ gaudiũ in h̃ mũdo. Et etiã q̃libet gaudebit de seip̃o inq̃ztũ ẽ dei imago viua. Ulteri⁹ etiaʒ q̃ amabit oẽs creaturas inq̃ztũ dei sũt. sic gaudebit de om̃i creatura inq̃ztũ dei est. Et sic de amore dei inq̃ztũ ẽ p̃m⁹. nascẽt̃ homi ꝛ multiplicabunt̃ innumerabilia gaudia. q̃ oĩa habẽt ortuʒ ab vna radice ab vno semine. s. ab amore. Et iõ iaʒ hõ viuẽs ĩ hoc mũdo. recipit et colligit inestimabilẽ fructuʒ de dei amore. q2 semꝑ est ĩ gaudio. q2 sꝑ est ĩ amore recto et bono. ꝛ ꝑ ꝯsequẽs ꝯtinue ẽ ĩ vita. ꝛ ꝯtinue viuit. et istud gaudiũ nemo põt tollere. sicut nemo põt tollere amorẽ. Nec opꝫ ĩ hoc mundo hr̃e auꝝ nec argentũ. neq̃ꝫ abũdantiã reꝝ tpaliũ ad habendũ istud gaudiũ. Quia q̃ habet amorẽ dei ĩ hoc mũdo. hꝫ suas diuitias in seip̃o intra se. q̃s nõ videt. nemo scit nec cognoscit nisi q̃ habet. Et ideo q̃ habet amorẽ dei. nihil extra se desiderat. nihil extra cõcupiscit. ideo nulli inuidet. nil alienũ desiderat. q2 iã ĩ se abundat. ꝛ est plen⁹ suo bono. s. suo gaudio. qđ est vita cordis. Et ideo oĩa alia ꝑ nihilo reputat. ꝛ ideo nõ sitit neq̃ꝫ esurit bona corꝑalia. sed soluꝫ curat de amore dei. de quo totũ orit̃ gaudiũ. Patet ḡ gaudiũ qđ nascit̃ de amore dei dũ homo viuit in hoc mũdo.

Amans creãtas ꝑpt̃ deũ gaudꝫ đ oĩbꝫ creatis

Amans deuꝫ hꝫ suas diuitias ĩ corde.

Amãs deũ oĩa despicit

Q. gaudium sempiternuꝫ qđ orit̃ de amore dei põt esse tale ꝛ sil̃e ĩ infinit̃ hominibꝫ sicut ĩ vno. et ĩ quolibet põt eẽ suũ ꝓpriũ gaudiũ sine impedimẽto alteri⁹. Titulus. cliij.

ET q2 vna res põt esse p̃mo amata ab om̃ibꝫ homĩbꝫ. s. deus. et ĩ quolibet põt esse amor dei sil̃is. et ideo sequit̃ q̃ etiã istud gaudiũ pt nasci et generari ĩ quolibet hoĩe. et tale põt hr̃e vnus sicut alius. Quia sicut om̃s simul pñt habere amorẽ dei. ita pñt habere gaudiuꝫ qđ nascit̃ de amore isto. Nec gaudiũ vni⁹ põt impedire gaudiũ alterius Et sic oẽs hoĩes pñt habere simile gaudiũ. ꝛ pñt impleri gaudio. ꝛ tñ propter hoc null⁹ habet minus. et tale gaudiũ habere põt vnus sicut alius. et quilibet põt hr̃e suũ singulare gaudiuꝫ et ꝓpriũ. et tñ tale erit vnũ sicut aliud. q2 sũt sil̃ia. sic amor talis vnus sic ꝛ aliud gaudiũ põt de nouo multiplicari semꝑ. ꝛ sꝑ põt fieri nouũ gaudiũ et generari. Quia licet sint innumerabiles hoĩes. ꝛ illi habeãt gaudiũ. attñ de nouo pñt innumerabiles generari. augmẽtari. et nũq̃ꝫ terminari. sed semꝑ multiplicari. Et tamẽ ꝑpter hoc gaudiũ alterius non minuit̃. Quãto ḡ hoĩes multiplicant̃. tãto gaudiũ magis et magis multiplicat̃. Et tota cã est. q2 res p̃mo amata ẽ ipse deus. ꝛ est ipsa res p̃mo amata quã vnusquisq̃ꝫ põt habere ĩ volũtate ꝛ corde amataꝫ. et talis amor põt esse ĩ quolibet. ꝛ sic vnus amor ẽ. q2 est vna res p̃mo amata. et per ꝯsequẽs erit vnũ gaudiũ multiplicatuꝫ in infinitis homibꝫ. Sic ergo ex vna re gaudiũ põt ĩ infinitũ multiplicari. sine diminutiõe. q2 nõ ꝑpter hoc de⁹ ꝑdit aliquid de suo. Ecce ḡ q̃liter oẽs hoĩes ꝛ si sint infiniti. pñt hr̃e insimul totũ suum bonũ. totã suã vitã. s. totũ suũ gaudiuꝫ. et hoc ex ipso solo deo. Et q̃liter ipse solus est ꝑ seip̃m sufficiẽs dare vitaꝫ isimt̃ om̃ibꝫ homibꝫ. ꝛ eternũ et sine sui diminutiõe. et hoc ꝑ amorẽ suũ. Uidere ḡ q̃liter bona vera hoĩm nunq̃ꝫ diminuunt̃. sed semꝑ crescere pñt. et nõ habẽt mensurã neq̃ꝫ terminũ. sed magis multiplicatis homibꝫ magis multiplicant̃ etiã bona et gaudiũ.

Gaudiumvni⁹ ñ ipedit gaudiũ alterius

Sicut homĩes sic et amor dei ꝛ gaudium mł'tiplicat̃

De gaudio qđ nascitur ex dei amore post vitã corꝑalẽ. ꝛ ostẽdet̃ ex ꝑfectiõe gaudij et amoris. q̃ anĩa clare deũ creatorẽ suũ facie ad faciẽ. et sine medio videbit. Titulus. cliiij.

QUoniã aũt ip̃m gaudiũ est fructus amoris dei. et ideo necesse est q̃ istud gaudiuꝫ sil'r impleat̃ ꝛ veniat ĩ tantã plenitudinẽ. ĩ tantã abũdantiã. q̃ nõ possit eẽ maior neq̃ꝫ crescere vltra. ita q̃ aĩa nõ possit caꝑe ampli⁹ de gaudio. vt sic gaudiũ plenuꝫ fiat. Et q2 aĩa amauit deuꝫ p̃mo ꝑ voluntatẽ. iõ ex tali amore sequit̃ gaudiũ. Et q2 volũtas totaliter ꝑ amorẽ vnit̃ deo. sequit̃ etiam q̃ ipsa vniet̃ ei ꝑ fruitiõem et ꝑ gaudiũ qđ ẽ fruct⁹ amoris. Et cum ex clara

Plus amãs deum pl⁹ vniet̃ ei ꝑ fruitõnem.

cognitōe dei sequit᷑ maior amor. Quia
vbi maior cognitio est. ibi maior amor
aūt mai⁹ odiū ē. Et quāto magis aliqͩd
bonū cognoscit᷑. tāto magis amat᷑. Sȝ
qꝛ de⁹ ē soluȝ bonū nr̄m. quāto ergo euȝ
magis cognoscim⁹. tāto magis eū ama
bimus. ⁊ quāto magis eū amauim⁹. tā
to magis gaudiū habebim⁹. Et qꝛ etiā
de⁹ nō pōt cognosci ⁊ nō amari. eo qꝛ est
sūme bon⁹. sūme benign⁹. sūme sapiens
sūme nobilis. sūme pulcer. ⁊ ī eo ē pleni/
tudo oīm gaudioꝝ ⁊ diuitiaꝝ. Neqꝫ pa
tit᷑ ī aliquo bono defectū. Si g̊ de⁹ vult
a nobis maxīe amari. sequit᷑ etiā ꝙ vult
a nobis maxīe cognosci. ⁊ vt gaudiū no
strū ī eo plenū sit. necesse est vt aīa vide
at ipm deū facie ad faciē. ⁊ hec cognitio
est clara. certa ac ꝑfectissima ⁊ ad vota. ⁊
tātū quātum voluerūt sine medio vt sic
magis diligat᷑. ⁊ vt sic aīe mai⁹ gaudiuȝ
oriat᷑. qꝛ istud aliter esse nō potuit. Quia
nisi deus quē ꝓmo aīa amauit ī fide. oñ
dat se ⁊ manifestet clare ⁊ clarissime non
faceret debitū ⁊ ius amorꝭ. Quia amor
verus et purus oīa apit. oīa secreta
reuelat. Hoc aūt requirit natura amo/
ris. Et qꝛ aīa ꝓmo amauit qñ eū nō vi/
dit meret᷑ eū videre facie ad faciē duȝ eo
fruet᷑ vt maius gaudiū ex eo consequat᷑
Et quāto clarius eum videbit. tāto ma
gis eū amabit. ⁊ quāto magis amabit.
etiā tanto magis gaudebit. qꝛ res quaȝ
aliqͥs habet qñ est bona. magis gaude/
bit quāto eā magis cognoscit. Et ꝑ op/
positū ē de re mala. Quāto aliqͥs rē ma
lā quā habet cognoscit. tanto eā magis
odio habet. Ergo ille q̇ ꝓmo deuȝ ama/
uit cū sit bonus ⁊ optimus. cū ipm ma
gis cognoscit. tāto ipm magis amabit
⁊ ꝑ ꝯsequēs mag̈ gaudebit. ⁊ sic cogni/
tio erit cā maioris amorꝭ. ⁊ amor erit cā
maioris gaudiȷ̄. et tantū gaudebit aīa
quātū amabit. quātū cognoscet ⁊ vide/
bit. ⁊ vt ꝑfectissime gaudeat. oportet vt
ꝑfectissime amet. ⁊ oportet vt perfectissi
me cog̈scat. et videat si ꝑfectissime ama/
re et gaudere debeat. Et ideo plenitudo
gaudiȷ̄ arguit ⁊ ostēdit. ꝙ oīa clare vi/
debit. ⁊ cognoscet deum creatorem suū.
summe bonū. summe benignū. sūme su
auē ⁊ delectabilē. Quia qñ clarissime vi
debit eū eē talē. fortius amabit eū. ⁊ for/
tius tūc gaudebit. Et quia ꝑfectio gau
diȷ̄ orit᷑ ex ꝑfectiōe ⁊ nobilitate amoris.
Ideo vt gaudiū sit ꝑfectissimū. oporte
bit ꝙ amor sit ꝑfectissim⁹. ⁊ ꝙ amor ascē
dit ad gradū vltime ꝑfectōis ⁊ dignita/
tis. Nō aūt erit talis nisi q̄lis ꝯuenit deo
Et ideo qꝛ deus de se ⁊ ꝓpter se est sūme
amabilis. eo qꝛ est sūme bonus ⁊ totus
bon⁹. īmo ipsa bonitas ⁊ purissima bo/
nitas ē. sūme benignus ⁊ sūma benigni
tas ⁊ tota benignitas. et totus liberalis
sūme dulcis. sūme suauis. perfectissime
amās. sūme verus et sūme potēs. sūme
sapiēs. et sūme ꝑfectus. Et ꝓpter hoc se
quit᷑. amor nō erit ꝑfectus. neqꝫ ascēdet
ad vltimū gradū ꝑfectōis. dignitatis ⁊
puritatis. nisi aīa amet ipsū deū creato/
rē suū ꝓpter suā solā bonitatē. benigni/
tatē ⁊ liberalitatē ⁊ pulcritudinē suā. Et
nō ꝓpter dona. neqꝫ ꝓpter obligatōȝ. qꝛ
de⁹ amabil᷑. purissim⁹. nobilissim⁹ ⁊ ꝑfe
ctissim⁹ ē. Et ex tali amore sequit᷑ ꝑfectis
simū ⁊ purissimū gaudiū. Et qꝛ ad ꝑfe
ctioneȝ gaudiȷ̄ requirit᷑ sūma securitas.
ita ꝙ oīa sint certissima ⁊ securissima.
ita ꝙ nūqꝫ ꝑdet tale gaudiū. Et ideo vt
aīa ꝑfecte gaudeat. erit sūme certa ⁊ secu
ra. qꝛ nūqꝫ poterit amittere tale gaudiū.
⁊ ꝙ de⁹ nūqꝫ velit auferre ab eo tale gau
diū. ⁊ etiā ꝙ null⁹ est ita potens ꝙ possit
auferre ab eo ꝙ aīa clarissime cognoscet
deū. ⁊ ꝑfectissime amabit eū. ⁊ ꝯgnosceȝ
qꝛ poterit ipsū nō amare eo qꝛ ꝯgnoscit
qꝛ de⁹ ē. qꝛ ē sūma bonitas. in eternū dili
get eā. ⁊ sic aīa erit securissima. qꝛ ipa in
et̄nū diliget deū. Et ꝙ in eternū creator
de⁹ eā amabit. ⁊ ꝙ ī et̄nū videbit eū. ⁊ ꝙ
nulla alia res poterit destruere eam ne/
qꝫ illū amorē. Et ꝑ ꝯsequēs erit securis/
sima de suo eterno gaudio. qḋ in eternū
nō amittet. sed tenebit in eternū.

Marie amans deū maxie cog/scȝ. gaudebit et fruet᷑ eo.

Cognitio erit cā maioris amoris.

Amor perfectissimus habebit gaudiū ꝑfectissimū

Perfectissime gaudēs erit sūme securus

Q, ex natura gaudiȷ̄ ⁊ amoris osten/
dit᷑ ꝙ aīa recuꝑabit corpus suum in sta
tu magis amabili. et ꝑ oīa sibi cōformi/
ter. ī quo poterit aīa magis gaudere.

Titulus.clv.

Et qm̄ aīa q̄ ꝓmo amat deū ⁊ eti
am seipsā inq̄tū ē dei ⁊ inq̄tū ē

dei imago viua. Et ido postq̄ aīa amat
seipsaȝ vult bonū sibimet. ꝛ amat bonū
sibi. et gaudet de bono suo. qm̄ ḡ anima
amat suū corpꝰ naturali amore. et hȝ na
turalē inclinatōeȝ ad illud. Et qꝛ deꝰ co
pulauit aīaȝ cū corpe. ꝛ corpꝰ cū aīa. ꝛ al
ligauit corpꝰ aīe. ꝛ fecit quoddā natura
le mr̄imoniū īter ea. ꝛ aīa cognoscit cor
pus esse factū ꝑpter ipsam. Et ideo aīa
amat suū corpꝰ et omnia sua mēbra. Et
exinde sequit̄ ꝙ aīa vult recuperare corpꝰ
suū. et vult bonū sui corpis. Et etiaȝ q̄ a
aīa ē ꝑncipalis ꝑs hoīs et nō totus hō.
nec corpꝰ ē hō. sed insil' aīa et corpus sūt
hō. Et ideo h̄ est ad ꝑfectionē aīe ꝙ ipsa
recuperet suū corpꝰ. qꝛ melius et ꝑfectius
ē totū q̄ꝫ ꝑs. ꝛ etiā hoīeȝ totū esse q̄ꝫ ani
mā esse tm̄. Et ideo qꝛ aīa amat suā ꝑfe
ctionē. amat suū corpus et remanet cuȝ
eo. et ꝑ cōsequens vult et appetit ꝙ suū
corpꝰ ei restauret̄. nec pōt velle ꝯtrariū.
Quia h̄ habet ex naturali inclinatione.
Et ideo vt gaudiū aīe impleat̄. necesse
ē ꝙ ei restituat̄ corpꝰ suū. ꝛ hoc ī illa for
ma. ī illo statu ī quo erit magis amabile
ipsi aīe. ac magis ꝯforme. et magis pro
portionatū. cōueniens ꝛ delectabile s̄m
statū ipsiꝰ aīe. et in quo poterit ipsa aīa
magis gaudere. ꝛ ꝑ ꝯsequēs erit necesse
vt sit plenū gaudiū ꝙ restituat̄ ei suū cor
pus ī maxia pulcritudine ꝛ in sūmo de
core et īpassibile ꝛ īmortale. spūale. subti
le. agile. claꝝ. sicut sol fulgens ꝛ resplen
dēs. qꝛ ī isto statu erit magis amabile ip
si aīe. magis ꝯforme et magis ꝓportio
natū s̄m statū ipsius aīe. et hoc poterit
facere deus. Si em̄ potuit facere animā
de nihilo cuȝ nō esset. et potuit facere de
terra corpus tale. et potuit facere terraȝ
ascēdere ad tantā dignitatē. vt ex ipsa fi
eret corpus ita mirabile vt ꝯiungeretur
aīe rationali et intellectuali portāti suaȝ
imaginē viuā. quare nō possȝ facere ascē
dere ipsuȝ corpꝰ ad altiorē gradū q̄ꝫ aīa.
Et sicut aīa mutata est ad altioreȝ gra
dū et digniorē statū. Ita etiā expedit vt
corpus eius mutet̄ in statū etiā altioreȝ
et nobiliorē gradū et digniorē formā ꝑ
portionabiliter. Et sicut anima ascēdit.
ita ascendit corpus suo modo. Itē sicut
anima mutata est in deū ꝛ in naturā dei
ꝑ voluntatē et amorē. Ita etiā mutetur
corpus in animā quantū fieri poterit ꝛ
in naturā anime s̄m possibilitatē. ꝛ quā
tū nature corpis non repugnat. vt sicut
anima facta est diuina. ita corpus factū
spūale. et hoc cōcludit et ostēdit ꝑfectio
gaudij et natura amoris. Sic ergo ani
ma vult tale corpꝰ sibi restitui. quod sit
impassibile. subtile. agile. clarū sicut sol.
et cū oīmi decore ꝛ pulcritudine ꝛ īmor
tale. et hoc poterit deus facere. Ergo vt
oīmibus modis anima gaudeat. ita fiet
rursum ꝙ anima amat oīmes creaturas
inquantum dei sunt. Et ideo vt anima
magis et pluribus modis gaudeat. to
tus mūdus et creature debent disponi.
renouari et in statu poni. in quo magis
amabiles ꝛ placibiles sint. vt sic ex eis se
quat̄ maius et maius gaudiū. Ut sicut
aīa est mutata. innouata et renouata in
statū altiorē et digniorē. ꝛ corpus quod
est ꝑpter animā. fuerit etiā mutatū ꝛ in
nouatū in altiorē ꝛ digniorē statū. ita to
tus mūdus q̄ factus est ꝑpter hoīeȝ de
bet renouari ꝛ īmutari ī altiorē ꝛ dignio
rē statū. ad gaudiuȝ ipsius hoīs. vt sicut
aīa est vestita noua veste amoris ꝑfecti
simi in seipsa. et etiā corpus suuȝ est ve
stitū nouo habitu etiā pulcerrima veste
impassibilitatis. claritatis. agilitatis et
īmortalitatis. ita etiā totus mūdꝰ ꝛ oēs
creature mūdi q̄ facte sūt ꝑpter hoīeȝ. in
duant̄ etiā noua veste. vt totū sit ꝓporti
onatū. vt ipso hoīe q̄ ē rex ꝛ dn̄s mōi in
nouato ꝛ exaltato. serui sui et oīa q̄ sūt ꝑ
pter ip̄m facta. etiā innouent̄ ꝛ exaltent̄
Et sic oīa ꝓcesserūt ex amore ꝛ sūt ꝑpter
amorē. et ex amore nascit̄ gaudiū tanq̄ꝫ
fructꝰ eiꝰ. ita oīa sint ī gaudio ꝛ talit̄ dis
ponant̄. vt ex ipsis sequat̄ maiꝰ gaudiū
qđ ē fructus oīm. Sic ḡ natura gaudij
ꝯcludit ꝛ ꝓbat debere fieri innouatiōeȝ
totius mūdi et oīm creaturaꝝ.

De magnitudine gaudij post hāc vi
tā. et de sua multiplicatione.

Titulus. clvi.

Quoniā autē gaudiū est fructus
vltimus qui expectat̄. nihil ali
ud expectat̄ nisi gaudiū. Et qꝛ

Q, aīa amat corpus suū.

Q, corpꝰ tādeȝ restituet̄ aīe

Corpus restituet̄ īmortale

Corpꝰ quantū possibile ē seq̄t̄ aīaȝ.

Oēs creat̄e rnouabunt̄

videm⁹ ꝑ expientiā. ꝙ fruct⁹ i fine ⁊ vlti
mate veniūt i sūma abūdātia ⁊ multitu
dine. sicut apparet in arboribꝫ. vñ vide
mus ꝙ de vno semie. s. ď vna ꝑua nuce
vel de vno amigdalo si plātet᷑ aut semiet᷑
exibit vna magna arbor. ⁊ ex illa arbore
exibunt ifinite nuces vel amigdala. ⁊ tñ
oia veniēt de vno ꝑuo semie. Et iđo q̄a
gaudiū ē final' fruct⁹ q̄ venit de amore.
necesse ē ꝙ ipm gaudiū finalit᷑ ⁊ vltima
te veniat i maxima abūdātia ⁊ multitu-
dine. Si eñ fruct⁹ corꝑales tātū multi
plicant᷑. quāto magis debēt multiplica
ri fruct⁹ spūales. Videm⁹ ḡ magnitudi-
nē ⁊ multitudinē ipsius gaudij qđ expe
ctat᷑. ⁊ q᷑ gaudiū nascit᷑ de amore dei. iđ
necesse ē ꝙ gaudiū se extēdat ad tantū.

Quili-
bet gau
debit de
seipso.

ad quātū extēdit᷑ amor. ⁊ magnificet᷑ ad
tantū ad quātū amor. Vñ q᷑ q̄libꝫ post
deū amabit seipm. ⁊ ꝑ ꝯsequēs de bono
suo gaudebit. Quia quāto aliq̄s amat
aliquē. tātū gaudet de bono suo. Et iđo
q̄libet gaudebit de bono suo tantū quā
tū amabit seipm. Et qm̄ gaudebit vbi
habebit gaudiū sempiternū. ⁊ vbi erit le
ticia sempiterna. iocūditas ⁊ delectatio.
⁊ oīs ꝑfectio sempit᷑na. ibi hēbit plenū
gaudiū. et q̄cq̄d vult habebit. ⁊ quicq̄d
nō vult nō habebit. vbi erit immortali-
tas ꝑpetua. impassibilitas eterna. agili-
tas. subtilitas et claritas corꝑis vt sol.
ꝑfecta cognitio et clarissima visio de sū-
ma amicicia. de deo creatore suo. Quan
tū igit᷑ si poterit videre se exaltatū. tātū
poterit gaudere. q᷑ videbit se abundare
oībꝫ delicijs. Et q᷑ quātū q̄s amat ali

Quili-
bet gau
debit de
alio

um. de tanto gaudebit de bono suo. Et
ideo si aliq̄s haberet sil'e bonū et simile
gaudiū quē tātū amaret sicut seipm. tā-
tū gauderet de bono illius sicut ď bono
suo. ⁊ nō minus gauderet de illo q̄ȝ de se
ipso. ⁊ sic duplicaret᷑ gaudiū. ⁊ si terciū
triplicaret᷑. et si quartū. ⁊ sic de alijs. sem
per multiplicaret᷑ gaudiū i millesies mi
lia. intātū augmentaret᷑ gaudiū i millesi
es milia. Et sic tantū quātū multiplica
rent᷑ hoies quos amaret sicut seipm qui
haberēt sil'e ⁊ tale bonū sicut ipe. tantū
mltiplicaret᷑ ei⁹ gaudia. ⁊ h̄ totū faceret
ipe amor. q᷑ ad multiplicatōꝫ amoris mlt
tiplicaret᷑ gaudiū. Et q᷑ demōstratū est

Titu. c-
xxxiij.

ꝙ q̄ ꝑmo amat deū amabit oēm aliū
hoiē sic seipm. ⁊ oīs q̄ amabit deū ꝑmo
hēbit oia supdicta bona. Ergo si innūe-

Gaudi-
um vni-
us erit
gaudiū
alterius.

rabiles sūt hoies hn̄tes sil'ia ⁊ eadē bōa
innumerabilia erūt gaudia cuiuslibꝫ. q᷑
null⁹ min⁹ aliū q̄ȝ seipm diliget. et iđ nō
aliter gaudebit q̄sq̄ ꝓ singul' q̄ȝ ꝓ seipso
Si ḡ hō de tanto bono suo vix poterit
cape suū gaudiū. quō capax erit tot gau
dioꝝ ⁊ tātaꝝ deliciaꝝ. Et isup q᷑ dictū

Eodē ti
tulo.

ē. quātū q̄s diligit aliū. tantū gaudebit

Plus a
mabi⁹
deū q̄ȝ
nosipos
aut alios

de suo bono. Et ideo q᷑ post hāc vitā
vnusq̄sq̄ pl⁹ amabit deū sine ꝯꝑatōe q̄ȝ
seipm. ⁊ q̄ȝ oēs alios secū. ⁊ ita plus gau
debit de dei bono q̄ȝ de suo oīmq̄ȝ suoꝝ
Quia quāto amor crescit. de tāto gaudi
um crescit. Ecce ḡ magnitudinē ⁊ multi
plicatōem gaudij. ⁊ abundātiā quā q̄li
bet q̄ primo amat deū colliget de amore
dei Et si plātauerit eū i seipso ꝑmo. ecce
quos fruct⁹ ⁊ i quāta multiplicatōe col
liget. ⁊ oia ista erūt eterna. q̄ nūq̄ȝ defici
ent. q᷑ amor dei ex quo omīa oriunt᷑ erit
etern⁹ ⁊ ideficiēs. ⁊ sic ē radix. Et ita ra-
dix ⁊ fruct⁹ in eternū durabūt. et ieternū
viuet hō de tot et de tātis fructibꝫ et'nis
⁊ indeficiētibꝫ. Ecce q̄s et q̄les fructus
colliget hō et aia de ipso amore dei tāq̄ȝ
de vno semie. tāq̄ȝ de vna radice i volū-
tate plātata tanq̄ȝ in agro spūali. Decla
ratus ē ergo finalis et vltimus fruct⁹ q̄
nascet᷑ ex amore dei q̄n erit ꝑm⁹. videte
ḡ et notate ordinē toti⁹ ꝓcessus. Prio ei

Ti. cir.

inuēta fuit obligatō amoris. Scđo na

Titu. c
xix.

tura amoris. Tercio fruct⁹ amoris qui

Ti. cl-
vij.

ē gaudiū. Sic ergo obligāt nos ad amo
rē. ⁊ oia facta sūt. ⁊ nobis data ꝓpt᷑ amo
rē. ⁊ amor ꝓpt᷑ gaudiū. et gaudiū ꝓpt᷑ ni
hil aliud. in tribꝫ aūt totū claudit᷑. in ob
ligamine. in amore ⁊ i gaudio. Tot⁹ er-
go ordo creaturaꝝ. tota scala nature ostē
dūt nobis obligationē ad deū ⁊ debitū
amoris. ⁊ etiā gaudiū. Ex creatur' ma-
nifestat᷑ obligatio. Ex obligatione de-
bitū amoris. Et ex amore gaudiū. Et
sic ꝑ scalā nature continue ascendimus
de bono in melius. et de infimis ad sū
ma cum dei auxilio.

Titulus. clvij.

De fructu q̄ nascit̄ de amoꝛe ꝓpꝛio et ꝓuato seu ꝓpꝛie volūtatis. ꝛ ostēdit̄ ꝙ d̄ tali amoꝛe nō potest nasci veꝝ gaudiuꝫ. sed sophisticū et deceptiuū ac tm̄ appa rens. qđ intus poꝛtat tristiciā latentē q̄ nascit̄ post gaudiū.

Ti.cxl ix.

Q Woniaꝫ autē
ꝗ iā dictū ē. ꝙ qn̄ hō hꝫ rē quā vult ꝛ amat. et etiā sperat cer titudinalit̄ hr̄e. tūc exinde sequit̄ gaudi um. Et ideo de amoꝛe ꝓpꝛie volūtatꝭ pt generari gaudiū. Quia q̄ amat suā ꝓpꝛi am volūtatē. vult sibiipsi ꝓpꝛiā laudeꝫ. ꝓpꝛiū honoꝛē. ꝓpꝛiā gl'iam. ꝛ ꝓpꝛiaꝫ ex cellētiā. ꝛ hoc ex pte aīe. vult etiā ꝛ amat sibimet voluptates ꝛ delectationes coꝛ poꝛis. ꝛ ꝑ ꝯsequens vult ꝛ amat oīa illa que valēt ad hoc ꝛ ad habēdū illa. sicut sunt bona exterioꝛa. dignitates ꝛ officia et sciētie.

Amoꝛ ꝓpꝛi⁹ etiā hꝫ gau diū

Et ideo qꝛ hō dū viuit i h̄ mū do pōt habere oīa p̄dicta. s. honoꝛē. lau dē. excellētiā ꝛ gloꝛiā. delectatōes coꝛpo ris. ꝛ illa q̄ valēt ad hoc. iō pōt gaudere ꝛ habere gaudiū. Et qꝛ ista pn̄t ꝑdi et de strui. et nō durāt sed trāseunt. ꝛ hō timet ꝑdere ea. Et etiā qꝛ q̄ amat aliquā rē. hꝫ odio illud qđ destruit illā reꝫ. vel pōt di minuere illā. Et ideo q̄ amat oīa sup̄di cta. nccario hꝫ odio oīa illa q̄ pn̄t d̄stru ere ꝛ diminuere ꝓpꝛiū honoꝛeꝫ. ꝓpꝛiam laudē. ꝓpꝛiā excellētiā. ꝛ voluptatē pꝛo pꝛiā. ꝛ oīa q̄ valēt ad hoc.

Gaudiuꝫ ꝓpꝛij amoꝛis ꝯtit̄ i tri sticiā

Et exinde seq̄ tur. ꝙ ex tali gaudio nascit̄ tristicia. ꝛ ta le gaudiū ꝯuertit̄ i tristiciaꝫ. qꝛ ex tali ti moꝛe ꝛ odio sequit̄ tristicia. ꝛ ex ꝑditiōe ꝛ destructiōe taliū sequit̄ tristicia. Et iō tale gaudiū ē falsuꝫ. vanū. deceptiuuꝫ et sophisticū. qꝛ int⁹ abscōdit maioꝛē tristi ciā q̄ꝫ sit gaudiū. Et sic de amoꝛe ꝓpꝛio nō pōt nasci nisi gaudiū falsum et vanū ac deceptiuū. qđ tristiciā impoꝛtat.

De ꝯditōib⁹ ꝛ ꝓpꝛietatib⁹ ꝛ īdumētis quib⁹ indutū est gaudiū qđ nascitur de amoꝛe sue ꝓpꝛie voluntatis.

Titulus. clviij.

E T qꝛ q̄lis ē radix tale ē illud qđ sequit̄ ex radice. iō necessario ta le erit gaudiuꝫ q̄lis erit amoꝛ ex q̄ oꝛit̄. Et iō ex ꝓpꝛietatib⁹ ꝯditiōibusq̄ amoꝛis ꝓpꝛij. ꝯcludem⁹ ꝓpꝛietates ꝛ cō ditōes isti⁹ gaudij. Et qꝛ iā ꝯclusuꝫ ē ꝙ amoꝛ ꝓpꝛi⁹ ꝛ sue ꝓpꝛie volūtatis ē inoꝛ dinat⁹. iniust⁹. indebit⁹. toꝛtuosus. fal sus. viciosus et coꝛrupt⁹. imūd⁹. cōtra naturā hoīs inq̄ꝫtū hō est. et ꝯtra totum oꝛdinē vniuersi. cōtra oīes creaturas. pessim⁹. neq̄ssimus. turpissimus. mali gnissim⁹. imo est ꝓmū malū. ꝛ radix om niū maloꝝ. pꝛimū viciū. ꝓmū venenuꝫ. ꝓma moꝛs. ꝓma tenebꝛa. pꝛima cecitas. ꝓma falsitas. ꝓmū mēdaciū. ꝛ radix om niū mēdacioꝝ. ꝓma iniusticia. ꝓma tur pitudo. Et ideo gaudiū qđ nascit̄ ex ta li amoꝛe. necessario habet ꝓpꝛietates tal' amoꝛis.

Titu. cxxix.

Ti. cxli

Gaudiuꝫ hoīs de seipo ē inoꝛdi natū.

Ideo tale gaudiū necessario est inoꝛdinatū. iniustū. indebitū. falsū. vici osū. coꝛruptū. imūdū. ꝯtra naturā hoīs ꝯtra totū oꝛdinē vniuersū. ꝯtra oēs cre aturas. pessimū. malignissimū. nequissi mū. turpissimū. viciosū. venenosū. moꝛ tale. tenebꝛosū. mēdosuꝫ. qꝛ talis ē radix vn̄ oꝛit̄. Tale ē gaudiū qđ q̄s habet de suo amoꝛe ꝓpꝛio. et de amoꝛe sue laudis. sue ꝓpꝛie excellētie. ꝓpꝛij honoꝛis. ꝓpꝛie gloꝛie. et de voluptate carnis. ꝛ de oīni bus q̄ ipse amat ꝓpter ista. Et qꝛ vbi est gaudiū ibi est leticia. ꝛ delectatio ꝛ exul tatio. iō etiaꝫ erit ibi talis delectatio. tal' exultatio. talis leticia. talis cōplacentia Et qꝛ tale gaudiū ē coꝛruptū. iniustum pessimū ꝛc̄. Ideo etiā talis leticia. talis delectatio. talis ꝯplacentia. talis exulta tio. sunt pessime. coꝛrupte. inoꝛdinate et iniuste.

Titu. cxxviij.

Ti. cxl.

Et qꝛ iā declaratū est. ꝙ amoꝛ ꝓ pꝛi⁹ seu ꝓpꝛie volūtatis totalit̄ ꝛ de dire cto ꝯtra deū. sine deo. aduersus deuꝫ. ex tra deū. ꝓter deū. etiā inimicat̄ deo. ꝛ cō stituit hoīem inimicuꝫ dei capitalē. eo. qꝛ q̄ ꝓmo amat se ꝛ suā ꝓpꝛiā voluntatē facit seip̄m deū. et aufert inq̄ꝫtū in eo est suā ꝓpꝛiā coꝛonā a deo. s. ꝓuilegiū sue ꝓ pꝛie volūtatis.

Gaudiuꝫ ꝓpꝛij amoꝛꝭ ē ꝯ deū.

Ideo sequit̄ ꝙ istđ gau diū qđ hō habet de tali amoꝛe ē ꝯtra de um. et aduersus deū. extra deū. sine deo. Et totaliter ꝛ de directo inimicatur deo Et ꝑ ꝯsequēs tūc homo gaudet. letatur delectat̄. cōplacet et exultat̄ contra et ad uersus deū. ꝛ cōtra suam voluntatē. Et creatura cōtra creatoꝛeꝫ. et opus contra

suũ artificẽ. Et q2 etiã vbi ẽ amor sue ꝓ/prie volũtatis. ibi est ɔtẽpt⁹ dei q̃ est tã/tus sicut ipse ẽ. Quia sol⁹ deus dign⁹ est amari ꝑmo. ergo tale gaudiũ qđ oꝛit̃ de tali amore oꝛit̃ de ɔtẽptu dei. ⁊ in cõtem/ptũ. ⁊ offensam. ⁊ iniuriã eius. Et idõ il/lud gaudiũ ẽ summe deo inimicũ. et au/get ⁊ multiplicat. ɔplet ⁊ ɔsũmat ɔtrari/etatẽ ⁊ inimiciciã ɔtra deũ. Quia amor ꝓp2⁹ i quo ẽ dei ɔtẽptus. ẽ radix ⁊ initi/um inimicicie dei. iniurie ⁊ offense eius Et gaudiũ qđ nascit̃ exinde. ɔplet ipsaȝ inimiciciam. ⁊ augmẽtat ⁊ multiplicat. Quia dũ hõ magis gaudet ɔtra deuȝ. ⁊ letat̃. tũc efficit̃ et causat̃ maior inimic⁹ ei⁹. Et q2 gaudiũ est inimicũ cõtra deũ. et ideo ɔfirmat inimiciciã ɔtra deũ. Et ideo istud gaudiũ portat et abscõdit in/tra se latẽter summũ venenũ. pessimũ ve/nenũ. et maximũ vitus. pessimã mortẽ. q2 portat secũ et abscõdit iniuriã dei. of/fensam dei. ⁊ inimiciciaȝ sui creatoris. q̃ nihil ẽ peius ⁊ venenosi⁹. nihil mortali⁹ nihil magis nociuũ. nihil dãnabili⁹. ni/hil magꝫ letiſſimũ vel lesiuũ. nihil dam/nabilius. nihil tristius. ⁊ nihil indelecta/bili⁹. Malũ eñ ẽ amare ɔtra deũ. ȝ ml᷑/to pei⁹ ẽ letari ⁊ gaudere. ɔplacere ⁊ exul/tare ɔtra deuȝ. ⁊ iniuriã et offensam dei.

Est ini/micũdo

Sic g̃ patẽt ɔditões ⁊ ꝓprietates qui/bus indutũ ẽ gaudiũ qđ nascit̃ de amo/re suĩ ip̃si⁹ et sue ꝓprie volũtatis. de ꝓp̃o honore. ꝓpria laude. ꝓpria gl'ia. de dele/ctatõe carnis. et de oĩb⁹ q̃ sequunt̃ ad ꝓ/priũ amorẽ. q̃m tale gaudiũ ẽ inordina/tũ. iniustũ. indebitũ. falsũ. viciosũ. men/dosũ. corruptũ. imũdũ. malignũ. pessi/mũ. neq̃ſſimũ. veneno plenuȝ. mortale. ɔtra naturã hoĩs. ɔ totũ oꝛdinẽ vniuer/si. ɔ oẽs creaturas. sine deo. ꝑter deũ. ex/tra deũ. ⁊ ɔ deũ. momentaneuȝ nõ ꝑma/nẽs. fluẽs i momẽto. transiẽs. portãs se/cũ ⁊ abscõdẽs tristiciã ⁊ dei iiuriã ⁊ of/fensã. Ecce g̃ fruct⁹ q̃ nascit̃ de amore ꝓ/prio. dũ hõ viuit i h̃ mõo. De duob⁹ gaudijs ⁊ ɔparatõe coꝝ ad inuicẽ cũ duo/bus amorib⁹. Ti. clix.

Sicut autẽ sũt duo amores ɔtrarij ⁊ capita/les inimici. ita sũt duo gaudia ad inuiceȝ cõtraria ⁊ totaliter inimica. et ideo sicut duo amores ꝑmi. ⁊ amor dei ⁊ amor sui ip̃sius nõ p̃nt sil' eẽ i voluntate. Ita nec ista duo gaudia q̃ oꝛiunt̃ ab eis. nõ p̃nt sil' stare i volũtate. ȝ nc̃ario ad inuiceȝ se destruũt ⁊ expellũt. vnũq̃ȝ fugat aliud

Primũ gaudiũ qđ oꝛit̃ de amore dei na/scit̃ i ṽitate. ⁊ ẽ veꝝ. Scõm gaudiũ qđ nascit̃ de amore suĩ ip̃si⁹. nascit̃ de falsita/te. ⁊ ẽ falsũ. Primũ gaudiũ qđ nascit̃ de amore dei oꝛit̃ de iusticia. scõm qđ đ a/more suĩ ip̃si⁹ nascit̃ oꝛit̃ de falsitate ⁊ iiu/sticia. Primũ igit̃ nascit̃ đ radice oĩm ṽ/tutũ. scõm oꝛit̃ de radice oĩȝ vicioꝝ. Pri/mũ oꝛit̃ đ radice oĩm bonoꝝ. scõm đ ra/dice oĩȝ maloꝝ. Primũ oꝛit̃ de et̃nitate. scõm de vanitate. Primũ de icorrupti/bilitate. scđȝ oꝛit̃ đ corruptibilitate Pri/mũ gaudiũ oꝛit̃ đ deo. scđȝ gaudiũ oꝛit̃ sine deo. extra deũ ⁊ ɔ deũ. Primũ gau/diũ ɔiũgit. ɔsolidat. reficit et satiat et v/nit hoĩem cũ deo. scõm gaudiũ diuidit. elongat. sepat. et ponit hoĩem extra deũ Primũ gaudiũ mꝉtiplicat ⁊ auget ami/ciciã cũ deo. scõm ṽo augȝ ⁊ mꝉtiplicat iimiciciã cũ deo. Primũ gaudiũ ɔplet. satiat. solidat. dulcificat volũtatẽ. scõm gaudiũ amarificat. đbilitat. euacuat vo/lũtatẽ ⁊ fac̃ eã fluctuãtẽ. inq̃etã. istabilẽ. esuriẽtẽ ⁊ sitiẽtẽ. Primũ gaudiũ ẽ ꝭ na/turã hoĩs iq̃tũ hõ ẽ. scõm gaudiũ est ɔ naturã hoĩs iq̃tũ hõ ẽ. Primũ ẽ ꝭm oꝛ/dinẽ vniuersi ⁊ oĩm creaturaꝝ. scđȝ gau/diũ ẽ ɔ oꝛdinẽ totũ vniuersi ⁊ oĩm crea/turaꝝ. Primũ ẽ durãs. ꝑmanẽs ⁊ ꝑpe/tuũ. scõm ẽ fluẽs. trãsiẽs ⁊ momentane/um. Primũ gaudiũ qđ nascit̃ de amo/re dei. põt hñi de amore dei sine labore. si/ne expẽsis. sine adiutoꝛio alioꝝ. ȝ scõm gaudiũ qđ nascit̃ de amore suĩ ip̃si⁹ non põt hñi nisi cũ labore. cũ expẽsis. cũ mꝉ/titudie reꝝ tpaliũ. cũ dãno alioꝝ ⁊ đstru/ctõe. Primũ gaudiũ nũq̃ȝ ṽtit̃ i tristici/am. sed scõm gaudiũ sp̃ ṽtit̃ i tristiciã et dolorẽ. Primũ gaudiũ facit hoĩem be/nignũ. suauẽ. mitẽ ⁊ mãsuetuȝ. sed scõm gaudiũ facit hoĩeȝ malignũ. crudelẽ pes/simũ. Primũ gaudiũ mꝉtiplicat. auget ɔseruat. fortificat. nutrit. pacẽ. vnitateȝ.

Duplex gaudiũ et coꝝ đrĩtia

ꝯcordiã. amiciciã. ⁊ oẽ bonũ int̃ hoĩes. sed scd̃m gaudiũ multiplicat om̃e ꝯtrariũ. et semiat int̃ hoĩes om̃e malũ. Itẽ de ꝑmo gaudio nullũ põt seq̇ malũ. nullũ põt seq̇ scãdalũ. ꝫ ex scd̃o gaudio nõ põt seq̇ nisi malũ ⁊ scãdalũ. Primũ gaudiũ excitat ad oꝑandũ om̃e bonũ. scd̃m gaudiũ excitat ad oꝑandũ om̃e malum. Primũ gaudiũ ẽ vitale. salutiferꝝ. laudabile. amabile. desiderabile. gl'iosũ. honestũ. delectabile. et ꝭm naturã ⁊ rõem. sed scd̃m gaudiũ ẽ mortale ⁊ mortiferꝝ. vituꝑabile. odibile. viciosũ. ignominiosum. ꝯtra naturã. ⁊ ꝯtra rõem. Primũ gaudium ẽ cã. origo ⁊ motiuũ omniũ bonoꝝ operꝝ. sed scd̃m ẽ cã. origo ⁊ motiuũ oĩm maloꝝ operꝝ. Primũ gaudiuꝫ ꝓficit sꝑ hñti. scd̃m gaudiũ ẽ sꝑ dãnosuꝫ ⁊ nocet hñti. Primũ gaudiũ ẽ q̃ deo nihil amabili⁹ neqꝫ placibili⁹. sed scd̃m gaudiuꝫ ẽ quo deo nihil odibili⁹ et displicibilius. Primũ gaudiũ auget amorẽ ⁊ desiderium oĩm bonoꝝ. sed scd̃m gaudiũ auget amorẽ oĩm maloꝝ et desideriũ oĩm viciorũ. Primũ gaudiũ ẽ ꝯueniẽtissimũ nature hoĩs inq̃ꝫtũ hõ ẽ. ꝫ scd̃m gaudiũ ẽ discõueniẽtissimũ ⁊ ꝯtra naturã hoĩs inq̃ꝫtũ hõ ẽ. Et iõ nihil peĩ⁹ i homĩe. nihil mortali⁹. nihil mag̃ dãnosum. Primũ gaudiũ illumĩat ⁊ clarificat ĩtellectuꝫ. ꝫ scd̃m excecat ⁊ obtenebrat ĩtellectũ. imo ꝯplet cecitatẽ aĩe. Primũ gaudiũ ẽ sũme ꝑmiabile. sed scd̃m gaudiũ ẽ sũme punibile et cã oĩs punitõis. et ꝓpter ipm debet̃ sũma pena. Ecce g̊ q̃ntũ malũ natũ ẽ ⁊ generatũ ẽ i corde et volũtate. qñ i ea ẽ natũ et ortũ tale gaudiũ venenosũ. q̃nta malignitas et q̃ãta malicia.

Regula cõꝑandi ista duo gaudia vt ꝯꝑhendant̃ oĩa ꝑdicta.

Titulus. clx.

Vt aũt oĩa ꝑdicta facili⁹ ꝯꝑhendãt̃. debẽt ista duo gaudia ꝯparari. Prĩo penes ꝯuenientiã. scd̃o penes drñtiaꝫ. Penes ꝯueniẽtiã. qꝛ ista duo gaudia ꝯueniũt i noĩe. qꝛ vtrũqꝫ vocat̃ gaudiũ. Itẽ ꝯueniũt. qꝛ vtrũqꝫ hꝫ eẽ i volũtate. Itẽ ꝯueniũt. qꝛ oĩa q̃ fiũt. fiunt ꝓpt̃ gaudiũ. siue vnũ siue aliud. Sꝫ drña istoꝝ gaudioꝝ capit̃ ꝯꝑando ista ad radices vñ oriũt̃. s. ad duos amores ꝑmos. vl' ad deũ vel ad oꝑatões ⁊ effect⁹ q̊s faciũt i natura hoĩs vl' ad ipsas creaturas. Et sic diuersimode ꝯꝑando poti⁹ videt̃ q̃ attribuũt̃ vni gaudio ⁊ q̃ alteri. ⁊ ꝓꝑetates ⁊ ꝯditões vtroꝝq̃ꝫ. Ergo exercita teipm nũc i duobꝫ amoribꝫ. nũc i duobꝫ gaudijs. mõ ꝯsiderãdo vnũ ꝑ se mõ ꝯꝑando cũ alio. ⁊ sic habeb̃ magnã cognitõeꝫ de bono et malo hoĩs inq̃ꝫtũ hõ ẽ. Cõsiderãdũ tñ ẽ. ꝙ gaudiũ ẽ illud qd̃ suꝑ oĩa petit̃ querit̃ ⁊ desiderat̃. ⁊ oĩa desiderant̃ ꝓpter gaudiũ. Et ideo ipm gaudiũ statim attrahit hominẽ ad se. qꝛ talis nature ẽ. ⁊ ideo omnis deceptio fit ratiõe gaudij. et null⁹ decipit̃ nisi ꝓpter gaudiũ. et iõ gaudiũ inq̃ꝫtũ gaudiuꝫ sꝑ attrahit ⁊ appetit̃ sꝑ. Seq̇t̃ etiã ꝙ malũ gaudiũ attrahit sꝑ ⁊ appetit̃. nõ quia malũ. ꝫ qꝛ gaudiũ iꝑortat delectatõem. Deinde excecat hoĩeꝫ. ⁊ totũ ꝯuertit ad se. et dominat̃ totaliter homĩ. Nihil aũt fortius q̃ꝫ gaudiũ et delectatio. qꝛ om̃ia vincit. om̃ia ad se trahit. om̃ia ad se conuertit. om̃ibꝫ dñat̃. Et ideo suꝑ om̃ia fugiendũ ẽ malignũ gaudiũ. sophisticuꝫ. fraudulentũ ⁊ deceptoriũ. falsum. apparens ⁊ transitoriũ.

Gaudium est

De finali fructu qui nascit̃ post hãc vitã de amore ꝓprio. ⁊ de suo malo gaudio. Et ostendit̃ ꝙ tristicia vera q̃ fineꝫ nõ habet est finalis fructus ꝓprij amoris. ⁊ sui. et ꝓprij gaudij.

Titulus. clxi.

Ti. cliiij
Ti. clv.

Quoniã autem ꝙ iã mõstratuꝫ ẽ. q̃le ⁊ quãtum gaudiũ nascet̃ i voluntate p⁹ hãc vitã ex amore dei. exinde ꝯcludit̃ ꝙ vbi nõ est amor dei. ibi erit ꝑuatio illi⁹ ⁊ talis gaudij ⁊ tãti gaudij. erit etiaꝫ ꝑuatio infinitoꝝ gaudioꝝ. Sꝫ nõ solũ priuatio talis gaudij. ꝫ ꝑuatõ ꝑfecta ⁊ pura oĩs gaudij. Et ꝑ ꝯñs non erit ibi nisi pura ⁊ simplicit̃ tristicia. Vñ volũtas ẽ tal' nature ꝙ i ea ꝑt generari gaudiũ vel tristicia. qꝛ aliq̃ñ habet qd̃ vult. et nõ hꝫ qd̃ nõ vult. et aliq̃ñ habet qd̃ non vult. ⁊ non habet qd̃ vult. Et tristicia causat̃ qñ aliquis nõ habet id quod vult. et qñ

Titulus.clxi.

habet id quod summe odio habet. et nõ
potest a se repellere. Nõ eñi maior tristi/
cia est ꝙ nõ habere id quod vult hõ sem
per ꝛ desiderat ꝛ ꝯtinuo desiderat. Neqꝫ
eñi ẽ maior tristicia ꝙ habere semꝑ ꝛ cõ/
tinue ĩ seipso id qᵭ hõ nõ vult. ꝛ qᵭ sum
me habet odio. et nõ posse a se repellere.
Et maxime si illud sit in ipsa voluntate.
Et quoniaꝫ anima post hanc vitã ꝓua/
biť omnibꝫ que amabat. ꝛ nihil habebit
quod amet. q̇a nõ habebit nec ꝓprium
honorẽ. nec laudẽ. nec gloriaꝫ. nec dele/
ctationẽ corꝑis. nec aliquid quod ama/
bat. ideo priuabiť oĩ̄i gaudio qᵭ habe
bat dũ viuebat in hoc mũdo. et nullum
aliud gaudiũ poterit habere. Et q̇a erit
etiã ꝓuata amore dei. quia secũ nõ por/
Eterna dãnatõ ẽ eterna tristicia. — tabit amorẽ dei. qꝛ erit totaliť extra amo
rem dei. ideo etiaꝫ nullũ gaudiũ bonum
poťit habere. Et sic erit ꝓuata oĩ̄i gau/
dio tam bono ꝙ malo. Et quia anima
post hanc vitã erit exuta a corꝑe ꝛ a car/
ne. ideo tũc ip̃a aĩa erit cognoscẽs se cla
re. ꝛ videbit seipsam. ꝛ reduceť ad seipsã
Aĩa exuta occupabitur circa seipsam — qꝛ erit p̃ñs sibiȷ̇psi. Iõ cogitabit circa se
ipsam. ꝛ sentiet seip̃am. ꝛ intelligꝫ ꝓpter
quod facta erat. ꝛ q̄t bona habitura erat
et quantuꝫ bonum ꝑdidit. ꝛ quare ꝑdi/
dit. Et cognoscet ꝙ ipsamet fuit in cau
sa q̄re ꝓuata ẽ tãto bono. et ꝙ ipsa fuit ĩ
culpa. ꝛ iõ sibimet imputabit Et ꝯgno
scet clarissime ꝙ ineternũ ꝑdidit. ꝛ ꝙ nũ
ꝙ rehabebit. ꝛ tamẽ vellet hr̄e et deside/
rabit hr̄e. et nõ poterit nõ desiderare. im
mo necessario ᵭsiderabit. Et q̄ãto ma
gis ipsa intelligit illud bonũ. tãto magꝭ
desiderabit illud bonũ. Ecce ḡ sũma tri
sticia cognoscere bonũ qᵭ habitura erat
ꝛ qᵭ sibi debebať ẜm naturã. et nec̃ario
velle ꝛ desiderare illud hr̄e. qꝛ q̄libet res
nec̃ario desiderat hr̄e bonũ suũ qñ coḡ/
scit. ꝛ vltra nunꝙ posse hr̄e. ꝛ scire se ine/
ternũ nõ posse hr̄e. Coniũge ergo ista si
mul. ꝛ vide q̄ãta erit hec tristicia. Et qꝛ
aĩa nõ erit occupata nisi circa seipsaꝫ. iõ
hoc ꝯtinue cogitabit. et nõ poterit ħ nõ
cogitare. Et ideo ista cogitatio dabit si/
bi ꝑpetuã ꝛ eternã tristiciaꝫ. Ulteriꝰ q̇a
aĩa tũc tota reducta ad seipsam clare vi/
debit seipsã. ideo videbit clarissime vo/
luntatẽ suã esse inimicã deo. esse tortuo/ — Aĩa exuta clare ꝯgn̄scꝫ se ipsam
sam. deformẽ. ꝑuersam. ꝛ ꝯtra naturam
suã turpissimã ꝛ inordinatissimã ꝛ totã
deuiataꝫ. et videbit se clare sicut est. et q̇a
totaliter est cõtra deũ. Et quicq̇d est cõ/
trariũ deo. necessario est turpissimũ. per
uersissimũ ꝛc̃. eo qꝛ deus est pulcerrimꝰ
ordinatissimus ꝛc̃. ideo anima que erit
cõtraria deo. necessario erit ꝑ oppositũ.
Et quia aĩa clarissime cognoscet ꝛ vi/
debit seipsam ꝛ sine medio. et videbit se
esse talẽ vt est dictũ. et quia totũ hoc erit
contra naturã suam. et nõ deberet habe
re et hoc habebit. ꝛ etiaꝫ quia anima ne/
cessario habebit odio suum malũ. suam
turpitudinẽ. suam confusionẽ. quomo/
do eñi nõ habebit oĩ̄a illa odio in seip
sa. cuꝫ haberet ea odio in aliȷ̇s rebꝫ. ideo
ex tali odio generabiť summa tristicia ĩ
anima. eo quia semꝑ habebit odio suuꝫ
malum. et vellet expellere a se. tamẽ ine/
ternũ nõ poterit. Et sic ĩ seipsa habebit
ineternũ illud qᵭ summe habet odio. et
sic ipsa anima erit sibiȷ̇psi causa tristicie
summe. Et talis tristicia erit cõtinua et
eterna. quia anima semꝑ erit p̃sens sibi/
ipsi. Et ita ex ipsa orieť sibi tristicia. ꝛ iõ
habebit odio seipsaꝫ summe. et vellet nõ
esse. eo quia nõ poterit sustinere nec tole/
rare seipsam ꝓpter suam turpitudinem
deformitateꝫ et horribilitatẽ. Quia nul/
la maior turpitudo. nulla maior ᵭformi
tas. nulla maior horribilitas. ꝙ ipsius
voluntatis ꝛ anime. nihilqꝫ magis odi/
bile. nihil magis displicibile ꝙ sit volũ
tas turpis et deformis. Et sic ĩ ipsa erit
fons et origo ac radix eterne tristicie Et
oĩ̄a ista habebũt ortũ ex amore suiȷ̇psi
us. ex eo quia anima amauit ꝓmo suam
voluntatẽ ꝓpriã. ꝛ oĩ̄a amauit ẜm su/
am voluntatẽ ꝓpriam extra deũ. contra
deũ. extra voluntatẽ dei. et cõtra dei vo/
lũtatẽ. Et sic ex tali amore sequiť sũmuꝫ — Sũmũ odiũ
odiũ ꝛ sũma displicẽtia suiȷ̇psiꝰ. ꝛ ex tali
odio sequiť sũma tristicia. Et loco amo
ris ꝓpriȷ̇ generatũ ẽ odiũ. ꝛ ip̃m odium
est radix ꝛ origo tristicie. et ipsa aĩa erit
tota plena odio. et nihil erit ĩ ipsa nisi o/
diũ. Sicut aũt amor dei erit radix et̃ni
gaudiȷ̇. ita odiũ erit radix eterne tristicie

Dānati odiēt deum

Et ex odio suiꝑpsius sequit̃ odiū dei. q̄a anima vellet tūc nō esse. ⁊ nō poterit tūc non esse. et ideo necessario habebit tunc odio deū qui dedit sibi esse. et qui manutenet ipsam in esse. Et ideo vellet deum nō esse vt ip̄a nō esset. Et q2 deus nō potest nō esse. ideo erit sūma tristicia ī anima ex hoc. Itē habebit odio omnē creaturā. quia vellet ꝙ nihil esset nec ip̄a nec alie res. Et q2 hoc non poterit esse. sic ex

Odient oēz creaturā.

hoc sequit̃ odiū oīm q̄ sunt. vt sicut prius amauit seipsā ꝑmo. ⁊ oīa alia amauit propter se ⁊ ꝭm se. ita postea habebit odio ꝑmo se. et oīa alia habebit odio ꝑpter se. Et sicut ꝑus nō gaudebat nisi ꝑpter seipsam. ꝭm seipsaz. ⁊ de seipsa extra deuz totaliter. ita postea oīs tristicia orief sibi ꝭm seipsam. et ꝑpter seipsā et de seipsa. Et sicut prius nihil placuit sibi nisi ꝑpter seipsaz et de seipsa. ita omnia sibi displiceant ꝑpter seipsaz. et ipsamet sibi displiceat. sicut sibiꝑpsi priꝰ cō-

Odient seipsum

placuit. Et sicut prius fuit amica suiꝑsius ꝑmo. ita postea fit inimica suiꝑsius ꝑmo. Et sicut anima ꝑus fecerat se tanq̄ꝫ deū cōtra deū. dādo sibiꝑpsi ꝑmo amorē et ꝑpter se. ⁊ ꝑ ꝯsequēs fecerat in seipsa suū ꝑncipiū. suūz fundamentū. et suū caput. ponēdo se loco dei. ⁊ faciendo se rē ꝑmo amatā. Et ideo sicut deus si fuisset res ꝑmo amata esset fons et origo oīm gaudiorū ip̄si aīe. ita ꝑ oppositū ipsamet sibiꝑpsi fit principiū. fons et origo oīm tristiciaꝝ. Et quia anima tūc nō quiescet nec poterit cessare a cogitatione. sed semꝑ erit ī cōtinua cogitatiōe. semꝑ erit ī actu sicut ignis. ⁊ semꝑ cōti-

Aīa cogitabit oēs opatōes suas.

nue intellectꝰ opabit̃. ⁊ memoria ⁊ voluntas et subito. ideo tūc aīa cogitabit oēs opatiōes suas quas fecit. oīa venient ad memoriā ⁊ videbit. eo ꝙ portabit se cū sit̃itudines oīm suoꝝ opeꝝ in seipsa. Et q2 oīa opa sua fuerūt cōtra deū. extra deū. ꝯtra naturā. ꝯtra rationē. cōtra veritatē. ꝯtra ordinationez rectam. ideo erāt inordinata. turpia. deformia. horribilissima ꝺ natura sua ⁊ odibilissima. falsissima cōtra seipsaz. cōtra suā ꝓpriā naturam. Et ipsa aīa necessario habebit odio oīa illa opa. ⁊ cognoscet turpitudinē ⁊ deformitatē ⁊ horribilitatē ⁊ ꝯfu-

Aīa cognoscet turpitudinē suoꝝ opm

sionē illoꝝ opeꝝ. ⁊ quāto magis cognoscet. tāto magis habebit odio. ⁊ tñ semꝑ erūt sibi ꝑsentia in memoria ineternū. et ineternuz nō delebunt̃ de memoria. sed semꝑ viuent ī memoria. Si tñ ipsa anima ea videre nec cogitare vellet neq3 recordari. s3 semꝑ vellet obliuisci. ⁊ nō poterit. Et sic erit ī aīa ꝯtinua tristicia ⁊ sūma. q2 ꝯtinue habebit ī se ⁊ videbit in se qꝺ sūme hab3 odio. qꝺ nollet videre. ꝯtinue recordabit̃ de ill' ꝺ q̄bꝫ nollet. Et sic oēs sue cogitatōes. oēs sui actꝰ. oīs memoria. oīs cogitatio. oīs visio. oīs recordatio. oē velle suūz. oē suū nolle. oē desideriū. ⁊ q̄cq̄d ī aīa pōt esse. erūt sūme asꝑa. ⁊ sūme amara ip̄si aīe. ⁊ sūme ꝯ̄ria. ⁊ erūt ī ꝯtinuū tormētū ⁊ eternā tristiciā. ⁊ penā ipsiꝰ aīe sine fine eo q2 aīa sꝑ viuet. semꝑ erit. semꝑ durabit. ⁊ in et̃nū nullā sentiet neq3 ꝑcipiet dulcedinē. neq3 suauitatē. q2 ꝯtinue erit ī tristicia et odio ꝑ purā amaritudinē ⁊ asꝑitatē cōtra naturā suā. q̄ sꝑ appetit dulcedinē et suauitatē. ⁊ gaudiū et delectatiōz. Et sic possumꝰ cōcludere. ꝙ aīa dū viuit extra deū ⁊ ꝯ̄ deū. ⁊ amat cōtra deū. ⁊ facit sua opa ꝯ̄ deū. ip̄sa semꝑ multiplicat ⁊ ꝯgregat. acq̄rit et thesaurisat oīa illa vñ sibi oriat̃ postea et̃na miseria ⁊ tristicia. ⁊ ita ip̄amet aīa facit sibiꝑpsi suā penā. suam tristiciā ⁊ suū tormētū. Quāta aūt pena ē. quātꝰ dolor. quātū tormentū hr̃e talez tristiciā ꝯtinuā ītra seipsā. cū oīa sūt ꝑpinq̄ssima ip̄si aīe. Q2 ip̄amet ē sibi ꝑn̄tissima. ⁊ oīa opa sua. et oēs cogitatōes sue Nō ē itellectꝰ. nō ē mēoria. nō est cor hoīs qꝺ possit hoc cogitare. cū tota tristicia illa sit intellectual' ⁊ sp̄ualis. ⁊ iꝺo excedit oēm tristiciā corꝑalē sine cōꝑatione. Et sic manifestissime declaratū ē ꝙ tristicia pura q̄ finē nō h3. ē final' fructꝰ qui nascit̃ ex amore ꝓprio ⁊ ꝓprie voluntatis. Et hec est mors eterna.

Q, ista tristicia futura nūc occultissima pōt videri ī clara experiētia.

Titulus. clxiij.

i ISta aūt tristicia. ista pena. istꝺ tormentuz. iste dolor potest manifestari ī vera experientia mul-

tis modis et experientijs manifestissi-
Pria experientia. mis. ¶ Primo sic. Nā ꝑ experientiā vide-
mus ꝙ quando aliquis poterat habere
aliquod bonū magnū sibi cōuenientis-
simū. ꝑ quod esset ditatus ⁊ exaltatus ꝑ
totā vitam suā. vt verbi gratia. imꝑatū.
ducatū. cardinalatū seu episcopatū. vel
aliquod hmōi. siue officiū. siue benefici
um. ⁊ maxime in terra ⁊ ī loco ꝓprio. ⁊ si
iste perdat tale ⁊ tam magnū bonū per
culpam suā. et alius habeat. et ipsemet
sit in causa et nō alius. nōne totiēs quo
tiens cogitat se ꝑdidisse tantū bonū ꝑ
suam culpā. vidēdo ꝙ nullus alius ha-
buisset. esset ī magna tristicia. ita ꝙ sola
cogitatio daret sibi magnā tristiciā in
corde suo secrete. et quāto magis cogno
sceret hoc bonū esse maius tāto magis
doleret? Et tamen tota tristicia oriret̄ ex
hoc. q̄r sua culpa ꝑdidit. Sic ergo iste
haberet in se continuā causam tristicie.
Alia cognoscet se ꝑdidisse infinitum bonū. Ad ꝓpositū. Sic erit de anima. quia co-
gitabit videlicet et cognoscet clarissime
se ꝑdidisse per suā culpam ꝓpriam infi-
nitū bonū: infinitū gaudiū ⁊ eternū. qd
nūq̄ in eternū habebit. et tamē alij ha-
bēt. nōne ipsa in eternū ista cogitādo cō
tristabit̄? Et quia hoc incessanter cogi-
tabit. incessanter tristabit̄. et talem cogi
Scda experiētia tationē ꝑdere nō poterit. ¶ Secūdo po-
terit ista māifestari tristicia ex parte tur-
pitudinis ⁊ deformitatis ipsius anime
et suorū operū. Quoniā quilibet quātū-
cūq̄ malus abhorret et habet odio tur-
pitudinē ⁊ deformitatē ī oībꝫ rebꝫ suis.
quia ī omnibus que habet. diligit atq̄ af
fectat pulcritudinē ⁊ amenitatē. Et quā
to magis ille res sunt sibi magis ꝓpin-
que et intrance et magis chare. tāto ma-
gis abhorret et habet odio turpitudinē
et deformitatē. et magis amat in eis pul
critudinē. quia abhorret turpitudinē et
deformitatē in domo sua magis q̄ ī or-
to. ⁊ magis in vestibus q̄ ī domo. et in
ꝑsona ꝓpria q̄ aliena. et sic de alijs mul
tis similibꝫ. Sic ergo anima amat na-
turaliter pulcritudinē. mundiciā ⁊ ame-
nitatē. ⁊ habet odio turpitudinē. immū
diciā. obscuritatē. et deformitatem. Et
quāto maior est turpitudo ⁊ deformitas
maior. tāto magis abhorret. ⁊ quāto ma
gis est in nobiliori re et digniori sibi pro
pinqua. ita ꝙ homo nō posset pati ali-
quā turpitudinē ī rebus suis. Ad ꝓpo-
situ. Cū anima que ē cōtraria deo sit tur
pissima. deformatissima et inordinatis-
sima. eo ꝙ deus est pulcerrimꝰ ⁊ ordina
tissimꝰ. si ergo anima videat ī seipsa tan
tā turpitudinē ⁊ deformitatē. necessario
Dānatꝰ odio hēbit turpitudinē pcti. abhorrebit ⁊ odio habebit illā. nec pote
rit amare neq̄ pati. Et quia ɔtinue vide
bit seipsam. ɔtinue ɔtristabit̄. ⁊ tāto ma
gis quāto habebit magis odio illā tur
pitudinē ⁊ deformitatē. Si enim deꝰ ē sū
me delectabil' ⁊ amabil' ⁊ sūmū gaudiū
de sua natura. necesse ē ꝙ quicq̄d ē ɔtra
deū sit sūme tristabile. summe odibile. ⁊
det tristiciā de natura sua. Ergo nccario
ipsa aīa que ē ɔtra deū ⁊ ɔtraria deo. erit
valde tristabilis et odibilis. ⁊ dabit tri-
sticiā sibi ipsi cū seipsam viderit. Et si
oīa q̄ sunt facta s̄m rationē. s̄m ordi-
nē. s̄m mēsurā. s̄m regulā. et s̄m deum.
sūt pulcerrima ⁊ delectabilia ⁊ amabilia
ex natura sua. necesse est ꝙ oīa q̄ facta
sūt ɔtra rationē. ɔtra ordinē. ɔtra regu-
lā ⁊ ɔtra deū. sint turpissima. deformatis
sima. tristabilissima ⁊ odibilissima de na
tura sua. Ergo cū ipsa aīa portet ī seipsa
tāq̄ ī libro viuo oīa opera turpia. de-
formia. q̄ fecit ɔtra rationē. ɔtra ordinē
ɔtra regulā. ɔtra deū. sint turpissima. de
formatissima. necesse ē ꝙ odio habeat ea
⁊ abhorreat nec poterit ea amare. immo
nccē ē ꝙ sibi displiceāt sine mēsura. Nō
Nota tm̄ sibi displicebūt q̄r sunt ɔ̄ deū. s; q̄r de
natura sua sūt odibilia ⁊ deformatoria.
et q̄r sūt ɔ̄ suā ꝓpriā naturā et ꝓpriā ra-
tionē. Et sic cū anima nō posset currere
nec ambulare nisi s̄m duas vias. sc; per
viā amoris dei. vel per viā amoris pro
prij. nā semꝑ m'tiplicat ⁊ auget sibi cau
sam sue tristicie vel sui gaudij. si ambu-
lat per viā amoris ꝓprie volūtatis. tūc
ambulat extra deū vel cōtra deum. et sic
multiplicat et auget malū suū. Et totū
apparebit dū sepabit̄ a corpe ⁊ a carne.
Tercia expiētia ¶ Itē tercio pt māifestari tristicia anie.
quia ipsa anima sentit ī corpe dolorē ⁊
īfirmitatē ⁊ vulnera ⁊ mala corpis ⁊ lesio

nem. et statim sentit quicq̄d est ꝯtra cor/
pus. ⁊ quicq̄d nō conuenit corpori. aut
quicq̄d est in corpore sup̄fluuȝ. vt patet
in capite. in oculo. in auribus. in stoma/
cho et in alijs mēbris. ita ꝙ nō potest su
stinere aut pati talia in corpe. Ergo mul
to magis anima. quādo sentit in seipsa
vulnera sua aut suaȝ infirmitatē. aut ali/
ud maluȝ quodcūqȝ aut quicq̄d fuerit ī
ea superfluū et contra naturā suam. do/
lebit et tristabit̄ sine compatione eo am/
plius de quāto erit sibi ꝓpinquius. Er
go cū anima portet secū totū suum ma/
lum duȝ sep̄abit̄ a corpore. necesse est ꝙ
sentiet illud ineternū et doleat. Vn̄ tūc
anima vulnerat̄ et ledit̄. qn̄ volūtas in/
clinat̄ voluntarie p̄ cōsensum ꝯtra deū.
ꝯtra rationē. ꝯtra ordinē. cōtra regulā ⁊
mensurā. cōtra deū et contra seipsam. et
talis inclinatio est suū malū. suū vuln⁹.
sua lesio. et sua īfirmitas. sua turpitudo.
sua deformitas. et sua obliq̄tas. sua tor/
tuositas. sua malignitas. su⁹ casus. sua
p̄uersitas. sua iniusticia. sua inordinatō
suū opprobriū. suum vituperiū. suū vi/
ciū. sua deuiatio. Et ideo tot quot habȝ
inclinatōes tales. ⁊ totiens quotiēs in/
clinat̄ contra deum. tot acquirit vulne/
ra in seipsa. et totiens ipsa vulnerat seip
sam. Et ideo anima qn̄ sep̄atur a carne
sic vulnerata. sic lesa. sic inclinata cōtra
deū. cōtra rationē. contra ordinē rectuȝ.
cōtra seipsam. sic obliqua. sic turpis. sic
deformis. sic deuiata. sic inordinata. sic
irregulata. sic maculata et cōfusa. neces/
sario sentiet ista vulnera. ⁊ necessario tri
stabit̄. ⁊ maxime. quia ineternū remane/
bit talis. quia ista vulnera semp̄ remane
būt ī volūtate. Et ipsa aīa tūc cogno/
scet p̄ intellectū suum. ꝙ hoc est totū cō/
tra ratōem. cōtra veritatē. ⁊ ꝙ totum de
beret esse p̄ oppositū. Et ideo tristabit̄ ī
eternū. Et quāto magis cognoscet. tan
to magis tristabit̄. ⁊ magis ex hoc trista
bit̄. quia cognoscet ꝙ ipsamet ex sua ꝓ/
pria volūtate ⁊ libertate. nullo cogēte eā
fecit seipsam talem. ¶ Sic igit̄ declara/
ta est tristicia futura, occultissima ⁊ eter/
na p̄ ratiōes ⁊ exempla sensibilia. quam
anima patiet̄ sine fine de seipsa ⁊ p̄ seip/
sam et in seipsa. quam tristiciaȝ ipsamet
fecit. causauit. radicauit. plātauit. egit. ⁊
p̄fecit. ⁊ fundauit ī seipsa. dum erat cōiū
cta corp̄i. ⁊ ī carne sup̄ terram.

¶ Dānat⁹ sētiet su/um ma/lū ietnū

¶ Tōclu/dit

¶ Nō solum patiet̄ anima eternam
tristiciam a seipsa ītrinsecus. sed etiaȝ a
pena sibi debita ⁊ a deo inflicta p̄ vindi
ctam ⁊ iusticiam exterius.

¶ Titulus. clxiiij.

Et qm̄ aīa que p̄mo amauit su/
am ꝓpriam volūtatē. fecit maxi
mā iniuriā. maximā offensam.
maximū vituperiū ⁊ maximū dedecus
deo creatori suo. qm̄ deus dedit eē. ergo pri
mo debet amari solū. qꝛ ei p̄mo debet̄ p̄
rogatiua p̄mitatis vt probatū est. ⁊ ipsa
anima remouit a deo istā dignitatem. et
dedit sibiipsi ⁊ sue volūtati iiustissime. ⁊
hoc nullo mō fieri dȝ. Et sic duplicit̄ fa
cit cōtra deuȝ. s. inquātū dās ⁊ recipiēs
p̄mitatē amoris. Et p̄ cōsequēs fuit ibi
maxima iniuria sui creatoris ⁊ ꝯtempt⁹
q̄ solus ē dignus amari p̄mo. Et sic de/
us creator ē vilissime ꝯtempt⁹. ⁊ p̄ cōse/
quēs ē iiuriat⁹ ⁊ offensus sine mēsura ab
ipsa aīa. ⁊ maxime qꝛ se posuit loco dei. ⁊
p̄ ꝯsequēs fecit seipsam deū quātū in ea
fuit. ⁊ oīa que deo debebant̄ de iure si
bimet tribuit. ⁊ alijs tribuere voluit et a
deo remouit. q̄a ab ipo remouit p̄uilegi
um ꝓprie volūtatis. qd soli deo debet̄ ⁊
ꝯuenit singularissime. ⁊ etiā honorē. lau
dē ⁊ gloriā. q̄ soli deo p̄mo debebant̄ ab
ipso abstulit ⁊ sibi ꝓprie dedit. ⁊ semp̄ q̄
siuit ⁊ amauit ꝓpriuȝ honorē ⁊ ꝓpriam
laudē. ⁊ nō dei. ⁊ voluit ꝙ illi q̄ debebāt
dare deo laudē. darēt sibi. et laborarēt ꝓ
laude ⁊ honore suo ⁊ nō dei. ⁊ sic ipsa in
hoc fecit se inimicā capitalem dei. et cō/
tempsit ⁊ iniuriauit et offendit ī infini/
tū deū creatorē suū. volēdo suā laudē ꝓ/
priaȝ. ⁊ destruēdo honorē ⁊ laudē dei. ⁊
nō solū hoc. sed ipsa delectata ē. ⁊ gaudi
um habuit ī ꝓpria ⁊ singulari laude. et ī
ꝓprio honore. ⁊ in illis que sunt contra
deū. Et hec est maior offensa. maior īiu/
ria habere gaudiū. leticiā. delectatiōȝ cō
tra deū. hr̄e placitū ⁊ cōplacētiam cōtra
deum. ⁊ complacere sibiipsi ꝯ deum. Et
nō soluȝ hoc. sed ipsa aīa que p̄mo ama/

¶ Titu. c/xxxiij.

¶ Titu. c/xxxix.

uit suã ꝓpriã voluntatẽ. ꝯmisit ꝯtra cre
atorẽ suũ summã ingratitudinẽ. qꝛ non
cognouit summa bñficia ꝛ innumerabi
lia recepta q̃ sibi de⁹ ꝯtulit incessant̃ gra
tis ex sua sola et ineffabili bonitate sine
suis meritis. ꝓpter q̃ ipsa aĩa erat perpe
tue obligata deo totaliter ad ipm̃ aman
dũ ꝑmo totaliter sup̲ oĩa ad deo serui
endũ. Et tñ ipsa nullo mõ seruiuit deo.
nec amauit deũ. neqꝫ soluit deo debituꝫ
obligatõis. sed seruiuit sibĩpsi. et suam
ꝓpriã voluntatẽ fecit et nõ dei. ꝯtemnẽ/
do deũ ꝛ eius voluntatẽ ac eius amorẽ.
Et nõ obstãtibꝫ istis. deũ ꝯtemnẽdo. in
iuriãdo. offendẽdo. et summã ingratitu
dinẽ ꝯmittẽdo. ipsa anima ꝯtinue vsa ẽ
bñficijs ꝛ donis creatoris sui. recipien
do ꝯtinue bñficia ꝛ seruitia ab eis aug/
mẽtando semp̲ ingratitudinẽ. Quia er/
go aĩa ꝯtempsit atqꝫ iniuriauit et offen/
dit oĩpotentẽ deũ. ꝛ ꝯtempsit ac iniu/
riauit deũ creatorẽ suũ. summe bonum.
summe benignuꝫ. summe liberalẽ. sũme
largũ. ꝛ cõtra ipm̃ ingratitudinẽ fecit in
finitã. quia etiã ipsa existẽs sua creatura
et op⁹ manuũ suaꝝ. iniuriauit ac cõtem
psit suũ factorẽ et opificẽ. ꝛ habuit con/
trariã volũtatẽ ꝯtra eũ. ꝛ ipm̃ impugna
uit totis viribꝫ suis. et toto corde suo. et
se supra creatorẽ suũ erexit. ꝛ deũ creato
rẽ suũ inferi⁹ depssit. ꝛ eũ p̲ nihilo repu/
tauit quãtũ in ea fuit. et dei volũtatẽ an
nihilauit. ac oĩa ꝓpter seipsaꝫ amauit
et oĩa ad suã voluntatẽ ꝓpriã tãqꝫ ad
finẽ vltimũ ordinauit. ꝛ ad se tanqꝫ si ad
deũ ordinata fuissent ordinauit. q̃a deũ
ꝛ oẽs creaturas quãtũ potuit ad seipsaꝫ
ordinauit. ꝛ hoc ꝯtra dei volũtatẽ. et q̃a
etiã ipsa aĩa portabat imaginẽ sui crea
toris pulcerrimã et nobilissimã. ꝛ detur
pauit ꝛ deformauit. denigrauit eã. et fe/
cit eã turpissimã. summe deformẽ. sũme
horribilẽ ad iniuriã. ꝯtemptũ et offensã
dei sui creatoris. et ideo meruit irã et in/
dignationẽ sui creatoris. ꝛ vt de ipsa fi/ De dã/natis fiet sũma vi/dicta
at sũma iusticia ꝛ vĩdicta. Et qꝛ creatu/
ra ꝯtemnẽdo suũ creatorẽ. et ꝯuertendo
oĩa bñficia ĩ ingratitudinẽ sit summa
iniuria. summa offensa. summa ingrati
tudo. ꝛ summa neq̃tia. ꝛ certe sũma stul/
ticia. eo qꝛ est tanta iniuria et offensa. q̃n
tus est ille q̃ offensus ẽ. ꝛ tãta est ingrati
tudo quãta sunt bñficia recepta. ꝛ quan
ta est liberalitas ꝛ largitas tribuẽtis. id
circo ipsa aĩa lucrata est ꝛ meruit infini/
tã penã ꝛ punitionẽ. et totiẽs lucrata est
infinitã penã. quotiẽs multiplicauit cõ
temptũ dei. ꝛ iniuriã ꝛ offensaꝫ dei. Si
eñi ordinatũ ẽ. ꝙ q̃ facit crimẽ lese maie
statis. capite suo truncat̃. q̃ tũc debꝫ esse
pena anime cõtemnẽtis deũ oĩpoten/
tẽ ꝛ summã maiestatẽ? Et q̃s poterit ex
cogitare punitõem ei debitã? Et qꝛ ani
ma totaliter dũ separ̃ a corpe est inimica
capitalis dei. ꝛ est ꝯtra suã oĩpotenti/
am ꝛ iusticiã. ideo necesse ẽ ꝙ ira dei ꝛ vi Totalis indigtõ/dei erit ꝯ/dãnatos
dicta ꝛ indignatio veniãt totaliter cõtra
eã tanqꝫ ꝯtra inimicã suã formatã. et ꝙ
iusticia dei eternalit̃ puniat eã. ꝛ exerce/
at suã vindictã ꝯtra eã. Uñ quia cõtem
ptus ꝛ iniuria et offensa ẽ facta ꝯtra de/
um qui ẽ iusticia. ideo necesse erit ꝙ ipsa
iusticia met iniuriata. offensa et cõtem/
pta vindicet suũ cõtemptũ. suã iniuriaꝫ
et suã offensam. Et qꝛ est oĩpotẽs po/
terit. et quia est sapiẽtissim⁹. sciet vtiqꝫ fa
cere suã vindictã. Sic ergo ipse cõtem
ptus dei et gaudiũ siue delectatio cõtra
deuꝫ est formata inimicicia ipsi⁹ anime.
que necessario cũ oĩa sint ꝯiũcta cũ amo
re ꝓprie volũtatis. cõcludũt de necessa/
rio penã et punitionẽ infligendã anime
exterius p̲ vindictã iusticie. Quia ergo
anima nõ põt ꝑmo amare suã ꝓpriã vo
luntatẽ. nec deuiare. nec facere malũ ni/
si ꝯtemnẽdo. iniuriãdo. ꝛ offendẽdo de/
um. et gaudẽdo et delectãdo cõtra ipm̃.
et infinitã ingratitudinẽ ꝯmittẽdo. ido
vltra malũ et tristiciã ꝑpetuã quã ipsa/
met facit sibĩpsi. et in quaꝫ cadit p̲ seip/
sam. incurrit aliã penam et aliã tristici/
am p̲ iusticiam. quia incurrit indignati/
onẽ dei ꝛ iram eius ꝑpetuam ac inimici
ciã ꝓpter ꝯtemptũ ꝛ iniuriã.

De loco ꝛ instrumẽto punitõis ꝑpe/
tue. ꝛ ostẽdit̃ ꝙ loc⁹ dꝫ esse infim⁹ oĩm in
quo debẽt ꝓ̃ici feces toti⁹ mũdi. ꝛ ꝙ ig/
nis etern⁹ ꝯburẽs ꝛ nõ ꝯsumens nec lu/
cens erit instrumentũ puniendi.

Titulus.clxiiij.

Et qꝛ necesse ē ꝙ punitio ipsius aīe fiat ī aliquo loco ⁊ cū aliquo instrumēto. iō opꝫtet inq̄rere ī q̄ loco aīa eternaliter colloceť ⁊ puniať. et ꝑ qđ instrumētū fiat vindicta punitōis eterne. Et qꝛ cā ⁊ oꝛigo punitōis ꝑ vindictā iusticie ē ipse ꝯtēpt⁹ dei. et gaudiū siue delectatio ꝯtra deū. iō necesse erit ꝙ

Dānati sūme cōtēneť.

punitio coꝛrespōdeat ipsi ꝯtēptui dei et gaudio siue delectatiōi. iō necesse erit ꝙ qꝛ aīa ꝯtempsit deū. ꝙ etiā ipsa summe ꝯtemnať. Et qꝛ ꝯtēpsit creatoꝛē creaturaꝝ oīm. necesse ē ꝙ ipsa ꝯtēnať ab omnibus creaturis. Et iō erit necesse ꝙ ipā ꝓijciať ī locū infimū ⁊ maxime lōginquū a celo. ⁊ hoc erit ī mediū terre. ī quo erit infernus ꝓfūdissim⁹. Et vt ꝑfectissime ꝯtēnať. necē erit ꝙ feces oīm reꝝ coꝛꝑaliū ibidē ꝓijcianť. ī q̄b⁹ ipsa aīa totaliter defigať. vt ipsa q̄ spūalis ē. ī ipsis fecib⁹ reꝝ coꝛꝑaliū imergať. ⁊ ꝯtra suā voluntatē ⁊ appetitū naturalē. vt sic ab infima natura patiať. Et iō necesse erit ꝙ omēs creature a suis fecib⁹ purgenť. ⁊ oēs feces ī dicto loco ponanť. Et qm̄ delectatio dꝫ puniri ꝑ oppositū. s. ꝑ tristiciā cōtrariā et afflictōeꝫ. ⁊ qꝛ ignis inter oēs creaturas ē magis afflictiu⁹. iō necē erit ꝙ ipsa maligna delectatio ꝑ ignē puniatur coꝛꝑalē. q̄ ꝯburat et nō cōsumat nec interimat. et nunq̄ȝ ineternū extinguať. nec muteť nec crescat. nec diminuať. vt scȝ ipsa aīa sit inseꝑabiliter alligata igni coꝛꝑali ꝯtra suā volūtatem. Sicut eīm aīa q̄uis sit spūalis potuit delectari ⁊ cōplacere ī reb⁹ coꝛꝑalib⁹ inoꝛdinate cōtra deū ⁊ ratiōꝫ. ita etiā poterit tristari ⁊ puniri ac affligi ī eis ꝑ iusticiā. Et ita ipsa diuina iusticia poterit facere talē ignem ꝑpetuū ī quo ipsa aīa eternaliter puniať. Unū sicut aīa potuit alligari coꝛpi ꝑ dei volūtateꝫ ⁊ oꝛdinatiōnē vt hō fieret. ita poterit alligari igni coꝛꝑali īseꝑabiliter ad suā iusticiā exercēdā. nō vt aīa influat vitā igni coꝛꝑali. sed vt recipiat penā ī eo. Sicut eīm de⁹ potuit aīam ꝯiūgere coꝛpi. et sibi dare inclinatōem et appetitū vt amaret coꝛpus ⁊ appeteret illđ naturaliter. ⁊ inclinareť ad illud. et sentiret in illo ad ꝑfectōem nature. ita poterit ipsam alligare igni coꝛꝑali. et dare inclinatione sibi ⁊ appetitū contra illū. ⁊ imittere timoꝛē ⁊ terroꝛē. vt sit alligata cōtra suā voluntatē. ⁊ vt sentiat ipm igneꝫ ad ꝯplemētū iusticie sue. Quādo ergo anima sit puniēda et alligāda ꝑ iusticiā exterius. ⁊ hoc debet fieri ꝑ naturā coꝛꝑalem. et cū aliqua res coꝛꝑalis nō sit tantū actiua. tantū afflictiua sicut ignis. cōuenientissimū est vt anima puniať eternaliter in igne. qui cōcremet. vrat ⁊ non ꝯsumat. nec īterimat neq̄ȝ luceat. Quia eīm oēs pena. oēs punitio fit ratōne tristicie. vt vbi nulla ē tristicia nulla sit et pena. ⁊ oēs tristicia nihil aliud est q̄ȝ facere cōtra volūtatē. ideo erit necesse ꝙ oēs punitio fiat ꝑ illa ꝑ que maioꝛ fit tristicia. ⁊ ꝑ illū modū ꝑ quē maioꝛ poterit fieri tristicia. Et iō necesse erit ꝙ fiet ꝑ illa que magis erūt ꝯtra volūtatē. et etiā ꝙ ipse ignis etern⁹ affligēs sit cōcremās et vrēs. sȝ nō cōsumēs. ⁊ nullo mō lucēs. vt sic maioꝛē tristiciam inferat. et magis sit contra voluntatē.

Et ab oīb⁹ creaturꝭ cōtēneť.

Ad feces oīm reꝝ ꝓijcienť.

In igne punienť.

Q, aīa patietur ab igne coꝛꝑali.

Ut maioꝛ fiat declaratio. ħ poniť fūdamentū quare poterit hō puniri. ⁊ q̄re debet puniri. et qualiter debeat puniri.

Titulus. clxv.

Et aūt tota cognitio puniēdi facili⁹ videať. tria sūt vidēda fundamēta ī q̄b⁹ ꝯsistit tota rectitudo punitōis. Primū fundamētū ē scire q̄re poterit hō puniri. Unū nulla res pt puniri nisi habeat volūtatē. q̄a aliq̄ res pōt ideo puniri. qꝛ pōt fieri aliq̄d cōtra suā volūtatē. Si aūt nihil pōt fieri contra voluntatē alicui⁹. tūc illa res nō pōt puniri. Et qꝛ homo habet voluntatē. et pōt fieri aliquid cōtra suā voluntatem. ideo homo potest puniri. Et exinde seq̄tur ꝙ potest pati tristiciā. quia potest aliquid fieri cōtra suam voluntatē. Et q̄a voluntas homīs est immoꝛtalis ⁊ ꝑpetua. ideo homo pōt puniri ꝑpetue. ⁊ potest pati ꝑpetuam tristiciā. quia ꝑpetue pōt aliquid fieri cōtra suam voluntatē. Et exinde sequiť. ꝙ deus nō pōt puniri nec pati tristiciā. qꝛ nihil potest fieri contra eius voluntatē. quia ipso volēte aut ꝑmittēte. oīa fiūt. Et etiā qꝛ de⁹ semꝑ

Quare hō pōt puniri

Primo

Scđo.

vult suū honorē ꝛ bonū suū .ideo om̄ia
reducit ad suū honorē ꝛ suū bonū. ꝛ nul
lus pōt facere ꝯtra istā volūtatē q̄n im/
pleat̄. Sic ḡ habem⁹ fundamentū qua
Tercio re aīa pōt puniri et pati tristiciā. Et exi/
de sequit̄. ꝙ quanto volūtas ē maior et
fortior et altior. tāto ē magis susceptiua
punitōis ꝛ tristicie. intēsiue et extensiue
Ideo si volūtas esset infinita. ꝛ aliquid
posset fieri i cōtra eius voluntatez. tūc ei⁹
volūtas posset pati tristiciaꝫ infinitam.
Quare hō sit di gn⁹ pu/ nitōe ¶ Scd̄m autē fundamētū quare homo
potest puniri. ꝛ sit dignus punitiōe est.
qꝛ pōt facere cōtra voluntateꝫ dei. Et si
nō faceret ꝯtra volūtatē dei. nūq̄ꝫ debe/
ret puniri. Quoniā etiā homo faciēs cō
tra voluntatē dei. quātum in eo est facit
deo infinitā tristiciaꝫ. quia volūtas dei
est infinita. ideo iustū ē ꝙ deus facit cō/
tra homīs voluntatē. Silr̄ homo ē di/
gnus recipe infinitā tristiciaꝫ. quia deo
fecit infinitā tristiciā quantū in eo fuit.
Et q̄a nō potest in se intēsiue recipe in
finitā tristiciā simul. ideo successiue sine
fine recipit. Et etiā q̄a hō fecit cōtra dei
volūtatē ꝑpetue. qꝛ semꝑ mā sit in eadeꝫ
volūtate ꝯtra dei volūtatē. iō ꝯueniens
est ꝙ de⁹ faciat ꝑpetue ꝯtra hoīs volūta
Primo. teꝫ. Et exinde sequit̄. ꝙ qui facit magis
cōtra dei volūtateꝫ debet magis puniri.
et magis pati tristiciā. ꝛ magis deus de
Qualit̄ hō debꝫ puniri bet facere ꝯtra ei⁹ volūtatē. ¶ Terciū fū/
dametuꝫ q̄liter hō debet puniri. Vn̄ q̄a
volūtas nō punit̄ nisi q̄a patit̄ tristiciā.
ideo punire aīaꝫ ē dare tristiciā sibi. iō
ꝑctica ꝛ ars puniēdi sumet̄ ab ipa tristi
cia. s. scire illa admīstrare q̄ dāt tristiciā.
Et iō ꝑfectissime punire ē ꝯpletissime
admīstrare illa q̄ cōpletissime dabūt tri/
sticiā. Quāuis eīm oīa q̄ fiūt ꝯtra volū/
tatē dent tristiciā. attamē ꝑm mai⁹ ꝛ mi/
nus sunt ꝯtra volūtatē. Et q̄a ipa volū
tas mala ꝛ inordinata ꝑmo appetit ho/
norē. laudē ꝛ excellētiā. ideo dare sibi cō
trariū. s. vituperiū. ꝯfusionē. ꝯtemptū ꝛ
opprobriū sempiternū. est maxime ꝯtra
volūtatē. ꝛ semꝑ dat ei maximā tristici/
am. Et ideo cū anima que ē natura spū
alis ꝛ excellēs. sit cū re corꝑali infima li
gata. ꝛ patiat̄ ab ipsa re ꝯtinue. est cōtra
bonorē ipsius anime. Ideo est maxima
pena ei ꝙ sit ligata cū igne corꝑali. ꝛ ma
gis est cōtra voluntateꝫ ꝙ ipsa volūtas
ꝯtra suā naturā cremet̄ ꝛ vrat̄ in igne q̄ꝫ
si corpus vreret̄ Et quia etiā anima ma
la et inordinata voluit delectatiōes cor/
porales. ꝛ voluit delectari corꝑaliter. iō
debet sibi dari punitio corꝑalis. s. ꝙ sen
tiat dolorē in re corꝑali. s. i igne. Et hoc
est dare sibi maximā tristiciā. Et sic ha/ Recapi tulat et ad oppo situm se cōfert
bemus tria fundamēta in quib⁹ cōsistit
noticia tribulatōis ꝛ remuneratōnis. s.
quare pōt homo remūerari. ꝛ quare de/
bet hō remunerari. ꝛ qualiter dꝫ remūe/
rari. Vn̄ ideo ē hō apt⁹ vt possit remu/
nerari. qꝛ habet volūtateꝫ. ꝛ q̄a pōt fieri
aliquid ꝑm eius volūtatē. ꝛ ad ei⁹ volū/
tatē. ꝛ exinde pōt habere gaudiū et letici
am. Iō ea q̄ nō habēt volūtatē. nō sunt
apta ad hoc vt possint remūerari. q̄a nō
habēt i q̄. Et ꝑm ꝙ maiorē ꝛ minorē ha
bēt volūtatē. magis vl̄ min⁹ pn̄t remūe
rari. q̄a vbi maior volūtas ibi maior ap
titudo ꝛ capacitas ad remūerādū. Sꝫ
quare hō debet remunerari cā ē. qꝛ facit
dei volūtatē. ꝛ sic quātū i eo ē. dat ꝛ facit
deo gaudiū infinitū. Et iō dign⁹ ē ꝙ de
us det sibi ecōtra gaudiū infinitū in du
ratōe. qꝛ hō nō potest cape infinitū gau
diū itēsiue. ideoq̄ꝫ si cape nō potest hoc
mō. successiue et extēsiue capiat. Et q̄a
homo semꝑ fecit dei volūtateꝫ. et fecit ei
semꝑ gaudiū. iō dignū ꝛ iustū ē ꝙ de⁹
etiā faciat sꝑ ipsi⁹ hoīs sic faciētis volū
tatē. ꝛ ꝑ ꝯseq̄ns vt habeat ꝑpetuū ꝛ sem
piternū gaudiū. Sed qualiter hō debe
at remunerari. fūdamētū capiet̄ ex gau/
dio et leticia. qꝛ remunerare hoīem. ē fa/
cere ꝑm eius voluntatē. et hoc est dare si
bi gaudiū. Et sic remunerare homineꝫ
nō est aliud q̄ꝫ dare sibi gaudiū. et com/
pletissime remunerare. est dare illa q̄ cō/
pletissime dant gaudiū. et illa que maḡ
sunt ꝓpinqua volūtati. ꝛ magis sūt ꝑm
naturā voluntatis magis dant gaudiū
Ideo quia est ordo in dādo gaudiū. Et
quia volūtas ꝑmo amat deū. nō vult ni
si amorē bonū ꝑmo et ꝑncipaliter. quia
amor bonus est ꝑm naturā voluntatis
bone et ordinate. ꝛ ideo necesse est ꝙ deꝰ

amor ei ⁊ augmentet amor eius et com/
pleat. Ideo deus cōplebit ipsi volunta
ti ipsum amorē. quia hoc vult ipsa vo/
luntas ordinata cōpletissime amare de
um. ⁊ tūc dabit ei plenū gaudium. ⁊ de/
inde complebit voluntatē ī visiōe. quia
hoc vult volūtas. ⁊ deus facit ad eius vo
luntatē postq̄ ipsa fecit ad dei volūtatē.

Hic ostēdit que sit volūtas dei.

Titulus. clxvi.

Sed que sit volūtas dei hoc ma
nifestant nobis creature et ordo
creaturarū. quia quicq̄d signifi/
cāt nobis creature et dicūt nobis. totū
est sm voluntatē dei. et hoc vult deus. S
dicit deus. quia oēs creature sunt or/
dinate sm voluntatē dei. Ideo quādo
creature dicunt vel significāt nobis ali/
quid. hoc est sm voluntatē suā. quia nil
est in creaturis ordinatū cōtra dei volū/
tatē. Et quia quicq̄d cōclusum est ī hoc
libro. totū extractū est ab ipsis creaturis
et ab ordine ⁊ comparatione creaturarū.
Ideo quicq̄d cōclusum est ī hoc libro. ē
sm dei volūtatē. Ergo qui facit ꝯtra scri
pta ī hoc libro. facit cōtra dei volūtatē.
et qui facit ea que hic scripta sunt. facit
dei volūtatē.

Q ab ipsa tristicia
ostendit. ꝙ aīa que erit eternaliter puni/
enda recupabit corpus ꝓpriū in illo sta
tu ī quo erit magis tristabile et odibile.
⁊ ꝯtra volūtatē aīe.

Titulus. clxvii.

Et quia tota punitio aīe est tri
sticia. ⁊ nihil punit eā nisi id qđ
dat ei tristiciā. ⁊ nihil dat ei tri/
sticiā nisi sit cōtra eius voluntatē. ideo
necesse est ꝙ aīa recupet suū corpus cō/
tra eius voluntatē. ⁊ in illa forma et in il
lo statu ī quo magis erit ꝯtra eius volū/
tatē. ⁊ ꝑ ꝯsequēs ī quo maiorē īferat tri/
sticiā aīe. vt sicut vsa est suo corpe ꝓprio
⁊ fecit in corpe ꝯtra dei volūtatē. ita ha/
beat corpus cōtra suam voluntatē. Et
sicut hō fecit cōtra dei voluntatē. ita de/
us faciet cōtra hoīs volūtatē. ⁊ sic to/
tus homo puniat. et nō tm̄ aīa que est
pars hoīs. Et quia magis erit cōtra
voluntatē aīe corpus si sit passibile q̄
impassibile. ideo recupabit ipm passibi
le. Et etiā q2 magis erit cōtra aīe volun
tatē si sit passibile et tamē īmortale. q̄ si
esset mortale. ideo recupabit ipm īmor/
tale. Et q2 magis erit cōtra volūtatē si
sit tenebrosum q̄ si esset luciduz. ideo re/
cupabit ipm tenebrosuz. Quia etiā erit
ꝯtra eius volūtatē si sit pōderosum q̄ si
esset leue. ideo recupabit ipm pōderosuz
Et vt oīa cōcludāt. erit tale quale ma
gis erit cōtra voluntatē ipsius aīe. Re
cuperabit ergo ipm immortale. passibi/
le. tenebrosum. pōderosum. grauissimū.
obscurissimū ⁊ deformissimū. Et oīa
cōcludunt ex parte tristicie.

Damnati recipiēt corpus ꝯ suā volūtatē.

Accipient corpus imortale ⁊ passibile et tenebrosum.

De magnitudine ⁊ multiplicatōe tri/
sticie post hanc vitā.

Titulus. clxviii.

Quoniā aīa que ꝑmo amauit su
am voluntatē. et suum ꝓprium
honorē. et suam ꝓpriā laudem.
et fecit cōtra voluntatē dei. ⁊ etiā destru/
xit eam quantū ī ea fuit. ⁊ etiā annihila/
uit deū et suū honorē. ⁊ sic fecit se inimi/
cā deo. sequit etiā ꝙ ī hoc ꝯtempsit oēs
creaturas. ⁊ oēs eas iniuriauit. ⁊ ini/
micā oīm earū se constituit. postq̄ crea
toris oīm inimica semꝑ fuit. ⁊ abusa est
oībus creaturis. ⁊ eis maximā iniuri
am fecit. quia eas ad honorē dei factas
supra deum amauit. et in iniuriā dei cō/
uertit. Et ideo necesse est ꝙ omnis crea/
tura vindicet iniuriā sui creatoris ⁊ pro
priā ꝯtra ipsam animā. que tota fuit de
dita iniuria creatoris omniū cuz ipsa es
set creatura. Et ideo necesse erit ꝙ oīs
creatura sit ꝯ volūtatē ipsius aīe et ī tristiciā
eius. vt nullū gaudiū. nullā leticiā. nul/
lā ꝯsolatiōem recipiat ab aliq̄ creatura.
neq̄ ī seipsa. q̄a creatura est. Et sic crea/
tor ⁊ oīs creatura ⁊ ipsamet aīa ⁊ sua ꝓ/
pria natura quā ipsamet iniuriauit ⁊ cō
tēpsit. oīa erūt ꝯtra aīam ⁊ ī tristiciā aīe.
Et nō solū creator ⁊ oīs creatura. s3 etiā
maluz qđ fecit turpitudo ⁊ deformitas
erūt ꝯtra eā et ī tristiciā eius. Et sic omne
malū ⁊ oē bonū erūt ꝯtra eā. Et q̄cq̄d
ē erit ī tristiciā aīe. ⁊ ab oībus d3 pati. vt
nec ī bono nec ī malo ꝯsolet. neq̄ gaude
at nec letet. nec etiā ī malis aliorū ipsa cō
solet. nec solamē sit ei miseria aliorū. sed
oīa sint ī augmētū sue tristicie. et sic in
oībus tristet. ⁊ ī nullo ꝯsolet īeternū. Et

sic et ipse creator ⁊ om̃is creatura ⁊ om̃e
malũ tã culpe q̃ȝ pene ⁊ om̃e gaudiũ ali
orũ et malũ alioꝝ. om̃ia sint ĩ tristiciam
aĩe q̄ ꝑmo amauit suã ꝓpriaȝ voluntatẽ
nõ deũ. Sed ꝑ oppositũ et ipse creator
⁊ om̃is creatura. ⁊ om̃e bonũ. ⁊ om̃e ma
lũ tã culpe q̃ȝ pene. ⁊ gaudiũ alioꝝ ⁊ ma
lũ alioꝝ. om̃ia erũt in gaudiũ anĩe q̄ pri
mo amauit deũ. et nil põt ei dare tristici
am. Et sic apparet magnitudo ⁊ multi-
tudo tristicie. et etiã lõgitudo ⁊ duratio
q̄ generabit̃ ĩ anima ex amore ꝓprio ⁊ ꝑ
uato. Et sic tradita ẽ vera et infallibilis
certitudo ď duobꝫ finalibꝫ fructibꝫ. qui
sequunt̃ ex duobꝫ ꝑmis amoribꝫ.

Q. ex istis duobꝫ amoribꝫ cõcludit̃
infallibiliter duas eẽ ciuitates ꝑpetuas
om̃ibꝫ modis ꝯtrarias ⁊ inimicas.

Titulus.clxix.

SIcut autez purissimũ gaudiũ ⁊
purissima tristicia totaliter ab ĩ-
uicẽ sepant̃ ⁊ elongant̃. ita opor
tet esse duas ciuitates. ⁊ duo habitacl'a.
et duo loca q̄ ab inuicẽ sepant̃ ⁊ elõgant̃
localiter. tãta elõgatione. tãta distantia
q̄ nõ possit esse maior. quaꝝ vna sit ciui
tas gaudij. alia sit ciuitas tristicie. vna a-
moris. alia odij. vna vite et'ne. alia mor
tis eterne. vna ad ꝑmiãdũ. alia ad puni
endũ ⁊ vindicandũ. vna ĩ qua recipiant̃
amici dei. alia ĩ q̄ recipiant̃ inimici dei.
vna bonoꝝ. alia maloꝝ. vna ĩ qua sit pu
rus amor. alia ĩ qua sit purũ odiũ. vna ĩ
qua sit palaciũ dei. alia ĩ q̄ sint carceres
⁊ tormẽta. vna ĩ qua sit puꝝ bonũ. alia ĩ
qua sit puꝝ malũ. vna in q̄ sit pura pax.
alia in q̄ sit pura discordia. vna ordina-
tissima. alia inordinatissima. vna ĩ qua
sit om̃e bonũ. alia ĩ qua sit om̃e maluȝ.
vna altissima. alia ꝓfundissima. vna cla
rissima ĩ q̄ sit pura lux. alia in q̄ sit obscu
ritas ⁊ tenebre. Et vt om̃ia concludant̃
vno ṽbo. ĩ vna erit bonũ qđ nõ põt co-
gitari. ĩ alia erit malũ qđ nõ põt cogita-
ri. Et istas duas ciuitates necesse ẽ esse (Duo se tm̃ loca aie.)
⁊ nõ plures. Cũ eĩ nõ sunt nisi duo pri
mi amores. necessario oꝑtet q̄ homĩes
vel habeãt vnũ vel aliũ. cũ isti duo amo
res sint inimici capitales ⁊ adinuiceȝ se
destruãt. Et ꝑ ꝯsequẽs isti duo homĩes
ꝑ istos duos amores sunt inimici int̃ se.
Ideo cũ inimici nõ debeãt simul habi-
tare. necesse ẽ q̄ sint due ciuitates distin
cte ⁊ sepate ac opposite ⁊ nõ plures. Un̄
videm⁹ ꝑ expientiã. q̄ om̃es res vnius
nature. vnius inclinationis. tendũt ad
vnũ locũ. ⁊ collocant̃ ĩ vno loco. ⁊ con-
gregant̃ adinuicẽ. ⁊ sepant̃ ab alijs. Er
go cũ om̃es homines qui ꝑmo amaue-
runt seipsos sint vnius nature. ⁊ vnius
inclinatõis ⁊ rationis. om̃es debẽt situ-
ari insimul ⁊ cõgregari. ⁊ ĩ vno loco po-
ni. quia faciunt vnũ corpus. Et cũ om
nes homĩes qui ꝑmo amauerũt deum.
sint etiã vnius inclinatõis ⁊ vnius na-
ture ⁊ rõnis. ideo etiã debent ĩsimul cõ-
gregari. ⁊ ab alijs separi. et ꝑ se colloca-
ri. Et cũ nõ sint nisi iste due inclinatões
hominũ ⁊ nõ plures. nõ debent esse nisi
due ciuitates hominũ. Et quia locus ⁊ (Locus dãnat⁹ ẽ ĩ medio terre)
habitatio debet dari cuilibet rei ẜm suã
naturam. et nõ contra suaȝ naturã. ideo
necesse est q̄ iste due ciuitates seu habi-
tationes sint ordinate ⁊ situate ẜm q̄ cõ
uenit nature hominũ inhabitantiũ. Et
ideo illi qui primo amauerũt seipos sũt
inimici dei capitales. quia quilibȝ fecit
se deũ. et ꝑ cõsequẽs sunt inimici om̃is
creature. ideo necesse est q̄ ponãtur ĩ lo-
co remotissimo a deo ẜm suam naturaȝ
et dignitatẽ quãtũ fieri poterit. ⁊ hoc est
mediũ terre. et ĩ loco remotissimo ab oĩ
creatura ⁊ nobilitate om̃is creature. Et
etiã necesse ẽ q̄ q̄ ꝑmo amauerũt deũ. q̄
sint amici dei. ⁊ ponant̃ ĩ loco ꝓpinq̄ssi
mo deo ẜm naturã suã ⁊ dignitatẽ. et h
ẽ celuȝ. Ergo vna ciuitas erit ĩ celo. alia
ṽo ĩ medio terre. Iteȝ q̄ ꝑmo amauerũt (Scõa ratio)
suã ꝓpriã voluntatẽ sunt extra deũ ⁊ ex-
tra oẽm creaturã. ĩmo fecerũt se nõ crea
turas. sȝ fecerũt seipos nihil. ⁊ a deo elõ
gauert̃ se totalit̃. ḡ debẽt collocari iuxta
coꝝ naturã. ⁊ ꝑ ꝯñs debẽt poni ẜm ďbi
tũ ordinẽ extra oẽs creaturas ꝓpe nihil
Et tal' loc⁹ est mediũ terre. q2 terra est ꝓ-
pe nihil. Sȝ hoĩes q̄ ꝑmo amauerunt
deũ. eo q̄ facti sũt dij ꝑ amorẽ. ⁊ sunt in
tra deũ. debẽt poni sup oẽs creaturas lo
calit̃. ⁊ iđo supra celũ. Et sequit̃ q̄ ꝑmi
debẽt poni ĩfra oẽm locũ. et scđi sup oẽȝ

Tercia ratio

locũ. Itẽ hoĩes q̇ ꝑmo amauerunt seip
sos. habẽt volũtatẽ strictissimã. sed ho/
mines q̇ ꝑmo amauerũt deũ habẽt am/
plissimã. Ergo ꝑmi debẽt hr̃e locũ stri/
ctissimũ. ⁊ hoc est mediũ terre. ⁊ scdĩ de
bẽt hr̃e locũ amplissimũ. ⁊ hoc ẽ sup̃ ce/

Quarta ratio

lũ Preterea nihil leuiꝰ amore dei. ⁊ nihil
grauiꝰ ꝙ̃ amor sup̃psiꝰ. ⁊ nihil põderosi
us. Ergo sequit̃ ꝙ locꝰ cũ dꝫ dari cuili/
bet ſm ꝓpriã naturã. sequit̃ ꝙ illi debẽt
ascẽdere ad sup̃mũ locũ. ⁊ sup̱ oẽm locũ
et alij̃ debẽt descẽdere ĩ ꝓfundissimũ lo/

Cõcludit.

cũ. Quare sequit̃ ꝙ duo amores arguũt
duas ciuitates de nccitate. quare vna ẽ
in ꝓfundissimo. ⁊ alia ĩ altissimo. quarũ
vna ẽ exiliũ. alia patria. Et hoc sũme cõ
gruũ. ĩmo necessariũ ẽ om̃i regi. Quare
nõ magis deo. q̇ ẽ sup̱ oẽs reges. qui est
summꝰ iudex. sũme iustꝰ. sũme sapiẽs. ⁊
sũme potẽs. Et iõ sicut fecit hoĩes qui
pñt tẽdere p̱ duas vias oppositas. ⁊ pos
sunt fieri amici sui ⁊ inimici sui. ⁊ pñt cẽ
digni ꝑmiari vel puniri eternalit̃. iõ ne/
cesse fuit ꝙ ordiauerit a ꝑncipio duo lo/
ca spãlia ⁊ duo habitacula iuxta naturã
cuiuslibet. aliter remaneret aliq̇d inordi
natũ. maxĩe ĩ hoĩe ꝓpt̃ quẽ facta sũt oĩa

Sequit̃ de odio. et ostẽdit̃ ꝙ obliga/
tio extendit se ad odiũ sicut ad amorẽ. et
ꝙ eadẽ est snĩa de odio ⁊ de amore.

Titulus. clxx.

Q Voniã autez

tractatũ ẽ cũ dei auxilio d̉ ob
ligatõe amoris ⁊ de ip̃o amo
re. et odiũ ẽ ꝯtrariũ amori. iõ tractandũ
ẽ de odio sicut de amore. ⁊ qꝛ eadẽ ẽ sciẽ/
tia de odio ⁊ amore. ideo oĩa q̃ tradita ⁊
ꝓbata sunt de amore. pñt ꝓbari de odio
suo mõ. Uñ sicut volũtas hꝫ amorẽ. ita
hꝫ odiũ. Et sicut põt amare. ita põt odi
re. ita ꝙ ĩ voluntate ẽ amor ⁊ odium. sed
amor ẽ ꝑmo. et odiũ scdõ. Amor ẽ ꝑnci/
pale qd̃ ẽ ĩ volũtate. et odiũ ẽ scdariuꝫ. ⁊
semp̱ ad amorẽ sequit̃ odiũ. Et qꝛ iaꝫ ꝓ/
bata est obligatio de amore. s. qꝛ hõ obli
gat̃ ad amandũ deũ ꝑmo ex toto corde.
ex tota volũtate. et ex tota sua potestate.
et quantũ poterit. ⁊ meliori mõ quo po/
terit. et ꝯtinue. ĩdesinẽter et fortiter. ⁊ sic

de alijs ꝯditõibꝫ. Exinde necessario cõ
cludit̃ ꝙ etiaꝫ hõ obligat̃ de iure nature
ad odienduꝫ quicq̇d ẽ vel põt esse cõtra
deũ. quicq̇d inimicat̃ et cõtrariat̃ deo. ⁊
hoc ꝑmo. ex toto corde. ex tota volunta
te quantũ põt. ⁊ meliori mõ quo põt. cõ
tinue ⁊ indesinẽter et fortiter. ita ꝙ eadeꝫ
est obligatio de odio et de amore. Et q̇a
nulla creatura iniq̃tum est creatura ẽ cõ
tra deum. ideo hõ nõ debet habere odio
aliquã creaturã. Sed sicut homo ꝑmo
debet amare deũ. ita ꝑmo debet odire id
quod ꝑmo est cõtra deũ. Et quia id qd̃
ꝑmo est ꝯtra deũ. ⁊ inimicat̃ deo ꝑmo.
et ꝑmo ẽ rebelle deo est ꝓpria voluntas
et ꝓpriꝰ amor et ꝑuatus: vt iã ꝓbatũ est
nõ iniq̃tũ amor nec iniq̃tũ volũtas. sed
iniq̃tum ꝓpria voluntas. ideo sequit̃ ꝙ
om̃is homo ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter ⁊ supra
om̃ia ex toto corde quantũ poterit forti
ter. ꝯtinue. indesinẽter. obligat̃ ⁊ debꝫ d̉
iure nature odire ꝓpriã volũtatẽ iniquã
tum ꝓpria est. et priuatũ amorẽ iniq̃tuꝫ
priuatꝰ est. Et sicut quia ꝑmo homo te/
net̃ amare deũ. ⁊ ꝯsequẽter om̃ia que dei
sunt. ita qꝛ ꝑmo debet odire ꝓpriã vo/
luntatẽ. ita om̃ia debet odire q̃ sequunt̃
ex ꝓpria voluntate. et colligant̃ cũ ea. et
oriunt̃ ab ea. Et qꝛ amor ꝓprij̃ honoris
et ꝓprie laudis ⁊ excellẽtie sequunt̃ ꝓpri
am voluntatẽ. et etiã delectatõis carna/
lis. ideo homo debet habere odio ꝓpri/
um honorẽ. ꝓpriam laudẽ. ꝓpriaꝫ excel
lentiã. et etiã delectationẽ carnalẽ Et qꝛ
ad ista sequunt̃ auaricia. inuidia. ira. ac
cidia. iõ homo tenet̃ de iure nature odi/
re om̃ia ista. Itẽ sicut ex vno amore seq̃
bant̃ multi amores. ita ex vno odio seq̃n
tur multa odia. Itẽ qꝛ ex ꝓpria volũta/
te sequit̃ ꝯtemptꝰ dei. vituperiũ. dedecꝰ
dei. offensa dei. iniuria dei. ideo obliga/
tur et tenet̃ odire quantuꝫ potest cõtem/
ptũ dei. ⁊ omnẽ offensaꝫ ⁊ iniuriã dei. et
vituperiuꝫ dei. Itẽ sicut homo obligat̃
ĩmediate post deũ suam imaginẽ viuaꝫ
amare. ita etiã obligat̃ odire quicq̇d est
contra imagineꝫ dei viuã. ⁊ quicq̇d ini/
micat̃ ei. et turpat et destruit eã. Item si
cut quilibet homo debet et tenet̃ amare
omnẽ aliũ hominẽ sicut seip̃m. ita debet

Naturaliter tenemur odire ꝯtraria deo.

Titu. clxiij.

Propa volũtas ꝑmo odiẽda ẽ.

Proprius honor secũdo ẽ odiendus

Tercio ꝯtẽptus dei ẽ odiendus

odire quicq̃d ẽ ꝯtra aliũ hoiem. sicut q̃c
quid ẽ cõtra seipsum. Itẽ sicut quilibet
homo dz amare seipm quia est dei. et est
imago dei. ita debet odire quicq̃d ẽ con
tra seipsum eo qz est cõtra deũ. z qz ẽ con
tra seipm inq̃ztũ dei est. z inq̃ztũ dei ima
go est.

De natura et viribus z ꝓprietatibus odij. et de fructu eius.

Titulus.clxxi.

Sicut etiã principalis fortitudo et ꝓprietas
amoris ẽ. ꝙ vnit amantẽ cuz
amato. z imarat z ꝯuertit. ita pncipalis
fortitudo odij ẽ. ꝙ diuidit. sepat. elõgat
odiẽtẽ a re quã habet odio. Et sicut oĩs
vnitas. omnis vnio. omnis ꝓpinq̃tio ho/
mĩs sit p amorẽ z nõ aliter. z sicut quan
to magis amatᷓ aliq̃ res. fit magis vnio.
ita quãto magis habetᷓ odio. fit magis
diuisio z elõgatio. Sic ǧ elõgatio z di/
stãtia et diuisio voluntaria ab aliq̃ re nõ
est nisi odiũ. Et ideo tunc volũtas est p
fecte elõgata. qñ habet ꝑfectũ odiũ. Et
sicut amor trãsformat amantẽ i rẽ ama/
tã. ita ꝙ volũtas recipit formã rei ama/
te. ita odiũ expoliat volũtatem a forma
rei exose. z hoc est verũ qñ amor rei ꝯtra/
rie est pmᵘ et habetᷓ. Itẽ sicut amor non
põt cogi nec violẽtari. imo vadit libere.
volũtarie quocũq3 vadit. ita odium nõ
põt cogi. imo volũtarie vadit. Preterea
etiã sicut tantũ se extẽdit amor. quantuz
se extẽdit res pmo amata. ita tantũ se ex
tẽdit odiũ q̃ntũ se extẽdit res pmo exosa

De duobꝫ odijs sicut de duobꝫ amoribus.

Titulus.clxxij.

Sicut etiã sunt duo amores pri/
mi et pncipales. ita etiã sũt duo
odia pma et principalia eis con
traria. Sicut eñ ẽ amor dei et amor sui
Odiuz dei z sui ipsius.
ipsius seu amor ꝓprie volũtatis. ita eti/
am est odiũ dei. z odiũ suiꝑpsius seu odi
um ꝓprie voluntatis. ita ꝙ q̃libet amor
habet suum ꝓprium odiuz sibi opposi/
tum. Et sicut duo primi amores sũt in/
ter se inimici capitales. cõtrarij z aduer
sarij. et non pñt esse insimul. ita ista duo
odia sunt intᷓ se capitalia inimica. aduer
saria z cõtraria. Et ideo amor dei et od i
um dei opponuntᷓ inter se. z amor suiꝑp
sius et odiũ suiꝑpsius opponuntᷓ etiã. et
odiũ dei et odiũ suiꝑpsiᵘ etiã opponuntᷓ
Et ideo amor dei et odiuz suiꝑpsius seu
ꝓprie volũtatis cõueniũt. et amor suiꝑp
sius et odiũ dei etiã ꝯueniũt z simul sta
repñt. Et possumus dicere ꝙ amor dei
et odiuz dei opponuntᷓ cõtradictorie. et
amor suiꝑpsius et odiũ suiꝑpsius etiam
opponũtur contradictorie. Sed amor
dei z amor suiꝑpsius contrarie opponũ
tur. et odiũ dei et odiũ suiꝑpsius subcon
trarie. Sed odiũ suiꝑpsius et amor dei
subalternãtur. etiã amor suiꝑpsius z odi
um dei subalternãtur. Ergo ad amorez
suiꝑpsius seu ꝓprie volũtatis sequitᷓ odi
um dei. z ad amorez sequitᷓ odiũ suiꝑpsi/
us seu ꝓprie volũtatis. Et amor dei fu/
gat totaliter odiũ dei. z amor ꝓprius fu
gat etiã odiũ suiꝑpsius. Et q̃ recedit ab
amore suiꝑpsius vadit ad amorẽ dei. nec
põt ire alibi. sicut q̃ recedit a frigiditate
vadit ad caliditatẽ. nec põt ire alibi Si
militer qui recedit ab amore dei. necesse
est ꝙ veniat ad amorẽ suiꝑpsiᵘ seu puatũ
amorẽ. nec põt venire ad aliũ locũ. sicut
qui recedit a caliditate. necesse ẽ ꝙ veni/
at ad frigiditatez. Et silr ẽ de odio. qz q̃
recedit ab odio sue ꝓprie voluntatis. sta
tim vadit ad odiuz dei. et qui recedit ab
odio dei. statim vadit ad odiũ suiꝑpsius
Et sic ipsa volũtas q̃ currit z ambulat.
et vadit et venit. vel stat vel quiescit. ne/
cesse est ꝙ vel vadat ad amorez dei. et ad
odiũ suiꝑpsius. vel ad amorẽ suiꝑpsius z
ad odiũ dei. Et necesse est ꝙ subsistet vel
quiescat. maneat. habitet i istis. quia nõ
põt habitare extra illa. vel de vno ad ali
ud moueatᷓ z ambulet. nec põt exire nec
ãbulare extra ista. sicut aq̃ de frigiditate
ad caliditatẽ. z ecõuerso. Sed ẽ drñtia
in ista ambulatõe. q̃a sicut aq̃ p se currit
ad frigiditatẽ. z p se quiescit. z habitat i
illa. et hoc sine adiutorio alteriᵘ. et ad ca
liditatem nõ põt currere. nec venire. nec
ibi manere p se nisi cũ adiutorio alteriᵘ.
ita volũtas p se currit z venit ad amorẽ
suiꝑpsiᵘ. et p se i illo q̃escit et habitat sine
adiutorio alteriᵘ. sed ad amorẽ dei nõ pt
currere nec venire. nec ibi manere p se ni

si cū adiutorio alteriꝰ. Et potes facere compatione de aqua ad voluntatē. ⁊ de caliditate et frigiditate ad amorē dei et suipsius. Exerce ergo te.

De fructibꝫ amoris qui oriunt ex isto duplici odio. Titulus. clxxiij.

Et qm̄ amor tenet ꝑncipalitatē et ꝑmitatē odij. semꝑ em̄ amor ē ꝑncipal' et primus. ⁊ ex amore orit odiū. ideo em̄ habeo odiū alicuius rei. q2 amo aliq̄d. et ido q̄a sūt duo amores ita sunt duo odia. et q̄libet amor ipsorꝫ duorū respicit duo odia. q2 vnuꝫ respicit aliud tanq̄ oppositū ⁊ inimicum suū. et aliud tanq̄ suū amicū ⁊ sibi ꝯuenīēs. Et amor dei respicit odiū dei tanq̄ suū oppositū. et respicit odiū suipsiꝰ seu ꝓprie volūtatis tanq̄ amicū. Et silr est de amore suipsius qui respicit odiuꝫ suipsius tanq̄ oppositū. et odium dei tanq̄ amicū. Et ideo sicut amor dei est optimꝰ. ordinatꝰ. iustus. et sic d̓ ceteris ꝓprietatibꝫ iā dictis. ita odiū dei qd̓ est oppositū est pessimū. inordinatuꝫ. iniustū. et sic de alijs ꝯditionibꝫ oppositis. Et silr sequit q̄ odiū ꝓprie volūtatis ē bonū ordīatū. iustū. et sic de alijs. sicut amor dei cū quo conuenit. Et silr amor suipsius est pessimus. inordinatissimꝰ et sic de alijs. ideo sequit q̄ odiū suipsius est ordinatū bonū ⁊c̄. q̄a ei opponit. et sic vnū odiū est bonū et aliud malum.

Odiuꝫ bonū et malū

Quia ergo ex amore orit odiū. et bonuꝫ odiū orit ex bono amore. et malū ex malo amore. possumus dicere q̄ fructus illi qui sequunt ex bono amore. sequūtur ex bono odio. et illi fructꝰ qui sequūt ex malo amore sequunt ex malo odio. sꝫ tn̄ principaliter ratiōe amoris. quia odiuꝫ sequit amorem. Et sic de odio sue ꝓprie volūtatis sequunt fructꝰ qui sequunt ex amore dei. ⁊ priuant fructꝰ q̄ sequunt ex amore ꝓprio et om̄ia mala sua. ⁊ d̓ odio dei oriunt om̄es pessimi fructus qui sequebant ex amore ꝓprio. et priuant omnes boni fructus qui oriebant ex amore dei. Et hec sufficiant que sunt de amore et odio. et de ꝑmo debito obligationis quod est debitū amoris dei.

Sequunt alia debita que deo debentur. que hō debet et obligat dare et reddere deo vltra amorē. Et ꝑmo ī generali. et postea in speciali de quolibet.

Titulus. clxxiiij.

Quoniam tractatuꝫ est autē cum dei adiutorio de ꝑncipali et ꝑmo debito obligatiōis naturalis qd̓ hō debet dare deo de iure naturali. s. de ipso amore. et visum ē q̄liter ipsa obligatio ⁊ debitū et solutio debiti. s. dare amorē deo. totū redūdat in maximū bonū hoīs. imo hoc est totū bonū hoīs inq̄ntū hō est. q2 ꝯuertit hoīem in deū. et dat gaudiuꝫ infinitū. ideo q̄a tantū bonū sequit homi si det sibi amorē. debet hō ꝯtinue inq̄rere et inuestigare ī seipso si hꝫ aliq̄d aliud in se qd̓ possit dare qd̓ ꝯueniat deo. qm̄ sicut de amore sequit maximꝰ fructꝰ hoī et maximū bonū. ita de oībꝫ alijs q̄ dabit deo sequet maximꝰ fructꝰ ⁊ maximū bonū homini. Et sicut si hō nō dat deo amorē. sequit īfinitū damnū ⁊ malū homi. ita si nō dederit deo alia q̄ dꝫ ei dare. sequet infinitū damnū ⁊ malū homini. Et ista vtilitas. iste fructus. istud bonū maximū. ⁊ vitatio mali tāti debēt inclinare hoīem. vt det oīa q̄ poterit deo. Et nō solū hec debēt inclinare hoīeꝫ vt det deo oīa q̄ poterit. sed etiā fortissima obligatio iā ꝓbata. q̄a ꝟtute illiꝰ oīa q̄ pōt dare debet deo. Vn̄. q2 hō ē opus dei. et deus est suus opifex et suus artifex. qui eum totū fecit cū nō esset. et homo est factura dei et creatura. et nō solū hoc. sed et ꝓpter ipsum fecit deus om̄ia alia opera et alias creaturas. ido quicq̄d hō habet ⁊ quicq̄d pōt totū accipit a deo. ⁊ iō totū debꝫ suo artifici. ⁊ tātū obligat hō deo q̄ntū opꝰ suo artifici. ⁊ magis adhuc. q2 deꝰ totū fecit et ipm hoīem ⁊ oīa alia. Et q̄a opꝰ dꝫ amare suū artificē. ⁊ timere et laudare et honorare si pōt h̄ facere. ideo cū hō sit opꝰ dei viuū. ⁊ possit amare. timere. laudare. honorare ⁊ glificare. dꝫ oīa ista dare deo. et nulli alteri dꝫ ista dare. quia nulli aliq̄d debet nisi deo. cui totum se debꝫ. ¶ Vt aūt hō clare cognoscat q̄ sunt illa specialiter q̄ debet facere

Oīa debemus dō dare

deo. debet cogitare in seipso. ꝙ quicq̄d
hꝫ opus aliqđ. totum posuit ⁊ ordīauit
artifex ꝑpter aliq̄d. ⁊ nō ī vanuꝫ. ⁊ nihil
posuit frustra. ⁊ ꝙ ille qui facit opꝰ vł fi
eri facit ꝑpter seip̄m facit vt ei seruiat in
aliquo. et ſm ꝙ seruitiū exigit ⁊ requirit
taliter fit ⁊ disponit opus. Et idō aliter
fit domꝰ. aliter gladius. aliter serra. aliť
clauis. Et q̄a homo cognoscit se eē opꝰ
dei factū ab ipso solo. pōt cognoscere ꝙ
quicq̄d posuit deus plus ī homīe q̄ꝫ in
alijs rebꝫ. ꝙ totū posuit ꝑpter seruitiuꝫ
suū. s. vt de hoc seruiat ei principaliter ⁊
nō inuanū. ⁊ ꝙ quicq̄d hꝫ totū habet ꝑ
pter suuꝫ artificē. ita ꝙ sicut quicq̄d ha-
bēt res alie. q2 facte sunt ꝑpter hominēꝫ
habēt ꝑpter hoīem. ita ꝙ quicq̄d habꝫ
hō vltra alia opera facta habet ꝑpter de
um. et vt de hoc seruiat deo īmediate. q2
inter deū et hominē nullū est mediū. Et
ideo q̄a hō habet liberꝝ arbitriū. s. intelle
ctū et voluntatē. cū quo pōt intelligere.
velle. amare. timere. honorare. gr̄as red
dere. cognoscere bn̄ficia laudare ⁊ hono
rare. adorare. orāre. depc̄ari. supplicare.
credere. cōfidere. magnificare. gl'ificare.
bn̄dicere. gaudere. letari ⁊ exultare. ⁊ alie
res nō habēt oīa ista. nec habēt cuꝫ q̄
possent hec facere. seq̄ť ꝙ hō habet om-
nia ista ꝑpter deū imediate. vt cuꝫ istis
seruiat deo. ⁊ oīa ista applicet deo facto
ri suo. et oīa reddat ei. Quid em̄ debet
cognoscere ipsum opus factū nisi facto
rē suum postq̄ꝫ potest et habet cuꝫ quo:
Ad quid datū ē sibi a factore suo vt hoc
possit facere nisi vt ipsum cognoscat:
Quid debet amare opus factū. quid de
bet velle nisi suum factorē postq̄ꝫ potest
et habet cuꝫ quo: Ad quid dedisset sibi
hoc nisi vt amaret ipsum: Cui debet da
re amorē opus nisi factori suo: Quid de
bet aliud timere opus factuꝫ nisi facto-
rem suum. postq̄ꝫ cognoscit ipsuꝫ. et ha-
bet cū quo potest timere: Ad quid datū
eēt sibi vt possit timere. nisi vt timeret ip
sum: Quē debet honorare opus factuꝫ
de nihilo. nisi factorē suuꝫ postq̄ꝫ potest
et scit: Cui dabit honorē ⁊ reuerentiam
nisi factori suo: Quem aliū debet adora
re opus nisi opificeꝫ postq̄ꝫ potest: Cui

Liberū arbitrium tenemur deo dare.

debet supplicare. cui debꝫ curuare genu
opus factum de nihilo nisi factori suo:
Quē debet orare. quē debet depc̄ari nisi
factorē suuꝫ postq̄ꝫ pōt: Cui debet gr̄as
reddere opꝰ totaliter factū de nō esse. ni-
si factori suo postq̄ꝫ scit ⁊ pōt: Cui totū
se debet opꝰ nisi factori: Cui obligať ni-
si factori suo: Queꝫ debet amare. quē dꝫ
glorificare. quē dꝫ magnificare. quē bn̄-
dicere ip̄m opꝰ nisi suū opificē: Cui de-
bet dare laudē et gloriā et honorē. nisi fa
ctori suo postq̄ꝫ pōt: Cui ip̄m opus fa-
ctū de nihilo debet credere. ⁊ in q̄ dꝫ spa
re. in q̄ dꝫ ꝯfidere. nisi in factore suo: De
quo dꝫ letari ⁊ gaudere ⁊ exultare opus.
nisi deo suo artifice: In q̄ dꝫ ꝯplacere. i
quo debet consolari. nisi in suo factore:
Quātū obligať opꝰ factū đ nihilo facto
ri suo. qui fecit ip̄m ⁊ viuū. ⁊ ꝙ possit co
gnoscere suū factoreꝫ: Que dignitas est
ista. q2 opꝰ possit coḡscere suū opificeꝫ:
Quātum obligať opꝰ factori suo q̄ fecit
ip̄m. cū nihil eēt simile sibi. cui dedit su-
am imaginē viuentē. intellligētē. cogno
scētē. ⁊ amātē et memorātē. cui dedit iex
terminabilē libertatē. cui dedit vt possit
seip̄m mouere. ⁊ đ vno loco ad aliū ꝑ se
ābulare: Quātū obligať opꝰ istđ facto-
ri suo. q̄ fecit ip̄m maiꝰ. excellētiꝰ. digniꝰ
altiꝰ. nobiliꝰ. ⁊ supiꝰ oībꝫ alijs opibꝫ su-
is. q̄ ip̄m magnificauit. nobilitauit sup
oīa alia opa sua. cui soli ⁊ n̄ alijs suā ima
ginē viuā dedit. sup̄ qđ nullū aliud opꝰ
posuit. q̄ fecit ipm dn̄m alioꝝ opm suo
rū. ꝑpť qđ fecit et ordīauit oīa opa sua.
⁊ ip̄m ꝑpter nullū aliud opꝰ fecit. nec ad
aliud ordinauit nisi ad seip̄m īmediate:
Quātū obligať illđ opꝰ factori suo. q̄ fe-
cit ip̄m solū. ⁊ nō alia opa. ⁊ ordīauit ad
hoc. s. vt ineternū maneat secū. et secum
habitet. ⁊ cū eo habeat eťnū gaudiū. eť-
nā leticiā cū eo. ⁊ viuat ineternū ī sua so
cietate. vt et sibi cōmunicet bona sua. se
ipsum. et quicq̄d habet: Quantū obli-
gať opus illud factori suo. cui soli et nō
alijs voluit dare nomē filij. ⁊ ip̄m filiuꝫ
appellare. ⁊ noīe suo nominari. et seip̄m
patrē eius vocari. cum nō sit de natura
sua. sed de nihilo factuꝫ: Ecce ergo et eo
quia homo est opꝰ dei factū de nihilo. ⁊

cognoscit se esse opus dei. potest clarissime cognoscere quantū obligat̄ deo. et qꝛ oīa q̃ pōt debet factori suo deo dare ⁊ facere. ⁊ ꝙ ꝑpter ipm habet oīa.

Q homo ex his que habet in seipso vltra alias creaturas ⁊ ex ꝓpriis cōditionibus pōt arguere ꝯditiones ⁊ ꝓprietates quas habet deus factor suus.

Titulus. clxxv.

Quia ergo imediate hō est ꝓpter deū. ⁊ oīa q̃ habet. habet propter deū. ⁊ inter deū ⁊ hominē nullū est mediū. ideo inter deū et hominē erit correspōdentia ꝓportionalis. vt deus correspōdeat homī iuxta suas cōditōes ꝓportionabiliter. Vñ homo potest arguere ꝑ suas ꝯditiones quas habet inq̄ʒtum homo. quas ꝯditōes nō habēt alie res correspōdētes ī deo factore suo. Ideo pōt hō arguere. ꝙ quia ipse pōt amare. deus ē amandus. et qꝛ pōt cognoscere ⁊ ītelligere ꝙ deus ē cognoscēdus ⁊ intelligibilis. ⁊ qꝛ hō pōt timere. deus est timēdus. ⁊ qꝛ pōt honorare de⁹ est honorādus. et qꝛ pōt adorare. deus est adorādus. ⁊ qꝛ potest orare. deus est orandus. ⁊ quia potest deꝑcari deus est deꝑcādus. et quia pōt supplicare. deus est supplicādus. Et qꝛ potest laudare. glorificare et benedicere. deus est laudādus. glorificādus et benedicendus. Et quia homo pōt cognoscere bn̄ficia. deus est bn̄ficiorū largitor. et quia potest admirari. de⁹ ē admirabilis factor. Et q̇a potest credere. deus est credend⁹ et quia potest sperare in ipso est sperandū. Et quia homo potest cōfidere ī deo est ꝯfidendū. ⁊ deus est fidelis. ⁊ q̇a potest delectari. deus ē delectabilis. Et q̇a homo querit semꝑ veritatē. ideo deus ē verax. et quia semꝑ desiderat bonū. iđo deus est bonus. Et quia homo potest ī infinitū petere. ideo deus potest in infinitū dare. Et quia homo potest in infinitū desiderare. de⁹ potest in infinitū satiare. Et quia homo potest bn̄facere. deus potest ipsum remunerare. Et q̇a homo pōt peccare et malefacere. deus potest ipsum punire. Et quia homo potest cadere. deus pōt leuare ipsum. Et quia homo pōt esse reus. deus potest esse iudex. Et q̇a homo pōt veniā postulare. deus pōt ei ꝑcere. Et quia homo potest esse infirmus. deus pōt ipm sanare. Et qꝛ homo est miserabilis. deus est misericors. Et q̇a homo est debilis ⁊ fragilis. deus est fortis. Et sic de ꝯditōnibꝫ ipsius homīs possum⁹ ꝓportionabiliter arguere ꝑ correspōdentiā ꝯditōes dei. ecōuerso ex cōditiōibꝫ dei possumus arguere ad hominē. vt qꝛ deus est ꝑmo amādus. ideo homo debet ipsum ꝑmo amare. et ei ꝑmo debet̄ amor. Et quia de⁹ est ꝑmo et solū timēdus. ideo homo debet ipsum ꝑmo et solū timere. et ei debet̄ ꝑmo timor. Et quia deus est ꝑmo ⁊ soluʒ honorād⁹. ideo hō debet ipm ꝑmo honorare. et ei debet̄ ꝑmo honor. Et sic de aliis ꝯditionibꝫ. Et quodāmodo est simile de aīa ad corpus ⁊ econuerso. sicut de hoīe ad deū. qꝛ sicut sibi adinuicē correspōdēt aīa ⁊ corp⁹. ita deus ⁊ hō. Vñ qꝛ corpus hʒ oculos. ideo aīa habet virtutē vidēdi. Et qꝛ corp⁹ habet aures. iđ aīa habet potestatē audiēdi. Et qꝛ corpus habet nasum. ideo aīa habet ꝟtutē odorādi. Et qꝛ corpus hʒ pedes. aīa hʒ ꝟtutē ambulādi. Et sic de aliis. Et ecōuerso possum⁹ arguere đ aīa ad corpus.

Q licet quodlibet debitū deo debeatur ꝟtute amoris. tñ qđlibet ꝑ se hʒ suaʒ ꝓpriā rōem specialē quare dʒ deo dari.

Titulus. clxxvi.

Quāuis autem oīa et vniuersa debita que homo debet deo debeant̄ ꝟtute ꝑmi et principalis debiti. s. ratōne amoris. quia oīa sunt obligata ⁊ ꝯnexa cū amore. ⁊ oīa seqnt̄ amorē. ⁊ oīa sunt inclusa ī amore. ⁊ ideo cui hō debet totū amorē ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter. illi etiā debet totū timorē ꝑmo ⁊ totaliter. ⁊ illi etiaʒ dʒ totū honorē ꝑmo et totalit̄ ⁊ quātuʒ pōt. illi etiā dʒ oēm laudē. oēm obediētiā. omnē fidē. et quicq̄d dare pōt et deo cōuenit. Vñ oīa ista dātur et donabilia sunt. s. amor. timor. honor. laus. gl'ia ⁊ obediētia. fides. spes et ꝯfidētia. ⁊ deo cōueniūt. ergo cuʒ amor sit ꝑmū donū. ⁊ in ipso sunt oīa dona. sequit̄ ꝙ cui debet hō ipm amorē. dʒ oīa

Deus ē amād⁹ Cognoscēdus Timendus. Laudādus.

Oĩa de bēꝫ deo sub sua rõne.

ista.qꝛ hõ vni solũ obligaꝫ et totũ debet
illi. Et tñ vnũqδqꝫ istoꝝ debitoꝝ debeꝫ
deo ꝑ suã ꝓpriã rõem specialē. Et ꝑ ali/
am rõem ĩ speciali deo debeꝫ amoꝛ. et ꝑ
aliã timoꝛ.⁊ ꝑ aliaꝫ honoꝛ.⁊ sic de aliĳs.
Quia cm̃ sũt distincta ⁊ diuersa dona ĩ/
ter se.et vnũ nõ est aliud. ĩdo sub vna ra
tione debet dari vnũ.⁊ sub alia rõne ali/
ud. Unde amoꝛ nõ est timoꝛ nec honoꝛ
nec timoꝛ ē honoꝛ.nec põt dari amoꝛ si/
ne timoꝛe ⁊ honoꝛe.nec timoꝛ sine hono
re et ecõuerso. Quãuis ğ oĩa debeantur

Deus ē amãdꝰ.

deo.tñ sub distinctis rõibꝫ. Uñ deus ē
ꝓmo amãdus.qꝛ ē ꝓmo bonꝰ ⁊ summe
bonꝰ.⁊ solꝰ bonus .qꝛ nihil ē bonuꝫ nisi
ꝑ ipm̃.⁊ ab ipso.⁊ eo mõ quo ē bonus ē
amãdus.⁊ qꝛ ē sũme bonꝰ ē sũme amã/
dus qꝛ ē purissime bonus est purissime
amãdus.⁊ qꝛ ĩ infinitũ ē bonꝰ ĩ infinitũ
ē amãdus.qꝛ nihil ē bonũ nisi ꝓpter ip/
sum.nihil ē amãdũ nisi ꝓpter ipm̃. Iteꝫ
deꝰ debet ꝓmo amari ab hoĩe.qa deꝰ ip/
sum ꝓmo amauit.⁊ ꝓpter dona et bñfi/
cia q̃ illi dedit.qꝛ totũ quod habꝫ ille de

Timendus.

dit.et ab eo accepit et seipm̃ . Propterea
deus ē timēdꝰ ⁊ ei debeꝫ timoꝛ .qꝛ ē dñs
oĩpotēs.et eo mõ quo ē dñs est timen
dus.et eo modo debeꝫ ei timoꝛ. Et ideo
quia ē oĩpotēs deus.⁊ infinitꝰ.⁊ sum
mus.ideo debeꝫ ei summꝰ timoꝛ ⁊ infini
tus.⁊ ē ĩ infinitũ timēdus. Et qꝛ est pri/
mo dñs.ideo ei debeꝫ soli timoꝛ.⁊ solus
ē timēdus. Et qꝛ verissime ē dñs. veris/
sime ē timēdus. Et qꝛ semꝑ ē dñs. sem/
per est timendus Et quia solus est dñs
hoĩs ⁊ nullus alius.ideo dꝫ timeri ab

Honorãdus

hoĩe solꝰ. Preterea deo debeꝫ honoꝛ et ē
honoꝛãdus.qꝛ ē ꝓmꝰ et qꝛ ꝓncipiũ.⁊ q̃a
maioꝛ.et eo mõ quo est primꝰ ⁊ maioꝛ et
ꝓncipiũ. ē honoꝛãdꝰ. Et qꝛ ē ꝓmũ prin
cipiũ ⁊ ꝓmo.ideo ꝓmo honoꝛãdus ē.et
ei debeꝫ ꝓmo honoꝛ. Et qꝛ ipse solus est
ꝓncipium ꝑ se.⁊ nihil ē ꝓncipiũ ꝑ se nisi
deꝰ.iõ ꝓpꝛie solus est honoꝛãdus ꝑ se.⁊
nihil est honoꝛandũ ꝑ se nisi ipse. ⁊ quic
q̃d honoꝛandũ est. est honoꝛãdũ ꝓpter
ipm̃.et quicq̃d est ꝓncipiũ.est ꝓncipiuꝫ
ꝓpter ipm̃. Et qꝛ est summũ ⁊ infinituꝫ
ꝓncipiũ.ideo summe ⁊ infinite honoꝛã
dus est. Et qꝛ est verissime ꝓncipiũ.iδo
verissime est honoꝛãdus . Et quia est ꝓ
mũ ꝓncipiuꝫ hoĩs.ideo ab hoĩe de/
bet ꝓmo honoꝛari ⁊ dari honoꝛ . Item

Et obediendũ

deo debeꝫ obediētia.quia ē supioꝛ. et eo
mõ quo est supioꝛ.est ei obediendũ. Itē

Laudãdus.

deus est laudãdus ⁊ gloꝛificãdus.quia
ē operarius et artifex seu opifex.⁊ eo mo
do quo est operarius seu artifex. est lau/
dãdus ⁊ gloꝛificãdus . Et ideo quia est
summus et optimus et sapiētissimus et
pꝛimus et solus operarius et artifex. iõ
solus et summe et ꝓmo est laudãdus et
gloꝛificãdus.⁊ ei debeꝫ laus et gloꝛia ꝓ
mo. Et quia est operarius et artifex ho
minis.ideo ab hoĩe est laudãdus . Iteꝫ

Credendus.

deus est credendus.⁊ ei debetur fides ⁊
credulitas. quia est verus et nõ mēdax.
et eo modo quo ē verus.eo modo debeꝫ
ei et fides. Et ideo quia ē ꝓmo verus et
ꝑfecte verus.et est ꝓma veritas. ideo de
beꝫ ei pꝛimo et ꝑ se fides.⁊ quia est sum
me verus.ideo debeꝫ ei summa fides et
credulitas . Et quia ĩ infinitũ elõgatur
a mēdacio.quia nõ potest fallere nec fal
li.ideo in infinitũ debet ei credi. Prete/
rea deo debeꝫ cõfidentia.quia ē fidelis.
⁊ eo modo quo ē fidelis.ei debeꝫ cõfidē

Sperandus.

tia.⁊ in eo confidendũ est. Itē deo debe
tur spes.⁊ in eo speranduꝫ ē.quia potēs
et volens ⁊ sciens iuuare et saluare ⁊ da/
re.et eo modo debeꝫ ei spes quo modo ē
potens.et eo modo est in eo speranduꝫ.
Et quia solus est potens.et nullus aliꝰ.
et pꝛimo potens et summe potēs .ideo
in eo est pꝛimo et solũ et summe speran/
dũ. Et sic δ oĩbus. Sic ergo alia ra
tione est deus amãdus.alia rõne timen
dus .alia rõne honoꝛãdus.et sic de aliĳs
Et quia ĩ ipso sunt oĩes ratõ es iste di/
cte.ideo sibi soli debet dare homo oĩa
ista et ꝓmo. Nõ ergo sufficit homini da
re solũ amoꝛē.nisi etiã det timoꝛē et ho/
noꝛē.laudem et gloꝛiam.fidem. spem et
obedientiã ⁊ confidentiã.quia oĩa de
benꝫ ei sicut amoꝛ. Sed pꝛimo et prin/
cipaliter amoꝛ. quia in hoc coꝛrespõdet
deo de simili.q̃a deꝰ amoꝛ est et dat amo
rem.sed nõ honoꝛ ⁊ timoꝛ. ⁊ sic de aliĳs.
Et ideo pꝛincipalissimũ qδ ei debeꝫ est
amoꝛ.sed non vult solũ amoꝛē. sed vult

ip̄m sociatū cū alijs. s. timore ꝛ honore.
et sic de alijs. quia talit̄ ei debet̄.

Q, q̄uis sint multe sp̄ales rōnes q̄re
oīa p̄dicta debēt dari deo ab hoīe. tamē
vna pōt eē rō generalꝰ ex pte dei. ꝛ alia ex
parte homis. Titulus. clxxvij.

Q Voni. ā oēs p̄dicte rōes pn̄t cō-
cludi i vna rōne ex pte dei. ꝛ alia
ex pte hoīs. idō possumꝰ ducere
oēs ad duas generales ratōes. Iste aūt
due rōes sūt opꝰ ꝛ factor. Vn̄ oīa debēt
deo ab hoīe. qꝛ deꝰ ē factor eius. ꝛ oīa dꝫ
hō dare deo. qꝛ ē opꝰ eiꝰ. Et eo mō q̄ deꝰ
ē factor hoīs. et hō ē opꝰ suū. eo ei debēt
dari. ꝛ hō dꝫ dare dō. Et idō amor. timor
honor. laus et glia. fides. spes. fiducia.
ꝯfidētia. obediētia. debent deo ab hoīe.
qꝛ hō ē opꝰ suū. ꝛ deꝰ est factor eius. Vn̄
hō debet amare deū. qꝛ ē opꝰ eiꝰ. ꝛ deꝰ est
factor suꝰ. Hō dꝫ honorare deū. quia ē
opꝰ eius. Hō dꝫ laudare deū. qꝛ ē opus
eiꝰ. Et q̄a deꝰ ē factor hoīs. ꝛ hō ē opus
eiꝰ. idō dꝫ ei sūme obedire. Et sic de alijs.
Vn̄ qꝛ deꝰ ē factor hoīs. ꝛ hō ē opꝰ suū.
ideo amat ip̄m hoīem. qꝛ factor amat su-
um opꝰ. et ipsi dat sua bn̄ficia. Quia de-
us ē factor hoīs. idō deꝰ ē dn̄s eiꝰ. Et q̄a
deꝰ ē factor hoīs. idō ē p̄ncipiū homis. et
qꝛ ē factor hoīs. ideo nō decipit nec fal-
lit hoīem. sed semꝑ dicit ei veritatē. qꝛ fa-
ctor nō decipit opꝰ suū. ꝛ q̄a ē factor ho-
mis. ē homī fidelis. ꝛ q̄a ē hoīs factor.
idō nescit deficere homī. q̄a factor nō defi-
cit opi suo. Et sic de alijs. Quia igit̄ hō
ē opꝰ dei. ꝛ solus se cognoscit opꝰ dei esse
ꝛ factū a deo. ꝛ alia oꝑa nō cognoscūt se
esse oꝑa dei. nec esse facta a deo. et etiā so-
lus homo cognoscit se eē obligatū deo.
et solus cognoscit quid debet opus fa-
ctori suo. ꝛ cognoscit ꝙ oīa p̄dicta debꝫ
opus suo factori. Et qꝛ pōt dare oīa p̄-
dicta. ideo debet ꝛ obligat̄ dare oīa p̄di-
cta deo. Cōiunge oīa ista simul. Hō co-
gnoscit se eē opus dei. et cognoscit quid
debet opꝰ factori suo. ꝛ homo cognoscit
se esse seruū dei ꝛ subditū. ꝛ cognoscit q̄c
quid debet seruus dn̄o suo facere. et co-
gnoscit se om̄ia accepisse a deo. ꝛ cogno-
scit q̄d debet facere recipiēs danti. et hō
cognoscit se posse dare ꝛ habere oīa que
dꝫ dare. Ex istis omnibꝫ sequit̄ ꝙ hō de-
bet dare om̄ia p̄dicta deo. nec excusat̄ si
nō dat. qꝛ hꝫ et pōt dare. Et sic i genera-
li ꝛ isimul manifestata sunt debita et do-
na q̄ deo debent̄. ꝛ q̄ homo dꝫ dare deo.
et obligat̄ vltra amorē dare.

Sequit̄ de istis in speciali. et p̄mo d̄
timore. Titulus. clxxviij.

Q Voniā autē dictū est ꝛ tractatū de amore *Ti. cx.*
quod est p̄mū donū et p̄muꝫ
debitū. in speciali etiā tractatū est d̄ alijs
debitis et donis in speciali. Sed tamē
quia amor est p̄mū debitū et donū. ꝛ ad
ipsum sequunt̄ om̄ia alia debita ꝛ dona
et nihil potest dici donū nisi ratōe amo-
ris. quia est p̄mū donuꝫ. ideo necessario
includit̄ amor in om̄i dono et dato. ali-
ter nō esset donū nec datuꝫ. qꝛ ipse amor
p̄mo habet nomen doni. et primū semꝑ
includit̄ in alijs. et nihil potest esse verū
donū nec datū nisi oriat̄ ab amore. ꝛ fū-
det̄ in amore. Et si amor nō est nullū do-
nū est. quia donū debet esse voluntariū
liberū. spontaneuꝫ et gratuitū. et nihil ē
tale nisi amor. Et ideo nihil est acceptū
nisi amor vl̄ ꝑpter amorē. Et ꝑpter hoc
timor. honor et obediētia ꝛc̄. que possūt
dari absq̄ꝫ amore. nō sunt acceptabilia.
quia nō sunt volūtaria. nec dulcificata.
nec mellificata cum dulcedine amoris.
que est p̄ma dulcedo. Ideo sine amore
om̄ia sunt amara. Ideo nec dans gau-
det de dando. nec recipiēs complacet in
recipiēdo. Et ꝑpter h̄ q̄ timet sine amo-
re. habet penā ꝛ tristiciā. et qui honorat
sine amore adulat̄. quia nō est honor. sꝫ
adulatio. Quia ergo ipse amor est pri-
mū donū ꝛ debitū. ideo scientia ꝛ cogni-
tio de amore est p̄ncipiū et ianua ad co-
gnoscenduꝫ om̄ia alia dona et debita. et
similis ꝓcessus est de omnibus sicut de
amore. ¶ Incipiamꝰ ergo p̄mo ab ipso *Dr̄a inṫ*
timore. Vn̄ timor differt ab amore. q̄a *timorē ꝛ*
amor ē donū liberale ꝛ spōtaneū. et ideo *amorē*
dat̄ cū delectatōe ꝛ leticia. sine fatigati-
one, sine pena. sine tristicia. sine coactio-
ne ꝛ liberalissime. sed timor solꝰ de se nō
potest dari nisi cuꝫ pena et tristicia. fati-

gatõe ⁊ coactõe. nõ spõte. nõ libere. q2 fi
est donũ volũtariũ. Et ideo nisi ꝯiũgat
cũ amore dat tristiciã. penã et desꝑatõez
Et ideo ipse timor ẽ ꝑmꝰ seruꝰ. nullã lib
tatẽ habẽs. Sed qñ ꝯiũgit cuz amore.
tũc ẽ liber. spõtaneꝰ ⁊ volũtariꝰ ⁊ libera/
tus a seruitute ⁊ manumissus. et tũc nõ
habet penaz nec tristiciã. sed gaudium.
Sic ergo amor liberat timorẽ a seruitu
te. ⁊ ponit ipm in libertatem. ⁊ hoc facit
amor bonꝰ ⁊ non amor malus. Et q̃a ti
mor de sẽ ẽ seruus ⁊ dat penã. ideo nõ de
bet multiplicari sicut amor. Vñ ex vno
timore bono nõ sequũt multi timores.
sed quãto timor ẽ melior. tãto minꝰ mul
tiplicat. Ideo ex timore dei nullꝰ aliꝰ ti/
mor orit. sed ex amore dei sequũt infini/
ti amores. Et sic amor extendit quãtuz
res amata. sed timor nõ extendit quãtũ
res que timet. q2 nihil est timenduz nisi
deus. quia creatura nullo mõ est timen/
da. Et sic drñtia est inter timorẽ ⁊ amo/
rẽ. quia timor nõ est donũ voluntariũ. ⁊
dat penã de se ⁊ tristiciaz quãdo est solꝰ.
et nõ extendit. et amor de se est volunta/
riũ donũ. ⁊ dat gaudiũ et extẽdit. Sz
etiã multũ ꝯuenit timor cũ amore. et est
optima mixtura et optima societas. q̃a
dei timor iuuat amorẽ. q2 timor vnit ⁊ li
gat voluntatẽ magis cũ deo. Et ideo ti/
mor ⁊ amor sunt due cathene. duo claui
tenẽtes voluntatẽ fixam cũ deo. ⁊ adin/
uicem se iuuant ⁊ fortificãt. Vñ q̃a cre/
atura facta est ex nihilo. et deus ẽ infini/
te potestatis. nõ esset ꝯueniens cõiũctio
creature cũ deo nisi ꝑ amorẽ et timorez.
nec aliter cõuenit creature amare deum
nec deo cõuenit alit amari. q2 apparet q̃
dã eq̃litas ⁊ nulla supioritas. nec eẽt fir/
missima vnio inter creaturã ⁊ creatorez.
Et ideo q2 timor maxie ꝯuenit cũ amo/
re. q̃a ipm ꝯfortat. fortificat. et iuuat ⁊ so
lidat. ⁊ habet virtutẽ vnitiuã. ideo post
amorẽ tractari debet de timore.

Conueniunt timor ⁊ amor.

Q, sicut duo amores sũt. ita sũt duo
timores.

Titulus.clxxix.

Quoniã aũt duo amores princi
pales iã dicti sunt radices oim
bonoꝝ ⁊ maloꝝ que ꝑtinent ad
hominẽ. ideo necesse est vt oĩa que ꝑti
nẽt ad hominẽ. diuidant in duas ꝑtes.
Et ideo necesse est ponere duos timores
sicut duos amores. Vnꝰ timor est q̃ ori
tur ex amore dei. ⁊ alius timor ẽ qui orit
ex amore suĩ ꝑsiꝰ. Et sicut se habẽt duo
amores inter se. ita ⁊ duo timores. Et iõ
timor qui orit ex amore dei. ⁊ ꝯuenit cũ
deo. bonus. sanctus et iustus ẽ. et habet
oẽs cõditiones ipsius amoris dei. Sz
timor qui orit ex amore ꝓprio. ẽ malus
iniustus et inordinatus. et habet oĩes
conditiones ꝓprij amoris. Et isti duo
timores faciunt operatões contrarias.
quia timor dei nõ multiplicat. sed sem/
per est vnus solus. quia qui timet deuz.
nihil timet aliud. quia nihil aliud est ti/
mendũ. et ideo vnit ⁊ fortificat hominẽ
cũ deo. ⁊ nullaz penã nec tristiciã dat. q2
semꝑ ꝯiũctus ẽ cũ bono amore. Sed ti
mor qui orit ex amore suĩ ꝑsiꝰ: multipli
cat i infinitũ. ⁊ plus q̃ ipe amor vñ ori
tur. immo ex vno amore oriunt infiniti
timores. Et q̃a tior de se penã dat et tri/
sticiã. nisi sit iunctꝰ cũ bono amore. idõ
quilibet timor q̃ orit ex amore suĩ ꝑsiꝰ.
dat penã ⁊ tristiciã. ⁊ iõ ad mltiplicatõz
timorꝫ sequit multiplicatio penaꝝ et tri
sticiaꝝ. Vñ ista mltiplicatõ tiorꝫ claris
sime manifestat venenositatẽ et maliciã
ipiꝰ amorꝫ ꝓprij. ⁊ quãtũ noceat habẽti
Qui eni ꝑmo amat seipz. sũme amat vi
tã suã. suũ eẽ. ⁊ ꝯsũmatõz suĩ ꝑsiꝰ. Et iõ
sũme timet ꝑdere seipm ꝑmo ⁊ suã vitã.
eo q2 põt ꝑdi. et destrui et corrũpi. q̃a est
res ꝑdibilis et destructibilis. et ipse nõ
põt ꝯseruari ꝑ seipm. ⁊ ꝑ ꝯsequẽs timet
oĩa ista q̃ pñt ꝑdere ⁊ destruere seu dimi
nuere seipm et suũ esse et suã vitaz et sibi
nocere Et ideo timet mortẽ. infirmitatẽ
et pestes. et fugit illas quãtũ põt. timet
terrã. timet aquas. aerẽ. ignem. venena.
famẽ. sitim. aialia. timet hoĩes q̃ pos/
sunt auferre vitã suã. Itẽ qui ꝑmo amat
seipsum. amat ꝑmo ꝓprium honorẽ. ꝓ/
priam famã. et suã laudẽ et excellentiaz.
et ideo timet ꝑdere honorẽ suum. suã fa
mã. et suã laudez. et timet vituperia. et ꝑ
ꝯsequẽs timet oĩa illa q̃ pñt diminuere ⁊
destruere suũ honorẽ. suã famã ⁊ suũ no
men. Itẽ q̃ ꝑmo amat seipm. amat suas

Timor malꝰ multiplicat i infinitũ

Amans seipsum oia tiet.

ꝓprias delectationes carnis. ⁊ iõ qui ti/
met eas ꝑdere timet oĩa illa que pñt de/
struere vel diminuere illas delectatões.
Ideo timet tormẽta. frigꝰ. caloꝛẽ. ama/
ritudinẽ. pauptatẽ bonoꝝ ⁊ penuriam.
Itẽ etiã quia pecunias diligit. iõ timet
eas ꝑdere. Iõ timet oĩa illa que pñt au/
ferre vel diminuere pecunias. Ecce ğ q̃/
liter timoꝛ malꝰ multiplicať in infinitũ
eo qꝛ oꝛitur de malo amoꝛe. Itẽ etiam q̇
amat ṗmo seipm amat oẽs illos q̇ sunt
ꝯiuncti secũ. vel q̇ iuuant ipm vel conso
lanť ipm. Iõ amat amicos. filios. vxo/
rem. parẽtes. ⁊ frẽs. ⁊ etiã oĩa illa que ei
seruiunt. sicut sunt domꝰ. possessiões et
aĩalia. Et ideo timet oĩa ista ꝑdere. ⁊ per
ꝯñs timet oĩa illa q̃ pñt auferre ista supͣ/
dicta oĩa vel destruere. ¶ Fundamẽtũ ğ
q̃re generãť tot timoꝛes ẽ. quia illud qꝺ
amat põt ꝑdi ⁊ destrui ⁊ auferri. ⁊ ẽ res
ꝑdibilis. Et sic amoꝛ malꝰ nõ liberat ti/
moꝛẽ a seruitute ⁊ a pena. imo ipm timo
rẽ multiplicat ⁊ penã auget. Sꝫ q̇ amat
ṗmo deũ. quia deꝰ nõ est res que põt de
strui vel auferri nec coꝛrũpi nec ꝑ violen
tiã tolli. nec aliq̇d sibi põt nocere. iõ ni/
hil aliꝺ timet. sꝫ solũ timet eũ quẽ amat.
⁊ sic amoꝛ dei nõ multiplicat timoꝛes sꝫ
habet solũ vnicũ timoꝛẽ. ⁊ ille timoꝛ cuꝫ
amoꝛe liberat ab infinitis timoꝛibꝫ ma/
lis q̇ dant penã ⁊ tristiciaꝫ. Et qꝛ timoꝛ
alicui debeť quia dñs. ⁊ ille qui timet est
tanq̃ seruꝰ. ğ sequiť ꝙ homo q̇ ṗmo nõ
timet deũ. subijciť ⁊ est seruꝰ oĩm rerum
quas timet. ⁊ ꝯstituit se seruũ oĩm illarũ
reꝝ. ⁊ ille res oĩes dñantur hoĩ. ⁊ ideo
hõ ꝯstituit se seruũ ⁊ subiectũ oĩm crea/
turaꝝ. ⁊ oĩs creatura dñatur ei. qꝛ oẽs
timet. ⁊ sic incurrit infinitas seruitutes
⁊ captiuitates ⁊ ꝑdit libertatẽ suã. Sed
qui ṗmo timet deũ. est solũ seruꝰ vnius.
⁊ solũ vnũ habet dñm qui est dñs oĩm
creaturaꝝ. Qui ğ timet deũ ṗmo quia ti
met qꝺ timendũ est. iõ habꝫ bonũ timo
rẽ. sed qui nõ timet deũ ṗmo. timet qꝺ ṗ
mo timẽdũ nõ est. quia timet creaturas
de nihilo factas. ⁊ talis timoꝛ est cõtra
naturã hoĩs inq̃ntũ hõ est. ⁊ cõtra totũ
oꝛdinẽ creaturaꝝ. quia creature sunt fa/
cte ꝓpter hominẽ ad seruiẽdũ hoĩ. ⁊ sic

Timoꝛ dei ñ mlͭiplicať

Amans seipsum oĩm ser/uus est

est oꝛdo ꝑuersus in natura. Sed timoꝛ
dei est ꝭm naturã hoĩs inq̃ntuꝫ hõ est et
ꝭm oꝛdinẽ omniũ reꝝ. ⁊ ideo nõ est ꝯtra
hoĩem. sed cõuenit hoĩ inq̃ntũ hõ est. et
ideo sꝑ ꝑficit hoĩ. Et sic apparet q̃liter
sunt duo timoꝛes. sicut duo amoꝛes.

¶ Q, sicut sunt duo timoꝛes ꝯtrarij. ita sunt duo contẽptus oppositi.

¶ Titulus. clxxx.

Et quia etiã amoꝛi opponiť odi
um. ⁊ duobꝫ amoꝛibꝫ opponũť
duo odia. ita etiaꝫ siľiter timoꝛi
opponiť contẽptꝰ. Et sicut sunt duo ti/
moꝛes ita erũt duo ꝯtẽptus. Ideo sicut
est timoꝛ dei. ita est contẽptꝰ dei. ⁊ sicut ẽ
timoꝛ creature. ita est ꝯtẽptus creature.
seu ꝯtẽptus suijp̄ius. Et ideo siľiter po
test fieri hec oppositio ⁊ cõꝑatio inť du/
os timoꝛes ⁊ duos ꝯtẽptus. sicut inter
duos amoꝛes ⁊ duo odia Vñ timoꝛ dei
⁊ timoꝛ creature seu qui oꝛiť de amoꝛe ꝓ
pꝛio sunt ꝯtrarij. ⁊ cõtemptꝰ dei ⁊ contẽ
ptus creature seu suijpsiꝰ sũt subcõtrarij
Sꝫ timoꝛ dei ⁊ ꝯtẽptꝰ dei ꝯ̄dicũt. ⁊ tĩoꝛ
creature et ꝯtẽptꝰ creature etiã contradi/
cunt. Et timoꝛ dei ⁊ ꝯtemptus creature
subalternanť. ⁊ timoꝛ creature ⁊ ꝯtẽptꝰ
dei etiã subalternanť. Cõꝑa ergo timo/
reꝫ ad amoꝛẽ. ⁊ duos timoꝛes ad duos
amoꝛes ⁊ ad ꝯtẽptus. ⁊ sic acquires ma
gnã scientiã de timoꝛe.

¶ Q, honoꝛ ⁊ vtilitas seu ꝯmodũ sũt duo ꝓpter que oĩa fiunt.

¶ Titulus. clxxxi.

Quãuis autẽ
sit tractatũ de honoꝛe aliq̃li/
ter simul cũ amoꝛe ⁊ alijs de
bitis. attamẽ honoꝛ requirit specialẽ tra
ctatũ ab alijs distinctũ ꝓpter suã singu/
larẽ naturã ⁊ excellentiã. quia oĩa que
facta sunt ⁊ fiunt. ꝓpter honoꝛeꝫ fiunt.
Unde oĩa que fiunt vel fieri possunt ad
duo reducunť. scꝫ ad honoꝛẽ ⁊ vtilitatẽ.
Quia oẽ qꝺ fit. vel fit ꝓpť honoꝛẽ vel ꝓ
pť vtilitatẽ. vľ ꝓpť vtrũq̃ siľ. ita ꝙ ho/
noꝛ ⁊ vtilitas sũt duo fructꝰ q̇ colligũť fi
naliter ab oĩbus. Cũ aũt deꝰ fecerit mũ
dum. necesse est ꝙ vel fecit ꝓpter hono/
rem vel ꝓpter vtilitatẽ. vel ꝓpter vtrũq̃

insimul. Unde cū nō sint nisi duo scȝ deus ⁊ creatura. necesse est ꝙ oīa fiant. vel ꝓpter deū. vel ꝓpter creaturā. vel ꝓpter vtrūqȝ insimul. Et q̄ʒ creatura sp̄ est indigens q̄ʒ de nihilo facta. ⁊ nō p̄t ꝑ se eē nec existere. ⁊ sic p̄t crescere in bonitate ⁊ ꝑfectōe ⁊ melior fieri intra se. iō ei solum debet̄ vtilitas seu cōmodū ⁊ nō honor. Sȝ quia de⁹ creator ē plenus intra se oī ꝑfectōe. nullo indigēs extra se. q̄ʒ nullo modo p̄t crescere in seipō. q̄ʒ sūme plen⁹ ⁊ iō quia in ipō nulla est nec pōt esse indigentia. q̄ʒ ē sūme diues oībꝫ abūdans habēs oīe cōplemētū. ideo ei nulla debet̄ vtilitas. sȝ solū honor. Et sic creature solū debet̄ vtilitas. ⁊ deo creatori solū honor. Et q̄ʒ de⁹ est sūme bon⁹ iō nihil p̄t oꝑari q̄n sit ꝓpter vtilitatē. Ideo ista duo sunt simul ꝯiuncta in oī oꝑe suo scȝ honor ⁊ vtilitas. q̄ʒ honor sine vtilitate videt̄ esse vanitas. q̄d nō p̄t esse in sūmo bono. iō de⁹ nō potest oꝑari ꝓpter soluȝ honorē. iō oīa que de⁹ oꝑat̄. ꝓpter honorē oꝑatur. ⁊ vtilitatē. scȝ ꝓpt̄ honorē suum cui debet̄. ⁊ ꝓpter vtilitatē creature cui ꝯuenit vtilitas ⁊ cōmodū. aliter sua oꝑatio nō haberet finē cōpletū ⁊ plenuȝ q̄d esse nō p̄t. Et sic oīa ꝯsistūt in duobꝫ scȝ in honore ⁊ vtilitate. ⁊ ꝓpt̄ ista duo oīa fiūt. ⁊ vtilitas ꝯuenit indigēti. ⁊ honor nō indigēti siue pleno in se. Cū eniȝ deus oꝑat̄ oīa q̄ oꝑatur ꝓpter se p̄mo. ⁊ ipse nō possit aliq̄d recipe intra nec crescere intra nec augeri. seq̄tur ꝙ nō potest oꝑari extra se nisi ꝓpter honorē ⁊ gloriā q̄ sunt exteriora bona Impossibile ē em̄ ꝙ ꝓpter nihil oꝑet̄. Et cū sit sūme bon⁹ est ipossibile ꝙ oꝑet̄ nisi ꝓpt̄ aliquā vtilitatē. ⁊ q̄ʒ ipe nulla vtilitate indiget. iō necesse est ꝙ oꝑetur ꝓpter vtilitatē creature. Et sic honor dei ⁊ vtilitas creature sp̄ sunt colligata in oꝑibus suis.

Soli deo honor

Hoī vtilitas

Quāuis simul sunt honor ⁊ vtilitas. attamē magis p̄ncipalis ē honor q̄ȝ vtilitas.

Titulus.clxxxii.

Et q̄m honor ꝑtinet deo. ⁊ vtilitas creature. iō magis est p̄ncipalis honor dei. q̄ȝ vtilitas creature. ⁊ de tanto q̄nto de⁹ est p̄ncipalior q̄ȝ creatura. imo sicut de⁹ ⁊ creatura i infinitū distant. ita distant in infinitū ⁊ sine mēsura honor dei ⁊ vtilitas creature. Et iō q̄ȝuis sil̄ oꝑetur ꝓpter suū honorē ⁊ creature vtilitatē. attamē magis p̄ncipaliter oꝑat̄ ⁊ p̄mo ꝓpter suū honorē. ⁊ min⁹ p̄ncipaliter ⁊ secūdario ꝓpt̄ creature vtilitatē. ita ꝙ p̄ncipali⁹ respicit suum honorē q̄ȝ creature vtilitatē. Sicut em̄ p̄mo est de⁹ q̄ȝ creatura. ita sil̄iter primo debet respicere de⁹ ea q̄ ꝑtinēt ad ipȝ q̄ȝ ea q̄ ꝑtinent ad creaturā. licet vtrūqȝ sil̄ respiciat. Et iō sequit̄ ꝙ de⁹ p̄ncipaliter fecit mūdū ⁊ oīa q̄ in eo sūt ꝓpter suum honorē ⁊ ad suā laudē ⁊ gl̄iaȝ. vt scȝ exinde seq̄tur diuin⁹ honor. ⁊ etiā ꝯseq̄nter ꝓpter creature vtilitatē. Et exinde sequit̄ ꝙ deus oīa pōt q̄cunqȝ p̄nt ꝑtinere ad ꝓpriā laudē ⁊ verā gloriā ⁊ veram vtilitatē ⁊ ad veꝝ honorē. ⁊ ꝙ oīa q̄ de⁹ oꝑatur in mūdo. oꝑat̄ ad suū honorē. ⁊ nihil pōt facere ꝯtra suū honorē. Et iō oēs creature sunt facte ad suū honorem ad suā laudē. ⁊ regimē mundi ⁊ oīm creaturaꝝ ⁊ toti⁹ vniuersi totū est ad suum honorē. Et q̄ʒ vtilitas creature est ligata cū honore dei. iō seq̄tur ꝙ q̄nto magis deus respicit suū honorē. tāto magis respicit vtilitateȝ ⁊ cōmodum creature. ⁊ q̄nto magis vult suum honorem. tanto magis vult vtilitatē creature. ⁊ q̄nto magis crescit honor dei. tāto magis crescit vtilitas creature. Et sicut de⁹ nihil p̄t facere ꝯtra suū honorē. ita nihil p̄t facere q̄ntū est de se ꝯtra vtilitatē creaturaꝝ. q̄ʒ insimul sunt colligata. Quāuis ḡ de⁹ intendat suū honorē p̄ncipaliter. tn̄ nō p̄t facere suū honorē nisi faciat creaturarū vtilitatē ⁊ cōmodū. q̄ʒ sūme bon⁹ nō p̄t nocere q̄ntū est de se. iō sūme nō p̄t de se nisi ꝑficere. Utilitas ḡ creaturaꝝ ⁊ commodū seq̄tur sp̄ honorē dei.

Q, sicut de⁹ solū intēdit vnū honorē ita solū respicit ⁊ intendit vnā vtilitateȝ principalem.

Titulus.clxxxiii.

Et q̄m vtilitas seq̄tur honorem dei. ⁊ nō p̄t ab eo seꝑari. ⁊ cū de⁹ respiciat vtrūqȝ insimul. seq̄tur ꝙ sicut solū respicit vnū honorē scȝ suū

ita respicit vnā vtilitatē ꝑncipalē ꝑnci/paliter ⁊ ꝑmo. Quia em̄ creature debet vtilitas. ⁊ deo honoꝛ. iō qꝛ ipe est vn⁹ so/lus deus. solū est vn⁹ honoꝛ. Ita sil'iter ꝗuis sint multe creature. attamē vna est ꝑncipalis creatura sup oīs creaturas. Et qꝛ creatura rōnalis est sup̄ oēs crea/turas. iō seq̄tur ꝙ ꝑncipaliter de⁹ inten/dit ⁊ respicit vtilitatē creature rōnalis. ⁊ vtilitatez aliaꝝ creaturaꝝ respicit ꝓpt vtilitatē creature rōnalis. Et qꝛ sol⁹ hō in hoc mūdo est creatura rōnalis. iō de/us ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter in mūdo respicit vtilitatē hoīs. ⁊ vtilitates aliaꝝ creatu/rarū que sunt in hoc mūdo. respicit ꝓpt vtilitatē hoīs. ⁊ vtilitatē hoīs ꝓpt aliaz vtilitatē nō respicit. Jō solū vna ē ꝑnci palis vtilitas ad quā ordinant oēs alie vtilitates. ⁊ hec est hoīs vtilitas. ⁊ vtili tas hoīs nō est ꝓpt aliā vtilitatē. qꝛ nul la est vtilitas alia sup̄ vtilitatē hoīs. sed solū honoꝛ dei laus ⁊ gl'ia sunt sup̄ hoīs vtilitatē. qꝛ amoꝛ ⁊ honoꝛ dei ē supioꝛ ꝗ̄ hoīs vtilitas. Ecce g̊ ordinē. vtilitates oīm creaturaꝝ sūt ꝓpt vtilitatē hoīs. et vtilitas hoīs ꝓpt honoꝛē dei ē. ⁊ honoꝛ di ꝓpt nihil aliđ ē ꝗ̄ ꝓpt deū. Ergo oīa tendūt ad vtilitatē hoīs ⁊ ad dei hono/rem. Et qꝛ iaz ꝓbatū est ꝙ de⁹ oīa q̄ opa tur exteri⁹. opat ꝓpter honoꝛē suū ⁊ ho/minis vtilitatē. ⁊ sic honoꝛ dei ⁊ vtilitas hoīs sunt simul ꝯiuncta ⁊ colligata nec separi pnt. Et sic habemus in vniuerso vnū honoꝛē solū. ⁊ vnā ꝑncipalē vtilita tem. que sunt duo fruct⁹ totius vniuersi Et hoc ē valde ꝯueniēs. ꝙ solū vtilitas hoīs sit ꝑncipalis. qꝛ sicut sol⁹ hō scit et pōt honoꝛare deū in vniuerso ⁊ laudare ꝙ ita ipe sol⁹ recipiat vtilitatē.

De⁹ itē/dit vtili tatez ho minis

Oīa ten dunt ad vtilitatē homis

Ti. clxx/xi.

Q₃ ꝑ dei honoꝛē ⁊ vtilitatē hoīs seu creature rōnalis pt reddi rō de oīb₉ que opatur de⁹ extra se.

Titulus. clxxxiiij.

Et qm̄ de⁹ opatur oīa que opat extra se ad suū honoꝛē ⁊ ad suaz gloriā. ⁊ etiā ad vtilitatē homis seu creature rōnalis. ⁊ nihil pt opari cō/tra suū honoꝛē. nec ꝯtra creature rōnalis vtilitatē. iō cū finis ꝑncipalis ꝓpt quē opat exteri⁹ sit honoꝛ su⁹ ⁊ gl'ia cū vtili/tate creature. seq̄tur ꝙ oīa q̄ de ipo pnt dici in ope extra se. ⁊ oīa opa ei⁹ pnt exte ri⁹ reduci ad honoꝛē ⁊ vtilitatē. ⁊ ꝙ per honoꝛē ⁊ vtilitatē pt reddi rō de oibus q̄ opat de⁹ exteri⁹. Qui g̊ vult hr̄e sciam de diuinis opib₉. cognoscat vnū hono/rem dei. ⁊ illa q̄ ꝑtinēt ad suū honoꝛez et suā gloriā. ⁊ etiā cognoscat vtilitatē ho/mīs. seu creature rōnalis. Om̄ necesse ē ꝙ opa diuina ꝯcordent ⁊ ꝯueniāt cū ho noꝛe diuīo. ⁊ nullo mō repugnēt nec cō tradicant. ⁊ etiā optet ꝙ ꝯueniāt cū vti litate creature rōnal'. Sim⁹ g̊ bene radi cati in dei honoꝛe ⁊ in vera hoīs vtilita/te. qꝛ in istis oīa diuina opa radicāt. Et inde seq̄tur ꝙ qui nō sp videt ꝯsiderat ⁊ cogitat dei honoꝛē ⁊ gloriā nec ipam ho minis vtilitatē. nihil pt itelligere de opi bus dei. imo penit⁹ ignoꝛat. qꝛ nō videt lumē in q̄ vident opa dei. Et quia deus est potestas. est sapiētia. est bonitas. ē iu sticia. ⁊ sic de aliis. iō oīa opat ad hono/rem ⁊ gl'iam sue potestatis. sue sapiētie. sue bonitatis. sue iusticie. sue virtutis. ⁊ sic de aliis. ita ꝙ nihil pt facere ꝯtra ho/noꝛem sue potestatis. nec ꝯtra honoꝛez sue sapientie. nec ꝯtra honoꝛē sue boni/tatis. Et oīa opa diuina pnt reduci ad potestatē. sapiētiam ⁊ bonitatē. ⁊ ꝑ hec tria opat oīa extra se. ⁊ ad ista tria redu/cunt alia. Ad opandū em̄ ista tria suffi/ciunt. sc₃ bonitas. potestas. ⁊ sapiētia. ⁊ ista tria simul requirunt. nec vnuz suffi/cit sine aliis.

Q₃ in diuīo honoꝛe includit vtilitas hoīs seu creature rōnalis.

Titulus. clxxxv.

Et qꝛ de⁹ opat omia opa sua ad honoꝛē sue ꝑtātꝭ. sue sapientie. ⁊ sue bonitatis. ⁊ honoꝛ ⁊ gloria bonitat est opari vtiliter ⁊ cōmode ad maioꝛē vtilitatē. iō seq̄tur ꝙ vtilitas sp includit in dei honoꝛe. ⁊ nll'o mō honoꝛ diuin⁹ pt separe a se vtilitatē creature qꝛ nullo mō pt facere ꝯtra honoꝛē sue boni tatis. in cui⁹ honoꝛe sp includit vtilitas ⁊ cōmodū alicui⁹. Et iō cū dico dei ho noꝛē dico creature vtilitatē. nec est neces se exꝑmere ipam vtilitatē. qꝛ dei honoꝛ totū iportat. Et sic oīa totalit reducunt

ad diuinũ honorē. ⁊ de oĩbꝫ pōt reddi
rō per diuinũ honorē.

Q, diuinꝰ honor ꝓbat opa dei exteri
us esse. potētissime. optime. sapientissi/
me. ⁊ beniuolētissime facta.

Titulus.clxxxvi.

Quoniā aũt deꝰ opatur oĩa opa
sua ad honorē sue potestatꝫ. sue
sapiētie. ⁊ sue bonitatꝫ. nec aliter
pōt ea opari. ⁊ qꝛ honor ⁊ glĩa ptātis ē
potētissime potēter opari. ⁊ honor ⁊ glo
ria sapiē sue est sapiēter ⁊ sapiētissime ꝓ/
portionabiliť ⁊ ꝓportiōabilissime ⁊ cō/
gruētissime ⁊ ordinatissime opari. ⁊ glo
ria bonitatis est bñ ⁊ optime beniuolen
ter ⁊ beniuolētissime. vtiliter ⁊ vtilissime
opari. iō seq̃tur ꝙ opa dei sunt potētissi/
me. sapiētissime ⁊ optime facta. Et ideo
oĩa opa dei snnt ꝓportionabilissima. or
dinatissima. cōgruētissima ⁊ vtilissima.
Jō nihil pt esse in diuis opibꝫ ĩpropor/
tionatũ incōgruũ. nihil inutile. nihil su
perfluũ nec diminutũ. vel inordinatũ.

Q, q̃nto opa sunt magis ardua. ma/
gnifica. altiora. magis mirabilia ⁊ diffi
cilia. ⁊ magꝫ ⁊ pluribꝫ vtilia ⁊ cōmunia.
magis deo ꝯueniunt ⁊ ptinent.

Titulus.clxxxvii.

Hoc aũt oñditur sic. qm̃ honor ⁊
glĩa soli deo ꝯueniũt ⁊ ptinēt. et
q̃nto honor ⁊ glĩa est maior ma
gis deo ptinet. ⁊ q̃nto magꝫ honor ascē
dit tāto magis deo ꝯuenit. ⁊ q̃nto magꝫ
aliq̃ ptinēt ⁊ respiciũt ad honorē ⁊ glo/
riā dei. magis deo ptinēt. et qꝛ q̃nto opa
sunt magis ardua. magis alta. magꝫ mi
rabilia. magꝫ subtilia et difficilia. magis
ptinēt ad glĩaꝫ et honorē diuĩe ptātis ⁊
sapiē diuĩe. q̃nto etiā aliq̃ sunt magꝫ vti
lia ⁊ plĩbꝫ cōia. tāto magꝫ ptinēt ad glo
riā et honorē et laudē diuine bonitatꝫ. g̊
cũ deo cōueniat q̃cq̃d pt esse magꝫ ⁊ pti
neat ad honorē sue sũme ptātꝫ. et sue sũ/
me sapiē et infinite bonitatꝫ. seq̃ꝛ ꝙ opa
sũme ptātis et sũme bonitatꝫ deo ꝯueni
unt et ptinēt. et q̃nto magis sũt talia. tā/
to etiā magꝫ ei ꝯueniũt. Et ꝑ ꝯñs ei cō/
uenit ad honorē sue ptātis sapiē et boni
tatis ita potēter opari ꝙ nō possit potē
tentiꝰ cogitari. ita sapiēter ꝙ ñ possit co/
gitari sapiētiꝰ. ita vtiliꝛ ⁊ benigne ꝙ nō
possit cogitari benigniꝰ nec vtiliꝰ ⁊ ħ re/
q̃rit honor ⁊ glĩa sue ptātis sue sapiē et
bonitatis. Quare ꝯcludiꝛ ꝙ q̃nto opa
sũt magꝫ ardua. magnifica magis. alta
magꝫ. magꝫ incōprehēsibilia ⁊ magꝫ mi
rabilia. subtilia ⁊ difficilia. et magꝫ ⁊ plu
ribꝫ vtilia. magis deo ꝯueniũt et ptinēt.
cũ oĩa q̃ magis ptinēt ad honorē ⁊ glo/
riā suā et laudē magis ei ꝯueniũt. Et
exinde pñt multa alia ꝯcludi et seq̃. Vñ
pōt seq̃ ꝙ q̃cq̃d magis ptinet ad hono/
rē ⁊ glĩam dei. magis optet esse magꝫ dꝫ
fieri. Et iō magis optet mũdũ esse ꝓdu
ctum totaliter de nihilo q̃ꝫ de aliq̃. ⁊ ma
gis de nouo q̃ꝫ ab eterno. qꝛ magis ħ ꝑ/
tinet ad honorē ⁊ glĩam sue ptātis ⁊ bo
nitatis. Itē seq̃tur ꝙ q̃nto opera erunt
magis vtilia hoĩ ⁊ creature rōnali. ma/
gis fiēt. qꝛ ħ magꝫ est ad honorē sue bo/
nitatis. Itē qꝛ ꝯuenit deo vt honor suꝰ
⁊ glĩa crescāt exteriꝰ q̃ntũ fieri poterit. et
hoc nō possit fieri nisi ꝑ opa. ideo cōue/
nit deo facere opa sũme bonitatis. sũme
potestatis. summe sapiē et benignitatis
Sic g̊ ꝑ ipm honorē dei possumꝰ cog/
scere ꝙ deo ꝯuenit magis extra se opari
ꝯsiderādo honorē ⁊ glĩam sue potestatꝫ.
sue sapiē. et bonitatis et iusticie et miseri
cordie et pietatis. Et ex oĩbꝫ pōt ꝯcludi
ꝙ opa dei ex se ꝯsũmabunꝛ finienꝛ ⁊ ter
minabunꝛ in sũmo honore in sũma lau/
de et in sũma glĩa sue potestatis. sue sa/
piētie. bonitatis et iusticie. et ꝙ tũc cessa
bit opari exteriꝰ. qñ honor suꝰ. laus sua
et gloria erũt completa.

Q, honor dei cũ gloria et laude ĩ eter
nũ durabit et sine fine ꝑmanebit.

Titulus.clxxxviii.

Quia aũt iaꝫ dictũ est ꝙ q̃cquid
opaꝛ deꝰ exteriꝰ. opatur ad ho/
norē et glĩam et laudē sue pote/
statis sapiē et bonitatꝫ. iō quia deꝰ a nul
lo pt impediri. necesse est ꝙ honor suꝰ fi/
at et cōpleaꝛ. qꝛ aliter honor ⁊ gloria sue
potestatis destruerenꝛ. Et ꝑ ꝯñs seq̃ꝛ ꝙ
oĩa debēt terminari et ꝯsũmari ad suum
honorē et ad suā laudē et gloriaꝫ. Et qꝛ
nō esset sũmꝰ honor nec sũma gloria. nisi
honor et glĩa sua durarēt et ꝑpetuarenꝛ

in eternū vt nūꝙ̄ cessent. iō necesse est ꝙ honor dei ꝑmaneat in et̃nū ⁊ gl̃ia ⁊ laus Et ꝑ ꝯñs opa dei debēt ꝑmanere in eternū. Et q̄ honor req̃rit honorātē. ⁊ gloria glorificantē. ⁊ laus laudantē. iō ꝓpt eternitatē honoris dei ⁊ sue gl̃ie ⁊ laudis oportet ꝙ sint creature q̄ possint in eternū deū laudare honorare ⁊ gl̃ificare de opibus suis. ⁊ q̄ cogn̊scāt opa. Si eñ nulla esset creatura q̄ cogn̊sceret opa dei ⁊ videret. inuanū deꝰ oparet̃ ꝓpt honorē ⁊ laudē ⁊ gl̃iā suā. Et q̄ sola creatura rōnal' pōt h̄ facere. iō creatura rōnal' dꝫ in eternū durare ꝓpt honorē dei ⁊ laudē ⁊ gloriā. Et sic ꝑpetuitas honoris dei ⁊ gl̃ie ⁊ laudis arguit ꝑpetuitatē creature laudātis ⁊ glorificātis. Et q̄ honor dei nō pōt esse sine vtilitate. iō sicut honor dei dꝫ ꝑpetuari. ita dꝫ etiā vtilitas ꝑpetuari. Et iō etiā vtilitas creature rōnalis ꝑpetuabit̃. vt simul maneat honor ⁊ vtilitas sine fine.

Q̄ honor dei est duplex. ⁊ dupliciter debetur.

Titulus. clxxxix.

Honor natural'

Consideranđū aūt ꝙ honor vno mō est naturalis ⁊ debet̃ ex debito nature. scꝫ rōne p̄mitat̄ ⁊ p̄ncipalitatis ⁊ auctoritatis. Et iste honor debet̃ alicui q̄ est p̄ncipiū ⁊ p̄mū. q̄ oē p̄ncipiū ⁊ p̄mū inq̄ntū tale. ē honorādū Et q̄ solꝰ deꝰ est p̄ncipiū p̄mū totaliter. ⁊ nihil est ip̄m p̄mū p̄ncipiū nisi ꝑ ip̄m. iō ip̄e est solꝰ honorādꝰ isto honore p̄mo ⁊ om̄e aliud inq̄ntū est p̄ncipiū ⁊ p̄mū est honorādū. q̄ rep̄ñtat ip̄ꝫ. Et iō pat̃ ⁊ mr̃ ⁊ p̄ncipatꝰ honorant̃. q̄ sunt p̄ncipiū q̄ōdaꝫ. Et talis honor nō includit gl̃iam nec laudē nec famā. nec nomē. q̄ nō dat̃ nec debet̃ nisi rōne p̄mitat̄. Aliꝰ est honor qui nō est a natura nec ex debito nature. sꝫ est honor acq̃sitꝰ ⁊ debitꝰ ex mirabilibꝫ opibꝫ honorabilibꝫ ⁊ gloriosis. Et iste honor includit in se gl̃iaꝫ ⁊ laudē. famā ⁊ excellētiā ⁊ bñdictioneꝫ

Honor acq̃sitꝰ

Et iste honor iunctꝰ cū laude ⁊ gl̃ia est premiū extrinsecū. ⁊ remuneratio exterior bonoꝝ opeꝝ. q̄ð debetur ab oībꝫ cognoscētibꝫ talia opa. Vñ fructꝰ exterior bonoꝝ opeꝝ. est honor. laus. gloria. fama. bñdictio. ⁊ sunt corona bonoꝝ operū. q̄ ꝓpter honorē gl̃iam ⁊ laudē coronant̃ exteriꝰ bona opa. q̄ digna sunt exteriꝰ coronari. Et q̄ solꝰ deꝰ facit bona opa. ⁊ oīa bona opa ꝑ ip̄m fiūt. ⁊ q̄uis creature opent̃. tñ ab ipso hñt ꝙ opent̃ ⁊ nō a seip̄is. q̄ de nihilo facte sunt. ⁊ iō ip̄e creature ⁊ opa creaturaꝝ bona ip̄ius dei sunt radicalit̃ ⁊ p̄ncipalit̃. iō honor laus ⁊ gl̃ia q̄ sunt p̄miū exteriꝰ ⁊ corona bonoꝝ opeꝝ soli deo debent̃. Siue ḡ deus imediate opet̃ ꝑ seip̄m seu ꝑ creaturā sꝑ ip̄e honor laus ⁊ gloria dei sunt ⁊ soli deo debēt̃. Sꝫ q̄ creatura rōnalis opat̃ simul cū deo libere voluntarie ⁊ sponte. ⁊ cōplacet in opibꝫ bonis. iō debet̃ ei p̄miū ⁊ remuneratio rōne libertat̄ ⁊ complacētie in bonis opibꝫ. sꝫ nō debet̃ ipsi creature p̄miū nec remuneratio exterius sꝫ interiꝰ. q̄ eēt ei vanitas. Et iō nō dbetur creature honor nec gl̃ia nec laus ex opibꝫ suis. sꝫ solū vtilitas interiꝰ. q̄ creatura dꝫ ꝑfici ⁊ cōpleri ⁊ crescere intra se donec sit cōpleta. Qñ ḡ deꝰ opat̃ ꝑ se immediate sine creatura. tūc talia opa non pñt p̄miari. ne remunerari nisi exterius ꝑ honorē laudē ⁊ gl̃iam. ⁊ h̄ soli deo debet̃. q̄ est plenꝰ interiꝰ ⁊ intra se. Sed qñ opat̃ ꝑ creaturā rōnalē tūc debent̃ duo p̄mia. vnū interiꝰ aliud exterius. vnū ꝓ deo. aliud ꝓ creaturis. Premiū dei ē honor opis ⁊ laus ⁊ gl̃ia. p̄miū creature est vtilitas. ⁊ h̄ est valde rōnabile. vt sicut duo ꝯcurrūt volūtarie simul ad vnum. ꝙ vterq̄ habeat p̄miū sibi ꝯueniēs. scꝫ deꝰ honorē. ⁊ creatura vtilitatē. Quid eī faceret creatura īdigēs de honore ⁊ gloria. ⁊ q̄d faceret deꝰ sūme plenꝰ de vtilitate. cū deꝰ nō possit crescere intra se. ⁊ creatura possit crescere intra se. Et sic honor est p̄miū extrinsecū. ⁊ vtilitas ē p̄miū intrinsecuꝫ. Et sic deꝰ p̄miat ⁊ remunerat creaturā rōnalē interiꝰ. dando sibi p̄mium ꝑficiēdi eā ⁊ cōplendo ⁊ augmētando. ⁊ ip̄a creatura rōnal' vt ip̄e hō p̄miat ⁊ remunerat deū ⁊ coronat exteriꝰ. dādo sibi laudē ⁊ gl̃iam ⁊ honorē ⁊ bñdictiōꝫ de ip̄is opibꝫ. Et ita vterq̄ hꝫ suū p̄miū Et in h̄ oñdit̃ magna dei dignatio. qui vult a sua creat̃a p̄miari. honorari. lau-

Honor ē p̄miuꝫ ꝟtutis

Soli deo honor

Homi debet̃ p̄mium īterius

Premium dei

Honor ē p̄miuꝫ extrinsecū vtilitas ītrinsecum

Honor dei ē maior toto mūdo

dari ⁊ glorificari. Et inde seq̄tur ꝙ post
q̄ȝ honor laus ⁊ gloria sūt p̄miū qđ deo
debet̄ exteri⁹. ꝙ excedunt oīa creata sine
mēsura. Et iđ maior est honor dei q̄ȝ to
tus mūdus. qꝛ hoc est corona sua exteri
or. Et iđ qui aufert sibi honorē. pl⁹ tol/
lit q̄ȝ si tolleret totū mūduȝ. Et iđ iniu/
ria dei nō pōt ꝑ oīs creaturas reꝑari.
Dicam⁹ ğ ꝙ q̄cquid dat̄ vel acq̄rit̄ vel ē
intrinsecū bonū illi rei cui dat̄. ita ꝙ est
ei⁹ ꝑfectio ⁊ cōplemētū vel iuuamētuȝ.
vel est bonū extrinsecū nō ꝑtinēs ad ꝑ/
fectionē vel ad cōplemētū nec ad adiu/
toriū. ⁊ h̄ est honor laus ⁊ gloria. sed pri
mū est vtilitas. ⁊ hoc debet̄ solū creatu/
ris. sȝ aliđ solū deo. Quicq̄d ğ ꝑtinet ad
ꝑfectionē ⁊ cōplemētū ⁊ ad adiutoriuȝ.
ipi creature debet dari. Sȝ q̄cquid non
ꝑtinet ad ꝑficiendū nec ad cōplendū rē
nec ad adiutoriuȝ soli deo debet dari. et
hoc est honor. gloria. laus. bn̄dictio. ḡti
arū actio. ⁊ oīa q̄ exteri⁹ dant̄. Et ex hoc
possum⁹ videre ꝙ duplex est crementū.
⁊ dupliciter aliq̄ res hȝ crescere scȝ intra
se ⁊ extra se. Nā tunc aliq̄ res crescit ītra
se ⁊ interi⁹ dū cōpletur ⁊ ꝑficitur. Et tā
diu crescit ⁊ pōt crescere donec ꝑueniat
ad vltimū cōplemētū. Sȝ tūc aliq̄ res
crescit exteri⁹ ⁊ extra se. dū acq̄rit hono/
rē. laudē ⁊ gl'iaȝ ⁊ famā. Et istđ cremētū
nll'o mō ītrat ītra rē. nᶜ vnit̄ ei. qꝛ honor
gl'ia. fama. nll'o mō sūt ītra rē. sȝ extra rē
nec ꝑtinēt ad rē. ⁊ iđ sūt cremēta exterio
ra. nᶜ cōplēt nec ꝑficiūt ipaȝ rē. Et iđ ta
le cremētū nō debet̄ creature sȝ p̄mū. qꝛ
creatura p̄t crescere intra se. Et iđ si non

Querēs honorem q̄rit vanitatem

habeat in se totū suū cremētū ⁊ q̄rat ex/
tra se cremētū q̄rit vanitatē. qꝛ ipa ex̄ns
vacua a sua ꝑfectōe a ꝓpria bonitate in/
teriori. a suo cōplemento interi⁹ q̄rit cre/
mentū extra se qđ nullo mō pōt intrare
rem nec ꝑficere. Et iđ si creatura rōnal'
nōdū cōpleta q̄rat honorē gl'iam laudē
exteri⁹. tūc intra se implet̄ vacuitate ⁊ va
nitate. ⁊ efficit̄ vacua a sua ꝓpria ꝑfectio
ne ⁊ bonitate interiori. ⁊ intrat in eā va/
nitas ⁊ inanitas q̄ est vacuitas ꝓp̄e ꝑfe
ctionis ⁊ bonitatis et vtilitatis. et in ea
nulla est soliditas nᶜ firmitas. qꝛ ibi nō
est ꝓpria bonitas. nec ꝑfectio. nec pōt eē
firmitas. Et iđ sibi nihil ꝓficit cremētū
exteri⁹. honoris laudis ⁊ gl'ie. imo dum
magꝭ vult crescere exteri⁹ deficit interi⁹
⁊ remanet pauꝑrima intra se. Et q̄ntuȝ
q̄rit extra se de honore laude ⁊ gl'ia. tātū
ꝑdit intra se de ꝑfectōe ⁊ bonitate ⁊ vera
vtilitate ꝓpria. Et qꝛ oīs res appetit sꝑ
crescere donec sit cōpleta. iđ creatura rō/
nalis si nō q̄rit crescere interi⁹. necesse est
vt q̄rat crescere exteri⁹. iđ si nō q̄rit ꝓpri
am bonitatē ītra se. necesse est ꝙ querat
honorē laudē ⁊ gl'iam extra se. ⁊ h̄ est cō
tra naturā ⁊ ꝯtra rōnē ꝙ res existēs va/
cua intra se ⁊ carens ꝓpria ꝑfectōe. q̄rat
honorē extra se ⁊ gl'iam. cū sit pauꝑrima
⁊ miserrima. Et iđ cremētū extrinsecum
nō debet̄ creature. Sȝ quia de⁹ est plen⁹
intra se. ⁊ nullo mō potest interi⁹ crescere
iđ ei soli debent̄ laus et gl'ia ⁊ honor. qꝛ
in deo nulla pōt esse vanitas neqȝ vacui
tas. qꝛ in eo est sūma plenitudo. Sic ğ
habem⁹ duplex cremētū. vnū extrinsecū
aliud intrinsecū. vnū ꝑtinēs creature. a/
liud ꝑtinēs creatori. Et habem⁹ etiā ꝙ
honor debet̄ p̄ncipio inq̄ntū p̄ncipiū ē
⁊ debet̄ etiā bonis oꝑibꝫ. Et ꝑ ꝯñs deo
debet̄ honor duplicit̄. ⁊ qꝛ est p̄mū p̄nci
piū. ⁊ etiā ꝓpter oꝑa bona. Primus ho
nor est naturalis. secūdus est acq̄sit⁹. et
iste honor acq̄situs est cremētū exteri⁹. q̄
est sꝑ ꝯiunct⁹ cū gloria ⁊ laude. Qꝫ autē
sꝑ bono oꝑi debeat̄ laus ⁊ gl'ia ⁊ honor.
signū ē euidētissimū. qꝛ hō timet facere
mala corā hoībꝫ ꝓpter vituperiū ⁊ ꝯfu/
sionē. qꝛ vituperiū ⁊ ꝯfusio dant̄ ꝓpter
mala oꝑa ⁊ acq̄runt̄ ex ipis. Ergo ꝑ cō/
trariū bonis oꝑibꝫ debet̄ honor laus et
gloria. Si ğ de⁹ facit oꝑa bona. ei debe/
tur honor laus ⁊ gloria.

Quere honorem est ꝯ rōnem

Epilogat

Qꝫ de⁹ fecit creaturā rōnalē ⁊ totum
mūdū ꝓpt̄ honorē q̄ acq̄rit̄ ⁊ debet̄ ⁊ se
quitur ꝓpt̄ oꝑa vt ipe cresceret in creatu
ra rōnali extra se. ⁊ ipa rōnalis creatura
cresceret simul intra se.

Titulus.cxc.

Q [q] Uoniā autē
de⁹ nō pōt crescere in seipo nᶜ
intra se qꝛ infinit⁹ est ⁊ sūme

ꝑfectꝰ. sed tñ põt crescere extra se. ⁊ creatura p̃t crescere in seip̃a ⁊ intra se. iõ ꝓpt̃ ista duo cremẽta debẽt fieri oĩa. Et quia tũc deꝰ põt crescere extra se qñ suꝰ honor sua laus ⁊ sua gl'ia ⁊ sua fama crescunt. Et cũ honor ꝯiunctꝰ cũ gl'ia ⁊ cũ laude acq̃rat̃ de nouo ⁊ seq̃tur oꝑa. sequitur q̄ ip̃e oĩa oꝑa extra se facit. vt ꝑ illa seq̃tur ⁊ acq̃ratur honor cũ laude ⁊ gl'ia. Et q̄ honor laus ⁊ gl'ia q̄ sũt exteriora cremẽta nõ p̃nt esse nisi deꝰ cog̊scat̃ ⁊ cog̊scant̃ etiã oꝑa sua. ⁊ cũ sola creatura rõnal' p̃t cognoscere deũ ⁊ oꝑa sua. seq̃tur q̄ ꝓpt̃ honorẽ dei ⁊ laudẽ ⁊ gl'iam. rõnalis creatura facta sit. Et iõ cũ deꝰ nõ possit crescere intra se sȝ extra se. ⁊ extra se nõ possit crescere nisi in creatur; ip̃is crescat. ⁊ q̄ tunc deꝰ crescit extra se qñ suꝰ honor sua laus ⁊ sua gl'ia et sua fama crescunt. et h̄ nõ p̃t fieri nisi ĩ sola creatura rõnali. iõ seq̃tur q̄ fecit creaturã rõnalẽ vt ip̃e cresceret ĩ ea scȝ vt cognitio dei noua ⁊ noticia dei noua fieret ĩ ip̃a creatura. Qñ eñi noticia ⁊ cognitio dei crescit. tũc crescit suꝰ honor. laus sua. ⁊ sua gloria et fama. Et ideo qñ noticia dei multiplicat̃ ⁊ crescit tunc deꝰ crescit ⁊ multiplicat̃. Vñ noticia rei est sil'itudo rei. ⁊ ideo qñ fit noticia in creatura rõnali de deo. tunc q̄dã̄modo fit deꝰ de nouo. q̄ sua sil'itudo fit in creatura rõnali. Et q̃nto maior fit noticia dei. tanto magis crescit deꝰ. Et q̃nto magis crescit noticia dei. tãto magis crescit suꝰ honor sua laus ⁊ sua gl'ia. Et sic fecit deus hoĩes ⁊ creaturas rõnales vt in eis cresceret. Et quia dum deꝰ crescit extra se in hoĩbus ⁊ in creatura rõnali. ip̃a creatura rõnalis crescit intra se. et hoĩes crescunt interiꝰ. ideo simul et semel et deus crescit extra se in creatura rationali. et creatura rõnalis crescit intra se et in deo et de deo. et est vnũ et idẽ cremẽtũ. Sic ergo cremẽtũ dei exteriꝰ ⁊ extra se. est cremẽtũ creature rõnalis interius et intra se. et cremẽtũ ip̃ius creature est cremẽtũ dei. Et sic creatura rationalis intra se crescit. duȝ deus crescit in ea. et tunc deus crescit in ip̃a. dum fit cognitio et noticia dei in ipsa. Et talis noticia fit in creatura ꝑ opera dei. q̄ cognoscẽdo oꝑa dei cognoscit̃ deus ⁊ manifestatur extra se. et dũ cognoscit̃ ꝑ sua oꝑa tũc honorat̃ laudat̃ et glorificatur. Sic ğ oꝑatur deꝰ extra se vt cognoscat̃ exterius et exinde honoret̃ laudet̃ et glorificetur. et honor suꝰ et laus sua m̄l'tiplicentur. ⁊ ex ꝯsequẽti vt creatura rõnalis ip̃m cognoscẽdo crescat de sua cognitiõe et impleat̃ noticia ipiꝰ. et exinde honor laus et gloria dei crescat et m̄l'tiplicetur in ip̃a creatura rõnali. q̄ dũ deũ cog̊scit ip̃m honorificat. laudat ⁊ gl'ificat. Sic ğ ad duo ista cremẽta tendũt oĩa oꝑa dĩ q̄ tñ sunt vnũ cremẽtũ. Si eĩ deꝰ ñ cresceret extra se. nec creatura rõnalis possȝ crescere intra se. Et q̄ rõnalis creatura hȝ intellectũ et volũtatẽ. iõ deꝰ debȝ crescere in intellectu et volũtate ipiꝰ creature. et ip̃a creatura dȝ impleri de deo tam in intellectu q̄ȝ in volũtate ad honorem laudẽ et gl'iam dei. Et q̄ aliter crescit intellectꝰ aliter volũtas. et aliud est cremẽtũ vniꝰ et aliud alteriꝰ. ⁊ vtrũq̄ȝ incremẽtũ oꝑtet q̄ fiat de deo. iõ oꝑtet q̄ deꝰ m̄l'tis modis crescat extra se. et iõ sunt plures modi crescẽdi dei extra se. q̄ creatura rõnalis m̄l'tis modis p̃t crescere ĩtra se. Vñ deꝰ crescit dũ noticia de deo crescit. et deꝰ crescit dum amor dei crescit. et deꝰ crescit dũ timor de deo crescit. et deꝰ crescit dũ spes et ꝯfidẽtia in deũ crescũt deꝰ crescit dũ fides ĩ deũ crescit. ⁊ dũ oĩa crescũt tũc honor laus ⁊ gl'ia dei crescũt Et iõ etiã sil'r creatura rõnal' vt ipse hõ crescit intra se dũ fit in eo et generat̃ cognitio dei. crescit etiã qñ fit ĩ eo amor dĩ. Crescit etiã qñ generat̃ in eo timor dei. spes ĩ deo. ꝯfidẽtia in deũ. et fides ĩ deũ. Ista ğ sũt incremẽta dei extra se. et incremẽta creature rõnalis seu hoĩs intra se. Attñ licet multis modis crescat deꝰ extra se. et creatura rõnalis intra se. tñ duo sũt p̃ncipalia ĩcremẽta sic duo sũt q̄ p̃nt crescere in creatura. scȝ intellectꝰ et volũtas. Ista aũt duo incremẽta sũt noticia et amor. Vñ cognitio et noticia dei est incremẽtũ intellectꝰ. sȝ amor dei ẽ incremẽtũ volũtatis. Tũc ergo crescit intellectꝰ in deo et de deo. et deꝰ in intellectu. dũ crescit dei cognitio et noticia ⁊c̃. Et

¶ Hõ factꝰ est vt deꝰ ĩ eo cresceret

¶ Deꝰ dȝ crescere ĩ ĩtellectu ⁊ volũtate hoĩs

¶ Duo p̃ncipalia ĩcremẽta hoĩs

tūc crescit deꝰ in volūtate et volūtas in deo. dū crescit amoꝛ dei in volūtate. Sꝫ tñ p̄mū incremētū. scꝫ cognitio et noticia dei. ē fundamētū oīm ⁊ radix. Si eñ nō sit cognitio dei. nō erit amoꝛ dei. nec timoꝛ. nec honoꝛ. nec laus. nec glīa dei. Ecce ḡ q̄nta vnitas ⁊ q̄nta ꝓpinquitas. ⁊ q̄nta obligatio dei cū hoībꝫ ⁊ cum rōnali creatura. qꝛ deꝰ voluit crescere exteriꝰ in ip̄is hoībꝫ vt ip̄i crescerēt in eo ⁊ simul honoꝛ laus ⁊ glīa dei fierēt. ⁊ homines intra se crescerēt. Ecce q̄liter honoꝛ laus ⁊ glīa dei fecit rōnalē creaturā ⁊ hoīes fieri. Ecce q̄liter honoꝛ dei fecit hoīes crescere ⁊ īpleri. Ecce q̄liter laus dei. glīa dei fecit mundū q̄ nō erat fieri. Ecce q̄liter honoꝛ ⁊ glīa dei fecit deū extra se opari. Diligere ḡ debemꝰ sup oīs creaturas honorē laudē ⁊ glīam dei. qꝛ fecit nos fieri. fecit nos esse. Preponere debemꝰ oībus honorē dī ꝓpt̄ quē sumꝰ. Custodire debemꝰ honorē dei. ꝓpt̄ quē īmortales erimꝰ. ⁊ ꝑpetue viuemꝰ.

¶ Q, sicut deꝰ oīa opat̄ ꝓpter suā laudē suū honorē ⁊ glīam. ita opatur oīa ꝓpter suū nomen.

¶ Titulus .cxci.

Quoniā aūt quicq̄d p̄t de nouo acq̄ri vel est res vel est nomen. et qꝛ deꝰ nō pōt sibi de nouo acq̄rere aliquā rem. cū oēs res mūdi ip̄se fecerit. ⁊ sic cū sint sue. nō pōt eas de nouo acq̄rere. Itē frustra acq̄reret cū nllā re īdigeat qꝛ est infinitꝰ ⁊ sic sūme plenꝰ intra se. ergo q̄cq̄d de nouo p̄t sibi deꝰ acq̄rere est solū nomē. Et h̄ deo maxīe cōuenit. qꝛ solū pōt extra se crescere. qꝛ acq̄rere h̄ est crescere extra se pōt. ⁊ nō intra se. Vñ tūc aliqua res extra se crescit. qñ nomē nouū acq̄rit. ⁊ q̄nto magis illud nomen crescit. tāto magis res extra seip̄am crescit. Nomē aūt acq̄rit̄ ex opibꝫ q̄ apparent ⁊ vident̄. Qñ eñ opa sūt bñ facta. necessario ex eis seq̄tur honoꝛ laus fama ⁊ glīa. cū attribuant̄ ⁊ debēt attribui illi cuiꝰ est illud opꝰ bñ factū. ⁊ tunc res illa cuiꝰ est opꝰ ⁊ cui attribuit̄ acq̄rit sibi nomē nouū ex tali opere. Acq̄rere ḡ nomē ē acq̄rere nouū honorē nouā laudem. ⁊ nouā glīaꝫ ⁊ famā nouā ex ꝓpriis opibꝫ. Et qꝛ opa p̄nt esse bñ facta vel male facta. iō ex opibꝫ p̄t acq̄ri nomē bonū vel nomē malū. Quia sicut ex opibꝫ bñ factis de necessitate seq̄t̄ honoꝛ laus ⁊ glīa. ita ex opibꝫ malefactis seq̄tur dedecus vituperiū ⁊ inhonoratio. Unde iste ē ordo. qm̄ res p̄mo est. ⁊ deinde dat̄ sibi nomē ꝓpriū īportās ⁊ rep̄ntās ⁊ significās illā rē distincte ⁊ determinate. vt ꝑ̄bi grā. p̄mo hō ē ⁊ deīde dat̄ sibi nomē ꝓpriū. Et istud nomē nō dat̄ ꝓpter opa bñ facta. qꝛ añ nois ꝓpriȷ̄ īpositōeꝫ nōdum homo operatus est aliq̄d opus bene factum. nec male factum. sed significat rem nudā sine opibꝫ. Et iō habere istud nomē nō est acquirere honorē. nec laudē. nec glīam nec famā. sꝫ postea homo ꝑ cursum vite sue opatur bona opa bñ facta. ⁊ tūc acq̄rit honorē ⁊ laudeꝫ et glīam ⁊ famā ꝓpt̄ opa. ⁊ acq̄rit nouum nomē ꝓpter opus. ⁊ s̄m naturā opis acquirit nomē. ⁊ ex mlt̄is opibꝫ mlt̄a noīa Et oīa ista nomīa acquisita ex operibꝰ cōiungunt̄ cum p̄mo nomīe ip̄sius rei. q̄d erat nudum sine honore sine fama. ⁊ sic p̄mū nomē efficit̄ magnū ⁊ honorabile ⁊ laudabile et famosum. ⁊ crescit in nobilitate. in honore in fama in laude et in gloria ꝓpter opera rei cuiꝰ est. Si ergo a p̄ncipio nomē rei est sine honore sine laude ⁊ sine fama. sed postea ꝓpt̄ operationes rei cuius est ip̄m nomē crescit et efficit̄ magnū in honore in laude in fama. ⁊ tātū q̄ntū crescūt opa bona tātuꝫ crescit nomē rei in nobilitate ⁊ in dignitate. ⁊ opa illius rei a p̄ncipio vsq̄ ad finem important̄ postea ꝑ illud nomen. ⁊ dum illud nomē audit̄ intelligunt̄ omnia opa sua. Ita ergo res duꝫ operat̄ facit crescere suū nomē ⁊ dū magꝭ opat̄ facit ip̄m magis crescere. quia nomen sequitur rem. Et ideo quia ꝓpter bñ facta opera de necessitate sequitur honoꝛ. laus gloria. fama. ⁊ ista sunt exteriora ⁊ extra rem. sicut nomē etiā est extra rem ⁊ non est ip̄a res. ideo ip̄e honoꝛ ip̄a laus ⁊ gloria ⁊ fama coniungunt̄ cum nomīe ip̄ius rei. et per ipsum nomē ip̄a res impletur honore. laude. gloria ⁊ fama. Vñ cū honoꝛ. laus. glīa et fama que seq̄ūt̄ ad

¶ Deꝰ acq̄rit nomē

¶ Ex opibꝰ acq̄ritur nomē bonum

¶ Nota pulcerrimū exēplum

opera nō possint intrare ipam rem cui⁹ sunt opa. ⁊ ipsa res nihil habeat extra se magis ꝓpinquū magis familiare ꝙ̄ no men suū qd̄ importat totalē ipaꝫ rem. et p qd̄ ipa res vbicūqꝫ portaṫ. imo p̄ dica tur de ipa in recto qd̄ nihil aliud exteri⁹ facit. seq̄tur ꝙ ipe honor ipa laus. glia ⁊ fama debenṫ noi ipius rei. eo qꝛ ipm no mē pt crescere ⁊ impleri de honore ⁊ lau de ⁊c̄. Quia ḡ ipa res nō pt crescere intra se de honore nec de laude nec de fama. et ipm nomē pt crescere de ipis. necesse est ꝙ ipm nomē crescat ⁊ impleaṫ honore. laude ⁊ glia ⁊ fama. vt postꝙ̄ nō possūt manere in ipa re. remaneāt in suo noie ⁊ denṫ noi suo. Ecce ḡ opa exeūt a re ⁊ ap parēt ⁊ videntur exterius. ⁊ ex opibus talib⁹ debeṫ honor laus q̄ sunt exteriora ⁊ ipꝫ nomē rei est exteri⁹ ⁊ apparet. ideo honor laus fama ⁊ glia q̄ seq̄ūṫ ad opa debēt dari noi ipi⁹ rei opantꝭ. Ergo ipa opa faciūt exteri⁹ crescere ipm nomen. ⁊ faciūt ipm nomē honorabile laudabile famosum. ⁊ gliosum ⁊ bn̄dicendū. Ipꝫ aūt nomē pt duob⁹ modis crescere. Pri mo in seipo. scꝫ dū crescit ⁊ impleṫ hono re laude glia ⁊ fama ꝑpṫ opa. ⁊ istud est ꝑmū crementū. Secūdo crescit nomē cū iā est plenū in se. qn̄ mltiplicaṫ ⁊ dila taṫ ⁊ extēdiṫ p plures hoies in cordib⁹ hominū Et ḡ ꝑpṫ opa bn̄ facta q̄ appa rēt. necessario seq̄tur ꝙ honor laus glo ria ⁊ fama rei cui⁹ sunt opa q̄ ꝯiunguṫ cū noie ipi⁹ rei ⁊ faciūt nomē magnum. Et cū sol⁹ de⁹ opeṫ opa bn̄ facta. ⁊ oīa opa bn̄ facta sint ipsi⁹ dei. qꝛ ois creatu ra est ipi⁹ dei op⁹. ⁊ p ꝯn̄s oīe op⁹ crea ture bn̄ factū est op⁹ dei. seq̄tur ꝙ honor laus gloria ⁊ fama q̄ seq̄ūṫ ad oia opa bn̄ facta oim rex. ꝙ ⁊ verissime dei sunt ⁊ deo debent vere dari. ⁊ nulli alteri rei. Et p ꝯn̄s sol⁹ ipe debꝫ acq̄rere nomē ex opib⁹ oib⁹ bn̄ factis. ⁊ solū suū nomē de bet crescere in vniuerso in vero honore laude gloria ⁊ fama in dignitate ⁊ nobi litate. Et p ꝯn̄s ois honor ois laus ois glia ⁊ ois fama i ꝯitate oim opeꝝ bn̄ fa croꝝ noi ipi⁹ dei dn̄t dari. Et iō solū suū nomē dꝫ esse honorabile. laudabile. fa mosum. gliosum. magnificū ⁊ bn̄dictū.

Nomen alic⁹ du pliciter crescit

Solum nomē di dꝫ cresce rei mū do

⁊ nullū nomē creature de se dꝫ honorari laudari. glorificari. Et seq̄tur vlteri⁹ ꝙ hoc est ꝓpriū soli deo. scꝫ acquirere no men veri honoris ⁊ laudis ⁊ glorie. Et p ꝯseq̄ns ꝯcluditur ꝙ de⁹ opatur om nia extra se ꝑpter suū nomen. scꝫ vt iple atur omi vero honore vera laude gloria et fama. vt sit magnum. magnificum. honorabile ⁊ gloriosum. famosum ⁊ lau dabile. vt postꝙ̄ nō potest crescere intra se. crescat exterius in suo nomie Et ideo sequitur ꝙ sicut opatur oīa ꝑpter sui honorē laudem ⁊ gloriā. ita opatur om nia ꝑpter suū nomen. Et p ꝯseq̄ns seq̄ tur ꝙ idem est opari ꝑpter suū nomen. ⁊ opari ꝑpter suam laudē ⁊ gloriā ⁊ ho norem. Et ideo necesse erit ꝙ quicquid fit vel fieri potest i toto vniuerso siue bo num siue malū veniat ad honorē ⁊ lau dem ⁊ gloriā nois sui. Etiā q̄cquid iaꝫ ꝯclusuꝫ est ⁊ dictū est de honore dei. cō cludi ⁊ dici pōt de suo noie.

Q꞉ nomen dei ex opib⁹ acq̄situ̅ respi cit sp̄ verā vtilitatē hois ⁊ cōmodū.

Titulus. cxcii̇.

Quoniā autēꝫ iam declaratū est ꝙ honor verus ⁊ vtilitas vera sint ita colligata ꝙ non possunt separi. ita ꝙ ver⁹ honor dei respicit sem per veram vtilitatē nō suā sed alterius. ⁊ vera vtilitas respicit semp verū hono rem. ideo verus honor dei sp̄ respicit ve ram hois vtilitatē. ⁊ vera hois vtilitas semp respicit veꝝ honorē dei. Et qꝛ om nia q̄ ptinent ad honorē dei ptinent ad suū nomē. ⁊ suū nomē exteri⁹ acq̄ritur ⁊ ꝯstituiṫ ex oib⁹ opib⁹ q̄ ptinent ad hono rem ⁊ laudeꝫ ⁊ gloriā. ideo etiā seq̄tur ꝙ suū nomē ex opib⁹ extra se acq̄situ̅ sp̄ re spicit vtilitatē hois verā. Quia cū de⁹ oīa fecit ꝑpter hoīs vtilitatē. ⁊ cū no men dei acq̄ratur ex opibus que facit ex tra se. seq̄tur ꝙ etiam suū nomen ptinet ad hoīs vtilitatē. imo de tanto nomē dei acquisitum magis ptinet ad vtilita tem hoīs. de quāto suum nomen exce dit oēs alias creaturas. Pl⁹ ḡ ꝓficit pl⁹ valet ⁊ plus est vtile nomē dei homini. ꝙ̄ omnes creature simul. Et plus valet nomen dei ꝙ̄ oēs creature. quia nomen

Ti. clxx xi. ⁊ titu lo. clxx xiii.

dei respicit deū.⁊ de directo ⁊ ꝑncipalit̄
ad ipm ꝑtinet.⁊ est magꝭ ꝓpinquū ei q̄
Nomen dei vtile est hoi
oēs creature. Creature ḡ ⁊ oīa q̄ deꝰ opa
tur sunt ⁊ fiunt vt dei nomē cōstituat̄ et
acq̄rat̄.⁊ postea ipm nomē dei ꝯstitutuꝫ
⁊ acq̄situ̅.facit ⁊ causat totā vtilitatē ho
mis. Si ei deꝰ nihil oparet̄ extra se.nul
lū nomē acq̄reret extra se. Quia ḡ nomē
dei respicit verā vtilitatē hoīs. ⁊ cū ve
ra vtilitas hoīs sit vt amet ⁊ timeat deū
honoret ⁊ laudet ⁊ glorificet eū. speret ⁊
ꝯfidat in eo. credat ⁊ obediat ei. vt scꝫ fi
at ⁊ nascat̄ in hoīe amor dei. timor dei ⁊
spes eiꝰ.ꝯfidētia in deo ⁊ fides ⁊ obedi
entia ⁊ totalit̄ hō vniat̄ deo. seq̄tur q̄ no
men dei acq̄situ̅ ex suis opibꝫ sp̄ respicit
ad ista supradicta. scꝫ vt ꝑ nomē dei ge
neret̄ in hoīe amor dei ⁊ timor dei. spes
⁊ ꝯfidentia. fides ⁊ obediētia. Jō hoc se
q̄tur q̄ totaliter debet eē nomē dei extra
se ꝯstitutū ⁊ acq̄situ̅ vt possit causare in
hoīe ⁊ generare amorē. timorē. spem. ꝯfi
dentiā. fidē ⁊ obediētiā. Igit̄ q̄cq̄d ꝑti
net ad nomē dei. ꝑtinet ad timorē vel a
morē vel spem vel ꝯfidentiā ⁊c̄. Et etiaꝫ
nomē dei acq̄situ̅. dꝫ eē nomē amoris. ti
moris. spei. ꝯfidentie. fidei. ⁊ obediētie.
honoris. laudis ⁊ glie. vt sit ꝓportiona
tū ⁊ ꝯueniens hoī ad eiꝰ vtilitatē. Et iō
vt nomē dei ꝯueniētissime ⁊ cōgruen
tissime ꝯstituat̄ ad verā hoīs vtilitateꝫ.
ꝯuenit q̄ deꝰ faciat opa amoris. opa ti
moris. opa fidei. ⁊ fidelitatis. opa spei
ꝯfidentie ⁊ obediētie. opa honoris lau
Nomen oīpotentis
dis ⁊ glorie. Et iō ꝯuenit deo vt faciat
extra se opa oīpotētie vt acq̄rat nomen
oīpotētis. vt ꝑ h̄ nomē timor dei gene
Dn̄i
ret̄ in hoībꝫ. Cōuenit etiā vt faciat opa
ꝑ q̄ acq̄rat h̄ nomen dn̄s extra se. vt ꝑ h̄
nomē generet̄ timor in hoībꝫ. Cōuenit
Iusti
etiā vt faciat opa iusticie ⁊ iudicij. vt ac
q̄rat nomē iusti ⁊ iudicis. vt etiā ꝑ h̄ no
men generet̄ timor in hoībꝫ Cōuenit eti
Boni
am vt faciat opa exteriꝰ opa sūme boni
tatis. vt acq̄rat exteriꝰ hoc nomē bonus
vt ꝑ h̄ nomē generet̄ amor dei in hoībꝫ
Sapientis
Cōuenit etiā vt faciat opa sūme sapiētie
extra se. vt acq̄rat nomē sapiētis extra se
⁊ sūme sapientis. vt sic laudet̄ ab hoībꝫ.
Cōuenit etiā vt faciat opa ꝑ que acq̄rat
nomē ⁊ famā exterius. vt scꝫ sit ⁊ noīet̄
veracit̄ fidelis. ⁊ verus ⁊ piꝰ. misericors
⁊ benignus. sanctꝰ. amicus. adiutor. sal
uator. ꝓtector. vt sic ꝑ hec noīa generet̄ i
hoībus spes. cōfidentia ⁊ fides in eum.
Sic ergo cōuenit vt ex multis opatio
nibus acq̄rat deꝰ multa noīa. et ex mul
tis noībus ꝯstituat̄ ⁊ integret̄ vnuꝫ no
men dei magnū. gloriosum. laudabile.
honorabile. magnificū. famosuꝫ. admi
rabile. amabile ⁊ timēdū. Et h̄ est sūme
vtile hoī. Vn̄ q̄ volūtas nō trahit̄ nisi — Illa nomina excitāt hominē
excitet̄. iō oꝑtet q̄ nomē dei exteriꝰ acq̄
situm sit tale q̄ excitet volūtatē ⁊ excitet
ad timorē ⁊ ad amorē ⁊c̄. Quāuis ei deꝰ
ab eterno sit dn̄s oīpotens. sapiens. iu
stus. ⁊ bonꝰ. verax. fidelis. ⁊ sic de alijs.
attamē hoc nō esset manifestū nec notū
exterius extra se. ⁊ iō quia res māifestat̄
exteriꝰ per opationes suas. ꝯuenientissi
mū est deū opari extra se opa per q̄ acq̄
rat nomen ⁊ famā apud homies. vt sic
cognoscat̄ ⁊ nominet̄ ad honoreꝫ sui et
vtilitatē hominū. Deo em̄ nō est necesse
habere exteriꝰ nomē nisi vt cognoscatur
ab hominibus.

Quid intelligit̄ ꝑ nomē dei acq̄situ̅.

Titulus.cxciij.

Vt aūt oīa clariꝰ manifestent̄. cō
siderādū est q̄d intelligat̄ ꝑ no
mē dei acq̄situ̅. Vn̄ nomē rei ex
tra rē est. q̄ nō est ipa res. sꝫ repn̄tat ipaꝫ
rem. ⁊ significat ⁊ notificat. Per nomē
aūt dei exteriꝰ acq̄situ̅ intelligit̄ tota illa
cognitio ⁊ tota illa noticia q̄ habetur de
deo ⁊ acq̄rit̄ ꝑ illa opera q̄ opat̄ extra se.
Vn̄ deꝰ nō ꝯgscit̄ extra se nisi per opa q̄
apparēt. ⁊ sūt manifesta. Tota ḡ illa no
ticia q̄ acq̄rit̄ de deo ex opibꝫ. vocat̄ no
mē dei. Tātū ei cogscit̄ de dō. q̄ntū opa
sua manifestāt. Per opa ḡ q̄ deꝰ opat̄ ex
tra se generat̄ noticia de ipo in cordibus
hoīꝫ. siue estiatio siue reputatō seu fama
⁊ h̄ ē nomē dei acq̄situ̅ apud hoīes. Vn̄
nomē bonū acq̄situ̅. ē noticia seu fama
siue estiatio seu reputatio cū laude ⁊ ho
nore acq̄sita ⁊ generata in cordibꝫ hoīꝫ
de aliq̄. sic ꝑ ꝯriū malū nomē est noticia
seu fama siue estimatio cuꝫ vituperio et
ꝯtēptu acquisita de aliq̄ in cordibꝫ hoīꝫ

Ti.cxciii. De fructu honoris dei

Tātū ḡ hꝫ aliq̄s de noīe. q̄ntū hꝫ de fa-
ma ꝛ reputatōe ꝛ estimatione in cordibꝫ
alioꝝ. Et q̄ nullꝰ est reputatōis ꝛ estima
tionis. nullꝰ est noīs apud hoīes nec a-
licuꝰ honoris. Tantū eñ honorat̃ ali-
quis ab alijs. q̄ntū cognoscit̃ reputat̃ ꝛ
estimat̃ apud eos. Et q2 ista estimatio
seu reputatio seu noticia p̄t ēē maior vel
minor ꝛ crescere ꝛ diminui. ḡ ꝛ honor eti
am. Nomē ḡ dei acq̄sitū. ē p̄ma noticia
seu estimatio seu reputatio generata de
nouo in cordibꝫ hoīm de deo p opa sua
Et tale nomē hꝫ deꝰ apud hoīes. fm ꝙ
estimat̃ ꝛ reputat̃ ab eis et cognoscitur.
Et fm ꝙ estimat̃ et reputat̃ ab hoībus.
fm hoc honorat̃ ab eis. Et q2 talis no-
ticia seu estimatio causatur per opa dei.
iō quoniā nō cognoscit opa dei nec co-
gitat inq̄ntū dei sunt. nihil cognoscit de
deo nec ipm estimat aliq̄d nec reputat.
Et p ɔn̄s deꝰ nullꝰ nomis nec fame nec
honoris est apud illū. Et fm ꝙ magis
vel minꝰ cognoscit opa dei aliq̄s inq̄n-
tū dei sunt. fm hoc nomē dei crescit i il-
lo. Et exinde seq̄tur ꝙ locꝰ ꝛ habitaculū (Locus nois di ē cor hominis)
noīs dei in q̄ habitat est cor hoīs. Unde
nomē dei est extra deū. et iō optet ꝙ ha-
bitet i aliq̄ loco. et nullꝰ locꝰ ē in q̄ possit
habitare nisi in corde hoīs. iō cor hoīs
est vas noīs dei. Et q2 hoīes multipli-
cant̃ et p ɔn̄s corda coꝝ. iō etiam nomē
dei multiplicari p̄t p corda hoīm. Sed
istud nomē q̄d manet ꝛ latet in corde est
occultū. et māifestat̃ exteriꝰ p aliud nomē
sensibile audibile et visibile q̄d est voca-
le vł scp̄tū correspōdēs noi existēti i cor
de. et repn̄tans ipm exteriꝰ ꝛ significans
Et etiā honor occultꝰ in corde ꝛ inuisi-
bilis inclusus in nomie occulto ipiꝰ cor
dis. manifestat̃ exteriꝰ p aliū honorē vi-
sibilē. ꝛ talis honor q̄lis est intꝰ in corde
talis repn̄tat̃ extra p signū visibile. Dia
eñ q̄ extra fiūt p hoīem. sunt signa coꝝ
q̄ fiunt in corde eiꝰ. Sic eñ deꝰ manife
stat seipꝫ ꝛ dat noticiā de seipo p opa ex-
teriora. ita hō extra manifestat nomē di
occultū. noticiā et estimationē occultaꝫ
de deo p signū visibilē. ꝛ etiā honorē oc (Duplex ē nomen dei)
cultū manifestat p honorē visibilē. Sic
ergo duplex ē nomē dei. scꝫ occultū ꝛ vi-
sibile. vnū intꝰ et aliud extra. ꝛ etiā duplex
honor. scꝫ occultꝰ et visibilꝰ. vnꝰ interior
aliꝰ exterior. Et ista noīa sūt apud hoīes
et fiūt in ipis hoībꝫ p opa dei cognita.
inq̄ntū dei sunt. et ista duo noīa mēsurā-
tur fm mensurā cognitōis opeꝝ dei. q2
tātū q̄ntū opa dī cognoscūt̃ ab hoībꝫ. tātū
noticia de deo generat̃ in hoībꝫ. et tanta
estimatio et reputatio generat̃ de deo in
ipis. et tāta q̄nta est noticia estimatio et
reputatio de deo i hoībꝫ. tātū noīat̃ ex-
tra p vocē. ꝛ tantꝰ ē honor exterior. Sic
ḡ nomē vocale exteriꝰ mēsurat̃ fm mēsu
rā noticie ꝛ estimatōis seu reputatōis i-
terioris ꝛ ipa noticia seu estimatio mēsu-
rat̃ fm mēsurā ɔgnitōis opeꝝ dei inq̄n-
tū dei sunt. Et iō q2 opa dei inq̄ntū dei
sunt nō eq̄lit̃ cognoscūt̃ ab oībus. iō nō
est i oībꝫ eq̄lis noticia. seu estimatio seu
reputatio de deo. nec p ɔn̄s eq̄lit̃ noīant̃
exteriꝰ ab oībꝫ. Ista ḡ sunt intꝰ se ordīata
nomē vocale exteriꝰ. noticia seu estima-
tio iterior. ꝛ cognitio opeꝝ dei mēsurat̃
fm maiorē vel minorē capacitatē hoīs.
ꝛ fm maiorē vł minorē familiaritatē ho
mis. ꝛ exercitiū circa opa dī cognoscēda. sꝫ
ipa opa mēsurat̃. vel p cognitionē ipoꝝ
opeꝝ intra se vel p cōparationē ad hoīem.
ppt̄ quē fiūt. vel p cōparatōeꝫ ad potesta-
tem ꝛ sapientiā ꝛ bonitatē dei vnde p̄ce
dunt. Radix ergo ꝛ fundamentū et ori-
go nomis dei acquisiti ꝛ noticie seu esti-
mationis que fiunt de deo sunt opa dei
ergo ipa opa dei portant in seipsis et in-
cludunt radicaliter ꝛ fundamentaliter ꝛ
originaliter nomē dei exterius acquisi-
tum ꝛ honorē ꝛ laudē. gloriā et famā su-
am. Et ideo quāta sunt opa dei tātū est
nomē suum. et tantus est honor suus ꝛ
laus sua et gloria et fama sua veraciter ꝛ
radicaliter et in se et de se. Et possumus (Nomen dei i opibus)
ponere nomen dei tribꝫ modis. Primo
modo in ipsis opibꝫ. Et isto modo no-
men est sibi acquisitū veraciter ꝛ de de-
bito statim dum opa facta sunt. et etiam
honor laus ꝛ gloria. q2 sp ipa opera por
tant secū nomen dei. laudē gloriā et ho-
norem. ꝛ nomen ꝛ laus. gloria ꝛ honor.
semp ɔsequunt̃ opa dei. Et iō ipsa opa
dei sp sunt plena laude honore et gloria

dei ꝛ laudis eiꝰ plena ē terra. ꝛ oēs crea/
ture q̄ sūt opa dī sūt plene honore laude
ꝛ glīa dī. ꝛ portāt ī seipis sp nomē dei ꝛ
suū honorē laudē. glīam ꝛ famā. Et istd
nomē est imortale ꝛ ppetuū. ꝛ etiam ho
nor laus gloria ꝛ fama. qꝛ postq̄ sel' sūt
semp manēt ꝛ nunq̄ destruunt͛ ꝫ semp
viuūt. Et istud est pmū nomē dei acq̄si
tū. ꝛ pmus honor ꝛ pma laus. Deinde
Nomen dei i corde hois — ipa opa dei plena honore laude ꝛ gloria
sua ꝛ noīe intrant cor hoīs ꝛ cognoscū/
tur ab hoīe. ꝛ veniunt ad eius noticiā. ꝛ
tunc portant͛ in corde hoīs ꝛ relinquūt
in eo noticiā ꝛ silitudinē dei seu vestigi/
um cū honore laude ꝛ glīa. eo quia sunt
plena sua silitudine ꝛ noticia eius ꝛ ho/
nore. laude ꝛ gloria. ꝛ ideo dant illud qd
habent in seipsis. Et sic ipa dei opa co/
gnita vt dei sunt causant ꝛ faciunt in ho
mine noticiā estimationē ꝛ reputationē
de deo a quo pcedunt. ꝛ hoc cū honore
laude ꝛ glīa ꝛ bona fama. Et h̄ ē scdm
nomē dei acquisitū in cordib; hominū.
Nomen dei i voce l' scripto — Deinde seq̄tur terciū nomē qd est sensi/
bile. visibile ꝛ audibile in voce vel ī scri/
pto. Et istud nomē est signū ordinatuꝫ
ad placitū ad significādū ꝛ repn̄tandū
scdm nomen ꝛ etiā pmū. Et istud nomē
magis est signū noīs q̄ sit nomē. ꝫ in/
q̄ntū significat ꝛ repn̄tat verū nomē di
citur nomē dei. Ecce g̊ tria noīa. Pri/
Epilogat d' triplici nomine — mū nomē acquisitū est qd sedet in oīb;
opibus dei. ꝛ est fixū ꝛ pmanens ꝛ imu
tabile. ꝛ nō potest deleri. ꝛ solū semel ge/
neratū est cū ipis opibus. Sed secun/
dū nomē qd habitat ī cordib; hominū.
q̄uis sit fixū ꝛ pmanēs. attn̄ potest de/
leri de cordib; hoīꝫ. ꝛ quotidie de nouo
generat͛ ꝛ multiplicat͛ fm q hoīes mul
tiplicant͛. et est idē apud oēs hoīes. ꝫ
variatur fm magis ꝛ minꝰ. ꝛ fm q ma
gis vel minus crescit. Sed tercium no
est audibile vel scriptum non est idem
apud oēs ho mines. sed variat͛ fm di/
uersitatē linguarꝫ ꝛ idiomatū. Et sicut
dictū est de noīe. ita dici potest de hono
Nomen dei dormit — re. laude ꝛ gloria. Nomen ergo dei laus
honor ꝛ gloria q̄si dormiūt in ipis opi/
bus. et q̄si sunt in potentia ꝛ nōdū actu/
ata. ꝫ postea dū ipa opa intrāt cor hoīs
ꝛ cognoscunt͛. tunc ipm nomē laus ho/
nor ꝛ glīa que ibi dormiebāt excitant͛ ꝛ
euigilant ꝛ actuant͛. ꝛ vltimo p sensibile
signū exteriꝰ manifestant͛. Et sic hō qd/
āmodo viuificat nomē dei ꝛ suū hono/
rem ꝛ laudē. gloriā ꝛ famā suā. Apparet
igitur ꝛ declaratū est q̄d intelligit͛ p no/
men dei acq̄situ sibi de nouo ꝛ in quo fū
datur radicaliter. Aliud autē nomē ha/ — Nomen dei eternū
bet deus ab eterno. qd nō est acq̄situ ab
opibus. ꝛ hoc est hoc nomē esse. quia de
us est ipm esse. Et hoc est pmū nomē in
quo includunt͛ oīa noīa. ꝛ clauditur
oē nomē. vt declaratuꝫ est in pncipio
libri in capitulo de esse. Et sic deꝰ ab eter — Ti. lxx͂
no in seipo absq̄ mūdo ꝛ creaturis ha/
bet nomē vniuersale in quo ptinet͛ oē
nomē. Et sicut in hoc noīe esse continet͛
oē nomē. ita in noīe dei acquisito con
tinetur oīs honor. omnis laus gloria
ꝛ fama.

Q, noticia de deo acq̄sita p opa eius
in homib; habet multos gradus. ꝛ eti/
am nomen eius.

Titulus.cxciiij.

Quoniā aūt opa dei sunt radix ꝛ
fundamentū noticie que de deo
acquirit͛ in hoībus. ideo qꝛ opa
dei habent gradꝰ intra se. fm hoc etiam
noticia que acq̄rit͛ in hoīe de deo p opa
eius h; gradꝰ. Unde quedā sūt opa dei
que multū distant ab hoīe. quedā ppin
qua hoī. et quedā opa sunt ꝛ fiunt extra
hoīeꝫ. et q̄dā sūt ꝛ fiūt ī hoīe. ꝛ illa q̄ fiūt
ī hoīe. q̄dā fiūt in corpe. q̄dā ī aīa. et eti/
am quedā sunt opa dei magis familia/
ria hoī et quedā minus. Et sic opa dei — Noticia de deo ē inequalis
nō habēt se equaliter ad hominē in quo
debet generari noticia de deo. et p ꝯns
noticia seu cognitio generata de deo in
corde homis p opa dei nō est equalis. ꝫ
habet multos gradꝰ. Unde maior ē no
ticia que acq̄rit͛ de deo p opa dei q̄ sunt
ppinqua homi. q̄ p opa dei. que multū
distant ab homie. Et etiā maior est co/
gnitio que est generata de deo in homie.
p opa que sunt in homie. q̄ p illa q̄ sunt
extra hoiem. et p opa dei que fiunt i ho/
mine. q̄ p illa que fiunt extra hoiem. et
etiā maior est cognitio generata de deo

in hoīe ꝑ illa que sunt in aīa. ꝙ̄ ꝑ illa q̄
Maior ꝯgnitio de deo
sunt in corpe. Et quia nullū opus dei ē
magis ꝓpinquū ipi homī ꝙ̄ ipemet si/
bi quia opꝰ est dei. ideo noticia generata
de deo in hoīe ꝑ cognitionē suiꝑsiꝰ. qui
est opus dei. est maior omniū. Et sic ho
mo dū cognoscit seipm inq̄ntū est opus
dei magis cognoscit et magis videt de
deo. ꝙ̄ dū cognoscit pecus qđ etiam est
opus dei. Et quia oīe opus dei inq̄n/
tum dei est portat suā noticiā suū nomē
⁊ suū honorē. suam laudē ⁊ suā gl'iam. ⁊
oꝑa maiora ⁊ digniora portant maiꝰ no
men maiorē laudē ⁊ gl'iam. iō cuꝫ hō sit
maius opus dī inter oēs creaturas ma
nifestas. seq̄tur ꝙ homo duꝫ cognoscit
seipm inq̄ntū est opꝰ dei magis estimat
de deo ⁊ magis reputat ⁊ maius nomē
⁊ maiorē laudē ⁊ gl'iam sibi dat. ꝙ̄ quā/
do cognoscit alia opera. Et ista noticia
acq̄sita de deo ꝑ cognitionē hoīs. inq̄n/
tum est opus dei pōt esse maior vel mi/
nor. ſm ꝙ homo magis vel minꝰ cogno
scit ⁊ videt seipm. Preterea quedā sunt
oꝑa dei que fiunt circa illa. que sunt ex/
tra hominē scꝫ in aliis creaturis. et alia
sunt oꝑa q̄ fiunt in ipomet homīe ⁊ cir/
ca ipm hoīem. Et magis cognoscit hō
deum ꝑ oꝑa que fiunt in homīe. ꝙ̄ ꝑ illa
que fiunt extra hominē. Itē quedā sunt
oꝑa dei. que oīs hō potest videre ꝑ ex
perientiā. ⁊ alia sunt que nō videt nisi ꝑ
testimoniū alioꝝ qui dixerūt ⁊ viderūt.
Et certiꝰ ⁊ magis cognoscit homo deū
ꝑ oꝑa que videt ⁊ ꝑcipit ꝑ exꝑientiā ꝙ̄
ꝑ oꝑa que cognoscit ꝑ testimoniū alioꝝ.
Iteꝫ quia nihil magis cognoscit hō ꝙ̄
illud qđ sentit ⁊ videt ꝑ exꝑientiā. iō no
ticia generata de deo ꝑ oꝑa dei que ho/
mo videt ꝑ exꝑientiā. tenet vltimū gra/
Duplex ꝯgnitio dei exꝑimētalis
dum cognitōis ꝑ oꝑa sua. Et iste hꝫ du
os gradus. qꝛ aliq̄n homo videt ꝑ exꝑi/
entiā oꝑa que deꝰ oꝑatur circa aliū ho/
minē. vel circa aliā rem extra se. aliq̄n vi
det ⁊ sentit ꝑ exꝑientiā oꝑa que deꝰ oꝑa/
tur circa seipm singulariter. Et iste ē vl/
timꝰ gradus cognitionis ꝑ exꝑientiā. ⁊
iste est certissimꝰ. solidissimꝰ. ⁊ firmissi/
mus qui sꝑ manet. ⁊ ibi est complemen
tum cognitōnis. Vñ ista noticia nō po
test esse nisi in vno hoīe. nec potest alicui
cōmunicari. quia nullꝰ homo pt totalit̄
ꝑcipe nec sentire illa q̄ fiunt circa seipm
sicut ipemet hō. Potest eīm q̄libet hō co
gnoscere ꝑ exꝑientiā oꝑa que fiūt circa
alios extra se. sed nō sentire sicut illa que
fiunt circa seipm. sꝫ magis cognoscit q̄
fiunt circa seipm ꝙ̄ circa alios. imo nul
lus aliꝰ potest sentire illa q̄ fiunt circa se/
ipm nisi ipe solus. Sic ergo cognitio ꝑ
exꝑientiā hꝫ duos gradꝰ. Et quia ꝑ ope
ra dei cognita generat̄ noticia de deo in
Maxia ꝯgnitio dei exꝑimētalis
homīe. et ideo ꝯgnitio quā homo habꝫ
de oꝑibꝫ q̄ fiunt circa ipꝫ est vltima. ma/
xima ⁊ firmissima ⁊ solidissima ⁊ certis/
sima. iō sequit̄ ꝙ ꝯgnitio seu noticia seu
estimatio acquisita de deo in hoīe ꝑ oꝑa
dei que fiunt circa ipm singularit̄. est vl/
tima. maxima. firmissima. solidissima. ⁊
certissima. ⁊ donec hō cognoscat deū ꝑ
talia oꝑa. nō habet verā certitudinē nec
securitatē de deo. nec vere deuꝫ honorat
nec glorificat nec cognoscit nec amat nec
timet. Si ergo bonū est homī habere ve
ram noticiā de deo. bonū est ḡ ei ꝙ deus
oꝑetur in ipo ⁊ circa ipm. Et q̄nto plus
oꝑabitur deꝰ circa ipm singulariter. tan
to maiorē acq̄ret de dō noticiā ꝑ exꝑien/
tiam. Et iō sequit̄ ꝙ ſm ꝙ deꝰ multis mo
Hō diuersimode noīat deum
dis oꝑatur circa ipm hominē. ſm hꝯ ho/
mo diuersimode noīat deū. Aliq̄n enim
nomīat ⁊ dicit ⁊ cognoscit ꝑ exꝑientiaꝫ
deū esse potentē. q̄n scꝫ sentit circa seipꝫ
oꝑa potētie dei. Aliq̄n noīat ipm sapien
tem. aliquādo pium. aliq̄n bonū. aliq̄n
misericordē ⁊ benignū ſm ꝙ diuersimo/
de sentit oꝑari deū circa seipm. Et tunc
homo acq̄rit certissimā noticiaꝫ de deo
cum laude gloria ⁊ honore. Et hoc mō
q̄libꝫ homo dat magnū nomē ꝓpt̄ oꝑa
singularia. que operatur deus in q̄libet.
Deꝰ acq̄rit mlti plex nomen
Et sic deꝰ acquirit nomē multipliciter.
Primo scꝫ generalit̄ ⁊ cōmuniter ab oī/
bus creaturis ex oꝑibus vniuersalibus
que sunt cōmunia creaturis. Secundo
modo acquirit nomē specialiter ⁊ singu
lariter in quolibꝫ homīe quādo oꝑatur
singulariter ⁊ secrete in aliquo hoīe. Et
ideo noticia dei ⁊ suū nomē multiplica/
tur ⁊ crescit in hoībꝫ ꝑ talia oꝑa. Et ſm

ꝙ magis vel minꝰ opatur circa quēlibet
ꝭm hoc noticia ꝛ suū nomē crescit in q̄/
libet. Et hoc est vere cognoscere deū. sen
tire opa sua circa seipm ꝑ expientiā. Itē
magis sentit hō ꝑ expientiā opa que de
us opatur circa aīam ꝙ̄ circa corpꝰ. qꝛ
aīa que cognoscit magis est ꝓpinqua si
bi ipsi ꝙ̄ corpꝰ. ꝛ ideo maioꝛ ꝛ magis ac
quirit noticia de deo in homīe ꝑ opa q̄
opatur circa suā aīam. ꝙ̄ circa ipm cor/
pus. ꝛ in illis opibus est vltimus finis
Epilogat de gradibꝫ expimētalibꝫ noticie dei ꝛ vltima certitudo de deo ꝑ opa. Ecce g̊
qualiter noticia acq̄sita de deo ꝑ expien
tiam ꝑ opa q̄ homo videt ꝑ expientiam
habet multos g̃dus. Primꝰ gradꝰ est ꝑ
opa que homo videt extra se ī alijs. Se
cundꝰ gradus est ꝑ opa que hō sentit in
ꝓprio corpe suo fieri. Tercius g̃dus est
ꝑ opera que hō sentit ꝛ ꝑcipit fieri circa
suā aīam. Et oīa ista ꝑtinēt ad nomē
dei ꝛ ad laudē ꝛ gl'iam ꝛ honorē. ꝛ ad su
am famā. Sic ergo ꝭm ꝙ opa dei sunt
cōmunia ꝛ vniuersalia oībus vel pluri/
bus vel singularia ꝛ secreta. ꝭm hoc ac/
quiritur de deo noticia cōmunis vel sin
gularis ꝛ maioꝛ vel minoꝛ. Et sic hō pt
cognoscere deū ꝑ creaturas extra se in/
q̄ntū sunt opa dei ꝛ ꝑ seipm inq̄ntū est
opus dei. Et ꝑ opa que opatur extra se
in alijs hoībus ꝛ creaturis. Et per opa
que opatur circa seipm tam circa aīam
ꝙ̄ circa corpꝰ. Et ꝑ ꝯn̄s multis modis
potest ipm laudare glorificare magnifi/
care. ꝛ honorificare ꝛ ei famā dare. Pa/
tet g̊ ꝙ noticia de deo acquisita ꝑ opera
eius in hoībus. habꝫ multos g̃dus Et
per ꝯn̄s reputatio ꝛ estimatio de deo est
maioꝛ vel minoꝛ in cordibꝫ hoīm. ꝛ ha/
bet multos g̃dus. nec est equalis apud
oēs. Et exinde seq̄tur ꝙ cū ꝭm maio/
rem vel minorē reputationē seu estima/
tionē detur honoꝛ maioꝛ vel minoꝛ ꝛ eti
am laus ꝛ gloria ꝛ nomē. sequit ꝙ ab oī/
bus hoībꝫ nō datur eq̄liter honoꝛ laus
ꝛ gl'ia ꝛ nomē interiꝰ ꝛ exterius.

De obligatōe hoīs erga honorē dei ꝛ
laudē ꝛ gl'iam ꝛ nomē suum.

Titulus.cxcv.

Q Woniaꝫ iam
manifestū est ꝙ oīa que deus opatur ex/
tra se in creaturis. opatur ad suū hono/
rem. laudē ꝛ gloriā ꝛ nomē. ꝛ etiā dictuꝫ
est ꝙ honoꝛ laus ꝛ gl'ia ꝛ nomē dei acq̄/
ritur ꝛ generat ꝛ crescit ꝑ opera bene fa/
cta ꝛ opa creaturaꝝ. ꝛ quia hō qui ē crea Primo
tura nobilioꝛ dei que sit in mūdo potest
opari ꝛ habet potestatē operādi. ideo se
quitur ꝙ homo debet ꝛ obligat operari
oīa opera sua q̄ facit ꝓpter honorē lau/
dem ꝛ gl'iam ꝛ nomē dei. ꝛ ad h̄ debꝫ di
rigere oīa opa sua. vt scꝫ per opa sua se
quatur honoꝛ dei laus ꝛ gl'ia ꝛ nomē dī
Vlteriꝰ seq̄tur ꝙ homo debet ꝛ tenet so/ Scđo
lum q̄n tum pōt velle ꝛ laborare vt suuꝫ
nomen fiat crescat ꝛ multiplicet inq̄ntū
fieri poterit. Et qꝛ ꝑ opera hoīs bene fa
cta. seq̄tur generat ꝛ fit maioꝛ laus ma/
ioꝛ gloria. ꝛ maius nomen. ꝙ̄ per opera
aliaꝝ creaturaꝝ. cum hō sit nobilioꝛ crea
tura. seq̄tur ꝙ nō solū homo debet ꝛ ob/
ligatur facere oīa opera sua ꝓpter hono
rem dei vt dictum est. sed etiā tenet ꝛ de/
bet tātū opari q̄ntum poterit ꝛ multipli
care opera sua ꝛ meliori mō quo poterit
operari. Et in hoc debet ꝯtinue ꝛ inces/
santer studere ꝛ oēm diligentiā appone/
re ad hoc vt ꝑ opera sua honoꝛ dei. laus
gloria. fama ꝛ nomē crescāt ꝛ multipli/
cent. q̄ntū fieri poterit. Et nō solū hoc
tenet facere. sed ꝛ velle ꝛ laborare vt in oī
bus rebus. in oībꝫ hoībꝫ. ꝛ in oībꝫ ope/
ribus honoꝛ dei. laus gloria nomē ꝛ fa/
ma fiant crescant ꝛ multiplicent q̄ntum
fieri poterit. Aliter si homo facit ꝯtrari/
um oīm supradictoꝝ. seq̄tur ꝙ homo n̄
operat vt creatura dei. nec vt opus dei
nec vt hō. imo opatur ꝯtra deū ꝛ contra
intentionē dei totaliter. ꝛ ꝯtra ordinatio
nem diuinā. ꝛ ꝯtra finē ad quē facta sūt
oīa. Et quia honoꝛ dei semꝑ est cū vtili Tercio
tate. nec possunt separi honoꝛ dei ꝛ vtili
tas. ꝛ vbi maioꝛ honoꝛ dei. ibi maioꝛ vti
litas. ꝛ qꝛ etiā tota vtilitas est hoīs ꝛ nō
dei. seq̄tur ꝙ qn̄ homo opatur ad hono
rē laudē ꝛ gloriā dei ꝛ ipe opatur met ad
suā vtilitatē. ꝛ ꝙ q̄nto magis homo la/
borat vt honoꝛ dei crescat ꝛ multiplicet
tāto etiā magis laborat vt sua ꝓpria vti
litas crescat ꝛ ml'tiplicet. Item quia hō Quarto

debet ⁊ obligat amare honorē dei ⁊ laborare vt crescat ⁊ multiplicet inq̄ntū fieri poterit. seq̄tur ꝙ hō obligat ponere totum seipm̄. ⁊ totā vitā suā ⁊ dare vitam suā ⁊ oīa que habet ad honorē dei laudē ⁊ gl'iam. Et ꝑ ꝯn̄s ꝙ quādo hō dat vitam suā ⁊ q̇cquid habet ad honorē dei. ꝙ tūc facit maximā suam vtilitatē. quia tunc laborat q̄ntū pōt vsq₃ ad vltimuʒ de potentia ad dei honorē. Quia nō potest magis laborare ad dī honorē. q̄₃ dare vitā suā ꝓ illo. ⁊ ideo hoc est sūma vtilitas. sūmū cōmodū ⁊ lucrū hois. Et iō seq̄tur ꝙ hō nihil ꝑdit. sed sūme lucrat dum vitā suā dat ad honorē dei. ⁊ ideo nō ꝑdit vitam. [Quinto] Preterea etiā seq̄tur ⁊ cōcludit ꝙ hō debet obligat ⁊ tenet credere de deo ⁊ ꝯfiteri ⁊ attribuere ⁊ dicere d̄ ip̄o oīa illa que ꝑtinent ad suū honorem ad suā laudē ad suā gl'iam. ⁊ ad suū nomen. ⁊ famā suā. ⁊ magis illa q̄ ꝑtinent ad maiorē laudē ad maiorē honorem et ad maiorem gloriam. q̄₃ illa que ꝑtinent ad minorem.

Q, oīa que potest hō vel debet dare deo reducunt ad honorē ⁊ q̇cquid facit homo deo: sꝑ ip̄m honorat vel inhonorat seu ꝯtēnit vel iniuriat.

Titulus.cxcvi.

[Ti.clxxxi. ⁊ titulo.clxxxii.] Quoniā aūt iam declaratū est ꝙ oīa que de⁹ facit extra se. facit ꝓpter suū honoreʒ. ⁊ ꝙ oīa q̄ deo ꝑtinēt extra se. ꝑtinēt ad suū honorē. q₂ honor respicit ⁊ cōprehēdit totū statuʒ dei extra se. ⁊ q₂ hō pōt ⁊ debet ⁊ tenetur reddere deo ⁊ dare plura vt ꝓbatū est. et [Ti.p̾xio] oīa que hō potest facere d̄o ⁊ reddere sūt extra deū. iō seq̄tur ꝙ oīa d̄bita q̄ homo potest ⁊ d₃ dare deo reducunt ⁊ ꝑtinent ad honorē dei. Et quia oīa que respiciunt deū exteri⁹ respiciūt ⁊ ꝑtinent ad suum honorē. vel ad ꝯtrariū sui honoris. sc₃ ad inhonoratiōnē seu ꝯtemptū ⁊ iniuriā. ideo q̇cquid homo faciat deo semper ip̄m honorat vel inhonorat. Cū em̄ honorare ⁊ inhonorare cōtrarient inter se. ⁊ oīa que fiunt exteri⁹ extra deū debent fieri ad suū honorē. seq̄tur ꝙ si non fiunt ad suū honorē. ꝙ fiunt ꝯtra suum honorē. Et ꝑ ꝯn̄s hō deū semꝑ honorat vel ihonorat. Et ideo seq̄tur ꝙ omnia ista debita que homo debet deo. sc₃ amor. timor. laus. honor. et gl'ia. obediētia. spes. fides. ⁊ credulitas ⁊ cōfidentia reducunt ⁊ ꝑtinēt ad honorē dei. ⁊ opposita istoꝝ sunt ꝯtra honorē dei. Et iō qui amat deū ṗmo. honorat ip̄m. ⁊ q̇ nō amat ip̄m ṗmo. inhonorat ip̄m. Et qui amat deū ⁊ nō amat eum ṗmo. inhonorat ip̄m. quia est ṗmo amandus. Et si nō amat qd̄ ṗmo amandū est. iniuria ⁊ ꝯtempt⁹ est. Et q̇ timet deū ṗmo. honorat ip̄m. ⁊ qui nō timet inhonorat. Et q̇ obedit deo honorat ip̄m. ⁊ qui nō obedit inhonorat. Et q̇ sperat in deo ipsum honorat. ⁊ q̇ nō sperat in deo ip̄m inhonorat. Et q̇ ꝯfidit in deo honorat ip̄m. ⁊ q̇ nō cōfidit inhonorat. Et q̇ credit et dat fidem deo ip̄m honorat. ⁊ q̇ nō credit ei ip̄m inhonorat. ⁊ qui nō credit d̄o ṗmo ⁊ totalit. etiā ip̄m inhonorat. Sic g̊ amare deū ṗmo. timere deū ṗmo. glorificare ⁊ laudare deū ṗmo. obedire deo ṗmo. sperare in deū ṗmo. ⁊ ꝯfidere ī deo ṗmo. et credere deo ṗmo. hoc est honorare deū. Sed nō amare deū ṗmo. nō timere deū ṗmo. nō obedire deo ṗmo. nō laudare nō sperare in deo ṗmo. nō cōfidere in deo ṗmo. nō credere deo ṗmo. h̄ est deū inhonorare ꝯtemnere ⁊ iniuriare Et sic om̄ia que deo dant ꝑ hominē. reducuntur ad honorare vel inhonorare deū ⁊ ꝯtemnere vel iniuriari. [Oīa reducūt ī honorē dei vel ecōtra] Et sic honorare deū vel ihonorare. om̄ia claudūt Et quia honorare deū ⁊ inhonorare opponunt. ideo sicut nulluʒ mai⁹ bonum potest facere homo q̄₃ honorare deū. ita nullū peius malū potest facere homo q̄₃ deū inhonorare. Et sicut nihil mai⁹ potest esse extra deuʒ q̄₃ honor dei. sic nihil peius potest esse extra deū q̄₃ inhonoratio dei seu iniuria dei. Sic ergo soluere ⁊ reddere deo debitū est ip̄m honorare. et nō soluere neq₃ reddere est ip̄m inhonorare et ꝯtemnere et iniuriari. Studere g̊ debet homo diligētissime vt diligat deū et reddat et soluat deo qd̄ debet. Unde quia deus vult suū honorē. quia ꝓpter illum fecit om̄ia. et om̄ia que homo debet facere ⁊ reddere deo pertinēt ad eius

honorē. seqtur ꝙ de⁹ vult ꝙ homo reddat deo qđ debet. ⁊ nihil potest velle cōtra suum honorem.

De multiplicatōe honoris ⁊ iniurie.

Titulus.cxcvii.

QUia aūt oīs creatura facta ē ad honorē dei. ⁊ respicit honorē dī ⁊ ꝑtinet ad honorē dei. ⁊ etiā respicit deū qđāmodo. iō honor dei respicit honorē oīm creaturaꝝ. ⁊ iniuria dei respicit iniuriā oīm creaturaꝝ. Et iō qn̄ honorat᷑ de⁹ honorant᷑ oīa q̄ dei sūt. scꝫ oēs creature. Et qn̄ de⁹ inhonorat᷑ ⁊ cōtemnit᷑ seu iniuriat᷑. etiā iniuriant᷑ ⁊ ꝯtēnunt᷑ ⁊ inhonorant᷑ oēs creature.

Peccās inhonorat deū ī infinitū

Et sic in inhonorare deū īcludunt᷑ infinite inhonoratōes. ⁊ in iniuria dei includunt᷑ infinite iniurie simł ⁊ semel. Et sic nihil ita cito crescit ⁊ multiplicat᷑ sicut honor ⁊ iniuria. qꝛ honor vni⁹ est honor infinitoꝝ. ⁊ iniuria vni⁹. simul ⁊ semel est iniuria infinitoꝝ. Qui ergo honorat deū. honorat oēs creaturas. ⁊ q̄ iniuriat deū. simul ⁊ semel iniuriat oēs creaturas. sicut qui iniuriat regē iniuriat om̄s de regno simul ⁊ semel.

De honore ꝓprio qui ē ꝯtrari⁹ honori dei tanq̄ ei⁹ capitalis inimicus.

Titulus.cxcviii.

Ti.cxcv

QUoniaꝫ iam ꝓbatū est ꝙ hō debeat facere oīa opa sua ad honorē dei. et tenet᷑ laborare q̄tū pt. vt honor dei. laus gloria. ⁊ fama ⁊ nomē crescāt ⁊ multiplicent᷑ q̄ntū fieri poterit tā in seipo q̄ ī oībus aliis. alit᷑ si nō faciat hoc tūc homo nō opatur vt creatura dei nec vt op⁹ dei īmo facit ꝯtra deū ⁊ ꝯtra intentionē totalem ei⁹. ⁊ ꝯtra suā ordinationē. q̄uis hoc sit magnū malū. Sꝫ tn̄ peius est si opetur oīa ⁊ faciat hō q̄ facit ad suuꝫ ꝓpriū honorē ⁊ ad suā ꝓpriā laudē ⁊ gloriam. ⁊ ad acq̄rendū sibiipsi nomē ⁊ famā. ⁊ ad hoc studeat ⁊ laboret vt honor suus ꝓpri⁹. laus gl'ia ⁊ fama ⁊ nomē. fiant crescāt ⁊ multiplicent᷑. qꝛ tūc hō studet ⁊ laborat de directo ꝯtra deū. īmo nihil magis est ꝯtra deū. nihil magis repugnat deo. nihil magis inimicat᷑ deo q̄ talis honor ꝓpri⁹. talis laus. talis gloria. ⁊ fama. qꝛ ꝯtrariat᷑ ⁊ inimicat᷑ de directo honori dī ⁊ sue laudi ⁊ glorie. ⁊ statui toti diuino extra se q̄ ꝯsistit in laude in gloria ⁊ in honore. quia de⁹ oīa fecit ꝓpt᷑ suum honorē. ⁊ soli deo debet᷑ laus ⁊ gl'ia. ⁊ hoc est sibi ꝓpriū. quia tūc homo facit ꝑ seipm suū statū sicut de⁹. sepat⁹ ⁊ diuisus a deo ⁊ ꝯtra deū. ⁊ tollit rapit ⁊ furatur id qđ est ꝓpriū deo. Et iō seqtur ꝙ nullo mō homo potest eē maior inimicus eius visibilis ⁊ manifest⁹. nullo mō potest magis iniuriare ⁊ inhonorare deum. q̄ qn̄ studet ⁊ laborat ⁊ facit oīa ad suū ꝓpriū honorē ⁊ suā gl'iam ⁊ laudeꝫ ꝓpriā. Et sic patet q̄liter hō subito pt effici inimicus dei capitalis. volēdo ꝓpriū honorē ⁊ laudē ⁊ gl'iaꝫ. ⁊ qualit᷑ subito facit guerrā inter deū ⁊ hoīem. ⁊ maxima inimicicia ⁊ maxima diuisio ⁊ discordia fit ꝓpter ꝓpriū honorē laudem ⁊ gl'iam. quia hoc est de directo ire ꝯtra intentionē dei. ꝯtra cor dei. ⁊ cōtra fundamentū dei. ⁊ tangere cor ipi⁹ dei. ⁊ cōtra totū ordinē vniuersi. Et ꝑ ꝯn̄s seqtur. ꝙ ꝑ nihil magis hō pōt cognoscere manifeste ⁊ expimētalit᷑ ⁊ infallibilit᷑ ꝙ ipse vadit ꝯtra deū. ⁊ ꝙ iniuriet ipm. ⁊ ꝙ sit ꝯtra ipm. q̄ ꝑ ꝓpriū honorē. laudem et gl'iam. ⁊ qꝛ nihil magis expimētalit᷑ visibiliter ad oculū manifestat iniuriā dei ⁊ offensam ⁊ inimiciciā dei q̄ ꝓpri⁹ honor. ⁊ nihil magis ⁊ nihil facili⁹ homo sentit ⁊ videt in seipo q̄ ꝓpriū honorē ⁊ ꝓpriā laudē. Ergo ꝑ ꝓpriū honorem et laudē ⁊ gl'iam. tanq̄ ꝑ illud qđ est sūme sibi familiare oīa potest cognoscere ⁊ iudicare expimentalit᷑. qꝛ nihil magis est manifestū hoībꝫ q̄ honor laus ⁊ gloria. Et iō sicut ꝑ duos amores sup̄i⁹ dictos oīa poterāt ꝓbari ita sił'iter ꝑ duos honores Vn̄ dictū fuit in tractatu de amore ꝙ duo amores. scꝫ amor dei et amor suiipsi⁹ erāt due porte ⁊ due p̄me radices ad intelligendū oīa. ita sił'iter duo honores. scꝫ honor dei et honor ꝓprius sunt due porte ad intelligēdū oīa. Vn̄ magꝭ sunt manifestiores isti duo honores q̄ duo amores. quia magis manifest⁹ ē honor q̄ amor. Et ideo ꝓbare ꝑ honorem

Ti. cxxi.

Ti. cxxix.

Subito efficit᷑ hō iimicus dei

Ti. cxxvii.

Ti. cxlii

est magis manifestū qꝫ ꝓbare per amorē
Ti.cxli. Sicut aūt oīa bona reducebanť ad dei
amorē. ⁊ ab ip̄o oriebanť. ⁊ oīa mala re-
ducebanť ad ꝓpriū amorē ⁊ ꝓuatū ⁊ ab
ip̄o oriebanť. ita oīa bona reducunť ad
honorē dei. ⁊ ab ipso oriunť magis ma-
nifeste ⁊ oīa mala reducunť ad honorē
ꝓpriū ⁊ ꝓuatū. ⁊ ab ipso oriunť magis
manifeste. Quāuis aūt oīa orianť a du-
obus amoribꝫ. nō tn̄ ita manifeste. sicut
a duobꝫ honoribꝫ. ⁊ tn̄ ip̄i duo honores
Ti. clx-xxi. oriunť a duobꝫ amoribꝫ vt dictū est. qꝛ
sunt due ꝓme radices.

Declaratio ad oculū q̄liter hō ꝑ ho-
norē ꝓpriū ē ⁊ fit verꝰ ⁊ rectꝰ inimicꝰ dei
Titulus.cxcix.

Quoniā aūt supiꝰ iā tractatū est
de honore dei ⁊ laude ⁊ gl'ia ⁊ fa
ma ⁊ noīe suo q̄liter scꝫ sit q̄liter
generať ⁊ q̄liter crescit in cordibꝫ hoīm.
Ti.cxc-iij. vn̄ dictū est q̄ corda hoīm debēt imple
ri de cognitōe dei. ⁊ ad h̄ facta sunt vt fa
ma dei ⁊ nomē dei habitēt ī cordibꝫ ho-
minū. vt scꝫ hoīes cog̃scēdo deū ꝑ opa
sua habeāt de deo bonā estimationē bo-
nā reputationē ⁊ opinionē. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ip̄z
honorēt. laudēt ⁊ magnificēt ⁊ glorificēt
in cordibꝫ eoꝝ. sic q̄ corda hoīm debent
esse vasa dei noīs ⁊ honoris sui ⁊ laudis
Querēs ꝓpꝛꝫ honorē occupat locū dei sue. Sꝫ hō qui q̄rit ꝓpriū honorē. ꝓpri
am laudē ⁊ ꝓpriā gl'iaꝫ ⁊ famā ip̄emet ꝓ
mo occupat cor suū circa suūmet ꝓpꝛꝫ
honorē. ⁊ circa illū cōtinue cogitat. ⁊ sꝑ
vigilat ⁊ studet. quō honor ꝓpriꝰ fiat cre
scat multipliceť ⁊ ꝑmaneat. ⁊ tn̄ deberet
occupare cor suū circa honorē dī laudē
⁊ gl'iaꝫ ⁊ in ip̄o fieri cognitio de deo. Et
sic cor suū qđ est noīs dei vas occupat
circa honorē ꝓpriū suū. ⁊ tenet occupa-
tū de ꝓprio honore. Et ī h̄ facit deo ma
ximā iniuriā. qꝛ occupat sibi suū ꝓpriū
locū ⁊ ponit illud qđ est ꝯtra deū intꝰ in
Scđo corde suo Itē nō solū occupat nec tenet
occupatū ⁊ impeditū suū ꝓpriū cor cir
ca suū ꝓpriū honorē. imo qđ peiꝰ ē vult
q̄ corda alioꝝ hoīm q̄ sunt vasa hono-
ris dei ⁊ nomīs sui. occupentur ⁊ reple-
antur de suo proprio honore de sua lau
de. fama ⁊ nomīe suo ⁊ de sua estimati-
one ⁊ reputatione. ita q̄ cogitent circa
sua opa. circa suā famā. circa suū nomē
vt ip̄e cognoscať ⁊ reputeť ab homībꝫ. ⁊
vult q̄ suꝰ honor. sua laus ⁊ gl'ia ⁊ suum
nomē ⁊ sua fama ⁊ reputatio sua diffun
dať crescat ⁊ multipliceť ⁊ habitet in cor
dibꝫ hoīm ⁊ ꝑmaneat in eternū. ⁊ ad h̄
laborat q̄ntū ꝓt. Vn̄ qui q̄rit ꝓpriū ho-
norē. necessario vult q̄ ille crescat ⁊ mul
tipliceť. ⁊ nō pōt multiplicari nisi ī ip̄is
hoībꝫ. ⁊ sic corda hoīꝫ vult eē occupata
circa facta sua cogitāda. ⁊ n̄ circa dei fa
cta. circa ꝓpriū honorē ⁊ nō circa hono-
rē dei. circa laudē ⁊ famā suā. ⁊ circa no-
mē suū magnificandū ⁊ exaltādū ⁊ ho-
norandū. ⁊ nō circa honorē dei nec no-
men. ⁊ vult tenere īpedita oīa corda ho-
minū. ⁊ seip̄ꝫ multiplicare in eis. et vult
q̄ imago sua mľtipliceť ⁊ imꝓmať ī cor
dibꝫ omniū hoīm vt sꝑ cogitent de ipso
⁊ loquanť de ip̄o. Et sic vult totū mūdū
esse occupatū circa suū honorē. Et ꝑ cō
sequēs vult deū expellere de regno suo.
de habitaculo suo. ⁊ de domo sua ꝓpria
Ecce maxia inimicicia ⁊ manifesta ꝯtra
rietas. grandissima iniuria. ꝯtra deū vel
le occupare velle impedire oīa loca dei.
oīa corda hoīm ⁊ ponere intꝰ inimicum
dei capitalē. scꝫ honorē ꝓpriū. qui est cō
tra deū. Ecce g̊ qualiter ad oculū mani- Proprius amor facit inimicū dei
festatur q̄ hō q̄n̄ querit ꝓpꝛꝫ honorē fit
verus ⁊ directꝰ inimicꝰ dei. Et hō si non
q̄rit honorē dei laudē gl'iaꝫ ⁊ famā. q̄rit
suū honorē suā laudē gloriā et famā ꝓ-
priā. ⁊ si nō opatur ad dei honorē. opať
ad ꝓpriū honorē. nec est dare mediū. Jō
hō necessario est sꝑ amicꝰ vľ inimicꝰ dei
sꝑ est ꝓ deo vel ꝯtra deū. qꝛ nō ē dare me
diū. Qui g̊ nō occupať nō laborat n̄ co-
gitat. n̄ vigilat circa honorē. laudē ⁊ glo
riā ⁊ famā dei. signū est q̄ occupať. cogi
tat. laborat. vigilat. studet. circa ꝓpriuꝫ
honorē. circa ꝓpriā laudē ⁊ gl'iam. Et ꝑ Propus honor excecat
ꝯn̄s nō pōt videre nec cogitare honorē
dei. ⁊ gl'iam. qꝛ iam excecatꝰ est ꝑ ꝓpriū
honorē ⁊ ꝓpriā laudē. Cauere g̊ debet se
hō tanq̄ꝫ a mortalissimo veneno ⁊ subi-
to interficiēte a ꝓprio honore ⁊ ꝓpa lau
de ⁊ gloria. ⁊ sꝑ vigilare circa dei hono-
rem laudē et gl'iaꝫ. Ecce g̊ videte ad ocu
lum quō hō q̄ occupať et laborat circa

ꝓpriū honorē.ꝑdit totaliter tp̄s suū. vi
dete qualiter occupat̄ circa vanitatē ⁊ ni
hilū. Videte quō est seru⁹ ⁊ seruitor va/
nitatis ⁊ nihili. Videte q̄liter facit deuꝫ
suū de vanitate ⁊ de nihilo. videte q̄liter
exponit seip̄ꝫ ⁊ q̇cquid hꝫ ⁊ illa q̄ dei sūt
ad vanitatē ⁊ nihilū. videte quō vult te
nere statū suū ꝯtra dei honorē. et de his
q̄ dei sunt. ⁊ quō laborat circa īpossibile

Propꝰ honor n̄ durat

Quia solus honor dei fiet ⁊ ꝑmanebit. ⁊
oīs ali⁹ ꝑibit ⁊ destruet̄ ⁊ ad nihilū reuer
tet̄. Quis p̄t manutenere ꝓpriū honorē
suū. nisi sol⁹ de⁹ oīpotēs? Que creatura
p̄t tenere honorē ꝓpriū. ꝯ honorē sui cre
atoris? Qualit̄ opus de nihilo factū po
terit tenere ꝓpriū statū suū. ꝯ statū ⁊ ho/
norem sui opificis om̄ipotentis? Que
maior stulticia que maior inordinatio.
que maior absurditas. que maior ceci/
tas. quid magis ꝯ rōnē. q̇d magis con
tra naturā. q̄ꝫ ꝙ opus de nihilo factū. q̄/
rat ꝓpriū honorē. ꝓpriā laudē ⁊ gl'iam ⁊
ꝓpriā famā. ꝯtra honorē ⁊ laudē sui cre
atoris ⁊ furet̄ ⁊ rapiat gl'iam sui creato/
ris. ⁊ ꝯstituat se inimicū capitalē sui fa/
ctoris oīpotētis? Et q̇d magis ꝯ natu/
rā q̄ꝫ ꝙ opus specialit̄ factū ad laudan
dū. honorādū ⁊ glorificandū ⁊ magni/
ficandū suū factorē. laboret ⁊ studeat to
tis viribꝫ ad laudandū. honorādū glo/
rificandū honorādū ⁊ magnificādū se/
ip̄m in iniuriā sui factoris?

Qꝫ sicut ad honorē dei sequitur vtili
tas hoīs. ita ad honorē ꝓpriū seq̄tur ei⁹
inutilitas ⁊ damnū.

Titulus.cc.

Et qꝛ hō qui q̄/
rit honorē suū ꝓpriū. suā lau/
dem gl'iam ⁊ famā suā ⁊ nomē
suū. totaliter est ꝯ deū. qꝛ de⁹ fecit oīa et
ip̄m hoīem ꝓpt̄ suū honorē ⁊ suā laudē
⁊ gl'iam. sꝫ hō querēs ꝓpriū honorē fa/
cit oīa ꝓpter suūmet honorē ⁊ oīa redu/
cit ad suūmet honorē. ⁊ seip̄ꝫ ⁊ totū mū
dū. ⁊ oīa q̄ de⁹ fecit ad suū honorē. vult

Honor ꝓpꝰ ꝑuertit totū mōꝫ

ꝙ s̄uiāt suo ꝓp̄o honori. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ip̄e ꝑ/
uertit totū mūdū ⁊ totā ordinatiōeꝫ dei
q̄ntū pōt ⁊ in eo ē. ⁊ facit aliā ordinatōꝫ
ꝑuersam ꝯ dei ordinationē, ⁊ ordinat se
ip̄m ⁊ oēs creaturas ad aliū finē q̄ꝫ deus
ordinauit. ⁊ ad aliā intētionē ꝯriā inten
tioni dei. Et sic hō tūc est tot⁹ ꝑuersus ī
seip̄o. ⁊ deo q̄ fecit oīa ꝯtrari⁹. ⁊ ꝑmuta/
tus in cōtrariū finē oīm creaturaꝝ. ⁊ fa/
cit seip̄m alteꝝ deū ꝓp̄a auctoritate. Et

Ti. cxv.

sicut iam ꝓbatū est ꝙ ad honorē dei seq̄
tur vtilitas hoīs ⁊ semꝑ cū dei honore ē
ꝯiuncta. nec p̄nt seꝑari. ita necesse ē ꝙ ex
ꝯtrario honore seq̄tur oppositū. scꝫ īuti
litas. Et iō necesse est ꝙ ad honorē ꝓpri
um hoīs. scꝫ qn̄ hō querit honorē ꝓpriū
seq̄tur iutilitas hoīs ⁊ dānū ⁊ incōmo/
dū. qꝛ isti duo honores sunt ꝯtrarij ⁊ ini
mici adinuicē. et ex vno seq̄tur oīs vtili/
tas. ẜ ex alio dꝫ seq̄ oīs inutilitas. Quia
ẜ iste honor est ꝑuersus. ⁊ ꝑuertit totā or
dinationē dei. necesse ē ꝙ ex ipso hoī seq̄t̄
inutilitas ⁊ damnū. Quia ei soli deo de
bet̄ honor ⁊ hoī vtilitas. iō si hō rapiat
honorē ⁊ auferat deo qđ suū est. necesse ē
ꝙ ꝑdat vtilitatē ⁊ ꝑdat qđ suū erat. ⁊ ac/
quirat īutilitatē et dānū ⁊ totū ꝑuertat̄.

Collectio dānoꝝ ⁊ maloꝝ ⁊ inutilita
tū. q̄ sequunt̄ hoīem qn̄ q̄rit ꝓpriūꝫ ho/
norē.

Titulus.cci.

Ecce q̄t mala q̄t dāna ⁊ incōmo
da q̄nta inutilitas seq̄tur hoī ex
ꝓp̄o honore ⁊ ꝓp̄a laude et ꝓp̄a
gloria. Primū malū est qꝛ hō q̄ est factu

Primo

ra dei ⁊ op⁹ dei efficit̄ capital' ⁊ formal⁹
inimic⁹ dei factoris sui Et q̇d pei⁹ hoī ē

Ti. cxcix.

q̄ꝫ ꝓp̄us honor ꝑ quē fit inimic⁹ dei ⁊ ꝑ
quē destruit q̄ntū in eo est deū factorē su
um. qꝛ destruit intētionē suā suū hono/
rē. ⁊ ꝑ ꝯn̄s elōgat seip̄m a deo ī infinitū.
qꝛ tātū distat a deo q̄ntū sua intētōe elō
gat̄ ab intētōe dei. Et qꝛ hō intēdit suūꝫ
ꝓpriū honorē ⁊ de⁹ suū. q̄ in sūmo elon/
gant̄ ⁊ distāt int̄ se. iō totalit̄ tūc hō di/
stat a dō ⁊ elōgat̄. Et qꝛ de⁹ ē totū bonū
hoīs. ⁊ totū bonū hoīs ē ꝙ hō ꝯiungat̄
⁊ vniat̄ cū dō. iō q̄ntū elōgat se a deo tā
tū elōgat se a bono suo. Itē aliud maluꝫ

Scdo

Postq̄ꝫ hō elōgat̄ a bono suo ī infinituꝫ
necesse ē ꝙ appropinq̄t suo malo. ⁊ ꝙ ca
dat in tātū ꝓfundū malū. q̄ntū de⁹ est al
tū bonū. Et iō necesse ē ꝙ cadat in infi/
nitū ꝓfundū malū ⁊ in carcerē ꝓfundis/
simū ⁊ abyssuꝫ. Itē aliđ malū. Quia fa/

Tercio

cit deo factori suo infinitã iniuriã et of-
fensaz. et destruit suã ordinatõez et legẽ.
Quarto iõ merer infinitã penã et punitionẽ. Itẽ
aliud maluz. qꝛ oĩa q̃ facit. facit ꝯ seipm
ad suũ dãnũ et ad suã destructionẽ et ad
suã ꝑditiõez. qꝛ oĩa reducit ad suũ ꝓpri-
um honorẽ. qꝛ ꝑuersus et ꝯtrari9 do. Et
iõ q̃nto mag' vult facere ꝓpꝛiuz honorẽ.
tãto mag' facit suũ dãnuz. Itẽ aliud dã-
Quinto nũ. qꝛ excecat seipm ꝑ ꝓpꝛiuz honorẽ lau-
Ti. cxc-ix. dẽ et gl'iam. et q̃nto mag' q̃rit suũ hono
rẽ et cogitat circa illũ et studet. tãto ma-
gis excecar in cognitõe dei. qꝛ ꝓpri9 ho-
noꝛ. ꝓpa laus et ꝓpa gl'ia totalit' sunt ꝯ
deũ. Et iõ obtenebrãt ⁊ obscurãt et exce
cãt totalit' hoĩem et ponũt ipm extra de
um. extra lucẽ. extra veritatẽ. et extra viã
Et iõ tũc hõ nõ põt cog'scere illa q̃ dei sr
nec illa q̃ ꝑtinẽt ad hoĩem inq̃ntũ hõ ẽ.
nec bonũ nec malũ hoĩs nec ordinẽ vni
uersi. nec aliq̃ mõ scia dei p̃t recipi in eo.
qꝛ tot9 ẽ ꝑuersus et iõ ꝯtrari9. et iõ oĩa q̃
Sexto dei sunt iudicat inordĩata. Itẽ aliõ ma-
lũ. qꝛ facit totũ fundamẽtũ suũ in mẽda
cio. in erroꝛe. in deceptiõe in vanitate in
nullitate et in nihilo. qꝛ ꝓpꝛius honoꝛ ⁊ ꝓ
pria laus hoĩs ẽ mẽdaciũ. erroꝛ falsitas
Septio ⁊ deceptio ⁊ vanitas ⁊ nullitas. Itez qꝛ
honoꝛ est extra rẽ ⁊ nõ intrat ipam rẽ. iõ
hõ q̃ querit laborare circa ꝓpriũ hono-
rẽ. ⁊ ad illũ augmẽtãdũ ⁊ m'tiplicãduz
totaliter edificat extra se. ⁊ nihil intra se.
⁊ totalit' laboꝛat ⁊ ẽ extra seipz. ⁊ vult cre
scere extra se. ⁊ remanet vacu9 ĩtra se. nul-
lũ bonũ hñs intra se. ⁊ sic nihil boni acq̃
Octauo rit intra se. ſ3 tm̃ malũ. Itẽ inuanũ labo
rat ꝑdit tp̃s suũ. tp̃s exponit inane ⁊ fru
stra ꝑdit conatũ. ꝑdit laborẽ. ⁊ ad ĩpossi
bile tẽdit. qꝛ nũq̃ꝫ su9 honoꝛ poterit ĩple
ri. qꝛ sol9 honoꝛ dĩ fiet cui nihil p̃t resiste-
re. qꝛ oĩpotẽs est sol9 q̃ põt manutenere
suũ honorẽ. Ecce g̃ q̃t dãna q̃t inutilita
tes incurrit hõ q̃ q̃rit suũ ꝓpriũ honorẽ
q̃m est totalit' ꝯ deũ ꝯ seipm. ꝯ oẽs cre-
aturas. ⁊ ꝯ ꝓncipalẽ intẽtionẽ ⁊ finẽ ꝓ-
pter quẽ facta sunt oĩa. ⁊ ad quẽ tẽdunt
oĩa. Videte g̃ quõ hõ totis virib; toto
conamĩe fugere ⁊ fugare d3 ꝓpꝛiuz hono
rẽ ⁊ ꝓpriã laudẽ ⁊ ꝓpriã gl'iam.

Q, ex ꝓpꝛio honore ⁊ ꝓpria laude et
gl'ia hoĩs. necessario seq̃tur eidez eterna
ꝯfusio eternũ vituperiũ. ⁊ sempiternum
opprobrium.

Titulus. ccij.

Et qꝛ honoꝛ ver9 ⁊ ꝯfusio oppo
nunr et laus et vituperiũ et glo-
ria ⁊ opprobriũ. et honoꝛ nõ p̃t
mutari nisi in ꝯfusionẽ. ⁊ laus nõ nisi in
vituperiũ. ⁊ gl'ia nisi in opprobriũ ⁊ ecõ
uerso. sicut calidũ in frigidũ ⁊ ecõtra. et
etiã nullus honoꝛ verus. nisi honoꝛ dei
nulla laus vera. nisi laus dei. nulla gl'ia
vera. nisi gloria dei. ⁊ ꝑ ꝯseq̃ns nulla glo
ria. nulla laus nullus honoꝛ ꝑmanebit
nisi dei. Et iõ ex honore dei nõ potest se-
qui cõfusio sed honoꝛ. ex laude dei nõ p̃t
sequi vituperiũ. sed laus. ⁊ ex gloria dei
nõ potest sequi opprobriũ sed gl'ia. Et
iõ homo qui querit et laborat circa ho-
norẽ laudẽ et gloriã dei. optet q̈ transe-
at et ꝑueniat in verum ⁊ ꝑpetuũ hono-
rem. ⁊ veram et ꝑpetuã laudem et glori-
am. S3 quia honoꝛ ꝓpꝛius homĩs est
ꝑuersus. inoꝛdinat9. falsus iniustus. in-
debitus. et similiter de laude ⁊ gloria. et
ꝑ ꝯñs nõ ꝑmãebit ſ3 destruer. iõ necesse
est ꝑ oppositũ. q̈ ex tali honore seq̃r ꝯfu
sio. ⁊ ex tali laude vituperiũ. ⁊ ex tali glo
ria opprobriũ. Et sic necesse ẽ q̈ honoꝛ
ꝓpri9 hoĩs. ⁊ ꝓpa laus ⁊ gl'ia trãseãt in
eternã ꝯfusionẽ. ꝑpetuũ vituperiũ. et in
sempiternũ opprobriũ. Et sic q̃ q̃rit ꝓp
um honorẽ. ꝓpriã laudẽ. ⁊ gl'iaz. q̃rit et-
nã ꝯfusionẽ. ꝑpetuũ vituperiũ ⁊ sempi-
ternum opprobriũ suꝑpsius. Et est eti- Ti. clxi.
am simile de ꝓprio amoꝛe. Naz sicut de
ꝓprio amore finalit' seq̃r odiũ ꝑpetuum
suꝑpi9. ita ex ꝓpꝛo honore finalit' seq̃r et-
na ꝯfusio suꝑpi9. Et nõ solũ h. ſ3 etiã sũ
ma ĩutilitas. sũmũ dãnuz ⁊ incõmoduz
Et sic desiderãs ꝓpꝛiuz honorẽ desiderat
sũmã suã ꝯfusionẽ. ⁊ suã sũmã ĩutilitatẽ

Q, ꝑ honorẽ laudẽ ⁊ gl'iaz ⁊ ꝑ eoꝝ ꝯ-
riũ. sc3 ꝑ ꝯfusionẽ et vituperiũ mag' visi
biliter mãifestar distinctio ⁊ sepatio ipi9
hoĩs a brutis aĩalib; q̃ꝫ ꝑ aliq̃d aliud.

Titulus. cciij.

Quoniaz autẽ
experientia est rex magistra. ⁊

quicquid videtur per experientiam est multū certū. z qꝛ honoꝛ laus z glīa z fama sunt nota hoībꝫ p expientiā. iō illa q̄ pbanꝫ z ꝯcludunꝫ p honorē z alia sunt multū certa homībꝫ z ppinqua. Et iō q̄ntū possum⁹ debem⁹ oīa pbare p illa q̄ sunt nobis magis ppinq̄ z familiaria. sicut sunt honoꝛ laus z glīa. et eoꝝ ꝯtraria. scꝫ inhonoꝛatio. ꝯfusio. vituperium Videm⁹ aūt p expientiā ꝙ aīalia bruta q̄ sunt infra hoīeꝫ. nō cogīscunt honorē nec laudē nec glīam. nec opposita istoꝝ scꝫ inhonoꝛationē nec ꝯfusionē nec vituperiū. Et iō videm⁹ ꝙ ipa aīalia nesciūt nec pnt dare alicui honorē nec laudē nec glīam. nec opposita istoꝝ. scꝫ inhonoꝛationē. nec etiā appetūt nec querūt nec desiderāt honorē nec laudē. nec glīam nec famā. nec nomē. nec timēt inhonoꝛatōꝫ nec timēt ꝯfusionē nec verecundiā. nec vituperiū. nec opprobriū nec ꝯtemptuꝫ nec ignominiā. nec derisionē. nec diffamationē. q̄ oīa ꝯtrarianꝫ honori. nec tn̄ videm⁹ ꝙ aliq̄ mō amāt z timet. sꝫ p expiam est manifestū. ꝙ ipe solus hō in mūdo cognoscit oīa ista. z pt et scit dare alicui. et pt recipe et appetere et q̄rere et desiderare et tractare et inuestigare. Vn̄ pt dare aliis honorē. laudē et glīam et q̄rere sibiipsi. et etiā sup oīa timet et fugit inhonoꝛationē. ꝯfusionē. verecūdiā. vituperiū z opprobriū et diffamationē. Et exinde possum⁹ cogīscere manifestissimā differētiā et sepatiōnē et distinctionē ad oculū inter hoīes et oīa aīalia p honorē laudē et gloꝛiā et ꝯtraria istoꝝ. Et ideo seq̄tur ꝙ oīa ista ascēdunt sup aīalia. et p ꝯn̄s sunt res insensibiles et intellectuales et apphensibiles p intellectū. Et iō seq̄tur ꝙ honoꝛ laus et glīa zc̄. solū ptinēt ad res intellectuales et spūales. Et exinde etiā possum⁹ ꝯcludere ꝙ hō hꝫ i se aliq̄d occultū et inuisibile. z alios oculos occultos. et alias aures. et aliū visū. aliū auditū. sup oīa aīalia qꝛ cogīscit honorē z ꝯfusionē zc̄. et aīalia nō pnt.

Q, exinde ōndiꝫ ꝙ maxie deo cōuenit honoꝛ. Titulus. cciiij.

Et qꝛ honoꝛ laus et glīa ptinēt solūꝫ ad res intellectuales inuisibiles et spirituales et nō ad res coꝛpoꝛales nec brutales. sequitur ꝙ q̄nto res est magis spūalis. intellectualis. inuisibilis. et magis distat a brutis. tāto magis ei ꝯuenit honoꝛ laus et glīa. Et qꝛ de⁹ ē sūme spūalis. sūme intellectual'. et sūme inuisibilis. iō seq̄tur ꝙ deo sūme et in sūmo ꝯuenit honoꝛ laus et glīa. et ꝙ de⁹ ē sūme honoꝛabil'. laudabil'. et gloꝛificabilis. Et p ꝯn̄s opposita istoꝝ scꝫ inhonoꝛatio. ꝯfusio. vituperiū. opprobriū z verecūdia. ꝯtempt⁹ diffamatio et irrisio. et oīa q̄ sūt ꝯ honorē. in sūmo ei discōueniunt et ꝯtrarianꝫ. Et sic oꝛdo creaturarū et scala nature māifestat. ꝙ deo sūme cōuenit honoꝛ laus et glīa. Titl'o.

Probatio ꝙ de⁹ velit defensare et manutenere suū ppꝛiuꝫ honorē.

Titulus. ccv.

Quod aūt de⁹ velit manutenere. defensare. augmētare et ꝯsuare suū honorē q̄ maxie et i sūmo ei ꝯuenit. h̄ possum⁹ māifestare ex pte hoīs Si eī hoīes tātū diligūt honorē ppꝛiū q̄bꝫ tn̄ nō ꝯuenit. z oīa q̄ h̄nt exponūt p honoꝛe ppꝛo ad illū manutenēdū. defendendū. et ꝯseruādū. scꝫ auꝝ argētum et amicos et q̄cq̄d est eis subiectū. et q̄cq̄d mag' diligūt. imo z q̄d pl⁹ e seipos exponūt moꝛti. et vitā ppꝛiā dāt p honoꝛe ppꝛio defendēdo et manutenēdo. q̄nto g̃ mag' de⁹ cui in sūmo ꝯuenit honoꝛ z debeꝫ. diliget et ꝯseruabit. manutenebit et augmētabit suū ppꝛiū honorē et illū defendet. Et si hō eo qꝛ diligit suū honorē ppꝛiū nullo mō patiꝫ ꝙ su⁹ honoꝛ diminuaꝫ. q̄nto min⁹ patieꝫ de⁹ suū honorem diminui. cui solū debeꝫ. Itē si hō q̄ diligit suū ppꝛiū honorē. hꝫ odio oēm aliū honorē. q̄ pt ledere et destruere vl' diminuere suū ppꝛiū honorē. q̄nto g̃ mag' deus q̄ diligit suū ppꝛiū honorē et singl'arē. et cui in sūmo ꝯuenit. hēbit odio oēm aliū honorē cuiuscūq̄ q̄ ꝯtriaꝫ suo honori vel nō ꝯcoꝛdat cū suo honoꝛe. z illum destruet z annihilabit. Ex h̄ possumus ꝯcludere ꝙ deus deducet q̄cquid est vel erit vel fuit ad suum honorē. z ꝙ omnia seruient suo honori. Et etiā possum⁹ videre q̄ magna res est honoꝛ in se. et quō

est aliq̄d excellētissimū ⁊ aliq̄d supra homines. cū hoīes exponūt seipos morti ꝑ illo manutenēdo. ⁊ q̄cquid habēt dāt ꝑ illo. ⁊ ꝑeligunt mori. q̄ꝫ ꝙ honor moriatur.

Q ꝑ illa q̄ dicta sunt de honore dei clarissime ⁊ indubitāt ōndit ꝙ ihs xp̄s est verꝰ filiꝰ dei et̄ni patris oīpotētis.

Titulus.ccvi.

Ad probandū aūt ꝙ ihs xp̄s quē colit ⁊ adorat tota xp̄ianitas sit verꝰ filiꝰ dei eterni. oīpotētis. sūme sapientis. sūme bonitatis q̄ creauit mūdū de nihilo optꝫ resumere oīa q̄ sunt iā ꝯclusa de honore dei. Uñ ꝓbatū est ꝑmo ꝙ deꝰ opat oīa q̄ facit extra se ꝓpt suū honorē ⁊ ad suū honorē. ⁊ ad suā laudē ⁊ gl'iaꝫ. ¶ Itē ꝙ soli deo debet honor. laus ⁊ gl'ia ⁊ ꝙ hoc est soli deo ꝓpriū. ¶ Itē ꝙ sicut deꝰ opatur oīa ꝓpter suū honorē. ita opatur ꝓpter suū nomē. ¶ Itē ꝙ honor dī ꝑmanebit in eternū. ¶ Itē ꝯclusum ē ꝑ creaturas ꝙ deo sūme ꝯuenit honor. ⁊ ꝙ deus diligit honorē suū. ⁊ ꝙ illū defendet ⁊ manutenebit. ¶ Itē ꝙ deꝰ hꝫ odio omnē aliū honorē q̄ repugnat suo honori. vt dictū est in capitulo ꝑcedenti. ¶ Et ꝙ deꝰ nihil ꝑt facere ꝯtra suū honorē. nᶜ ꝑmittere q̄n totū reducat ad suū honoreꝫ.

Ti. clxxi. ⁊ titulo. clxxxii.
Ti. clxxix.
Ti. cxci
Ti. clxxviii.
Ti. xxv

¶ Istis ꝑmissis veniamus ad ihm xp̄m quē colit ⁊ adorat ppl's xp̄ianꝰ. ⁊ videamus v̄ba ⁊ facta sua. ⁊ opa toti mundo manifesta. Uñ hoc ē manifestū ꝙ ip̄e se dicit esse veꝝ filiū dī. ⁊ nō solū h̄. sꝫ dicit se eē eq̄lē deo. ⁊ esse vnū deū in eēntia eūdē nūero. in eadē deitate nūero. sine diuisione cū d̄o. Itē dic̄ ꝙ hꝫ totā deitatē ita ꝙ est deꝰ a patre. ⁊ est ei eq̄lis ꝑ oīa. ⁊ ꝙ ē genitꝰ a deo eternaliter. ita ꝙ est eternꝰ filius ⁊ nunq̄ꝫ habuit ꝑncipiū. sꝫ sꝑ cum deo p̄re fuit. Itē dicit ꝑ ꝯñs se esse oīpotentē deū creatorē oīm sicut pater. ⁊ vnū ⁊ eundē dñm cum deo p̄re. et nō duos. Itē dicit se missū a d̄o p̄re suo in mūdū ⁊ dicit se venisse in noīe p̄ris sui q̄ est deus. ⁊ nō in noīe suo. Preterea attribuit sibi opa sua q̄ soli deo ꝯueniunt. ⁊ nullo mō alteri. Unde remittit peccata hominum qđ est ꝓpriū dei vt ꝓbatū est. dicit se iudicaturū oēs hoīes in fine mundi. qđ soli deo ꝯuenit. Item dicit se resuscitaturū oēs homīes in fine mūdi. ⁊ ꝓmittit dare vitā eternā oībus credentibus in eum. Item misit discipulos suos ꝑ vniuersum mundū. ad ꝑdicanduꝫ nomē suū ⁊ doctrinā suā nouā ⁊ inauditam a seculo. ⁊ nouā legē dando. ꝓmittēdo credētibꝫ vitā eternā. ⁊ cōminādo incredulis mortē ⁊ damnationē eternam.

Joh. viii.
Joh. x.
Joh. xiiii.
Joh. viii.
Joh. x.
Math. ix.
Joh. v. ⁊ vi.
Marci vltimo

Item in noīe suo est tota xp̄ianitas edificata ⁊ ante nō erat. ⁊ populus xp̄ianꝰ in quo est imperiū romanū et multa regna mundi. colit xp̄m ⁊ adorat ⁊ credit tanq̄ꝫ verū filiū dei. vnum in essentia cū patre. equalē per oīa deo patri. ⁊ tāq̄ꝫ missum a deo. ⁊ tanq̄ꝫ vnū deū cum patre. ⁊ nō tanq̄ꝫ duos deos. timet ip̄ꝫ. honorat ip̄m tanq̄ꝫ verū deū creatorē celi ⁊ terre. Et nō solū hoc. sed etiā oēs discipuli sui ⁊ apostoli q̄ ip̄m ꝑdicauerūt. et pro honore suo laborauerunt. sunt honorati ⁊ exaltati ⁊ dignificati in hoc mūdo. Item ip̄se ꝑmo venit ad populū iudeorū qui colebat ⁊ adorabat solꝰ in mūdo verū deū qui creauit celū ⁊ terrā. qui solus erat populꝰ dei. ⁊ venit ad eos tāq̄ꝫ filiꝰ missus a patre. Et multa alia possumus dicere que iam sunt manifesta ꝑ totū mundū.

Math. xv.

¶ Si ergo ille hō ihs xp̄s nō sit verus filiꝰ dei equalis deo. nec sit vnꝰ deus cuꝫ patre. nec sit missus a deo vero. sꝫ totū sit mendaciū. tūc seq̄tur ꝙ ip̄e sit verus inimicꝰ dei aduersariꝰ dei. ⁊ ꝯtrariꝰ deo. imo nullꝰ ē nec potest eē maior inimicꝰ dei si nō sit ita sicut ihs xp̄s dixit. Si g̊ nō sit verus filiꝰ dei. nec missus a deo patre. ⁊ tamē se dicit eē filiuꝫ et missum a patre ⁊ venire in noīe p̄ris sui ⁊ tale nomē attribuit sibi. ⁊ oīa q̄ opatur facit vt dei filius. sed totū sit mendaciū. quō deus verus qui creauit celū ⁊ terrā pateretur ⁊ ꝑmitteret ihm christū si nō sit missus ab eo nec sit filius eius. vsurpare sibi in mūdo totū honorē diuinuꝫ. et exercere opera illa q̄ soli maiestati diuine conueniunt. Cum eñ deus diligit suū honorē. ⁊ facit oīa ꝓpter suū honorem. quō pateret ꝙ aliq̄s aliꝰ qui nō sit

Primo ꝓbatur

de natura sua. nec missus ab eo. imo to-
taliter ꝯtra ip̄z vsurpet sibi ꝓpriū hono
rē? Ergo seq̄tur ꝙ cū hic destruat totali
ter statū dei. ⁊ honorē veri dei de directo
si nō sit ita. ꝙ vel necessario ita est ꝙ ih̄s
xp̄s est verꝰ filiꝰ dei genitus de sua ꝓpria
substātia ⁊ missus ab eo. vel ꝙ deꝰ nō est
Quia vero deꝰ est vt iaz ꝓbatū est. ⁊ ih̄s
xp̄s nō ē filiꝰ suus nec missus ab eo. nec
de suo ꝯsensu nec volūtate. seq̄tur ꝙ nō
poterit pati destructionez sui honoris.
Quis eīm rex sapiēs paterer̄ ⁊ ꝑmitteret
in regno suo in q̄ h̄z totū dn̄iū. ꝙ aliq̄s
alius extraneꝰ. q̄ nō sit filius suꝰ nec mis
sus ab eo. nec de sua voluntate vellet re-
gnare ⁊ dn̄ari in regno suo. ⁊ ꝙ diceret
se esse verū filiū regis. ⁊ missuz a rege tā-
q̄ꝫ a p̄re. ⁊ noīe regis faceret oīa? Nōne
iste talis esset ꝯtra regē totaliter. ⁊ maior
inimicꝰ regis qui possit esse? A simili er-
go de deo. Cū ḡ ih̄s xp̄s regnet in mun-
do et regnauit ⁊ viguit. et obtinuit p̄nci
patū ⁊ dn̄iuz ꝑ mille ⁊ q̄dringentos an-
nos. et honorar̄ ⁊ adorar̄ ⁊ colir̄ et timer̄
et credir̄ vt verus deꝰ. ⁊ vt filius dei vt
eq̄lis patri vnus ī essentia cū patre. nul-
lo mō diuisus ab eo. seq̄tur ꝙ vel ipse est
verus filiꝰ dei. vel ꝙ deꝰ nō est. Sed deꝰ
est. ḡ ih̄s xp̄s est filius dei. qui patir̄ ip̄z
regnare. adorari ⁊ coli et honorari ab oī
bus tanq̄ꝫ suū verū filiū ab eo missum. ⁊
tanq̄ꝫ de sua ꝓpria substantia genitū tā-
q̄ꝫ deū verū de deo vero genitū et equalē
ꝑ oīa ei in potestate. ī maiestate. in digni
tate. in sapiētia in bonitate. ⁊ in eternita
Scd̄o te ⁊ gloria. ¶ Item si ih̄s xp̄s nō est verꝰ
filius dei nec missus a deo eterno. vnus
deꝰ cū eo. et tn̄ dicit se esse verū filium dei
missum a deo. tūc q̄ro an verꝰ deꝰ sciat h̄
aut ignoret? Nō pōt ignorare. ḡ scit Sz
si scit ⁊ taceat. ḡ ꝑmittit regnare et adora
ri et honorari mēdacē in noīe suo. ⁊ per-
Joh. x. mittit mūdū decipi in noīe suo. qꝛ om-
Joh. x- nia que xp̄s fecit. fecit in nomīe patris.
iiij. Sz hoc est ꝯtra honorē diuinū et dero
gat honori dī de directo. ḡ seq̄tur ꝙ ih̄s
Tercio xp̄s ē verꝰ filiꝰ dei missus a patre. ¶ Itez
nullꝰ aliꝰ ab initio mundi vsq̄ꝫ modo as-
sumpsit sibi tale nomē. nec talē honorez
ꝙ diceret se verū filiū dei esse et deū verū.
vnum in essentia cum deo eterno. et esse
vnum deū cū deo. et missum ab eo. ih̄s
xp̄s est solus qui de seip̄o hoc dicit. Nō
potest esse maius nomē q̄ꝫ istud. nec ma
ior honor. nec vltra est ascensus. Nullus
autē ante ih̄m christū nec post eū assum
psit sibi tam grandissimū nomē. nec taz
grandissimū honorē. Unde machome
tus qui venit post ih̄m christū per mul
tos annos nō dixit se esse christum. nec
deum. nec filium dei. nec equalē. nec de
essentia deitatis. sed dixit seipsum ꝓphe
tam. Nulla autē cōparatio est inter no-
men ꝓphete et nomē filij dei. quia in in-
finitū nomen filij dei excedit nomen ꝓ-
phete. quia nomē filij dei dicit equalem
honorē deitati. quia filius dī necessario
deus ē. postq̄ꝫ genitꝰ est de deitate. Qua-
re sequitur ꝙ cum istud sit maius nomē
qd̄ possit esse. et maior honor qui possit
esse et cogitari. cum ih̄s christus assum
psit sibi istud nomē nouū. nunq̄ꝫ auditū
antea. et talē honorē nouū. seq̄tur ꝙ vel
est talis q̄lem dicit se esse vel deus nō est.
cum istud nomē adhuc duret et eius ho
nor. Ergo ih̄s xp̄s est verus filiꝰ dei mis
sus a deo. Si autē post ih̄m xp̄m venit
vel veniat aliq̄s qui assumat sibi aliqd̄
nomē ex ꝑte dei. vel assumat sibi nomen
dei. ⁊ sit ꝯ ih̄m xp̄m. iā significauit deꝰ ⁊
declarauit oēm talē eē mēdacē. et nō ve-
nire ab ip̄o. qꝛ ih̄s xp̄s ē p̄mo ab eo mis-
sus. ⁊ est verꝰ filiꝰ eiꝰ. Quare in h̄ ꝙ ꝑmi
sit et voluit ih̄m xp̄m regnare p̄mo sub no
mīe suo. ⁊ tāq̄ꝫ filiū eius. declarauit om
nē aliū q̄ sit ꝯ ih̄m xp̄m. q̄ venit in noīe
suo eē mēdacē. esse falsuz et deceptorē nᶜ
esse missum ab eo. Quare nullꝰ aliꝰ q̄ sit
ꝯtra ih̄m xp̄m ē recipiēdꝰ. nᶜ ei aliq̄ mō
est credēdū nec obediēdū. Preterea si ih̄s Quarto
xp̄s nō sit verꝰ filiꝰ dei. cū ip̄e assumat si-
bi nomē istud et honorē istuz. seq̄tur ꝙ
nullus est nec potest esse magis ꝯtra de-
um. nec maior aduersarius nec inimicꝰ
dei q̄ꝫ ip̄e cum vsurpet sibi nomen deita
tis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s est capitalis inimicus dei. q̄
creauit celū et terrā. Ergo seq̄tur ꝙ oēs
illi q̄ ꝑsecuti fuerint et occiderint iesum
xp̄m ꝓpter hanc cām ⁊ ꝓpt̄ hāc rōnē. qꝛ
faciebat se filiū dei ⁊ dicebat ⁊ qꝛ assume

bat sibi istū honorē. ꝙ omnes tales fece
runt deo vero maximū honorē quia oc-
ciderunt ⁊ ꝑsecuti fuerūt suū inimicū ca
pitalē qui vsurpabat sibi talē honorē et
dñium. ⁊ per ꝯñs tales debent a deo mlꝉ
tum amari. honorari ⁊ exaltari sup om-
nes alios q̇ sic vindicauerūt diuinā in-
iuriā ⁊ ꝯseruauerūt diuinū honorē. Et
per oppositū. oīs sustinētes ihm xp̄m
debent esse in odiū dei. ⁊ dep̄mi ⁊ vilifi-
cari. debilificari super oīs gentes mū-
di. quia sustinēt illū q̇ est inimic⁹ dei ca-
pitalis. q̇ vsurpat sibi talez honorē dei.
Ergo seq̄tur ex istis oībus ꝙ popul⁹ iu
deoꝝ qui persecut⁹ ē ihm xp̄m. ⁊ occidit
ip̄m morte turpissima ⁊ crucifixit. ⁊ hoc
ꝓpter hāc causaz. qꝛ assumebat sibi istð
nomē ⁊ istū honorē. scꝫ qꝛ faciebat se fili
um dei. debet esse sup oēs pplꝰos. ⁊ sup
oēs gentes honorat⁹. exaltat⁹ ⁊ dignifi-
catus. cū occideret inimicū dei ⁊ aduer-
sariū dei capitalē. Et per oppositū po-
pulus xp̄ian⁹ qui sustinet adorat bono-
rat. ⁊ colit ihm xp̄m. dꝫ esse super oīes
gentes depressus. inhonorat⁹. ⁊ in odio
dei ab ip̄o totaliter derelict⁹. Sed tñ to
tum oppositū est in facto. qꝛ ille sol⁹ po-
pulus iudeoꝝ est in mūdo captiuat⁹. de
pressus. vilipēsus. ⁊ in opprobriū toti⁹
mūdi dispsus. Et tñ anteq̄ occiderunt
ihm xp̄m. erāt in honore. ⁊ tñ de⁹ nō de-
bet ꝑmittere ꝙ ille pplꝰs q̇ vindicauit su
um honorē sit in vituperio toti⁹ mundi
cū ei fecerit maximū honorē q̇ nō p̄t eē
maior. ⁊ cū nllꝰa sit gens ī mūdo q̄ tātū
fecerit deo honorē. occidēdo aduersari-
um suū. ⁊ defendēdo honorē suū. si ihs
xp̄s nō sit fili⁹ dei. ⁊ tñ sustinēdo adhuc
ꝑtē ꝯtra ihm xp̄m manēt iudei in capti-
uitate. ⁊ ꝓpꝉ hanc causaz sunt in oppro
briū toti⁹ mūdi. ⁊ fuerūt ꝑ mille annos
⁊ q̄dringentos. Et ꝑ oppositū popul⁹
xp̄ian⁹ est ⁊ fuit in magno honore in ma
gna exaltatōe ⁊ in mag̃ dignitate. ⁊ tenet
īperiū romanū. ⁊ ħ ꝓpꝉ ihm xp̄m. ⁊ oēs
illi q̇ sustinuerūt ihm xp̄m sunt in maxi-
mo honore ⁊ reuerētia in mūdo. ⁊ fit fe-
stū de ip̄is. sic ð suis aplꝰis. de suis mar
tyrib⁹. de suis ꝯfessorib⁹. ⁊ infra ecclꝰiam
ihu xp̄i sunt ⁊ fuerūt imꝑatores reges ⁊

plura regna. Ergo seq̄tur ꝙ ihs xp̄s est
fili⁹ dei ver⁹. vel de⁹ nō est de⁹. Itē iudei Quinto
occiderūt ihm xp̄m ⁊ crucifixerūt qꝛ di
cebat se filiuꝫ dei ⁊ missum a deo. ⁊ ħ est
manifestū per totū mūdū. g̊ si nō erat ve
rus fili⁹ dei. post mortē suā ꝑdere debu-
it istud nomē ⁊ istū honorē vt amplius
nō fieret sermo de isto in mūdo. nisi ī su
um vituperiū ⁊ dedec⁹. ⁊ tñ post mortē
suā magis regnauit ⁊ viguit nomē suū
q̄ ante. ⁊ habuit maiorē honorē q̄ ante.
qꝛ post mortē suā p̄dicatus ē adoratus
honorat⁹ ⁊ credit⁹ tanq̄ ver⁹ filius dei ⁊
equalis deo ꝑ oīa. Si g̊ nō erat ver⁹ fili
us dei. cū fuerit vere mortu⁹ per iudeos
suos inimicos capitales occidētes eum
tanq̄ filiū dei. quō post mortē obtinuit
tātū nomē. tātū honorē ꝑ vniuersū mū-
dū. Et sic ante mortē ⁊ magis post mor
tē claruit ip̄m eē filiū dei q̄ añ. g̊ seq̄tur
ꝙ ip̄e est verus fili⁹ dei. Itē nō solū ipse
ihs xp̄s fuit in maiore honore post mor
tē. sed etiā oīa que iudei fecerūt ei ī vi-
tuperiū. ꝯuersa sunt in honorē maximū
⁊ crux q̄ erat suppliciū latronū. ꝯuersa ē
ꝓpter ip̄m in maximū honorē. Et tamē
si nō esset verus filius dei. nō ꝑmisisset
deus verus ip̄m post mortez honorari.
nec illa que facta sunt sibi in vituperiuꝫ.
conuerti in honorē suū. Preterea si chri Sexto
stus nō sit verus filius dei eternus nat⁹
de deitate. tunc necesse est ꝙ sit pura cre-
atura. ⁊ tamē dicit se esse deū ⁊ natuꝫ de
deitate. ergo seq̄tur ꝙ dicit sūmū mēda-
ciū. q̇ nō potest esse mai⁹. seq̄tur ergo ꝙ
totaliter est ꝯtra deū. extra deū. ⁊ ꝑ ꝯñs
nō amat verū deum p̄mo. ex toto corde.
sed amat primo seip̄m. amat p̄mo suam
ꝓpriā voluntatē. ⁊ amat primo suum ꝓ
priū honorē. suam laudē. suam gloriaꝫ.
⁊ facit se deum sua ꝓpria voluntate. ⁊ au
ctoritate. Et per ꝯsequēs est elongatus
in infinitū a deo. ⁊ habet in se oīa ma-
la que sequuntur ex ꝓprio honore ⁊ pro
prio amore. ita ꝙ est iniustus. inordina
tus. ⁊ deuiatus a veritate. excecatus in
seipso. nō cognoscens veritatem. nō ha-
bens in seipso quietē. nec verum gaudi-
um qð nascit͛ ex vero amore dei. ⁊ ē ꝯtra
hoīem inq̄ntū hō est. ⁊ ꝯtra bonū hoīs.

⁊ ꝯtra ſeipꝫ. ⁊ ꝯtra ordinationē vniuer-
ſi totius. ⁊ eſt deus falſus. deceptuoſus
doloſus. fraudulētus. latro. ꝓditor. ra-
piens ſibi honorē diuinū. Et ideo ē peſ
ſimus ⁊ peſſima creatura. nec aliqua cre
atura poteſt eſſe peior. eſt ſuꝑbiſſim⁹ ⁊ in
ſūmo gradu ſuꝑbie. appetēs omnē ho-
norem ſibi ⁊ omnē laudē ⁊ omnē gloriā
Item ſua ꝓpria lex quam dedit oꝑtet ꝙ
ſit cōtra deū cōtra veritatē ꝯtra iuſticiaꝫ
⁊ ꝯtra naturā homīs inq̄ntū homo ē. ⁊
ꝯtra ordinē creaturaꝝ. ꝯtra naturā libe-
ri arbitrij. Item habet in ſeipō radicem
⁊ fontem omniū maloꝝ in ſummo gra-
du. ſcꝫ amorem ſuiipſi⁹ priuatū. ⁊ ꝑ con
ſequēs habet in ſeipō radicē ⁊ originem
totalē oīs iniuſticie. oīs peccati. oīs vi-
cij. oīs falſitatis ⁊ erroris. doli. fraudis.
deceptionis. ſicut dictū eſt ſuꝑius in ca
Ti.cxx/xvij. pitulo de duobꝫ amoribꝫ. Sed tn̄ oīa
iſta ſunt falſiſſima. q2 lex ⁊ doctrina ih̄u
xp̄i eſt veriſſima. ſacratiſſima. puriſſima
mūdiſſima. iuſtiſſima. rectiſſima. ordi-
natiſſima. nullo mō cōtra deū. ſed tota-
liter ſcḋm deū ꝯuenientiſſima homī inq̄n
tum homo ē ⁊ toti ordini creaturaꝝ. tē-
dens ad bonū hoīm. ⁊ ad verū bonum
⁊ ad veritatē. fraternitatē ⁊ ꝯcordiam ⁊
pacem oīm hoīm. tota ſpūalis de rebuſ
eternis. tota fundata in amore veriſſimo
⁊ caſtiſſimo. pugnās ꝯtra radicē omni-
um maloꝝ. ⁊ illā totaliter deſtruens ſcꝫ
ꝯtra ꝓpriū amorē ⁊ ꝓuatum. ⁊ ꝯtra ꝓp-
um honorē ⁊ ꝓpriā voluntatē. Et h̄ pa
tet diſcutiēdo totū nouū teſtamētū. in q̄
Joh.v. continet̄ lex ſua. Et ꝑ ꝯn̄s ih̄s xp̄s ē ve-
rus filius dei. ſicut ip̄emet dicit. Prete-
Exceptio rea ſi ih̄s xp̄s nō ſit verus filius dei. ⁊ ꝑ
ꝯn̄s nō ſit ver⁹ deus. ſicut ip̄emet dicit
ſe eſſe. ſeq̄tur ꝙ eſt ſuꝑbiſſim⁹. cupidiſſi-
mus. honoris. laudis. glorie. ⁊ proprie
excellentie. g̊ impoſſibile ꝙ homo ſuper
bus qui vult reputari deus ⁊ credi cuꝫ
nō ſit. velit ſubire ⁊ recipe tam humilit̄.
tam pacifice. tam libēter. tā voluntarie.
tantā ꝯfuſionē. tantā illuſionē. tantā de
iectionē. tantā paſſionē. tantā ignomini
oſam mortē turpiſſimā. ⁊ ſubire ſponte
mortē crucis. que crux erat in vitu peri-
um ⁊ ſcandalū totius mūdi. Et tn̄ ih̄s
xp̄s voluntarie. ſponte. libenter voluit
pati oīa ſupradicta. Et tn̄ oīa iſta ſūt
ꝯtra naturā ſuꝑbie. Quare ſequit̄ ꝙ cuꝫ
oīa facta ih̄u xp̄i ſint fundata ī ſūma hu
militate qua nō poſſit eſſe maior: ꝙ ipſe
vere eſt filius dei. ⁊ verus de⁹. ⁊ impoſſi
bile eſt aliter eē. Et ſic patet ex oībus di
ctis. ꝙ ex ꝑte honoris diuini. ⁊ ex natu-
ra honoris ꝯcludit̄ ꝙ ih̄s xp̄s eſt verus
filius dei. ⁊ eſt verus de⁹.

Q, ꝑ oīa ſuꝑdicta ꝓbat̄ ꝙ tota xp̄ia-
nitas fundata eſt in ſūma veritate.

Titulus.ccvij.

Et quia ieſus
chriſtus eſt verus fili⁹ dei. ſe-
quitur ꝙ quicq̄d dicit eſt ve-
rum. ⁊ impoſſibile eſt ip̄m dicere mēda-
ciū. ip̄oſſibile ē ip̄ꝫ errare. ip̄oſſibile ē ip̄ꝫ
deficere. impoſſibile eſt ip̄m aliqḋ malū
agere. male ordinare. male loqui. impoſ-
ſibile eſt ip̄m velle aliquē decipe. ip̄oſſi-
bile eſt ip̄m velle alicui nocere. Et quia Joh.x/v.
ip̄e dicit ꝙ in deitate eſt pater ⁊ filius et
ſpūſſanct⁹. ⁊ ꝙ hi tres vnū ſunt. ⁊ ꝙ ip̄e
eſt ſecūda ꝑſona ī deitate. g̊ ſequit̄ ꝙ ita
eſt. ⁊ h̄ eſt veriſſimū ꝙ tres ꝑſone ſunt ī
diuinitate. Et ſic ꝓbata eſt ſūma trini-
tas ꝑſonaꝝ eo quia fili⁹ dei dicit. Item Joh.iij
quia met dicit ſe eſſe hominē ⁊ filiū hoīſ
ſeq̄tur ꝙ ip̄e eſt homo verus. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ē
verus de⁹ ⁊ verus hō. quia ip̄emet dicit
⁊ quicq̄d ip̄e dicit eſt ſūme auctoritatis
⁊ infinite ⁊ ſūme veritatis. q2 eſt fili⁹ dei
loquens ex ꝑte patris ⁊ auctoritate pa-
tris. Item ſeq̄tur ꝙ quicq̄d ip̄e ordina-
uit. vel de mandato ſuo eſt ordinatū. to-
tum eſt veriſſimū. Et quia tota xp̄iani-
tas habet ortū a ih̄u xp̄o ⁊ eſt fundata ī
ip̄o ⁊ ꝑ ip̄m ⁊ ſcḋm ipſum. ſeq̄tur ꝙ ip̄a eſt
fundata in ſūma veritate. q2 in vero fi-
lio dei. Quia ſi radix eſt vera ⁊ ſancta. to
tum quicq̄d inde ꝓcedit eſt veꝝ ⁊ ſctm̄.
Et quia q̄cquid in eccl'ia fit. ⁊ eſt ordīa Aucto-
tum. totū fit ⁊ eſt ordinatū in noīe ⁊ au- ritas ec-
ctoritate ih̄u xp̄i filij dei. ſequit̄ ꝙ oīa cleſie p-
que fiunt in eccleſia ih̄u chriſti ſunt ve- batur
riſſima ⁊ ſūme auctoritatis. ⁊ q̄cquid ec
cleſia facit inq̄ntū eccl'ia eſt totū veriſſi-
mū ⁊ ſūme auctoritatis eſt. Et ꝑ ꝯſeq̄ns

quicq̄d eccl'ia xp̄i p̄bat est cōprobatum
ꝛ quicq̄d reprobat ē reprobatū. Et sic p̄
bata ē auctoritas eccl'ie. Itē postq̄ꝫ ih̄s
xp̄s ē fili⁹ dei. sequit̄ q̄ oēs articuli sunt
Q, biblia sit vera p̄bat̄ verissimi. Itē sequit̄ q̄ tota biblia est ve
ra. ꝛ ī ea nullū mēdaciū pōt esse. Vn̄ to
tū nouū testamētū est a xp̄o. ꝛ ipsemet p̄
bauit antiquū testamentū et p̄phetas. ꝛ
dicit q̄ de ipso loquebant̄. ꝛ p̄ cōsequēs
necesse ē q̄ sit ver̄. et sic vtrūq̄ꝫ testamē
tū ē ver̄. Ecce ergo q̄liter p̄bari habꝫ h̄
scꝫ q̄ ih̄s xp̄s ē verus fili⁹ dei. ꝛ ē funda
mentū ꝛ radix vnica ad p̄bandū oēs ar
ticulos fidei. et vtrūq̄ꝫ testamētū. ꝛ totā
xp̄ianitatē. et totaꝫ ecclesiā esse ī veritate.
q̄ꝛ om̄ia respiciūt Ih̄m xp̄m Ecce ergo
q̄liter p̄ vnā veritatē p̄bant̄ oīa. Fūda
re ḡ debemus istā veritatē p̄ncipaliter ī
nobis. s. q̄ ih̄s xp̄s est fili⁹ dei. q̄ꝛ ē fun
damentū toti⁹ scp̄ture et totius ecclesie.
et oīm articuloꝝ fidei. et oīm sacramēto
rum. Et exinde sequit̄ q̄ oēs illi q̄ sunt ꝛ
veniūt ꝯtra ih̄m xp̄m. sunt ꝯtra deuꝫ. et
extra deū. extra viā. et extra veritatē. Ti
mere ergo debet oīs hō Ih̄m xp̄m Qui
nō credit in eū postq̄ꝫ ipse est ver⁹ filius
dei. et etiā infiniti hoīes veraciter credi
derūt in ip̄m. et ip̄m crediderūt esse ver̄
filiū dei missū a patre. et p̄pter hāc cau
sam mortui sunt. et volūtarie receperūt
mortē. nō pōt excusari. Sequit̄ ergo q̄
null⁹ hō excusat̄. Si em̄ null⁹ credidissꝫ
forsitan excusari posset. Cauere ḡ debēt
sup̄ oīa illi qui iaꝫ xp̄iani sunt. ne deuiēt
Christ⁹ spōte voluit pati ab ipso. ne sint ꝯtra ip̄m. Sup̄ oīa autē
ꝯsiderare debet xp̄ianus summuꝫ opus
et arduissimū et vltimū qd̄ fecit ih̄s xp̄s
q̄a volūtarie. sponte. sciēter. libēter volu
it pati ꝛ sustinere tā ignominiosaꝫ ꝛ tur
pissimā passionē. qua de causa voluit h̄
facere? Quia cū esset sapiētissimus. q̄ꝛ fi
lius dei erat. nō sine maxima causa ꝛ vti
litate et necessitate voluit hoc facere. q̄a
hoc tangebat p̄sonā suam. Et ideo sup̄
om̄ia ꝯsiderare debet xp̄ianus. q̄ causa.
q̄ vtilitas. q̄ necessitas. q̄s fructus tante
passionis. q̄a impossibile ē filiū dei iua
nū tāta voluisse pati et sustinere. Vn̄ ni
hil magis publicū. nihil magis certum
apud oēs hoīes d̄ xp̄o q̄ꝫ passio sua. Et
ideo in passione sua debem⁹ facere nouū
fundamētū tāq̄ꝫ in illo qd̄ est notissimū
et manifestissimū et indubitatū. ꝛ tanq̄ꝫ
in id qd̄ fuit vltimū suoꝝ opeꝝ. ¶ Prete
rea ꝯsiderare debēt homīes. postq̄ꝫ de⁹
habuit filiū. ꝛ ip̄m misit homīb⁹. ꝛ fecit
eū similē homīb⁹. cū quāto amore. cum
quāto honore. cū quāta deuotiōe debēt
ip̄m recip̄e. Si em̄ hoīes recipiūt crea
turas q̄a dei sūt. et q̄a deus fecit eas. q̄n
to magis debēt recip̄e filiū dei ad homi
nes missum? Et si vn⁹ homo amat aliū
hoīem. quia est imago dei creata. quāto
magis debēt homīes amare illū hoīem
qui ē filius dei? Et si hoīes debēt ama
re deū. quia dedit eis oēs creaturas. q̄n
to magis debēt amare deū. q̄a misit eis
filiū suū ꝛ fecit eū hominē? Plus ergo ē
filius datus q̄ꝫ oēs creature. q̄a fact⁹ est
de natura hoīm. et non pōt dari magis
homīb⁹. q̄ꝛ creature sunt extra naturam
humanā. fili⁹ aūt dei ītra naturā huma
nā. Itē si hoīes arguūt ver̄ amoreꝫ dei
erga eos p̄pter creaturas quas fecit pro
pter hoīem. et dedit homīb⁹. quāto ma
gis p̄nt arguere amorē dei. q̄ꝛ misit filiū
suū et fecit euꝫ hoīem? Pēsare etiā debet
homo cū quāta deuotiōe. cū quāto ho
nore debet recip̄e et audire verba q̄ dicit
fili⁹ dei ex p̄te dei patris. Nōne debet re
linquere om̄ia alia v̄ba. et recip̄e v̄ba et
sermōes filij dei q̄ locutus ē ex p̄te p̄ris?
Nōne semp̄ debet legere libꝝ illū in quo
sunt v̄ba q̄ fili⁹ dei dicit ex p̄te dei? Si
em̄ hō recipit creaturas dei. nōne mag̃
debet recip̄e verba filij dei. q̄ dicit ex p̄te
dei? Nōne etiaꝫ homo debet accip̄e do
ctrinā filij dei. et relinq̄re oēm aliā doct̄
nā? Cū quanta etiā obediētia ꝛ honore
debēt homīes obedire filio dei. cū sit ve
rus homo? Quē em̄ aliū hominē debēt
hoīes imitari. quē aliū debēt seq̄. nisi ho
minē q̄ est filius dei? Cui alteri homī de
bēt magis credere q̄ꝫ filio dei q̄ ē homo?
Cui⁹ homis v̄ba vel facta debēt homi
nes pēsare ꝛ cogitare. nisi v̄ba ꝛ facta ho
mis qui ē filius dei? Quia sua v̄ba et fa
cta excedūt ī infinitū om̄ia v̄ba et facta
oīm hoīm. Nōne p̄ualet vnū verbū filij
dei q̄ꝫ om̄ia verba oīm hoīm? Quid se

curius.q̃d firmius.q̃d solidius.q̃d pci/
osius.quid dulcius q̃ verba homis q̃ ẽ
filius dei? Quis maior ꝯtemptus.quis
maior spretus.q̃ ꝯtemnere verba et fa/
cta filij dei.ꝛ de ipsis nõ curare? Itẽ cuz
quãto honore.cũ quãta reuerẽtia debẽt
homĩes honorare matrẽ homĩs q̃ est fi
lius dei? Cuz quãta etiã reuerẽtia debẽt
hoĩes honorare duces ꝛ milites ꝛ serui/
tores homĩs qui est filius dei? Cũ quã/
ta etiã deuotõe debẽt hr̃i ꝛ tangi omnia
illa q̃ tetigit hõ q̃ est filius dei?

Confortatio ꝛ cõfirmatio credenti/
um in Iesum xp̃m tanq̃ in verũ filium
dei. Et increpatio nõ credentiũ.

Titulus.ccviij.

Ecce in quãta securitate sunt q̃ nũc credunt
in iesum xp̃m tanq̃ in veruz
hominẽ et veꝝ filiũ dei.et qualiter incre
pandi sunt summe q̃ nõ credũt. Primo *Gl'iosũ ẽ credere ĩ Iesum xp̃m.*
ꝯsiderãdũ est q̃ gloriosuz ẽ de se.q̃ ama
bile.q̃ iocundũ.q̃ bonũ esse cum filio
dei.sequi filiũ dei.habere societatẽ cũ fi
lio dei.esse de regno.esse de pp'lo.esse de
gẽte filij dei.esse sub regimine.esse sub re
gula.sub doctrina.ꝛ viuere sub ꝓtectiõe
filij dei. Nõne ẽ hoc magis gl'iosuz.ma/
gis nobile.mag' honorabile.mag' ama
bile.magis bonũ ꝛ secuꝝ et iocundũ.q̃
sequi puꝝ hoĩem qui nõ est fili⁹ dei.q̃ se
qui purã creaturã.q̃ credere in ꝓphetã
q̃ esse et viuere sub regula.sub doctrina
ꝛ sub regimine puri homĩs.ꝛ ꝓphete et
creature? Ergo illi qui credũt in hoĩem
filiũ dei.tenẽt ꝛ credũt illud qḋ de se est
summe gl'iosum.sũme nobile.sũme ho/
norabile.sũme amabile.sũme iocundũ.
ꝛ sũme bonũ ꝛ secuꝝ. Et illi q̃ credũt in
puꝝ hoĩem et ꝓphetã qui nõ est fili⁹ dei
sed pura creatura.tenẽt ꝛ credũt qḋ ď se
est min⁹ gl'iosum.min⁹ amabile.minus
bonũ.min⁹ nobile.min⁹ securũ.imo de
tãto q̃ credũt in hoĩem filiũ dei sunt no
biliores ꝛ altiores ꝛ digniores ꝛ hono/
rabiliores in sua credulitate ꝛ fide.q̃ il/
li q̃ credũt in puꝝ hominẽ et ꝓphetam.
ď quãto homo qui est filius dei.excedit
ĩn nobilitate.in dignitate.ꝛ gloria ꝛ ho/
nore hoĩem qui est pura creatura ꝛ pro/
pheta solũ. Confortari ergo ꝛ ꝯfirmari
debẽt xp̃iani ĩ sua credulitate et fide.q̃a
credũt in hominẽ filiũ dei.in hoĩem de
um.quo nihil maius.ꝛ alij hoĩes credũt
in hoĩem puꝝ.ĩ hoĩem ꝓphetã.ꝛ in ho/
minẽ purã creaturã. Et hoc ẽ p̃mũ con
fortatiuũ ꝛ ꝯfirmatiuũ oĩm credentiũ ĩ
ihm xp̃m.tanq̃ in hoĩez veꝝ ꝛ filiũ dei
veꝝ. Scḋo ꝯsiderãdũ ẽ.ꝙ ihs xp̃s to
tus nou⁹.mõ nouo apparuit ĩ mundo.
qꝛ añ euz nũq̃ talis apparuerat.nec p⁹
cũ apparuit cũ tãto noĩe.cũ tãta aucto/
ritate.cũ tãto diuio honore.q̃ diceret se
esse veꝝ hoĩem ꝛ filiũ dei missũ a deo.sic *In Iohãne in mult' locis.*
ihs xp̃s dicit de seipso. Vñ ipse se dicit
eẽ dei filiũ ꝛ deũ veꝝ missuz a deo patre
suo.ꝛ hr̃e oĩa q̃ hz a p̃re suo ꝛ nõ a seipo.
et hr̃e oẽm ꝑtãtẽ sibi datã a p̃re.et tanq̃
missus a deo.om̃ia fecit cui⁹ se dicit esse
filiũ.ꝛ quẽ ꝯfitet' esse patrẽ suuz.ꝛ tanq̃
verus fili⁹ dei.habẽs oẽm ꝑtãtẽ ꝛ aucto
ritatẽ a p̃re sup oẽs hoĩes et creaturas.
p̃ris sui mãdata denũciauit.p̃conisauit
toti mũdo p suos ap'los.ꝙ ipse ẽ ver⁹ fi
li⁹ dei missus ĩ mũdũ.et ꝓmisit credẽti/
bus ĩ eũ vitã eternã.ꝛ eos resuscitare in
nouissimo die.et ꝓmisit regnũ celoꝝ.re/
missionẽ pctõꝝ oĩm q̃ fecerũt ꝯ deuz.et
cõminat⁹ ẽ om̃ib⁹ nõ credẽtib⁹ in eũ pe/
nas eternas.dãnatõem eternã.et mortẽ
eternã.ꝛ ignẽ eternũ.ꝛ ꝙ ĩ fine mũdi ve/
niet iudicare oẽs hoĩes.ꝛ retribuere bo/
nis bona.ꝛ mal' mala.et dicit tales mi/
nas ꝛ ꝯminatões.ita ꝙ nõ p̃nt eẽ nec co
gitari maiores. Ecce ḡ generale manda
tũ qḋ vniuersalit' p̃ceptũ oĩb⁹ om̃s ꝯp̃/
hẽdit.om̃s includit.neminẽ secludit.et
auc̃te p̃ris ex ꝑte filij. Ecce dicit se tãtuz
ꝙ non posset se maiorẽ dicere.ꝓmisit tã
grãdes ꝓmissiões.ꝙ nõ p̃nt eẽ maiores
nec q̃b⁹ p̃nt cogitari valẽtiores.locut⁹ ẽ
cũ tãta auc̃te q̃ n̄c p̃t eẽ n̄c p̃t cogitari ma
ior. Et h̃ ẽ scḋm ꝯfortatiuũ ꝛ ꝯfirmati/
uũ oĩm credẽtiũ ĩ ihm xp̃m.tãq̃ in veꝝ
hoĩem ꝛ veꝝ dei filiũ.s.generale manda
tũ oĩb⁹ factũ. Tercio ꝯsiderãdũ q̃liter *Doctrina xp̃i ẽ sancta*
doctrĩa ꝛ lex ihu xp̃i ẽ ita sctã.ꝙ nõ pos
sit eẽ sãctior.ita bona ꝙ nõ possit eẽ me/
lior.ita vtil' bono hoĩs ꝛ ꝯueniẽs inq̃tũ

hõ ẽ. ꝙ nõ põt esse magis vtilis. ita con
cordãs toti vniuerso. et ordini creatura
rũ. ꝙ nõ põt magis ↄcordare. ita ↄmu
nis omĩbꝫ hominibꝫ. ꝙ nõ põt esse plꝰ cõ
munis. ita tota ſm veritatẽ ⁊ ſm deũ. ꝙ
nõ põt esse magis ſm deũ. ita ↄueniens
deo et homĩ. ꝙ nõ põt esse magis. Et hͦ
est terciũ ↄfortatiuũ ⁊ cõfirmatiuũ oim
credentiũ in ihm xpm. ¶ Quarto cũ su
pradictis ↄsiderandũ est. ꝙ infiniti ho
mĩes crediderũt ĩ ihm xpm tanꝙ̃ in ve
rũ hoĩem et verꝫ filium dei. et secuti sunt
eũ et doctrinã suã. et legẽ suã. ⁊ totaliť vi
xerũt ſm eã cũ summa deuotõe. cũ sum
ma diligẽtia. et ↄfessi sunt ihm xpm esse
verꝫ hominẽ ⁊ verꝫ filiũ dei publice. qui
omĩes fideles fuerũt ihu xpo ⁊ nunꝙ̃ eũ
negauerũt. ĩmo innũerabiles ꝑ ista con
fessione sola. dederũt vitã corꝑalẽ volũ
tarie. ⁊ sustinuerũt libenter tormẽta infi
nita. penas ⁊ tribulatõẽs innũerabiles
ꝑmanẽdo semꝑ fideles ĩ ↄfessione Jesu
xpi. sine timore. sine tremore. cũ fiducia
⁊ audacia sũma. et cũ sũma fortitudine.
Et hoc totũ ẽ manifestũ ĩ tota xpianita
te. ĩ qua xps ihs regnat et regnauit tãꝙ̃
verus hõ. et verꝰ filius dei. cũ tanta au
ctoritate qua nõ põt esse maior. cuꝫ tan
ta obediẽtia. qua nõ p̃t cogitari maior.
cuꝫ tanto honore quo nõ potest esse ma
ior. Et fuit intantũ dilectꝰ. ꝙ ꝑ eiꝰ amo
re ⁊ honore voluerũt innũerabiles dare
ꝓpriã vitã. ⁊ relinꝗre omĩa q̃ in mundo
sunt. patrẽ. s. et matrẽ. vxorẽ. filios. ⁊ fra
tres. amicos. possessiones ⁊ omĩs mũdi
honores ⁊ delectatõẽs. Et aliꝗ istoꝝ fu
erunt reges. aliꝗ potẽtes ĩ mũdo. duces
comites. milites. ⁊ aliqui fuerũt summi
clerici ⁊ sapiẽtes ĩ mũdo. Ecce q̃t impa
tores. quot reges. quot regna. q̃t duces
q̃t comites. q̃t potẽtes mũdi. ⁊ q̃t sapiẽ
tes crediderũt ĩ ihm xpm tãꝙ̃ ĩ verꝫ fili
um dei ⁊ verꝫ hoĩem. Et hoc ẽ quartum
qd̃ debet nũc ↄfortare oẽs homĩes nũc
credẽtes in eũ. vt ꝑmaneãt ⁊ magis cre
dãt in ipm. ¶ Quito ↄsiderãdũ ẽ ꝙ nul
li homĩ ↄstat de opposito. s. ꝙ Jhs xps
nõ sit filiꝰ dei verus ⁊ verus hõ. missus
a deo p̃re. nec ↄstat alicui ꝙ deꝰ celi reuo
cauerit ihm xpm. ⁊ dixerit ipm nõ esse fi
liũ suũ. nec missum ab eo. ⁊ tamen con
stat ꝙ ipse ihs xps nomĩe et auctoritate
dei viui p̃ris sui regnauit. ⁊ regnat ⁊ do
minať. ⁊ imꝑauit ⁊ imꝑat. etiã vsus ẽ et
vtiť tãꝙ̃ deus auctẽ ⁊ officio deitatꝭ su
pra totaꝫ xpianitatẽ. et suꝑ omĩes homi
nes quos deus celi creauit. et hoc ꝑ ma
gna tꝑa. Et hoc ẽ q̃ntũ qd̃ dꝫ ↄfirmare
credẽtes. ¶ Cõiũgamus ergo omĩa ista — Epilogat.
insimul. et fiet vnũ confortatiuũ. corro
boratiuũ ⁊ ↄfirmatiuũ nũc oĩm creden
tium in ihm xpm. ⁊ increpatiuũ nõ cre
dentiũ. Ecce melius. securiꝰ. amabiliꝰ.
et magis honorabile ⁊ gloriosuꝫ ẽ sequi
hoĩem filiũ dei. ꝙ̃ queẽcũꝗ aliũ. ⁊ crede
re in eũ ꝙ̃ in queẽcũꝗ aliũ purꝫ hoĩem et
purã creaturã. Et qm̃ ihs xps apparu
it nouus ĩ mũdo. ⁊ dicit se verꝫ filiuꝫ dei
⁊ verꝫ hoĩem missum a deo patre. q̇ crea
uit celũ ⁊ terraꝫ. et noĩe suo ⁊ auctoritate
sua fecit oĩa. ⁊ fecit ꝓmissiones ⁊ ↄmina
tiones q̃ soli deo ꝑtinẽt. ⁊ hoc omĩbꝫ ho
mibꝫ ĩ generali. ⁊ dedit mãdata ⁊ prece
pta omĩ homĩ. ⁊ toti mundo generalia.
dedit legẽ sctĩssimã q̃ nõ põt esse purior
nec verior nec sanctior. et innũerabiles
populi crediderũt iã ĩ eũ firmissime. ⁊ se
cuti sunt eũ ⁊ doctrinã suã fidelissime. ⁊
cũ sũma deuotõe. ⁊ nõ ↄstat de opposi
to nec de reuocatõe ⁊ ex ꝑte dei. Ex om
nibꝫ istis sequiť. ꝙ valde securꝫ ẽ credere
in ihm xpm et seꝗ eũ. ⁊ ꝙ valde detesta
bile ⁊ increpabile ⁊ nullo mõ excusabile
ẽ nõ credere ĩ eũ. qꝛ illi qui nõ credũt. ni
hil pñt allegare ꝓ ipsis. ⁊ nihil habẽt cõ
tra ipos q̇ credũt. et nihil põt allegari ↄ
ipos. nec deꝰ celi põt eos ĩ aliꝗ increpa
re nec ĩculpare nec redarguere. Secuti
sunt em̃ filiũ suũ. ⁊ ĩ eũ crediderũt tãꝙ̃ ĩ
missũ a deo. et si decepti sunt vel ẽent. in
nomĩe filij dei decepti essent. quod sum
ma deitas pati nõ posset.

¶ De mõ credẽdi v̾bis dei. Et ostendiť
ex ꝑte honoris diuini. ꝙ hõ dꝫ credere v̾
bis dei ꝑmo ⁊ ꝑ se. ⁊ ex eo ꝙ dicit ipse.

¶ Titulus. ccix.

QUoniã iã de — Titu. c/lxxxix.
claratũ ẽ. ꝙ deo debeť honor
ĩ sũmo. ⁊ hõ teneť ⁊ dꝫ deo sũ

mū honorem. ⁊ q̄ꝛ credere alicui ⁊ ꝟbis
ei⁹ est dare sibi honorē. q̄ꝛ reputat̄ verax.
sicut qui nō credit alicui ⁊ ꝟbis eius. re
putat eum mendacē. vel velle mētiri. vł
posse mētiri. Et ideo cū honor sit crede/
re alicui ⁊ verbis eius. sequit̄ q̄ hō debꝫ
credere deo. imo debet ei ꝑmo ⁊ ꝑ se sine
alio testimonio. sine alia aliqua ꝓbatiōe
pure ⁊ simplicit̄ suo simplici ꝟbo soluꝫ
q̄ꝛ ipse dicit vel dici fecit. credere. ⁊ ꝑ cō
sequēs debet hō credere quicq̄d de⁹ di/
cit. ita q̄ tota causa. tota radix. totū fun
damētuꝫ credēdi ꝟbis dei debet esse q̄a
ipse dicit. ⁊ talē honorē tenet̄ ⁊ debꝫ hō
deo ⁊ ꝟbis eius. s. credere oīa ꝟba dei
quia ipse dicit. Aliter sequeret̄ q̄ ipse fa/
ceret deo maximū vituperiū ꝯtra suum
honorē. q̄ꝛ reputaret eū mendacē. vł vel
le mētiri. vł fallere. vł posse falli. Si em̄
nō volo credere verbis dei ꝓpterea q̄ꝛ ip
se dicit. sed quero aliā ꝓbationē ⁊ aliud
testimoniū. tūc magis credo alicui alte/
ri q̄ꝫ deo. ⁊ reputo aliq̄d aliud magis ve
rax q̄ꝫ deū. et si credo deo et verbis eius
eo q̄ꝛ mihi videt̄. et ꝓpter meā rationeꝫ.
tūc magis credo mihimetipsi q̄ꝫ deo. et
reputo me magis veracē q̄ꝫ deū. ⁊ sic fa
cio deo maximū vituperiū. ⁊ ꝯtra suum
honorē. ⁊ pono me supra deū. q̄ꝛ primo
credo mihimetipsi ⁊ ratiōi mee ⁊ sensui
meo plus q̄ꝫ deo. Sic ḡ honor diuin⁹ ꝓ
bat modū ⁊ formā credēdi ꝟbis dei. ita
q̄ ratio credendi deo et tota cā ⁊ tota ra
dix debꝫ esse. q̄ꝛ de⁹ dicit. Et iste modus et
ista forma credēdi deo. debet̄ etiā ratiōe
excellētissime sue maiestatis ⁊ auctorita
tis. Vn̄ quāto hō est in maiori dignita
te ꝯstitutus. magis credit̄ ei ratōe digni
tatis. Vnde magis credit̄ regi q̄ꝫ alicui
alteri de regno. et pape q̄ꝫ alicui alteri đ
ecclesia. Quāto ergo magis. et maxime
debet credi deo suo simplici ꝟbo qui est
rex regū et dn̄s dominātiū. Et quantā
iniuriā et quantū vituperiuꝫ faceret ali/
quis subditus regi. si nō crederet verbis
ei⁹. Quis esset ausus dicere regi. nō cre/
do verbis vestris. Quid igit̄ de deo de/
bet esse. Itē etiaꝫ ratione sue infinite bo
nitatꝭ ⁊ purissime. debet ei credi simpli/
ci verbo. et debet homo credere quicq̄d
deus dicit. quia dat̄ fides et credulitas
verbis ⁊ dictis alicui⁹ hoīs. quia repu/
tat̄ bonus. ⁊ quāto magis aliquis repu
tatur bonus. tāto magis credit̄ verbis
eius. Ergo cū deus sit summe ⁊ infini/
te bonus. maxime debet credi ꝟbis ⁊ di
ctis eius suo simplici ꝟbo. et q̄ꝛ ipse di/
cit. Itē etiā rōne sue veritatis infallibił.
q̄ꝛ ē summe verax ⁊ summe sapiēs. q̄ nō
pōt falli. Et ideo debet ei credi simplici
ter. Sic ergo rōne sūmi honoris q̄ ei de
bet̄. ⁊ rōne summe maiestatis ⁊ potētissi
me auctoritatis ⁊ dignitatis. ⁊ rōne sue
infinite bonitatis. ⁊ rōne sue ꝟitatꝭ ⁊ sa/
pientie. debꝫ ei credi ⁊ ꝟbis ei⁹ ꝑmo et ꝑ se
simpliciter. quia ipse dicit.

Q̄ꝫ silis modus ꝓcedēdi erit i ꝟbis
dei. sicut factus est in creaturis que sunt
facta dei. Titulus. ccx.

Sicut autem
duo sunt q̄ ꝓcedūt ab hoīe ex
tra se ⁊ apparēt exteri⁹. s. factū
⁊ dictū. seu op⁹ ⁊ ꝟbū. ⁊ ꝑ ista māifestat
seipm hō exteri⁹. ita silr q̄ꝛ hō ē ad ima/
ginē ⁊ silitudinē dei. duo sūt q̄ ꝓcedūt a
deo. ⁊ ꝓcedūt sive apparēt exterius. s. fa
cta ⁊ dicta. sive opa et ꝟba. et ꝑ ista duo
de⁹ manifestat seipm exteri⁹. Duo ḡ pos
sum⁹ hr̄e de deo exteri⁹. s. facta et verba.
et ad ista duo reducunt̄ oīa q̄ ꝓcedunt
a deo extra se. Et quia aliud ē factū ⁊ ali
ud est dictū. et aliud ē opus. et aliud ē ꝟ/
bū. ideo alia est sciētia de factis et operi
bus dei. et alia ē scientia de dictis et ver
bis dei. Et sicut laborauim⁹ ad cogno/
scendū facta et opa dei. ita debemus la
borare ad cognoscendū ꝟba et dicta dei
si sint aliqua verba et dicta dei. Vn̄ sciē
tia creaturarū est sciētia de factis et opi
bus dei. et illa iam dicta est. Sed nunc
restat tractare de ꝟbis dei. et videre si de
us dicit et locutus ē aliqua verba. et si ē
aliquis liber in quo sunt verba dei scri/
pta. Et quia opera dei ꝑmanent facta si
cut sunt ipse creature q̄ sunt nobis ma/
nifeste ad oculū. et sunt omnibꝫ nota et
ab oībus vident̄ et cognoscunt̄. ⁊ om
nes vtunt̄ eis. Sed verba dei si aliqua
sunt in mūdo. nō sunt oībus manife/

De⁹ duplicit̄ se manifestat.

Ecce diuisio libri.

sta. et ideo ꝑ cognitionē creaturarū seu opeꝝ dei tanq̄ ꝓ ꝑmo nota et magis manifesta. debemꝰ ire ad cognitionē verborū dei tanq̄ ad minꝰ nota. ita ꝙ ipsa facta et ipse creature dei ducēt nos ad verba dei. Sicut aūt aliud est videre et cognoscere ipsas creaturas et opa in se. nō compando ad deū. sed solū cognoscere q̄ sunt et existūt. et nescire cuiꝰ sunt nec cogitare. et aliud ē cognoscere ipsas creaturas et opa dei inq̄tū dei sunt. et sub isto respectu. et scire ꝙ dei sūt. et ꝙ a deo sunt. et hoc ē occultū. et hoc querit̄ et inuestigat̄ de se. sed ꝑmū ē manifestū de se. ita cōformiter aliud ē scire et intelligere verba dei et audire in se et dicta nō comparādo. sed solū intelligere quid significāt. et sniam verboꝝ. et nescire cuiꝰ sunt. et aliud est scire et cognoscere verba ⁊ dicta inq̄tū dei sunt. et ꝙ dei sunt. et ꝙ deus locutus est ipsa. Nā multi possūt audire ipsa verba. et ꝑcipere q̄d significēt i se. sed nō possunt cognoscere ꝙ dei sunt talia verba. nec ꝙ a deo sunt dicta. sicut possunt cognoscere terrā sub isto respectu inq̄tum dei est. et ꝙ dei ē. Sicut autē ad cognoscēdū ipas creaturas ꝙ dei erāt. oportebat ꝑmo videre et cognoscere ipsas creaturas in se. ita ꝙ iste erit primus gradus cognitōis. q̄ videbamus ipsas creaturas esse absq̄ dubio. et hoc est certissimū nobis. sed ignorabamus vnde erāt et cuiꝰ erāt. Deinde ꝑ istū gradū ascēdimꝰ ad aliū gradū. et cognouimus deum esse. et ꝙ creature erāt dei ⁊ a deo erāt. Et iste fuit secūdꝰ gradus. Deinde cognouimꝰ creaturas inq̄tū erāt dei donū. ita ꝙ cognouimus ipsas creaturas esse datas homībꝰ a deo ad seruiēdū. Et iste fuit terciꝰ gradꝰ cognoscendi creaturas. Sic ergo ꝑmo cognouimus ipsas creaturas in se. et sciuimus ꝙ erāt Scdo cognouimus ꝙ dei erant. et ꝙ a deo erāt. Tercio ꝙ donū dei erāt. et ꝙ a deo nobis date erāt Primo ergo cognouimus ꝙ erāt. et ꝙ nobis seruiebāt. sed ignorabamus vñ erāt et cuius erāt. Et ideo hoc querebamus ⁊ inuenimꝰ ꝙ dei erāt. et inde cognouimꝰ ꝙ erāt date nobis ad seruiendū. Ita ergo conformiter

Differt ꝯgnoscere creaturas i se et inq̄tū sūt dei.

Nota d' ꝟbo dei audiendo.

oportet ꝓcedere circa verba et dicta dei ad cognoscendū ꝙ dei sunt. Vñ primo oportet videre ipsa verba in se. et iste erit primꝰ gradus. Deinde ꝑ istū ꝑmū gradum ascēdemꝰ ad aliū scdm. s. cognoscere cuiꝰ sunt verba et dicta. vtꝝ sūt verba dei vel homīs. vel creature vel creatoris. Et terciꝰ gradꝰ erit cognoscere ꝙ nobis data sunt sicut creature. Sicut aūt ipse creature nobis manifestauerūt deum. ⁊ portabāt in seipsis aliq̄d signū ꝑ quod cognoscimus vtꝝ sunt dei vel hominis creature vel creatoris. ita ꝑ ipsamet verba poterimꝰ cognoscere si dei sūt. et si deus dicit illa. Mirꝝ etiam erit ꝙ si poterimus cognoscere ipsas creaturas cuius erāt ꝑ ipsasmet. si nō poterimus cognoscere de verbis. vtꝝ sunt dei ꝑ ipsa ꝟba. sed ad hoc iuuabūt nos ipse creature et sciencia ipsaꝝ. Vñ iā ꝑ ipsas creaturas cognoscimꝰ deū esse. et ꝓprietates et cōditōes dei et modū suū. et quid cōuenit ei. Et etiā cognoscimꝰ ꝓprietates et conditōes creature et modū suum. et q̄d cōuenit ei. Ergo nūc nō oportet nisi inuestigare vtꝝ talia verba sint dei. Et q̄a iā scimus modū et formā. et cōditōes creature et creatoris. ideo ip̄amet verba statim se debēt manifestare. vtꝝ sint dei vel hominis. vtrum habeant modū creature vel creatoris.

Ostēdit modꝰ ꝓcedēdi i seq̄ntibꝰ

Hic ꝓbat̄ ꝙ deꝰ dixit verba scripta i biblia. et ꝙ biblia est liber dei.

Titulus.ccxi.

Quoniā aūt i mūdo inuenimus ꝓ̄les libros et plura dicta et scripta et verba. necesse est ꝙ omnia ꝟba et dicta alicuiꝰ sint. ⁊ ab aliquo sint dicta. et omnis liber alicuiꝰ est. Et quia omnis loquēs vel dicens. vel est creator vel est creatura. et si est creatura. oportet ꝙ sit rōnalis. Et ideo oīs loquēs vl' ē creator deꝰ. vel ē creatura rōnal'. vel ē factor. vel ē res facta. Et ideo oīs liber. omne verbum et omne dictū. vel est creatoris. vel est creature rōnalis. Et quoniā nos habemꝰ vnū libꝝ i mūdo q̄ vocat̄ biblia. q̄ ꝯtinet duo testamēta. s. antiquū et nouū testamentū. ⁊ affirmat̄ et credit̄ ꝙ ille liber est dei ⁊ a deo. et ꝙ deꝰ

dicit oīa verba q̄ ibi ꝯtinent̄. ideo inq̄ram⁹ si poterim⁹ cognoscere si dictus liber ꝛ verba. et dicta q̄ ibidē ꝯtinent̄. sint dei vel hominis. creature vel creatoris. ¶ Ad cognoscēdū aūt hoc. oportet ponderare ꝛ ꝯsiderare ipa ꝟba q̄ ibi ꝯtinent̄ ī se. ꝛ oportet ꝯsiderare modū ꝛ formā ꝛ ꝯditiōes verboꝝ. ꝛ qualiter dicunt̄. Et etiā oportet ꝯsiderare modū ꝛ formā loquēdi ipsi⁹ dei creatoris qui ei ꝯuenit. et etiā oportet ꝯsiderare modū ꝛ formā loquēdi creature q̄ ei ꝯuenit. Deinde oportet compare ipsa verba ad deū creatorē ꝛ ad ipsam creaturā. ꝛ videre si mod⁹ ꝛ forma ꝛ ꝯditio ipsoꝝ verborū conuenit deo creatori vel creature. ¶ Cōsiderādū

Singularis modus biblie

ē ergo ꝑmo. ꝙ ipse liber biblie habet singularē modū. qꝛ in ipso nō fiūt ꝓbationes. nec rōnes. nec argumētatōes ad ꝓbanduꝫ illa q̄ ibi dicunt̄. sed simpliciter absq̄ ꝓbatione oīa dicit ꝛ affirmat. ꝛ dicit ita esse simplici verbo sine ꝓbatōe. et tamē illa q̄ ibi dicunt̄ ꝛ affirmant̄ esse vera. indigerent maximis ꝓbationibꝰ ꝛ rationibꝰ vt crederent̄ ꝛ affirmarent̄ ab homibꝰ. qꝛ homines nō pn̄t credere nec affirmare talia verba ꝑ se. quia nō sūt ꝑ se manifesta. nec ꝑ se cognita. Alij autē libri aliter ꝓcedunt. quia ꝓbant̄ oīa q̄ ibi dicunt̄ ꝑ ratōes et argumētationes. et incipiūt ab illis q̄ ꝑ se sunt manifesta ad sensum. Liber autē biblie a ꝑncipio incipit. In principio creauit deus celū et terrā. Etiā affirmat deū esse. affirmat deū creasse celū ꝛ terram. affirmat mundū habuisse principiū. ꝛ nihil ꝓbat. nec hec sunt nota ꝑ experientiam. imo ꝯtra experientiā. Uñ licet aliqui libri dicāt deum esse. tamē hoc probant ꝑ multas argumentatōes. Quia phus Aristoteles fecit octo libros phisicoꝝ ad probāduꝫ solum hoc. s. deū esse. et etiam fecit in methaphisica duodecim libros ad probādum deū esse. Sed liber biblie incipit ī hoc ꝙ dicit deū esse. et ibi facit suū principiū sine ꝓbatione. Quod significat h̄ ꝙ oēs alij libri nō laborāt nisi ad probandū et certificandū deum esse. ꝛ liber biblie incipit ibi sine aliqua ꝓbatōne et certificatōne. Quid significat iste mod⁹ dicēdi biblie ipsius? Et quid hoc significat. nisi ꝙ ille qui loquit̄ ī biblia. et dicit illa verba. est tāte auctoritatis ꝙ ei debet credi simplici verbo absq̄ alia ꝓbatiōe. absq̄ aliqua alia certificatōe. absq̄ aliquo testimonio. ꝛ ꝙ sola sua auctoritas ē tota certitudo. ꝛ ꝓbatio ꝛ testimoniū ipsoꝝ verboꝝ. ꝛ ꝙ sua auctoritas. s. loquētis talia verba. excellit oēs rōnes. ꝛ supat argumētatōes. oēs ꝓbatiōes ꝛ oīa testimonia. et ꝑ ꝯsequēs ꝙ ꝑuualet sua auctoritas sola. ꝛ suū simplex verbū plus q̄ꝫ oēs alij libri. ꝛ q̄ꝫ oēs ratiōes oīm alioꝝ libroꝝ. qui probāt deū esse. Et ꝑ oppositum quia alij libri probāt ꝑ ratōes ꝑ argumētatōes. significatur ꝙ ille qui loquit̄ nō est tante auctoritatis. ꝙ ei debet credi ꝑ suū simplex verbū. Duo ergo sunt modi dicēdi ꝛ loquēdi. Unus est dicere siue docere. et loqui sine ꝓbatōe. absq̄ argumētatōe ꝛ ratōe. Ali⁹ est dicere et loqui cū ꝓbatiōe. cū argumētis ꝛ rōnibꝰ. Prim⁹ mod⁹ ē auctoritatis. dignitatꝫ. excellētie. honorꝫ. maiestatis. dn̄ationis. potestatis ꝛ supioritatis. Et sicut sunt duo modi dicendi ꝛ loquēdi. ita sunt duo modi credēdi proportionabiliter. Un⁹ ē credere ꝟbis simpliciter ꝛ dictis absq̄ aliqua ꝓbatiōe et argumētatōe. sed ꝑ solā auctoritatē dicētis ꝛ loquētis. Ali⁹ modus est credere ꝑ ratōes ꝛ ꝓbatōes. Oīe ergo qd̄ credimus. vel credimus ꝑ auctoritatē dicentis. vel rōem ꝓbantē. Et qm̄ iā ꝓbatuꝫ est ex ꝑte honoris. ꝙ modus credēdi ꝟbis dei est. s. credere verbis eius ꝑmo et ꝑ se absq̄ ꝓbatione. absq̄ testimonio. sꝫ solū quia ipse dicit. Iste eīm est mod⁹ credendi qui ei debet̄ ꝛ ꝯuenit. Et etiā seq̄tur. ꝙ modus dicendi ꝛ loquēdi dei inquantū deus est. debet esse loqui simpliciter. sine ꝓbatione. sine argumētatōne. sine rationibus. tanq̄ꝫ existēs dn̄s oīm. et impator et rex. tanq̄ꝫ habēs omne dominiū. oīe imperiū. oīe mandatum. omne preceptū. et nihil habēs supra se. sed oīa infra se. Ergo cum liber biblie incipiat loqui ꝑ talem modū ꝛ formā. ꝛ ita ꝓcedit cōtinue ī toto ꝓcessu suo. ꝛ talis modus soli deo conuenit. ꝛ taliter ei

Rñsio ad qōeꝫ

Duplex mod⁹ loquēdi.

Duplex modus credēdi.

Tit. cc ix.

Ti. ccxij. De verbis dei ⁊ scriptura sacra

Ergo biblia ē liber dī.

credi debet. sequit̃ ꝙ mod⁹ loquēdi ipsi
us biblie arguit ⁊ ꝓbat. ⁊ ostēdit libꝝ bi
blie esse dei ⁊ a deo. ⁊ ꝙ deus dicit illa. ⁊
ꝙ sunt verba creatoris ⁊ nō creature. ni
si creatura loqueret̃ ex ꝑte dei. ⁊ hoc idez
est. Siue eñ deus loquat̃ ꝑ se siue ꝑ cre
aturā. semꝑ loquit̃ deus. Et ꝑ ꝯsequēs (Primo)
sequit̃ ꝙ liber biblie magis est credibil'.
⁊ mag; debem⁹ ei credere qꝛ nihil ꝓbat.
sed simpliciter loquit̃. q̃ꝫ si ꝓbaret. quia
in hoc significat̃ ꝙ de⁹ est locutus. et di/
xit illa verba. Et q̄a nos debem⁹ crede/
re quicq̄d deus dicit. eo quia ipse dicit.
ideo debem⁹ magis credere verbis ⁊ di/
ctis biblie quia nō ꝓbant̃. q̃ꝫ si probarē
tur. Et vlterius sequit̃ ꝙ duz minus ꝓ/ (Scd̄o.)
bat magis ꝓbat. et magis se reddit vera
cē. quia magis significat ꝙ ē a deo. ⁊ ꝙ
deus locutus ē. Et exinde sequit̃ ꝙ ma/ (Tercio)
gis sunt credibilia verba ⁊ dicta biblie.
⁊ magis vera ⁊ solida ⁊ firma. ⁊ ab om̄i
dubitatione remota. q̃ꝫ alia verba alio/
rum librorum. de tanto de quāto aucto
ritas dei loquentis. excedit ⁊ supat om/
nes rationes. om̄es argumētationes. ⁊
omnes probationes omniū aliorum li/
brorum qui sunt hominuz. immo nulla
est compatio. Et ex istis apparet sum
ma concordia. summa ꝯuenientia inter
librum nature seu creaturarum. et inter
librum biblie. quia liber creaturaruz di/
cit. ꝙ debemus credere deo primo ⁊ ꝑ se
⁊ simpliciter absq; ꝓbatione soluz. quia
ipse dicit. ⁊ talis est modus loquēdi dei
sine ꝓbatione. et ipse liber biblie ita loq̇
tur ⁊ ita procedit. Vñ ipse creature que
a deo sunt summe cōueniūt. summe con
cordāt cū verbis dei. ⁊ verbis biblie. qꝛ
ipse creature in nullo fundant̃. in nullo
sustētant̃ nisi i solo deo immediate. ⁊ añ
se nihil habent nisi deum. Ita ipsa ver/
ba ⁊ dicta dei ⁊ ipsius biblie i nullo fū/
dant̃. i nullo sustētant̃ nisi in sola dei au/
ctoritate immediate. quia nō fundant̃ ĩ
aliqua ꝓbatione nec argumētatōne. Et
sic in hoc significat̃ ꝙ sicut creature sūt
ĩmediate a deo. ꝙ etiā verba biblie sunt
immediate a deo. Et quoniā certitudo
⁊ firmitas ⁊ soliditas veritatis ipsi⁹ bi/
blie sanctissime oritur ⁊ dependet ex sola

Cōuenientia libri creaturaꝝ et libri biblie. sup ĩ ꝓlogo.

dei auctoritate infallibiliter. et in ea soliū
fundat̃. eo quia ipse dicit. sequit̃ ꝙ nul/
lus potest credere ⁊ adherere verbis sa/
cre biblie. nisi primo cognoscat deū esse
et cognoscat ipsum esse veracē. ⁊ nō pos
se mentiri. quia qui nō habet noticiaz ꝺ
deo. nō potest cognoscere vtrum biblia
sit liber dei. Et ꝑ ꝯsequens si nō cogno/
scit ꝙ sit dei. nō credit ei. quia nō probat
nec procedit ꝑ ratiōes. Et ꝑ consequēs
creditur. ꝙ liber creaturaruz debet ꝓmo
sciri. anteq̃ꝫ homo veniat ad librum sa/
cre scripture. quia liber creaturaruz do/
cet cognoscere deum. ⁊ suas ꝓprietates
et suum modū. Et ideo liber creaturaꝝ
est porta. via. ianua. introductorium et
lumen quoddam ad librū sacre scriptu
re. in quo sunt verba dei. ⁊ ideo ille p̄sup
ponit istum.

Sequit̃ alia ꝓbatio ad ꝓbādū ꝙ de/
us dixit verba scripta in biblia.

Titulus. ccxiij.

PReterea alia probatio ꝙ de⁹ di/
cit verba que sūt ĩ biblia. Quia (Pria rō)
liber biblie procedit ꝑ modum
precepti et prohibitionis. ꝑ modum ꝓ/
missionis et cōminationis. Unde preci
pit et prohibet. et ꝓmittit promissiones
eternas et beneficia eterna. ⁊ cōminatur
penas eternas et eterna mala. que finez
nō habēt. Precipit eñ ⁊ monet ⁊ exhor
tatur. et dat precepta omnibus homini
bus vt faciant bonū. et sint boni. ꝓmit/
tendo vitam eternā et beneficia ꝑpetua.
⁊ ꝓhibet ne faciāt mala. ꝯminādo ꝺ pe
nis eternis et malis ꝑpetuis. Sed iste
modus loquēdi ⁊ dicēdi. s. ꝑ modū p̄ce/
pti. cū ꝓhibitōe. cū ꝓmissione bonoruz
eternoꝝ. ⁊ ꝯminatione penaꝝ eternaruz
nulli creature cōuenit. sꝫ soli creatori cō/
uenit. qui solus habet p̄ceptū ⁊ manda
tū. dominiū ⁊ ꝓhibitionē suꝑ om̄es ho
mines. ⁊ qui solus pōt ꝓmittere et dare
bñficia eterna. et ꝯminari ⁊ dare penas
eternas. ⁊ punitōes eternas ipsis hoib;
Que eñ diceret creatura. ego iudicabo (Joh. v.)
oes hoies ĩ die iudicij. et dabo vnicuiq; (Matt.)
iuxta opa sua. bonis bona ⁊ mal' mala? (xxv.)
Que eñ eēt illa creatura que ex seipsa et
ex sua auctoritate cōminaret̃ omnibus

homib9.p̄teritis.p̄ntib9 ⁊ futuris de pe
nis eternis.et diceret se iudicare oēs ho
Matt. mies.et oīa facta ⁊ v̄ba et cogitatōes
xii. hoim.et oia simul discutere et iudicare.
Isa.lx/ sicut scribit̄ i libro Isaie. Que creatura
vi. diceret.ego resuscitabo oēs homines
Joh.v. simul.et dabo bonis vitā eternaꝫ.et ma
Matt. lis eternā penam. Que esset illa creatu/
xxv. ra q̄ p̄cipet et ꝓhiberet et daret p̄cepta et
ꝓhibitiōes oīb9 hoib9.ꝓmissionibus
⁊ ꝯminatōnib9 eternis.et que ꝓmitteret
omnib9 bn̄ opantib9 vitā eternā.et ma/
le opantib9 punitionē eternā. Que esset
illa creatura q̄ poterit dicere.delebo om
nē hominē de facie terre.⁊ inducā aquā
Gen.vi diluuiū sup terram.sicut scribit̄ in libro
Genesis. Que etiā esset illa creatura que
ꝓpria auctoritate prouocaret.induceret
et moneret omnes homines ad bonum
et vt essent boni.⁊ reuocaret a malo quā
tum fieri potest.modo p p̄cepta.modo
p exhortationes et ꝯminationes terribi
les.mō per ꝓmissiones eternas. Et ap
paret ꝙ cū v̄ba sacre scripture sunt talia
vt dictū est et apparet p ꝓcessū suum.ꝙ
nulla creatura ex seipsa ⁊ suamet auctori
Probat tate potuit dicere talia v̄ba. Aut em̄ eēt
a suffici bona creatura aut mala. Nō pōt eē ma/
ēti diui/ la creatura.qꝛ verba sacre scp̄ture repu/
siōe ꝙ v̄ gnāt male creature totalit̄.qm̄ verba sa/
ba bib/ cre scp̄ture prouocāt.inducūt et monēt
lie dixe/ quantū fieri pōt oēs homies cum ex/
rit deus hortatione ⁊ p̄cepto.ꝓmissione ⁊ cōmi/
natione ad verū bonū homis inquātuꝫ
homo est.s.ad verū amorē intra se et ve/
ram vnitatē.societatē ⁊ fraternitatem.et
pacem ⁊ cōcordiā.sed mala creatura nō
potest ex seipa et ex natura sua amare ho
mines.nec veꝝ bonū hois inq̄ꝫtū hō ē.
nec iducere nec ꝓuocare ipsos hoies ad
verū bonū hois.imo totū p oppositū.
qꝛ mala creatura ē ꝯ veꝝ bonū hois in/
q̄ꝫtū hō ē.et illud destruit inq̄ꝫtū pōt.qa
mala creatura ē deuiata.et ē ꝯ veritateꝫ.
et habet i se radicē oīm maloꝝ.s.amoreꝫ
p̄uatū.⁊ p ꝯseq̄ns hꝫ ꝯditiōes ⁊ ꝓp̄eta/
Titu.c/ tes supi9 dictas de amore suiꝑsi9 ⁊ ꝓp̄e
lxxix. volūtatis. Quare ꝯcludit̄ ꝙ nulla crea/
tura mala ex seipsa et ꝓpria iclinatōe po
terit dicere verba sacre scp̄ture. Nec etiā
poterit bona creatura dicere verba sacre
scp̄ture ex seipsa et ꝓprio motu primo.
qꝛ verba sacre scp̄ture dicunt̄ p modum
mādati et p̄cepti.p modū ꝯminatōis ⁊
auctoritatis et dn̄ationis.vt iam dictū
est.sed nulla creatura bona assumeret si/
bi talē auctoritatē ex seipsa.vt p̄ciperet ⁊
mādaret et cōminaret̄ de penis eternis.
et ꝓmitteret bona seu bn̄ficia eterna.qa
tūc nō esset bona creatura.immo p̄sum
ptuosa.que ex seipsa assumeret sibi taleꝫ
auctoritatē p̄cipiēdi et ꝯminādi et sic lo
quēdi.que soli deo ptinēt.immo eēt pes
sima et summe supba et cōtra deum. Et
hoc nō pōt esse.qꝛ bona creatura habet
i se radicē oīm bonoꝝ. Quare ꝯcludit̄ ꝙ Cōclu/
nulla creatura neq̄ꝫ bona neq̄ꝫ mala po/ dit ꝙ de
tuit p̄mo dicere ex seipsa ⁊ ꝓpria inclina us dixit
tiōe et inuenire scp̄turā sacram. Ergo re v̄ba bi/
stat ⁊ ꝯcludit̄.ꝙ cuꝫ ista verba sūt dicta blie.
ab aliq̄ p̄mo.et aliq̄s dixerit ea p̄mo ⁊ ꝓ
pria auctoritate.ꝙ vel de9 dixit p̄mo ⁊ ꝓ
pria auc̄te verba sacre scripture.vel aliq̄
creatura ex mādato et volūtate et ordia
tiōe dei.et nō ex seipa. Et sic mod9 et for/
ma v̄boꝝ sacre scp̄ture ōndūt māifestis/
sime ꝙ de9 dixit v̄ba biblie.et ꝙ biblia ē
liber dei. ¶ Quāuis aūt oia q̄ ꝓbant̄ p li Dr̄a int̄
brū creaturaꝝ sint scp̄ta i libro sacre scri libꝝ cre
pture et ibi ꝯtineant̄.et etiā illa q̄ ibi ꝯti aturaꝝ ⁊
nēt̄ i libro biblie sint i libro creat̄arū.tn̄ libꝝ bi/
aliter et aliter. Quia i sciētia libri creatu/ blie.
rarum sunt oīa p modū ꝓbatiōis.qa
ibi ꝓbat̄ p ipsas creaturas ꝙ ita dꝫ face
re hō.et ꝓbat̄ debituꝫ et obligatio hois
erga suū creatorē. Sꝫ i libro biblie oia
eadē illa cōtinent̄ p aliū moduꝫ.s.p mo
dum p̄cepti.et p modū mandati.p mo/
dū monitōis et exhortatiōis.ꝓmittēdo
et cōminādo. Aliud aūt est ꝓbare ꝙ ita
debet fieri.et aliud est p̄cipere ⁊ manda/
re et monere et exhortari cū ꝓmissionib9
et penis ꝙ fiat. Hoc em̄ solū ptinet au/
ctoritati et dominio.p̄mū aūt nō.s.ꝓba
re.qa q̄libet pōt ꝓbare ꝙ fieri dꝫ.sed nō
mādare ꝙ fiat. Vn̄ p libꝝ creaturaꝝ ꝓ/ Ti.cxii
batum est.ꝙ homo debet amare primo
deum et super omnia.ex toto corde ⁊ to
ta mēte.et ex totis viribus.et ꝙ ad hoc
obligatur.⁊ ꝙ oīs homo debꝫ amare

secūdo omnē hominē sicut seipm̄. Sed
(Deutr. vi.) sancta biblia dicit hoc idē. sed aliter. q2
ꝑ modū mādati et p̄cepti. ⁊ nō ꝑ modū
(Matt. xxij.) ꝓbationis. ⁊ ꝓmittit facientibꝫ hec vitā
eternā. Et iste modus est altior ⁊ maior
quia maius ē p̄cipere ꝙ̄ ꝓbare. Et in h̄
ostendit̄ ꝙ liber biblie. qui loquit̄ ꝑ mo
dū auctoritatis ⁊ p̄cepti. est de tanto ma
ior ⁊ altior et supior ꝙ̄ liber creaturarū.
de quāto maius est p̄cipere. et mandare
seu imꝑare ꝙ̄ ꝓbare tm̄. Item liber cre-
aturarū seu nature ꝓbat. ꝙ deus est pri-
mo timēdus sup omnia. et laudandus.
honorādus ⁊ glorificādus. ⁊ ꝙ omnis
homo debet timere deum. laudare et ho
norare et glorificare. ⁊ illi soli seruire. cre
dere. obedire. et in eo solo confidere. Et
liber biblie dicit hoc idē. sed aliter. quia
nō ꝑ modum probationis. sed ꝑ modū
precepti et mādati et exhortationis. vl-
tra ꝓponit premiū et ꝓmittit retributio
nem eternā facientibus hec. s. timenti-
bus deum. honorantibꝫ. glorificantibꝫ
et laudantibus. Unde dicit. Time de-
um. honora deum. seruies deo. honori-
fices ⁊ laudes deum ⁊c̄. Et liber creatu
rarum dicit et probat. hoc debeo facere.
(Epilogat.) et liber biblie p̄cepit. fac hoc. ¶ Et sic ap
paret summa concordia. summa conso
nātia. ⁊ summa cōueniētia inter librum
sacre scripture ⁊ librū creaturaꝝ. et ꝙ li-
ber creaturaꝝ seruit et famulat̄ libro sa-
cre scripture quasi imperāti. mandāti et
p̄cipienti. et apparet ꝙ nō differunt nisi
in modo dicēdi et loquendi. quia vnus
loquitur ꝑ modum ꝓbationis. ⁊ alter ꝑ
modū p̄cepti ⁊ auctoritatis.

¶ Alia probatio est. ꝙ deus dixit verba sacre biblie. ⁊ ꝙ liber est a deo.

¶ Titulus. ccxiiij

Terius est alia probatio. ꝙ de-
us dicit ea que sunt in libro bi-
blie scripta. Unde ī libro biblie
sunt verba que sunt supra homines. et
supra naturā humanā totalit̄. ita ꝙ im-
possibile est ꝙ homines dixerunt talia
verba de se primo. nec per se. nec inuene-
runt. Unde nullus potest dicere nec lo-
qui ꝑ se et ex ꝓpria sciētia illa que nō po
test cogitare. quia omne quod dicit̄ pri-
mo cogitat̄ ī corde. Sed ṽba q̄ scripta
sunt in libro biblie. nō p̄n̄t p̄mo cogita
ri ab homīe. nec intelligi nec imaginari.
nō p̄n̄t p̄mo cadere ī imaginatōe hoīs.
immo sunt supra omnē intellectū. supra
omnē estimationē. ⁊ supra omnē opini-
onē ⁊ cogitationē omniū hoīm. ⁊ sūt to
taliter incogitabilia ab omni homīe. eo
q2 sunt altissima et ꝓfundissima et secre-
tissima. Si ergo verba scp̄ture sacre sūt
ita alta et extra et supra estimationē oīm
hoīm. sequit̄ ꝙ si nō potuit hō cogitare
oīa illa primo nec inuenire. ꝙ etiā nō
potuit ex seipso dicere nec loq̄. Hoc au- (Probat ꝑ vtrūq3 testm̄ ꝙ de⁹ dixit ṽba biblie.)
tem patet discurrēdo ꝑ vtrūq3 testamen
tū. Quis eīm homo potuit p̄mo cogita
re ī corde suo. et affirmare ⁊ dicere ꝙ tres
ꝑsone essent realiter distincte. ita ꝙ vna
non est alia. ⁊ essent vna ⁊ eadē essentia
⁊ substātia numero. ita ꝙ vna et eadem (Gen̄. i.)
res numero ⁊ essentia eēt ī tribꝫ realit̄ di (Isa. vi.)
stinctis ꝑsonis. et ꝙ tres ꝑsone eēnt vn⁹ (Ps. lxvi)
deus simplex ⁊ indiuisibilis. Hoc eīm ē
supra oēm cogitatōem. ⁊ supra oīe cor
humanū. nec aliq̄s homo p̄ōt hoc p̄mo
cogitare nec dicer̄. Nn̄ eīm hō potuit co
gitare. ꝙ vn⁹ de⁹ esset tm̄. simplex ⁊ indi
uisibilis. sed ꝙ vnus de⁹ esset tres ꝑsone
realiter distincte ⁊ equales in oībꝫ. hoc
nō potuit p̄mo cadere in corde hominū
Ergo sequit̄ ꝙ ille q̄ dixit ⁊ p̄mo locut⁹
est hoc. ꝙ vnus deus esset tres ꝑsone. ꝙ
erat supra homīes et pl⁹ ꝙ̄ homo. ergo
erat deus. Ergo deus p̄mo dixit hoc. q2
hō nō potuit. Quis eīm homo p̄mo di-
xisset ⁊ cogitasset hoc de deo. cū adhuc
vix hoīes cogitare p̄n̄t ꝙ vnus deus est
⁊ tamē ista verba sūt scp̄ta ī libro biblie
in nouo testamēto ꝑ totum. ⁊ p̄dicata ⁊
publicata ꝑ totum mundū. ¶ Itē quis
homo vel creatura posset p̄mo ex seipsa
cogitare aut dicere vl' affirmare d̄ facto
sc3 ꝙ deus fact⁹ est homo. et ꝙ ita est de
facto. ⁊ ꝙ deus vnitus ē humanitati. et
humanitas vnita est deitati in vna ꝑso-
na. ita ꝙ humanitas ⁊ deitas sunt ī vna
et eadē ꝑsona. ita ꝙ deus ē homo. ⁊ hō ē
deus. ⁊ ꝙ hoc factum est ī secūda perso
na deitatis trinitatis. scilic3 filij. ⁊ nō in
prima vel tercia persona deitatis. Quia

ergo homo nō potuit hoc p̄mo cogita-
re. q̄ creatura potuit hoc p̄mo de deo ex
seipsa: Sic posset forte cogitari vel dici
ꝙ deberet fieri homo. sed ꝙ de facto de-
us sit factus homo. ⁊ quādo ⁊ quō. ⁊ in
quo loco. q̄s homo potuit d̄ deo dicere
vl' d̄ deo cogitare: Neqȝ eīm creatura bo
na nec mala potuit hoc primo dicere ex
seipsa. Mala aūt nō potuit hoc p̄mo di
cere ex seipsa. quia hoc ē ad vex bonū et
exaltationē. ⁊ summā dignitatē huma-
ne nature. et maius bonū qd̄ possit esse.
Neqȝ etiā bona creatura potuit hoc di-
cere p̄mo ex seipsa. q: nulla creatura po
tuit hoc scire ex seipsa. Ergo si bona cre
atura dicit a deo habuit. quia aliter dice
re nō potuit. Ergo qui p̄mo hoc dicit ⁊
Joh. i. reuelauit de⁹ fuit. ⁊ a deo p̄mo reuelatuȝ
Lu. i. fuit. Sȝ cū totū testamētū nouū sit ple-
nū istis verbis. ꝙ deus factus ē homo.
et homo nō p̄mo dicit. ergo deus dicit.
¶ Itē ꝙ virgo ꝯcipiat in vtero suo pue-
rū sine viro. et ꝙ pariat ip̄m puerum exi
stens virgo. ⁊ p̄manēs v̄go post partū.
quis hō potuit hoc primo cogitare. aut
dicere. aut affirmare. cū hoc sit cōtra vsū
humanū. et nullo modo possit cogitari
aut cadere in cogitatōe homis. q̄ muli-
er potuit hoc p̄mo cogitare ex seipa: Er
go sequit ꝙ qui p̄mo hoc dixit vel reue-
lauit. s. ꝙ v̄go deberet ꝯcipe ⁊ parere. vel
Lu. i. deus fuit. vel ex p̄te dei dixit. Sed hoc
scriptū est i libro biblie. s. in nouo testa-
mēto. s. ꝙ virgo ꝯcepit ⁊ pepit. et p⁹ par
tū virgo p̄māsit. ⁊ ꝙ ita factū est. Ergo
sequit ꝙ si ibi est. ꝙ aliqua dicit hoc de
seipsa. s. ꝙ ipsa cōcepit filiū sine viro. et
pepit p̄manēs virgo. sequit ꝙ ita est fa-
ctū. ⁊ ꝙ vex ē. q: ipsa mulier q̄ hoc dicit
nō potuit hoc p̄mo cogitare ex seipa. q:
hoc est extra oēȝ estimationē. ⁊ ꝯtra om-
nē expientiā consuetā. Ergo si dicit ⁊ ex
seipsa cogitare nō potuit. sequit ꝙ dice-
re nō potuit. nisi quia sensit p expientiā.
et vidit in seipsa ꝙ ita factū est. ergo pri-
us factū est in seipsa q̄ȝ dicit. quia aliter
dicere nō potuit. Si autē ideo dicit q̄a
sibi reuelatū est. quia ita deberet fieri. q̄a
solus deus potuit hoc reuelare. vel ali-
quis ex parte eius. sequit etiam ꝙ ita ē.

quia a deo dictū est. Si ergo dictuȝ est
hoc ꝙ virgo cōcepit et pepit. sequitur ꝙ
ita factū est. Et si ita factū est. a solo deo
factū est. vel ergo deus dicit et reuelauit
ꝙ ita fieret. vel si deus nō dicit vel reue-
lauit ⁊ aliqua mulier dicit. sequit ꝙ ideo
dicit. quia i ea deus hoc fecit priusq̄ȝ ip
sa dixerit. Sic ergo vel hoc est a deo di-
ctū et factū. prius dictū. postea factum.
vel est a deo primo factū. et postea a mu
liere dictū. et sic semp necessario ē a deo.
Et sic quia hoc dici nō potuit a mulie-
re. nisi prius deus hoc fecerit. nec deus
hoc dixerit nisi ꝙ ita faceret: sequitur ꝙ
ita factū est. ¶ Preterea que creatura. q̄s
homo potuit cogitare in corde suo ⁊ di-
cere. ꝙ substantia panis inuisibilis sub
colore latēs ⁊ sub accidētibus. cōuerta-
tur et mutet substātialiter in corpus hu
manū viuū. ⁊ vinū ꝯuertat in sanguinē
humanū viuū. Nulla eīm creatura potu
it h̄ p̄mo cogitare nec dicere. ⁊ tn̄ dictuȝ Matt.
est ⁊ scriptū i nouo testamēto. Ergo seq̄ xxvi.
tur ꝙ deus dicit hoc. et supra homines Marc.
est hoc p̄mo cogitare vel dicere. ¶ Prete xiiii.
rea quis homo potuit p̄mo cogitare vl' Lu. xxii
dicere ex seipso. ꝙ deus creauit mundū. Joh. vi
dicēdo tēpus. et quādo creauit modū et
formā et ordinē. sicut scribit in antiquo
testamēto i primo libro. vbi scribit tem Gen. i.
pus ⁊ modus ⁊ forma creatiōis. ⁊ ordo
oīm creaturarū. Hoc eīm nullo mō p̄ot
sciri ab homīe. nisi aliq̄s ei dixerit. scȝ ꝙ
mūdus tali tempore iceperit. Quāuis
autē potest probari ꝙ mūdus sit creat⁹
et quare. et p̄pter quem finē sit creatus.
sed tamē quādo fuerit creatus. et q̄t an-
ni fuerūt ꝙ mūd⁹ est creat⁹. ponēdo cer-
tū numex. nullo modo p̄ōt hoc scire ho
mo ex se neqȝ p̄bare. Oportȝ eīm ꝙ ille q̄
creauit mundū hoc dixerit. Neqȝ eīm p̄-
mus homo hoc dicere potuit. neqȝ aliq̄s
alius post eū. Potuit eīm p̄m⁹ hō scire d̄
seipso q̄n creatus fuit. sȝ quādo alia cre
ata sunt q̄ p̄cesserūt ipsuȝ. hoc scire non
potuit. Unde scribit ꝙ prim⁹ homo in-
ter oīes creaturas vltim⁹ fuit. ⁊ ꝙ sexta
die format⁹ fuit. Quō eīm scire potuit ꝙ
illa dies qua ille formatus fuit erat sexta
et ꝙ nō p̄cessissent nisi quinqȝ dies. nisi

Gen̄.i. ꝙ deus dixerit ei. Quia ergo in libro bi
blie scribit̄ ꝓm⁹ dierū quo mūd⁹ incepit
et certū initiū temporis. ⁊ hoc nullo mo
do pōt fieri ab homie. hoc significat ꝙ
ille qui dicit hoc. ē supra om̄es homies
⁊ reuelauit. Quia em̄ nullus homo ex se
ipso potuit hoc dicere nec scribere. ideo
ostendit̄ ꝙ nullus talis istū libꝝ fecerit.
Om̄is em̄ hō q̄ facit libꝝ ⁊ scribit ex se-
ipso aliq̄d. vult ꝙ ei credat̄. et ꝙ illi q̄ le-
gēt libꝝ credāt verbis scriptis. Et ideo
oportet ꝙ illud qd̄ homo scribit ī libro
suo sit tale. vel qd̄ sit ꝑ se manifestuꝫ. vel
qd̄ possit ꝑ expientiā manifestari. vł qd̄
aliquo mō possit induci vt credat̄. vel ꝑ
rationē. vel ꝑ sensū. vel ꝑ signū. vł ꝑ quē
cūqꝫ aliū modū. Quis em̄ hō pōt affir-
mare ī libro suo ex seipso illud qd̄ ē om̄i-
no incertum. nec aliquo mō sciri pōt ab
homie. neqꝫ fieri pōt credibile ꝑ aliquā
ꝓbationē. nec ꝑ aliqd̄ motiuū. sed est ex
tra oēm estimationē. ⁊ extra oēm opini-
onē. Quis ita fatuus esset. ita sine sensu
qui ex seipso talia faceret ⁊ scriberet libꝝ
de hoc. Sed certū est ⁊ claꝝ. ꝙ tp̄s. ho-
ra ⁊ dies inceptōis mūdi. nullo mō pōt
ab aliquo hoie sciri. neqꝫ ꝓn̄t esse ratōes
neqꝫ ꝑsuasiones. neqꝫ ꝓbatōes. neqꝫ in-
ductiōes. neqꝫ signa. neqꝫ expientie. ne-
qꝫ estimatōnes. quib⁹ possit credi ꝙ tali
die incepit mūdus ⁊ nō an̄. immo h̄ est
occultū homini cuicūqꝫ ⁊ ignotissimū.
Ergo sequit̄ ꝙ nullus homo fuit ita fa-
tuus. ita stultus. ita sine sensu. sine expi-
entia. ꝙ ex seipso scꝓserit talia ⁊ affirma
Gen̄.i. uerit in libro suo. sed tamen ī ꝓmo libro
biblie ī antiquo testamēto certitudinali
ter scribit̄ et affirmat̄ tēpus ⁊ dies ince-
ptōis mūdi. Ergo sequit̄ ꝙ homo ex se-
ipso non scripsit nec affirmauit. Quare
oportꝫ ꝙ ille qui mundū creauit. hoc re
Epilo-gādo cō-cludit ꝑ-positū uelauerit et scribi fecerit ⁊ dixerit. Et sic
ꝯcludit̄ ꝙ deus dixit verba biblie. vł ho
mo ex parte dei. ⁊ ꝑ cōsequēs ꝙ liber sa-
cre scripture est liber dei. et est a deo. Et
exinde cōcludit̄ ꝙ quāto verba et dicta
que sunt in sacra biblia sunt magis alta
et supra omnē rationē ⁊ sensuꝫ. et quāto
magis excedūt naturā humanā. ꝙ ma-
gis debēt credi. ⁊ duꝫ vident̄ magis dif

ficilia ad credendū. magis debēt credi.
quia tunc signū est ꝙ sunt a deo dicta et
nō ab homib⁹. ⁊ homo debet credere q̄c
quid deus dicit. Et exinde sequit̄. ꝙ q̄a
articuli fidei xp̄iane sunt altissimi et su-
pra omnē hominē. ꝙ ex hoc ⁊ ꝓpter hoc
sunt magis credibiles. ⁊ maxime certi ⁊
firmi. Et sic probatum est. ꝙ in mūdo
est vnus liber qui est liber dei et a deo.
qui nominatur biblia continens duo
testamenta. Et ꝙ deus dicit verba ī di
cto libro scꝓta. vel aliquis ex parte sua.

Hic concluduntur ex iam probatis
alique proprietates circa librum dei. et
qualiter se debet habere circa illum li-
brum ipse homo.

Titulus. ccxxiiij.

Quoniā aūt iā ꝓbatū ē. ꝙ de⁹ ha- Ti. ccxi
bet libꝝ. ⁊ ꝙ vnus liber dei ē in
mūdo. ī quo ꝯtinent̄ verba que
deus dicit. ⁊ quis est iste liber. nūc restat
ostēdere. ⁊ ꝯcludere aliq̄s ꝓꝓetates ⁊ cō
ditōnes illi⁹ libri. et qualiter homo se dꝫ
habere erga librū dei. Unde ex isto fun-
damento. s. quia ille liber est dei. et quia
deus dicit verba illius libri. multa ꝓn̄t
sequi ⁊ ꝯcludi de illo libro ⁊ verbis eius
Un̄ postq̄ꝫ ille liber est dei. et verba illi⁹ Pria ꝓ-
sunt verba dei. sequit̄ ꝙ hō debet crede- ꝓetas bi
re totum librū. et om̄ia verba scripta in blie
libro. ita ꝙ totus liber est credēdus fir-
missime ⁊ ex toto corde absqꝫ aliquo du
bio. et h̄ illo mō q̄ ꝯuenit libro ⁊ deo. vi-
delicet simpliciter sine aliq̄ ꝓbatiōe ⁊ ar
gumētatione. sed solū q̄a dei ē ⁊ deus di
cit. et hoc ē totū fundamentū credēdi ip
si libro. Et ideo tota ipsa biblia et om̄ia
verba ei⁹ reducunt̄ ad vnū fundamētū.
ad vnaꝫ rōem. s. q̄ꝛ dei est ⁊ deus dicit. et
sub isto fundamēto ⁊ sub ista rōne sunt
credēda ⁊ accipiēda om̄ia ꝟba sacra bi-
blie. ⁊ nō sub alia. Si aūt ꝑ istā portā ⁊
ꝑ istud principiū ⁊ generale fundamen
tū nō intrat quis in ipsaꝫ bibliaꝫ. sꝫ vult
intrare ꝑ aliam portā. s. ꝑ rationes ⁊ ar-
gumentationes. tūc intrare nō poterit.
q̄ꝛ iste est solus modus ꝯueniens tam li
bro dei q̄ꝫ ipsi deo. Qui em̄ alit̄ nō vult
credere ipsi deo ⁊ libro suo nisi ꝑ ratōes
et probatōes et argumentationes. tunc

Titulus.ccxiiii.

facit maximaꝫ iniuriã deo ꝛ libro suo ꝛ ṽbis eius. qꝛ vult ire et intrare in librũ dei cõtra naturã et modũ libri ꝛ dei. Et ideo necesse ē ꝙ talis repellat a libro dei et liber sibi claudat. et secreta libri nõ videat. eo qꝛ iniuriauit librũ et deũ cuius ē ꝛ reputat ipm posse mẽtiri. Et hoc est primũ qđ ↄcludit de libro dei.

[Scđa ꝓꝓetas.]

¶ Ulterius ↄcludit de libro qꝛ dei est et deus dicit. ꝙ nihil põt esse falsum in eo. et nihil põt esse inutile. nihil supfluuꝫ. nihil diminutũ. et ideo nihil ē ibi ↄtemnẽdũ. nihil respuendũ. nihilqꝫ iniquũ.

[Tercia ꝓꝓetas]

Ulterius ↄcludit de necessitate. eo quia deus dicit verba i dicto libro ↄtẽta. ꝙ oĩa verba implebunt. et nihil remanebit incõpletuꝫ. qm̃ deus nihil potest facere cõtra suum honorẽ. Uñ si nõ complerent ṽba dei. ipsemet mẽdax esset. Ideo ꝓpter suũ honoreꝫ necesse est ꝙ oĩa ṽba impleãtur postqꝫ ṽba dei sunt et ipse dicit. Sicut qlibet homo quãtũcunqꝫ modicus nõ vult ꝙ verbũ suũ mẽdax sit. sed impleatur. quãto maior ē dñs. tãto magis vult verba sua impleri. ꝛ nõ retrocedere. imo vnus rex citius exponeret totũ suũ regnũ qꝫ verbũ suũ nõ impleret. Quãto magis ergo deus adimplebit ṽbũ suũ ꝛ illa q dicit cũ sit oĩpotẽs.

[Quarta ꝓꝓetas.]

Ulterius ↄcludit ꝙ postqꝫ deus habet librũ. et ṽba dei sunt in mũdo. et deus locutus est. ꝙ hõ debet. obligat et tenet diligere et amare deũ et ṽba dei. q ꝓcesserũt de ore suo.

[Ti. cxii]

Uñ qꝛ hõ debet amare deuꝫ ꝓmo et sup oĩa vt ꝓbatũ ē. sequit ꝙ debet etiaꝫ amare verba sua.

[Nihil ꝓciosius ṽbo dei]

Et qꝛ nihil magis ꝓpinquũ deo qꝫ verbũ suũ. qꝛ verbũ suũ repñtat ipmmet. ꝛ nihil magis ꝑtinet deo qꝫ ṽbũ suũ. quia exit de ore suo. ꝛ ꝑ ↄsequẽs nihil maius nihil excellẽtius. nihil nobilius. nihil ꝓciosius. nihil melius. nihil potentius. nihil amabilius qꝫ ṽbũ dei. Et ꝑ ↄsequẽs seqt ꝙ verbũ dei est sup oĩs creaturas. et excellit oẽs creaturas. ꝛ magis ꝓpinquuꝫ ē deo. et magis ꝑtinet deo qꝫ oẽs creature. Itẽ sequit ꝙ sicut hõ tenet amare deum. ita dꝫ amare verbũ suũ repñtãs eũ.

[Uerbo dĩ dbet honor]

Et sicut deo tenet dare oẽm honorẽ. ita tenet dare verbo dei oẽm honorẽ ꝛ oẽm gloriã et omnẽ laudẽ. ꝛ debet se exponere ad morteꝫ ꝑ verbo dei. Et sicut debet amare deũ plus qꝫ oẽs creaturas ꝛ qꝫ se ipm. ita debet amare verbuꝫ dei plus qꝫ oẽs creaturas ꝛ qꝫ seipm. Et ꝑ ↄsequẽs homo debet cauere sup oĩa ne cõtemnat. ne iniuriet. ne offendat verbuꝫ dei. Et ꝑ ↄsequẽs sequit ꝙ postqꝫ hõ habet i seipso locũ in quo põt recipi ṽba dei. s. ipm cor. debet recipe i corde verbũ dei.

[Ti. cxviii.]

et ꝓparare cor suũ ad recipiẽdũ ṽba sua. Et nulla alia verba debet ꝓmo in corde suo recipe. sed dꝫ implere totũ cor suum de verbis dei. Et ideo hõ si recipiat primo in corde suo alia verba qꝫ verba dei. tunc facit maximã iniuriã deo ꝛ verbis eius. qꝛ expellit verba dei de sua domo. de suo loco ꝓprio eis debito. ꝛ ponit ibi alia verba. Et qꝛ etiã verbũ dei repñsentat deuꝫ. et exit de ore dei. et mittit a deo. sequit ꝙ q recipit verbũ dei i corde suo recipit deũ. et q habet verbuꝫ dei i corde suo. habet deũ i corde suo. et q portat verbũ dei i corde suo. portat deũ.

[Qui verbũ dĩ recipit deũ rcipit]

Et ido nihil maius. nihil melius. nihil nobilius. nihil ꝓciosius. nihil amabilius põt hõ habere in corde suo qꝫ verba dei. Et quia verbũ dei intrat cor hoĩs. ꝛ nulla alia res põt intrare ipm cor nisi ipm verbũ. et ipsũ verbũ ꝓncipaliter i corde habitat. iõ nulla res ē magis ꝓpinqua cordi qꝫ ipsum verbũ habẽs ingressum ad cor.

[Ti. cxiii.]

Et qꝛ verbũ dei ē viuũ sicut deus viuit cuius ē ꝛ exit de ore eius. ideo necesse est ꝙ viuificet ipm cor. ꝛ faciat ipm iocundũ et letũ.

[Uerbũ dei viuificat.]

Et qꝛ est caliduꝫ. qꝛ ē ardẽs igne amoris. ideo calefacit cor. ꝛ facit ardere et inflãmari i amore.

[Uerbũ dei calefacit cor]

Et qꝛ est verũ et certũ. ideo firmat ipm cor i veritate. et solidat. et illuminat. ꝛ clarificat. Et qꝛ ē virtuosissimũ ꝛ potẽtissimũ ꝛ summe actiuũ ꝛ opatiuũ. ideo opat i corde subito ꝛ mutat ad se. ꝛ ꝓtegit. ꝛ defendit. Et qꝛ verbũ dei ē altissimũ. ideo eleuat ipm cor et trahit ad altissima Et sic patẽt alique ꝓprietates verbi dei ꝛ libri sui in q sũt verba dei. et etiã qliter se debet hõ hr̃e ad librũ dei ꝛ verbũ dei. qm̃ dꝫ ꝓmo dei librũ studere. audire. ꝛ habere ꝛ legere.

¶ Compatio verbi dei ad creaturas.

¶ Titulus. ccxv.

Ti. ccxv. De verbis dei et scriptura sacra

Duo aūt sunt nobis manifesta q̄ habem⁹ ⁊ tenem⁹ de dō in h̄ mū do. scȝ creature sue ⁊ verba sua. Sed ista duo nō sunt eq̄lia. quia verbū dei est supra hoīem ⁊ supra oēm creaturam. ⁊ oīs creatura exiuit de nihilo. sed verbū dei exit de ore dei. Et iō verbum dei q̄ est maius oīm creaturaꝝ. habȝ potestatē ⁊ dn̄ium supra omnē creaturā. ⁊ oīs creatura subiecta est totaliter ⁊ penitus verbo dei. ⁊ ideo īpossibile est ꝙ aliqua creatura possit resistere verbo dei. et ideo verbū dei mutat creaturā. ⁊ ipa creatura nō p̄t mutare verbū dei. q̄ est immutabile inuariabile sicut de⁹ a quo est. Et quia verbū dei est efficacissimū virtuosissimū ⁊ sūme opatiuū ⁊ actiuū. iō subito qn̄ mittit̄ ⁊ venit supra creaturā. mutat eā sine aliqua resistentia. ⁊ oīs creatura obedit verbo dei. Itē oīs creatura sūme distat a verbo dei. q̄ p v̄buȝ dei oīs creatura facta est. ⁊ de nihilo venit in esse p virtutē verbi dei. quia habȝ omnē virtutē ⁊ potestatē dei a q̄ est. Vn̄ deus p verbū et dicendo creauit oēs creaturas. ⁊ iō oīs creatura subiecta ē totaliter verbo dei. q̄ p ipȝ esse habȝ et etiam portat̄ ⁊ sustinet̄ in esse. Vn̄ quia deus dixit creature facte sunt. ⁊ si nō dixisset nulla creatura facta fuisset. ⁊ sic oīs creatura ideo est. q̄ deus dixit. Vn̄ primū qđ exit a deo est verbū suū. ⁊ p ipsuȝ oīa alia creant̄. ⁊ recipiūt esse de nihilo. Et sic apparet maxima inequalitas int̄ verbū dei ⁊ ipas creaturas. ⁊ ꝙ necesse ē esse omnē creaturā subiectaȝ verbo dei. Item de⁹ dedit homī creaturas ⁊ verba sua. sed plus dedit qn̄ dedit verba sua. q̄ȝ qn̄ dedit creaturas suas. de q̄nto plus valent verba dei q̄ȝ oīs creature. Et sic deus duobꝫ modis ꝯsolatur hoīem. scȝ p creaturas ⁊ p verba sua. ⁊ plus p v̄ba q̄ȝ p creaturas. quia creature sunt de nihilo. sed verba dei exeunt de ore dei. Et ideo sicut sponsa plus cōsolatur de verbis sponsi q̄ȝ de arra sibi missa ⁊ de muneribꝫ. ⁊ subdit⁹ magis appreciat verba regis q̄ȝ munera ⁊ magis ꝯsolatur. ⁊ filius bonus pl⁹ cōsolat̄ de verbis patris q̄ȝ de muneribꝫ. ita hō plus dȝ appreciare verba dei q̄ȝ creaturas q̄ sunt munera dei data sicut arra. ⁊ plus dȝ gaudere de verbis dei q̄ȝ de creaturis sibi datis ad seruiendū. Si ḡ homo tātū ꝯsolatur in creaturis dei. magis dȝ ꝯsolari ⁊ letari ī verbis dei. Et si recipit creaturas dī cū tanta diligentia. magis dȝ recipe verba dei ⁊ cū maiori reuerentia. Et si appreciat creaturas dei. multo magis dȝ appreciare verba dei. Valde em̄ cōtra rōnem est ꝙ homo q̄tidie vtat̄ creaturis dei. et ꝙ ꝯtēnat verba dei. ⁊ nolit audire verba dei. Verba em̄ dei ꝓcedūt ⁊ exeūt de corde dei. ⁊ ideo portant cor dei ⁊ intentionem ⁊ voluntatē dei ⁊ intrant in cor hominis. Sed creature exeunt de nihilo. ⁊ ideo verba dei sunt ꝓpinquissima deo. sed creature sunt quasi aliene a deo. quia de nihilo. Quare sine compatiōe pl⁹ valet verbū dei q̄ȝ oēs creature. ⁊ deus pl⁹ appreciatur verbuȝ suum q̄ȝ omnes creaturas. Qui ergo nō vult recipere nec audire verba dei. nō est dign⁹ ꝙ vtat̄ creaturis dei. Postq̄ȝ ergo de⁹ locut⁹ est homini ⁊ dignat⁹ est loqui homibꝫ. dn̄s seruo. rex subdito. creator creature. artifex opi manuū suaꝝ. dn̄s infinite maiestatis rei đ nihilo facte. ⁊ verba sua scripta sūt. magnā iniuriā facit homo deo ⁊ multū ꝯtemnit eum si nō vult audire. nec v̄ba sua recipe. ⁊ ꝯtemptis illis audit legit et studet ⁊ recipit verba hominū. Magis debet hō audire ⁊ legere verba dei q̄ȝ verba hoīs. magis debet audire verba creatoris q̄ȝ verba creature. ⁊ magis debet audire illū q̄ creauit oīa q̄ȝ illū qui ē creatus inter oīa de nihilo. Magis debet audire verba illi⁹ qui nō potest mentiri sed est veritas. q̄ȝ illius q̄ potest mentiri ⁊ decipi ⁊ decipe. ⁊ magis debet audire verba illius qui viuit in eternū. q̄ȝ hoīs mortalis. ⁊ qui iaȝ mortu⁹ est ⁊ nō viuit. ⁊ magis debȝ audire verba illius a quo creatus est. ⁊ qui dedit ei suā imaginē. ⁊ a quo recepit q̄cquid habet. q̄ȝ verba illius a quo nihil accepit. magis debȝ audire verba illius q̄ cōtinue seruat eum in esse. ⁊ indesinēter largit̄ ⁊ dat ei sua bn̄ficia. sine q̄bus nō potest esse. q̄ȝ illius a q̄ nullum beneficiū recipit nec potest reci-

Oia sūt subiecta v̄bo dei

Verbū dei mutat creaturam

De⁹ ꝯsolat̄ nos p verba sua

Verba dei portant cor dei ⁊ ei⁹ intētōeȝ

Qui nō vult audire verba dei maxie īiuriatur deo

pere. nec potest aliquid sibi dare. Magiꝭ debet audire verba illius ꝗ ꝓmittit sibi vitā eternā. ꝗꝫ illius ꝗ nihil ꝓmittit nec aliquid potest dare. Multo magiꝭ debet audire homo qui ē opꝰ. verba illius ꝗ fecit cum ⁊ sui factoris. ꝗꝫ illius ꝗ factꝰ est ⁊ magis verba dn̄i ꝗꝫ serui. regis ꝗꝫ subditi. ⁊ oīpotētis ꝗꝫ nihil potētis. ⁊ illiꝰ ꝗ de se est infinitū ⁊ om̄e bonū. ꝗꝫ illiꝰ qui habet in se radicē oīm maloꝝ. ⁊ illiꝰ qui habet omnē hoīem iudicare. ꝗꝫ illius ꝗ iudicandꝰ est. ⁊ multo magis debet delectari in studendo ⁊ legēdo verba ⁊ librū dei ꝗ creauit illū ꝗꝫ illiꝰ qui creatus est. Si g̊ homo facit oppositū istoꝝ. maximā iniuriā ⁊ ꝯtumeliā facit deo creatori suo ⁊ verbis eius.

Qualiter creature ⁊ verba dei ꝯueniunt homini. Titulus.ccxvi.

Quoniā aūt homo habꝫ corpꝰ et animā. ⁊ vnū nō est aliud. quia aīa est intellectualis ⁊ spūalis. ⁊ corpꝰ terrestre et elemētale. ⁊ vtrūqꝫ hꝫ suā vitā. quia aliter viuit corpꝰ ꝗꝫ aīa. Quāuis eīm corpus viuit mediāte aīa. ⁊ ex p̄ntia aīe. attn̄ corpꝰ indiget cibo ⁊ potu ⁊ nutrimēto ⁊ ꝯꝯuatiōe. Sicut aūt corpus indiget cibo ⁊ nutrimento vt viuat ⁊ nutriat̄ ⁊ ꝯꝯuet̄ ⁊ augmētet̄ alit̄ periret ⁊ moreret̄. ita sil̄r aīa indiget cibo ⁊ potu ⁊ nutrimēto ⁊ alimēto. vt augmētetur nutriat̄ ⁊ ꝯseruetur in vita sua. qui est amor bonus gaudiū ⁊ spes et ꝯsolatio ƒm deū. Et qm̄ nutrimentū ⁊ cibꝰ et alimentū debet habere ꝯueniētiā seu cōuenire cum re que alitur et nutritur. ⁊ dꝫ intrare in rem nutriendā. et vniri cū ea. aliter nō nutrit. et ideo qꝛ corpus est terrestre et elemētale. ideo nutrit̄ viuit ⁊ crescit de cibis et alimētis terrestribꝰ et elementalibꝰ. tanꝗꝫ sibi similibꝰ. ꝗ intrant corpus hoīs realiter et ꝑ suā p̄ntiā ex ꝗbus fit bonus humoꝛ et sanguis. ita cōformiter quia aīa est spūalis et intellectual̄. et nullo mō terrestrꝭ nec elemētal̄. ideo nutriri ⁊ viuere dꝫ de cibis ⁊ nutrimētis et alimētis spūalibꝰ ⁊ intellectualibꝰ. ⁊ nō corꝑalibꝰ nec terrestribꝰ tāꝗꝫ ꝺ sibi sil̄ibꝰ ꝗ solū p̄nt intrare aīam ꝑ suaꝫ p̄ntiaꝫ. Et qꝛ aīa ē ad imaginē dei facta et nullū est mediū int̄ aīam et deū. iō dꝫ nutriri et alimētari de cibis et alimētꝭ et nutrimētis diuis ꝗ imediate ꝓcedūt a deo. Et qꝛ verbū dei exit de corde dei et ꝓcedit de oꝛe eiꝰ et p̄t intrare in coꝛ aīe et eā penetrare. iō aīa dꝫ nutriri et viuere. crescere et sustētari in v̄bis dei ꝗ ꝓcedūt de oꝛe eiꝰ. et solū verbū dei est ꝓpꝛiū alimentū ꝓpꝛiꝰ cibꝰ et ꝓpꝛiū nutrimētū ipius aīe et cordis. Sicut g̊ cibꝰ terrestris et alimētū corꝑale intrāt in corpꝰ iā pꝛiꝰ viuū. ⁊ ipm̄ augmētāt. nutriūt corrobo rāt ⁊ ꝯseruāt. ita verbū dei qꝺ intrat coꝛ et aīam iā ꝑ̇us viuā et viuentē. augmentat ipāꝫ et nutrit et corroborat ꝯseruat et sustentat in amoꝛe dei ⁊ spe bona et gaudio et ꝯsolatōe. et in oībꝰ ꝗ ꝑtinent ad vitā aīe et cordis. Ecce g̊ ꝗlit̄ ꝯueniūt hoī et ꝓpoꝛtionāt̄ creature et v̄ba dei. qꝛ creature corꝑales respiciūt corpꝰ ⁊ vitā corꝑaleꝫ. ⁊ v̄ba dei respiciūt aīam et vitam spūalē. vt sicut corpꝰ qꝺ est ꝓpt̄ aīam viuit de creaturꝭ corꝑalibꝰ de nihilo factꝭ. ita aīa ꝗ est ꝓpt̄ deū. et ē ad imaginē dei viuit de v̄bo qꝺ imediate ꝓcedit de oꝛe dei qꝺ est spūale ⁊ intellectuale. et diuinū. Ecce ꝗnta ꝓpinꝗtas hoīs ad deuꝫ ꝗnta assimilatio. ꝗnta vnitas. ꝗnta dei bonitas. qꝛ verbū qꝺ exit immediate de corde dei intrat coꝛ hoīs. verbū qꝺ ꝓcedit de oꝛe dei intrat in aīam hoīs. Et nihil ꝓpinquiꝰ deo ꝗꝫ verbū eiꝰ. iō totalit̄ trahit coꝛ hoīs et aīam ad deū vn̄ exit. ⁊ facit coꝛ hoīs vnū cū corde dei. Ecce g̊ ꝯueniētissime dedit deꝰ hoī duo. scꝫ creaturas et v̄ba sua. creaturas ad augmētandū. nutriēdū et ꝯseruandū corpꝰ i vita sua. et v̄ba ad augmētandū. nutriēdū ⁊ ꝯseruandū aīaꝫ in vita sua ꝓ̇pa. Et iō verba dei sūt v̄ba vite et nō corꝑis ſꝫ aīe et nō carnis ſꝫ cordis. Et iō aīalia bruta nō p̄nt viuere de v̄bis dei. qꝛ nō h̄nt aīam spūalē nᶜ intellectualē nec dei imaginē. Ecce ꝗntū distāt ab inuicē. cibus corꝑis et cibꝰ aīe. qꝛ cibꝰ ꝗ nutrit corpꝰ ē corruptibil̄. ſꝫ cibꝰ ꝗ nutrit aīam scꝫ verbū dei est incorruptibilis ꝑmanēs i eternū. Sicut aūt hō nō facit ꝑ seipm̄ ciboſ corꝑales. ſꝫ recipit iā factos et oꝛdiatos a deo. ita hō nō facit cibū spūalē scꝫ ipm̄

Q, v̄bū dei ē cibꝰ anime

Verbū dei corroborat ⁊ ꝯꝯuat animā

Epilogat

Verbū dei trahit aīaꝫ ad deū

Verbū dei ē verbū vite

Verbū dei ē icorruptibile

verbū dei. ſꝫ recipit ipm dictuꝫ ⁊ datū a
deo. qꝛ vtrūqꝫ eſt a deo. Si ei hõ ꝑ ſe nõ
põt facere cibos coꝛꝑales qb; viuat coꝛ
pus, quõ poterit facere cibū ſpūalē. ex
quo viuat aīa? Et iõ nullū verbū hoīs
qđ ꝓcedit de coꝛde ⁊ oꝛe hoīs p̄t dare vi
tam aīe ⁊ nutrire ipam. ſꝫ optet ꝙ ab al/
to ꝓcedat. ſcꝫ de coꝛde ⁊ de oꝛe dei. ¶ Et
ſicut ad h̄ ꝙ cib; coꝛꝑalis nutriat coꝛp⁹

Verbū dei nutrit aīaꝫ abſqꝫ aliq̄ inueſtigatõe cauſe

nõ eſt neceſſe niſi ꝙ coꝛp⁹ recipiat ipm.
nec eſt neceſſe inq̄rere cām ⁊ fundamētū
⁊ rõnē q̄re potuit ſic fieri q̄lit̃ fact⁹ ē. ita
ad h̄ ꝙ verbū dei nutriat aīam. nõ eſt ne
ceſſe ꝙ hõ inq̄rat cāꝫ ⁊ fundamētū ⁊ rõ/
nē verboꝝ dei. ſꝫ ſufficit ſcire qꝛ dei ſunt
⁊ recipe ipa v̄ba in coꝛde. qꝛ ſine h̄ nutri
unt aīaꝫ. ¶ Et qm̄ in ipa aīa volūtas hꝫ
totū dñiuꝫ ⁊ impiuꝫ. ⁊ in ea ꝯſiſtit p̄nci/
palit̃ vita aīe. qꝛ qñ illa viuit tota aīa vi
uit. qñ illa ē ſatiata tota aīa eſt ſatiata. qñ
illa creſcit. tota aīa creſcit. qñ illa nutrit̃
tota aīa nutrit̃. qñ illa deficit tota aīa de
ficit. qꝛ ipa ē coꝛ aīe. ⁊ qꝛ v̄ba dei reſpici
unt aīam ⁊ dirigunt̃ p̄ncipalit̃ ad volū

Verbū dī habꝫ modum ꝯueniē/tē volū/tati

tatē. ⁊ reſpiciūt p̄ncipalit̃ ipam tāqꝫ coꝛ
ipi⁹ aīe. ⁊ tāqꝫ hñtē totū impiū in aīa. iõ
v̄ba dei ⁊ liber dei hñt ⁊ hr̄e debēt mo/
dū ſc̄m ꝙ ꝯuenit volūtati. q̄ eſt libera ⁊ ī
libertate poſita. Et iõ v̄ba dei q̄ ſunt in
libꝛo dei poſita hñt aliqñ modū p̄cepti/
uum. aliqñ modū ꝓhibitiuuꝫ. aliqñ ex/
hoꝛtatiuū. aliqñ ꝓmiſſiuū. aliqñ cõmi/
natiuū. aliqñ narratiuū exēploꝝ. aliqñ
dep̄catoꝛiū. aliqñ laudatoꝛiū. qꝛ oēs iſti
modi ꝯueniūt volūtati ⁊ affectui. ⁊ incli
nāt ⁊ mouēt ⁊ excitāt ⁊ nutriūt ipaꝫ vo/
lūtatē ad timoꝛē ⁊ amoꝛē ad ſpem ⁊ gau
diū ⁊ ad ꝯſolationē. ¶ Sꝫ qꝛ aīa q̄rit ſꝑ
certitudinē ⁊ ñ recipit aliq̄ v̄ba niſi ſint
ſibi certa ⁊ nõ dubia. qꝛ intellect⁹ q̄ eſt in
aīa. ſꝑ appetit certitudinē. ⁊ in h̄ ſatiat̃ ⁊
viuit. ⁊ aliter nõ q̄eſcit. donec ſit certus.
iõ neceſſe ē ꝙ liber dei ⁊ v̄ba libꝛi ſui ſint

Verbū dei ē certiſſimuꝫ excedēs oēs ꝓbationes

certiſſima ⁊ nõ dubia. Et iõ eſt in v̄bis
dei ⁊ in libꝛo ſuo certitudo diuīe aucto/
ritatis q̄ eſt tā magna ꝙ excedit oēs rõ/
nes. oēs ꝓbatões hoīm. ⁊ oīe ingeniū
hūanū. vt iā dictū eſt. iõ tot⁹ liber dī ē au
tentic⁹ ⁊ hꝫ modū generalē autēticū ꝑ to
tū. Et ſic liber dei ⁊ v̄ba dei totā aīam

cõplent ⁊ ꝯfoꝛtāt ⁊ nutriūt ⁊ intellectuꝫ
⁊ volūtatē. ¶ Ecce igit̃ q̄liter habem⁹ co

Epilogat

gnitionē ⁊ ſciaꝫ de creaturis q̄ ſunt oꝑa
dei ⁊ facta ⁊ de v̄bis dei q̄ ſunt dicta dei
Et ſic de⁹ manifeſtauit ſeipm hoī tam ꝑ
creaturas q̄ ſunt a deo qꝫ ꝑ v̄ba q̄ dicit.
ſꝫ magis ꝓpinq̄ ſe manifeſtauit ꝑ verba
qꝫ ꝑ creaturas qꝛ v̄ba exeūt īmediate de
coꝛde dei. ⁊ directe tendūt ad coꝛ hoīs.
⁊ ipa verba ſunt magis familiaria hoī ⁊
ꝓpinq̄ qꝫ creature. qꝛ etiā ipe hõ hꝫ v̄ba
⁊ dicit ea ⁊ loq̄tur ⁊ hꝫ. ⁊ in m̄ltis ꝯcoꝛ/
dat cū deo. qꝛ de⁹ loq̄tur ⁊ dicit. ⁊ hõ lo/
quit̃ ⁊ dicit. ⁊ ſic v̄ba ꝯueniūt deo ⁊ hoī
Et ſic multū eſt familiaris ⁊ ꝓpinq̄ co/
gnitio dei ꝑ verba ſua. Et ſic ipe hõ et ꝑ
creaturas dei ⁊ ꝑ v̄ba dei. põt venire ad
deū ⁊ ipm īuenire ⁊ ſcire intētionē ⁊ vo/
luntatē dei. Ergo hõ dꝫ ſeipꝫ exercitare
tā in creaturis dei qꝫ in v̄bis dei vt ſe ꝓ/
pinq̄t ad ipm ⁊ fiat familiaris cū deo.

Q, aīa rõnalis exñs in hoīe nõ eſt de
natura coꝛꝑis. ſꝫ p̄t viuere ꝑ ſe ſeꝑata a
coꝛꝑe ⁊ ē īmoꝛtalis viuēs ſine fine.

Titulus. ccxvii.

Q [q] Voniā autẽ
hec ſcia eſt de hoīe ⁊ p̄ncipa/
lioꝛ res q̄ ſit in aīa eſt aīa rõ/
lis. ⁊ qꝛ foꝛte pluref credūt ꝙ aīa ſine coꝛ
poꝛe nihil ſit. ⁊ ꝙ moꝛtuo coꝛꝑe aīa mo/
riat̃ ⁊ nõ remaneat viuēs ⁊ viua. ⁊ ꝑ ꝯñs
nõ credūt bona eterna. ⁊ iõ nõ curāt la/
boꝛare ꝓ illis. nec etiā credūt mala eter/
na. nec ꝑ ꝯñs curāt fugere illa. iõ vt oīs
hõ cog̃ſcat ꝙ ipe habeat aīam īmoꝛtalē.
q̄ in eternū viuet. h̄ ꝓbat̃ ꝙ aīa rõnalis ē
īmoꝛtalis. Quāuis em̄ ſup̄⁹ in plurib;

Ti. xcii.
Ti. cii.

locis dictū ſit ꝙ aīa ſit īmoꝛtalis ⁊ ꝙ li/
beꝝ arbitriū eſt īmoꝛtale. tñ h̄ ꝓbatū fu/
it accidētalit̃. Et iõ h̄ nūc tractabit̃ p̄n/
cipalit̃ de īmoꝛtalitate aīe. recolligendo
etiā illa q̄ iā dicta ſunt ſup̄⁹ in m̄ltis lo/
cis ſparſim. qm̄ ſuꝑ oīa valde neceſſari/
um ē hoī ꝙ cog̃ſcat ſine dubio ꝙ habeat
aīam īmoꝛtalē ⁊ ſꝑ viuētē. qꝛ maxīe erit
diligēs circa ſeipm ne in eternū ꝑdat ſe/
ipꝫ. ⁊ maximā diligētiā apponet ad ha/
bendū ſciam libꝛi de hoīe. ſeu libꝛi crea/

Idē ſūt

turaꝝ. ſeu libꝛi dei. ſeu libꝛi ſcp̄ture ſacre

¶Ad pbãdũ aũt ꝙ aĩa rõnalis nõ ſit de
natura corpis ſʒ ꝙ pt viuere ⁊ ſtare p ſe
ſine corpe ſepata. ⁊ ꝙ ſit imortalis capie
mus fundamẽta ſequẽtia. Primũ fun
damẽtũ erit ex pte obligatõis. qꝛ aĩa pt
obligari deo imortali ⁊ eterno. Aliõ fun
damẽtũ eſt ex pte honoris laudis ⁊ glo
rie dei. Aliud fundamẽtũ erit ex natura
libertatis. Aliud erit cõpando opatões
q̃ apparẽt in hoĩe int̃ ſe. Aliud erit cõpa
rãdo hoĩeʒ ad oẽs alias creaturas q̃ ſũt
ppt̃ hoĩem. Et ſic pbabit̃ ꝙ aĩa rõnalis
eſt imortal'. vel cõpando hoiem ad deũ.
vel cõpando opatões hoĩs int̃ ſe. vel cõ
pando hoĩem ad alias creaturas inferi
ores. ¶Quãtuʒ ad pmũ ſcʒ qð eſt ex pte
obligatõis ſeu cõpando hoĩem ad deũ.
Ti.xcvi ꝯſiderãdũ eſt qð iã pbatũ eſt. ꝙ hõ obli
Ti.c. gat̃ deo imortali ⁊ eterno. ⁊ hõ pt facere
iuſticiã ſoluẽdo. vel iniuſticiã ⁊ iniuriaʒ
nõ ſoluẽdo ðo. ſʒ oppoſitũ faciẽdo Sic
g̃ hõ põt facere iniuſticiã. iniuriã ⁊ offen
ſam ꝯtra deũ. ⁊ pt cõtẽnere deũ. Et qꝛ q̃
facit iniuriã deo ⁊ offenſaʒ dʒ pati penã
eternã. ⁊ eternalit̃ dʒ puniri. g̃ aĩa pt me
reri ⁊ lucrari penã eternã. ⁊ p ꝯñs neceſ
ſe eſt ꝙ pt puniri eternalit̃. Et h̃ nõ pt fi
eri niſi aĩa ſit imortal' ⁊ ſp viuat. g̃ de ne
ceſſitate ſeq̃tur ꝙ aĩa rõnal' exñs in hoĩe
eſt imortal' ⁊ ſp durãs. Itẽ hõ põt obli
gare ſibi deũ eternalit̃. ⁊ h̃ faciẽdo iuſti
Ti.clxv ciã ⁊ placitũ ⁊ cõplacẽtiã ſibi. Sicut em̃
ſi aĩa facit iniuriã deo ⁊ offenſaʒ obligat
ſeipaʒ ad penã ⁊ ad punitõeʒ eternã. ita
p oppoſitũ ſi facit deo placitũ ⁊ cõpla
cẽtiã. obligat deũ ad remuneratõeʒ eter
nã. qꝛ nõ eſt maior rõ de vno q̃ȝ de alio.
Sʒ h̃ nõ pt eẽ niſi aĩa ſit imortal'. g̃ neceſ
ſe eſt ꝙ aĩa hoĩs ſit imortalis ⁊ pmaneat
⁊ duret in eternũ. ¶Fundamẽtũ aũt qð
fundat̃ in honoreʒ laude dei dictũ eſt in
Ti.clx xxi.⁊c. capitulo de honore.

Aliud fundamentũ

PReterea alia pbatio pt fundari
in natura libertatis ſeu liberi ar
bitrĳ. ⁊ q̃ſi ꝯcordat cũ pma que
mõ dicta ẽ. Vñ opatões hoĩs inq̃ntum
hõ eſt. ſunt remunerabiles vl' punibiles
de natura ſua. eo qꝛ facte ſunt cũ liberta
te. Et exĩde ꝯcludit̃ de neceſſitate. ꝙ aĩa
eſt imortal' in q̃ eſt iſta libertas. Sʒ iſta
pbatio ad plenũ deducta ẽ ſupi' i rubri Ti.lxii.
ca de cõpatõe hoĩs ad alias res p diffe
rẽtiã generalẽ. ſcʒ liberi arbitrĳ. i vltima
pte illi' rubrice. ⁊ iõ vãdite ad illam.

Aliud fundamẽtũ

ALia aũt pbatio fundat̃ in opa
tionibꝫ q̃ apparẽt in hoĩe. Vñ nõ
hõ p ſuaſmet opatões cõpando
eas ad inuicẽ pt cog̃ſcere ꝙ aĩa eſt imor
talis Vñ p fundamẽto pmo pſuppono
iſtã regulã. ꝙ tãdiu durat res. q̃ȝdiu du
rat opatio ſua. Exẽpluʒ de igne q̃ tãdiu Res tã
durat q̃ȝdiu durat operatio ſua. Ergo ſi diu du
opatio alicui' ſp durat. tũc illa res cuiuſ rat q̃ȝ
eſt illa opatio ſp durabit. Et iõ ſi i hoĩe diu du
ſit aliq̃ opatio q̃ ſp duret. neceſſe eſt ꝙ in rat eius
homĩe ſit aliq̃ res q̃ ſp duret. Nõ videa opatio
mus ſi in hoĩe ſit aliq̃ opatio q̃ ſp duret.
⁊ diſcurram' p oẽs opatões q̃ ſunt i ho
mine. ⁊ pmo p opatões exteriores. vide
am' ſi ille opatões ſp durẽt. ⁊ apparet ꝙ
nõ. qꝛ opatões q̃nq̃ ſenſuũ exterioꝝ poſ
ſunt diminui. debilitari. corrũpi. ðſtrui.
⁊ auferri. ⁊ h̃ fit p organũ cũ quo fit illa
opatio. Vñ iſta opatio q̃ eſt videre q̃ fit
cũ oculo. aliq̃n diminuit̃. aliq̃n debilita
tur. aliq̃n deſtruit̃ ⁊ totalit̃ aufert̃. ⁊ hoc
fit ppt̃ oculũ. Et ſil'r eſt de iſta opatiõe.
q̃ eſt audire. ⁊ ſic de alĳs. Ergo per iſtas
opatões exteriores ñ poſſum' pbare ꝙ
in hoĩe ſit aliq̃ res imortal'. Sʒ intẽda
mus interius in opatões interiores ⁊ oc
cultas. ⁊ videam' ſi ſit int' aliq̃ opatio q̃
nõ pt deſtrui nec ĩpediri q̃ ſp duret. In
ter oẽs aũt opatões eſt ibi vna opatio q̃
ſp durat. ſcʒ velle nolle ðſiderare. Et iſta
opatio q̃ȝuis ſit occulta ⁊ interior. attñ ẽ
manifeſtiſſima cuilibet hoĩ intra ſe. ita
ꝙ q̃libet ſentit in ſeipõ iſtã opationeʒ p
expientiã. ¶Sʒ ꝙ iſta opatio. ſcʒ velle.
nolle deſiderare ſit imortal' in hoĩe. h̃ oñ
dit̃ ⁊ pbat̃ clariſſime ad oculũ ſic. Pis Q, vel
em̃ opatio q̃ nec p debilitatẽ corpis. nec le nolle
p infirmitatẽ debilitat̃ nõ depẽdet a cor deſidera
pore nec ẽ ligata cũ corpe. ſʒ nos videm' re ſit im
p expientiã ꝙ iſte opatões ſcʒ velle. nol mortale
le. deſiderare nõ debilitant̃ nec diminu pbat
unt̃ ppt̃ debilitatẽ corpis nec ppt̃ infir
mitatẽ. vñ videm' ꝙ infirmis velle nol

le7 desiderare nõ debilitanꝛ nec diminu
unꝛ.imo dũ corp⁹ magis debilitaꝛ. tũc
magis crescũt velle nolle desiderare.nec
ꝑpꝛ h̄ cessant desideria.imo ad min⁹ de
siderãt salutẽ.ita ꝙ opatio desiderij non
debilitaꝛ ꝑpꝛ debilitatẽ corpis.ḡ seq̄tur
ꝙ iste opatões nõ depẽdent a corpe.nec
ligantur cum corpore. nec fiunt cuꝫ cor
pore. nec cum organo corporali. sicut
iste opationes que sunt videre. audire.
Ergo si corp⁹ moriaꝛ adhuc remanent
iste opatões. ¶ Itẽ ista opatio q̄ fortifi/
caꝛ 7 crescit dũ magis corp⁹ debilitaꝛ et
destruiꝛ nõ depẽdet a corpe nec fit cũ or
gano corpali.nec ẽ ligata cũ corpe.ſꝫ iste
opatões velle nolle7 desiderare fortificã
tur 7 crescũt.dũ magis corp⁹ debilitaꝛ7
destruiꝛ. h̄ aũt apparet ꝑ expiẽtiã. q2 q̄n
to hõ efficiꝛ mag̾ antiqu⁹ 7 corp⁹ tẽdit
ad destructõꝫ.tãto mag̾ d̄siderat 7 vult
7 forti⁹ 7 mag̾ crescit desideriũ suũ. ḡ se/
quiꝛ ꝙ talis opatio nõ depẽdet a corpe
nec ligaꝛ cũ corpe. Iõ seq̄tur ex ide ꝙ cũ
tãdiu duret res q̄ꝫ diu durat opatio eius
ꝙ illa res cui⁹ officiũ ẽ 7 opatio ꝓpꝛia vel
le nolle desiderare ẽ imortalis 7 ꝑpetua.
ſp durãs 7 ſp viuẽs 7 remanet q̄n corp⁹
moriꝛ. Et ꝑ ꝯñs seq̄ꝛ ꝙ illa res q̄ vult et
nõ vult 7 desiderat. nõ est ꝯiũcta nec li/
gata cũ corpe.ſꝫ ꝑ se exñs. 7 nõ idiget au
xilio corpis ad opandũ suã ꝓpꝛiã opa/
tionẽ. 7 est nuda 7 sepata 7 expoliata ab
ipo corpe. 7 ꝑ ꝯñs nõ est subiecta corpi
ſꝫ libera. Itẽ seq̄ꝛ ꝙ illa res ẽ maior 7 ex/
cellẽtior7 supior res q̄ sit i hoie hñs dñi
um sup̄ totũ hoieꝫ. Quare seq̄ꝛ ꝙ hõ hꝫ
intra se rẽ imortalẽ incorruptibilẽ viuẽ/
tẽ in ꝑpetuũ. 7 h̄ est ipa volũtas cui⁹ of/
ficiũ 7 ꝓpꝛia opatio est velle nolle 7 desi/
derare. Et sic volũtas hois nũq̄ꝫ moriꝛ
q̄ꝫuis corp⁹ moriaꝛ. ſꝫ viuit ineternũ in
gaudio vel tristicia. Et ꝑ ꝯñs tota aia i
q̄ est volũtas.intellect⁹ 7 memoria viuet
ineternũ. Et sic volũtas nõ est de natu/
ra corpis. nec ꝑ ꝯñs ipa aia.ſꝫ p̄t viuere
ꝑ se sepata a corpe. Ergo hõ dꝫ edifica/
re 7 facere suũ fundamẽtũ sup̄ volũtatẽ
tãq̄ꝫ sup̄ fundamẽtuꝫ ꝑpetuũ7 incorru/
ptibile7 durans ineternũ.

¶ Alia rõ ꝙ aia nõ est de natura corpis

Item aliꝛ ꝓbaꝛ ꝙ ania hois nõ
sit de natura corpis ex parte sue
opatõis 7 sui modi. Quia ania
abstrahit 7 denudat 7 expoliat illud qđ
recipiꝛ in ea ab omi q̄ntitate ab oi loco 7
ab oi q̄litate corpali. q2 ania noiat ipas
res q̄s intelligit. 7 noiando ipas res no
minat eas sine q̄litate corpali sine q̄ntita
te sine loco. vñ ita noiat sicut itelligit. q2
ꝑmo intelligit q̄ꝫ nomiat. 7 sic aia dũ re
cipit ipas res in seipa facit ipas sine q̄n/
titate sine q̄litate. sicut stomach⁹ dũ reci/
pit cibos expoliat 7 denudat eos a suis
vestimẽtis 7 suis cõditõib⁹. 7 induit eos
vestimẽtis corpis 7 cõditõib⁹. ita ꝙ cib⁹
perdit ꝓpꝛiũ modũ 7 recipit modũ cor
poris. Ita 7 ipe res dũ intrãt aiam per
dũt modũ ꝓpꝛiũ 7 recipiũt alienũ. s. mo
dũ aie. ita ꝙ perdũt q̄ntitatẽ 7 locũ 7 q̄li
tatẽ accidẽtalẽ. 7 recipiunt modũ 7 for/
mã aie. Et iõ ipe res dũ intrãt aiam reci
piũt ab aia modũ cõem vniuersalẽ. 7 ꝑ/
dũt modũ ꝑticularẽ 7 singl'arẽ 7 indiui
dualẽ. ita ꝙ nõ ꝯueniũt mag̾ vni ꝑticu
lari q̄ꝫ alteri. sicut hõ q̄ est in aia hꝫ mo/
dũ cõem 7 vniuersalẽ. q̄ eq̄liter ꝯuenit oi
bus hoib⁹ 7 nõ mag̾ vni q̄ꝫ alteri. 7 ita
noiaꝛ ab aia cõiter 7 vniuersaliꝛ. 7 tñ ta/
lẽ modũ nõ hꝫ hõ extra aiam. q2 nullus
hõ extra aniam ꝯuenit in suis cõditõib⁹
oib⁹ hoib⁹. ſꝫ hõ q̄ est in aia ꝯuenit oib⁹.
ḡ seq̄tur ꝙ talẽ modũ recipit ab aia 7 nõ
a se. ḡ ania hois de natura sua est sine q̄n
titate sine figura sine loco. sine q̄litate cor
porali. 7 sine oib⁹ illis cõditõib⁹ exñtib⁹
in reb⁹ exteriorib⁹ ꝑ q̄s ipe res sũt ꝑticu/
lares q2 aia assil'at ipas res sibi ꝓpꝛi Hoc
aũt clarissime oñdiꝛ vel manifestaꝛ i ista
lr̄a a. 7 etiã in alijs lr̄is. q2 ista lr̄a a. duꝫ
est in scp̄turis hꝫ certã q̄ntitatẽ 7 magni
tudinẽ. certũ colorẽ. scꝫ nigrũ vel rubeũ.
certũ locuꝫ. scꝫ in tali ꝑgameno 7 in tali
ꝑte ꝑgameni. ita ꝙ nullũ aliud a. scp̄tuꝫ
est illud met a. imo hꝫ differẽtiã ab illo.
Sꝫ dũ ista lr̄a a intrat aiam. tũc recipit
aliũ modũ 7 aliã formã 7 alias cõditio
nes 7 ꝑdit modũ ꝓpꝛiũ quẽ habebat in
scp̄tura. q2 dũ est i aia tũc nõ est magnũ
neq̄ꝫ ꝑuũ nec talis q̄ntitat̾ nec tal'. 7 sic
ꝑdit q̄ntitatẽ. Itẽ perdit oẽm locũ. Itẽ

Marginal notes: Cõclu/dit ꝙ aia sit imor/talis — Q ania ẽ sine q̄n/titate q̄li/tate 7 lo/co

nō est rubeū necꝫ nigrū necꝫ alicuiꝰ coloris. ⁊ sic ꝑdit colorē ⁊ q̄litatē. nec est scriptum in ꝑgameno nec papiro. sꝫ istud a exn̄s in aīa est vniuersale ⁊ cōe oīb[us] aliis ⁊ tātū ꝯuenit vni sicut alteri. ⁊ añ de se n̄ erat tale. g̃ seq̄tur ꝙ ab aīa recepit talem modū. Quare seq̄tur ꝙ aīa hoīs est sine q̄ntitate sine loco. nec ē magna nec ꝑua. nō est nigra necꝫ rubea. ⁊ est sine oīni colore. Et h̄ nullꝰ pōt negare q[uia] sua opatō hoc manifestat. Quare cōcludit[ur] ꝙ aīa nullo mō est corꝑalis nec est de natura corꝑis. nec hꝫ cōditōes corꝑis. q̄re seq̄t[ur] ꝙ nō est grauis nec leuis nec rotunda nec q̄drata nec alicuiꝰ figure. ⁊ seq̄tur ꝙ oēs ꝓprietates ⁊ cōditōes corꝑis repugnant aīe. ⁊ sunt feces respectu aīe ⁊ suꝑfluitates. Si eñ aīa remouet tales conditiones a reb[us] q̄n intrant aīam. tāq̄ꝫ sibi repugnātes tanq̄ꝫ q̄sdam feces ⁊ suꝑfluitates. q̄nto magis ipa in natura sua ē sepata ab illis. Et clare possumꝰ cōcludere ꝙ quedā sunt res corꝑales q̄dā spirituales q̄dam res q̄nte. ⁊ q̄dā sine q̄ntitate. Itē possumꝰ concludere ꝙ res sine q̄ntitate ⁊ spūales sunt nobiliores. altiores ⁊ digniores q̄ꝫ res corꝑales ⁊ q̄nte. īmo res corꝑales ⁊ q̄nte sunt feces ⁊ suꝑfluitates. Sicut eñ a exn̄s in aīa ē digniꝰ nobiliꝰ ⁊ suꝑius q̄ꝫ exn̄s in scriptura. q[uia] q̄n est in aīa est vniuersale cōe ⁊ ꝑpetuū ⁊ incorruptibile ⁊ inuariabile. sꝫ a scp̄tū est variabile corruptibile ⁊ ꝑticulare. Sic silr se hꝫ aīa respectu reꝝ corpaliū q̄ h̄nt q̄ntitatē ⁊ q̄litatē corꝑalem. Quare seq̄tur ꝙ aīa hoīs nō est visibil[is]. q[uia] nō hꝫ colorē. nō est audibilis q[uia] n̄ hꝫ sonū. nō est odorabilis. q[uia] nullū hꝫ odorē. nō est gustabilis. q[uia] nō hꝫ saporē. nō est tangibilis. q[uia] nullā hꝫ q̄ntitatē nec q̄litatē q̄ possit tangi. q[uia] nō est calida nec frigida. nec humida. nec sicca. nec aspera. nec lenis. nec lōga. nec breuis. nec ampla. nec stricta. nec lata. nec ꝓfunda. nec spissa. nec leuis. nec ponderosa. q[uia] oīa ista sunt de natura corꝑis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nobilior est q[uia] nō hꝫ ista. q̄ꝫ si haberet. Et exinde possumꝰ arguere de deo q̄ est supra aīam. quia deꝰ nō est visibil[is] nec audibilis nec odorabilis nec gustabilis. nec tāgibilis. nec palpabilis. nec coloratꝰ. nec leuis. nec pōderosus nec habens aliquā qualitatē corꝑalē. nec quātitatē. nec suꝑficiē. ⁊ sic de aliis. Et sic ꝓbatū est ꝙ aīa rōnalis nō est de natura corꝑis. ⁊ sic dū corpꝰ morit[ur] aīa remanet in sua natura. Et sic tam ꝑ opationes voluntatis. q̄ꝫ ꝑ opatōes itellectus ꝓbat[ur] ꝙ hō hꝫ animā que nō est de natura corꝑis.

Q, aīa est nuda ab oīb[us] cōditōibus corporis

Q, deꝰ ē exutꝰ ab oīb[us] ꝯditōibꝰ corpalib[us]

Ultimū fundamentū.

Ultimū fundamētū ad ꝓbandū ꝙ hō habet aīam īmortalē sumitur cōꝑando hoīes ad alias creaturas que sunt ꝓpter hoīem ⁊ seruiunt homī. Uñ ꝑciositas ⁊ nobilitas et incorruptibilitas creaturaꝝ seruiētium hoī manifestāt clare ꝙ in hoīe est aliq̄d īmortale ⁊ incorruptibile sꝑ viuens. Et ista ratio fuit posita suꝑiꝰ in rubrica de cōditōib[us] obligatōis in illa ꝑte. ꝙ magis est obligatꝰ hō deo ⁊c̄. querite ibi. Et sic cōꝑando hoīem ad deū. ⁊ cōꝑando alias creaturas ad hoīem ⁊ cōꝑando opationes hoīs inter se. ꝓbatur īmortalitas aīe rōnalis. Et sic aīa hoīs nō habet finem post se. sed ꝙ aīa sit creata ⁊ habeat ante se ꝑ̄ncipiū. ipamet experit[ur] in seipsa quia ipa aīa nō meminit se sꝑ fuisse. ⁊ tñ si sꝑ fuisset recordaret[ur]. q̄re seq̄tur ꝙ non semꝑ fuit. ⁊ sic habuit ꝑ̄ncipiū sed nō hꝫ finē. ⁊ ꝑ ꝯn̄s est creata ante se de nihilo a deo. Et vltra possumꝰ arguere. ꝙ si aīa habeat ꝑ̄ncipiū ⁊ nō habeat finē. ꝙ deꝰ qui est supra aīam ⁊ creauit eā nō habuit ꝑ̄ncipiū nec finē. Ecce igit[ur] postq̄ꝫ homo habeat aīam īmortalē. qualiter debeat esse sollicitꝰ de custodia eius ne in ꝑpetuū male habeat. ne in ꝑpetuū maneat ī tristicia. ne in ꝑpetuū captiuet[ur]. ne in eternum puniat[ur]. ne incidat in oīa mala iam suꝑius noīata. ⁊ ne ꝑdat in ꝑpetuū eterna bona ⁊ infinita iam supradicta. O tā grandis res est aīa. O tam grande malum. malū aīe. O tam grande bonum. bonū aīe. Immortalis est vtiqꝫ aīa. Sꝫ necesse est tñ ipam esse bonā vel malam. iustā vel iniustā. puniēdā vel remunerandā. necesse est ipam esse ⁊ viuere in eternū in gaudio. vel in eterna tristicia. necesse est ipam esse in eterna iocundita-

Ti. ci. ⁊c̄.

Q, aīa icepit eē ꝓbat

te ⁊ felicitate. vel in ꝑpetua miseria. neces
se est ipam esse ⁊ viuere in eterna delecta
tione ⁊ dulcedine. vel ĩ sempiterna ama
ritudine ⁊ dolore. necesse est ipam esse et
viuere in eterna societate cũ deo suo crea
tore. vel in eternũ esse separatã a societa-
te ⁊ consortio sui creatoris. nec inter illa
est dare mediũ. imo necesse est ꝙ vnum
vel aliud habeat.

Hic em̃ inuestigat̃ an sit ⁊ realiter exi
stat aliqua tercia natura creata q̃ sit tm̃
spũalis ⁊ tota intellectiua ꝑ se exñs sine
corpore.

Titulus.ccxviij.

Quoniã autez
scala nature ⁊ creaturaꝝ ẽ no
bis manifesta ad sensũ. ⁊ nul
lus potest dubitare an creature ordina-
te ꝑ quattuor gradus sint ⁊ existãt. quia
hoc est ꝑ se manifestissimũ. Sed qꝛ om-
nes creature nobis ad sensum manife-
ste quas videmus reducũtur ad duas
naturas. quoniã est vna natura que est
corporalis tm̃. sicut sunt om̃es creature
que continent̃ in primo secundo ⁊ tercio
gradu. quia om̃es ille creature sunt cor-
porales tm̃. quia in eis nõ est spiritus ra
tionalis seu ania intellectualis. Alia au
tem est natura corporalis ⁊ intellectua-
lis seu spiritualis insimul. sicut homo q̃
est in quarto gradu qui continet insim̃l
⁊ ꝯiunctim duas naturas in vna perso-
na scʒ corporalez ⁊ spiritualẽ seu intelle-
ctualem. quia in homĩe est ania rationa
lis. immortalis ⁊ corpus vt dictum est.
Et ideo quia videmus naturã corpora
lem ⁊ spiritualẽ ꝯiunctas in vna perso-
na in homĩe. ⁊ vltra videmus naturam
corporalẽ per se existentẽ separatã ab in-
tellectuali. vt in terra quia ꝑ se existit ter-
ra. ⁊ est natura purissime corporalis Ex
inde habemus causam querendi ⁊ inue
stigandi an sit ⁊ existat etiã natura spiri-
tualis creata purissime spũalis ꝑ se exi-
stens nullo modo cõiuncta cum natura
corporali. Et quoniã nos nullo modo
dubitamus de natura corporali tm̃ an
sit. ⁊ etiam de natura cõiuncta ex corpo-
rali ⁊ spirituali. ideo per istas duas vi-

Ti.ccxvij. fũdamẽto q̃nto

detur ꝙ debemus inuenire terciã. quia
ꝑ notũ debemus inuenire id qd̕ est igno
tum. Unde postq̃ʒ est ⁊ existit realiter na
tura corꝑalis ⁊ natura spiritualis simul
ꝯiuncta in vna ꝑsona vt in homĩe. ⁊ vl-
tra hoc etiam natura corporalis est ⁊ ex
istit per se separata. quare etiaʒ nõ erit et
existet natura spiritualis creata per se si-
cut natura corporalis ? Unde fieret in-
iuria nature spirituali seu intellectuali.
quia natura corꝑalis haberet duos mo
dos existendi scʒ diuisim ⁊ ꝯiunctim. qꝛ
reperit̃ cõiuncta cum spirituali ⁊ reperi
tur per se existens sine illa. ⁊ natura spiri
tualis nõ haberet nisi vnũ modũ existẽ-
di scʒ ꝯiunctim. Cũ em̃ nobilior sit na-
tura spũalis q̃ʒ corꝑalis. si corꝑalis in-
uenitur ꝑ se existens sine spirituali. q̃nto
magis debet habere natura spiritualis
ꝑ se exñtiã sine corꝑali. vt sic habeat du-
os modos existẽdi. scʒ ꝯiunctim ⁊ diui-
sim ꝑ se. Uñ natura corꝑalis esset totũ ⁊
pars. ⁊ natura spiritualis creata esset tm̃
ps ⁊ nõ totũ. ⁊ etiã natura corꝑalis esset
ꝑ se existẽs. ⁊ natura spũalis esset tm̃ cuʒ
alio exñs. ⁊ etiã natura corꝑalis faceret
ꝑ se vnũ. ⁊ cum alio vnũ. ⁊ sic duob⁹ mo
dis faceret vnũ. sed natura spũalis solũ
faceret vnũ cum alio. ⁊ nõ faceret vnum
ꝑ se. Sed ꝙ natura corꝑalis esset totuʒ
ꝑ se. ⁊ natura spũalis creata esset tm̃ ps
⁊ nõ totũ. ⁊ ꝙ natura corporalis faceret
ꝑ se vnum. ⁊ spiritualis nõ faceret per se
vnum. hoc esset cõtra ordinẽ vniuersi. ⁊
cõtra naturã rerum. ⁊ cõtra nobilitatez
⁊ dignitatẽ ⁊ excellentiã nature spiritua
lis ⁊ fieret maxima iniuria nature spiri-
tuali ⁊ hoc deus facere nõ debet. Unde
cũ deus sit tot⁹ spũalis plus dʒ dare na-
ture spũali q̃ʒ corꝑali. Nõ em̃ repugnat
nature spũali ꝙ ꝑ se creetur sine corꝑali.
et existat sicut non repugnat corporali.
vt patet ad sensum. Nec etiã vniuersum
esset completũ. qꝛ deficeret iste mod⁹ exi
stendi nature create spũalis. Esset enim
natura corꝑalis ⁊ spũalis insimul ⁊ essʒ
natura corporalis ꝑ se. ⁊ nõ esset natura
spiritualis creata ꝑ se. ⁊ tamẽ ista natura
mag̃ decorat vniuersũ. imo ẽ ꝓncipali-
or ps vniuersi. quare sequit̃ ꝙ nõ potest

Q. sit natura aliq̃ spiritual̕ ꝑ se tm̃. ꝓbat

Magnũ incõueniens si nõ essʒ spũalis creata tm̃

deficere in vniuerso vt sit cōplemētū in creaturis. Quare de necessitate iste due nature scꝫ natura corporalis ⁊ spūalis ꝯiūcta insimul ⁊ natura corꝑalis tm̄. arguunt ⁊ ꝯcludūt naturā spiritualē creatam ꝑ se esse ⁊ existere sine corꝑali. Et sic habem⁹ in vniuerso tres naturas. scꝫ spiritualē tm̄. corꝑalē tm̄. ⁊ spūalē ⁊ corꝑalem insimul. ⁊ ꝓbatio fit ex ꝑte creaturarum q̄ sunt in scala nature. ita ꝙ ipa scala nature hoc ꝓbat.

Q, sit creatura spūalis tm̄ h̄ ꝓbat

¶ Preterea alia ꝓbatio sumit̄ ex ꝑte dei qui est dn̄s ⁊ creator oīpotens. Unde cū deus sit spirit⁹ summus ⁊ totus intellectualis ⁊ nullo modo corꝑalis. magis ꝯuenit cū deo natura spiritualis ⁊ intellectualis q̄ꝫ corꝑal'. imo corporalis est ei opposita ⁊ spūalis est ei similis. Si ergo deus fecit naturā corporalē sibi oppositā ⁊ infimā ꝑ se solam. quare nō fecerit etiā naturā que est ei similis ꝑ se existentē.

Alia ꝓbatio ad idem

Item ꝯuenit deo mag' facere sibi simile q̄ꝫ dissimile. ⁊ creaturas totaliter sibi similes q̄ꝫ dissimiles ⁊ magis ꝯuenit deo facere creaturas ꝓpe se. q̄ꝫ distātes a se. ergo magis ꝯuenit deo facere creaturā spiritualē sibi sil'em ⁊ ꝓpinquā existentē ꝑ se. q̄ꝫ corporalē ꝑ se existentē sibi totaliter dissimilē. et a se longe distantem. sed de⁹ fecit creaturas per se tm̄ existentes sibi totaliter dissimiles. longe ab ipo distantes. vt patet in ꝑmo secūdo ⁊ tercio gradu scale nature. g̃ mag' facere debuit creaturas ꝑ se existētes sibi sil'es ⁊ ꝓpe se exn̄tes. Iteꝫ nō solum debuit facere creaturā spūalē per se existētē sine corꝑali. imo ꝑmo debuit facere creaturā spūalē q̄ꝫ corꝑaleꝫ. qꝛ est ei magis ꝓpinqua ⁊ sil'is. Et sic ꝓbatū est tā ex ꝑte creaturaꝝ q̄ꝫ ex ꝑte dei. ꝙ natura spūalis creata est ⁊ existit realiter ⁊ per se sine corꝑe. ⁊ talis natura vocat̄ angelica natura. Et ideo ista natura ē sine q̄ntitate sine figura sine longitudine ⁊ breuitate. sine latitudine ⁊ ꝓfunditate. sine extensione ⁊ sine spissitudine. sine ponderositate ⁊ leuitate. nullū habet colorem. nullū saporē. nullū odorē. nec habet aliquā qualitatē que possit tangi. Ideo nō est visibilis nec audibilis nec tāgibilis. nec aliquo modo ꝑ aliquē sensuꝫ ꝑceptibilis sicut dictū fuit superi⁹ de aīa ⁊ de ista littera a.

¶ De multiplicatōe nature spiritualis create. i. angelice.

Titulus.ccxix.

Ti. ꝓcedenti

Postq̄ꝫ ꝓbatū est ꝙ natura spūalis creata ē ⁊ existit vlteri⁹ ē magis inuestigandū si est multiplicata in multas species ⁊ in multa indiuidua. Sicut aūt iste due nature scꝫ natura corꝑalis ⁊ hūana q̄ ꝯstat ex spūali ⁊ corꝑali manifestauerūt nobis naturā spūalem purā esse. ita etiā manifestabūt oīa alia ⁊ oēs suas cōditiones ⁊ ꝓprietates. Unde necesse est ꝙ oīa sint ꝓportionata ⁊ ordinata int̄ se. Videm⁹ aūt ꝙ in natura corꝑali infima. nō solū est vna spēs. imo īnumerabiles spēs ⁊ maneries. Vide ei q̄t spēs sūt in ꝑmo g̃du. vide q̄t in secūdo. ⁊ q̄t in tercio g̃du.

De m'ltitudie angeloꝝ

Si g̃ natura corꝑal'ē tātū m'ltiplicata ꝙ nō ꝑt cōphēdi sub nūero. q̄re etiā nō erit m'ltiplicata creatura spūalis q̄si sine nūero? Itaq̄ꝫ nō ꝑt eē ꝙ ibi sit tm̄ vna creatura spūal'. imo dn̄t eē īnūerabiles tales creature ⁊ spūs. Si ei de⁹ voluit tātū m'ltiplicare corꝑales creaturas sibi dissil'es. nōne mag' dꝫ m'ltiplicare creaturas spirituales sibi sil'es ⁊ vniformes. Sic eīm magis debuit facere creaturā spūalē q̄ꝫ corꝑalē. ita etiā mag' debuit eā m'ltiplicare cū sint mag' m'ltiplicabiles res spirituales q̄ꝫ corꝑales. Itē videm⁹ etiā ꝙ in natura hūana q̄ ꝯstat ex spūali ⁊ corꝑali ē maxia m'ltiplicatio. q̄re etiā ī natura pure spūali. nō erit maxia m'ltitudo ⁊ m'ltiplicatio spirituū ⁊ creaturaꝝ spūaliū cū natura pure spūalis facit ꝑ se suū mēbrū in vniuerso. qꝛ nō sūt nisi tria mēbra. vt dictū ē in vniuersitate creaturaꝝ. Ergo necē ē īnūerabilē m'ltitudinē esse creaturaꝝ spūaliū ⁊ nō vnā tm̄ creaturā

Ti. ꝓcedenti

¶ Q, int̄ ipas creaturas spūales ē multiplex ordo ⁊ inferioritas ⁊ suꝑioritas et nō sunt oēs eq̄les.

Ti. ccxx.

Non solū autē dꝫ eē maxia m'ltitudo creaturaꝝ pure spūaliū. imo dn̄t ibi eē multi ordines. ⁊ dꝫ ibi eē inferioritas

ꝛ supioritas inter eas. ꝛ vna creatura dꝫ
cē supior q̄ꝫ alia. Uidem⁹ eīm ꝙ ī natura
corpali est ordo ꝛ inferioritas et supiori
tas ꝛ nō eq̄litas. sicut in ꝑmo g̃du etiaꝫ
sunt multi ordines. Nā est ibi ordo ele/
mētoꝝ. terra est infima. aq̄ supior. aer su
per aquā. ꝛ ignis sup oīa. Ecce ibi ordi
nē ꝛ supioritatē ꝛ inferioritatē. Silr̄ ē or
do in metallis est supioritas ꝛ inferiori

Q, īter angelos sit ordo

tas. Silr̄ ē ordo ī lapidibꝫ p̄ciosis. Si
g̊ in g̃du infimo ē ordo ꝛ supioritas ꝛ ī/
ferioritas nōne etiā in g̃du sūmo erit or
do ꝛ īferioritas ꝛ supioritas in ipis crea
turꝭ sūme sp̄ualibꝫ? Si ī mīmis ē ordo
nōne ꝛ in maxīs erit? Silr̄ ē ordo et in
secūdo g̃du scale inter arbores ꝛ herbas
Silr̄ est ordo ꝛ in tercio g̃du in aīalibꝫ
ꝛ in piscibꝫ. ꝛ in auibꝫ ꝛ in illis q̄ sup ter
rā ambulāt. Uide g̊ q̄t sunt sp̄ēs arboꝝ
ꝛ herbaꝝ. Uide q̄t sīt sp̄ēs pisciū. q̄t sp̄ēs
auiū. q̄t sp̄ēs aīaliū q̄ ambulāt sup terrā
Uide quō est ibi supioritas ꝛ inferiori/
tas. Et oēs isti g̃dus sunt in natura cor
pali. Si g̊ dn̄s de⁹ oīpotēs posuit tātū
ordinē in creaturis corpalibꝫ. nōne ma/
gis debuit ponere ordinē ꝛ supioritatē
ꝛ inferioritatē in creaturis sp̄ualibꝫ ꝛ rō
nalibꝫ cum magis ordo ꝛ ordinatio cō/
ueniat creaturis sp̄ualibꝫ q̄ꝫ corpalibus
Sicut g̊ in creaturis corpalibꝫ sunt ml̄
ti ordines. q̄re etiā in creaturis sp̄ualibꝫ

Alia p/batio ad idem

nō erūt ml̄ti ordines? ¶ Preterea etiā in
natura hūana q̄ est corpalis ꝛ sp̄ual̄ in/
simul sunt ml̄ti ordines. ꝛ ē ibi supiori/
tas ꝛ iferioritas. ꝛ ē ibi ml̄tiplex dignitas
ml̄tiplex p̄latura. multiplex ꝑncipat⁹. ī/
mo est in oībꝫ ordo dignitatū. ordo offi
cioꝝ. ꝛ ordo ꝑncipatuuꝫ. iste hō maior
iste minor iste supior. iste inferior. iste p̄/
lat⁹ iste subdit⁹. Et est ei in hūana natu/
ra ml̄tiplex stat⁹. Nā est ibi stat⁹ agrico/
laꝝ infimoꝝ. stat⁹ mercatoꝝ. stat⁹ burgē
siū. Itē stat⁹ nobiliū. vbi ꝯtinet ordo mi
litū. ordo baronū. ordo vicecomitū. or/
do comitū. ordo ducū. deinde est rex ꝛ ī/
pator ꝛ sunt ml̄ti reges ꝛ vn⁹ impator.
Et etiā ml̄tiplex est ordo potestatū. Nā
sunt iudices inferiores ꝛ iudices supio
res ꝛ medij. ꝛ p̄tātes inferiores ꝛ medie
ꝛ sup̄me. Hoc etiā videm⁹ in statu eccle
siastico in q̊ est ml̄tiplex ordo ꝛ inferiori
tas ꝛ supioritas. Nā sunt ibi rectores et
archidyaconi. dyaconi. decani. p̄positi.
abbates. ep̄i. archiep̄i. p̄riarche ꝛc̄. Si
g̊ in natura q̄ est ꝑtim corpal̄ ꝛ ꝑtim spi/
ritualis nō est eq̄litas sꝫ distinctio mira/
bilis ꝛ ordo. q̄ꝫuis oēs hoīes q̊ ad natu
rā sūt eq̄les. attn̄ ꝑ accidētia q̄ eis adue/
niunt ꝛ q̄ acq̄runt postea fiunt inter ho/
mines isti ordines. Ista aūt accidentia
sunt iurisditio. p̄tās. officiū. scīa ꝛ ars.
ꝛ ista accidētia nobilia fundant̄ in hūa/
na natura. rōne nature sp̄ualis ꝛ nature
intellectual̄. q̄ est ꝑs hūane nature ꝛ nō
rōne corpalis. Quare igit̄ postq̄ꝫ in na/
tura q̄ est ꝑtim corpalis ꝛ ꝑtim sp̄ualis
est tā multiplex ordo ꝛ mirabilis ꝛ rōne
nature intellectualis scꝫ rōne aīe. q̄re eti/
am nō erit ml̄tiplex ordo ꝛ mirabilis in
natura pure sp̄uali ꝛ intellectuali. ꝛ etiaꝫ
distinctio dignitatū ꝛ officioꝝ ꝛ statuū.
cū maior debeat cē ordo in sp̄ualibꝫ q̄ꝫ ī
corpalibꝫ? q̄re nō erit ibi ꝑncipat⁹ ꝛ p̄la/
tio ꝛ supioritas ꝛ inferioritas suo mō ꝛ
aliq̄ supiores ꝛ aliq̄ inferiores. ꝛ aliq̄ me
diocres? ¶ Itē infra hoīeꝫ est ordo ꝛ su/

Tercia pbatio ad idē

pioritas ꝛ inferioritas ꝛ ꝑncipat⁹. ꝛ h̄ a
natura. nā est ibi stat⁹ ꝟtutū īfimaꝝ. scꝫ
generatiue. augmentatiue ꝛ nutritiue. et
iste h̄nt alias inferiores. scꝫ ꝟtutē attra/
ctiuā. digestiuā ꝛ retētiuā. Ulteri⁹ post
istū statū est scđs stat⁹ supior scꝫ stat⁹ vir
tutū ꝛ p̄tātū sensitiuaꝝ. et terci⁹ post istū
est sup̄m⁹ stat⁹ scꝫ ꝟtutū ꝛ p̄tātū intelle/
ctualiū. Si g̊ in hoīe est tal̄ ordo ꝛ ꝑnci
pat⁹. q̄re etiā in natura pure sp̄uali non
erit ordo ꝛ ꝑncipat⁹? Et sic patet q̄re in
creaturis sp̄ualibꝫ ꝛ sūmis spiritibꝫ dꝫ cē
facer ordo ꝛ ml̄tiplex. ꝛ supioritas ꝛ in/
ferioritas ꝛ mediocritas ꝛ nō eq̄litas.

¶ Q, q̄ꝫuis ibi sint multi ordines tn̄
necesse ē ꝙ cert⁹ numer⁹ sit ipoꝝ ordinū
ꝛ oēs dn̄t ꝯsūmari in vnitate.

¶ Titulus. ccxxi.

Quare aūt ī ipis spiritibꝫ sūmis
dꝫ cē tant⁹ ordo tāta ordinatio.
ꝛ tāta regulatio ꝙ nō possit esse
maior. eo q2 sūt ꝓpe deū ꝛ ei sil̄es totalit̄
in natura a q̊ ē oīs ordo ꝛ oīs regl̄a ꝛ mē
sura. Et iō in ipis creaturꝭ sp̄ualibꝫ nl̄la

potest esse ꝯfusio. sꝫ necessario dꝫ esse in
eis certus numerꝰ ordinū. ⁊ oms debēt
ꝯsūmari in vnitate. Videmꝰ aūt ꝙ ī na/
tura pure corꝑali sunt tres ḡdus genera
les. ita ꝙ tota natura corꝑal' que nō ha/
bet aliq̄d spūale ⁊ īmortale diuiditur ꝑ
Supra titulo .i. tres gradꝰ. qꝛ quedā habēt esse tm̄. alia
habent viuere tm̄. ⁊ quedā habēt sentire
tm̄. Et vltra q̄libet istoꝝ ḡduum ꝯtinet
plures gradus sub se. qꝛ in ṗmo gradu
vbi est tm̄ esse sunt plures ordīes. scꝫ or/
do elemētoꝝ. ordo metalloꝝ. ⁊ ordo la/
pidum ꝑciosoꝝ. ⁊ in quolibet istoꝝ ordi
num est statꝰ ⁊ vnū ṗncipale. vt in ordi/
ne elemētoꝝ ignis. in ordine metallorūꝫ
auꝝ. in ordine lapidū ꝑciosoꝝ carbūcu
lus. Similiter secundꝰ gradus qui est
viuere. cōtinet sub se multos ordīes. nā
est ibi ordo herbaꝝ. ordo arboꝝ. In ter
cio gradu q̄ est sentire sunt multi ordīes
nam est ibi ordo pisciū. ordo auiū. ordo
aīaliū. que ambulant suꝑ terrā. seu ani/
mal volatile. aquatile. terrestre. Et quili
bet istoꝝ ordinū ꝯsummaꝛ in vnitate. qꝛ
in genere pisciū est vnꝰ summꝰ piscis. in
genere auiū. est vna maior ⁊ dignior su/
per oīes aues. sicut est aquila. sīl'iter in
genere aīaliū q̄ ambulant suꝑ terrā. est
vnū animal ⁊ vna species que est maior
oīm ⁊ dn̄atur alijs. sicut est spēs leonū.
Si ḡ in natura corꝑali ē tanta ordina/
tio regulatio ⁊ mēsuratio sine ꝯfusione ⁊
certus numerꝰ. nōne magis debet eē in
natura pure spūali? Et si deꝰ posuit tan/
tā ordinationē ⁊ regulationeꝫ in natura
infima corꝑali. q̄ est ei maxīe dissīl'is. nō
ne magis posuit in natura pure spūali si
bi sīl'i ⁊ ꝓpinq̄ cū oīa ista ꝑtineāt ad pul
critudinē ⁊ ornatū? Nōne ḡ tota natura
spūalis dꝫ diuidi etiā generalit' ꝑ certas
portōes ⁊ ḡdus generales. ⁊ iteꝝ q̄libet
istoꝝ graduū in certos ordines. ⁊ q̄libꝫ
ordo in suas spēs. vt sit ibi oīmoda cla/
ritas ⁊ distinctio sine ꝯfusiōe. ⁊ in q̄libet
ordine sit vna spēs suꝑ oēs. ⁊ q̄libet or/
Qꝫ tres sint hie/rarchie angeloꝝ do ꝯsūmeꝛ in vnitate. Et sic videmꝰ ꝙ
ista natura pure spūalis. partiꝛ ⁊ diuidi
tur generalit' in tres portōes generales.
scꝫ in tres hierarchias. siue in tres ṗnci/
patus sacros. quia opposita cōmuniter

equaliter diuiduntꝛ. ⁊ maxime quia na/
tura spūalis est ṗor q̄ꝫ corꝑalis. ⁊ ideo
natura spūalis imitatur corꝑalem ⁊ ecō
tra. ideo ꝑ illa que videnꝛ in natura cor/
porali quā videmus possumꝰ arguere ī
natura spūali quā nō videmus. ¶ Item
sicut videmꝰ ꝙ oēs nature ⁊ species cor/
ꝑales correspondēt vni speciei sūme. scꝫ
nature ⁊ speciei humane q̄ est spūalis et
corꝑalis. ⁊ illa spēs est suꝑ oēs ⁊ dn̄atur
oībus alijs ⁊ ꝑest ex ordinatōe dei. ita ꝙ
oēs ordines creaturaꝝ corꝑaliū ꝯsūmā
tur ī vna specie suꝑ quā nulla est. ita cō/
formiter possumꝰ arguere ꝙ oēs cōditi/
ones creaturaꝝ spūaliū debēt correspō/
dere vni sūme speciei spūali ⁊ vni sūmo
spūi creato. q̄ est suꝑ oēs. vt oēs ordines
angeloꝝ ꝯsūmenꝛ in vnitate ⁊ finianꝛ.
¶ Iteꝫ sicut arguimꝰ ꝑ naturā pure cor/
poralē. ita possumꝰ arguere ꝑ naturā q̄ ē
corꝑalis ⁊ spūalis insil'. qꝛ tota natura q̄
est corꝑalis ⁊ spūal' insil' scꝫ natura hūa
na etiā diuidiꝛ in certas portōes. ⁊ ī cer
tos ḡdus. ⁊ in certos ṗncipatꝰ ⁊ oīa ꝯsū
manꝛ in vnitate. ita ꝙ est vnꝰ suꝑ oīes.
Et etiā in ipomet hoīe oēs ꝟtutes oēs
ꝑtātes ⁊ oēs statꝰ ꝟtutū naturaliū ꝯsū/
manꝛ in vna ꝟtute sūma. scꝫ in ipa volū
tate q̄ est dn̄a oīm aliaꝝ ⁊ maior. Et to/
ta etiā aīa hoīs diuidiꝛ in tres generales
portōes seu ꝑtes seu hierarchias. s. in ve
getatiuā sensitiuā ⁊ ītellectiuā. ⁊ iteꝝ q̄li
bet illaꝝ diuidiꝛ in suas ꝑtes. Quare ḡ
sīl'r nō erit certa diuisio ⁊ certꝰ numerꝰ in
generali in natura spūali. ita ꝙ tota diui
daꝛ in certas portōes generales ⁊ ille ite
rū in alias? ¶ Postq̄ꝫ ḡ tres sunt nature
distincte create ī vniuerso scꝫ corꝑal' tm̄
⁊ spūal' tm̄. ⁊ mixta ex vtraq̄ꝫ. ḡ si natura
corꝑal' hꝫ suas hierarchias ⁊ suos ordi
nes infra se. q̄re etiā natura sūma ⁊ spūa
lis nō hēbit suo mō suas hierarchias et
suos ordīes īfra semetipāꝫ? Et etiā post
q̄ꝫ natura pure corꝑal' ⁊ disticta ꝑ dr̄ias
⁊ ḡdꝰ nature. ⁊ natura mixta. scꝫ hūana ē
distincta ꝑ dr̄nas ⁊ ḡdus nature. scꝫ ꝑ
accidētia nobilia dignitatū ⁊ officioꝝ.
q̄re igiꝛ etiā natura pure spūalis nō erit
distincta ꝑ differētias ⁊ gradus nature
⁊ differētias officioꝝ et dignitatū vt sit

vtraqꝫ distinctio ⁊ Et qm̄ numerus tri-
narius magis cõcordat cum deo q̄ȝ ali-
quis alius numerꝰ. qꝛ in deo est trinitas
ꝑsonaꝝ. ideo magis ꝯuenit deo ponere
numeꝝ trinariũ in rebꝰ q̄ȝ aliũ numerũ.
et maxime in creaturis ſpũalibꝰ que sũt
ei ꝯformes et similes. Et iõ magis ꝯue-
niens fuit deo ꝙ tota natura ſpũalis cre
ata. ſcȝ angelica distingueret̃ et diuidere
tur ꝑ numeꝝ trinariũ q̄ȝ ꝑ aliũ numerũ.
Unde tota vnitas creata diuidit̃ in tres
ꝑtes generales. ſcȝ in naturã corꝑalẽ tm̄.
et ſpũalẽ tm̄. et corꝑalem et ſpũaleȝ simł
Et iteꝝ natura tm̄ corꝑalis diuiditur in
tres ꝑtes vt dictũ est. Quia ergo diuisio
est multiplex. ſcȝ quedã generalis. ⁊ que
dam specialis. et alia specialissima ⁊c. iõ
ꝑma diuisio generalis et distinctio debȝ
esse trinaria in angelis vt sicut diuiña na-
tura existẽs tm̄ eadem numero et indiui
sibilis in se tm̄ diuidit̃ in tres ꝑsonas ꝑ
tres ꝓꝓrietates distinctas et nõ plures
neqꝫ pauciores. ita ꝯformiter natura ſpi
ritualis creata seu angelica sibi totaliter
similis et ꝯformis et ꝓpinqua diuidit̃
et distinguit̃ in tres portiões et tres hie-
rarchias generales. et deinde quelibȝ ea
rum iteꝝ in tres ordines. et sic est ibi di-
uisio generalis et specialis ꝑ trinarium
numeꝝ. Et sic patet ꝙ in creaturis ſpũ-
alibus seu angelicis debet esse certꝰ nu-
merus ordinũ et certa distinctio. et etiaȝ
ꝙ talis numerꝰ debet esse trinariꝰ magł
q̄ȝ alius. et hoc oñdit natura corꝑalis et
etiã natura diuĩa que creauit oĩa. Pa-
tet etiã ꝙ oẽs ordines debẽt ꝯsũmari in
sũma vnitate q̄ntũ potest esse in creatu-
ris. et ꝙ supra oẽs dȝ esse vnꝰ sũmꝰ ange
lus et vna sũma creatura ſpũalis. ꝯsum
mans in vnitate oẽs ordines ſpũalium
creaturaꝝ. Et sic ꝓbatũ est ꝙ est natura
pure ſpũalis creata. ⁊ ꝙ est ĩnumerabił
młtitudo ſpũaliũ creaturaꝝ ⁊ angeloꝝ.
⁊ ꝙ est ibi ordo debitꝰ q̄ntũ ꝑt esse. Quã
uis aũt ibi sit ĩnumerabił multitudo an
geloꝝ. attñ oẽs simul fuerũt creati de ni
hilo. qꝛ vnus angelꝰ nõ põt causare aliũ
nec generare de sua substantia. nec vnus
potest descendere de alio sicut fit in hoĩ-
bus quia nõ sunt corꝑales. sed q̇libet i-
mediate a deo est creatus. Et ideo potu
erunt oẽs simul creari. quia nulla pote-
rat esse resistẽtia. qꝛ deꝰ est oĩpotens q̇ de
nihilo creauit eos. ⁊ ita potuit creare oẽs
insimul sicut vnũ. q̇ solo velle oĩa creat.
nec repugnat eis creari insimul.

Q, angeli diuidũt̃ ĩ tres hierarchias

Q, nouẽ sint ordines ãgeloꝝ

Ti. ccxix.

Ti. ccxx.

Q, ãgeli siił sint creati ex nihilo

Q, natura ſpũalis creata obligat̃ dõ sicut hõ. ⁊ ꝙ oĩa ꝓbata de hoĩe inq̄ntuȝ hõ est sũt iã ꝓbata de angelis. ⁊ ꝙ idẽ est bonũ homĩs ⁊ angeli.

Titulus. ccxxii.

Quoniaȝ autẽ natura pure ſpũał creata exi-
stit. et quia ipa habet liberuȝ
arbitriũ sicut hõ. iõ oĩa que ꝓbata sunt
de homĩe rõne liberi arbitrij iam ꝓbata
sunt de angelis. ⁊ q̇cquid ꝯuenit homĩ
rõne liberi arbitrij. conuenit angelo. Et
iõ q̇ vult habere sciaȝ de angeł recurrat
ad illa q̄ dicta sũt de hoĩe ⁊ applicet eis
⁊ faciat siłem ꝓcessuȝ circa obligatõeȝ et
circa amorẽ ⁊ circa fructuȝ amoris qđ ẽ
gaudiũ. ⁊ cõꝑet fructũ amoris ⁊ angelũ
⁊ alias creaturas seu ad creaturas infe-
riores eo. ⁊ videat ꝙ plꝰ accepit a deo q̄ȝ
alie creature ĩferiores. ⁊ q̄lit̃ ꝯg̃scit se ha
bere ⁊ accepisse a dõ q̇cq̇d hȝ. qꝛ de nihi
lo factꝰ ẽ. ⁊ nihil hȝ a seipõ. Unũ angelus
ad cognoscẽdũ suã dignitatẽ ⁊ suũ gau-
diũ in q̄ est. ꝑt se ꝑmo cõꝑare ad ipm ni-
hil vñ vẽit. deĩde ad creaturã sibi oppo-
sitã. ſcȝ ad naturã corꝑalẽ. ⁊ ꝑt videre q̄n
tũ ascẽdit suꝑ illã in dignitate ⁊ excellen
tia. ⁊ h̄ ex dono dei. Deinde ꝑt se cõꝑare
ad naturã mixtã ſcȝ ad hũanã. ⁊ sic oẽs
creature seruiũt angeł vt cog̃scãt ꝓꝓriaȝ
excellẽtiã ⁊ q̄ntũ acceperũt. Et sic ꝑtȝ ꝙ
angelꝰ obligat̃ deo sicut hõ. ⁊ idẽ modꝰ
ꝓcedẽdi ẽ in ãgelo sicͭ ĩ hoĩe ad ĩuestigã
dũ obligatõȝ ꝑ quã dõ obligat̃. ⁊ ꝑ ꝯñs
ad ĩuestigãdũ oĩa illa q̄ sequũt̃ ad illam
obligatõeȝ. Et sic cõꝑamꝰ hoĩeȝ ad alias
creaturas ĩferiores ꝑ ꝯueniẽtiã ⁊ dr̃iam
ita possumꝰ cõꝑare ãgelũ. Exercita ĝ te-
ipm. Et h̄ sufficiãt. Ecce igit̃ q̄lit̃ ꝑ sca
lã nature h̄ñtẽ q̄ttuor ĝdꝰ distinctos ĩue
nimꝰ ꝑmo naturã diuinã eẽ ⁊ existere ab
etno sine ꝑncipio ⁊ sine fine. deĩde ĩueni
mꝰ totã scalã ⁊ oẽs creaturas cõtẽtas in

Q, ãgelꝰ obligat̃ deo

Epilogat totũ ꝓcessuȝ hꝰ libri

Ti. iij.

Ti. xvi.

scala a deo ꝓcessisse a nihilo ꝑ creationē. deinde inuenim⁹ obligatōez hoīs ad deum (Ti.c.) Ulterius exinde deuenim⁹ ad īmortalitatē aīe homīs ita ꝙ inuenim⁹ hominē habere aīam īmortalē. ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns ꝙ erat cōposit⁹ ex duab⁹ naturis scꝫ corꝑali ⁊ spūali. ⁊ reduxim⁹ oēs q̄ttuoꝛ gradus scale ad duas naturas in generali. scꝫ ad naturā corꝑalē tm̄ q̄ nihil habꝫ īmortale. ⁊ ad naturā mixtā ex corꝑali ⁊ spūali. que habꝫ aliquid īmortale. Et vltimate ꝑ istas duas naturas inuenim⁹ terciā naturā que tm̄ est spiritualis. q̄ dicitur angelica natura. Et sic habem⁹ in summa naturā diuinā increatā q̄ realit̄ vna ⁊ eadem numero existit. ⁊ est cōmunis in trib⁹ ꝑsonis realiter distinctis. et habem⁹ tres naturas distinctas creatas ab ipa diuina natura. que est deus eternus trinus ⁊ vnus cui est laus ⁊ gloria in eternum.

(Ti.ccxvii.)

(Ti.ccxviii.)

Hic inuestigat̄ si homo est talis de facto. qualis debet esse. ⁊ si facit q̄d facere debet s̄m ordinē creaturaꝝ. Et inuenit̄ de facto ꝙ hō est ⁊ facit ꝯtra ordinē creaturaꝝ ⁊ est totus mutat⁹ in oppositū ⁊ ī ꝯtrariū sue ꝓprie nature quā dꝫ hr̄e. sicut vinū in acetum.

Titulus.ccxxiii.

Dictum est in tota ꝑte p̄cedenti vsq̄ȝ hic de debito homīs ad q̄d obligatur de iure nature. ⁊ ꝯclusum est ⁊ ꝓbatū aliq̄d occultū esse debituꝫ q̄d homo debet deo. ⁊ hoc tā ex datis ⁊ acceptis vbi fundat̄ obligatio debiti q̄ȝ ex ꝑte dignitatis dei. cui primo debet̄ amoꝛ timoꝛ ⁊ honoꝛ. ⁊ hoc etiā req̄rebat natura amoris. Ergo vsq̄ȝ hanc ꝑtem ꝓcessim⁹ ꝑ debet ⁊ ꝑ modū obligatōis ⁊ debiti. ⁊ vidimus qualis est obligatio q̄ȝ magna qua obligatur homo deo ⁊ qualis est. qm̄ est p̄mo naturalis ⁊ ꝑpetua ⁊ infallibilis īdelebilis. incorruptibilis. ⁊ īmortalis. ⁊ est generalis om̄i homī. ⁊ patens oib⁹ quia est scripta in libro nature in oibus creaturis. ⁊ in ipo hoīe tam in corꝑe q̄ȝ ī anima. ⁊ ipe homo ⁊ om̄es creature sunt purissimū testimoniū isti⁹ obligatiōis.

Uisum est etiā ⁊ ꝯclusum q̄ntū ⁊ quale bonū adueniet homī. si homo adīplet ⁊ facit debitū ad q̄d obligat̄ deo. ⁊ q̄ntuꝫ ⁊ quale malū adueniet homī. si nō facit debitū q̄d debet deo. Sic ergo tria cognoscim⁹ de hoīe. scꝫ ipm̄ debituꝫ hoīs ⁊ bonū ⁊ malū q̄d oꝑtet sequi. Ipm̄ aūt debitū semꝑ viuit semꝑ manet radicaliter in suo vigore. ⁊ īpossibile est ꝙ tollat̄. semꝑ homo est debitoꝛ. semꝑ est obligatus deo. siue homo faciat siue nō faciat. Et qm̄ ordinatur debitū ad factū. ⁊ debere ordinat̄ ad facere. ⁊ obligatio ad solutionē. īmo oīa que ꝑtinent ad hominē ꝯcludunt̄ in istis duob⁹ scꝫ in debito ⁊ ī facto. seu in iure ⁊ in facto. quia ipm̄ debitum est ius. et ipa solutio factū. sꝫ ipm̄ debitū est p̄mū et p̄cedit. et factū debet sequi post debitū. ⁊ ipm̄ factū est vltimū ⁊ cōplementū debiti. ideo nisi post debitum sequat̄ ipm̄ factū et facere. totū ē vacuum. et si sequat̄ factū. totū est plenum Ista g̊ duo scꝫ debitū et factū debent eē ꝓportionata et ligata inter se. quia vnuꝫ nihil ꝓficit sine alio. Quid em̄ ꝓficit debitū. si nō sequatur factū? Et quid valet factum. nisi ꝯcordet cū debito? Factum ergo et debitū quādo ꝯcordant. faciunt mirabilē armoniā. Si aūt discordant. destruit̄ armonia et fit pessim⁹ son⁹. Et quia ista sciētia est de homīe inq̄ntū homo est. et docet cognoscere hominē. ⁊ cognitio de homīe ꝯsistit in duob⁹. scꝫ ī cognitione ipius debiti. et in cognitōe ipius facti. seu facere. ⁊ cognitio ipius debiti p̄cedere debꝫ cognitionē ipius facti q̄d nō est nisi tanq̄ȝ lumē ad cognoscendum ipm̄ factū. quia impossibile est cognoscere ipm̄ factū an sit tale quale debꝫ esse vel nō. scꝫ vtrū sit iustum vel iniustū ordinatū vel inordinatū. nisi p̄us cognoscatur debitū. Debitum em̄ est mēsura ⁊ regula et lex ipius facti. Qui ergo ignorat ipm̄ debitū ignorat ipm̄ factū et facere. Jō postq̄ȝ habem⁹ infallibilē cognitionē de ipo debito hoīs inq̄ntū homo ē ad complendā totā cognitionē de hoīe necesse ē nos habere cognitionē de ipso facto ipius homīs et de suo facere. vtrū ius ⁊ facere ꝯcordant in hoīe. vt postq̄ȝ

(Oia ꝯsistūt ī debitoꝛ facto)

(Debitū est mēsura facti)

cognoſcimꝰ q̄d debeat facere. videamꝰ
q̄d facit. vtrū ſuū ꝓpriū factū ſeu facere
ꝯcordet cū ſuo ꝓprio debito. vel diſcor-
det. ⁊ vtrū ſit iuſtū an iniuſtū. ⁊ ordina-
tum vel inordinatū. rectū vel tortuoſuꝫ.
ſm naturā hoīs vel cōtra naturā hoīs.
ſm deū vel ꝯtra deū. vt poſtq̄ꝫ vidimꝰ
quid de iure vł in iure. videamꝰ q̄d in fa
cto vel de facto. ¶ Quāuis aūt iſta duo
ꝑtineāt ad hoiem. ſcꝫ debitū ⁊ factū. nō

Debitū hois sꝑ manet

tn̄ ſilr̄iter ⁊ eodē mō. qꝛ ipm debitū ſemꝑ
manet in ſuo vigore ⁊ eſt neceſſariū ⁊ de
neceſſitate. nec eſt in poteſtate ⁊ liberta-
te homīs. qꝛ velit hō aut nō velit. ſꝑ ma
net debitū. ⁊ hō ſꝑ manet debitor ⁊ obli
gatus. Sꝫ ipm factū eſt volūtariū ⁊ in
libertate hoīs. ⁊ iō p̄t homo habere ſuū
factū ⁊ ſuū facere ꝙ ꝯcordet cuꝫ ſuo de-
bito. vel pōt habere factū ꝯtrariū debi-
to. vel p̄t deſiſtere ab ipo facto. Et ſic ſūt
ibi tria. ſcꝫ facere qđ dꝫ. vel facere ꝯtrari
um illiꝰ qđ dꝫ. vel totalir̄ deſiſtere ab ipo

In aliis creaturis factuꝫ et debituꝫ ſꝑ ꝯcordāt

facere. Nō eſt aūt ita nec ſilr̄ in aliis crea
turis qꝛ factū ⁊ debitū ſꝑ ꝯcordāt. Sꝫ
quia qn̄ hō deſiſtit ab ipo facere. tūc fa-
cit qđ nō dꝫ. iō homo p̄t generaliter am-
bulare ꝑ duas vias. Quia vel factuꝫ et
facere hoīs eſt ſilr̄ ⁊ ꝯcordans cū debito
vel eſt diſcordās ⁊ ꝯtrariū ſuo debito ꝓ
prio. Et qꝛ ipꝫ debitū eſt ꝓpria lex. ꝓpa
mēſura. ꝓpria regula. ꝓpriū lumē. ⁊ pro

Nota

priū ius ipiꝰ hoīs. iō qn̄ in hoīe factum
ꝯcordat cū debito. tūc hō ꝯcordat cum
ſua ꝓpria natura. cū ſua ꝓpria lege ⁊ re-
gula. ⁊ cū ſuo ꝓprio lumīe. Sꝫ qn̄ ī ho-
mine factū eſt ꝯtrariū debito. tūc hō eſt
ꝯtrariꝰ ſibiipi ⁊ ſue ꝓprie nature. ⁊ ſue re-
gule. ⁊ ſue ꝓprie legi. ⁊ ſuo lumini. ⁊ iuri
nature ⁊ eſt ꝯtrariꝰ oībꝫ creaturis ⁊ deo.
Quid eſt em̄ oēm hoīem eſſe ꝯtrariū ſi-
biipſi. niſi ꝙ ipm factū hoīs ⁊ ſuū face-
re ſit ꝯtrariū ſuo ꝓprio debito. ⁊ ſue legi
naturali. Igit̄ nunc ꝓfunde intremꝰ in
ipm hoīem ⁊ ꝑſcrutemur interiora eiꝰ et
palpemꝰ viſcera eiꝰ. ⁊ videamꝰ ſuū factū
⁊ ſuū facere. Uſq̄ꝫ em̄ mō nō tetigimus
hoīeꝫ niſi ſuꝑficialiter ⁊ in generali oſtē
dendo ſuū ꝓpriū debitū. nūc aūt tange
mus ipm in viſceribꝫ ⁊ in ꝓfundo ⁊ ī ꝑ-
ticulari tangēdo ꝓpriū factū. Portemꝰ
tn̄ ante oculos ipm ꝓpriū debitū tanq̄ꝫ
lucernā ⁊ lucē ad videndū ſuū ꝓpriū fa
ctum ⁊ facere ſuū. Ipm aūt factū ⁊ face

Duplex facere hois

re hoīs eſt duplex ſcꝫ viſibile ⁊ inuiſibi-
le. intrinſecū ⁊ extrinſecū. intus ⁊ extra.
occultū ⁊ manifeſtū. ⁊ vtrūq̄ꝫ opꝫtet con
cordare cū debito ⁊ cū iure ſeu lege ſua
naturali.

¶ Hic cōpar̄ factuꝫ ſeu facere hoīs ad
ſuū ꝓpriū debitū. ⁊ ad ſuā ꝓpriā legem
ſi cōuenienter ꝯcordent.

¶ Titulus. ccxxiiij.

Ut titulo. ccxxiij.

Quoniā aūt ipm debitū homīs
inq̄ntū hō eſt. ius nature eſt ⁊ lu
mē ad cognoſcēdū ipm factum
hoīs q̄le ſit. ⁊ eſt ꝓpria lex ⁊ regula facti.
iō compemꝰ factū ſeu facere hoīs tā vi-
ſibile q̄ꝫ inuiſibile ſeu occultū ad ipm de
bitū. ⁊ ſtatim apparebit vtruꝫ factū ſeu
facere hoīs ſit iuſtū vel iniuſtuꝫ. bn̄ vel
male. Si em̄ ꝯſideremꝰ ipꝫ factū ſeu fa
cere ꝑ ſe. nō comꝑando ipm nc̄ applicā-
do ad ꝓpriū debitū. tūc impoſſibiīe eſt
cognoſcere ipm factū hoīs. qꝛ nō p̄t co-
gnoſci niſi in ſuo lumīe qđ eſt debitū ꝓ-
priū. Et iō qui magis cognoſcit debitū
ipm hoīs faciliꝰ cognoſcit ipm factum
ſeu facere homīs. Et q̄ totaliter ignorat
debitū hoīs. totaliter ignorat factuꝫ ſeu
facere hoīs. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ignorat totaliter ſe-
ipm. Prima em̄ lux eſt ⁊ p̄ma porta in-
trandi ⁊ cognoſcēdi hoīeꝫ. ſcꝫ cognoſce
re q̄d debeat facere. deinde intrar̄ ad ipꝫ
facere. Et qm̄ ad cognoſcendū vtrū fa-
ctum hoīs ſeu facere ꝯcordet cū debito
opꝫtet ꝑ expientiā videre ipm factū in ſe
⁊ ipm facere. ⁊ qꝛ q̄libet hō ꝑfecte etatis
cognoſcit expimētalir̄ ⁊ infallibilir̄ ſuuꝫ
ꝓpriū factū. ⁊ ſuū ꝓpriū facere tā interi
us q̄ꝫ exteriꝰ. ⁊ nullo mō dubitat. qꝛ eſt ſi
bi certiſſimū qđ eſt. īmo nihil magꝭ no-
tū cuilibꝫ niſi ſuū ꝓpriū facere. licꝫ igno
ret vtrū ſit iuſtū vel iniuſtū donec appli
cauerit vel cōꝑauerit facere ad debitum
Iō q̄libet hō q̄ cognoſcit debituꝫ hoīs
inq̄ntū hō eſt ⁊ ꝓpriā eiꝰ legē naturaleꝫ.
pōt ſtatim ⁊ infallibilir̄ cognoſcere vtrū
ſuū ꝓpriū factū ſeu facere ſit ꝯtrariū de-
bito vel ꝯcordās cōꝑando facere ad de
bitū qđ hꝫ ⁊ cognoſcit in ſeipo. Debꝫ ḡ

oīs hō videre ⁊ cōpare totū suū factū et suū facere ⁊ suas inclinatiōes ⁊ q̇cquid sentit in seipo ad suū ꝓpriū debitū ⁊ ꝓpriā legē. ⁊ veraciter cognoscet ⁊ infallibiliter ꝙ totū suū factū seu facere tā interius q̄ȝ exteri⁹. ⁊ oīs inclinatio ꝯtrariat̄ ipi debito seu iuri ⁊ legi nature. ⁊ totalit̄ discordat ab eo. Et sic in ipo hoīe debitū seu ius ⁊ factū discordāt ⁊ ꝯtrariant̄.

Quid sit debitū hois

¶ Ut aūt h̄ ad oculos videam⁹ dicam⁹ q̇d sit debitū hoīs seu ius nature. ad qᷦ obligat̄ hō ⁊ tenet̄ inq̄ntū hō. Debitum aūt homīs ad qᷦ hō obligat̄ ex testimonio oīm creaturaꝝ ⁊ suiꝑi⁹ ⁊ dei est istᷦ.

Ti.cxii.

ꝙ hō dȝ deo dare ꝑmo amorē. ⁊ totalit̄. ⁊ dȝ ipȝ amare ⁊ incessant̄. Et ꝑ ꝯn̄s dȝ totalit̄ seq̄ ⁊ amare volūtatē dei. Et per oppositū dȝ hr̄e odio totalit̄ ⁊ incessant̄ q̇cquid potest esse ꝯtra deū. ⁊ ꝯtra suam volūtatē. Et exinde seq̄tur ꝙ homo debet deo timorē ⁊ honorē primo. Ecce ḡ

Ti. clxxviii.

debitū amoris timoris ⁊ honoris ꝑmo. Et ꝑ ꝯn̄s dȝ hō esse grat⁹ deo. ⁊ regratiari illi. ⁊ esse ligat⁹ ⁊ vnit⁹ totaliter cuȝ deo. Hoc ḡ est debitū erga deū factorē ⁊ creatorē suū. Sȝ ex isto debito ortū est aliud debitū erga oīa q̄ dei sunt ⁊ maxie erga suā imaginē viuētē. ⁊ ꝑ ꝯn̄s erga omnē hoīem. scȝ ꝙ oīs hō dȝ amare quēlibet hoīem inq̄ntū est dei imago sicut seipm. ⁊ hr̄e odio q̇cq̇d est ꝯtra hoīem sic ꝯtra seipm inq̄ntū est dei imago. Et etiam dȝ q̇libet amare seipm ꝓpt̄ h̄ qᷦ est dei imago viuēs. Ecce duplex debituȝ hoīs. vnū ⁊ ꝑmū respicit deū. ⁊ scᷣm respicit illa q̄ dei sunt ⁊ ꝑncipalit̄ suā imaginē. ⁊ tn̄ nō sunt nisi vnū debitū. quia scᷣm includit̄ in ꝑmo ⁊ ab ipo orit̄. Et h̄ est totū debitū hoīs. totū ius natureȝ tota lex nature. ⁊ totū q̇cq̇d dȝ hō vl̄ ab ipo orit̄ vel ī ipo includit̄. Scᷣm ḡ istᷦ

Debitū hois ad se ⁊ ad ꝓximum

Quō hō dȝ regulare suuȝ facere

debitū ⁊ ſm istud ius ⁊ ſm istā regulā ⁊ legē dȝ hō regulare mensurare ordinare oīe factū suū ⁊ oīe facere tā interi⁹ q̄ȝ exteri⁹. ⁊ cū isto debito seu iure dȝ ꝯcordare totū suū facere. Talis dȝ esse hō in ordine creaturaꝝ. ꝙ in isto hoīe istud debitū seu ius ⁊ suū factū ⁊ facere suū non discordēt nec ꝯtrarient̄. ⁊ talē hoīem req̇rit ordo vniuersi ⁊ ordo nature. q̇lis dȝ esse natura hoīs inq̄ntū hō est. Cōparet ḡ q̇libet factū suū seu suū facere interius ⁊ exteri⁹. ⁊ q̇cq̇d sentit in se ad debitum istud seu ius nature. Et cōꝑem⁹ oīe factuȝ ⁊ oīe facere qᷦ est in hoīb⁹ ad istᷦ debitū. ⁊ videbim⁹ ⁊ ꝑ exꝑientiā sentiemus ⁊ iudicabim⁹ ꝙ oīe factū ⁊ omne facere hoīs. vel ad min⁹ inclinatio totuȝ est ꝯtrariū ⁊ repugnās isti iuri seu debito. ⁊ discordās totalit̄ ab eo. Un̄ ꝑ experientiā videm⁹ ⁊ sentim⁹ ꝙ hō hȝ amoreȝ suiꝑi⁹ ꝑmo ⁊ nō dei. ⁊ ꝑmo amat seipm ⁊ suā volūtatē ꝓpriā realit̄. ⁊ de facto eā seq̄tur ⁊ nō volūtatē dei. ⁊ hȝ odio q̇cq̇d est ꝯtra suā volūtatē ꝓpriā. ⁊ amat oīa q̄ amat ꝓpt̄ seipm. ⁊ nō ꝓpt̄ deū. nec quia dei sunt. ⁊ sic realit̄ ⁊ de facto nō amat nisi seipm. Videm⁹ aūt ꝙ hō q̄rit intēdit ⁊ amat ꝑmo suū ꝓpriū honorē. ⁊ realiter ⁊ de facto ⁊ nō dei. ⁊ suū honorē ꝓpriuȝ ꝑponit honori dei. ⁊ vult ꝙ oīa q̄ ꝑmo dȝ dare deo factori suo. dat sibiꝑi ⁊ creature ⁊ opi facto. Et sic hō de facto habet amorē suiꝑi⁹ ꝑmo ⁊ nō dei. ⁊ hȝ ꝓpriaȝ volūtatē ⁊ q̄rit ꝑmo suū honorē ꝓpriū. Et sic facit totū ꝯtrariū illi⁹ qᷦ dȝ facere. ⁊ facit illud qᷦ nō debet. ⁊ nullo modo facit qᷦ debet.

Experim̄taliť videm⁹ ꝙ oīa facim⁹ ꝯtra debituȝ

¶ Hic cōcludit̄ ꝑditio totalis ⁊ lapsus ⁊ corruptio homis.

¶ Titulus.ccxxv.

Et qm̄ oīe factū ⁊ facere hoīs ꝓcedit a volūtate sua. qꝛ ipa est radix. origo. causa. ⁊ dn̄a oīs facti ⁊ toti⁹ facere. ⁊ sic factū hoīs seu facere est volūtariū. iō seq̄tur ꝙ oīe factū et oīe facere hoīs est ꝯtra debitū totū hominis. ꝯtra ius nature. ꝯtra legē nature ⁊ ꝯtra totū ordinē creaturaꝝ. ⁊ ꝯtra hominē inq̄ntū hō est. ⁊ ꝯtra deū totaliter. Seq̄tur exinde ꝙ ipa volūtas hoīs est ꝯtraria ipi debito ⁊ iuri nature. ⁊ legi nature. ⁊ toti ordini creaturaꝝ ⁊ deo factori suo. ⁊ iō de facto ⁊ realiter ipa volūtas est extra oēm mēsurā. oēm legē. ⁊ omneȝ regulā. ⁊ extra oēm ordinē ⁊ ordinatōeȝ ⁊ extra totū ius. extra deū. ⁊ extra seipaȝ. qꝛ est extra suā ꝓpriā legē nature. ⁊ nō recognoscit deū supiorē. sȝ ponit se sup̄ deum. vel facit se eq̄lem deo. Et ꝑ ꝯn̄s ipa

volūtas hoīs est deuiata ⁊ lapsa a ꝓꝓo suo statu ꝑdita.corrupta.⁊ ꝑuersa ⁊ mutata ⁊ alienata in oppositū sue ꝓꝓe nature.⁊ iō est inordīatissima.turpissima.irregulatissima.supbissima. ⁊ in errore et falsitate extra suū bonū.⁊ sꝑ q̄rit vanitatē ⁊ mēdaciū.⁊ iō totalit᷑ odibilis. ⁊ nullo mō amabilis ⁊ sepata totalit᷑ a cōsortio ⁊ amicicia ⁊ societate sui creatoris.et ꝑ ꝯn̄s seq̄tur ꝙ talis est hō. q̄lis est sua volūtas. Seq̄tur g᷑ ꝙ hō q̄ ꝓmo amat seipm ꝙ̄ꝫ deū est totaliter a societate ⁊ cōsortio dei sepatꝰ. Et qꝛ iā in pte p̄cedēti tractatū est ad longū de duobꝫ amoribꝫ ꝓmis ⁊ de ꝓpria volūtate ⁊ de ꝓꝓo honore.⁊ ꝯclusum ē ꝙ ꝓpriꝰ amor suīp̄iꝰ ⁊ ꝓꝓa volūtas ⁊ ꝓpriꝰ honor ista tria sūt simul alligata nec pn̄t separi. ⁊ totaliter sunt ꝯ deū.⁊ ꝯtrariant᷑ deo.nec aliq̄d est ꝯtra deū.nisi ꝓpriꝰ amor.ꝓꝓa volūtas.⁊ ꝓpriꝰ honor.⁊ in istꝭ est tota radix inimicicie ⁊ ꝯtrarietatꝭ ad deū.iō ꝯclusum est ꝙ q̄ hꝫ amorē suīp̄iꝰ ꝓmo ⁊ ꝓpriam volūtatē ⁊ ꝓpriū honorē.ꝙ talis ē inimicus capitalis dei.⁊ iō est ī ira dei. Quare seq̄tur ꝙ hō cū habeat ista in se. est capitalis inimicꝰ dei.⁊ iō est ī odio dei. Et etiā qꝛ ꝯclusum ē ꝙ hō nihil hꝫ qꝺ sit suum nisi amorē.⁊ iō qꝛ amor hoīs est totus ꝯtrariꝰ dō.⁊ totꝰ corruptꝰ ⁊ ꝑuersus totꝰ malꝰ totus deuiatꝰ. ⁊ totꝰ alienatus totꝰ inordīatꝰ. ⁊ totꝰ iniustꝰ. iō seq̄tur ꝙ hō est talis q̄lis est suꝰ amor. Itē etiā qꝛ amor suīp̄iꝰ ⁊ ꝓꝓa volūtas ⁊ ꝓpriꝰ honor sunt radix oīm maloꝝ.iō hō hꝫ in se radicē oīm maloꝝ ⁊ vicioꝝ. Quia etiaꝫ iā ꝓbatū ē q̄lis fructꝰ seq̄tur hoī ex amore dei ⁊ ex amore suīp̄iꝰ ⁊ ꝓꝓa volūtate ⁊ ꝓꝓo honore q̄rendo illū. iō hō incidit ī oīa mala q̄ oriunt᷑ ex illis.⁊ ꝑdit oīa bona q̄ sequunt᷑ ex amore dei ⁊ honore. Et ꝑ ꝯn̄s hō vadit ad eternā tristiciā. ad eternam penā.⁊ ꝑpetuū dolorē.⁊ eternū luctum.⁊ ꝑdit eternū gaudiū qꝺ finē non hꝫ.⁊ eternā amiciciā ⁊ societatē sui creatoris. Et oīa ista iā ꝯclusa sūt. Et sic apparet q̄liter cōꝑando factū hoīs ⁊ omne facere ⁊ ꝓpriā voluntatē a q̄ orit᷑ ad suuꝫ ꝓpriū debitū.ad suū ꝓpriū ius.⁊ ad suam ꝓpriā legē nature cui obligat᷑ verissime.inuenimꝰ ⁊ cognouimꝰ deuiationē ⁊ lapsum totalē ꝑditionē.alienationē. corruptionē.degenerationē ⁊ ꝑuersitatē hominis ⁊ nature sue a suo ꝓprio statu ⁊ a sua ꝓꝓa natura q̄ deberet eē. Et sic ꝑ q̄n̄dam scalā ⁊ ordinē deuenimꝰ ad noticiā ⁊ cognitionē ꝑditōis.lapsus ⁊ corruptionis nature hoīs.q̄ oīa erāt occulta hoī ⁊ h̄ ꝑ cognitionē obligatiōis ipiꝰ naturalis q̄ fuit manifestata ꝑ oēs creaturas Et sic ꝑ scalā nature manifestatꝰ est deꝰ. manifestata est ꝓductio mūdi de nihilo manifestata est obligatio ⁊ debitū hoīs ad deū.⁊ ꝑ ꝯn̄s ius nature seu lex.⁊ manifestatꝰ est lapsus hoīs ⁊ corruptio seu ꝑditio.⁊ ita oīa ista se manifestāt inuicē.⁊ vnū manifestat ⁊ discooꝑit aliud. Ecce artē ⁊ modū q̄liter q̄libet p̄t cognoscere seipm esse eternaliter ꝑditū. lapsum et corruptū ⁊ deuiatū. cōꝑando factuꝫ ad debitū.⁊ videndo distantiā. elōgationē ⁊ ꝯtrarietatē inter factū ⁊ debitū homīs inq̄ntū hō est.⁊ ignorat se eē ꝑditū ⁊ corruptū ⁊ lapsum. Et sic oēs creature clamant ⁊ dicūt ⁊ manifestāt hoīem eē veraciter ꝑditum eterna ꝑditōe.⁊ mortuū ꝑpetua morte. qꝛ sepatus ē eternaliter a dei societate.q̄ solꝰ ē vita hoīs sicut aīa sola ē vita corꝑis. Et sic hō est totaliter sepatꝰ a toto bono.⁊ a tota sua vita.

Ti.clx/ xix.⁊c.

Epilo/ gat

Ti.cxx/ ix.

Ti.clx/ xxi.

Ti.cxli.

Ti.clxi.

Q, etiā lapsus ⁊ corruptio hoīs manifestat᷑ cōꝑando factuꝫ hoīs seu facere ad scdm debitū qꝺ respicit ea q̄ dei sunt

Titulus.ccxxvi.

(v) Visum est q̄liter cōꝑando factuꝫ ⁊ facere hoīs ad debitū ⁊ ad ius nature. qꝺ respicit deū īuenimꝰ hoīem lapsum ⁊ ꝑditū.iō nūc restat cōpare hoīem ad scdm debitū qꝺ respicit imaginē dei. Videamꝰ g᷑ si factū ⁊ facere hoīs ꝯcordat cū scdo debito ⁊ scdo iure qꝺ orit᷑ a ꝓmo debito. Scdm debitum est ꝙ q̄libet hō dꝫ ⁊ obligat᷑ amare quēlibet aliū hoīem. inq̄ntū est dei imago sic seipm.⁊ odio hr̄e q̄cquid est ꝯtra omnē aliū hoīem. inq̄ntū est dei imago sicut ꝯ seipm in q̄ntū est dei imago.⁊ etiā q̄libꝫ debet amare seipꝫ. inq̄ntū est dei imago viuēs. Et sic rōne istiꝰ debiti ⁊ iuris debet eē inter hoīes fraternitas vnitas. so

cietas.amicicia ꝯcordia ⁊ pax. ⁊ oēs de
bent se reputare tanq̄ꝫ vnū. Sꝫ ꝑ expiē/
tiā videmꝰ ꝙ vnꝰ hō ledit aliū hoīez. ad
inuicē se destruūt. adiuicē se occidūt. in/
ter illos nulla vera vnitas est. nulla vera
societas est. nl'la ṽa amicicia nec pax nᶜ
ꝯcordia. sꝫ magis diuisio. lis. discordia.
⁊ bellū. ⁊ inimicicia. ⁊ si forte diligant se
inter se. si forte sit pax aliq̄ ⁊ amicicia nō
est ꝓpter h̄ q꜉ est dei imago nec ꝓpt̄ de/
bitū. sꝫ ꝓpt̄ alias causas Et talis vnitas
orit̄ ex amore corrupto ⁊ inordinato in/
iusto ⁊ ꝯtra deū. Et sic hō q꜉ est inimicꝰ
dei. et ꝯtrariatur deo totalit̄ est etiā verꝰ
inimicꝰ sue imaginis. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ē inimicꝰ
cuiuslibet hoīs inq̄ntū est dei imago. et
etiā inimicꝰ ⁊ ꝯtrariꝰ suīp̄ꝑiꝰ. ⁊ seipꝫ ledit
destruit ⁊ occidit inq̄ntū est dei imago.
⁊ ꝑseq̄tur ⁊ ledit dei imaginē. Et sic cō/
ꝑando hoīez ad scd̄m debitū inuenimꝰ
ipꝫ eē ꝯtrariū totalit̄ illi debito. ⁊ ꝑ ꝯn̄s
lapsum ⁊ corruptum.

Q, hō p̄t videre cōtinue in aliīs rebꝫ
extra se tāq̄ꝫ in speculo suū statū in quo
existit ⁊ suā ꝑditionē suū lapsum ⁊ cor/
ruptionem.

Titulus.ccxxvij.

Q Uoniā aūt hō quāuis sit corru
ptus. ꝑditus. lapsus. ⁊ mutatꝰ ī
cōtrariū sue nature. imo in non
hoīem. nō sentit vel vix sentit se eē corru
ptum ⁊ lapsum. ⁊ eē in tali statu in q̄ est.
iō nō dolet. nō flet. nō tristat̄ de sua ꝑdi/
tione ⁊ corruptōe. cū tn̄ ꝯtinue dolere et
flere deberet. tā ꝓ statu in q̄ est q̄ꝫ ꝓ futu/
ro statu. ⁊ ꝓ malis q̄ ipm̄ expectāt. imo
ridet iocundat̄ letat̄. recipit suas delecta
tiones suas ꝯsolatiōes. comedit. bibit.
ac si nihil mali eēt. Ex q̄ apparet. ꝙ ē tā/
q̄ꝫ freneticꝰ. stultissimꝰ. sine oīm̄ sensu. q꜉
freneticus ⁊ stultꝰ nō sentiūt se esse tales.
Etiā est tanq̄ꝫ dormiēs nihil sentiens.
sicut somniās. vel incantatꝰ vel illusus.
Et ideo q꜉ homo inseip̄o nō bene videt
nec sentit suā corruptionē. debet videre
in aliīs rebꝫ extra se sil'itudinē sue ꝑditio
nis ⁊ sui lapsus. ⁊ facere sibi qd̄dā specu
lum in quo cōtinue videat suū statū cor
ruptum ⁊ mutatū. vt nō tradat obliuio
ni suū maluꝫ vt sic doleat. Postq̄ꝫ g̃ ho/
mo cōꝑauit seip̄m ⁊ totū facere suūꝫ ad
ip̄m debitū ꝑ qd̄ cognoscit se esse ꝑdituꝫ
⁊ lapsum dꝫ se cōꝑare ad res alias extra
se qn̄ mutant̄ aut qn̄ in ꝯtrariū sue natu
re corrūpunt̄. vel dꝫ fingere ꝯtrariū cu/
iuslibet rei quā videt ⁊ corruptōeꝫ. ⁊ co/
gitet q̄lis est quelibet res. qn̄ mutata est
in ꝯtrariū sue ꝓp̄e nature. ⁊ qn̄ corrupta
est. vel q̄lis esset si mutaret̄ ⁊ corrūperet̄.
⁊ cogitet ꝙ ꝓ certo talis est ip̄e f̄m ius ꝓ
ꝑrie nature in q̄ dꝫ esse. ⁊ cogitet ꝙ q̄nto
res est nobilior q̄ corrūpit̄ ⁊ melior ī sua
ꝓpria natura. tāto est peior ⁊ vilior qn̄ ē
corrupta ⁊ mutata in cōtrariū sue natu/
re. ⁊ in q̄nto g̃du bonitatꝭ est. in tāto gra
du malicie est. ⁊ q̄nto erit alta tāto efficit̄
inferior Ut verbi gr̄a. faciamꝰ exēplum
in ipso vino. qm̄ ip̄m vinū qn̄ mutat̄ et
corrūpit̄ in ꝯtrariū sue nature. tūc effici
tur acetū. Ergo sicut se hꝫ statꝰ aceti ad
statū vini. sic se hꝫ statꝰ hoīs nunc in q̄ ē
ad statū ī quo debebat eē. ⁊ q̄ntuꝫ distat
acetū a vino. tātū distat hō a statu sue na
ture. Et sicut acetuꝫ nihil valet ad illud
ad qd̄ an̄ valebat qn̄ erat vinū. ⁊ ad qd̄
ordinatū erat. ita hō nihil valet ad illud
ad qd̄ valebat ī statu suo debito. nec va/
let aliq̄d ad illud ad qd̄ ordinatꝰ erat. et
ideo nō valet nisi vt in igneꝫ mittat̄. Et
q̄ntū etiā distat ⁊ elongat̄ acetū a vino ī
bonitate. tātū etiā distat ⁊ elongat̄ hō ī
bonitate a ꝓpria natura hoīs. Et sicut
nihil de bonitate vini māsit nec est ī ace
to. ita nihil de bonitate hoīs inq̄ntū hō
est ⁊ q̄ debet esse f̄m suā ꝓpriā naturam
est in homīe. Et sicut doleret acetū si cog̊
sceret vinū. ita deberet dolere hō si cog̊/
scat statū ī quo dꝫ esse. ¶ Itē in vino pos
sunt esse due mutationes. q꜉ vinū aliqn̄
mutat̄ ⁊ fit turbatū tunc est infirmū. sed
tunc remanet vinū ⁊ retinet aliq̄d de bo
nitate vini. ⁊ nō est totalit̄ ꝑditū ⁊ nō po
tabile. sed nō sicut ante. aliqn̄ mutat̄ vi/
num in acetū ⁊ tunc ē totaliter ꝑditū. q꜉
nihil retinet de bonitate vini. Homo au
tē est sicut acetū. ⁊ nō sicut vinū turbatū
q꜉ est totaliter ꝑditꝰ ⁊ nihil hꝫ de bonita
te hoīs quā dꝫ habere. ideo hꝫ in se nul/
lā dulcedinē nullū bonū saporē. sed ha/
bet in se amaritudinē ⁊ acetositatē ⁊ peś

Cōtem/
platō di
cens ho/
minē in
ꝯsidera/
tōez sta/
tus sui

Expien
tia q̄ hō
ꝯg̊scit su
uꝫ lapsū

sim̄ū saporē ⁊ crudelitatē. q̄ꝛ deficit hoī tota ꝓpͥa bonitas q̄ debebat esse. ⁊ est in eo ꝯtraria malicia q̄ nō debebat eē. Sicut aūt fecim⁹ ꝯpationē hoīs ad vinū ⁊ ad acetū. ita possum⁹ cōpare hominē ad oēs alias creaturas ⁊ res tā naturales q̄ꝫ artificiales. que ꝑdi ⁊ mutari pn̄t. tn̄ exemplū de vino ⁊ aceto est valde ꝯueniēs ad videndū statū hoīs in se ipo. ¶ Possum⁹ etiā facere cōpatōꝫ de hoīe dum hꝫ sensum ⁊ vtiꝛ rōne. ⁊ dum fact⁹ ē frenetic⁹ ⁊ stult⁹. q̄ꝛ sicut se hꝫ homo stult⁹ ⁊ frenetic⁹ ad statū eiusdē ⁊ sui ipius dū est ī suo sensu naturali. sic se hꝫ stat⁹ in q̄ hō est nūc. ad statū ī q̄ debebat esse. ¶ Pōt etiā fieri cōpatio de muliere ad viꝝ qn̄ facta est meretrix. q̄ꝛ sicut se hꝫ stat⁹ mulieris dū est ī bono matrimonio ⁊ bona societate cū viro suo. ad statū eiusdē qn̄ est sepata a societate sui mariti seu sponsi. ⁊ facta est meretrix stans in ꝓstibulo. sic silr̄ se hꝫ stat⁹ nature hoīs in q̄ nūc ē ad statū in q̄ debebat eē in ordine ad deū ⁊ respectu dei. q̄ꝛ d̄bebat habere societatē verā ⁊ fidelē cū deo. ¶ Similiꝛ pt fieri cōpatio de filio ꝑdito ⁊ deuiato. q̄ꝛ sicut se hꝫ stat⁹ filij ꝑditi ⁊ deuiati ⁊ sepati a p̄re totaliter ad statū eiusdē filij dū est sub obediētia ⁊ sub regula patris. ⁊ in domo. sic silr̄ est de statu hoīs respectu dei. Ecce igiꝛ q̄liter hō pōt videre cōtinue in pluribꝫ rebꝫ ⁊ exēplis tā q̄ꝫ in speculo suū statū in q̄ existit. ⁊ suaꝫ ꝑditionē ⁊ suū lapsum ⁊ corruptionē vt sic nō rideat. sꝫ magis lugeat seipm̄ ꝑditū eē ⁊ a sua ꝓpͥa natura totaliꝛ mutatū.

Q, etiā ꝑditio lapsus ⁊ corruptio clarissime manifestanꝛ in natura hoīs cōpando ⁊ respiciēdo ad debitū ⁊ ius ⁊ legē p̄rnitatꝫ filiatōis ⁊ fraternitatis.

Titulus.ccxxviij.

Possum⁹ aūt videre infallibiliter ꝑ aliū modū ꝑuersionē ⁊ ꝑditionē nature homīs si cōpem⁹ ipm̄ ad ius ⁊ ad debitū qd̄ fundaꝛ in paternitate ⁊ filiatōe ⁊ fraternitate. Propter qd̄ ꝯsiderādū est ꝙ ē duplex paternitas. duplex filiatio ⁊ duplex fraternitas in hominibꝫ. vna manifesta visibilis ⁊ sensibilis quā nemo ig̃rat. alia occulta inuisibilis ⁊ spūalꝛ. quā plures ignorāt. Et q̄ꝛ ordo cognoscēdi est ꝙ ꝑ visibilia ⁊ manifesta cognoscam⁹ inuisibilia. ⁊ occulta. ⁊ ꝑ magis nota min⁹ nota. iō ꝑ paternitatē manifestā ⁊ corꝑalē. manifestabim⁹ paternitatē occultā ⁊ spūalē ⁊ silr̄ de filiatione ⁊ fraternitate.

Duplex est p̃nitas ⁊ fraternitas

Vn̄ videm⁹ ꝑ expientiā ꝙ aliq̄s diciꝛ pater alicui⁹ q̄ꝛ d̄dit ei corp⁹ ⁊ carnē īmediate. ⁊ aliq̄s diciꝛ fili⁹ alicui⁹. q̄ꝛ recipit īmediate corp⁹ ⁊ carnē ⁊ ꝑ̄ncipium ab illo sine medio alio. ita ꝙ dare ⁊ recipe faciūt paternitatē et filiationē. ⁊ q̄ꝛ hō hꝫ aīam ⁊ corp⁹. ⁊ q̄ꝛ aīa est īmortalis vt iā ꝓbatū est in capitulo de īmortalitate aīe. ⁊ de⁹ īmediate ꝑ se solū dat ⁊ creat aīam ⁊ hō recipit aīaꝫ īmortalē īmediate a deo. sicut recipit īmmediate carnē ⁊ corp⁹ a patre suo. si g̊ aliquis est pater alicui⁹ q̄ꝛ dat sibi carnē et corp⁹ ⁊ aliq̄s filius ei⁹ q̄ꝛ recipit ab eo īmediate corp⁹ ⁊ carnē. nōne etiā de⁹ erit pater cuiuslibet hoīs. quia īmediate ⁊ ꝑ se dat ei aīam rōnalē. ⁊ q̄libet hō erit filius dei. q̄ꝛ ab eo recipit īmediate aīam īmortalē. Si eni͂ rōne corꝑis causaꝛ paternitas ⁊ filiatio. q̄re etiā nō ex ꝑte aīe. Et etiā aliq̄ iō sūt frēs. q̄ꝛ īmediate recipiūt corp⁹ ⁊ carnē ab vno ⁊ eodē. Quare etiā nō erūt oēs hoīes frēs. q̄ꝛ īmediate recipiūt aīam īmortalē ab vno ⁊ eodē patre scꝫ deo. q̄ quidē aīa est ad dei imaginē creata. Immo de tāto paternitas ⁊ filiatio ⁊ fraternitas q̄ sunt ex ꝑte ⁊ rōne aīe rōnalis īmortalis. excedūt paternitatē. filiationē. fraternitatē. q̄ sūt rōne corporis mortalis. ⁊ sunt nobiliores. maiores. excellētiores et digniores. altiores ⁊ meliores q̄ꝫ ille. de q̄nto aīa īmortalis ad imaginē dei creata excedit corp⁹ creatum ⁊ mortale et terrenū. ⁊ deus hominem ⁊ creator creaturam. Vnde paternitas ⁊ filiatio ⁊ fraternitas que sunt ex ꝑte corporis pereūt dū corpora pereūt ⁊ moriunꝛ. sed que sunt ex parte aīe semper durant. quia anima est īmortalis. et deus est immortalis. Et sic probata est paternitas inuisibilis et spiritualis. et etiam filiatio ⁊ fraternitas. et ita habemus ipsam visibilem et inuisibilem. manifestā ⁊ occultam. Deus igitur est pa-

Ti.ccxvij.

Q, de⁹ sit p̄r nr̄ spūalis

Q, sum⁹ frēs spūales

Cõcludit ꝙ deus sit pr̃ nr̃ spũalis

ter inuisibilis ⁊ occultꝰ cuiuslibet hominis ⁊ imediatꝰ. ⁊ oẽs homĩes sunt filij dei. quia ab ipo imediate recipiũt oĩs animã ppriã. ⁊ inter se sunt fratres. Et magis sine cõparatõe deus est pater ꝓpter animã. ꝗ pater carnalis ꝓpter corpus. qꝛ corpꝰ in cõparatõe ad animã nihil est. sed ꝓpter animã hõ est hõ ⁊ habꝫ esse completũ. ⁊ corpꝰ habet esse ꝓpt̃ animam. ⁊ sic inqñtũ aĩa est ꝑmitiua ĩ homine. de tãto deꝰ a quo imediate ꝓuenit aĩa. erit magis pater. ꝗ pater carnalis ⁊ qlibet hõ magis est filius dei ꝗ filius patris carnalis. qꝛ a deo recipit ꝑncipalissimã ꝑtem ꝑ quã hõ est hõ. ⁊ est in honore ⁊ dignitate sup oĩs creaturas mũdi. ⁊ etiã qꝛ qlibꝫ hõ recipit a deo solo totam animã. sed nõ recipit a patre totum corpus. imo a duobꝫ scꝫ a patre ⁊ matre ⁊ etiã pater carnalis nõ est nisi instrumẽtum in generatõe homĩs. qꝛ deꝰ est ꝑncipalis causa. qꝛ pater nõ est formator corporis ⁊ mẽbroꝝ sꝫ deꝰ inuisibilit̃ oꝑans qꝛ nõ est in potestate patris generare qñ vult. ⁊ sic pater carnalis iõ est pater. qꝛ ꝑ ipm ministrat̃ tãꝗ ꝑ instrumẽtũ ꝑncipium corporis in ꝑma materia. sic ḡ deꝰ magis sine cõparatõe debet dici pater. Itẽ

Maior est frat̃nitas spiritualis

etiam qꝛ magis est ꝓpinqua ⁊ ꝯueniẽs hoĩbꝫ pat̃nitas filiatio ⁊ fraternitas ꝑm aĩam ꝗ ꝑm corpꝰ. Sic enĩ põt ꝯuenire aĩalibꝫ brutis scꝫ ꝑm corpus. sed nõ ꝑm aĩam. Quare sequit̃ ꝙ oẽs hoĩes magis sine cõparatõe sunt frẽs. qꝛ imediate qlibet recipit aĩam a deo creatã ad suã imaginẽ. ꝗ illi q̃ recipiunt corpꝰ ab vno ⁊ eodem patre carnali ⁊ visibili imediate. et magis sunt filij dei. qꝛ imediate recipiũt ab ipo animam. ꝗ illi q̃ imediate recipiunt corpꝰ ab vno ⁊ eodem patre carnali. Et qꝛ ex paternitate ⁊ filiatõe ⁊ fraternitate orit̃ ius debitũ ⁊ obligatio. qꝛ filius inqñtũ filiꝰ ⁊ rõne obligatõis obligatur ⁊ debet reddere aliq̃ debita patri inqñtũ pater est. ⁊ frater inqñtũ frater est. ⁊ iure fraternitatis debet aliq̃ reddere fratri in qñtum frater est. Et qꝛ oĩa ista debita et iura iam manifestata sunt. ⁊ de facto soluuntur in fraternitate. filiatõe ⁊ paternitate ꝑm carnẽ. ideo ꝑ illa q̃ fiũt de facto in paternitate. filiatõe ⁊ fraternitate ꝑm carnẽ arguamꝰ oĩa illa que fieri ⁊ esse debent in paternitate. filiatõe ⁊ fraternitate ꝑm aĩam. Si filius facit ⁊ reddit aliqua patri suo carnali ꝓpter hoc qꝛ ẽ pater ⁊ ꝙ accepit ab eo corpus. multo magis debet sine cõparatõe illa eadẽ facere ⁊ reddere illi spũali patri. s. deo a q̃ recepit aĩam imortalẽ ad sui sĩl̃itudinẽ creatam. Et etiã si frater carnalis facit ⁊ reddit aliqua fratri suo carnali ꝓpter fraternitatẽ qꝛ ambo receperũt corpꝰ mortale ab vno ⁊ eodẽ patre. ml̃to magis sine cõparatione debet facere ⁊ reddere fratri suo illa ꝑm aĩam rõne fraternitatis. ⁊ qꝛ ambo receperũt animã ab vno ⁊ eodeꝫ pr̃e scꝫ a deo. Arguamꝰ igit̃ ꝑmo ⁊ ꝓbemus debitũ ⁊ ius paternitatis ⁊ filiatõis ꝑm

Rõe pr̃nitatis obligamur deo

aĩam ꝑ illud qḋ de facto fit in paternitate ⁊ filiatõe ꝑm corpꝰ. Si enĩ nos amamus. honoramꝰ ⁊ timemꝰ patrẽ carnalẽ mortalẽ. qꝛ ab eo recepimus corpꝰ mortale. qñto magis debemus honorare. amare ⁊ timere patrẽ nostrũ spũalẽ ⁊ immortalẽ scꝫ deum. qꝛ ab eo recepimꝰ animã imortalẽ. ⁊ de tanto magis qñto preualet aĩa ꝗ corpꝰ. ⁊ deꝰ ꝗ homo. Et si nos seruimꝰ patri carnali ⁊ obedimꝰ ⁊ cõfidimus in eo totaliter nec dubitamꝰ de eo ꝙ nobis deficiat. nec ꝙ velit nos decipe. ⁊ hoc qꝛ recepimꝰ ab eo corpus et carnem corruptibilẽ. ḡ multo magis debemus seruire patri ꝑm aĩam ⁊ obedire ⁊ cõfidere ĩ eo. nec dubitare de ipo ꝙ nobis deficiat nec decipe velit. ⁊ hoc qꝛ ab ipo recepimus aĩam imortalẽ creatã ad sui imaginẽ. Item si nullo mõ possumꝰ nec volumus audire nec pati iniuriã patris nostri carnalis. nec audire malũ dici de ipo. imo exponimꝰ nos ad morteꝫ ꝓpter honorẽ eius. ⁊ reputamꝰ nos honorem suũ. honorẽ nostrũ. qñto magꝭ si-

Tenemur defendere honoreꝫ dei

ne cõparatione nullo modo debemꝰ audire nec pati iniuriã patrꝭ nostri ꝑm animã. nec posse audire dici malũ nec blasphemare de ipo. ⁊ exponere nos d̃bemꝰ ad mortẽ ꝓpter honorẽ suuꝫ. ⁊ reputare honorẽ suum honorẽ nostruꝫ. Et sicut nos cauemus qñtũ possumus ab offensa patris nostri carnalis. nec volumꝰ ꝙ

aliquis offendat eũ. nec volumꝰ aliquid facere contra voluntatẽ suam. ergo q̃nto magis hoc facere debemꝰ erga patreȝ nostrum celestẽ. Et etiam sicut nos cauemus q̃ntũ possumꝰ ne aliquid turpe ⁊ inhonestũ agamus in ꝯspectu patris nostri carnalis. nec etiã alio modo ꝑ quem honor patris nostri posset diminui. q̃nto ergo magis debemꝰ cauere ne aliqđ turpe seu inhonestũ agamus in conspectu dei patris nostri ſm animã. nec aliquid per qđ honor suus possȝ diminui quia om̄ia videt. Etiam q̃nto magis pater carnalis est potens magis sapiens ⁊ magis bonus. tãto filius eius honorat ipm magis ⁊ timet eum ⁊ amat eũ ⁊ obedit ei. ⁊ cauet ne ipm offendat. ⁊ si sit rex. vel imꝑator. vel ꝑnceps iustus. tunc sine comꝑatione timet eum ⁊ honorat et obedit ei. ⁊ ei subiicitur om̄i humilitate ⁊ om̄i subiectione. ergo q̃nto magis q̃libet homo debet timere ⁊ honorare deuȝ patrẽ suũ ſm aĩam ⁊ ei obedire ⁊ subiici cum om̄i humilitate ⁊ subiectione. ⁊ summe cauere ne ipsuȝ offendat cuȝ sit pater eius ⁊ est oĩpotentissimꝰ. sapientissimꝰ. optimus ⁊ iustissimꝰ rex ⁊ imꝑator ⁊ ꝑnceps eternus. habens om̄e dñiuȝ ⁊ omneȝ potestatẽ ab eterno ⁊ a seipso. cui nihil potest resistere. quia potest totũ ꝑdere si vult subito ⁊ nullus dicet quare fecisti. Iteȝ si pater carnalis vult ꝙ filius suus carnalis ꝓpter hoc quia est filius suus sibi seruiat sibi obediat ⁊ eũ timeat ⁊ honoret. nõne magis vult deus qui sine cõꝑatione est magis pater noster q̃ȝ pater carnalis cũ sit pater aĩarũ nostrarũ imediatus. ꝙ om̄is hõ ei seruiat ⁊ obediat. timeat eũ ⁊ honoret. Et si pater carnalis reputat sibi ad sũmaȝ iniuriã ⁊ offensam si filius carnalis nõ obediat sibi ⁊ nõ timeat eũ nec honoret. q̃nto ergo magis deus qui est pater noster cuȝ sit dñs oĩpotens a quo recepimꝰ aĩaȝ reputabit sibi ad sũmaȝ iniuriã ⁊ offensaȝ. si ei nõ seruiamus nec obedimꝰ. nec eũ honoremus nec timeamus sed cõtra volũtatẽ suaȝ faciamus. imo de tãto magis de q̃nto maior est aĩa q̃ȝ corpus. ⁊ deus q̃ȝ hõ. Et sic in multis aliis que fiunt in paternitate ⁊ filiatione ſm carnẽ possumus arguere. Ecce igitur qualiter ꝑ illa que fiunt de facto in paternitate ⁊ filiatione ſm carnẽ visibili. ꝓbamus ⁊ arguimus illa que debent fieri in paternitate ⁊ filiatõe inuisibili ſm aĩaȝ. ⁊ hoc iure ⁊ ratione paternitatis et filiatiõis. imo paternitas et filiatio ſm carnẽ sunt speculuȝ ⁊ exemplũ paternitatis ⁊ filiationis ſm aĩaȝ. ⁊ quedã scala. vt per hoc cognoscat om̄is hõ quid debeat deo patri suo. iure ⁊ ratione paternitatis ⁊ filiationis. et qualiter se habere debeat erga ipȝ in q̃ntũ est pater. Cũ em̄ nos faciamus om̄ia predicta patri carnali qui moriť ⁊ nihil potest nobis nocere duȝ mortuus est. q̃nto magis debemus om̄ia illa facere patri spirituali ⁊ imortali. ad cuiꝰ manus habemus deuenire. qui potest nos eternaliter perdere.

Manifestatio lapsus et defectus hominis.

Titulus.ccxxix.

Et quoniã visum est quid debemus de iure et ratione paternitatis ⁊ filiationis ⁊ qualiter sumus obligati. Videamꝰ nunc factũ nostrũ ⁊ nostrũ facere si cõcordant cũ isto debito ⁊ iure. Videamꝰ si habeamꝰ oĩa q̃ habere debemꝰ erga deũ patrẽ nr̃m verissimũ ⁊ in ꝟitate ⁊ in facto nihil habemꝰ qđ hr̃e debuimꝰ. nihil facimꝰ qđ facere debuimꝰ. imo totũ oppositũ ⁊ ꝯtrariũ facimꝰ ⁊ habẽꝰ in nob. Iã nõ est amor erga deũ patrẽ nostrũ. nec timor. nec honor. nec reuerẽtia. nec obediẽtia. nec hũilitas. nec subiectõ nec spes. nec cõfidẽtia. nec credulitas. imo oĩa ista đ facto đficiũt nob erga deũ prẽȝ nostrũ. ⁊ tñ de iure dñt eẽ. imo magis ꝯria oĩm istoꝝ ⁊ alioꝝ q̃ deberẽt esse sũt in nob oĩb erga patrẽ nostrũ. q̄r ĩ nobis ẽ ꝯriꝰ amor amori dei. ⁊ etiã odiũ đi ⁊ est timor cõtrariꝰ timori dei patris nostri. ⁊ est cõtẽptus patris nostri spiritualis. ⁊ honor cõtrarius honori paterno. et offensa et iniuria eius et inhonoratio ⁊ vitupatio ⁊ irreuerẽtia. ĩobediẽtia. supbia. resistentia ⁊ diffidentia ⁊ increduli-

Non est nobis amor dei

tas. Quare possumꝰ hic ꝯcludere lapsū
⁊ ꝑditionē. corruptionē. degenerationē
deuiationē ⁊ alienationē nr̄am ⁊ nature
hoīs. ⁊ mutatōez in suū ꝯtrariū. ⁊ q̄liter
homo totaliter distat ⁊ elongaẗ a verita-
te. ¶ Sed vt clare videamꝰ statū nr̄m re
spectu dei patris nr̄i q̄lis sit manifesta-
bimus ip̄m ꝑ paternitatē ⁊ filiationē q̄
sunt scd̄m carnē arguendo a ꝯtrario sen
su. Si ei filiꝰ carnalis nō amet nec time

Sumꝰ mali filij

at patrē suū. nec honoret. a q̄ recepit cor
pus qd̄ est ꝓpt̄ aīam. nōne diciẗ malꝰ et
pessimꝰ filiꝰ? Ergo q̄nto magis cū nos
nō timemꝰ nec amamꝰ. nec honoramus
patrē nostrū a q̄ recepimꝰ animā. ꝓpter
quaz est corpꝰ. sumꝰ mali ⁊ pessimi filij?
Item si nos reputamꝰ ⁊ iudicamꝰ illuz
filiū carnalē pessimū ribaldū ⁊ nequissi
mū ingratissimū ⁊ ꝑuersum totaliter. q̄
ꝯtinue iniuriat offendit ⁊ ꝑsequiẗ suum
patrē carnalē. ⁊ sꝑ ꝯtrariaẗ. ⁊ oīa facit ꝯ

Iniuriamur deo

ip̄m. g̃ q̄nto magis nos sumꝰ reputandi
pessimi filij et ribaldi neq̄ssimi ⁊ ꝑuersi
totaliter ⁊ sūme ingrati respectu dei pa-
tris nr̄i ꝓncipalis. q2 ꝯtinue ip̄m iniuri
amꝰ offendimꝰ ⁊ ꝑseq̄mur. ⁊ semꝑ ei con
trariamur ⁊ oīa facimꝰ cōtra eū. a q̄ rece
pimus aīam ⁊ ꝯseruamur in esse. ⁊ a q̄
nobis ꝯtinue danẗ beneficia multa Itē
si filiꝰ carnalis nō curaret de honore pa-
tris sui. imo totaliter inq̄ntuz in eo esset
destrueret illū. ⁊ annihilaret. ⁊ totaliẗ cu
raret de honore suo ꝓp̄o. ꝯtra honorem
p̄ris. nōne talis filiꝰ esset nequissimꝰ fili-
us? Ergo multo magis nos sumꝰ neq̄s-

Inhonoramꝰ deum

simi filij erga deū q̄ est pater noster. cum
sꝑ laboremꝰ ꝓ honore nr̄o ꝓprio. ⁊ nō ꝓ
suo honore. ⁊ ꝓmo ⁊ ꝓncipaliter q̄ramꝰ
honorē nr̄m ⁊ nō suū. ⁊ tn̄ viuimꝰ q̄tidie
de bonis suis. Itē si filius carnalis ha-
beret patrē regē potentē ⁊ viuentē ⁊ sapi
entē ⁊ multū iustū. ⁊ talis filiꝰ patre vi-
uente faceret se regem ⁊ vellet dn̄ari sine
voluntate ⁊ autoritate patris. ⁊ vellet eē
equalis patri. nōne talis filius esset neq̄s
simus? Ergo multo magis nos sumus
nequissimi filij respectu dei patris nr̄i.
qui cum habeamꝰ patrē omnipotētē sū-
mum regē semꝑ viuentē. summe sapien
tem. ⁊ tamen ꝯstituimꝰ nos reges. ⁊ nos

volumus dn̄ari sine voluntate et auto-
ritate sua. ⁊ habere ꝓpriā voluntatē ⁊ se-
qui illā sicut ip̄e. ⁊ facere nos reges et re
gnum nostrū. ⁊ imperiū nostꝝ in nobis
metip̄is ꝯtra suum regnū et ꝯtra suā vo
luntatē Item si filius carnalis insurgat
ꝯtra patrē. tūc dicimꝰ ꝙ est effectus stul-
tus freneticus et inamatꝰ. ⁊ maxime si
pater sit potens et sapiens. Ergo multo

Insurgimꝰ ꝯ deum

magis nos sumꝰ verissime stulti ⁊ frene
tici ⁊ inamati cū ꝯtinue insurgamꝰ ꝯtra
patrē nostrū verissimū oīpotentē et iu-
stissimū. Item si filius carnalis habeat
patrē summe diuitē et potentē. et nō con
fidat de patre suo. imo diffidat. tunc si-
gnum est certissimū ꝙ aliquā magnam
offensaz ⁊ iniuriā et displicentiā fecit cō
tra patrē suum ꝓpter qd̄ diffidit. Ergo
cum nos nō ꝯfidamus in deo patre no
stro nec speremꝰ in eo. imo diffidamꝰ de

Diffidimꝰ deo

eo qui est verus pater noster. signū est ꝙ
aliquā offensam magnā ⁊ aliquā iniuri
am. et aliqd̄ magnū displicitū fecimꝰ cō
tra ip̄m ꝓpter qd̄ ꝑdidimꝰ confidentiaz
et spem. cū ipse sit pater noster et sit om-
nipotens ⁊ sūme diues. Ulterius q̄nto
pater carnalis est magis bonꝰ. benignꝰ
pius. prudens. ⁊ nobilis. tunc si filius
offendat ⁊ iniuriet talem patrem. tanto
reputabitur peior malignior et nequior
Ergo cum pater noster s̄m animam sit
summe bonus. summe benignus ⁊ pius
⁊ nobilissimus ⁊ summe sapiens. tanto
sumus peiores maligniores ⁊ nequio-
res. quia de facto talem patrem offendi
mus iniuriamus ⁊ contemnimus. ⁊ de
ip̄o nullū computū facimus. Preterea
si filius carnalis habeat patrem. qui nō
solum sit pater suus. imo totaliter dn̄s
suus. rex suus et ꝓnceps suꝰ. ⁊ iudex su-
us. si insurgat contra patrē talē vel ip̄m
offendat et iniuriet et totaliter faciat cō-
tra suam voluntatē ⁊ sit ꝯtrarius ei. nō-
ne iste filius nō solum diceẗ malus ⁊ pes
simus. imo stultissimus ⁊ sine sensu? Er-

Stes freneticꝰ sumus

go multo magis cum nos habeamꝰ om
nes patrem eternum qui nō est soluz pa
ter quia ab eo recepimꝰ aīam imortalez.
imo totaliter dn̄s nr̄ rex nr̄ et iudex nr̄.
q̄ potest nos totaliter ꝑdere si vult. non

ne sum⁹ stultissimi ⁊ sine sensu. q2 talē pa
trem offendim⁹ ⁊ iniuriam⁹. ⁊ q̃tidie fa/
cim⁹ cõtra suã voluntatē. imo sum⁹ con
trarij ⁊ inimici sui. ⁊ nõ dubitam⁹ esse ta
les. nec p̃t esse maior stulticia. q2 tũc nõ
solũ fili⁹ est ꝯtra patrē. imo seru⁹ contra
dñm suũ. subdit⁹ cõtra ꝑncipē suũ. ⁊ iu/
dicand⁹ reus ꝯtra iudicē suũ. Et tũc in
iuriam⁹ ⁊ offendim⁹ deũ vt patrē vt do/
minũ vt ꝑncipē ⁊ vt iudicē nr̃m. ⁊ sic fa
cim⁹ cõtra ius ⁊ debitũ paternitat; ⁊ fili
ationis. ꝯtra ius ⁊ debitũ dñij imperij
⁊ ꝑncipat⁹ ⁊ seruitutis. ⁊ ita incurrim⁹
simul irã ⁊ indignatiõe3 p̃ris nr̃i. regis
nr̃i. dñi nr̃i. ⁊ ꝑncipis nr̃i et sũmi iudic;
nr̃i. Et sic ex oĩb⁹ sup̃dictis possum⁹ cla
re videre statũ nr̃m q̃lis est respectu dei
Filiatõ nr̃a spi/ritual' ẽ totaliter corrup/ta — patris nr̃i. et q̃les filij sum⁹. q̃m forma ⁊
imago filiatõis spũalis q̃ est ꝭm aĩam i
ordine ad deũ patrē nr̃m. totaliter est ꝑ/
dita corrupta et deformata. annihilata.
⁊ in ꝯtrariũ mutata. et habem⁹ formam
ꝯtrariã ꝯtra formã filiatiõis. iõ sum⁹ fi/
lij deformes deformati. ꝑuersi turpes et
ingratissimi. vñ nõ sum⁹ nec facim⁹ vt fi
lij. sed vt hostes ⁊ inimici dei patris nr̃i
q̃m inter p̃rem nr̃m et nos sunt oĩa illa
in medio q̃ repugnant paternitati. et ve
re forme filiatõis. sc3 inobediẽtia. irreue
rentia. ꝯtempt⁹. p̃sumptio. supbia. rebel
lio. ingratitudo. Et q2 nos habem⁹ for/
mã ꝯtrariã vere filiatõis q̃ est ꝭm aĩam
iõ sum⁹ ꝯtrarij p̃ri nr̃o ꝑ ꝯtrariã formã.
Et iõ q2 in nobis est deformitas ⁊ ꝑuer
sitas filiatõis. seq̃tur ꝙ pater nr̄ habeat
irã contra nos. et sum⁹ ei odibiles et ab/
ominabiles et digni sum⁹ ira ⁊ indigna
Perdi/dimus oĩa bõa — tione sua ꝓpter deformitatē. Item quia
forma filiatiõis est corrupta et ꝑdita in
nobis. seq̃tur ꝙ nos ꝑdim⁹ oĩa bona.
oẽs diuitias. oẽm hereditatē q̃ debeant
nobis euenire rõne isti⁹ vere filiatõis. q̃
q̃dem sunt tanta ⁊ tã magna. q̃3 magna
erat filiatio et paternitas Et q2 pater no
ster spũalis est in infinitũ diues. nec ha/
bent finē nec numer͞ꝝ oĩa bona sua. ⁊ oĩa
bona patris debent esse filioꝝ. seq̃tur ꝙ
nos ꝑdidim⁹ infinitas diuitias ⁊ infini
ta bona. quia ꝑdidim⁹ oĩa bona patris
nostri que debebant͛ nobis rõne filiatio

nis. Et quia pater noster est tot⁹ spiritu
alis ⁊ inuisibilis nullo mõ corꝑalis. ⁊ il
lud ꝑ qd̃ nos sum⁹ filij. etiã est inuisibile
⁊ spũale et nullo modo corꝑale. sc3 ipsa
aĩa. seq̃tur ꝙ bona et diuitie et hereditas
patris nostri. oĩa sunt inuisibilia spũa/ — Hereditas nr̃a ẽ spũal'
lia et nullo modo corꝑalia. Ideo ꝑden/
do formã filiatõis ꝑdidim⁹ infinita bo
na spiritualia. Et cum fili⁹ debeat ꝑtra/
ctare negocia patris sui. et nos tractem⁹
semꝑ negocia contraria. sc3 corꝑalia ne/
gocia et corruptibilia et nullo modo spi
ritualia. seq̃tur ꝙ sum⁹ extra bona patr;
nostri. et sum⁹ totaliter exheredati a bo/
nis paternis et ab eterna hereditate. Et
hoc maxime manifestat͛. quia cũ filij de/
beant viuere de bonis paternis. et cum
bona patris nr̃i sint spũalia et inuisibi/
lia. et nullo mõ corꝑalia. ideo debem⁹ vi
uere de bonis spũalib⁹ et inuisibilib⁹. et — Debere/m⁹ viue/re de spi/ritualib⁹ bonis
tñ tota vita nostra cõsistit in bonis cor/
ꝑalib⁹. ⁊ solũ viuim⁹ sicut aĩalia bruta d̃
rebus corꝑalib⁹ ⁊ visibilib⁹. et sic facim⁹
vitam nostrã bestialē. ⁊ nõ sicut filij dei.
Et quia pater noster nõ solũ est pater. i/
mo est rex etiã summ⁹. et ꝑ ꝯñs habet re
gnu3 tãtũ et tale sicut ꝑtinet ei. et palati
um et astantes et seruiẽtes ei iuxta suam
regiã maiestatē. ⁊ ideo q2 ꝑdidimus for
mã sue filiatõis q̃ est summe dignitatis
et sũmi honoris. ⁊ acq̃siuim⁹ formã con
traria3. turpissimã et ꝑuersam. seq̃tur ꝙ
ꝑdidimus regnũ suum eternũ. ⁊ consor
tium omniũ eorũ que continue cum eo
assistunt et seruiunt ei. et sumus in eter/
num exules a regno suo a domo sua et a
palacio suo. Et sic clarissime possumus
videre et cognoscere perditionē. corru/
ptionem. lapsum. et totalem ꝑuersione3
hominũ comꝑando homĩes ad debitũ
et ius paternitatis ⁊ filiationis q̃ est ꝭm
animã. Quare sũme flere debēt hoĩes et
dolere. q̃ tales fiũt et tanta bona ꝑdide/
runt. q̃ nõ solũ sunt lapsi a vero statu in
q̃ debebãt esse. imo a vero statu filiatio/
nis dei qd̃ est maius.

Q2 etiã ꝑditio lapsus ⁊ corruptio na
ture hoĩm cog̃scunt͛ cõꝑando ad ius et
debitũ fr̃nitat; q̃ ẽ ꝭm aĩam. et ꝑmo oñ/
dit͛ quõ se dñt hr̃e inter se.

Titulus.ccxxx.

S Icut aūt ꝓbatū est ꝛ ꝯclusū ius
paternitatꝭ ꝛ filiatōis ꝭm aīaꝫ ꝑ
illud qꝺ de facto fit in paternita
te ꝛ filiatōe ꝭm corpꝰ ꝛ carnē. ita ꝯformi
ter ꝓbabimꝰ ius ꝛ debitū fraternitatꝭ q̄
est ꝭm aīam ꝑ illud qꝺ de facto fit in fra
ternitate q̄ est ꝭm carnē. Si em̄ fratres
carnales se amāt tātū. ꝛ tāta amicicia et
tanta vnitas. ꝛ tanta cōiunctio est inter
eos. ꝙ nihil habēt diuisum nihil ꝓpriū
vnꝰ morit̄ ꝓ alio. vnus reputat se aliū. ꝛ
oīa ista fiunt rōne fraternitatis scꝫ qꝛ ha
bent vnū patrē īmediatū. scꝫ a q̄ īmedia
te receperūt corpꝰ ꝛ carnē mortalē corru
ptibilē ꝛ putrefactibilē. g̃ q̄nto magis ꝛ
sine cōꝑatōe debemꝰ nos oēs amare ad
inuicē ꝛ nihil reputare ꝓpriū. ꝛ reputa-
re oēs vnū rōne fraternitatꝭ q̄ est ꝭm ani
mā quā habemꝰ īmortalē. qꝛ scꝫ oēs su-
mus vniꝰ et eiusdē patris filiȷ̄ īmediate
ꝭm aīam. a q̄ oēs nos ꝛ a nullo alio īme
diate recepimꝰ aīam īmortalē. rōnalem.
q̄ magis valet q̄ꝫ corpꝰ sine cōꝑatione. i-
mo de tāto dꝫ esse fortior. maior. purior.
sincerior iste amor. de q̄nto aīa est maio-
ris ꝛ dignioris nature q̄ꝫ corpꝰ in q̄ anīa
fundat̄ ꝛ fraternitas. Si g̃ vnitas ꝛ idē
ptitas vniꝰ patris carnalis ē causa tante
dilectōis inter frēs ꝭm carnē. multo ma
gis vnitas ꝛ idēptitas eiusdē patris ꝭm
aīam. dꝫ esse cā maioris dilectiōis inter
fratres ꝭm aīam. Quia igit̄ nos oēs ho
mīes habemꝰ solū vnicū patrē ꝛ eundeꝫ
ꝭm aīaꝫ. ꝛ nō duos. ꝓpt̄ quē sumꝰ om̄s
fratres. seq̄tur ꝙ inter oēs hoīes dꝫ esse
maxīa vnitas. maxīa amicicia ꝛ ꝯiūctō
Itē fratres carnales eiusdē p̄ris. si ha-
beant patrē potētē diuitē ꝛ sapientē. ca-
uent q̄ꝫdiu pater viuit ne vnꝰ inferat al-
teri iniuriā. ne ledat alterꝝ. ne vnꝰ decipi-
at alterꝝ. nec dolū nec fraudē faciat. imo
stant in ꝯcordia inter se. ꝛ h̄ ꝓpt̄ honorē
patris et timorē ne pater irascat̄ nec tri-
stet̄. Igit̄ multo magis nos oēs hoīes
q̄ sumꝰ fratres. q̄ habemꝰ eundē patrem
oīpotentē. sūme sapiētē. q̄ sꝑ viuit. ꝛ nū-
q̄ꝫ pōt mori. cauere debemꝰ ne inuicē of-
fendamꝰ nos ꝛ iniuriemꝰ ꝛ ledamꝰ nos.
ꝛ ne fraudē faciamꝰ inter nos. sꝫ imo de-
bemꝰ eē in ꝯcordia ꝛ in pace. et h̄ ꝓpt̄ ho
norē tanti p̄ris ꝛ timorē et amorē. qꝛ oīa
videt et cogitatiōes occultas ne irascat̄
ꝯtra nos et ne ꝯtristet̄. Si em̄ pater car
nalis tātū gaudet de ꝯcordia et pace fili
orū inter se. q̄nto g̃ magꝭ p̄r n̄r sp̄ualis q̄
dedit nob̄ oīb̄ꝫ anīas n̄ras gaudebit de
n̄ra pace et ꝯcordia. Ecce igit̄ ius et de
bitū fraternitatꝭ qꝺ d̄nt oēs hoīes serua
re adīuicē ad qꝺ obligāt̄ qꝛ sūt frēs. Ec
ce q̄lis vnitas q̄lis ꝯcordia dꝫ eē. et qꝛ ī
ꝟitate et ī facto licꝫ oēs sint frēs ꝭm ani
mā velint aut nolint tm̄ nll̄o mō faciūt
inuicē vt frēs. ꝭm aīam nullꝰ seruat istaꝫ
fraternitatē. imo ista fraternitas ē totali-
ter mortificata ac si nō eēt. nō se diligūt
nec h̄nt ꝯcordiā nec vnitatē int̄ se ꝓpter
istā fraternitatē. cū tm̄ ista sit maior ꝛ ꝑn
cipalis fraternitas. imo seīuicē occidūt
ledūt ꝛ ꝯsumūt ꝛ ꝑsequūt̄ seīuicē. defrau
dant̄ et decipiūt seīuicē. īuidēt sibȷ̄ īnui-
cē ꝛ iniuriāt ꝛ diffamāt. Et si forte sit int̄
hoīes aliq̄ pax et ꝯcordia l̄ vnitas. nō ē
rōne istiꝰ fr̄nitatꝭ. sꝫ ꝓpt̄ aliā cām q̄ repu
gnat fraternitati. q̄ ē ꝭm aīam. Et qꝛ to-
tū bonū fratrū inq̄ntū sunt frēs ē pax et
ꝯcordia et vnitas eoꝝ. qꝛ si ista deficiāt.
etiā q̄cūq̄ꝫ alia sūt nullū bonū ē in eis. ꝛ
totū malū eoꝝ ē diuisio discordia et dis-
sensio. iō seq̄t̄ ꝙ istꝺ bonū deficit int̄ ho
mīes qꝺ deberet eē. et ꝑ ꝯn̄s totū bonuꝫ
deficit. qꝛ h̄ ē totū bonū qꝺ dꝫ eē int̄ eos
qꝛ sūt frēs. Ita nullū bonū ē int̄ hoīes.
imo deficit oē bonū. qꝛ deficit ꝓpriū bo
nū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s int̄ hoīes nō ē nisi malū. Et
sic hoīb̄ꝫ deficit totū qꝺ debebāt h̄re. ꝛ ī
eis ē malū qꝺ nō debebat eē. Quare per
corruptōꝫ istiꝰ frat̄nitatꝭ q̄ ē ꝭm aīaꝫ ma
nifestat̄ ꝟissime ꝑditio. lapsus ꝛ corru-
ptio hoīm. Et ita ptꝫ ꝙ hoīes sūt lapsi a
statu magni honorꝭ et magne dignitatꝭ.
ad statū maximi vituperȷ̄ et opprobrȷ̄.
scꝫ a statu ꝟe nature homīs. ꝟe filiatōis
dei et ꝟe frat̄nitatꝭ. ī statū bestialitatꝭ et
oīs deformitatꝭ. Et sic ptꝫ q̄lit̄ ꝑ duas
vias ī generali māifestat̄ ꝑditio lapsus
ꝛ corruptio nature hoīm. et ꝑmutatio ī
suū ꝯriū scꝫ ꝓmo cōꝑando factū hoīs ꝛ
facere ad ius et ad debitū nature qꝺ fun
dat̄ ī obligatōe. et scꝺo cōꝑando ad ius

⁊ debitũ paternitatis et filiatiõis ⁊ fraternitatis q̃ sunt ꝯm aĩaȝ. Attñ ista scd̃a via seu regula q̃ fundaẛ in paternitate. filiatõe ⁊ fraternitate oriẛ a p̃ma via obligatõis. qꝛ obligatio fundabaẛ in dare ⁊ accipe. ⁊ silr̃ paternitas filiatio ⁊ fraternitas fundaẛ in dare ⁊ accipe.

Q, ex oĩbꝫ p̃dictis oñdiẛ veraciẛ homines esse mortuos ꝯm aĩam ⁊ solũ esse viuẽtes q̃ntũ ad corpus.

Titulus.ccxxxi.

Et qm̃ aliq̃ res cognosciẛ esse viuens ⁊ diciẛ ꝑ opationes suas. ĩõ res q̃ totaliter perijt vl' nõ hȝ opatiões suas q̃s debebat hr̃e est mortua totaliter Et qꝛ in hoĩbꝫ nulla est operatio q̃ deberet eẽ vt iã declaratũ est. qm̃ hoĩes nll'o mõ opanẛ illa q̃ deberẽt operari inq̃ntũ hoĩes. ⁊ ĩõ nõ sunt hoĩes. et qꝛ iste opatões q̃s homo dȝ facere inq̃ntum hõ respectu dei ꝑtinẽt ad aĩam scȝ amare deũ. timere deũ. honorare deũ. et obedire deo. ꝯfidere in deo. ⁊ credere ei. q̃re seq̃tur ꝙ aĩa si cõpareẛ ad deũ mortua est ⁊ nõ viuit. Quare seq̃tur ꝙ hoĩes sunt mortui q̃ntũ ad aĩam. Itẽ quia homines ꝑdiderũt totaliẛ formã filiatõis erga deũ ⁊ formã fraternitatꝫ inter se. qꝛ totaliter est extincta in eis. quia nulla est operatio in eis ꝯm formã filiatõis ⁊ fraternitatis ꝯm aĩam vt iam declaratum est. ideo qꝛ hoĩes nullo modo viuũt nec opanẛ ꝯm formã filiatõis et fraternitatis ꝯm aĩam. seq̃tur ꝙ sunt mortui quo ad hoc. quia si aĩa viueret cognosceret istam filiationẽ et fraternitatẽ. et opareẛ ꝯm illã. Item qꝛ vita homĩs est gaudium verũ aĩe. ideo vbi nullũ veꝝ gaudium est ibi nulla vera vita est. ⁊ ideo quia veꝝ gaudiũ homĩs est ⁊ ꝓuenit ex vero et puro amore cuȝ deo. ex vera societate cum deo. quia deꝰ est verus pater hominũ. et hoĩes sunt veri filij eius. et ꝑpẛ h̃ homĩes debent esse vniti. sociati et ꝯiuncti cũ deo patre suo. ꝓpter puꝝ amorẽ ⁊ filialẽ timorẽ. et ex tali societate necessario seq̃tur veꝝ gaudiũ qd̃ est vita hoĩs. Itẽ veꝝ gaudiũ oriẛ ab amore et societate fraternitatꝫ ꝯm aĩam. et ĩõ qꝛ hoĩes ꝑdiderũt istã filiationẽ et istã societatẽ cũ deo. ⁊ sunt sepati a deo ꝑ amorẽ et nullã societatẽ hñt cũ do. imo diuisionẽ. et sũt elongati a deo ꝑ ꝯtrariũ amorẽ vt iã dictũ est. ĩõ ꝑdiderũt totaliẛ veꝝ gaudiuȝ. et qꝛ etiã ꝑdiderũt verã fraternitatẽ que est ꝯm aĩam. ⁊ sunt diuisi inter se ⁊ nullo mõ vniti ꝑ istã fraternitatẽ. ĩõ etiã ꝑdiderũt veꝝ gaudiũ qd̃ oriẛ ex ista vera fraternitate. q̃re seq̃tur ꝙ hoĩes qꝛ p̃uati sũt vero gaudio. sũt etiã p̃uati vera vita. etiam sũt veri mortui. qꝛ nõ hñt verã vitã. Itẽ qꝛ aĩa nõ sentit se esse in tali statu in q̃ est. nec sentit suũ malũ. nec sentit se sepatã a deo p̃re suo. nec sentit se esse corruptam. nec ꝑditã. nec lapsaȝ. nec mutatã in suũ ꝯtrariũ. nᶜ sentit ꝙ oĩa q̃ facit sũt ꝯtra deũ. nec ꝑcipit se eẽ inimicũ dei patris sui. nec incurrisse irã ⁊ indignatiõeȝ eiꝰ. nec se ꝑdidisse tantũ gaudiũ. et ita qꝛ nullo mõ sentit suũ veꝝ malũ qd̃ habet nec cognoscit malũ eternũ ad qd̃ tendit seq̃tur ꝙ ip̃a est mortua. Si em̃ esset viua. sentiret malũ suũ et doleret sine mensura. Et sic aĩa nõ sentit nec bonũ suum nec malũ suũ. nec sentit seip̃aȝ. nec sentit deuȝ a quo creata est nec cognoscit. et ĩõ vere mortua est. Et sic veraciter homines mortui sunt quo ad vitã aniẽ. ⁊ hoc quãtũ ad verã vitam que est aniẽ ꝓpria et licet homo mortuꝰ sit et anĩa mortua quantũ ad verã vitam que est ꝯm deuȝ. tamen in se nunq̃ȝ moritur anĩa. quia immortalis est. et semꝑ viuet in eternum. Ideo duplex est vita aĩe. vna naturalis quia ip̃a est vita. et per istam semꝑ viuit et per istam vitã viuificat corpus. Alia est vita que causatur ex societate cũ deo. et cum homĩbus ꝓpter deũ que vita est gaudium veꝝ. et ꝯm istam vitã mortua est anĩa. quia ꝑdidit oĩa illa et oĩa fundamenta in q̃bꝫ fundaẛ veꝝ gaudiũ. et que valẽt ad habendũ veꝝ gaudiũ. et ĩõ aĩa viuẽs mortua ẽ. Et qꝛ aĩa hȝ radices et fundamẽta ex q̃bꝫ necessario orieẛ etn̄a tristicia q̃ est mors eiꝰ. ĩõ aĩa ꝑdidit eternã vitã et eternũ gaudiũ. et acq̃siuit eternam mortẽ et eternã tristiciã. Sic hoĩes mortui sunt ꝯm deũ et q̃ntũ ad aĩam. et vadunt ad mortem eternam. licet viuãt quantum ad corpus et vitam corpora-

Sumꝰ mortui

Perdidimꝰ verũ gaudium

Nõ sentimꝰ mala nr̃a

Duplex vita aĩe

lem. Ecce ergo manifestū est q̄liter stat⁹
homis est ꝑuersus. corrupt⁹. lapsus ⁊ i
cōtrariū mutat⁹. ⁊ tñ iste lapsus. ista cor
ruptio. ⁊ ista ꝑuersitas occulta erat nob
⁊ abscondita.

Hic ꝓbaᷓ ꝙ hō factus fuit complet⁹
in genere suo ⁊ ī gradu suo ⁊ habuit oīa
q̄ habere debuit iuxta suū gradū.

Titulus.ccxxxij.

Quoniā aūt ex oīb⁹ p̄missis ⁊ ex
toto ꝓcessu iam facto ꝯcludere
possum⁹ veraciter duos eē stat⁹
hoīs ꝯtrarios inter se ⁊ oppositos. vn⁹
stat⁹ est in q̄ nūc est de facto q̄ est corru-
ptus. ali⁹ stat⁹ est in q̄ debebat eē qui nō
est nec existit de facto. iō q2 videm⁹ statū
hoīs q̄ nūc est in facto. ⁊ aliū statū ꝯtra-
riū q̄ debebat eē nō vidim⁹ in re. ꝫ cog-
scim⁹ ꝙ debebat eē. seq̄tur ꝙ possumus
dubitare. si stat⁹ in q̄ est nūc fuit p̄m⁹. vl
si aliqñ de facto fuit ī statu debito. sicut
si aliq̄s nūq̄ꝫ bibisset nisi acetū ⁊ nunq̄ꝫ
vinū. posset dubitare si stat⁹ aceti fuisset
p̄m⁹ ita ꝙ nunq̄ꝫ fuit in alio statu. Et q2
iam ꝓbatū est sup̄i⁹ ꝙ hō fact⁹ ē ⁊ ꝙ nō
fecit seip̄m. iō si nos ꝓbam⁹ ꝙ de⁹ nō fe-
cit hoīem talē in tali statu in q̄ nūc est. et
tñ fecit hoīem. necesse est dicere ꝙ de⁹ fe-
cit hoīem p̄mo in statu debito ⁊ vero in
q̄ recte debebat eē. ⁊ ꝙ stat⁹ debit⁹ fuit p̄-
mus ⁊ nō iste in q̄ est modo. Et iō op̄tet — De⁹ fec̄ hoīez in statu re-cto
p̄mo ꝓbare ꝙ de⁹ nō fecit hoīez in statu
in q̄ nūc est. ⁊ h̄ oñdiᷓ mlt̄ꝭ modis. Pri
mus ex ꝑte honoris dei. q̄m dictū est su — Ti. clx-xxiiij.
ꝑius ꝙ ꝑ honorē dei p̄t reddi rō de oīb⁹
que oꝑatur de⁹ extra se. de⁹ eñ oꝑaᷓ oīa
q̄ fecit extra se ad honorē sue ꝑtātis. sue
sapiētie ⁊ bonitatis. g̊ fecit hoīem ad ho
norē sue ꝑtātis. sue sapīe ⁊ bonitatꝭ ⁊ nō
ꝯtra honorē. Sꝫ si de⁹ fecisset hoīem in
tali statu in q̄ nūc est fecisset ip̄ꝫ ꝯtra ho
norē sue ꝑtātis. sue sapīe ⁊ bonitatꝭ. q̄m
fecisset hoīem corruptū ꝑditū turpē in-
ordinatū. deuiatū. bestialē. iniustū. ⁊ sic
de aliis ꝯditōib⁹ pessimis in q̄b⁹ modo
existit. q̄ oīa derogāt ⁊ repugnāt honori
dei. g̊ de⁹ nō fecit p̄mo hoīem talē. Ergo
necessario ē dicere ꝙ fec̄ hoīem talē ⁊ ī ta
li statu in q̄ debebat eē. vt essꝫ honor sue
ꝑtātis. sue sapīe ⁊ bonitatis. Itē iste sta

tus in q̄ est hō mō est totaliter ꝯtrari⁹ et
opposit⁹ deo vt ꝓbatū ē. q2 homo ē ini- — Ti. ccx-xviij. ⁊c.
micus dei ⁊ ꝯtrariaᷓ deo. ⁊ ē ꝯtra suum
honorē facit eī ei iniuriā. ⁊ tollit deo qδ
ei debet. ⁊ dat cui nō debet. sed de⁹ nō fe-
cit hoīem vt esset inimic⁹ su⁹. nec ꝯtrari-
areᷓ ei. nec resisteret ei. nec dedit hoī ali-
q̇d ꝑ qδ esset inimic⁹ su⁹. nec dedit ei ali
quid qδ esset cōtra se. sed ꝓ se. sed tamen
homo habet amorē cōtrariū deo ⁊ timo
rem ⁊ honorē vt ꝓbatum est. g̊ seq̄tur ꝙ — Ti. clx-xix.
deus nō fecit hoīem talē ⁊ sic inclinatū
ꝯtra se ⁊ ꝯtra deū. sed cū sit veꝝ ꝙ homo
sit fact⁹ a dō. g̊ sequiᷓ ꝙ deus fecit hoīez
in statu ꝯtrario q̄ꝫ nunc sit. g̊ deus fecit
hominē talē qui nihil haberet ī seip̄o cō
tra deū. neq̄ꝫ aliquā inclinationē. Pre — Ti. clx-xxi.
terea iam ꝯclusum est in capitulo de ho-
nore ꝙ omīa que deus facit. facit ꝓpter
suum honorē ⁊ ꝓpter vtilitatē creature
rōnalis. ergo de⁹ nō fecit hominē ad ma
lum homis ad damnū homis. ⁊ incom
modū homis. sed magis ad bonū. com
modū ⁊ vtilitatē ip̄ius homis. sed ho-
mo in isto statu in quo nunc est habet in
se radicē omniū maloꝝ. scꝫ amorē suīp̄i
us ꝑuatū. ꝓpriam voluntatē ⁊ ꝓprium
honorē. que sunt radices ⁊ fundamenta
omniū maloꝝ. omniū vicioꝝ et errorū.
vt iam suꝑius ꝓbatū est. ⁊ per istas radi — Ti. cxli.
ces viuentes in hoīe. homo cōtinue mlͭ
tiplicat mala sua per totaꝫ vitā suam. et
hoc facit voluntarie. ⁊ per cōsequēs est
punibilis ⁊ iudicabilis de om̄ib⁹ vt iaꝫ
ꝓbatum est. Et quia opera homis pu- — Ti. clxi.
nibilia ⁊ iudicabilia sunt vel p̄miabilia
eo quia sunt facta voluntarie. ⁊ cum ho-
mo semꝑ oꝑetur opera mala ⁊ cōtra de-
um. oꝑaᷓ semꝑ opera punibilia. ⁊ ope
ratur homo cōtinue ꝯtra seipsum ad su-
um damnū. ⁊ ad suā punitionē. ad suaꝫ
confusionē ⁊ opprobriū. ⁊ semꝑ facit il-
la per que acquirit eternā penam ⁊ eter-
nam tristiciā. quia habet animā immor
talem. que potest pati eternam tristiciaꝫ
vt ꝓbatum est. ⁊ sic continue homo vi- — Ti. clxi.
uit contra seip̄m. et dum viuit acquirit
illa per que eternaliᷓ crucietur. ⁊ hoc fa-
cit volūtarie sine coactione. et tamē nul
la alia creatura facit contra seipsam. nisi

solus hō. Igiť concludiť ꝙ deꝰ nō fecit
hoīem talē. nec ī tali statu. nec ī eo posu/
it radices tales pessimas. sed tñ deꝰ fecit
hoīem. ğ sequiť ꝙ fecit ip̄m ī statu alio ⁊
ꝯtrario. ⁊ ꝙ posuit ī eo radices oīm bo/
noꝝ. s. amorē dei. timorē ⁊ honorē. et nō
amorē ꝓuatū. et fecit hoīem vt posset vo
lūtarie opari opa bona remunerabilia.
et posuit in ipso oīa illa ꝑ q̄ posset acq̄
rere eternū gaudiū et nō tristiciaꝫ. Ergo
sequiť ꝙ homo fuit aliqñ ī tali statu de/
bito ꝯtrario statui ī quo nūc est. ⁊ nō po
test aliter esse. ¶ Itē deus nō fecit hoīem
ꝯtra ordinē creaturaꝝ vniuersi. īmo ma
gis ꝭm ordinē creaturarū vniuersi. cum
homo sit ꝑs vniuersi. et ꝑncipalis ꝑs. ⁊
sit ī ordine creaturaꝝ. sꝫ homo mō ī isto
gradu ī quo nūc est. est ꝯtra totū ordinē
creaturaꝝ et vniuersi. et deuiatꝰ a toto or
dine. quia oēs alie creature faciūt qđ
debēt iuxta suā naturā. et nulla facit ali/
quid ꝯtra seipsam et cōtra suā ꝓpriā na
turā. sed homo facit qđ nō debet. et nul/
lo mō facit qđ debet iuxta suā naturaꝫ ⁊
gradū suum. īmo facit ꝯtinue cōtra seip
sum et cōtra naturā homīs. Uñ oēs
creature clamāt et dicūt. qualis debet eē
homo iuxta naturā homīs et gradū ho
mīs ī ordine creaturarū. clamāt ⁊ dicūt
q̄d debꝫ facere homo. q̄d ꝑtinet ad ip̄m
hoīem. vñ dicūt et clamant ꝙ homo de
bet esse talis iuxta ordinē ⁊ gradū suuꝫ ī
vniuerso. ꝙ debet cognoscere seipsum ⁊
oēs creaturas et suū creatorē. et cogno/
scere oīa bñficia sui creatoris. et debet
esse gratus et regratiari ꝯtinue suo crea
tori. tā ꝓ seipso q̄ꝫ ꝓ oībus creaturis.
debet ꝯtinue amare creatorē suū. timere
et honorare. et ei seruire soli. vt iam ꝓba
tū est. talē hominē requirūt oēs crea/
ture et totū vniuersuꝫ q̄ talia faciat. Sꝫ
tamē homo ē totꝰ ꝑ cōtrariū. et facit op/
positū. q̄a non cognoscit seip̄m nec crea
torē suū. nec sua bñficia. et ē ingratꝰ deo
de oībꝫ sibi collatis. nō amat deuꝫ sed
seip̄m. nō timet deū nec honorat. sed in/
iuriat et offendit. nō seruit creatori suo
sed creaturis ¶ Itē creature requirūt ho
minē ꝙ sit amicꝰ dei. q̄a creature dei sūt.
et seruiūt homī ꝓpter deū. sed tamē ho/
mo est inimicꝰ dei et cōtrarius deo. ergo
homo ī isto statu est ꝯtra totū vniuersū.
et ꝯtra totū ordinē creaturaꝝ. et destru/
ens armoniā vniuersi. Itē creature ⁊ or
do vniuersi requirūt hoīem rationalē ⁊
nō bestialē. sapientē et nō stultū. nec fre/
neticū hoīeꝫ. ordinatū intra seip̄m. ⁊ nō
inordinatū hoīem. ī quo anima domiceť
ꝭm rationē et regat. et corpus famuleť ⁊
regať. quia creature seruiūt corꝑi ꝓpter
aīam. Sed tamē totū oppositūꝫ est. q̄a
homo ī isto statu est bestialis. stultꝰ. fre/
neticus. inordinatꝰ intra seip̄m. et in ip
so corpꝰ domiať. et aīa que ē naturaliter
dñā. famulať et seruit corꝑi. Ecce quan
ta inordinatio. quāta iniusticia ē intus
et intra hoīem. cū tamē aīa sit immorta
lis. incorruptibilis ⁊ sp̄ūalis de natura
sua portās imaginē dei. et corpꝰ sit mor
tale. corruptibile et terrenū et corporale
Ergo ꝭm rectū ordinē et ordinatōem ⁊
verā iusticiā. postq̄ꝫ corpus est vnitū. s.
cuꝫ tali aīa ita digna. deberet ei obedire
obtēperare. et nullo mō dñari nec impe/
dire. et aīa deberet imꝑare. mādare et re/
gere. et nullo mō subiugari. et tamē totū
est ꝑ oppositū. et totū est ꝑuersum. ita ꝙ
intꝰ in homie corpꝰ habet ꝓprias inclia
tiones et inhonestissimas cōtra rōem. ir
ratiōabilissimas. turpissimas et abomi
nabilissimas. et aīa dū deberet castigare
corpus suū cū sit naturaliter dñā ⁊ regi/
na. ipsa sequiť inclinatiōes sui corporis
turpissimas. et viuit ꝭm eas. et sic totali
ter corpꝰ trahit aīam ad se et ad suā vitā.
et domiať et captiuat eaꝫ totaliter. Ecce
q̄ntū vituperiū est intra hominē. q̄a res
mortalis. corruptibilis et bestial'. et cor
poralis dñať et regit. et res immortalis
incorruptibilis et sp̄ūalis seruit. et regiť
et famulať et subiugať. dñs obedit ꝭuo
neq̄ssimo. supior inferiori. ⁊ rex subdito
Quare sequiť ꝙ intra hoīem est tāta in/
ordinatio qua nō pōt cogitari maior in
hoīe. Sꝫ tñ oēs alie creature sunt ordi/
nate intra se. et q̄a sunt ꝓpter hoīem. seq̄
tur ꝙ req̄rūt hoīem ordinatū intra se. et
nō talē hoīem sicut ē. Quare ꝯcludiť. ꝙ
homo ī statu isto ē ꝯtra totū ordinē vni
uersi ⁊ creature. imo ē turpitudo vniuer/

Marginalia:

Hō la/psus ē ꝯ ordinē vniuersi

Ti. cxc.

Hō la/psꝰ ē fre/neticus

Hō la/psus est bestial'

si et toti⁹ ordinis. Ergo cũ de⁹ nihil faciat ꝯtra ordinẽ vniuersi ⁊ creaturaꝝ. sequit̃ ꝙ nõ fecit hoiem talẽ nec in tali statu ĩ quo est mõ. sed cũ de⁹ fecerit hoiem. sequit̃ ꝙ fecerit eũ ĩ alio statu. sicut reqrit totus ordo creaturaꝝ ⁊ vniuersi. Ergo ꝯcludit̃ ꝙ aliquãdo fuit homo ĩ statu ꝯueniẽti ꝯm ordinẽ creaturaꝝ. et hoc ostendit ordo creaturarũ qui semꝑ manet. Vñ cũ alie creature que sunt inferiores ⁊ minores homĩe. sint ꝯplete quelibet ĩ genere suo et in gradu suo. sequit̃ ꝙ homo fact⁹ fuit cõplet⁹ ĩ genere suo et in suo gradu. ⁊ habuit oĩa q̃ habere debuit iuxta gradũ suũ. aliter de⁹ magꝭ amasset res inferiores ⁊ minores q̃ʒ maiores. et tamẽ sunt ꝑpter hoiem. Cũʒ ergo deus fecit creaturas bonas ꝑpter hoiem. ergo magꝭ debuit fieri homo bon⁹. Itẽ ꝑ experientiã videmus. ꝙ impossibile est ꝙ illud qđ mõ est acetũ ꝑmo fuerit acetũ. immo ꝑmo fuit vinũ bonũ. ita ĩpossibile ẽ ꝙ natura homĩs ꝑmo fuerit corrupta. ita ꝙ status corrupt⁹ fuerit ꝑm⁹ ĩmo de necessitate ꝑus fuit bona ⁊ perfecta. Sicut ergo acetũ arguit vinuʒ. ita iste stat⁹ ĩ quo nũc ẽ homo. arguit de necessitate aliũ statũ ĩ quo ꝑmo fuit. Item etiã nullus artifex facit suũ opus ꝑmo corruptũ et malũ ⁊ cõtra naturã rei. immo facit opus suũ ꝯm ꝙ ꝯuenit opi. ergo cũ deus sit summ⁹ artifex. fecit hominẽ ꝯm ꝙ cõuenit homi. ⁊ vt fieri debuit

Nõ fuit factus ꝯplete ĩ suo genere.

Preterea iã ꝓbatũ est. ꝙ deus pater homĩs magis q̃ʒ pater carnalis sit pater. si ergo bonus pater carnalis nihil daret filio suo quod esset cõtra filiũ ⁊ destrueret filiũ. ergo minus daret de⁹ aliquid homi qđ sit cõtra hoieʒ. immo magis pro bono homĩs. Et sic probatũ ẽ quod dicebatur prius.

Tit. ccxxix.

Qualis erat stat⁹ ꝑm⁹ ipsi⁹ homĩs. et quas ꝯditiones debebat habere.

Titulus.ccxxxiij.

Quoniã autẽ ex ꝑmissis habitis habemus duos stat⁹ nature ipius homĩs. vnũ corruptũ ĩ quo nũc ẽ. aliũ ꝑfectũ in quo fuit ꝑmo realit̃ ⁊ de facto. ⁊ cũ scĩa de hoĩe cõsistat ĩ isto duplici statu. s. vt ꝯditões cognoscam⁹ vtriusqʒ stat⁹. iõ oꝑtet inuestigare ꝯditiones istoꝝ duoꝝ statuũ. et q̃d vnicuiqʒ ꝯuenit. Et q2 isti duo stat⁹ sũt ꝯtrarij inter se. iõ oꝑtet ꝙ habeãt ꝯtrarias ꝯditiones. ⁊ ꝑ ꝯseq̃ns ex ꝯditõibꝫ vnius stat⁹ possumus arguere ⁊ ꝯcludere ꝯditiões alteri⁹. Et qm̃ stat⁹ prim⁹ in q̃ ꝑmo erat homo mõ nõ apparet. nec videt̃ realiter nisi ĩq̃ʒtũ ordo creaturaꝝ ostẽdit nobis. et stat⁹ ĩ quo mõ ẽ q̃ ẽ ꝯtrari⁹ illi. appareʒ realiter et videt̃. iõ duo sũt ꝑ q̃ possum⁹ ꝯditões ꝑmi stat⁹ cognoscere. s. ordo creaturaꝝ quẽ videm⁹ ad oculũ. ⁊ stat⁹ homĩs corrupt⁹ q̃ nõ apparet. Vñ postq̃ʒ creature ostẽdũt nobis ꝑmũ statũ hoĩs ita etiã debẽt ostẽdere ⁊ manifestare oẽs ꝯditiões ⁊ ꝓꝑetates q̃s debebat hr̃e hõ ꝯm illũ statũ. Vñ necesse ẽ ꝙ ꝯditões ⁊ ꝓprietates sequant̃ quãlibꝫ naturã ꝯm suũ statum. ⁊ ꝯm ꝙ ei ꝯueniunt. Et etiã postq̃ʒ iste stat⁹ ĩ q̃ mõ ẽ. ẽ ꝯtrari⁹ primo statui ĩ quo ꝑmo erat. sequit̃ ꝙ ꝑ ꝯditiones isti⁹ status corrupti possum⁹ inuestigare ꝯditões alterius. deinde ꝑ creaturas. Vñ postq̃ʒ iste stat⁹ ĩ q̃ nũc est est mal⁹. sequit̃ ꝙ oẽs ꝯditiones q̃s habet ꝯm istum statũ sunt male. et tot conditiones malas quot habet hõ in statu isto tã ex ꝑte aĩe q̃ʒ ex ꝑte corꝑis. tã int⁹ q̃ʒ extra. tot ꝯditões bonas ꝯtrarias istꝭ habuit ĩ primo statu suo. tã ex ꝑte aĩe q̃ʒ ex ꝑte corꝑis. tã intus q̃ʒ extra. ⁊ hoc necesse est ita esse. Et iõ videam⁹ ⁊ numerem⁹ ꝯditiones malas q̃s nũc hʒ hõ. q2 ĩ contrarijs ꝯditõibꝫ de⁹ fecit hoieʒ. Vñ malũ ẽ homĩ ꝙ sit ignorãs. ⁊ nõ cognoscit seipm ⁊ suũ factorẽ. malũ ẽ homĩ ꝙ hẽat malũ amorẽ. ꝓpriã volũtatẽ. timorẽ malũ. ⁊ q̃rat vanitatẽ. ⁊ q̃rat ꝓpriũ honorẽ ⁊ sequat̃ sua ꝓꝑa desideria. ⁊ suã ꝓpriaʒ volũtatẽ. Malũ ẽ homĩ ꝙ irascat̃ contra rõem ꝙ habeat ꝯcupiscẽtiã inordiatã ꝯtra rõem. ꝙ pl⁹ appetat comedere et bibere q̃ʒ sit necesse. Et malũ ẽ hoĩ ex ꝑte corꝑis ĩfirmitas et mors. senect⁹. dolor. malũ ẽ hoĩ ꝙ corp⁹ dñet̃. ⁊ aĩa famulet̃. ⁊ ꝙ sit rebellꝰ corꝑi ⁊ aĩe. Malũ ẽ homĩ ex ꝑte corꝑis ꝙ patiat̃ famẽ ⁊ sitim. calorẽ ⁊ frig⁹ ꝯtra naturã sui corꝑis. Et vt oĩa ꝯcludam⁹. malũ est hoĩ oĩs pena

Cõditõnes hoĩs lapsi.

et miseria. Ergo arguamꝰ ꝑ ꝯtrariū oēs
ꝯditōes bonas ꝯtrarias istis. qm̄ neces
se est ꝙ hō habuerit ī ꝓmo statu suo bo
Cōditōnes hoīs ī ꝓmo statu. no oēs ꝯditōes bōas ꝯtrarias istꝫ. Igi
tur ī ꝓmo statu hō nō erat ignorās. imo
sciēs ⁊ cognoscēs seipm̄ ⁊ suū creatorē.
q̄ntū ei expediebat ⁊ oēs creaturas. Itē
habebat amorē bonū ⁊ debitū. s. amorē
dei et nō amorē ꝓuatū. nō habebat ꝓpri
am voluntatē sed dei. nō habebat mala
desideria. sed habebat amorē dei bonū.
sed nullū malū timorē habebat. nec q̄re
bat vanitatē. nec ꝓpriū honorē. nulla cō
cupiscētia erat ī eo inordinata nec ꝯtra
rōem. nō plꝰ appetebat comedere nec bi
bere q̄ꝫ eēt necesse. Itē nulla infirmitas
erat in eo ex ꝑte corꝑis. nec senectus. nec
mors. imo semꝑ iuuētus. nullus dolor
nulla tristicia. Itē ꝑfecta obediētia cor
poris ad aīam sine aliq̄ rebelliōe. Item
nō patiebat̄ nec famē. nec sitiꝫ. nec calo
rē. nec frigus. nec ī eo (vt oīa ꝯcludamꝰ)
erat aliqua pena neqꝫ miseria. nec aliq̄d
quod habebat nomē mali. siue ex parte
aīe. siue ex ꝑte corꝑis. siue interiꝰ. siue ex
terius. Et exinde cōcludit̄. ꝙ iste locꝰ in
quo nūc habitat homo. non erat ꝯueni
Locꝰ ꝓmi hoīs ens nec debitꝰ iuxta ꝓmū statuꝫ. imo to
taliter repugnās. Nota ꝙ si hō non pec
casset. nūq̄ꝫ ī loco ī quo nūc stat habitas
set. quia ī isto loco ē distēperātia ī calidi
tate ⁊ frigiditate. ī humiditate et siccita
te. ⁊ sic necessario hō alteraret̄ ī corꝑe. et
pateret̄ nūc calorē. nūc frigꝰ. nūc siccita
tē. nūc humiditatē. ⁊ senesceret. q̄ om̄ia
repugnāt ꝓmo statui. in quo nihil mali
debebat esse in corꝑe nec ī aīa. Ergo cō
cludit̄ ꝙ aliꝰ erat locus ī quo ꝓmo habi
tabat ī ꝓmo statu. q̄ totaliter erat ꝯueni
ens illi statui. ī quo nulla erat asperitas.
nulla alteratio corꝑis. nulluꝫ frigꝰ sensi
bile. nec calor sensibilis. nec aliq̄d ledēs
corpus. nec impediēs aīam. sed om̄e tē
Due habitatiōnes hoīs peramētū. Sicut ergo sunt duo status
homīs ꝯtrarij. ita necessario sūt due ha
bitatōes hominis corꝑales. ⁊ duo loca
corꝑalia. que ꝯtrariant̄ ad inuicē. et ha
bēt ꝯtrarias ꝯditōnes. Sicut se habet
status ad statū. ita se habet locꝰ ad locū.
et habitatio ad habitatōem. Et idō iste
locꝰ se habet tanq̄ꝫ carcer respectu alteri
us. Hoc aūt pōt manifestari ī exemplo Exēplū
de vino ⁊ aceto. q̇a vinū q̄ꝫdiu manet ī
statu vini. manet in bono vase. sed qn̄ ē
corruptū. mutat̄ ī aliū locuꝫ. Ecce ergo
qualiter ꝑ cōditōes status corrupti ⁊ la
psi ī quo nūc ē homo. arguimꝰ ꝯditiōes
ꝓmi statꝰ ⁊ ꝑfecti ī quo ꝓmo erat homo
Compemus ergo vnū statū ad aliuꝫ. et
habebimꝰ magnā noticiā de hoīe.

Qualiter ꝓbant̄ ꝯditiones et ꝓprie
tates primi status hominis. scꝫ per or
dinem creaturaruꝫ. ⁊ ꝑ naturam ipsius
status ⁊ exigentiam.

Titulus. ccxxxiiij.

Postq̄ꝫ autē ꝓbauimꝰ ꝯditōes ꝓ Ti. ꝓcedenti.
mi status homīs. et hoc ꝑ con
trariū statū. nūc ꝓbabimus cō
ditōes et ꝓprietates quas debebat hr̄e.
et hoc ꝑ ordinē creaturaꝝ et ꝑ naturam
ipsius status in se. Vn̄ cōclusum est. ꝙ Ti. ꝓcedēti.
deus fecit hominē talē et in tali statu. si
cut ordo creaturaꝝ et vniuersi requirit ⁊
petit. ⁊ ꝑ ꝯsequēs ī statu debito cōtrario
statui in quo modo est. Sed hō ꝭm or
dinē creaturaꝝ debet esse talis. ꝙ dꝫ deo
dare ꝓmo totum suuꝫ amorē. et cōtinue
et incessanter ipm̄ amare meliori modo
quo poterit. debꝫ ipm̄ timere. honorare
quātū poterit. ei obedire ⁊ totalit̄ crede
re. ⁊ sibi soli seruire. ⁊ oīa ista debet hō fa
cere ꝭm modum ꝓprie nature sue q̄ est li
bertas. ⁊ iō cū libertate volūtarie ⁊ spō
te⁊ sine coactōe. Et iō hō debꝫ talis esse
ꝭm ordinē creaturaꝝ. ꝙ debet esse vnitꝰ
et colligatꝰ deo immediate ꝑ totā suā vo
lūtatē sicut opꝰ suo factori. sicut filiꝰ suo
patri. et creatura creatori suo. et bn̄ficia
tus bn̄ficiatori suo. sicut seruꝰ dn̄o suo.
tanq̄ꝫ subditus regi suo. et tanq̄ꝫ iudica
bilis iudici suo. et sicut spōsa suo spōso.
⁊ sicut amicus amico suo cordialissimo
Talis ergo erat hō in ꝓmo statu respe
ctu dei. ⁊ talis factꝰ erat. q̇a si aliter esset.
nō esset talis q̄lis esse deberꝫ. qd̄ fieri nō
debet. Igit̄ sequit̄ ꝙ nihil debuit esse in
natura hoīs. nec ex ꝑte aīe. nec ex ꝑte cor
ꝑis. nec intꝰ nec extra qd̄ repugnaret isti
statui. qd̄ impediret hoīem ab oībꝫ suꝑ
dictis. qd̄ inclinaret hoīem ꝯtra ꝓdicta

nihil qđ possꝫ nocere homī nec ledere ꝯ
suā volūtatē et libertatē. Nihil ergo ma
li debebat eē ī hoīe. ⁊ ꝑ ꝯsequēs nulla pe
na neqꝫ miseria nec ī corꝑe nec ī aīa. sed
oīa debebāt eē que ꝯueniebāt suo statui
ad honorē dei. ⁊ ad ꝑfectōēꝫ ⁊ bonū ho-
mis. alit̃ fecisset deꝰ ꝯtra honorē sue ptā
tis. sue sapiē ⁊ bonitatis. Itē tota digni
tas ⁊ nobilitas nature hoīs ꝯsistit ī libe
ro arbitrio. q̄a ꝑ liberꝫ arbitriuꝫ hō ē hō.
Tit. xc-iij. et. ci. et ē sup̄ oīs alias creaturas. vn̄ iā ꝓba
tū ē. q̄ liberꝫ arbitriū sedet sup̄ creaturas
īferiores. nec maior nobilitas potuit da
ri homī q̄ꝫ libertas naturalis. Nihil er-
go maiꝰ pōt esse ī mūdo libero arbitrio.
Si aūt liberū arbitriū sit corruptū. tūc
nihil peiꝰ. nihil vilius. nihil turpius. ni
hil abominabiliꝰ. Si aūt sit ꝑfectū ⁊ ta
le q̄le esse dꝫ. tūc nihil pōt creari melius
nec digniꝰ. Ergo cū ꝓpria natura hoīs
sit hr̄e liberꝫ arbitriū ⁊ volūtatē cū liber
Deꝰ fec hoīeꝫ cū libo ar-bitrio ꝑfecto. tate. sequit̃ q̄ deꝰ fecit hoīem cū libo ar-
bitrio. ꝑfecto. sano. ⁊ tali quale esse debe
bat. ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns dedit homī libertatē vo
lūtatis. ⁊ dedit oīa q̄ ꝑtinēt ad libertatē
volūtatis. ⁊ nihil dedit qđ esset ꝯtra na
turā libertatis ⁊ volūtatis. q̄ꝛ si dedisset
aliq̄d ꝯtra naturā libertatis. ḡ dedisset li
bertatē ꝯtra libertatē ī maluꝫ hoīs ⁊ pe-
nā. q̄m oīs pena ideo ē pena. q̄ꝛ ē ꝯtra li-
bertatē volūtatis. ⁊ nihil ē penosuꝫ hoī.
nisi q̄ꝛ ē ꝯtra voluntatē liberā. Ergo sic
deꝰ dādo homī libertatē. nihil dedit cō-
tra libertatē. q̄ꝛ dādo aliq̄d ꝯtra liberta-
tē. dedisset hoī libertatē volūtatis cōtra
libertatē. ⁊ ī damnū hoīs ⁊ penā. ⁊ sic fe
cisset hoīem ꝯtra hoīeꝫ. Ergo dedit oīa
homī q̄ ꝑtinēt ad libertatē volūtatꝭ. Er
Hō ī ꝓmo sta-tu nihil habuit ꝯ li. ar. go ꝯcludit̃ q̄ hō ī ꝓmo statu nihil habu
it ꝯtra suā volūtatē liberaꝫ. nec in corꝑe
nec in aīa. nec ī se nec extra. et ꝑ ꝯsequēs
nullā penā. nullā miseriā. nullā violenti
am. et nullā coactioneꝫ. Et ex isto ꝯclu-
so et ꝓbato possumus ꝯcludere ⁊ ꝓbare
oēs ꝯditiōes ⁊ ꝓprietates illiꝰ tā ī corꝑe
q̄ꝫ in aīa. Vn̄ sequit̃ q̄ hō in illo statu
Habu-it corpꝰ subiectū aīe. habebat corpꝰ totaliter subiectū aīe sine
rebellione et ei ꝓportionabile. ita q̄ ī cor
pore nulla esset libido. nec ꝯcupiscentia
inordinata. nec aliq̄s motus inordina-
tus. nec aliq̄d cōtra rationē ⁊ voluntatē
regulatā. Itē quia anima homīs est im
mortalis. vt ꝓbatū est supius. ⁊ natura Ti. xciij.
liter suū corpus amat. et vult esse cū cor- Ti. ccx-vij.
pore. ergo vult q̄ corpus suū viuat ⁊ nō
moriat̃. nec sepetur ab ea. sed ꝯseruet̃ in
esse. nec vult q̄ corpus suuꝫ putrefiat ⁊
conuertat̃ in vermes ⁊ in cinerē. Ergo ī
ꝓmo statu homo habuit tale corpus qđ Habu-it corpꝰ qđ n̄ mo-reret̃.
n̄ moreret̃. neqꝫ morte violēta. neqꝫ mor
te naturali. s. quā vocamus naturalem.
quia mors semꝑ est contra naturā ī hu-
mana natura. quia aliter anima haberet
corpus contra suā voluntatē. ⁊ cōtra na
turaꝫ anime que ē immortalis. Item
mors est vltimū terribiliū. est odibilissi
ma. timēdissima. ⁊ horrēdissima. et nul-
lo modo amabilis. nec placibilis. qua-
re sequit̃ q̄ in ꝓmo statu mors nullo mo
do habuit locū. sed solū vita. quia est cō
tra voluntatē. Itē ꝑ mortē homo desi
nit esse homo. sed hō in ꝓmo statu semꝑ
vellet esse homo. et nollet esse nō homo.
nec mortuus homo. quia hō nullo mo-
do in ꝓmo statu potuit velle nec amare
mortē. immo odire. quia nihil magꝭ ini
micū homini q̄ꝫ mors. nihil magis con
trariās. ergo mors tunc nō habuit locū
in natura homīs. sed vita. Ergo ī ꝓmo Homo erat im-mortal'
statu erat immortalis. q̄a nō debuit ha-
bere vllo modo illud quod nō ē amabi-
le. sed totaliter odibile et horribile. Igit̃
tūc nullo mō potuit habere mortē nisi ī
penā. et oīs pena ē cōtra voluntatē. et
hō nihil debuit hr̄e cōtra suā volūtatem
maxime mortē. q̄ nō solū destruit corpꝰ
sed totū hoīem. Itē sicut hō nollꝫ mor
tē. ita nollet senectutē. nec ꝑdere iuuētu- Hō nū-q̄ꝫ potu-it senesce-re.
tē. nec pulcritudinē corꝑalē. nec fortitu-
dinē. sed semꝑ vellet cōseruari in suo vi-
gore. q̄ꝛ maxia miseria est venire ad sene
ctutē. Ergo sequit̃ q̄ tal' erat natura ho
mis ī ꝓmo statu vt nunq̄ꝫ senesceret. nec
ꝑderet iuuētutē. nec fortitudinē. nec vi-
gorē. alit̃ seq̄ret̃ q̄ hō pateret̃ et haberet
aliq̄d ꝯtra suā volūtatē. ⁊ sic pateret̃ pe-
nā et tristiciā. quod fieri nō debuit. Nec
est de aīalibꝫ brutis sil'e sicut de hoīe. q̄ꝛ
nō habēt aīaꝫ imortalē et semꝑ viuētē et
liberꝫ arbitriū. vn̄ eis cōuenit mors na-

turalis et senect⁹ et senescere. ¶Et sic cō/
clusum ē. φ hō in pmo statu ī eternū nō
moreret̄. ⁊ iō necesse ē φ hr̄et aliū locum
ꝙ̄ istū. ī q̄ tūc habitabat. ī quo hō nullā
pateret̄ alteratōez ī corpe. nullā lesionē.
nec calorē nec frig⁹. nec aliq̄d hr̄et cōtra
suā volūtatē. sed eēt loc⁹ tēperatissim⁹ q̄
ꝯueniret īmortalitati corpis. q̄ totaliter
eēt loc⁹ q̄etissim⁹ sine vēto. sine pturbati
one aliq̄. Ubi aūt talis sit loc⁹ ī terra ad
psens relinquit̄. sed sufficit pbare talem
locū esse. Itez ex necessitate erat eē alios
cibos ⁊ fruct⁹ quib⁹ homo vteret̄. q̄ con
uenirēt īmortalitati corpis. q̄ essent tem
peratissimi. Qualiter aūt eēt corp⁹ īmor
tale. et q̄liter hoc fieret. nimis lōgū esset
declarare. sed sufficit scire φ deus facere
potuisset ⁊ sciuisset et voluissꝫ. postꝙ̄ ita
fieri ꝯueniebat. Tn̄ possum⁹ dicere φ fi
ebat tā p ꝯplexionē corpis temperatissi
mā. p quā corp⁹ esset dispositū ad īmor/
talitatē. ꝙ̄ p ṽtutē anime q̄ ē immortal'.
q̄ viuificaret corp⁹ ī ppetuū. et daret cor
pori vitā indeficientē. sicut ipsa de natu
ra sua ē vita indeficiēs creata. q̄ cōserua
ret corpi suā ꝯplexionē. q̄ ita quātū ē de
se. pōt viuificare corp⁹ ī ppetuuꝫ sicut p
vnū diē. ꝙ̄ etiā p ṽtutē ⁊ fructū loci illi⁹
tēpatissimi. Qui aūt bn̄ cognoscit cāꝫ q̄
re ē necesse φ nūc corp⁹ moriat̄. poterit sci
re modū q̄re tūc nō moreret̄ p oppositū

¶Q, ī pmo statu oēs creature obedie/
bant homini. ¶Titulus. ccxxxv.

EX pdicto etiā fūdamēto. s. ex na
tura liberi arbitrij ⁊ ipsi⁹ liberta
tis pbat̄ φ ī pmo statu homīs
erat obediētia creaturaꝝ. Un̄ postꝙ̄ ī p
mo statu nihil erat ꝯ naturā volūtatis ⁊
libertatis seu liberi arbitrij hoīs. qꝛ erat
totalit̄ obediēs deo libere et spōte ꝙ̄diu
stabat ī illo statu. et q̄a vbi ē libertas vo/
lūtatis seu liberꝝ arbitriū. ibi ē naturaliter
dn̄iū. impiū. pncipat⁹ ⁊ dn̄atio. ⁊ cū io/
bediētia seu rebellio sit ꝯ dn̄iuꝫ. ipiū seu
pncipatū. seq̄t̄ φ ī pmo statu nulla erat
inobediētia. nulla rebellio ꝯria. ⁊ p ꝯn̄s
erat vera obediētia ⁊ subiectio. alit̄ em̄ se
queret̄ φ liberꝝ arbitriū ī quo ē domini/
um. esset datū homī in penā et in tristici
am. Ergo ꝯcludit̄ φ oīa īferiora obedi/
ebāt impio ⁊ dn̄io hoīs. ⁊ nihil erat sibi
rebelle et inobediēs. Sicut em̄ hō q̄ ha
bebat liberꝝ arbitrium erat sub dominio
dei. ⁊ sub obediētia ei⁹. ita inferiora que
erāt sub hoīe. q̄ nullū habebāt liberū ar
bitriū. nec p ꝯsequēs dominiū. deberēt
esse sub dn̄io ⁊ obediētia hoīs. Sol⁹ em̄
hō ī vniuersitate creaturaꝝ hui⁹ mōi ha
bebat dn̄iuꝫ ⁊ naturā impandi ⁊ dn̄an/
di. ğ omnia illa que nō habebāt domini
um nec naturā aptā ad dominādū debe
bant esse sub dominio. Quare hō debe/
bat dn̄ari oīb⁹ creaturis inferiorib⁹
tanꝙ̄ rex ⁊ impator oīm creaturaruꝫ. cui
solū a deo datū fuerat vt posset domīari.
Frustra em̄ eēt dominiū. vbi nō eēt obe
diētia inferioris. ¶Itē homo ī pmo sta/
tu erat totaliter amic⁹ dei. totaliter obe/
diēs deo. quia talis erat pm⁹ status. ergo
oīa que dei erāt habebāt inclinatōem
ad hoīem. ergo nihil poterat esse contra
voluntatē homīs. aliter oīa nō essent
dei. Ergo si homo obediebat total'r deo
oīa q̄ erāt sub homīe obediebāt homī
et faciebāt volūtatē eius. ¶Itē q̄ domi
nat̄ homī. debet dn̄ari omnib⁹ que sunt
sub homīe. et que sunt ppter hoīem. sed
homo dn̄abat̄ homī. quia domīabat̄ si
bij psi. erat em̄ dn̄s sue pprie volūtatis.
et sui corpis. et oīm mēbroꝝ suorū. ergo
debebat dn̄ari oīb⁹ creaturis inferio/
rib⁹. q̄ sunt miores homīe. et sunt ppter
hoīem. Qui em̄ dn̄at̄ vere maiori. debet
dn̄ari minori. Ecce patet q̄liter p natu/
rā liberi arbitrij et libertatis. pbant̄ oēs
ꝯditōnes. stat⁹ ī quo pmo erat hō. Qui
ğ bn̄ cognoscit excellentiā ⁊ dignitatē li
beri arbitrij. poterit clare videre oīa illa
q̄ ptinēt ad primū statū homīs. qꝛ oīa
fundant̄ in libero arbitrio. sicut qui bn̄
cognoscit dignitatē et excellentiaꝫ regie
maiestatis. cognoscit oīa illa que pti/
nēt ad statuꝫ regis et sue dignitatis. Ec
ce ergo qualiter p duas vias inuenim⁹
cōditiones et pprietates pmi status. in
quo fuit homo pmo factus. s. tā p istuꝫ
statū corruptū ī quo ē homo. tā etiaꝫ p
ordinē creaturaꝝ. ⁊ p naturā status in se
qui est status libertatis. ī quo nulla erat
corruptio nec puersitas. Sicut autē p

¶Hoī nihil erat rebelle

¶Homo erat total'r obediēs deo

¶Concludit ppositū.

naturā liberi arbitrij. sani et ꝑfecti. ꝓba/
uimus ꝯditōes illi⁹ status. ita ecōtrario
ꝑ naturā liberi arbitrij. corrupti ⁊ ꝑuer/
si. possum⁹ ꝓbare ꝯditōes sui stat⁹. ⁊ q̄ ꝑ
tinēt ad ip̄m. quia eadē ē sciētia opposi/
toꝝ. Compem⁹ ergo istos duos status
inter se. et videam⁹ qualis p̄mo erat ho/
mo. et qualis mō est. vbi erat p̄mo ⁊ vbi
mō est. ⁊ quot ⁊ quāta bona ꝑdidit. ⁊ q̄t
et quāta mala nūc hꝫ. et sic ꝑ istū moduꝫ
habebim⁹ verā cognitionē de hoīe. alit̄
ignorabimus hoīem. Ecce igit̄ quō cre
uit sciētia de homīe. quia nūc habemus
duas sciētias. vnā de hoīe ꝑfecto. ⁊ aliā
de homine corrupto et lapso.

De origine corruptiōis maliq̄ꝫ natu
re homīs. Titulus. ccxxxvi.

Post p̄dicta optet īuestigare ori/
ginē corruptōis et mali ipsi⁹ na
ture homīs. ⁊ quō īntrauit. ⁊ vi
dere q̄s hoīem fecit talē. et in tali statu si/
Tit.cc/xxxij. cut mō est. Vñ ꝓbatū est ꝙ deus nō fe/
cit hominē talē. imo fecit ip̄m in debito
statu. ergo necesse est vel ꝙ ipsemet hō fe
cerit seip̄m talē. s. ꝙ fecerit suā corruptio
nē. suā ꝑditiōꝫ. suū malū. vel aliqua alia
Tit.cc/xxxiij. creatura. Et q̄a ꝓbatū est ꝙ nihil pote/
rat nocere homī. nec ledere hominē. nec
aliquā violentiā facere contra eū. cōtra
suam voluntatē. nec cōtra suam liberta/
tē. ergo necessario cōcluditur. ꝙ ipsemet
hō volūtarie et libere et spōte ꝑ suam vo
luntatē. nulla alia re cogente fecit seipsū
talē et in tali statu. fecit suā corruptionē
et suū malū. ⁊ ꝑdidit seip̄m et statuꝫ pri/
Tit.cc/xxxv. mū bonū. et fecit seip̄m maluꝫ. Et quia
nos ꝓbauimus oīes ꝯditōes p̄mi sta
tus homīs ꝑ liberū arbitriū. ⁊ rōne vo/
lūtatis et libertatis. ⁊ fecim⁹ fundamen
tū et caput nostꝝ in ipso libero arbitrio.
ita ꝙ oīa debebāt homī euenire ratōe
sue libertatis ⁊ volūtatis. s. īmortalitas
ꝯseruatio iuuētutis. obediētia creatura
rū. et alia sup̄dicta. ita ꝙ nullū malū de/
bebat esse i homine ꝯtra suā volūtatē. er
go ꝑ oppositū arguam⁹. ꝙ si i homīe est
aliq̄d malū ⁊ aliqua pena seu miseria. ꝙ
ip̄m libeꝝ arbitriuꝫ seu volūtas libera ē
in causa. Ergo necessario p̄mū malū fu
it i libero arbitrio et in voluntate libera.

Cū ergo in natura homīs reꝑiant̄ mul
ta mala ⁊ multiplex pena et m̄ltiplex mi
seria et calamitas ⁊ mult⁹ defectus. ⁊ ta
mē nō deberēt esse f̄m statū debitū. quia
nō cōueniūt statui debito liberi arbitrij
sani et ꝑfecti. ergo sequit̄ ꝙ ip̄m liberum
arbitriū est corruptū et ꝑuersum. malū.
deuiatū et mutatū in suū contrariū. Er
go sicut diximus ꝙ deus dederat tales
ꝯditiones et ꝓprietates bonas ī primo
statu debito. quia libeꝝ arbitriū quod ē
bonū ita exigebat. dicas ꝑ oppositū ꝙ
ideo hō habet nūc oppositas ꝯditōes. ⁊
tot mala tā in aīa q̄ꝫ in corꝑe. tā intus q̄ꝫ
extra. quia liberū arbitriū ita exigit. ⁊ ita
debet̄ ei. ⁊ ꝑ ꝯsequēs ip̄m ē malū. ⁊ ideo
in eo est corruptio et malicia q̄ nō debe/
rēt esse. Omīa debēt ꝓportionari libero
arbitrio. Sic ergo primū maluꝫ ⁊ p̄ma Prima corrup/
malicia seu p̄ma corruptō fuit in libero tio fuit ī
arbitrio ⁊ voluntate libera. Et sic habe/ li. arbi.
mus radicē oīm maloꝝ in natura homi
nis. Cū ergo primū malū in vnoquoq̄ꝫ
genere sit causa oīm aliorū. sequit̄ ꝙ ma
lū liberi arbitrij seu volūtatis q̄d est pri
mū malū. sit causa oīm maloꝝ. ⁊ ab ipso
habēt originē oīa mala. et ꝓpter illud
malū sunt. et si illud malū nō esset. nullū
malū esset. Et q̄a ipse deus nō fecit ip̄m
liberū arbitriū malū nec corruptū. ergo
sequit̄ ꝙ ip̄m libeꝝ arbitriū fecit seipsuꝫ
malū. ⁊ corrupit seip̄m. ⁊ nocuit p̄mo si
bi ipsi. Sic ergo voluntas homīs fecit
seipsā malā libere. spōte. nullo cogēte. et
volūtarie. q̄a aliter fieri nō potuit.

Q, nō sunt nisi duo mala. scꝫ volun/
tariū et inuoluntariū.

Titulus. ccxxxvij.

Et quia nihil pōt fieri maius q̄ꝫ
libeꝝ arbitriū. ergo sequit̄ ꝙ nul
lū mai⁹ malū. nulla maior mali
cia. nulla maior corruptio. nulla maior
ꝑuersitas q̄ꝫ liberi arbitrij ⁊ voluntatis.
nec ꝑ consequēs maior deformitas seu
turpitudo. Et ideo q̄a liberū arbitrium
facit tantā maliciā. tantā corruptionē ī
seipso volūtarie ⁊ spōte. sequit̄ ꝙ est odi
bile. et nullo modo amabile. ⁊ ꝙ istō ma
lū totū est ei imputabile. ⁊ culpa est i eo.
q̄a istud malū est voluntariū. ⁊ ꝑ conse/

quēs istud malū ē punibile ꝛ vindicabile ꝛ iudicabile. et ei debet̄ pena ꝛ punitō. Et iō de necessitate ad istud malū debet sequi aliud malū. s. malū pene ꝛ punitionis ꝛ vindicte. et istud malū ē maluꝫ inuoluntariū et ꝯtra voluntatē. Et sic duplex est malū. s. voluntariū ꝛ inuoluntariū. seu malum culpe ꝛ malū pene. et ad ista duo mala reducūt̄ oīa mala. Unde quia primū malū est voluntariū. ꝛ ideo delectabile. et placet volūtati. ideo n̄ sentit̄. nec dat dolorē nec tristiciaꝫ. ideo necessario est secundū malū. s. inuoluntariū. quod ē tristabile ꝛ displicibile volūtati. quod dat penā. dolorē et tristiciā. et qđ sentiat̄ a volūtate. Et ideo illud malū manifestat primū. et facit ipsū cognosci. nec aliter cognosceret̄. et ideo bn̄ ordinatū ē vt qui facit malū quod nō sentit. ꝙ habeat malū quod sentiat et ꝑcipiat. Et ideo ꝓpter ista duo mala necesse ē ꝙ sit ordo iusticie ꝛ ordo iudiciarius. qꝛ volūtas seu liberū arbitriū facit primū malū. s. voluntariū. sed secundū malum scꝫ inuoluntariū. s. pene et punitōis. voluntas nō facit. s. ꝑ modū iusticie. ſꝫ alius facit. ideo necesse est ꝙ sit iudiciuꝫ et iusticia ad faciendū secundū malū ꝛ ad ꝓportionandū. q̄a scđm maluꝫ ordinat primū. quod est inordinatū ꝛ ꝯtra ordinē nature. Et ideo q̄a voluntas exit ab ordine nature debito necesse est ꝙ cadat in ordineꝫ iusticie. Unde isti duo ordines correspōdēt duobꝰ statibꝰ liberi arbitrij. Primus stat⁹ liberi arbitrij stat sub ordine nature. sed scđs status. s. corrupt⁹ ꝛ malus stat sub ordīe iusticie ꝛ iudiciali. Sic igit̄ oē malū qđ ē ī hoīe. vl' ē volūtariū vel inuolūtariū. vel ē malū culpe vel pene. Et q̄a ī hoīe reꝑit̄ malū iuolūtariū et pene et miserie. vt pꝫ ꝑ experiētiā. iō de necessitate arguit̄. ꝙ ī hoīe fuit malū volūtariū et malū culpe. qꝛ īpossibile ē malū pene eē sine malo culpe. Et qꝛ hō nō fecit sibĳ ꝑ sī malū pene et miserie. qđ est malū inuolūtariū ꝛ ꝯtra suā volūtatē iō sequit̄ ꝙ ali⁹ fecit istud maluꝫ hoī. Et ꝑ ꝯsequēs de⁹ fecit malū inuolūtariuꝫ ī hoīe. ꝛ homo fecit malū volūtariū. et homo fecit malū culpe. et deus fecit maluꝫ pene et miserie et punitiōis et vindicte. Attamē possumus dicere ꝙ homo fecit ambo mala. primū volūtarie. ꝛ secundū meritorie. q̄a scđm malū fit ꝓpter ꝑmū. ꝛ iuste et debite. qꝛ ei debet̄. Unde qꝛ liberū arbitriū seu volūtas libera corrupit seipsuꝫ. ꝛ deformauit seu ꝯturpauit ꝛ destruxit bonitatē quā de⁹ ei dederat. ꝛ pulcritudinē ꝛ decorē. ꝛ mutauit se ī turpitudinē ꝛ maliciā. ꝛ ī formā ꝯtrariā. iđo fecit deo iniuriā. offensaꝫ et vituperiū. et fuit ꝯtrariū. discordans ꝛ dissimile totaliter deo. Propt̄ qđ necesse erat ꝙ separet̄ et diuideret̄ a deo rōne ꝯtrarietatꝭ. ꝛ ꝑderꝫ vnitatē ꝛ amiciciā quaꝫ hēbat cū deo. ꝓpter qđ nullo mō potuit placere deo. īmo total'r displicere. ꝛ eē displicibile ꝛ eē odibile. Et iō de⁹ ꝓpt̄ offensā ꝛ iniuriaꝫ sibi factā ꝛ sūmā ingratitudinē puniuit ipm hoīeꝫ. dādo sibi malū pene et miserie ꝛ tristicie. vt ad oculū videm⁹. Et iō scđm malū. s. pene ꝛ miserie ꝛ tristicie est debitū ordinatū ꝛ ꝑm rectā rōem. qꝛ est ꝑm deū. Ecce igit̄ ordinē maloꝝ. nā primū ē malū culpe seu volūtariū q̄ꝫtuꝫ ad originē. sed q̄ꝫtū ad cognitōem ꝑmo apparet nobis malū pene et miserie seu inuoluntariū. ꝛ deinde ꝑ illud arguim⁹ de nccītate ꝑcessisse maluꝫ volūtariū ī hoīe seu culpe. ꝛ illud malū culpe seꝑauit hominē a deo. Nūq̄ꝫ eīm de⁹ ꝑmitterꝫ ī hoīe esse malū pene ꝛ miserie. nisi ꝑcessissꝫ maluꝫ culpe. Et ꝑ ꝯn̄s ꝯcludit̄ de nccītate ꝙ inter deū ꝛ hoīem fuit culpa. īiuria et offensa ꝑmaria. et ꝙ hō ꝑmo iniuriauit ꝛ offendit deū factorē suū. Et sic homo semꝑ portat in seipso signū et testimonium infallibile. ꝑ quod pōt veraciter arguere culpā. iniuriā et offensam contra deū et naturā hoīs fuisse.

Malum culpe et pene.

Ordo iusticie ꝛ iudiciarius.

Deus fecit malū pene. et hō malum culpe.

Ordo maloꝝ.

Q. ista culpa. iniuria ꝛ offensa ꝯ deū ꝓpter quā ē pena et miseria ī natura hoīs fuit facta ꝑ primū viꝝ ꝛ ꝑmā mulierē insimul. Titulus. ccxxxviiii.

Et qm̄ ꝑ malum pene et miserie nos arguimus culpā et iniuriā fuisse. ideo ꝑm moduꝫ ꝛ ꝯditionē pene arguamus etiā modū et q̄litatē et cōditionē culpe. qꝛ in pena relucet culpa. Unde q̄a pena q̄ est in natura hoīs est

vniuersalis et ꝯmunis om̄ibꝰ hoibꝰ. q̇a oẽs patiunt̄ penã mortis ⁊ alias miseri as. ⁊ ĩ vtroq; sexu tã in viro q̄ ĩ muliere ideo sequit̄ ꝙ culpa ⁊ iniuria ẽ cõis om̄i bus homibꝰ ⁊ vniuersalis. Et q2 om̄es nascunt̄ cũ ista pena et miseria. et dũ sũt in vtero. ⁊ qñ nascunt̄. nõ pñt ꝯmittere culpã nec iniuriã. q2 culpa seu iniuria et offensa ẽ malũ volũtariũ. et nullus hõ ĩ vtero. nec qñ nascit̄ extra vterꝫ. põt com mittere malũ voluntariũ. nisi tũc qñ vti tur libero arbitrio. ḡ sequit̄ ꝙ ille qui fe cit primũ malũ voluntariũ ⁊ primã cul pã. fuit magnꝰ et adultꝰ. et ꝙ fuit primꝰ hõ qui fuit cõmunis ⁊ vniuersal' om̄ibꝰ homibꝰ. q̇a nisi fuisset ĩ ꝑmo hoĩe. nõ se extẽdisset ad om̄es hoĩes. Et sic ꝯmuni tas et vniuersalitas ⁊ idẽtitas pene ⁊ mi

Primũ malũ fu it in am bobꝰ ꝑ/ mis pa rẽtibꝰ.

serie. arguit et ꝓbat om̄s hoĩes descẽdis se ab vno homĩe ꝑmo. in q̇ fuit ꝑmũ ma lũ culpe. et ꝑmũ malũ voluntariũ. ⁊ pri mũ malũ inuolũtariũ. s. pene ⁊ miserie. ĩ quo ꝑmo ipsa natura homĩs fuit corru pta. lapsa et ꝑuersa. ⁊ ab illo deriuatũ est malũ ĩ om̄es homines. Et quia pena et miseria ẽ ĩ vtroq; sexu. ideo sequit̄ etiam ꝙ ĩ prima muliere fuit idẽ maluꝫ quod ĩ primo viro. ⁊ ꝙ culpa fuit ꝯmunis am bobꝰ. Et sic ꝯclusum ẽ. ꝙ est dare ꝑmuꝫ virꝫ ⁊ ꝑmã mulierẽ. q̇ ambo fecerũt cul pã et iniuriã ⁊ offensam ꝯtra deum. ⁊ ꝙ ab ipsis tanq̄ a ꝑmis radicibꝰ. deriuata sunt om̄ia mala ĩ posterꝫ in filios eorum et filias ꝑ successionẽ. Et sic om̄s homi nes habẽt vnũ ꝑmũ hoĩeꝫ patrẽ. ⁊ vnã primã mulierẽ matrẽ ĩ ꝯmuni ⁊ in gene rali. ⁊ ideo om̄es sunt frẽs respectu istiꝰ pr̄is ꝑmi et ꝑme matris. et hoc s̄m car nẽ. Quia aũt factꝰ fuit ꝑmꝰ hõ et prima mulier. et ĩ quo statu iaꝫ ꝑ illa q̇ dicta sũt supius de primo statu homĩs põt sciri ⁊ cognosci. quoniã in statu meliori et ꝑfe ctiori. ⁊ in etate pulcriori. Et ið primꝰ homo et prima mulier habuerunt am bos status nature homĩs. q̇a fuerũt pri mo ĩ statu ꝑfecto. deinde ceciderũt ĩ sta tum corruptũ ⁊ malũ. Sed natura que fuit ĩ om̄ibꝰ alijs homĩbꝰ. nõ fuit ĩ statu corrupto ⁊ lapso. et ideo hoĩes q̇ fuerũt post ipsos et sunt. credunt naturã hoĩs quã habẽt fuisse sic ꝯditã. ⁊ nũq̄ fuisse ĩ alio statu. Sed vlteriꝰ inuestigãdũ q̇s

Mulier ꝑmo fec malũ

ꝑmo fecit culpã et offensaꝫ ⁊ iniuriã cõ tra deũ. vel vir vl' mulier. ⁊ q̇s magis of fendit. sed hoc scire poterimꝰ ex quãtita te pene et miserie. Uñ videmus ꝑ expe rientiã ĩ muliere quasi duplicatã penaꝫ et miseriã respectu viri. Ideo cõcludere possumus. ꝙ mulier ꝑmo offendit deũ. et ab ipsa habuit originẽ prima culpa ⁊ offensa. cũ sit magis punita q̄ vir. ⁊ per cõsequens ĩ ipsa muliere fuit primo hu mana natura corrupta.

Q₂ ꝑma culpa ⁊ offensa seu ĩiuria fu it inobediẽtia ꝯtra deũ. Ti. ccxxxix.

AT qm̄ nõdũ inuestigauimus ĩ speciali de prima culpa seu offẽ sa primi viri et ꝑme mulieris. q̇ ⁊ q̄lis fuit ꝓpter quã puniuit eos deꝰ. et iõ oportet h̄ inq̇rere ĩ spãli. Et q2 nos vi demꝰ punitõem ꝑ expientiã. ideo poteri mus ĩuenire ipsã culpã q̄lis fuit. Uñ iã

Tit. cc xxxiiij.

ꝓbatũ ẽ supius. ꝙ in ꝑmo statu oĩa mẽ bra corꝑis erãt obediẽtia rõni ⁊ volũta ti sine aliq̄ rebelliõe. oĩa mouebãt̄ ad im periũ rõnis. sꝫ mõ videmꝰ ꝑ expiẽtiã. ꝙ

Nota pulcerri muꝫ ar gumẽtũ

vnũ mẽbꝝ tã ĩ viro q̄ ĩ muliere ẽ totali ter rebelle ⁊ ĩobediẽs impio ⁊ dñio libe ri arbitrij. s. mẽbꝝ ꝑ qð fit generatõ. qm̄ nullo mõ obedit rõni. imo semꝑ contra rõeꝫ mouet̄. et cõtra volũtatẽ. cetera aũt mẽbra obediũt volũtati Quid aũt signi ficat hoc ꝙ solũ mẽbra generatõis sunt sine obediẽtia et alia obediãt nisi ꝙ sicut oẽs generamur ⁊ eximꝰ ꝑ mẽbꝝ ĩobediẽ tie. ita etiã sumꝰ filij ĩobediẽtie Uñ post q̄ mouet̄ aliq̇d ĩ hoĩe ꝯtra impiũ rõnis et nõ aliud. signũ est ꝙ sumꝰ filij parẽtuꝫ inobedientiũ. ita ꝙ om̄ia mala euenerũt nobis ex inobediẽtia. q2 ĩ porta genera tiõis ẽ vera inobediẽtia ⁊ rebellio. ḡ pri ma culpa fuit inobediẽtia. Sꝫ ĩobediẽ tia nõ potuisset esse sine aliq̄ mãdato. er go aliqð fuit mãdatũ a deo cui fuerũt ĩ obediẽtes. Itẽ h̄ idẽ põt ostẽdi ex na tura liberi arbitrij et statꝰ ꝑmi ĩ quo fuit

Ti. lxxx viij.

formatꝰ. Uñ natura liberi arbitrij est vt faciat opꝰ remunerabile. q2 oꝑa bona fa cta ex librate sũt remũerabilia Itẽ q2 hõ debuit ita formari. vt posset acq̇rere ali

Q. hō ē factus ī statu in q̄ posset mereri

quod bonū. qđ nondū sibi datū fuerat
Quāuis eñ ꝑfectꝰ eēt ī natura. tñ nōdū
erat totaliter ꝯsummatꝰ. q̄a aliq̄d maiꝰ
adhuc hr̄e poterat. s. ꝯfirmationē illius
status ī quo erat. q̄a ꝑdere poterat. sꝫ nō
nisi volūtarie. et nō ꝑ violentiā. Itē ad/
huc nō habebat gloriā celestē et glorifi/
catōem corꝑis et aīe. ad quā trāsmitten
dus erat. Si eñ hō fuissꝫ totalr̄ ꝯpletꝰ
et trāsmutatꝰ ⁊ ꝯsūmatꝰ ī glīa. vt ampliꝰ
nihil posset ei dari. iā ꝑ ipm̄ liberū arbi/
triū n̄ possꝫ aliq̄d lucrari nec mereri sibi
Et sic ī natura hoīs ꝑfecta duo statꝰ sūt
ꝯsiderādi. s. statꝰ ī q̄ posset mereri ⁊ lucra
ri ꝑ ipm̄ libeꝝ arbitriū. ⁊ statꝰ ī q̄ eēt ꝯple
tus ⁊ ꝯsūmatꝰ ī glīa. et sic est statꝰ meriti
et statꝰ premij. Et ideo q2 ista duo debēt
esse in natura. s. meritū et premiū. victo/
ria ⁊ corona. et hoc ꝓpter libeꝝ arbitriū
qđ ꝓpter ꝓpriū opꝰ dꝫ coronari. ꝯueniē
tiꝰ fuit ꝙ hō p̄mo fieret ī statu meriti. vt
scꝫ posset mereri. deinde đ statu meriti ⁊
victorie. trāsiret ad statū p̄mij ⁊ corone.
Et hoc erat valde laudabile ⁊ gloriosuꝫ
et saporosum. vt ꝓpter ꝓpriū meritū ac
q̄reret suū p̄miū ⁊ vltimū ⁊ finale bonū
q̄a sic magis eēt sibi sapidū. q2 hoc req̄/
rit natura liberi arbitrij. q2 pōt flecti ad
duas partes oppositas. Et ideo si se fle/
ctit totaliter ad meliorē parteꝫ et ꝑseue/
rat in illa. quasi tūc dicit̄ habere victori/
am de opposita parte quasi de inimico.
et ideo meret̄ coronari. ⁊ ideo deus quia
ita fieri ꝯueniebat. fecit hominē p̄mo in
statu merēdi. et dedit ei cōpletissime om
nia illa que ꝑtinebāt ad illuꝫ statum. ita
ꝙ dedit oīa illa que poterāt ipsum iu/
uare ad merendū suum finale et vltimū
bonū in eternuꝫ. et nihil habebat quod
impediret ipm̄. Et ideo ꝯuenientissimū
fuit. ꝙ deus dedit homi occasioneꝫ me/
rēdi. ne inuanū esset creatus ī statu me/
rēdi. Et q̄a nihil ē magis efficax ad me/
rendū. q̄ꝫ pura obediētia seu opus factū
ex pura obediētia et mera. quia primuꝫ
⁊ radicale opus serui respectu dn̄i. ⁊ sub
diti respectu p̄ncipis. et inferioris respe
ctu suꝑioris est obedire pure et simpli/
citer. et in isto fundant̄ oīa alia opera
que p̄cipiūt̄. quia si obediētia nō est pu/

Statꝰ meriti ⁊ p̄mij.

Radix merēdi ē in ope obedientie.

ra. nullum opus est quod sit acceptabi/
le. Si ergo ex operibus factis ex liber/
tate est meritū. sequit̄ ꝙ ī primo opere in
quo oīa opera meritoria fundant̄. est
radicaliter meritū totū et lucrū. ergo in
oꝑe obediētie sine aliquo adiūcto ē om/
ne meritū radicaliter. Ideo certe homo
debuit exerceri p̄mo in oꝑe obediētie. et
sicut erat ꝑfectus in statu merēdi. ita p̄/
mo faceret opus ꝑfectum meritorium.
vt quia poterat obedire et nō obedire. si
haberet victoriam contra inobedienti/
am. ꝑseuerādo totaliter in ipsa obedien/
tia quasi ꝑ modū pugne et victorie acq̄/
reret suam coronā. Et ideo cōueniētissi/
mū fuit. ꝙ deus daret p̄ceptū homini.
in quo pura obediētia appareret ⁊ exer/
ceret̄. ita ꝙ in illo precepto nulla appare
ret vtilitas homi. ne ꝓpter cōmodum ⁊
vtilitatē illius oꝑis induceret̄. sed soluꝫ
ex pura obediētia p̄cipiētis ⁊ mādātis.
et sic dilectio ꝑ experientiaꝫ ꝓbaret̄. Et
quia magis apparet obediētia in prece/
pto negatiuo seu ꝓhibitiuo q̄ꝫ affirma/
tiuo. ideo debuit esse illud mādatū ꝓhi/
bitiuū magis q̄ꝫ affirmatiuū. ⁊ breuiter
eo mō debuit esse. quo mō ꝯuenit magꝭ
pure obediētie ⁊ mere obediētie. ¶ Et sic
cōcludere possumus ꝙ deus a p̄ncipio
q̄n fecit p̄mū hoīem ⁊ p̄mā mulierē. de/
dit eis aliqđ p̄ceptū đ sola obediētia. vt
hō hr̄et solā occasionē merēdi ⁊ lucrādi
suū finale bonū eternū ⁊ gloriā celestē. et
ꝯfirmationē oīm bonoꝝ q̄ possidebat.
vt sic hō trāsiret rectissime de statu meri
ti. ꝑ obediētiā ꝯsūmatā ⁊ ꝑfectā. ad sta/
tū p̄mij. s. ad gloriā celestē. Et vt hō ma
xime esset attētꝰ ad seruādā obediētiā. et
fugiendā inobediētiā. et firmiter cōsta/
ret ei de volūtate dei mādātis. cōueniēs
fuit vt deus apponeret penā cū p̄cepto
et talē penā q̄ nō possꝫ cogitari maior.
scꝫ penā mortis. q̄ pena mortꝭ nulla ma
ior ē. quare nihil magis terribile nec ma
gis timēdū q̄ꝫ mors. maxie ī statu illo p̄
mo. Et sic postq̄ꝫ ꝯclusum ē supiꝰ infalli
biliter. ꝙ aliq̄ culpa ⁊ iniuria seu offensa
cōis seu generalꝭ ē inter deuꝫ ⁊ hoīem. q̄
vniuersaliter tangit oēs hoīes. postq̄ꝫ
etiā declaratū est. ꝙ deus dedit aliquod

Cōueniens fuit deū dar̄ p̄ceptū p̄mo homi.

Tit. ccxxxviij.

In isto ti.

p̄ceptū homī de sola obediētia exercēda
ꝛ ꝓbāda. sequit̄ ꝙ illa culpa ꝛ iniuria et
offensa fuit iobediētia ꝯtra deū. s. qꝛ ho
mo fregit p̄ceptū dei ꝑ inobediētiā. ꝛ in
cepit hr̄e ꝛ seq̄ suā ꝓpriā volūtatē. cōtra
Titu. c/ dei volūtatē. Et qꝛ declaratū ē i pluribꝫ
xlij. ꝛc. locis supi⁹. ꝙ nihil ē magis ꝯ deū q̄ꝫ ꝓ/
pria volūtas. Et ꝓpria volūtas idē est
qꝺ inobediētia. iō hō nihil potuit face/
re pei⁹ q̄ꝫ inobediētiā. vel aliqꝺ mai⁹ ma
lū q̄ꝫ inobediētiā erga deū. Et ideo sicut
hō ꝑ obediētiā meruisset ꝯfirmatōꝫ om
niū bonoꝝ q̄ hēbat ꝛ gl'ificatōꝫ celestē ꝛ
habitatōꝫ eternā cū deo i celis. ita ꝑ ino
bediētiā meruit ꝑdere oīa bona q̄ possi/
debat. ꝛ meruit penā eternā et habitatō
nē inferni. ꝛ eternā sepatōꝫ a ꝯsortio dei
Duo sta/t⁹ hoīs. Ecce igit̄ recolligētes habem⁹ i natura
hoīs duos stat⁹. s. statū integꝝ ꝛ ꝑfectū.
et statū lapsuꝫ ꝛ corruptū. ꝛ ṡm hoc ha/
bem⁹ duos ordines. s. ordineꝫ nature. et
ordinē iusticie seu iudicialē. Primus igi
tur stat⁹ erat totus i ordine nature debi/
te. sed sc̄ꝺs totus cecidit in ordinē iusti/
cie. quia est stat⁹ punitōis. et pene. et iu/
dicij. qꝛ i isto statu nō est nisi culpa ꝛ pe/
na. et totus versat̄ circa ista duo. qꝛ ho/
mo cecidit in culpā ꝛ in miseriam. et ibi
semꝑ manet ꝑ se. quia ipsemet fecit illuꝫ
Duo sūt mala statum. Et exinde patuit. ꝙ nō sunt nisi
duo mala. s. malū voluntariū. qꝺ est ma
lū culpe. ꝛ malū inuolūtariū. qꝺ est ma/
lū pene et miserie. Primū malū fecit hō
sed sc̄ꝺm malū fecit ordo iusticie. Item
etiā stat⁹ integer ꝛ san⁹ diuisus fuit i du/
Stat⁹ meriti. os status. s. i statuꝫ meriti seu merēdi. ꝛ i
statuꝫ premij. ꝛ iste stat⁹ p̄mij recipiebat
Stat⁹ p̄mij duplex. duo p̄mia. Primū premiū erat i h̄ mun
do cōfirmatio oīm bonoꝝ que posside/
bat. sc̄ꝺm p̄miū erat vltimū i celesti glo/
ria ineternū. Silr̄ aūt status lapsus re/
cepit duas penas ꝛ miserias. s. penaꝫ et
miseriā temporalē. in qua hō ꝑdidit oīa
bona q̄ sibi collata fuerūt a deo. et locuꝫ
delectabilē. ꝛ habuit mala ꝯ̄ria illis bo
nis. ꝛ recepit penā ꝛ miseriā eternā post
mortē corꝑalē. loco gl'ie eterne et gaudij
sempiterni. Habem⁹ etiā ꝙ inobediētia
hoīs ꝯ deū. fuit illa culpa ꝑ quā intraue
rūt oīa mala i naturā humanā.

Hic inuestigat̄ si hō ꝑ se nullo alio i/
stigāte ꝛ iducēte. offendit ꝛ iniuriauit de/
um. vel si fuit instigat⁹. Titul⁹. ccxl.

Sed valde mirādū ē cū p̄m⁹ hō i
p̄mo statu eēt ita ꝑfect⁹. ita ꝯple
tus i omī ꝑfectōe. ꝛ i oī cogniti
one sibi nccaria. eēt etiā amic⁹ dei. ama/
ret deū q̄ eū creauerat i tāta dignitate su
per oēs alias creaturas. quō potuit vel/
le offendere deū. et facere aliqꝺ displici/
tū ei et ꝯtra suā volūtatē. nec ꝑ expiētiaꝫ
videm⁹ ꝙ i isto statu lapso amic⁹ vult of
fendere amicū. et iō q̄ recipit bn̄ficia ab
aliq̄ diligit illū. imo amic⁹ multo citi⁹ ꝓ
amico moreret̄. ergo multo magis i illo
statu sano ꝛ ꝑfecto. cū hō esset bonus to
tus et gratus ꝛ talis erat. Ergo videt̄ ꝙ
hō ꝓprio motu nō offendit deū. nisi fue
rit instigat⁹ et inductus ꝑ alium aliquē.
Itē etiā nō potuit hoc fieri vt hō frāge/
ret mādatū dei. et faceret ꝯtra suā volū/
tatē. nisi sibi eēt ꝓmissum aliqꝺ mai⁹ bo
nū q̄ꝫ illud qꝺ habebat. qꝛ aliter nō vide
tur q̄liter hō potuit facere cōtra deū. nec
ad h̄ induci nisi ꝓpter aliqꝺ bonū maxi
mū acq̄rēdū. Sic ḡ apparet ꝙ duo fue
rūt ibi. s. instigatio. ꝛ cū hoc maxima ꝓ/
missio maioꝝ boni. q̄ꝫ illud qꝺ habebat
Itē etiā cōfirmat̄ hoc totū. qꝛ p̄mo pec
cauit ꝯtra deū. et pl⁹ mulier q̄ꝫ vir. qꝛ in
duplo punita ē. Sed si peccassent i illo
vir ꝛ mulier. videt̄ ꝙ peccassent ex elati/
one ꝛ suꝑbia bonoꝝ q̄ habebāt suꝑ aīa/
lia et ex dominio ꝛ dignitate. qꝛ habebāt
dn̄iuꝫ suꝑ oīa creata. sꝫ si ita eēt. tūc ꝑus
peccasset vir q̄ꝫ mulier. qꝛ i maiori digni
tate erat. et tn̄ oppositū ē. Ergo alio in/
stigāte peccauerūt. Sꝫ que fuit illa res
q̄ potuit inducere p̄mū viꝝ et p̄mā muli
erē cōtra deū. Nō em̄ potuit eē aliq̄ res
inferior hoīe. qꝛ nō hꝫ intellectū. nec na/
tura ꝓpria hoīs fuit ad h̄ inclinata. im/
mo magis oppositū. qꝛ bona erat. ergo
sequit̄ ꝙ fuit aliq̄ res maligna hn̄s itel/
lectū ꝛ volūtatē. ꝛ sciēs facere malū. ꝛ cu
piēs nocere homī et inuidēs ei. cogn̄scēs
bonū suū qꝺ poterat acq̄rere. ꝛ q̄ inimi Diabo/lo istigā/te hō ce/cidit.
cabat̄ deo. qꝛ instigabat hoīem ꝯtra de/
um. Ergo oportuit ꝙ illa res fuit de natu
ra sp̄ūali et intellectuali creata. ergo erat

aliq̄s spũs seu angel⁹. ğ iã erat aliq̄s spi
rit⁹ mal⁹. corrupt⁹ ⁊ lapsus. Ergo videt
ex hoc. ꝙ ĩ natura pure spũali erat malũ
seu corruptio ĩ angelica natura ꝑus q̄3 ĩ
humana natura. Q. ꝑ rõem osten
dit ꝙ lapsus seu ꝑditio ⁊ corruptõ ꝑmo
fuit ĩ natura spũali simplici. q̄3 ĩ natura
mixta seu humana. Titulus. ccxli.

Uãuis aũt ꝑ ꝓcessum iã factu3
satis ꝓbabiliter sit ostẽsum. ꝙ ĩ
natura angelica fuerit ꝑmo ma/
licia q̄3 in hũana. eo ꝗa hũana alio insti/
gãte et inducẽte facta ē mala ⁊ corrupta
attñ possum⁹ h̄ aliter ostẽdere ⁊ ꝓbabili
ter. s. ꝯpando naturas ad inuicẽ. ⁊ ex cõ
Tit. cc/ xviij. ditõib⁹ vtriusq3 arguẽdo. Uñ iã dictu3
est supius. ꝙ tres sũt nature create. ex q̄/
bus ꝯstat totũ vniuersũ. s. natura corpal'
tm̃. q̄ nõ h3 ĩmortalẽ spm̃. ⁊ natura cor/
palis ⁊ spũalis ĩsimul. s. hũana. et natura
spũal' tm̃. s. angelica. Sicut aũt ꝑ istas
duas naturas q̄s videm⁹ ꝓbauim⁹ ter/
cia3 eẽ. s. spũalẽ tm̃ quã nõ videmus. ita
sil'r quodammodo ex corruptõe ⁊ lapsu
nature medie. s. corpalis et spũalis insi/
mul seu mixte. possum⁹ suspicari de cor/
ruptione nature spũalis tm̃. Uñ natu/
ra infima. s. corpalis tm̃. est bona nõ cor
rupta nec mutata a suo statu. nec ꝑdita.
nec lapsa. sed natura corpalis ⁊ spũalis
ĩsimul seu mixta. ē tota mala. ⁊ corrupta
et lapsa. et ꝑdita a suo statu. et iõ cũ nos
videm⁹ naturã supremã. visibilẽ. corru/
ptã et nõ aliã. s. corporalẽ. et hoc factũ ē
q̄a habuit liberũ arbitriũ ⁊ liberã volun/
tatẽ. q̄rere possum⁹ si natura spũalis tm̃
sc3 angelica. cũ sil'r habeat liberũ arbitri/
um sicut media. fuit corrupta ꝑmo et ma/
la. Uñ sicut natura hoĩs debuit hẽre du
os stat⁹ ꝓpter liberũ arbitriũ. s. statũ me/
riti seu merẽdi et lucrãdi. et statum ꝑmij
et glorie seu glorificatõis. ita natura an/
gelica debuit sil'r habere istos duos sta/
tus. q̄a hoc exigit liberũ arbitriũ creatũ.
Et ideo ꝑmo fuit creata ĩ statu vt posset
mereri et lucrari ꝑ liberũ arbitriũ suu3 fi/
nale ⁊ vltimũ bonũ. ⁊ habuit oĩa necessa
ria ꝓ illo statu. s3 nõ fuit creata ĩ statu cõ
pleto et vltĩo. q̄a h̄ debebat mereri sicut
hũana Et iõ sicut hũana natura lapsa ē
a ꝑmo statu in quo creata fuerat. ⁊ nõ ꝑ/
uenit ad scd̃m statũ quẽ debebat mereri
⁊ lucrari ꝑ liberũ arbitriũ. ĩmo ꝑdidit eũ
ita sil'r põt dici de angelica. q̄a eadem est
ratio vtrobiq3. q̄a vtrobiq3 liberũ arbitri
um. q̄a vtrobiq3 duo status ia3 dicti Et
sic natura angelica potuit eẽ lapsa a pri/
mo statu ĩ quo creata fuerat. ⁊ potuit ꝑ/
dere illũ statu3 ad quẽ debebat ꝑuenire.
Et ideo si ƌ facto ita ē ⁊ quare h̄ q̄rim⁹.
q̄a ƌ possibilitate nõ dubitamus. Hoc
autẽ nullo mõ ꝓbare possum⁹ nisi ꝑ cor/
ruptõe3 ⁊ lapsũ ĩ natura hũana q̄ appa/
ret quã videm⁹. q̄ de facto ē corrupta et
lapsa. Uñ ꝓbabilit' arguere possum⁹. ꝙ
postq̄3 ĩ humana natura q̄ ē media. est ƌ
facto malum. ꝙ etiã in illa suprema fuit
malũ. et ꝙ illud malũ qƌ est ĩ natura me
dia. s. humana. habuit originem ab illo
malo quod ꝑmo erat ĩ natura angelica.
et ꝙ nisi ĩ natura altissima creata fuisset
ꝑmo malũ et corruptio. qƌ nõ fuisset in
media natura. s. humana. q̄uis vtrobi/
q3 malũ fuerit ex libertate. Arguamus ğ
sic. Certũ est ꝙ primũ malu3 est malum
spũale. voluntariũ et intellectuale. ergo
malũ corpale nõ potest esse primũ. Uñ
ĩ natura humana est vtrũq3 malum. sc3
malũ spũale et malum corporale. sed spi
rituale et voluntariũ fuit causa mali cor
poralis. quod ē inuolũtariũ. Ergo cu3
nos videmus malũ spũale simul ꝯiun/
ctũ cũ malo corpali in hũana natura. vi
det ꝙ ꝑmo fuit malum spũale purũ sine
corpali. ⁊ ꝑ ꝯsequẽs ꝑmo fuit malũ ĩ na
tura pure spũali. q̄a videt esse ĩ malis si
cut ĩ bonis. Postq̄3 ğ malũ ē ĩ natura.
videt ꝙ habeat suũ ordinẽ. nõ tñ neces/
sariũ sed volũtariũ. q2 ĩ mal' volũtarijs
nulla pt eẽ necessitas. s3 volũtas. sed ma
la inuolũtaria ⁊ corpalia hñt nccitatẽ et
ordinẽ nccariũ int' se. q2 mala volũtaria
exigũt ⁊ req̄rũt mala ĩuolũtaria ⁊ corpa
lia. ⁊ vnũ malũ. s. corpale. accusat aliud.
Itẽ in humana natura fuit vertibilitas
ratõe liberi arbitrij. q̄a natura pure cor/
poral' nõ se põt ꝯtere ĩ oppositũ ꝑ se. q̄a
nõ h3 liberũ arbitrium. ergo videt ꝙ vbi
liberũ arbitrium vertibile est magis pu
rum magis in sua actõe ⁊ sua natura. ꝙ

Natura ãgelica ꝑmo corrupta ē.

ibi est maior vertibilitas et possibilitas
ad vertendū se quo voluerit. ergo sequit̄
ꝙ liberū arbitriū fuit magis ꝟtibile et ci
ti⁹ i natura q̄ tm̄ est spūalis q̄z in natura
que ē corꝑalis et spūalis insimul. qr ista
natura appropinq̄t totaliter nature pu/
re corꝑali. q̄ est totalit̄ inuertibilis de se.
qr habet eā in se. et alia multū distat. Er
go cū malum reꝑiat̄ de directo ī natura
min⁹ vertibili. ⁊ q̄ appropinq̄t totaliter
nature īuertibili. videt̄ ꝙ ꝑmo ipsū ma/
lū fuerit ī natura magis ꝟtibili Ergo vi
det̄ ꝙ corruptio ꝑmo fuit ī natura pure
spūali. q̄ habet liberū arbitriū mag͡ ver/
tibile. q̄z ī natura corꝑali ⁊ spūali īsim͡l.
q̄ habet liberū arbitriū minus vertibile.
Et q̄a corruptio liberi arbitrij min⁹ ver
tibilis habuit originē a corruptiōe libe/
ri arbitrij magis ꝟtibilis. nō tm̄ de neces
sitate sed volūtarie. q̄a liberū arbitriū nō
pōt corrūpi nisi volūtarie et spōte. sz ta/
mē pōt instigari et induci ⁊ ꝑsuaderi ad
corruptionē et ad malū ꝑ aliud et tēpta
ri. ergo videt̄ ꝙ liberū arbitriuz supreme
nature angelice. tēptauit. instigauit ⁊ in
duxit liberū arbitrium medie nature ad
malū et ad corruptōem. et hoc ꝑ inuidi
am et maliciā. ¶ Preterea natura huma
na est media inter naturā pure corꝑalez
et pure spūalē. et ex istis trib⁹ cōstat vni/
uersum tanq̄z vnū tm̄. sed cū natura hu
mana stans ī medio duarū naturarū fuit
facta bona. videt̄ ꝙ nō fuit facta corru/
pta nisi traheret̄ ad malū et ad corrupti
onē ꝑ vnā vel ꝑ aliā. sed nō potuit trahi
ad malū ꝑmo. nec instigari primo ꝑ na
turā pure corꝑalē. cuz illa natura nunq̄z
fuit corrupta. sed semꝑ fuit bona. ergo vide
tur ꝙ malicia ⁊ corruptio fuit ꝑmo ī na
tura pure spūali ⁊ illa corrupta trahit a/
liā ad corruptōz. ¶ Itē etiā qr videm⁹ ꝙ
q̄n totū corpus ē sanū. vel totum regnū
vniuersi. ꝙ nisi corruptio fiat ī ꝑncipali
ꝙ nō fit ī min⁹ ꝑncipali. sed cuz tria sint
mēbra ī vniuerso. s. tres nature. ⁊ cū na/
tura spūalis sit mai⁹ et ꝑncipali⁹ mēbrū
videt̄ ꝙ corruptio nō potuit esse in alijs
mēbris nisi ꝑmo fuerit ī illo. sed cū cor/
ruptio reꝑiat̄ ī mēbro nō tamē ꝑncipali
videt̄ ꝙ ꝑmo fuit ī magis ꝑncipali. Et
sic ꝑ istas rōnes possum⁹ ꝓbabiliter di/
cere. ꝙ lapsus et corruptio seu malū pri
mo fuerit ī natura angelica q̄z in huma/
na. et ꝙ ī illa incepit malū. Et ꝑ ꝯseq̄ns
natura āgelica pri⁹ fuit inimica dei ⁊ cō
tra deuz q̄z humana. Et sic habem⁹ du/
as naturas in vniuerso. lapsas et corru
ptas et ꝑditas. Sed nō est necesse ꝙ si
lapsus fuerit ī natura angelica. ꝙ fuerit
ī tota natura angelica. sicut est de huma
na. q̄a vn⁹ angel⁹ nō descēdit ab alio. sed
quilibet fuit creat⁹ ꝑ se. q̄uis oēs īsimul
fuerūt creati. Et sic habem⁹ originē ma
li ⁊ corruptōis ī natura homīs. sed nō/
dū habem⁹ originez mali et corruptiōis
in natura angelica.

¶ De origine corruptiōis et malicie in natura spūali seu angelica. ⁊ de alijs q̄ ꝑtinēt ad hoc. ¶ Titulus.ccxliij.

Quoniā autez
ꝓbabiliter ostēsuz ē corrupti/
onē et lapsum fuisse ī natura
angelica. ideo videam⁹ quō intrauit ibi
malū et corruptio. cū esset bona ⁊ ꝑfecta
in suo statu. et nihil deficeret ei ꝓ statu ī
quo creata fuerat Un̄ ista natura nō po
tuit induci nec instigari ad malū ꝑ aliā
naturā. q̄a nō erat alia natura nisi natu/
ra diuina q̄ creauit oīa bona. ergo ista
peccauit sine aliq̄ instigatōne. nec indu/
ctiōe ꝑ aliquā aliā naturā. Attamē sicut
ī humana natura malū ꝑmo incepat in
muliere. deinde venit ad virū. ita potuit
esse ī natura angelica vt ꝑmū malū inci
peret ī vno angelo. deinde veniret ad ali
os cū essent eiusdez nature. licet nō eius/
dē excellētie. nec grad⁹ vt iā ꝓbatū ē. ita ¶ Tit. ccxx. ⁊c.
ꝙ origo mali ꝑmo fuit ī vno angelo. ī a/
lijs aūt incepit post. et ido inq̄ram⁹ quō
potuit hoc fieri. Un̄ in hūana natura q̄
cecidit ꝑ instigatōez alterius. ꝑmo fuit
malū ī ꝑte min⁹ forti. minus digna ⁊ mi
nus ꝑfecta. ⁊ deinde de ꝑte min⁹ forti ve
nit ad ꝑtez fortiorē. et hoc rōnabilit̄ fuit
factū. q̄a ꝑmo debet tēptari ⁊ instigari ⁊
induci ꝑs debilior q̄z fortior. ⁊ ista ē ars
recte temptādi. Ideo ī humana natura
cōueniēter incepit malū ī ꝑte min⁹ forti
scz ī muliere. ⁊ vltimo venit ad ꝑtē forti/

orē.s.ad viꝝ. Sed ī angelica natura vi/
deť ꝙ ꝑ oppositū intrauerit malū.s.pri/
mo ꝑ partē fortiorē. ⁊ deinde ad ꝑtes mi
nus dignas. q̇a illa natura cecidit ꝑ se.
nō instigata ab aliquo alio exteriori nec
Occasio ruine luciferi. īducta.sꝫ ꝓprio motu. Ergo sequiť ꝙ il/
la ꝑs ꝑ̇mo cecidit seu lapsa ē. vel in ea in
cepit primo malū ī qua fuit maior occa
sio ruēdi ⁊ cadēdi ꝓprio motu. sed in an
gelo ī quo erat libeꝝ arbitriū magis pu/
rū. altū et dignū. ⁊ voluntas altior et di
gnior et nobilior. et in quo erat pulcritu
do maior. maior erat occasio suꝑbiendi
ruēdi et cadēdi q̄ꝫ ī aliꝭ. quia ī illo debe
bat esse maior ꝟtibilitas ⁊ flexibilitas li
beri arbitriꝭ. ⁊ maior actiuitas ⁊ natura
dominādi ꝑ se. et maior occasio sequēdi
suā volūtatē ꝓpriā. ergo videť ꝙ in illo
angelo q̇ erat maior ī tota natura ange/
lica ⁊ dignior creatus incepit malū. ⁊ il
le fuit ꝑ̇mo malus originaliter. ⁊ deinde
descēdit malū ī omēs alios ab eo. q̇ post
illū mali fuerūt adherendo ꝑ libeꝝ arbi
triūꝫ maiori angelo malo. Sic vir fuit
factꝰ malꝰ adherēdo mľieri iā male Sic
ergo ꝑ̇mꝰ angelꝰ. seu maior suꝑ omēs in
natura angelica. ⁊ ꝑ̇ma mulier ī natura
humana siľr se videť habere quo ad ori/
ginē mali. sed aliꝭ angeli qui facti sūt ma
li. et primꝰ vir. siľr se videnť habere quo
ad receptionē mali ⁊ ꝯsensum. quia ad/
herēdo facti sunt mali ī ꝯsentiēdo .s. per
ꝓpriaꝫ volūtatē. tñ nō coacti. Ecce igiť
originē mali et corruptōis. Primo ma/
ximꝰ angelorū fuit malus. ⁊ in volūtate
sua fuit primū maluꝫ. ⁊ ille infecit alios
angelos qui facti sunt mali. quia cōsen/
serūt ei. et deinde ꝑ naturā angelicā. seu
ꝑ aliquē de natura angelica qui erat ma
lus. fuit ꝑ̇ma mulier tēptata. inducta. et
instigata ad corruptionē et maluꝫ. ⁊ de/
inde mulier ꝑ̇mo corrupta. instigauit et
induxit viꝝ ad suū malū ⁊ ad suā corru
ptionē. deinde a ꝑ̇mo viro et a ꝑ̇ma mu
liere deriuatū ē malū ī oēs filios eoꝝ.

Qualiter angelꝰ q̇ ꝑ̇mo fuit factꝰ ma
lus fuerit. et omēs sibi ꝯsentiētes.

Titulus. ccxliiij.

Ex quo origo mali fuit ī ꝑ̇mo ⁊ su
premo angelo. videndū ē quali
ter incepit et intrauit malū ī ipso et cor/
ruptio. et tūc habebimꝰ cōpletā originē
corruptōis et mali. Vñ quia angeli fue
rūt omēs creati ī statu merēdi. vt lucra/
renť et mererenť ꝑ modū victorie statuꝫ
cōpletū. qui est status glorie ⁊ corone. et
cū angeli eo quia sūt pure spūales habe
bāt libeꝝ arbitriū subito ꝟtibile. eo q̇a ē
valde actiuū de se. ⁊ ideo totū meritū. to
tū lucꝝ. totū quicq̇d poterāt facere. ma/
gis ꝓ ꝑ̇mo statu erat vt starēt et figerent
seipos ī illo statu bono ī quo creati erāt
et nō mouerent se ab illo statu bono nec
mutarēť. vñ poterāt stare et se mutare si
vellēt. Nō ne est ita de hoīe. quia ī homi/
ne nō erat libeꝝ arbitriū vertibile ita su/
bito. ideo maius opꝰ qđ posset hō face/
re nō erat in illo statu stare ī quo creatus
est. sed maius opus qđ posset facere. est
obedire et seruare obediētiā. Et ideo an
geli si stetissent post vnū momentū post
creationē in illo statu. qꝛ hoc fecissent ꝓ
prio et libero arbitrio. statim ī eodē mo/
mēto ascēdissent ad statuꝫ glorie. et fuis/
sent in eternū firmati et cōfirmati ⁊ coro
nati ſm gradus suos. et ꝯiuncti cū deo.
Vñ ꝑ̇mo ꝙ fuerūt. statim inceperūt vel
le et amare aliq̇d ꝑ ꝓpriam voluntatē. ⁊
q̇a quilibet debebat ꝑ̇mo velle et amare
deū ⁊ ñ seipꝫ. nec ꝓpriā volūtatē. cū cogť
scerꝫ se creatū fuisse đ nihilo ⁊ a đo ⁊ acce
pisse se oīa a deo. ⁊ qꝛ ad h̄ creati erāt ⁊ at
tēdere debebāt. ⁊ taľ erat statꝰ eoꝝ. iđ illi
qui ꝑ̇mo verterūt suū velle et amare ad
seipsos et nō ad deū. deuiauerūt et erra/
uerūt et peccauerūt. ⁊ habuerūt primuꝫ
velle et ꝑ̇mū amare inordinatū. qꝛ solus
deus ē ꝑ̇mo amādus. vt iā ꝓbatū est su/
pra. et nulla creatura ē ꝑ̇mo amāda. Et
ideo primꝰ angelꝰ et suꝑior inter oēs. q̇a
hēbat naturā magis excellentē suꝑ oēs.
⁊ post deū erat creata dignior ⁊ melior ⁊
pulcrior. ⁊ altior. ⁊ iđ excitatꝰ ꝯsideratōe
sue pulcritudīs ⁊ altitudīs. ꝑ̇mo voluit
et dilexit seipm̄ et suū priuatū bonum. ⁊
sic totaliter seꝑauit se a deo ꝑ suā volun/
tatē. et nūq̄ꝫ dilexit deū. et mutauit seip/
suꝫ a statu ꝑ̇mo ī quo deꝰ creauerat ipm̄
q̇a habuit totū suū velle ⁊ totū suū ama/
re inordinatū. iniustū. ꝑuersum. ⁊ ꝯtra/

rium deo. vñ in hoc cōstituit seipm̄ sibi
primū p̄ncipiū ⁊ p̄mū bonū ⁊ deum. et
ideo statim fuit inimicus dei et cōtrari-
us deo ꝑ ꝓpriam volūtatē. Et q̄a habu-
it velle inordinatū. statim cupiuit ꝓpri-
um honorē. ⁊ ꝓpriā ⁊ priuatā excellenti
am inordinate. ⁊ voluit om̄ibꝫ aliȷ̄s dñā
ri. ⁊ esse p̄lat⁹ ꝓpria aucte ⁊ sine meritis.
quā p̄laturā supra oēs alios habuisset
si nō peccasset. qꝛ sua natura ad hoc erat
apta ⁊ ordinata. vt si p̄mo dilexisset deū
qui p̄mo diligēd⁹ erat. ⁊ nō seipm̄ q̄ pri-
mo diligēdus nō erat. sed scd̄ario ⁊ i se-
cūdo loco. cōstitut⁹ fuisset i eternū p̄lat⁹
habens dominiū sup̄ om̄es angelos. et
om̄es essent sub eo. Et qꝛ p̄us dilexit se
ip̄m totaliter q̄ȝ deū. delectatus ē p̄mo i
seipso ⁊ i sua pulcritudine q̄ȝ i deo. Et cū
esset creatura de nihilo facta. q̄ȝuis excel
lentissima. tamē nō creator erat sed crea
tura. ideo i hoc fecit summā iniuriā ⁊ in
iusticiā ⁊ offensā creatori suo. q̄a quod
soli suo creatori debebat͛ dedit sibiip̄si. ⁊
in hoc costituit seip̄m tanq̄ȝ deum et pri
mū. ⁊ p̄posuit creaturā creatori. et viola
uit ⁊ destruxit totum ordinē dilectōis ⁊
volūtatis i seipso. Et quia amor cōuer-
tit amantē in rē primo amatā ⁊ in domi
nio eius. ideo ipse prim⁹ angelus totus
⁊ totaliter ꝑuersus est in seipsum ⁊ in su
am voluntatē. et ideo statim habuit pro
priam voluntatē ⁊ priuatā. seꝑatam to-
taliter a voluntate creatoris. ita q̄ semꝑ
sequit͛ suam voluntatē et nullam aliam.
et quicquid vult semꝑ vult ꝓpria aucto
ritate ⁊ volūtate. ⁊ ꝑ consequēs nulli al-
teri volūtati vult esse subditus. Et ideo
cōstituit seipsum regē. ⁊ fecit seipsū su-
um regnū ⁊ imperiū ⁊ suū dominiū. cō
tra regnū et imperiū ⁊ dominiū dei. Et
quia angelus est simplex. postq̄ȝ primo
elegit ⁊ dilexit aliquid. habet immutabi
litatē in illo. vt nō possit nec velit aliud
eligere nec amare. ideo statim prim⁹ an-
gelus fuit firmatus ⁊ obstinatus in sua
ꝓpria volūtate inordinata. vt ineternū
nō possit aliud velle. nisi suam ꝓpriā vo
luntatē. ⁊ ꝑ cōsequens habet odio quic
quid est cōtra suam voluntatē. ⁊ ido ha
bet summe odio deum creatorē suum et

Angeli sūt inuer-tibiles.

suam voluntatē. ⁊ ideo repugnat quan-
tū potest contra dei volūtatē. Et sic fa-
cta est de nouo vna volūtas mala. ⁊ pri-
ma voluntas mala que nō erat. Et ideo
fuerūt statim due volūtates prime con-
trarie totaliter inter se. s. volūtas dei eter
na summe bona ⁊ p̄mo bona. ⁊ volūtas
p̄mi angeli noua. ⁊ valde mala ⁊ primo
mala. quā voluntatē ipsemet angelus fe
cit malā quā deus fecit bonā. Et ideo
quia ipsemet fecit suam voluntatē ma-
lā. quia hoc fuit suū primū opus. ideo
vult totis viribus suis defendere ⁊ susti
nere illā ⁊ pugnare ꝓ illa. Attñ ipsa volū
tas mala p̄ma quia ē creata. semꝑ ē sub
p̄tāte ⁊ manu p̄me volūtatis bone incre
ate ⁊ sub dei volūtate. Ecce primū bel-
lum. p̄ma pugna. p̄ma inimicicia inter
volūtates. Quia ergo iste due volūtates
sūt p̄me. ido ad istas duas habēt reduci
oēs alie volūtates. qꝛ om̄is bona volū-
tas reducit͛ ⁊ ꝯiūgit͛ cū voluntate dei. ⁊
fit vna volūtas cū illa. ⁊ oīs mala volū
tas reducit͛ ad volūtatē p̄mi angeli ma-
li. ⁊ cōiungit͛ cū ea. et fit vna voluntas
cum illa. Et ideo om̄es aliȷ̄ angeli q̄ pri
mo cōsenserūt ⁊ adheserūt et coniunxe-
runt se volūtati male primi angeli. ⁊ cō
placuerūt i ea. facti sunt vnū cū eo. et nō
possunt velle nisi q̄d ipse vult. et ideo est
caput. ⁊ isti sunt mēbra eius. Et factus
est vn⁹ chor⁹ mal⁹ ex ipsis. ⁊ vn⁹ exercit⁹
malus vnitus in vno sensu. i vna volū-
tate. in tāta vnitate. q̄ nō potest esse ma-
ior et fortior ad sustinēdū. defendendū.
pugnandū ꝓ volūtate mala p̄mi angeli
capitanei. ⁊ ad totaliter complēdā illam
cōtra voluntatē dei bonā. Et sil͛r oēs il
li angeli q̄ adheserūt et se ꝯiūxerūt p̄me
volūtati dei ⁊ ꝯplacuerūt i ea. facti sunt
vnū totaliter cum deo. ⁊ nō p̄nt velle ni
si quod deus vult. et fact⁹ est ali⁹ exerci-
tus bon⁹. et alius chor⁹ i vno ꝯsensu. in
vna volūtate et i tāta vnitate. que nō po
test esse fortior ad pugnādū ꝓ volunta-
te dei. ⁊ ad totaliter complēdā illā cōtra
volūtatē p̄mi angeli ⁊ suoꝝ āgeloꝝ. Sȝ
i isto exercitu bonoꝝ angeloꝝ. nō ē illud
caput quod debebat esse. qꝛ creator non
est caput alicui⁹ corꝑis. nec alicui⁹ exer-

Diabolus pugñ ꝓ sua volūtate.

Om̄es mali angeli sunt vni⁹ volūtatis.

citus. q̇a caput ē ꝑs. et creator est totuꝫ. ꝛ ideo q̇a caput debet esse creatura sicut mēbra. deficit ibi caput qđ sit creata. qꝛ ille maxiꝰ ãgelꝰ debebat esse caput. et ip̄e ꝑdidit illũ locũ. Ideo cōuenit ꝙ deꝰ faciat vnũ caput de nouo. qđ sit caput bonoꝝ angeloꝝ. et ideo notemus de isto capite quale erit. q̇a oportet ꝙ de nouo fiat. et hinc notemꝰ repationē et restaurationē faciendã. sed iã facta est. et ista tractabunt suo loco dei auxilio. Ecce qualiter primꝰ angelus factus est malus. et oĩes ei cōsentiētes.

De magnitudine malicie et corruptionis ꝑmi angeli.

Titulus.ccxliiij.

Quoniã autez natura angelica seu sp̄ũalis ē lapsa et corrupta ĩ ꝑmo et ĩ sup̄mo sp̄ũ seu angelo. et in alijs ei adherētibꝫ ꝛ ꝯsentiētibꝫ. iđo sicut ĩ natura hominis ꝯsideramꝰ duos statꝰ. s. bonũ ꝛ malũ. ita silr debemꝰ ꝯsiderare ĩ natura sp̄ũali duos status. s. integꝝ et lapsuꝫ. et cōpare eos inter se. Unñ sunt cōtrarij ꝛ oppositi. sicut vinũ et acetũ. Et q̇a res que corrũpit et mutat ĩ cōtrariuꝫ sine nature deuenit ad tãtũ graduꝫ malicie quãtus erat gradꝰ bonitatis ĩ quo erat vel venire poterat. ꝛ quãto res q̃ ꝓuertit erat melior et altior ĩ natura. tãto efficit peior et inferior et malignior. Unñ de quanto vinũ ē melius. de tãto quãdo fit acetũ. acetũ tale ē fortius. et peior est corruptio regis q̃ꝫ mĩmi de regno. ideo q̇a ꝑmꝰ angelus erat summꝰ ĩ tota natura angelica. et maior res et dignior et melior post deũ. sequit ꝙ sua malicia ꝛ sua corruptō ascēdũt ad tãtũ gradum malicie. quãta erat nobilitas ĩ qua creatꝰ erat. vel ad quam venire poterat. ꝛ factꝰ ē ita infimus ꝛ vilis inter oĩs creaturas. sicut erat altꝰ et nobilis ĩ dignitate. et hoc ꝑ volũtatē ꝓpriã. Unñ ĩ sua volũtate est malicia ꝛ corruptio tota et ꝓuersitas. quia inordĩate amãdo et volēdo et eligēdo factus ē malus et corruptus. Et tota bonitas ꝛ pulcritudo bonitatis in amãdo. cōsistit in volēdo et eligēdo ordinate. s. illud quod

Malicia diaboli nõ possꝫ eē maior

est amãdum. eligenduꝫ et volēdum. Et ipse primꝰ angelus nũq̃ꝫ amauit deum. et ideo quia sua volũtas erat maior. altior et pulcrior sup̄ oĩes volũtates creatas. facta est tũc mala. tam turpis et infima. q̃ꝫ ĩ oĩbus alijs creaturis insimul si corrumperent nõ essꝫ tãta malicia nec vituperiuꝫ. nec turpitudo. Et quia ipse amauit totaliter suam ꝓpriam voluntatem. ĩ qua est maxima malicia. et vult illam implere quãtum potest. iõ nõ amat nisi malũ et summã maliciã ꝛ turpitudinē. ꝛ laborat totis viribꝫ vt malũ crescat et mltiplicet ꝛ bonũ destruat. ꝛ hꝫ odio omnē bonitatē ꝯtrariã sue volũtati. Et sic ꝓpria volũtas facta ē radix. fõs ꝛ origo oĩm maloꝝ. Et q̇a hꝫ intellectũ altissimũ ĩ cognoscendo et valde subtilē sup̄ oẽs creaturas post deũ. iđo qꝛ volũtas dñat intellectui. et vtit eo ad illa q̃ vult. ideo cōuertit totum intellectũ suũ. et totam volũtateꝫ suam ad faciēdum mala. ad inueniendũ omnes artes faciēdi omnia mala. ad deceptiones. ad cautelas ꝛ ad ꝑsuasiones falsas ꝛ tēptatõnes et ad nocēdũ. et factꝰ ē summꝰ deceptor. sũme cautelosus. sũme fraudulētꝰ ꝛ dolosus ꝛ sũmꝰ mēdax. et inuētor oĩm mēdaciorũ. Et iõ q̇cq̇d hēbat ꝯuertit ĩ malũ. ꝛ nihil remãsit de bonitate ꝑori. Et q̇a sua ꝓpa volũtas ē ligata. firmata. obstĩata et cōiũcta inseꝑabilit cũ seipsa. cũ sua ꝓpria malicia ꝑ amorē. iõ nõ p̄t videre nec cognoscere seip̄m. nec suũ malum qđ fecit. q̇a intellectꝰ ē totalit excecatꝰ ꝑ ꝓpriã volũtatē. vt nõ possit iudicare de sua malicia. q̇a amor sue malicie excecat ipsuꝫ. et iõ nõ p̄t dolere nec penitere de pctõ suo. nec đ suo malo volũtario qđ fecit. Et iõ sp̄ murmurat ꝯ deũ. dũ aliq̇d hꝫ ꝯ suam volũtatē. qđ ē ei multuꝫ tristabile. Ecce magnitudinē sue malicie et corruptõis q̃ vix cogitari posset. Et sic ex h̄ apparꝫ ꝙ ip̄e angelꝰ ꝑmꝰ ē factꝰ ꝑ se ꝑnceps ꝛ caput angeloꝝ maloꝝ. et ꝑnceps oĩm maloꝝ ꝛ oĩm vicioꝝ ꝛ tenebraꝝ. ꝛ oĩs iniq̇tatꝭ ē iuētor ꝑmꝰ.

Diabolus laborat vt malum crescat

Diabolꝰ cōuertit totuꝫ suũ itellectũ ad malũ

Diabolꝰ nõ p̄t cog̃scere suã maliciã.

De duplici malo ĩ ãgelo. s. volũtario ꝛ inuolũtario.

Ti.ccxlv

Et qꝛ ñ sũt nisi duo mala. s. volũtariũ et ĩuolũtariũ.

scꝫ malū culpe ⁊ malū pene. ⁊ ꝑmū ma/
lū facit volūtas ꝑ seipsā. qđ placꝫ sibi ⁊
ꝯplacet ī eo. qꝛ ē volūtariū. sed scđꝫ ma
lū facit deꝰ ꝑ iusticiā ⁊ iudiciū. qꝛ ꝑmuꝫ
malū ita req̄rit. ideo. q̇a ꝑmꝰ angelꝰ ma/
lus fecit malū volūtariū ⁊ oēs ꝯsentien
tes ei. idō req̄rit ordo iusticie. ꝙ ei deꝛ se/
cūdū malū ⁊ suis angel. s. malū īuolūta
riū. qđ ē pena et punitio. Et iō sicut hō
ꝑdidit suum locū in q̄ positꝰ fuerat ⁊ ex/
pulsus fuit et positꝰ ī alio loco tāq̄ ī car
cere. s. ī isto loco ī quo nūc ē. ita silr ꝑmꝰ
angelus malus cuꝫ suis angelis ꝑdidit
suū locum ī quo creatus fuerat. ⁊ fuit ex
pulsus ꝯtra suā voluntatē. ⁊ positus fu
it ī alio loco tanq̄ ī carcere. Et iō expul
sus fuit a summo celo. ⁊ positꝰ ē ī regiōe
elemētoꝝ. Et quasi ꝓportionabiliter. si/
cut hō qui ē terra expulsus ē đ altissimo
loco terreno ⁊ nobilissimo. ad locū habi
tabilē terrenū infimū. et vētis ⁊ pluuijs
⁊ nubibꝫ subiectū. ita ipse ꝑmꝰ angelus
cū oībꝫ angel suis q̇ ē totꝰ spūalis expul
sus ē de loco celesti altissimo. ad locū īfi/
mū. terrenū et aereuꝫ. ī quo ē obscuritas
⁊ caligo. vbi fit grādinis generatio et tē
pestatis. Et sicut iste locꝰ ē ꝓportionatꝰ
homi ꝑ suo statu corrupto ad punitiōꝫ.
ita ille ꝯuenit angelo corrupto ꝑ carcere
et hoc ꝑ pena et carcere tꝑali q̄ habet fi/
nē. sed ꝑ pena ⁊ carcere eternis. debeꝛ ei
locus infimꝰ ī cētro terre. ⁊ ī medio terre
paratꝰ ē ei locꝰ cū angel suis infimis cū
igne eterno. ī quo eternaliꝛ puniaꝛ ⁊ ꝯbu
raꝛ. q̄uis nō habeat corpꝰ. q̇a hoc fit ꝑ
ordinē iusticie om̄ipotētis dei. q̇ pōt fa/
cere ⁊ scit ꝓportiōare penas ꝰm quātita
tē maloꝝ ad honorē sue iusticie. Vñ q̇a
ꝑmꝰ angelꝰ malꝰ si stetissꝫ ⁊ meruisset. fu
isset ꝑmiatꝰ ⁊ coronatꝰ. q̇a ī eternū locuꝫ
habitatōis ī quo creatꝰ fuerat ꝑ moduꝫ
ꝑmij obtinuisset. ⁊ vlteriꝰ ꝑmiatꝰ ⁊ coro
natꝰ fuissꝫ gloria eterna. ⁊ post deū ꝑmā
dignitatē et sedē obtinuisset. ⁊ ideo qꝛ ꝑ
contrariū fecit ⁊ peccauit. ⁊ demeruit. ⁊
seipm fecit malū. ⁊ tantū quātuꝫ bonus
erat. et ex hoc cecidit et deuiauit ab ordi
ne nature. ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns cecidit ī ordinē iu/
sticie ⁊ iudicij. ⁊ debuit oīa hēre ꝑ ꝯtrium
Et iō ꝑmo debuit ꝑdere dignitatē loci.
⁊ poni ī carceribꝫ tāq̄ culpabil ⁊ reus ⁊
iudicādꝰ. deinde ꝑ loco glīe eterne quā
meruisset in penā eternā. Et q̄uis iā sit
ꝯdēnatꝰ ad etnā penā ꝑ dei iudiciū. dū
fuit expulsus đ celo. eo ꝙ ē obstiatꝰ ī ma
lo. ⁊ nullo mō pōt eē bonꝰ. attñ executō
sniē nō dū facta ē. sed expectaꝛ vsq̄ ad vl
timū diē iudicij. Si em̄ executio iam a
ꝑncipio facta fuisset. iā nō ꝑmos parē/
tes tēptasset. nec potuisset eos instigare
ꝯ deū. Et qꝛ locꝰ ī q̄ sūt carceres. ⁊ locꝰ ī
q̄ fit executio iusticie ⁊ punitōis nō sunt
idē. ideo nūc ipse ꝑmꝰ angelus cum su
is angelis habitāt ī isto aere caliginoso
tanq̄ ī carceribꝫ in quo nō puniunꝛ nec
patiunꝛ penā ꝑ iusticiā eis inflictā. nisi
q̇a sunt ī carceribꝫ. sed aliꝰ locꝰ est sibi pa
ratus ī quo fiat vltima executio iusticie
diffinitiue. ī quo sentiāt ipse et angeli eiꝰ
eternā penā ⁊ punitionē. tā ꝑ prima cul
pa quaꝫ ꝑpetrauerūt. q̄ꝫ ꝑ om̄ibꝫ alijs q̄
post fecerūt. Et iste locꝰ vocaꝛ infernus
qui a deo paratꝰ ē ꝑmo angelo malo tā/
q̄ capiti. et angelis eius tanq̄ suis mē/
bris. ⁊ om̄ibus cōsentientibꝫ ⁊ adheren
tibꝫ. qui faciūt vnū corpus cum eo. Et
similis ꝓcessus debet fieri circa hoīeꝫ. et
ideo ꝑmo positꝰ ē homo ī isto loco ī quo
nūc ē tāq̄ ī carcere. et vltimo apparebit
ī iudicio publico et corā iudice. et tal q̄/
lis fuerit reꝑtꝰ iudicabiꝛ snīa diffinitiua
⁊ hoc ī vno ⁊ eodē iudicio publico cū ꝑ
mo angelo ⁊ cū alijs angel mal. ī q̄ iudi
cio pena sua incipiet sine fine duratura.
Et q̇a nō ē nisi vnꝰ iudex. q̄ ī vno ⁊ eodē
iudicio insimul ī vna die ⁊ eadem hora
om̄ibꝫ vidētibꝫ om̄ia finaliꝛ iudicabit.
qꝛ hoc ꝑtinet ad magnitudinē tāti iudi
cis. quia om̄ia potest ⁊ scit. ⁊ nihil igno
rat. ideo nō debet tenere nisi vnā publi/
cam curiā ⁊ vnū publicū iudicium per
semꝑ. Licet autē angelus malus nō pa
tiaꝛ penam ꝑ iusticiam sibi datā de pre/
senti. attamē ꝑ seipsum patiꝛ intra se. q̇a
est inquietus et inordinatus in cogitati
onibus suis ⁊ in desiderijs suis. ⁊ ī tota
sua volūtate. ⁊ ideo nō est in eo nisi hor
ror et caligo et ꝑturbatio. Quare sequiꝛ
ꝙ in seipso nullā potest habere quieteꝫ.
et maxime etiam patitur penaꝫ. q̇a vult

De explꝰ siōe dia/ boli a suo loco

Locꝰ di aboli

Aer cali giosus ē carcer di aboli.

Mōs ē nob car cer.

Diabo/ lꝰ ñ hꝫ q̄ etē.

cōplere maxime ꝛ totis virib⁹ suis neq̄s
simā voluntatē suā. et nō pōt. qđ est sibi
magna tristicia. sed aliquādo gaudet de
lectat᷑ et quiescit qñ potest facere malum
iuxta suam voluntatē. nec aliter pōt gau
dere. et quāto facit maius malum. tāto
magis gaudet. et quādo fit aliqđ bonū
tristat᷑. et de maiori bono magis tristat᷑.
Sed istam penā nō fecit deus. sed ipse/
met sibiꝫ psi. Et sic declaratū est ꝑmi an
geli duplex malum. s. tam voluntarium
q̄ȝ inuoluntarium.

Qualiter hoīes incorpant᷑ et vniunt᷑
cū ꝑmo angelo malo. ꝛ fiūt mēbra eius.

Titulus.ccxlvi.

Ti. pce/ dēti.

Quoniā iā de
claratū ē qꝫ nō sūt nisi due ꝑ/
me volūtates. ꝛ vtraqꝫ ē ꝑma
volūtas. ꝛ p ꝯseq̄ns sunt diuise ꝛ sepate

Due sūt volūta/ tes cōes

Una ē volūtas dei bona. q̄ etiā est ꝯmu
nis volūtas. quia est causa oīm bonoꝝ.
Alia ē volūtas ꝑmi angeli mali. q̄ est eti
am volūtas ꝯmunis. quia ē causa oīm
maloꝝ. Et ideo q̄a oīs ꝑma volūtas
inq̄ȝtū ꝑma nulli subiicit᷑. sed facit in se/
ipsa suū regnū ꝛ imperiū. et suū dñium.

Duo sūt regna.

et suas leges. ideo nō sūt nisi duo regna
scꝫ regnū dei oīpotētis. et angeli mali
et oēs alie volūtates. vel sunt đ regno
dei. vel de regno mali angeli. Et ideo qꝛ
ipse prim⁹ angelus habet suā ꝑpriā vo/
luntatē tanq̄ȝ deus. quod soli deo cōue/
nit. ideo appetit et vult sibi dari oīa il
la q̄ debent᷑ deo. s. honorē et adoratōem.
ideo vult honorari et coli et adorari tan
q̄ȝ deus. et i ista supbia est obstinatus ꝛ
excecatus. Et ideo quantuꝫ potest facit
oīa illa p que pōt coli et adorari tanq̄ȝ
deus. et quātū potest destruit honorē ꝛ
gloriā et culturā dei. ꝛ ideo studet facere
mirabilia p oēm modū. Et q̄a ipse vult
quantū potest domiari. et augere suū re
gnū et suū dominiū. et vult destruere re
gnū dei. ideo qꝛ vidit hoīem esse creatuꝫ
ꝑpter regnuꝫ dei. vt ascēderet ad locum
quē ipse pdiderat. statim habuit inuidi/
am cōtra hominē. ꝛ voluit turbare toto
conamine. ne homo ascēderet ad locum
vñ ipse descēderat. ꝛ hoc ad destruendū
regnū dei ꝛ gloriā eius. et etiā ꝑpter inui/
diā quā habuit ꝯtra hoīes. ꝛ etiā vt tra
heret hoīes ad suū dñium. ꝛ ad suum re
gnuꝫ. vt ipse dñaret᷑ homī sicut dñabat᷑
angel' suis. Et iđ toto conamīe studuit

Quōđ diabol⁹ sb̄iicit sibi hoīem

ad subuertēdū hoīem. ꝛ sepandū ipm a
societate dei. ꝛ ad subiugandū eū sibi et
totā suā posterioritatē. qꝛ h̄ non poterat
fieri nisi hō separet᷑ a deo p inobediētiaꝫ
et p ꝑpriā volūtatē q̄ ꝯtrariat᷑ deo. et se/
pat᷑ totalit᷑ a deo. iđ quātuꝫ potuit fecit.
vt hō separet᷑ ab eo habēdo ꝑpriā volū/
tatē. ꝛ sic postea recipet hoīem. et dñaret᷑
sue volūtati. ꝛ ipm captiuaret. qꝛ oīs vo
lūtas hoīs q̄ nō ē subiecta deo. nec obe/
diēs deo. potuit ponere seipsā sub ange
lo malo. Et isto mō captiuauit hominē
subtilit᷑ et cautelose. ꝑmo mľierē. deinde
viꝝ p mulierē. et p istos oēs filios eorū.
Et sic p accidēs acq̄siuit dñiuꝫ sup na/
turā humanā. ꝛ fecit homīes seruire sue
volūtati. Sed tñ aliter angeli mali sūt

Alit᷑ sb̄/iicit᷑ hō supmo diabolo alit᷑ iferiores de/mones.

sub dominio et regno et seruitute primi
angeli. ꝛ sūt mēbra eius. et aliter hoīes.
quia inter ipsos malos angelos sol⁹ pri
mus habet ꝑpriā volūtatē. ꝛ oēs aliꝫ
sequunt᷑ vnanimiter. vno corde. vno cō
sensu eius voluntatē. ꝛ null⁹ habet ꝑpri
am voluntatē sepatā a volūtate ꝑmi an/
geli mali. qꝛ a ꝑncipio oēs elegerūt suaꝫ
ꝑpriā volūtatē. iđ sūt vniti cū sua ꝑpria
volūtate isepabilit᷑. ꝛ iđ oēs faciūt vnuꝫ
regnū ꝛ ñ duo regna ꝛ laborāt p honore
ꝑmi āgeli mali. Et iđ int᷑ eos nō ē discor

Int᷑ de/mōes ñ ē pugna

dia. nec lis. nec pugna. qꝛ oēs tēdūt ad
vnū regnū. et ad vnā volūtateꝫ ꝯcordit᷑
sciēter et volūtarie. Et ideo ꝑm⁹ angelus
vtit᷑ oīb⁹ angel' malis sicut vult. ꝛ oēs
obediūt ei ad suā voluntatē sciēter et vo
lūtarie. et ideo sunt verissime mēbra ei⁹.
sicut mēbra corpis sunt mēbra hoīs. et
iđ dicunt᷑ sui angeli. qꝛ oēs volūtarie de
derūt seipsos ei a ꝑncipio. qñ ꝑmo con
senserūt sue volūtati. Et ideo regnū dia
boli ē forte et valde forte ꝑpter istā indi/
uisibilitatē ꝛ vnionē inter eos. Sꝫ ho
mies alit᷑ sūt mēbra ꝑmi āgeli. vñ hō hꝫ

Pctōres quō sūt mēbra diaboli.

suā ꝑpriā volūtatē de se. qꝛ ꝑmo fuit sb̄
volūtate dei ꝛ vnit⁹ cū ea. sꝫ postq̄ȝ hō se
pauit se a volūtate dei. statim icepit hr̄e

ꝓpriã voluntatẽ p se sepatã a dei volun-
tate. sicut p̃m⁹ angel⁹ habuit ꝓpriã volũ
tatẽ. ⁊ fact⁹ fuit q̃si p̃m⁹ angel⁹ i h̃. Et sic
hõ p se incepit alteꝝ regnũ. alteꝝ iperiũ
et dñiuʒ sepatũ a deo in seipso sine deo. ⁊
fecit se q̃ si alteꝝ deũ. Et sic due volunta
tes fuerũt ꝓprie sepate a dei volũtate. s.
volũtas p̃mi angeli et voluntas hoĩs. ⁊
vtraqꝫ inq̃ꝫtũ fuit ꝓpria. statim pugna-
uit ꝯtra deũ. et voluit auferre a deo coro
nã et p̃uilegiũ ꝓprie volũtatis. q̃a ei so-
li ꝯuenit habere ꝓpriã volũtatẽ ⁊ nõ cre
ature. Sed tñ volũtas p̃mi angeli ma-
li nũq̃ꝫ fuit vnita cũ volũtate dei. immo
primo cũ seipsa. quia si semel fuisset vni-
ta. ineternũ nõ fuisset sepata. sed volun-
tas homĩs p̃mo fuit vnita cuʒ volũtate
dei. sed postea sepauit voluntatẽ suam a
dei volũtate ad instigatiõeʒ angeli mali.
et tũc ipsa volũtas homĩs fuit truncata
et sine capite. ⁊ stetit p seipsaʒ. ⁊ dedit in-
gressum angelo malo. ⁊ aperuit sibi por
tã. Et q̄ volũtas p̃mi angeli erat prior.

Diabo-
l⁹ tyrãni
ce rapu-
it hoĩeʒ.

maior et potẽtior. iõ statim rapuit et ca-
ptiuauit volũtatẽ homĩs sub sua volũ-
tate. eo q̃a inuenit eã sepatã a diuina vo
lũtate. et etiã q̃a erat ei similis. q̃a erat ꝓ
pria volũtas sic̃ ⁊ mala ⁊ cõtra deũ. Sʒ
tñ hoc factũ ẽ hoĩe nesciẽte ⁊ ignorante.
q̃a hõ nõ intẽdebat esse sub volũtate di-
aboli nec volebat. nec ꝓpt̃ h̃ erat deo in
obediẽs. Et sic ipse mal⁹ angel⁹ habuit
dominiũ supra volũtatẽ hoĩs. et ideo q̃-
si tyrãnice. et q̃si violẽter diabol⁹ rapuit
volũtatẽ hoĩs. q̄ hõ nolebat sibi subijci
ĩmo volebat mag̃ esse dñs suꝑpsi⁹. Sʒ
q̃a volũtas p̃mi hoĩs fuit signata signo
p̃mi angeli. s. q̃a fuit ꝓpria et inobediẽs
deo. ideo tãq̃ꝫ suã recepit eã. Et sic hõ ꝑ
tinuit ad regnũ p̃mi angeli mali. q̃a no
luit esse de regno dei. Et sic hõ factus ẽ
mẽbꝝ eius p̃ter intẽtionẽ suã. Et sic pri
mus angel⁹ dñat⁹ ẽ homi tãq̃ꝫ aliene na
ture quaʒ appropriauit sibi. sed angelis
dñatus est tãq̃ꝫ illis q̃ sũt de sua ꝓpa na
tura. s. malis. sicut arbor habʒ ramos ꝓ

Illius
dr̃ĩe ex
emplũ

prios et de sua natura. ⁊ aliq̃n recipit ali
os alterius nature ⁊ incorporãt̃ ei. Li
cet aũt hõ sit sub potestate ⁊ dominio p̃-
mi angeli mali. attamẽ habet semꝑ pro-
priã voluntatẽ in seipso. nec ꝓpter h̃ de
struit̃ sua ꝓpria volũtas. quia nõ põt de
strui illa ꝓprietas. nisi iteꝝ vniat̃ cũ dei
voluntate. immo semꝑ sequit̃ suam pro
priam voluntatẽ. quia ꝑ hoc concordat
cũ primo angelo. ⁊ ligat̃ et vnit̃ cũ eo. ⁊
ꝯtrariat̃ deo. et facit oĩa mala. immo
ipse malus angelus tenet ⁊ ligat et soli-
dat hoĩem magis. vt maneat ĩ sua pro-
pria volũtate ⁊ iuuat. quia tũc multipli
cat oĩa mala ꝑ hoĩem tãq̃ꝫ ꝑ mẽbꝝ su-
um. ⁊ mala que ꝑ se non põt facere. facit
ꝑ hominẽ. Quia ꝓpria volũtas in ho-

Int̃ pec
catores
ẽ ꝯtinua
lis ⁊ ñ i-
ter dẽmo
nes

mine est radix. vt homo faciat oĩa ma
la. ⁊ ꝑ quã ipse angelus mal⁹ mouet ho-
minẽ sicut vult. Et q̃a plures sũt hoĩes.
⁊ q̃libet habet suã ꝓpriã volũtatẽ. q̃ nõ
est eadẽ inter oĩes hoĩes. ideo int̃ hoĩes
ẽ lis ⁊ discordia ⁊ pugna. q̄ nõ hñt vnã
volũtatẽ cõem. sed q̃libet habet suã vo-
lũtateʒ. nisi q̃a aliq̃n plures fiũt q̃si vna
volũtas ⁊ vna ꝑsona ĩ malo. Et iõ nõ ẽ
sil̃e de homĩb⁹ et de mal' angel'. q̃a null⁹
habet ꝓpriã volũtatẽ sepataʒ a volũtate
primi angeli mali. ⁊ ideo nõ ẽ pugna in-

Eod ti.

ter eos. vt dictũ ẽ. Et isto mõ mal⁹ ange
l⁹ exercet oĩa mala int̃ hoĩes. q̄ q̃libʒ hʒ
suã ꝓpriaʒ volũtatẽ. q̄ oẽs hoĩes q̃ hñt
ꝓpriã volũtatẽ extra deũ. sunt sub ꝑtãte
ei⁹. ⁊ ip̃e vtit̃ eis tãq̃ꝫ mẽbris ei⁹. Et q̃a
ipse nõ gaudet nisi ĩ malis. idõ ꝯmouet

Diabo-
l⁹ cõplet
suã volũ
tatem ꝑ
homĩes
malos

hoĩem ꝯ hoĩem. ⁊ gentẽ ꝯtra gentẽ. et re
gnũ ꝯtra regnũ. ⁊ facit p̃lia fieri. ⁊ ꝑ ho-
mĩes ꝯplet suã volũtatẽ. faciẽdo oĩa ma
la ꝑ eos ⁊ int̃ eos. ⁊ hoc facit suadẽdo ⁊
suggerẽdo et ꝯsulẽdo. tẽptãdo ⁊ mouen
do ⁊ iflãdo ipos. et iflãmãdo ipas volũ
tates hoĩm sibi subiectoꝝ secrete ⁊ occul
te. ⁊ ĩuisibil'r ⁊ ĩꝑceptibilit̃. ⁊ inueniẽdo
ĩfinitos modos faciẽdi mala. ⁊ docẽdo
illos secrete. Et sic pʒ q̄ p̃m⁹ ãgel⁹ vtit̃

Notabi
le mag-
nũ.

angel' suis tãq̃ꝫ mẽbris ꝓprijs ⁊ natura-
lib⁹. ⁊ ẽ vnũ corp⁹ cũ eis. sed vtit̃ ipse cũ
oĩb⁹ angel' suis ipsis hoĩb⁹ ꝓprie tãq̃ꝫ iu
mẽtis suis ⁊ eq̃s. q̄ eq̃tat sup volũtates
hoĩm. Quia sic iumẽta ⁊ eq̃ ignorãt do-
minũ q̃ eq̃tat. ita hoĩes ignorãt mala et
malos ãgelos q̃s portãt. et q̃ dñant̃ eis
⁊ vtũt̃ eis sic̃ volũt. q̃ꝫdiu sequũt̃ suas ꝓ
prias volũtates. Ecce igit̃ q̃lit̃ lugere ⁊

dolere dꝫ hō. q2 nō solū ē lapsus ⁊ corruptꝰ ⁊ ꝑdidit tāta bona. imo etiā ē factus seruꝰ ⁊ captiuꝰ et iumētū mali āgeli crudelissimi. cuiꝰ malicia explicari nō pt. et alioꝝ angeloꝝ suoꝝ. ⁊ sic nō solū ē captiuus. imo captiuꝰ captiuoꝝ.

De mltiplici carcere ⁊ captiuitate hominis. Titulus. ccxlvij.

Multi aūt sunt carceres hoīs ⁊ captiuitates. Unꝰ carcer ē corpal'. ⁊ hic est locꝰ ī q̄ positꝰ ē nūc. Aliꝰ carcer ē spūal'. i q̄ ē ꝓpa volūtas hoīs īcarcerata ignorāter. ⁊ iste carcer ē ꝓpa volūtas mali āgeli. q̄ q̄dē volūtas ē carcer vniuersal' ⁊ general' oīm volūtatū malaꝝ. ⁊ oīm ꝓpaꝝ volūtatū creaturaꝝ. Unī ipse malꝰ āgelꝰ ꝑmo fecit istū carcerē. i q̄ ipemet ē īcarceratꝰ volūtarie. deinde sub isto carcere sūt oēs mali āgeli. ⁊ oēs hoīes hn̄tes ꝓpas volūtates. Sz aliꝰ ē carcer ꝓpriꝰ ⁊ spūalis ipiꝰ hoīs. s. suamet ꝓpa volūtas. q2 illa ꝓprietas q̄ ē ī volūtate hoīs. ē carcer ⁊ cathena ligās. ꝯstringēs. ꝯpeditās. ī carcerās volūtatē hoīs sub volūtate ꝑmi āgeli mali. Et sic hō ē captiuatꝰ. ī cathenatꝰ. vīculatꝰ ⁊ ꝯpeditatꝰ ī seipo sub ꝓpa volūtate. ⁊ p h' īcarceratꝰ maxio carcere spūali ipsiꝰ angeli. ⁊ h' ē pōdꝰ iportabile ⁊ iugū ferreū qd̄ hō fecit sibimet. q̄a nulla maior captiuitas q̄ꝫ captiuitas ꝓprie volūtatis q̄ est insatiabilis. ⁊ sic nūq̄ꝫ pōt impleri. q2 tēdit ad infinita desideria. eo q̄a sepata ē ab vnitate dei. ⁊ p ipsaꝫ diuidit̄ in tot ptes quot desideria habet. ⁊ semꝑ euenit sibi maluꝫ. q̄a si aliq̄d hꝫ qd̄ vult ⁊ gaudet. tūc ē ī culpa. q2 gaudet ꝯtra deū. ⁊ vult ꝯtra deū. q̄a oē velle et desideriū qd̄ ꝓuenit ex ꝓpria voluntate malū ē. et ꝯtra deū. q2 ꝓpria voluntas semꝑ est ꝯtra deū. Si aūt nō habet qd̄ vult. tūc ē in pena ⁊ tristicia. Et sic q̄cūq̄ꝫ se vertat ꝓpria volūtas. semꝑ habꝫ vel malū culpe vel malum pene. Sicut autē ꝑma volūtas mala ꝑmi angeli mali est carcer spūalis oīm maloꝝ. virtutū et voluntatū ꝓpriarū. ita volūtas dei ē patria spūalis oīm bonaꝝ volūtatuꝫ et ꝯmuniū. Et sic patꝫ ꝙ esse ī ꝓpria volūtate ē esse ī carcere. et ī captiuitate. in ꝯpedib9 ferreis. ⁊ eē ī seruitute. ⁊ esse incathenatū et iumētū ꝑmi āgeli mali. ⁊ hr̄e sup̄ se pōdꝰ ⁊ onꝰ iportabile ⁊ iugū ferreum. ⁊ habere ī se radicē oīm maloꝝ. Et ꝑ ꝯsequēs esse extra ꝓpriā volūtatē. et eē sub volūtate dei. est esse ī patria. in vera libertate ⁊ esse liberatū ⁊ redemptū a vera captiuitate et potestate primi angeli mali a suo carcere obscurissimo. ⁊ a ꝯpedib9 ferreis. a cathena ferrea. a pōdere īportabili. ⁊ ab oīni seruitute maligna. et ab oīni tristicia. ⁊ ab oīni malo. ⁊ a sentētia ⁊ ira dei. et a radice oīm maloruꝫ. Et sic ꝓprietas ī voluntate est esse maluꝫ. et ꝯmunitas ī volūtate est esse bonū.

Esse i ꝓpria volūtate ē eē in carcere.

Ecce igit̄ ex ꝑdictis colligit̄. q̄liter non sint nisi due ꝑme ⁊ ꝑncipales volūtates. scꝫ dei q̄ est bona. ⁊ ꝑmi angeli mali q̄ ē mala. q̄ nūq̄ꝫ fuerūt ꝯiūncte simul. Sed sp volūtas ꝑmi angeli est sub ptāte dei. Et oēs alie volūtates ꝯiūgunt̄ seu incorporant̄ cū duab9 istis. et sequunt̄ istas duas vel vnā vel aliā. nec ē dare medium. Patet etiaꝫ q̄liter ꝑmꝰ angelꝰ malꝰ dn̄at̄ hoīb9. et hoīes sint captiui eius. ⁊ incorporant̄ cū eo. Et sic declarata et manifestata sunt mala tā humane nature q̄ꝫ angelice. et origines ⁊ radices maloꝝ. Si aūt volumꝰ magis ī pticulari ꝑdicta videre. legamus librū scꝑture ī quo oīa que ī isto libro dicunt̄ et ꝓbant̄. et dicūtur ꝑ modū ꝓbationis. cōtinent̄ ꝑ moduꝫ auctoritatis. cui libro scꝑture sacre summe credere debemus. vt iā ꝓbatum est. Et sic tam ꝑ librum scripture q̄ꝫ ꝑ librum creaturaꝝ homo potest esse securꝰ de veritate. q2 vnꝰ iuuat aliū ⁊ fortificat.

Multe aūt q̄stiōes sunt q̄s hō dꝫ q̄rere sꝫ sufficit ꝙ cognoscat illd̄ qd̄ ē ī facto ⁊ qd̄ factū ē. et q̄rat remediū ī mal' suis. et ꝙ credat ꝙ deꝰ oīa bn̄ fecit. et nihil mali īputet ei. sed totū homi. q2 ita deꝰ oīa fecit sicut fieri ꝯueniebat. q2 sūme potēs ē et summe bonus et summe sapiēs.

Q2 malū et corruptio liberi arbitrij. et carnis seu corpis ꝯtrario ordie se habet ī ꝑmis parētib9 totiꝰ humane nature. et in his qui nascunt̄ ab eis. Titulus. ccxlviij.

Spūal' carcer pctōꝝ

Titulus.ccxlviii.

QUoniã autē
tota humana natura genera/
liter diuidit̃ ĩ duas ptes. vna
ps est ꝓm⁹ vir ⁊ ꝓma ml'ier. ꝙ ambo sũt
radices ⁊ ꝓncipia hũane nature. alia ps
hũane nature ē tota posterioritas. s. oēs
viri ⁊ mulieres ꝙ venerũt ex ipsis ꝑ gene

Drña ꝓmoꝝ parẽtũ ⁊ alioꝝ hoĩz

ratōz naturalē. Et iste ptes due sic drñt.
q² ꝓma ps. s. ꝓm⁹ vir ⁊ ꝓma mulier fue/
rũt formati totalit̃ ꝑ manũ dei ĩ corꝑe ⁊
ĩ aĩa sine aliq̃ instrumẽto. et sine aliq̃ co/
adiuuante. sed alia ps. s. tota posteriori/
tas aliter. q² caro seu corp⁹ generat̃ ⁊ na
scit̃ ex dei ordinatōe ab ipsis ꝓmis ꝑen/
tib⁹. et ipsa aĩa rõnalis immediate creat̃
et dat̃ a deo. q̃a aĩa rõnal' ē ĩmortal' ⁊ idi
uisibil'. et nõ põt ꝓuenire nisi a deo ime/
diate. Et iõ oēs ꝙ postea nati sunt. sũt fi
lij ꝓmi hoĩs et ꝓme mulieris ꝑ solã car/
nē et nõ rõne aĩe. ⁊ oĩs caro cuiuslib; ho
mis naturalit̃ generati. fuit ĩ eis radica/
lit̃. ⁊ iõ rõne carnis et nõ rõne aĩe. ido se

Deriuatio pcti origial'.

quit̃. ꝙ totũ maluz et tota corruptio de/
scẽdit et extẽdit̃ ĩ totã posterioritatē ꝓ
pter carnē corruptã. Et ideo exinde seq̃
tur. ꝙ malũ et corruptio liberi arbitrij. ⁊
malũ seu corruptio carnis ꝯtrario ordie
se habẽt ĩ ꝓmis parẽtib⁹. et ĩ his ꝙ nascũ
tur ex eis. Quia ĩ ꝓmis duob⁹ ꝓmo fuit
malũ et corruptio et ꝑuersitas in libero
arbitrio seu ĩ aĩa rõnali. et ꝑ illud venit
malũ ⁊ corruptio ĩ carnē. ita ꝙ malũ vo
lũtariũ seu liberi arbitrij fuit cã toti⁹ ma
li ⁊ corruptiõis carnis seu corꝑis. vt iaz
declaratũ est. sed in oĩbus posteriori/
bus est totũ ꝑ oppositũ. quia malum et
corruptio carnis. ē cã mali ⁊ corruptio/
nis aĩe seu liberi arbitrij. quia deus cre
at aĩam bonã et purã. et nõ corruptã. s;

Aĩa inficit̃ ex cõiũctõne corꝑis.

q² caro cui ꝯiungit̃ ē corrupta ⁊ infecta
et generata libidinose cõtra modũ debi
tũ. ⁊ tota mortalis. lãguida ⁊ infirma et
rebellis rõni. plena ꝯcupiscẽtia inordia
ta. ideo aĩa cũ sociat̃ cum tali corpore et
carne rebelli. turpi ⁊ mortali. inficit̃. cor
rũpit̃ ⁊ ꝑuertit̃. ⁊ totaliter trahit̃ ad con
cupiscentiã carnis. ⁊ sequit̃ ꝯcupiscẽtiã
ei⁹. q̃a oportet ꝙ postq̃ aĩa ē ꝯiũcta car
ni et vnita. ꝙ trahat ipsam. vel ꝙ trahat̃
ab ipsa. et anima nõ potest trahere carnē
tã rebellē. infirmã. languidã ĩ ꝯcupiscẽ/
tijs suis rõne mortalitatis. ideo necesse
ē ꝙ trahat̃ a carne. ⁊ incurrat suam infe
ctionē et corruptionē. Ideo anima effi/
cit̃ mala. turpis. ꝑuersa. cõtra deũ. ⁊ odi
bilis deo. et tota inordinata. et hoc ma/
nifestatur postea. quãdo aĩa vtit̃ libe/
ro arbitrio. q̃a ignorat deum a quo est. ⁊
ignorat seipsam. et suũ bonũ. et suũ ma/
lũ. ⁊ habet ꝓpriã volũtatē ꝙ semꝑ ē ꝯtra
deũ. et ꝯtra suũ debitũ naturale. et semꝑ
ĩiuriat et offendit deũ. Et oĩa ista ma
la ꝯtrahit ex societate carnis maculate ĩ
ordine ad deũ. q̃a de⁹ nõ fecit talē carnez
immũdã sed mundã. ¶ Anima autē ha/

Aĩa h; duos status ĩ carne

bet duos status ĩ carne. Unũ primo an
teq̃ʒ potest vti libero arbitrio. et velle ali/
quid ꝓpria volũtate. Et tũc iam est im/
mũda. et corrupta. et turpis. et odibilis
et mala. et iniusta apud deũ. q̃uis nihil
mali fecerit. quia ñ potuit adhuc. et hoc
ꝓpter societatē carnis maculate. ꝙ est de
genere ꝓmi hoĩs corrupti inimici dei. ꝙ
actualiter iniuriauit ⁊ offendit eũ. a qua
carne aĩa ꝯtrahit radicalit̃ ⁊ originaliter
istã ꝑuersitatē. istã inordinatõem ⁊ istaz
inclinatõez ꝑ quã efficit̃ apta. vt qñ vti
tur ꝓpria volũtate. opet̃ cõtra deũ ad su
am iniuriã ⁊ offensam. Et sic aĩa macu/
lat̃ ⁊ incurrit viciũ ipsa nesciẽte. ⁊ impu
tat̃ ei illa corruptio et macula. q̃uis nõ
sit volũtaria. Alius autē status aĩe ē. qñ
iã vtit̃ libero arbitrio ⁊ ꝓpria volũtate.
Et tũc q̃a liberꝝ arbitriũ ē corruptũ ⁊ vo
lũtas ꝑuersa et mala et viciosa. iã actua/
liter ꝑ seipsam facit malũ. et nõ p̃t facere
nisi malũ. et voluntarie facit malũ. et sꝑ
opat̃ ꝯtra deũ. Et iõ efficit̃ peior et tur
pior. et magis ĩ odio dei. quia ꝓpria vo/
lũtate facit malũ. et crescit sua corruptõ.
et totũ imputat̃ ei a deo. Si eñ maluz
qδ ꝯtrahit a carne ipsa nesciẽte imputa/
tur ei a deo. quãto magis qδ ipsa ꝓpria
volũtate facit. ¶ Et sic aĩa h; duo mala

Duo sẽ pctã. sc; origiale ⁊ actuale.

vnũ origiale. qδ ipsa nõ facit. aliud actu
ale. qδ ipsamet facit. ⁊ vtrũq; ĩputat̃ ho
mi. ⁊ iõ. vtrũq; ē malũ culpe. et sic est cul
pa originalis. et culpa actualis. sed pri/
mi parẽtes nõ habuerũt ĩ aĩa nisi malũ

actuale qđ ipsi fecerũt. Propt̃ p̃mũ ma
lũ originale qđ aĩa nõ fecit. sed ꝯtraxit
ex societate carnis ignorãter ꝛ inuolũta
rie. aĩa ẽ digna separi eternalit̃ a ꝯsortio
dei. sed nõ debet̃ ei dari p̱ iusticiaꝫ aliqđ
malũ inuolũtariũ. nec aliq̃ pena sensibil̃
sed ꝑpter scđm malum. s. actuale qđ aĩa
volũtarie facit. debet̃ ei malũ inuolũtari
um seu pena eterna. Et i h̃ apparet q̃lit̃
iusticia dei est strictissima et incõprehẽsi
bil̃. q2 aĩe imputat̃ malũ corruptõis qđ
ipsa nõ fecit. sed aliunde ꝯtraxit. ꝛ h̃ ap
paret ad oculuꝫ. Et sic patꝫ quõ i p̃mis
duobꝫ parẽtibꝫ malũ ꝛ corruptio carnis
ꝑuenit originalit̃ a malo ꝛ corruptõe li
beri arbitrij seu anime. sed i tota posteri
oritate maluꝫ et corruptio liberi arbitrij
seu aĩe ꝑuenit originaliter a malo ꝛ cor
ruptõe carnis. ꝛ hoc ita est i facto. Ecce
ergo ordinẽ omniũ malorũ seu culparũ
ꝛ peccatorũ nature humane. quia om̃ia
mala. om̃es culpe et om̃ia peccata tot9
mũdi ꝛ omniũ hominuꝫ. orta sunt a pri
mo malo. a p̃ma culpa. et a primo pecca
to primoꝝ parentũ. Vñ primo fuit ma
lum volũtariũ ipsorũ quod fuit actuale
deinde i omnes homĩes descẽdentes ab
eis p̱ libidineꝫ de lege cõmuni est vnum
malũ culpe originalis seu peccatuꝫ ori
ginale. ꝛ quot homĩes tot peccata origi
nalia. deinde post pctm̃ originale in q̃li
bet hoĩe pctã actualia multiplicant̃ sine
numero. ꝛ sic tot9 mũd9 ẽ plen9 peccatis

Infectõ original̃ ñ iputat̃ deo

Licet aũt de9 creet aĩam. et vniat eam
cũ carne ĩfecta. tñ infectio aĩe nullo mõ
põt imputari deo. nec est ꝯtra iusticiam
dei. si malũ culpe ꝛ corruptõis trãsit ad
posteros. q̃m ordĩatissimũ erat ꝙ natu
ra hoĩs ita ꝯderet̃ sicut cõdita fuit a p̃n
cipio. ꝛ ꝙ ꝯdita ita ꝑpagaret̃. s. ꝙ hõ ge
neraret corp9 seu carnẽ. ꝛ de9 infunderet
aĩam illi carni p̃parate ad receptõeꝫ ani
me rõnalis. ita ꝙ vnita corpi immorta
li. et sibi obediẽti esset debite ordinata. ꝛ
nulla inclinatio mala. nec aliqđ vicium
seu corruptio essꝫ i ea. q̃a caro eẽt mũda
Sꝫ ex quo p̃m9 hõ peccauit. et caro sua
facta ẽ rebellis anime. ꝛ tota mortalis et
corrupta. oportuit ꝙ tale corp9 trãsmit
teret̃ ad posteros. et ꝙ deus aĩam infun
deret s̃m primariã institutõem quã ipse
ordinauerat. ita ꝙ q̃uis homo corrum
pit opus suũ. s. corpus. deus ꝑpositum
suũ nec ordinẽ mutare nõ debuit. q̃a hõ
p̱ iusticiam debitã incurrit mortalitateꝫ
carnis. ex qua mortalitate sequitur rebel
lio ꝛ corruptio in carne. Quia si esset im
mortalis. nulla esset corruptio nec inor
dinatio i ea. Et ideo q̃a punitio ẽ in car
ne s̃m ordinẽ iusticie. deus ꝑpter corru
ptionem carnis debuit suum ordinem
nõ mutare primũ. nec propositũ bonuꝫ
scilicet. q̃n debeat creare aĩas mũdas.
et sociare eas corporibus. in quibꝫ dum
inueniunt corruptionẽ. exinde trahunt
corruptionem. hoc est nõ ex deo qui cre
at animã sine corruptione. sed ex homi
ne qui est causa corruptionis corporuꝫ.
quia culpa et corruptio orginalis ĩ ani
maꝫ nõ posset trãsfundi. nisi precessisset
in carne pena mortalitatis ꝛ rebelliõis.
ꝛ pena talis nõ esset nisi culpa p̄cessisset.
et ipsa culpa et corruptio volũtatis pro
cessit a volũtate homĩs inordinata ꝛ nõ
a voluntate dei. Et ideo tota corruptio
quã cõtrahit anima est et ꝑcedit a pecca
to primi homĩs. et nõ a deo. nec a natu
ra homĩs cõdita a deo. sed a vicio ꝛ cor
ruptione volũtatis primi homĩs Et iđ
ipsa ꝑpagatio seu generatio in se nõ trãs
mittit in posteros corruptionẽ qua cor
rumpitur anima. sed ipsa libido que est
adiuncta cum propagatione. que qui
dem libido habet ortum a corruptione
volũtatis. quãdo etiam añ peccatuꝫ es
set propagatio et generatio. sed nõ esset
libido. Ecce declarauimus lapsum. cor
ruptionem. perditionẽ ꝛ malum nature
humane. et vidimus totum statum suũ
in quo est. Et ita habemus scientiã tã đ
debito q̃3 de facio ipsius homĩs.

Quid necessariũ ẽ homĩ lapso. perdi
to et deuiato. si debeat ꝛ velit reduci ꝛ exi
re de statu ꝑditõis. et ꝑuenire ad illđ bo
nũ ꝑpter qđ factus est qđ p̱didit.

Titulus. ccl.

Manifestũ ẽ ex
p̄cedẽti tractatu in q̃ statu fa
ct9 fuerat hõ a deo. et i q̃ statu

Titulus.ccxlix. De reductōe hoīs lapsi

ceciđit quādo ꝑdidit illđ bonū vltimuꝫ ꝓpter quod factus fuerat. s. gaudiū eternum quod oꝛit de amoꝛe dei et societate eius. et ꝑdidit etiam regnū celesteꝫ hereditatē dei. et sic ꝑdidit infinitū bonuꝫ ad quod habendū factus fuerat. Et nō solū hoc. sed etiā vadit ꝛ currit ad infinitam ꝛ eternā tristiciā ꝓpter quaꝫ factus nō erat. tēdit ad malū ꝑpetuuꝫ et ad eternam penā et miseriā. Et quia in tali statu lapsus est vt oīa illa mala finalit̄ adueniāt ei postq̄ꝫ sepatus est a deo ꝛ ab amicicia eius. et lucratus est inimiciciaꝫ dei et irā eius. et sic de facto homo icurrit oīa mala que declarata sunt ī capitulo đ fructu qui nascit̄ ex duob⁊ amoribus primis. qa habet ī se radicē oīm maloꝝ.

Ti. ccxlvii.

Itē etiā hō in statu lapso ī quo cecidit ē captiu⁹ inimici capitalis dei. et captiuus primi angeli mali qui vocat̄ diabolus ꝛ seruit ei. et ē seru⁹ eius. ꝛ facit voluntatē eius. vt iā declaratū est. ita ꝙ hō nō seruit deo q̄ creauit eū. nec facit volūtatē eius. imo ꝯtra volūtatē eius. et seruit neq̄ssimo angelo q̄ nō creauit eum. ꝛ facit voluntatē eius.

Ti. ccxlvi.

Et sic homo in statu lapso et coꝛrupto semꝑ augmētat malū suū. ꝛ acquirit culpas. ꝛ seruit abominationi et coꝛruptioni. ꝛ ꝑ hec seruit diabolo. O q̄ꝫ bonum et delectabile eēt homini exire de isto statu lapso et coꝛrupto ad statum bonū et integrū et iocunduꝫ. ac de captiuitate exire nequissimi angeli et ꝓditoꝛis ad libertatē. et reuocari de via que tēdit ad ꝑpetuaꝫ tristiciā ꝛ damnationē eternaꝫ. O q̄ꝫ iocundū esset homini reuerti a via ire eterne et damnationis ꝑpetue. et introire in viam salutis ꝛ iocūditatis et libertatis eterne. Magna est diuersitas eterne tristicie et eterne leticie. Nōne esset summū gaudiuꝫ habere omnē volūtatē. et habere plus q̄ꝫ potest excogitare et capere et habere deuꝫ ꝛ dominū celi et terre in amicū dilectissimū. et oēs angelos et spiritus beatos. O quantum homo esset obligatus illi qui euꝫ de tali statu eriperet ꝛ liberaret. et poneret eum ī statu cōtrario. s. in statu eterne iocūditatis. leticie ac libertatis. ꝛ liberaret ipsuꝫ de seruitute diaboli et omniū maloꝛuꝫ. et defenderet ipsum ne aliquis posset ipsuꝫ ledere aut ei displicere. ꝛ eriperet eum ab ira dei et eius iusticia. ꝛ poneret eum in amiciciaꝫ dei et ꝓpꝛiam libertatē. Sꝫ quis esset ille. Nūquid homo meꝰ. an angel⁹. Nō hō. quia hō ē captiu⁹ ī culpa iusticie et ī carcerib⁊ huius mūdi. qui est iudicādus tāq̄ꝫ re⁹ ꝛ captiuus sub diabolo ꝛ ī ira dei.

Quis possit reformare hoīem.

Nec etiā aliq̄s angel⁹ pōt h̄ facere. qꝛ angel⁹ ē finit⁹ ꝫ nō pōt infinitū soluere. Si em̄ culpa ē īfinita. qa deū īfinitū offendit. sequit̄ ꝙ etiā pena dꝫ esse infinita. qa pena sequit̄ culpā. Sic angel⁹ nec creatura pura pt. sed solū de⁹ q̄ hoīem creauit pōt eū etiaꝫ reformare. Nā pl⁹ ē hoīem restaurare q̄ꝫ de nouo facere. Et hec ē rō. Nā ī creatōne nihil resistit q̄n creatura obediat creatoꝛi. ī restauratōe siue reformatiōe resistit culpa ꝛ pena ac etiā voluntas coꝛrupta.

Restauratō hoīs est maioꝛ q̄ꝫ creatō.

Ergo si nullus pōt creare hoīem de nouo. sequit̄ ꝙ etiā eū nullus pōt reformare nisi solus deus. Quia si nō pōt qđ min⁹ ē. etiā nō pōt qđ mai⁹ ē. Ergo relinquit̄ ꝙ sol⁹ deus pōt. qa si de⁹ nō fecerit nullus pōt. Sed qa deus ē iniuriatus et offensus ac inhonoꝛat⁹ ab hoīe ꝛ ꝯtēpt⁹. et sic hō est in ira dei. et etiā ī idignatiōe eius. et etiā qa deus ē iudex. et ipse ē ipsa iusticia cui facta ē iniuria. quō ipse eū liberauit a manu sue iusticie. cū iusticia sit iīuriata. offensa ꝛ ꝯtempta. Quō em̄ iusticia faciet ꝯtra seipsam. cū ipa debeat ex natura sua vindicare et punire. Ergo nisi iniuria et offensa dei q̄ ē facta ꝑ hoīeꝫ tollat̄ ꝛ destruat̄. ꝑ quā hō ē inimic⁹ dei. et iusticia dei sit placata ꝛ recōciliata. nō ē remediū ꝙ hō possit liberari a malis suis. Quādiu em̄ iniuria manet ī suo vigoꝛe. īpossibile ē ꝙ hō recuperet dei amiciciaꝫ. qa amicicia et ira sunt duo ꝯtraria. q̄ nō pn̄t stare simul in vno subiecto. Inuestigādū ē nūc quō iīuria possit tolli et auferri. qm̄ ipa semꝑ sepat hoīem a deo. qa hō q̄ existit ī iīuria et offensa dei. habet cū deo inimiciciā. ꝛ ideo iniuria claudit homi viā et portā ītrādi ad deū. et ne ipse sit apt⁹ intrādi ī regnū celeste. ꝓpter qđ fact⁹ ē. Vn̄ ꝓma iniuria et offensa ꝓ moꝝ duoꝝ hominū ī quib⁊

Quō possit reduci hō

ꝯsistebat tota humana natura. q̄ iniuria
fuit generalis toti hūane nature. clausit
portā om̄ibꝫ filijs eoꝝ. vt null⁹ possit in
gredi in celū. q̄a om̄ibꝫ īputaṫ. Jō nisi il
la vniuersal' offensa destruaṫ. īpossibile ē
hoīem restitui ad illud bonuꝫ ꝓpter qđ
factus ē. Sed p̄ter istā offensā generalē
sunt etiaꝫ offense ꝑticulares et ꝑsonales
alioꝝ hoīm. qꝛ ī quolibet homīe descen
dēte a p̄mis duobꝫ parentibꝫ ꝑ libidinē
quātū de se ē vna culpa generalis et ori
ginalis. quā de⁹ īputat aīe ꝓpter societa
tē quam hꝫ cū corꝑe. ⁊ ista culpa claudit
etiā portā ne q̄s possit ingredi vitā eter
nā. Ecce ḡ duas clausuras et duo obsta
cula p̄ma. Ultra istas duas clausuras ī
q̄libet hoīe sūt innūerabiles offense ⁊ iīu
rie ꝑsonales ⁊ actuales q̄s q̄libet facit ꝑ
se volūtarie. ⁊ quelibet istaꝝ etiā claudit
portaꝫ. ⁊ quelibet iniuria et offensa facit
etiā clausurā vnā ꝑ se. ⁊ claudit portam
Et sic veraciter possumus dicere facien
do tres ꝑtes ī natura humana. qꝛ ꝓ pri
mis duobꝫ fuit clausa ꝓpter iniuriā pro
priā. scđo nobis ꝓpter coꝝ culpā. et ter
cio ꝓpter nostrā met culpā. Paruul' ꝟo
nō habētibꝫ vsū rōnis claudiṫ tm̄ ꝓpter
pctā p̄moꝝ parentū. ⁊ culpā pcti origi
nalis. quā ꝯtraxerūt ꝓpter carnē corru
ptā. sed hoībꝫ habētibꝫ vsum liberi arbi
trij clausa ē porta tā ꝓpter pctā p̄moruꝫ
parētū. et ꝓpter pctm̄ originale. q̄ꝫ etiaꝫ
ꝓpter iniurias ⁊ offensas ꝑsonales q̄s fe
cerūt ꝑ ꝓpriā volūtatē. Et ideo q̄ꝫuis ī
hoīe adulto ⁊ magno eēnt delete ⁊ đstru
cte iniurie ꝓprie et ꝑsonales. adhuc re
maneret culpa primoꝝ parentū ⁊ pecca
tū originale. et sic adhuc maneret porta
clausa ꝓpṫ offensā p̄moꝝ parētū. Et ḡ si
hō siue paruulus sit siue adultus debeat
ꝑuenire ad illud bonum ꝓpter quod fa
ctus est. s. ad amorē et vnionē cum deo.
oportet ꝙ ipse sit mūdat⁹ a culpa ⁊ pec
cato primoꝝ parentū. deinde ab alijs ꝑ
sonalibꝫ culpis. Et iđo tota difficultas
reꝑatōis ꝯsistit ī auferēdo ⁊ tollēdo iīu
rias dei et offensas. que intrauerūt ī hu
manā naturā que antea nō erāt ⁊ modo
sunt. Postq̄ꝫ em̄ offensa ē cōmissa. opor
tet vt tollaṫ de medio vt nō sit. quia aliṫ
nō possunt homines lauari.

Celum claudiṫ tribꝫ hominibꝫ

Infra titu. cclxi.

Qualis ⁊ q̄ꝫ magna ē obligatio hoīs ꝓ iniuria ⁊ offensa dei. Titulus. ccl.

Quoniā autē nō possumus scire qualiṫ au
feraṫ ⁊ tollaṫ iniuria ⁊ offensa
dei quaꝫ fecit hō. nisi cognoscam⁹ natu
rā ⁊ pōdus offense. ⁊ ipsius ꝯditionē. et
quid ⁊ quātū ē iniuriare ⁊ offendere de
um. et ad quid ⁊ ad quātū se obligat hō
ꝓ illa iniuria. iō oportet etiā h̄ cognosce
re. Uñ natura ⁊ ꝯditio iniurie ⁊ offense
ē. ꝙ ipsa crescit ⁊ augmētaṫ tātū quātuꝫ
ꝑsona q̄ est offensa ē magna. vt dictū fu
it de volūtate ⁊ amore. Et ideo q̄a deus
est infinit⁹ in sua ꝑtāte ⁊ maiestate sua. ⁊
ī sua bonitate que sunt inestimabilia. se
quiṫ ꝙ iniuria et offensa facta ꝯtra deuꝫ
est infinita ⁊ inestimabilis. Et idē est de
ꝯtemptu dei. Et ideo q̄ iniuriat ⁊ offen
dit deū ⁊ ꝯtēnit eū. obligat se deo ad in
finitū. ⁊ ꝑ cōsequēs ad penaꝫ infinitā et
punitionem que debeṫ iniurie. Item eti
am quia iniuria ipsa et offensa dei ⁊ con
temptus destruit dei honorē ⁊ ledit eius
honorē quantū in ea est. et aufert ipm. et
q̄a honor dei est infinitus. ⁊ excedit oēs
creaturas. quia oēs creature sunt ꝓpter
honorē dei. et q̄a honor dei nō capit esti
matōeꝫ. q̄a ē tātus quātus ē ipse. vt de
claratū ē ī capitulo de honore dei. iō seq̄
tur ꝙ hō q̄ iniuriat ⁊ īhonorat deū. ⁊ au
fert honorē dei. ꝙ tal' iniuria sit īfinita ⁊
hō obligaṫ deo ī infinitū. ⁊ ad tātū quā
tū valet honor suus. et q̄a pl⁹ aufert deo
q̄ꝫ ꝙ sibi auferret oēs creaturas. Itē eti
am si hō voluntatē dei fecisset. extūc in
finitū bonum et infinitā mercedē meru
isset. quia talis nature ē libeꝝ arbitriuꝫ.
ꝙ debet remūerari. q̄a act⁹ liberi arbitrij
sunt tales de natura ꝙ causant obligati
onē. Uñ qui facit placitū alicuius obli
gat ipm sibi. ⁊ qui facit cōtrariū obligat
se sibi. et illi obligatur cui fit displicituꝫ.
Sic q̄ facit placitū deo. obligat deuꝫ si
bi vt det sibi infinitū bonū. qꝛ nulla res
creata pōt eē remuneratō liberi arbitrij.
immo q̄ facit placitū deo ⁊ acceptabile.
mereṫ hr̄e deum ꝓ remuneratiōe. Ergo

Ti. c. xc.

Titu. c lxxxi.

Peccās obligat se deo in īfinitū.

ꝑ oppositū ꝗ facit displicitū deo et iniu/
riā. et ꝯtra suā voluntatē. obligat seipsū
deo ad infinitū. et ad tantū ad quantuꝫ
obligaref deus ei si faceret volūtatē eiꝰ.
nō ꝯm videf ratio diuersitatis. Ex istis
cōcludif ꝙ hō qn̄ facit iniuriaꝫ ⁊ offen/
sam et displicitū deo. ⁊ cōtra suā volun/
tatē. ꝙ tūc facit infinitū malū. Et sic fe/
cit hō plꝰ de malo q̄ꝫ deus sibi fecerat de
bono. et malū supauit bonū. quia ꝗcq̇d
fecerat deꝰ homī hoc erat finituꝫ. Et sic
verissime patet. ꝙ qn̄ homo offendit de/
um. fecit obligationē infinitā nouā. Et

Due obligatōes pctōris. Ti. xcvi

sic in rei veritate sunt due obligatiōes ī
hoīe. Prima ē naturalis et de iure natu/
re. que iā ꝓbata est. et ꝑ istaꝫ obligaf hō
deo dare quicq̇d habet et quicq̇d potest
Et ista obligatio est bona. q̇a tendit ad

Tit. xcvij.

bonū hoīs ex toto. vt iā ꝓbatū fuit cla/
rissime. Secūda obligatio est quā fecit
hō ꝓ malo quod fecit. et ꝓ iniuria et offē
sa et ꝓ crimine. ⁊ ista ē mala et pessima. ⁊
tēdit ad totū malū homīs. Et ista scd̄a
et noua nō aufert p̄mā que ē naturalis ⁊
indelebilis et ꝑmanēs semꝑ. Et id̄o hō
tā ꝑ p̄ma obligatōe q̄ꝫ ꝑ secūda est obli/
gatꝰ deo. Et tamē hō non potest soluere
nec reddere deo q̄ debet deo. nec ꝑ p̄ma
nec ꝑ secunda. q̇a nō potest deo reddere
totū amorē suū. nec timorē. nec honoreꝫ
nec obedientiā. nec voluntatē dei facere.
q̇a corruptꝰ est et mutatꝰ in cōtrariū sue
nature. et ipsemet fecit se talē. vt non pos
sit deo facere qđ debet. et tn̄ semꝑ debet.
et sic debitū semꝑ manet. nec excusaf. qꝛ
tenef. et si nō pōt. ipsemet ē in causa ⁊ in
culpa quare nō pōt. Itē nec pōt reddere
ꝑ scd̄a obligatōe q̄ est ꝑ crimine et iniu
ria et ꝯtēptu. quia ē infinita. ⁊ infinituꝫ

Eod ti.

debet deo vt iā dictuꝫ ē. et homo nō pōt
soluere infinitū cū sit finitus. ⁊ etiā si q̇d
posset deo reddere. hoc totū debet ꝑ pri
ma obligatiōe naturali. ⁊ tn̄ nō excusaf
quia soluere nō potest vt dictū est. qꝛ ipe
ꝑ se fecit secundā obligatōeꝫ. ¶ Iste aūt
obligatiōes sic se habēt. ꝙ qn̄ hō nō sol/
uit nec reddit deo qđ sibi debet f̃m pri/

Obligatio penalis semꝑ crescit

mā obligationē. tūc scd̄a obligatio mł/
tiplicaf. quia p̄ma ē iustissima. ⁊ iuste de
bef ei quod ei debef f̃m illā obligatōeꝫ.
Et ideo ꝗ nō soluit necꝫ reddit deo qđ
suū est. et aufert ei suū debitū iniustus ē.
et iniuriā facit deo. et ꝑ ꝯsequēs peccat.
et offendit ipm̄. et eū inhonorat ⁊ contē

Titu. clxxxi.

nit. ⁊ est in culpa. Vn̄ iā declaratū est in
capitulo de honore. ꝙ quicq̇d facit ho/
mo deo. semꝑ ipsuꝫ honorat vel inhono
rat. ⁊ ideo quādo reddit ei illud qđ debꝫ
tunc eū honorat. et qn̄ nō reddit ei illud
qđ debꝫ. tunc eū inhonorat. qꝛ aufert ei
illud qđ debet. ⁊ ideo cadit ī offensā dei
Et sic obligaf deo đ iniuria ⁊ ꝯtemptu.
et facit ei obligationē ad infinitū cuꝫ q̄/
libet iniuria et offensa. Et sic necesse ē ꝙ
si hō nō soluit qđ debet f̃m primā obli/
gationē ꝙ cadit in secundā. q̄ est magis
infinita q̄ꝫ p̄ma. et tūc quādo scd̄a obli/
gatio est facta. tūc p̄ma nō pōt solui. q̇a
quicq̇d homo posset. hoc totuꝫ debet ꝑ
scd̄a Et sic p̄ma obligatio si nō soluitur
causat secūdā. ⁊ scd̄a si sit facta impedit
primā ne possit solui. Exemplū. Si hō
debēs feneratori centū denarios ad cer/
tū tps cū ꝯditione. ꝙ si illo die nō solue/
rit. ꝙ tunc duplū dabit. et sic multiplicā
do donec debitor nō possit soluere vsu/
rā. et si vsurā nō poterit soluere. quō sol
ueret p̄ncipale debitū. s. illos cētū dena
rios? Sic etiā hic quia p̄mū debitū cau
sat scd̄m quod multū excedit primuꝫ. et
homo ē debitor ꝑ vtroqꝫ iuste. ⁊ neutrū
pōt soluere Ecce quō malū qđ homo fa
cit et offensa. obligat ipm̄ ad infinitū. ⁊
homo fit subiectꝰ malo qđ ipsemet fecit

Maluꝫ dn̄atur hoi.

Et sic malū et iniuria dominanf hoī. et
ponūt ipm̄ in manuꝫ iusticie. ⁊ ei domi/
nanf. eūqꝫ inclināt ad simile agendū. q̇a
malū ꝑpetratū vult semꝑ crescere ⁊ mul
tiplicari. ⁊ non potest crescere nisi hō fa
ciat ipsuꝫ crescere. Et sic hō postq̄ꝫ ceci/
dit in potestatē ipsiꝰ mali seu peccati. effi
cif seruꝰ peccati. ⁊ ponif sub iugo ⁊ eius
seruitute vt nō possit euadere manꝰ suas
Et quia ipm̄ malū multiplicat seipsuꝫ
postq̄ꝫ inceptū ē. sic etiā multiplicat ob
ligationē cōtinue. Et sic terribilissimuꝫ
et pessimū ē cadere ī peccatū et ī manus
mali. quia obligatio ē maxima ī quā ip/
suꝫ hoīeꝫ ponit. Et sic patet quāta ē ob/
ligatio homīs ꝑ peccato. et qualif ipm̄

peccatū causat scđam obligatōez in na/
tura humana. Et ideo in statu lapso hō
semp multiplicat malū iniurias ⁊ offen
sas ꝯtra deū. ⁊ multiplicat ⁊ crescere fa/
cit scđam obligationē. ⁊ sic nihil facit đ
ṗma obligatiōe. Ecce declaratū est mō
q̄liter homo ē obligatus duabꝫ obliga/
tionibꝫ ſʒ tm̄ scđa mľtiplicat in quolibʒ
hoīe. ſm ꝙ multiplicant peccata ⁊ iniu
rie ꝯtra deū. Et si ꝑ q̄libet offensa debe/
at infinitū soluere. quō posset soluere ꝑ
pluribꝫ offensis?

De magnitudine ṗme offense et ṗmi
mali ṗmoꝝ duoꝝ hominū. ⁊ quanta sit
obligatio.

Titulus. ccli.

Quoniā aūt offensa ṗmoꝝ pen/
tū est ṗma inter oīs in natura
hūana. iō necesse ē i speciali tra/
ctare de illa ⁊ videre magnitudinē illius
ṗmi mali ⁊ obligatōez ꝑ illo malo. Vñ
qꝛ maior ⁊ dignior res est libeꝝ arbitriū
⁊ volūtas libera. ideo nullū maiꝰ maluz
q̄ʒ malū volūtatis ⁊ liberi arbitrij. ⁊ mo
dicū malū est ibi magnū. Et qꝛ oēs cre/
ature erant facte ꝑpter libeꝝ arbitriū ho
mis ad seruiēdū ei. qꝛ ita exigebat digni
tas ⁊ excellētia liberi arbitrij. iō quia hō
corrupit libeꝝ arbitriū. destruxit ⁊ viola
uit totū ordinē vniuersitatis creaturaꝝ.
qꝛ ꝑdidit seip̄ʒ ita vt nil valeret. ⁊ in ꝑdē
do seip̄ʒ. totū ordinē reꝝ turbauit. quia
hō erat dignissima creaturaꝝ q̄ ornabat
⁊ decorabat totū vniuersuʒ. ⁊ sic nō sibi/
ip̄i nocuit tm̄. sed totū vniuersum defor
mauit in pulchritudīe ordīs. quā deus
posuerat in mūdo. ⁊ q̄ntū in eo fuit fru/
strauit oēs creaturas. ⁊ sic voluit hono
rē dei violare ⁊ ānihilare destruēdo suuz
ordinē ⁊ pulcritudinē sui ordinis. Ecce
magnū malū. ⁊ hoc fecit volūtarie. ⁊ est
in culpa met. Itē etiā ꝑdendo seip̄ʒ. fru/
strauit intentōʒ dei q̄ntū in eo fuit. vt ni
hil ampliꝰ valeret ad illud qđ deꝰ inten/
debat facere de hoīe. Et qꝛ fregit prece/
ptuʒ dei fortissimū sibi sub maxīa pena
scʒ mortis mādatū. cōsentiēdo inimico
dei ⁊ faciēdo eiꝰ volūtatē. ⁊ ꝯtēnēdo mā
datū dei ⁊ cōminationē eiꝰ. ⁊ tm̄ ip̄e non
poterat ignorare illū q̇ suadebat ei vt frā
geret madatū dei. esse inimicū ⁊ aduersa
riū dei. quia audiuit loq̇ ꝯtra mādatuʒ
dei ⁊ audiuit deū reputari mendacē. cuʒ
dixerat nequaq̄ʒ. ſʒ eritis sicut dij ⁊c̄. Et
sic inhonorauit deū sine mēsura. facien/
do sui inimici volūtatē ⁊ faciendo ꝯtra
volūtatē dei. Itē etiā qꝛ nō solū seip̄m ꝑ
didit et se subtraxit a seruitio dei et a sua
obediētia. et posuit se sub manu inimici
dei. īmo ⁊ se subtraxit ⁊ totā suā posteri/
oritatē a seruitio dei. ⁊ obligauit eaʒ sub
manu dyaboli. ⁊ sic augmētauit honorē
dyaboli. ⁊ destruxit honorē dei q̄ntū in
eo fuit. Ecce ḡ quō ꝑ ṗmū peccatū ordo
vniuersi fuit violatꝰ. ⁊ sua pľcritudo de
uastata ⁊ deturpata. ⁊ in hoc honor dei
fuit lesus. q̇ fecit pulcritudinē ⁊ ordinē
creaturaꝝ. ⁊ etiā deꝰ in suo mādato ⁊ ṗce
pto est ꝯtēptus et inhonoratꝰ. et suꝰ ad/
uersariꝰ honoratꝰ. Etiā factū est magnū
malū seruitoribꝫ dei. qꝛ dyabolꝰ acq̇siuit
oēs hoīes et deꝰ eos ꝑdidit. Ecce q̄nta
dāna et q̄nte iniurie. Ecce q̄nta obliga/
tio est ad reꝑandū et satisfaciēdū ꝑ illis.
⁊ ꝑ honore violato. Quō aūt poterūt re
ꝑari oīa ista? Impossibile est eñ ꝙ ho/
mo satisfaciat et tm̄ ip̄e debet.

Q₃ oīs hō si vult et debet liberari ab
illa obligatōe infinita et restitui ad illud
bonū ꝑpter qđ factꝰ ē. indiget satisfacti/
one infinita quā nō pōt facere nec solue/
re nisi ꝑsona infinita. q̇ simul sit deꝰ ⁊ hō
in eadē ꝑsona. q̇ ꝑ seip̄a nulli pene sit ob
ligata.

Titulus. cclij.

Iam autez de/ Ti. ccl.
claratū est ꝙ malū volūtariū
homīs qđ fecit est infinitū. ⁊
culpa hoīs est etiā īfinita et iniuria ⁊ of/
fensa. et qꝛ culpe īfinite debet pena et pu
nitio infinita. et h̄ declaratū est in capi/ Ti. lxx xij.
tulo de cōꝑatione homīs ad alias res ꝑ
differētiā liberi arbitrij. Et nisi culpe de
tur debita pena. esset dare vacuū in vni/
uerso qđ natura nō patit nec deꝰ. q̇ oēs
creaturas ordinat recte ⁊ nihil relinquit
inordinatū i vniuerso. Et ideo de neces/
sitate hō est obligatꝰ ad infinitā penā. et
ꝑ ꝯñs ad eternā penā. Si aūt hō debe/
at iuste liberari ab ista pena īfinita ⁊ eter

na.necesse est ꝙ satiffaciat ꝑ ea. ꝛ ꝙ satis
factio sit tanta.q̄nta pena ē ad quā obli/
gatᷣ.ꝛ det tātū d̄o de suo volūtarie ꝛ spō
te.ꝑ q̄nto nō debuit deū offendere neq̄
inhonorare. Et q̄ hō nō deberet deum
inhonorare etiā si necesse eēt perire oīe
qd̄ nō est de⁹.ꝛ si necesse esset perire infi/
nitos mūdos.imo hō poti⁹ deberet di/
mittere perire oīs creaturas q̄ sunt seu
possunt eē.anq̄ ihonoraret ꝛ iniuriaret
deū ꝛ faceret aliq̄d cōtra suā volūtatē et
ꝯtra suū mandatū. Pro ꝯseruāda ḡ om
ni creatura nihil deberet hō facere cōtra
volūtatē dei. Vn̄ de⁹ fecit oīes creatu/
ras de nihilo. Facere ḡ ꝯtra volūtatē di
nō est compabile alicui dāno seu inho/
norare deū. Igitᷣ si hō vult liberari a pe
na ad quā est obligat⁹ ꝑpter offensam et
iniuriā dei.ꝛ q̄ deū iniuriauit ꝛ inhono
rauit.oportꝫ ꝙ reddat aliq̄d deo ꝛ sue iu
sticie ꝑ honorē quē abstulit mai⁹ q̄ȝ sit il
lud ꝑ q̄ nō debuit deū ihonorare. nec fa
cere ꝯtra suā volūtatē. nec aliter satisfa/
cit. Apparet ḡ ꝙ satiffactio quā hō debꝫ
dare deo vt liberetᷣ sit infinita.q̄ pena est
infinita ꝛ debitū ifinitū.ꝛ si nō soluit de
bitā satiffactionē nō est dign⁹ nec debet
liberari a pena quā dꝫ. q̄ necesse ē ꝙ ad
oē peccatū ꝛ culpā aut seq̄tur pena aut
satiffactio.aliter esset inordinatio in vni
uerso.q̄ ipa pena seu satiffactio ordinat
peccatū seu ipam iniuriā.ꝛ q̄ etiā culpa
nō destruitᷣ nisi ꝑ suū ꝯtrariū scꝫ ꝑ meri
tum.nec offensa siue displicitū nō remo
uetur nisi ꝑ placitū.iō oꝑtet ꝙ hō vt de/
struat culpā faciat aliqd̄ meritū qd̄ sit
tantū q̄nta fuit culpa seu pctm̄. ꝛ vt de/
struat displicitū dei. oꝑtet ꝙ faciat deo
tātū placitū q̄ntū fuerat displicitū. alitᷣ
culpa ꝛ iniuria remanerēt in suo vigore
nec hō posset deo reuniri. neq̄ recōcilia/
ri nisi illud tollatᷣ de medio qd̄ impedit
eoꝝ vnionē. Igitᷣ ad recuꝑandā amici/
ciā dei ꝑfectā necesse ē ꝙ reddat deo infi
nitā satiffactionē.ꝑpᷣ obligationē infi/
nitā. ꝛ ꝙ hō faciat deo magis placite q̄ȝ
displicuit sibi. Ergo necesse ē ꝙ talis sa/ Q₃ satiffactō d₃ eē volū/taria
tiffactio sit voluntaria libera ꝛ amorosa
ꝑcedēs de intimo cordis affectu.de op/
tima volūtate sine aliq̄ coactōe ꝛ sine vi/
olentia.aliter satiffactio nō esset accepta
bilis deo.nec tolleret iniuriā. nec ꝑ ꝯn̄s
vnit ꝛ ꝯiūgit hoīem cū deo.nec tollit in
imicicias.nec deū placat. Nō pōt ḡ ho/
mo sine tali satiffactōe voluntaria libera
ri a sua obligatōne neq̄ restitui ad illud
bonū.ꝑpter qd̄ fact⁹ est neq̄ deo recōcili
ari. Et q̄ null⁹ homo q̄ est obligat⁹ ꝛ de
bitor pene infinite pōt satiffacere nec ꝑ
se nec ꝑ alio. nec pt̄ habere talē satiffacti
onē infinitā.q̄ nec oēs hoīes insimlᷣ nᶜ
infiniti mūdi si eēnt. possent satiffacere
ꝑ tali debito.neq̄ q̄cquid est citra deū
nec aliq̄s hō purus.nec oēs insimul. cū
sint obligati ad penā ifinitā. possent sol
uere tātū debitū.nec facere deo tātū ser/
uitiū volūtariū qd̄ destruat ꝛ vincat in/
iuriā iam factā. ꝛ hoc maxīe quia q̄cq̄d
possent facere totū iā debent ꝛ sunt in de
bito.sed talᷣ satiffactio debet fieri de aliq̄
qd̄ nō sit iam debitū deo neq̄ deo obli/
gatū. Iō cōcluditᷣ ꝙ cū illud qd̄ dꝫ hō
soluere deo ꝑ satiffactōne dꝫ esse mai⁹ q̄ȝ
q̄cquid est citra deū. ꝛ hoc nō est nisi de/
us.seq̄tur ergo ꝙ null⁹ pt̄ facere istā satis
factionē nisi de⁹. ꝛ null⁹ debet ꝛ tenetᷣ fa/
cere nisi hō. ḡ opꝫ ꝙ ille q̄ faciet sit de⁹ ꝛ
hō.ita ꝙ sit vna ꝛ eadē ꝑsona q̄ sit de⁹ et
hō.ita ꝙ nō sit ali⁹ de⁹ ꝛ ali⁹ hō.ita ꝙ nō
sint due ꝑsone.ſꝫ ita ꝯiunganᷣ due natu
re scꝫ dei ꝛ hoīs vt idem sit deus qui est
hō. Nam si aliter ꝯiunganᷣ impossibile
est ꝙ satiffactio fiat.qm̄ si sit ali⁹ deus et
alius hō.tūc deus faceret qd̄ nō debet.ꝛ
homo faceret qd̄ nō pōt. Vt igitᷣ hāc sa/ Q₃ satiffactor nr̄ sit d̄s ꝛ homo
tiffactionē faciat de⁹ ꝛ homo.opꝫ eūdē
esse ꝑfectū deū ꝛ ꝑfectū hoīem. qm̄ eam
nō pōt facere nisi verus de⁹. ꝛ eā nō de/
bet facere nisi verus hō. Itē si satiffactō
debet fieri ꝛ hō liberari. necesse est inue/
nire deū ꝛ hoīem seruata vtraq̄ natura ī
sua integritate.ꝛ necesse est has duas na
turas ꝯiungi in vnā ꝑsonā sicut corpus
ꝛ aīa rōnalis ꝯueniūt in vnū hoīeꝫ. qm̄
aliter fieri nō pōt vt idē ipe sit de⁹ ꝑfect⁹
ꝛ ꝑfectus homo. Et tūc talis ꝑsona erit
infinita.ꝛ etiā tunc talis ꝑsona habebit
in se aliquid qd̄ suꝑabit quicquid est ci/
tra deū ꝛ erit maius q̄ȝ oīe debituꝫ qd̄
deberent soluere oēs hoīes ꝑ satiffactōe.

Et cuȝ talis ꝑsona nihil ꝑ se debeat. qꝛ
ita oꝑtet esse ꝙ nihil ꝑ se debeat. ⁊ sic po
terit soluere ꝑ oībꝫ q̄ nō possunt reddere
qđ debēt qꝛ nō habēt. Igiť extra talē ꝑ-
sonā nō pōt inueniri satisfactio infinita
In xp̄o inueniť meritū ⁊ placituȝ infinitū
quā hoīes debēt ad debitū infinitū. In
sola igiť tali ꝑsona p̄t inueniri illud quo
hō indiget. Vñ talis ꝑsona poterit hr̄e
meritū infinitū. ⁊ etiā poterit facere pla
citū infinitū dupliciter. p̄mo qꝛ deꝰ. se-
cūdo qꝛ erat ꝑsona īfinita ex ꝑte dei cui
fiet placitū. qꝛ om̄e placitū ⁊ acceptum
deo est infinitū Et sic duobꝫ modis me
ritum seu placitū qđ poterit facere erit ī-
finitū Sȝ culpa homīs seu iniuria ⁊ of
fensa fuit solum infinita vno mō scȝ ex
ꝑte dei ꝯtra quē facta est. ⁊ nō ex ꝑte faci
entis. ⁊ iō meritū seu factū placitū talis
ꝑsone infinite erit maiꝰ. ⁊ sic vincet ⁊ de
struet totaliter ⁊ suꝑabit omnē culpā. ⁊
om̄e demeritū. ⁊ omnē iniuriā ⁊ oēm of
fensam ⁊ om̄e displicitū qđ est ꝯtra deū
ex ꝑte hoīs. Ergo si talis ꝑsona infinita
det aliq̄d de suo ꝑ hoībꝫ ad satisfaciēdū
ꝑ eis insticie dei. ⁊ h̄ cū bona voluntate
cum intimo cordis affectu. tūc satisfaci
et deo totaliter ⁊ tollet iniuriā ⁊ offensaȝ
omnē. Sic g̊ habemꝰ iā dictū q̄ sunt ne
cessaria. ⁊ q̄bus indiget hō si velit ⁊ de-
beat liberari. Primū est satisfactio infi-
nita volūtarie facta. Secūdū est ꝑsona
infinita q̄ simul sit deus ⁊ homo.

De cōditionibꝫ q̄s dȝ hr̄e talis ꝑsona
infinita q̄ est necessaria ꝑ satisfactione.

Titulus. ccliiij.

Et qꝛ natura humana indiget ꝑ
sua liberatōe tali ꝑsona infinita
q̄ simul sit deꝰ ⁊ hō. ideo vlteriꝰ
ꝯsiderare ⁊ inuestigare debemꝰ de cōdi-
tionibꝫ necessariis q̄s debet hr̄e ista ꝑso
na. q̄ ꝯueniāt satisfactioni. qm̄ si nō ha-
beat oēs cōditōes q̄ req̄runť ad satisfa-
ctionē nō satisfaceret ꝑ hoībꝫ. ⁊ ideo op-
tet ꝙ sit ꝑportionata satisfactioni sicut
Q, redēptor sit homo
homo indiget. Et iō oꝑtet ꝙ sit de gene-
re istius homīs qui est obligatꝰ ad penā
infinitā ⁊ nō sit de nouo factꝰ sicut p̄mꝰ
hō. qm̄ si nō sit de genere p̄mi homīs q̄ ē
debitor. tunc talis hō qui est deꝰ inq̄ntū
hō nō ꝑtinebit ad genus humanū. nec
ad homīes descendētes a p̄mo hoīe qui
fecit offensam. Quare sequiť ꝙ nō debȝ
satisfacere ꝑ illo q̄ntū erit de illo. Sicut
em̄ iustū est vt ꝑ culpa ⁊ offensa oīs hō
satisfaciat. ita etiā oꝑtet ꝙ satisfaciēs sit
idem cū eo q̄ obligatꝰ est. Oportet em̄ ꝙ
sit eiusdē generis. aliter nec p̄mꝰ hō nec
genꝰ ipiꝰ satisfaceret ꝑ se. Ergo sicut de
duobꝫ p̄mis hoībus obligatio in om̄es
hoīes descēdit. ita nullꝰ nisi qui de ipis
nasciť debet satisfacere ꝑ illa obligatione
hoīm. Oꝑtet g̊ ꝙ ille hō q̄ satisfaciet na-
scať de genere p̄mi hoīs. qꝛ hoc req̄rit sa
tisfactio. Ulteriꝰ oꝑtȝ ꝙ talis homo q̄ *Q, redēptor generet sine libidine*
satisfaciet ꝑ humano genere. ꝯcipiať et
genereť mundissime. scȝ sine libidine ⁊ si
ne corruptōe. ⁊ iō sine coitu. Vñ qꝛ iā de
claratum fuit ꝙ mēbra genitalia tam in
viro q̄ȝ in muliere sunt mēbra inobediē- *Ti. ccxlviij.*
tie. ⁊ ꝙ mouenť ꝯtra rōnem. ⁊ ideo sunt
mēbra peccati. ⁊ mēbra rebellionis. Et
ideo h̄ fuit causa ꝙ oēs homīes sunt re-
belles. qꝛ ꝑ ipa mēbra libidinosa generā
tur ⁊ ꝑducunť. ita ꝙ ꝑ illud mēbrū geni
tale intrat oīs corruptio in om̄s hoīes.
Oꝑtet g̊ ꝙ talis q̄ debet esse deꝰ ⁊ homo
⁊ q̄ satisfaciet ꝑ hoībꝫ. ꝙ nullo mō sit cō-
ceptus nec generatꝰ ꝑ mēbruȝ genitale.
cum ipe debeat destruere omnē culpā ⁊
om̄e peccatū. qꝛ iam esset in carne initiū
corruptionis ⁊ culpe. ⁊ tūc esset debitor
⁊ obligatus esset sicut alij hoīes. ⁊ tunc
nō posset satisfacere ꝑ alijs hoībus. Na
tura ergo satisfactōis exigit ꝙ caro illiꝰ
homīs nō sit generata ꝑ viꝝ. g̊ nō debet
esse de semīe viri. quia si sic nihil valeret *Oꝑtuit xp̄ȝ sine virili semine cōcipi*
nobis ꝑ satisfactione. ⁊ sic erit sine patre
īmediato Erit g̊ talis homo formatꝰ q̄n
tum ad corpus īmediate ꝑ manū dī. qꝛ
aliter fieri nō potest. Quia sicut p̄mꝰ ho
mo īmediate factꝰ fuit ꝑ manū dei. ita et
secundꝰ. Sed qꝛ oꝑtebat vt iste secundꝰ
homo q̄ satisfaceret ꝑ hoībꝫ nasceret ab
homīe. scȝ a viro vel muliere. ⁊ de genere *Oꝑtuit mariā eē ꝟginem*
p̄mi homīs. ⁊ cū mulier est ordinata ad
ꝯcipiendū ⁊ ad nutriendū ⁊ ad lactan-
dum. ꝯueniētius fuit vt a muliere gene-
raretur q̄ȝ a viro. ⁊ h̄ sine ꝯcupiscētia li-
bidinosa mulieris. ita ꝙ ista mulier de q̄
formabať nullā sentiat libidinē. imo ne

Oportuit xp̄m nasci ex ꝟgine

cesse est ꝙ in illa mꝉ'iere nūꝗꝫ fuit libido.
⁊ iō necesse est ꝙ talis mulier sit virgo ꝑ
petua. Et qꝛ tale corpꝰ ipius homīs nō
erat ꝯceptū in vulua mulieris. sed ī ven
tre ꝑ virtutē dei de sanguine mulieris si
ne violatōe virginitatis. iō etiā necesse ē
ꝙ talis hō etiā nascat̄ de ipa mꝉ'iere sine
fractōe ⁊ aptione vulue mulieris. Quia
sicut nō intrauit. ita nō debet exire Quo
niā vulua mulieris nō apitur nisi ꝑ mē/
brum viri cū libidine. iō cū vulua illius
mulieris nullo mō debeat apiri ꝑ mem/
brum viri. seq̄tur ꝙ ille hō nascendo de
tali mꝉ'iere nullo mō debeat apire vuluā
eius. aliter relinq̄ret in ipa signa libidis
⁊ corruptōis carnis ⁊ signa. ac si ipa li/
bido ꝓcessisset ⁊ fuisset apta ꝑ mēbrū vi
ri. q̄ oīa debēt eē aliena ab ipo hoīe queꝫ
req̄rit diuina iusticia ⁊ humana obliga/
tio. cū debeat sūme distare a libidīe ⁊ ab
oī̄ vestigio libidinis. Vn̄ al's faceret
opus qꝺ ꝯsueuit mēbrū virile facere scꝫ
vuluā mulieris apire. ⁊ tn̄ debet esse elō
gatus ab illo mēbro totaliter ⁊ a ꝓprio
ope. qꝺ solū illi mēbro vicioso ac rebelli
⁊ libidinoso ꝯuenit. Ergo necesse est ꝙ
ille hō q̇ ꝑ manū dei fuit formatꝰ intus
in ventre virginis mulieris sine oī̄ li/
bidine nascat̄ ⁊ exeat sine aptione ⁊ vio/
latiōe sicut intrauit. ⁊ vt ipa maneat vir
go incorrupta. ¶ Et vt ī generali ⁊ breui
ter ꝯcludamꝰ oēs cōditōes ꝑsone illius
infinite. q̄ necessaria est hoī ⁊ nature hu/
mane ꝓ solutōe satisfactōis. oꝑtet ꝙ ha/
beat tales cōditōes ex ꝑte humanitatis
⁊ aīe ⁊ corꝑis q̄ nullo mō derogēt nᶜ cō
trarient̄ diuine nature ⁊ deitati. nec dero
gent nec discōueniāt satisfactioni ⁊ solu
tioni. ꝓ qua facienda est necessaria nob̄
illa ꝑsona. īmo totaliter ꝯueniāt ⁊ ꝓpor/
tionent̄. Et iō exinde possumꝰ cōclude/
re in speciali oēs cōditōes q̄ntū ad aīaꝫ
⁊ q̄ntū ad corpꝰ ⁊ q̄ntū ad vnionē aīe ⁊
corꝑis cū natura diuina in vna ꝑsona.
Et qm̄ in natura diuina sunt tres ꝑso/
ne realiter distincte. scꝫ pater ⁊ filiꝰ ⁊ spūs
sctūs. iō videamꝰ q̄ ꝑsona est magis cō/
ueniens vel pater vel filiꝰ vel spūsctūs
cū qua vniret̄ hūanitas seu corpꝰ et aīa.
Et apparet ꝙ ꝑsona filij sit magis cōue
niens. vt sit vna ꝑsona in duabꝫ natur̄.
qm̄ ꝑsona filij dei hꝫ multas ꝯueniētias
cū hoīe. qꝺ nō habent alie ꝑsone. Vn̄ qꝛ
filiꝰ est ꝓductꝰ ⁊ accepit oīa que hꝫ a p̄re
⁊ accepit esse. ita homo etiā est ꝓductꝰ et
accepit esse a deo. Et etiā filiꝰ est imago
patris increata. ⁊ hō est imago dei crea/
ta. ⁊ sic magis ꝯuenit ꝓductus cū ꝓdu/
cto ꝗꝫ iꝓductꝰ. iō magꝭ ꝯuenit ꝑsona
filij dei ꝗꝫ patris. ⁊ etiā qꝛ magis ꝯuenit
imago cū imagine ꝗꝫ ille q̇ nō est imago
ideo magis ꝯuenit filius ꝗꝫ spūsctūs.
Etiā qꝛ erit filiꝰ hoīs ꝯuenit ꝙ potiꝰ sit
filius dei. quia iā filiꝰ dei est. ꝗꝫ ꝙ sit spi/
ritussctūs. qꝛ rōnabile est ꝙ q̇ patrē ha/
bet in celis. ꝙ matrē habeat in terr̄. Itē
quia hoīes sūt filij dei ex ꝑte aīe vt ꝓba
tum est ꝗꝫuis sint deformati. iō magꝭ cō
uenit filiꝰ dei naturalis ꝗꝫ spūsctūs.

Q, filiꝰ sit incarnatus

Ti.ccxviij.

¶ Si talis ꝑsona infinita inq̄ntū ho/
mo debeat eē mortalis vel īmortalis ad
satisfaciendum.

¶ Titulus.ccliiij.

Q Voniā aūt talis ꝑsona erit infi/
nita q̄ simul deꝰ sit ⁊ hō. ideo est
necessaria ꝓ satisfactione totius
humane nature. vt scꝫ habeat in se aliq̄d
maiꝰ ꝗꝫ q̄cquid est sub deo. qꝺ spōte det
⁊ nō ex debito deo. qꝺ extra talē ꝑsonam
talē similē vel aliq̄d tale inuenire nō pos
sumꝰ. queramꝰ ḡ quid poterit dare talis
ꝑsona qꝺ valeat tātū. ꝑ qꝺ possit fieri in
finita satisfactio. Aut em̄ ille homo qui
simul erit deus ⁊ homo dabit seip̄m aut
aliquid de se. videamꝰ ḡ qualis debet es
se talis datio seu donatio. Unde cum ta
lis homo inq̄ntū homo est creatura dei
sequit̄ ꝙ quicquid habet est dei. ⁊ est ob
ligatum deo. ⁊ oīa que potest debꝫ dō
per primam obligationē naturalē. quia
quicquid habebit accepit a deo. Et idō
debet deo honorē. obedientiā ⁊ amoreꝫ.
⁊ totum quicq̄d facere poterit erit iam
deo obligatum ⁊ debitū. nō pro iniuria
quia nullā fecit. sed ꝓ naturali ꝑma ob/
ligatione. quia oīa ab eo accepit. Quo/
modo ergo poterit satisfacere ꝓ alijs ho
minibꝫ. cum oīa ꝓ seipō debet. ⁊ deus
ex debito exiget ab illo hoīe quicquid
habet ⁊ quicquid poterit. quia creatura

sua erit Queramus ḡ quid in se habebit ille homo qꝺ deo nõ sit debitũ. sed sit vere suũ. ⁊ qꝺ deus nõ possit ab eo exigere Si em̄ nil tale habet. nõ poterit satisfacere ꝓ aliĳs q̄ debent deo infinitũ ꝑ secũdam obligationẽ. Sed certe ille homo nõ teneť se tradere morti seu aĩam suaꝫ ⁊ vitã exponere ꝓ honore dei. quia hoc nõ exiget deus ex debito ab illo hoĩe. scꝫ ꝙ det vitã ⁊ aĩam suã ad mortẽ. Vñ quia mors est in oĩbus hoĩbus ꝓpter peccatum ⁊ culpã. quia si ꝑm⁹ homo nõ peccasset nunq̄ȝ mortu⁹ fuisset. ḡ cuꝫ iste homo erit sine pctõ ⁊ sine om̄i culpa innocentissim⁹ cum sit de⁹. multo magis nõ debebit mori. Ergo si ille det sponte ⁊ libere se morti ad honorẽ dei. tunc dabit aliquid de suo qꝺ de⁹ nõ exiget ab eo ex debito. nec etiã potest ab eo exigi ꝑ obligationẽ. quia nõ est peccator Etiam nõ poterit se magis dare deo q̄ȝ dare vitã ⁊ aĩam suã ad honorẽ illius. Nec etiã aliquid poterit dari p̃ciosius deo. quia nihil asperi⁹ aut difficili⁹ potest hõ sponte ⁊ nõ ex debito pati. q̄ȝ mortẽ ad honoreꝫ dei. Igiť sequiť ꝙ necessaria erit mors illius hoĩs ad satisfaciendũ ꝓ aliĳs hominibꝫ. Ergo ꝑ solaꝫ mortẽ illius hoĩs poterit fieri satisfactio. seu ꝑ vitam suaꝫ sponte traditã morti ad honorẽ dei. Inuenim⁹ igitur p̃ciũ ⁊ debitũ ad soluẽdũ ꝓ peccatis ⁊ iniurĳs ac offensis omniũ hoĩm. Igitur necessariũ est ꝓ satisfactione totius humane nature. ꝙ talis hõ q̄ erit deus ⁊ homo. qui necessarius erit ꝓ satisfactõe sit mortalis. ita ꝙ possit mori si velit ⁊ hoc spõte. q̄ȝuis sit deus. Et tamen ipsum nullus poterit occidere si nõ velit nec ꝯtra suã voluntatẽ. ⁊ hoc qꝛ erit de⁹ ⁊ sine peccato. Si em̄ nullo mõ mori posset nõ esset vtilis nec ꝯueniens ꝓ satisfactõe hoĩm. Et etiã hoc est sũme cõueniens vt satisfactio fiat ꝑ mortẽ. qꝛ homĩes sunt obligati ad sustinẽdũ mortem eternã. sed ꝯuenienti⁹ fieri nõ potest vt homo euadat mortẽ eternã quã debꝫ nisi homo sustineat illã voluntarie q̄ nõ debet. Sed homo q̄ iaꝫ obligat⁹ est ad infinitã penã. nõ potest soluere talem penam. que liberet a pena infinita. qꝛ quãcunq̄ȝ penã accipet iuste ⁊ digne eã sustineret. Vt igiť homo qui est obligat⁹ ad debitã penã possit euadere ipam penaꝫ. necesse erit vt talis hõ ꝓ homĩe suscipiat penã voluntarie ⁊ spõte. q̄ nil pene debeat ꝓ se. Sed null⁹ talis poterit esse nisi ille homo quẽ querim⁹. qui erit deus ⁊ homo. vt moriendo ⁊ sustinẽdo penam ꝓ hoĩe quã sustinere nõ debeat iuste. homo ꝓpter eam euadat ⁊ mortẽ ⁊ penam quã debebat. Et ideo necesse erit ꝙ ille homo qui est necessari⁹ nobis ꝓ satisfactione possit pati ⁊ mori ⁊ sustinere penam si velit. sed nullo mõ possit pati nᶜ mortẽ nec aliquã penã cõtra suã voluntatem. nec aliqua res possit sibi nocere ꝯ suã voluntatẽ. sed sua voluntate ꝑmittẽte om̄ia possit. Nã ĩnocentissim⁹ erit. nᶜ ꝓpter hoc talis hõ erit in miseria sicut ceteri homĩes mortales. qꝛ volũtarie erit talis vt possit pati. sed nõ cõtra suã voluntatẽ. Necesse est etiã ꝙ ille homo qui erit necessari⁹ ꝓ satisfactione nostra intelligat ⁊ cognoscat oĩa bona ⁊ om̄ia mala homĩs. ⁊ cognoscat ꝑditionẽ ⁊ lapsum homĩs. ⁊ oĩa que sunt necessaria ꝓ reparatione ⁊ totali satisfactione. ⁊ quid debeant homines deo. ⁊ ꝙ cognoscat de seipso quid erit illud qꝺ opꝫtet deo fieri ꝓ hoĩs satisfactiõe. ⁊ etiã ꝙ ipe cognoscat ꝙ ipe solus est q̄ potest satisfacere ⁊ nõ alius. ⁊ hoc ꝑ mortẽ suã. etiã ꝙ si ipe nõ moriať. ꝙ om̄s hoĩes ꝑdentur eternaliter. qm̄ si nõ cog̊sceret hoc. nõ posset satisfacere. qꝛ opꝫtet ꝙ det vitã suã voluntarie ⁊ sciẽter ꝓpter peccata hominũ.

Per mortem xp̄s debuit satisfacere

Q, xp̄s volũtarie moriatur

Q, xp̄s cog̊scat oĩa bõa et mala hoĩs

De benignitate amore ⁊ pietate. patientia ⁊ mãsuetudine ip̄ius.

Titulus.cclv.

ET qm̄ iam declaratũ est ꝙ satisfactio quã dꝫ facere iste hõ queꝫ querim⁹ ⁊ quo indigem⁹. opꝫtet ꝙ sit voluntaria ⁊ spontanea cũ magno cordis affectu ⁊ optima volũtate. qꝛ aliter nõ tolleret offensam ⁊ iniuriã que inter deum ⁊ hoĩes est. nec placaret irã dei ideo opꝫtebit ꝙ ille homo qui satisfaciet ꝓ hoĩbus nõ solũ moriať ⁊ det vitã suã morti ad honorẽ dei. imo opꝫtebit si debeat satisfacere ꝙ sustineat mortẽ liben-

Ti. p̃cedenti

Optuit xp̄m ex charitate pati

tissime ⁊ volūtarie cū desiderio. ⁊ cū intimo cordis affectu ad honorē dei. quia null⁹ poterit eū cogere nisi ipsemet ꝑmittere velit. Et ideo necesse erit ꝙ talis homo sit benignissim⁹ vt habeat voluntatem ita piā ⁊ benignā erga humanā naturā ⁊ alios hoīes. ⁊ tātū diligat hoīes ⁊ cōpatiat̄ eis. vt velit mori ⁊ dare vitā suā ꝓ ipsis. vt ꝑ mortē suā libent̄ a pēis eternis. ⁊ ꝙ magis velit saluationē hominū ꝙ̄ seruare vitā suā. qm̄ si nō sit ita tunc nō moriet̄ ꝓ hoīb;. q᷑ nullus poterit eū compellere ad moriendū nisi ꝓcedat ex ei⁹ mera voluntate pia ⁊ bona. Et ideo oꝑtebit ꝙ nō attēdat ad maliciam hoīm. nec ad iniurias nec ad offensas.

Xp̄s paciēdo debuit naturā humanā inspicere

sed magis attēdat ad homīes ꝓpter naturam humanitatis. ⁊ diligat eos inq̄ntum sunt homīes ⁊ portāt dei imaginē ꝓpter aīam rōnalē. ⁊ inq̄ntū sunt sui fratres ꝑ sui naturā. Et iō oꝑtebit ꝙ nō habeat hoīes odio ꝓpter peccata ⁊ malicias eoꝝ. sed magis cōpatiat̄ ⁊ doleat de malis eoꝝ. qm̄ si talis nō esset. tūc nō esset ꝯueniens ꝓ satisfactōe. ⁊ tali hoīe indiget natura hūana. nec potest aliter liberari. Et ideo necessario oꝑtebit ꝙ tanta sit sua bonitas ⁊ benignitas. ꝙ vincat maliciā ⁊ nequitiā. ⁊ tanta sit sua mā suetudo. ꝙ vincat oēm crudelitatē ⁊ impietatē. ⁊ tanta sit sua patiētia. ꝙ vincat omnē iniuriā ⁊ offensam sibi inferendā.

Xp̄s debuit crucifigētes diligere

Et ideo oꝑtet ꝙ sit talis ꝙ diligat om̄s sibi ꝯtradicētes vel ꝑsequētes aut ipsū occidere volentes. ita ꝙ tanta sit in eo bonitas ꝙ om̄es remittat offensas. ⁊ de nullo velit vindictā ꝓpter aliquā iniuriam. qm̄ talis est necessari⁹ hoībus ꝓ satisffactione. O q̄nta bonitas ⁊ benignitas erit ista ꝙ talis hō iustus ⁊ innocēs velit mori ⁊ dare vitā suā ꝓ hoīb; iniustis iniq̄s malis ⁊ ingratissimis. ꝑditis ⁊ om̄i pena dignis. ⁊ ꝓ peccatis culpis ⁊ offensis oīm hoīm toti⁹ mūdi. Et ido necesse ē ꝓpter p̄dicta ꝙ iste hō sit de genere eorūdē hoīm q̄ obligati sunt ad penam. ꝓpter amorē vnitatē ⁊ ꝓpinquitatem. qm̄ magis diliget homīes ⁊ cōpatietur eis. q᷑ erit de natura eoꝝ. Vn̄ si fieret de nouo sicut ꝑm⁹ homo. n̄ eēt tātū ꝓpinqu⁹ homib; obligatis ad penā. O q̄ntū honor ⁊ tota humana natura deberet gaudere ꝙ talem poterit hr̄e hominē qui ꝓ eis satisffaceret.

Qualiter ille hō poterit mori ⁊ occidi ad honorē dei ⁊ q̄s eū poterit occidere. Titulus.cclvi.

Et quia mors illius hoīs q̄ erit de⁹ ⁊ homo erit totū ꝓciū ⁊ satisffactio liberationis hoīm si sit volūtarie ⁊ ad honorē dei suscepta. iō vlteri⁹ inuestigādū est quō poterit ille hō vitā suā dare morti sponte ad honorē dei. an ipsemet se debeat occidere. vel an alij eum debeāt occidere. Sꝫ ꝙ ipsemet se occideret. hoc nō esset ad honorē dei. imo ꝯtra honorē dei ergo necesse erit ꝙ alij cuꝫ occidant. ⁊ ꝙ ipse velit ⁊ ꝑmittat se occidi ad honoreꝫ dei. ⁊ tunc etiā oꝑtet ꝙ ipse habeat inimicos q̄ eum occidant ⁊ ꝑsequant̄. ⁊ oꝑtet ꝙ etiā sit aliqua causa. q̄ sit ad honorem dei. ꝓ qua sustinenda ⁊ defendēda. ipse det vitam suā ad mortē. ⁊ ꝙ ꝓ illa causa alij occidant eum. Et ideo inuestigem⁹ quō poterit hoc fieri. Iō ꝯsiderare debem⁹ ꝙ iste erit sol⁹ bon⁹ inter oēs hoīes ⁊ oēs alij erunt mali. nisi mater sua q̄ erit bona ex necessitate. Et cū hoīes sint lapsi ⁊ corrupti ac ꝑuersi vt declaratū est ī tractatu de lapsu ad longū. ꝑ ꝯn̄s faciunt mala oꝑa ⁊ ducunt pessimā vitā. et totaliter faciunt ꝯtra deū oīa oꝑa sua. et cōtra iustissimā eq̄tateꝫ et veritatē. quia oēs amant suā ꝓpriā voluntatē ⁊ ꝓpriū honorē ⁊ nolūt corrigi nec audire correptiones. Et q᷑ ille hō ꝑfectus erit totus bonus ꝯtrari⁹ alijs hoīb;. ideo oꝑtet ꝙ q̄ntū poterit impugnet eoꝝ malā vitaꝫ. ⁊ mala eoꝝ oꝑa. ⁊ p̄dicet ⁊ corrigat homines ꝑ verba sua. ⁊ necesse erit ꝙ dicat veritatē hoīb; quā hoīes nolūt audire. Et sic q᷑ etiā oꝑa sua erunt ꝯtraria opibus alioꝝ incurret inimicicias ⁊ inuidiam pluriū q̄ nolunt audire veritatē. ⁊ sic p̄dicando ⁊ tenendo īmobiliter ⁊ indeclinabiliter veritatē ⁊ iusticiā ⁊ h̄ viuendo ⁊ loquendo. plures habebūt eū odio vsq; ad mortē. Et sic si isto mō ipse necꝫ

Xp̄s debuit ab alijs occidi

Ti.ccx.

Qꝫ xp̄s ꝓpt̄ veritatē et iusticiā debuit occidi

ꝓpter odiū neq3 ꝓpter timorē mortꝭ nō velit desistere a veritate ⁊ iusticia sic occident eū. quia ꝯtrari⁹ est eis. ⁊ ip̄e ꝑmittet se occidi fortissime ⁊ firmissime. ꝑseuerā do in his q̄ dei sunt. Nōne tūc dabit vitam suā sponte ad honorē dei? Quāuis em̄ ip̄e teneꝛ dicere veritatē ⁊ eā tenere viuendo ⁊ loquēdo ad honorē dei. tn̄ non teneꝛ mori ꝑ honore dī ex debito nisi ip̄e

Xp̄s moriēdo ded/ dit aliīs exēpluz

velit. Itē in hoc etiā dabit exemplū efficacissimū aliīs hoīb⁹ vt nullo mō deserant nec relinquāt veritatē dei nec iusticiam ei⁹. nec recedant ab illa ꝓpter mortem quā aliqn̄ ꝓpter necessitatē patienꝛ vt soluant cū illo qui nullo mō mori debebat. sed sponte ad moriendū se obtulit ⁊ in hoc fecit deo honorē maximū. Vn̄ nō erit hoc exemplū magnū ⁊ efficacissimū. vt sic aliī hoīes postq3 cognouerint eū ⁊ veritatē. ⁊ q̄nta ꝑsona erat ipse. animenꝛ ⁊ inflāmenꝛ ⁊ imitenꝛ eū. vt ꝓpter nulla incōmoda q̄ eis poterit obesse declinent a iusticia quā deo debēt. cū etiā aliqn̄ de necessitate mori debeāt. cū ipse qui nec ꝓ se mori ex debito debebat. nec ꝑ aliīs poterat cogi mori. nec voluit preseruare ta3 p̄ciosam vitā. imo seip̄m ⁊ tā p̄ciosam ꝑsonā tam voluntarie dedit in mortē ꝓpter veritatē ⁊ iusticiā defendendam. Q̄uis ex debito talis ꝑsona q2 erat homo. debebat deo oēm obediētiā. ⁊ facere ꝓ veritate ⁊ deitate q̄cquid poterat. ⁊ h̄ virtute p̄me obligatiōis. Attamē h̄ est citra mortē. q2 ex debito nullo modo mori debebat. Et iō moriēdo sponte relinquit hoībus exemplū vt sil'iter faciāt ⁊ ne timeant mori. Sic g̃ q̄uis illi q̄ occident eū. mala occident voluntate. attamen q2 ip̄e sustinebit hoc spontanea voluntate ad honorē dei ⁊ ad vtilitatē totius humane nature. ideo laudabiliter et misericorditer sustinebit. ¶ S3 mirādū erit quō poterit esse tanta crudelitas inuidia ⁊ malicia in illis hoīb⁹ ꝙ velint eū occidere tā bonū hoīem vt erit. qm̄ nulli nocebit nec nocere poterit. qm̄ erit sūme benign⁹. Maxia g̃ debet esse ista inuidia ⁊ malicia. Et vn̄ poterit ista generari? Et ideo notandū est ꝙ totū genus humanū est sub ꝑtāte ⁊ captiuitate p̄mi

Vn̄ sit orta inuidia ex q̄ xp̄m occidebāt

angeli mali ⁊ neq̄ssimi. ⁊ iō q2 ille erit hō nou⁹ in mūdo q̄ p̄dicabit ⁊ docebit nouā doctrinā ⁊ oīa noua q̄ ꝑtinebunt ad honorē dei. ⁊ ad liberationē hoīm. ⁊ totaliter oꝑabiꝛ oīa q̄ faciet ꝯtra dyabolū ⁊ ad suū regnū destruendū. Vn̄ cu3 ille hō debeat liberare gen⁹ humanū ab obligatōe infinita ⁊ satisfacere ꝓ oīb⁹ opt3 ip̄m pugnare totis virib⁹ ꝯtra captiuitatē hoīm. vt remoueat hoīes a captiuitate dyaboli. Vn̄ dyabol⁹ erit p̄ncipalis ⁊ capital' inimicus ei⁹. ⁊ sic inter eos erit bellū sed secretū. Nā dyabol⁹ videns talē nouū hoīem q̄ nūq3 apparuit in mundo. ⁊ suꝑ quē nullā poterit habere ꝑtātē timebit suū regnū ⁊ dn̄iu3 ꝑdere. ⁊ sic resistet totis virib⁹ huic homī. ⁊ suadebit suis mēbris. sc3 malis hoīb⁹ vt eū occidāt ⁊ ꝑdant. ⁊ h̄ q2 ip̄e nō p̄t sibi nocere ꝑ se. ⁊ sic ꝑ mediu3 alioꝝ occidet eū dyabolus q̄ntū in eo est. Et iō ꝓpꝛ inuidiā quā habebit iste mal⁹ angel⁹ cōtra istum nouū hoīem. inflāmabit ⁊ ꝯcitabit aliquos malos hoīes sibi adherentes contra istū. ⁊ generabit tantā inuidiā cōtra eū. vt oīno velint eū occidere. q2 aliter n̄ poterit ei nocere. Sic dyabol⁹ tractabit mortē suā. ⁊ dabit totū ꝯsiliū secretū vt occidat eū ꝑ malos hoīes ministros suos si potest. nec aliter cessare poterit donec hoc fecerit. quia nō poterit sustinere talē hoīem sibi ꝯtrariū. Et sic patet vn̄ poterit tanta inuidia ⁊ crudelitas insurgere contra eum. Et hic apparebit summa benignitas istius homis. quia morietur etiam sponte ꝓ occidentib⁹ ipsum. ⁊ pro inimicis suis ⁊ pro peccatis eoꝝ. Et ideo quia dyabol⁹ occidet talē hoīe3 iustū ⁊ innocentē qui nullo modo debet mori nec obligatur morti. nec dyabol⁹ habet aliqd̄ ius in eo. ideo ipse cōmittit maximā iniusticiā ꝯ istu3 hoīe3 innocētem. ideo veraciter erat dignus ꝑdere totum ius qd̄ credebat se habere super homines. Q̄uis in veritate nullu3 habebat. Et quia sicut inuasit hominē in q̄ nullū ius habebat. ita ꝑdiderat ius si qd̄ hr̄e videbaꝛ in aliīs hoīb⁹. Et sic ille hō satisfaciet pro tota humana natura. ⁊ morietur laudabiliter ad honorē dei. ⁊ libera/

Inuidia dyaboli ꝯcitauit iudeos in mortē xp̄i

Iusta victoria xp̄i ꝯ dyabolū ꝑ mortē

Christ⁹ vicit dyabolū p̱ iusticiā

bit hoīem a potestate dyaboli. ⁊ hoc per
verā iusticiā. Et sic vincet dyabolū p̱ iu-
sticiam verā. ⁊ iustū est φ dyabol⁹ sit ca-
ptiu⁹ eius ꝓpter iniuriā ⁊ iniusticiā quā
sibi fecit. Et sic hō acq̄siuit p̱ iusticiā po
testatē ⁊ dn̄iuȝ supra dyabolū. Et sic dy
abolus vicit primū hoīem p̱ deceptōeȝ
⁊ falsam ꝓmissionē ⁊ subiugauit eū sibi.
ita homo vicit dyaboluȝ p̱ iusticiā ⁊ ca-
ptiuauit. Et q꞉ ille homo erit de⁹ ⁊ filius
dei. ideo nō faciet dyabolo iniusticiā. sȝ
faciet humanitati de dyabolo verā iusti
ciam. Et ideo ꝭm verā iusticiā dyabol⁹
erit sub pedibꝫ istius homīs. ⁊ ip̄e tene-
bit ip̄m iustissime captiuatū. Ecce q̄lit̄
poterit fieri vera liberatio hoīm p̱ mor-
tem illius q̄ erit fil' de⁹ ⁊ homo. ⁊ a dya-
bolo ⁊ a peccato seu iniuria ⁊ offensa dei
⁊ a pena infinita. Sic mors isti⁹ hoīs
vincet dyabolū ⁊ omnē culpā ⁊ pecca-
tum. Et sicut dyabol⁹ decipiendo hoīeȝ
subiugauit eū sibi. ita decipiendo seip̄m
q꞉ inuadet ⁊ occidet istū hoīem. capti-
uabit̄ ⁊ ligabit̄ ab isto hoīe cum adiuto
rio diuinitatis p̱ iusticiā. Et sicut ꝑm⁹
homo fuit sub potestate dyaboli ꝓpter
inobedientiā quā fregit ⁊ fuit in ira dei
⁊ sep̱atus a ꝯsortio ⁊ amicicia dei. ita et
p̱ obedientiā isti⁹ homīs q̄ erit maior ꝑ-
mo hoīe. quā ꝓuabit vsqꝫ ad mortē iclu-
siue scȝ tenēdo ꝟitatē dī ⁊ iusticiā ad quā
obligat̄ oīs homo. ⁊ quā de⁹ vult ⁊ exi-
git ab om̄i hoīe. homo erit dignus libe-
rari tam a p̄tāte dyaboli q̄ȝ ab ira dei. et
restitui ad amiciciā dei. q꞉ obediētia cō-
putabit̄ p̱ inobediētia. Sicut em̄ inobe
dientia facta est p̱ hominē. ita obedien-
tia etiā facta est p̱ hoīem. ⁊ maxime quia
ista obedientia in infinitū sup̱abit illaȝ.
quia erit facta cū difficultate. s. mortis.
⁊ p̱ maiorē scȝ hoīem ⁊ filiuȝ dei. Et ita
magis erit acceptabilis deitati obedien
tia voluntaria isti⁹ homīs q̄ȝ fuerat dis-
plicibilis inobediētia ꝑmi homīs. ⁊ ma
ior erit honoratio isti⁹ homīs. q̄ȝ fuerat
inhonoratio ꝑmi homīs. Et sic totalit̄
annihilat̄ ⁊ destruet̄ iniuria ⁊ offensa ꝑ-
mi homīs. ⁊ a tota natura humana.

Qualiter mors istius homīs que est
necessaria ꝓ satisfactione oīm hominuȝ
ꝓualet ⁊ magis ponderet q̄ȝ numerus ⁊
magnitudo oīm peccatoꝝ ⁊ offensaruȝ
omniū hominū.

Titulus.cclvii.

Q Voniā aūt iam declaratū est φ
mors illi⁹ hoīs erit satisfactio et
p̄cium ꝓ peccato hoīs ⁊ totius
humane nature. ⁊ pro culpis offensis et
iniurijs hoīm. ⁊ cū iam declaratū sit φ
q̄ōlibȝ peccatū seu offensa ꝯtra deū ascē
dit in infinitū. ⁊ φ habeat q̄ndā infini-
tatem. ⁊ op̱tet φ ꝭm mensurā peccati et
offense fiat satisfactio ⁊ cū ꝓ vno pecca-
to infinite culpe. infiniti mūdi pleni cre
aturis nō possent satisfacere. ⁊ iō cū pec
cata siue iniurie sint sine numero contra
deū ⁊ possint esse ⁊ multiplicari in infi-
nitum ⁊ crescere. videam⁹ quō mors isti
us hoīs qui erit de⁹ ⁊ homo. qui erit ne
cessarius ꝓ satisfactione. erit sufficiēs sa
tisfactio ⁊ sufficiens p̄ciū ꝓ oībus pec-
catis oīm hoīm. ⁊ videam⁹ etiā q̄lit̄ pl⁹
ponderet mors ista q̄ȝ numer⁹ ⁊ magni
tudo oīm pctōꝝ. Jō ad h̄ cog̃scēdū op̱-
tet pōderare vitā illi⁹ hoīs q̄ntū valebit
⁊ q̄nti valoris ⁊ q̄nti p̄cij erit. Vn̄ hūa-
nitas illi⁹ hoīs pl⁹ valebit in p̄ciositate ⁊
excellētia in nobilitate ⁊ bonitate ⁊ in di
gnitate q̄ȝ oēs hoīes q̄ fuerūt sunt ⁊ erūt
⁊ q̄ p̄nt esse ⁊ q̄ȝ om̄s creature. q꞉ hō iste
erit deificat⁹. ⁊ sua humanitas erit vnita
deitati iu vna p̱sona. Et iō ꝓpt̄ istā vni-
onē ⁊ ꝓpt̄ istō m̄rimoniū altissimū. ista
hūanitas ascēdet ad summā dignitatē.
Sic ei iā declaratū ē vel fuit de spōsa re-
spectu spōsi in capit̄lo de amore q̄lit̄ spō
sa ascēdit ⁊ nobilitat̄ ꝓpt̄ spōsuȝ cui vni
tur q̄ȝuis etiā sit infima ⁊ paup̱rima int̄
oēs ml'ieres. si assumit̄ a rege ꝓ regina.
fit nobil' ⁊ mag̃ valde. Silr̄ erit de hūa
nitate hoīs isti⁹. q꞉ erit vnita ⁊ copulata
insep̱abilit̄ tāq̄ȝ spōsa spōso deitati. ⁊ iō
erit ꝓportionata necessario iuxta digni-
tatē deitat̄ tātū q̄ntū fieri poterit. Et ad
huc ista vnio erit maior ml'to q̄ȝ spōsi ⁊
spōse. quia vna p̱sona erit deus ⁊ homo
⁊ iō vt ille homo erit infinitus ⁊ pl⁹ vale
bit q̄ȝ omnes homines cum sint finiti.
⁊ etiam q̄ȝ oēs creature. cū nō sit comp̱a
tio inter finitū ⁊ infinitū. Et ideo si vo-

Vita xp̄i fuit p̄ciosior oībꝫ hominibꝫ

Ti.cxx-xv.

lumus ꝯsiderare quō mors eiꝰ plus pō-
deret q̃ȝ oīa peccata. videamꝰ ꝓ q̃ȝto nol
let quis talē hoīem occidere si eēt p̄sens
⁊ sciret eũ talē eē. Ita ꝙ si diceret alicui
nisi occidas istũ hoīeȝ totꝰ mundꝰ ꝑibit
⁊ q̃cquid deꝰ nō est. certe nullꝰ faceret h̄
nec deberet facere si sciret eũ talem eē. ꝓ
oīmi creatura ꝯseruāda. nec si infinitus
numerꝰ mũdoꝝ ei daret. Itē si etiā dice
retur. tu occides illũ hoīem. aut oīa pec
cata mũdi veniēt sup te ⁊ īputabunt ti-
bi. nōne iste diceret ꝙ citius vellet oīa
peccata mũdi sustinere supra se ⁊ īputa-
ri ei q̃ȝ eũ occidere: etiā nō solũ mũdi p̄-
sentis. sed oīa que p̄nt fieri in futuro ⁊ q̃
excogitari possent. Et nō solũ de occisi-
one sed etiā de qualibet ꝑua lesione q̃ tā-
geret ip̄m. ꝓ q̃nto etiā aliq̃s nō deberet
modicũ ledere ꝑsonā regis vel imꝑato-
ris. Vñ igit esset h̄ ꝙ aliq̃s horreret plꝰ
vnũ peccatũ in lesione huiꝰ hoīs q̃ȝ om-
nia alia que possunt excogitari. q2 lesio
istius ꝑsone mlto magis excedit sine cō
paratione oēs creaturas. Ecce igit mani-
festissimũ est ꝙ nulla q̃ntitas magnitu-
do seu multitudo p̄ctōꝝ extra ꝑsonā hu
ius homīs potest nec valet compari vi
olationi ⁊ destructioni vite corꝑalis ta-
lis homīs. Quātũ ergo bonũ est illud.
cuius destructio est tā mala: Si eīm ex-
cedit oīne bonũ creatũ. q̃ȝ mala est eius
destructio. g̊ vita illius hoīs plꝰ erit bo-
num ⁊ maiꝰ bonũ sine compatione. q̃ȝ il
la peccata sint mala. que q̃dem peccata
sua interfectio sine estimatōe supat. Vñ
si interfectio illiꝰ hoīs supat omnē mul-
titudinē peccatoꝝ q̃ cogitari possunt ex
tra ꝑsonā eiꝰ. ⁊ si p̄ctā ⁊ crimia tātũ sunt
odibilia q̃ntum sunt mala. ⁊ vita illiꝰ ho
minis tātũ sit amabilis q̃ntum erit bo-
na. sequit ꝙ vita illiꝰ hoīs plus erit ama
bilis ⁊ magis bona. q̃ȝ oīa peccata sint
odibilia ⁊ mala. Ergo tantũ bonũ tam
amabile sicut erit vita illiꝰ homīs q̃ pre-
ciosior est q̃ȝ oīne qꝺ est citra deũ. nō erit
sufficiens ad soluendũ qꝺ debet ꝓ pec-
catis ⁊ offensis totius mũdi. cuȝ supat
oīne debitũ qꝺ debēt peccatores ꝓ satis
factione. imo plus pōderat in infinitũ.
Ecce igit quō vita illiꝰ hoīs vincit oīa

Mors xpi ē p̄ciosior oībꝰ p̄ctis

crimina oēs offensas ⁊ oēs culpas si de-
tur ꝓ illis. Si g̊ dare vitā ē accipe mor-
tē. sicut datio huiꝰ vite p̄ualet ⁊ p̄ponde
rat ī bonitate plus q̃ȝ oīa peccata hoīm
in malo. ita acceptio mortis. Ergo si il-
le hō quē querimꝰ det vitā suā morti spō
te ad honorē dei ꝓ satisfactōe totiꝰ hũa-
ne nature. nōne satisfaciet ⁊ soluet ꝓ oībꝫ
hoībꝫ: Et satisfactio erit maior in infini
tũ q̃ȝ oīne debitũ qꝺ debent oēs hoīes.
Patet g̊ quō mors illiꝰ hoīs q̃ est neces-
sarius ꝓ satisfactiōe totiꝰ humane natu-
re p̄ualet ⁊ magis ponderat q̃ȝ multitu-
do ⁊ magnitudo oīm offensaꝝ ⁊ p̄ctōꝝ.

Qualiter ipa mors deleat ⁊ supet pec cata occidētiũ talē hoīem.

Titulus. cclviii.

Et qm̄ dictũ est ꝙ mors illiꝰ ho
minis qui erit deus ⁊ homo su-
ꝑabit oīa p̄ctā ⁊ crimia hoīm. ſȝ
dubiũ ē quō poterit delere ⁊ supare pec
cata illoꝝ q̃ occidēt eũ. Qm̄ si tā maluȝ
est occidere eũ. q̃ntũ bona erit vita eius
quō poterit mors eiꝰ supare ⁊ delere pec
cata ⁊ crimia illoꝝ q̃ eũ occidēt: q2 appa
ret ꝙ tātũ malũ sit p̄ctm̄ eoꝝ q̃ occident
eũ. q̃ntũ vita eiꝰ ē bona. Ergo quō mors
eius poterit satisfacere ꝓ peccato eorum
qui eũ occidũt: Aut si poterit delere pec
catum alicuius illoꝝ ⁊ satisfacere ꝓ illo.
oportet eīm ꝙ satisfactio sit tanta ꝙ dele
at oīa peccata. Hic possumus dupli-
citer respondere. Primo quia nullus sci
enter occideret illum si talem euȝ cogno
sceret scȝ deum ⁊ homineȝ. ideo si occi-
dunt eum ignoranter occidunt. quare se
quitur ꝙ peccatuȝ eorũ nō est ita malũ.
sicut vita eius fuit bona. quia ignoran-
tia diminuet peccatũ illud. vt nō sit ita
infinitum. Unde quando dictũ fuit ꝙ
tantũ mala fuit destructio eius. quātuȝ
vita eius bona. tunc nō pensauimus ꝙ
interfectio seu occisio eiꝰ facta fuit igno
ranter. sed quasi scienter fieret. quia nun
q̃ȝ aliquis poterit nec vellet scienter face
re. Secundo respondere possumꝰ ꝙ me
ritum ⁊ bonum qꝺ faciet ille homo qui
erit deus erit duobus modus infinitũ.
Primo ex p̄te facientis. quia erit ꝑsona
infinita. scđo ex p̄te dei acceptātis. quia

Mors xpi p̄ualet p̄ctō crucifigentiũ

Meritũ mortis xpi ē duplicit̃ ĩfinitũ

oīe meritū deo acceptabile est infinitū
sicut demeritū infinitū. Et sic datio vite
erit infinita ⁊ ex pte dantis ⁊ ex pte acce/
ptantis. sꝫ oīe pctm̄ qđ cūqꝫ possit face
re creatura est finitū ex pte facientis. sed
solū infinitū ex pte illiꝰ cōtra quē fit scꝫ
ex pte dei. Et sic mors illiꝰ hoīs p̄t dele/
re oīa peccata fieri possibilia p creaturā.
⁊ ꝓ illis satisfacere. ⁊ vltra supabit in in/
finitum.

De circūstātijs ⁊ cōditōibꝫ quas ha
bebit illa p̄ciosa mors. ⁊ que ꝯuenientio
res erunt ei.

Titulus.cclix.

Q [q]Et qm̄ illa p̄ciosissima mors ⁊ i/
finiti valoris illiꝰ p̄ciosissimi et
benignissimi ⁊ pijssimi hoīs q̄
indigemꝰ est necessaria toti humane na/
ture ꝓ satisfactione. ⁊ in ipa pendet tota
restauratio ⁊ totū bonū hominū. iđ vi/
deamꝰ q̄s circūstantias habebit ⁊ q̄ cō/
ditōes ei ꝯueniēt. Et qm̄ illa mors erit
satisfactio totiꝰ nature humane ⁊ totum
bonū ⁊ totū meritū. iđ illi morti ꝯuenit
vt habeat oēs cōditōes p q̄s poterit eē
magis meritoria ⁊ satisfactiua ac magis
accepta. ⁊ p q̄s poterit declarari maior
bona voluntas bonū cor ⁊ intimꝰ affe/
ctus cordis hoīs illiꝰ moriētis. Vn̄ op
tet q͂ talis mors vt dictū est sit volunta
rie accepta ac spōte. qꝛ aliter nil ꝑficeret.
Et iđ optet q͂ ille benignissimꝰ hō velit
suscipe ⁊ sustinere mortē libēter ⁊ spōter
cū bona volūtate. ⁊ iđ habebit maximū
amorē ⁊ maximā charitatē ac ardētissi/
mā ⁊ exq̄sitā pietatē erga naturā huma/
nā pditā vt soluet. Et iđ nō solū valꝫ su
stinere ⁊ recipe mortē. imo p talē modū
⁊ talē formā in q̄bus talis mors sua erit
magis meritoria ⁊ magis satisfactoria.
magis vtilis ⁊ cōmodosa ꝓ hūana na/
tura. ⁊ q͂ etiā ꝯueniat sue pijssime volū/
tati ⁊ charitati ardētissime. Et iđ qꝛ ille
hō recipiet mortē nō inuitꝰ nec ignoran
ter. imo ipo sciēte pmittēte ⁊ volente. iđ
talis mors optet vt sit deliberata ⁊ ordi
nata p ipsūmet. ⁊ nō fiet cuꝫ casu fortui/
to. sꝫ ipemet eligat volūtarie talē morteꝫ
q̄lem voluerit. ⁊ nihil fiat ī sua morte cō
tra suā volūtatē. ¶ Et qꝛ q̄nto mors erit
cū maiori pena magis crudelis ⁊ dolo/
rosa ac magis ignominiosa ⁊ turpis et
opprobriosa ac derisoria si sit volūtarie
assumpta. tāto erit magis meritoria et
satisfactoria. ⁊ cōmodosior hūane natu/
re. ac magis acceptabil' deo. iđ certe ꝯue
niet amori ardētissimo ⁊ pietati illiꝰ pij/
simi hoīs. vt nō solū velit sustinere mor/
tē. imo talē mortē sicut dictū est. qꝛ hoc
erit maius bonū qđ pōt facere. Et ideo
ꝯuenit sue maxime bonitati vt faciat tā
tū bonū. quo nō poterit eē maiꝰ nec me/
lius. nec excogitari. Vn̄ ille hō pijssimꝰ
erit ꝑsona īfinita. ⁊ iđ ꝯuenit ei facere tā
tū bonū. vt sua mors p̄ciosissima supet
⁊ excedat oīa pctā. ⁊ vt nō possit magis
supare vt habeat oīe meritū. Et iđ ꝯue
niet q͂ oēs cōditiōes ⁊ oēs circūstātie q̄
poterūt reddere illā mortē difficillimā.
penalissimā p oēm modū atrocissimā ⁊
crudelissimā. dolorosissimā ac ignomi/
niosissimā sint in illa morte seu comitē/
tur eā. Et iđ ꝯuenit q͂ fiat in loco publi
co ⁊ solēni ⁊ nō in occculto de die ⁊ nō đ
nocte. ⁊ sic de alijs circūstātijs. ⁊ optebit
q͂ genꝰ mortis sit turpissimū ⁊ ignomi/
niosissimū. ¶ Quō aūt poterūt fieri ista
faciliter possumꝰ cognoscere si cōsidere/
mus illos p q̄s talis mors fiet. qm̄ op/
tet q͂ sint inimici sui maximi. Vn̄ iā di/
ctum est q͂ ille p̄mꝰ angelꝰ scꝫ dyabolus
erit inimicꝰ capitalis istiꝰ hoīs. ⁊ habe/
bit ipꝫ odio in sūmo. ⁊ iđ tractabit mor/
tem suā. ⁊ inflāmabit aliquos hoīes ad
sūmū odiū istiꝰ p sūmā inimicitiaꝫ. Et
ideo illi hoīes qui erūt inimici sui nō so
lum desiderabūt ipm occidere. imo etiā
inferre mortē turpissimā ⁊ amarissimaꝫ
⁊ talē q̄lis dicta est. ¶ Et multū bn̄ ꝯue
nit illi talis mors. qꝛ inimici eiꝰ mltum
desiderabūt ei īferre talē mortē vt dictū
est. ⁊ ipe cū gaudio ⁊ bona voluntate su
scipiet eā. ⁊ sic eoꝝ desideriū ⁊ voluntas
in hoc ꝯcordant. sed in isto nō erit simi/
lis voluntas. qꝛ ipi mala ⁊ pessima vo/
luntate ⁊ peruersa intentione inflāmati
eū occident. sed ipe bona voluntate ⁊ in
timo cordis affectu ꝓpt' saluatōeꝫ totiꝰ
hūane nature ad honorē dei. ⁊ ad offen/
sam placandā mortē libēter sustinebit.

[Margin notes:]
Ti. cclviij.
Q, mors xp̄i sit voluntaria
Q, mors xp̄i sit đliberata ⁊ electa
Q, sit đ spectissima
Q, sit i loco publico
Ti. cclvi.
Xp̄o cōpetebat mori in cruce

Et qꝛ ipē nullā ostendet ꝑtātē sed totā
abscōdet. ideo poterūt eū occidere ⁊ tra/
ctare ſm suā malā ⁊ ꝑuersam volūtatē
q̄ntū ipēmet ꝑmittet. Ecce magnū my/
steriū erit ibi. qꝛ ipsa malicia destruet se/
ipam. qꝛ q̄nto magis inimici eiꝰ ꝑ mali/
ciā ⁊ iniq̄tatē dabunt mortē. tanto ma/
gis ipa mors erit meritoria ⁊ satisfacti/
ua ꝓ peccatis ⁊ destruet maliciā. ⁊ sic de
struet seipam. ⁊ iniq̄tas erit cōtra seipā
Nō eñ potest fieri talis mors nisi ꝑ ini/
quitatē. ⁊ etiā nō fiet nisi ꝓpter iniq̄tatē.
⁊ sic ꝑ iniq̄tatē ⁊ maliciā destruit̄ ⁊ anni
hilat̄ ipa malicia ⁊ iniquitas. Et sic ipa
iniquitas ⁊ malicia facient mortē suā. et
colligent virgas ad seipas ꝑcutiendas
⁊ ipsa iniquitas occidet seipam. Et ita
patent cōditiones ⁊ circūstantie in gene
rali. que erunt ꝯuenīētes isti morti ꝑcio/
sissime q̄ necc̄aria erit ꝓ satisfactōe hoīm.

Mors destruet mortē

¶ Declaratio magis in speciali quā rō/
nabiliter sequit̄ saluatio humane nature
ꝑ talem mortē.

¶ Titulus. cclx.

Nulli aūt dubiū potest esse quā/
tum donū sit q̄ntiq̄ ꝑcij illd qd
ille homo q̄ erit deus ⁊ hō ⁊ fili/
us dei. dabit deitati q̄n dabit vitā suā ꝑ
ciosissimā morti ad honorē deitatis spō
te. Nulli dubiū etiā potest esse quin tale
opus summe laudabile sit ⁊ summe ꝑmi
abile ab ipa deitate. Qui eñ tantū donū
sponte dat deo. nō debet esse sine retribu
tione. Necesse erit ergo ꝙ si ille homo det
tantū donū deo. ꝙ deitas retribuat ei.
aliter aūt deus esset iniustꝰ si nollet retri/
buere. aut impotēs si nō posset. qd alie/
num est a deo. Sꝫ qui tribuit aliq̄d ali/
cui dat sibi illud qd nō hꝫ. aut dimittit
ei qd ab ipo posset exigi. Et qꝛ talis ꝑso
na erit deꝰ ⁊ hō sic nullo īdigebit. qꝛ vna
ꝑsona erit deꝰ et hō. Et sic nihil poterit
dare tali ꝑsone qꝛ plenissima est. Itē etiā
talis ꝑsona nihil debebit qd posset ei di/
mitti. Nec īdigebit mereri aliq̄d ꝓ seipo
etiā q̄ntū ad hūanitatē. qꝛ oīa q̄ hūani/
tas illa poterat hr̄e debent̄ ei rōne vnio/
nis cū deitate. Quid ḡ tribuet̄ illi q̄ nul/
la re indiget. ⁊ q̄d dimittet̄ illi q̄ nil dꝫ.
Ecce ex vna ꝑte est necessitas retribuen
di ⁊ ex alia ꝑte īpossibilitas recipīēdi. qꝛ
necesse est deū ſm iusticiā reddere qd dꝫ
illi q̄ meret̄. ⁊ nō est aliq̄d qd reddat. Sꝫ
si tāta debita ē merces nͨ reddit̄ a deo il/
li hoī nec alteri. inuanū videt̄ fecisse tātū
opꝰ ad honorē dei. Necesse est ḡ ꝙ alteri
reddat̄. qꝛ nō poterit reddi illi. Si ḡ ille
hō voluerit dare illud qd ei debebit̄ ali/
cui alteri. poterit. nec ipa deitas ꝑt de iu
re ꝓhibere illi. aut poterit denegare illi
cui dabit. īmo iustū ⁊ necessariū erit vt
diuina natura reddat mercedē illi. cui ꝑ
sona illa voluerit dare. qꝛ licebit ei dare
qd suū est. ⁊ deitas nō poterit reddere il
lud qd dꝫ nisi alicui alteri. Sꝫ q̄bꝫ ꝯue/
nīētiꝰ ille hō tribuet mercedē ⁊ retributi/
onē ⁊ fructū sue mortꝭ ꝑciosissime. q̄ꝫ ho
mibꝫ. seu q̄s ꝯuenīētiꝰ ⁊ iustiꝰ faciet here
des tāti debiti. q̄ ipē nō eget. ⁊ tāte abun
dātie. q̄ꝫ ꝑentes ⁊ fratres suos. scꝫ alios
hoīes. q̄s videbit tot ⁊ tātis debitꝭ obli
gatos ⁊ sūma paupꝑtate deficere. ⁊ eē ī ꝓ
fundo miseriaꝝ. vt scꝫ illꝭ dimittat̄ illud
qd dn̄t ꝓ pc̄tis ⁊ offensis ⁊ det̄ illud q̄ ꝑ
uati erāt ꝓpt̄ pc̄tā ⁊ offensas. Nihil eñ
videt̄ rōnabilius. nihil desiderabilius.
Quicūq̄ igit̄ accedet ad deū noīe istiꝰ
hoīs. nullo mō repellet̄. Ecce igit̄ q̄liter
hō ipē liberabit alios hoīes ⁊ redimet.
qꝛ illud qd spōte dabit deo cōputabit ꝓ
debito qd illi debēt. Hūana eñ natura
dabit ī illo hoīe spōte ⁊ nō ex debito qd
suum erit. vt redimat se ⁊ liberet in alijs
hominibꝫ in q̄bus qd ex debito exigebat̄
nō habet vnde reddat. Oēs igit̄ homi
nes qui ad gratiā illā voluerint ⁊ adhe/
rere illi homī libere cū digno affectu li/
berabunt̄ a secūda obligatione infinita
que est ꝓpter peccatū ⁊ offensā. ⁊ ꝑ ꝯn̄s
liberabunt̄ ab ira dei ⁊ a pena eterna ⁊ a
potestate dyaboli. ⁊ reconciliabunt̄ deo
⁊ dabit̄ eis eternū gaudiū qd ꝑdiderūt.
Qui vero illā gratiā ꝯtemnēt iuste peri/
bunt in eternū. ⁊ incurrent penā infini/
tam quā debuerunt. quia nō reddent de
bitum nec satisfacient. ¶ Item etiam ad
confirmationē istorum considerandū
est. ꝙ illi homini debebatur regnum ce/
leste. ⁊ hereditas celestis duobꝫ modis.
Primo ex eo qꝛ ille homo inq̄ntū homo

Qꝫ deꝰ necc̄ario reddet hoībꝫ vitā ꝓpt̄ mortem xp̄i

Qꝫ ꝓpt̄ mortem xp̄i nēo accedēs ad deū repellit̄

Qꝫ xp̄o regnum celeste duplr̄ debebat̄

erit filius dei. qꝛ imediate recipiet aīam
rōnalē. ⁊ erit formatꝰ qntū ad corpꝰ īme
diate a deo. ⁊ erit obediēs sꝑ deo vt pa/
tri custodiēs formā filiatōis. ⁊ iō neces/
sario erit heres dei inqntū hō. Vn̄ quia
inter oēs hoīes iste solꝰ erit bonꝰ filiꝰ dei
⁊ ꝑ ꝯn̄s iure filiatōis ⁊ paternitatis to/
ta hereditas q̄ debebaꝛ oībꝫ hoībꝫ insil'.
si seruassent formā filiatōis. ⁊ fecissent vt
filij debebiꝛ de iure isti hoī. quā alij ho/
mines iuste ꝑdiderūt. Quāuis ḡ iste hō
nō moreretꝛ. debebiꝛ tn̄ ei totius hūane
nature hereditas. quā deꝰ debebat dare
si ꝑ̇mi hoīes nō fuissent inobediētes Et
isto iure nullꝰ aliꝰ hō poterit esse ꝑticeps
hereditatis celestꝭ. Sꝫ alio mō ⁊ alio iu
re debeꝛ tota hereditas celestis illi hoī.
scꝫ ꝑ meritū sue p̄ciosissime mortꝭ. quia
morieꝛ laudabiliꝛ ad honorē dei. ⁊ ꝑ iu/
sticiā verā ⁊ ꝑ meritū iustissime debebi
tur ei tota hereditas celestis. q̄ oībꝫ hoī/
bus d̄bebat dari si ꝑ̇mi hoīes mā̄sissent
obediētes Et sic duplici iure debebitur
Et ē sen tentia bernbardi — tota hereditas celestis illi homī. ⁊ qꝛ ei
sufficiet hr̄e illā hereditatē ꝑ ꝑ̇mū ius ⁊
n̄ īdigebit secūdo iure. iō dabit alijs hoī
bus scd̄m ius. qd̄ acq̇siuit ꝑ meritū sue
mortꝭ. ⁊ sic ille hō iuste restituet alios ho
mines frēs suos sibi adherere volentes
ad hereditatē celestē. qꝛ dabit eis ius se
cūdū quo ip̄e nō indigebit. ⁊ sic q̇cquid
ille hō acq̇ret ꝑ mortē suā dabit alijs ho
mibꝫ. Et qꝛ in morte sua erit īfinitū me/
ritū. sic dabit alijs infinitū meritū. quia
met nō indigebit Et sic relinq̇ꝛ ꝙ hoīes
qui sibi adherēt habebūt infinitū meri/
tum ⁊ infinitū ius. ꝑ qd̄ debebiꝛ eis re/
gnum celeste ⁊ hereditas celestis. Et sic
ille hō ꝑ mortē suā ditabit totā hūanā
naturā q̄ erat pauꝑrima. qꝛ implebit eā
merito suo infinito. Vn̄ diuitie ⁊ thesau
ri humane nature nō sunt nisi merita Et
ideo ꝑ mortē istiꝰ hoīs natura humana
erit plenissima. ditissima ⁊ abundantissi
ma. ita ꝙ ampliꝰ nō poterit abūdare nec
crescere. Et tales diuitie ⁊ thesauri erunt
incorruptibiles. qꝛ tale meritū erit eter/
nū ⁊ sꝑ manens. qꝛ meritū nō potest de/
strui. nisi ꝑ suū ꝯtrariū scꝫ ꝑ culpā ⁊ de/
meritū ac displicitū. sed nulla erit culpa
que posset destruere meritū illud. ⁊ ideo
erit sꝑ ī sua ꝟtute. Apparet ḡ qualiter ra
tionabiliter sequiꝛ saluatio humane na/
ture ꝑ mortē illius hoīs qua om̄is ho/
mo indiget.

Qualiter illa mors se habebit ad cul/
pas ⁊ offensas.

Titulus.cclxi.

Quoniā aūt iam declaratū est in — Ti. cclix.
tractatu de lapsu seu ꝑditōe ho/
minis. ꝙ in tota natura hūana
erant tres culpe. ꝑ̇ma erat generalissima
que respiciebat oēs hoīes. ⁊ erat totius
hūane nature ⁊ ista erat culpa seu offen/
sa duoꝝ ꝑ̇moꝝ hominū. et ista clauserat
oībus portā celestē. alia erat culpa origi
nalis quā ꝯtrahit aīa quia ꝯiungiꝛ car/
ni corrupte. ⁊ tercia est ꝑsonalis ⁊ actua
lis. ⁊ ista multiplicaꝛ in quolibet homi/
ne sine numero. ⁊ qꝛ ista mors p̄ciosissi/
ma delebit oēs culpas ⁊ offensas totius
humane nature. ideo oportet videre q̄li
ter se habebit ad istas tres culpas. Vn̄ — Mors xpī totaliꝛ tulit origiale
ꝑ̇ma culpa seu offensa nō est nisi vna in
tota natura humana. ⁊ est radicalis ⁊ la
tissima. ⁊ quia est ꝑ̇ma. iō mors illiꝰ hoīs
ꝑ̇mo ⁊ ꝑ̇ncipaliter tollet totaliꝛ illā gene
ralē culpā ⁊ iniuriā. ⁊ erit satisfactio pro
ea. ⁊ hoc statim qn̄ mors erit facta. ⁊ sic
remouebiꝛ totaliter ⁊ vniuersaliter a to/
ta natura humana. Sed alie due culpe
ꝑticulares que sunt in quolibet hoīe ꝑti
culari. ⁊ que respiciūt ꝑticulares ꝑsonas
nō tolleñ nec destrueñ statī post mor/
tem. sed oportebit ꝙ quilibet hō adhere
at illi morti ⁊ vniaꝛ illi hoī. ⁊ fiat mēbrū
eius. ⁊ efficiaꝛ de sua societate ⁊ familia.
aliter meritū sue mortis nō poterit satis/
facere ꝑ illo. nec aliquis aliter efficieꝛ ꝑ/
ticeps in merito sue mortis. nec recipi/
et virtutem sue mortis pro se. Sꝫ quia
ꝑuuli q̇ nō habent vsum liberi arbitrij.
nō poterūt adherere in ꝓpria ꝑsona illi
morti. iō sufficit ꝙ alij q̇ habebunt vsū
liberi arbitrij. adhereāt ꝓ eis. Unde qꝛ
culpa eoꝝ nō est actualis. im̄o euenit eis
ꝑ aliā ꝑsonā. ⁊ nō ꝑ ꝓpriā voluntatē. iō
alia ꝑsona poterit supplere vices eorū et — Nota dignissimū
adherere ꝓ eis. Sꝫ in adultis. quia pos
sunt ꝑ ꝓpriā voluntatē ⁊ liberū arbitriū

adherere et vniri illi homini. ideo erit ne
cesse φ si volūt φ mors illius hominis
eis ꝓficiat. φ actualiter vniant᷑ cuȝ eo. et
Ti. ccxl vi. fiāt mēbra eius. Vn̄ quia iā declaratuȝ
ē φ homīes erāt mēbra p̄mi angeli ma/
li et diaboli. iō optebit φ relinquāt ⁊ desi
nāt esse mēbra diaboli. ⁊ fiāt mēbra isti⁹
homīs. et hoc volūtarie et sponte et sine
coactōe. quia sicut mors eius fuit susce/
pta volūtarie. quia aliter nihil ꝓficeret.
ita erit necesse φ homīes qui voluerit eē
ꝑticipes sui meriti et sue mortis. volun
tarie vniant᷑ ei et īcorꝑent᷑. quia aliter ni
hil ꝓficeret eis mors ei⁹. Et ideo erit ne
cesse φ relinquāt priorē vitaȝ et antiquā
quā tenuerūt. que erat ꝺm diabolū. ⁊ re/
cipiant vitam nouaȝ istius homīs que
erit ꝺm deū. Et vt fiat certa distinctō in/
ter homīes qui fiēt mēbra eius et alios.
necesse erit etiaȝ φ sint aliqua signa ma/
nifesta ꝑ que signent᷑ mēbra sua que reci
piant᷑ ab homībus qui volūt esse mem/
bra eius et de sua societate. Sic ergo opꝫ
tebit φ homīes adhereāt ei et vniant᷑. et
φ hoc fiat recipiēdo aliqua signa ab ip/
so ordinata. ¶ Ecce igit᷑ q̄liter ista p̄ciosis
Mors xp̄ñ tu lit pctā actualia singloꝝ sima mors se habebit ad delēdas offen/
sas mundi et culpas hoīm. qm̄ nō dele/
uit nec destruet ꝓprias culpas et offen/
sas cuiuslibet homīs quas q̄libet ꝯmi/
sit ꝑ ꝓpriam volūtatē. nisi cuilibꝫ displi
ceāt omnes culpe ⁊ offense quas fecit et
eas odio habeat. et tūc mors illa satisfa
ciet ꝓ om̄ib⁹ peccatis cuiuslibet. dū ta/
mē efficiant᷑ mēbra eius. Sed ad delen
dā culpā originalē. nō erit necesse φ ali/
quis habeat displicentiā. quia nō cōmi
sit eam ꝑ ꝓpriā voluntatē. nec etiam ad
delēdā culpā generalē toti⁹ humane na/
ture. erit necesse φ aliquis doleat. quia il
la delebit᷑ totaliter ꝑ mortē statim homi
bus ignorātib⁹. sed tamē bn̄ fuit necesse
φ p̄mi parētes qui eam ꝯmiserūt de illa
culpa doluerint et eis displicuerit. aliter
quo ad ipsos nō deleret᷑. Ad destruendā
em̄ totaliter culpā et offensam ꝯtra deū
Ti. cclij necessaria est satisfactō infinita. vt dictū
est. et etiā est necesse φ ille qui cōmisit ha
beat displicentiā de illa offensa ⁊ culpa.
et ei displiceat. Sine ergo morte istius

homīs qui erit deus ⁊ hō. nulla culpa ⁊
offensa pōt deleri seu destrui. Vn̄ etiam
nō solū est necessaria satisfactio infinita
ꝓpter penā infinitā debite soluēdā ⁊ re/
dimendā. imo est etiā necessaria infinita
displicētia de culpa ⁊ offensa que ē ꝯtra
deū. qui ē infinit⁹ bonus. Vn̄ offensa q̄
est ꝯtra infinitā bonitatē. nō potest dele
ri ad plenū nisi ꝑ infinitā displicentiaȝ.
quā null⁹ homo poterit habere. ⁊ iō ad
supplemētū ē necessaria mors illius ho
mis. vt ꝓ pena debita satisfaciat. et ꝓ dis
plicētia suppleat. Et ideo necessariū erit
ad liberanduȝ hoīem de peccatis q̄ fecit
ꝯtra deū. φ ille hō qui erit ꝑsona īfinita
nō solū moriat᷑. sed etiā doleat ꝓ peccatis
hoīm p̄teritis. p̄sentib⁹ et futuris. ⁊ ei dis/
pliceāt ī infinitū. Et sic nō solum patiet᷑
in corꝑe. immo etiā in aīa. ad satisfaciē/
dum ꝓ peccatis plenarie. Nā em̄ om̄is
offensa et iniuria ac culpa ꝯtra deū. obli
gat ad infinitā penā. q̄a est ꝯtra deū om
nipotentē q̄ est infinita iusticia. ⁊ hoc ꝓ
pter ꝯtemptū dei. et ideo oportet φ satis
factio sit infinita. Et q̄a etiā talis offen/
sa est ꝯtra infinitā bonitatē et benignita
tē. ideo etiā ꝓ plenaria satisfactōe requi/
rit infinitā displicentiā. q̄a summa boni
tas fuit offensa que est ī infinitū amabi/
lis. Ideo quātū est amabilis. tantū of/
fensa cōtra ipsam ē displicibilis ⁊ odibi
lis. Et ideo erit necessariū. φ ille hō tri/
stet᷑ veraciter. ⁊ doleat de offensis hoīm.

¶ Qualiter se debebit habere ille homo post mortē suā sponte susceptā.

Titulus. cclxiij.

Tit. ccliij. MOnstratuȝ est autem supra qualiter sūme erit
necessaria mors tanti homīs
qui sit deus ⁊ homo. ꝓ satisfactōne toti⁹
humane nature. et visum ē qualit᷑ mors
eius poterit satisfacere. ⁊ ideo restat vide
re quid debebit facere talis hō post mor
tē suā. ⁊ q̄d necessariū erit. quid faciet vl
tra ꝓ homīb⁹. et quid sequi debeat post
mortē suā. Videamus ergo si debeat re
manere mortu⁹. vel iteꝝ reuerti ad vitā.
Et q̄m̄ ille homo erit deus ⁊ hō. ⁊ ꝑ ꝯse/
quēs om̄ipotēs, sapiētissim⁹, optimus

Q; xp̄s d̄buit resurgere.

et benignissim⁹. ideo om̄ia q̄ faciet. faci- et sapiētissime. benignissime. et rōnabi- lissime. Et iō necessariū erit vt iteℝ rede- at viuus. et suscitet seip̄m de morte ꝑ ꝓ- priā potentiā. et nō maneat i morte. Si- cut em̄ mors ei⁹ erit necessaria. ita etiā re- surrectio sua erit necessaria. sed nō ad sa- tisfaciendū nec delēdū pctā et offensas. q2 mors ei⁹ opabit᷑ plenissime ad satisfa- ciendū ꝓ pctis. Sed nisi post mortē su- am sequeret᷑ sua resurrectio ⁊ resuscitatō mors ei⁹ esset ꝑdita quo ad hoīes. ⁊ totū esset frustra. q̄a null⁹ haberet spem nec fi- dem in eū. nec i merito sue mortis. nec vni- retur. nec adhereret ei. ⁊ sic preciosissima mors nō cēt vtilis homibꝫ. Et sic erit ne- cesse q̄ reuertat᷑ viu⁹ post mortē et resur- gat. ⁊ h̄ req̄rit necessitas liberatōis hūa- ne nature. et ipsamet mors sua. vt meri- tuꝫ tāte mortis nō ꝑdat᷑. Et ideo postq̄ꝫ mors facta erit. ad nihil vtile esset stare mortuū. imo summe damnosū ⁊ inutile ac destructiuū toti⁹ boni. Sicut em̄ ip̄e suscipiet morteꝫ volūtarie ⁊ spōte ꝓpter honorē deitatis ⁊ ꝓpter vtilitatē toti⁹ hu- mane nature. ita etiā ꝓpter eādē vtilitatē necessariū erit q̄ suscitet seip̄m a mortu- is. Et iō necessariū erit hūane nature. q̄ talis ꝑsona q̄ sic erit deus ⁊ homo. faci- at satisfactionē. vt ꝑ mortē suā possit sa- tisfacere. et iteℝ post morteꝫ possit resur- gere et seip̄m suscitare. q2 vtrūq̄ꝫ est nec̄c̄a- riū humane nature. ⁊ vnū sine altero ni- hil ꝓficeret.

Ad q̄d sit diuersitas naturaℝ in vna ꝑsona xp̄i

Ad hoc em̄ valebit ⁊ ē nec̄c̄a- ria vnitas ꝑsone. et diuersitas naturarū duaℝ. s. diuine ⁊ humane i illo homie. vt illud qd̄ opus erit fieri ad restauratōem et satisfactōem. si humana natura nō po- terit. diuina faciat. et si nō cōuenit diui- ne nature. humana exhibeat. et nō alius neq̄ꝫ aliud. sed vt sic idē ipse qui ꝑfecte ex- istēs de⁹ ⁊ homo ꝑ humanā soluat qd̄ il- la debet. et ꝑ diuinā possit qd̄ expedit. vt sic diuia natura iuuet humanā i q̄bꝫ ip̄a nō poterit. Itē etiā erit necessariū q̄ re- surgat a mortuis. q̄a suū corp⁹ gloriosis- simū nō debet corrūpi nec reuerti i pul- uerē. quia etiā nō debebit mori nisi velit vt dictū est.

Corp⁹ xp̄i n̄ debuit corrūpi.

Et ideo necesse ē q̄ resurgat corpus. aliter deitas faceret iniusticiam humanitati. qd̄ fieri nō debet. ¶ Sꝫ q̄lit᷑ debebit resurgere. vl' mortal' vt p̄us. vl' imortal' totalit᷑ vt ampli⁹ n̄ possit mori. ⁊ dicēdū q̄ totalit᷑ imortal' vt i et'nū mo- ri n̄ possit n᷑ pati. q̄a sua mors āpli⁹ n̄ ꝓ- ficereꝫ. nec erit nec̄c̄aria. q2 mors p̄ma suf- ficiet i ꝑpetuū.

Debuit resurge᷑ imortal'

Et iō debebit reassume- re corpus suū in statu vltimato ⁊ ꝑfecto ad quē ordinata fuerat humana natura. ¶ Preterea etiā nō solū erit nec̄c̄aria resu- scitatio illi⁹ homīs. imo etiā nec̄c̄aria erit ascēsio ei⁹ i celū. vt recipiat possessiōꝫ ꝓ hūana natura. ⁊ h̄ regni celoℝ ⁊ heredita- tis celestꝫ. q̄ debebit᷑ ei duplici iure. vt iā declaratū ē.

Debuit celos ascēdere Ti. cclx

Et iō oꝑtebit q̄ ꝯplet' oībꝫ q̄ ꝑtinebūt ad satisfactōꝫ ⁊ ad liberatiōꝫ hūane nature ascēdat ad regnū celorum. Tali igit᷑ indiget hūana natura q̄ possit satisfacere. et mori. et resurgere a mortu- is. et ascēdere in celū. et accipe possessio- nē hereditatis. ꝓpter quā habendā crea- ta fuit humana natura.

Qualiter se habebit ille homo ad oēs creaturas. Titulus. cclxiij.

Et qm̄ totum vniuersū seu vniuersitas cre- aturaℝ ē diuisa i quattuor ꝑ- tes. q2 angelica natura diuisa ē et ꝑtita i duas ꝑtes. s. i angelos bonos ⁊ i āgelos malos. deinde ē humana natura. deīde corꝑales. et q2 ille hō erit creatura i rōne hūanitatis. iō ꝯsiderādū ē q̄lit᷑ se habe- bit inq̄ꝫtū hō ad angelos bonos. et q̄lit᷑ ad malos. ⁊ q̄lit᷑ ad hoīes. ⁊ q̄lit᷑ ad mū- danā et corꝑalē creaturā. Et qm̄ iste hō erit maior creatura ⁊ altior q̄ possit eē vl' cogitari. et i altiori dignitate. q2 erit vna ꝑsona i deitate ⁊ hūanitate. q2 de⁹ et hō. iō inq̄ꝫtū hō rōne illi⁹ vniōis cū deitate erit suꝑ oēs creaturas. ⁊ oīs creatura erit iferior. Et idō erit dn̄s angeloℝ ⁊ caput coℝ. q2 angeli bōi nō hn̄t caput. q2 p̄m⁹ angel⁹ debebat eē caput q̄ cecidit.

Xp̄s est caput āgelorū ⁊ hoīꝫ bonoℝ.

Et iō iste hō restaurabit et reintegrabit ange- los. ⁊ oēs angeli erūt sui ⁊ ei debet᷑ istud dominiū. Itē erit dn̄s etiā maloℝ āge- loℝ. et h̄ ꝑ iusticiā. q̄a p̄m⁹ mal⁹ angelus erit captiu⁹ ei⁹. vt iā declaratū est. Item erit dn̄s oīm hoīm. habēs imperiū suꝑ

oẽs hoĩes. qꝛ erit maioꝛ inter oẽs hoĩes
Et ideo erit caput oĩm bonoꝝ hoĩm. si/
cut ẽ de angelis bonis. et etiam erit dñs
maloꝝ hoĩm sicut malorũ angelorũ. sed
nõ erit caput eoꝝ. Et sic idem erit caput
bonoꝝ angeloꝝ. ⁊ caput bonoꝝ hoĩm. ⁊
ideo hoĩes boni et angeli boni erũt mẽ/
bra vniꝰ capitis. ⁊ ideo etiã angeli iuua/
bũt homĩes q̃ntũ poterũt. Itẽ etiaȝ erit
dñs oĩm creaꝶaꝝ mõi. qꝛ oẽs creature sꝫ
ꝓpter hoĩem. et ipse erit dñs sup totam
humanã naturã. ⁊ p ꝯseq̃ns sup oẽs ali
as creaturas. Et idẽ erit dñs terre. aque
aeris et ignis. et oĩm q̃ sunt ꝓpter hoĩeȝ
Et sic vnꝰ erit dñs oĩm creaturaruȝ. Et
istud dominiũ debebiꝶ ei et rõne digni/
tatis. et rõne meriti sui. q̇a dedit vitã su
am ad honorẽ dei. Et tũc fient duo cor/
pora totaliꝶ opposita seu duo exercitus
scȝ corpꝰ bonoꝝ. et corpꝰ maloꝝ. ⁊ quod
libet corpꝰ habet suũ caput et suũ ducẽ.
Attamẽ corpꝰ maloꝝ erit priꝰ. s. primus
angelꝰ malus cuȝ suis mẽbris. sicut erat
declaratũ supiꝰ ĩ tractatu de angelo ma/
lo. et cũ isto erũt p accidẽs ĩcorpati ma/
li hoĩes. sed ex opposita pte nõ erant nisi
angeli boni q̇ nõ faciebãt corpus. qꝛ nõ
habebãt aliquã creaturã tã excellentẽ si/
cut pͥmꝰ angelus erat Et sic angeli boni
erãt trũcati capite. Et iõo qꝛ ille hõ erit
maioꝛ. excellentioꝛ ⁊ melioꝛ. q̃ȝ fuit pͥmꝰ
angelꝰ q̇ corruit. iõ rectissime erit caput
bonoꝝ angeloꝝ. ⁊ recupabit natura ãge
lica caput malꝰ. et melius et excellẽtiꝰ q̃ȝ
pdiderat. ⁊ erit ĩtegrata ĩ capite suo. Et
tunc erit ĩ ordine creaturaꝝ bonaꝝ vna
creatura maioꝛ ĩ bonitate. q̃ȝ sit illa crea/
tura mala. q̃ erat maioꝛ inter creaturas
malas. qm̃ nulla creatura erat ita bona
sicut pͥmꝰ angelꝰ erat malꝰ. et malũ exce/
debat bonũ inꝶ creaturas. Sȝ tunc erit
p ꝯ̃riũ. q̇a bonũ supabit malũ. q̇a mlᷓto
magis ⁊ sine ꝯpatõne ille hõ erit melioꝛ
q̃ȝ sit ille angelꝰ peioꝛ. Et sic duobꝫ mo/
dis p illũ hoĩem bonũ vincet ⁊ supabit
malũ. Prĩo qꝛ ipe erit melioꝛ q̃ȝ sint oẽs
creature male. scđo. qꝛ ipe faciet meliꝰ q̃ȝ
oẽs creature fecerũt male ⁊ facere potue
rũt. Et sic oĩbꝫ modis bonũ factũ supa
bit malũ factũ ĩppetuuȝ. q̃re merito ille

hõ erit caput bonoꝝ angeloꝝ ⁊ hominũ.
Sȝ istud corpꝰ bonoꝝ nõ poterit cresce
re nisi p homĩes q̃ sunt de corpe malorũ
hoĩm. ⁊ iõ optet q̄ corpꝰ bonoꝝ pugnet
ꝯtra corpꝰ malorũ. vt trahat ad se hoĩes
et ꝯuertat ⁊ ĩcorporet. qꝛ hoĩes sũt ꝯuer/
tibiles ad bonũ ⁊ malum. Et iõ tũc fiet
maximũ bellũ ⁊ maxĩa pugna inꝶ corpꝰ
bonoꝝ ⁊ corpꝰ maloꝝ. s. pͥmꝰ ãgelꝰ cũ su/
is mẽbrꝭ custodiet q̃ȝtũ poterit. ne pdat
hoĩes q̃s tenet. et corpꝰ bonoꝝ sp rapiet
et trahet hoĩes ad se. ⁊ diminuet corpus
maloꝝ q̃ȝtũ ad hoĩes. Sȝ qꝛ potẽtius ⁊
maiorꝭ ꝟtutꝭ erit corpꝰ bonoꝝ q̃ȝ malo/
rũ rõne capitꝭ. iõ corpꝰ bonoꝝ vincȝ cor
pus maloꝝ. ⁊ q̃ret hoĩes ⁊ trahet ad se. ⁊
corpꝰ maloꝝ pdet. Quãuis eñi pͥmꝰ an/
gelꝰ malꝰ q̇ ẽ caput maloꝝ pdiderit hoĩes
p iusticiã. vt dictũ ẽ. attñ nõ dimittet ni
si p violẽtiã. Et ideo nccãria erit pugna
fortissima ad subtrahẽdũ hoĩes ꝺ ptãte
sua. Ecce g̃ visũ ẽ q̃liꝶ ille hõ q̇ ẽ deꝰ ⁊ hõ
se habebit post mortẽ suam. et qualiter se
habebit ad om̃es creaturas tam bonas
q̃ȝ malas. et q̃ fient et quãta ĩ vniuerso p
suam bonitatẽ et excellentiã.

Xp̄s hõ est dñs oĩm creaturarũ

Ti. cclxiij.

Ti. cclxvi.

Bonuȝ supabit maluȝ p xp̄m dupliciter.

Ti. cclvi.

Declaratio p exẽpluȝ familiare q̃liter due nature. s. diuia ⁊ hũana poterit ꝯcurrere ĩ vnã psonã sine ĩmutatõe vtriusq̃ȝ. ⁊ quãtũ ẽ possibile. Ti. cclxiiij.

Ut aũt aliqua
liꝶ videamꝰ q̃liꝶ diuĩa natura
⁊ hũana simlᷓ pñt ꝯcurrere vt
sint vna psona. ⁊ tñ diuĩa natura nõ per
dat aliq̇d ꝺ excellẽtia ⁊ altitudĩe sua ꝓpꝶ
talẽ vnionẽ. nec etiã ĩ seipa aliq̇ mõ mu
teꝶ. nec etiaȝ hũana. sȝ remaneãt ĩ suo eẽ.
H̄ pt declarari p exẽpluȝ fãiliare. s. p lr̃as
alphabeti Quia sũt q̇nq̃ȝ vocales p se so
nũ faciẽtes. scȝ. a. e. i. o. ⁊ v. ⁊ alie sũt ꝯso/
nãtes. Uñ q̃libȝ vocalᷓ facit p se sonũ. et
q̃si vnã psonã. qꝛ p se sonat. Inꝶ istas ãt
lr̃as fit ꝯiũctõ ⁊ vnio. ⁊ ꝯstituiꝶ noua sil
laba. qꝛ due vocales pñt ꝯiũgi adĩuicẽ ⁊
facere vnã sillabã. ⁊ etiã vocalᷓ cũ ꝯsonã
te facit sillabã. Et p istas ꝯiũctões ⁊ vni
ones possumꝰ ꝺclarare ꝯiũctõȝ ⁊ vniõȝ
diuie naꝶe ⁊ hũane ĩ vna psona. Uñ tres
sũt vocales q̃ nũq̃ȝ pdũt sonũ suũ. q̃ sũt

totaliter imutabiles.scz.a.e.z.o.z iste significāt tres psōas i diuis q̄ sc̄ imutabiles totalr.z nūq̄ pn̄t pder sonū suū Sz sūt due alie vocales q̄ pn̄t pdere sonū suum ppriū.et mutari i sonū ɔsonātis lr̄e.z sūt i se mutabiles.scz i.z.v.z significāt duas naturas creatas q̄ faciūt psonā.s.naturā angelicā et naturā hūanā.q̄ pn̄t pdere sonū suū.z sūt mutabiles.vn̄ ista vocalis i.significat naturā angelicā q̄ ē simplex nō hn̄s corp⁹.sed ista vocal.v.significat psonā seu naturaz humanā.q̄ hz duas ptes.s.corpus et aīaz.q̄si duas tibias.Et iō sicut sūt q̄nq̄ psone i reb.scz tres diuine.z due alie.s.angelica z humana.Iste q̄nq̄ q̄si sūt q̄nq̄ vocales p se sonātes.et alie ɔsonātes pn̄t significare oēs alias creaturas z naturas iferiores.q̄ sūt ppter istas.q̄ nō faciūt psonā.Sicut igit vna vocalis imutabil suscipit aliā vocalez mutabilē ad se.z fit vna sillaba q̄si vnus sonus.z q̄libet seruat suam naturā q̄ remanet vocalis.vt ptz dicēdo.au.eu.ita silr psona diuina imutabilis pōt suscipe naturā humanā mutabilem ad se vt sint vna psona.z quelibet natura seruabit suā ppriam naturā.z remanebit hūana natura hūana.z diuina natura diuina.Et etiā qn̄ ista vocalis a vel e.q̄ ē pma z pncipalis.suscipit istaz vocalē v.in suā psonā et in suū sonū primo ē a.vel e.z facit p se sonū.sed tn̄ non dū ē v.sed i pūcto dū v.format suscipit ab ista vocali a.vel e.ita q v.p se nō exstit pri⁹.et postea suscipit.imo simul dū fit suscipit.Ita ɔformiter diuina natura seu diuina psona que iā ab eterno est.pōt suscipe humanā naturā i suā psonā nō q humana natura illa pus existat in se seu illa humanitas.sed simul i pūcto dū fiet suscipiet a diuina psona.z sustētabit in ea.et nō i seipsa.nec faciet psonā p se.et sic nō erit ibi nisi vna psona.s.persona diuina que iā prius erat pfecta per seq̄ existēs i seipsa.Sicut em̄ ista vocalis v.que suscipit ab a.pōt hr̄e duos modos existēdi.vnū p se dicēdo v.z tūc p se facit sillabā et q̄si suā psonā.aliū moduz habet existēdi i alio.qn̄ ɔiūgit cuz a.vel cū e.z tūc nō facit sillabā p se.nec sonuz p se.immo sonat cū a.dicēdo au.ita silr humanitas seu natura humana pōt habere duos modos existēdi.vnum p se.z tūc faciet psonā.z ē hō.aliū cuz ɔiungit cū alia natura prius existēte.s.diuina.et tūc nō facit psonā.sed psonat i aliena psona.s.i diuina.Et sicut vocalis principalior z maior z imutabilis semp ē por.z suscipit aliā.z vocal min⁹ pncipalis z minor et mutabilis suscipit.ita natura diuina q̄ est pncipalior z maior z immutabilis suscipiet hūanā.et ipsa hūana q̄ est minus pncipalis z minor z mutabilis suscipiet.Et sicut ista vocalis a.vl e maior z imutabilis dū suscipit istā vocalem v.nullo mō mutat in se.nec diminuit nec alterat.nec aliq̄d pdit de sua dignitate z de sua excellētia ppter talē susceptionē.sed solū iuuat aliā vocalē z sustinet nihil pdēdo de suo.ita ɔformiter psona diuina seu natura diuina pōt suscipere humanā naturā i se z i sua psona.z tn̄ ppter hoc nihil pdet de sua dignitate nec de sua excellētia.nec aliq̄d mutabit i ea.immo ipsa remanebit totaliter vt fuit prius.sed solū iuuabit z sustinebit aliam naturā.et exaltabit eā.vt faciat vnā psonā cū ea.z natura hūana ppter h̄ assumet maiorē denominatōem z excellentiā vt dicat hō deus.Quia em̄ necessario ibi hō ē.ergo nccario illa psona dicet hō z deus.de⁹ ppter naturā diuinam.et hō ppter naturā humanā.z tn̄ non erit nisi vna simplex psona.s.diuina.Et sic natura hūana ascēdet ad dignitatē z excellentiaz.z sūme exaltabit.z tn̄ ppter h̄ natura diuia nil pdet de suo.nec aliquo mō diminuet.nec descēdet de sua dignitate.nec humiliabit.sed alia meliorabitur.sicut impator vel rex nil pdet de sua dignitate si suscipiat sponsaz de infimo genere.sed sponsa exaltabit sine diminutione regis.Ecce ergo exempluz familiare p ɔiūctionē vocaliū inter se ad vidē dū q̄lit fieri pōt ɔiūctio diuine nature z hūane i vnitate psone.qd̄ ē valde ppriū.z maxīe q̄a ista vocal v.significat humanā naturā.vt dictū ē.Itē etiā pōt esse exempluz de arborib qn̄ inuicē inserunt.vn̄ fiūt ɔiūctōes et vniones inter diuer

sas naturas arborū. ita ꝙ vna arbor su/
scipit aliā in se. et fiūt vna arbor q̄si vna
ꝑsona. ꝛ vna arbor viuit in natura alteri
us arboris. ita etiā diuia natura potest
suscipe humanā naturā. et pōt fieri īser/
tio vnius nature iu aliam.

Q, non sit impossibile deo. nec repu/
gnet hoīem assumere.

Titulus. cclxv.

QUod autem
ħ nō sit impossibile fieri. nec
repugnet aliquo mō deo. ma
nifestat̃ hoc mō. Sicut em̄ placuit deo
ꝯiūgere naturā itellectualē carni. et hoc
potuit facere. ita etiā poterit ꝓportiona
re aliquam humanitatē sibi vt sit capax
deitatis. vt sicut potuit facere ꝙ natura
corꝑalis tantū ascēderet vt eēt capax na
ture intellectualis. s. aīe rōnalis. ita pote
rit facere ꝙ natura hūana tantū ascēdat
vt sit capax deitat. Et sicut potuit face
re ꝙ natura corꝑalis esset capax sue ima
ginis create. s. aīe rōnalis. ita poterit fa/
cere ꝙ hūana natura sit capax sue imagi
nis increate. ita ꝙ cum nō sint nisi due
imagines dei. s. creata ꝛ increata. sic̄ na
tura corꝑalis tātū potuit ascēdere vt eēt
ꝓportionata imagini create. Vn̄ iam in
humana natura ē sua imago increata. s.
ī celo ī xp̄o. et etiā ē imago sua creata. scȝ
aīa rōnalis. Et mag videt̃ ꝯuenire ima
go increata cum imagine creata. q̄ȝ ipsa
imago creata cuȝ natura corꝑali. Et sic
nō repugnat ꝙ imago dei increata vni/
atur hūanitati. ī qua ē imago dei creata
Et ideo sicut deus facere potuit. vt sua
imago creata ꝛ intellectual. s. aīa rōna/
lis faciat vnā ꝑsonā cuȝ natura corꝑali.
scȝ cuȝ carne seu corꝑe. ita poterit facere
ꝙ sua imago increata intellectual pote/
rit facere vnā ꝑsonā cū natura hūana ī
aliq̄ singulari hūanitate. Et iō q̄a ima/
go īcreata ē iā ꝑsona eterna ꝛ ab eterno.
et nō pōt fieri alia ꝑsona. iō ħ nō pōt fie/
ri nisi ipsa hūanitas aliq̄ ꝑsonet̃ ī ꝑsona
imagīs. q2 due ꝑsone nō p̄nt ꝯcurrere ī
vnā ꝑsonā. Qn̄ aūt aīa rōnal vnit̃ cor
pori. tūc fit vna ꝑsona. nō tn̄ aīa ē ꝑso/
na. q2 nō pri9 existit ꝑ se an̄q̄ȝ vniat̃ car/
ni. sed sil creat̃ ꝛ vnit̃. Et ideo si corp9 et
aīa debeāt sil facere vnā ꝑsonā cū ima/
gine increata q̄ ē ꝑsona. oꝑtet ꝙ sil et se/
mel ī eodē pūcto indiuisibili. dū aīa vni
tur corꝑi. ipsa imago dei increata vniat
corp9 et aīam sibi ī sua ꝑsona. vt faciant
vnā ꝑsonā cū imagine increata. nec ali/
ter fieri pōt. ita ꝙ vnio corꝑis et aīe nō
p̄cedat. q̄a tūc iaȝ facerēt ꝑsonaȝ ꝑ se. sed
ista tria simul ꝯiūgant̃. s. corp9 et anima
ꝛ imago dei increata. vt sit vna persona.
Et sic apꝑet possibilitas et nulla repu/
gnātia ꝯiūctōis diuine nature ꝛ hūane
ī vnitate ꝑsone. ¶ Recolligēda igit̃ sunt Epilo/gus
ea q̄ manifestata sunt ꝑ reꝑatōe. satisfa/
ctōe et liberatōe hoīs ꝛ toti9 humane na
ture. Apparet ꝙ est necessariū hoī lapso Ti. ccxl ix.
ꝑdito et ad penā infinitā obligato. si de
beat ꝛ velit reduci ꝛ exire de statu ꝑditio
nis. ꝛ ꝑuenire ad illud bonum ꝓpter qd
fact9 ē et apparet. ꝛ ē manifestuȝ. ꝙ si hō Ti. ccliij
debeat liberari a sua obligatōe infinita.
ꝑ quā ei debet̃ pena eterna. ꝛ debeat etiā
restitui ad illud bonū ꝛ gaudiū eternuȝ.
ꝓpter qd habēdū fact9 ē. necessaria est ei
infinita satisfactio īfiniti p̄cti. ꝛ ꝙ talem
satisfactōem tāti p̄cti. nō pōt soluere ni/
si ꝑsona infinita q̄ sit de9 ꝛ hō simul ī ea/
dē ꝑsona. q2 nō debet nisi hō. ꝛ nō p̄t ni/
si de9. Patȝ etiā ꝙ assumi dȝ ille hō d ge Tit. cc/liiij.
nere p̄mi hoīs. de mr̄e ꝟgie sine p̄re. Itē
etiā ꝙ necesse ē ꝙ tal hō possit mori si ve Tit. cc/liiij.
lit. ꝛ ꝙ vita illi9 ē tā p̄ciosa ꝛ sublimis vt
sufficere possit ad soluēdū qd debet̃ pro
p̄ctis toti9 mūdi. ꝛ pl9 ī infinituȝ. Patet
igit̃ ex his oīb9. quāta sit nc̄citas ꝛ īdi
gētia cuiuslibet hoīs ꝛ toti9 hūane natu
re. ꝛ q̄ȝ difficil sit ei9 satisfactio ꝛ liberatō
ꝛ ꝑpn̄s q̄ȝtū malū sit deū īfinitū offēde/
re. ꝛ ꝯ deū facere. cū tāta oꝑteat fieri ad
recuꝑandū ei9 amiciciā. et ad destruēdū
ipsam offensam et peccatū.

Hic īuestigat̃ volūtas ꝛ intētio. ꝓpo
sitū ꝛ deliberatio dei ad dādū talē hoīeȝ
humane nature Titulus. cclxvi.

QUoniā aūt ꝓbatū est infallibili
ter. qualiter tota natura hūana
ꝛ oīs hō indiget tali hoīe qui sit
deus et hō. aliter tota natura hūana eēt
totaliter ꝑdita. ꝛ oīs hō eēt ꝑditus. ꝛ q̄a

talis hō nō pōt esse nisi deus faciat ipm
q̄a nō pōt fieri sicut alij hoies. vt iaʒ de-
claratū est. ⁊ ideo nisi deꝰ velit ex sua infi
nita bonitate dare taleʒ hoiem mūdo et
nature hūane. necesse ē ꝙ totꝰ mundꝰ sit
ꝑditꝰ eternalit̄. ideo inuestigare debemꝰ
si deꝰ ex sua bonitate voluit dare talē ho-
minē hūane nature. Et apparet ↄ̄ facto
ꝙ volūtas ⁊ intētio dei fuit dare talē ho
minē. al's sequeret̄ ꝙ oēs hoies q̄ sūt. fu
erūt ⁊ erūt. sint ꝑditi eternaliter. et ꝙ nul
lus hō attingat finē ꝓpter queʒ factꝰ ē. ⁊
ꝑ ↄsequēs oēs hoies frustra eēnt ⁊ viue
rēt. ⁊ oēs creature frustra seruirēt hoibꝫ.
⁊ totꝰ mūdꝰ eēt frustra. Sʒ cū deꝰ ꝑmit-
tat ꝙ oēs creature sue q̄ sunt tā bone. tā
pulcre. tā bn̄ ordinate. seruiāt ↄtinue in-
desinēter cuʒ tāta diligētia toti humane
nature. videret̄ esse ↄtra honorē sue sapi
entie. ꝙ ꝑmitteret ⁊ vellet ꝙ oēs sue crea
ture bone frustra seruirēt ⁊ inaniter. Si
eīm nullꝰ hō debeat saluari et attīgere ad
finē ꝓpter quē deꝰ creauit illū. oēs crea-
ture frustra seruiūt. et hoc ē ↄtra summā
sapiaʒ. Ergo postq̄ꝫ deus q̄ ē summe sa
piēs. ꝑmittit ⁊ vult. vt videmꝰ ꝑ expien
tiā ꝙ hoies viuūt de creaturis. ⁊ creatu-
re sue seruiūt homibꝫ. et ipemet multipli
cat hoies sup terrā. creādo aīas et imit-
tēdo eas. Signū g̊ ē infallibile. ꝙ inten
tio sua ⁊ volūtas sua fuit saluare ⁊ repa-
re naturā humanā. et reducere hoies ad
hoc ꝓpter qd̄ facti sūt. Nō eīm deꝰ multi
plicaret genꝰ humanū. sed statim i ꝑnci-
pio destruxisset totū. si nō habuisset intē
tionē nec volūtatē saluasse hoieʒ. Ergo
postq̄ꝫ nō destruxit. sed reseruauit ⁊ mł-
tiplicauit. signū ē ꝙ aliquid bonū vole-
bat facere de hoie. ⁊ nullū aliud bonum
pōt facere homī. nisi ꝙ ipm reducat ad
illud ꝓpter qd̄ factꝰ est. Sic g̊ illa q̄ ꝑ ex
perientiā apparēt i facto. ↄ̄ necītate argu-
unt ⁊ demōstrāt intētōeʒ et volūtatē dei
circa hoiem. Itē etiā incōueniēs videt̄
ꝙ deꝰ ꝑmittat vel ꝑmiserit vno momen
to humanuʒ genꝰ ⁊ oēs creaturas q̄s fe-
cit ꝓpter vsū ⁊ seruitiū hois frustra exti
tisse. Un̄ si aliq̄ momēto nō fuerit i mū
do aliq̄s q̄ deberet saluari. iā tūc mundꝰ
erat frustra. qd̄ sūma sapia nō videt̄ pos

Q, deꝰ filiū suū ꝑ nobis tradidit

se pati. q2 ↄ̄ honorē suū eēt. etēim iā decla
ratū ē ꝙ deꝰ nihil facit ↄtra honorē suuʒ
et sue sapie ⁊ sue ptātis et bonitatis. Et
qm̄ nullꝰ hō pt̄ saluari absq̄ꝫ illo homie
queʒ req̄rit tota hūana natura q̄ sit deꝰ ⁊
hō. sequit̄ ꝙ postq̄ꝫ volūtas dei fuit sal-
uare hoies. ꝙ etiā de necītate fuit intētō
sua talē hoiem dare mūdo ⁊ toti nat̄e hu
mane. sic̄ sup̄ ↄ̄claratū ē. q2 sine tali hoie
nullꝰ pōt saluari sic̄ dictū ē. Ecce maxi- Ti.cclij
mā dei bonitatē. ecce maximā dei miaʒ
⁊ pietatē. ecce optimaʒ ⁊ benignissimaʒ
dei volūtatē. q̄ tantū ⁊ talē hoiem delibe
rauit dare. ꝓposuit ⁊ ordinauit dare hoī
bus et mūdo. ⁊ hoc dicunt et testificant̄
oēs creature. Ecce nūc habemꝰ duo fū-
damēta manifesta et declarata. Primuʒ
ē summa indigētia ⁊ necessitas humane
nature. quia nō pōt esse nec cogitari ma
ior. Scd̄m ē ꝓpositū et intētio volūtat̄
dei dādi talē hoiem mūdo. et faciēdi tā-
tū bonū hūane nature. quo nō pōt fieri
nec cogitari maiꝰ. In istis duobꝫ fūda
mētis tāq̄ꝫ i duabꝫ colūnis. fūdabit̄ to-
tus noster ꝓcessus. Postq̄ꝫ eīm cōstat ꝙ
deꝰ deliberauit et ꝓposuit ac ordiauit ex
sua sūma bonitate. ⁊ h̄ ꝑ testimoniū ifal
libile creaturaꝝ suaꝝ. dare talē ⁊ tātū ho
minē nature hūane. necē ē ꝙ h̄ fiat. ⁊ im
possibile ē h̄ alit̄ fieri. Ecce g̊ nūc habe-
mꝰ sūmā securitatē habēdi illuʒ hoiem.
quē tā lōge q̄siuimꝰ ⁊ inuestigauimus.

Q, necesse ē ꝙ ille nouꝰ hō tā ꝑciosus
det̄ humane nature mō ↄueniētissimo.

Titulus.cclxvij.

Et quoniā de-
claratū ē iā. ꝙ necē ē ꝙ iste hō
sit postq̄ꝫ delibauit eū deꝰ da-
re. ⁊ q2 oīa q̄ deꝰ facit. opat̄ ad honorē Titu.c
sue ptāt̄. sue sapie ⁊ bonitat̄. ⁊ ad vtili- lxxxiij.
tatē creature rōnal' et hois. iō necē est ꝙ
det illū nouū hoieʒ talit̄ ꝙ sit honor sue
sapie. sue ptāt̄ ⁊ bonitat̄. ⁊ sit sūma vti-
litas hūane nature. Postq̄ꝫ ei ipe appo-
nit manꝰ. necē ē ꝙ fiat ita. Et qm̄ istd̄ est
maiꝰ bonū qd̄ deꝰ possit facere hūane na
ture. iō necē ē ꝙ fiat mō ↄueniētissimo.
ↄgruētissimo et sapiētissimo. q2 isto mō Titu.c
deꝰ opat̄. vt ↄ̄claratū ē i cap'lo ↄ̄ honore lxxxi.

Et iõ possum⁹ arguere. q̄ sic de⁹ p̄parauit
istũ mōz pp̄t hoiez. vt eēt ɔueniēs ad su
scipiēdũ hoiez. ꝛ etiã p̄parauit ꝛ disposuit
corp⁹ hũanũ vt eēt ɔueniēs et pportiõa
tũ ad suscipiēdũ aĩaz rõnalē ad suã ima/
ginē creatã. ita sil'r p̄parabit ꝛ disponet na
turã hũanã ꝛ homies. vt sint ɔueniētes
ad suscipiēdũ istũ hoiez. qm̄ q̄dãmõ sic
p̄m⁹ hõ se hēbat ad totũ mũdũ ĩ q̄ susce/
pt⁹ ē. ꝛ aĩa ad corp⁹ ĩ q̄ suscipit᷑. ita se hē/
bit iste hõ ad totã hũanã nat᷑az ꝛ ad oēs
hoĩes. qꝛ iste hõ dz suscipi ab hoĩbꝫ ꝛ da
ri nature humane. Et iõ sic p̄m⁹ hõ erat
sup̱ oēs creaturas. ita iste hõ opꝫtet q̄ sit
sup̱ oēs creaturas. Et iõ q̄a natura hũa
na dz suscipe istũ hoiem tãq̄ sũme indi
gēs. iõ necesse ē q̄ taliter disponat᷑ ꝛ p̄pa
ret᷑ natura humana. ꝛ taliter p̄mo dispo
nat eã vt sit capax. et sit apta et ɔueniēs.
et sit ĩ ea capacitas ad suscipiēdũ istũ p̄/
ciosissimũ hoiez. Et iõ opꝫtet q̄ hoĩes p̄
mo cognoscãt suã nccitatē. ꝛ sũmã indi
gētiã. et cognoscãt se sũme indigere isto
hoĩe. et oportet q̄ p̄mo añq̄ de⁹ dederit
istũ hoiez. q̄ sit sũme desideratus ꝛ expe
ctat⁹ ab hoĩbꝫ tãq̄ sũme nccari⁹ et sũme
bon⁹. alit᷑ nõ eēt capacitas ĩ hoĩbꝫ. qꝛ ap
pareret homĩbꝫ q̄ esset sup̱flu⁹. Jõ opꝫtz
q̄ p̄mo añq̄ appareat sit pmissus a deo
et reuelat⁹ ꝛ manifestat⁹. vt hoĩes cũ ve/
ra certitudie ꝛ credulitate firmissima ip/
sũ expectēt ꝛ desiderēt. Et iõ necesse erit
q̄ aliq̄ homies p̄cedãt aduētũ isti⁹ hoĩs
necessarij. quibꝫ de⁹ reuelet et manifestet
istũ nouũ hoiem. ꝛ quibꝫ pmittat etiam
eũ. vt p̱ eos pmittat eũ toti nature hũa/
ne. Et ideo oportet q̄ deus tales hoĩes
disponat ꝛ p̄paret. vt sint apti ꝛ ɔueniē/
tes ad h̄. Et q̄a ista dispositio et p̄paratio
dz esse successiua ꝛ paulatim. pcedēdo d̄
imp̱fecto ad p̱fectũ. ꝛ de minori ad ma/
ius. ꝛ sp̱ dz crescere donec facta sit plena
ꝛ sufficiēs capacitas ꝛ dispositio ad su/
scipiēdũ. iõ opꝫtet q̄ deus talit᷑ disponat
gen⁹ hũanũ p̱ multa tp̄a paulatiue. do/
nec sit ĩ humana natura plena capacitas
ad suscipiēdũ istũ hoiem p̄ciosissimũ. vt
scꝫ de⁹ magis ac magis reuelet ip̄m ꝛ ma/
nifestet et pmittat. et paulatiue magis ac
magis homies ip̄m desiderēt. ꝛ sic fiant
magis ac magis capaces Et tãtũ bñfi/
ciũ quo nulluz ē mai⁹. req̄rit vt pmittat᷑
prius. et credat᷑ firma fide. ꝛ pmissuz ex
pectet᷑. ꝛ expectatũ differat᷑. et dilatũ am
pli⁹ desideret᷑. ꝛ diu desideratũ feruētius
amet᷑. ꝛ ḡtiosi⁹ suscipiat᷑. Et qꝛ ĩ isto ho
mie diuia gr̃a dz assumere hũanitatez et
carnē ac aĩaz. ꝛ h̄ dz fieri ĩ muliere v̄gine
sine patre. ideo oportet q̄ vna mulier sic
disponat᷑ a deo. vt sit cõueniēs ꝛ apta et
digna. vt ex ip̄a assumat᷑ illa p̄ciosissima
caro. ꝛ formet᷑ illđ p̄ciosissimũ corp⁹. qđ
dz vniri cũ deitate. ꝛ cũ p̱sona filij dei in
vnitate p̱sone. Et iõ due sũt p̄p̱atões in
hũana natura. ad suscipiēdũ talē hoiem
q̄ ĩdiget. ꝛ quē deus pposuit dare. Una
dispositio et p̄p̱atio ē q̄ ad hoĩes. vt sint
apti ad suscipiēdũ eũ. alia ē q̄ ad carnez
suscipiēdã. vt sit digna vniri cũ deitate.
Et ideo istas duas dispositões et p̄p̱a/
tiones fiēdas. oportet q̄ deus assumat
vnã portionē et vnã partē de tota natu/
ra hũana. s. q̄ assumat vnũ hoiez. ꝛ ip̄m
eligat ad hoc. vt de ipso nascat᷑ multitu
do hoĩz. p̱ ɔtinuã generatõz. ꝛ generatõ
sua multiplicet᷑. ꝛ q̄ tales hoĩes sint sig/
ti int᷑ oēs hoĩes toti⁹ hũane nature. vt. s.
de⁹ sp̄aliter loquat᷑ cũ eis. ꝛ eis reuelet et
manifestet et pmittat aduētũ isti⁹ hoĩs.
ꝛ p̱ istos toti hũane nature. vt de istis et
de genere istorũ nascat᷑ ista sacratissima
mulier et v̄go. q̄ sit mr̃ isti⁹ homĩs. Uñ
si deus nõ assumeret nec eligeret aliquē
specialē populũ ad oĩa q̄ p̱tinēt ad aduē
tũ illi⁹ homĩs. eēt incõfirmatio ꝛ inordi
natio in suo op̱e dei. qđ fieri nõ p̄t. ¶ Cõ
clusũ ē igit᷑ q̄ postq̄ deus pposuit dare
istũ nouuz hoiem. q̄ ex hoc necesse est q̄
sit. et q̄ oportꝫ q̄ deus det illũ eo modo
quo decet et cõuenit. ꝛ p̱ cõsequēs q̄ an/
teq̄ det illũ. oportet q̄ disponat gen⁹ hu
manũ ad suscipiendũ eum.

¶ Q, deus iã dedit istum nouũ hoiem
toti humane nature.

Titulus. cclxviij.

Et qm̄ necesse
ē q̄ ille hõ nouus quo ĩdiget
omĩs hõ sit et veniat in mun
dũ. postq̄ de⁹ ex sua ĩfinita bõitate pp̄o/

¶ Q, debuit xp̄s pmitti

¶ Optuit deũ dis/ponere btãz vir/ginez vt xp̄m ɔci/peret

¶ Due p̄/patiões ad susci/pienduz xp̄m.

suit ipm dare. ideo necesse est ꝙ vel deus
ipm dederit vel adhuc dabit. necesse ē ꝙ
Ti. ꝓce/ dēti. venerit vel vētur⁹ sit. Et quia cõclusum
est ꝙ de⁹ debet ipm dare. eo mõ quo me
lius cõuenit ⁊ decet. ideo exinde conclu
dit. ꝙ iã ipm dedit mũdo. ⁊ ꝙ iaꝫ venit.
qm̃ ꝯtra honorē sue sapiētie esset dare ip
sum ĩ isto tp̃e in quo natura humana ad
nihilũ deducta est. Vñ necessario de⁹ de
dit illũ tp̃e quo magis decebat ⁊ ꝯueni/
ebat dari mũdo. Itē postq̃ꝫ de⁹ delibera
uit illuꝫ hoiem dare mũdo ⁊ toti nature
hũane. ⁊ ꝑ ꝯ̃sequēs ꝓmo debebat dispo
nere totã naturã humanã ad suscipiẽdũ
Ti. ꝓce/ dēti. añq̃ꝫ daret. vt dictũ est. sequit̃ ꝙ totũ tē/
pus nature humane diuidit̃ ĩ duas par
Tp̃s di spositio nis ⁊ tp̃s suscepti onis xp̃i tes generales. s. ĩ tp̃s dispositõis ⁊ ꝓpa/
ratõis. ⁊ ĩ temp⁹ susceptõis. et ꝑ ꝯ̃seq̃ns
in tp̃s ꝓmissionis. ⁊ ĩ temp⁹ adimpletio
nis ꝓmissi. q̃a ꝓmo de⁹ debuit ꝓmittere
ipm. et postea adimplere ꝓmissum et da
re. Ergo ista duo tp̃a debēt adiuiceꝫ esse
ꝓportionata ⁊ cõtinuata. et vnũ imme/
diate debet sequi aliud. nec debet esse tē/
pus mediũ. Sed mõ de⁹ nõ ꝓmittit il/
lum hoieꝫ dare. nec disponit naturã hu/
manã ad suscipiendũ illũ. Vñ null⁹ po
pul⁹ ĩ mũdo ꝓparat̃ ad suscipiendũ. nec
popul⁹ christianitatis. nec popul⁹ sara/
cenoꝝ. ergo null⁹ popul⁹ põt esse nisi po
pul⁹ iudeorũ. Sed mõ nõ disponit nec
ꝓparat de⁹ populũ iudeoꝝ ad suscipien/
dum talē hominē. et vt talis qui est meli
or q̃ꝫ prim⁹ hõ fuit nascat̃ de genere eoꝝ
ĩmo totaliter nũc de p̃nti ppl's iudeorũ
repugnat excellētie ⁊ dignitati illius ho
mis. qm̃ gens iudeoꝝ est ĩ derisum ⁊ op
probriũ. ⁊ in vituperiũ oĩm hominũ to
tius mũdi. et in captiuitate alioꝝ popu
lorum. et sine capite. ⁊ sine terra. ⁊ tamen
al's fuerũt in maxima dignitate et repu/
tatiõe inter homĩes. et ꝑ vniuersum mũ
dum. et modo est totum ꝑ oppositũ. ⁊ in
tali statu fuerunt ꝑ mille annos ⁊ vltra.
Ergo sequit̃ ꝙ status iudeorũ qui est ꝺ
p̃senti ⁊ intãtũ durauit. et totaliter repu/
gnat illi homĩ et excellētie eius. quia dis
ponere et tractare eos sicut modo deus
tractat eos. nõ est disponere eos ad susci
piendũ talē hoiem. nec vt assumat ꝺ car
ne eorũ humanã naturã. Taliter eñ dis
positi erãt ꝑ mille annos ⁊ minus indis
positi q̃ꝫ modo. et tamē nihil fiebat eis.
Ergo modo nihil oꝑatur deus ĩ popu/
lo iudeorũ. immo mille anni sunt ꝙ de⁹
nihil est oꝑat⁹ ꝑ quod disponat eos ad
suscipiendũ talē hoiem. vt de genere eo/
rum nascat̃. Ergo ꝯcludit̃ ex q̃ de⁹ nul/
lũ populũ disponit nec ꝓparat ad recipi
endum talē hoiem quē deliberauit dare
mũdo. ⁊ cũ inter ista duo tp̃a nõ sit dare
mediũ. sequit̃ de necessitate ꝙ temp⁹ dis
positõis et ꝓparatõis et ꝓmissionis dei
p̃teritũ est. ⁊ ꝙ nũc sum⁹ in tp̃e adimple/
tionis ꝓmissi. Ergo sequit̃ ꝙ ille homo Tp̃s ꝓ missiõis xp̃i p̃te rijt.
iã datus ē humane nature. iã venit. iam
deus dedit illũ. vel nullo mõ vēturus ē.
nec deus est eũ daturus. Sed ꝓbatum
est ꝙ deus ꝓposuit eũ dare. ergo ꝯcludit̃ Ti. ꝓce/ dēti.
de necessitate ꝙ deus eũ dedit. Ergo eti
am sequit̃ ꝙ aliq̃s popul⁹ fuit a deo ele/
ct⁹ specialiter. ĩ quo deus fecit om̃es pre
paratões et dispositões q̃ ꝑtinebant ad
susceptõeꝫ illi⁹ homĩs p̃ciosissimi. vt ille De⁹ de/ git nasci ex iudeis
hõ susciperet̃ ĩ mũdo. ⁊ vt assumeret illã
carnē p̃ciosissimã de genere illi⁹ populi.
Sequit̃ etiã ꝙ ille ppl's fuit antiq̃or in
ter oēs ppl'os. et ꝙ cognoscebat deuꝫ. sꝫ
nullus popul⁹ ē talis nisi popul⁹ iudeo/
rũ q̃ est antiq̃ssim⁹ inter om̃es populos
mũdi. et sꝑ coluit vnũ veꝝ deũ. Vñ po
pulus christianoꝝ nou⁹ est. et etiã popu
lus saracenorũ magis nouus. ergo nul/
lus ali⁹ ppl's põt esse nisi ppl's iudeorũ
Ergo cõcludit̃ ꝙ deus fecit om̃ia illa q̃
ꝑtinebãt ad illũ hoiem quē deus intēde
bat dare. ⁊ ꝙ de illo populo assumpta ē
illa ꝟgo mulier de qua natus ē immedi
ate ille nouus homo sine patre in terris.
Ergo sequit̃ ꝙ ille hõ nouus quo indi/
get oĩs hõ. quē de⁹ ꝺliberauerat dare to
ti mũdo. ē de genere iudeoꝝ et de illo po
pulo. Quare concludit̃ ꝙ natura huma
na habet iã de facto et suscepit illum no
uũ hoiem quo ipsa indigebat. q̃ ē deus
⁊ homo. et ꝑ cõsequēs ꝙ iam facta et cõ
pleta est satisfactio ⁊ solutio pro toto hu
mano genere. et om̃ia impleta sũt quibꝫ
natura humana indigebat. quia iam ve
nit saluator ⁊ liberator.

Ti. cclxix. Q, christus sit messias promissus.

Q, iesus xp̄s a iudeis crucifixꝰ ⁊ occisus est ille nouus homo. qui ē deus et homo quo indiget om̄is homo. quē deus deliberauerat dare mūdo.

Titulus. cclxix.

Tit. ccl/iij.

ET quoniā iaz probatū est in tractatu de homine ad longū. ꝙ Jesus christus est verus deus et verus homo. ⁊ est verus filius dei. ergo sequit̄ de necessitate. ꝙ ipse est illa ꝑsona infinita. et ille homo nouus quo indigebat om̄is homo ꝓ satisfactione infinita. et qui necessarius erat humane nature. et quē deus proposuerat dare mūdo. Et hoc clarissime apparet ꝑ om̄ia verba et facta sua. ⁊ per totū ꝓcessum suū. ⁊ ꝑ illa que euz secuta sunt. Vn̄ om̄es cōditiōes et circūstātie que necessarie erāt ad satisfactionē nature humane cōplete sunt in eo Vn̄ ipē dicit se esse deū et hominē. dicit se esse illuz q̇ erat a deo ꝓmissus. dixit se venisse ad moriendū ꝓ hominibꝫ ⁊ ꝓ peccatis eorū. ⁊ iā dixit se mori volūtarie et ð facto. sponte et volūtarie mortuus est. et dedit seipsum morti. et sciuit et p̄sciuit mortē. et dixit et ꝓmisit remissionez oīm peccatoꝝ. ⁊ de facto remittebat pctā hominibus. et vocauit totuz mundū ad indulgentiā et remissionē oīm peccatoꝝ. ac offense dei. ⁊ vocauit totum mundū ad regnū celoꝝ. et ad vitā eternā. et omnibus penitentiā ī nomīe eius agētibꝫ promisit vitā eternaz. et p̄cepit discipulis suis p̄dicare penitentiā et remissionē peccatorū. Predicauit etiā cōtra peccata hominū semꝑ. et illa redarguebat ⁊ veritatem dicebat. et totus suus ꝓcessus ac intētio erat destruere pctā hoīm. Et etiaz post mortē. resurrectionē et ascēsionē suam p̄dicauerunt eum surrexisse a mortuis ⁊ ascēdisse ī celū. et predicauerūt ī nomine eius remissionē oīm pctōꝝ ꝑ vniuersum mundū. Itē om̄ia q̇ sunt in ecclesia sua sunt cōtra peccata ⁊ ad destruendū pctā. et in hoc significat̄ ꝙ ipse est inimicꝰ et destructor pctōꝝ et criminuz.

Xp̄s est īimicus pctōꝝ

Ergo om̄ia ista arguūt infallibiliter ꝙ ipse est ille qui fecit ⁊ soluit satisfactōem ꝓ peccatis hoīm. et ꝙ ipse est ille q̇ erat necessarius toti humane nature Si eñ nō esset ille. nō pugnaret cōtra peccata. nec destrueret. nec posset. q̇a esset lapsus sicut aliȷ̄ homines. ⁊ esset peccato subiectus. Itē etiā totus populꝰ christianus credit ipsum esse veꝝ deū ⁊ hoīem. ⁊ esse verū saluatorē hoīm. et ꝙ ipse mortuus est ꝓ peccatis hoīm. et satisfecit ꝑ mortē suam. Et in tali fide viuit et ꝑseuerat tota christianitas. et ī nomine eius remittūtur peccata. Ergo si Jesus christꝰ nō esset ille verus homo qui satisfacere deberet ꝓ pctis hoīm. sequit̄ ꝙ deꝰ adhuc debet eū homībus mittere. Sed cū deꝰ ꝑmittat Jh̄m xp̄m regnare ī m̄ūdo ī tali noīe. et ꝑmittat ꝙ tātꝰ ppl's secutꝰ fuit illū. et sequit̄ in tali noīe ⁊ fide. ꝙ ipse est talis q̇ debebat satisfacere ꝓ pctis ⁊ ꝑ tā longa tp̄a. sequit̄ ꝙ deꝰ impedit seip̄m. ⁊ facit ꝯtra seip̄m. q2 disponit mundū ad nō credendū alteri alicui tali. sicut iesus xp̄s credit̄. q2 oportebit ꝙ ille quez mittet ī mundū. faciat sicut ih̄s xp̄s. ⁊ dicat se esse veꝝ deū ⁊ hoīem. ⁊ destruat et impugnet pctā. Et hoc etiā nō p̄ōt fieri. q2 ille quez mitteret si faceret sicut ih̄s xp̄s iā ꝯueniret cū eo. et cū doctrina sua ⁊ cū opibꝫ suis. q̇a pugnaret ꝯtra pctā sic̄ ipse. ⁊ oīa ista sūt absurda. Itē ppl's iudeoruz q̇ nūc ē expectat adhuc illū nouum hoīem ꝓmissuz a deo. ⁊ ppl's xp̄ianꝰ credit illū iā venisse. et ꝓmissum esse adimpletū. ⁊ deꝰ ꝑmittit ih̄m xp̄z regnare sub nomīe illo. s. tāq̄ȝ ille qui erat ꝓmissus a deo. et talis credit̄ a ppl'o xp̄iano. sed cū deꝰ deliberauerit et ꝓmiserit dare illū hominē toti nature hūane. q2 oēs hoīes indigebāt eo. ⁊ nō solū iudei. iō deꝰ faceret ꝯ seip̄uȝ. ⁊ impediret totū ppl'm xp̄ianū ne susciꝑet illū vētuꝝ ꝓmissum. q2 ꝑmittit aliū regnare sub illo nomīe. Et sic deus ꝑmittēdo iesum christū regnare sub nomine promissi. si ipse nō est. nō disponeret ad suscipiendum alium venturuz. immo totaliter impediret. qð est impossibile. Et etiā deꝰ ꝑmitteret decipi totuz ppl'm xp̄ianoꝝ q̇ est et q̇ fuit sub noīe ꝓmissi. q2 oēs xp̄iani credūt et crediderūt firmiter ī ih̄m xp̄m tāq̄ȝ in illū qui pro/

missus erat a deo p pphãs ꝛ p̃iarchas ꝛ multi iudei crediderũt p̓mo ꝛ p̃dicaue rũt. ꝛ h̃ de⁹ nõ põt facere. q2 eẽt ꝯ̃ honorẽ sue bonitatis et sue veritatis. Sꝫ iudei q̃ expectãt adhuc esse vẽtuꝝ. ipsi decipi unt seipsos. q2 nolũt recipe ih̃m xp̃m. q̃ venit sub noĩe p̱missi a deo. ꝛ null⁹ deci pit eos. Item etiã ipsi nõ sunt dispositi ad suscipiendũ ih̃m xp̃m. p̓mo q̃a expe ctãt. scd̃o q2 sũt ĩ miseria ꝛ captiuitate. ꝛ si recipiũt ih̃m xp̃m erũt libati. ꝛ t̃cio q2 ipsi nõ sũt mõ dispositi vt d̃ genere eoꝝ nascat̃ mõ ille p̱missus. Sꝫ etiã xp̃iani sũt ĩdispositi ad suscipiẽdũ aliũ si veirꝫ. q2 nullũ expectãt. cũ iã credũt h̃re illũ q̃ ẽ p̱missus. Ergo nccẽ ẽ ꝙ ih̃s xp̃s sit ille p̱missus a deo. ꝛ alit̃ fieri nõ p̃t. Nõ eñ p̃t eẽ ꝙ postq̃ȝ de⁹ p̱misit mitter̃. ꝙ p̓mo p̱mittat aliquẽ regñre ĩ mũdo sub noĩe p̱ missi ab eo q̃ ẽ deceptor et mẽdax. nec p̃t fieri si de⁹ ĩtẽdit mittere aliũ. ꝙ ipse p̱mit tat ꝙ aliq̃s ali⁹ deceptor p̓mo veniat ꝛ p̃ cedat. et regnet sub noĩe p̱missi a d̃o. qm̃ ille ĩpediret aliũ vẽtuꝝ. Ergo nccẽ ẽ ꝙ il le quẽ de⁹ p̓mo p̱mittit regnare sub noĩe p̱missi a deo. sit ille ver⁹ p̱missus. Ergo ĩpossibile ẽ q̃n ih̃s xp̃s a iudeis crucifi xus ꝛ occisus. sit ille verus hõ quẽ deus debebat dare mũdo ad satisfaciẽdũ pro pctĩs. et q̃ verissime hũana natura indi gebat. cũ ip̃a hũana natura nõ ĩdigeret nisi vt ip̃a libaret̃ a pctĩs ꝛ offẽsis et cul pis. ꝛ h̃ret remediũ ĩ eis. vt sic h̃ret veni am et indulgẽtiã ac vitã eternã ꝛ regnũ celoꝝ. q̃a ista erat vera indigentia hũane nature. et ipse ih̃s xp̃s nõ fecit aliud ni si destruere pctã. et semp̱ annihilare illa. et q̃cq̃d ordinauit. totũ ꝯtra pctm̃ ordi nauit. et oĩns mĩstri ei⁹ ad hoc laboraue rũt. vt ipsa pctã destruerent̃. ꝛ p̱misit oĩ bus sibi adherere volẽtib⁹ remissionem oĩm pctõꝝ. et vitã eternã. et regnũ celoꝝ. Ergo ip̃e veraciter ẽ ille q̃ hũana natura vere indigebat. ¶ Quia g̃ ih̃s xp̃s est ille hõ ꝛ illa p̱sona q̃ ẽ necessaria p̱ satisfacti one nature hũane. habem⁹ g̃ iã applica re ei oĩa q̃ dicta sunt sup̃i⁹ de rep̱atõne ꝛ satisfactõe. et de ꝯditõib⁹ et p̱prietatib⁹ illi⁹ hoĩs q̃ erat necessari⁹ ad satisfacien dũ p̱ pctĩs et offensis hoĩm. qm̃ ip̃e ẽ il le quẽ q̃rebam⁹ ꝛ inuestigabam⁹. ꝛ id̃ loq̃ bamur de ipso ac si nõ eẽt. Ergo postq̃ȝ ip̃e ih̃s xp̃s ẽ ille. iã h̃em⁹ maximã cogni tionẽ de ipso. et scim⁹ ꝙ ipse ẽ talis queꝫ demõstrabam⁹ debere h̃re illa. ꝛ esse illuꝫ hoĩem q̃ erat necessari⁹ hoĩb⁹ p̱ditis ꝛ la psis. ergo nõ oportet illa reiterare. sed q̃ libet põt p̱ se applicare et ꝯcludere de ie su xp̃o affirmatiue et verissime.

Iudei expectãtes xp̃m decipiunt̃

¶ Qualiter liber dei cõueniẽtissime h̃ꝫ duas partes. ¶ Titulus. cclxx.

Ti. ccx iiij.

Ex hoc rectissi me apparet. quõ liber dei iaꝫ p̱bat⁹. ꝯuenientissime dꝫ h̃re duas p̱tes generales. q̃ sũt duo testamẽ ta. s. testamẽtũ vetus. ꝛ testamẽtũ nouũ. qm̃ deus p̓mo p̱misit ih̃m xp̃ꝫ. ꝛ postea dedit et impleuit p̱missũ. Et id̃ liber p̓ mus ẽ liber p̱missionis. et cõtinet oĩa illa q̃ p̱tinent ad p̱missionẽ xp̃i. et ad p̃ paratõem et susceptõeꝫ. et scd̃s liber ẽ li ber susceptõis et adimpletõis p̱missi. in quo ꝯtinent̃ oĩa illa q̃ p̱tinẽt ad ipsã im pletiõꝫ p̱missionis. Et ambo isti duo li bri faciũt vnũ ꝯpletũ libꝝ dei. Et sic mi rabiliter isti duo libri. ꝛ ista duo testamẽ ta adinuicẽ copulant̃. p̱portionant̃ et se cõsequunt̃. et vn⁹ sine alio esse nõ põt. q2 p̱missio req̃rit adimpletõeꝫ. et adimple tio p̃supponit p̱missioneꝫ. et nõ est dare mediũ inter ista duo. Et ideo liber scd̃s seu scd̃m testamentũ nouũ. ẽ liber et testa mẽtũ veritatis. q̃a veritas ẽ qñ illud qd̃ p̱mittit̃ adimplet̃ de facto. Et exinde cõ cludit̃ infallibiliter. ꝙ antiquũ testamẽ tũ est a deo. qm̃ in illo hoĩb⁹ p̱mittit̃ sal uator et nou⁹ hõ p̱ satisfactõe et liberati one hoĩm. ab obligatõe pctĩ. vt p̃tꝫ p̱ su um p̱cessum. mõ p̱ patriarchas. mõ per pp̱hetas. sed sol⁹ de⁹ potuit facere talem p̱missiõꝫ. et nulla creatura neq̃ȝ bona ne q̃ȝ mala nisi ex p̱te dei. Et etiã infallibili ter cõcludit̃. ꝙ nouũ testamẽtũ est a deo q̃a ibi dicit̃ ꝙ illud quod p̱missuꝫ erat a deo iã impletũ est. sed null⁹ potuit h̃ di cere nisi deus seu ex p̱te dei. Et etiaꝫ ap paret mirabil' ꝯcordia int̃ librũ nat̃e seu creaturaꝝ. et int̃ libꝝ sc̃pture. q̃a creatu re dicũt et testificant̃ ꝙ deus p̱posuerat

Vet⁹ testamẽtũ ẽ liber p̱missiõis

Nouũ testm̃ est liber v̱itatis ꝛ adĩpletõis

Cõcordia libri nature ꝛ sc̃pture.

et deliberauerat dare talez hoīem hūane
nature. sicut ipsa indigebat p satisfactōe
Ti. cclxvi. sua. vt pbatū est iā. sed ī libro scp̄ture de
us pmittit talē hoīem. s. in antiquo testa
mento. et in nouo testamēto deus im/
plet pmissum. et dat illū hoīem pmissuz
in antiquo. Et ideo apparet q̄ omēs li/
Post lapsū hoīs deus oia opat⁹ est ppt xp̄z bri dei sūt de illo homīe. s. de xp̄o. immo
quicquid deus opatus est post lapsum.
totū est ppter istū hominē nouū. ⁊ totuz
respicit hoīez nouū. q̄a humana natura
nō indigebat nisi isto hoīe nouo. s. xp̄o.
⁊ ideo. quia iste hō debebat exire et extra
hi de natura humana. et suscipi ī ea. idō
ꝯtinue opatus est in homīb⁊ et circa ho
mīes. vt de ipsis digne possit exire talis
homo. ⁊ vt digne possit in ea suscipi. nec
cessauit opari donec ille hō factus erat ī
humana natura. Et sic cuz iste hō debe/
ret esse vniuersalis toti humane nature.
sequit̄ q̄ quicq̄d de⁹ operabat̄ in huma/
na natura. totū ppter istū hoīem opaba
tur vsq̄ ad aduentum eius.

Necessitas credendi fidē xp̄ianam.

Titulus. cclxxi.

Tit. ccviij. Quoniā autez
q
iā declaratū ē ī ptib⁊ p̄cedēti
bus debitū credēdi. imo obli
gatio credēdi fidē xp̄ianā. ⁊ h̄ p creat̄as.
ita q̄ oīs hō d̄bebat credere fidē xp̄ianā
sz mō vltra illō debitū addat̄ nccitas cre
dēdi. et q̄ sūma nccitas ē oī hoī credere
fidē xp̄ianā. alit̄ ncc̄e ē q̄ peat ⁊ pdat̄ ī et̄
Ti. ccl. Ti. cclij. nū. Vn̄ ꝯclusū ē q̄ null⁹ pt libari ab ob/
ligatōe īfinita quā dz p pctis ⁊ offensis
nisi p psonā īfinitā q̄ sit de⁹ ⁊ hō. ⁊ hoc p
mortē eius. ⁊ q2 sola fides xp̄iana credit
deū hoīez ⁊ hz talē psonā q̄ sit de⁹ ⁊ hō. s.
iħm xp̄m q̄ mortuus ē p pctis nr̄is. Et
sic ī fide xp̄iana ē v̄a redēptio ⁊ vez p̄ciū
qō debet̄ p pctis. Et ḡ extra fidē xp̄ianā
nō pōt fieri satisfactio p pctis. nec pt re/
mitti aliqō pctm̄. q2 p iħm xp̄m solū fit
remissio pctōꝝ. Et iō seq̄t̄ q̄ q̄cūq̄ sunt
extra xp̄m ⁊ extra fidē xp̄ianam. nccario
dānāt̄ ī et̄nū. Quicūq̄ ḡ vult salu⁹ eē. an̄
oia op⁹ ē ⁊ necesse ē. vt teneat ⁊ credat fi/
dē xp̄ianā. quā nisi hō crediderit ī et̄nuz
pibit. Quicūq̄ ḡ nō credūt fidē xp̄ianā

veniāt ⁊ credāt ī iħm xp̄m. ⁊ q̄cūq̄ iam
credūt ⁊ manēt ī finē. ⁊ viuūt ſm illuz et
doctrinā suā. gaudeāt. qm̄ sūt ī v̄a ⁊ pfe
cta fide. ⁊ doleāt d̄ aliis q̄ sūt extra eam.
Et iō oia clare videāt. ⁊ cogscāt oms̄ p̄/
mo idigētiā sūmā ⁊ nccitatē hūane nat̄e
q̄nta nccitate idigeat tali hoīe q̄ sit de⁹ ⁊
hō p sua satisfactiōe. Scd̄o cognoscāt
q̄lit̄ oēs creature manifestāt nobis q̄ de
us ex sūma sua bonitate pposuit dare ta
lē hoīez hūane nature iuxta suā idigētiā.
Tercio videāt q̄lit̄ de⁹ pmisit dare talez
hoīem ī antiq̄ testamēto seu ī p̄mo libro
dei. Et q̄rto videāt oēs ⁊ cognoscāt v̄ba
facta ⁊ opa iħu. ⁊ totū suū pcessū quē fe
cit ordiatissime. et vitā suā. et doctrinam
suā. et mortē. et passionē suā. ⁊ omīa q̄ se
cuta sūt p ordinē post mortē suā. Et q̄li
ter nomē suū exaltatū fuit post mortē su
am. ⁊ p̄dicatū publice p orbē vniuersuz
oī creature. s. toti hūane nature. ⁊ quō ip
se ordinauit p apl'os suos et discipulos
suā eccl'iaz vniuersalē nouā ī mūdo que
cōis ē oīb⁊ hoīb⁊ volentib⁊ ad eā venire.
Et quō eccl'ia ab ipo ordiata paulatiue
creuit ⁊ augmētata ē. ⁊ diffusa p vniuer/
sū orbez. ⁊ mirabilissime ordiata et exal/
tata. ⁊ distincta pulcerrime. Et videant
qn̄ incepit. et quātū durauit. ⁊ q̄lit̄ pces/
sit iste stat⁹ eccl'ie. Cognoscāt et videāt
ordinatōes et sacramēta q̄ ordiauit et i/
stituit iħs xp̄s p se et p apl'os suos in ec/
clesia sua. qm̄ oia sūt ꝯtra pctā. et ad de/
lēdū culpas et offensas ꝯtra deū. Et oia
q̄ sūt ī eccl'ia sua sūt ꝯtra pctā hoīm. cō/
tra lapsū. corruptōez et pditōem homis
ita q̄ tota intētio xp̄i ⁊ eccl'ie sue ē cōtra
corruptiōem et lapsum hūane nature. et
ꝯtra eius pditōem. ⁊ ad reducēdū hoīez
ad illud bonū ppter qō fact⁹ ē. s. ad vitaz
eternaz. et ad eternū gaudiū. et reuocare
hoīem ab eterna tristicia ⁊ pena ⁊ morte
eterna. Cognoscāt et oēs q̄lit̄ itētio xp̄i
et eccl'ie sue ē destruere. ⁊ eradicare radi/
ces oīm maloꝝ. s. ppriū honorē. ppriaz
laudē et ppriā volūtatē. et ppriū amorē
⁊ p̄uatū. q̄ oia sūt origines pctōꝝ. vt iaz
pbatū ē. et pditōes hūane. diuisiones et
inimicicie inter deū ⁊ hoīez ⁊ int̄ hoīes.
et tota intentio xp̄i et suorum discipuloꝝ

rū et ecclesie sue ē fundata ī honore ꝛ lau
de dei. ꝛ amore puro et vero ꝛ vera obe/
diētia. ꝛ ī oībꝫ illis q̄ ī homībꝫ pñt de
struere ꝓpriā voluntatē. ꝓpriū honorē.
et ꝓpriū amorē. quia ꝑ ista tria sūt oīa
mala. et ꝑ ista homo ē lapsus. ꝑditus et
corrupt⁹ et dei inimic⁹. Postq̄ȝ ergo pre
dicata est ꝑ totū mundū remissio pctōꝝ
et pax inter deū et hoīem. et oēs homi
nes sunt vocati ad regnū celoꝝ. signū i/
fallibile est ꝙ iā venit q̄ ꝓmissus est. ꝛ ꝙ
ipse est ille in cui⁹ nomīe hoc factū est. et
hic est Jhs xp̄s. Cognoscāt etiā homi/
nes qualiter ꝑ vniuersum mundū seu or
bē ī nomīe Jhu xp̄i crucifixi ꝑ apl'os p̄
dicata. tubicinata et p̄conisata ē pax in/
ter deū ꝛ hoīem. ꝛ remissio ꝛ indulgētia
pctōꝝ. et ī nomīe Jesu xp̄i ꝓmissa ē he/
reditas regni celoꝝ et vita eterna. Qui/
cūq̄ȝ igit̄ voluerint clare videre videāt
ꝛ cognoscāt oīa p̄dicta q̄ sunt ī facto ꝛ
exꝑientia. ꝛ sic cognoscēt indubitāter ꝙ
iħs xp̄s ē verus ꝛ nou⁹ homo ille qui ē
de⁹ ꝛ homo. q̄ erat necessari⁹ toti huma/
ne nature quē de⁹ ꝓmiserat dare homībꝫ
et ꝙ oīa que iħs xp̄s fecit. et q̄ credun
tur de ipso. necessaria erant esse et fieri ꝓ
homībꝫ. et ꝓ satisfactōe et liberatōe com
pleta hūane nature Et sic indigebat hō
vt oīa illa fierēt ꝑ ipso saluādo. vt. s. ie
sus xp̄s nasceret̄ et ɔcipet̄. sic viueret et
sic moreret̄. sic resurgeret a mortuis ꝛ ad
celos ascēderet. et sic de aliīs q̄ est opat⁹
Compꝑem⁹ igit̄ factū ꝛ debitū. s. factū ie
su xp̄i. et qualiter debebat fieri. et satisfa/
ctio et liberatio humane nature q̄lis esse
debebat. et q̄d facere debebat talis nou⁹
hō. qui necessari⁹ erat mundo. ꝛ sic vide
bim⁹ clarissime ꝙ iħs xp̄s ē ille. Postq̄ȝ
igit̄ humana natura ꝛ hoīes habēt d̄ fa
cto talē hoīem. et tā p̄ciosum q̄ est deus
et hō. et q̄ fecit oīa q̄ erāt necessaria to
ti hūane nature. qui ē rex verus ꝛ dñs su
per oēs hoīes. qui ē ita pius. ita beni
gnus. ita bon⁹. ita māsuet⁹. ꝛ tāto amo/
re piīssimo plen⁹ erga hoīem. qui voluit
dare vitā suā. et recipe mortē ꝓ pctīs eo
rū. sequant̄ ergo illū. audiāt illū. et p̄ce/
pta sua. et ꝟba sua. et adhereāt. et credāt
veraciter illi ac obediāt. et fiāt mēbra ei⁹
et recipiāt sacramēta ei⁹ q̄ ipse ordinauit.
q꞉ ipse ē oīa q̄ homi sunt necessaria. et
habet oīa. qm̄ ipe ē ꝑsona infinita. q꞉ est
deus et hō. In ipso eīm ē plenitudo bo
nitatis. oīs pietatis. ꝟtutis et charitatꝭ
et sapiētie. oīs boni. amoris. oīs scientie
et oīs meriti. In ipso ē oē bonū. ī ipo
est oīs ptās. oē dñium ꝛ impiuȝ sem/
piternū. Qui ergo talē hoīem ɔtēnit. di
gn⁹ ē eterna punitiōe. Ex istis pōt pate/
re quāte excellētie ꝛ dignitatis sit eē xp̄i/
anū. q̄a ē mēbꝝ tāti homīs qui ē deus ꝛ
hō. ꝛ qualiter p̄ualet vnus xp̄ianus ve/
rus. q̄ȝ oēs hoīes qui nō sunt xp̄iani.
q̄a illi sunt ꝑditi. Et ꝑ oppositu ȝ falsus
xp̄ianus est malus mag꞉ q̄ȝ aliq̄s hō q̄
nō est xp̄ianus. Dolere ergo debȝ falsus
et malus xp̄ianus. ꝛ verus et bonus me
rito debet gaudere.

Qualit̄ iusticia dei et sua miscđia cō/
cordāt summe ī ista satisfactione.

Titulus.cclxxij.

Qvoniā autez dū ɔsiderabam⁹ iusticiā dei ꝛ pctm̄ et offensam hoīs. vide/ Ti.ccl.
bat̄ ꝙ miscđia dei periret. q꞉ iusticia dei
exigebat īfinitā satisfactiōȝ ab hoīe quā
hō debebat. ꝛ ad quā obligat⁹ erat ꝓpter
pctm̄ et offensam. ꝛ nisi hō solueret. libe
rari nō poterat ab īfinita pena quaȝ me
ruerat. ꝛ sic videbat̄ ꝙ de⁹ nullā miseri/
cordiā ostēderet. Sed nō ē ita. q̄a ī ista
satisfactōe facta ꝑ mortē iesu xp̄i dei ꝛ ho
mīs ē facta tā magna miscđia. ꝙ maior Maria mia ī redēptiōe nr̄a.
excogitari nō pōt. ꝛ tantū cōcordat cuȝ
iusticia. ꝙ magis nō pōt ɔcordare. Vñ
hō nō poterat ꝑ se soluere deo istā infini
tā satisfactōēȝ quā iuste debebat. nec ali
ter nisi solueret ꝑ integꝝ iuste euadere po
terat iugū obligatōis ad penā eternā si/
bi debitā ꝑ iusticiā. nec ꝑ ɔsequens eua
dere man⁹ et ptātē diaboli. ideo deus ex
sua sola et pura miscđia gratis ꝛ sine me
ritis ipsi⁹ hoīs (q̄a nihil meruerat hō ni
si penā) p̄uenit ꝑmo hoīem. vt deinde li
beraret̄ hō ꝑ iusticiā. Quia si hō ex seip/
so nō habebat cū quo faceret iusticiā de
seipso dādo debitū. de⁹ dedit hoī ꝑ suaȝ
miscđiaȝ illud cū q̄ posset satisfacere ꝛ ei

ſoluere ꝑ iuſticiā. vt ſic hō ꝑ integꝝ ſatiſ faceret deo. et faceret iuſticiam de ſeipo. Sed illud tale hō nūꝗ potuiſſet hr̄e ꝑ ſeipm̄. niſi deꝰ ꝑ purā ſuā miſcdiam tribuiſſet homi. Ut ergo deꝰ placari poſſet ab hoie. et hō haberet cū q̄ placaret deū ⁊ irā ſuā. deꝰ dedit gratis homī illud qđ hō deberet deo ex debito reddere. dedit deꝰ homī ⁊ toti nature hūane nouū hominē q̄ eēt maior homīe. q̄ ſatiſfaceret ꝓ hoīe. q̄ haberet ī ſe illud qđ ſuꝑaret om̄e debitū qđ hō ſoluere dꝫ. q̄ cū nihil ꝓ ſe deberꝫ. ſolueret ꝓ alijs. q̄ quidē debebāt ⁊ vn̄ ſoluerēt nō habebāt. Dedit em̄ natura hūana deo ī illo hoīe ſpōte. et nō ex debito qđ ſuū erat. vt ſe redimeret ī alijs homībꝫ. ī quibꝫ qđ ex debito exigebatur reddere nō habebat. Quid g̊ pōt intelligi et cogitari miſericordiꝰ q̄ꝫ iſtđ. ſ. ꝙ deus pr̄ dicit homī pctōri dānato eternis tormētis. ⁊ nō habēti vn̄ ſe redimat. accipe vnigenitū meū. ſ. xp̄m ih̄m verꝝ deum et hoiem. et da ipm̄ ꝓ te. Et ipſe filiꝰ Ihs xp̄us dicit homī. Tolle me et redime teipm̄. Hoc em̄ dicunt qn̄ vocāt homīes ad fidē xp̄ianā. et trahūt vt veniāt ad tantā gr̄am. Et q̄d etiā iuſtiꝰ pōt cogitari. q̄ꝫ ꝙ ille dimittat om̄e debitū cui daꝛ p̄ciū maiꝰ q̄ꝫ om̄e debitū. ſi tn̄ detur cū debito affectu. ⁊ cū mō quo dari dꝫ. Et ſic hō iuſtiſſime liberaꝛ a ſua obligatiōe et ſatiſfacit iuſticie dei. et deus ꝑ iuſticiā ſaluat hoiē. Et ſic fit ī hoc veriſſima iuſticia. ⁊ tn̄ cū h̄ ē ibi ſūma miſcdia qꝛ deus homī ꝑmo ꝑ ſolā miſcdiam illū qui eū liberaret dedit. et illū qui tolleret iniuriā et offenſam dei.

Hic ponit̄ cōpoſitio inter ih̄m xp̄m crucifixū et hoiem ꝑditū et lapſū. ⁊ q̄lit̄ ſe habet inter ſe. ⁊ oñdit̄ q̄ ſūt illa q̄ hō ꝑditꝰ recipit a xp̄o. et qualiter recipiat.

Titulus. cclxxiiij.

QUoniā autē ꝓpter h̄ q̄a hō erat ꝑditꝰ. corruptꝰ. lapſus et deuiatꝰ idigebat de neceſſitate nouo hoīe q̄ eſſet deꝰ ⁊ hō. q̄ mortē reciperet ꝓ hoīe. et q̄ſiuimꝰ illū hoiem ꝑ longū ꝓceſſum. ⁊ finaliter ꝑ dei gr̄am reꝑꝑimꝰ iā eū eſſe. ⁊ ꝙ hic ē Ieſus xp̄s a iudeis crucifixus. poſtq̄ꝫ g̊ ille hō tam neceſſariꝰ homībꝫ iā exiſtit. reſtat mō videre q̄liter hō q̄ eſt iā lapſus ⁊ corruptꝰ. ab ipo recipiat om̄ia illa q̄bus indiget. Un̄ in ih̄u xp̄o ſunt oīa illa quibus hō indiget. et idō reſtat ꝙ hō reſtauret̄ et reparet̄ de facto. Poſtq̄ꝫ remediū iā eſt ⁊ medicina parata ē. reſtat applicare ad opus. Quid em̄ ꝓficeret medicina ſi infirmo non applicaret̄. Quid valeret panis eſurienti ſi eū nō comederet. Un̄ poſtq̄ꝫ ih̄s xp̄s ē ille q̄ om̄es ꝑditi indigeāt datus a deo. ideo ē ſumme ꝯueniēſ et ꝓportionatꝰ homībꝫ. Quia venit propter hoiem lapſū. ideo ꝓportionat̄ ei in om̄ibꝫ. Idō ih̄s xp̄s facit vnā ꝑtē. ⁊ alij hoīes faciūt aliā partē. Et idō poſſumꝰ facere ꝯpatiōem inter ipm̄ ex vna ꝑte. et inter oēs alios ex alia ꝑte. Un̄ tota hūana natura reſpicit ipm̄. et ipſe reſpicit totā humanā naturā. Et ideo ipſe ſe habꝫ ad om̄es alios hoīes ſicut redēptor ad captiuos. ſicut ſatiſfactor ad obligatos ſicut ſolutor ad debitores. ſicut reꝑator ad deſtructos. ſicut recreator ad annihilatos. ſicut medicꝰ ad infirmos. ſicut reſuſcitator ad mortuoſ. ſicut illuminator ad excecatos. ſicut ductor ad deuiatos. Cōparatio xp̄i ad hoīeſ

Et vt oīa ī vno ꝟbo ꝯcludamus. ipe eſt oīa om̄i homī lapſo ⁊ ꝑdito. Et idō q̄ nō cognoſcit ſe indigere xp̄o. ꝓ nihilo reputat eū. Et qm̄ iā videmꝰ ad plenū totū lapſū ⁊ totā corruptōeꝫ ⁊ ꝑditōeꝫ hoīs et ſtatū ī quo ē. et illa q̄ deficiūt hoī. et q̄ debebat hr̄e q̄ ipe ꝑdidit. ⁊ q̄liter in hoīe factū ē ꝯtrariū debito. idō ſi volumꝰ cognoſcere q̄ ſunt illa q̄ hō dꝫ recipe a xp̄o oꝑtet cognoſcere totā indigētiā hoīs ac totū eiꝰ defectū. Un̄ hō añ oīa idiget vt liberet̄ ab obligatōe quā fecit ꝓpt̄ pctm̄ q̄ eſt ſcda obligatio. deinde indiget adiutorio vt compleat ꝑmā obligatōeꝫ naturalē quā debet deo. vt factū hoīs ꝯcordet cū debito. vt. ſ. hō faciat qđ dꝫ. Et h̄ eſt liberare hoīeꝫ et reſtaurare. ſ. liberare ipm̄ totalit̄ a ſcda obligatōe q̄ ē mala et infinita. ⁊ iuuare ipꝫ ⁊ dare ei adiutoriū et illud ꝑ qđ ꝯpleat ꝑmā obligatōeꝫ. q̄a prima obligatio non pōt deleri neq̄ꝫ deſtrui. qꝛ neceſſaria eſt et incorruptibilis.

Sic ḡ i istis duab⁹ obligatōnib⁹ ꝯsistit tota reꝑatio et restauratio hōis Quia ei hō nō soluit ꝓmā obligatiōez. imo fecit totū ꝯtrariū. ideo ē malus. iniust⁹ ⁊ corrupt⁹ et inimic⁹ dei. ⁊ ē ꝯtrari⁹ suo statui Et impossibile ē q̄ hō liberet a scda obligatōne q̄ est ꝓpter offensam. nisi ꝓmaꝫ ꝯpleat. q̄a scda obligatio orta ē ꝓpter h̄. q̄ hō nō soluit ꝓmā. q̄ si ꝓmā bn̄ soluisset. scdam nō incurrisset. vt iam declaratū ē ad plenū.

Ti.ccl.

Sic ḡ hō necessario indiget. vt ih̄s xp̄s det ei remediū i istis duabus obligatōib⁹. vt. s. satisfaciat ꝓ scda. et totalit destruat ⁊ annihilet. et det hoi adiutoriū vt ꝯpleat ꝓmā. q̄a ꝓma nō pt deleri. sed semꝑ manet. Et q̄a hō ꝑdidit volūtarie et spōte. et reliq̄t adiutoriū qd habebat ad ꝯplēdū ꝓmā obligatōem. et noluit tenere cuꝫ potuisset. sed sua ꝓpria culpa ꝑdidit. ideo meruit vt sibi nūq̄ restitueret. ⁊ tn̄ mansit obligat⁹ vt pri⁹ Et etiā q̄a cū hoc offendit ⁊ iniuriauit deū ideo obligauit se ad penā infinitā Et iō ih̄s xp̄s ꝑ suā mortē meruit hoi ista duo scꝫ liberatōem ab obligatōe scda totalit et adiutoriū qd ꝑdiderat ad ꝯplēdū primā. Et q̄a istud adiutoriū non pōt dari nisi a diuinitate vt infundat hoi d̄ nouo sicut aīa infundit corꝑi. ideo ih̄s xp̄s i q̄ntū hō meruit homi istud adiutoriū vt restitueret ei. ⁊ etiā meruit homi ipsi totaliter indulgentiā ⁊ remissionē. absolutionē ⁊ veniā ꝓ scda obligatiōe. In q̄ntū aūt de⁹ ipsemet dat istud adiutoriū. et influit de nouo. et dat indulgētiā et veniaꝫ homi. ⁊ absoluit a scda obligatōe infinita. Et sic totū illud quo hō indiget est i ih̄u xp̄o deo et hoie. Et istud adiutoriū dat gratis homib⁹. et n̄ ꝑ meritū ipsoꝝ. q̄a hō lapsus nō pōt mereri. sꝫ dat ꝑ meritū xp̄i Et hoc est gr̄a. quia nō datur ex debito homis lapsi. sed ꝑ meritū homis dei. Quāuis oē qd deus dat pōt dici gr̄a. tn̄ ꝑ excellētiā istud adiutoriū debꝫ dici gr̄a et summa gr̄a. Et q̄a sine adiutorio isto hō d̄r mortuus. q̄ nihil potest oꝑari de illis q̄ debet facere in q̄ntū hō. sicut corp⁹ sine aīa. ideo istud adiutoriuꝫ siue ista gr̄a d̄r vita hois. sal⁹ hois. scda aīa hoīs. Et pl⁹ ē dare istd adiutoriū homi. q̄ꝫ dare aīam et restituere vitā homi mortuo. q̄a sine hoc hō est nihil. ⁊ quasi habet nō esse.

Mors xp̄i fuit libatō a malo. et adiutoriū ad bonū

Adiutoriū illud d̄r gr̄a.

Et hoc ē viuificare hoiem mortuū. et restituere vitā hoi mortuo. ac reformare. renouare ⁊ reficere hoiem. et sanare. lauare. purgare. et facere hominē pulcrum. et reducere hoiem ad deum. et vnire hominē cū deo. et ad eius amiciciam. et hoc etiā est facere hominē iustum sanū. bonū et dignū regno dei. ⁊ hoc est etiam restituere formā filiationis. ⁊ facere de nouo filiū dei ipsum hominē. et regenerare et nasci de nouo. Et ꝑ ꝯseq̄ns hoc est facere hominē heredeꝫ hereditatis dei. Hoc est etiā reformare formam fraternitatis inter hominē et hominez. quia ꝑ istud adiutoriū homo facit deo sicut filius bonus patri. ⁊ homo facit homini vt frater fratri. et soluit debitum ⁊ ius filiationis et fraternitatis. Et h̄ est etiā ꝯuertere hominē ⁊ reducere ip̄m de via erroris et falsitatis ac mēdacij ad viam veritatis. et hoc ē illuminare hominē in via eterni gaudij. et reuocare ipsuꝫ a via tristicie. et liberare a seruitute peccati. et viciorū corruptōe. et malorū oꝑeꝝ. ac a corruptōe carnis. et ponere ipsum i libertatē veraꝫ. Hoc est etiā hoiem redimere a iugo et captiuitate. et a carcerib⁹ sue ꝓprie volūtatis. sui ꝓprij honoris ⁊ priuati amoris. et ponere ipsum i libertate et i patria volūtatis dei. Hoc etiaꝫ est homi restituere suū bene esse quod ꝑdiderat. et liberare ip̄m a suo malo esse i quo erat. ⁊ hoc est etiā restituere homini sp̄ūm quē ꝑdiderat ⁊ ꝓpriā salutē.

Xp̄s ꝑ mortem suā nos viuificauit.

Q, istud adiutoriū seu ista gratia est totū bene esse homis. ⁊ eius carentia est totū male esse eius.

Titulus.cclxxiiij.

Ut autē istud adiutoriū seu ista gr̄a q̄ restituit homi a deo ad complendū et faciendū oīa que debet in q̄ntuꝫ homo magis cognoscat. ꝯsiderandū ē q̄ homo a ꝓncipio duꝫ fuit factus a deo receperat a deo esse. et cum hoc bn̄ esse. sꝫ nō optime esse. quia hoc expectabat adhuc. Et ꝑ esse itelligit viuere. sentire. in

Quid sit eē hominis ⁊ eius bn̄ esse

telligere.velle.amare.posse.et oīa q̄ ptinēt ad corp⁹ ⁊ aiam. et p bn̄ esse intelligi
tur recte.iuste.debite.sancte et ꝟtuose vi
uere. Et silr̄ p male esse.intelligit̄ tortuo
se.irregulariter.idebite.⁊ iīuste.ac vicio
se viuere. Idē ḡ ē dicere bn̄ sicut iuste.sā
cte ⁊c̄.⁊ idē est dicere male.sicut iniuste.
tortuose ⁊c̄. Accepat ergo homo a deo ꝑ
mo esse.viuere.sentire.itelligere.velle.a
mare.posse.et etiā bn̄ esse.bn̄ velle.et bn̄
viuere.et bn̄ amare.et bn̄ posse.et bn̄ in
telligere.seu qđ idē est.recte.debite.iuste.
sancte ⁊c̄. Acceperat ergo bn̄ esse et quo
ad corpus et quo ad aiam. Et istud bn̄
esse erat sua bōitas.sua rectitudo.sua iu
sticia et sua sanctitas.sua ꝟtus.sua regu
la et sua mēsura.q̄ erat addita supra esse.
et non idē qđ esse.imo poterat separi ab
esse.et poterat ipm esse etiaʒ expoliari ab
illis.et remanere sine illis si vellet. Tn̄ i

In ptāte hois fuit semp bn̄ eē.

ptāte ꝑmi homīs erat custodire ⁊ serua
re illud bn̄ esse sibi datū.s.ipsam bonita
tē et rectitudinē ⁊ iusticiā.sanctitatē et ꝟ
tutē. Et si ꝑmo custodiuisset et seruasset
hō suū bn̄ esse.trāsiuisset ⁊ ꝑuenisset ad
altiorē graduʒ.videlicet ad optime esse.
Sed ꝑm⁹ homo non custodiuit nec ser
uauit suū bn̄ esse.nec ipsaʒ bonitatē seu
rectitudinē et iusticiā et virtutē.et mēsu
ram seu regulā sibi datā.q̄a fuit deo ino
bediēs.ingratissim⁹.et ideo ꝑdidit suuʒ
bn̄ esse.et suū recte esse.et remāsit sibi so
lum esse.viuere.intelligere.sentire.velle.

Bn̄ esse hois fuit ei⁹ vestis

amare et posse. Et sic remāsit hō nudus
et expoliatus.quia bn̄ esse erat sua vestꝭ.
et loco bn̄.recte.iuste.debite.sancte ⁊ ꝟ
tuose esse.habuit male.oblique et tortu
ose.iniuste.indebite.⁊ viciose esse. Et sic
fuit pessima veste indut⁹. Etiā fuit pro
prijs vestibꝫ expoliat⁹ et alienis indut⁹.
et maxime quo ad animā et ad liberꝝ ar
bitriū. Et sic ꝑm⁹ homo fuit expoliatus
sua bonitate.sua rectitudine.sua iusticia
sua ꝟtute.⁊ fuit i eo malicia.tortuositas

Per malū corpis dʒ quis iudicare malum aie.

seu obliquitas.iniusticia et viciū. Et vt
cognosceret suū male eē q̄ ad aiam et li
berꝝ arbitrium.habuit male esse quo ad
corpus.vt per male esse corpis iudicaret
suū male esse quo ad aiaʒ. Remāsit ergo
solū homi radicale.s.ipm esse.viuere.sen
tire.intelligere.velle.amare ⁊ posse.quia
ista sūt radicalia.et ista nō potuit destru
ere.sed ꝑdidit bonitatē istoꝝ et sanitatē.
et fuit facta vulneratio i eis et ꝑuersitas
Et ideo hō p pctm̄ inobedientie annihi
lauit seipm q̄tū ad bn̄ esse. Et q̄a bn̄.iu
ste.debite.sancte.recte.pulcre.honeste et
ꝟtuose esse.ē amabile.placibile.delecta
bile.et p oppositū.male.tortuose.obliq̄.
iiuste.indebite.inhoneste.viciose.turpi
ter ⁊ deformit̄ eē.ē odibile ⁊ displicibile.
idō hō fuit displicibil̄ deo et nō accepta
bilis.necꝫ placēs.qꝛ annihilauerat ⁊ de
struxerat pulcritudinē et decorem.⁊ sibi
acquisierat deformitatē et turpitudinē.
Si aūt homo nō habuisset aliqđ reme
diū.tūc de male esse ꝑuenisset ad pessime
esse. Ecce ergo grad⁹ i homīe.s.esse.bene
esse.et optime esse.⁊ p cōtrariū esse.male
esse.et pessime esse.⁊ ipm esse ē ꝯtinue ad
omnia ⁊ esse semp remanet. Si ergo hō
talis repiat̄ qualē se fecit.necessario tan
q̄ꝫ nihil valēs omino iudicabit̄ ad ignē
eternū. Et sic istud bn̄.recte.iuste.sancte

Bn̄ esse hois erat sibi adiutoriū veniendi ad optimū esse.

et debite.sane et ꝟtuose esse.erat adiuto
riū datū homi.seu grā data homini.cuʒ
quo adiutorio hō poterat facere quicq̄d
debebat deo adimplere de facto totaʒ ꝑ
maʒ obligationē naturalem.et q̄ꝫdiu hō
custodiuit et seruauit istud bn̄ ⁊ recte eē.
tādiu factū ꝯcordauit cuʒ debito. Sed
statim dū hō ꝑdidit suū bn̄ et recte esse.
seu suā rectitudinē.factū suū fuit ꝯtrari
um debito.et remāsit ipsum debitū ⁊ ip
sa obligatio vt prius.cuʒ impotētia ad
implēdi et faciendi. Et quia hō sua cul

Iusta punitio hois

pa ꝑdiderat istud bn̄ et recte esse cū quo
poterat adimplere totū debitū.ideo iu
stissime req̄rebat ab ipo deus.vt faceret
quod debebat.et solueret suū debitum.
Nec excusabat̄ q̄a nō poterat.quia vo
luntarie ⁊ spōte et sua culpa ꝑdiderat.et
deus semel sibi dederat. Si em̄ aliquis
p violentiā remouisset ab eo iuste bn̄ eē.
excusaret̄ homo q̄a nō poterat facere.qꝛ
nō habʒ adiutoriū cū quo faceret.et gra
tiā priorē sibi a deo datā. Et ideo ex istꝭ
verissime apparet.q̄ ita reformare.repa

Quid sit rīstaurare hominē

re ⁊ restaurare hoiem ꝑditū.nō est aliud
nisi reducere ipm.ac ꝯuertere et mutare

de malo tortuose.oblique.iniuste.inde-
bite et viciose esse seu viuere.sentire.intel
ligere.velle.amare ⁊ posse.ad bene.recte
et debite.iuste.sancte et pulcre.sane ⁊ vir
tuose esse.viuere.sentire.intelligere.ama
re.velle.et posse.et remouere ab ipso ma
liciā.tortuositatē et obliquitatē.iniusti-
ciam et inhonestatē.turpitudinē ⁊ defor
mitatē et viciū.et restituere sibi bonita-
tē.iusticiā et rectitudinē.sanctitatē.sani
tatē.honestatē.pulcritudinē.et ꝟtutē ꝓ-
priā. Et hoc ē maius facere ꝙ̃ restituere
aīam corpi mortuo. Uñ corpꝰ nō perdi
dit aiam q̄ est vita sua.spōte ⁊ volūtarie
et culpa sua.sꝫ hō ꝑdidit volūtarie ⁊ cul
pa sua talē bonitatē ⁊ rectitudinē.iō red
didit se indignū.vt nūꝙ̃ recuꝑet nisi de

Maxima mīa dī i r̄pando hoīem

us sibi det. Et ideo i hoc ē ⁊ manifestaꝝ
sūma bonitas dei.q̄a vult restituere ho-
mi indigno talē bonitatē et rectitudinē.
⁊ ideo hoc ē maxima ⁊ purissima grā ꝓ-
cedēs ex infinita dei bonitate ⁊ misc̄dia.
Istā aūt rectitudinē seu istud bñ esse.so-
lus deꝰ pōt dare et restituere.⁊ hō nō pōt
ex seipso hr̄e.q̄a a p̄ncipio hō non dedit
sibi bñ esse necesse.ergo hō non pōt p se
recuꝑare postꝙ̃ ꝑdidit. Sꝫ q̄a deꝰ erat
offensus ab hoīe et iniuriatꝰ.ideo neces-
se erat ꝙ deꝰ p̄mo placareꝝ.⁊ offensa tol-
lereꝝ.et aliq̄s moreretꝝ ꝑ hoīe.vt ei dareꝝ
istud bñ esse. Et ideo deꝰ dedit hoī xp̄m
vt ipse ꝑ homīe tolleret offensam.et me-
rereꝝ homi istā grām.⁊ istud bñ eē de no
uo. Et sic duob᷒ indigebat hō.s.vt pla-
caret deuꝫ.et tollereꝝ iniuria ⁊ offensa de

Q, bñ eē hoīs ꝑditū recupaꝝ ꝑ xp̄m.

medio.et vt recuꝑaret bñ eē.et ista duo
necessaria sūt hoī ꝙ recipiat a ihū xp̄o.⁊
sic ꝑ xp̄m absoluiꝝ hō ab offensa.et resti-
tuiꝝ ei suū bñ.recte.debite.iuste sancte.⁊
ꝟtuose eē.seu sua bonitas.rectitudo.iu-
sticia.ꝟtus et sc̄titas.⁊ ita reꝑaꝝ hō et re
stauraꝝ ꝑ xp̄m.et īpossibile est aliquē ho
minē recuꝑare istud bene esse nisi ꝑ ihm
xp̄m deū ⁊ hoīem.et ꝑ meritū sue mortꝭ
Et sic hō recipit bñ esse a xp̄o.⁊ idulgē-
tiā.et vltimate gloriā. Et sic sūt tria bñ-
ficia.s.indulgētia.grā ⁊ gloria.seu venia
bñ esse.et optime esse.qꝛ i istis trib᷒ est ꝑ
fecta salꝰ homīs. Primū ē idulgētia pro
pter offensam.sc̄dm est grā seu bñ eē cō-
tra male esse.deinde ad grām seu bñ esse
sequiꝝ finaliter gloria ⁊ optime eē. Gra-
tie eñ debeꝝ glīa. Et oīa ista emit xp̄s ꝑ
hoīb᷒ ꝑ mortē suā ⁊ sanguinē suū.

Q, ī hoīe xp̄iano sunt tres generatio
nes distincte.ꝑ quas recipit tres distin
ctas res.s.corpꝰ et aīam et bñ esse.

Titulus.cclxxv.

Quoniā autē ad ɔplemētū hoīs tria sūt ne
cessaria.s.corpꝰ seu caro.aīa
imortalꝭ.rōnalis.⁊ bñ esse.vel dicamꝰ ꝙ
duo sūt necessaria.s.eē et bñ eē.et ipm eē
ɔp̄hēdit corpꝰ ⁊ aīaꝫ. Aliud aūt ē corpꝰ
aliud aīa.aliud bñ eē.qꝛ etiā corpꝰ sepaꝝ
ab aīa.et aīa a corpe.et tā corpus ꝙ̃ aīa
pñt separi ab ipso bñ esse.q̄a vtrūꝗ pōt
habere male eē.sed tñ male eē corpis fa-
cilꝰ sentiꝝ ⁊ cognosciꝝ ꝙ̃ male eē anime.
et quia ista tria sunt realiter disticta.pos-
sumꝰ dicere ꝙ p̄mꝰ hō receꝑat tria a deo.

Adā ta r̄cepit a deo

scꝫ corpus et animaꝫ.et bñ eē.ita ꝙ vno
et eodē tēꝑe receꝑat ista tria immediate.
Sed quia primꝰ homo ꝑdidit bñ eē.re
māserūt sibi corpus et aīa.ideo aliȷ̄ ho
mines generati ab eo.nō recipiebāt nisi
esse tm̄.s.corpus ⁊ animā.et nō recipie-
bāt bñ esse.sed aliȷ̄ homines nō recipie-
bāt sicut primus hō.qꝛ recipiebant cor
pus a p̄mo homīe et animā a deo.sed p̄
mus hō totū recepit īmediate a deo. Et
ideo i quolibꝫ homīe alio sūt ⁊ erāt due
generatōes et duo p̄res.s.p̄mꝰ hō et deꝰ
In p̄ma generatōe q̄libꝫ hō generatus
ꝑ cōem generatōem recipit corpꝰ seu car
nē a p̄mo hoīe mediate vl̄ imediate. In
sc̄da generatōe q̄libet hō recipit imedia
te aīam a deo.qꝛ deꝰ imediate ꝑ se solum
creat aīaꝫ rōnalē.ꝙ̃uis tā corpꝰ ꝙ̃ aīa to
tū sit a deo.sed nō eodē mō.qꝛ q̄libet pu
rus hō nisi p̄mꝰ hꝫ duos p̄res.s.patrem
hoīem et deū.et isti duo dāt esse.s.corpꝰ
et aīam. Sꝫ i hoīe xp̄iano est alia tercia
generatio.qꝛ recipit bñ esse a xp̄o.et lo-
quor de bñ eē ꝙ̃tum ad aīam et liberuꝫ
arbitriū. Et ideo xp̄us est tercius pater

Quilibꝫ xp̄ianus hꝫ tres p̄res.

xp̄ianꝰ ergo habet tres generatōnes di
stinctas. In p̄ma recipit carnē a primo
homīe. In sc̄da recipit aīam a solo deo.

et in tercia recipit bn̄ esse a xp̄o. qui ē de/
us et hō simul. Et ista tercia generatō et
vltima est cōpleta. et sine ista hō nihil ē.
Prima generatio ē libidinosa. turpis et
corrupta. ⁊ ꝑ illā hō damnat᷑. q̄a recipiē
do carnē recipit culpā. corruptōēȝ et pe
nā. etiā duo recipit hō ī ista generatione
videlicet carnē et corruptioneȝ et macu/
lā. Per istā hō ē odibilis deo. et accipit
oīa mala. Sed scd̄a generatio q̄ ē cre
atio aīe. et infusio ei⁹ ī carne. ē mūda. sā/
cta et īmaculata. sed q̄a caro ē infecta et
corrupta. inficit aīam ⁊ corrūpit. Sed
venit tercia generatio q̄ ē sctissima. in q̄
recipim⁹ bn̄ esse. qđ ē tota bonitas. recti
tudo ⁊ pulcritudo aīe. Et ista repat aīaȝ
et reducit eā ad statū debitū. et tollit oēȝ
corruptionē et maculā quam aīa ꝯtraxe
rat ꝓpter p̄mā generatiōeȝ. ⁊ facit hoīeȝ
amicū et filiū dei. et heredē regni celoꝝ
Et ideo ista tercia generatio ꝯtrariat᷑ p̄/
me generatōi. Vn̄ ꝑ primā caro dn̄abat᷑
⁊ aīa erat subiecta carni corrupte. ⁊ nul/
lo mō poterat resistere. sed ꝑ terciā gene/
rationē anīa dn̄at᷑ carni. et caro subijcit᷑
ei. q̄a aīa recipit suuȝ bn̄ esse. et suā recti/
tudinē et fortitudinē ꝑ terciā generatio/
nē. Etiā aīa recupat regnū suū. ⁊ caro ꝑ
dit. Et etiā ꝑ p̄maȝ generatōem hō erat
tot⁹ carnalis. brutal' et bestialis. ⁊ ꝑ terci
am hō fit spūalis. rōnalis ⁊ diuin⁹. Itē
ꝑ p̄mā generationē hō ꝑdit sil'itudinem
dei. et acquirit sil'itudinē diaboli. et p̄mi
homis corrupti. sed ꝑ terciaȝ ī qua reci/
pit bn̄ esse. et recupat suā pulcritudinē ⁊
bonitatē. hō recupat sil'itudinē dei quā
ꝑdiderat. Itē ꝑ p̄mā generationē. ī qua
hō recipit carnē. hō acq̄rit radiceȝ oīm
maloꝝ. sed ꝑ terciā ī qua hō recipit et re
cupat suū bn̄ eē. hō acq̄rit radices oīm
bonoꝝ. Et sic ī oībꝫ tercia generatio ē
ꝯtraria p̄me. ⁊ dat homī oīa ꝯtraria pri
me generatōni. Et iō p̄m⁹ hō et scd̄s hō
scȝ xp̄s. sunt ꝯtrarij quo ad generatiōeȝ.
Et ideo p̄m⁹ hō ꝑ suā generationē. qua
si annihilat hoīem. et dat sibi nō esse. sed
scd̄s hō. s. xp̄s deus et hō. ꝑ suā genera/
tionē dat esse anime. Et iō đr regenerare (Aia per xp̄m regenerat᷑)
aīam. q̄a aīa iā semel erat creata a deo. sȝ
ꝑ generatiōem p̄mi hoīs erat ꝑdita. et ꝑ
terciā generationē recreat᷑ et regenerat᷑ et
renascit᷑. dū recipit bn̄ esse nouū ⁊ suam
pulcritudinē. Sicut em̄ in p̄ma genera
tiōe hō habet p̄rem ⁊ matrē. ita etiā mō
ī tercia generatōe q̄ ꝯtrariat᷑ p̄me. hō hȝ
patrē et matrē. s. xp̄m deū ⁊ hoīem. et ma
trē. s. ecclesiā spōsam xp̄i et vxorē. Itē si
cut primus homo ꝑ suam carneȝ corru/
pit oēs filios suos et damnauit. ita se
cūd⁹ hō xp̄s. ꝑ suā carnē saluat. et lauat.
et abluit et sanat. q² caro p̄mi homis fu
it maculata ⁊ corrupta. ⁊ caro scd̄i hoīs
fuit et ē semꝑ īmaculata ⁊ pura. Et iō si
cut aīa ex societate cū carne maculata p̄
mi hoīs maculat᷑. ita ꝑ ꝯtrariū ex socie/
tate cū carne scd̄i hoīs. aīa mūdat᷑ ⁊ pur
gat᷑. Et sic caro est ꝯ carnē. ⁊ generatō ꝯ
generatōȝ. Et sic appet ꝙ oīs hō xp̄ian⁹
habet tres generatiōes. In p̄ma recipit
carnē. in scd̄a aīam. et ī tercia bn̄ eē. Sȝ
alij hoīes nō habēt nisi duas. Et de tan
to xp̄ian⁹ excellit alios homīes. đ quāto
bn̄ esse excellit ⁊ supat esse cū male esse.

Q, in xp̄ianis sūt tres fraternitates.
Titulus. cclxxvi.

Et exinde ap/
paret ꝙ xp̄iani habēt tres fra
ternitates generales. q̄a p̄mo
sunt frēs. q̄a habēt vnū p̄rem ex ꝑte car
nis generalē. s. p̄mū hoīem. ī quo oēs
hoīes fuerunt qn̄ ipse sol⁹ erat. scd̄o hn̄t
aliū patrē ex ꝑte aīe. s. deū. a quo oēs im
mediate receperūt aīam rōnalē. et tercio
habēt aliū patrē ex ꝑte ipi⁹ bn̄ eē. vt chri
stū deū et hominē inq̄ꝫtū ē deus idē cuȝ
secūdo p̄re. et q̄ꝫtum ad deitatē. licȝ sit fi
li⁹ dei q̄ꝫtum ad ꝑsonaȝ. Sed inter istas (Tres hēm⁹ frn̄itates.)
fraternitates tercia ē melior. q̄a ī illa pa/
ter ē deus ⁊ homo. et in p̄ma homo tm̄.
et in secūda deus tm̄. Et ideo summe de
bēt se amare oēs xp̄iani ꝑ istā terciam
fraternitatē. qui habēt talē patrē q̄ mor/
tuus est ꝑ eis. et fudit suū sanguinē. ⁊ re
surrexit a mortuis. ⁊ viuit ī eternū. ascen
dit ad celos. et sedet ad dexterā patris. et
venturus est iudicare omnes homīes.
Et ideo ista fraternitas est magne nobi
litatis et excellētie. magni amoris. ⁊ ma
gne bonitatis. ⁊ maxime vnitatis. quia

fraternitas oꝛif a p̄ꝛnitate. Et iō qꝛ non
p̄t eſſe melioꝛ. dulcioꝛ et nobilioꝛ. maioꝛ
ꝛ intimioꝛ paternitas ꝙ̄ iſta. nec amoro
ſioꝛ. ideo fraternitas q̄ oꝛif ex illa etiā eſt
talis. Debēt etiā ſe amare ꝓpter primaꝫ
fraternitatē. ſed magis ſine ꝯꝑatiōe pro
pter ſcđam fraternitatē q̄ ē ꝓpter animā
Etiaꝫ iſte tres fraternitates habēt ſuos
gradꝰ ſicut coꝛpꝰ ꝛ aīa. et bn̄ eſſe. Itē ter
cia fraternitas ē infiniti p̄cij. qꝛ xp̄us de
us et hō. emit eā ꝑ ſuā moꝛtē. dādo ſuaꝫ
vitā infinitā. ꝑ quā moꝛtē emit indulgē
tiā et totū bn̄ eſſe. Et ideo ꝗa tm̄ ꝯſtat ꝙ
fraternitas q̄ ē ꝓpter bn̄ eſſe. dꝫ cū ſūma
diligentia cuſtodiri ne violef. Et iſta ter
cia fratꝛnitas fecit viuere ꝛ reſurgere ali/
as duas p̄mas fraternitates q̄ erāt moꝛ
tue i homīb9. qꝛ xp̄iani diligunt ſe ꝓpter
om̄es iſtas fraternitates. et diligūt ali/
os hoīes q̄ nō ſunt xp̄iani ꝓpter p̄mā et
ſcđam fraternitatē. qꝛ ꝙ̄uis caro ſit coꝛ/
rupta i q̄ fūdaf p̄ma fraternitas. atn̄ qꝛ
deꝰ duꝫ fecit p̄mū hoīem. fecit oēs alios
i ipſo. ꝗa oēs erāt i ipſo ꝙ̄tū ad carnē. ſꝫ
nō ꝙ̄tū ad aīam. ideo ꝓpter iſtā veritatē
quā deꝰ fecerat. debēt ſe oēs hoīes ama/
re. et reputare q̄ſi vnū hoīeꝫ. licet p̄mus
hō poſtea coꝛrūpēdo et maculādo ꝛ infi
ciēdo. ꝛ defoꝛmādo. ꝛ deturpādo ſeip̄m
in q̄ erāt oēs hoīes. coꝛruperit. macula/
uerit. ꝛ infecerit. et defoꝛmauerit ꝛ detur
pauerit eos. Ubi ḡ nō ē tercia fratꝛnitas
ibi p̄ma et ſcđa moꝛtue ſūt. Itē etiā iſta
tercia fraternitas. ē fratꝛnitas gr̄e. ꝗa bn̄
eſſe ē gr̄a. etiaꝫ xp̄s ē pater gr̄e. ſꝫ alie due
fraternitates ſunt nature.

Qꝫ iſtud bn̄ eē ſeu iſta gr̄a figuraf ꝛ ex
emplificaf in coꝛꝑe hominis.

Titulus. cclxxvij.

Ut aūt clare videamꝰ diſtinctōꝫ
inter eē et bn̄ eē. ſeu inter aīam ꝛ
bn̄ eſſe. ſeu inter naturā ꝛ gr̄aꝫ q̄
liter nō ſūt vnū. imo vnū p̄t eſſe ſine alio
poſſumꝰ h̄ ꝺclarare ad oculū i coꝛꝑe hu
mano i q̄ ē totū figuratū. Un̄ i coꝛꝑe hu
mano videmꝰ ꝑ exꝑientiā ꝙ mēbꝛa reci
piūt eē et bn̄ eē. ꝛ hn̄t eē et bn̄ eē. Un̄ coꝛ
epar ꝛ caput. influūt et dāt alijs mēbꝛis
ꝗcꝗd habēt. Epar eni̇̄ dat eſſe groſſuꝫ. ꝛ
ē q̄ſi coꝛpꝰ ip̄is mēbꝛis. qꝛ mittit eis hu
moꝛes groſſos. ex ꝗb9 mēbꝛa ſūt facta. ꝛ
ex ꝗb9 nutriunf. et h̄ facit ꝑ venas ꝑ q̄s
mittit et dat ſanguinē mēbꝛis. ꝛ ē q̄ſi pꝛi
mꝰ hō q̄ dat carnē ſolā. Deinde ip̄m coꝛ
mittit om̄ib9 mēbꝛis caloꝛē naturaleꝫ et
ſp̄m vitalē. ꝑ quē oīa mēbꝛa viuūt. ꝛ ha
bēt eē vitale. ꝛ hoc ꝑ arterias. et ip̄m coꝛ
ē q̄ſi deꝰ q̄ dat aīam coꝛꝑi. qꝛ ſicut aīa vi/
uificat coꝛpꝰ. ita ille ſp̄ūs ſeu caloꝛ natu
lis quē dat coꝛ. viuificat mēbꝛa. ꝛ ideo ē
ſicut anīa mēbꝛi. qꝛ ſine tali ſp̄ū ꝛ caloꝛe
mēbꝛa eſſent moꝛtua. ꝛ nō eſſent mēbꝛa
Deinde ip̄m caput exiſtēs altiſſimū ſuꝑ
oīa mēbꝛa. mittit ipſis mēbꝛ ſenſum et
motū ꝑ neruos. ꝛ ip̄m caput ē ſicut xp̄s
ꝗa ſicut motꝰ ꝛ ſenſus ꝓueniēs ex capite
ē totū bn̄ eſſe mēbꝛi. ita illud qđ xp̄s dat
et mittit. ē totū bn̄ eſſe aīe ꝛ hoīs. Si
cut ḡ mēbꝛū ipſiꝰ coꝛꝑis recipit tres res
a trib9. ab epate humoꝛes. a coꝛde vitaꝫ
et a capite ſenſū ꝛ motū. ſic ꝯfoꝛmif hō
recipit p̄mo ab hoīe carnē. a deo aīaꝫ. et
a xp̄o deo et hoīe ſenſū et motū. i. totum
bn̄ eſſe ꝛ gr̄am. Quicꝗd aūt dāt epar et
coꝛ. totū ꝑtinet ad eſſe mēbꝛi. ſed qđ ca/
put dat ꝑtinet ad bn̄ eſſe mēbꝛi. ſ. ſenſus
et motꝰ. Un̄ qn̄ mēbꝝ ꝑdit ſenſū et mo/
tū. tunc ꝑdit ſuū bn̄ eſſe in coꝛꝑe huma/
no. ſed tn̄ ꝓpter hoc nō ꝑdit ſuū eſſe. ꝗa
adhuc viuit et recipit influentiā ab epa
te et a coꝛde. ſed nō capite. Etiā videmꝰ
ꝑ exꝑientiā ꝙ mēbꝝ p̄ōt ꝑdere ſuū bene
eſſe. et tn̄ nō ꝑdit ſuū eſſe. ſic hō p̄ōt ꝑde
re ſuū bn̄ eſſe. et tamē remanet ſibi eſſe. ſ.
coꝛpꝰ et aīa. Sicut videmꝰ ꝙ ꝙ̄uis mē
bꝛū nō recipiat ſenſū et motū a capite. ſi
cut qn̄ ē ꝑaliticū. atn̄ ſemꝑ recipit influ
entiā ab epate et a coꝛde. ita ꝙ̄uis aliꝗs
hō nō recipit ſenſū et motū. ſeu bn̄ eſſe a
xp̄o tanꝙ̄ a capite. attamen ſemꝑ recipit
influentiā a deo. ꝗa cōſeruaf in eſſe quo
ad animā. et recipit bn̄ficiū creaturaruꝫ
quo ad carnē. Et ſicut videmꝰ ꝑ exꝑien/
tiā. ꝙ ſenſus et motus ē quaſi ſuꝑaddi/
tū ſupꝛa eſſe mēbꝛi. ꝛ ē quaſi gr̄a ſibi da/
ta a capite. vn̄ videmꝰ ꝙ mēbꝝ hꝫ duos
motꝰ. vnū de natura ſua. ꝛ iſte motꝰ ē ca
dere deoꝛſū ꝟſus terrā. et aliuꝫ motū hꝫ
a capite. ſ. motū ſurſū. et an̄ et retro. ꝛ iſte
motus eſt ſupꝛa naturā mēbꝛi. Ita con

Alia ha‑ bz duos motus.

formiter hõ hz duos mot⁹ quo ad aĩam seu liberũ arbitriũ. vnuz de natura sua. et iste mot⁹ ẽ cadere deorsũ ad nihil. ad nõ esse. ad ppriã volũtatẽ. ⁊ elõgari a deo. ⁊ aliũ hz a xpo. s. moueri sursũ ad deum. ⁊ iste mot⁹ ẽ supra naturã seu sup̃ esse. qꝛ sicut ẽ impossibile ꝙ mẽbrũ moueat̃ sursum nisi p influentiã capitis. ita ẽ ĩpossibile ꝙ liberũ arbitriũ moueat̃ sursum ad deũ. nisi p influentiã xpi tãq̃ȝ capitis. et p istũ motũ adimplet̃ p̃ma obligatõ natural'. Et q̃uis iste mot⁹ sit sup̃ naturaȝ liberi arbitrij. attñ hõ dȝ ipm hr̃e et obligat̃ ad habẽdũ. qꝛ p̃m⁹ hõ accepat talez motũ. sed culpa sua pdidit. sicut mẽbrũ corpis dȝ talẽ hr̃e motũ vt possit moueri sursũ. Sic ġ apparet ꝙ aliud est esse. ⁊ aliud ẽ bñ esse. ⁊ aliud ẽ natura. aliud ġtia. p istud exemplũ patet. ꝙ oĩs hõ q̃ nõ recipit influentiã a xpo. ẽ sicut mẽbrũ sine sensu et sine motu ĩ corpe. et iõ quasi p nihilo reputat̃. nisi inq̃ȝtũ põt recipe.

Qualiť xpus se habeat ad nos.

Sic ġ se hñt xpiani ad xpm. et xpus ad xpianos sicut mẽbra ad caput ⁊ sicut caput ad mẽbra. ⁊ inuicẽ se habẽt xpiani sicut mẽbra inter se. aliter nõ sũt xpiani veri q̃ȝtũ ad reȝ. Itẽ sicut ẽ fraternitas iter mẽbra triplex. ita et inter xpianos. Pria fraternitas mẽbrorũ ẽ. qꝛ recipiũt humorẽ grossum ab vno et eodẽ. s. ab epate. secũda ẽ. qꝛ recipiũt vitã ⁊ spm̃ ab vno et eodẽ. s. corde. et ista ẽ nobilior. tercia est. qꝛ recipiũt sensũ et motũ ab vno et eodẽ scȝ capite. et ista ẽ nobilissima. Et si ista tercia fraternitas deficit mẽbris oĩb⁹ vł aliq̃b⁹ sicut fit ĩ palitico. tũc p̃ma fraternitas ⁊ scd̃a nihil valẽt. imo sũt mortue q̃a p ista mẽbra iuuãt seipsa inter se. Ita silr̃ si fraternitas tercia q̃ ẽ pp ter xpm deficiat. alie mortue sũt. ⁊ homĩes nõ se iuuãt inter se vt frẽs.

Q, in homĩe xpiano ẽ vna noua obligatio maior q̃ȝ prima. Ti. cclxxviij

Tit. xcvi.

ET quoniã sicut tractatũ fuit ĩ capitulo d̃ obligatõe p̃ma. obligatio naturalis tm̃ fuit ex dare et recipe. ideo q̃a deus pl⁹ mõ dedit homini q̃ȝ ante dederat. q̃a dedit ihm xpm q̃ ẽ de⁹ et homo. vt mortẽ suscipet p homine. ideo de q̃nto plus valet xps q̃ȝ oẽs creature. de tanto plus obligat̃ homo ppter xpm. q̃ȝ ppter oĩes creaturas. Et quia xps est infinita psona. ideo homo obligat̃ ppter christũ in infinituȝ. Et quia ĩ hoc deus manifestauit amorẽ infinitũ erga hominẽ. ideo homo obligat̃ deo ad amandũ ipsum sine mẽsura. tam ppter amorẽ suum. q̃ȝ etiaȝ ppter christũ datũ hominibus. qui talis fuit vt vellet mori sponte p homĩb⁹. Et ideo ista est obligatio noua et maior q̃ȝ p̃ma. quia maius est bñficium sine mẽsura. Si autez obligamur ista obligatione cũ prima. tũc erit vna ĩfinita obligatio. q̃ non põt cogitari maior. Sic ex obligatiõe ĩfinita mala quã hõ fecerat ppter peccata. causata est vna obligatio infinita bona quã deus fecit. q̃a liberauit hoĩem ab illa infinita obligatione mala p mortẽ filij sui iesu christi.

Obligamur deo ĩ ĩfinitũ propter xpm.

Prima obligatõ fuit naturalis propter esse. s. ppter corpus et animã. et ppter totum mundũ. sed ista obligatio est ppter bene esse et ppter christũ. Prima obligatio fuit. quia homo de nihilo a deo fact⁹ fuit. sed ista obligatio est. q̃a hõ est iterũ factus de nihilo. Unde duplex est nihil scȝ nihil negatiuũ. de quo deus fecit hominẽ p̃mo. et aliud ẽ nihil priuatiuũ qd̃ fecerat hõ. qñ pdidit bñ esse. priuãdo se ipsum a bñ esse. et acquisiuit male eẽ seu maliciã et obliquitatẽ. iniusticiã et viciũ. turpitudinẽ et deformitatẽ. q̃ sũt nihil. Et sic hõ qñ p̃uauit seipm de suo bñ esse. cecidit ĩ nõ esse. seu ĩ nihil p̃uatiuuȝ. sicut hõ qñ pdit visum cadit in cecitatẽ que ẽ nihil p̃uatiuũ et deformatiuuȝ Et ideo cũ de⁹ extraxit hoĩem de isto nihil. dãdo sibi bene esse. tũc fecit iterũ hoĩem de nihilo. Et sic de⁹ p̃mo fecit hoĩem cũ nõ eẽt. deinde fecit eũ cum pierat. et iõ homo obligat̃ p se p̃mo facto. ⁊ etiaȝ obligat̃ p seipso iterũ facto. seu refecto et restaurato. et de quanto magis est restaurare et reficere q̃ȝ primo facere. de tanto magis obligatur pro se restaurato q̃ȝ p seipso facto. Uñ maiorẽ amorẽ et bonitatẽ ostẽdit de⁹ homĩ. restaurãdo ipsum et reficiẽdo q̃ȝ faciẽdo ipȝ. qꝛ p̃mo añq̃ȝ

Duo nihil

Maior bonitas restaurãdo q̃ȝ creando oñdit.

esset hõ. nõ meruerat vt fieri nõ deberet.
ꝛ sic nihil repugñbat vt nõ fieret. ſꝫ post/
ꝙ̃ hõ fact⁹ fuit peccãdo ꝛ deũ offẽdẽdo
meruit vt illud ꝑderet qđ fact⁹ erat. et il/
lud ꝓpter qđ fact⁹ erat. et iõ infinita fuit
ista bõitas dei. ꝛ pietas. ꝛ benignitas. ꝛ
dilectõ erga hoĩez. qñ ꝯ meritũ suũ ipm
restaurauit ꝛ refecit. qꝛ meritũ homis re
pugñbat. vt h̃ fieri ñ deberꝫ. Et etiã q̃a ꝓ
restauratõe hoĩs de⁹ voluit filiũ suũ eter
nũ deũ cũ eo fieri hoĩez. ꝛ ꝑ cõseq̃ns frẽz
hoĩm. et in h̃ dedit hoĩ ꝛ hũane nat̃e suã
diuitatẽ. talit̃ ꝙ nõ possit magis dari. et
deificauit hoiem ꝛ exaltauit. ꝙ nõ p̃t pl⁹
exaltari. Et i h̃ oñdit ꝙ̃tũ dilexit hoiez.
(In redẽptõe oñdit̃ dilectio dei.) qꝛ hõ ñ potuit satisfacer̃ nisi de⁹ fierꝫ hõ
et ideo indigebat hõ vt de⁹ fieret homo.
et ip̃e voluit h̃ facere ꝓ hoĩe. ꝛ mag̃ volu
it ꝙ fili⁹ su⁹ etern⁹ fieret hõ. et morerer̃ ꝙ̃
ꝙ hõ ꝑiret. Et iõ vsq; ad vltimũ đ potẽ
tia de⁹ oñdit amiciciã ꝑ op⁹ et ꝑ amorez
quẽ hẽbat erga hoĩez. cũ ĩ tãta nccĩtate ꝛ
talit̃ adiuuit hoĩez. et ip̃e fili⁹ dei fact⁹ est
hõ ex volũtate ꝛ spõte. ꝛ pie voluit dare
vitã suã et seip̃m morti ꝓpt̃ hoĩez. ꝛ ma/
gis voluit mori ꝙ̃ ꝙ hõ ꝑiret. Sic de⁹
mag̃ obligauit hoĩez sibi sine ꝯꝑatõe re
staurãdo ꝙ̃ ꝑ̇mo faciẽdo. Sic ẽm bñfi
cia dei creuerũt ꝛ augmẽtata sũt. ita ob/
(Pro redẽptiõe obligamur deo) ligatõ erga deũ creuit ꝛ augmẽtata ẽ. Et
ita hõ bis dꝫ seip̃m deo. et q̇cq̇d p̃t post/
ꝙ̃ dedit seip̃m homĩ. ꝙ̃tũ fieri põt. ꝛ hõ
dꝫ seip̃m dare deo ꝙ̃tũ fieri põt. et h̃ hõ
facere nõ p̃t. s. dare seip̃m deo. nisi adiu/
uet̃ ꝑ xp̃m. qꝛ xp̃s dat adiutoriũ hoĩ. vt
det seip̃m deo ꝙ̃tũ fieri p̃t. nec adhuc ꝙ̃
uis hõ det seip̃m deo. ꝛ millesies millesi/
es nihil ẽ ad recõpẽsatõez bñficioꝝ dei.
Et iõ vt hẽat hõ qđ reddat deo. et retri/
buat ꝓ oĩbꝫ bñficijs acceptis. sufficiẽ
ter xp̃s dedit seipsũ hoĩ. Vñ ꝑ̇mo seip̃m
obtulit. et dedit deo p̃rĩ ĩ cruce ꝓ homĩe
moriẽdo. deinde iteꝝ reddidit seip̃m ho
mĩ resurgẽdo. vt hõ offerret ipsũ. et darꝫ
deo p̃rĩ ĩ mẽoriã passiõis et mortis filij
sui ihũ xp̃i. ꝛ meritũ suũ ꝛ memoriã illi⁹
amor̃ ĩfiniti. quẽ xp̃s oñdit ĩ passione.
Et sic xp̃s vẽtur⁹ ẽ hoĩ tã ꝓ obligatõe q̃
ẽ ꝓ pctõ. ꝙ̃ ꝓ obligatõe q̃ ẽ dat̃ bñficijs
ꝛ accept̃. et vtraq; ẽ ĩfinita. Et iõ xp̃s ẽ
(Xp̃s est oblatio nr̃a pro pctĩs) oblatio et hostia ꝓ pctõ. et oblatio ꝓ bñ
ficijs accept̃. q̃a nihil ẽ acceptabile deo
nisi xp̃s benignissim⁹ vl̃ ꝑ xp̃m. Et idõ
q̇cq̇d hõ reddat deo. nihil acceptat̃ a dõ
nisi sit cũ xp̃o et cũ mẽoria xp̃i. qꝛ ipse so
lus inq̃tũ hõ. ẽ acceptabil̃ deo. et alia ꝓ
pter ipsuz. Et iõ vt hõ sufficiẽter rñdeat
diuitati et deo p̃rĩ. optet ꝙ offerat seipsũ
scꝫ suũ amorẽ et suã deuotõez q̃ntũ fieri
poterit. et h̃ sil̃ offerẽdo christũ. et sic hõ
ꝑ ihm christũ habꝫ sufficiẽtiã. vt reddat
deo oĩa q̃ reddere dꝫ. Ex his apparet ꝙ
hõ christian⁹ hꝫ vnã nouã obligatõnez
q̃ obligat̃ deo sup̃ aliã obligatõem ꝑ̇mã
cõem. ꝑ quaz oĩs hõ obligat̃ deo. q̃a hõ
xp̃ian⁹ nõ solũ ẽ fact⁹ a deo. imo ẽ redem
ptus et emptus. et preciũ suũ ẽ infinitũ
ꝑ quod ẽ empt⁹. s. vita ꝑsone infinite Je
(Magis obligat̃ xp̃ian⁹ ꝓ pctõ ꝙ̃ ĩfidel̃) su christi dei et homĩs. q̃ data est ꝓ sua li
beratiõe. Et ideo hõ christian⁹ si deum
offendit et iniuriat. tũc facit maiorẽ ob/
ligationẽ ꝓ peccato ꝙ̃ oĩes alij homi/
nes. q̃a alij homĩes nõ peccãt nisi cõtra
vnã obligationẽ. sed homo christianus
cõtra duas. De quãto ẽm obligatio pro
bñficijs acceptis ẽ maior. de tanto obli
gatio ꝓ peccatis ẽ maior. Et ideo de tã/
to peccatũ seu offensa christiani excedit
et sup̃at peccata et offensas omniũ alio/
rum. de quãto obligatio sua ꝓ bñficijs
acceptis excedit obligationez oĩm alio/
rum. et q̃a excedit eã in infinitũ. ideo eti/
am peccatũ christiani excedit pctã alio/
rũ in infinitũ. et ideo ad maiorẽ penam
est obligatus ꝙ̃ alij. et sine mensura. Et
ideo sũme cauere debet hõ christian⁹ ne
offendat deũ.

Qꝫ tota intentio. scientia et cogitatio
memoria et applicatio et studiũ christi/
ani. dꝫ esse circa mortẽ Jesu xp̃i filij dei.

Titulus. cclxxix.

(Ti. cclij)

Et quia iã ad longuz declaratũ est ꝙ mors
hominis dei erat illđ ꝑ quod
solũ poterat fieri satisfactio. liberatio et
redẽptio ꝛ solutio. et humane nature re/
stauratio. ideo postꝙ̃ talis mors iaꝫ fa/
cta ẽ eo mõ quo fieri debuit. et sustinuit
eã ihs xp̃s q̃ est hõ deus et filius dei. et

postq̄ꝫ i ipsa morte ē tota virt⁹ restaurati
onis hūane nature. qꝛ fuit ifiniti meriti
qđ durat ī eternū. ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns i ipa mor-
te xpi ē totū bonū hoīs. ⁊ toti⁹ hūane na
ture. sequit̄ ꝙ totū studiū xpiani hoīs ⁊
applicatio sue itētōis ⁊ cogitatōis ⁊ me
morie. dꝫ esse circa mortē ihu xpi. ⁊ ꝙ to
ta scia xpiani dꝫ eē de morte xpi. ⁊ đ ꝓꝓe
tatib⁹ ⁊ ꝯditōnib⁹ ⁊ circūstātijs ei⁹. ⁊ de
nccitate ei⁹ et de sua ꝟtute et nã. Quid
eñ dꝫ studere ⁊ scire xpian⁹ nisi illud i q̄
ē totū bonū suū. et sua substātia tota. to
tus thesaur⁹ suus ⁊ oēs diuitie sue. et vi-
dere suaꝫ indigētiā et nccitatē? Quid est
Thesau r⁹ nr̄ ē in morte xpi. thesaur⁹ homis nisi ipm meritū? Ergo
postq̄ꝫ i morte xpi ē oē meritū hoīs. se
quit̄ ꝙ tot⁹ thesaur⁹ homis ē i morte xpi
Et q̄d etiā virt⁹ hoīs nisi meritū? Ergo
cū i morte xpi sit oē meritū. sequit̄ ꝙ i
morte xpi ē oīs ꝟt⁹ hoīs. Qui g̊ vult i se
hr̄e oēm ꝟtutē. ⁊ oē meritū. ⁊ oē bo-
nū. recipiat i se xpi mortē. et portet eā in
se. et incorꝑet eaꝫ sibi. Sed q̄a mors xpi
trāsit. ⁊ meritū ei⁹ sꝑ manet i eternū. iđo
mors xpi nō pōt recipi i hoīe nisi ꝑ me-
moriā et cogitatiōeꝫ. Et iō q̄a mors xpi
ē radix oīs meriti et oīs ꝟtutis. qñ hō re
cipit ī memoria ⁊ i cogitatōe sua mortē
xpi. tunc recipit ꝟtutē ⁊ meritū mortis
ei⁹. Xps eñ recepit mortē suā de facto ⁊
realit̄. sꝫ hō nō pōt eā recipe nisi i mēoria
⁊ cogitatōe. Et iō ꝑ mēoriā mortis ihu
xpi. ipa mors manet i hoīb⁹. Et qꝛ me-
ritū xpi sꝑ viuit. ⁊ xps sꝑ ē. licꝫ mors sua
nō sit. iō q̄ hꝫ i se mēoriā mortis xpi. hꝫ
i se meritū et ꝟtutē xpi. ⁊ ꝑ mēoriā hō fa
cit mortē xpi suā. ⁊ icorꝑat eā sibi ⁊ vnit̄
cū ea. ⁊ tūc hō facit vnā mortē xpi i mēo
ria sua. ⁊ tal' mēoria viuificat hoīeꝫ. ⁊ fa
cit ipm ꝑticipare i meritū xpi Ecce g̊ or
dinē. mors xpi. meritū xpi. ⁊ p̄miū mor
tis xpi. mors fuit cā meriti. et meritū cā
p̄mij. ⁊ totuꝫ h̄ dedit xps hoīb⁹. qꝛ dedit
Mors xpi ē radix meriti ⁊ p̄mij meritū sue mort' et p̄miū. Ergo q̄a ipsa
mors est radix meriti ⁊ p̄mij. sequit̄ ꝙ q̄
nō recipit ⁊ plātat i se radicē. nō recipit
fructū. s. meritū et p̄miuꝫ. Et iō mēoria
mortis xpi ē radix ad recipiēdū meritū
et premiuꝫ xpi. Et vbi ē maior et fortior
memoria. ibi recipit̄ magis de merito et
de virtute mortis. Et q̄a mors xpi data
ē toti humane nature. ⁊ cuilibet homī li *Tit. cc lxxxix.*
beraliter sicut sol. et ē cōis oīb⁹ sic sol.
ideo q̄libet homo pōt eā recipe i memo
ria sua. et vnus nō impedit alium. et sic
oēs hoīes pñt sil' accipe meritū xpi. re
cipiēdo memoriā sue mortis. Debet igi
tur laborare oīs homo christian⁹ vt fi
at et ꝑmaneat in eo mēoria mortis chri-
sti. quia ꝑ memoriā ipsam manebit i eo
virt⁹ xpi et ipse christus Per talē memo
riaꝫ fit vera vnio et obligatio inter chri-
stū ⁊ christianū. Ecce ergo tota scientia
christiani inq̄ꝫtum christianus est cōsi-
stit in hoc. vt cognoscat duas obligati-
ones. s. primā naturalē. et secundā que ē
ꝓ peccato. et cognoscat mortē christi. qꝛ
ista sunt ligata inter se. et q̄ ignorat ipas
obligatōes totalit̄ ignorat xpm ⁊ mortē
ei⁹. qꝛ nescit nccitatē xpi ⁊ mort' ei⁹. et iō
credit ipsū eē supfluū et totū nihil ⁊ deri-
soriū Dū aūt cognoscit hō duas obliga
tōes suas q̄b⁹ obligat̄ deo. tūc fit i eo p̄- *Cognitio ꝓꝓe idigētie dispōit ad xpm recipiendū.*
paratio ⁊ capacitas ad suscipiēduꝫ in se
christū ⁊ mortē suā et ꝟtutē suā. et cogit̄
ire ad christū. et quāto hō magis cogno
scit necessitatē suā ⁊ indigentiā. tāto ma
gis recipit christū Sicut eñ cognoscē
do seipsuꝫ inq̄ꝫtū erat hō ꝑ ꝯꝑatōem ad
alias creaturas inq̄ꝫtū lapsus ⁊ ꝑditus.
inuenit et cognoscit christū deū rectissi-
me esse ⁊ hoīeꝫ. Sic ei hoī inq̄ꝫtū lapsus
ē. de⁹ hō ē necessari⁹. et sicut hoī inq̄ꝫtuꝫ
hō ē. nccari⁹ fuit de⁹ creator. ita hoī inq̄ꝫ
tū lapsus ē ⁊ ꝑdit⁹. nccari⁹ fuit de⁹ redē-
ptor ⁊ saluator. et h̄ ē christus. Etiā du-
plex est sciētia de homīe. vna est inq̄ꝫtuꝫ
homo est. et alia est de homīe inquātum
lapsus ⁊ ꝑditus est. Et similiter duplex
est sciētia de deo ꝓportionabiliter Vna
de deo inquātū est deus. et alia inq̄ꝫtum
est homo. Et ideo quia homo ꝑ cogniti
onē suij ꝑsius ascēdit ad cognitōem dei.
et tantū quantū de seipso cognoscit. tan
tū cognoscit de deo. ideo q̄ ignorat seip-
sum inq̄ꝫtū est homo. ignorat deū. ⁊ qui
ignorat seipsuꝫ inq̄ꝫtū ē lapsus. ignorat
deū hoīeꝫ. s. xpm. Et iō sicut supius. qñ *Ti. lxxxij. ⁊. lxxxiij.*
volebam⁹ aliquid ꝓbare vel scire de deo
inq̄ꝫtum deus est. arguebam⁹ de homīe

inq̄ʒtū hō est. ita mō si volum⁹ aliq̄d ꝓ/
bare vel scire de xp̄o deo et homie. debe/
mus arguere ꝑ naturā homis lapsi ꝛ ꝑ/
diti. Nunq̄ʒ igit̄ hō debet recedere a seip
so. nec a cogitatōe suīp̄sius. ꝛ ita hō pōt
ꝯsiderare seip̄m inq̄ʒtū ē hō. et inq̄ʒtuʒ ē
hō lapsus. et inq̄ʒtuʒ ē repatus. Et ideo
hō duobꝫ modis ē op⁹ dei. videlicʒ op⁹
dei p̄mo factū de nihilo. scd̄o est op⁹ dei
repatū et restauratū de lapsu et de ꝑditō
ne. finaliter et vltimo erit op⁹ dei glorifi/
catū et ꝯsummatū. Etiam opa dei circa
hoiem dicunt̄ esse tria. videlicet opa cō/
ditōis. et opa restauratiōis. et opa gl'ifi/
catōis. Quia igit̄ mors xp̄i ē tota cā re/
stauratōis homis lapsi. ideo hō lapsus
et restaurat⁹ debet applicare totū suum
studiū circa mortē xp̄i. vt cōtinue appli
cet eā sibi. et recipiat ꝟtutē eius in seip̄o
Sicut em̄ medicina aliq̄ vel herba ha/
bēs ꝟtutē. nō ꝓficit infirmo nisi appli/
cet̄ infirmo et vniat̄ ei. ita mors xp̄i nō
ꝓficit homini lapso nisi applicet̄ ei. nec
homo aliter recipit virtutē ab ea.

Q, q̄ʒuis hō lapsus reparet̄ et curet̄ q̄ʒtū ad bn̄ esse aie. et q̄ʒtū ad malū volūtariū. nō tn̄ repat̄ q̄ʒtū ad bn̄ esse corpis et q̄ʒtū ad malū qd̄ erat inuolūtariū.

Titulus. cclxxx.

Ti. cclxviij.

Declaratū aūt
fuit supius. q̄ i homie lapso
fuit duplex malū. s. maluʒ aie
seu liberi arbitrij qd̄ erat voluntariuʒ. et
malū corpis qd̄ erat inuoluntariū. Pri
mū malū erat malū culpe. scd̄m malum
erat maluʒ pene. Sicut em̄ hō habebat
duplex bn̄ esse. s. corpis et aie. ita lapsus
inuenit duplex male esse. s. corpis et ani/
me. q̄a ꝑdēdo bn̄ esse anime. ꝑdidit bn̄
esse corpis. q̄a bn̄ esse corpis erat ꝓpter
bn̄ esse aie. et sicut remāsit esse anie. ita re
māsit esse corpis. Declaratū etiā fuit. q̄

In eod̄ titulo.

ista duo mala aie ꝛ corpis. seu istud du/
plex male esse ꝯrio mō se hn̄t i p̄mis du/
obꝫ hoibꝫ ꝛ i alijs descēdētibꝫ ab eis. q̄a
i p̄mis duobꝫ malū volūtariū. seu male
esse aie fuit cā mali inuolūtarij. seu male
eē corpis. sed i oibꝫ alijs nascētibꝫ ab eis
ꝑ generatōeʒ libidinosā et corruptā. ma
lū inuolūtariū seu male eē corpis et car/
nis. fuit cā mali inuolūtarij. seu male eē
aie seu liberi arbitrij. Quāuis aūt xp̄us
remoueat ꝛ destruat ab hoie lapso malū
volūtariū. seu male esse aie ꝛ liberi arbi/
trij. ꝛ restituat bn̄ eē anie. nō tn̄ remouet
ab hoie. nec destruit malū inuolūtariuʒ
seu male eē corpis. imo remanet male eē
corpis seu carnis cū bn̄ eē aie. Hoc aūt
ē valde ꝯueniēs q̄ in hoie r̄manet malū
inuolūtariū seu male eē carnis. seu malū
pene. qd̄ idē ē ꝓpter multa. Vn̄ hō n̄ co
gnosceret se fuisse lapsū et ꝑditū. si remo
ueret̄ ab eo malū inuoluntariū seu malū
pene. Etiā nō cognosceret bn̄ficiū ifini
tū sibi datū. ꝛ reputaret totum q̄si nihil
Et iō ꝯueniēs ē valde hoi. q̄ remaneāt
i eo mala ꝛ pene corpis ꝓpt̄ bonū suū. vt
ꝯtinue cog̃scat lapsū suū q̄lis fuit. vt sic
mag' diligat ꝯtinue xp̄m. et vniat̄ cū eo
Sʒ tn̄ xp̄s ꝯuertit totū illud malū i bo
nū hois q̄ʒtū ad aiaʒ. Vn̄ sic xp̄s ꝑ suā
corpalē penā ꝛ mortē carnis sue opat⁹ ē
ifinitū bonū. ita valde rōnabile fuit vt i
hoie etiā remaneret mors ꝛ pēa. Sʒ sic
mors ꝛ ois pena corpal' fuit i xp̄o volū/
tarie. ꝛ iō meritoria ꝓ hoibꝫ. et fuit istr̄m
liberatiōis hois. ita etiā vt mors et ois
pena corpal' fieret i hoie volūtaria ꝛ me
ritoria. et eēt istr̄m acq̄rēdi merita. Sic
em̄ mors sua ꝛ ois pena sua corpal' fuit
sūmi meriti. ita etiā mors hois ꝛ ois pe
na corpal' volūtarie assūpta ꝓpt̄ xp̄ʒ fie
ret magni meriti. Si ei xp̄s ab hoibꝫ re
moueret mortē ꝛ oēs pēas corpales vt n̄
possēt pati. iā tolleret hoibꝫ occasiōʒ me
rēdi ꝛ acq̄rēdi merita. q2 ois pēa volūta
rie ꝛ spōte assūpta ꝓpt̄ deū ē meritoria ꝛ
bōa. ꝛ iō nō fuit ꝯueniēs q̄ remouerʒ ab
hoie illd̄ qd̄ poterat eē istr̄m ad faciēdū
bonū ad honorē dei. Nō igit̄ xp̄s remo
uet ab hoie malū pene corpal' qd̄ erat i/
uolūtariū. sʒ ꝯuertit illd̄ i bonū hois. et
facit illd̄ esse volūtariū vt sit meritoriuʒ
Etiā xp̄s malū volūtariū qd̄ erat i libo
arbitrio. et i aia facit iuolūtariū. odibile
ꝛ displicibile hoi. ꝛ malū iuolūtariū qd̄
erat i corpe qd̄ erat t̄ribile. odibile ꝛ fugi
bile ꝛ displicibile hoi (q̄d ei t̄ribili⁹ mor/
te?) facit ꝛ reddit volūtariū. amabile bo/

Q, xp̄s morte sua non abstulit malum pene in hoie.

Defect⁹ n̄ri s̄t oc casiones merēdi.

mi ⁊ appetibile. O mirabil' ꝯuersio ista. Et iõ homi xp̃iano. si vere xp̃ianus est mors ⁊ oĩs pena corpal' ẽ ꝑpter xp̃m sũme amabil' ⁊ desiderabil' ⁊ acceptabilis. q; om̃is hõ xp̃ian⁹ veracit' amat et vult imitari xp̃m. qd̃ nõ poss; facere. si ñ posset pati mortẽ corpalẽ ⁊ penã sicut xp̃us Quid em̃ rõnabili⁹ q̃; vt sic xp̃s sustinuit mortẽ voluntarie ⁊ penã corpalẽ. ita et xp̃ian⁹ sustineat mortẽ ⁊ penã corpalẽ ꝑpter xp̃m volũtarie. vt hoĩes habeãt i seipis ⁊ i corpe exteriori illd̃ p qd̃ possint ostẽdere amorẽ interiorẽ ⁊ affectum cordis erga xp̃m. Quare ꝯueniẽtissimũ ẽ q̄ remaneãt i homĩb; repatis q̃ ad aĩa; penę corpales. nõ tñ vt regnarẽt ⁊ dñarentur sicut añ. q̃a timebant'. O m̃e qd̃ timetur ab aliq̃. dñat' ei. ⁊ regnat sup eũ. ⁊ iõ mors ⁊ oĩs pena corpalis dñabat' hoi. ⁊ regnabat sup̃ hoĩe;. q; timebat' ab hoĩe. Sed in hoĩe xp̃iano mors nõ timet'. n̄c aliqua pena corpalis. ⁊ ideo nõ dñat'. q̃; uis sit i hoĩe. nec regnat. imo subĩjcit' voluntati ei⁹. Sed qm̃ i corpe ⁊ i carne hominis lapsi erat etiã cõcupiscentia carnis seu volũtas carnis iordiata p quã caro erat corrupta ⁊ infecta. p quã caro dñabat' aĩe ⁊ subiugabat' sibi total'r p istã cõcupiscẽtiã aĩa. ⁊ ista volũtas carnis iordiata ⁊ libidiosa erat ver⁹ iimic⁹ aĩe. q; p ipa; aĩa erat corrupta ⁊ ifecta. ⁊ etiã caro ipa ꝑpter istã ꝯcupiscentiã inimica erat dei. q̃a de⁹ creabat aĩa; mũdã. ⁊ ista caro ꝑpt' istã ꝯcupiscẽtiã suã corrũpebat ⁊ ĩficiebat aĩa;. ⁊ trahebat ipa; ad se sic meretrix trahit viꝝ. Et iõ q̃;uis ista voluntas seu ꝯcupiscẽtia carnis sit iimica aĩe. et corrũpit aĩa;. et inimicet' deo. attñ nõ debuit destrui nec annihilari totalit'. nec deleri. vt nll'o mõ eẽt. imo ꝯueniẽs fuit q̄ remaneret cũ alijs penis corpalib;. quoniã postq̃; aĩa recupabat suũ bñ esse et suam bonitatẽ. rectitudinẽ et ꝟtutem. et suam fortitudinẽ. ⁊ p ꝯsequẽs liberabatur a ptãte et dominio carnis. ideo q; caro p illã ꝯcupiscẽtiã dãnauerat aĩa;. cõueniẽs ẽ q̄ talis inimic⁹ remaneat vt aĩa vindicet se de ipso suo inimico capitali. et cõtinue ipm puniat et captiuet. ⁊ vincat. et pugnet cõtra eũ indesinẽter. quoniã inimicus mortalis nõ debet statim occidi. sed debet lãguere. ⁊ paulatim destrui. Sufficit em̃ aĩe q̄ inimicũ suũ teneat sub pedib; suis. ⁊ dñet' ei. ⁊ pcutiat ⁊ ꝟberet ipm. iõ sufficit h'c aĩe adiutorium vt dñet' suo inimico capitali. Itẽ etiam eẽt aĩa ociosa q̃dãmodo nisi h'ret inimicũ ꝯtinuũ cũ q̃ pugn̄ret ⁊ se exercitaret i pugna ꝯtinua cũ armis sibi dat; a xp̃o. et sic cõtinue pugnãdo acq̃rit victorias et merita. Itẽ etiã bonũ ẽ homi vt cõtinue sentiat suũ capitalẽ inimicũ qui ipsum damnauerat. ⁊ sub cui⁹ ptãte erat. ⁊ sic cognoscat g̃ram sibi factã. et cognoscat se accepisse g̃ram. ⁊ bñ esse quantu; valet. ⁊ cognoscat p expientiã a q̃li iimico liberat⁹ sit cui ante seruiebat. ⁊ timeat deũ offendere. ne iteꝝ reuertat' sub potestate talis inimici ⁊ tãte corruptõnis. et semp cogitet a quãta corruptõe ⁊ sorditate aĩa sit liberata. et semp g̃ras agat. et nõ tradat obliuioni. Ergo fuit ꝯueniẽs vt remaneat i hoĩe repato ꝯcupiscẽtia. ñ tñ vt regnaret ⁊ dñaret' sicut añ. s; ꝑpter causas dictas. Et sic apparet q̃liter xp̃s oĩa mala hoĩs ꝯuertit i bonũ. ⁊ q̄ remouet malũ aĩe seu volũtariũ. et dat bñ esse aĩe. et; malũ corpis facit volũtariũ ⁊ meritoriũ qd̃ añ erat inuolũtariũ.

Añ morte christi mors dominabat' nobis

Christ⁹ morte sua ñ remouit ꝯcupiam carnis l' fomitẽ

De forma et mõ i quib; ih̃s xp̃s fili⁹ dei et hõ verus. vt verus medic⁹ et saluator dat bñ esse. et gratiã et salutẽ. ⁊ om̃ia necessaria homi lapso. quib; recipit hõ de facto et mõ regenerãdi et renouandi hoiem. et incorpandi eum cũ xp̃o.

Titulus. cclxxi.

Quoniã ãt hõ lapsus ⁊ pdit⁹ idiget vt recipiat bñ eẽ ⁊ curet' a suo malo eẽ. indiget etiã vt recipiat idulgẽtiã ⁊ remissionẽ oĩm pctõꝝ ⁊ offensarũ. et h' nullus põt dare nisi Ih̃s xp̃s. vt iã declaratu; est. ideo mõ oportet specialiter venire ad factũ et ad modũ ordinatũ et p̃finitu; a xp̃o. i q̃ hõ de facto recipiat oĩa nccãria sibi q̃ ad aĩam. Vñ ipse xp̃s ordiauit in eccl'ia sua modũ et formã i quib; ipe dat hoi g̃ram. et bñ esse et salutẽ. ⁊ hõ recipit ea de facto Vñ q; bñ esse qd̃ hõ deb; re-

Tit. cclxxv.

Q, xp̄s instituit dare gr̄i az hoi p sēsibilia puta p sacr̄a

cipe a xp̄o ē inuisibile. et ip̄a gr̄a q̄ est bn̄
esse est inuisibilis. qꝛ est res spūalis sicut
aīa. ꝑpter hoc xp̄s ordinauit aliq̄s res
corꝑales. sensibiles et visibiles. ꝑ quas
et ī quibꝫ homo reciperet adiutoriuꝫ et bn̄
esse seu grāz suā a deo. videlicet recipien
do ī se illas res corꝑales. q̄ quidē res cor
porales ꝛ visibiles habēt silr̄itudinē cuꝫ
illa grā recipiēda. ꝛ q̄dā mō significāt eā
et rep̄ntāt. Ita ḡ xp̄s ordinauit ꝛ institu
it q̄ hō reciperet suū bn̄ esse et suū donum
ꝑ res corꝑales ꝛ visibiles tanq̄ꝫ ꝑ q̄dam
instrumēta. et nō voluit dare suā gratiā
ꝛ suū donū. nec tātū bn̄ficiū totaliter oc
culte. sed ī forma visibili et manifesta. n̄
q̄ illud qd̄ daꝛ sit visibile. nec videaꝛ nec
audiaꝛ. sed solū videꝛ in illa re corꝑali ꝛ
visibili. sicut ī quodā signo et ī q̄dā ima
gine. Et iō vt hō posset cognoscere q̄d ē
illud qd̄ recipit in aīa. ordinauit dn̄s nr̄
ih̄s xp̄s tales res visibiles aptas ad h̄.
vt ꝑ illas nos possim⁹ cognoscere illud
inuisibile qd̄ recipim⁹. Et ordinauit ex-
teri⁹ modū et formā recipiēdi ꝛ applicā-
di tales res visibiles ad ip̄m hoiem. ꝛ ex
terius in corꝑe. vt ꝑ hoc hō cognosceret

Quare xp̄s instituit sacram̄ta.

et cogitaret. q̄ sicut exteri⁹ ꝛ visibiliꝛ fit
q̄ ita ꝯformiter ipse dn̄s ih̄s xp̄s opera
reꝛ ī aīa. Et hoc fuit valde ꝯueniēs et ꝑ
portionatū homi. vt ꝑ talē modū hō re-
ciperet donū xp̄i. q̄a hō debet cognoscere
q̄d ē illud qd̄ recipit. ꝛ mod⁹ cognoscen
di ip̄i⁹ homīs ē. vt ꝑ corꝑalia sensibilia ꝛ
visibilia. cognoscat spūalia ꝛ inuisibilia

Sup p⁹ p̄nci-piū

vt iā declaratū fuit ī scala nature. Et iō
sicut ꝑ scalā nature q̄ ꝯsistit ī rebꝫ visibi-
libꝫ. hō ascēdit ad cognoscēdū res spūa
les ꝛ inuisibiles. ita silr̄ dn̄s ordinauit ho
mī lapso quādā scalā ī restauratiōe sua.
vt ꝑ res corꝑales et visibiles hō cogno-
sceret res spūales ꝛ inuisibiles. ꝛ non so
lū hoc. immo suscipiendo tales res cor-
porales et visibiles. visibiliter reciperet ip
sas res spūales et inuisibiles inuisibiliꝛ

Scala creatōis et scala recreatōnis.

Et iō ista scala vltīa ē scala recipiendi et
cognoscēdi ip̄as res inuisibiles in hoīe.
et nō tm̄ cognoscēdi. sed scala nature est
tm̄ scala cognoscēdi. ꝛ ideo ista scala vl-
tima ē melior. vtilior ꝛ magis fructuosi
or hoī. Prima scala ē scala nature. ista se

cūda scala ē scala grē. Prīa scala est scala
creatōis et ꝯditōis. sed ista scd̄a scala est
scala recreatōis. reꝑationis ꝛ restauratō
nis. scala vite. scala salutis. Prima scala
est scala homīs inq̄ꝫtū hō est. sꝫ ista scd̄a
scala ē scala hoīs inq̄ꝫtū lapsus ē. Et iō
hō inq̄ꝫtū ē lapsus. dꝫ p̄mo ascēdere per
istā scalaꝫ grē. q̄a hō lapsus est in ꝓfun-
dissimo loco ꝛ infimo. ꝛ distat ī infinitū
a deo. et ē inimic⁹ dei. et ideo p̄mo debet
exire de illo loco infimo. et ascēdere ad ḡ
tiā dei et ad donū dei. et auxiliū. et adiu-
toriū. et ad bn̄ esse. quia aliter nō poterit
ascēdere ꝑ scalam nature. Primo de⁹ or-
dinauit homini ꝑfecto habēti bene esse
scalam nature. ꝑ quam poterat ascēdere

Scala grē.

feliciter et descēdere. Secūdo ordīauit
homini lapso qui cecidit de bene esse ad
male esse. et de gratia ad culpā. de amici
cia dei ad inimiciciā. scalaꝫ grē ꝑ quam
ascēderet ad bene esse et ad gratiam ꝛ ad
amiciciā suaꝫ. Et ideo homo lapsus nō
potest inuenire deū queꝫ ꝑdidit. nisi ascē
dat ꝑ secundā scalam. Et si ꝑ primā pri
mo vult ascendere et ire ad deū. tūc fran
git collum suum. et habet obstaculum.
et nō inuenit deum. sed magis inueniet
errorē. et diabolū. et malū suum. Per p̄-
mā scalam nature seu creaturarū homo
ascēdebat ad deum. sed ꝑ secundā ascen
dit ad deum hominē. Sic ergo sicut du
plex est status hominis. ita duplex ē sca
la. Prima fuit ordīata a deo tm̄. Scd̄a
est ordinata a deo homine. s. ih̄u xp̄o. Et
ideo valde ratōnabile fuit. vt sicut deus
quādo nōdū erat homo. ordīauerat vt
homo ascēderet ad deū ꝑ scalam rerum
visibiliū et corꝑaliū. ita quādo factus ē
hō. et recepit corpus. ordinauerit vt ho-
mo ascēdat ad deū ꝛ hoīeꝫ ꝑ scalam rerū
corꝑaliū. Et sicut in seip̄o habet quādā
scalā humanitatis ꝛ diuinitatis. seu cor
poris et aīe et diuinitatis. et etiā homo
hꝫ quādā scalā in seip̄o. s. corꝑis ꝛ anīe.
ita etiam ordinauit quādā scalam reruꝫ
corporaliuꝫ seu visibiliū et gratie sue. vt
homo ꝑ res visibiles ab ip̄o ordinatas
ascēderet ad grām suā. Et sicut ī se scala
habet duos grad⁹. s. hūanitatē ꝛ diuini-
tateꝫ. et ꝑ humanitatē ascendit ad diui-

nitatem. ⁊ homo hʒ etiã in scala sua que
est in ipo duos gradꝰ scʒ corpus ⁊ aiam
ita ꝯformiter scala ab ipo ordiata habe/
ret duos gradus scʒ ipas res visibiles
⁊ grãʒ suã. ⁊ p res visibiles ascẽderet ad
gtiaʒ suã cognoscẽdã ⁊ recipiendã. Nõ
eñ est mirꝫ si xp̃s ordinauit ꝙ ĩ rebꝫ cor/
poralibꝫ ⁊ visibilibꝫ hõ lapsus recipiat
grãm suã. ⁊ suũ bene esse pditũ. cum de/
us pmo ordinauerit ꝙ hõ habens iam
bene esse reciperet suũ optimũ esse p res
corpales scʒ lignum sciẽtie boni ⁊ mali.
scʒ seruando obedientiã de pcepto dato
sup lignũ scientie boni ⁊ mali. qd̃ quidẽ
lignum erat res corpalis ⁊ visibilis. Et
ideo sicut deꝰ ordiauerat vt homo seruã
do illam obediẽtiaʒ de illo ligno recipet
optime esse. ita etiã ordinauit xp̃s deus
⁊ homo aliquas res visibiles ⁊ corpales
vt homo illas in se recipiens p obedien
tiam ⁊ ppter obedientiã recipiat gratiã
suam ⁊ bene esse seu donũ suũ. Et ideo il
le res visibiles ab ipo ordinate ⁊ institu
te habent talẽ virtutẽ ⁊ efficaciã ex ordi
natione sua. vt qcunq̧ suscipiat eas de/
bito modo recipiat gratiã suã que signi
ficatur p tales res. Nõ ꝙ in illis rebus
ꝯtineaꝛ gratia. sed ꝙ ab ipo datur omni
recipienti ppter ordinationẽ ⁊ institu/
tionẽ suã. ⁊ quasi ex quodã pacto. Qui
aũt ꝯtemnit recipe tales res ab ipo ordi
natas. nullã recipit gratiã. Et ideo qꝛ p
tales res corpales dñs ordinauit grati/
am suaʒ dare homĩ. ppter hoc tales res
sanctificanꝛ ⁊ sacranꝛ p verba sua que di
cuntur in noĩe suo sup tales res corpa/
les. que quidẽ verba etiã significant illã
gratiã suscipiẽdã. Et iõ tales res corpa
les ⁊ visibiles sanctificate ⁊ ꝯsecrate per
verba sunt sufficiens instrumentũ ad re
cipiendũ grãm. Et cõuenientissime ver
ba xp̃i debent addi cũ rebꝫ corpalibꝫ. qꝛ
sicut iã declaratũ fuit in capitulo de ver
bis dei. duo solũ habemꝰ a dõ. creaturas
scʒ ⁊ ṽba sua. ⁊ verba sua habẽt oẽm vir
tutem. Et deus p verbum suũ fecit crea
turas. ⁊ iõ verba dei opantur sup creatu
ras visibiles. Quia g̃ tales res visibiles
debent repñsentare illud inuisibile qd̃ da/
tur ⁊ recipiꝛ ⁊ habere siĩitudinẽ cũ eo. qꝛ

Cõuenienꝛ xp̃s instituit dare gtiam p visibilia

Quõ g̃ratia sit in sacris

Ti. ccx. Accedit ṽbũ ad elemẽtũ ⁊ fit sacramẽtũ fm Augu. q̃reꝛ

aliter nõ faceret hoiem ascendere ad co/
gnoscendũ. quia etiã dñs ihs xp̃s insti/
tuit ⁊ ordiauit tales res creatas ad signi
ficandũ illud inuisibile quo hõ indiget
⁊ vt homo recipiendo tales res ab ipso
ordinatas recipet in aĩa illud inuisibi
le qd̃ significaꝛ ⁊ representaꝛ p ipas res.
Et ideo qꝛ verba magis habent aptitu
dinẽ ad significandũ ⁊ repñsentandũ res
inuisibiles q̃ȝ ipe res corpales. qꝛ hoies
vtunꝛ verbis ad significandũ ⁊ vadunt
⁊ intrant in animã. ⁊ ppter hoc signifi/
catio euidentior ⁊ magꝭ manifesta fit p
ṽba q̃ȝ p ipas res corpales. iõ vt signifi
catio sit plena ⁊ cõpleta ⁊ euidẽtissima ⁊
clarissima ⁊ determiata ⁊ certa verba de
bent addi cum rebꝫ visibilibꝫ. vt p res vi
sibiles ⁊ p verba que audiũꝛ fiat vna cõ
pleta repñsentatio ⁊ significatio vnius et
eiusdem rei inuisibilis. Et sic homo ve/
locius ⁊ fortius ascendit p talẽ significa
tionẽ tanq̧ p scalã ad illã rem inuisibilẽ
cognoscendã ⁊ cogitandã. vt simul vi/
dendo ipas res visibiles repñsentãtes. et
ordinatas a dño ⁊ audiẽda verba signi
ficantia ideʒ hõ intelligat clarissime q̃d
est illud inuisibile qd̃ debet recipe et qd̃
dabiꝛ ei a dño. ⁊ vt homo firmissime cre
dat ꝙ recipiat grãm inuisibilẽ ⁊ illud q̃
indiget recipiendo tales res. Ideo ẽ ibi
ordinatio ⁊ institutio dñi nostri ihu xp̃i
⁊ voluntas sua qui ordinauit instituit ⁊
voluit vt p tales res corpales homo su/
sciperet grãm suã ⁊ adiutoriũ suũ. Sũt
etiã verba sua irrefragabilia. verissima.
⁊ ideo tã sua efficax ordinatio q̃ȝ sua ver
ba que nõ possunt esse falsa. formant ho
minẽ ad credendũ ꝙ ibi recipit inuisibi
lem gratiã qua indiget. Ecce igiꝛ scalaʒ
firmissimã ⁊ fixã ⁊ imobilẽ ad ascenden
dum. Et quia ista scala est scala cogno/
scendi ⁊ suscipiendi seu habendi. ideo vt
vtroq̧ modo sit fortissima ẽ ibi pmo ple
na significatio ⁊ repñsentatio tam ex pte
rerum q̃ȝ ex pte verboꝝ. vt homo ascen/
dat cognoscendo. est ibi etiaʒ ordinatio
xp̃i efficax vt homo ascendat ad suscipi/
endum. ⁊ credat firmissime ꝙ accipiat
talem grãm repñsentatã ⁊ significatã taʒ
p tales res visibiles q̃ȝ p verba. Quid ei.

Q, sacra ꝯferũt id qd̃ figurant

magis firmū magis solidū magis securum. ꝙ̄ ordinatio xp̄i ⁊ verba sua? Quid em̄ forti⁹ in regno q̄d magis imutabile ꝙ̄ ordinatio regis ⁊ verbū regis? Et iō talis ordinatio xp̄i ⁊ ṽbum suū iponūt necessitatē nō tm̄ cogentē ſ3 voluntariaȝ. vt hō recipiēdo tales res visibiles. recipiat a xp̄o talē gr̄am significatā ꝑ tales res. ⁊ vt xp̄s det illā. q2 ipse se obligauit dare ex sua bonitate ⁊ volūtate. vt eēt sūma securitas. qn̄ sc3 ordinauit tales res visibiles. ⁊ fecit pactū cū hoīb9. Qui ei voluit mori ꝑ hoīb9 cū summa pietate ⁊ benignitate. voluit modū ordinare quo magis ꝯueniebat hoīb9. Si em̄ de⁹ secrete in ventre matris qn̄ corp⁹ est organisatū creat ⁊ dat aīam rōnalē. sine petitione ⁊ postulatōe. q̄nto magis dabit gr̄tiam inuisibilē suā. si hō debito mō recipiat res corꝑales ⁊ visibiles ab ipso ordinatas ad recipiēdū suā gr̄am? Un̄ tā aīa ꝙ̄ gr̄a imediate veniūt ⁊ fluunt ab eo ꝑ creationē. Et sicut ipe ordinauit qn̄ fecit hoīem. ꝙ q̄tienscunq̄ corp⁹ esset disposit̄ū ⁊ organisatū reciperet̄ aīa rōnalis quā ipe crearet. ita ordinauit qn̄ restaurauit hoīem. ꝙ qn̄ hō recipet debito mō tales res corꝑales ab ipo ordinatas reciperet̄ gr̄a sua ī aīa quā ipe crearet. Et sic de⁹ nunq̄ deficit quin creet ⁊ det aīam. ita nunq̄ deficit quin creet ⁊ det gr̄am.

Sacr̄a necc̄ario ꝯferunt gr̄am

Q3 de⁹ necc̄ario dat gr̄aȝ recipiēti sacr̄a

¶ Ecce igit̄ modū ꝑ quē xp̄us dei filius dat homi lapso suū bn̄ficiū ⁊ adiutoriū ⁊ facit ipm̄ ꝑticipē in merito suo ⁊ ī morte sua ⁊ incorꝑat hoīem sibi ⁊ facit ipsuȝ suū mēbruȝ ⁊ incorꝑat̄ ei ⁊ vnit̄ et fit de domo sua ⁊ de familia sua videlic3 ꝑ res corꝑales ⁊ visibiles ab ipo ordinatas ꝑ q̄s homo sigtur vt sit su⁹. Un̄ si hō vult recipe gr̄am satisfactōis ⁊ redēptiōis ꝑ xp̄3. vt mors xp̄i q̄ oīa meruit sit sua. necesse est ꝙ adhereat ⁊ vniat̄ xp̄o ⁊ credat in eū. ⁊ opt3 ꝙ ista credulitas ⁊ fides occulta manifestet̄ ꝑ signa exteriora ⁊ visibilia. Et iō debuerūt eē signa certa ⁊ determinata visibilia ꝑ q̄ hoīes ꝓtestent̄ se credere in xp̄m vt cognoscerent̄ hoīes q̄ essent mēbra xp̄i. Sicut aūt necesse erat homi ⁊ ꝯueniebat vt ita satisfaceret xp̄s ꝓ eo. ita ꝯueniebat homi vt ita vniret̄ cū xp̄o ⁊ daret̄ ei gr̄a xp̄i. ⁊ quia ꝑ tales res corꝑales seu signa dat̄ gr̄a in aīa. ⁊ hō sc̄tificat̄ ⁊ recipit bn̄ esse. ⁊ etiā q2 xp̄s ordinauit eas. ꝓpter hoc dn̄t honorari et venerari. ⁊ debēt esse ⁊ dici sancta ⁊ sacra ⁊ sacramēta. ꝙ̄uis sint res corꝑales ⁊ visibiles. vn̄ significāt res sacras et sc̄tās ⁊ ꝓparant ad suscipiendū res sacras et sanctas. ⁊ sunt ordinate a sacratissimo ⁊ sanctissimo xp̄o. q̄re nō imerito debēt dici sacramenta. Et ꝑ ꝯn̄s scala ista est sacramentalis.

¶ Q3 ꝓmū sacr̄m qd̄ de⁹ ordinauit est baptismus seu ablutio in aqua. ⁊ sacr̄m regeneratōis ⁊ renouatōis in q̄ homo ꝑditus ⁊ corrupt⁹. regenerat̄ ⁊ renouat̄ in esse nouo sp̄ūali ⁊ gratie.

Titulus.cclxxxiij.

Quoniā autez q[uo]niam declaratuȝ fuit capitulo de lapsu ⁊ corruptōe hoīs ī q̄ statu est hō lapsus ⁊ corrupt⁹ q̄ntum ad aīam ⁊ liber̄ arbitriū. ⁊ iō opt3 ꝙ hō totaliter mutet̄ ab illo statu corrupto q̄ ad aīam ⁊ recipiat nouū eē. ⁊ ꝑdat antiquū esse. q2 necesse est ꝙ recipiat ⁊ incipiat bene esse ⁊ recedat a male eē. Necesse ē etiaȝ ꝙ aīa faciat nouas oꝑatōes. ⁊ relinq̄t antiquas ⁊ veteres. Necesse etiā est ꝙ abluat̄ a corruptōe sua a sua feditate ⁊ a sua macula ⁊ infectōe quā ꝯtraxit a societate carnis corrupte. Necesse est etiā ꝙ fiat plena remissio oīs culpe oīs offense ⁊ oīs peccati. ⁊ ꝙ destruat̄ oīs obligatio ad penā. vt sc3 aīa sit talis ⁊ reputet̄ tal̄. ac si nunq̄ peccasset. nec aliquā culpam habuisset. Et iō xp̄s ordinauit ad significandū ⁊ rep̄sentandū oīa ista q̄ sunt inuisibilia. ⁊ debent fieri occulte in aīa. vt sc3 exterius in corꝑe fieret ablutio ⁊ lauachrum ꝑ aquā elementalē cū verbis exꝓsse significātib9 ablutionē ⁊ lauachruȝ dicendo. ego te baptiso ī noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄ūsscī. Qd̄ est idē ac si diceret. ego te abluo ⁊ lauo. Ista aūt ablutio visibilis que fit exterius in corpore sicut ordinatum est simul cū verbis ordinatis. significat ablutionē inuisibilē ⁊ occultā ⁊ secretā quā xp̄s facit in aīa. Que q̄dē ab-

Significatio baptismi

lutio fit ꝑ nouā grāz ſeu nouū bn̄ eſſe ꝑ
qđ bn̄ eſſe in aīa receptū aīa innouatur.
mūdaꝛ ⁊ purificaꝛ ⁊ efficiꝛ totalit̄ ama-
bilis ⁊ acceptabilis deo. ac ſi nūꝗ̄ pec-
catū in ipa aīa factū fuiſſet. ⁊ incoꝛpaꝛ ⁊
vniꝛ cuꝫ xp̄o. ⁊ tota paſſio ſeu mors xp̄i
efficiꝛ ſua ⁊ applicaꝛ ei. Et ideo iſta ab-
lutio q̄ fit in aq̄ eo mō quo xp̄s ordina-
uit vocaꝛ ſacr̄m ſeu ſignū regeneratiōis
⁊ renouatōis. qꝛ hoc ē regenerare hoīem
⁊ innouare. qꝛ aīa recipit nouū eſſe ſpūa
le. qđ an̄ nō habebat. Et iō ꝑ illđ ſacr̄m
aīa intrat in regnū celoꝝ. ⁊ hō efficiꝛ fili
us dei ⁊ heres dei ⁊ coheres xp̄i. Et iō ī
iſto ſacr̄o recipit hō nomē nouū qꝛ vo-
catur xp̄ianꝰ. qꝛ ſicut recipit a xp̄o eē no
uum ⁊ rem nouā ꝑ quā efficiꝛ hō nouꝰ.
ita recipit nouū nomē a xp̄o. ⁊ ſicut cōi-
cat ſuā rem ⁊ ſuā grām. ita cōicat ſuum
nomē. Sic hō renouaꝛ ⁊ q̄ ad rem et q̄
ad nomē. Et ſic ſacr̄m baptiſmi ē ꝓma
ſcala ſacr̄alis ꝑ quā hō lapſus aſcēdit. ⁊
eſt ſcala cognoſcēdi ⁊ ſuſcipiēdi inuiſibi
le ꝑ viſibile. ¶ Primo videamꝰ quō ē ſca
la cognoſcēdi inuiſibile ꝑ viſibile. Vnđ

Quō ꝑ baptiſmū cog̊ſcimꝰ effectꝰ eiꝰ

ipa aqua ⁊ ablutio ⁊ modꝰ abluēdi ſunt
illud qđ videꝛ. ⁊ iō ſicut coꝛpꝰ ꝓpoꝛtio-
natur aīe inuiſibili. ita illud viſibile qđ ē
ſicut coꝛpꝰ ꝓpoꝛtionaꝛ rei inuiſibili q̄n-
tū ad ſignificationē ⁊ figuratōeꝫ ⁊ rep̄n-
tationeꝫ. qꝛ illud qđ videꝛ in ſacr̄o eſt ſi-
gnū figura ⁊ imago illiꝰ qđ nō videꝛ. et
iō debemꝰ arguere de viſibili ad inuiſibi
le. Et iō ſicut aqua ꝑ ſuā puritatē mun-
dat ⁊ purificat oēs maculas ⁊ infectio-
nes ⁊ totaliter lauat. ita ſignificaꝛ ꝙ aīa
inuiſibiliter mūdaꝛ ⁊ purificaꝛ ⁊ abſter
gitur ⁊ lauaꝛ ab oī macula ab om̄i infe-
ctione. ⁊ ab oī culpa ⁊ ab om̄i imūdicia
⁊ totalit̄ efficiꝛ noua. ⁊ h̄ ꝑ aquā inuiſibi
lē ſcꝫ ꝑ grām nouā ⁊ nouū eſſe ſpūale. et
ſicut ꝑ aquā abluiꝛ totū coꝛpꝰ exterius.
ita ſignificaꝛ ꝙ tota aīa abluitur intus.

Baptiſmꝰ mūdat

Itē ſicut aq̄ eſt clara ⁊ dyaphana ⁊ ſuſce
ptiua lumīs. ita ſignificaꝛ ꝙ aīa intra il
luminaꝛ ⁊ effuganꝛ oēs tenebre ſpūales

Illuminat

Itē ſicut aq̄ eſt ꝑ ſuā frigiditatē refrige-
ratiua. ita ſignificaꝛ ꝙ interiꝰ refrigeraꝛ
ꝯcupiſcētia carnis q̄ aīam inficiebat ꝑ
caloꝛē libidinoſaꝫ. Itē etiā ſignificatur

Refrigerat

ꝙ aīa recipit refrigeriū a pena eterna ad
quā erat obligata. Itē ſicut ablutio fit ī
capite ⁊ deinde ad totū coꝛpꝰ. ita ſignifi
catur plenaria ablutio ⁊ remiſſio omniū
culpaꝝ et offenſaꝝ ⁊ oīs obligatiōis ad
penā eternā. ita ꝙ inter aīam et deū nul-
lum eſt obſtaculum qđ impediat ani-
mā ire ad deū. ⁊ iō ſignificatur aꝑtio ia-
nue paradiſi. Et ſic patꝫ q̄liter ſacramē
tum baptiſmi qđ fit in aqua coꝛꝑali ⁊ vi
ſibili eſt ſcala aſcendēdi ad cognoſcēdū
inuiſibile qđ fit in aīa. ¶ Et quia nō ſolū
eſt ſcala cognoſcendi ſed etiā recipiēdi ⁊
habendi. iō homo ſuſcipiēdo exteriꝰ ba-
ptiſmū xp̄i ſeu ablutionē aque oꝛdinatā
a xp̄o que eſt viſibilis. recipit intꝰ inuiſi
biliter in aīa totū illud īuiſibile. qđ ſigni
ficatur ꝑ aquā viſibilē. ⁊ hoc de neceſſi-
tate virtutis oꝛdinatōis xp̄i. qui oꝛdina
uit vt q̄cunq̄ recipiat ſuum baptiſmū a
xp̄o oꝛdinatū recipiat totū illđ qđ ſigni
ficatur ꝑ baptiſmū. Sic ꝑ baptiſmū vi
ſibile fit inuiſibiliter incoꝛꝑatio et vnio
cum xp̄o. ⁊ purgatio. ablutio ⁊ mūdatō
culpe ⁊ remiſſio pene. et aꝑtio ianue cele
ſtis. Sic ī baptiſmo fit generatio noua
et mutatio de ſtatu ī ſtatū ⁊ de ſtatu ꝯrio
ad ſtatū ꝯriū. ⁊ de male eē ad bn̄ eē. et de
nō eē ad eē. ⁊ de malo īuiſibili et occulto
ad bonū īuiſibile ⁊ occl'tū Iō fit ibi mu
tatio đ moꝛte ad vitā. đ tenebꝛis ad lucē
đ ſuitute carnis ⁊ dyaboli ad ſuitutē đi
⁊ ad lib̄tatē. Etiā hō ꝑ baptiſmū ꝑdit ⁊
acq̄rit. et totū eſt īuiſibile qđ ꝑdit et acq̄
rit. Et etiā ꝑ baptiſmū hō moꝛiꝛ ⁊ viuit
qꝛ aīa ꝑdit ſtatū antiquū ⁊ vitā antiquā
et deſinit eſſe quo ad illū ſtatū. quia ſta-
tus peccati et vicij et culpe deſtruiꝛ. Eti
am eſt ibi quedā moꝛs. quia aīa ꝓus vi
uebat in vna vita. et ꝑ baptiſmuꝫ moꝛiꝛ
illa vita. ⁊ īchoaꝛ noua vita. Et iō hō ꝑ
baptiſmū ſpoliaꝛ et induiꝛ qꝛ expoliaꝛ
q̄ ad male eē et q̄ ad vitā carnis. et q̄ ad
affectiones carnales. ⁊ induitur quo ad
bene eſſe qđ recipit a xp̄o. Etiā aīa ex-
uitur et expoliaꝛ quo ad antiquū et pꝛi-
mū hoīem. et induitur q̄ ad nouū hoīeꝫ
Et quia nemo poteſt īchoare vitā nouā
xp̄i ꝯtrariā ꝓme vite in qua viuebat. ni-
ſi relinquat ꝓmā totaliter. ⁊ qꝛ ꝓma vita

Oīa remittit

Januā aperit

Incoꝛporat xp̄o

Regenerat

De pe. diſt. i. c. tres ſūt

In baptiſmo adulti reqͥritur ꝯtritio

erat voluntaria. oꝑtet ꝙ vita noua ſcđa etiā ſit volūtaria. ⁊ cū voluntas nō poſſit cogi. iō oꝑtet ꝙ hō volūtarie relinqͣt ⁊ deſerat ⁊ odio habeat vitā antiquā ⁊ ei diſpliceat ⁊ peniteat eū ſic vixiſſe. ſic reqͥritur in homie adulto qñ recipit baptiſmū. ⁊ oꝑtet vt diſpliceat vita mala pͥterita. Vñ quia in hoīe adulto ē duplex culpa. ſcȝ vna originalis. ⁊ alia actualis. qꝛ peccauit ꝑ ꝓpriā voluntatē ⁊ ꝯſenſum. iō oꝑtet ꝙ habeat diſplicētiā actualiter. ⁊ qꝛ debet recipe nouā vitā ⁊ nouū eſſe a xpo. iō oꝑtet ꝙ ꝑ ꝓpriā volūtatē ⁊ ꝯſenſum adhereat xpo ⁊ credat in eū.

Reqͥrit᷑ cōis fides ꝓpͣ

Etiā in hoīe qui vtit᷑ libero arbitrio reqͥritur fides ꝓpͣ ⁊ diſplicētia de mala vita. ſȝ in ꝑuulo q̄ nō hȝ ꝑtātem volendi neqȝ cōſentiēdi. ⁊ q̄ nō peccauit ꝑ ꝓpriā voluntatē. ſȝ ſolū hȝ culpā ⁊ corruptōeȝ originalē. ⁊ totū malū venit ſibi ab alio. nō reqͥritur ꝙ habeat fidē ꝓpriā nec diſplicētiaȝ. ſȝ ſufficit ei fides aliena. ⁊ ꝙ aliꝗ credant ꝓ ipō ⁊ ꝯſentiant ⁊ adhereāt xpo ꝓ ipō.

In paruul᷑ ſufficit fides aliena

Et qm̄ hō añ batiſmū ⁊ añqȝ vniat᷑ xpo eſt ſub ꝑtāte dyaboli. vt iam declaratū eſt. iō vt dyabolus expellat᷑ ⁊ ſua poteſtas fit exorciſm⁹ añ baptiſmū. ⁊ fit cathheciſm⁹ id eſt inſtructio de fide tanqȝ q̄dam ꝑparatio ad baptiſmū.

Exorciſm⁹ ⁊ catheciſm⁹ q̄re p̄cedit

Vñ qꝛ in baptiſmo fit noua regeneratio ſpūalis ⁊ acqͥrit᷑ noua forma. iō debēt oīa illa precedere. que p̄parant ⁊ valent ad illā formam recipiendā.

Q, ſacramētū baptiſmi eſt ſcala aſcēdendi ⁊ deſcendendi.

Titulus. cclxxxiiij.

Sicut aūt per ſacr̄m baptiſmi hō lapſus aſcendit duob᷑ modis ſcȝ cognoſcendo ⁊ ſuſcipiēdo gr̄am inuiſibilē. ita qđāmō xps deſcendit ad hoīem lapſuȝ in ipō ſacr̄o baptiſmi. in q̄ hō lapſus venit ad xpm. ⁊ xps venit ad hoīem. Vñ iſta ſunt ordinata int᷑ ſe quaſi q̄dam ſcala ⁊ cathena ſcȝ diuinitas xpi ⁊ humanitas xpi. ⁊ mors ſeu paſſio xpi et baptiſmus xpi. Vñ gr̄a xpi ſeu bñficiū ⁊ donū ſuū fluit ⁊ deſcendit a deitate ſeu diuinitate xpi originaliter. ⁊ h̄ ꝑ humanitateȝ xpi ⁊ virtutē mortis ⁊ paſſionis ſue in q̄ eſt infinitū meritū ⁊ infinita ꝟtus. ⁊ h̄ ē ꝑ baptiſmum xpi. ⁊ dū hō tangit᷑ ꝑ ſacramētū baptiſmi. tūc gr̄a deſcendit ad hoīem. etiā xps tangit hoīem ꝑ baptiſmū ſuū. Etiā baptiſm⁹ eſt vltim⁹ grad⁹ iſti⁹ ſcale in deſcēdēdo. ⁊ illo mō xps deſcēdit. qꝛ donū ſuū deſcēdit ⁊ induit hominē ex alto ⁊ ipm veſtit. ita ꝙ ſicut baptiſm⁹ xpi dat᷑ de alto. ⁊ q̄ſi induit corp⁹ totū ⁊ cooperit ipȝ aq̄. ita etiā induit intus totā aīam cū ſua gr̄a. ⁊ ſic tot⁹ hō tāgitur a xpo. ⁊ iō tam corp⁹ qȝ aīa incorpantur cū xpo. et ideo tot⁹ hō efficit᷑ mēbrum xpi. ⁊ ꝑ ꝯñs habebit ꝑtem in morte. ⁊ in paſſione xpi et in virtute et merito paſſiōis ei⁹. et iō hō baptiſatur ī morte et in paſſione xpi et in ſanguine eius. quia in virtute et in merito mortis xpi ī qua eſt aſperſus deſcēdit donū ⁊ gr̄a ad aīam q̄ lauat᷑. Et iō baptiſm⁹ eſt inſtrumentū mortis et paſſiōis xpi. Sic ğ totum eſt xpi et gr̄a deſcendēs et baptiſm⁹ ꝑ quē gr̄a deſcēdit. et mors et paſſio humanitatis ꝑ cui⁹ virtutē deſcendit. et diuinitas a qua fluit gr̄a tanqȝ a fonte. et ipē homo etiā efficitur ipi⁹ xpi ꝑ baptiſmū. Etiā nō īmerito homo noīatur xpianus et efficit᷑ infiniti valoris et precij. quia tunc emptus eſt infinito precio. ſcȝ morte xpi. et nō eſt ſuij pſi⁹ ipē hō tunc ſȝ eſt xpi. qꝛ eſt mēbrū xpi. Et iō qui iniuriat ⁊ ledit ⁊ ꝑſeq̄tur xpianū. iniuriat ledit ⁊ ꝑſeq̄tur chriſtū. ⁊ qui honorat chriſtianum. honorat chriſtū. Ideo hō chriſtianus debet ſeipſum ſꝑ reputare eſſe chriſti ⁊ nō ſuij pſi⁹. ⁊ ꝑ ꝯñs debet cogitare q̄nto ⁊ q̄li precio eſt empt⁹. ⁊ q̄ntum eſt ipſum eſſe chriſtianū ⁊ q̄nta gr̄a eſt eſſe chriſtianū. Et ideo ſumme cauere debet ne tātū nomē polluat ⁊ deturpet. ne diſcordet a chriſto nec ipſum offendat. Ecce ergo cathenā īmutabilē ſeu ſcalā imobilē ⁊ firmiſſimā. diuinitas chriſti īmutabilis abundātiſſima oīa de nihilo creans. humanitas chriſti in qua eſt infinitum meritū ⁊ infinita virtus ꝓpter mortem ⁊ paſſionē ſuā. qđ q̄dem meritū ſꝑ durat. ⁊ nunqȝ poteſt euacuari. ⁊ baptiſmus in q̄ eſt ordinatio ⁊ p̄finitio chriſti

ꝛ ꝓceptũ recipiendi vt oĩs homo ꝗ reci
pit illũ recipiat grãm suã. Et ideo quia
ordinatio est ĩmutabilis baptism⁹ semꝑ
habet virtutẽ ꝛ efficaciã. ꝛ sic ista scala sꝑ
remanet fixa ꝛ ĩmobilis. Et iõ nulla dꝫ
esse dubitatio ꝗn homo recipiẽs aquaꝫ
baptismalẽ sicut debet recipiat donũ et
grãm xp̄i. Et in ista scala nihil est visibi
le nisi baptism⁹ cũ ꝑtinentijs suis. ꝛ iõo
homo qñ recipit baptismũ christi acci/
pitur ꝛ ligaꝛ inuisibiliter ꝑ grãm sibi da
tam cũ christo inuisibili ꝛ eleuaꝛ ꝛ q̃si su
spendiꝛ. ꝛ hoc ꝑ mediũ visibile scꝫ ꝑ ba/
ptismũ christi. Et ideo sacr̃m baptismi
est q̃si ham⁹ ꝑ queꝫ christ⁹ piscaꝛ ꝛ capit
homĩes ꝛ trahit ad se. qꝛ in hamo est ali
quid visibile ꝛ aliquid occultũ. ita in ba
ptismo est aqua visibilis. ꝛ suscipiendo
aquã exterius aĩa interi⁹ capiꝛ ꝑ grãm
ꝛ efficitur xp̄i. Et sic patet q̃liter christ⁹
descendit ad hoĩeꝫ ꝑ baptismũ. ꝛ hõeti
am ascendit ad ip̄m ꝑ ip̄m baptismũ. et
fit ibi qđdã matrimoniũ ꝛ ꝗdam ꝯtra/
ctus ꝛ qđdã pactũ ꝛ ꝓmissio inter xp̄m
ꝛ aĩam. qꝛ aĩa suscipit xp̄m in baptismo
voluntarie. ꝛ ip̄e etiã suscipit aĩam ꝛ in/
duit ꝛ ornat eã vestimẽtis suis inuisibi/
libus. ꝛ expoliat eã vestimẽtis suis anti
quis ꝛ corruptis ꝛ inhonestis ꝛ turpibꝫ
Et iõ aĩa in baptismo efficiꝛ sponsa xp̄i
vera que añ erat meretrix dyaboli. ꝛ per
ꝯñs efficiꝛ filia dei. Et exinde apparet
cũ q̃nta solẽnitate debet celebrari sacr̃m (Baptism⁹ dꝫ cũ solẽnitate suscipi)
baptismi ꝛ suscipi. in ꝗ fit tale matrimo/
niũ. ꝛ aĩa recipit talẽ sponsum ĩmorta/
lem inuisibilẽ filium dei ꝛ filiũ virginis
verũ deũ ꝛ hoĩem. oĩpotentẽ sũme ama
bilẽ dulcem sũme desiderabilẽ. sũme bo/
num. sũme sapientẽ. ꝗ voluit sponte mo
ri ꝛ crucifigi. ꝛ suũ totũ sanguinẽ funde
re ꝓ amore ei⁹. ꝛ lauare ip̄am ꝑ sanguinẽ
suũ mũdissimũ ab oĩbus suis maculis
ꝛ facere ip̄am mundissimã. vt ip̄a fieret
sponsa sua. ꝛ liberareꝛ a ꝓstibulo dyabo
li. ꝛ ne esset meretrix eius ꝛ damnatio et
ꝑditio eterna. Merito ergo magna solẽ
nitas ꝛ celebritas dꝫ seruari in tãtis spõ
salibꝫ tanti ꝛ talis sponsi. ꝛ merito etiaꝫ
aĩa debet ꝯuare verã fidelitatẽ ꝛ integrũ
amorẽ tali sponso ꝛ oĩa que ei ꝓmisit. me
rito etiaꝫ debet semꝑ recordari de tanto
matrimonio ꝛ de oĩbus q̃ ꝓmisit. ꝛ sum
me cauere ne corrũpat tantũ ꝛ tam mira
bile matrimoniũ. Ex istꝫ igiꝛ que dicta
sunt apparet q̃liter aĩa ascendit ꝑ baptis
mũ nõ solũ cognoscendo ꝑ visibile ĩui/
sibile ꝛ suscipiendo inuisibile ꝑ visibile.
ĩmo etiã ascẽdit ad mr̃imoniũ ꝛ nuptias
xp̄i filij dei ꝛ fit spõsa filij dĩ. Ascẽdit etiã
vsq꞉ ad filiatõꝫ dei. qꝛ fit filia dĩ. ascẽdit
etiam qꝛ fit dig̃ vt filia dei vt intret in re
gnum dei ad societatẽ angeloꝝ. ꝛ tñ an/
te baptismũ erat meretrix dyaboli. ꝛ dã/
nata in eternũ cũ dyabolo ꝛ angelis ei⁹.
Igiꝛ sacramentũ baptismi est scala ascẽ
dendi ꝛ descẽdẽdi vt dictũ est. ꝛ lauacrũ
regeneratõis ꝛ renouatõis ꝛ purificati/
onis ꝛ mũdificatõis vt declaratũ est.

Qꝫ scđm sacramentũ est sacr̃m ꝯfir/
mationis ꝑ qđ homo iam ꝑ baptismuꝫ
nouiter genitus roboraꝛ ꝛ augmentaꝛ.
ꝛ ad ꝑfectã etatẽ duciꝛ in eẽ sp̄ũali ꝛ grẽ
ꝛ ꝯfirmaꝛ ad pugnandũ ꝛ ad nomẽ xp̄i
audacter ꝛ publice ꝯfitendũ. ꝛ fit ꝑ vn/
ctionem crismatis in fronte cum verbis
ordinatis.

Titulus. cclxxxiiij.

Eclaratum ẽ

D
aũt qualiter ꝑ sacramẽtũ ba/
ptismi hõ recipit nouuꝫ esse
sp̄ũale quo ad aĩam. ꝛ de nouo regene/
ratur ꝛ renasciꝛ ꝛ est ꝓprie natiuitas spi
ritualis ip̄i⁹ aĩe. Et qm̃ ꝑ visibilia ꝛ cor/
poralia ascendim⁹ ad cognoscendũ ĩui/
sibilia ꝛ spiritualia. quia ip̄a sensibilia et
corꝑalia portãt sil̃itudinẽ. ꝛ q̃ndã ima/
ginẽ reꝝ sp̄ũaliũ ꝛ intellectualiũ. Iõ qꝛ
dupliciter est vita in homĩe. scꝫ vita cor/
poralis ꝛ spiritualis. ꝛ etiaꝫ duplex etas
scꝫ aĩe ꝛ corporis. ideo ex illis que vide/
mus fieri in vita ꝛ etate ꝛ natiuitate cor
porali ꝛ visibili. possum⁹ arguere ꝛ ꝑci/
pere quid existat in vita ꝛ etate ꝛ natiui/
te spirituali. Et quoniã in vita corpora
li ꝛ visibili ꝑ̄mo homo generatur ꝛ acci (Quõ cõfirmatõ se hẽat ad baptismũ)
pit et incipit eẽ ꝛ viuere ꝑ generatõꝫ De
inde post generatõꝫ ꝛ natiuitatẽ accipit
augmentũ ꝛ cremẽtũ donec ꝑueniat ad
etatẽ et robur et ad ꝑfectã ꝟtutẽ vt pos/

ſit facere ꝑfectas oꝑationes humanas ſm̃ corpus. Sic ergo eſt ibi p̊mo generatio. deinde augmentum corꝑale ꝑ qđ homo ꝑuenit ad ꝑfectam etatẽ. Sic autem ꝯformiter fit in vita ſpũali ipi⁹ anie: qm̃ p̊mo hõ accipit vitã ſpũalẽ. ⁊ generaꝛ quo ad illã vitã. deinde oꝑtet ꝙ recipiat augmẽtũ vite ſpũalis donec aĩa ꝑueniat ad ꝑfectaȝ etatem vite ſpũalis. et roboreꝛ ⁊ ꝯfortetur ⁊ firmeꝛ in tali vita vt ꝑfecte poſſit oꝑari oꝑatiões q̃ ꝑtinẽt ad vitã ſpũalem. Et ideo quia ꝑ baptiſmum homo recipit de nouo vitã ſpũalẽ ⁊ incipit eſſe ⁊ eſt quedã generatio ſpũalis. neceſſe etiã eſt ꝙ ſit aliud ſacr̃m poſt baptiſmũ. in quo aĩa recipiat augmentum vite ſpũalis. ⁊ in quo anĩa accipiat etatẽ ꝑfectam ⁊ fortitudinẽ ⁊ robur vite ſpũalis Et ideo poſt ſacr̃m baptiſmi ordinatum eſt ſacr̃m ꝯfirmatõis. qđ ita ſe habet ad baptiſmũ ſicut augmentũ ad generationẽ. quia ſicut baptiſm⁹ eſt quedam ſpũalis generatio vt homo viuat ĩ vita xp̃iana. ita etiã ſacramẽtũ ꝯfirmationis eſt qđdam ſpũale augmẽtũ ꝓmouens hoĩem in etatẽ ſpũaleȝ ꝑfectã. ⁊ iđ eſt ſacr̃m plenitudĩs. ⁊ eſt ꝑficiens illud qđ datũ eſt p̊us in baptiſmo. in quo datur ipi anĩe gr̃a ad augmentũ ⁊ plenitudinẽ ⁊ ad robur. ⁊ illa gr̃a p̊ma que erat ſuſcepta in baptiſmo creſcit ⁊ ꝯſũmaꝛ ⁊ ꝑduciꝛ ad ꝑfectionẽ.

Effect⁹ confirmatiõs

Unde gr̃a que datur in baptiſmo lauat anĩam totaliter. ⁊ iſta eſt ſua ꝓpria oꝑatio. ſed gr̃a que daꝛ in ſacramẽto ꝯfirmatõis roborat aĩam atq; ꝯfirmat. Et ideo q2 iſta eſt alia oꝑatio diſtincta a p̊ma. neceſſe eſt ꝙ ſit aliđ inſtrumẽtũ diſtinctũ a p̊mo. vt oĩa fiãt ordinato modo. Si em̃ ordo debit⁹ ſeruatur in reb; corꝑalib; ⁊ in vita corꝑali. q̃nto magis debet eſſe ordo in vita ſpirituali. cũ idem dñs ordinauerit vtranq; vitaȝ.

Q₃ ꝯfirmatõis ſacr̃m ẽ ſacr̃ȝ diſtinctuȝ a baptiſmo

Et ideo vbi eſt noua oꝑatio ⁊ nouus effect⁹ in anĩa ibi debet ordinari nouum ſacramentuȝ. ad ſpecialẽ effectum debet ordinari ſpeciale ſacr̃m. Unde ſacramenta ordinanꝛ ad aĩam ꝑficiendaȝ ſeruandã ⁊ cõplendã. ⁊ xp̃s ꝑ ipa ſacramenta operaꝛ in anĩa noſtra faciendo in ea diſtinctas oꝑatões ⁊ diſtinctos effectus ꝑ diſtincta ſacramẽta tãq; ꝑ quedã medicamẽta ⁊ inſtrumẽta diſtincta ſm̃ indigentiã anĩe. ⁊ ſm̃ ꝙ ei ꝯuenit ⁊ expedit iuxta ſuã naturã ⁊ capacitatẽ ſuã vt om̃ia fiant de gradu in gradũ. Quia em̃ ꝓpter hoĩem fecit oĩa. ſic vtiq; facit ſm̃ ꝙ cognoſcit expedire magis homĩ. Neceſſariũ eſt aũt homĩ etiã vt recipiat gratiam ꝯfirmantẽ ⁊ roborantẽ et augmentantẽ ⁊ ꝑficientẽ aĩam in vita ſpũali quã recipit ĩ baptiſmo de nouo. qm̃ ſi homo poſt baptiſmũ habet viuere. neceſſe ẽ ꝙ pugnet ꝯtra inimicos ſuos ⁊ ꝯtra inimicos vite ſpũalis ⁊ fidei xp̃iane tam viſibiles q̃; inuiſibiles occultos ſeu manifeſtos ⁊ hoc cũ gratia ſibi data. Eſt etiam neceſſe ꝙ cõfiteatur nomẽ ihu xp̃i publice ⁊ audacter ſine timore ⁊ ſine verecundia tanq; mẽbrũ ipius xp̃i. ⁊ quia ihus xp̃s eſt de⁹ et homo crucifixus ꝓ homĩbus et dei filius equalis ꝑ om̃ia in deitate deo patri. quia publice confiteri corã homĩb; ꝙ xp̃s crucifixus eſt deus et homo. eſt fortiſſima fides. et etiaȝ apparet quid deriſoriũ maxime corã potentib; inimicꝭ qui poſſunt occidere et dare tormenta. Et ideo ꝓpter iſtam ꝯfeſſionẽ fiendam eo mõ quo fieri debȝ. neceſſariũ fuit vt homo recipet gr̃am confirmantẽ vt ſit ꝯſtans et fortiſſim⁹ tam in pugna q̃; in cõfeſſione nomĩs xp̃i. Et quoniaȝ qđlibet ſacramẽtũ eſt ſcala cognoſcendi ⁊ ſuſcipiendi inuiſibile ꝑ viſibile. ideo ſicut in ſacramẽto baptiſmi factũ eſt ita fiet ꝓceſſus in iſto ſacramẽto. Unde oꝑtȝ ꝙ in quolibet ſacramẽto viſibile ꝓportionetur rei inuiſibili quo ad ſignificationẽ ⁊ repreſentationẽ.

Materia ꝯfirmationis

Et ideo quia criſma qđ eſt compoſitũ ex oleo oliuaꝝ ⁊ ex balſamo eſt res viſibilis in iſto ſacramẽto. ⁊ inunctio fit exteri⁹ in fronte cũ verbis que ſignificant oꝑationẽ que fit interius in anima. que ſũt iſta. Signo te ſigno crucis. ꝯfirmo te criſmate ſalutis. ĩ noĩe patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti.

Forma ꝯfirmationis

Et ideo taȝ ꝑ oleũ ⁊ balſamũ q̃; per verba poſſumus arguere om̃ia illa que fiunt in homine per iſtud ſacramentũ. Unde ſicut videmus ꝙ oleum natat ſuꝑ aquam et aſcendit. ita ſignificaꝛ ꝙ gr̃a q̃ ꝯfertur ĩ

Effect⁹ ꝯfirmationis

isto sacramēto natat ⁊ ascendit supra gra
tiam q̄ datur in baptismo ⁊ est supior. qꝛ
illa dat̃ ad abluendā aniam ⁊ ista est ad
roborandū aiam ⁊ augmentādū ⁊ forti
ficandū in pugna. Et etiā sicut oleū red
dit aquā saporosam ⁊ sapidā. ita signifi
catur ꝙ ꝑ gratiā q̄ datur ī hoc sacr̃o. ho
mo recipit maiorē saporē in xp̃o ⁊ reddi
tur magis saporosus alijs homib⁹ in fa
ma ⁊ ꝯuersatione in vita ⁊ in oib⁹ opati
onib⁹ suis. ita ꝙ ꝑ istā gr̃am hō efficitur
aptus ad ꝯuersandū cum hoib⁹. Itē si/
cut extendit̃ oleum ⁊ dilatat̃ magis ꝙ̄
aqua. qꝛ modica gutta olei crescit ⁊ extē
ditur. qꝺ oleū significat crementū et au/
gmentū. ita significat̃ ꝙ ꝑ istā gr̃az que
datur in isto sacr̃o. hō xp̃ian⁹ extendit̃ et
dilatat̃ exteri⁹ ad alios homīes ꝑ bonas
opatōes. ⁊ ꝑ ꝯfessionē nois xp̃i. ⁊ reddit
nomē xp̃i amabile in cordib⁹ alioꝝ. Et
significat̃ etiā ꝙ ꝑ istā gratiā hō recipit
augmentū ⁊ crementū sp̃ūale ⁊ plenitu
dinē gr̃e. Itē etiā sicut oleū ē nitidū. ⁊ si
gnificat ꝙ in hoc sacr̃o datur gr̃a ꝑ quā
hō habet ꝯscientiā nitidā ⁊ opa nitida.
Itē etiā arbor oliue sꝑ habet virorē ⁊ vi
riditatē ⁊ nunꝙ̄ ꝑdit neqꝫ ꝑ frig⁹ neqꝫ ꝑ
calorē. ita significat̃ ꝙ ꝑ gratiā que ꝯfer
tur in isto sacr̃o hō sꝑ habet virorē ⁊ vi/
riditatē ⁊ est fortis ⁊ ꝯstans in vita spiri
tuali. ⁊ nulla tribulatōe desistit a ꝯfessio
ne nois xp̃i. Itē etiā sicut oleū est liniti/
uum dulcificatiuū ⁊ suaue. ita significa/
tur ꝙ gratia sp̃ūssancti que dat̃ in isto sa
cramento est linitiua dulcificatiua ⁊ su/
auis. ita ꝙ facit hominē lenē dulcē ⁊ sua
uem ⁊ misericordē alijs in ꝯuersatōe. ita
ꝙ cū lenitate ⁊ dulcedine ⁊ suauitate cō/
uersatur inter homīes alios tam bonos
ꝙ̄ malos. Et ideo oleum recte significat
gratiā sp̃ūssancti. quia ꝓprietates olei re
cte conueniunt cum gratia sp̃ūssancti et
cum opationib⁹ eius. Et cum oleo mi/
scetur balsamū in hoc sacramento. ⁊ iō
significatur ꝙ sicut balsamum habet p̃/
ciosum odorem. ⁊ est valde odoriferum
quem odorē emittit extra se. ita similiter
gratia que confert̃ in hoc sacramēto. ho
mo extra se emittit odorē bone fame ⁊ bo
ne vite ad alios homines et attrahit ali
os homines ad se. et reddit nomen chri
sti odoriferum alijs hominib⁹. Apparet
igitur qualiter ista vnctio visibilis que
fit exterius in corpore per crisma recte ꝓ
portionatur cum vnctione inuisibili q̄
fit interius in anima per gratiā sp̃ūssan
cti significando ⁊ repsentando. Et quia
ista vnctio fit in frōte. ideo significatur
ꝙ in isto sacramēto datur gratia ad pu/
gnandum publice ad ꝯfitendū nomen
christi publice ⁊ audacter sine timore et
sine verecundia et erubescentia. Unde
signum fortitudinis ⁊ constantie osten/
ditur in fronte. et timor et verecūdia ostē
ditur in facie et maxime in fronte. Et iō
ad significanduz ꝙ per gratiam que da
tur in isto sacramēto homo interius ac/
cipit robur ⁊ fortitudinē ad pugnandū
contra timorē et verecundiaz. vt nō for/
midet neqꝫ verecūdetur quando erit ne
cesse confiteri publice veritatem. neqꝫ ꝓ
pter ignominiosam mortem in cruce ne
qꝫ propter penam et ignominiam passi/
onis. vt scꝫ nō formidet pro confessione
nois christi si opus fuerit sustinere quā
cunqꝫ penam vel ignominiā tanꝙ̄ ver⁹
pugil vnctus ad prelium et tanꝙ̄ stren/
nuus miles christi ferēs in fronte signū
regis sui et triūphale vexillum cruc̃ ei⁹.
Et iō cū confirmatur manus et crux ī/
primitur fronti ad significandum oīa p̄
dicta. Sic igit̃ homo baptisatus ⁊ xp̃i/
anus recipiendo talez vnctionē crisma/
tis in fronte per modum et formā vt fie
ri debet cū verbis sup̄dictis confirmat̃
intus in aīa ⁊ roborat̃ et recipit grām
inuisibilē ꝑ quā recipit augmentū sp̃ūa
le ⁊ ꝑuenit ad ꝑfectā etatē sp̃ūalem. et fit
plenus xp̃ian⁹. et est aptus ad oīa sup̄di
cta que necessaria sunt hoī xp̃iano. si de/
beat viuere in hoc mundo. Et sic appa
ret differentia inter sacramentū baptis/
mi ⁊ ꝯfirmatōis. qꝛ sacr̃m baptismi est
q̄dā mutatio de nō eē ad eē. sꝫ sacr̃m cō/
firmatōis est qꝺdā sp̃ūale augmentū de
esse īꝑfecto ad eē ꝑfectū. ⁊ ꝺ etate imꝑfe
cta ad etatem ꝑfectam. ⁊ de puero ad vi
rum. Et sicut se habet augmentū ad ge/
nerationez. ita se habet confirmatio ad
baptismum

Q, terciū est sacramētū corpis ⁊ sanguinis xp̄i ihū qd̄ est sacramētū vnitatꝭ ⁊ cōionis. ⁊ viaticū refectionis ⁊ sacrificium oblatōis. in quo homo xp̄ianꝰ iaʒ genitus ⁊ viuens ꝑ baptismū ī vita spirituali ⁊ ī esse gratie. ⁊ roboratꝰ ⁊ augmētatus ꝑ ꝯfirmationē nutrit̄ ⁊ ꝯseruatur in eadē vita spūali ne deficiat ī via. ⁊ sustentat̄ donec veniat ad eternā vitam ⁊ gl'iam. ⁊ ꝑ qd̄ vnitur xp̄o ⁊ mēbris eius ꝑ amorē. ⁊ mutat̄ ⁊ transfert̄ in euʒ sicut nutrimentū in nutritum.

Titulus.cclxxxv.

Ti. ꝑcedenti

QVoniā auteʒ vita spūal' ꝯformat̄ vite corporali. vt iam dictū est. iō sic in vita corꝑali reꝑitur p̄mo generatio ꝑ quā accipit homo vitā. ⁊ reqrit̄ augmētum ꝑ qd̄ homo ꝑducat̄ ad ꝑfectionem vite. ita etiā reqritur alimētū ⁊ nutrimētum ꝑ qd̄ homo ꝯseruet̄ in vita. Et ideo sicut in vita spūali oꝑtuit baptismū esse qui est spūalis generatio. ⁊ etiā ꝯfirmationē. que est spūale augmentū. ita oꝑtuit esse sacramētū vnū qd̄ esset spūale alimētum ⁊ nutrimētū in q̄ homo cōseruaret̄ totaliter ⁊ cōpleretur in bono ⁊ in spirituali vita. Et qꝛ iam declaratū fuit ī tractatu de amore ad longū. quid est veruʒ bonū hoīs. ⁊ fuit declaratū ꝙ amor dei est totū bonū homīs ⁊ vita eius. ⁊ ꝙ de amore dei nascit̄ veꝝ gaudiū ⁊ delectatio vera tanq̄ȝ fructꝰ de quo aīa viuit. et etiam fuit dictū ꝙ finale cōplementum homīs est vt homīes vniant̄ cū deo per amorē. ⁊ inter se. ita ꝙ vnꝰ diligat alium sicut seip̄m. ⁊ oēs reputent se tanq̄ȝ vnuʒ hoīem. nec aliter erit cōplementū in hoībus nisi sit tāta vnitas. ꝙ diligāt se sicut vnū. ⁊ h̄ nō potest fieri nisi p̄mo sint vniti cū deo. ita ꝙ q̄libet vniat̄ p̄mo cū deo ⁊ virtute illiꝰ vnionis vniant̄ inter se. et quia ista ꝑfecta vnitas fit ꝑ amorē q̄ mutat ⁊ ꝯuertit amantē in amatū. ⁊ vnit amantē cū amato. Iō necessariū est hoībus xp̄ianis vt habeāt vnū sacr̄m in q̄ recipiant amorē ꝑ quē vniant̄ int̄ se q̄tidie. Vn̄ q̄libet xp̄ianꝰ est mēbrū xp̄i per baptismū. ⁊ oēs xp̄iani faciunt vnū corpus cū xp̄o. ⁊ iō sicut mēbra hn̄t vnitatem cū capite ⁊ inter se. ita xp̄iani dn̄t habere vnitatē cū xp̄o et inter se. et nisi vniantur p̄mo cū xp̄o ꝑfecta vniōe. nō pn̄t adinuicē vniri. qꝛ vnitas mēbroꝝ orit̄ ⁊ causat̄ ab vnitate capitis. Et iō q̄libet xp̄ianꝰ si vult hr̄e ꝑfectā vnitatē cū alijs xp̄ianis. est necesse ꝙ p̄mo habeat vnitatē cū xp̄o ꝑfectā. ⁊ q̄nto magis vnit̄ cuʒ xp̄o. tanto magis vnit̄ cū oibꝫ xp̄ianis. Tūc eni hō xp̄ianꝰ ꝑficit̄ ⁊ cōplet̄ ⁊ nutrit̄ qn̄ vnit̄ cū xp̄o ꝑ amorē. qꝛ ꝑ amorē xp̄ianꝰ ꝯuertit̄ et mutat̄ in xp̄m ⁊ assil'at̄ ei. ⁊ ꝑ ꝯn̄s vnit̄ cū oibꝫ mēbrꝭ suis. Vn̄ sicut nutritio corꝑalis fit ꝑ calorē naturalē. ita nutritio spūalis fit ꝑ calorē spūalem. scʒ ꝑ amorē. Et sicut calor natural' ꝯuertit nutrimētū in reʒ nutritā et vnit. ita amor ꝯuertit amātē in rē amatam et vnit. Sʒ tn̄ ꝯtrario mō fit nutritio spiritual' et corꝑalis. qꝛ in nutritōe corꝑali nutrimētū seu alimētū ꝯuertit̄ in subaʒ rei nutrite. sʒ in nutritōe spūalis vite. res nutrita ꝯuertit̄ in naturā rei nutriētis ⁊ nutrimēti. et ipʒ nutrimētū nō mutat̄. sʒ solū res nutrita. Et cā istiꝰ diuersitatis ē qꝛ res amans nutrit̄ de re amata. qꝛ res amata est nutrimētū et alimētū. ⁊ cibus rei amātis. et qꝛ amor ꝯuertit amātem ī amatū. qꝛ ista ē sua natura vt declaratuʒ est. iō res q̄ amat ꝯuertit̄ in rē amatā. ⁊ ꝑ ꝯn̄s in nutritiōe spiritualis vite res nutrita conuertit̄ et mutat̄ in rem nutrientem. Et quia christꝰ deus et homo ē res amata. et christianꝰ est res amans. ideo christꝰ est nutrimentū et alimentū christiani spirituale. et christianꝰ ꝑ amorem mutat̄ ⁊ ꝯuertit̄ in xp̄m. et recipit formā et sil'itudinē et imaginē xp̄i. et ip̄e xp̄s n̄ mutat̄ sʒ magꝭ mutat et trāsformat xp̄ianū in seip̄ʒ. Vn̄ sic in nutrimēto corꝑal' vite ip̄m alimētū expoliat̄ et denudat̄ a sua natura ꝓp̄a et forma. et recipit sil'itudinē et formā rei q̄ nutrit̄. sic panis suscipit formā carnis. ita ꝑ ꝯ̄riū in nutritiōe spūal' vite q̄ fit ꝑ amorē res nutrita expoliat̄ et denudat̄ a sua ꝓp̄a natura et forma. et recipit sil'itudinē et formā rei nutriētis. Sic ḡ se hʒ nutrimētū ad rē nutritā in nutritione corporalis vite. ita se

Ti. cxlvij. ⁊c.

Optet hr̄e sacr̄m vnitatis

Nutritio corꝑalis ꝯ̄rio mō se hʒ ad spūaleʒ

Ti. cxxx

Quō xp̄s ē cibꝰ spūal' xp̄iani

habet res nutrita ad nutrimētū in nutri-
tione spūalis vite q̄ntū ad transmutati-
onē. Sȝ in nutritōe spūali tā res nutri-
ens q̄ȝ res nutrita crescūt. sȝ aliter ⁊ alit̄

Quō nutrit⁹ crescat

q̄ christian⁹ q̄ est res q̄ nutrit̄ crescit ī vi-
gore ⁊ ꝯfortat̄ ⁊ fortificat̄ ⁊ meliorat̄ in
seipso q̄n mutat̄ in xp̄m. sed christ⁹ non
crescit in seipso nec recipit vigorē. sed so-
lum crescit. quia fit vnū corp⁹ nouū in q̄
christiani fiunt mēbra ⁊ ipse caput. ⁊ sic
xp̄s crescit in mēbris suis. ⁊ totuȝ illud
corp⁹ pōt vocari xp̄s. q̄ ipse est caput et
xp̄iani sunt ei⁹ mēbra. Et sic xp̄s dū mu-
tat xp̄ianos in seipsuȝ ⁊ trāsformat ꝑ a-
morē tunc facit crescere corp⁹ suū nouū
⁊ sic q̄libȝ xp̄ian⁹ dū nutrit̄ a xp̄o ꝑ amo-
rē fit verꝰ mēbrū xp̄i. Et q̄ natura amo-
ris est q̄ q̄n res amans suscipit rē ama-
tam tūc capit̄ ⁊ suscipit̄ a re amata. ita q̄
res amans ꝑ amorē capit̄. iō dū xp̄ian⁹
accipit xp̄m ꝑ amorē tanq̄ȝ ꝑ suū nutri-
mentū. tunc capit̄ a xp̄o. ⁊ xp̄s a xp̄iano
comedit̄ ⁊ crescit. quia suū corp⁹ crescit.
Quia igit̄ ꝑ amorē fit nutritio spūalis
vite. ⁊ ꝑ amorē xp̄iani nutriunt̄ in chri-
sto. ⁊ sunt vera mēbra ei⁹ ⁊ transformant̄

Quare h̄ sacr̄m istituit

in xp̄m ⁊ vniunt̄ ei. ⁊ ꝑ ꝯn̄s vniunt̄ int̄
se ꝑfecta vnitate. iō vt ista nutritio fiat
cōtinue. ⁊ vnitas ista obseruet̄ et crescat
⁊ mēbra xp̄i ꝯtinue nutriant̄. iō xp̄s isti-
tuit ⁊ ordinauit ꝓpt̄ istā nutritōeȝ spūa-
le sacr̄m corꝑis ⁊ sanguis sui. in q̄ corp⁹
suū veracit̄ ⁊ realit̄ ꝯtinet̄. ⁊ in q̄ ip̄emet
est p̄n̄s in sua ꝓp̄a ꝑsona. q̄ ipse sol⁹ ē ve-
rū alimētū ⁊ nutrimētū vite spūalis. Et
q̄ in q̄libet sacr̄o est visibile ⁊ inuisibile. ⁊
q̄d libet sacr̄m est scala coḡscendi ⁊ susci-
piendi. iō sicut in baptismo ⁊ ꝯfirmatōe
factū fuit. ita faciam⁹ in isto sacr̄o. ⁊ ascē-

Matia h⁹ sacr̄i

dam⁹ de visibili ad inuisibile. Vn̄ sicut ī
sacr̄o baptismi res visibil' est aq̄ ⁊ ablu-
tio ꝑ aquā cū verbis ordinatis. ⁊ ī sacr̄o
ꝯfirmatōis res visibil' est crisma seu ole-
um ⁊ vnctio ꝑ crisma cū verbis ordina-
tis. ita in isto sacr̄o res visibilis ē panis
⁊ vinū cū verbis ordinatis a xp̄o. ⁊ de-
inde fit mādūcatio visibilis sicut in ba-
ptismo fit ablutio. ⁊ in ꝯfirmatōe fit vn-
ctio. Sȝ est differētia int̄ istas res visibi-
les q̄ sūt in h̄ sacr̄o ⁊ int̄ res visibiles ali-

orū duorꝰ. q̄ ī baptismo aq̄ remanet aq̄
⁊ ī ꝯfirmatōe oleū remanet oleū. sȝ ī isto

Dr̄na matie ⁊ forme h⁹ sacr̄i ab alijs

sacr̄o panis nō remanet panis. nec vinū
remanet vinū. q̄ verba isti⁹ sacr̄i sunt al-
teri⁹ cōditōis q̄ȝ verba aliorꝰ sacr̄orꝰ. q̄ si-
gnificāt effectū ⁊ oꝑationē inuisibilē. q̄ fit
int⁹ in aīa. ⁊ nō significāt effectū aliquē
fieri in aq̄ nec in oleo. sȝ in isto sacr̄o v̄ba
significāt effectū ⁊ oꝑationē inuisibileȝ
fieri in ip̄is reb⁹ visibilib⁹ scȝ in pane et ī
vino. q̄ significāt trāsmutatōeȝ realeȝ ⁊
verā. panis in corp⁹ xp̄i. ⁊ vinū ī sangui-
nē ei⁹. Et iō sicut realiter ⁊ veracit̄ dum
verba ꝓferunt̄ in alijs sacr̄is fit effect⁹ ⁊
oꝑatio inuisibilis nouiter in aīa. ita simil'
dū verba ꝓferunt̄ suꝑ res visibiles scȝ su-
per panē ⁊ vinū fit effect⁹ ⁊ oꝑatio in pa-
ne ⁊ vino s̄m q̄ verba significāt. q̄ non
videt̄ maior rō de verbis baptismi q̄ȝ de
verbis isti⁹ sacr̄i q̄ habeāt maiorē effica-
ciam. cū istud sacramētū sit nobilius et
maius. Si ergo verba que ꝓferūt̄ in sa-
cramento baptismi q̄d est primū habēt
efficaciā vt homo baptiset̄ in aīa intus.
sequitur q̄ verba etiam istius sacramen-
ti habeant efficaciā scȝ vt panis mutet̄
in corpus ⁊ in carnē xp̄i veram. ⁊ vinuȝ
in verum sanguinē eius. Et si baptism⁹
est verum sacramentū necesse est q̄ istud
sit verum sacramētū cū idem dn̄s vtrū-
q̄ȝ ordinauerit ⁊ instituerit. Sed ꝑ exꝑi-
entiā apparet q̄ baptism⁹ ē verū sacr̄m.
q̄ hō mutat̄ ⁊ renouat̄ in vita. g̊ ⁊ istud
est verꝰ sacramentum.

Probatio q̄ verba xp̄i faciunt q̄d si-
gnificant. Titulus. cclxxxvi.

Quod aūt verba xp̄i faciūt q̄d si-
gnificāt realit̄ ⁊ de facto h̄ mani-
festat̄ sic. Oꝑtet eīm de necessita-

Dr̄na īter v̄ba hoīs et dei

te q̄ verba creatoris ascēdāt ꝑ vnū gra-
dum suꝑ verba creature. ⁊ necesse est da-
re vnum gradum verbo dei magis su-
per verbum homīs. sed verba creature
scȝ homīs semꝑ significant aliquid. er-
go verba dei magis debent habere vl-
tra significationem. scilicet q̄ faciunt et
significant. ita q̄ verba dei ⁊ significant
et faciunt q̄d significant. aliter plus ni-
hil haberent q̄ȝ verba hominis quod est
absurdissimū. Si g̊ verba homīs hūt

hanc virtutē ꝙ significāt. seq̄tur ꝙ v̄ba
xp̄i qui est deꝰ et hō habēt hāc virtutē ꝙ
significāt. et vltra hoc faciūt qđ signifi-
cant. Ergo verba q̄ ꝓferūtur in sacr̄is si

Q, v̄ba i sacr̄is faciunt qđ signi ficant

gnificant et faciūt qđ significāt. Sequi
tur ğ ꝙ verba que significāt suū corpus
esse et existere in hoc sacr̄o faciunt ip̄z exi
stere ibi mutādo panē in corpꝰ et vinuʒ
in sanguinē. Itē etiā verba homīs sꝑ si-
gnificant et nō sꝑ est ita sicut significant
in re. imo aliq̄ñ sunt falsa. ğ optet ꝙ ver-
ba xp̄i dei ⁊ hoīs habeāt vnū gradū ma
gis. scʒ ꝙ significant et sꝑ sit ita sicut si-
gnificant in re. ita ꝙ nō pn̄t esse falsa. sed
sꝑ sunt vera. et hoc necesse est. aliter nil
plus haberēt xp̄i verba q̄ȝ verba homīs
puri. Cum ğ verba istiꝰ sacr̄i sunt verba
xp̄i et nō puri hoīs. seq̄tur ꝙ sꝑ sint vera
et ita est sicut significant. Itē etiā si crea
tura hʒ virtutē mutādi aliā creaturā ī se
vt caro mutat panē in carnē ⁊ in seipsaʒ.
quare etiā verba xp̄i nō haberēt virtutē
vt mutent panē in carnē suā. et vinū in
sanguinē suū. cū ip̄e xp̄s ordiauerit ver-
ba certa et determiata ad h̄. Ergo neces-
se est ꝙ verba xp̄i faciant qđ significant
⁊ sꝑ sint vera. maxīe cū ip̄e nō possit mē-
tiri. Ergo in isto sacr̄o necesse est ꝙ fiat
vera mutatio ī pane ⁊ ī vino. vt sit ibi ve
rū corpus xp̄i ⁊ verꝰ sanguis. Si enim
dū ꝓferunꝭ verba in baptismo fit muta
tio intus in aīa inuisibili ⁊ vere lauatur
aīa. multo magis dū ꝓferunꝭ verba xp̄i
suꝑ panē ⁊ vinū eo mō quo ordinatū fu
it. vna mutatio fit in pane ⁊ vino. q̄ sunt
res corꝑales ⁊ corruptibiles. Ecce igiꝭ

Differē tia alio- rū sacro rū ad il- lud

differētia inter res visibiles et corꝑales
istiꝰ sacramenti ⁊ aliorꝶ sacr̄orꝶ. Nā alia
sacr̄a sicut baptismꝰ ⁊ ꝯfirmatio ꝑficiū-
tur ⁊ cōplenꝭ ꝑ applicationē ad hoīem.
sed istud sacr̄m ꝑficiꝭ ⁊ cōpletur sine ap-
plicatione ad hoīem ꝑ se. Et valde ꝯue-
nit hoc. qꝛ istud sacr̄m est alimētū ⁊ nu-
trimentū sp̄uale. ⁊ est refectio sp̄ualis. et
hoc fit ꝑ amorē. ⁊ nihil magis inflāmat
ad amorē q̄ȝ p̄ñtia xp̄i realis. Deinde āt
istud sacr̄m applicaꝭ ad hoīem: ⁊ h̄ per
modū māducatōis ⁊ potꝰ. ⁊ ad moduʒ
cibi ⁊ potus. quia hʒ formā cibi ⁊ potꝰ.
quia comeditur et bibitur. Sic ergo in
isto sacramēto sunt oīa ista. primo pa
nis ⁊ vinū. scđo mutatio panis in cor-
pus xp̄i. ⁊ vini in sanguinē ꝑ verba. ⁊ vl
timo est visibilis comestio ⁊ potatio rea
lis istius sacramēti. Et quia visibile in
sacramentis significat inuisibile vt iam

Ti. ccl xxxi.

dictuʒ est. quia illud qđ videtur est ima-
go ⁊ signum illius qđ nō videtur. ascen
damus de visibili ad inuisibile. Unde
in isto sacr̄o est duplex inuisibile. vnum
extra hominē. aliud intra hominē. quia
in isto sacramēto fit duplex effectꝰ. p̄mꝰ

Duplex effectꝰ il liꝰ sacr̄i

in ip̄is reb̄ corꝑalibus scʒ pane ⁊ vino.
⁊ scđs intus in aīa. quia necesse est ꝙ ꝑ
istud sacramētū fiat in aīa aliqđ inuisi
bile ⁊ spirituale. sicut ꝑ baptismū ⁊ per
confirmationē. ⁊ ꝙ homo intꝰ in aīa re
cipiat reʒ inuisibilē. quia oīa sacramē
ta sunt ꝓpter hominē. Et ideo hic facie
mus duos ꝓcessus. p̄mo de visibili ad
inuisibile qđ est extra hoīeʒ. ⁊ deinde ad
inuisibile qđ recipitur intus in homine
Unde p̄mū visibile qđ ibi videꝭ est for-
ma panis ⁊ forma vini. et inuisibile qđ
intus ꝯtineꝭ ē corpus xp̄i ⁊ sanguis eiꝰ.
⁊ ꝑ ꝯñs totus xp̄s verus deus et verus
homo. Et ideo significatur ꝙ sicut pa-

Plene reficit

nis ⁊ vinū qui sunt cibus et potus sunt
plena refectio corꝑis. ita ꝙ in cibo ⁊ po-
tu est completa refectio corporis. ita si-
militer corpus xp̄i qđ inuisibiliter con-
tinetur et sanguis eius et ꝑ ꝯñs ip̄e xp̄s
est plena ⁊ completa refectio et nutrimē
tum et alimentū spirituale. Et sicut pa-
nis et vinum sunt principalis substan-
tia nutrimenti ⁊ alimenti corporis. ita si
gnificatur ꝙ ip̄e christus ibideʒ existēs
est principalis substantia nutrimenti et
alimenti spiritualis. Unde sicut aqua ī
baptismo significat ablutōeʒ ita forma
panis ⁊ vini significat refectōeʒ ⁊ nutri
tionē. Et sic panis suꝑ oēs cibos corpꝰ
reficit ⁊ sustētat ⁊ vinū hoīeʒ letificat et
inebriat. ita significaꝭ ꝙ caro xp̄i ibideʒ
exñs aīam reficit ⁊ sustētat sp̄ualiter suꝑ

Sustē- tat

oēm gr̄am ⁊ ꝙ sanguis xp̄i aīaʒ letificat
⁊ inebriat. ⁊ ꝙ xp̄s totā aīam reficit su-
stētat letificat atq̄ȝ inebriat. Ut aūt oīa
ꝯcludamus ꝑ formam panis ⁊ vini. si-
gnificaꝭ ꝙ sicut se hʒ panis ⁊ vinuʒ ad

corpus. id est ꝙcquid facit panis et vinum in corpe. totū hoc facit xp̄s in aīa. ⁊ sic se h₃ ad aīam inuisibilē. Itē etiā panis ⁊ vinū aliud significāt. q2 vn⁹ panis cōponit ex multis granis ⁊ vnū vinum ex multis granis racemoꝝ. Et iō significat p hoc aliud inuisibile. ꝙ sicut ex mlt'is granis frumēti fit vn⁹ panis. ⁊ ex mlt'is granis racemoꝝ vnū vinū. ita sil'iter ex mult' xp̄ianis vna societas fit ⁊ vnu₃ corpus in xp̄o. Et ita p hoc significatur vera vnitas xp̄ianoꝝ inter se ⁊ cū xp̄o p amorē. ita ꝙ significat ꝙ p xp̄m ꝯtentū in isto sacr̄o fit vera vnitas inter oēs xp̄ianos q̄ debēt sumere istud sacr̄m. Et sic forma panis ⁊ vini sunt imago ⁊ signu₃ vnitat' xp̄ianoꝝ cū xp̄o ⁊ inter se. Et sic p formā panis ⁊ vini significat duplex īuisibile. sc₃ corp⁹ xp̄i veꝝ. ⁊ istud inuisibile ꝯtinet realiter in isto sacr̄o. ⁊ aliud īuisibile est vnitas ⁊ societas xp̄ianoꝝ in vno corpe. ⁊ h̄ est corp⁹ xp̄i mysticum. ⁊ xp̄s mystic⁹. ⁊ istđ īuisibile n̄ ꝯtinet sub forma panis ⁊ vini. s₃ sol⁹ xp̄s q̄ ē caput ⁊ causa isti⁹ vnitat'. Ita significat ꝙ xp̄iani p istud sacr̄m vniunt cū xp̄o ⁊ inter se. ⁊ iō est sacr̄m ⁊ imago ⁊ signū ⁊ mysteriū vnitatis ⁊ societatis ⁊ pacis ⁊ ꝯcordie ⁊ vere amicicie ⁊ fraternitatis. ita ꝙ p istud sacramētū xp̄iani fiunt vnū cu₃ xp̄o ⁊ int se sicut grana frumēti sunt vn⁹ panis. Et iō q2 oēs fideles xp̄iani sunt mēbra xp̄i ⁊ ipse est caput oīm. seq̄tur ꝙ oēs xp̄iani sunt in isto sacr̄o eode₃ mō q̄ sunt vniti cū xp̄o. nō ꝙ ꝯtinent ibidē realiter. sed tātū rep̄sentalit. ⁊ q2 significet rōne vnitatis p sacramētū. Et iō istđ sacramētū est sacr̄m oīm xp̄ianoꝝ ⁊ cōionis. ⁊ vbicūq₃ fit ⁊ fiet rep̄n̄tat oēs xp̄ianos. q2 realiter ⁊ veracit ꝯtinet illū q̄ est caput oīm xp̄ianorū. ⁊ caput sp respicit mēbra. ⁊ mēbra respiciunt caput. Et q2 vnitas ista nō p̄t fieri nisi p amorē ⁊ dilectionē. quia amor vnit ⁊ mutat. ideo istđ sacr̄m est sacramētū amoris ⁊ charitat'. Sic g̃ hoc sacramētū est imago ⁊ signū refectōis seu mutatōis sp̄ūalis ⁊ vnitatis. ⁊ p ꝯn̄s significat ꝙ pfectio sp̄ūalis ꝯsistit in vera vnitate cū xp̄o ⁊ cū membris ei⁹. in vero amore p quē causat vnitas vera. Et q2 in refectōe ⁊ in vera vnitate ⁊ amore est gaudiū ⁊ delectatio ⁊ leticia. iō istud sacr̄m est sacr̄m gaudij ⁊ leticie ⁊ delectatōis ⁊ societatis. Et q2 in isto sacr̄o realit ꝯtinet ille q̄ ē oīe bonū p modū cibi ⁊ pot⁹ ⁊ alimēti. iō ē sacr̄m oīs dulcedīs oīs bonitatis ⁊ oīs pfectionis ⁊ virtutis.

Hoc sacramētū significat vnitatē xp̄ianoꝝ et xp̄i

Corpus xp̄i veꝝ ⁊ mysticum

Est sacramētū amor' ⁊ vnitat'

Quid significat trausmutatio que fit in pane ⁊ vino.

Titulus. cclxxxviij.

QVa qm̄ in isto sacr̄o ip̄e res visibiles. sc₃ panis et vinū realiter mutant ⁊ ꝯuertunt ī corp⁹ ⁊ sanguinē ih̄u xp̄i et nō remanēt. et ī alijs sacramētis nō mutant. sic aq̄ nō mutat in baptismo. iō significat ꝙ istud sacr̄m ē trāsmutatiuū ⁊ ꝯuersiuū. et ꝙ p h̄ sacr̄m xp̄iani totaliter ꝯuertunt et mutātur in xp̄m. et sic res corpales ꝯuertunt in corpus xp̄i. ita significat ꝙ xp̄iāi p h̄ sacr̄m ꝯuertunt in aīam xp̄i et in ei⁹ diuinitatē et ī suā volūtatē. Et sicut ipse res corpales. s. panis ⁊ vinū exaltant et dignificātur in isto sacr̄o tāta exaltatōe et dignificatōe q̄ nō pōt cogitari maior. nec p̄n̄t pl⁹ ascēdere. q2 trāscūt in corp⁹ xp̄i gl'ificatū. ita significat ꝙ p istud sacr̄m xp̄iani exaltant et dignificant tāta exaltatōe et dignitate q̄ nō pōt cogitari maior ī h̄ mūdo et efficiunt diuini et deificant et ꝯuertunt in xp̄m q̄ ē de⁹ ⁊ hō et ꝯuertūt in suā volūtatē. Et sicut ibi fit plena cōuersio panis ⁊ vini in corp⁹ xp̄i. q2 nihil de suba panis et vini remanet. ita significat ꝙ p istđ sacr̄m fit plēa ꝯuersio xp̄iani in xp̄m. ita ꝙ nihil remanet de p̄pria voluntate nec de p̄p̄o amore nec de p̄p̄o sensu. s₃ totū q̄cq̄d est hoīs inq̄ntū hō ē totū ꝯuertit in xp̄m. Et sic suba panis ⁊ vini īuisibilis et occulta ꝯuertit et mutatur in corp⁹ et sanguinē xp̄i. et t̄n forma panis et vini remanet exteri⁹ visibil'r tā͂ꝙ₃ sig̃ et vestigia et imago. ita significat ꝙ p istud sacr̄m aīa xp̄iani īuisibil' ⁊ occulta q̄ est tota suba ei⁹ cōuertit in aīam xp̄i ⁊ ī ei⁹ deitatē et īuisibilit ⁊ occulte. et t̄n corp⁹ remanet exteri⁹ visibile ī sua forma ⁊ ī sua natura. ita ꝙ sic pāis exti⁹ appet panis. ⁊ interi⁹ ē t̄n mutat⁹. ita hō appa

Per h̄ ꝯuertimur in xp̄m

Exaltamur ⁊ dificamur

Aīam nr̄am cōuertit in suam

ret exteri⁹ idem. ⁊ tn̄ interius est mutat⁹ totaliter quo ad aīam. Et sicut mutatio que est in pane et vino ē intrinseca ⁊ substantialis ⁊ fundamētalis ⁊ cordialis. ita significat̄ ꝙ ꝑ istud sacramentū fit in homīe mutatio intrinseca substātialis ⁊ fundamentalis ⁊ cordialis. ita ꝙ cor hominis mutat̄ in cor xp̄i. Sic ḡ sicut xp̄s in isto sacramēto trāsmutat ⁊ ꝯuertit in corpus suū ⁊ sanguinē res ip̄as corporales ꝑ verbū suū. ita trāsmutat in isto sacramēto ip̄as anīas in seip̄m. Et sic trāsmutatio corporalis rep̄sentat ⁊ significat transmutatōez sp̄ūalem. Et q̄r etiaȝ corpus homīs pōt meliorari sicut anīa suo modo. ideo etiā sicut panis q̄ est res corporalis meliorat̄ tanta melioratōe q̄ nō p̄t fieri maior. quia transit in corp⁹ xp̄i. ita etiā significat̄ ꝙ corp⁹ xp̄iani meliorat̄ ꝑ istud sacramētū. tātū q̄ntū meliorari potest in hoc mūdo ita ꝙ fit castū mundū. puꝝ. sanctū. obediens anīe. Ita etiā quia panis significat corp⁹. ⁊ vinū significat aīam. q̄r panis ꝑtinet ad carnē. ⁊ vinum ad sanguinē. in q̄ est sedes aīe. iō significatur ꝙ sicut panis ⁊ vinū meliorātur tanta melioratōe qua nō potest cogitari maior. ita sil̄r ꝑ istud sacr̄m anīa et corpus xp̄iani meliorant̄ tanta melioratione q̄ nō potest cogitari maior in hoc mūdo. Et ꝑ ꝯn̄s significat̄ ꝙ ꝑ istud sacramentū xp̄ian⁹ cōsummat̄ ⁊ ꝑficitur ⁊ ꝑuenit ad vltimū cōplemētū bonitatis q̄ntum fieri pōt in hoc mūdo. Ecce igitur q̄liter duo sunt in hoc sacr̄o exterius que significāt oīa inuisibilia q̄ fiūt xp̄iano ꝑ istud sacr̄m. scȝ forma panis ⁊ vini visibilis. ⁊ ip̄a trāsmutatio q̄ fit ī eis.

Corp⁹ nr̄m ꝑ h̄ sacr̄m sūme meliorat̄

Quid significat realis mādūcatio istius sacramēti visibilis.

Titulus. cclxxxviij.

Et quia oīa sacramēta ꝓpter hominē sunt. ideo debēt applicari ad hoīem. ⁊ ideo istud sacramētum debet applicari ad hoīem. Sed sacramētuȝ baptismi nō est sacr̄m nisi q̄n actu applicat̄ ad hoīem lauādo. ⁊ etiam ꝯfirmatio vngendo. sȝ istud sacr̄m anteq̄ꝫ applicet̄ ad hoīem iā est sacr̄m cōpletuȝ in se. ⁊ hoc significat ꝙ hō anteq̄ꝫ applicetur ei istud sacramētū debet hr̄e sūmā deuotionē ⁊ reuerentiā in isto sacr̄o. ⁊ an̄ debet cogitare mysteria ⁊ significatiōes istius sacramenti. ita ꝙ ꝑmo dȝ excitari totus hō intus ⁊ extra ad amorē ⁊ deuotionē ex p̄sentia tanti sacr̄i. in q̄ ꝯtinetur xp̄s de⁹ ⁊ hō ⁊ verus redēptor ⁊ saluator ⁊ amicus sūm⁹. Et etiā q̄r in isto sacramento fit ꝯuersio homīs in xp̄m. et ista ꝯuersio fit ꝑ amorē ardētē ⁊ deuotionē. ideo op̄tet ꝙ ꝑmo xp̄ian⁹ calefiat ⁊ igniatur ꝑ amoris desideriū vt sit apt⁹ cōuerti in xp̄m. ⁊ h̄ fit dū cogitat p̄sentiā realem ih̄u xp̄i filij dei. q̄ ex īfinita ⁊ dulcissima charitate voluit mori ꝓ ip̄o. ⁊ iō in sacr̄o debet esse sūma deuotio. ⁊ plus sine cōpatōe q̄ꝫ in alijs. iō anteq̄ꝫ applicetur homī iam est sacr̄m. Et iō istud sacramentū iam hȝ ꝟtutē in homīe. ⁊ operatur in hoīe anq̄ꝫ applicet̄ ei realiter ⁊ dat ꝟtutē inuisibilē ⁊ amorē ⁊ ardorē et vnitatem. et si hō nō potest ip̄m capere ex sola deuotōe operatur ī eo. sȝ tn̄ nō tantū operat̄ sicut q̄n applicat̄ realiter homī. Sicut ergo alia sacr̄a operant̄ in homīe interius inuisibiliter dū applicant̄. ita etiā istud sacramētū operatur in homīe dū applicatur ei realiter. Et sicut alia sacramēta habent ꝓpriū modū applicādi visibiliter ī quo significat̄ operatio que fit interi⁹ īuisibiliter. vt ī baptismo ablutio exterior ē mod⁹ applicandi. q̄ significat ablutōez interiorē īuisibilē in anīa. ita istud sacramentū habet suū ꝓpriū modū applicādi visibilē. ī quo significat̄ operatio īuisibilis q̄ fit interius ī aīa. ⁊ mod⁹ applicādi ad hoīem ⁊ suscipiendi est ꝑ manducatōez ⁊ potatōez. ita ꝙ manducādo hō suscipit istud sacramētū. sicut lauādo suscipit sacr̄m baptismi. Et ideo si homo suscipiendo aquā suscipit gr̄am īuisibilem in aīa ⁊ donū xp̄i inuisibile qđ dat̄ ī baptismo. q̄nto magis suscipiendo realiter nō aquā sed ip̄m xp̄m deū ⁊ hoīem sub forma panis et vini. in quo est totuȝ bonū. et a quo est oē bonū et oīs gr̄a. recipiet inuisibilē gr̄am et donū suū. Et si suscipiendo aquā que nō viuit nō sentit recipit hō gr̄am. ḡ q̄nto magis suscipiendo ip̄m sub forma visibilis panis.

Mādūcans dȝ hr̄e deuotionem

Hoc sacr̄m hȝ ꝟtutē an̄ suaȝ applicatōȝ

Per mādūcatōȝ ꝓp̄e applicatur nobis

qui est viuens in eternū verus de⁹ ꝛ ve/
rus hō recipiet grām? Et si etiā suscipiē
do aquā corruptibilē hō suscipit gratiā
xpi. q̄nto magis suscipiēdo xpm imor/
talem ꝛ incorruptibilē suscipit grām ad
susceptionē isti⁹ sacramēti. tanq̄ȝ ad ma/
ximū sacramētum. Et ideo in isto sacro
homo recipit plenitudinē grē ꝛ suscipit
illum. qui est totū ꝛ cōpletū bonum. Et
quia amor ꝛ charitas ē plenitudo om̄is
bonitatis. iō in isto sacro suscipit amor
ꝛ charitas que est om̄e bonū. Quia igit
xpian⁹ suscipit xpm in isto sacro mādu/
cando ꝛ trāsglutiēdo ad modū cibi cor
palis ponēdo intus in corpe ꝛ in corde
ꝛ alia sacra recipit exteri⁹. ideo significa
tur ꝛ est signū ꝛ imago ꝙ ipe xpian⁹ de/
bet recipe xpm in corde spūaliter ꝛ ei dȝ
vniri p fidē ꝛ amorē. ꝛ ꝙ istud sacrm cō
fortat cor spūale intus. ꝛ significat ꝙ si/
cut illud qd comedit in corp⁹ cōuertit ꝛ
recipit naturam eius. ita similiter xpia/
nus p istud sacramētū ꝯuertit in xpm ꝛ
recipit naturā ei⁹. ꝛ p ꝯñs efficit diuin⁹
ꝛ deificat⁹. ꝛ significat ꝙ xps conuertit
xpianū in seipm. ꝛ vnit ipm cū mēbris
suis magis ꝛ incorpat. Sicut ergo hō
comedit ꝛ transglutit xpm corpaliter et
ponit in corp⁹ suū. ita significat ꝙ xpus
transglutit ꝛ comedit spūaliter ipm ho/
minē in corpus suū mysticū. scȝ in vni/
tatē ꝛ societatē suoꝝ mēbroꝝ. scȝ in vni/
tatem fideliū xpianoꝝ. Vn̄ ipossibile est
ꝙ xps mutet. ergo ipe hō mutat p istam
manducatōeȝ. qꝛ in manducatōe de ne/
cessitate fit mutatio vt iaȝ declaratū est.
quia manducatio ꝛ nutritio spūalis fit
modo ꝯtrario manducatōi ꝛ nutritioni
corpali quia in manducatōe ꝛ nutritōe
corpali illud qd manducat mutat ꝛ in/
corpatur in rem mādueantē. sed in man
ducatōe spūali fit p ꝯtrariū. qꝛ illud qd
manducat mutat ꝛ incorpat māducan/
tem in seipsuȝ. Et ideo xps dū mandu/
catur ꝛ transglutit mutat et incorpat et
vnit manducantē in seipsuȝ sicut nutri/
mentū intus in corpe vnit cuȝ nutrito.
Sic igit sicut homo suscipiendo sacra
mentū baptismi suscipit inuisibiliter in
aīa om̄ia que significant p illa visibilia

Hō ac/cepit g̃/tie pleni/tudineȝ

Xp̄s spi/ritualit̃/p fidē et/amoreȝ/dȝ sumi

Incor/pat cor/pi mysti/co xpi

Ti. ccl/xxxv.

que sunt i baptismo. ita similiter homo
suscipiendo p māducationē istud sacra/
mentū eo modo quo debet suscipi. susci
pit inuisibiliter oīa illa que significant p
illa que vident in hoc sacramēto. ꝛ hꝫ fm
maiorē vel minorē deuotionē. Et iō qꝛ
istud sacramētū est tam magnū ꝙ supat
oīa sacra. ideo debet tractari ꝛ celebrari
cum sūma solēnitate ꝛ reuerētia ꝛ hono/
re ꝛ deuotione. Et ideo vocat euchari/
stia id est bona gratia. quia in eo conti/
netur ille in quo est oīs gratia.
Q; istud sacramentū nō solū est sacra
mentū. sed est etiā verꝝ ꝛ pfectū sacrifici/
um placatiuū ꝛ satisfactiuū p qd reddit
deo laus gloria ꝛ honor ꝛ om̄e debituȝ
soluitur.

Dȝ tra/ctari cū/maxia/solēnita/te

Titulus. cclxxxix.

Quoniā supius declaratuȝ est ꝙ
mors ꝛ passio xpi ē tota satisfactō
ꝛ totū pciū pro obligatōe hoīs
ꝛ ꝙ in ea est oīs virtus ꝛ om̄e meritū. et
qꝛ ipa mors ꝛ passio fuit verꝝ sacrificiuȝ
ꝛ oblatio p peccatis hoīm semel facta.
quia xps dedit vitā suā īfiniti pcij ꝛ va/
loris voluntarie p hoīb; deo patri vt iā
declaratū fuit. nec potest esse aliud sacri/
ficiū nec alia oblatio. nec hostia placens
deo nec sufficiens ad satisfaciendū deo
p obligatōe. Et iō quia ipa mors et pas
sio transijt. ꝛ remāsit virtus eius in eter/
num. ꝛ dn̄s ipe qui passus est resurrexit
ꝛ viuit in eternū. ideo mors ipa ꝛ passio
nō potest manere nisi p memoriā vt iaȝ
declaratū ē. quia illa que semel facta sūt
ꝛ transierūt. p memoriā solū viuūt ꝛ ha
bent esse. Et ideo memoria ꝛ recordatio
mortis ꝛ passionis xpi cū deuotōe ꝛ ve/
ra fide. est imago ꝛ repsentatio vere mor
tis ꝛ vere passionis que fuit vere sacrifi/
ciū. Et ideo quia ipa mors ꝛ passio ma/
net p memoriā in hoībus xpianis. seq̄/
tur ꝙ ipa memoria passionis cū vera de
uotione ꝛ credulitate est sacrificiū ꝛ ob/
latio placens deo. ꝛ satisfaciens p omni
obligatione. Unde p talē memoriā ho/
mo facit totā mortē ꝛ passionē xpi suā et
applicat eā sibi. quia q̄uis mors xpi ha
beat omnē virtutē ad satisfaciendū p oī
debito. nō tn̄ pficit homi adulto nisi ap

Ti. cclv

Ti. ccl/vi.

Ti. cclv

Ti. ccl/xxix

Memo/ria passi/onis xpi/repn̄tat/ei⁹ veraȝ/mortem

Ti.cclxxix.

Quilibet pt sibi p hoc sacrz applicare meritu3 mortis xpi

De⁹ respic q̄ntitatē deuotiōis solum

plicet eam sibi p memoriā ꝛ deuotionē ꝛ fidem. quia ipa mors xpi est cōis oībus sicut sol. ꝛ q̄libet potest eā recipe totā p se vt iam dictū est. ꝛ iō q̄libet homo pōt ipam mortē ꝛ passionē dare ꝛ offerre do p seipo ad satisfaciendū ꝛ reddendū do siue p p̄ma obligatōe naturali. siue p secunda que est p offensis ꝛ peccatis. Et q̄uis ipa mors ꝛ passio xpi sit infiniti p̄cij ꝛ v̄tutis ꝛ semp placeat deo ꝛ sit ei acceptabilis. attn̄ deus nō respicit nisi q̄ntitatē ꝛ magnitudinē memorie ꝛ deuotionis ꝛ fidei. quia tātū q̄sq3 recipit de merito ꝛ virtute passionis xpi. q̄ntu3 h3 de deuotōe. q2 tm̄ facit eam suā. ꝛ deus nō respicit q̄ntitatē ꝛ magnitudinē rei q̄ offertur ei. sed mag3 respicit q̄ntitatē ꝛ magnitudinē deuotōis offerēt3. Et iō tātū ipa passio pficit offerenti. q̄ntū hab3 de memoria ꝛ deuotōe in ea. ꝛ p tanto de⁹ acceptat. ꝛ h̄ est ver3 post sacr̄m baptismi. q2 in sacr̄o baptismi xp̄s applicat suam totā passionē homi. ꝛ dat eā sibi. ac si ipemet homo sustinuisset eā. S3 post baptismū si homo debeat p aliquo satisfacere deo. tantū pficit q̄ntū habet deuotionis ꝛ memorie in ipa passione. ꝛ tātū iuuat se cū ipa passiōe sic̄ tātū aliq̄s recipit de virtute solis in orto vel in campo q̄ntū disponit ortū vel campū. Et ideo quia nihil magis est necessariū homī et magis vtile q̄3 memoria passionis xpi cum vera deuotione. q2 aliter hoī adulto nihil pficit xp̄s. q2 xp̄s nihil pficit homini nisi inq̄ntū est passus ꝛ crucifix⁹ et mortuus. ꝛ ibi est tota virt⁹. seq̄tur q̄ necessariū fuit homī habere aliq̄d memoriale efficacissimū ad causandū memoriā passionis xpi. Et q2 nihil magis efficax ꝛ ppinquū ꝛ pximū ad memorandum passionē ꝛ mortē xpi q̄3 ipi⁹ p̄sentia xpi q̄ passus ꝛ mortu⁹ est. quia tunc talis memoria cū p̄n̄tia ipius met xpi passi. facit ipam mortē ꝛ passionē ac si modo facta esset. ideo necessariū fuit homī istud sacramētū corpis ꝛ sanguinis xpi. in quo ipemet esset p̄n̄s realiter vt esset memoriale sempiternū ꝛ ꝯtinuū ꝛ efficacissimū sue mortis ꝛ sue passionis. vt sic p tale3 memoriā. virtus sue passionis recipet̄ ꝛ

In baptismo applicatur tota passio xpi

Hoc sacr̄m est memoriale mortis xpi

incorparet̄ magis in hoīb9 ꝛ magis eis pficeret. vt sic sp esset ꝯtinua memoria ꝛ recordatio sue mortis ꝛ sue passionis semel facte. vt tātū bonū ꝛ beneficiū tātū nunq̄3 posset tradi obliuioni. s3 sp remaneret magis in ꝯtinua memoria in hoībus xpiāis. Et iō istud sacr̄m vt sit magis memoratiuū passionis xpi ꝛ rep̄n̄tatiuū. q̄uis sit vnū. diuisum est in corp⁹ ꝛ sanguinē. q2 sacr̄m corpis est p se. ꝛ sacramētū sanguis est p se. lic3 in corpe sit sanguis. et in sanguine sit corp⁹. ꝛ vtrobiq3 totus xp̄s. Unde in passiōe ꝛ ī morte fuit sāguis effusus a corpe ꝛ extra corpus. Et ideo seq̄tur q̄ istud sacr̄m non solū est sacr̄m. imo etiā sacrificiū ꝛ oblatio ꝛ hostia. Est sacr̄m inq̄ntū īuisibilit̄ datur gr̄a sub specie visibili. s3 est sacrificiū inq̄ntū rep̄n̄tat passionē ꝛ mortē xpi ꝛ est ver3 memoriale ei⁹. q̄ fuit sola veru3 sacrificiū pur3 placidū ꝛ plenariu3. Et ideo oīa q̄ fiūt in isto sacr̄o ꝛ oīs solēnitas dn̄t rep̄n̄tare illa q̄ facta fuerūt ī passione. vt sicut ipm sacr̄m rep̄n̄tat ipsam passionē. ita oīa alia q̄ fiunt circa istd̄ sacramētū rep̄n̄tēt illa q̄ fuerūt facta circa passionē. vt sit plena rep̄n̄tatio passiōis. Et sic apparet q̄liter xp̄s dedit istud sacramentū vt esset sacrificiū oblatōnis ꝛ sacr̄m cōionis ꝛ viaticū refectōis. vt esset cōpletū nutrimētū in eē sp̄ūali ꝛ gr̄e. q2 nutrimētū sp̄ūale ꝛ gr̄e cōplemētū in vnoquoq3 xpiano fideli ꝯsistit ꝛ attenditur in ꝯseruatōe deuotōis ad deū. ꝛ ī cōseruatōe dilectōis ꝛ amoris ad pximu3 suū. ꝛ ī ꝯseruatōe delectatōis intra seip3 ꝛ ad seipm. Et iō q2 deuotio ad deū exercet̄ p oblationē sacrificij puri placidi ꝛ plenarij ꝛ placatiui. ꝛ dilectio ad pximū exercet̄ p cōionē vni⁹ sacri vnitiui. ꝛ delectatio intra seipm exercet̄ p refectionē viatici refectiui. iō dedit xp̄us istud sacr̄m eucharistie hoīb9. vt esset sacrificiū oblationis ꝛ sacr̄m cōionis ꝛ viaticū refectionis. vt fideles xpiani ambulātes p viā reficiant̄ in via ne deficiant vt possint puenire ad suā ppriā patriā.

Et tradit̄ sub vtraq3 spē vt sit magis memoriale

Est sacr̄m ꝛ ē sacrificium

Sp̄ūale nutrimētum xpiani ē ꝯ̄uatō deuotionis

De compatione carnis scd̄i homis. s. xpi ad carnē p̄mi hoīs sc3 ade. ꝛ ostenditur q̄ sicut caro p̄mi homis est vene-

nosa ꝛ mortifera. ꝛ dans mortē anīe. ita
caro xp̄i est salutifera ꝛ viuificatiua dās
vitam anime.

Titulus. ccxc.

Hic datur vera caro xp̄i

Quoniā aūt istud sacr̄m corpis
ꝛ sanguis xp̄i est nutrimētū ꝛ a/
limentū sp̄ūale anīaꝝ in q̄ realit̄
ꝯtinet̄ vera caro xp̄i. iō seq̄tur ꝙ xp̄s dat
in isto sacr̄o suā verā carnē ad māducā/
dum tāq̄ȝ veꝝ nutrimētū aīaꝝ. Et iō vt
magis cog̃scam⁹ q̄liter se habeat caro xp̄i
ad aīas opt̄et cōpare ip̄am ad carnē ho/
minis p̄mi scȝ ip̄i⁹ ade. qm̄ nō est nisi du
plex caro in generali. scȝ caro p̄mi hoīs
ꝛ caro scd̄i hoīs scȝ xp̄i. Et q̄ꝛ caro xp̄i ē
secunda. ꝛ caro primi homīs est prima.
iō nō possum⁹ bn̄ cognoscere carnē xp̄i
nisi cōpem⁹ eā ad carnē p̄mi hoīs. Et iō
ꝯsiderandū est q̄liter se habeāt ad inuicē
ꝛ q̄lit̄ vtraq̄ȝ se hēat ad aīas. q̄ꝛ vtraq̄ȝ re
cipit aīas. q̄ꝛ caro ꝓpt̄ aīam ē. ꝛ vidēda
est natura ꝛ ꝯditio vtriusq̄ȝ. Et qm̄ scd̄s

Caro xp̄i ē ꝯ/ria carni ade

hō scȝ xp̄s est ꝯtrari⁹ p̄mo hoī. iō etiā ca
ro xp̄i est cōtraria carni p̄mi hoīs. ꝛ iste
due carnes hn̄t ꝯtrarias ꝓꝓetates ꝛ cō/
trarios effect⁹ ꝛ ꝯtrarias opatōes respe/
ctu aīe. Et q̄ꝛ iā declaratū fuit in tracta/

Ti. ccxl viij.

tu de lapsu ꝛ corruptōe hoīs q̄liter anīa
ꝯtrabit ꝛ capit totū suū malū ꝛ totā suā
corruptōeȝ ꝛ ꝑditōeȝ ꝛ mortē. q̄ꝛ sociat̄

Qȝ aīa nr̄a oē bonū suum accipit ex sūptōe corpis xp̄i

ꝛ vnit̄ cū carne p̄mi hoīs generata libi/
diose turpiter ꝛ inhoneste. ꝛ illa societas
est tota origo ꝛ fundamētū sui mali. g̊ ne
cesse est ꝙ aīa ꝯtrahat ꝛ accipiat totū su
um bonū. ꝛ totā suā purificatōeȝ ꝛ mū/
diciā. suā salutē. suā repatōeȝ ꝛ suā vitaȝ
ex societate ꝛ vnione cū carne xp̄i. q̄ ē ge/
nerata sine libidine honestissime ꝑ sp̄m
sctm̄ de virgine. Vn̄ ꝯtraria ꝯtrarijs cu
rant̄. Si em̄ societas ꝛ vnio cū carne li/
bidinose ꝯcepta est cā oīs mali ipsi anīe
seq̄tur ꝙ societas ꝛ vnio cū carne nō ꝯce
pta libidinose sed purissime sine viro de

Accipit vitam ꝛ oēȝ mūdiciam

virgīe erit cā oīs boni ipsi aīe. Et si etiaȝ
vnio ꝛ societas aīe cū carne īmūda ꝛ in
honesta ꝛ corruptibili p̄mi homīs dat
mortē ꝛ oēm maculā anīe. q̄nto magis
vnio ꝛ societas ip̄i⁹ aīe cū carne mūdissi
ma ꝛ honestissima xp̄i. q̄ est īmortalis et
deificata vnita cū deitate in vna ꝑsona.
dabit vitā ꝛ oēm mūdiciā ipsi aīe. Et si

Cōicat̄ meritū xp̄i

ip̄i aīe imputat̄ pctm̄ ꝛ crimē p̄mi hoīs
ꝓpter societatē ꝛ vnionē cū carne corru/
pta ei⁹. q̄nto magis ip̄i aīe cōibit̄ meri/
tū scd̄i hoīs. s. xp̄i ꝓpter societatē ꝛ vnio
nē cū carne ei⁹ sctissima. Si ei aīa fit ꝑti
ceps pctī ipsi⁹ ade ꝑ carnē. ita etiā effici
tur ꝑticeps meriti xp̄i ꝑ carnē. Itē si ca/
ro p̄mi hoīs facta venenosa ꝛ mortifera
cōicat aīe ꝛ dat mortē. nōne etiam caro
xp̄i salutifera ꝛ viuificatiua dabit ip̄i aīe
vitā ꝛ salutē. Sic g̊ sicut anīa ꝯtrabit ꝛ
capit oē malū ꝑ carnē. ita necesse est ꝙ re
cipiat oē bonū ꝑ carnē. Et si anīa debe/
at liberari ab oī malo qd̄ aduenit ei ꝓpt̄
carnē p̄mi hoīs. necesse ē ei ꝙ hēat soci/
etatē ꝛ vnionē cū carne scd̄i hoīs. s. xp̄i.
Sic igit̄ caro p̄mi hoīs ꝑ delectationē
ꝛ libidinē dat ꝛ cōicat mortē oī aīe. sȝ ca
ro xp̄i ꝑ mortē ꝛ asꝑitatē in cruce passa.
flagellata ꝛ tormētata cōicat ꝛ dat vitaȝ
omi aīe q̄ vnit̄ cū ea. Et sicut vna caro

Caro xp̄i oēs aīas viuificat ꝛ ē thesaurus oīȝ gr̄arum

p̄mi hoīs oēs aīas inficit ꝛ mortificat.
ita caro xp̄i oēs aīas lauat mūdat ꝛ viui
ficat. Et sicut caro primi hoīs est archa
oīm vicioꝝ ꝛ pctōꝝ ꝛ criminū. ꝛ ꝯserua
tio oīm maloꝝ. ita caro xp̄i est archa om
niū virtutū ꝛ oīm thesauroꝝ sp̄ūaliū et
ꝯseruatio oīm bonoꝝ. ꝛ sic sūt due arche
Et sicut prima caro sepat animaȝ a so/

Vnit cū deo

cietate dei ꝛ vnit eam cum dyabolo. ita
caro christi sepat eam a dyabolo ꝛ vnit
eā cū deo. q̄ꝛ sicut in carne p̄mi hoīs la/
tet dyabol⁹. ita in carne scd̄i homīs latet
deitas. Et iō aīa qn̄ vnit̄ ꝛ sociat̄ cū car
ne xp̄i. sociat̄ ꝛ vnit̄ cū deitate. Et sicut
dyabol⁹ ꝑ carnē ade capit anīas. ita xp̄s
capit eas ꝑ carnē suā.

Qȝ duplex est societas ipsi⁹ aīe cū car
ne p̄mi hoīs ꝛ vtraq̄ȝ ē mortalis.

Titulus. ccxci.

Due aūt sunt societates aīe cum
carne ꝓpa generata libidinose.
Prima est naturalis qn̄ aīa crea
tur ꝛ vnit̄ carni ip̄a ignorāte ꝛ nesciente
ꝛ ista nō est volūtaria q̄ꝛ nō ē ꝑ ꝓpriū cō
sensuȝ aīe. Et ꝑ istā vnionē facit ipsa aīa
vnā ꝑsonā cū carne. ꝛ ꝑ istā societatē q̄ꝫ/
uis ip̄a nō ꝯsentiat nec aliq̄d sciat iputa
tur ei crimē p̄mi hoīs. et fit ꝑticeps ī eo.

τ reputaꝛ̄ imunda τ turpis τ inhonesta
sicut puella nutrita τ sociata cū muliere
meretrice reputaꝛ̄ imūda τ fit infamata
τ ꝯtrahit maculā ex tali societate. τ refu-
Volun taria so- cietas a- nime cū carne
tabiꝛ̄ q̄uis ipa ignoret. Alia societas est
ipi⁹ aīe cū carne q̄ est volūtaria τ p ꝓpri-
um ꝯsensum scʒ qñ ipa aīa hʒ vsum libe
ri arbitriȷ̄ τ amat delectatões carnis τ cō
sentit libidini τ factis carnis τ ei placet
inhonestas τ turpitudo carnis. τ ista so
cietas aīe cū carne qꝛ est p ꝓpriū ꝯsensū
τ ꝓpriā voluntatē occidit aīam τ facit
ipam neq̄ssimā. qꝛ aīa deberet hr̄e odio
oīa vicia carnis. τ oīs suas turpitudi-
nes. τ qñ ipa ꝯsentit carni τ adheret per
volūtatē. tūc facit corruptionē carnis es
se suā met. τ tūc aīa incurrit pctm̄ τ cri-
men ꝓpriū τ efficiꝛ̄ turpissima. inhone-
Nota se quelam
sta. τ maculatissima. Si eñ ipa aīa cō-
trahit maculā τ imūdiciā. τ reputaꝛ̄ im
munda p p̄mā societatē naturalē cū car
ne quā ipa nō facit. imo fit ipa ignorāte
q̄nto magis cōtrahit maculā τ reputaꝛ̄
imūda p istā societatē volūtariā quā ipa
met facit. τ ipa societas ē ꝯtra naturā. qꝛ
aīa p p̄mā societatē dat vitā carni τ vi-
uificat eā. τ postea p scdām societatē ipa
aīa vult recipe vitam a carne. τ nutriri a
carne. qꝛ aīa recipit vitā ab illa re quā a-
mat τ q̄ delectaꝛ̄. Et iō aīa nō recipit tūc
vitā a carne. qꝛ h̄ esset ꝯtra naturā. sʒ ma
Aīa pl⁹ ē ibi vbi amat q̄z animat
gis mortē volūtariā. Et ista scda socie-
tas est maior τ fortior q̄z p̄ma. qꝛ tūc aīa
vniꝛ̄ cū carne s̄m se totā. τ magis ē vni-
ta cū re quā diligit p volūtatē τ amorē.
q̄z cū re cū q̄ vniꝛ̄ p naturā. Sic ḡ aīa p
p̄mā societatē cū dat vitā carni τ facit
ipam viuere. recipit ab ea mortē ignorā
Nota diligēꝛ̄
ter. qꝛ ꝓpꝛ̄ talē societatē in eternū sepabi
tur a societate dei nisi mūdeꝛ̄. sʒ p scdām
societatē volūtariā τ amorosā. ipa reci-
pit suā refectionē. τ suā cōplacētiā τ suā
delectationē cū carne. τ tūc recipit mor
tē volūtarie. qꝛ tal' delectatio τ cōplacen
tia. τ talis refectō quā aīa recipit volūta
rie τ p amorē τ ꝯsensū cū carne veneno
sa τ mortifera ē corrupta τ mortifera et
venenosa. τ p h̄ aīa incurrit penā eternā
τ dolorē eternū. et sepaꝛ̄ a societate dei.
Et qꝛ p istas duas societates cū carne
corrupta p̄mi hoīs. aīa incurrit totū su
Aīa p societatē cū carne ade īcurrit oē malū
um malū τ mortē suā τ pdit totū bonū
suū τ vitā suā q̄ ꝯsistit in societate dei p
volūtatē τ amorē. iō necesse est si debeat
liberari a tali morte. τ recipe vitā. ꝙ ha-
beat societatē τ vnionē cū alia carne cō-
traria sue carni ꝓp̄e. τ illa ē caro xp̄i Vñ
natura aīe est ꝙ sp debeat hr̄e societatē
cū carne. τ qꝛ nō pōt hr̄e societatē cū car
ne. τ qꝛ nō pōt hr̄e societatē naturalē cū
carne xp̄i. qꝛ solū talē societatē pt hr̄e cū
carne ꝓp̄a τ corrupta. τ cū illa facit vnā
psonā indiuiduā. iō restat ꝙ cum carne
xp̄i nō pōt hr̄e nisi scdām societatē q̄ est
volūtaria. τ p volūtatē τ amorē τ p ꝓp̄-
um ꝯsensū. Sicut eñ sociaꝛ̄ τ vniꝛ̄ cū
ꝓp̄a carne p volūtatē τ amorē. ita pōt so
ciari τ vniri cū carne xp̄i. qꝛ societas ta-
lis seu vnio est p liberū arbitriū. τ in po-
testate sua pt sociari τ vniri cū illa carne
Per volūtariā societatem cū carne xp̄i aīa mūdabiꝛ̄
cū qua magis voluerit. Si ḡ aīa sociēꝛ̄
p volūtatē τ amorē τ p liberū arbitriū cū
carne xp̄i. amādo volēdo cōplacēdo de-
lectādo in ea τ in suis ꝟtutib⁹ et cōditio
nib⁹. tūc qꝛ talis societas ē p volūtatē. ē
maior et p̄ncipalior societas aīe. et est ꝓ
pria societas aīe inq̄ntū est rōnalis. iō
ipsa aīa mūdabiꝛ̄ purificabiꝛ̄ totaliꝛ̄. et
reputabiꝛ̄ mūda sine macl'a. qꝛ tal' ē aīa q̄
lis est res illa cū q̄ sociaꝛ̄ p amorē τ volū
tatē. nec aliter pōt mūdari a macul' p̄me
carnis. Et tūc aīa habebit societatē cū
vtraq̄ carne. sʒ nō eandē societatē. qꝛ cū
p̄ma carne habebit solā societatē p natu
rā. τ cū carne xp̄i habebit societatē p vo
lūtatē τ amorē et ꝯsensū. Et tūc aīa da-
bit vitā carni ꝓp̄e p p̄mā societatē. τ re-
cipit vitā a carne xp̄i p scdām societatē.
qꝛ p illā vnieꝛ̄ et sociabiꝛ̄ cū deitate q̄ la-
tet in carne xp̄i. qꝛ caro xp̄i est caro dei. τ
est plena diuinitate. et p ꝯñs in ea occul
tatū ē oē bonū. Et tūc societas p̄me car
nis nō poterit maculare ipam aīam. q̄z-
uis sit vnita cū ea p naturā. Vñ magis
est ꝓp̄a et magis ꝓpinq̄ ipi aīe. scʒ caro
xp̄i q̄z caro p̄ma cū q̄ facit psonā. et ma-
gis dʒ diligere illā sine cōpatiōe. qꝛ caro
xp̄i fuit crucifixa passa τ flagellata. ver-
berata τ mortua ꝓpꝛ̄ salutē aīe et ꝓ pec-
catis et culpis suis. q̄ eueniebāt ꝓpꝛ̄ so-

cietatē carnis sue corrupte ⁊ liberauit eā
a penis ⁊ doloribꝫ eternis. ⁊ a morte ppe
tua q̄ debebat̄ ei ꝓpt̄ societatē cū prima
carne sua mortifera. Et iō debet q̄ntum
poterit sociari ⁊ vniri scđe carni. scꝫ car/
ni xp̄i ⁊ relinq̄re ⁊ odio h̄re carnē p̄maꝫ.
q̄ tātū malū fecerat ei ⁊ facere conat̄ q̄n/
tum pōt. Et iō si ip̄a posset deberet soci/
ari ⁊ vniri cū carne xp̄i tā p naturā q̄ꝫ p
voluntatē. vt haberet ambas societates
cū ea ⁊ totaliter relinq̄re carnē suā. ⁊ face
re vnā ꝑsonā cū ea. Sꝫ qꝛ nō potest so/
ciari ei nisi p volūtatē ⁊ amorē ⁊ nō p na
turā. iō debet q̄ntū pōt ad minꝰ sociari ⁊
vniri ⁊ ligari cū ea p voluntatē ⁊ amorē
vt ista societas vincat ⁊ sup̄et alterā. q̄si
si nō esset. ⁊ ꝓ nihilo reputare p̄mā socie
tatē. vt sicut caro scđa est nobilior carne
p̄ma sine cōpatōe. ita societas cum scđa
carne sup̄et societatē prime carnis. Que
eñ est compatio carnis generate ⁊ cōce
pte sine libidine de virgine p manꝰ sp̄ūs/
sancti. ad carnē generatā libidinose de
corrupta muliere p ꝯcupiam inordina/
tissimā viri. Et q̄ compatio carnis dei
⁊ filij dei q̄ est vnita eternaliter cū deitate
ad carnē hoīs corrupti. q̄ habet societa/
tē cū neq̄ssimo dyabolo. Que etiā com/
patio carnis incorruptibilis imortalis
inuisibilis sp̄ūalis celestis glorificate et
iā deificate. ad carnē corruptibilē mor/
talē visibilē terrestrē ⁊ putrefactibilem.
Que etiā cōpatio carnis purificātis. sal
uātis. redimētis. viuificātis. mūdantꝭ.
⁊ lauātis oēs anias. ad carnē dānantē.
mortificantē. maculātē. deturpantē ⁊ in
ficientē aīam sibi ꝯiunctā. Que etiā cō/
patio carnis liberātis aīam a pena eter/
na. ad carnē obligantē aniam ad penaꝫ
eternā ꝓpt̄ suā societatē. Que etiā cōpa
tio carnis ꝟginalis incorrupte honestis/
sime ⁊ castissime. ad carnē meretricē in/
honestā. corruptissimā ⁊ inordinatissi/
mā. Sic g̊ ip̄a aīa debet fugere q̄ntum
poterit societatē talis carnis sue. ⁊ si nō
pōt p naturā. saltē p volūtatē. ⁊ totaliter
sociari ⁊ vniri cū alia carne ꝑfectissima.
⁊ qꝛ nō pōt p naturā saltē p amorē ⁊ vo/
luntatē. Ergo sicut ꝯtinue ⁊ incessanter
est vnita cū carne p̄ma p naturā ⁊ socie/
tatem naturalē. ita ꝯtinue ⁊ incessant̄ dꝫ
esse vnita cū carne scđa xp̄i p amorē ⁊ vo
luntatē. vt sicut ꝯtinue ip̄a dat vitā natu
ralē sue carni p societatē naturalē. ita cō/
tinue recipiat vitā volūtariā a carne xp̄i
p societatē amorosam ⁊ volūtariā. Sic
g̊ aīa habet duas h̄itatōes ⁊ duo h̄itacu
la qꝛ hꝫ duas carnes in q̄bꝫ hꝫ habitare
sꝫ p̄mā habitationē carnis hꝫ ꝯtinue ꝑ/
dere ⁊ inuolūtarie. sꝫ secūdā habitatōeꝫ
carnis nūq̄ꝫ p̄t ꝑdere si vult. qꝛ nō p̄t se/
pari a carne xp̄i inuolūtarie. nec p coacti
onē. sꝫ solū p ꝓpriā volūtatē. Et sic ania
hꝫ eternū habitaculū in q̄ pōt eternalit̄
habitare si velit. Ut igit̄ aīa recipiat so/
cietatē ⁊ vnionē cū carne xp̄i p amorē et
volūtatē. ⁊ p ꝯn̄s recipiat vitā ⁊ delecta
tionē ⁊ refectionē ab ip̄a. ⁊ relinq̄t totali
ter vnionē ⁊ societatē cū carne prima. ⁊
nullo mō recipiat delectationē nec refe/
ctionē mortiferā in ip̄a. iō xp̄s dedit car
nē suā in sacr̄o isto scꝫ corp̄is ⁊ sanguis
sui. vt ip̄a aīa māducet subaꝫ sue carnis.
⁊ bibat sanguinē suū p volūtatē ⁊ amo/
rē. ⁊ h̄ inuisibiliter sub forma visibili reꝝ
q̄ ꝯuertunt̄ in carnē ⁊ sanguinē. Et quia
ista societas dꝫ eē ꝯtinua. iō istud sacr̄m
dꝫ ꝯtinuari ⁊ freq̄ntari incessanter.

Qꝫ sicut caro p̄mi hoīs p suā multi/
plicationē ⁊ diuisionē est cā m̄ltiplicati
onis ⁊ diuisionis aīaꝝ. ita caro xp̄i p su/
am vnitatē ⁊ īdiuisionē est causa vnitatꝭ
⁊ indiuisionis animaꝝ.

Titulus. ccxciij.

Et qm̄ nō ē nisi duplex caro scꝫ
caro xp̄i ⁊ caro p̄mi hoīs. ⁊ vtra
q̄ꝫ est cōis caro. licet caro xp̄i de
scendit de carne p̄mi hoīs. sꝫ tn̄ p talem
modū q̄ nō potuit esse infecta. ⁊ iō ē no
ua caro ⁊ ꝯtraria p̄me carni Quia igitur
vtraq̄ꝫ est cōis oībꝫ aīabꝫ. ⁊ oīs ania pōt
sociari cū vtraq̄ꝫ sil̄ ꝓpt̄ duplicē societa
tē quā p̄t h̄re oīs aīa. iō qꝛ caro xp̄i ē con
traria carni p̄mi hoīs. sicut caro p̄mi ho
minis est cā m̄ltiplicatōis aīaꝝ. ita caro
xp̄i est cā vnitatis eaꝝ. Uñ caro p̄mi ho
mis m̄ltiplicat̄ ⁊ diuidit̄ in infinitas p̄/
tes ⁊ portōes. ⁊ semiat̄ sicut granū. ⁊ iō
multiplicat̄ sic granū in agro. Et iō ad
m̄ltiplicationē istiꝰ carnis m̄ltiplicant̄

Nulla ē cōpatō carnis christi ⁊ ade

Caro xp̄i ē cā vnitatꝭ

aīe a deo q̄ creat tot aīas q̄t sunt portōes
carnis. ꝛ si caro nō mł'tiplicaret̃ nec etiā
aīe multiplicarent̃. qꝛ plures aīe nō p̄nt
vniri cū vna carne ꝑ naturalē societatē
Attñ oēs carnes multiplicate sunt vna
caro. ꝛ ꝓ vna carne reputant̃. qꝛ ab vna
carne descendunt ꝑ eundē modū. Et qꝛ
etiā qñ multiplicat̃ caro p̄mi hoīs mul-
tiplicat̃ corruptio malū ꝛ infectio. iō si-
cut caro ipa multiplicata ē cā multipli-
cationis ꝛ mł'titudīs aīaꝝ. ita etiā est cā
diuisionis ꝛ sepatōis ipaꝝ aīaꝝ a deo ꝛ
inter se. qꝛ ꝓpt' talē societatē quā q̄libet
aīa hꝫ cū carne sua ꝓp̄a corrupta q̄libet
anīa sepat̃ ꝛ diuidit̃ a deo ꝛ a q̄libet alia
aīa ꝑ volūtatē ꝛ amorē. Et iō caro est cā
discordie ꝛ diuisiōis aīaꝝ cū deo ꝛ inter
se. qꝛ q̄libet aīa hꝫ suā ꝓpriā ꝛ singularē
carnē. ꝛ tot aīe q̄t carnes. Et iō si q̄libet
aīa ꝑ volūtatē ꝛ amorē habeat societatē
cū sua ꝓp̄a carne. ꝛ nō solū ꝑ naturā sed
volūtarie. necesse ē ꝙ ipe aīe habeāt diui
sionē inter se ꝛ discordiā litē ꝛ inimiciciā
ꝑ volūtatē. qꝛ nō oēs amāt vnā carnem
ꝛ talis amor vt iā dictū ē. est venenosus
ꝛ mortiferus. Et iō ex tali amore necessa
rio orit̃ om̄e malū. ꝛ nullū bonū. Sꝫ qꝛ
caro xp̄i nō p̄t mł'tiplicari nᶜ diuidi. sed
sꝑ est vna realiter numero exn̄s eadē. iō
qꝛ aīe h̄nt vnionē ꝛ societatē cū ipa ꝑ vo
luntatē ꝛ amorē. seq̄tur ꝙ ipsa est cā oīs
vnitatꝭ ꝛ ꝯcordie aīaꝝ. Uñ oēs aīe p̄nt
h̄re vnionē ꝛ societatē cū ipa. Quis non
sit nisi vna nec possit mł'tiplicari. qꝛ tal'
societas ꝛ vnio est ꝑ volūtatē ꝛ amorē ꝛ
nō ꝑ naturā. ꝛ oēs aīe p̄nt amare vnaꝫ ꝛ
eandē carnē scꝫ xp̄i q̄ crucifixa est ꝓ oīb9
aīab9. ꝛ vna nō p̄t īpedire aliā. imo oēs
sil' p̄nt vniri. ꝛ sociari cū ea ꝑ volūtatē ꝛ
amorē. Et ꝑ ꝯn̄s oēs insil' ꝛ si essent infi
nite p̄nt recipe vitā a tali carne ꝛ refecti-
onē. ꝛ iō ꝑ talē vnionē ꝛ societatē oēs aīe
efficiunt̃ vna aīa. ꝛ vni9 volūtatꝭ vnius
intentiōis ꝛ vni9 cordis ꝛ vni9 amoris.
Et sic ꝑ carnē xp̄i vnicā. mł'titudo aīaꝝ
reducit̃ ad vnitatē. ꝛ sic ꝑ carnē xp̄i anīe
vniunt̃ int' se ꝛ cū d̄o ꝑ volūtatē ꝛ amorē
Et sic vna caro xp̄i sufficit ꝓ oīb9 aīab9
ad dandū eis vitā. Et qꝛ cū carne xp̄i ē
vnita aīa ei9. ꝛ h̄ ꝑ vnionē naturalē. q̄ q̄-

Caro adē est cā sepatōis anīaꝝ a deo

Caro xp̄i sufficit ꝓ oīb9 aīabus

dē aīa est dignissima ꝛ sanctissima. ideo
etiā oēs aīe qñ sociant̃ cū vna carne xp̄i
etiā vniunt̃ ꝛ h̄nt societatē cū vna anīa
deifica Et qꝛ ibi est etiā deitas. iō aīe ha
bent societatē ꝑ carnē xp̄i cū ipsa deitate
Et sic aīe sociant̃ ꝛ vniunt̃ cū carne xp̄i
ꝛ cū aīa xp̄i. ꝛ cū deitate xp̄i. q̄re merito
oēs aīe efficiunt̃ vna aīa. Et sic xp̄s dā-
do suā carnē aīab9. dat suā aīam ꝛ suam
deitatē insil' ꝛ reducit oēs aīas ad vnā ꝑ
suā carnē. Sic g̊ p̄mo om̄es aīe exeūt ꝛ
creant̃ ab vno ꝛ eodē. qꝛ a deo. ꝛ mł'tipli
cant̃ ꝑ mł'tiplicatōeꝫ carnis ꝛ corrūpun
tur. deinde iteꝝ reducunt̃ ad deū ꝛ mū-
dant̃ ꝑ vnitatē carnis. ꝛ sic caro ē causa
mł'titudinis aīaꝝ. ꝛ ē cā vnitatis ipaꝝ.
ꝛ est cā q̄re aīe exeūt a deo ꝑ creationē. et
est cā q̄re redeūt ad deū. ꝛ ē cā dānatōis
aīaꝝ. ꝛ ē cā saluatōis. ꝛ est cā mortꝭ. ꝛ est
cā vite ipaꝝ aīaꝝ. ꝛ sic oīa facit caro sed
nō eadē caro. Cōueniētissimū ꝛ ꝓporti-
onatissimū ꝛ sūme necessariū est igit̃ oī
aīe rōnali īmortali s'm naturā vnite ꝛ cō
iuncte carni mortali corrupte ꝛ inficiēti
corrūpenti ꝛ dāti mortē sp̄ualē vt ipa so
ciet̃ ꝛ vniat̃ ꝑ volūtatem ꝛ amorē carni
xp̄i purissime īmortali mūdanti ꝛ puri-
ficanti ꝛ dāti vitā sp̄ualē. Cōueniētissi-
me etiā xp̄s ī isto sacro nutritiuo. ꝯfua-
tiuo. refectiuo. sustētatiuo ꝛ vnitiuo dat
carnē suā verā ad mād ucādū. vt vniat ꝛ
societ oēs aīas cū carne sua. ꝛ sustētet eas
ꝛ nut'at ꝛ viuificet reficiat ꝛ ꝑficiat. Ne-
cessariū g̊ fuit vt anīa appropinq̄ret car
ni xp̄i. ꝛ ipa caro appropinq̄ret ei tanta
appropinq̄tōe. q̄ nō possit cogitari ma-
ior vt fieret ꝑfecta societas ꝛ vnio. ꝛ h̄ n̄
pōt fieri nisi ipa caro sumat̃ ꝛ capiat̃ re-
aliter ꝑ modū comestiōis ꝛ māducatō-
nis visibil'. Et iō necesse ē ꝙ ipa caro xp̄i
veracit' sit ꝯtēta in h̄ sacro ꝓ vita ꝛ sustē-
tatōe mūdi. Ecce mirabilissimā scalā et
cōpletissimaꝫ in h̄ maxīo sacro in q̄ oīa
ꝯtinent̃. qm̄ ibi ē p̄mo forma ꝛ spēs visi
bilis ꝛ sacralis. ꝛ iste ē p̄m9 grad9 scale.
deīde sub spē visibili ē vera caro xp̄i iui-
sibilis. ꝛ iste ē scd̄s grad9 scale. deinde in
carne ē sanguis xp̄i inuisibil'. ꝛ iste ē ter-
ci9 grad9. Deinde in carne ꝛ sanguīe xp̄i
est ipa aīa xp̄i sc̄tissima. ꝛ iste ē q̄rtus g̊-

Xp̄s dat verā carnē vt vniat

Cōtēta ī isto sacramto

dus scale. Ultio ī carnē ꝛ sanguīe ꝛ aīa ē
tota diuinitas infinita in ꝑsona filij dei.
Et oīa ista sūt realiť in isto sacr̄o. ꝛ hoc
ꝓpť carnē. Est ꝰ vnū visibile ibi ꝛ q̄ttuoꝛ
inuisibilia. ꝛ ip̄a q̄ttuoꝛ īuisibilia sūt vnꝰ
xp̄s. qꝛ caro xp̄i ꝛ sanguis xp̄i ꝛ aīa xp̄i ꝛ
diuinitas xp̄i sunt ipse xp̄ūs ꝛ vnꝰ xp̄ūs.
Ergo maximꝰ mons ē xp̄ūs. Suscipi-
endo igiť spēz ꝛ formā visibilē panis su
scipiť inuisibiľ caro xp̄i ꝛ latēs. ꝛ suscipi
endo carnē. suscipiť sanguis in carne la-
tens. ꝛ suscipiēdo carnē ꝛ sanguinē. susci
piť aīa in carne ꝛ in sanguīe latens. ꝛ su-
scipiēdo carnē ꝛ sanguinē ꝛ aīam xp̄i. su
scipiť diuinitas ī eis latens. Si ꝰ suscipi
endo aquā baptismi exteriꝰ ī corꝑe ex or
dinatōe xp̄i. suscipiť in aīa tāta gr̄a. q̄n-
tomagis suscipiēdo istud sacr̄m intꝰ in
corꝑe in q̄ suscipiunť inuisibiliť oīa p̄di
cta. suscipieť gr̄a intꝰ in aīa. Ecce ꝰ mo-
dicū visibile. ſʒ maxīa inuisibilia. qꝛ mo
dicū est qđ apparet. ſʒ infinitū est qđ la-
tet. Ecce igiť videre possumꝰ q̄liter ista
tria sacr̄a scʒ baptismꝰ ꝯfirmatō ꝛ eucha
ristia faciūt inť se q̄ndā scalā cōpletā. qꝛ
de primo ascenditur ad scđm. ꝛ de scđo
ad terciū in suscipiēdo. Et etiā qđlibet
istoꝝ ē in se scala ad ascēdēdū de visibili
ad īuisibile. ꝛ suscipiꝰ īuisibile ꝑ visibile.

Declaratio ꝑ exēpla q̄liť vna caro xp̄i
seu vnū corpꝰ exn̄s idē nūero pōt eē siľ ꝛ
seľ in pluribꝰ ꝑtibꝰ seu locis.

Titulus. ccxciiij.

Corpꝰ xp̄i est ī plibꝰ locis siľ et semel

Et q̄m̄ vna ꝛ eadē caro xp̄i ē vi-
ta oīm aīaꝝ ꝛ refectio. ꝛ opꝫtet ꝙ
oēs xp̄iani adulti recipiāt ꝛ mā-
ducēt istā carnē in isto sacr̄o. cū oēs xp̄i-
ani nō sunt siľ in eodē loco corꝑaliť. idō
nc̄c̄e est ꝙ vna ꝛ eadē caro xp̄i. ꝛ vnum ꝛ
idē corpꝰ xp̄i siľ ꝛ seľ possit eē in oībꝰ ꝑti
bus ꝛ locis mūdi. qꝛ oēs xp̄iani indigēt
isto sacr̄o ꝛ dn̄t sumere ipsū. Un̄ qꝛ istđ
sacr̄m ē verissimū vt ꝓbatū est. ꝛ xp̄s in-
stituit ꝛ ordīauit vt oēs sumāt suā carnē
in isto sacr̄o sic ordinauit ꝙ om̄s sumāt
aquā baptismi. ꝰ cū istud nō possit fieri
scʒ ꝙ oēs sumāt istud sacr̄m. nisi sua ca-
ro ꝛ suū corpꝰ qđ realiť ꝯtineť ī isto sacr̄o
sit in plibꝰ locꝭ siľ ꝛ seľ. seq̄ť de nc̄c̄itate ꝙ
ita ꝑt eē ꝛ ita ē. ꝙ sua caro eadeʒ numero
exn̄s est ī plibꝰ locis. qꝛ h̄ req̄riť de nc̄c̄i
tate in h̄ sacr̄o ꝓpť ordinatōʒ suā. Quia
ergo h̄ sacr̄m est sūme veꝝ ꝛ h̄ req̄riť ad
h̄ sacr̄m. qꝛ veꝝ est ꝯiunctū et annexum
de nc̄c̄itate cū hoc sacr̄o. seq̄tur ꝙ ita est
ꝙ vna caro christi pōt eē ꝛ est ī plibꝰ locꝭ
realiť. q̄m̄ si h̄ nō esset veꝝ. nec sacr̄m esſʒ
veꝝ nec xp̄ūs eēt verax qđ est īpossibile.
Ergo ad certificādū ꝙ ita est. sufficit or
dinatio ꝛ institutio christi. q̄ nō est men
dax nec pōt ordīare falsuʒ. Et etiā sic est
nc̄c̄e ꝙ caro christi vna ꝛ eadē sit ī plibꝰ
locis siľ ꝛ seľ. ita est necesse ꝙ si forma seu
spēs panis frāgať ꝛ diuidať ꝙ vna ꝛ ea
dē caro xp̄i sit ī singuľ ꝑtibꝰ. qꝛ caro xp̄i
nō pōt frangi nec diuidi in ꝑtes. qꝛ glo
rificata est. Quō aūt oīa ista possunt fie-
ri. nō est necesse scire. ſʒ sufficit scire ꝙ ita
est necesse esse. ꝛ impossibile est aliter esse
ꝓpter veritatē sacramenti. ꝙ hoc req̄rit
ꝙ ita sit. ꝛ etiā ꝓpter honorē christi q̄ sa-
cramētū ordinauit. q̄ hoc sacramētū nō
ordinasset. si hoc fieri nō posset. Ad ha-
bendū em̄ verā certitudinē sacr̄i ꝛ notici
am sufficientē. sufficit scire ꝙ xp̄ūs ordi-
nauit ꝛ instituit tale sacr̄m. et videre ꝑ ex-
ꝑientiā opꝰ et effectū sacr̄i. ꝛ cog̊scere q̄li
ter hō indiget tali sacr̄o ad suā necessita-
tē et vtilitatē. sed quō h̄ possit fieri nō est
necesse scire. ſʒ sufficit ꝙ xp̄ūs q̄ ordina-
uit sciat et cog̊scat. sicut infirmo sufficit
ꝙ sciat ꝙ medicꝰ qui est bonus et verus
ordinauit talē medicinā. et ꝙ sentit in se
et in alijs opus et effectū talis medicine
et cog̊scat se indigere tali medicina. nec
requiritur ꝙ infirmus sciat quō fit me-
dicina. nec qualiter potest fieri. sed suffi-
cit ꝙ medicus qui ordinauit sciat. Sa-
cramēta igiť nō sunt ordinata vt hō sci
at et cog̊scat q̄liť fiāt. ſʒ vt ꝑ ipsa hō reci-
piat salutē ꝛ gr̄aʒ ꝛ auxiliū a đo. ꝛ postea
ipsa gr̄a suscepta iuuat hoīeʒ ad cog̊scē-
dū ea et ꝟitatē ipsoꝝ. Attn̄ pꝰ q̄ʒ hō ē cer
tꝰ de ꝟa nc̄c̄itate ꝑt ad maiorē claritatē q̄
rere exēpla et argumēta ad magꝭ cog̊scē-
dū ip̄a mirabilia q̄ in isto sacr̄o sūt maio
ra et altiora q̄ʒ ī alijs sacr̄is. qꝛ ibi vnuʒ
corpꝰ xp̄i ē siľ et seľ in plibꝰ locꝭ. et etiā qꝛ
tātū ē ī ꝑua hostia sicˋ ī magͣ. nˀsi diuidať
hostia ꝓpť hoc diuidiť xp̄s seu corpus

Suffic scire ꝙ xp̄ūs h̄ sacr̄m i-stituit

xpi.ꝛ in q̄libet pte est tot⁹ xp̄s. Et iō ma/
gis difficile est ad intelligendū istud sa/
cramētū ꝙ̄ alia. qꝛ oīa ista apparent esse
ꝯtra sensum ꝛ expientiā sensus. Sed tñ
nō est mir̄ si caro xp̄i ꝯiūcta insepabilit̄
cū diuinitate ascendat ad istū gradū. vt
possit esse sil̄ ꝛ semel in pluribꝫ locis: qꝛ
diuītas est vbiqꝫ tota sil̄. Et qꝛ caro xp̄i
est vnita diuinitati. iō rōne diuinitatis
pōt siml̄ ꝛ semel esse in pluribꝫ locis. Si
cut em̄ rōne carnis est in isto sacr̄o diui
nitas. ita diuītas est cā q̄re ip̄a caro pōt
sil̄ et semel in pluribꝫ locis esse. ¶ Vn̄ h̄
p̄t videri in aliȷ̄s rebꝫ p expientiā. qꝛ vna
res multiplicat̄ ꝛ est tota siml̄ ꝛ semel in
pluribꝫ locis. sicut vnū verbū totū est si/
mul ꝛ semel in pluribꝫ auribꝫ. ꝛ tñ est in
vna aure sicut in alia. sed tñ nō est eadē
vox numero sꝫ specie. Si g̊ vna vox ho
minis est in pluribꝫ auribꝫ tota eadē spe
cie. nōne etiā magis optet dare vnū gra
dū carni xp̄i ꝛ corpi suo glorificato ꝛ cō
iuncto cū deitate. vt scꝫ vnū ꝛ idē nume/
ro exn̄s possit esse in pluribꝫ locis. ¶ Itē
etiā videm⁹ ꝙ vna dictio siue sit magna
siue sit pua sp idē significat. vt ista dictō
rex siue sit ita mag̃ sicut tota terra siue sit
ita pua sicut vnū granū miliȷ̄. tātū signi
ficat vno mō sicut alio mō. ita ꝙ puitas
ꝛ magnitudo dictōis nihil variat q̄ntū
ad significatū qđ significat. neqꝫ ꝓpter
h̄ ꝙ maior hꝫ mai⁹ significatum. neqꝫ ꝙ
minor hꝫ min⁹ significatū. ita ꝯformiter
qꝛ forma panis ꝛ species ē sicut dictio si
gnificans. ꝛ corp⁹ xp̄i est sicut significa/
tū. iō neqꝫ pua forma neqꝫ mag̃ seu ho/
stia. aliq̄d variat. qꝛ tantū est in pua sic̄ ī
magna hostia. qꝛ hostia seu forma visi/
bilis nō est nisi signū corpis xp̄i. ꝙ̄uis
ibi realiter ꝯtineat̄ corp⁹ xp̄i. sꝫ nō sic̄ lo/
catū in loco. nec sicut vinū in vase. sed si/
cut signatū in signo. ꝛ significatū in di/
ctione. ¶ Itē etiā ꝙ̄uis ip̄a dictio multi
plicet̄ nō ꝓpt̄ h̄ multiplicat̄ significatū
īmo sp est vnū significatū ꝛ idē in se ita
ꝙ̄uis hostie in infinitū ml̄tiplicent̄. nō
ꝓpt̄ h̄ ml̄tiplicat̄ caro seu corp⁹ xp̄i. sꝫ sp
manet idē. Et etiā sicut sp ꝙ̄diu ip̄sa di/
ctio retinebit formā suā ꝛ naturā. sp ha/
bebit suū significatū. ita ꝙ̄diu forma pa
nis in sua natura remanebit sp habebit
intus ip̄m corp⁹ xp̄i. Et iō tādiu manet
corp⁹ xp̄i sub forma panis ꝙ̄diu rema/
net forma panis. sꝫ si mutet̄ forma pāis
qꝛ nō remanet signū nec etiā signatū est
ibi. Et iō qꝛ q̄libet ps panis seu hostia
hꝫ spēm ꝛ formā ꝛ nomē panis. iō in q̄li
bet pte hostie. siue sit pua siue mag̃ est to
ta caro siue corp⁹ xp̄i. ¶ Itē h̄ idē etiā p̄t
declarari in speculo q̄ntūcūqꝫ magno. ꝛ
ꝙ esset ita magnū sicut tot⁹ mūd⁹ nō est
nisi vna imago vni⁹ homīs in eo. ꝛ tñ si
speculū frangat̄ in infinitas ptes. in q̄li
bet pte apparebit tota imago q̄ appare/
bat in toto speculo integro. ꝛ tātū appa
rebit in pte sicut in toto. ꝛ tātū in vna p/
te sicut in alia. ita sil̄r si eēt vn⁹ panis ita
magn⁹ sicut tot⁹ mūd⁹ seu hostia. nō essꝫ
in ea nisi vnū corp⁹ xp̄i. ꝛ vna caro ꝛ vn⁹
xp̄s. ꝛ si fierēt mille ptes vel plures. in q̄
libet esset totū corp⁹ xp̄i idē numero. sed
in ptibꝫ speculi nō esset eadē imago nu/
mero sꝫ in spē. qꝛ optet dare mag̃ vnū
gradū corpi xp̄i. scꝫ vt idē numero sit in
pluribꝫ ptibꝫ hostie. ¶ Preterea etiā pōt
declarari p xp̄m q̄lit̄ corp⁹ totū integrū
p̄t ꝯtineri in tā pua q̄ntitate. Vn̄ corp⁹
xp̄i est factū sp̄ūale. ꝛ trāsmutatū in na/
turā aīe q̄ntū fieri pōt. qꝛ sicut videm⁹ ꝙ
aīa nr̄a q̄ est sp̄ūalis ꝛ sine q̄ntitate. trās
mutat illa q̄ recipit in se ad suā naturā. ꝛ
ad modū suū sp̄ūalē. vt qn̄ recipit istam
lr̄aꝫ a. tūc reducit eā ad sp̄ūalitatē. ita ꝙ
ꝙ̄uis a. scriptū sit corpale ꝛ magnū ꝛ q̄n
tū. latū ꝛ longū. attñ qn̄ est in aīa nō est
longū nec latū nec exp̄ssū. sꝫ est totū sil̄
ad modū aīe. ita ꝯformit̄ corp⁹ xp̄i qꝛ est
gl̄ificatū ꝛ reductū ad sp̄ūalitatē q̄ntū
fieri p̄t. qꝛ diuītas trāsmutat aīaꝫ xp̄i in
suā naturā q̄ntū fieri p̄t. ꝛ anīa deificata
cū diuītate deificauit corp⁹ ꝛ trāsmuta/
uit in suā naturā ꝛ assil̄auit ip̄ꝫ sue natu/
re q̄ntū fieri p̄t. Et corp⁹ xp̄i nō occupat
locū nec ē pōderosū ꝛ p̄t eē totū in pun
cto sine extēsiōe sine lōgitudīe sine latitu
dine ꝛ sine ꝓfunditate eo mō sic̄ ip̄e xp̄s
vult. Et iō corp⁹ xp̄i in isto sacr̄o nō oc/
cupat locū nec ponderosum nec extēsū
nec longū nec latū nec ꝓfundū. sed om̄s
eius ptes sūt simul. ꝛ ideo pōt eē in q̄cū/

Marginal notes:

Exēplū quō corpus xp̄i ē ī plꝛibꝫ locis

Quō xp̄s sit ītaꝫ pua hostia

Corp⁹ xp̄i ñ occupat locum

ꝙ pte hostie q̄ntūcūq̄ pua totū sil'. Un̄ hoc videm⁹ p expientiā in reb⁹ corpalib⁹ qꝛ imago rei corpalis q̄ntūcunq̄ res sit magna est tota sil'. nec est longa nec lata. nec extensa. nec pfunda nec ponderosa. nec grossa. nec spissa. ꝛ tñ apparet longa ꝛ extensa ꝛ ampla. ꝛ grossa ꝛ mag̃. sꝫ nō est. Un̄ vna magna eccl'ia imo vna tota ciuitas maxīa intrat p pupillā oculi nostri. q̄ est sicut punct⁹ indiuisibil'. ꝛ hō in nocte videt totā illā ciuitatē in somnis cū ppa sua forma. ꝛ magnitudīe sine diminutōe. ꝛ tñ imago illa q̄ est int⁹ in aīa est sicut punct⁹ indiuisibil'. qꝛ intrauit p pupillā oculi. Ita ꝯformiter cū corpus xp̄i sit mag' sp̄uale q̄ illa imago q̄ trāsit p pupillā. pt esse totū sil' in puncto. ꝛ tñ habebit oēs ptes suas sine diminutiōe. Un̄ qꝛ corp⁹ xp̄i in isto sacr̄o ē ppt aīaꝫ ꝛ ad trahēdū aīam ad se. ꝛ vt anīa vniat̄ xp̄o p amorē. iō dꝫ ibi esse mō ꝯuenienti anīe. ꝛ nō mō ꝯtrario. ꝛ iō dꝫ ibi esse mō

Corpus xp̄i ē in h̄ sacr̄o sp̄uali modo

sp̄uali. ꝛ nō mō corpali. nᶜ q̄ntitatiue nᶜ localiter nec occupatiue nec grosse. quia tūc discordaret ab aīa. ꝛ q̄dāmō reducere aīaꝫ ad corpalē materiā ꝛ q̄ntitatiuā ꝛ grossam ꝛ aīalez. ꝛ ipa aīa in isto sacr̄o dꝫ tota mutari ī meli⁹ ꝛ ī altiorē naturā. qꝛ est sacr̄m transmutatiuū. ꝛ iō nihil dꝫ esse ī isto sacr̄o repug̃ns aīe ꝛ nature sue Et iō nullo mō ipa anīa in isto sacr̄o dꝫ cogitare nec q̄rere. nec q̄ntitatē nec locū nec lōgitudinē nec latitudinē nec pfunditatē nec grossitudinē nec spissitudinē nec pōderositatē nec extēsionē nec colorē nec saporē nec figurā. nᶜ aliq̄d qđ possit pcipe aīal brutū. qꝛ oīa ista sūt ꝯ naturā ip̄i⁹ aīe. ꝛ ei ñ ꝯueniūt talia q̄rere. sꝫ solū dꝫ q̄rere ꝛ cogitare sp̄ualitatē ꝛ illud p̄cise qđ v̄ba significāt ꝛ nō pl⁹. qꝛ h̄ qđ videt̄ est sicut vox ꝛ sonus. ꝛ hoc qđ ibi ꝯtinet̄ est sicut significatū vocis. ꝛ ipsuꝫ significatū nō est longū nec latū. nec pōderosum. nec q̄ntū nec locatū inq̄ntum significatū. Sicut ergo se habet significatū ad sonū vocis. sic se habet corpus christi in isto sacramēto ad formā ꝛ speciem que videt̄. Et ideo sicut significatum inq̄ntū significatū p sonū vocis nō significat̄ vt q̄ntitatiuū nec vt ī loco nec vt pfundum. nec vt longū. nec vt latum ꝛ sic de alijs. ita corpus christi inq̄ntuꝫ in isto sacramēto nō significat̄ per speciem visibilē vt q̄ntitatiuū. nec vt occupās locū. nec vt longū. sꝫ tm̄ vt corp⁹ xp̄i. Et sicut significatū recipit intellectuꝫ tm̄ et nullo mō sensuꝫ. ꝛ ipe son⁹ voc' respicit sensuꝫ. qꝛ significatū tm̄mō pcipit̄ p intellectū ꝛ nō p sensū. ꝛ sensus tm̄mō pcipit et audit sonū voc' et nō pcipit significatū. iō significatū ē sp̄uale et intelligibile. ꝛ hꝫ modū intellect⁹ ꝛ nō hꝫ moduꝫ sensus. ꝛ pportionat̄ intellectui ꝛ nō sensui. Et iō aīal brutū qꝛ nō hꝫ intellectuꝫ. sꝫ tm̄mō sensuꝫ. nō p̄t pcipe significatū. sꝫ pcipit sonū voc'. Ita sil'r corp⁹ xp̄i inq̄ntū est significatū p spēm visibilē respicit tm̄mō intellectū et nullo mō sensum. et ipa spēs visibilis panis. respicit sensū visus. et sensus visus tm̄mō respicit et videt spēm et formā panis visibilē. Et iō ipꝫ corp⁹ xp̄i ē ibi mō sp̄uali. ꝛ hꝫ modū intellect⁹ ꝛ nō sensus. et pportionat̄ intellectui ꝛ nō sensui. Et iō aīal brutuꝫ

Brutū vidꝫ speciē sꝫ nō corpus xp̄i

p̄t videre et pcipe spēꝫ visibilē. sꝫ nō corpus xp̄i ibi ꝯtentū et significatū. Sic ḡ aīa facit distinctionē et diuisionē int̄ sonū vocis et significatū vocis. ita dꝫ facere distinctionē et diuisionez in isto sacr̄o inter spēm et formā panis visibilē. ꝛ corpus xp̄i inuisibile. Sic ḡ anq̄ ibi eēt corpus xp̄i ī pane erāt duo q̄ꝝ vnū pcipiebat̄ p sensum visus. et aliud p intellectuꝫ qm̄ spēs et forma panis pcipiebant̄ per sensuꝫ visus tm̄modo quā etiā videbat et pcipiebat anīal brutū. et substātia panis pcipiebatur p intellectū et nō p sensum. quia anīal brutū nō potest pcipere substantiā panis inuisibilē. Et ideo aliud est forma panis et aliud substātia panis. Unde in somnis ꝛ in speculo apparet forma panis. et tamen nō est sustantia panis. et homo vere scit ꝙ ipse videt de nocte et in speculo formam et imaginem panis. ꝛ ꝙ ibi non erat substantia panis. Ita conformiter in hoc sacramē

In h̄ sacr̄o nō ē suba panis

to est forma panis vera ꝛ species principalis. sed substantia panis non est ibi. quia mutata est in corpus et in carnem Christi virtute verborum significan-

tiũ et faciẽtiũ talẽ trãſmutatõeʒ. et rema
net tm̃mõ realis ſpẽs panis ſine ſubſtã
tia panis. Et ideo ſicut ſubſtantia pa/
nis ſe hʒ ad formã panis. ſic ſe hʒ corpꝰ
xp̄i ad ſpeciẽ paniſ. Et qꝛ ſuba panis ſo
lũ ꝑcipiebaꝛ ꝑ intellectũ et nõ ꝑ ſenſum.
ita ſilr corpus chriſti ibideʒ exiſtẽs loco
ſube panis. ꝑcipiꝛ ꝑ intellectũ ꝛ nõ ꝑ ſen
ſuʒ. Et qꝛ ſuba panis ĩ ſe ꝯſiderata. ꝛ in
q̃ꝫtũ ꝑcipiꝛ ꝑ intellectũ. nõ eſt longa nec
lata. nec ꝓfunda. nec põderoſa. nec colo
rata. nec viſibil. nec tãgibilis. nec habẽſ
saporẽ. nec ꝑceptibil ꝑ aliquẽ ſenſũ cor/
poreũ. nec occupãs locũ. et tota ẽ ĩ qua/
libet ꝑte vbi ẽ forma panis. et nõ ẽ mag
ſuba panis ĩ magna q̃ꝫtitate q̃ꝫ ĩ parua.
Corpꝰ xp̄i ẽ totũ in qlibet ꝑte
ita ſilr ipm corpꝰ xp̄i qd ẽ loco ſube. nõ ẽ
longũ. nec latũ. nec ꝓfundũ. nec põdero
ſum. nec coloratũ. nec viſibile. nec tãgi/
bile. nec habẽs saporeʒ. nec ꝑceptibile ꝑ
aliquẽ ſenſũ corꝑis. nec occupat locũ. ꝛ
ẽ totũ ĩ qualibet ꝑte vbi ẽ forma panis.
ꝛ nõ ẽ magis ĩ magna q̃ntitate q̃ꝫ ĩ ꝑua.
ꝛ iõ ẽ ibi ad modũ ſube panis ꝑ ſe ꝯſide
rate. ꝛ ꝓut ꝑcipiꝛ intellectu. Et idõ ſicut
ſuba panis ꝓut ꝑcipiꝛ ab ĩtellectu. habʒ
modũ intellectꝰ. et hʒ oẽs ꝯditões ſupi/
us dictas. qꝛ inq̃ꝫtũ ꝑcipiꝛ ꝑ intellectuʒ
nõ hʒ q̃ntitatẽ nec extẽſionẽ. nec ẽ ĩ loco.
nec occupat locũ. ꝛ ſic de alijs. ſed eſt ad
modũ ſignificati reſpectu voc. ꝛ ꝓpor/
tionaꝛ intellectui. ita ſilr ſe hʒ ĩ ſacramẽ/
Quõ corpus xp̄i ſit in h ſacro
to ipſuʒ corpꝰ xp̄i. Qui g̊ vult intelligere
quõ corpꝰ xp̄i eſt in iſto ſacro. neceſſe eſt
ꝙ ꝯſideret ſubaʒ panis purã ꝛ ſolã ꝓut
intellectꝰ ꝑcipit eã. ꝛ inq̃ntũ cõꝑaꝛ ad in
tellectum. qꝛ ſuba panis ꝓut reſpicit in/
tellectũ ꝛ ꝑcipiꝛ ꝑ intellectũ. mutaꝛ ĩ cor
pus xp̄i. ꝛ nihil qd poſſit ꝑcipe ſenſus.
mutaꝛ in corpꝰ xp̄i. Sic g̊ in pane ſunt
duo. vnũ qd tm̃ ꝑcipiꝛ ꝑ intellectũ. ꝛ ali
ud qd ꝑcipiꝛ ꝑ ſenſum. ꝛ illud qd ꝑcipi/
tur ꝑ intellectũ tm̃ mutaꝛ in corpꝰ xp̄i. et
totũ illud qd ꝑcipiꝛ ꝑ ſenſuʒ viſus rema
net. qꝛ iſtud ſacrm̃ eſt ꝓpꝛ intellectũ ꝛ li/
berꝝ arbitriũ ꝛ nõ ꝓpꝛ ſenſum. ꝛ iõ illud
qd ꝑcipiꝛ ꝑ intellectũ. mutaꝛ tm̃ in cor/
pus xp̄i. ꝛ ſub illo mõ ꝑ quẽ ꝑcipiꝛ ꝑ in
tellectũ. ꝛ ꝑ illũ modũ ꝑcipiꝛ ꝑ quem ſi/
gnificaꝛ ꝑ vocẽ ſignificanteʒ. qꝛ intelle/
ctus p̄mo ĩtelligit ꝛ poſtea ꝑ vocẽ ſigni
ficat. ꝛ eo mõ q̃ intelligit. eo mõ ꝑ voceʒ
ſignificaꝛ. Sic g̊ ipſa ſuba panis ſub il/
lo mõ q̃ eſt intellecta ꝑ intellectũ ꝛ ſigni
ficata ꝑ vocẽ mutaꝛ ꝛ ꝯuertiꝛ in corpuſ
xp̄i. Sicut in iſto ſacro dʒ ipſa aĩa intel
lectualis trãſmutari in xp̄m inq̃ntũ dif/
fert a brutis ꝛ a ſenſibꝫ corꝑalibꝫ. ita ſilr
in iſto ſacro nõ dʒ ꝯuerti in corpꝰ xp̄i ni/
ſi illud p̄ciſe ꝛ tm̃mõ qd ꝑcipiꝛ ꝑ intelle
ctum ꝑ quẽ aĩa differt a brutis. Et oĩa
Que fiunt ĩ ſacris debẽt propoꝛtõnari aĩe
q̃ fiũt in ſacris dñt ꝓportionari ipſi aĩe
iuxta ſuũ modũ ꝛ inq̃ntũ eſt intellectua
lis. ꝛ differt a brutis. Et qꝛ corpꝰ xp̄i p̄/
us exiſtit añq̃ꝫ ſuba panis ꝯuertaꝛ ĩ ipʒ
iõ tota illa forma panis q̃ videꝛ ẽ q̃ſi ve/
ſtimẽtũ et indumentũ corꝑis xp̄i accidẽ
tale. et ſic corpꝰ chriſti eſt indutũ et veſti
tũ veſte aliena. Et ipſa forma pãis. q̃ añ
hẽbat modũ accidẽt ꝛ inherẽtis. et q̃ ſu
Quõ accidentia ſint ĩ iſto ſacramẽto
ſtentabaꝛ in ipſa ſuba panis. recipit mo
dũ nouũ et nobiliorẽ et digniorẽ. qꝛ reci
pit modũ ſube. q̃ ſine cõꝑatione excedit
modũ accidentis. qꝛ ipſa forma et ſpẽs
panis q̃ eſt accidẽs ꝑ ſe exiſtit ꝛ in nullo
ſuſtentaꝛ tãq̃ꝫ in ſubiecto. Et ſic oĩa di/
gnificanꝛ et melioranꝛ ac exaltanꝛ ĩ iſto
ſacro. qꝛ ipſa ſuba panis trãſit et ꝯuerti
tur in corpꝰ chriſti glorioſiſſimũ. et ipſa
accidẽtia q̃ videnꝛ recipiũt modũ ſube
et nõ plꝰ aſcẽdere pñt. et tota ſpẽs et tota
forma panis q̃ ꝯtinet oĩa accidentia fit
veſtis et indumẽtũ corꝑis chriſti et ipſi
us dei et hoĩs. Et q̃ maior dignitas? Et
iõ dʒ ipſa ſpẽs panis et vini ĩ magna re
uerẽtia et in magno honore haberi tãq̃ꝫ
veſtis chriſti ihu filij dei reg eterni. Et
hec maxia fuit benignitas et humilitas
chriſti. ꝙ ipſe velit eſſe veſtitꝰ tã humiliꝛ
ſimplici veſte. et intãtũ ſe hũiliare vt ita
ſe approximet hoĩbꝫ. Primo em̃ voluit
Xp̄s induit duas veſteſ ꝓpꝛ noſ
chriſtꝰ indui veſte carnis nr̃e mortalita
tis et illã accepit ab intemerata et incor/
rupta ꝟgine ſcʒ maria mr̃e ſua g̊lioſa in
qua dignatus eſt hominibus apparere in
hoc mundo. et predicare verbo et exem/
plo ꝛ poſtea ĩ carne ſbire mortẽ turpiſſi
mã et amariſſimaʒ ꝓ nobis. Secundo
voluit indui veſte panis. q̃ eſt veſtis in/
ferior. Sicut ei panis ab hoĩbꝫ ꝓ cibo

sumptus mutat̃ in carnē ⁊ sanguinē cor
pis assumētis ipm panē ita silr istud sa
cramētū eucharistie sumptū a fideli xpi
ano trāssubstātiat aīam ipi⁹ in xpm. ⁊ fit
vn⁹ ⁊ idē cū xpo in spū ⁊ veritate. Sic
ergo induit suā diuinitatē pmo veste car
nis vt hoib⁹ sic appareret q̄ in sua diui/
nitate videri nō potuit. ⁊ carnē suā vesti
uit veste panis. Primā vestē fecit p seipz
sed scdam fabricāt hoies. Primo em̄ di
uinitatē suā induit veste carnis ⁊ huma
nitatis vt posset mori ⁊ pati p hoie. De
inde vestiuit carnē suā veste panis vt es
set nutrimētū ⁊ refectio ac alimētū sano
rū ⁊ infirmoꝝ. Sic igit̃ in isto sacro oīa
exaltant̃ dignificant̃ ⁊ meliorant̃. Quā/
to g̃ magis ipa aīa deuota ppt̃ quā istō
venerabile sacr̄m est ordinatū institutuz
ac ꝯsecratū debet se eleuare a carnalib⁹ ⁊
mūdanis ⁊ trāsitoriis reb⁹ ⁊ desideriis
⁊ recipe exaltatōez ⁊ dignitatē ab ipso et
incorpari isto sacro ac deificari hic in g̃
tia ⁊ in regno ipsi⁹ sacri dei ⁊ homīs filij
dei ⁊ regis eterni. ⁊ accipe gl̃iam ⁊ beati
tudinē sine fine cū sanctis angelis. ⁊ cuz
oib⁹ spiritib⁹ btīs. ad quā dignet̃ nos p
ducere idem ihs xps Amen.

Quartū sacr̄m est sacr̄m pnīe. ⁊ est se/
cūda scala iteꝝ lapsi ⁊ spūale medicamē
p qd̄ hō xpian⁹ q̄ ppt̃ offensam ꝯtra xpz
cōmissam post baptismū pdidit nouuz
esse ⁊ vitā spūalē. recupat iteꝝ nouā vitā
pditā. ⁊ fit ei remissio ⁊ indulgētia ⁊ ab/
soluit̃ ab obligatōe infinita ⁊ abluit̃ ⁊ la
uat̃ ab omī macula ⁊ recōciliat̃ xpo.

Titulus. ccxciiij.

Ti. cclx xxiiij. et. cclxxxv.

Q Voniā autez
iam dictū est supi⁹ q̄ vita spi
ritual' assil'at̃ vite corpali. iō
sic in vita corpali est pmo generatio. de/
inde augmētatio. tercio ꝯtinua nutritio
ita sil'r in vita spūali. pmo fuit necessaria
generatio spūalis. ⁊ hec fuit baptism⁹. ⁊
deinde augmētū spūale. ⁊ h̄ erat ꝯfirma
tio. deinde nutrimētū spūale. ⁊ h̄ erat eu
charistia. Et iō sicut in vita corpali si hō
esset ipassibil'. ita q̄ nō ꝯtingeret eū infir
mari. sufficerēt ista tria. videlicz genera/
tio. augmētatio. et nutritio. ita sil'r est in
vita spūali. si hō eēt ipeccabil' sufficerēt
ei ista tria sacr̄a. scz regeneratōis. ꝯfirma
tōis. et eucharistie. Sz qꝛ ꝯtingit hoiez
infirmari et incurrere morbū mortalem
aut piculosuz. ex q̄ p̄t mortē incurrere et
pdere vitā corpalē. ita etiā pōt hō incur
rere infirmitatē spūalē q̄ est pctm̄. p qd̄
pōt pdere vitā spūalē. Et sic in vita cor/
pali est medicīa corpal' q̄ infirmitas cu
rat̃ corpal'. ita ē etiā in morbo spūali re/
mediū qd̄ aufert pctm̄. et ē pnīa. q̄ ē me/
dicina spūal'. Nā aliqs pōt pdere gr̄az
sibi in baptismo datā p pctm̄. qꝛ hō hz li
bertatē naturalē ⁊ libeꝝ arbitriuz. Et qꝛ
gr̄a nō est de natura liberi arbitrij. qꝛ ali
ud est gr̄a ⁊ aliud ē natura vt iā declara/
tū est. iō pōt etiā gr̄am relinq̄re et facere
ꝯtra illā et eā pdere. qꝛ mēbruz sanū pōt
pdere sensuz ⁊ motū. et est sil'e de mēbro
respectu capit̃. et de xpiano respectu xpi
Sicut g̃ mēbrū pōt paliticari. qꝛ nō hz
fluxū spirituū a capite. ita pōt hō paliti/
cari. qꝛ nō hz fluxū gr̄aꝝ a xpo. qui ē ca/
put oīm xpiāoꝝ. et maxīe. qꝛ hō indiget
multiplici gr̄a cū ꝯstitut⁹ sit inter inimi/
cos spūales. ꝯ q̄s ipse sp bellare necessa
riat̃. et nisi ipe legitīe certauerit. vincit̃ ⁊
nō coronabit̃. Et qꝛ nō p̄t vinci nisi vo
lūtarie. g̃ si vincit̃ volūtarie vincit̃. et iu/
ste tūc iudicat̃. Ex q̄ g̃ q̄libet xpian⁹ pōt
incurrere infirmitatē spūalē scz pctm̄ p⁹
baptismū. nccāria fuit hoī medicina cu
ratiua ⁊ medicamē spirituale scz pnīa. p
quā poterit euadere mortalē infirmitatē
aīe ⁊ recupare sanitatē ⁊ gr̄az quā habu
it p baptismū. Et h̄ ē sicut qn̄ hō cecidit
in īfirmitatē corpalē tūc medicīa curās
est nccāria. Et qꝛ xps opat̃ i hoie p sacr̄a
visibilia et māifesta. iō ordinauit sacr̄m
pnīe. tanq̄ veꝝ medicamē morbi spūal'
ad destruēdū pctm̄ et offensaz cōmissaz
p⁹ baptismū. Quāuis ei an̄ receptōz ba
ptismi sit nccāria homī adulto. attn̄ illa
pnīa nō est sacr̄m. qꝛ īuisibil' ē et occulta
qꝛ nihil apparz extra d̄ illa pnīa. Et ide ī
sacro optz eē aliq̄ sig̃ exteriora q̄ significāt
rē īuisibilē q̄ fit int⁹ in aīa. Et qꝛ medici
na īuisibil' illi⁹ pcti culpe ⁊ offēse ꝯ deū.
est ꝓa remissio indulgētia et venia ex pte
dei qꝛ tunc vere destruit̃ peccatum ⁊ of/

Pnīa ē medici/na spūa lis

Ti. ccl xxiiij.

Pnīa ē nccāria

fensa deletur. qn̄ remittit̃ ⁊ datur venia
ab illo ꝯtra quē facta est. quia culpa ⁊ of-
fensa obligat hoīem offendentē illi q̄ of-
fensus est. ⁊ cōtra quē peccauit. quia ta-
lis nature est culpa. ⁊ quot culpe tot ob-
ligatiōes ⁊ tot debita. ⁊ quia vera indul-
gentia nō potest recipi nisi culpa ⁊ offen-
sa displiceat. nec aliquis potest neq̄ me-
retur recipe veniā. nisi displiceat ei malū
fecisse. quia om̄is culpa est voluntaria.
⁊ ideo nō potest destrui nec deleri nisi ꝑ
ꝯtrariū. videlicet ꝙ sicut fuit volūtaria.
fiat inuoluntaria ⁊ displiceat. aliter ipsa
maneret in vigore suo. Et sic duo sūt ne-
cessaria ad destructionē ⁊ deletionē ipi⁹
peccati seu culpe ⁊ offense ꝯtra deū vnū
ex ꝑte dei offensi. ⁊ hoc est remissio ⁊ in-
dulgentia ⁊ venia. ⁊ aliud est ex ꝑte ho-
minis offendentis ⁊ peccātis. ⁊ hoc est
vera displicentia ⁊ tristicia seu dolor. q᷑
offendit deū. ⁊ nisi de hoc tristet̃ ⁊ homī
displiceat nō potest mereri indulgentiā
⁊ remissionē de offensa. Et q᷑ radix pec-
cati est voluntas. ideo requiritur ꝙ ho-
mo ꝓponat in corde suo nunq̄ offende-
re deū. aliter nō esset vera displicētia. Et
req̄ritur etiā ꝙ hō cognoscat se offendis-
se deū ⁊ malū fecisse ⁊ peccasse ꝯtra ipm
aliter nō poss; ei displicere nec posset do-
lere deū se offendisse. Requiritur etiam
ꝙ hō habeat spem recipiendi indulgen-
tiam ⁊ veniā a deo. quia aliter nihil ei ꝓ-
ficeret talis displicentia seu dolor q᷑ ad
hoc ordinatur Sic ergo ex ꝑte dei offen-
si debet dari indulgentia. ⁊ ex ꝑte homi-
nis deb; esse capacitas indulgētie. Si-
cut em̄ deus dat aīam rōnalē capaci cor-
pori ⁊ ꝑꝑato. ita dat verā indulgentiam
aīe capaci ⁊ ꝑꝑate ad recipiendū eā. alit̃
nō. Et ideo sicut corpus est ꝓportiona-
tum aīe. quia aliter nō daret̃ anīa. ita ne-
cesse est ꝙ aīa ꝓportionet̃ ad recipiēdu;
indulgētiā a deo aliter nō daret̃ ei. quia
peccatū ē directe ꝯtra deū. ⁊ deus nihil
habet ꝯtra se nisi peccatū. quia peccatū
offendit deū. Et ideo hō nō est dignus
recipe indulgētiā a dō. nisi habeat odio
peccatū qd̄ ꝯtrariat̃ deo ⁊ impugnat ip;
tanq̄ inimicū capitalē dei. Quomō em̄
posset homo esse amic⁹ dei. qui diligeret

Contri-
tio est ne
cessaria
ad dele-
dū pec-
catum

De⁹ dat
graz aīe
prepate
ad eam

inimicū dei capitalē ⁊ illū hospitaret nu
triret ⁊ defēderet. Et etiā quō posset pla
cere deo. qui etiā placeret ⁊ manuteneret
inimicū dei capitalē. Et ideo necesse est
si homo vult mereri ⁊ recipe indulgen-
tiam ⁊ amiciciā ⁊ societatē dei ꝙ impu-
gnet ⁊ odio habeat tot; virib⁹ ⁊ toto cor
de ipm peccatū ⁊ culpā. quia illa sola cō
trariat̃ ⁊ inimicat̃ deo. ⁊ maxime ex hoc
quia ipemet homo exn̄s in culpa gene-
rauit ipm peccatū de seipo. ⁊ ḡ debet ip;
impugnare oīb⁹ modis quib⁹ poterit ī-
terius ⁊ exteri⁹. ⁊ ipm accusare ore ⁊ cor
de. ⁊ oꝑari ad eius destructionē verbo ⁊
ope. quia aliter nō merebit̃ indulgentiā.
Etiā ex alio q᷑ homo nō habet maiorez
nec deteriorē inimicū q̄ pctm̄. q᷑ pecca-
tum nō obligat eū solū ad penā tꝑalem
sed eternā ⁊ sepat ipm a deo ⁊ ab amici-
cia oīs gaudij ⁊ quietis. ⁊ ꝑ ꝯtrariū deij
cit ipm ad dyabolū ⁊ ad oēm tristiciā ⁊
dolorē. Ideo homo debet ꝯtra ipm pu-
gnare tota sua potentia. sicut ꝯtra inimi
cum suū mortalē. ⁊ vindicare se de ipso
tanq̄ ab inimico seuerissimo ⁊ expellere
ipm ⁊ occidere. Et quia peccatū est etiā
inimicus secretus ⁊ occult⁹. q᷑ de ipius
natura est velle occultari. cū ergo inimi-
ci eius domestici eius ideo hō ꝑ ꝯtrariū
debet ipm discoopire ⁊ manifestare per
ꝯfessionē. ⁊ sic ipm impugnare et expel-
lere. Aliter si homo tenet ipm secretum.
tunc nutrit ipm ⁊ ꝯfortat ⁊ radicat ipm
quia facit sibi qd̄ eius natura desiderat
qd̄ est velle occultari ⁊ nesciri nec videri
Et ideo istud est maximū vituperiu; et
maxima ꝯfusio peccati. ⁊ maxima caute
la ad ipm expellendū. vt homo ip; reue-
let ⁊ māifestet. Si ergo homo diligit se
ipsum. ⁊ cupit inimicū suū capitalē ex-
pellere. debet om̄e vituperiū ⁊ oēm ꝯfu-
sionē adducere ꝯtra peccatū vt ipsu; ex-
pellat ⁊ vincat. Et quia peccatū est dece
ꝑtiuū ⁊ fraudulentū. ideo tanq̄ deceptor
⁊ falsarius debet accusari iudicari ⁊ pu-
niri. ⁊ ideo homo debet ip; ponere in iu
dicio ⁊ petere sententiā ꝯtra ipm. ⁊ pete-
re punitionē. Et ideo patet ꝙ ad veram
eradicationē peccati nō sufficit displicē
tia interior seu odiū ⁊ tristicia ⁊ dolor de

Pctm̄ ē
maxim⁹
inimic⁹
hoīs

Quō ꝑ
ꝯfessiōz
expellit̃
peccatū

ipso. imo requirit̃ etiã exterior reuelatio ⁊ manifestatio. accusatio et iudicatio et punitio. ⁊ sic hõ p̃parat se ad recipiendũ verã indulgẽtiã. ita ꝙ detestet̃ ipsaȝ culpã i aĩo. ⁊ odio hẽat. ⁊ ꝟbo accusȝ. ⁊ ꝺ facto deserat. et reitare nũq̃ꝫ ꝓponat. Duo ergo iuisibilia debẽt eẽ i destructõe pctĩ. vnũ ex pte dei. s. indulgẽtia ⁊ remissio. et aliud ex pte hoĩs peccãtis. s. pnĩa iterior i corde. q̃ ẽ displicẽtia occulta et iuisibil' de offensa dei. ⁊ ista duo sũt ꝓportionata int̃ se. Et qꝛ i oĩ sacr̃o iuisibile significat̃ ⁊ manifestat̃ ꝑ visibile. ⁊ optet ꝙ illꝺ qꝺ fit exteri⁹ manifeste. ꝓportiõet̃ illi qꝺ fit iuisibilit̃ i aĩa. iõ sic sunt duo inuisibilia nccãria ad destructõȝ ipi⁹ culpe. vnuȝ ex pte dei. et aliud ex pte hoĩs q̇ offẽdit. q̃ꝝ vnũ ẽ p̃paratoriũ. ⁊ aliud recipit̃ et dat̃. ita ꝯformit̃ i isto sacr̃o sunt duo visibilia et manifesta exteri⁹ q̃ fiũt i isto sacr̃o. q̃ proportionant̃ ⁊ corr̃ñdent ill' duob⁹ inuisibilib⁹ q̃ fiũt interius i aĩa. Unũ visibile qꝺ fit exteri⁹. ẽ ad significãdũ inuisibile interi⁹. pnĩam. s. interiorẽ ⁊ inuisibilẽ ipsi⁹ hoĩs penitẽtis. q̃ est i corde. Et q̇a facta ⁊ ꝟba exteriora. significãt ⁊ declarãt illud qꝺ ẽ occultũ et inuisibile i corde. iõ ꝑ ꝟba et facta q̃ hõ facit ⁊ dicit exterius significat̃ ⁊ declarat̃ ꝙ hõ penitẽs habȝ odio ipm pctm̃. ⁊ ꝙ cor suuȝ recessit ab ipo pctõ. Itẽ aliud visibile qꝺ fit et apparet exteri⁹. ẽ ad significãdũ illud inuisibile qꝺ facit de⁹ i aĩa. s. remissionẽ et indulgẽtiã offẽse ⁊ pctĩ. ⁊ ẽ ipa absolutõ q̃ fit i isto sacr̃o ꝑ ꝟba significãtia exp̃sse remissiõȝ pctõꝝ. Uñ sicut i aliis sacr̃is sũt duo exteriora. s. res corꝑal' et visibil'. sic aq̃ i baptismo. ⁊ crisma i ꝯfirmatõe. ⁊ vltra h̃ sũt ꝟba ordiata a xp̃o. q̃ significãt op⁹ iuisibile qꝺ de⁹ facit int⁹ i aĩa. q̃ q̇deȝ ꝟba ꝓportionant̃ illi rei corꝑali. sic i baptismo sũt ista ꝟba. Ego baptizo te ⁊c̃. q̃ corr̃ñdẽt ꝓportiõabilit̃ ipi aq̃. q̇a ipoꝛtãt ablutõȝ. ita ꝓportiõabilit̃ i isto sacr̃o sũt duo extiora. Unuȝ ẽ oĩa ꝟba ⁊ facta q̃ dicit ⁊ facit penitẽs. et sũt sic aq̃ in baptismo. Et vltra hec sũt ꝟba ordinata a xp̃o. q̃ significãt op⁹ inuisibile qꝺ de⁹ facit int⁹. q̃ q̇dẽ ꝟba corr̃ñdẽt ꝓportionabilit̃ ꝟbis et fact̃ penitẽtis. Et sunt ista

ꝟba. Ego absoluo te ⁊c̃. Et ista ꝟba corr̃ñdẽt factis ⁊ dictis hoĩs penitẽtis. q̇a hõ penitẽs ꝑ ꝟba et facta sua. significat cor suũ recessisse a pctĩs. ⁊ sibi displicere offensam dei. Et ꝑ ista ꝟba. Ego absoluo te ⁊c̃. significat̃ ꝙ de⁹ remisit pctm̃ et offensaȝ. Ut igit̃ hõ q̇ offendit eẽt secur⁹ de remissiõe ⁊ indulgẽtia sua. ⁊ nullo mõ dubitaret. xp̃s ordiauit et istituit modũ penitendi. s. ꝙ doleat interi⁹ de offensa. ⁊ ꝙ exp̃mat exteri⁹ signa doloris ꝑ gemitus et lacrimas. ⁊ ꝙ dicat ore suo. et cõfiteat̃ culpã suã. et accuset seipm. ⁊ etiaȝ ordinauit ⁊ instituit suũ locũ tenẽtẽ seu vicariuȝ loco sui corꝑis. cui hõ penitẽs dicat ⁊ ꝯfiteat̃ culpã suã. et oñdat signa doloris. cui dedit ptãtẽ absoluendi ⁊ remittẽdi culpã ⁊ offensaȝ noĩe sui. Et ita q̇cũq̃ꝫ offenderit xp̃m. ⁊ voluerit hr̃e verã indulgẽtiã ⁊ remissionẽ suoꝝ pctõꝝ. faciat vt xp̃s ordiauit. ⁊ indubitãter recipiet verã indulgẽtiã ⁊ remissionẽ ꝺ suis pctĩs. qꝛ xp̃us ordinauit istud sacr̃m pnĩe sicut alia sacr̃a. Et ideo sicut alia sacramẽta sũt sꝑ vera. ⁊ dat̃ i eis illꝺ qꝺ significat̃ ꝑ ea. ita istud sacr̃m est sꝑ veꝝ. ⁊ dat̃ in ipo illud qꝺ ꝑ ipm significat̃. s. remissio ⁊ indulgẽtia culpaꝝ. q̃ ꝯmisse sũt post baptismũ. Et i h̃ appet ifinita bõitas xp̃i et ei⁹ clemẽtia. q̇ vt hoĩes q̇ eũ offenderũt nõ desꝑarẽt. ordinauit medicamẽtũ vt istud sacr̃m ꝑ qꝺ possent redire iteꝝ ⁊ reuerti ad ipm. ⁊ recipe veniã ⁊ indulgẽtiã. Et i h̃ ẽ maxia securitas. quia ipemet q̇ offensus ẽ. ⁊ ꝯ quẽ fit pctm̃. ordiauit modũ ꝑ quẽ hoĩes possẽt placare ipm. ⁊ docuit modũ ⁊ formã et viã redeundi ad ipȝ. Et iõ istud sacr̃m ẽ scꝺa scala p⁹ baptismũ. ꝑ quã xp̃ian⁹ iteꝝ p̃t ascẽdere ad xp̃m. In q̃ scala sunt tres g̃d⁹. s. ꝯtritio i aĩa. ꝯfessio i ꝟbo. ⁊ satisfactõ in oꝑe. ⁊ vltio fit absolutio. et sic hõ ascẽdit ad remissionẽ et indulgẽtiã. Et qꝛ remissio ⁊ idulgẽtia ñ p̃t fieri. nisi etiã recipiat̃ gr̃a xp̃i seu bñ cẽ p̃dictũ. q̇a sil' dũ remitt̃ offẽsa ⁊ culpa. dat̃ gr̃a. ⁊ absoluit̃ hõ ab obligatõe ifinita ⁊ a pena eterna. iõ i isto sacr̃o oĩa ista simul fiũt. s. ꝙ restituit̃ gr̃a seu bñ cẽ. ⁊ vita sp̃ũal' ꝑdita. ⁊ fit remissio culpe. ⁊ liberat̃ hõ ab obligatiõe

Ad delectõȝ pctĩ duo sũt nccãria.

Materia ⁊ forma sacr̃i penitẽtie

Cõcordant signũ ⁊ signatũ i h̃ sacr̃o.

Institutio sacr̃i pnĩe.

Clemẽtia xp̃i appet in sacr̃o penitẽtie

Pnĩa ẽ scꝺa tabula p⁹ baptismũ

Tit. cclxxiiii.

pene eterne. ꝛ totū fit ꝟtute mortꝭ ꝛ passionis xp̄i. et vniť cū ea. et recipit eam ꝑ se

Tit. cclvij.

Et q꞉ iā declaratū est. ꝙ mors seu passio xp̄i supat oīa pctā q̄ fieri pñt. idō satisfacit ꝓ oībꝫ pctīs. dū tñ hō vniať cū ea. Vñ q꞉ sola mors xp̄i seu passio pt remittere pctā et obligatōēꝫ ad penā eternā. ꝛ q꞉ ī baptismo hō vniť totaliť cū xp̄o. ꝛ ꝑ ꝯseq̄ns tota passio applicať ei. ac si tota passio esset sua. et si eā ipemet hō sustinuisset. iō fit ei plena remissio oīm pctōꝝ et totiꝰ pene debite ꝑ pctīs. q꞉ hō regeneratur ꝛ fit totꝰ nouꝰ. Sꝫ qñ hō iteꝝ cadit in culpam. tūc sepať et diuidiť a merito passiōīs xp̄i et a xp̄o. et ꝑ ꝯñs fit obligatus ad penā eternā sicut añ baptismuꝫ.

Quō passio xp̄i dr̄n̄ter applicať ꝑ sacr̄a

Sꝫ ī isto sacr̄o hō q̄ erat diuisus a xp̄o vniť cū xp̄o. ꝛ ꝑ ꝯñs applicať ei etiā meritū passiōīs ꝛ mortꝭ xp̄i. et fit ꝑticeps ī eo. et iō iteꝝ remittiť ipi pena eterna sic̄ ꝑus ī baptismo. ꝛ iō istud sacr̄m̄ ē loco baptismi. Sꝫ tamē ī baptismo fit plena remissio oīs pene ꝛ eterne et tpaľ. ſꝫ in isto sacr̄o fit tm̄ remissio pene eterne. ꝛ soluiť obligatio ad penā eternā ꝛ īfinitā. ſꝫ adhuc remanet obligatō ad penā tpalē. q꞉ necesse ē ꝙ hō sustineat aliquā penā propter pctā sua. vt declarabiť magꝭ infra. q꞉ aliť applicať passio xp̄i ī isto sacramēto. ꝛ aliť ī baptismo. ꝛ alio mō fit istō sacr̄m. et alio illud. Quia ī sacramento baptismi recipiť aq̄ exterior q̄ ē aq̄ xp̄i. sed ī isto nō sunt nisi ꝟba et facta ipiꝰ homīs met. Et iō ſm modū quē hñt ꝟba et facta exteriora. et ſm dispositōem inuisibilē ꝛ interiorē ī corde. quā significāt ꝟba et facta exteriora. ſm ħ recipiť meritum mortis et passiōīs xp̄i. Vñ ꝟba et facta exteriora ī isto sacr̄o sūt loco aq̄ ī baptismo. Et iō hō ī baptismo recipit alienū. q꞉ ipsā aquā. ad significādū ꝙ ei applicať aliena ꝟtꝰ ḡtis. et iō recipit illud ī se qō significať ꝑ aquā. q̄ significat plenā ꝛ totalē ṙmissiōꝫ oīs pene. q꞉ totū abluiť

Scdm dispōēꝫ īteriorēꝫ hoīs ṙcipiť meritū mortis xp̄i

Sꝫ ī isto sacr̄o hō recipit ī seipo ꝓprios actꝰ et ꝓpria ꝟba. et nihil alienū. ꝛ idō ꝓportionabiliter recipit ꝟtutē iuxta capacitatē suā et suoꝝ actuū interioꝝ. et exterioꝝ. Et ideo q̄ magis penitet ī corde et dolet. et exteriꝰ ostēdit plāctū. gemituꝫ ꝛ lacrimas. et ore et ꝟbo accusat. īprobat et detestať pctā sua. magis recipit de ꝟtute et merito mortis et passiōīs xp̄i.

Per maiorē displicētiā maior ḡtia dať

Apparet igiť q̄liter istud sacr̄m̄ pnīe institutū et ordinatū a xp̄o vero medico spūali est verissimū medicamē morbi spūalis. q꞉ totaliter eradicat et destruit ip̄m peccatū. et ei cōtrariať. q꞉ ꝑ penitētiā interiorē et displicentiā destruiť radix peccati q̄ erat intus ī corde ꝑ cōplacētiā ꝛ voluntatē. q꞉ placēdo. volēdo et delectādo intrauerat. et ꝑ cōtrariū displicendo. nolēdo. odiēdo et tristādo. necesse est vt eradiceť. postea ꝟo ꝑ ꝯfessionēꝫ ip̄m peccatū eradicatū euomiť extra tanq̄ꝫ malus humor et venenosus. et reuelať ac manifestať. que quidē ꝯfessio et manifestatio recte cōtrariať pctō et eius nature. q꞉ de natura eius ē ꝙ peccatuꝫ vult et appetit semꝑ occultari et coopiri. et nullo mō videri. Et ideo q̄ ꝯfiteť. et ip̄m pctm̄ reuelat. maxime ꝯtrariať ei. et tūc pctm̄ ꝯfusum fugit ab hoīe. et nō habet locū neq̄ꝫ intus ī corde. neq̄ꝫ extra ī ore. q꞉ intus ī corde eradicať ꝛ impugnať ꝑ tristiciā et displicentiā. ꝛ extra ī ore expelliť ꝑ confessionēꝫ. et sic necessario fugit tanq̄ꝫ falsus deceptor et ꝑditor reuelatꝰ. Rectissime igiť xp̄s ordinauit ipāꝫ cōfessionē ꝛ reuelationē peccati ad ip̄m destruendū. q꞉ de directo ē cōtra ip̄m. Et postea per emendā fit factū et opus ꝯtrariū ipi peccato. et sic corde. ore et oꝑe. destruiť ip̄m pctm̄. Et sic homo ꝯueniētissime absoluiť ab obligatōe pene debite ꝑ peccato. et fit ei remissio dū sic īpugnauit pctm̄. et restituiť ei oē illud qō ꝑdiderat propter pctm̄ et offensā. et sic de nouo restituiť sibi illud qō datū fuit ei ī baptismo

Et sic apparet ꝙ duo sūt sacramēta q̄si duo medicamēta. q̄ purgāt et destruunt ip̄m pctm̄ tanq̄ꝫ malū et venenosuꝫ humorē. s. sacramētū baptismi. et sacramētū pnīe. et hoc ꝑ duos modos distictos scꝫ ꝑ modū purgatōīs q̄ fit ꝑ fluxū ventris. et ꝑ modū vomitꝰ. Et hoc fit ꝓportionabiliter sicut ī medicina corpali. q꞉ nō sunt nisi duo modi purgādi malos ꝛ nociuos humores de corpe. s. vel ꝑ ventrē inferius. vel ꝑ vomituꝫ supius. Illa

Duo sacr̄a necessaria q̄si duo medicamēta.

que fit p ventrē incipit supius .et venit
de alto et tendit inferius. s3 vomitus fit
p cōtrariũ. Silr baptismus venit de al
to et tēdit inferi⁹ quasi purgās p ventrez
inferius. ꝛ sacramētũ pnie purgat p vo/
mitũ. Et sicut purgatio q̄ fit p ventrē in
ferius cũ minori violētia fit. ꝛ leuit purgat
gat oēs malos humores. sed purgatō
q̄ fit p vomitũ. fit cum magna violētia.
ita silr purgatio q̄ fit p baptismũ .fit cũ
pauca violētia et fit leuiter. sed purgatō
que fit p vomitũ fit difficulter. sicut pur
gatio que fit p sacramētũ pnie. ꝛ illa pur
gatio est molesta et violēta. Sic ergo il/
lud quod fit exterius i sacramēto. signi/
ficat illud qd fit interi⁹ in aīa. ꝛ sicut pec
cata p ꝯfessiōz euomunt extra. ita signi/
ficat ꝙ etiā exeũt extra aīam ꝛ purgant.
ita ꝙ qñ sunt cōfessa totaliter sunt extra
aīam. facta pri⁹ absolutione.

Q3 sacramentũ pnie a xpo ordinatũ
fit p modũ volũtarij iudicij pticulars et
secreti. i quo idē est accusans et accusat⁹
seu actor et reus. ꝛ testis et reus. vere ac/
cusat⁹ vere ē absolut⁹. ꝛ quāto magis fit ac/
cusat⁹ tāto magis fit excusatus.

Titulus.ccxcv.

Ad habendũ maiorē noticiā d sa
cramēto pnie ē ꝯsiderādũ. ꝙ du
plex est ordo. s. ordo nature et or
do iusticie seu iudicij. et isti duo ordines
claudũt oīa. qꝛ q̄ recedit ab ordine natu
re. cadit in ordinē iusticie seu iudicij. Et
hoc iā declaratũ fuit i tractatu de repa/
tione. q̄liter pmo hō qui recessit ab ordi
ne nature statim cecidit i ordinē iusticie
et punitiōis. Et si ordo iusticie nō esset.
malũ et pctm̄ eēt inordinatũ ꝛ sine ordi/
ne. qd fieri nō pt. Et sicut añ baptismũ
ꝯsiderauim⁹ duos stat⁹ in hoīe. s. statũ p
mũ et pfectũ i quo hō fuit factus. et sta/
tũ scdm et impfectũ i quez seipm deiecit
hō volũtarie. ita etiā p⁹ baptismũ ꝯside
ram⁹ duos stat⁹ homīs. Primus est sa/
nus et bonus. i quo hō est restitut⁹ et re/
nouatus. et iste status correspōdet pmo
statui pmi homīs qui erat pfectus. secũ
dus stat⁹ est status lapsus in quē homo
cecidit post baptismuz. Sicut eñ pm⁹
homo cecidit a pmo statu suo ppter of/
fensam in statũ lapsuz. ita silr homo po/
test cadere a statu nouo baptismi in sta/
tum lapsum. ꝛ hoc ppter offensam et in/
iuriā. Et ideo oportet hos duos status
post baptismũ ꝯpare ad duos status añ
baptismũ. ꝛ sic erũt q̄ttuor status in hu/
mana natura. Sicut g hō añ baptismũ
qñ a statu pmo i quo de⁹ ipm fecerat re/
cessit. cecidit in aliũ statũ ꝛ ordinē. s. iusti
cie. ꝛ obligauit se ad penaz et punitōem
eternā ꝛ etiā tpalē. ita pariformit qñ hō
iā renouat⁹ in baptismo p grām xpi sine
suis meritis. recedit ab illo statu bono i
quo christus ipm regenerauit p suā gra
tiā. necesse est etiā ꝙ cadat in ordinē iu/
sticie et iudicij. ꝛ obligatōem ad penam
eternā ꝛ tempalē. Et videt etiā ꝙ de tā/
to maiorē obligatōez causat. ꝛ maior pe
na ei debet. de quāto status iste in q̄ fuit
renouatus. cũ maiori difficultate est fa/
ctus q̄3 status pmi homīs. quia iste stat⁹
fuit empt⁹ pcio magno. qꝛ p mortez dei
ꝛ homīs. ꝛ status pmi hominis fuit fa/
ctus sine labore. et sine difficultate. et de
nihilo. De tāto igit videt homo magis
culpabilis et reus. qñ pdidit voluntarie
talē statũ cũ maxima difficultate factũ.
q̄a ꝯmittit maxima ingratitudo. Uñ fa/
cilit fuit hō factus. sed cũ maxima diffi
cultate repatus. Ideo q̄ volũtarie pdit
talē statum. meret maximā penā. et gra/
uissime peccat. Itē qñ homo pdit istuz
statum. ꝛ cadit volũtarie ab eo deum of
fendēdo. nō solũ offendit deũ creatorez.
immo curatorē. deũ ꝛ redemptorez. ꝛ sic
duplicatur offensa. et etiam offendit to/
tam societatē xpianoꝝ qui sunt vniti cũ
xpo. ꝛ sunt mēbra xpi. Et sic offensa ꝛ in
iuria q̄ fit post baptismũ ē grauissima. ꝛ
ppter hoc offendēs obligat ad maiorez
penā ꝛ punitōz q̄3 añ baptismũ. Uñ añ
baptismũ offendit deũ. sed p⁹ baptismũ
offēdit deũ et hoīez. deũ hoīez factũ ppt
hoīez ꝛ crucifixũ. Et sic de q̄nto de⁹ ē fa
ct⁹ hoī ppinq̄or. de tāto offēsa ꝛ iiuria ē
deterior ꝛ malignior. qꝛ añ baptismũ hō
erat obligat⁹ deo creatori. s3 p⁹ baptismũ
hō obligat deo hoī creatori ꝛ redēptori.
Itē sic ad repandũ hoīez de pmo lapsu.
necē fuit deũ hoīem mori. ꝛ ita etiā necē

Ti. ccl. xc.

Duo sũt stat⁹ p⁹ baptismũ.

Peccās recedēs ab ordie nature cadit in ordinē diuine iusticie.

Hō facilit fuit fact⁹ sed difficult repatus

Offēsa p⁹ baptismuz ē grauissima.

esset ad repandū hoīem de secūdo lapsu
post baptismū deū hoīem mori. q̄a pec/
catū nō pōt destrui nisi p mortez dei ho/
mis. Et sic qn̄ hō peccat p⁹ baptismū i/
diget si debeat saluari. vt de⁹ hō iterū mo
riat p eo. ꝛ h̄ q̄ꝫtū i eo ē. ꝛ sic ncc̄e eēt xp̄z
q̄tidie mori p pctis. Sz qꝛ semel de⁹ hō
mortu⁹ ē. et ampli⁹ mori nō pōt. qꝛ fact⁹
ē īmortal'. ꝛ sufficit mors sua sel' facta p
oīb⁹ pctis mūdi. et qꝛ esset incōueniens
xp̄m totiēs mori q̄tiēs nos peccam⁹. iō
loco mortis et passiōis xp̄i actual' fit ei⁹
memoria ī missa. ac si mortē sustineret p
pctis. Et iō si hō lapsus p⁹ baptismū
debeat liberari a pctō. ncc̄e est q̄ renouet
iterū mortē et passiōez xp̄i i seip̄o. ꝛ hoc p
memoriā. ꝯpassionē. et deuotōz ac fidē.

Peccās si dbez liberari oportz q̄ renouet mortem xp̄i in se

¶ Ut igit clare intelligam⁹ repatiōz istā.
optet ꝯpare lapsū istū sc̄dm ad lapsuz p̄
mū. et statū renouatōis ad statū creatio
nis et p̄me ꝯditōis. et repatōez sc̄daz ad
repatōem p̄mā. Unn̄ p̄m⁹ hō habuit du
os stat⁹. s. statū pfectū in q̄ de⁹ ip̄m fece/
rat. et statū lapsū i quē ppria voluntate ꝛ
sua culpa ceciderat. sed alij hoīes post ip
suz habuerūt vnū statū tm̄. s. statū lapsū
quē receperūt ab eo. qꝛ p ip̄m et i ip̄o alij
fuerūt lapsi. sed q̄lib⁹ postea ppria volū
tate augmētauit suū lapsū. faciēdo semp
pctm̄ et augmētādo culpas. Et iō qꝛ in
p̄mo lapsu hoīes sunt lapsi p aliuz. ideo
regenerant et renouant gratis p baptis/
mū. qꝛ si puer ē. nō ē necesse nisi q̄ alius
credat in xp̄m p eo et ꝯsentiat. qꝛ totū la
psuz accepit ab alio. nec aliq̄d addidit d̄
pprio. sed si ē adult⁹. necesse ē q̄ habeat
fidē ppriā ꝛ ꝯsensum ppriū. et q̄ displi/
ceat ei vita p̄terita lapsa. sz nō oportet q̄
portet aliquā penā exterius. neq̄ cōfite/
atur. neq̄ faciat planctū. neq̄ luctuz. qꝛ
q̄uis ppria volūtate peccauerit. attamē
de necessitate peccauit. ppterea quia ha/
bebat naturā lapsam. et istā necessitatez
peccādi accepit ab alio. Et ideo p̄ma re
paratio hoīs p baptismū fit gratis. et
absq̄ pnīa exteriori. sed sufficit fides p
pria et interior pnīa seu displicētia. et ap
plicat ei tota mors christi grat' ad satis/
faciendū p oībus suis peccatis q̄ de
necessitate fecit. Q̄uis voluntarie fecerit

Stat⁹ creatōis ꝛ repationis cōpant inter se.

Quō q̄s p baptismuz renouat.

ac si ipse sustinuisset p seipso mortē illaz.
Et sic sicut deus gratis fecit hoīem qn̄
nō erat. ita gratis reparat hominē qn̄ la
psus ē. Sed qn̄ hō nō erat. nō require/
bat pprius cōsensus vt fieret. sed q̄a qn̄
hō est lapsus et repandus extitit iam ꝛ ē
Et ideo necesse est q̄ ipse ꝯsentiat ꝛ velit
reparī si adultus sit. qꝛ nihil dz fieri i ho
mīe cōtra suā volūtatē. nec dz reparī cō/
tra liberū arbitriū. et ideo ad reparādum
hoīem requirit pprius ꝯsensus. Si er/
go ad primā repationez requirit fides ꝛ
credulitas in homīe. et displicētia de vi/
ta p̄terita sine alia satisfactōne et pnīa ex
teriore. et totū remittit ei gratis. ac si nū
q̄ peccasset. et hoc. qꝛ ab alio habuit la/
psuz ꝛ necessitatē peccādi. sed postq̄ ho
mo p baptismū ē regenerat⁹ ꝛ reformat⁹
et repatus de p̄mo lapsu i quo erat p ali
um et nō p se. si cadit vlteri⁹ in pctm̄ ꝛ of
fensam dei. tūc cadit in obligatōez pene
eterne. Et ex isto casu nō pōt ita faciliter
reparī neq̄ resurgere sicut de p̄mo. qꝛ in
isto lapsu sc̄do post baptismuz hō cadit
sua ppria volūtate ꝛ sua ppria culpa. ꝛ n̄
de necessitate. qꝛ iste lapsus nō venit sibi
ab alio sicut p̄mus. qꝛ iā erat regenerat⁹
et reformat⁹ a p̄mo lapsu p baptismū. et
ideo poterat stare i illo si voluisset. ꝛ si ca
dat. totū imputat ei. ꝛ ip̄emet ē in culpa
et nullus alius. Et iste lapsus ē sicut p̄/
mi hoīs i ppria psona. qꝛ p̄m⁹ hō ha/
buit statū pfectū. et potuisset stetisse i il/
lo si voluisset. Et ideo sicut prim⁹ hō ha
buit duos stat⁹ in ppria psona. s. pfectū
et lapsum. ita homo q̄ cadit post baptis/
mū in pctm̄ habet duos stat⁹. s. bonum
post baptismū i quo stare poterat si vo/
luisset. ꝛ aliū lapsum in quē seip̄m p̄cipi
tauit. Sed in hoc ē drn̄tia. qꝛ prim⁹ ho/
mo nō habuit aliq̄d cū tēptās aut insti/
gās interi⁹ ad cadendū seu peccādū. s. p
priā carnē. sz solū exteri⁹. sed hō iā habet
aliq̄d interi⁹ instigans ad peccandū. s. p
priā carnē. ꝛ etiā habet aliq̄d exteri⁹ insti/
gans. s. diabolū inuisibilē ꝛ mundū. Et
ideo q̄ꝫtū ad hoc casus et lapsus secun/
dus. s. post baptismū. ē magis venialis
et min⁹ culpabilis. et nō tm̄ punibilis.
sicut lapsus primi hoīs in ppria psona.

Hō peccās post baptismuz hz duos status sicut adā

Sic ergo q² hõ cadit a suo statu pꝰ baptis-
mũ ꝑ se. licet alio instigãte. ʒ nõ cogente
nec de necc͡itate. cũ poterat stare si vellet.
iõ nõ ita leuiter poterit reformari de isto
sc͡do lapsu sic͡ d͛ p͛mo. q² iste lapsus sc͡ds
Peccãs pꝰ baptismum difficilius repaꝛ — ẽ oĩno suꝰ. Et iõ necc͡e ẽ ꝙ hõ plꝰ faciat si
velit resurgere ⁊ reparari de isto statu ⁊ la-
psu. ꝙ̃ qñ voluit resurgere de p͛mo. q² ñ
sũt eq̃les isti duo casus. nec eq̃liꝛ iputa-
biles neq; punibiles. Et iõ qñ hõ volu-
it resurgere de p͛mo lapsu ꝑ baptismuʒ.
tũc necc͡aria fuit ei fides ꝓpria si fuit ad-
ultꝰ. ac ꝯsensus ⁊ displicẽtia de vita p̃te-
rita. ⁊ passio xp̄i supplebat totũ residuũ
qđ hõ debebat. iõ si vult resurgere de se-
cũdo lapsu. necc͡aria ẽ pñia iterior ⁊ exte-
rior. Si eñ req̃riꝛ pñia interior ĩ p͛mo
lapsu. sequiꝛ ꝙ ĩ sc͡do lapsu vltra h͛ req̃ri
tur pñia exterior cum merito passiõis et
mortis xp̄i. Ergo sequiꝛ si hõ vult resur
gere d͛ sc͡do lapsu. necc͡e ẽ vt habeat pñiaʒ
intꝰ ⁊ extra. et etiã vt sibi suffrageꝛ mors
⁊ passio xp̄i Et q² ĩ pñia exteriori ẽ necc͡a
ria et req̃riꝛ pena ⁊ punitio ꝫm naturaʒ
Pc̃tʒ de sua naꝛa ẽ iudicabile — et exigentiã pc̃ti. iõ opꝫ ꝙ h͛ fiat ꝑ iusti
ciã ⁊ iudiciũ. q² hõ cecidit ĩ ordinẽ iusti
cie sic͡ p͛mꝰ hõ qñ peccauit. q² pc̃tm̃ d͛ na
tura sua ẽ iudicabile ⁊ pũibile. ⁊ ei debeꝛ
Ti. lxxxij. — pena et punitio. Et h͛ declaratũ ẽ ad lon
gũ ĩ capitulo de ꝯpatõe hoĩs ꝑ liberũ ar
bitriũ. q² opa hoĩs de natura sua sunt re
mũerabilia ⁊ pũibilia. ⁊ iõ req̃rũt iudici
um qđ examiet ea. et retribuat vnicuiq;
qđ ei debeꝛ. Et iõ opꝫ ꝙ pc̃tã pũiãꝛ iu
xta suã naturã. q² aliꝛ eẽt aliq̃d inordina
tũ in vniuerso. si nõ dareꝛ ei pena debita
Et iõ necc͡e ẽ ꝙ pc̃tm̃ seu culpa veniat in
iudiciũ. Vñ pc̃tm̃ inq̃ntũ respicit deũ ĩ-
finitũ et eternũ. ꝯtra quẽ ẽ tal' culpa. me-
reꝛ penã infinitã ⁊ eternã. q² offensa ⁊ in
iuria ẽ infinita. Et iõ ꝑ iusticiã punitio
dʒ eẽ infinita Sʒ inq̃ntũ respicit hoĩem
q̃ peccauit. tũc nõ debeꝛ ei punitio ĩfini
ta. q² hõ nõ ẽ ĩfinitꝰ. Vñ pc̃tm̃ iõ ẽ pec-
catũ. q² ẽ volũtariũ ⁊ ĩordinatũ. ⁊ volũ-
tas ẽ ĩordĩata. ʒ q² tal' ĩordĩatio nõ ẽ ĩfi
nita sed finita. iõ nõ debeꝛ ei ꝓpꝛ h͛ puni
In peccato tria ꝯsideraꝛ — tio ĩfinita nec et͛na. Vñ ĩ pc̃tõ tria pos
sumꝰ ꝯsiderare. Primũ ẽ offensa ⁊ ꝯtem
ptꝰ dei. sc͡dm ẽ ip̄m malũ opꝰ qđ de se est

inordinatũ ⁊ fieri nõ deberet. ⁊ terciũ est
ꝙ est volũtariũ. ⁊ est ibi ꝓpriꝰ cõsensus.
⁊ ꝑ ꝯsequẽs delectatio ⁊ ꝯplacẽtia ĩ ma-
lo. qđ ẽ ꝯtra deũ. Quãtũ ad p͛mũ debeꝛ
pc̃tõ seu culpe pena infinita. q̃ntũ ad se-
cundũ ⁊ terciũ nõ debeꝛ homĩ pena in-
finita ʒ finita. ⁊ iõ tp̄alis ⁊ nõ et͛na. Qñ
ergo pc̃tm̃ factũ ẽ. ista duplex punitio et pe
na debeꝛ ei. vna ex ꝑte dei offensi. et alia
Qualiꝛ pc̃tõ debeaꝛ pena et͛na — ex ꝑte pc̃ti in se. Sed q² pena ⁊ punitio
debẽt correñdere culpe. iõ tãdiu dʒ dura-
re pẽa q̃ndiu durat culpa. q² culpe debeꝛ
punitio. Ideo si culpa sit ꝑpetua. necc͡e ẽ
ꝙ pena sit ꝑpetua. et si culpa sit tẽp̄alis.
pena dʒ esse tp̄alis. Et q² culpa ideo est
culpa q² volũtaria ẽ et placẽs. iõ nõ põt
destrui nisi ꝑ suũ ꝯtrariũ. s. ꝙ fiat inuolũ
taria. ⁊ displiceat inq̃ntũ culpa ẽ in se. ali
ter semꝑ manet. Et ideo si hõ q̃ ẽ ĩ culpa
moriꝛ cũ culpa sine displicẽtia culpe in-
q̃ntũ culpa ẽ. tũc moriꝛ cũ culpa. et talis
culpa manebit cũ eo ineternũ. ⁊ ideo eti-
am tũc pena ei debita necessario erit ꝑpe
tua. q² nũq; ĩ eternũ culpa dʒ eẽ sine sua
ꝓpria pena ei debita. Sed si culpa inq̃n
tum culpa ẽ displiceat homĩ. tũc destrui
tur culpa in eo. ⁊ ꝑ ꝯsequẽs pena nõ de-
beꝛ ei vlteriꝰ ꝓ culpa. nisi tm̃ debeꝛ ei pe-
na q̃ ꝯuenit tali culpe. q² iã lucratus fue
rat penã. postq̃ culpa facta erat. Et sic
q̃uis hoĩ displiceat culpa ĩq̃ntũ culpa ẽ.
nõ tñ ꝓpꝛ h͛ liberatꝰ ẽ a pena q̃ culpe de-
bebaꝛ. ʒ solũ liberaꝛ ab h͛. q² nõ punieꝛ
ĩ ꝑpetuũ ꝓ illa culpa. q² ẽ d͛structa. Sic
ergo q̃uis culpa sit finita. põt tñ h̄re penã
ꝑpetuã. si ip̄a culpa sit ꝑpetua. Siliꝛ q²
culpa ĩq̃ntũ ẽ offensa ⁊ ꝯtẽptꝰ dei et auer
sio a deo ĩfinito ⁊ eterno. dʒ h̄re penã in-
finitã. si debeat destrui. opꝫ vt displice
at homĩ inq̃ntũ ẽ dei offensa et iniuria. ⁊
sub illa rõne. aliter semꝑ maneret offen-
sa ipsa. Et si culpa displiceat homĩ inq̃n
tũ est culpa seu inordinatio volũtaria. et
nõ displiceat ei inq̃ntũ ẽ offensa respectu
dei. tunc remanet culpa q̃ntũ ad deuʒ. et
debeꝛ ei punitio infinita. Sed q² offen
sa dei ẽ infinita. ⁊ deus ẽ infinite bonus
q² sua bonitas est infinita. ideo ip̄a cul
pa inq̃ntũ ẽ dei offensa. ẽ cõtra bonitatẽ
infinitã. et ideo si talis culpa debeat de-

stitui inq̄ztū ē dei offensa. reqͬrit displicē/
tia infinita. Et etiā qꝛ iniuria ē ꝛ offensa
dei. qꝛ honoꝛ su⁹ ē lesus. reqͬrit emēdā īfi
nitā. qꝛ ñ sufficit displicētia īfinita ꝺ ip/
sa offensa. nisi restituat̄ illō qȯ ē lesū. Et
qꝛ hō nō pōt hr̄e displicētiā infinitā. nͨ
pōt facere emēdā īfinitā. nec satisfactōz.
iō impossibile ē ꝙ hō ꝑ se possit destrue/
re pctm̄ siue offensā dei inq̄ztuz ē offensa
dei q̄ntūcūqꝫ ei displiceat. Et iō nccaria
ē hoī moꝛs ꝛ passio xp̄i. q̄ ē infinitū pci/
um. vt iā declaratū ē. Et ideo ipsa moꝛs
xp̄i iūcta cuz displicētia homīs destruit
culpā seu pctm̄ iq̄ztū ē offensa dei. Sic
g̊ hō i scd̄o lapsu si vult resurgere. necc̄e ē
ꝙ habeat displicētiā ꝺ culpa duobꝫ mo/
dis. s. inq̄ztū ē culpa. et inq̄ztū ē offēsa di
ꝛ vltra h̄ etiā reqͬrit̄ moꝛs xp̄i Per displi
cētiā g̊ culpe inq̄ztū ē offensa dei ꝛ ꝑ moꝛ
tē xp̄i. tollit̄ totalit̄ offensa dei ꝛ iniuria.
et fit plena satisfactio ꝛ emēda de ip̄a cul
pa inq̄ztuz ē offensa dei. ſ adhuc remāet
pena ꝛ punitio ꝓ culpa. inq̄ztū culpa est
inoꝛdīata. ꝛ inq̄ztū volūtaria ē. Et quia
ista pena ē finita. iō pōt hō eā sustinere ꝑ
se ꝛ dꝫ. sicut etiā cecidit ꝑ sei culpā cum
potuit stare. qꝛ h̄ reqͬrit iusticia. ꝛ idō de
bet̄ hoī pena tp̄al' ꝓ ip̄sa culpa iuxta q̄li
tatē culpe. nec ip̄a moꝛs xp̄i dꝫ satisface/
re ꝓ tali pena q̄uis posset. qꝛ hō debꝫ eā
tolerare ꝛ pōt. postq̄ꝫ ꝑ se cecidit ī culpā.
Et iō qꝛ talis punitio seu pena debꝫ coꝛ
respōdere culpe ꝛ ei ꝓpoꝛtiōari. iō neces/
sari⁹ ē oꝛdo iudiciari⁹ ī hoc mūdo seu iu
sticie ī quo ip̄sa pctā seu culpe examinēt̄
et iudicent̄ ꝛ debite puniant̄ ꝓm ꝙ eis cō
uenit. ne sint inoꝛdīati ī vniuerso. qꝛ pec
cata recte oꝛdināt̄ qñ debite puniūt̄. Et
qꝛ pctā sūt duplicia. aliq̄ sunt occulta. et
aliq̄ manifesta. ideo nccari⁹ ē oꝛdo iudi/
ciari⁹ duplex. s. public⁹ ꝛ occult⁹ seu secre
tus. ꝛ ꝑ ꝯseq̄ns duplex iudiciū ꝛ duplex
punitio. s. publica et secreta. qꝛ pctā pu/
blica faciūt offensaz publicā ꝛ scādaluz
publicū. ꝛ iō reqͬrūt de natura punitiōz
publicā. Et qꝛ pctā secreta nō pn̄t iudi/
cari neqꝫ examiari nisi reuelent̄ ꝛ māife/
stent̄. iō nccaria ē ꝯfessio pcti ꝛ culpe Et
ideo necessariū ē sacr̄m pnīe ī q̄ fiat iudi
ciū secretū de ip̄so pctō. ꝛ examinatio se/
creta ꝛ ꝯfessio secreta. Et iō pnīa exteri/
oꝛ reqͬrit ꝯfessionē pcti ꝛ punitiōez debi
tā. Et qꝛ hō q̄ vult resurgere ꝛ restaura/
ri de scd̄o lapsu. optet ꝙ volūtarie faciat
oīa q̄ sūt nccaria ad destruēdū ip̄m pctꝫ
iō optet ꝙ iterioꝛ pnīa seu displicentia ꝛ
ꝯfessio exterioꝛ. ꝛ etiā pena seu punitō fi/
ant volūtarie. alit̄ nihil ꝓficerēt. Debꝫ g̊
ip̄a displicētia eē volūtaria ꝛ etiā ꝯfessio
et pena. alit̄ licet sustineret oēm penaz. ꝛ
nō eēt volūtarie. adhuc remanerꝫ hō ob
ligat⁹ ad penā eternā. Et qꝛ ꝯfiteri pctā
ē pudoꝛ ꝛ pena. iō ī ꝯfessiōe fit etiā q̄daz
pena ꝛ punitio pcti seu culpe. Et iō quā
to magis ip̄sa ꝯfessio ē accusatoꝛia. et cū
maioꝛi pudoꝛe. tāto magis satisfacit ꝓ
pctīs ꝛ ꝓ pena debita. Et qꝛ ista ꝯfessio
ē volūtaria ꝛ nō coacta. et hō accusat se/
ip̄m volūtarie. ꝛ ponit se ī iudicio. ꝛ q̄n/
to magis h̄ facit. tāto magis punit pec/
catū et seip̄m. ꝛ iō mag̃ placet deo. ꝛ per
ꝯseq̄ns magis excusat̄ apud deū. Sic g̊
pꝫ ꝙ sacr̄m pnīe ē oꝛdīatū ꝓpt̄ scd̄m la/
psuz. s. ꝓpt̄ pctm̄ ꝑpetratū p⁹ baptismū
et h̄ ꝑ modū iudicij ꝑticularis ī q̄ hō dꝫ
seip̄m accusare Et qꝛ istud sacr̄m pōt eē
nccariū oīm hoī. qꝛ q̄libet pōt cadere in
pctm̄ p⁹ baptismū. ꝛ qꝛ hoīes sepati sūt
ꝑ diuersa loca ꝑ mūdū. iō nccarij sūt mł
ti iudices a deo oꝛdīati. q̄ habeāt ptātez
iudicādi ꝛ sciam examinādi. Et q̄a ista
ptās dꝫ eē oꝛdīata. iō necc̄e ē ꝙ vni hoī ꝓ
mo ꝛ ꝓncipal'r sit data illa ptās ꝛ auctas
iudicandi. q̄ vltra hēat cōicare ꝛ ꝯcedere
pl'ibꝫ sic sibi videt̄ expedire. vt sic ꝑ totū
oꝛbē lapsi poterit resurgere ꝑ istud sacra
mētū pnīe. Pꝫ etiā ꝙ sic sūt duo lapsus
ita etiā sūt duo modi resurgēdi. s. baptis
m⁹ ꝛ pnīa. et q̄lit̄ optet ꝙ hō pl⁹ opet̄ ad
resurgēduz de scd̄o lapsu q̄ꝫ de ꝓmo. Et
sil'r patꝫ q̄lit̄ opat̄ alit̄ baptism⁹. ꝛ aliter
pnīa. qꝛ baptismus opat̄ ꝑ modū grē. ꝛ
pnīa ꝑ modū iudicij seu iusticie.
Q, sic ī ꝓmo lapsu aliq̄d remāet ꝑpe
tuū et indelebile de ꝓmo statu creatōis.
ita in scd̄o lapsu remanet aliq̄d ꝑpetuū
et indelebile de statu regeneratōis.

Ti. ccl/
vij.

Penitē/
tē optet
hr̄e du/
as displi
cētias

Duplex
oꝛdo iu/
dicij pec
cato de/
bitus.

Pnīa dꝫ
eē volū/
taria.

Titulus. ccxcvi.

Ex quo scd̄s lapsus hoīs p⁹ ba/
ptismū ꝯpat̄ ad ꝓmū lapsuz p⁹

statũ creatõis.ideo sicut i pͥmo lapsu re/
mansit in hoĩe imago ꝑpetua creatoris.
q̄uis fuit deformata.et remãsit liberꝝ ar
bitriũ.i quo semꝑ ē imago natural' crea/
toris indelebil'.licet nõ mansit sil'itudo
sed dissil'itudo.ita ꝙ q² hõ lapsus retinu
it aliq̄d et ꝑdidit aliq̄d. q² ꝑdidit sil'itu/
dinē creatoris.et retinuit suã imaginem
naturalē indelebilē ac ꝑpetuã.q̄ destrui
nõ possit.ꝑ quã habuit spem et fũdamē/
tũ resurgēdi.ꝑ quã etiam iterꝝ potuit re/
uerti ad sil'itudinē dei. q² si nõ remãsissꝫ
imago nõ potuisset reꝑari.ita ꝯformiter
in scõo lapsu remanet imago ꝑpetua in
homīe.vl' signũ xp̄i redēptoris seu reꝑa
toris.q̄uis sit deformata.ita ꝙ hõ in se
cũdo lapsu aliq̄d retinet de statu baptis/
mi ⁊ regeneratõis.s.imaginē xp̄i ꝑpetu/
am ⁊ indelebilē.seu sigillũ suũ indelebi/
le impͥssuꝫ in aĩa qđ destrui nõ põt.et eti
am aliq̄d ꝑdidit. q̄a ꝑdidit sil'itudinem
xp̄i. Necesse eñ est ꝙ sicut in pͥmo lapsu
remanet imago ꝑpetua creatoris.ita in
scõo lapsu remaneat imago redemptoris
Et ideo illud sigillũ seu character rema
nēs de xp̄o post lapsum.ē fundamentuꝫ
vt iterꝝ homo possit redire ad sil'itudinē
et amiciciã xp̄i.q² si nihil remaneret i ho
mine de xp̄o.nõ hꝫet fundamentũ resur
gēdi. Sicut qñ brachiũ paliticaꝫ.reti/
net aliq̄d ꝑpetuuꝫ de capite.s.neruos.et
aliquid ꝑdit.s.sensum et motuꝫ.et si ner/
ui destruerentꝫ.brachiũ amplius nõ pos
set resurgere nec restaurari.nec recipe sen
sum et motũ.ita ꝯformiter si homo in se
cũdo lapsu nihil retineret đ ipso christo
qui ē caput.nõ posset resurgere. Et ideo
sicut in brachio semꝑ remanēt nerui fũ/
damētales qui ligant brachiũ cũ capite
ita sil'r in homine lapso remanet imago
christi seu character siue sigillum eiꝰ tan/
q̄ꝫ fundamentũ ligans aliqualiter homi
nē lapsum cũ christo capite. Et ideo po
test esse spes resurgendi.

Q, sicut baptismus relinquit reliqui
as primi lapsus in carne.ita sacramen/
tũ penitētie relinquit reliquias secundi
lapsus in anima. Titulus.ccxcvii.

DIctũ ē aũt ꝙ sacramētũ baptis/
mi ordinatꝫ ꝯtra pͥmũ lapsum.⁊
ꝙ sacramētũ pnĩe ordinatꝫ ꝯtra scđm la
psum.⁊ ꝙ qñ hõ vult resurgere de pͥmo
lapsu.sufficit ei pnĩa interior.et displicē/
tia vite p̄terite et fides. et totũ residuum
opatꝫ baptismus ꝑ passionē christi.s.re/
missionē plenã oĩs culpe seu offense ⁊
oĩs pene debite ꝑ culpis ꝓpͥjs et of/
fensis.sed qñ hõ vult resurgere de lapsu
scđo post baptismũ.plꝰ debet facere đ ꝓ
pͥo suo sicut fecit de malo plus.q² non
sufficit ei pnĩa interior.sed requiritꝫ pnĩa
exterior.s.cõfessio et satisfactio seu emen
da ⁊ tꝑalis punitio.et residuũ totũ opa/
tur passio xp̄i.s.remissionē offense et cul
pe.⁊ remissionē eterne pene debite. sꝫ re/
linquit penã tꝑalem debitã.vt dictũ est — Ti.pce/ dēti
Et ideo plꝰ opatꝫ baptismꝰ q̄ꝫ sacramētũ
pnĩe q̄ꝫtum ad passionē xp̄i.iõ plꝰ opera — Passio xp̄i plꝰ opatꝫ in baptis/ mo q̄ꝫ i alijs sa/ cramētis
tur passio xp̄i i baptismo q̄ꝫ i sacramen
to pnĩe.q² i baptismo tota passio xp̄i ap
plicatꝫ homĩ ac si ipsemet eã sustinuisset.
vt totaliter innouetꝫ.et hoc nõ fit i sacro
pnĩe. Et sil'r ꝑ ꝯtrariũ plus opatꝫ homo
ꝑ se et de suo ꝓpͥo i sacramēto pnĩe q̄ꝫ i
sacro baptismi.q² in vtroq̄ꝫ sacro sic req̄
ritꝫ.vt.s.hõ plus opetꝫ de se ⁊ de suo ꝓpͥo
ibi q̄ꝫ ibi.et plꝰ opetꝫ mors xp̄i ibi q̄ꝫ ibi.
tñ vtrobiq̄ꝫ opatꝫ đ nccitate. q² sine mor
te xp̄i ñ pt fieri r̄missio culpe ⁊ pene etnē
sꝫ plꝰ soluit ibi q̄ꝫ ibi ꝓ hoĩe. sꝫ vtrobiq̄ꝫ
soluit ĩfinitũ debitũ. Et iõ q² ꝓportiõa/
bil'r se hꝫ baptismꝰ ad pͥmũ lapsũ ⁊ sacrꝫ
pnĩe ad scđm lapsũ.iõ sic baptismꝰ relin
q̄t reliq̄as aliq̄s i carne đ pͥmo lapsu.q²
relinq̄t ꝯcupiãꝫ carnis viciosã seu fomi
tē.ꝯ quē aĩa dꝫ pugnare q̄ꝫdiu ē i carne.sꝫ i
aĩa ñ relinq̄t reliq̄as pctĩ.q² totã eã mũ/
dat ⁊ lauat.et armat eã ꝑ grãꝫ ꝯ ꝯcupiãꝫ
carnis viciosã.vt ñ dñetꝫ nᶜ regnet.⁊ etiã
diminuit.ita sil'r sacrm pnĩe relinq̄t i aĩa
reliq̄as scđi lapsus.q² relinq̄t reliquias
pcti seu culpe.s.q̄sdã inclĩatões et dispo
sitiões seu ꝓnitates ad peccãdũ.q̄ erant
generate i aĩa ꝑ opatões pctĩ. Quia q̄li — Quõ pꝰ pnĩaꝫ re linquũtꝫ reliquie peccati in aĩa.
bet opatio bõa vl' mala relinq̄t suã sil'itu
dinē i aĩa.⁊ q̄ndã dispositõꝫ ad sil'r ope
rãdũ.ꝑ quã hõ iclĩatꝫ ⁊ habilitatꝫ ad ope
rãdũ bonũ vl' malũ.⁊ qñq̄ꝫ generatꝫ ꝯsue
tudo pctĩ volũtaria. Vñ post pctm̄ seu
malũ opꝰ duo remanēt.⁊ tñ opatõ trãsit

et nō remāet. vnū qͦd remāet ē culpa seu offensio dei. et ex illa seq̄r obligatō ad penā tpalē et et̄nā. ⁊ aliud qͦd remāet ē dispositio ⁊ incliatio ad faciēdā silē ʒ opationē. qꝛ act⁹ hūani ⁊ opatōes hois habēt istā ꝯditōeʒ. qꝫ sp̄ reliquūt suā silitudinē i hoīe. ⁊ exinde p reiteratōʒ fit q̄dā ꝯsuetudo. ⁊ vsus. ⁊ habituatō ad faciēdū voluntarie silr malā opatiōʒ. Et ista dispositio seu iclīatio seu habituatō ē viciū corruptōis i aīa generatū. et h̄ vocat̄ reliq̄e pctōꝝ. Vn̄ i pctō duo sūt de nccītate. s. auersio a deo seu ꝯtēpt⁹ dei. ⁊ derelinq̄re ⁊ deserere deū. ⁊ aliud ē ꝯuersio iordīata ⁊ volūtaria ad creaturā ꝯ volūtatē creatoris. s. qꝛ hō relinq̄t volūtatē dei. ⁊ conuertit se ad ꝑpriā volūtateʒ. ⁊ sic ꝑponit volūtatē suā volūtati dei. Et iðo ꝑpter ꝑmū fit offensa dei ⁊ iniuria. ⁊ ꝑpt̄ scðm scʒ ꝯuersionē iordinatā ⁊ volūtariā ⁊ delectabilē ad bonū creatum. generat̄ et fit dispositio ⁊ iclinatio i aīa viciosa. ⁊ h̄ totū isil̄ vocat̄ pctm̄ mortale. qꝛ sepat aīaʒ a deo q̄ ē vita aīe. Et iō occidit aīaʒ stati ⁊ obligat eā ad penā eternā. nō ꝑpt̄ h̄ qꝛ hō ꝯuertit se ad bonū creatū iordinate ⁊ ad suā ꝑpriā volūtatē. sʒ ꝑpt̄ h̄ qꝛ relinq̄t ⁊ ꝯtēnit deū ⁊ suū mādatū. Si autē hō ꝯuertat̄ ad creaturā et ad suā ꝑpriaʒ volūtatē iordinate pl⁹ q̄ʒ debebat absq̄ deliberatōe. ⁊ nō ꝑpter h̄ derelinq̄t deū. tūc ē pctm̄ veniale ⁊ nō mortale. Et tūc fit i aīa q̄dā dispositio ⁊ incliatio ad malū. sʒ nō ꝑpt̄ h̄ recedit a deo totalr̄. licʒ n̄ tm̄ adhereat deo Et si tales act⁹ mltipli cet̄. generabūt maiorē icliatōʒ. ⁊ i fine separabūt hoīeʒ a dō. ⁊ fiet mors aīe ⁊ pctm̄ mortale. qꝛ ꝯuertēt aīaʒ totalr̄ ad creaturā. ⁊ sic hō totalr̄ relinq̄t deuʒ. Et iō hūdo respectū ad deū. nō variāt̄ pctā neq̄ diuersificāt̄. qꝛ isto mō pctʒ n̄ ē aliud nisi auersio a deo ⁊ ꝯtēptus dei. Sʒ hūdo respectū ad creaturas ⁊ ad bonū creatū. ipa pctā distiguunt̄ et diuersificant̄. fm q̄ illud bonū creatū diuersificat̄ Et iðo sūt i nūero septē pctā mortalia i generali ⁊ tñ ꝯueniūt i vnū. qꝛ qͦlibet ē auersio a deo et ꝯtēpt⁹ dei. Sic ḡ sacr̄m pnīe qꝛ ē ordinatū ad destruēdū pctm̄ mortale inq̄ʒtū ē auersio a deo et offensa dei. et inq̄ʒtū obligat ad penā eternā. et iō d̄ v̄tute sua destruit culpā et offensā et auersionē a deo ⁊ penā debitā ꝑpt̄ h̄. sʒ n̄ destruit dispositōem et inclinatōʒ relictā p peccatū. et p cōuersionē ad creaturā. nec penā debitā ꝑpter talē iordinatā ꝯuersiōʒ. sed tñ diminuit talē incliatōʒ ac dispositionē vt nō dn̄et̄ nec regnet. et dat adiutoriū et auxiliū aīe ad pugnādū ꝯ talē incliatōʒ viciosā. ⁊ ad destruēdū eā paulatine. sic hō p seipm generauerat eā i seipo paulatiʒ. Et sic baptism⁹ scindit ab aīa oēs reliq̄as tales et totalr̄ remouet. sʒ relinq̄t i carne lōge ab aīa incliatōʒ viciosā ad malū. lʒ eā aliq̄lit̄ scindat. sʒ nō totā. sic sacr̄m pnīe nō scidit totaliter ab aīa reliq̄as et sup̄fluitates relictas p peccatū. lʒ diminuat ⁊ aliq̄lit̄ scidat. sʒ n̄ totalr̄. qꝛ n̄ ordīat̄ nisi ad culpā ⁊ offēsā dī tollēdā. et ad penā eternā auferēdā.

Inpctō mortali duo sūt.

Pctm̄ veniale.

Q, p⁹ sacr̄m pnīe dʒ iteꝝ hō sumere sacr̄m eucharistie ad nutritōeʒ vite spūal̄. et ad recuꝑandū deꝑditū. ⁊ ad remouendū ⁊ purgādū reliq̄as pctōꝝ relictas p⁹ pniam.

Titulus.ccxcviii.

Et qm̄ sacr̄ʒ pnīe restituit hoī vitā spūalē ꝑditā. et relinq̄t reliq̄as pctōꝝ. et etiaʒ relinq̄t hoīem obligatū ad penā tpalē. iō qꝛ corp⁹ xp̄i ē ordīatū ad nutritōʒ hoīs i vita spūali. ⁊ ad ꝑficiēdū eū. iō p⁹ sacr̄m pnīe in q̄ hō surrexit de scðo lapsu et de morte. et recuꝑauit vitā ꝑditā. et ē recōciliatus cū xp̄o dʒ iteꝝ sumere sacr̄m corꝑis xp̄i. et n̄ añ dū existit i lapsu et i morte. qꝛ nutrimentū p̄supponit vitaʒ p̄existentē. Sic eni hō mortuus nō debet nutriri. ita hō existēs i scðo lapsu. qꝛ ꝑdidit vitā spūalem nō dʒ nutriri cibo spūali. sʒ dʒ p̄mo p penitētiā resurgere. ⁊ postea cibo spūali refici. Quia sicut nutrimēto fieret iniuria si daret̄ mortuo. ita sine cōꝑatione fieret maxima iniuria sacro corꝑis xp̄i i q̄ ꝯtinet̄ tot⁹ xp̄s. si daret̄ mortuo i vita spūali. ⁊ iō talis nō nutriret̄. sʒ magis mors i eo augmētaret̄. et offensa et culpa crescerēt. Nā tal̄ tenet maximū inimicū xp̄i in corde suo occultū. ⁊ amat ipm. qꝛ solum pctm̄ est cōtra deū. et ideo si talis capiat xp̄m in seipso. facit tātū scādalū ac si vel

Nō viuificat̄ sumēs corp⁹ xp̄i in mortali

let ꝑdere ⁊ occidere xp̄m. sicut si aliquis
reciꝑet regē ī domo sua ī qua teneret ini
micū capitalē regis occultū. Etiā h̄ eēʒ
ꝯtra significatōeʒ sacr̄i. q̄ꝛ hoc est sacr̄m
vnitatis et pacis. sed tal' q̄ ē in lapsu ē di
uisus et sepat⁹ a xp̄o ꝑ amorē ⁊ volūtatē.
et sic nō acciꝑet sacr̄m ꝓ se sed cōtra se. ⁊
ideo mereret magnū tormētū. q̄ꝛ accipe
ret potentē ꝯtra se. Dʒ igit hō lapsus re-
suscitari p̄mo a mortuis. et redire viu⁹.
et recōciliari xp̄o. et vniri ꝑ amorē. Si-
cut em̄ hō anteq̄ʒ surrexit de p̄mo lapsu
ꝑ baptismū. nō debet sumere sacr̄m cor-
poris xp̄i. ita etiā non dʒ sumere. si p⁹ ba
ptismū ceciderit. nisi surrexerit p̄mo d̄ se
cundo lapsu Sic ergo post sacr̄m pnīe
debet hō sumere sacr̄m eucharistie vt nu
triat. Itē etiā q̄ꝛ purgatio fit ꝑ calorē et
ignē. et ideo ignis ⁊ calor spūalis qui est
amor. purgat maculas spūales. Et q̄a ī
aīa remanēt post pniam reliquie pctōꝝ
viciose. s. inclinatōes et dispositōes vici
ose q̄ īpediūt aīaʒ. ne totaliter tendat ad
xp̄m. ⁊ aliq̄lit obtenebrāt. et q̄ꝛ sacr̄m eu
charistie ē sacr̄m amoris. ī quo augetur
amor spūalis et ignis. iō dat istd̄ sacr̄m
vt purget reliquias pctōꝝ aīe. et vt ꝯbu
rat et ꝯsumat totū. ⁊ vt remoueat oēs in
clinatōes anime cōtrarias. et vt det ha-
bilitates et dispositōes ac inclinatōnes
ad oppositū. Et sicut aīa purgat. illu- *Contra reliq̄as pctī dʒ q̄s sumere eucharistiā*
minat ac ꝑficit ꝑ sacramētū eucharistie
ita etiā ad tollendū tales reliquias. debʒ
hō sumere illud sacramētū. Itē etiaʒ q̄a
ꝑ istud sacramētū homo magis vnit et
incorꝑat christo. et ꝑ ꝯsequēs mag' vni
tur morti et passioni xp̄i. que satisfacit ꝓ
om̄ibus peccatis. et ꝑ ꝯsequens fit ho-
mini remissio pene debite s̄m maiorē vl'
minorē deuotionē ad christū et ad mor-
tē eius. Et sic illud qd̄ sacramentū pnīe
nō potuit ꝯplere. ꝯplet sacramētū istud
Et sic sacr̄m eucharistie reducit ad puri
tatē baptismi. et sic sacr̄m pnīe et eucha-
ristie tātū faciūt ī scd̄o lapsu sicut baptis
mus in p̄mo. Et ideo q̄ꝛ hō post baptis
mū pōt freq̄nter cadere in pctm̄ mortale
⁊ labi. ꝓpter h̄ hō dʒ se exercitare freq̄nt
ī istis duob⁹ sacr̄is. q̄ꝛ ꝑ sacr̄m pnīe q̄ti-
enscūq̄ꝫ q̄s cciderit p⁹ baptismū ī pec-

catū. pōt resurgere et leuari a lapsu. et re-
cuꝑare vitā ꝑditā et amiciciā dei. ⁊ ꝑ sa-
cramētū eucharistie pōt resumere vires
spūales et fortitudinē. et ideo ista duo sa
cramēta debēt freq̄ntari. q̄ꝛ null⁹ pōt vti
sacr̄o baptismi nisi sel'. Sicut em̄ hō fu
it semel creat⁹ et factus ⁊ nō bis. et hō est
semel nat⁹ ⁊ generat⁹ ⁊ non bis. ita semel
debet homo regenerari et nō bis. et ma-
xime q̄ꝛ ī sacramēto regeneratōis recipit
hō in aīa imaginē siue characterē xp̄i in
delebilē. ⁊ ideo reiterari nō dʒ. ⁊ ideo sa-
cr̄m pnīe et eucharistie ꝯiūcta supplent
vicē baptismi. Et sicut homo decedens
post baptismū statim euolat ad vitā eter
nā. ita etiā hō exercitās se in istis duob⁹
sacramēt'. tātū purificabit q̄ sine pena
trāsibit ad regnū celoꝝ.

Q, etiam tribulatio seu afflictio siue
pena corꝑalis volūtaria cū amore chri-
sti purgat animā a reliquiis peccatorū.
et satisfacit pro penis debitis. ⁊ custodit
animā ne inficiatur et cadat. ⁊ vnit eam
cum christo.

Titulus. ccxcix.

Quoniā aūt dictū ē q̄ sacramen- *Ti. pcedenti*
tū pnīe relinq̄tur aīa reliq̄as pec-
catoꝝ. s. incliatōes ⁊ dispositōes
viciosas q̄ īclināt aīam ad res corꝑales
⁊ delectatiōes mūdanas. ⁊ īpediūt aīaʒ
ne totaliter vniat xp̄o ꝑ amorē. ⁊ id̄o cō
trariant aīe et bono suo. quia totuʒ bo
nū aīe ē q̄ vniat cū xp̄o ꝑ amorē. ⁊ quā-
to magis vnit cū xp̄o. tāto magis ꝑfici
tur et melioratur. et totū malū eius est q̄ se
ꝑat a xp̄o ꝑ amorē. et vniat cum carne ⁊
cum rebus creatis. q̄ꝛ tunc inficit. tunc
peccat. et tunc offendit. ⁊ tunc maculat.
iō om̄e illud qd̄ facit eā recedere et retra
hit eā a delectationib⁹ carnis. ⁊ a ꝯsola-
tōib⁹ mūdāis. ⁊ ab amore creaturaꝝ īor
diato ⁊ vicioso. valet ad purgādū aīam
⁊ mūdādū eā ⁊ purificādū. Vn̄ q̄ꝛ aīa n̄
offēdit deū nisi vadat ad creaturas ⁊ de
lectet ī eis īordinate. ⁊ relinquat deū. iō
oīa illa q̄ valēt ad retrahēdū eā ab ill' pu
rificant eā vt dictū est. Et ideo quia tri- *Ti. pcedenti.*
bulatio et afflictio carnis et mūdi. et pe-
na carnis faciūt aīam recedere a delecta
tionib⁹ et ꝯsolatiōib⁹ carnis et mūdi. vt
aīa nullā delectatōem nec ꝯsolatōem re-

Tribl'atio purgat reliq̄as ĩ aĩa.

cipiat nec ĩ carne nec ĩ mũdo. idõ sequit̃
q̄ ipsa tribulatio sũme valz ad purgãdũ
aĩam. et ad purificãdũ ab oĩbꝫ reliquijs
pctõꝝ. ⁊ inclinatõibꝫ ⁊ dispositõibꝫ vici
osis. ⁊ simĩl cuz amore xp̄i. q꞉ amor ligat
aĩaz cũ xp̄o. ⁊ tribulatio exterior ⁊ afflictõ
q̄ sentit̃. facit recedere aĩaz ⁊ fugere a cõ/
solatõnibꝫ ⁊ desiderijs carnalibꝫ. Sic ḡ
amor xp̄i existẽs ĩ aĩa ex vna pte. ⁊ tribu
latio et afflictio ex altera pte. mundãt eã
ab oĩbꝫ talibꝫ inclinatõibꝫ ⁊ dispositõibꝫ
viciosis q̄ ĩpediebãt aĩaz. q꞉ dũ aĩa sẽtit
tribulatõz ⁊ afflictõz. ⁊ tristiciã ⁊ desola
tiõz ĩ carne ⁊ ĩ mõdo. et nullã requiẽ neq꞉
delectatiõz ibi ĩuenit. tũc amor xp̄i exñs
ĩ aĩa. vnit ⁊ ligat eã cũ xp̄o magꝭ. ⁊ pene
trat ipsaz aĩaz totalit̃. ⁊ ĩpe amor excitat̃
et viuificat̃. et fortificat̃ in se tãq꞉ ignis.
et iõ expellit et expurgat ab aĩa q̄cq̄d est
ei ꝯtrariũ ibi. ⁊ expellit oẽm amorẽ con/
trariũ. ⁊ oĩes inclinatiões et affectiões
ꝯtrarias q̄ impediebãt aĩam ne totaliter
vniret̃ cũ xp̄o p̱ amorẽ ⁊ volũtatẽ. ⁊ tũc
necesse est q̄ aĩa totalit̃ amplectat̃ xp̄m.
Et iõ ĩpa tribulatio ẽ tãq꞉ malleꝰ ⁊ mar/
tellꝰ p̱cutiẽs aĩam. ⁊ faciẽs ipsã intrare ĩ
xp̄m p̱ amorẽ. remouẽs ab ipsa oẽm ru/
biginẽ et scoriã. Et est etiã fornax cũ fol
libꝫ. et amor xp̄i est ignis incẽsus ⁊ inflã
matꝰ ĩ fornace tribulatiõis. ⁊ iõ insimul
decoquũt aĩaz. et purgãt eã ab oĩ macl'a
⁊ infectõe ꝯtracta p̱ amorẽ carnis ⁊ mũ/
di. Et iõ tũc aĩa ꝯfortat̃. roborat̃ et for/
tificat̃. ⁊ illuminat̃ ac p̱ficit̃. q꞉ vnit̃ ma/
gis cũ xp̄o. ⁊ fit vnũ cũ eo. ⁊ p̱ ꝯsequens
purgat̃ ab oĩ macula viciosa. q꞉ calefit ⁊
iflãmat̃. q꞉ xp̄s hꝫ ignẽ ĩ seĩpo inextigui
bilẽ. diuinũ. purificatiuũ. mũdificatiuũ
⁊ attractiuũ. Vñ ad purificãdũ aĩaz nõ
sufficeret amor xp̄i nisi adiuuaret̃ a tribu
latõe. q꞉ aĩa hꝫ liberꝝ arbitriũ. ⁊ nõ cogit̃
ire ad xp̄m. nec recedere a delectatõnibꝫ
carnis et mũdi nisi velit. ⁊ iõ q꞉ ĩpe dele
ctatões ligãt aliq̄lit̃ aĩaz cũ carne. iõ ne/
cessaria ẽ ĩpa tribl'atio rõne libtat̃ aĩe vt
eo gat eaz. ⁊ volũtarie relinq̄t easdẽ dele/
ctatões ꝯrias deo ⁊ sibi. ⁊ vadat ad xp̄m
Et etiã nõ solũ tribulatio est neccaria ad
purgãdũ aĩam ab infectõibꝫ viciosis. ĩ/
mo neccaria ẽ ad eã tenẽdã ligatã et vni/
tã cũ xp̄o. ⁊ ne ab eo recedat ⁊ diuidat̃ a
xp̄o. ⁊ cadat et moriat̃. sꝫ fortiꝰ continue
vniat̃ p̱ amorẽ. Et sic tribulatio neccia ẽ
oĩ xp̄iano. siue ĩdigeat purgatõe siue nõ
q꞉ t̃bulatio ẽ tã bõa ⁊ tã vtil' ⁊ tã medici
nal'. ⁊ tã neccia oĩ xp̄iano vt sine ĩpa nullꝰ
possit p̱fecte vniri cuz xp̄o p̱ amorẽ. Er/
go seq̄t̃ q̄ sic̃ xp̄s ordiauit sacr̃a ad salu/
tẽ xp̄ianoꝝ. ita ordinauit tribulatões et

Deꝰ ordinauit t̃bl'atões ad purgatõem aĩaꝝ.

purgatõz aĩaꝝ. ita q̄ sic̃ sacr̃a sunt necca/
ria. ita etiã tribulatões sũt neccarie. et q̄z/
diu durãt sacr̃a. durabit etiã tribulatio.
⁊ iõ necc̃e ẽ q̄ tribulatio duret q̄zdiu mũ/
dus stat. Vñ q꞉ ĩ hac vita xp̄iani p̱parã
tur ⁊ disponũt̃ ad aliã vitã. s. eternã. idõ
necesse ẽ q̄ tribulatio sp̱ maneat ĩ hac vi/
ta Vñ necesse ẽ q̄ fornax cũ follibꝫ semp̱
maneat. ⁊ etiã ignis maneat incensus ⁊
inflãmatꝰ. Et iõ sic̃ neccariũ ẽ oĩni xp̄ia/
no recip̱e sacr̃a. ita etiã necessariũ est om
ni xp̄iano tribulatões sustinere. ⁊ q̄ refu/
tat tribulatões sep̱at̃ a xp̄o Est etiã necc̃e

Tribl'atões mlt̃iplicãt̃ pctĩs mlt̃iplicatĩs

q̄ qñ pctã multiplicant̃. q̄ tũc etiã mul/
tiplicent̃ tribulatões. quia maiori reple
tioni maior necessaria ẽ purgatio. Et sic
xp̄s tã p̱ sacr̃a q̄z p̱ tribulatiões ꝯplet et
p̱ficit salutẽ aĩaꝝ. Et q꞉ tribulatio est pe
na. ideo si voluntarie sustineat̃. satisfacit
p̱ pctĩs et p̱ culpa. q꞉ oĩs pena volunta
ria ẽ satisfactiua p̱ debitis pctõꝝ. Et iõ
hõ resurgẽs p̱ sacr̃m pñie de scdo lapsu.
remanet obligatꝰ ad penã tp̱alẽ ꝑm quã
titatẽ criminis ⁊ qualitatẽ culpe. et ideo si
volũtarie ineat tribulationẽ et afflictio/
nẽ tp̱alẽ et corp̱alẽ. et ꝑm hoc magis vel
minꝰ sustinet tribulatões. ꝑm hoc plꝰ vel

Tribl'atio satisfac̃ ⁊ meret̃

minꝰ satisfacit p̱ pctĩs. Si autẽ hõ ñ sit
obligatꝰ ad penã tp̱alẽ. tũc sustinẽdo vo
lũtarie penã ⁊ afflictõem p̱pter xp̄z. aug
mẽtat merita et gratiã. Et sic tribulatio
ẽ bona ad purgãdũ aĩam ⁊ ad satisfaciẽ
dũ p̱ debitis. ⁊ ad augmẽtandũ merita
et ad ligandũ et vniendũ aĩaz fortiter cũ
xp̄o. ⁊ ad sep̱andũ eã a delectatõibꝫ ⁊ cõ
solatõibꝫ mũdanis ⁊ carnis q̄ ꝯtrariant̃
aĩe ⁊ eã occidũt. Quare summe amabil'
debet esse tribulatio oĩni xp̄iano.

Q, si aĩa pꝰ sacr̃m pñie exeat d̃ corp̱e
cũ reliquijs pctõꝝ. et sine ꝯpleta satisfa/
ctione p̱ culpis. necesse est eã purgari in

aliq̃ loco tã diu donec fuerit plene ꝛ ꝯple
te purgata. ꝛ fuerit culpa ꝓsoluta.

Titulus.ccc.

Et qꝛ aĩa põt
exire de suo corꝑe nõ purga
ta a p̄dictꝭ reliquijs pctõꝝ. q̃
remanẽt post sacr̃m pnie. ꝛ etiã absqꝫ ꝑ
solutõe penaꝝ ꝑ culpis debitaꝝ. iõ cũ ꝓ
pter h̄ aĩa impediat̃ ne totalit̃ possit vni
ri xp̃o ꝑ amorẽ. qꝛ necesse ẽ si debeat vni
ri cũ xp̃o ꝙ nihil habeat extraneũ a deo.
sed ꝙ sit tal' sicut exiuit a deo ĩ sui creatõ
ne sine macl'a. sine ĩfectõe. ꝛ sine aliq̃ ma
la inclinatõe. iõ q̃cq̃d aĩa addidit ꝑ se in
seipsa postq̃ꝫ creata ẽ vsqꝫ ad exitum cor
poris ꝯuersando cũ creaturꝭ qđ deo cõ
trariat̃. necc̃e est ꝙ totũ illud purget̃ et re
moueat̃. Et iõ qꝛ aĩa amat carnẽ ꝛ res
corꝑales amore inordĩato. et pl⁹ q̃ꝫ debe
ret. ꝛ ꝑ ꝯñs ĩbibit̃ tali amori ꝛ delectatõ
ni. iõ necc̃e ẽ ꝙ añq̃ꝫ vniat̃ cũ deo vltĩa et
ꝯpleta vnione. ꝙ purget̃ et purificet̃ cõ
pleta purificatõe. vt nihil remaneat đ ex
traneo. Itẽ etiam qꝛ culpe debet̃ ꝯpleta
Ti.pcedenti
punitio vt iã declaratũ ẽ. iõ aĩa q̃ nõ por
tauit debitã punitõꝫ ꝓ pctis suis. necc̃e ẽ
ꝙ puniat̃. qꝛ h̄ exigit iusticia dei añq̃ꝫ sit
digna h̄re ꝯsortiũ cũ deo. qꝛ sine debita
satisfactõe aĩa nõ dꝫ saluari. Et qꝛ aĩa q̃
exit de corꝑe. exit de curia misc̃die. et ca
dit ĩ curiã pure iusticie dei. iõ necc̃e ẽ ꝙ ip
sa puniat̃ p⁹ hãc vitã ꝭm rigorẽ ꝛ strenui
tatẽ diuĩe iusticie. Et qꝛ diuia iusticia ẽ
sũma. qꝛ nõ põt cogitari maior. et sic iu
dex iustissim⁹ ẽ sũme punitiu⁹ maloꝝ. qꝛ
ĩ sũmo odio hꝫ malũ. iõ sequit̃ ꝙ mala q̃
punit de⁹ p⁹ hãc vitã ꝑ suã iusticiã pũit
tãta punitõe q̃ nõ põt cogitari maior. et
cũ tãto rigore ꝛ seueritate ꝙ nẽo pt exco
gitare. Et iõ aĩa q̃ nõ sustinuit penas de
bitas ĩ corꝑe. dũ erat ĩ curia misc̃die dei.
postq̃ꝫ ĩcidit ĩ man⁹ iusticie puniet̃ tãta
Necce ẽ esse purgatoriũ
pũitõe ꝙ nẽo põt cogitare. Et iõ seq̄t̃ ꝙ
tã ꝓpt̃ purgatõꝫ q̃ꝫ ꝓpt̃ pũitõꝫ necc̃e ẽ lo
cũ ẽe aliquẽ purgatorij ꝛ punitiuũ aĩaꝝ.
ñ et̃nal'r sꝫ tꝑalit̃. Et qꝛ sić ĩ h̄ mũdo aĩa
dũ ẽ ĩ corꝑe. purgat̃ ꝑ afflictõꝫ ꝛ tribl'ati
onẽ. ꝛ h̄ sil' cũ amore xp̃i. ita etiã optet ꝙ
amor xp̃i exñs ĩ aĩa ꝛ tribulatio. purgẽt
ipsã aĩaꝫ a reliquijs pctõꝝ. Et iõ optꝫ ꝙ
sit aliqua res afflictiua ꝛ dolorosa ĩ q̃ aĩa
purgãda tãtũ sentiat đ dolore q̃ꝫtũ sẽtijt
de delectatione extranea contra deũ. ꝛ ꝙ
tãtũ penetret ĩ visceribꝫ ꝛ medull' aĩe. q̃ꝫ
tũ amor mundanoꝝ penetrauerat ĩ me
dull' aĩe. Et qꝛ purgatio fit ꝑ ꝯ̃riũm. vñ
aĩa nõ ĩdiget purgari nisi ab amore rerũ
mũdanaꝝ. q̃ penetrauerat aĩam ꝑ dele
ctatõꝫ. qꝛ ꝑ talẽ amorẽ extraneũ aĩa ẽ dis
sil'is deo. iõ ꝭm ꝙ amor reꝝ mũdanarũ
mag' penetrauit ĩ aĩa ꝛ ĩ medull' ei⁹. ꝭm
h̄ difficili⁹ purgabit̃. Ista aũt purgatio
et punitio. necesse ẽ ꝙ fiat ꝑ ignẽ materi
alẽ. vt iã declaratũ fuit de eterna iusticia *Ti.clxi*
Sic ğ amor xp̃i exñs ĩ aĩa. excitat⁹ ꝛ ad *Tit.clxiiij.*
iut⁹ a tribulatõe ignis ꝛ dolore sensibili.
purgabit ipsã sicut auꝝ purgat̃ ĩ igne. et
ꝯpleta purgatõe aĩa nullũ dolorẽ sentiet
q̃a nihil habebit de extraneo nec de cre
mabili. Meli⁹ igit̃ ẽ homĩ purgare pctã *Meli⁹ ẽ h̄ q̃ꝫ alibi satisfacere.*
sua. et sustinere penã debitã ꝓ pctis suis
hic dũ viuit ĩ corꝑe. q̃ꝫ ꝙ purget̃ ꝛ puni
atur ĩ alio mũdo ꝑ rigorem diuine iusti
cie. q̃a necesse est ꝙ vel hic puniant̃ pctã
volũtarie ꝑ pniam ꝛ ꝑ sacr̃a ꝛ tribulatio
nes vel ĩ alio mũdo ꝑ iusticiã dei. qꝛ pec
catũ nõ põt remanere ĩpunitũ. ꝛ optebit
ꝙ eternaliter vel tꝑaliter puniat̃. eterna
lit̃ ĩ ĩferno. tꝑalit̃ ĩ h̄ mũdo vl' ĩ loco pur
gatorij. Sic ğ necesse est ꝙ hõ portet pe
nã debitã ꝓ pctis cõmissis post baptis
mũ vel ĩ hoc mũdo vel ĩ alio. sed alit̃ hic
ꝛ aliter ibi. Quãuis etiaꝫ ĩpe aĩe recedãt
a corꝑe cũ reliquijs pctõꝝ. attñ oĩa illa q̃
valebãt ꝓ eis hic dũ viuebãt ĩ corꝑe. va *Q, eis p̄sũt suffragia.*
lẽt etiã si fiãt ꝓ eis p⁹ decessũ. Ad satisfa
ciẽdũ ꝓo ꝓ eis ad ꝯplendã iusticiã diui
nã. valẽt oĩa q̃ ꝓ eis ꝑ alios fiũt q̃ viuũt.
sꝫ nõ tantũ quãtũ valuissent si facta fuis
sent ꝑ seipos. Quia eñ sunt mẽbra xp̃i.
iõ p̄ñt suscipe influẽtiã a passiõe xp̃i et a
mẽbris xp̃i. qꝛ tã ille aĩe q̃ꝫ hoĩes xp̃iani
viuẽtes sunt vnũ corpus. et sunt mẽbra
vnius capitis. et ideo p̄ñt se iuuare adĩ
uicẽ. ꝛ iõ mẽbra xp̃i viuẽtia. s. xp̃iani vi
uentes. ꝓ suoꝝ amicoꝝ pctis p̄ñt satisfa
cere. si faciãt illa q̃ p̄ñt valere ad satisfaci
endũ pro culpis. qꝛ hoc nõ derogat diui
ne iusticie. Quãuis ergo anime nõ p̄ñt

seipās iuuare.attñ pñt ꝑ alios adiuuari
et debita q̄ debēt pñt ꝑ alios amicos ꝑ/
solui.qm̄ licet puniant̄ ꝑ iusticiā dei.tñ
sunt ī amicicia dei ⁊ ī eius amore.Et iō
quicq̄d fit ꝑ eis deꝰ acceptat et recōpen/
sat ꝑ debito quod ipsi debent.

Que sunt illa que pñt inducere hoīez
lapsum vt currat ad sacr̄m pnie volun/
tarie. Titulus.ccci.

Quoniā autez
hō lapsus post baptismū nō
pōt saluari nisi ꝑ pniam volū
tariā.⁊ hō rōne sue libertatis nō pt cogi
ad pniā.q² etiā nihil ꝓficeret nisi volun
tarie currat ad pniam.⁊ q̄ᷓto magꝭ volū
tarie currit.tāto magꝭ ei ꝓficiet.iō ē vti/
le valde ꝯgregare oīa sil' q̄ pñt hoīez īdu
cere ad pniā.q² ipa pctā r̄fugiūt pniā
⁊ ei resistūt. Primū aūt qđ inducit ho
minē ad pniam ē.q² sūme placz deo.q̄a
deꝰ solū hz odio pctā ⁊ nihil aliud.q̄a ni
hil ꝯtrariat̄ sibi nisi pctm̄.nᶜ ē sibi rebel
le.⁊ iđo sequit̄ nccārio ꝙ ille sūme placet
deo q̄ toto ore.toto corde ⁊ toto oꝑe im/
pugñt pctm̄ ⁊ destruit inq̄ᷓtū in eo est.q̄a
destruit et impugnat veꝝ inimicū dei.si
cut sūme placet homī ille q̄ destruit ⁊ im
pugnat eius inimicū capitalē.⁊ maxie
placeret regi miles aliq̄s q̄ occideret eiꝰ
inimicū capitalē ꝓpter amorē regꝭ.Si
g̊ homo ꝑ pniā habeat odio totis viri/
bu suis pctm̄ ⁊ ei displiceat ꝓpter hoc q²
ē ꝯtra deū.et ipm accuset ore.oꝑe et cor/
de.et ꝑsequat̄ ipm.et expellat ipm a se.eo
q² est ꝯtra deū.necesse est ꝙ talis summe
deo placeat.Et ideo ipsa pnia est sacrifi
ciū acceptabile deo.imo nullū sacrificiū
magis placet deo q̄ᷓ qđ hō offert de su/
is ꝓpriis actibꝫ.imo hoc ē p̄mū sacrifici
um qđ homo dz offerre deo de seipo.Et
ideo statim deꝰ adiuuat hoīem si ipe que
rat adiutoriū a deo ꝯtra inimicū xp̄i.qđ
nunq̄ᷓ sibi negat si in veritate postulat.
Quō em̄ deꝰ denegaret alicui auxiliū q̄
vult īpugnare inimicū suū capitalē.q̄ ē
pctm̄? Immo amabit ipm amis suis
Vñ licet pctm̄ sit inimicꝰ dei.tñ deꝰ non
destruit ipm nisi hō cōsentiat ⁊ velit.q²
volūtarie recepit eū.⁊ ideo nō pōt exire
nisi volūtarie dimittat ipm.⁊ iō nccē est
si dz exire ꝙ volūtarie expellat ipm de se
Itē hō etiā nō solū placet deo.sz etiā oī
bus amicis dei.q̄ sūme gaudēt de h̄.Et
sic hō sil' acq̄rit amiciciā dei ⁊ oīm ami/
coꝝ suoꝝ.Meliꝰ ē em̄ hr̄e amiciciā dei ⁊
oīm amicoꝝ suoꝝ q̄ᷓ hr̄e amiciciā pctī ⁊
inimiciciā dei.q² pctm̄ ē sūma turpitu/
do.sūma deformitas ⁊ malicia.et odibi
le ī sūmo.⁊ nullo mō amabile.⁊ deꝰ ē sū/
me bonꝰ.sūme amabil'.et nullo mō odi/
bil'.Et sic maxia dr̄ña ē int̄ deū ⁊ pctm̄.
Et etiā sūme placet deo pnia.q² ꝑ ipsā
hō saluat̄ ⁊ restaurat̄ q̄ erat deꝑditꝰ ī et/
nū ꝑ seipm.⁊ ideo deꝰ gaudet ī eo ꝙ sua
creatura et opꝰ suū qđ ꝑdiderat saluet̄.
Et etiā oēs amici sui sūme gaudēt de h̄.
q² sūt boni.et letant̄ de bono.sic diaboli
sūt mali ⁊ gaudēt de malo.Sic g̊ ꝓpter
tantū placitū et tantā ꝯplacētiā quā de/
us hz ⁊ oēs amici eiꝰ ī pnia.dz hō totꝭ vi
ribꝫ conari.vt ad pniā festinet ꝓ pctīs
suis. Aliud inductiuū ad penitentiā.

Itē aliud qđ pōt incitare et inducere
hoīem ad pniam ē visio dei.q² deꝰ videt
hoīs volūtatē.et videt q̄liter hō tenet in
domo sua.s.ī corde suo.qđ meliꝰ ⁊ nobi/
liꝰ mēbꝝ ē ī hoīe ī secreto dei inimicū ca
pitalem.⁊ illđ qđ deꝰ hz sūme odio.⁊ qđ
deo sūme displicet.⁊ nō solū tenet.sz defē
dit.nutrit et abscōdit atq̄ augmentat.⁊
inducit ipm in domū suā volūtarie.im/
mo nō ī domū ꝓpriā.sed in domū dei.
q² cor de vera iusticia ē habitaculū dei ⁊
ꝑtinet deo.Etiā hō (qđ peiꝰ ē) fecit ipm
inimicū.q² añ nō erat.et cogitat sꝑ quō
poterit ml'tiplicare ipm.Oia ista deꝰ vi
det.Debet g̊ hō ī sūmo timere.ꝙ.s.tene/
at ī seipo īimicū dei.et ꝙ custodiat et de/
fendat atq̄ nutriat ipm ipo vidēte.pñte
et sciēte.inimicū sui creatorꝭ.redēptoris
atq̄ iudicis.Quis em̄ eēt ausus tenere.
custodire atq̄ nutrire ī regno regꝭ īimicū
regꝭ capitalē rege pñte.vidēte et sciente?
Nōne ille faceret regi magnā ꝯtūeliā et
offensā atq̄ iniuriā? Nōne etiā ille mere
ret̄ a rege magnā vindictā? Immo etiā
q̄s eēt ausus cogitare seu ī aīo ꝓponere.
inimicū regꝭ velle hospitare ī domo sua
rege sciente talē cogitatōem seu tale pro/

positū? Et q̄s ess3 ausus itrare domū re
gis. ⁊ portare reg̃ iimicū depictū añ fa/
ciē regis? Et q̄s eēt ausus recipe bona a
rege. ⁊ viuere de bonis reg̃. ⁊ suū iimicū
capitalē i domo sua hospitare ⁊ defende
re ipo sciēte? Credo q̄ null⁹ eēt ita ausus
Ergo postq̄ hō scit ⁊ cog̃scit. q̄ pcт3 qđ
ipe tenet i corde suo ē inimic⁹ dei capita
lis. ⁊ q̄ deus h̄ videt ⁊ cog̃scit. ⁊ q̄ scit. si
ipm nō expellit statī de corde suo. tūc fa/
cit deo maximā iiuriā. offensā ⁊ ɔtūeliā.
q̄ reputat eū vel impotētē. vel insciente
vel fatuū3. Nōne ille stat i maxio piculo
absq̄ fallo? Quia timor ē ⁊ sūme timen/
dū. nisi hō statim ipm a se expellat. q̄ de⁹
faciat vindictā. ⁊ oñdat suā potentiam.
sciam et iusticiā. ⁊ pcipitet ipm cū iimi/
co suo i pfundū iferni. imo mir̄ ē et sup
oīa mirabilia. quō de⁹ sustinet tanto tpe
inimicos suos mortales. Et q̄ h̄ nō sen
tit piculū neq̄ timet. amisit intellectū ⁊
rōne caret. ⁊ merito fatu⁹ reputabit̃. ma/
xime i tpe vltōis. Et i isto appet dei im
mēsa clemētia ⁊ bonitas. sic sustinere nu
trire ⁊ defēdere a diabolo suos inimicos
et suor̄ iimicor̄ zelatores atq̄ defēsores
Nā nō posset maior bonitas excogitari
Et ex hoc apparet q̄ de⁹ nō vult hoiem
pire. sed expectat ipm ad pniam. ⁊ vt sal
uet̃ pcit. nec pōt eē alia cā. q̄ q̄ si hō nō
venerit ad pniam tādiu expectat⁹. q̄ ex/
tūc maiorē vindictā et indignatōe3 dei i/
currat. q̄ ingrat⁹ ē deo. et ɔtēnit illā imē
sa3 bonitatē dei. D3 igit̃ hō ad vitandū
tantū. arduū ⁊ magnū piculū i q̄ ɔtinue
existit. ⁊ pp̄ter tantā bonitatē et expecta/
tiōe3 dei currere ad pniā3. ⁊ subito expel/
lere a se inimicū dei et suū. ne subito sup
eū veniat ira dei et vīdicta. q̄bꝫ ipe pote
rit pdere corp⁹ ⁊ aia3 ppt̃ ingr̃titudiuē et
ɔtēptū dei

Aliud incitatiuū ad pniā3

Preterea aliud ē qđ d3 hoiem icitare vt
currat ad pniā3. s. iusta punitio peccati.
Vñ iā pbatū ē. et ipossibile ē aliter esse.
q̄m oīa facta et v̄ba ⁊ cogitatiōes hoīs
iudicent̃ et recipiāt debitā remūeratōe3
boni vl̃ mali. ⁊ iō de necitate oīa opa ho
mis mala et cogitatōes male. ⁊ oīa pctā
optet q̄ puniāt̃. q̄ nō pn̄t remanere im/
punita. ⁊ iō si nō puniant̃ i h̄ mūdo. op/
tet q̄ i alio mūdo puniant̃ p iusticia3 de
bitā. Et iō bonitas dei ordiauit. q̄ pctā
hic p pniam puniant̃. ⁊ ɔstituit suos iu/
dices i h̄ mūdo loco sui. q̄ iudicēt et cor
rigāt pctā et puniāt. vt i hoc mūdo fiat
iudicium de ipsis. ne si reseruent̃ in alio
mūdo. iudicent̃ ad ɔdemnatōe3 eternā.
Et ideo si hō nō vult i hoc mūdo facere
pniā3 et iudiciū đ pctis suis. necē est q̄
post hāc vitā eternalit̃ puniāt̃. Itē etia3
declaratu3 ē i capitulo de eterna iusticia
q̄t ⁊ q̄nta mala icurret aīa si nō saluet̃. q̄
aīa ē imortal̃. et g̃ bn̄ vl̃ male hēbit i eter
nū. Deb3 g̃ hō currere ad pniam vt eua
dat tristiciā eternā et penā ifinitā. i quā
de necessitate incidit si nō fecerit pniam
Si g̃ hō nō vult venire ad iudiciū i alio
mūdo. veniat h̄ ad iudiciū secretū volū/
tarie corā iudice a deo ordiato. et ɔfitea t̃
pctā sua. et accuset seipm i veritate corā
eo. et sic euadet iudicium damnationis.

Aliud inductiuū ad penitentiam.

Preterea aliud qđ debet hoie3 incita
re ad pniam. ē certitudo ⁊ infallibilitas
mortis ⁊ icertitudo ipi⁹ hore mort̃. Nā
nō ē in alicui⁹ ptāte plōgare vnā horam
vite. quia vita hominis stat in manu al
terius. s. dei. Si ergo homo est incertus
de hora. quō audet remanere i tāto peri
culo p quod potest incurrere eternā pe/
nam et tristiciā infinitā? Cū ergo homo
tā faciliter potest euitare tanta picula. q̄
finē nō habēt p pniam quod tā faciliter
fit. quia volēdo et loquēdo. Quid em̄ fa
cilius q̄ velle ⁊ loqui? Ibi em̄ nullus la
bor est. nulla fatigatio. Volēdo em̄ ⁊ lo/
quēdo coram iudice peccatū destruit̃. et
remittit̃ eterna pena. ⁊ homo euadit tri/
sticiam. que finē non habet. Est igit̃ ho
mo stultissim⁹ qui voluntarie vult stare
in tāto periculo quo maius nō potest ex
cogitari. cum possit ipsum vitare ta3 fa/
ciliter q̄ nō poterit facili⁹ cogitari. et nō
est secur⁹ de die crastina. ⁊ nō potest pro
longare vitam suam ad vnam horam.

Aliud inductiuū ad penitentiam.

Itē aliud etia3 qđ d3 sūme inducere
hoie3 ad pniā3 ē mors xpi ⁊ sāguis q̄ ef
fusus ē p pctis toti⁹ mundi. vnde mors
xpi supat omnia pctā q̄ fieri possunt. vt

declaratū est. et ideo clamat sanguis xpi
ad oēs pctōres vt veniāt ad pniam ꝛ re
cipiāt ꝟtutē ꝛ influentiā eius. quia nō ē
effusus nisi ad lauandū pctā. Et ideo q̄
cōtemnit sanguinē xpi. ꝛ nō vult lauare
pctā sua ī sanguine ei⁹ dū viuit ī h̄ mun
do. necesse ē q̄ damnet. et maxime xpia/
nus. q̄ empt⁹ est semel p̄cio sanguis xpi
damnabit sine compatione plus q̄ȝ oēs
aliȷ̄. quia ɔtemnit sanguinē tā p̄ciosum.
Quicūq̄ȝ igit vult fugere penas eternas
ꝛ puenire ad gaudia eterna dum adhuc
vacat. et in hoc corpe viuit. ꝛ pōt facere
pniam. currere debet ad sacr̄m pnie vt ī
ppetuū viuat. Conari igit debet hō dū
temp⁹ habet. vt expellat de seipo ꝛ de do
mo sua inimicū suū capitalē et mortalez
et inimicū sui creatoris ꝛ factoris ꝛ om
niū creaturarū. s. ipm pctm̄. ne inueniat
in eo ī morte. qꝛ cū eo iudicabit ad ignez
eternū. et pibit ī eternū. Qualit pōt ho/
mo tolerare ī suo orto. ī sua domo in sua
camera. ꝛ ī suo corpe inimicuȝ capitalē?
Et si ibi nō p̄t sustinere. quō pōt tūc ini/
micū suum ꝛ christi et om̄is creature dei
ī secreto cordis sui abscōdere p vnū mo
mentū. ꝛ non solū tolerare. sed qđ peius
ē diligere ꝛ amare tādiu? Tādiu em̄ ho
mo tenet pctm̄ ī corde suo. q̄ȝdiu nō ha/
bet ipm odio. Et quō potit diligere pec
catū. p qđ pdit eterna ꝛ infinita bona. et
acq̄rit eterna et infinita tormenta et ma
la. p qđ pdit eternū ꝛ infinitū gaudiū. et
īcurrit eternā tristiciā? Quō pōt homo
tenere pctm̄ et diligere. p quo oportuit de/
um incarnari. ꝛ turpissima morte mori?
Quō pōt hō seipm sustinere esse malū q̄
nō pōt neq̄ȝ vult sustinere alias res suas
esse malas. neq̄ȝ corruptas. nec macula/
tas? Quō pōt hō sustinere seipm esse ma
lū. qui oēs alias res vult hr̄e bonas. bo
nā domū. vestē bonā. ꝛ vxorē bonā. et fi
lios bonos? Quō igit non iudicaret hō
iste nec ɔdēnaret iuste. q̄ ɔtēnit sāguinē
filiȷ̄ dei. et seipm. et refutat mortē tā ama
rā xpi. ꝛ p nullo reputat. ꝛ q̄ dimittit ma
xima bona et et̄na. ꝛ q̄rit vilia et trāsito/
ria. q̄ q̄rit t̄rena ꝛ dimittit celestia. q̄ q̄rit
aliēa bōa ꝛ extranea ꝛ dimittit p̄pa bōa?
Quid em̄ pei⁹ seu turpi⁹ q̄ȝ q̄ hō q̄ habȝ
aīaȝ īmortalē pōat spē suā ī re trāsitoria
et mortali. ac corruptibili. et ī reuiuēte p
momētuȝ? Cur etiā nō iudicaret iste hō
iustissime. q̄ tantū diligēs ē. et tātū labo
rat ī reb⁹ extra se. ꝛ ē negligētissim⁹ itra se
ꝛ seipm dimittit pire. q̄ repat ea q̄ sūt ex/
tra se. ꝛ q̄ itra se sūt relinq̄t. q̄ pulcre ordi
nat ea q̄ sūt extra. ꝛ q̄ sūt ītra dimittit in
ordiata. q̄ ē diligētissim⁹ ad corrigendū
defect⁹ aliaꝝ reꝝ. ꝛ dispōit oīa recte ꝛ pfe
cte. sȝ ē negligētissim⁹ emēdare p̄pos de
fect⁹. q̄ vult q̄ alia oīa reddāt debituȝ et
iusticiā ei. ꝛ ipe sibimetipi nō reddit de/
bitū neq̄ȝ iusticiā. q̄ vult q̄ oīa sibi pfici
ant ꝛ nulla noceāt. et ipemet sibi nō vult
pficere sȝ nocere. ꝛ seipm ɔtinue destrue
re. q̄ tātū laborat circa alias res q̄ seipm
negligit. q̄ tantū studet vt alias res cog
scat pfecte ꝛ seipm nō curat cogscere. q̄ ē
sup oīa alia. et ppt quē facta sūt oīa? Co
gitet ḡ hō q̄ sic ipse facit de reb⁹ sibi sub
iectis. s. q̄n sūt iutiles. turpes ꝛ maculate.
q̄ illas d̄struit ꝛ mittit ī ignē vl' extra do
mū et extra visū. et sic hō refutat oēs res
extra se. q̄ sūt viles ꝛ corrupte. sic etiā ille
q̄ ē sup̄ nos. refutabit nos. si fueri⁹ viles
turpes ꝛ corrupti. Sic em̄ ipse hō vult
hr̄e res pulcras. p̄ciosas ꝛ hōestas p se ꝛ
etiā mūdas et ñ macl'atas desiderat. ita
ille q̄ ē sup̄ nos cū sit nobilior. mūdior ꝛ
p̄ciosior sine ɔpatōe. vult hr̄e p se res p̄ci
osas. mūdas ꝛ imacl'atas. nā q̄ȝto aliq̄s
ē gl'osior ꝛ dignior. tāto dn̄t oīa q̄ ipȝ cō
cernūt esse gl'iosiora ꝛ digniora. Currat
igit hō ad pniam et lauet pctā sua. vt sit
pur⁹ sincer⁹ et mūd⁹ ī ɔscia. quā de⁹ dili/
git sup oēs mūdiciā. qꝛ ē sua hītatō. et ti
meat futurā sniaȝ. quā audiēt illi q̄ erūt
īmūdi et macl'ati. Nā illoꝝ hītatio ɔuer
satio ꝛ societas erit cū īmūdissimis ꝛ de
formissimis diabol'. q̄ꝝ aspect⁹ oēm pe/
nā h⁹mōi supat et excedit. ꝛ illi⁹ ɔuersa/
tiōis nō erit finis. ¶ Quitū sacrm̄
ē extrema vnctio. et ē vltimū medicamē
tū ī q̄ dat gr̄a p quā hō de lapsu repat⁹.
exiēs de hac vita ꝛ tēdēs et trāsiēs ad fi
nalē gratiā hic. et finalē gloriā in alia vi/
ta disponit ꝛ p̄parat ad sanctā sanitateȝ
ꝛ sp̄ūalem vigorem. ꝛ etiam destruit pec
cata veīalia. ꝛ curat īfirmitatē ꝛ lāguorē

seu debilitatē spūalē relictā ex pctō. et al/
leuiat īfirmitatē corpalē si infirmo expe
diat.

Titulus.cccij.

Q Wonīā autez
necce ē hoīem mori et exire de
hac vita. et qꝛ aīa ē ordīata fi
naliter ad eternā glīaz quā habebit amā
do deū toto corde. ꝛ adherēdo ei p volū/
tatē totalit. ꝛ recedēdo totalit a malo ꝛ ī/
ordīato amore. et qꝛ anīa existēs ī carne
corrupta trahit a carne mltotiēs. ꝛ īcli/
nat ad eā. qꝛ hꝫ viuere cū ea. et iō aīa gra
uat et inficit onerata. et īcurrit pctā ve/
nialia velit nolit. et aliq̄liter maculat ꝛ ī/
pedit. ne totaliter possit tēdere ī deum p
amorē. iō qꝛ anīa dꝫ trāsire de vno statu
ī aliū. optet q vadat īmediate ad deū vl
ad purgatoriū. ꝛ iō sequit q indiget no
uo vigore ad fortiter amādū deum. ꝛ ad
totaliter se vniēdū cū deo p amorē. ꝛ iō
īdiget noua grā et adiutorio nouo ad fe
liciter ꝛ celerit euolādū ad deū p totalez
deuotōez sursū tendēdo vt totalit ipa ele
uet ī deū. ꝛ etiā si vadat ad ignē purgato
riȷ̄ ad purgādū. īdiget vigorari vt facili
us sustineat dolorē ignis. donec sit pur
gata. Vn̄ duo sūt q̄ pn̄t aīaz impedire ꝛ — Duo ī/pediunt aīam ne euolet.
agḡuare. vt nō sit facilr apta ad volādū
ad deū. Vnū ē q̄daz debilitas derelicta
ex pctō. Q̄uis em̄ aīa sit purgata a pctō
mortali. attn̄ remāet q̄dā debilitas ī car
q̄dā īfirmitas spūal. sic ī īfirmitate cor/
pali. q̄ q̄uis sit curata. adhuc remāet q̄/
dā debilitas ī corpe. Aliō aūt qō agḡuat
aīaz ꝛ trahit eā deorsū. et aliq̄lit retrahit
eā a deo. ē pctm̄ vēiale. qꝛ oīs culpa siue
mortal siue vēial elōgat aīaz a deo. sꝫ cul
pa mortal totalr elōgat ꝛ culpa vēial mi
norat ꝛ diminuit amorē. Et iō īdigꝫ aīa
vt nullā culpā sentiat. vt totalr euolꝫ ad
deū. Et qꝛ p sacra visibilia dꝫ ipa aīa cu
rari. satiari ꝛ refici. et recipe grāz. ordina
tū fuit et īstitutū sacrꝫ extreme vnctōis — Vnctō dat ad sanādum ab omi macla ꝛ debilitate spūali
ad aīaz pficiēdā et sanādā ab oī macla ꝛ
debilitate spūali. ī q̄ fit ei remissio oīs
pcti venial q̄ ad culpā. sꝫ nō q̄ ad penā.
vt ipa aīa exonerata a culpis vēialib et
aliȷ̄s seq̄lis q̄ dep̄mūt aīaz deorsū veloci
us. facili9 et expediti9 euolet et trāscat ad
celū. ꝛ ɔseq̄t salutē etne iocūditatꝫ. ꝛ h̄ p
deuotōz leuātē eā sursū ꝛ p ɔuersiōz mētꝫ
ad deū. qō q̄dē sacrm̄ fit p medicamēti
corpalis modū. sic sacrm̄ baptismi fit p
modū ablutōis corpis. Sic aūt ī aliȷ̄s
sacris p visibile significat inuisibile. p il
lud qō videm9 exteri9 significat illud inui
sibile qō fit interi9 ī aīa. ita et ī isto sacro
Vn̄ ī isto sacramēto extremo visibile qō
fit et apparet exteri9. ē vnctio olei ɔsecra/
ti p modū medicatōis corpal ī septē pti
bus corpis determīatis. s. ī ocul. ī auri/ — Quare h̄ sacrm̄ det ī q̄n ꝗ sēsib
bus. ī narib. ī manib. ī labiȷ̄s. ī pedib.
et ī lumbis. ꝛ h̄ fit siml cū ṽbis depcati
uis. et dat solū adultis et postulātib. et
solū ī piculo mortꝫ. Et qꝛ ī oīm sacramē
to visibile pportiōat iuisibili. iō ɔsiderā
dū est q̄lit ī h̄ sacramēto fiat tal pportio
Sic em̄ exteri9 fit q̄dā medicatio ī cor/
pore p modū medicatōis et vnctōis cū
oleo. qō est curatiuū vulnerū. ita signifi
cat q interius ipa aīa curat p grām dei
q̄ ei dat. et inungit vt facilius trāseat ad
celū. Et qꝛ aīa ɔtrahit infirmitates spū
ales in corpe. et pctā venialia. et spāliter
p illas ptes supdictas offendēdo deuꝫ ī
quib ē radix infirmitatis spūalis. iō fit
vnctio ī ill septē locis supdictꝫ. ad signi
ficādū q ipa aīa disponit et p̄parat p h̄
sacrm̄ ad plēitudinē sanitatꝫ p dilectōez
et discretōem. et curationē oīm pctōꝝ. q̄
p illas septē ptes ɔmittunt. Itē ī hoc sa — Matia vnctōis
cramēto ē oleū simplex et nō mixtū sicut
ī baptismo ꝛ ɔfirmatōe crisma. ad signi
ficādū q sicut oleū ē nitidū et de se signi
ficat sanitatē q p illud sacrm̄ ɔscia hoīs
fit munda totalit. vt nulla culpa remane
at ī ea. ꝛ hoc p gratiā q̄ dat. Et iō hic nō
admiscet balsamū cū oleo sicut ī ɔfirma
tiōe. quia ɔfirmatio dat ad augmentā/
dū et pugnādū publice. et ad ɔuersādū — Datur ī exitu
īter alios homīes. vbi req̄rit odor bone
fame. q̄ significat p balsamū. sꝫ hic ī exi/
tu siue trāsitu ad celū. sufficit et req̄rit ni
tida et mūda ɔscia. q̄ significat p oleum
simplex rōne nitiditatis sue. ſm quā iu/
dicat iudex celestis. Itez p istō sacrm̄ fit
curatio a pctis venialib. ꝛ h̄ p grām le/
uātē aīaz sursū p deuotiōez. et iō nō dat — Paruul nō dat
puulis q̄ nō peccant venialiter. nec pn̄t

hẽc deuotõz leuãtẽ sursũ q̃ curat pctã venialia. Itẽ etiã qꝛ ĩ isto sacramẽto reqriť deuotio sursuz leuãs aĩam. iõ nõ dꝫ dari nisi postulãtibꝫ. q̃ p deuotõz eleuãť. Itẽ etiã nõ dať nisi infirmis. quia hoc sacramẽtũ nõ dať nisi p modũ curatõis corporalis. que significat spũalem curationẽ. ⁊ ideo si nõ esset infirmitas corpalis nõ cẽt correspõdẽtia. Vñ q̃uis p talem inunctionez nõ cureť infirmitas corpalis. nõ est ppter hoc falsum signũ. quia talis vnctio nõ dať ad curatõem corpalẽ. sed ad significãdũ curatõem spũalez: ita q̧ significať. q̧ sicut exteriꝰ ĩ corpe datur vnctio corpalis ipi corpi existẽti infirmo. ita similiť dať intꝰ vnctio spũalis ipi anime existẽti infirme. Et ideo talis curatio semp fit q̃ significať. sꝫ corpalis nõ fit nisi p accidens aliqñ. Vñ qꝛ istud sacramẽtũ nõ fit nisi ad eleuãdũ aĩaꝫ ad deũ p deuotõem. in qua aĩa recipit vigorez. et alleuiať. et tranq̃llať. et letificať. et q̃a aĩa regit corpus. ideo mľtotiẽs fit repssio molestiaꝝ corpaliuꝫ. q̃a alleuiatis molestijs aĩe. alleuianť sepe molestie corporis. Et idõ licet istud sacr̃m nõ sit pncipaliter institutũ ad curatõem infirmitatis corpalis. sed pcti veniaľ. q̃a pctm̃ mortale ẽ magis mors q̃ꝫ infirmitas. et pnĩa q̃ destruit ipm̃. ẽ magꝭ suscitatio q̃ꝫ medicatio. attñ p accidẽs valet ad curationẽ ⁊ alleuiatõz ĩfirmitatꝭ corpaľ. et h̾ tolerãdo q̃dãmõ aĩaꝫ q̃ regit corpꝰ ipaꝫ sanãdo. ⁊ vigilãdo ĩ bono. ⁊ exorãdo in malo. ⁊ h̾ fit qñ ĩfirmo magꝭ expedit viuere ad cumulãdũ magꝭ merita. Sicut eñ spũs tristis exiccat et ꝯsumit corpꝰ. ita aĩa leta viuificat corpus. et releuat a doloribꝫ suis. Et sic appet magna drña inter istud sacr̃m ⁊ ꝯfirmatõz. q̃ fit siľr p vnctõz. qꝛ ꝯfirmatio pparat et disponit aĩam ad meliꝰ agonizãdũ et pugnãdũ ꝯ hostes visibiles. sꝫ extrema vnctio ad celeriꝰ trãseũdũ. ad volãdum ad celũ. ⁊ ad regnũ celoꝝ. licet etiã disponat aĩam ad fortiꝰ resistẽdũ ꝯtra inimicos spũales et inuisibiles. s. diabolos. Itẽ etiã q̃a ꝯfirmatio ꝯficiť ĩ balsamo. sed istud in solo oleo. Itẽ etiã q̃a ĩ forma ṽboꝝ ẽ drñtia. Nã sacr̃m ꝯfirmatõis fit cũ ṽbis idicatiuis. sed istud fit cuꝫ ṽbis depcatiuis. et p hoc etiã differt ab alijs sacramẽtꝭ pcedẽtibꝫ q̃ fiũt ĩ forma indicatiua. Vñ ĩ isto sacr̃o magis cõuenit ṽbis depcatiuis vti q̃ꝫ indicatiuis ppter multa. Primo q̃a suscipiẽs hoc sacr̃m ẽ destitutus pprijs viribꝫ. q̃re indiget subleuari p depcationẽ. Scdõ q̃a aĩa curať p deuotionẽ et eleuationẽ sursum ad spũalia que ẽ ppria curatio pcti venialis qd̃ deorsuꝫ trahit. et ideo qꝛ illud qd̃ sup̃ oĩa excitat aĩam ad hoc ẽ depcatio et orõ. iõ ꝯuenit modꝰ depcatiuus. Tercio q̃a hoc sacr̃m dať recedẽtibꝫ ab alijs xp̃ianis. ⁊ in manus soliꝰ dei reqescũt. vñ deo aĩa ꝯmendať p depcatõz. et ipsa ei cõmittiť. Quãuis aũt ad sacr̃m nõ deť ĩ mõ ĩdicatiuo sed depcatiuo. tñ de se hꝫ certitudinẽ. ita q̧ semp ꝯfeŕ qd̃ significať p tale sacr̃m. ⁊ p illa ṽba depcatiua nisi fuerit impedimẽtũ ex pte recipiẽtis. ⁊ h̾ si habeat fictionẽ in se et nõ credat. Item etiã drñtia. qꝛ ꝯfirmatio fit in frõte. istud fit in septẽ ptibꝫ corpis. Itẽ drñtia. quia cõfirmatio fit tpe sanitatis. hoc aũt fit ĩ tpe infirmitatꝭ. Itẽ ꝯfirmatio nõ solũ dať adultis. sed etiã puulis. extrema autẽ vnctio solũ dať adultis.

Sextũ sacr̃m ẽ ordo p quod dať ⁊ cõmittiť psonis certis autoritas spũalis ⁊ ptãs intellectualis ĩdelebilis ⁊ pmanẽs dispẽsandi ⁊ mĩstrãdi sacr̃a salutis noĩe et vice xp̃i om̃ibꝫ hominibꝫ.

Titulus.ccciij.

Quoniam autẽ dictũ ẽ d̾ q̃nq̧ sacramẽtis q̃ sunt ordinata ad dãdũ vitã spũalẽ oĩbꝫ lapsis ⁊ pditis ac mortuis. ⁊ ꝯñsũ ẽ q̃liť baptismꝰ regenerat ⁊ releuat a p̃mo lapsu. cõfirmatio corroborat ad pugnã. eucharistia nutrit. pnĩa iteꝝ releuat a scdõ lapsu si ꝯtingat. extrẽa vnctio purgat totaliť a pctis venialibꝫ. et satiat et vigorat. et p̃parat. vt hõ sit aptus ire ad regnũ celoꝝ. ⁊ sic ista q̃nq̧ sacr̃a sunt nccaria cuilibet homĩ vt recipiat ipa. si vult saluari. ľ saltẽ aliq̃ sũt nccaria oĩno aliq̃ ꝯueniẽtia ⁊ vtilia. et nõ sp nccaria. Sicut aũt ista sacramẽta sũt necessaria

Dať solũ ĩfirmis.

Sepiꝰ curat infirmitatẽ corpalem

Drña inť ꝯfirmatõz ⁊ extremam vnctõz.

In extrema vnctõne vtimur verbis depcatiuis.

duob͡ʒ hoīb͡ʒ lapsis vt suscipiāt ea. ita ne
cesse est ꝙ sint aliq̄ hoīes q̄ habeāt ptātē
seu officiū dandi ⁊ mīstrandi ipa sacr̄a.
Et qꝛ oīa sacr̄a sūt xp̄i. ⁊ ab ipo totā hn̄t
virtutē. iō optʒ ꝙ talis auctoritas seu of
ficiū mīstrādi detur a xp̄o cuiꝰ sūt sacr̄a.
qꝛ nullꝰ p̄t mīstrare neqꝫ dispēsare res a
licuiꝰ dn̄i. nisi de licētia ⁊ auctoritate dn̄i
cuiꝰ hec sunt. nec hr̄et vigorē q̄cq̄d aliter
factuʒ esset. Sic ḡ nccē est ꝙ auctoritas
seu officiū dandi ⁊ mīstrādi ipa sacr̄a cō
mittat᷑ ⁊ det᷑ specialit᷑ aliq̄b͡ʒ ꝑsonis spe
cialib͡ʒ. oīb͡ʒ vero nō indifferēter. Sicut
ergo xp̄us ordinauit ipa sacr̄a vt hoīes
suscipiāt ea. ita necesse est ꝙ ordinet ho
mīes ⁊ ꝑsonas q̄ mīstrent ipa sacr̄a. Et
sic nccāria est ptās in terra in hoīb͡ʒ di
stribuendi sacr̄a in noīe xp̄i. ⁊ sic duo sūt — Duo sc
necessaria hoīb͡ʒ ī terra viuētib͡ʒ. Primū — hoīb͡ʒ ħ
est ipa gr̄a ꝑ quā regenerant᷑ ⁊ ꝑficiunt᷑ — nccāria
vt sint apti intrare in regnū celoꝝ. Et qꝛ
ista gr̄a dat᷑ ꝑ sacr̄a visibilia. iō est neces
sariū scd̄ʒ scʒ auctoritas seu officiū ā mi
nistrādi ipa sacr̄a. ⁊ ī isto ē totū cōplemē
tū salutis hoīm. Sicut em̄ in generati
one hoīs ꝯcurrūt hō ⁊ deꝰ. ita ꝙ hō ad
mīstrat corpꝰ. ⁊ deꝰ creat ipaʒ aīam. ⁊ sic
insil᷑ ꝯcurrūt ad generatōeʒ hoīs. ita cō
formiter ad regenerandū ⁊ reparandū ho
minē ꝑ sacr̄a q̄ sunt res visibiles ⁊ corpa
les dn̄t ꝯcurrere hō ⁊ deꝰ. vt. s. hō et ad
ministret sacr̄m corpale ⁊ visibile ⁊ deus
creet ipam gr̄aʒ. qꝛ sacr̄m est sicut corpꝰ.
⁊ gr̄a est sicut aīa. Et iō sicut in generati
one hoīs hō admīstrat totū illd̄ qd̄ cor
pale est ⁊ visibile. ⁊ deꝰ creat totū illd̄ qd̄
est sp̄ūale. ⁊ inuisibile. scʒ ipam aīam rō
nalē. ita in regeneratōe ⁊ reformatōe ho
minis. hō admīstrat totū illud qd̄ ē cor
pale ⁊ visibile. scʒ ipm̄ sacr̄m. ⁊ deꝰ creat
totū illud qd̄ est īuisibile. scʒ ipaʒ grām̄.
ita ꝙ sicut hō generat᷑ ab hoīe ꝑ misteri
um corpis q̄si ꝑ qd̄dā officiū a deo or
dinatū. ita ꝯformit᷑ hō regenerat᷑ ab ho
mine ꝑ misteriū corpale q̄si ꝑ qd̄dā offi
ciū a d̄o ordinatū. Et sicut ptās mīstrā
di corpꝰ data ē hoī. sʒ ptās creādi aīaʒ n̄
potuit dari hoī. qꝛ soli d̄o ꝯuenit. ita po
testas mīstrādi sacr̄m visibile debuit da
ri hoī. sʒ ptās creandi ⁊ dandi grām̄ nō
potuit dari nec cōicari homī. qꝛ soli xp̄o
ꝯuenit inq̄ntū deꝰ est. Sic ḡ ꝯueniētissi
mū est vt officiū seu ptās admīstrādi sa
cramēta corpalia ⁊ visibilia cōicat᷑ ipis
hoīb͡ʒ. Et etiaʒ qꝛ maior vnitas ⁊ amor
generat᷑ inter hoīes ꝑpt̄ h̄ ꝙ vnꝰ genera
tur ab alio. q̄ȝ ꝙ q̄libet totalit᷑ fieret a d̄o.
ita sil᷑r maior vnitas ⁊ maior dilectio ge
nerat᷑ īter hoīes si vnꝰ regenerat᷑ ab alio
instrumētalit᷑ ⁊ recipiat sacr̄m ab alio. ī
q̄ recipit vitā sp̄ūalē a xp̄o. Et iō qꝛ vita
sp̄ūalis ꝯsistit in charitate ⁊ vnitate. ideo
ꝯueniētissime debuit ordinari vt hoīes
vice xp̄i admīstrēt sacramēta salutꝭ hoī
bus. vt magis fierēt vnū inter se.

Q̄ꝛ ꝑ istā auctoritatē ꝯstituit᷑ ⁊ fit p̄la
tura ⁊ ordo ⁊ sup̲ioritas ⁊ inferioritas.

Titulus. ccciiii.

Et qꝛ oēs xp̄iani q̄ sunt mēbra
xp̄i ꝯueniūt in sacroꝝ susceptōe
qꝛ oēs indigēt ⁊ oīb͡ʒ sunt neces
saria. qꝛ oēs indigent vita sp̄ūali. iō in h̄
oēs sunt eq̄les. nec vnꝰ est sup̲ior neqꝫ di
gnior altero q̄ntū ad h̄. Sed qꝛ vt iā di — Ti. ꝑcedenti
ctū est nccāria est auctoritas ⁊ ptās ad
mīstrandi ipa sacr̄a ⁊ ꝙ cōmittat᷑ aliq̄b͡ʒ
xp̄ianis. ⁊ qꝛ illa auctoritas ⁊ ptās est ta
lis dignitatꝭ ⁊ honoris. ⁊ eleuat tales ho
mīes de vno ḡdu sup̲ oēs alios q̄ nō ha
bent talē ptātē ⁊ auctoritatē eis cōmissā
⁊ ponit eos in honore ⁊ dignitate. Sic
etiā hō q̄ generat aliū admīstrando cor
pus ꝯstituit᷑ in aliq̄ honore sup̲ illū q̄ ge
nerat᷑. ⁊ dicit᷑ pater eiꝰ cui debet᷑ honor.
Et iō de nccītate fit differentia ⁊ distin
ctio ꝑpt᷑ talē auctoritatē ⁊ ptātē int᷑ xp̄i
anos ⁊ fideles ⁊ inter mēbra xp̄i. ⁊ etiaʒ
q̄daʒ sup̲ioritas ⁊ inferioritas ⁊ vnꝰ fit
maior altero ⁊ sup̲ior. ⁊ ꝑ ꝯn̄s fit ordo p̄
eminētia ⁊ p̄latura ⁊ gradꝰ. Quia vbi ē
sup̲ioritas ⁊ inferioritas. necessariꝰ ē or
do. Et iō talis auctoritas ⁊ p̄oritas vo
cat᷑ ordo. qꝛ de nccītate causat et facit in
ter xp̄ianos sup̲ioritatē ⁊ inferioritatem
Sicut em̄ xp̄iani eleuāt᷑ sup̄ nō xp̄iāos
de vno ḡdu. ita xp̄iani hn̄tes talē ptāteʒ
eleuāt᷑ sup̄ nō hn̄tes de vno ḡdu. Et sic
inter xp̄ianos ē ꝯueniētia ⁊ differētia rō
ne ꝯueniētie ⁊ eq̄litatꝭ. et rōne differētie
⁊ inēq̄litatis ⁊ sup̲ioritas ⁊ inferioritas

⁊

Qui em̄ hn̄t ptāte.pl⁹ hn̄t ꝙ illi q̄ n̄ hn̄t
qꝛ totū est a xp̄o. Sic em̄ oīa mēbꝛa coꝛ
pis hūani ꝯueniūt in vita ꝛ caloꝛe natu
rali.ꝑ quē oīa viuūt.ſ ꝫ etiā differūt ꝑ di
uersas ptātes ꝛ officia q̄ singula mēbꝛa
hn̄t.sic fit int̄ fideles.qꝛ oēs ꝯueniūt q̄n
tū ad charitatē.ſ ꝫ differūt ꝛ distinguunt̄
penes ptātē ꝛ officiū. Et qꝛ tal' dr̄na et
distinctio nc̄c̄aria est ad viuēdū oꝛdiate
ꝛ bn̄ int̄ xp̄ianos ita ꝙ optet ꝙ aliq̄ reci
piāt sacr̄a ꝛ nō dent.neqꝫ habeāt ptātez
dandi.ꝛ aliq̄ sint q̄ etiā recipiāt ꝑmo. et
etiā habeāt ptātē ꝛ auctoꝛitatē dādi alijs

Duo sūt genera hoīm. xij.q.i.

iō de nc̄c̄itate sūt due ꝑtes int̄ xp̄ianos.
ꝛ q̄si due gētes distincte.sc ꝫ ꝑs laycal' et
ꝑs clerical'. Et ꝑs clerical' est suꝑioꝛ ꝛ di
gnioꝛ.ꝛ iō ē magꝭ ꝓpinq̄ xp̄o ꝛ magꝭ silis
qꝛ insimul' clerici hn̄tes ptātē ꝯcurrūt cū
xp̄o ad vnū op⁹.qꝛ xp̄s dat gr̄am iuisibi
lē. ꝛ clerici q̄ sūt mīstri ei⁹ dāt sacr̄a visibi
lia.ꝛ iō sūt coadiutoꝛes ꝛ cooꝑantes xp̄i
ꝛ iō sunt magni honoꝛis ꝛ magne digni
tatis ex ꝑte officij xp̄i.

Q ꝫ ptās ista iuisibil' ꝛ sp̄ūal' dat̄ ꝑ sa
cramētū visibile ꝛ māifestū signū. sicut
gr̄a dat̄ in alijs sacr̄is.

Titul⁹.cccv.

Et qm̄ ista ptās admīstrādi est
necessaria ꝛ ponit distinctionez
int̄ xp̄ianos ꝛ mēbꝛa xp̄i.ꝛ sepat
tales ꝑsonas ab alijs.ꝛ eleuat eas in di
gnitatez ꝛ in gdu:iō sicut in alijs sacr̄is ꝑ
visibile dat̄ iuisibile.et ꝑ aliqd̄ signū ex
teri⁹ apparēs dat̄ interi⁹ in aīa ip̄m īuisi
bile occultū et nō apparēs. ita ꝙ illd̄ qd̄
exteri⁹ fit significat qd̄ interi⁹ fit. ita ꝙ ex
teri⁹ sūt res coꝛꝑales et v̄ba audibilia q̄
significāt illud qd̄ interi⁹ recipit̄.iō nc̄c̄e
est etiā ꝙ tal' ptās dispēsandi et dādi sa
cramētū.det̄ ꝑ aliqd̄ signū manifestū. ꝑ
aliq̄ v̄ba q̄ significēt talē ptātē.sic in ba
ptismo ꝑ aquā visibilē et ꝑ v̄ba insil' cō
iūcta.dat̄ ablutio in aīa et gr̄a. Et iō ne

Nc̄c̄e ē eē oꝛdinem

cesse ē ꝙ sit sacr̄m oꝛdis sic sacr̄m baptis
mi in q̄ det̄ ptās ꝑ quā fit grad⁹ et oꝛdo
et suꝑioꝛitas int̄ xp̄ianos. Vn̄ qꝛ tales
ꝑsone dn̄t separi ꝛ distingui ab alijs ꝑso
nis. ꝯueniētissimū est ꝙ h̄ fiat ꝑ aliq̄ sig
manifesta. Si ei oꝛdinatū ē ꝙ hō nō xp̄i
an⁹ fiat xp̄ian⁹ et ꝯstituit̄ in eē xp̄iano ꝑ
aliqd̄ signū manifestū. ita cōgruū est ꝙ
talis xp̄ian⁹ ꝯstituat̄ in tali gdu ptātꝭ su
per alios ꝑ aliq̄ sig māifesta.et iō ista po
testas debuit dari ꝑ modū sacr̄i. Et qm̄
ista ptās est res sp̄ūal' ꝛ nō coꝛꝑal'.iō dꝫ
poni int⁹ in aīa.et iō nc̄c̄e ē ꝙ q̄n dat̄ tal'
ptās ꝑ sacr̄m oꝛdis.aliqd̄ iuisibile ꝛ per
manēs imꝑmat̄ in anīa. Hoc aūt nō est
gr̄a q̄ dat̄ in alijs sacr̄is.g̃ optet ꝙ sit ali
qd̄ aliud īuisibile ꝙ ip̄a gr̄a. Et iō est ali

Caract̄ imꝑmitur in oꝛdine

qd̄ signū seu sigillū īpꝛessuz in aīa qd̄ dr̄
caracter sp̄ūal'.ꝛ tale signū sp̄ūale īpꝛes
suz ī aīa ē ip̄a ptās sp̄ūal' collata. seu po
testas fundata ī tali caractere seu signo.
Vn̄ necesse ē ꝙ tales ꝑsone q̄ recipiūt ta
lē ptātē ꝛ auctoꝛitatē magꝭ assilant̄ xp̄o
ꝙ alie ꝑsone. et alio mō et distincto mō.
Et qꝛ alij xp̄iani assilant̄ xp̄o ꝑ gr̄am et
etiā iste ꝑsone cū etiā recipiāt alia sacr̄a.
iō optet ꝙ vltra grāz q̄ dat̄ oīb ꝑ alia sa
cramēta recipiāt aliqd̄ aliud īuisibile in
aīa ꝑ qd̄ ascēdāt ꝛ eleuēt̄ suꝑ alios.ꝛ mō
sp̄ūali assilent̄ xp̄o. Et iō in isto sacr̄o ī
ꝑmit̄ aliqd̄ in aīa qd̄ nō est ip̄a gr̄a q̄ re
nouat hoīem lapsuz.ꝛ iō ꝙuis tal' hō ꝑ
dit grāz sibi datā ꝑ alia sacr̄a. nō tn̄ ꝓpt̄
h̄ ꝑdit illud īuisibile seu illā ptātez īuisi
bilē q̄ dat̄ in isto sacr̄o.qꝛ tal' ptās nō est
ip̄sa gr̄a.ſ ꝫ distinguunt̄ ꝛ sūt due res spi
rituales.qꝛ vna pōt eē sine alia. Et iō ne

Caract̄ est indelebilis

qꝫ ꝑ pctm̄ neqꝫ ꝑ offensam neqꝫ ꝑ lapsuz
xp̄ian⁹ q̄ sel' accepit talē ptātē ꝛ auctoꝛi
tatē nullo mō pōt ꝑdere.nec ē in ptāte sua
amittere nec ānullare illū caracterē q̄ est
indelebil' in eternū ꝛ ꝑmanēs et tādiu ꝙ
diu aīa est ꝛ erit. Qui g̃ accepit sacr̄m oꝛ
dinis accepit rē sp̄ūalē indelebilē ꝛ īua
riabilē et sꝑ ꝑmanentē sicut aīa.

Q ꝫ bonitas ꝛ malicia ꝑsone nō dimī
nuūt neqꝫ mutāt neqꝫ destruūt talez po
testatē administrādi sacr̄a.

Titulus.cccvi.

Hoc aūt ꝯueniētissimū ē ꝙ scꝫ ta
lis caracter siue ptās sit indele
bilis ꝛ ꝑmāeat.etiā si grā destru
atur. Vn̄ cū talis ptās ꝛ auctoꝛitas ad
mīstrādi ip̄a sacr̄a det̄ ill' q̄b dat̄ nō ꝓ
pter seip̄os ſ ꝫ ꝓpt̄ alios. vt scꝫ alij recipi
ant sacramenta ab eis in quibus recipi
ant grāz ꝛ salutē sicut oꝛdinatū est a xp̄o
iō cū ista ptās necessaria sit ꝓpter alios

⁊ nō ꝓpter illos q̄ hn̄t talē ptātē. q̄ pn̄t ꝑdere bonitatē ⁊ gr̄am. ⁊ pn̄t effici mali. nccē est ꝙ q̄uis ꝑdant bonitatē ⁊ gr̄am ꝙ nullo mō ꝑdant talē ptātez. seu auctoritatē. Vn̄ q2 necesse ē ꝙ hoīes recipiāt talia sacr̄a ad coꝝ salutē. q2 ita oꝛdinatū est. ⁊ etiā nccē est ꝙ aliq̄b9 ꝑsonis detˀ auctoritas ⁊ ptās admīstrādi ⁊ dandi ipa sacr̄a. ⁊ h̄ ꝑ sacr̄m oꝛdīs. iō nccē est ꝙ bonitas siue malicia ministri q̄ hꝫ talē potestatē nihil addat vel diminuat de ptāte ei9. nec de auctoritate. q2 ipa bonitas pōt ꝑdi freq̄nter ⁊ recupari. Et iō fieret maximū nocumētū ⁊ damnū oīb9 aliis recipiētib9 ipa sacr̄a. si talˀ ptās destrueretˀ ꝓptˀ maliciā ꝑsone. ⁊ malicia mīstri p̄iudicaret ⁊ noceret saluti alioꝝ qᵭ fieri nō dꝫ. Et etiā null9 est cert9 de malicia ⁊ bonitate alteri9. ⁊ sic sꝑ eēt dubiū vtruꝫ recipiēs sacr̄m recipet veꝝ sacr̄m. si req̄reretˀ bonitas mīstrātis sacr̄a. Cū em̄ talis ptās admīstrandi nō sit nisi auctoritas admīstrādi ipas res exteriores visibiles ⁊ ꝟba auditoꝛia. ⁊ q2 xp̄s dat gr̄aꝫ inuisibilē in ipis sacr̄is. iō postq̄ mīster nihil dat inuisibile in aīa nec p̄t. seq̄tˀ ꝙ bonitas vel malicia nihil facit ad virtutē sacr̄i. dū tn̄ faciat sicut xp̄s oꝛdinauit fieri. vn̄ nō est nisi coadiutoꝛ ⁊ cooꝑatoꝛ xp̄i exteri9. Sicut em̄ hō bon9 siue malus nihil variat ad generatōez coꝛꝑalez. q2 etiā de9 dat aīam coꝛꝑi siue sit generatū ab hoīe bono vel ab hoīe malo. ita ꝙ neq̄ malicia neq̄ bōitas īpedit q̄n det aīam. ita etiā bonitas vel malicia mīstri nihil īpedit q̄n de9 sꝑ det gr̄am in sacr̄is q2 ipꝫ sacr̄m ē sicut coꝛp9. ⁊ gr̄a est sicut aīa. Sicut ḡ de9 nō denegat aīam coꝛꝑi generato a malo hoīe. ita n̄ denegat gratiā sacr̄o admīstrato a malo mīstro. Vn̄ sacr̄a sunt ipi9 xp̄i q̄ ea oꝛdīauit ⁊ nō sūt ministri. ⁊ iō in re mīstrata nihil fac̄ bonitas vel malicia mīstri. Et q2 aliud est gr̄a ⁊ aliᵭ ē ptās seu caracter imp̄ssus ī aīa. iō etiā q̄uis aliq̄s ꝑdat gr̄am sibi datā in baptismo. ⁊ sit in lapsu scᵭo. pōt tn̄ recipe sacr̄m oꝛdīs. ⁊ ꝑ ꝯn̄s p̄t recipe talē ptātē sp̄ualē ⁊ caracterē. q2 nō p̄supponit gr̄am seu bonitatē ꝑsone de necessitate. sed solum requiritur de necessitate

Malicia sacerdotis nihil facit ad sacr̄ꝫ

Caractˀ nō p̄supponit ḡtiā ī recipiente

ꝙ sit christian9. Et sic apparet ꝙ per talem ptātē nemo efficitˀ melioꝛ alio rōne ptātis ⁊ auctoritatꝭ accepte. Sꝫ qm̄ talis ꝑsona q̄ recipit talē ⁊ tā excellentē potestatē admīstrandi ⁊ dispēsandi tā sctissimas res sicut sunt sacr̄a. dꝫ supare alios bonitate. sicut supat ptāte ⁊ auctoritate ⁊ officio. q2 talia sacr̄a nō pn̄t digne admīstrari. nisi ꝑsona admīstrans habeat excellētē bōitatē. iō q̄uis sacr̄m oꝛdinis sit institutū p̄ncipalitˀ ad dādū ipaꝫ ptātē sp̄ualē. tn̄ ex ꝯn̄ti etiā dat gr̄aꝫ spiritualē sic̄ alia sacr̄a. sine q̄ nō p̄t talˀ potestas digne exerceri. Si ḡ ꝑsona recipiēs sacr̄m oꝛdinis hꝫ gr̄am q̄ datˀ in aliis sacramētis. tūc augetˀ ⁊ crescit in isto sacr̄o ⁊ datˀ copiosioꝛ. si aūt nō hꝫ gr̄am. sꝫ ē in pctō moꝛtali sciēter. tūc nullā gr̄am recipit. sꝫ auget culpam. ⁊ solū recipit ptātē q̄ nō req̄rit bonitatē de nccitate nec gratiā. Nemo igitˀ volēs recipe sacr̄a salutis intromittat se de bōitate vel malicia ministri q̄ dispēsat ⁊ mīstrat sacr̄m. sꝫ soluꝫ respiciat sacr̄m ⁊ ꝟtutē sacr̄i ⁊ illū q̄ instituit ⁊ oꝛdinauit ipm̄ sacr̄m scꝫ xp̄m. Nemo credat ꝙ pl9 recipiat a bono q̄ a malo mīstro de ꝟtute sacr̄i. q2 mīster nullaꝫ virtutē dat illi sacr̄o. sꝫ solū ille q̄ instituit ⁊ oꝛdinauit. ⁊ cui9 noīe sacr̄m recipitˀ. Quid em̄ facit bonitas vel malicia apotecarii in admīstratiōe medicine? Si ei medicina de se bona ē ⁊ hꝫ virtutē. nihil impedit bonitas vel malicia dispēsantꝭ. sufficit ꝙ admīstret sicut dꝫ ⁊ sicut medicus scripsit ⁊ oꝛdinauit.

In oꝛdine datur copiosioꝛ ḡtia hn̄ti ḡtiam

Qꝫ ptās sp̄ualis seu sacr̄m oꝛdīs primo ⁊ p̄ncipaliter respicit p̄ncipalissimū sacr̄m qᵭ est coꝛp9 ⁊ sanguis xp̄i. ⁊ ad illud oꝛdinatur.

Titulus.cccviii.

Quoniā aūt necessaria ē ptās dispēsandi ⁊ admīstrādi sacr̄a ad dandū ptātē talē est oꝛdinatum sacr̄m oꝛdinis. Et q2 ipa ptās ⁊ auctoritas est ꝓptˀ ipa sacr̄a. iō p̄mo ⁊ p̄ncipaliter debꝫ respicere sacr̄m p̄ncipalissimū ⁊ maximū. Vn̄ p̄ncipalˀ grad9 ⁊ maxim9 ptātis est respectu p̄ncipalissimi ⁊ excellentissimi sacr̄i. ⁊ ab illo sacr̄o debꝫ talis ptās denoīari tanq̄ a digniori ⁊ nobili

ori. Et q₂ sacr̄m corpis ₇ sanguis xp̄i est
p̄ncipalissimū ₇ dignissimū ₇ maximū.
Ti. ccl xxxviii. vt iā declaratū ē. q₂ in eo ↄtinet᷑ tot⁹ xp̄s
q̄ est de⁹ ₇ hō pfect⁹. idō seq̄tur q̄ sacr̄m
ordinis p̄mo ₇ p̄ncipalit᷑ ₇ de directo re
spicit ptātē q̄ dat᷑ hoī sup̄ sacr̄m corpis
₇ sanguis xp̄i. ₇ ppt᷑ illud sacr̄m p̄ncipa
liter sacr̄m ordīs est institutū ₇ ordina
tū. Et q₂ grad⁹ illi⁹ ptātis est vltim⁹ idō
fieri d₃ ascēsus ppt᷑ nobilitatē tal' grad⁹
p alios grad⁹. ita q̄ d₃ p̄cedere alias po
testates īferiores ḡdatim ordinatas. q₂
cōgruū ₇ dignū est. vt q̄ d₃ ascēdere ₇ le
uari ad tantā ₇ talē ptātē. q̄ ascēdat per
gradus. Si em̄ tinctor q̄ vult ponere ī
pāno crudo nobilissimū colorē vltimū.
p̄mo ponit in panno alios colores mi
nus nobiles ₇ gradatim ascendēdo do
nec pann⁹ sit dign⁹ recipere colorē vlti
mū nobilissimū. q̄nto magis q̄ d₃ reci
pere tantā dignitatē ₇ ptātē admīstrādi
sacr̄m corpis ₇ sanguis xp̄i. d₃ p̄mo re
cipe alias ptātes min⁹ nobiles ₇ inferio
res gradatim ascēdendo. Et iō sunt pri
mo sex ḡdus ordinati seu sex ptātes seu
officia añq̄₃ pueniat᷑ ad officiū ₇ potesta
tem sup̄ sacr̄m corpis ₇ sanguis xp̄i. q₂
solēnitas ₇ dignitas illi⁹ āministratiōis
₇ dispēsatōis req̄rit tot officia ₇ ptātes
Q₃ septē sūt ordines. distinctas. ₇ iō sacr̄m ordīs ↄtinet septē
ḡdus ordīatos q̄ oēs ordinant᷑ ad vnū
sacr̄m. sc₃ corpis ₇ sanguis xp̄i. ₇ iō q̄₃
uis sint septē tn̄ oēs sunt vnū sacr̄m or
dinis. q₂ sex p̄mi ordinant᷑ ad septimū.
₇ septim⁹ īmediate ordīat᷑ ad sacr̄m cor
poris ₇ sanguis xp̄i. ₇ iō sex p̄mi grad⁹
sunt submīstrātes ₇ subseruiētes. Sic
em̄ in hoīe sunt ptātes in aīa p grad⁹ or
Ti. xciiii. ₇c. dinate vt iā fuit declaratū ī capitulo de
obligatōe. ita q̄ sunt ptātes infime me
die ₇ sup̄me. q₂ sūt ptātes vegetatiue sen
sitiue. ₇ vltio ptās dignior ₇ sup̄ma sc₃
intellectiua ₇ liberi arbitrij. ₇ oēs ptātes
inferiores sūt ppt᷑ liber arbitriū. ita sil'r
Oēs ordies ordinant᷑ ad sacr₃ corpis xp̄i est in ptātib₉ sp̄ualib₉. q₂ sunt ptātes in
fime medie ₇ sup̄me ad quā sc₃ sup̄mam
oēs alie ordinant᷑. Iste aūt ptātes sp̄ua
les multiplicant᷑ ₇ distinguunt᷑ p respe
ctū ad sacramentū corpis xp̄i. q₂ sacr̄m
ordinis ordīat᷑ ad sacr̄m sacrorum. Vn̄ p

pinq̄ssima ₇ p̄ncipal' ptās est ad ↄsecra
tionē illi⁹ sacramēti. ₇ hec ptās est ordo
sacerdotal' ₇ sacerdotiū. Alie v̄o ptātes
sunt ad ordinādū aliq̄d misteriū in isto
sacr̄o. ita q̄ coopāt᷑ ptāti sacerdotali. ₇ h̄
vl' ī ordīe ad ip₃ sacr̄m. vl' ī ordīe ad ip₃
sacr₃ suscipiētes. Et iō s̄m q̄ req̄rit pfe
ctio ₇ ↄplem̄tū ipi⁹ officij ₇ misterij. s̄m
h̄ multiplicant᷑ ipe ptātes sp̄uales. Nā
optet aliq̄s ministrare q̄si a remotiori. ₇
aliq̄s a p̄ximiori ₇ aliq̄s a medio modo
vt nihil deficiat in tanto misterio q̄d d₃
esse sūme ordinatū. Et iō sunt septē ptā
tes seu gradus. Prim⁹ incipiēdo ab in
fimo. est grad⁹ ostiarij seu ptās ostiarij.
sc̄d's lectoris. terci⁹ exorciste. q̄rt⁹ accoli
ti. q̄nt⁹ est subdyaconi. sext⁹ dyaconi. se
ptim⁹ ₇ vltim⁹ p̄sbyteri seu sacerdotis. Et
q̄libet istorum graduū h₃ suā ptātē distin
ctā. ₇ suā p̄priā opatōē q̄ respicit sacr̄m
eucharistie mō ordinato. Sed q₂ tales
psone q̄ accipiūt tales ptātes sp̄uales as
sumunt᷑ de alijs ₇ eleuant᷑ sup̄ alias pso
nas. iō optet q̄ sit q̄dā distinctio visibil'
vt tales persone distinguant᷑ ab alijs Et
iō p̄mo ₇ añ oīa p̄cedit tonsura in capite
ad distinguendū. Et sic apparet q̄lit᷑ ps
clerical' eleuat᷑ p grad⁹ ordinatos super
ptem laycalē. ₇ iō est ibi p̄m⁹ ordo supio
ritatis ₇ inferioritatis int᷑ ptem clerica
lem ₇ laycalē p talē ptātē. Deinde in ipa
pte clericali fit supioritas ₇ inferioritas
p gradus ordinatos ₇ distinctos. Et iō
ps clericalis est ordinata in se ₇ infra se
p talē ptātem sp̄ualē. ₇ ideo recte sacr̄m
in quo dat᷑ ipa potestas sp̄ualis dicitur
sacramētū ordinis. ₇ p̄mo ordīat duas
ptes generales in xp̄ianitate sc₃ clerica
lem ₇ laycalē. deinde ordinat ptem cleri
calem in se dando distinctos grad⁹ po
testatis. Et ideo sacramētū ordīs est or
dinatiuū distinctiuū ₇ ptestatiuū.

Cōpatio istarum ptātū sp̄ualiū ₇ ordi
natarum ad ordines aliarum rerum.

Titulus.cccviii.

Possum⁹ ḡ cōpare ordinē ptātum
sp̄ualium. ad ordinē aliarum rerum
vt magis cognoscant᷑. Unde si
cut videm⁹ q̄ potestates naturales que
sunt in homīe duob₉ modis reperiunt᷑

De sacramento ordinis

Ptās naturał

scʒ diuisim ⁊ ꝯiunctim. qꝛ ptātes vegetatiue reꝑiunť in arboribꝫ ⁊ in plantis. ⁊ ibi nō sunt ptātes sensitiue nec ptās liberi arbitrij. ⁊ siłr ptātes sensitiue sunt ī aīalibꝫ. ⁊ ibi nō reꝑiť ptās liberi arbitrij deinde in hoīe reꝑiunť oēs ptātes insił ꝯiuncte ⁊ ordinate ⁊ nulla deficit. ita ꝙ totū cōplemētū est ī hoīe nec aliq̄ ptās naturał pōt ei addi maior. qꝛ in ptāte liberi arbitrij est stat⁹. Ita cōformiter iste ptātes spūales seu officia. q̄ sūt ꝓpť hominē ⁊ dn̄t ꝯformari hoī reꝑiunť ꝯiunctim ⁊ diuisim. qꝛ reꝑiunť ꝑsone in q̇bꝫ solū est tonsura clericalis ⁊ nō pl⁹. ⁊ etiā ꝑsone in q̇bꝫ sunt q̄ttuor minores ordines ⁊ nō plures. ⁊ etiā sunt ꝑsone in q̇bꝫ est ordo subdyaconat⁹ tm̄. ⁊ etiā in q̇bꝫ ē ordo dyaconat⁹ ⁊ nō pl⁹. ⁊ vltra h̄ oīs iste ptātes insił ꝯiuncte sunt in sacerdote. ⁊ vltra h̄ ptās sacerdotał est q̄si cōplementū ⁊ ꝯsūmatio oīm. ⁊ sic in sacerdote est totū cōplemētū sicut in hoīe.

Sacerdotiuʒ ē cōplem̄tuʒ oīm ordinū

Sic ḡ se hʒ ptās liberi arbitrij ad alias ptātes naturales. sic se hʒ q̄dāmō potestas sacerdotalis ad alias ptātes inferiores. Et sicut sup̄ libeꝝ arbitriū nō ē ali⁹ gradus ptātis naturał. ita sup̄ gradū sacerdotalē nō est ali⁹ grad⁹ ptātis spūał. Et sicut oēs ptātes naturales sunt ꝓpť liberū arbitriū ⁊ ei seruiūt vel mīstrāt mediate vel imediate ⁊ ꝑ q̄ndā ordinē. ita oēs ptātes spūales inferiores sunt ꝓpť sacerdotalē ptātē ⁊ ei seruiūt et mīstrāt mediate vel imediate. Et sicut ptātes naturales inferiores nobilitanť in hoīe q̄n sūt ꝯiuncte cū libero arbitrio qđ est dignissimū in natura. ita ꝙ sunt magis excellētes. q̄ʒ q̄n sunt seꝑate a libero arbitrio in rebꝫ alijs. ita ꝯformiť inferiores spūales

Oēs ordies nobilitanť in sacerdote

ptātes nobilitanť in sacerdote. qꝛ sūt cōiuncte cū ptāte sacerdotali. Itē sicut potestates inferiores naturales scʒ vegetatiue ⁊ sensitiue nō ordinanť ad deū imediate. sʒ mediāte libero arbitrio. nec vniunť nec loquunť cū deo imediate. sʒ potestas liberi arbitrij imediate ⁊ sine aliq̄ medio ordinať ad deū ⁊ vniť cū deo imediate. ⁊ cū deo loq̄tur imediate. ita ꝙ inter libeꝝ arbitriū ⁊ deū nullū cadit mediū. ita ꝯformiter ptātes spūales inferiores nō ordinanť imediate ad sacr̄m eucharistie in q̄ est xp̄s q̇ est verus de⁹. nec vniť cū sacr̄o imediate. sed ordinanť ad ip̄m mediāte ptāte sacerdotali. sʒ ip̄a potestas sacerdotalis imediate ordinať ad ip̄m sacr̄m eucharistie ⁊ vniť cū eo. ⁊ per ꝯn̄s cū xp̄o. ⁊ inter ip̄am ptātē sacerdotalē ⁊ sacr̄m eucharistie nullū est mediū. Et sicut libeꝝ arbitriū est ꝓpinq̇ssimuʒ đo ꝑ naturalē ptātē. ita sacerdos ē ꝓpinquissim⁹ ip̄i sacr̄o eucharistie in q̄ est deus ꝑ ptātē sacerdotalē. Et sic q̄ʒuis liberū arbitriū sit đformatū ꝑ maliciā. attn̄ est ꝓpinq̇ssimū deo ꝑ naturaʒ. ita q̄ʒuis sacerdos sit deformat⁹ ꝑ maliciā. attn̄ ē ꝓpinqu⁹ isti sacr̄o ꝑ ptātē sacerdotalē q̄ sꝑ manet.

Sacerdos q̄ʒuis malus ē ꝓpinq̇ssimus eucharistie

Et sicut libeꝝ arbitriū est immortale ⁊ sꝑ durat. ita ptās sacerdotał ē īmortalis ⁊ sꝑ durās. Itē etiā sicut oēs creature inferiores in q̇bꝫ sunt oēs ptātes inferiores naturales ad deū reducūť mediāte hoīe q̇ īmediate est ꝯiunct⁹ deo ꝑ libeꝝ arbitriū. ita ꝙ hō est medi⁹ inter deū ⁊ oīs creaturas ꝑ naturā. ita oīa q̄ sunt infra sacerdotē ⁊ oēs grad⁹ inferiores ⁊ etiā ꝑs laycalis reducunť ad sacramētū eucharistie. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ad deū mediante sacerdote q̇ est ꝯiunct⁹ imediate ip̄i sacr̄o eucharistie in q̄ est de⁹ ⁊ h̄ ꝑ ptāteʒ sacerdotalē ⁊ dignitatē. ita ꝙ sacerdos ē medi⁹ ꝑ suā ptātē inter xp̄m q̇ est in isto sacr̄o ⁊ oēs alios inferiores.

Per sacerdotē oīs reducunť ad deū

Et sicut in hoīe ꝯtinenť oēs creature inferiores. et hō habʒ ꝯueniētiā cū oībꝫ. ⁊ iō reducit oēs creaturas ad deū. vn̄ hō ꝯtinet in se naturā elementoꝝ ⁊ arboꝝ ⁊ aīaliū. ita ꝯformiter ꝯtinenť in sacerdote oēs inferiores grad⁹ ⁊ infima ꝑs xp̄ianitatis. et cū oībꝫ hʒ ꝯueniētiā ip̄e sacerdos. quia ꝯtinet p̄mo in se ꝑteʒ laycalē. qꝛ p̄mo fuit layc⁹ sicut ⁊ alij. ⁊ retinet in se totū illđ qđ in illo statu receperat. ⁊ etiā ꝯtinet in se oēs grad⁹ inferiores. ⁊ iō sacerdos q̄si oīa in se ꝯtinēs reducit oīa ad deū in sacramēto eucharistie ⁊ oīa ibi ꝯiūgit. Et sicut ptās liberi arbitrij ex natura sua ē sup̄ alias ptātes naturales. ita ptās sacerdotał ex natura sua ꝓpa est sup̄ oīs alias ptātes spūales. Et sicut est vn⁹ p̄mus hō solus quē de⁹ fecit p̄mo ꝑ man⁹

suas.⁊ p illū fecit ⁊ multiplicauit alios
hoīes in natura.ita silr nō est nisi vnꝰ p̄/
mus sacerdos quē deꝰ p̄mo fecit p ma/
nus suas.⁊ p illū fec̄ ⁊ mltiplicauit oēs
alios hoīes sacerdotes.⁊ ille hō est xp̄s.
q̄ est solꝰ ⁊ verꝰ sacerdos q̄ īmediate ē cō
iunctꝰ deitati. Sic igit̄ qdāmō sic̄ se hꝫ
hō in natura p ptātem liberi arbitrij ad
oēs res īferiores ⁊ ad deū.sic se hꝫ sacer/
dos p ptātē sacerdotalē in xp̄iāitate ad
oēs inferiores ⁊ ad sacr̄m eucharistie in
q̄ est deꝰ. Sicut em̄ hō respicit deū i na/
tura.ita sacerdos respicit sacr̄a in q̄bꝫ est
deꝰ. ¶ Itē etiā alia cōpatio p̄t fieri ad pā
num q̄ recipit colores. Quia sic̄ colores
repiunt̄ duobꝫ modis scꝫ diuisim ⁊ cō/
iūctim. qꝛ tinctor volēs ponere colorē
aureū seu nobilissimū in aliq̄ pāno. pri
mo ponit alios colores minꝰ nobiles et
inferiores p suos gradꝰ.⁊ paulatim pā/
nus recipit colores sp ascēdendo ad no
biliorē colorē donec ꝯueniat ad vltimū
colorē ⁊ intentum ⁊ ibi est finis.⁊ q̄uis
oēs isti colores sint ꝯiuncti insil̄ in vno
pāno.attn̄ etiā sunt diuisi in pluribꝫ pā
nis.ita q̄ vnꝰ pānus habet vnū tm̄ co/
lorē ⁊ aliꝰ aliū.⁊ sic de alijs. Ita qdāmō
fit in ptātibꝫ spūalibꝫ ordinatꝫ q̄ dant̄ i
sacr̄o ordīs ordinato mō ⁊ sp ascenden/
do de vna ptāte ad aliā donec deueniat
ad sacerdotiū qd̄ est vltimꝰ gradꝰ ⁊ vltiꝰ
ordo. Sic ḡ apparet q̄liter ordo ptātū
spūaliū ꝯformat̄ qdāmō ordibꝫ ptātū
naturaliū q̄ sunt in hoīe.⁊ etiā in ordini
bus aliaꝝ reꝝ. Vn̄ qꝛ oīa sūt ,ppt̄ hoīeꝫ
⁊ etiā fiūt in hoīe.cōueniēs est q̄ oīa ,p/
portionent̄ hoī. Et si ordo est in rebꝫ na/
turalibꝫ ꝯueniēs est q̄ sit ordo in rebus
spūalibꝫ q̄ sunt ,ppt̄ aīam rōnalē.de cuiꝰ
natura ,ppe est coḡscere ordinē ⁊ oīa age
re ordinate.

Xp̄s est p̄mꝰ sa/cerdos

Q, sicut ptās sacerdotal̄ respicit p̄n/
cipalit̄ sacr̄m eucharistie. ita etiā p ꝯn̄s
scd̄ario respicit sacr̄m pn̄ie.

Titulus.cccix.

Et qm̄ sacr̄m ordīs in q̄ dat̄ po
testas spūalis respicit ipa sacr̄a
⁊ ad ipa ordinat̄. iō optet q̄ tal̄
ptās det̄ f̄m q̄ ipa sacramēta exigunt et
req̄rūt. Et iō qꝛ iā dictū est i sacr̄o pn̄ie
q̄ illud fit p modū iudicij pticularꝭ ⁊ se/
creti.⁊ q̄ ibi est necessariꝰ iudex pticularꝭ
q̄ audiat ⁊ discutiat pctā ⁊ discernat ⁊ iu
dicet.⁊ h̄ de nccītate exigit sacramentuꝫ.
⁊ qꝛ nullꝰ p̄t iudicare nec exercere officiū
iudicandi nisi recepit ptātē ⁊ auctorita/
tē ab illo cuiꝰ sūt illi q̄ peccāt.iō nccāria
est auctoritas ⁊ ptās iudicādi pctā ⁊ ab
soluēdi ,ppter sacr̄m pn̄ie. Vn̄ cū decla/
ratū sit q̄ nullꝰ dꝫ suscipe sacr̄m corpis
xp̄i q̄ sit in lapsu scd̄o.qꝛ optꝫ p̄mo q̄ re
surgat ⁊ recupet vitā.⁊ h̄ nō p̄t fieri nisi
p sacr̄m pn̄ie. ⁊ sacr̄m pn̄ie nō pōt fieri
nisi sit aliq̄s q̄ hꝫ ptātē ⁊ auctoritatē iu/
dicandi pctā ⁊ absoluēdi. iō ꝯcludit̄ q̄
necesse ē q̄ talis ptās iudiciaria det̄ i sa
cramēto ordinis. Et qꝛ ista ptās est col
ligata cū ptāte dispēsandi sacr̄m eucha/
ristie. qꝛ hoīes nō pn̄t recipe tale sacr̄m
nisi absoluant̄ p̄us a pctīs. iō sicut sacer
dos p sacr̄m ordinis recipit ptātem su/
pra sacr̄m corpis xp̄i. ita recipit ex cōse/
q̄nti ptātem supra sacramentū penitētie
quia ad vnā seq̄tur alia. Et sic sacerdos
recipit ptātē absoluendi ⁊ iudicādi.⁊ ta
lis potestas vocat̄ clauis q̄ aperit homi
lapso vt intret in sacr̄m corpis xp̄i.⁊ ipꝫ
recipiat.⁊ p ꝯn̄s introducit hoīem in so
cietatē fideliū xp̄ianoꝝ ⁊ amiciciā dei.⁊
p ꝯn̄s in regnū celoꝝ q̄ antea erat extra
,ppter peccata. Sicut aūt sacerdotal̄ po
testas respicit sacr̄m eucharistie ⁊ ex ꝯse/
quēti sacramentū penitētie.ita etiā respi
cit oīa sacramēta que purgāt peccata si/
cut est sacramentū baptismi. qd̄ cōcor/
dat cū sacramēto penitētie vt declaratū
fuit.sed nō requirit̄ tanta potestas in sa/
cramento baptismi sicut in sacramento
penitētie.quia illud nō fit p modū iudi
cij.sed sufficit aquā administrare cū ver
bis ordinatis ⁊ nō optet ibi iudicare nec
audire peccata illius q̄ recipit aquā ba/
ptismalē. sed in sacramēto penitētie ne/
cesse est q̄ homo submittat se totalit̄ po/
testati sacerdotali que est potestas iudi/
candi ⁊ absoluendi ⁊ etiā refutandi.⁊ iō
in isto sacramēto administrādo requiri
tur specialis potestas que nō requiritur
in baptismo. Item etiā quia sacramen/
tum extreme vnctionis purgat peccata

Q, po/testas li/gandi ⁊/soluēdi/detur in/ordīe sa/cerdotij

Clauis/dicit̄

ideo ex ꝯsequēti etiam sacerdos recipit
potestatē administrādi illud sacramen/
tum. Et sic sacerdos ꝑ sacramētū ordi/
nis recipit potestatē administrādi ⁊ di/
spensandi ac ꝯferendi sacramētū eucha
ristie ꝓncipaliter quia ad illud ordināẜ.
⁊ ex ꝯsequēti ad sacramētū penitētie ba/
ptismi ⁊ extreme vnctionis.

Q₃ administratio sacramēti ordinis re
q̇rit excellētiā ⁊ p̄eminētiā ptātꝫ sup̄ ptā
tē sacerdotalē. Titulus.cccx.

Ptās ordinā/ di ē sup̄ sacerdo tium

Q Uoniā aūt ordo est sacramētuꝫ
sicut ⁊ alia sacramēta. ideo sicut
necessaria est potestas ⁊ auctori
tas dispensandi administrandi ⁊ dandi
alia sacramenta. ⁊ ꝓpter hoc institutū ⁊
ordinatū est sacramētuꝫ ordinis in quo
daretur auctoritas ⁊ potestas dispēsan/
di administrādi ⁊ cōferēdi alia sacramē
ta. sic etiā necessaria est potestas dispen/
sandi administrādi ⁊ ꝯferēdi ip̄m sacra
mentū ordinis. quia al's nō esset cōple/
mentū in sacramentis. ⁊ talis potestas
opꝫtet ꝙ habeat excellentiā ⁊ p̄eminenti/
am ⁊ dignitatē supra potestateꝫ que da/
tur supra sacramētū ordinis. Et ideo ne
cesse est ꝙ vlterius fiat ascensus ⁊ eleua/
tio supra potestatē sacerdotalē. que fuit
vltima in sacramēto ordinis. ⁊ sic opꝫtet
ꝙ fiat sup̄ioritas ⁊ inferioritas vlterior
Et ideo sicut om̄s x̄piani cōueniunt p̄/
mo in susceptione sacramentoꝝ ⁊ in hoc
erant equales. ⁊ postea ex illis eleuantur
aliqui q̇ recipiant potestatē administrā
di ip̄a sacramēta. ⁊ tales sunt sacerdotes
ita ꝯformiter opꝫtet ꝙ ex sacerdotibꝫ qui
sunt equales ꝑ sacramentū ordinis ali/
qui eleuentur vlteriꝰ super alios sacerdo
tes qui habeant potestatē administran/
di ⁊ cōferendi sacramentū ordinis. Si
cut em̄ qui recipit potestatē sacerdotalē
⁊ eleuatur sup̄ alios necesse est ꝙ sit x̄pia
nus. ita ille qui eleuatur sup̄ sacerdotes
opꝫtet ꝙ sit sacerdos. Ecce igitur ordinē
rectū ⁊ scalam ascendēdi. quia p̄mo ho/
mo eleuatur de p̄mo lapsu. in quo est to
ta natura ꝑ sacramentū baptismi ⁊ alia
sacramēta in quibꝫ daẜ gratia ⁊ fit chri/
stianus. ⁊ ista est p̄ma eleuatio ⁊ radica/
lis. ⁊ est quedam sup̄ioritas ⁊ dignitas
christiani super nō christianū. quia non
christianus adhuc est in p̄mo lapsu vni
uersali totius nature humane. ⁊ christi/
anus iam eleuatus est ⁊ surrexit. Dein/
de christianus eleuaẜ vlterius ⁊ fit sacer
dos. ⁊ recipit potestatē sacerdotalem. ⁊
ista est secunda eleuatio ⁊ secunda sup̄io
ritas. quia christianus eleuatus ordina
tus ascendit supra christianū nō ordina
tum. Et quia opꝫtet ꝙ sit aliquis aliꝰ qui
det ⁊ habeat auctoritatē dandi sacramē
tum ordinis ⁊ ordinandi sacerdotē. sic
est ibi tercia eleuatio ⁊ superioritas sup̄
sacerdotem. ⁊ sic necessaria est potestas
⁊ auctoritas que excellat potestatem sa/
cerdotalem simplicem. Sic ergo sicut
sacerdos īmediate respicit christianos
nō ordinatos seu partem laycalem. ita
potestas ⁊ auctoritas que excellit pote/
statem sacerdotalem immediate respicit
ipsos sacerdotes. Et quoniam nullus
christianus potest eleuari ad sacerdoti/
um nisi per sacramētū ordinis. ⁊ nō po
test suscipere sacramētū ordinis a seip̄o
sed ab alio. ⁊ quia nullus potest confer/
re alteri nisi habeat potestatem ⁊ auctori
tatem conferendi illud sacramentum. ⁊
quia nullus potest habere talem potesta
tē ⁊ auctoritatē a seip̄o nisi recipiat ip̄aꝫ
a christo īmediate cuius sunt omnia sa/
cramēta. ideo sequitur de necessitate vel
ꝙ ip̄e christus met in ꝓpria persona cō/
ferat sacramētū ordinis ⁊ constituat sa
cerdotes ⁊ det eis potestatem sacerdota
lem. vel constituat ⁊ ordinet aliquem vi
carium loco sui cui det potestatē ⁊ aucto
ritatem suam scꝫ conferendi ⁊ dispensan
di sacramentū ordinis ⁊ constituēdi sa/
cerdotes per vniuersum mundū. Sed
qꝛ x̄p̄s nō debuit remanere in terris sed
ascēdere in celū. nec debuit ꝯseruari inẜ
hoīes pꝰ suā resurrectionē. iō nc̄cariū fu
it ꝙ ip̄e ordīauerit ⁊ ꝯstituerit x̄pianū sa
cerdotē seu x̄piāos sacerdotes ī t̄ra cui
seu q̇bꝫ dederit ptātē sacerdotalē. ⁊ vltra
h̄ ꝙ h̄ret seu h̄rent ptātē seu auctoritatē
cōferendi ⁊ dispēsandi seu distribuendi
sacramentū ordinis. ⁊ per consequēs or
dinandi ⁊ cōstituendi alios sacerdotes
in terra. ita ꝙ in ip̄o primo sacerdote ab

Opꝫtꝫ ꝙ sit aucto ritas su pra sa/ cerdotē

X̄p̄s dedit p̄mo auctori/ tatē con ferendi ordines

ĩpo ĩmediate ordinato seu ĩ ĩpis si plu/
res fuerint nõ solũ esset ptãs ꝛ auctori/
tas sacerdotal' q̃ est ptãs sup̃ sacr̃m cor/
pis xp̃i ꝛ ptãs iudicãdi ꝛ absoluẽdi.im
mo etiã eẽt ptãs excellẽtior ꝛ magꝭ am/
pla ꝛ extẽsa.sc3 ↄstituẽdi ordinãdi alios
sacerdotes loco sui p sacr̃m ordinis. Et
sic p3 necessitas ponẽdi ꝓmũ sacerdotẽ
seu ꝓmos sacerdotes ĩmediate ordina/
tũ seu ordĩatos a xp̃o.qꝛ al's null⁹ sacer/
dos posset ordinari.nec p ↄñs sacr̃a sa/
lutis possent dispẽsari.ꝛ sic passio xp̃i et
mors sua ꝛ redẽptio eẽnt frustra. qꝛ p sa
cramẽta daꝛ ꝛ cõicaꝛ passio xp̃i hoĩbus
vt declaratũ est. Quãuis aũt xp̃s ordĩa
uerit ꝛ ↄstituerit plures sacerdotes ĩme
diate p seip̃m.attñ debuit ↄstituere vnũ
sacerdotẽ vicariũ suũ q̃ hr̃et p̃eminẽtiã
ꝛ excellẽtiã sup alios.qꝛ aliꝛ xp̃ianitas ꝛ
societas xp̃ianoꝝ nõ esset vna nec ordĩa
ta neq3 regulata nec fundata in vnione
siue vnitate s3 in pl'alitate ꝛ diuisiõe. ꝛ p
ↄñs in debilitate ꝛ nõ in fortitudine. qꝛ
vnitas est cã oĩs fortitudĩs ꝛ diuisio ẽ
cã oĩs debilitatis. Et cũ xp̃s sit sapiẽtis
sim⁹ nõ potuit fundare xp̃ianitatẽ ꝛ soci
etatẽ xp̃ianoꝝ ĩ diuisiõe s3 vnitate. Sic
ḡ si xp̃s ordinauit pl'es sacerdotes.nccẽ
est ꝙ ordinauit vnũ ꝓncipalẽ q̃ hr̃et p̃e/
minẽtiã ꝛ excellẽtiã sup alios q̃ esset ca/
put ꝛ ꝓnceps alioꝝ.q̃ singulariꝛ ꝛ speci
aliꝛ repñtaret p̃sonã suã ꝛ eẽt loco sui.et
esset q̃si ip̃emet postq̃3 debebat ascẽdere
in celũ ꝛ nõ habitare inꝛ hoĩes. Sic igi
tur p̃bata ẽ nccĩtas ponẽdi vnũ ꝓmum
sacerdotẽ vicariũ ĩmediatũ xp̃i.q̃ sit ca/
put xp̃ianitatꝭ ꝛ societatꝭ xp̃iãoꝝ q̃ repñ
tet p̃sonã xp̃i in terris.

Optuit vnũ vi/carium xp̃i ĩ ter rꝭ a xp̃o ↄstitui

Qualiter excellẽtia ptãtꝭ ꝛ auctorita
tis sit in isto ꝓmo sacerdote.

Titulus.cccxi.

ET qm̃ iste ꝓm⁹ sacerdos nõ so/
lũ eñ sacerdos s3 ẽ ꝓm⁹ ꝛ etiã vi
cari⁹ xp̃i repñtans p̃sonã xp̃i.iõ
nõ solũ h3 ptãte3 sacerdotalẽ q̃ est ptãs
sup̃ corp⁹ xp̃i ꝛ ptãs absoluẽdi ꝛ iudicã
di pctã hoĩm.s3 etiã h3 istã ptãtẽ p excel
lentiã ꝛ in sũmo ita ꝙ nõ p̃t esse maior.
Et iõ optet ꝙ hẽat ptãtẽ vl'em ↄferendi
ꝛ dispẽsandi sacr̃m ordĩs oĩbꝫ homibꝫ
aptis ad recipiendũ ꝛ ↄstituendi ꝛ ordi
nandi sacerdotes p vniuersu3 mũdũ in
distincte. Et etiã optet ꝙ habeat ptãte3
vl'e3 indeꝛminatã sine mẽsura. ꝛ iõ opt3
ꝙ hẽat ptãtẽ iudicãdi ꝛ absoluendi oĩa
pctã vel crimĩa oĩm xp̃iãoꝝ sine aliq̃ de
termĩatõe vel limitatiõe. ꝛ sic nccẽ est ꝙ
sua ptãs sit vl'is ꝛ nullo mõ coartata nᶜ
limitata seu mẽsurata. Et qꝛ est ꝓma et
ĩmediate a dõ collata p modũ vicariat⁹
ꝛ vicẽ gerẽtꝭ in terrꝭ.iõ tal' d3 eẽ ꝓma po
testas.qꝛ tal' est nccãria vt sit plena ꝛ cõ/
pleta ꝛ nihil ei deficiat. Et qꝛ ptãs sacer
dotal' est duplex q̃ntũ ad op⁹ sc3 ptãs su
pra sacr̃m corpis ꝛ sanguis xp̃i. ꝛ ptãs
iudicãdi ꝛ absoluẽdi pctã in sacr̃o pnĩe
seu ptãs iudiciaria siue iudicialis.ꝛ iste
due ptãtes q̃3uis sint vna in radice vel
insil' sint colligate.tñ differũt.qꝛ ptãs q̃
est sup̃ sacr̃m corpis xp̃i ñ p̃t crescere vl'
diminui.nec p̃t pl⁹ hr̃e vn⁹ q̃3 alꝛ de ptã/
te.ĩmo in h̃ oẽs sacerdotes sũt eq̃les. iõ
q̃ ad istã ptãtẽ sũm⁹ ꝛ ꝓm⁹ sacerdos nõ
h3 maiorẽ ptãtẽ q̃3 aliĳ sacerdotes ab eo
ordĩati.s3 solũ ip̃e h3 pl⁹ in h̃.qꝛ h3 ptãtẽ
ↄferendi sacr̃m ordĩs in q̃ daꝛ tal' ptãs.
nec ip̃e dat talẽ ptãtẽ. s3 xp̃s ĩmediate in
ip̃o sacr̃o ordĩs. qꝛ tal' ptãs est caracter
imp̃ssus in aĩa.vel tal' ptãs fundaꝛ ĩ ta/
li caractere sacerdotali. qꝛ null⁹ p̃t aliq̃d
imꝓmere ĩ aĩa nisi xp̃s.ꝛ iõ ptãs sacer
dotal' sup̃ corp⁹ xp̃i ĩmediate descẽdit a
xp̃o.ꝛ nõ ab ip̃o ꝓmo sacerdote q̃ cõfert
sacr̃m. Et iõ sup̃ ptãtẽ sacerdotalẽ nõ est
aliqua potestas alia seu al'⁹ grad⁹ pote/
statꝭ quãtum ad sacramẽtũ corpis xp̃i.
sed solũ ꝓm⁹ sacerdos hab3 istã potesta
tem cũ maiori amplitudine ꝛ extensione
inq̃ntũ potest ↄferre sacramẽtũ ordinis
in q̃ ↄfertur tal' potestas. S3 ad scdam
potestatẽ iudiciariã.que etiã colligata ẽ
cũ prima potestate ꝛ insiml' daꝛ est ma/
xima distãtia.qꝛ ista potestas potest cre
scere ꝛ diminui ꝛ dilatari ꝛ cõstringi co/
artari ꝛ amplificari.ꝛ esse maior ꝛ mĩor
sed non quo ad radicem.quia ista pote/
stas etiam datur ĩmediate a christo per
caracterem sacerdotalem.quia colligata
est cum prima sed tm̃ q̃ntum ad vsum ꝛ
exercitiu3. quia ista potestas iudicandi

Q, ĩ pa pa sit plenitu do ptãtꝭ

Duplex ptãs in sacerdo te

Dr̃a po testatꝭ li gandi ꝛ soluẽdi in sacer dotibꝫ

ꝛ absoluendi nō potest operari nec exi-
re in opus ꝛ vsum. nisi habeāt hoīes si-
bi subiectos q̄ possint iudicari ꝛ absol-
ui ꝛ recipe opationē talis ptātis. Sic ḡ
ista ptās q̄ntū ad vsuꝫ req̄rit hoīes tan
q̄ꝫ materiā sup q̄s opeꝛ. sꝫ p̄ma ptās sa-
cerdotalis nō req̄rit hoīes sup q̄s opeꝛ.
sꝫ solū materiā scꝫ panē ꝛ vinū. qꝛ talis
ptās nō exerceꝛ circa hoīes īmediate ni
si inq̄ntū eis admīstraꝛ sacr̄m. Sic ḡ in

Duo sūt in ptāte ligādi ꝛ soluēdi

ptāte scd̄a sacerdotali q̄ est ptās iudicā-
di ꝛ absoluēdi duo sūt ꝯsiderāda scꝫ ipa
ptās ꝛ auctoritas. ꝛ ipe vsus seu exit⁹ in
actū. ꝛ q̄ntū ad ipam ptātē ꝛ auctorita-
tē in se est eq̄litas in oīb⁹ sicut de p̄ma po
testate. sꝫ q̄ntū ad vsuꝫ req̄rit hoīes q̄ iu
dicenꝛ ꝛ absoluanꝛ. ꝛ pctā q̄ iudicenꝛ et
absoluanꝛ. Et iō qꝛ p̄mo sacerdoti vica
rio xp̄i est ꝯcessa vl'is ptās p̄mo iudicā-
di ꝛ absoluēdi oēs homīes ꝛ oīa pctā ꝛ
crimīa. iō ipe hꝫ istā ptātē cōpletā ꝛ pfe-
ctā. ꝛ hꝫ vsum cōpletū ꝛ pfectū ꝛ ptāteꝫ
exercendi eā circa oēs hoīes. ꝛ iō xp̄iani
oēs sunt ei subditi soli q̄ntū ad istā ptā-
tem. ꝛ a nullo alio iudicari p̄nt nec absol
ui. ꝛ iō vsus isti⁹ ptātis est in eo plen⁹ et
cōplet⁹. Et iō necesse ē q̄ si sacerdotes q̄
receperūt ptātē iudicādi ꝛ absoluēdi p
sacr̄m ordinis debeāt vti sua ptāte cir-
ca hoīes ꝛ iudicare ꝛ absoluere q̄ ipe p̄-
mus sacerdos cui subiecti sunt oēs xp̄i
ani q̄ ad ptātem iudiciariā subijciat eis
hoīes ꝛ determinet in q̄ p̄nt exercere po
testatē suā. qꝛ null⁹ sacerdos p̄t aliter iu-
dicare nec absoluere aliquē hoīem in ter
ra. Quāuis igiꝛ ipe nō ꝯferat ptātē iudi
ciariā seu iudicādi nec absoluēdi. qꝛ xp̄s
h̄ facit. tn̄ ipe dꝫ dare ptātē sup tales ho
mīes. qꝛ ipe ē iudex vl'is oīm xp̄ianoꝝ.
Et iō ptās iudicādi ꝛ absoluēdi p̄t esse
maior vel minor ꝛ magis ampla vel re-
stricta ſm q̄ plures vel pauci hoīes sub
iecti sunt tali ptāti vel etiā q̄ ad ipa pctā
minora vel maiora. Et q̄ntū ad istā po-
testatē iudicādi vel absoluēdi sp sup̄ po
testatē sacerdotalē est ptās p̄mi sacerdo-
tis ꝛ sūmi q̄ p̄t totaliꝛ īpedire vsum. vel
dare hoīes q̄ subijcianꝛ ptāti sacerdota-
li ſm q̄ voluerit. qꝛ in sua volūtate cōsi-
stit. Sic ḡ p̄m⁹ ꝛ sūm⁹ sacerdos vicari⁹
xp̄i in terris hꝫ in se ptātē sacerdotalē. et

Q3 papa habꝫ plenitudinē iurisditionis

hꝫ ptātē ꝯferēdi sacr̄m ordīs vl'iter ꝛ or
dinādi q̄s voluerit. ꝛ hꝫ vl'em ptātē iu-
dicādi ꝛ absoluēdi sup oēs xp̄ianos in-
distincte. ꝛ in eo est radicata ꝛ plantata
ista ptās. ꝛ ipe pōt distribuere oēs xp̄ia-
nos p plures ptes. ꝛ dare alijs sacerdo-
tib⁹ ab ipo ordinatꝫ certā portionē hoīꝫ
xp̄ianoꝝ in q̄ q̄libet sacerdos suā exerce
at ptātē. Et tal' ptās absoluēdi ꝛ iudicā
di recepta a p̄mo sacerdote vocaꝛ ptās
iurisditōis. qꝛ null⁹ ali⁹ sacerdos hꝫ ius
ad iudicandū ꝛ absoluendū aliquē xp̄ia
nū. nisi tal' ei fuerit dat⁹ ꝛ subiect⁹ ab ipo
vicario xp̄i. cui⁹ ē tota ꝛ cōpleta iurisdi-
tio. Et sic apparet q̄ duplex est potestas

Duplex ptās datur ī ordine

que daꝛ in sacramēto ordinis. scꝫ ptās
ordinis. ꝛ ptās iurisditōis. Prima ime
diate descendit a xp̄o ꝛ nō a sūmo sacer-
dote. sꝫ scd̄a descēdit p̄mo a xp̄o. ꝛ datur
p̄mo sacerdoti vicario ei⁹. ꝛ vlteri⁹ vica
rius distribuit illā q̄b⁹ vult ꝛ sicut vult.
qꝛ sua est tota ꝛ ei tota donata est. Et sic
sacerdos ordinat⁹ p sacramētū ordinis
recipit potestatē ordinis. sꝫ nō ptātē iu-
risditionis. Sed qꝛ p̄mus sacerdos et
vicari⁹ xp̄i nō potest esse p orbē vniuer-
sum. ꝛ etiaꝫ quia necesse est q̄ vbiqꝫ sint
sacerdotes q̄ administrēt sacramēta ꝛ iu
dicent ꝛ absoluant xp̄ianos de peccatis
suis. iō qꝛ ipe habet potestatē vniuersa-
lem sibi datam. ideo potest distribuere ꝛ
dare ptem sue potestatis alijs sacerdoti-
bus. ꝛ distribuere eis certā portionē xp̄i
anitatis qui loco sui exerceant potestatē
iurisditionis. ꝛ etiā conferant sacramē-
tum ordinis ꝛ multiplicent sacerdotes.

Epi

qui habeāt potestatē dispensandi sacra-
īmediate. ꝛ tales sacerdotes īmediate re
cipiētes potestatē iurisditionis ꝛ ptātē
dandi ꝛ dispensandi sacramētū ordinis
vocanꝛ epi. quia sunt īmediate supra sa-
cerdotes simplicēꝫ ptātem h̄ntes. Sic
ergo necessari⁹ p̄mo est sūm⁹ sacerdos. se
cūdo necarij sūt sacerdotes epi. q̄ habe-
ant ptātē iurisditōis ꝛ ptātē admīstran
di sacr̄m ordinis. ꝛ ordinādi sacerdotes
alios. ꝛ necarij sunt etiā sacerdotes sim
plices qui īmediate administrēt alia sa-
cramēta xp̄iāis. Et sic necarij sūt tres sa

cerdotes vt sit cõplementũ scꝫ simplex
sacerdos et magnus sacerdos. et sum-
m⁹ sacerdos. ita ꝙ simplex recipit a ma-
gno scꝫ ab ep̃o sacr̃m ordinis ⁊ ꝑtẽ iuris
ditõis sue. ⁊ imediate respicit ppl̃m xp̃i-
anũ cui admĩstrat sacr̃a. sꝫ magn⁹ sacer-
dos recipit ꝑtãtẽ suã a sũmo sacerdote.
Et iõ simplex sacerdos est supior ꝙ̃ ps
laycal'. ⁊ magn⁹ sacerdos ẽ supior ꝙ̃ sim
plices sacerdotes. ⁊ iõ est sacerdos sacer
dotũ. ⁊ sũm⁹ sacerdos est sup̃ magnũ sa
cerdotẽ. ⁊ iõ est ep̃s ep̃oꝝ. Et sic ꝑ sacr̃m
ordinis ꝯstituit' mirabil' ordinatio ĩ to-
ta xp̃ianitate q̃ dꝫ eẽ ordinata ꝓm ꝑtãteꝫ
iudiciariã. Sic g̃ h' ꝑtãs iudiciaria scꝫ
iudicãdi ⁊ absoluẽdi q̃ est ꝑtãs iurisdi-
tionis q̃ntũ ad vsum. ꝑmo ꝯcessa ẽ ⁊ da
ta totalit' ⁊ plenarie vni ⁊ sũmo sacerdo
ti cui collata est tanꝙ̃ sũmo capiti ꝑtãs
vl'is. deinde diuidit' in ꝑtes ita ꝙ ꝑmo
diuidit' in ep̃os ⁊ ĩ magnos sacerdotes
deinde descẽdit in simplices sacerdotes
q̃ p̃sbyteri vocant' ⁊ h̃ ab vno capite. Et
iõ licet q̃libet sacerdos habeat ꝑtãtẽ or-
dinis ⁊ clauẽ q̃ est ꝑtãs iudicandi ⁊ ab-
soluẽdi. tñ vsus sue ꝑtãtis t̃m̃mõ se extẽ
dit ad illos q̃ sunt subiecti sibi ordĩarie.
Et qꝛ ꝑtãs admĩstrãdi sacr̃a ẽ indelebi-
lis ⁊ ꝑpetua in se sicut ꝓbatũ est de ꝑtã-
te sacerdotali. lꝫ ꝑtãs iurisditõis possit
ꝑdi. iõ sicut sacerdos nõ pt ꝑdere ꝑtãteꝫ
sacerdotalẽ sibi collatã in sacr̃o ordinis
ita etiã ep̃s q̃ est sup̃ sacerdotẽ nullo mõ
põt ꝑdere ꝑtãtẽ admĩstrãdi ⁊ ꝯferẽdi sa
cramẽtũ ordĩs. qꝛ ẽ ei eẽntial' ⁊ adiuncta
ac annexa cũ ꝑtãte ⁊ gradu sacerdotali.
Nec ista ꝑtãs est ꝑtãs iurisditiõis. ⁊ iõ
nõ dat' illo mõ sicut ꝑtãs iurisditõis. n'
cũ tali ꝑtãte imꝑmit' in aĩa ali⁹ caracter
sup̃ caracterẽ sacerdotalẽ. qꝛ ille est vlti⁹
caracter. Vñ ꝑm⁹ sacerdos ĩmediate or
dinat⁹ a xp̃o seu ꝑmi sacerdotes q̃ habe-
bãt ꝑtãtẽ admĩstrãdi sacr̃m ordinis ꝓ-
pter talẽ ꝑtãtẽ nõ habuerũt aliũ caracte
rẽ in aĩa nisi caracterẽ sacerdotalẽ. ⁊ silr
est dicendũ de alijs sacerdotib⁹. q̃ recipi
unt ꝑtãteꝫ ꝯferẽdi ordines. Nõ g̃ datur
ali⁹ caracter. sꝫ ip̃e sacerdotal' caracter ꝑ-
us exñs q̃dãmõ crescit in ꝑtãte ⁊ dilata
tur ⁊ amplificat' ⁊ dignificat'. Vñ sacer-

Siplex sacerdos

Ptãs ordinãdi sẽp manet ep̃o

Vn⁹ est caracter vtriusqꝫ ꝑtãtis

dotalis ꝑtãs ẽ sicut ꝑtãs liberi arbitrij
sup̃ quã nõ est aliq̃ ꝑtãs naturalis. sꝫ si-
cut liberũ arbitriũ p̃t crescere ⁊ dignifica
ri ⁊ amplificari ꝑ sciẽtias ⁊ ꝟtutes ⁊ ar-
tes ⁊ ꝑ officia. ⁊ ꝓpt' h̃ vnũ liberũ arbitri
um ascẽdit sup̃ aliud ⁊ nõ naturalit' nec
radicaliter. ita possum⁹ dicere ꝯformiter
ꝙ ꝙ̃uis ꝑtãs sacerdotal' sit vltim⁹ gra-
dus radicalis in ꝑtãtib⁹ sp̃ũalib⁹ q̃ dan
tur ꝑ sacr̃m ordĩs. attñ p̃t crescere ⁊ am-
plificari ⁊ dignificari. vt sic̃ ꝑtãs sacer-
dotal' se extẽdit ad alia sacr̃a. ita se exten-
dat ad sacr̃m ordĩs. ita ꝙ nõ sit alia po-
testas noua. sꝫ ꝑma amplificata ⁊ mag̃
dilatata. Et iõ sic̃ ꝑtãs sacerdotal' est in
delebilis. ita etiã ꝑtãs ep̃al'. Et sic̃ ꝑtãs
ep̃alis extẽdit se supra ꝑtãtẽ sacerdotalẽ
ad ꝯferendũ sacr̃m ordĩs qꝺ ẽ ꝑtãtiuũ.
qꝛ in eo dat' ꝑtãs. ita etiã se extẽdit ad sa-
cramẽtũ ꝯfirmatõis. in q̃ sacr̃o dat' ꝑtãs
⁊ virt⁹ pugnãdi publice ꝯ inimicos xp̃i
⁊ est q̃si officiũ q̃ddã sp̃ũale. ⁊ qꝛ req̃rit'
ibi maxia ꝑtãs ⁊ mag̃ firmitas. iõ nõ dꝫ
dari ꝑ simplicẽ sacerdotẽ. q̃ habet pote-
statẽ simplicẽ. sed ꝑ magnũ sacerdotẽ et
ep̃m. q̃ habꝫ potestatẽ ꝑ excellentiã. ⁊ ha
bet potestatẽ supra potestatẽ. quia habꝫ
potestatẽ supra sacramẽtũ ordinis qꝺ ẽ
potestatiuũ. Et sic duo sacramẽta debẽt
amministrari ab illis magnis sacerdoti
bus ⁊ episcopis.

Ptãs ep̃al' est ĩdelebil'

Epilogatio.

Titulus.cccxiij.

Si igit' apparet ex oĩb⁹ supradi
ctis q̃liter ꝑs clericalis ẽ excel-
lentissime ordĩata ⁊ regulata ac
disposita ꝑ mirabiles gradus quasi per
quãdaꝫ mirabilissimã scalã ab infimis
ad suprema ascendendo ⁊ descendẽdo a
supremis ad infima. quoniã ꝑmus ascẽ
sus est tonsura clerical'. secũdus est psal-
mistatus. ⁊ isti duo nõ sunt ordines. sed
p̃paratorij ad ordies. terci⁹ ẽ ostiariat⁹.
q̃rtus lectorat⁹. q̃nt⁹ exorcistat⁹. sext⁹ ac
colitat⁹. septim⁹ subdyaconat⁹. octauus
dyaconat⁹. non⁹ sacerdotal' siue p̃sbyte-
ratus. Et hic est finis in ordinib⁹. sed ꝑ
modũ cõplementi supponitur istis or-
dinib⁹ sacr̃is episcopat⁹. archiepiscopat⁹
patriarchatus. cardinalatus. et papa-

tus. a qbꝫ sacri ordines fluūt ꝛ dispēsan tur. Et sic decim⁹ ascēsus ē epat⁹. vndeci m⁹ pͥarchat⁹ ꝛ vltim⁹ est papat⁹ in quo est sūm⁹ sacerdos. Et qꝛ potestas p excel lentiā qnto magis descēdit. tāto magis dilataꝛ. ꝛ qnto magis ascēdit tāto mag' vnitꝛ. sic etiā fit i scala nature. q̄ qnto ma gis ascēdit. tāto mag' tēdit ad vnitatē. iō ples sūt epi. pauciores archiepi. pau cissimi pͥarche. ꝛ vnic⁹ papa q̄ est pater oīm patrū spūaliū. ꝛ oīm fideliū xpiāo rū pnceps pcipu⁹ caput indiuisū. pōti fex sūm⁹ xpi vicari⁹. fons origo ꝛ regla oīm pncipatuū spūaliū i xpianitate. a q̄ tāq̄ a sūmo deriuaꝛ ordinata ptās vsq̄ ad infima mēbra xpianitat'. Ecce igiꝛ q̄ liter ps clerical' eleuaꝛ mō ordiato ꝛ mi rabili sup ptē laycalē. Si g̃ p tōsurā cle ricalē in q̄ fit qdā eleuatiō aliqs ē hono rand⁹. qnto mag' honorari dꝫ ille q̄ pl⁹ eleuaꝛ p sacrm ordis sm suos grad⁹. ꝛ et qnto mag' eps. ꝛ sic vlteri⁹ ascēdendo. Et sic apparet qliꝛ xps p vnū sūmū sa cerdotē vicariū suū tenet totā xpiāitatē sibi copulatā colligatā ꝛ vnitā. Patꝫ eti am qliꝛ p vnū sacerdotē tota xpianitas est i se ordinata colligata ꝛ vnita fortissi me. Et qm ptās ista vlis pmi sacerdot' est sp necaria toti xpianitati tāq̄ pma in fluēs in oēs ptātes ab ipa deriuatas. et qꝛ pm⁹ sacerdos poꝛat mori. ꝛ ptās ista erat sibi data nō ppꝛ seipm. sꝫ ppꝛ alios iō sic dbuit ei dari a xpo tal' ptās vt pos sit trāsire in aliū post ipm. ꝛ h̄ fuit ncce. Et iō qꝛ ista ptās depēdebat a xpo a q̄ erat suscepta ꝛ nō ab alijs. ꝛ tota erat ipi us sūmi sacerdotis imediate ordinati a xpo. seqtur q̄ taliꝛ fuit ei tradita. q̄ ipse habuit auctoritatē ꝛ ptātē ordinādi ꝛ di spēsandi ꝛ disponendi de ipa ptāte sua modū ꝛ formā qliꝛ transiret in aliū post ipm ꝛ relinqndi eā toti xpianitati. ꝛ post q̄ sel' sibi data fuit. potuit ordinare d ea sicut voluit ad vtilitatē xpianitat' ꝛ cō modū. qꝛ ppter h̄ data fuit. Et iō ptās ista vlis nō pt pdi. ꝛ sp remāet i xpianita te radicaliꝛ sic pm⁹ sacerdos cui⁹ erat or dinauit. Sic g̃ apparet ex his q̄ ista po testas durabit q̄diu xpianitas durabit. Et qꝛ xps ē imortal' exn̄s sp viu⁹. iō ea

Ptās vlis pape ñ pt pdi

q̄ ipe ordinauit sp pmanebūt. Et iō xpi anitas ordiata ab ipo p sua sacra. ꝛ p su um pmū sacerdotē vicariū ei⁹. ꝛ p alios sacerdotes pmos vnitos cū sūmo sacer dote vicario suo sp durabit q̄diu mūd⁹ durabit. qꝛ pire nō pt nisi peat xpūs qd fieri nō pt. Ipe ei ē sacerdos sūm⁹ inqn tū hō nō descēdēs ab aliq̄ sacerdote. sꝫ i mediate a deo ꝛ manet in celo in eternuꝫ q̄ est būdict⁹ in secl'a secl'oꝝ.

De cōpatione ptis clerical' ad ptē lay calem. Titulus. cccxiiij.

Qvoniā aūt iaꝫ dictū est q̄ tota xpianitas de ncčitate partiꝛ ꝛ di stinguiꝛ in duas ptes generales scꝫ in ptē clericalē ꝛ laycalē. seu in ptē dā tē ꝛ in ptē recipiētē. ita q̄ iste due ptes di stinguunꝛ p dare ꝛ accipe. ꝛ ppter h̄ ps dans ē nobilior q̄ ps accipiēs. ꝛ qꝛ ps laycal' ē ps accipiēs. iō ē inferior ꝛ min⁹ nobil'. sꝫ ps clerical' est ordinata i se pul cerrime ꝛ mirabilissime tāq̄ pulcerrima ierarchia g̃dati ordinata. iō ncce ē q̄ ps laycal' sit etiā ordinata suo mō. Vñ iste due ptes faciūt vnā eccl'iaꝫ ꝛ vnū corp⁹ ꝛ q̄si vnū hoīeꝫ. iō qꝛ vna ē supior ꝛ alia inferior. vna dās ꝛ altera recipiens. ꝛ sic se h̄nt sic corp⁹ ꝛ aīa. qꝛ sic ex corpe ꝛ aīa fit vn⁹ hō. ita ex istis duabꝫ ptibꝫ fit vna eccl'ia. Et sic se hꝫ aīa ad corp⁹ cui influ it vitā corpalē ꝛ ē supior. ita ps clerical' influit i ptē laycalē vitā spūalē. Et sic aīa est ordinata p suas potētias ꝛ ptātes vt iā declaratū ē. ita etiā corp⁹ est ordinatū p sua mēbra ꝛ organa visibilia. Et iō eti am ncce est q̄ sic ps clerical' est ordinata pulcerrime p ierarchiā mirabilē. ita etiā ps laycal' sit ordiata suo mō p suā ierar chiā. Et qꝛ ps clerical' est ordinata in se ipa p ptātē spūalē. q̄ pstituit in ea ml'tos grad⁹ vt declaratū ē. ita etiā ps laycalis dꝫ eē ordinata in seipa p ptātē corpalē et tpalē. qꝛ sic est ptās spūal'. ita etiā ē ptās corpal'. Quia sic est aīa. ita ē ꝛ corp⁹. Et sic sūt bona q̄ respiciūt aīaꝫ. ita sūt bona q̄ respiciūt corp⁹. Et sicut sūt bona que respiciūt corp⁹ in se. ita sunt bona q̄ respi ciunt animā in se. Et sicut aīa habet su am vitā spūalem. ita corp⁹ habet suā vi tam corporalē. Due igitur sunt vite. scꝫ

Ti.ccc viij.

Ti.ccc xi.

Duplex vita

vita terrena ⁊ vita celestꝭ. seu vita corpa
lis ⁊ vita spũalis. Uita q̄ corpꝰ viuit ex
aīa. ⁊ alia q̄ aīa viuit ex deo. ⁊ vtraqꝫ hꝫ
suũ bonũ q̄ nutrit̃ ⁊ vegetat̃ q̄ possit sub
sistere ⁊ pmanere. Uita ei corpal' seu ter/
rena nutrit̃ bonis t̃renis. ⁊ vita spũalis
bonis spũalib⁹. Ad vitā terrenā ptinent
oīa q̄ sũt terrena ⁊ ad vitā spũalē ptinēt
oīa q̄ sunt spũalia. Et iō sic̃ nccaria fuit
ptās spũal' ad āministrādũ bona spũa/
lia. scꝫ ipa sacr̃a in q̄b⁹ ꝯsistit vita spũal'.

Neccaria ē ptās tpalis

ita nccaria est ptās terrena ⁊ secl'aris ad
āministrādũ bona t̃rena. Et sic̃ fuit ne/
cessaria iurisditio seu ptās iurisditionis
spũal'. ita nccaria ē ptās iurisditōis tpa
lis seu t̃rene. Et iō sicut ps clerical' ē or/
dinata p ptātē spũalē. ita ps laycal' ē or/
dinata p ptātē t̃renā. Et sicut spũal' po
testas hꝫ ml'tos gradꝰ ⁊ ml'tos ordines
ptātũ. tñ oēs sunt sub vno capite. ita po
testas t̃rena hꝫ ml'tos g̃dus ⁊ ml'tos or
dinatos sub ill'. ⁊ hꝫ vnũ caput scꝫ ipia/
lē et regiā ptātē. Quāto aũt spũal' vita ē

Ptās spũal' ē dignior t̃rena

dignior vita t̃rena. ⁊ aīa dignior corpe.
tāto ptās spũal' dignior ē terrena et p̄ce/
dit eā in honore et dignitate. Et sic̃ aĩa
regit corpꝰ ita ptās spũal' dꝫ regere cor/
palē ⁊ t̃renā. Et sic̃ aīa nō fecit corpꝰ. sꝫ
deꝰ fecit tā aīam q̄ꝫ corpꝰ ita ptās spũal'
nō instituit tpalē. sꝫ deꝰ imediate ordina
uit ⁊ instituit eas. Et sic̃ corpꝰ ē ppt̃ aīaꝫ
⁊ ad illā ordīat̃. ita ptās t̃rena ē ppt̃ spi
ritualē ⁊ ad illā ordinat̃. Et sic̃ corpꝰ dꝫ
eē subiectũ aīe. ita t̃rena ptās dꝫ eē subie
cta spũali. Ex his oīb⁹ apparet esse tres

Tres mirabiles ordines in mōdo

mirabiles ordines in mũdo. Primo or
do nature q̄ iā in p̄ncipio huiꝰ libri posi
tus ē q̄ ē ordo creaturaꝝ. ⁊ aliȷ̄ duo ordi
nes sunt in hũana natura ⁊ i xp̄ianitate
p duas ptātes. scꝫ ordo ptātis spũal' et
ordo ptātis corpalis seu tpal'. Et de tā/
to ordines isti excellũt ordinē nature. de
q̄nto hoīes excellunt alias creaturas. qꝛ
isti duo ordines fundant̃ in natura ho/
minũ. In ordine em̄ nature vna creatu
ra eleuat̃ sup̄ aliā. ⁊ hō eleuat̃ sup om̄es
craturas. sꝫ in istꝭ duob⁹ ordinib⁹ hō ele
uat̃ sup hoīes. ⁊ ppl's sup ppl'm. ⁊ gens
sup gentē. Si g̃ mirabil' est mũdꝰ ppt̃
mirabilē ordinē nature. ml'to mirabilior
est ipa xp̄iāitas seu eccl'ia ppt̃ duo mi/
rabiles ordines duaꝝ ptātũ. Compa g̃
istos duos ordines adīuicē. ⁊ videb̃ ex/
cellētiā eoꝝ.

Compatio duaꝝ ptātũ inter se.
Titulus.cccxiiiȷ̄.

AT qm̄ ptās corpalis seu tpalis
q̄ respicit ⁊ ordinat ptē laycaleꝫ
est tāq̄ꝫ corpꝰ. ⁊ ptās spũal' q̄ re
spicit ⁊ ordinat ptē clericalē est sic̃ aĩa ⁊
spũs. iō sicut deꝰ fecit p̄mo corpꝰ anteq̄ꝫ
aīam. ⁊ corpꝰ p̄mo ē q̄ꝫ aīa. p̄mo corpus
p̄pat̃ ad receptōeꝫ aīe. ⁊ vltīo aīa recipit̃
in corpe ⁊ ipm pficit īformat ⁊ viuificat
ita ꝯformit̃ ptās t̃rena seu secl'arꝭ p̄mo

Ptās tpal' fuit añ spiritualeꝫ ptātem

fuit in terra añq̄ꝫ spũal'. ⁊ deꝰ p̄mo ordīa
uit ipaꝫ. qꝛ erat tāq̄ꝫ corpꝰ. ⁊ iō debuit p̄
cedere vt p̄paret̃ ad recipiēdũ ptātē spi/
ritualē sic̃ corpꝰ aīaꝫ. Et iō p ml'ta milia
ānoꝝ fuit ptās t̃rena in mũdo. ⁊ ꝯtinue
paulatī disponebat̃ ⁊ p̄pabat̃. ⁊ qñ fuit
p̄pata ⁊ disposita ad recipiēdũ ptātē spi
ritualē tũc venit ptās spũal' in mũdũ. et
tũc venit xp̄s in mũdũ ordinās ptātem
spũalē. qꝛ tũc ptās t̃rena erat p vniuer/
sum mũdũ ordinata et hēbat suũ caput
in maiori ciuitate totiꝰ mũdi scꝫ ī roma.
Et iō in illa ciuitate vbi ptās t̃rena ha/
bebat suũ caput. ibi ptās spũal' recepta
fuit et collocata. ⁊ ipa ptās posuit ibi su
um caput et subiugauit sibi ptātē t̃renā.

Dꝫ papa dꝫ eē ī roma

Optebat em̄ q̄ ptās spũal' poneret suũ
caput ī maiori ciuitate totiꝰ mũdi. Et sic
terrena ptās spũalē recepit ptātē sic̃ cor
pus aīam. et q̄i fecerũt vnũ hoīeꝫ nouũ
⁊ iō isil' sũt mixte p totā xp̄ianitatē ⁊ vna
iuuat aliā. Uñ postq̄ꝫ t̃rena ptās q̄ pri/
mo erat nō erat destructa p aduētũ ptā/
tis spũal'. sꝫ est ei subiecta ⁊ fuiēs. signũ
est q̄ ptās tpal' a deo erat. qꝛ si a deo non
esset destructa fuissꝫ. nec fuisset mixta cũ
spũali. ⁊ iō sic̃ aīa viuificat ⁊ īformat cor
pꝰ. ita ptās spũal' vltīo veniēs tāq̄ꝫ nobi
lior ⁊ excellētior ⁊ tāq̄ꝫ forma ⁊ aīa eiꝰ viui
ficauit tpalē et informauit et reduxit eaꝫ
ad deũ. sic̃ aīa reducit et ordīat corpꝰ ad
deũ. Sic g̃ si t̃rena ptās separet̃ a spũa/
li ptāte. nccario ē mortua et sepata a deo
totalit̃. ⁊ ē sicut corpꝰ sine aīa. Caueant
igit̃ p̄ncipes terreni ne veniāt ꝯ ptātem

Ti.cccxv. De sacramēto matrimonii

Hortaꝝ ꝓncipes ad obe/dientiaꝫ pape

spūalē. caueāt ne sint īobediētes ei. ⁊ stu
deant vt seruiāt ei. qꝛ statiꝫ ꝑtās coꝝ est
mortua dū nō seruit ꝑtāti spūali. ⁊ est si/
cut corpꝰ sine aīa Cōsiderēt moderni ꝓn
cipes q̄liꝭ ꝑdecessores coꝝ q̄ꝝ ipi sūt suc
cessores fuerūt subiecti ⁊ obediētes ꝑtā/
ti spūali. cogitēt q̄liꝭ caput ꝑtātis terrene
scꝫ romanū impiū fuerat subiectū spūa
li ꝑtāti ꝑ mille annos ⁊ vltra. Timeant
igiꝭ oēs xp̄iani q̄ sūt maiores ⁊ minores
xp̄ꝫ. cuiꝰ vicariꝰ subiugauit sibi oēm ter/
renā ꝑtātē. Timeāt oēs ꝓncipes xp̄ꝫ. qꝛ
coꝝ ꝑdecessores q̄ fuerūt excellētiores ⁊
maiores subiecerūt colla sua vicario eiꝰ
⁊ ei tāq̄ꝫ veri subditi fuierūt. Quis ḡ au
sus ē ꝑseq̄ eccl'iaꝫ xp̄i? Cogitēt oēs xp̄ia
ni q xp̄ianitas aliq̄n nō erat ⁊ q̄liꝭ ince/
pit ⁊ creuit. ⁊ q̄liꝭ ad sūmā altitudinē de
uenit. q̄liter ꝑseuerauerit ⁊ q̄liter ꝑmāsit
Timeāt ḡ xp̄ꝫ filiū dei sicut ꝑdecessores
timuerūt eū. ⁊ eū honorēt sicut ꝑdecesso
res eū honorauerūt. Uideāt magnificē
tiā ⁊ excellētiā suoꝝ ꝑdecessoꝝ ⁊ coꝝ ꝑui
tatē ⁊ reputēt se nihil ī respectu coꝝ. Si
ḡ illi q̄ tā excellētes fuerūt timuerūt xp̄ꝫ
⁊ ei obedierūt ⁊ in eū crediderūt ac fide/
les fuerūt ip̄mq̄ꝫ honorificauerūt. ⁊ vi/
cario suo subditi ac obediētes fuerūt. ac
oēs xp̄i amicos dilexerūt. q̄nto ḡ magis
illi q̄ nūc sūt cū nihil sint respectu illoꝝ
dn̄t magꝭ timere xp̄m ⁊ ei obedire ac eū/
dē honorare ac subditi esse suo vicario?
Etiā p̄sent q̄liter ista ꝑtās existit ī ciui/
tate famosiori totiꝰ mūdi q̄ dn̄abaꝭ toti
orbi. ⁊ vltra mille ānos fuit ibi sedes isti
us ꝑtātis spūalis.

Septimū ⁊ vltiuꝫ sacr̄m ē mr̄imoniū
qd̄ ē insepabilis ꝯiūctio viri ⁊ m'lierꝭ in/
troducta ꝑ libeꝝ arbitriū ⁊ ꝯsensuꝫ aioꝝ
vtriusq̄ꝫ exp̄ssa ꝑ verbū vel aliqd̄ signū.
⁊ est institutū vt sit officiū sacr̄m ⁊ reme
diū. officiū ad m'tiplicādū. sacr̄m ad si
gnificādū. remediū ꝯtra peccatū.

Titulus. cccxv.

Q Uoniā auteꝫ
deꝰ n̄ fec oēs hoies isil' sic fec
angelos insil'. sꝫ solū fecit pri/
mū hoiem ⁊ ꝑmā m'lierē imediate ꝑ se si
ne adiutorio alteriꝰ. ⁊ ordinauit vt hoies
m'tiplicarenꝭ ꝑ ꝓpagatōeꝫ ⁊ generatōꝫ.
ita q vnꝰ ab alio generareꝭ ⁊ descēderet.
vt sic maior vnitas ⁊ maior amor eēt in/
ter hoies. qꝛ hoies se reputarēt q̄si vnuꝫ

Quare oēs ho/mies ab vno sūt

hoieꝫ dū viderēt se oēs ab vno descēdis/
se hoie. vt sic modꝰ generādi eēt signum
vnitatꝭ ⁊ societatꝭ. Et qꝛ totuꝫ ꝓncipale
bonū hoīs ē vt habeat ꝯiūctionē ⁊ soci
etatē cū dō. qꝛ ꝑ talē societatē hō recipit
vitā a dō ⁊ totū bonū suū. ita q vita hoīs
ꝯsistit in societate dei. vt ē iā declaratū.

Cōiunctio iuisibil' cuꝫ deo

iō qꝛ ista societas hoīs cū deo ē occulta ⁊
inuisibil' ⁊ spūal'. ⁊ ē finis ⁊ cōplemētuꝫ
hoīs debuit significari figurari ⁊ rep̄n/
tari q̄ntū fieri potuit per res visibiles ⁊
sensibiles. vt sꝑ hō h̄ret aliqd̄ signū ma/
nifestū visibile ꝑ qd̄ rep̄n̄tareꝭ ⁊ figura/
reꝭ eiꝰ ꝯiūctio ⁊ societas quā dꝫ h̄re cuꝫ
dō ꝑ amorē tāq̄ꝫ suū ꝓncipale bonū ⁊ sꝑ
videre q̄si in speculo suū bonū. Et iō qꝛ
ꝯiūctio ⁊ societas iuisibil' dꝫ significari
figurari ⁊ rep̄n̄tari ꝑ ꝯiunctōeꝫ visibilē
qꝛ etiā istud signū rep̄n̄tās istā ꝯiuncti/
onē spūalē dꝫ eē ꝓpinq̄ssimū ipi hoi. iō
deꝰ ordīauit q nō solū genꝰ h̄uanū ꝑ ge
neratiōeꝫ m'tiplicareꝭ. sꝫ taliꝭ ⁊ tali mō
m'tiplicareꝭ ⁊ cresceret vt modꝰ generā/
di ⁊ m'tiplicādi eēt signū visibile figura
⁊ rep̄n̄tatio istiꝰ cōiunctiōis ⁊ societatis
spūal' ⁊ inuisibil' quā hō dꝫ h̄re ꝑ amorē
cū deo ī q̄ ꝯsistebat totꝰ statꝰ hoīs. Et iō
ordinauit deꝰ ⁊ instituit vt ꝓpagatio et

Cōiunctio visibilis scꝫ mr̄imo/niū

generatio ac m'tiplicatio hoim fieret ꝑ
ꝯiunctōeꝫ marꝭ ⁊ femie. q̄ q̄dē ꝯiunctio
esset indiuidua ⁊ singularꝭ. ⁊ h̄ ē mr̄imo
niū. Et iō a ꝓncipio fecit ꝓmū hoiem et
ꝓmā m'lierē ⁊ nō plures viros neq̄ꝫ mu
lieres. sꝫ vnicā ⁊ singularē vni viro. ⁊ vo
luit q ista ꝯiūctio eēt īsepabil' ⁊ indisso/
lubilis. Et iō ip̄m mr̄imoniū fuit ordīa
tū a deo ī ꝓncipio nature h̄uane ad duo
scꝫ vt eēt officiū generādi ⁊ m'tiplicādi
hoies. ⁊ vt eēt signū ⁊ sacr̄m rep̄n̄tās ⁊
significās ꝯiūctionē iuisibilē ⁊ spūalem
aīe cū deo ꝑ amorē liberalē ⁊ spōtaneuꝫ.
Un̄ a ꝓncipio deꝰ fecit duas mirabiles

Due cō/iūctōes ī natura h̄uana

ꝯiunctōes in h̄uana natura. Prima fu/
it q̄n ꝯiūxit aīam rōnalē cū carne seu cū
corpe. ⁊ ista fuit natural'. ⁊ nō ꝑcessit cō/
sensus. qꝛ ipa nesciebat q̄n̄ nōdū erat. sꝫ

de⁹ creãdo aĩam ꝯiũxit eaȝ cũ corpe. Et
istud fuit ꝑmũ mr̃imoniũ Aliã ꝓo fecit
de⁹ cõiunctõeȝ in natura hũana qñ ꝯiũ/
xit mľierẽ cũ viro ĩ vna societate insepa/
bili. ⁊ ista societas fuit maior ⁊ nobilior
⁊ ista fuit volũtaria ⁊ liberaľ. ⁊ nõ natu/
ralis. ⁊ p ꝯsensuȝ viri ⁊ mľierꝭ ⁊ p amorẽ
vtriusq;. Et ꝑma societas erat signuȝ et
repñtatio isti⁹ cõiunctõis. qꝛ sic̃ anĩa est
maior ⁊ supior ac dignior ⁊ caro inferi/
or. ita vir est maior ⁊ supior ac dignior. ⁊
mľier ẽ inferior. ⁊ sic̃ aĩa vna fuit ꝯiũcta
cũ vna singulari carne ⁊ nõ cuȝ pluribꝫ.
ita vn⁹ vir cũ vna mľiere ⁊ nõ cũ pluribꝫ
⁊ sic̃ ꝑma ꝯiũctio ñ poťat destrui nisi p
mortẽ. ita nᶜ ꝯiũctio viri ⁊ mľierꝭ poťat
destrui nisi p mortẽ Sic ḡ ꝑma societaſ
q̃ fuit ĩ hũana naťa radicaľ ⁊ fũdam̃taľ
scȝ aĩe cũ carne significabat ⁊ repñtabat
secũdã societatẽ ⁊ ꝯiunctõeȝ q̃ erat ĩ hu
mana natura. q̃ erat viri ⁊ mľierꝭ. Et ista
scd̃a significabat ⁊ figurabat terciã ꝯiũ
ctionẽ seu societatẽ q̃ est aĩe cũ d̃o seu hu
mane nature cũ deo. Et ista est maxĩa ⁊
maior oĩm. Et sic ambe societates ꝑme
q̃ erãt in hũana natura erãt ꝓpť terciam
ꝯiunctõeȝ q̃ erat hoĩs cũ deo.

De compatione istaꝝ societatũ inť se
Titulus.cccxvi.

Et qm̃ iste tres societates sũt or/
dinate inť se ⁊ vna ascẽdit sup a/
liã in dignitate ⁊ nobilitate q̃i p
q̃ndã scalã ⁊ vna repñtat aliã. iõ ꝯpem⁹
eas ad ĩuicẽ. Vñ due ꝑme q̃ sũt ĩfra hu/
manã naturã. sũt ꝓpť illaȝ q̃ ascẽdit suꝑ
hũanã naturã. In ꝑma eñ societate. ⁊
ꝯiunctiõe caro ascẽdit ad spm̃ rõnalẽ et
ꝯiungiť cũ eo naturaliť. ĩ scd̃a societate
mľier ascẽdit ad viꝝ ⁊ ꝯiungiť cũ eo p li
beꝝ ꝯsensuȝ. Et qꝛ mľier hȝ carnẽ ⁊ spm̃
seu aĩam ⁊ vir etiã. iõ fit ibi duplex ꝯiun
ctio seu societas scȝ aĩe siue spũs cũ spũ ⁊
carnis cũ carne. qꝛ aĩa viri ꝯiũgiť cũ aĩa
mulierꝭ ⁊ ecõuerso p amorẽ ⁊ ꝯsensuȝ. et
caro viri cũ carne mulierꝭ. sȝ in tercia so/
cietate tã vir q̃ȝ mulier ꝯiungiť cũ deo. ⁊
nõ solũ vir ⁊ mľier sȝ tota hũana natura
dȝ ꝯiũgi cũ deo. qꝛ ad h̃ ordinata ẽ Sic̃
ḡ in ꝑma ꝯiũctõe ⁊ societate q̃ ẽ anĩe seu
spũs cũ carne. ipa caro viuificať exaltať

Duplex ꝯiũctio in mr̃imonio

nobilitať ⁊ dignificať p societatẽ cũ aĩa
rõnali. ita ꝙ ex seipa nõ hȝ vitã. ĩmo ẽ ni
hil. ⁊ sic̃ etiã mľier in scd̃a societate viui/
ficať fortificať ⁊ exercitať ac nobilitať p
societatẽ viri. ita etiã significať ꝙ tã vir
q̃ȝ mulier ⁊ tota societas siue cõgregatõ
hoĩm viuificať nobilitať ac dignificať
⁊ exaltať p societatẽ ⁊ ꝯiunctõeȝ cũ deo.
Et sic̃ tota caro est ꝯiũcta cũ aĩa. ita mu
lier cũ viro. sic̃ etiã tã mľier q̃ȝ vir q̃ faci/
unt vnã cõgregatõeȝ dñt ꝯiũgi cũ d̃o p
amorẽ. ⁊ p ꝯñs tota cõgregatio viroꝝ ⁊
mulieꝝ. Sic̃ aũt in hũana natura due
fuerũt societates ⁊ ꝯiũctões. Prima aĩe
⁊ carnis q̃ faciũt vnã psonã indiuiduã.
Et scd̃a mľierꝭ cũ viro q̃ faciũt vnã p a/
morẽ ⁊ ꝯsensuȝ ac volũtatẽ insepabilem
ita significabať ꝙ due erãt societates et
ꝯiũctões possibiles nature hũane cum
deo. vna ad modũ aĩe cũ carne p vnionẽ
psonalẽ. ita ꝙ de⁹ ⁊ hõ ꝯtineanť in vna
psona. ⁊ alia societas p amorẽ ⁊ volũta/
tẽ. aliť nõ pt hũana natura ꝯiũgi cũ deo
nisi istis duobꝫ modis. Et qm̃ fili⁹ dei ẽ
vnit⁹ psonaliť cũ hũana natura. iõ cõple
ta est ista societas q̃ se hȝ ad modũ aĩe cũ
carne. Et qꝛ xp̃us de⁹ ⁊ hõ in vna psona
vlteri⁹ cõiunxit ⁊ vniuit sibi xp̃ianitateȝ
q̃ est vna societas ⁊ vna cõgregatio oĩm
xp̃ianoꝝ q̃ vocať eccľia. q̃ hȝ modũ vni
tatꝭ ⁊ verã vnitatẽ q̃ntuȝ fieri pt. qꝛ tota
xp̃ianitas ẽ ꝯiũcta cũ vno sũmo sacerdo
te vicario xp̃i. Et iõ tota eccľia ẽ ad mo/
dũ mulierꝭ seu vxoris. Et xp̃s hȝ modũ
viri. quia tota ecclesia est quasi vna pso/
na. ⁊ xp̃s ẽ alia psona. ⁊ est ibi mr̃imoni/
ũm sicut inť ꝑmũ viꝝ ⁊ ꝑmã mľierem.
Sic igiť in ꝑmo statu hoĩs añ lapsum
erat societas ⁊ ꝯiũctio cõgregatõis viri
⁊ mľierꝭ cũ d̃o nõdũ ĩcarnato. ⁊ ista erat
p amorẽ. ita ꝙ ibi erat ꝯgregatõ ⁊ eccľia
hoĩm. sȝ mõ in repatõe facta ẽ ꝯiũctio et
societas xp̃ianitatꝭ seu eccľie cũ filio dei
facto homĩe ⁊ incarnato. Et sic mõ sũt
due ꝯiunctões seu due societates. ꝑma ẽ
filij dei cũ hũana natura ⁊ cũ hũanitate
ꝓpa ⁊ singľari. ⁊ scd̃a ẽ societas xp̃i dei ⁊
hoĩs cũ tota xp̃ianitate q̃ est sua eccľia ⁊
est tota sua. ⁊ ista ẽ maxĩa ꝯiũctio ⁊ maxĩ
ma societas q̃ possit eẽ. qꝛ maxim⁹ ẽ xp̃s

Quõ incarnatõ filij disignificabať

Quõ ecclesia est vxor vel sponsa xp̃i

Due societates

deus ⁊ hō ⁊ maria est eccl'ia. Et sic sunt
ibi due vxores. pma ē hūanitas di. secū
da est eccl'ia q̄ ē vxor xpi dei ⁊ hoīs. Vñ
eccia h3 se ad modū pme ml'ier. q2 sicut
pma ml'ier descēdit de viro ⁊ fuit forma
ta de viro. ita tota eccl'ia descēdit de xpo
⁊ est formata de xpo. quia tota xpiāitas
est renouata ⁊ restaurata per sacramen-
ta xpi. que habent totā virtutē a passio-
ne ⁊ morte xpi. ⁊ iō recte tota xpianitas
seu eccl'ia est vxor ⁊ ml'ier seu sponsa xpi.
Et istud mrimoniū xpi ⁊ eccl'ie sue recte
significat p mrimoniū viri ⁊ ml'ier. q2
sic vir ⁊ ml'ier hñt ɔformitatē in natura
ita xps ⁊ sua eccl'ia hñt ɔformitatē i na-
tura. q2 xps h3 carnē sic eccia. ⁊ iō est ibi
duplex societas. vna p dilectionē ⁊ amo
rē ⁊ alia p ɔformitatē carnis. sicut vir et
mulier habent societatē ⁊ p amorē ⁊ per
ɔformitatē carnis.

Q, sacramētū mrimonij est antiquū
⁊ nouū sacrm. Titul'. cccxvij.

Et qm̄ mrimoniū ppt h ē sacr3
q2 est signū ⁊ significat etiā ali-
quā rem sacrā ⁊ sctām ⁊ iuisibi-
lē ⁊ spūale3. ⁊ q2 nobili' ⁊ pncipali' sine
cōparatione ē illud qd significat q3 illud
qd significat. q2 signū est ppt signatū et
nō ecōuerso. iō sine cōparatione nobilior ē
illa ɔiūctio spūal' q̄ significat p mrimo
niū q3 ip3 mrimoniū. Et q2 ipm mrimo
niū est institutū ⁊ ordinatū ad significā
dū ⁊ repñtandū ɔiūctionē ⁊ vnionē spi
ritualē q̄ fit ⁊ fieri d3 int hūanā natura3
seu aīam ⁊ deū. q2 vtraq3 est volūtaria ⁊
fit p liber ɔsensu3. iō q2 ista ɔiūctio alit
fuit a pncipio hūane nature in statu pfe
cto. ⁊ alit in repatōe post lapsu3. q2 a pn
cipio hūana natura ɔiūgebat deo solu3
p amorē ⁊ liber ɔsensu3. s3 post lapsu3 i
repatōe. facta ē noua ɔiūctio ⁊ vnio int
deū ⁊ hūanā naturā. q2 psona filij dei cō
iunxit se hūane nature in vnitate psone.
⁊ fact' est de' hō q̄ est xps. ⁊ vltra h ipse
xps de' ⁊ hō ɔiunxit sibi nouā societatē
q2 formauit eccl'ia3 seu xpianitatē totam
nouā p sacra ⁊ lauit ⁊ abluit. ⁊ sic facta ē
noua ɔiūctio spūal' int xpm ⁊ suā nouā
eccl'iam. Et sic sūt tres ɔiunctōes spūa-
les Et iō postq3 mrimoniū fuit ad h pn

Quid ⁊ quō matrimonium signet

cipali' institutū sc3 ad significandū con
iunctionē q̄ fit int deū ⁊ hūanā naturā.
seqtur q sicut a pncipio fuit institutum
ad significādū pmā ɔiunctionē spūalē.
ita iā de nouo debuit institui ⁊ ordinari
ad significandū nouā ɔiunctōe3 int p-
sonā filij dei ⁊ hūanitatē quā assūpsit. et
ɔiunctionē nouā int xpm ⁊ eccl'iam no
uā. q2 vtraq3 ē volūtaria ⁊ p ɔsensu3 libe
rū ⁊ vtraq3 ē ad modū mrimonij. Et iō
mrimoniū ē antiquū ⁊ pmū sacrm. ⁊ est
etiā nouū sic baptism' ⁊ alia. q2 dignum
est q ista ɔiunctio noua facta in repatio
ne significaret ⁊ repñtaret sicut illa anti
qua. Et sic mrimoniū ē sacrm xpi sic a-
lia quasi innouatum ad nouam signi-
ficationē. Et sic tres ɔiūctiones spūa-
les repñtant p mrimoniū. sc3 pma que
erat hoīs seu aīe cū deo solū p amorē. et
alie due sc3 filij di cū hūana natura quā
assūpsit. ⁊ xpi ⁊ eccl'ie sue quā formauit.
Vñ in vtraq3 ɔiūctōe ē vnio duo2. vni
us sicut agētis ⁊ influētis. ⁊ alteri' sicut
patiētis ⁊ suscipiēt. ⁊ h p vinculū amo
ris qd pcedit ex mera volūtate. Et iō re-
cte significat ⁊ repñtat vtraq3 ɔiunctio-
nū ista2 spūaliū p mrimoniū. qd ē ɔiū-
ctio dua2 psona2. q2 vna est sicut agēs
⁊ influēs. sc3 viril' sex'. ⁊ alia ē sicut pati
ens ⁊ suscipiēs sic muliebris sex'. ⁊ h ex
mutuo ɔsensu volūtat. Et iō seqtur q
sacrm mrimonij est magnū sacrm ppt
istas ɔiūctōes spūales q̄s repñtat ⁊ si-
gnificat. ⁊ spēaliter ppt terciā ɔiunctōe3
⁊ vltimā q̄ est xpi ⁊ eccl'ie. vñ illa rectissi-
me repñtat in mrimonio. q2 sicut in mri
monio est duplex ɔiūctio. vna p amorē.
⁊ ista est volūtatū ⁊ aīo2. ⁊ alia p copu-
lā carnalē. ⁊ ista ē cōpleta ɔiūctio q̄ ē cor
pis q̄ seqtur ex pma. ⁊ ibi est tota ɔsum
matio mrimonij. ita sil'r in ɔiunctōe xpi
⁊ eccl'ie sue sunt due ɔiunctōes. vna per
amorē ex vtraq3 pte ⁊ alia p ɔformitatē ⁊
sil'itudinē nature. q2 xps ⁊ eccia sua hñt
ɔformitatē carnis in pcreando nouos
⁊ spūales hoīes. ⁊ sic sunt due magne cō
iunctiones.

Q, mrimoniū inqntu3 est sacrm xpi
dat grām ⁊ adiutoriū spūale ɔtra carna
lem ɔcupiscentiā ad opandū illa q̄ sunt

necessaria in matrimonio.

Titulus.cccxviij.

Et qm̄ mr̄imoniū ē sacr̄m xp̄i si
cut alia sacra. iō optet ꝙ sic̄ alia
sacra dāt certā grām ꝛ specialez
ꝛ adiutoriū aliqd̄ spūale sic̄ hō indiget.
ita etiā sacr̄m mr̄imonij det ꝛ cōferat ali
quā grām certā ꝛ adiutoriū spūale sicut
indiget hō in his q̄ sunt nc̄caria ad mr̄i
Gr̄a cō-ferē p sa-cr̄m ma-trimo-nij moniū. Vn̄ cū in mr̄imonio deē hoī fa-
cultas ꝛ ptās vtendi sua vxore ad pcre-
atione plis ꝛ h̄ ex diuina institutōe. daē
etiā ibi gr̄a. cū q̄ illud ꝯueniēter fieri pos-
sit. sicut dictū fuit in sacro ordīs. illis q̄
digne suscipiūt sacr̄m mr̄imonij. ꝛ in fi-
de xp̄i recta intētōe. vt scȝ vnianē ex con
sensu boni amoris ad pcreandū plē ad
dei seruitiū. Tales recipiūt grāȝ in mr̄i
monio q̄ adiuuat eos ꝯtra ꝯcupiāȝ car-
nalē. ꝛ p talē grām aīa subleuaē a corru-
ptōe ꝯcupīc libidīs inordīata. vt sit ibi
copula singular̄ ꝛ copula vtilis ꝛ copu
la insepabil̄. qꝛ ista sūt nc̄ciaria in matri-
monio vt sit pfectū ꝛ sctm̄. Et sic ex ista
gr̄a daē remediū ꝯ̄ tres inordinatōes cō
cupiscētie. ꝛ nasciē triplex bonū mr̄imo
Triplex bonum mr̄imo-nij nij. Primū bonū qd̄ nasciē est istud. qꝛ
cm̄ ꝯcupīa carnalis ad mľtas inclinat
mulieres. qꝛ luxuriosus nō est ꝯtentꝰ de
vna. ſȝ in mr̄imonio daē gr̄a homī vt sit
ꝯtentꝰ de sua vnica. ꝛ sic pnitas ꝛ ꝯcupi
scētia ad mľtas mľieres tolliē p copulaȝ
singularē. Scd̄ȝ bonū est. nā ꝯcupīa ī-
ordinata inclinat ad delectatōeȝ ꝛ nō ad
fructū ꝛ vtilitatē fructꝰ q̄ est ples. sed tm̄
ipa q̄rit satiffacere sue ꝯcupīe. ꝛ iō ī mr̄i-
monio daē gr̄a ꝛ adiutoriū vt nō cogno
scat vxorē nisi cā plis. ꝛ sic tal̄ inclinatio
tolliē p copulā vtilē ꝛ fructuosaȝ. Terci
um bonū ē istud. nā post īpletiōȝ ꝛ opis
carnalis ꝯsūmatiōeȝ generaē fastidiū et
nausea. vn̄ postꝙ̄ luxuriosus cog̃uit illā
respuit illā ꝛ desiderat aliā. ꝛ iō ī mr̄imo
nio daē gr̄a ꝛ adiutoriū vt sp velit eē cū
sua vnica. ꝛ sic tale fastidiū tolliē p copu
lā insepabilē. Et vlteriꝰ ex copula singľa
ri nasciē bonū fidei vt ad aliam nō acce
dat. ꝛ ex copula vtili inseq̄tur bonū plis
ꝛ ad h̄ bonū ordinatū est mr̄imoniū q̄n
tū ad officiū nature. ꝛ etiā ex copula inse
pabili oriē bonū sacri. qꝛ tal̄ copula in-
sepabil̄ est sacr̄m ꝯiunctōis spūal̄ iā di-
cte. Et sic tria bona nascunē ex mr̄imo-
nio. scȝ fides seu fidelitas. ples ꝛ sacr̄m.
ꝛ sic gr̄a p̄stat remediū ꝯ̄ ꝯcupiam. ꝛ iō Matri-monium est in re-mediū
mr̄imoniū est ordinatū in remediū ꝯ̄ cō
cupiscētiā. qꝛ p grām q̄ in eo daē repmi
tur ꝯcupīa in sua radice vt sit moderata
ꝛ etiā p illa tria bona q̄ sunt in ipo hone
stat ipaȝ copulā carnalē ꝛ ipam cōcupi-
scētiā. vt scȝ actꝰ ad quē ꝯcupīa inclinat
careat turpitudine ꝛ fiat honeste. qꝛ illa
tria bōa coopiūt turpitudinē illiꝰ actꝰ q̄
al̄s eēt turpissimꝰ ꝛ inexcusabil̄ ꝛ nullo
mō licitꝰ. ita ꝙ illa tria bona vel vnū eo
rū excusant coitū vt n̄ sit peccatū. qꝛ al̄s
essȝ pctm̄. Et sic mr̄imoniū dat remedi
um vt nō sit peccatum. qd̄ al̄s esset pec-
catum. quia plus habent illa tria bona
de honestate ꝛ bonitate ꝙ̄ illa operatio
habet de turpitudine ꝛ inhonestate. Itē
etiā mr̄imoniū dat remediū ꝯ̄ ardorē cō
cupiscētie ꝛ oēs eiꝰ corruptōes q̄ seq̄renē
si mr̄imoniū nō eēt. qꝛ dū satisfacit cōcu
piscēcie in actu mr̄imoniali. tūc ipa con
cupiscētia nō ita incitat. sed remittiē fer-
uor libidinis. qꝛ mľti vrerenē p cōcupi-
scētiā nisi haberēt vxoreȝ. quā cog̃scēdo
euadāt ardorē. ꝛ adustionē carnis. ꝛ iō
meliꝰ est nubere ꝙ̄ vri. Et sic mr̄imoniū
liberat a pctō qd̄ al̄s cōmittereē. Et sic
apparet ꝙ in mr̄imonio tria cōsideranē Tria in mr̄imo-nio
p̄mo signū seu significatio seu sacr̄m. of-
ficiū ꝛ remediū. Et q̄ntū ad significatio
nē duplex ē significatio. qꝛ significat cō
iunctionē xp̄i ꝛ eccľie p amorē ꝛ ꝯformi
tatē ꝛ ꝯiunctōeȝ nature. Et siľr duplex ē Duplex officium
officiū in mr̄imonio. vnū ē p mutuā nu
tritionē viri ꝛ mulier̄. qꝛ ad īuicē sese fo
uent ꝛ nutriūt ꝛ iuuāt. ꝛ aliud ē officiuȝ
ad pcreandū plē. Siľr est duplex reme
dium. vnū q̄ntū ad fluxū ꝯcupīe. scȝ vt Duplex remedium
hō nō tendat neqȝ vadat ī oēm mulierē.
aliud remediū est q̄ntū ad inordinatōeȝ
vt scȝ nō cog̃scat mľierē amore libidīs ꝛ
delectatōis nec sine affectu mr̄imoniali
ſȝ cā plis. Et sic sūt duo significata. duo
officia. ꝛ duo remedia. p̄mū significatuȝ
ꝛ p̄mū officiū ꝛ p̄mū remediū sunt ī sa-
cramēto mr̄imonij q̄ntū ad cōiunctōeȝ

aīoꝝ. ſꝫ ꝺm significatū ⁊ ꝺm officiū ⁊ ꝺm
remediū sunt in eo q̄ntū ad ꝯiunctionē
corꝑm. Sicut aūt ī alijs sacr̄is ē aliq̄d
visibile seu sensibile exteri⁹ apparēs ⁊ ali
q̄d īuisibile qđ significat̄. ita sil'r est ī isto
sacr̄o. q2 alit̄ nō esset sacr̄m. ⁊ iō in isto sa
cramēto sunt ꝟba ⁊ sig̃ exteriora seu act⁹
⁊ oꝑatōes exteriores loco reꝝ corꝑaliuꝫ
q̄ sunt ī alijs sacr̄is. sicut ī baptismo ab-
lutio aq̄. Et iō istđ sacr̄m fit sicut sacr̄m
pnīe. in q̄ ñ erat aliq̄ res corꝑal'. sic ḡ ver
ba exteri⁹ dicta a viro ⁊ mſ'iere ꝑ q̄ signi-
ficat̄ ⁊ declarat̄ ꝯsensus īterior amboꝝ.
sunt totū illud qđ apparet ꝑmo in mr̄i-
monio. ⁊ ip̄e ꝯsensus īterior est illud qđ
significat̄ in mr̄imonio. sic̄ ꝯfessio signi-
ficat ꝯtritionē ⁊ displicētiā interiorē in
ip̄o sacr̄o pnīe. Et deinde ex illo causat̄
vinculū obligatoriū inter viꝝ ⁊ mulierē
inuisibile ⁊ sp̄ūale. ⁊ ꝯiunctio q̄ nūq̄ꝫ dis
solui p̄t. ⁊ h̄ ex ordinatōe diuīa. q2 de⁹ in
stituit mr̄imoniū ꝓpt̄ significatōeꝫ ꝯiū
ctōis sp̄ūal'. ⁊ istud vinculū obligatoriū
tm̄ ꝓpt̄ mutuū ꝯsensuꝫ viri ⁊ mulier̄ ex
p̄ssum ⁊ declaratū ꝑ ꝟba exteriora vtri-
usq̄ꝫ vel ꝑ signa alia ē ꝓp̄e matrimoniū.
Sic ḡ ꝯsensus ꝑ ꝟba declarat⁹ nō ē ma-
trimoniū. ſꝫ causat matrimoniū. ⁊ sic sūt
ibi tria ꝑ ordinē. scꝫ ꝟba exteriora signi-
ficātia. ⁊ ip̄e ꝯsensus sp̄ōtane⁹ viri ⁊ mſ'i
ris. ⁊ ip̄m vinculū obligatoriū tm̄ īdis-
solubile ⁊ infrangibile. ⁊ tale vinculū est
sacr̄m ⁊ significat ꝯiūctionē sp̄ūalē inter
deū ⁊ aīam. ⁊ int̄ filiū dei ⁊ hūanā natu
rā sibi ꝑsonalit̄ copulatā ⁊ int̄ xp̄m ⁊ ec-
clesiā. ⁊ iō ꝓpt̄ talē significationē causat̄
tale vinculū indissolubile. Et vlteri⁹ ex
tali vinculo obligatorio ꝑ qđ vir trāsit ī
ptāteꝫ mulier̄. ⁊ mulier in ptātē viri q̄n
tū ad corp⁹. seq̄tur vltima ꝯiūctio q̄ ē co
pula carnal'. ⁊ iō ꝓpt̄ talē obligatōeꝫ vir
tenet̄ reddere debitū mulieri. ⁊ mſ'ier vi-
ro. Et sic apparet q̄lit̄ ꝯsensus volūtari
us exp̄ssus ꝑ ꝟba causat ꝑpetuā obliga
tionē ex dei ordinatōe. Itē etiā apparet
ꝙ in matrimonio sꝑ p̄n̄t esse duo bona.
scꝫ fides ⁊ sacr̄m. q̄ꝫuis nō sꝑ seq̄tur ples
⁊ fruct⁹. vñ posset ibi eē fides ⁊ fidelitas
ꝓpt̄ solutiōeꝫ debiti. ⁊ etiā sꝑ est sacr̄m ⁊
signū ꝯiunctōis spiritual'. imo ꝯiuncti-
onum sp̄ūalium iam dictaꝝ.

Materia ⁊ forma mr̄imonij

Ecce q̄d significat matrimonium

Q, sūme dꝫ timere oīs xp̄ian⁹ ne vio
let matrimoniū suū vel alterius.

Titulus. cccxix.

Et qm̄ ip̄m matrimoniū est tan
tū sacr̄m ⁊ tā magnū ⁊ istitutū ⁊
ordinatū. ad rep̄n̄tandū ⁊ signi
ficandū magnas ⁊ sctissimas ꝯiūctōes
sp̄ūales sup̄i⁹ dictas. cauere d̄n̄t oīs q̄
sunt in mr̄imonio ne deturpēt ⁊ violent
tātū sacr̄m a deo ordinatū. q2 q̄ violat ⁊
deturpat signuꝫ. facit iniuriā rei signifi-
cate ꝑ illud ⁊ illi q̄ istituit illđ sacr̄m. Et
q̄ maior iniuria q̄ꝫ iniuriare ⁊ deturpare
ꝯiunctionē filij dei cuꝫ hūana natura in
vna ꝑsona q̄ est sūme honorāda. cui⁹ cō
iunctōis ip̄ꝫ mr̄imoniū est signū ⁊ sacra
mentū. Et q̄ maior iniuria q̄ꝫ iniuriare
ꝯiunctionē xp̄i ⁊ eccl'ie. cui⁹ ip̄m sacr̄m ē
exp̄ssuꝫ signū. Qui em̄ ip̄as ꝯiunctōes
ꝯtēnit ⁊ iniuriat. dign⁹ ē maxīa vindicta
inhonorat em̄ hūanitatē xp̄i. ꝑsonā filij
dei ⁊ totā eccl'iam. Et sil'r dꝫ cauere oīs
hō ne violet ⁊ deturpet matrimoniū al-
teri⁹ coeūdo cū vxore ei⁹. ⁊ cogitet q̄ntū
inhonorat ⁊ deturpat deū seu vituꝑat q̄
ip̄m matrimoniuꝫ in ꝑadiso instituit. et
vni viro vnā mulierē copulauit. Hono
randū est igit̄ matrimoniū ꝓpt̄ deū qui
ip̄m instituit.

Compatio xp̄i ad eccl'iam sicut viri
ad vxorē ⁊ sponsi ad sponsam.

Titulus. cccxx.

Et q2 xp̄us se hꝫ ad eccl'iam siue
ad xp̄ianitatē sicut vir ⁊ sp̄ōsus
ad vxorē ⁊ ad sponsaꝫ. iō sicut q̄
libet vir ⁊ sp̄ōsus bon⁹ amat suā vxoreꝫ
in amore casto puro ⁊ bono ⁊ singulari.
⁊ econuerso sponsa bona sponsuꝫ suum
ita sil'r xp̄s diligit eccl'iam suā amore ca
stissimo purissimo ⁊ mūdissimo. ⁊ etiaꝫ
eccl'ia amat xp̄m. ⁊ iste amor est inuiola-
bilis ⁊ ꝑpetu⁹. Et sicut sp̄ōsus bon⁹ ⁊ ve
rus ornat decorat ⁊ pulcrificat sponsam
suā q̄ntū p̄t iuxta honorē suū. ita xp̄s or
nat suā eccl'iam oī ornamēto ⁊ sp̄ūali et
corꝑali. ⁊ int⁹ ⁊ extra q̄ntū fieri p̄t iuxta
honorē suū. Et sicut etiā bon⁹ sponsus
castigat sponsaꝫ suā ⁊ vxorē ſꝫ nō destru
it eā. sic xp̄s castigat eccl'iaꝫ. ſꝫ nō destru

lt eā. Et sicut bonꝰ spōsus nō vult pmit
tere sponsā suā errare seu deuiare. sic nec
xp̄s pmittit suā eccl'iaꝫ errare neqꝫ deui/
are. Et sic̄ spōsus defendit spōsaꝫ suā. sic
xp̄s eccl'iaꝫ suā. Et sic̄ bona spōsa hono
rat ꝛ timet spōsuꝫ suū. sic eccl'ia xp̄m. Et
vt oia cōcludamꝰ sic̄ in oibꝫ se hꝫ bonus
spōsus ad suā spōsaꝫ. sic xp̄s se hꝫ ad ec/
clesiā suā. Et qꝛ spōsus ē imortal'. iō eti/
am spōsa est imortalis. ꝛ sic oibꝫ modis
erit pportio.

Epylogatio. Titulus.cccxxi.

Declaratū est igit̄ de mō ꝛ forma
in q̇bꝫ ih̄s xp̄s dei filiꝰ ꝛ verꝰ hō
tanq̄ꝫ verꝰ medicꝰ ꝛ saluatoꝛ dat
bū esse ꝛ gr̄am ꝛ salutē ꝛ oia nccāria hoi
lapso. ꝛ q̄lit̄ hō de facto recipit. ꝛ q̄lit̄ vir
tus passiōis ꝛ mort̄ xp̄i applicat̄ hoi. ꝛ
etiā de mō regenerādi ꝛ renouādi hoieꝫ
ꝛ incorpandi hoiem cū xp̄o. Et manife
stū est q̄ xp̄s opat̄ circa hoiem renouan
dū ꝛ pficiendū ꝛ cōplendū p res visibi
les ꝛ sensibiles q̄ sūt sacr̄a. ꝛ q̄ v̄tus salu
tifera descēdit ꝛ deriuat̄ a diuitate q̄ est i
xp̄o p eiꝰ hūanitatē i ip̄a sacr̄a. ita q̄ ip̄a
sacr̄a visibilia sūt instrumēta xp̄i p q̄ tā/
git hoiem. ꝛ applicat suā v̄tutē hoi idi/
genti. ꝛ virtꝰ passiōis xp̄i copulat̄ hoibꝫ
ꝛ q̄ ip̄a sacr̄a sunt q̄dā mēoꝛialia passio/
nis xp̄i significātia passionē p̄teritā. qꝛ
ip̄a passio opat̄ in hoibꝫ p mēoꝛiā eius.
Et iō xp̄s ipleuit eccl'iam ꝛ xp̄ianitateꝫ
mēoꝛialibꝫ suis. vt virtꝰ sue passiōis q̄ ē
p̄terita sp remaneat ꝛ saluet hoies. ¶De/
claratū est etiā q̄lit̄ ip̄a sacr̄a sunt oꝛdia/
ta ꝛ instituta ſm nccitatē ꝛ indigētiā ho
mis. cui sacr̄a dn̄t applicari. ꝛ q̄ q̇nqꝫ p̄
ma sacr̄a scꝫ baptismꝰ. ꝯfirmatio. eucha
ristia. pnia. ꝛ extrema vnctio. respiciunt
indigētiā cuiuslibet hois in se p̄ncipali
ter inq̄ntū est singular̄ psona. sꝫ duo vl/
tima scꝫ oꝛdo ꝛ mr̄imoniū oꝛdinant̄ ad
alteꝝ. ita q̄ ille q̇ recipit ea. p̄ncipalit̄ re/
cipit ppt̄ alios ꝛ nō ppt̄ se. qꝛ ad h̄ oꝛdi
nant̄. qꝛ sacr̄m oꝛdis oꝛdinat̄ ad multi/
plicatōeꝫ sp̄ualē xp̄ianoꝝ ꝛ ipiꝰ eccl'ie. et
ad m'tiplicādū ꝛ ad renouandū in esse
sp̄uali. qꝛ p ip̄m dat̄ ptās administrādi
sacr̄a. sꝫ mr̄imoniū oꝛdinat̄ ad m'tipli/
catōeꝫ naturalē ꝛ coꝛpalē fideliū xp̄iano
rū ꝛ ad renouādū ꝛ m'tiplicādū i eē na
ture. Vn̄ sic̄ in natura hois sunt q̄dā vi
res ꝛ v̄tutes oꝛdinate ad ꝯseruatōeꝫ spe
ciei. sic sil'r in sp̄ualibꝫ q̇nqꝫ sūt sacr̄a re/
spiciētia psonā ad pficiēdū eā gr̄a. sꝫ oꝛ/
do ꝛ mr̄imoniū sūt ad ꝯseruādū ꝛ pfici
endū ip̄am eccl'iaꝫ. ꝛ iō qꝛ ista duo respi/
ciūt m'titudinē. ꝛ alia q̇nqꝫ respiciūt p/
sonā singularē. sic̄ m'titudo seq̇tur vni/
tatē. ita ista duo sacr̄a sequunt̄ post alia
q̇nqꝫ. ꝛ vltio ponit̄ sacr̄m mr̄imonij. qꝛ
modicū hꝫ de sp̄ualitate nisi q̄ntū ad si/
gnificatōeꝫ. qꝛ in h̄ est maximū sacramē
tū. ¶Declaratū est etiā q̄lit̄ duo sunt effe
ctus sacroꝝ q̇ remanēt in hoie recipiēte
sacr̄a scꝫ gr̄a ꝛ caracter seu signū indele/
bile. Et sic ex oibꝫ apparere pn̄t nūerꝰ et
oꝛdo ꝛ sufficiētia ꝛ opatio sacroꝝ. Et sic
apparet q̄lit̄ ip̄a xp̄ianitas ꝛ eccl'ia xp̄i ē
armata iuictis armis ꝛ medicamēt̄ spi
ritualibꝫ ita vt nihil ei deficiat in aliq̇. et
q̄ totū bonū eccl'ie ꝛ xp̄ianitat̄ ꝛ totꝰ the
saurꝰ eiꝰ cōsistit in sacr̄is. ꝛ totū exercitiū
eiꝰ est in vsu sacroꝝ. Et sic ip̄a xp̄ianitas
ꝛ eccl'ia ꝯtinet in se totaꝫ v̄tutē xp̄i p ip̄a
sacr̄a sctissima. ꝛ iō ē abūdantissima ple
nissima ditissima in rebꝫ sp̄ualibꝫ Et sic
apparet q̄ ip̄a sacr̄a eccl'ie sunt bona p̄n
cipalia ipiꝰ xp̄ianitat̄ ꝛ eccl'ie xp̄i. ꝛ oia
alia sunt minꝰ p̄ncipalia ꝛ q̄si accidētia
ꝛ accessoꝛia q̄si q̄dā oꝛnamēta vel q̄dam
sustētamēta. Vn̄ xp̄iāitas a xp̄o dicit̄ et
deriuat̄. ꝛ iō bōa q̄ xp̄s ei dedit sūt p̄nci
palia. sic̄ sunt sacr̄a in q̇bꝫ dedit seip̄ꝫ ip̄i
eccl'ie. sꝫ alia bona dant̄ ab hoibꝫ. Et iō
cauēdū est ꝛ sūme fugiendū ne bona ec/
clesie ꝛ xp̄ianitat̄ p̄ncipalia a xp̄o data
reputēt̄ minꝰ p̄ncipalia ꝛ data ab aliȷ̄s q̄
sunt nihil. ꝛ q̄si accidētalia reputent̄ p̄n/
cipalia ꝛ maioꝛa. O q̄nta iniuria eēt ista
ꝯtra xp̄m. o q̄ntꝰ cōtemptꝰ. o q̄nta inoꝛ/
dinatio. o q̄nta cecitas ꝛ deuiatio. Caue
re igit̄ sūme dn̄t a tāto malo ꝛ a tāta iiu/
ria mi̅stri eccl'ie. Et q̇d esset facere h̄ nisi
reputare coꝛpꝰ maiꝰ q̄ꝫ aiaꝫ. ꝛ aiam repu
tare minꝰ p̄ncipalē ꝛ eleuare coꝛpꝰ supꝛa
aiam. moꝛtale sup̄ imoꝛtale. coꝛpale sup̄
sp̄uale. ꝛ visibile sup̄ iuisibile? Esset g̊ h̄
puertere totū oꝛdinē xp̄ianitat̄ ꝛ eccl'ie
xp̄i q̄ntū est in se. Quō tal' mi̅ster q̇ h̄ fa/

ceret ↄcordaret cū xp̄o cuiꝰ ē mīster. cuiꝰ bonoꝝ ipē ē dispēsator. Quō eēt dignꝰ dispēsare ⁊ mīstrare bona xp̄i p̄ncipalia q̄ ꝓ nihilo reputat. Sint igit̄ sollicititi et intēti oēs mīstri eccl'ie vt honorēt sacr̄a eccl'ie q̄ꝝ sunt dispēsatores ⁊ ꝓpter q̄ ipi honorant̄ vt sil' ꝑueniāt ad eū a q̄ oīa sacramēta hn̄t ortū ⁊ originē. Amen.

De iudicio vniuersali ⁊ resurrectōe generali. Et oñdit̄ ꝙ iudiciū vniuersale ē ventuꝝ de nccītate cū resurrectiōe generali. in q̄ oēs hoīes ⁊ tota natura hūana resurgēt cū ꝓprijs corp̄ibꝫ ad recipiēdū publice cōpletā ⁊ finalē retributōꝫ ⁊ suū finale cōplemētū s̄m verā iusticiā.

Titulus. cccxxij.

Quoniā autez iste liber seu ista scia est de homie vt in p̄ncipio dictuꝫ ē. iō optet tractare in isto libro oīa q̄ ꝑtinent ad hoīem de p̄ncipio vsq3 ad finē ⁊ totū ꝓcessuꝫ hoīs siue hūane nature. Et qm̄ data ē iā in isto libro cognitio de homīe sufficiēs ⁊ oñsuꝫ est ꝙ hō factꝰ ē a deo. et ꝙ ꝓpt̄ ipm̄ facta sūt oīa. ⁊ q̄lit̄ hō obligatur deo. ⁊ ad q̄ obligat̄. ⁊ ꝙ hō inq̄ntū ē tal' nature. ē p̄miabil' ⁊ punibil' in suis op̄ibꝫ. ⁊ oñsuꝫ ē totū debitū hoīs. ⁊ ostēsum ē etiā q̄lit̄ hō fuit lapsus a suo p̄mo statu. ⁊ q̄lit̄ facta ē op̄atio. ⁊ oñsuꝫ ē quō hō ꝑ sacr̄a surgit de lapsu ⁊ sanat̄. ⁊ reducit̄ ad statū p̄mū vt possit op̄ari ⁊ facere op̄a q̄ dꝫ facere si vult. si g̊ duo op̄a q̄ deus fecit circa hoīem iā p̄cesserūt. scꝫ opꝰ cōditōis ⁊ opꝰ restauratōis seu rep̄atōis iō nō restat nisi opꝰ glorificatōis ⁊ p̄miatōis seu final' retributōis. q2 tria op̄a dei sunt circa hoīem vt dictū ē. ⁊ etiā includit̄ in istis opꝰ gubernatiōis. Ipē eī hō est opꝰ dei viuū ꝓpt̄ qđ fec̄ oīa alia op̄a ad cuiꝰ salutē ⁊ vtilitatē sua ꝓuidētia sꝑ apparet manifeste eē intēta. Et iō īpossibile ē ꝙ deꝰ relinq̄t hoīeꝫ incōpletū. ⁊ ꝙ nō cōpleat oīa q̄ sūt cōplēda circa hoīeꝫ s̄m ꝙ natura hoīs req̄rit. Postq3 eī incepit ⁊ ↄtinuauit. optet ex bonitate ꝙ cōpleat. Et qm̄ hō ē tal' nature rōne sue volūtatꝭ libere ꝙ nullo mō p̄t cogi. ſꝫ op̄at̄ libere. ⁊ est dñs opeꝝ suoꝝ. ⁊ h̄ nō habēt alie res inferiores q̄ op̄ant̄ ex nccītate. iō iā ↄclusum fuit supiꝰ in q̄dā capitulo de cōp̄atōe hōis ad alias res penes liberū arbitriū ꝙ op̄a hoīs hn̄t talē naturā sup̄ op̄a aliaꝝ reꝝ ꝙ sūt remunerabilia. ⁊ eis debet̄ retributio. ita ꝙ hō tal'r factꝰ est ꝙ ꝑ sua op̄a ꝓp̄a dꝫ acq̄rere retributiōeꝫ et suū finale cōplementū. ita ꝙ p̄us dꝫ mereri ⁊ lucrari. ⁊ postea ei dꝫ fieri retributio ⁊ dari merces ꝑ iusticiā. ita ꝙ hō ē talis nature ꝙ dꝫ acq̄rere suū cōplemētuꝫ ⁊ suū finale bonū ꝑ iusticiā ⁊ ꝑ merita p̄miatōis ⁊ solutōis ⁊ iuste retributōnis. q2 alit̄ nō sapet hoī. Et iō ↄclusum fuit ibi. ꝙ nccē est ꝙ oīa op̄a hoīs iudicent̄ ⁊ discutiant̄ in ṽitate. vt ṽaciter recipiāt qđ eis debet̄ s̄m verā iusticiā. Et iō vt nō opteat hic reiterare oīa q̄ dicta sūt ibi in illo capitulo. recurrēdū ē ad illud capitulū. q2 est fundamētū ⁊ radix istiꝰ ptꝭ Et iō iā firmū ē ⁊ īpossibile ē alit̄ eē q̄n fiat iudiciū veꝝ ⁊ discussio de op̄ibꝫ homis siue bonis siue malis. ⁊ iō nō restat declarare nisi q̄lit̄ fiat istud iudiciū ⁊ tal' discussio. ⁊ q̄lit̄ fiat ista retributio ⁊ p̄miatio ⁊ solutio. Itē etiā iā declaratū est in capitulo de gaudio ⁊ tristicia. q̄lit̄ nccē ē ⁊ erit ꝙ q̄libꝫ aīa recipiet suū corpꝰ ꝓpriū ad cōplemētū tristicie vel gaudij. et sic iā ꝓbatū est resurrectio corpoꝝ ⁊ non restat ꝓbare nisi quō fiet Et qm̄ istđ erit vltimū opꝰ đi circa hūanā naturā. ⁊ erit ↄfirmatō totiꝰ hūane nature. ⁊ ꝑ ↄn̄s totiꝰ mūdi q̄ factꝰ ē ꝓpt̄ hoīem. Et iō optebit ꝙ ista retributio final' q̄ erit cōplemētū oīm fiet eo mō q̄ ↄuenit deo ⁊ homī. Vñ istud opꝰ solū erit opꝰ dei sine adiutorio alicuius creature. ⁊ ipā natura humana nihil op̄abit̄ nisi solū recipiēs retributionē ⁊ solutionē sibi debitā. ⁊ iđo modꝰ faciēdi istā retributionē finalē optebit ꝙ sit iuxta naturā suoꝝ opeꝝ bonorū ⁊ maloꝝ s̄m ꝙ eis ↄuenit. q2 nccē est ꝙ bona op̄a ⁊ mala habeāt suū cōplemtū. Et qm̄ bōis op̄ibꝫ debet̄ honor laus ⁊ gl'ia. malis ṽo ↄfusio ṽecūdia ⁊ vituperiū. iō optebit ꝙ bōa op̄a ⁊ meritoria q̄ facta sunt ꝓpt̄ deū. recipiāt tātū honorē ⁊ laudē ⁊ gl'iam q̄ nō possit maior excogitari. ⁊ mala op̄a q̄ facta sunt ↄtra de

Epilogat totū librum

Q, necessario fiet iudiciū

Q, finale iudicium erit cōplemtū oīm

um recipiāt tātā ꝯfusionē qua nō possit maior excogitari. ⁊ ꝑ ꝯñs ipi hoīes q̄ fecerūt ipa bona opa ꝉ mala. recipiāt ipaz laudē ⁊ gl'iam. seu cōfusionē ⁊ ꝟecundiam. ⁊ iō ppt̄ h̄ nccē ē ꝙ fiat iudiciū vniuersale in q̄ sil' sint oēs hoīes ⁊ oēs angeli ⁊ oēs creature q̄ hn̄t intellectū ⁊ rōnē ⁊ ipe deꝰ. vt oīa opa bona ⁊ mala videant̄ ⁊ cog̊scant̄ clare ab oībꝫ. vt sc3 ille q̄ fecit opa bona videat ea clarissime et oēs alij etiā videāt. Quāuis eñ cuilib3 hoi post mortē certa sit statim cognitio de sua dānatōe vl' p̄mio. tñ oībꝫ nō ē notū h̄. ⁊ iō in futuro iudicio oībꝫ fit notū clarissime. ⁊ ista noticia ⁊ visio q̄ ab oībus fiet causabit maximū gaudium seu maximā tristiciā. Hoc aūt nō posset fieri nisi ī futuro ⁊ vniuersali iudicio. in q̄ sit tota natura hūana ⁊ angelica cū deo.

Quare fiet iudicium

Jō nccē erit ppter h̄ ꝙ q̄libet portet oīa opa sua scp̄ta in seipo ⁊ in sua ꝯsciā. ⁊ ꝙ ipē ꝯscie ⁊ corda oīm hoīz clarissime ab oībꝫ cog̊scant̄. vt sic boni recipiāt bonā ⁊ vniuersalē laudē ⁊ honorē. ⁊ mali recipiāt malā ⁊ vl'em ꝯfusionē. nec alit̄ opa bona ⁊ mala haberēt suū cōplemētum.

Corda hoīz ab oībꝫ ꝯg̊scent̄

Itē etiā h̄ sūme ꝯuenit mal' opibꝫ. quia ppria cognitio de malis operibus ingerit dānato maximā penā. cu3 videt se ꝑ sua opa ppa iuste dānari. Et ꝯuenit malis opibꝫ ipa ꝯfusio q̄ ē ppa ipoꝝ punitio. q2 hoīes mag̃ timēt ꝯfusionē q̄3 aliq̄d aliud. q2 etiā pena ignis cōpetit aīalibꝫ. q2 etiā pn̄t sentire dolore3. s3 nō pn̄t sentire ꝯfusionē. ⁊ iō h̄ solū ꝯuenit hoībꝫ ⁊ rebꝫ rōnabilibꝫ. ⁊ iō vellēt mag̃ homines penā doloris q̄3 ꝯfusionē. ⁊ h̄ iō q2 mala opa sunt illiꝰ nature ꝙ sp̄ volūt celari ⁊ nullo mō cog̊sci. ⁊ iō coꝝ punitō ppa est ꝙ publicent̄ ⁊ manifestent̄ vt recipiāt ꝯfusionē ⁊ ꝟecūdiā. Et iō q2 ipa mala opa dn̄t puniri vltīa punitōe ⁊ recipe ppriā retributōe3 ī sūmo. ⁊ h̄ ñ posset fieri nisi fieret iudiciū vl'e in q̄ recipiant ꝯfusionē vl'em. Vnō si ista publica ꝯfusio ⁊ generaľ nō fieret. pctā ⁊ alia mala opa nō punirent̄ ad cōplemētū. nͨ deus daret eis vltimā retributōe3. Vñ nihil mag̃ timēt ⁊ abominā̄t mali hoīes q̄3 ꝯfusionē. ⁊ nihil ē mag̃ ꝯ coꝝ volūtatē. ⁊ iō mag̃ vellēt puniri q̄cūq3 alia pena q̄3 cōparere corā deo ⁊ corā oībꝫ angelis ⁊ hoībꝫ.

Confusio est ppria pena dānatoꝝ

Et q2 sup oīa hoīes nollent ꝙ secreta cordis coꝝ scirēt̄. q2 nihil magis abscōdit malꝰ hō q̄3 ꝯsiliū secretū sui cordis ⁊ intētionē malā ⁊ falsa3 et dolū cordis sui. iō ꝑ ꝯtrariū nccē erit ꝙ ꝯsilia secreta cordis ⁊ male cogitatōes ⁊ intentōes dolose occl'te. publicent̄ ⁊ manifestent̄ tāta manifestatōe tāta claritate ꝙ nō possit eē maior. vt sic in secreto cordis dilexerūt ppriū honorē secretū ⁊ ppriā laudē ꝯ honorē dei. Ita manifestēt̄ secreta cordis oībꝫ ad ꝯfusionē coꝝ.

Oz reuelabunt̄ consilia cordiū

Sicut aūt dictū est de opibꝫ malis ⁊ ꝯsilijs cordiū. ita sil'r dicēdū de opibꝫ bonis et intentōibꝫ bonis. Vñ illud qđ ē ꝯfusio maloꝝ opeꝝ. est laus ⁊ gl'ia ⁊ honor bonoꝝ opeꝝ. q2 sic publicatio maloꝝ opeꝝ est cā ꝯfusionis. ita publicatio bonoru3 opeꝝ est cā laudis ⁊ honoris ⁊ gl'ie.

Bonis opibꝫ d̄bet̄ laus

Et iō sicut opibꝫ malis ⁊ cogitatōibꝫ debet̄ publica ꝯfusio tāta ꝙ nō possit eē maior. ita etiā bonis opibꝫ ⁊ intētōibꝫ rect̄ debet̄ publica laus ⁊ gl'ia. ⁊ etiā tanta q̄ nō possit eē maior. Vñ tā boni q̄3 mali cognoscēt ꝟitatē. iō tā boni q̄3 mali laudabūt opa bona ac approbabūt. ⁊ vilipendēt ⁊ vitupabūt ac abomiabūt̄ oīa mala opa ⁊ in seipis ⁊ in alijs. q2 oēs recte iudicabūt ⁊ laudabūt qđ est laudandū. ⁊ vitupabūt qđ est vitupandū ⁊ vtētur rōne.

Cōclusio ꝙ necessario fiet iudiciū

Sic g̊ publica laus ⁊ publica ꝯfusio. publica affirmatio. ⁊ publica reprobatio de nccītate ꝯcludūt. ꝙ iudiciū vl'e debeat fieri. in q̄ oēs hoīes simľ habent resurgere cū coꝝ opibꝫ cogitatōibꝫ ⁊ volūtatibꝫ. Et q2 nō sunt nisi duo iudicabilia. videlic3 bona opa ⁊ mala q̄ sunt ꝯtraria int̄ se. iō q2 duo ꝯtraria mag̃ cognoscunt̄ ⁊ vident̄ qñ sunt insil' ⁊ p̄ncipaliter. iō optet si oīa debeāt plenissime ⁊ ꝑfectissime iudicari ꝙ sil' appareāt in eodē tpe. Et sic in futuro iudicio erunt simul oīa bona ⁊ mala vt videat̄ vnum iuxta aliđ. vt sic ꝑ talē appropiatōe3 mala videant̄ magis vitupabilia ⁊ maiori ꝯfusiōe digna ⁊ ipa bona magis laudabilia appareāt. vt sic publica ꝯfusio maior sit ꝑ publicā laudem. ⁊ publica laus

maioꝛ sit ꝓpter publicã ↄfusionẽ. vt sic vnũ aliud augmẽtet. Sic ergo natura operum bonoꝝ ⁊ natura maloꝝ opeꝝ de necessitate ↄcludũt ⁊ reqrũt iudiciũ generale oĩm hoĩm siḻ. ⁊ iõ necc̃e est ꝙ deꝰ rñdeat eis ⁊ oꝛdinet iuxta coꝝ naturã. aliť vniuersuz nõ posset esse cõpletũ. qꝛ h̃ deficeret. Hoc aũt fieri nõ põt videlicȝ ꝙ aliq̃d deficiat in vniuerso.

Sequunť alie rationes que pꝛobant hoc idem. ⁊ alia fundamẽta ex parte hominis.   Titulus. cccxxiij.

Preterea natura gaudij ⁊ tristicie ↄcludunt iudiciũ vniuersale esse ventuꝝ. Vñ necesse est ꝙ gaudiũ bonoꝝ sit tãtuȝ ꝙ nõ possit esse maiꝰ. ⁊ ꝙ tristicia maloꝝ sit tanta ꝙ nõ possit esse maioꝛ. ⁊ hoc loquẽdo de tristicia ⁊ gaudio q̃ veniũt ab extra. Et iõ boni magis gaudebũt cũ videãt ꝙ opa boña coꝝ videanť ⁊ appꝛobenť publice corã deo ⁊ tota natura hũana ⁊ angelica. ⁊ etiã mali magis dolebũt de publica confusiõe. Iõ ad cõplemẽtũ gaudij ⁊ tristicie necc̃e ẽ ꝙ fiat iudiciũ vniuersale ⁊ publicũ corã oĩbꝫ hoĩbꝫ ⁊ ãgelis. Preterea humana natura ẽ vna natura vna spẽs ⁊ nõ due ⁊ tota ẽ iudicabiḻ ꝑ iudiciũ retributõis ⁊ solũ est vnꝰ iudex scȝ deꝰ. ⁊ iõ toti hũane nature iudiciũ ↄuenit vnũ retributõis cõpletũ ⁊ finale ⁊ cõe vt siḻ tota iudiceť. ⁊ nõ fiãt duo iudicia. sȝ vnuȝ de oĩbꝫ insiḻ. Vñ cũ oẽs hoĩes sũt p̃miabiles ⁊ punibiles ꝑ iusticiã cũ sint eiusdẽ nature ⁊ eiusdẽ speciei. ↄuenit valde vt sit vnũ iudiciũ generale. in q̃ tota natura hũana ꝑficiať ⁊ recipiat vltimũ cõplemẽtũ ⁊ finalẽ retributõeȝ. Et iõ finalis ⁊ cõpleta retributio q̃ dabit cõplemẽtũ nature hũane dȝ fieri siḻ ⁊ seḻ. qꝛ ẽ vltima foꝛma. qꝛ nihil ampliꝰ addeť neqȝ diminueť. Vñ valde irrõnabile eẽt ꝙ hõ ꝑ seipm̃ cõplereť sine alio. ⁊ recipet suam vltimã retributõeȝ siue ĩ bono siue ĩ malo. qꝛ q̃uis vnꝰ hõ ẽ p̃oꝛ altero ꝑ generationẽ. ⁊ vnꝰ moꝛiať p̃us q̃ alť. tñ ꝓpť h̃ vnꝰ nõ dȝ iudicari ĩ finali iudicio nec cõsũmari neqȝ cõpleri p̃us q̃ alť. qꝛ ista p̃oꝛitas ⁊ posterioꝛitas ñ ẽ alicui a seipo sȝ ab alio. nec aliq̃s ꝓpť istã p̃oꝛitatẽ vł posterioꝛitatẽ mereť vel demereť. qꝛ nullus meruit vel demeruit ꝙ eẽt p̃oꝛ vel posterioꝛ. ⁊ ip̃a retributio finaḻ cuiuslibet dȝ fieri ſm ꝓp̃a merita vel demerita. Et sic postq̃ p̃oꝛitas vel posterioꝛitas nihil facit ad retributionẽ cũ oĩs homĩes sint vniꝰ nature. ⁊ iudicabiles iudicio retributionis. ⁊ ab vno ⁊ eodẽ iudice. seq̃tur ꝙ tota natura hũana ⁊ q̃libet ciꝰ ꝑs insiḻ debet iudicari in finali iudicio retributionis. nec vna ꝑs debet p̃cedere aliã nisi sit aliq̃ cã singularis ⁊ p̃rogatiua specialis. Vñ opꝫ ꝙ humana natura sit simḻ tota cõgregata. ⁊ tota videat seip̃aȝ in ꝓpꝛia foꝛma. qꝛ postq̃ ꝑ iudiciũ retributionis dȝ diuidi ĩ duas ꝑtes añq̃ finaliť diuidať. necc̃e ẽ ꝙ ↄiũgať vt sit tota siḻ qꝛ diuisio seu seꝑatio p̃suppõit aliquã vnionẽ. Et qꝛ tota hũana natura nõ potuit vnq̃ eẽ siḻ ⁊ ĩ ꝓp̃a foꝛma tp̃e meriti ⁊ generatõis. ↄueniẽs ẽ ꝙ sit tota siḻ tp̃e p̃mij ⁊ retributõis. ⁊ ꝙ ille due ꝑtes q̃ fiẽt d̃ natura hũana. tota siḻ adiuicẽ se videãt p̃ncipaliť. ⁊ ꝑ talẽ seꝑatõȝ vna ꝑs scȝ bonorũ sũme gaudeat ⁊ alť a ꝑs scȝ maloꝝ sũme tristeť. ⁊ ĩ eternũ ꝑs maloꝝ recoꝛdeť de glĩa ⁊ gaudio bonoꝝ ad augmẽtationẽ toꝛmẽtoꝝ coꝝ. ⁊ ꝑs bonoꝝ recoꝛdeť de miseria maloꝝ ad coꝝ gaudiũ augm̃tandũ. videlicȝ ꝙ ip̃i sunt ab illa miseria erepti et liberati. qđ nõ fieret nisi oẽs mali simḻ viderẽt ad oculos oẽs bonos. et boni viderẽt malos oĩs simḻ. Vñ noticia ꝑ exꝑientiaȝ est ꝑfecta noticia. et talis noticia deficeret in ꝑpetuũ bonis et malis. Opꝫ ergo vt tota natura hũana semel cõgregata sit insiḻ ⁊ postea diuidať. qꝛ mali magis cruciabunť in seip̃is. ⁊ boni magis gaudebũt q̃ si h̃ nõ fieret. Sic ergo ex ꝑte nature hũane ↄcludiť ꝙ opꝫ ꝙ vnũ iudiciũ generale fiat de tota natura humana insiḻ. et ita ↄuenit nature hũane. et opibus eius.

Q, iudiciũ generale totiꝰ hũane nature reqrit resurrectõeȝ generalẽ insiḻ oĩm hoĩm.   Titulus. cccxxiiij.

Et qm̃ hũana natura dȝ ↄsũmari ꝑ finalẽ retributõȝ. ⁊ iõ ẽ iudicabilis iudicio retributiõis. iõ eo mõ dȝ fieri vltima retributio q̃ con-

Alia rõ

Prioritas moꝛtis vł posterioꝛitas nihil iuuat in iudicio

uenit hūane nature. Et iō qꝛ ad naturaꝫ
hūanā ptinet corp⁹ ꝛ aīa. ꝛ qꝛ ē cōposita
ex natura corpali ꝛ spūali. qꝛ tres sūt na
ture in vniuerso. vt declaratū fuit ī capi
tulo de natura angelica. scꝫ corpal' tm̄.
spūalis tm̄. ꝛ natura cōposita ex naturis
vtrisqꝫ. ꝛ ista ē hūana natura. ġ ad natu-
rā hūanā ptinēt ꝛ corp⁹ ꝛ aīa natura cor
palis ꝛ spūal'. ġ postqꝫ ipa ē iudicabilis
ꝛ p̄miabil' dꝫ recipe finalē retributioneꝫ
Iudicabimur ī corpe et ania — tā in corpe qꝫ in aīa. ꝛ nccē est q iudicet
tā in corpe qꝫ in aīa insil'. qꝛ aīa nō ē hu-
mana natura. neqꝫ corp⁹ ē hūana natura
sꝫ vtrūqꝫ insil' ꝯiunctū. Et iō qꝛ hō ē iu-
dicabil' nccē est q aīa reuniat corpi ꝛ re
cipiat finalē retributionē. vn̄ meruit vel
demeruit nō ī corpe tm̄ nec in aīa tm̄. sꝫ ī
corpe ꝛ aīa sil'. ġ sil' in corpe ꝛ in aīa dꝫ iu
dicari ꝛ p̄miari vel puniri finalit̄. in cor
pe ꝛ in aīa sil' dꝫ recipe suā vltimā ꝛ fina
lē retributionē. Quāuis eī̄ aīa adstatiꝫ
dū exit de corpe vel p̄miet in celo vel pu
niat in purgatorio. vel dānet in inferno
tn̄ nō est cōpleta retributio nec final' ni-
si aīa iteꝝ vniat corpi. qꝛ ania nō est hō.
neqꝫ corp⁹ ē hō. Et qꝛ iudiciū vl'e ꝛ re-
tributio final' dꝫ fieri in tota natura hu-
mana. seq̄t ex nccītate q tota natura hu
mana dꝫ resurgere in corpe ꝛ in aīa. ꝛ q
q̄libet aīa recupabit suū ppriū corp⁹. et
sic q̄libet hō q̄ est ps hūane nature cōpa
reat ī vltīo ꝛ finali iudicio. qđ respicit to
tā naturā ꝛ totā cōitatē hoīm inq̄ntum
sunt hoīes. vt sic tota natura hūana cuꝫ
oībꝫ ptibꝫ suis cōpleta sit sil' ꝛ nihil ei de
Resurrectio et iudiciū erūt sil' — ficiat. Ergo sil' colligata sūt iudiciū vni
uersale ꝛ resurrectio mortuoꝝ generalis
Et h̄ idē req̄rit cōplemētuꝫ vniuersi qđ
ꝯstat ex tribꝫ naturꝭ vt dictū ē. Ergo cū
natura corpal' tm̄ ꝛ natura spūal' tm̄ ma
nēt in eternū. ꝯuenit ꝛ nccē est q natura
cōposita ab vtrisqꝫ etiā maneat in etnū
Et qꝛ in hūana natura fit q̄daꝫ sepatio
istaꝝ duaꝝ naturaꝝ p morteꝫ. seq̄t q in
vl'i ꝛ finali retributōe in q̄ oīa ꝛ singula
cōplebunt tota hūana natura reintegra
bit tā in corpe qꝫ in aīa. sꝫ nō in eodē sta
tu. sꝫ s̄m exigentiā meritoꝝ ꝛ demerito-
rū. qꝛ h̄ req̄rit ordo vniuersi. Igit ordo
ꝛ cōplemētū toti⁹ vniuersi req̄rit q fiat
vniuersal' resurrectio ꝛ cōpleta retribu-
tio oīm meritoꝝ et d̄meritoꝝ. ꝛ nihil ma
neat ipunitū ꝛ nihil irremuneratū vsqꝫ
ad minimū q̄drantē. Ordo et cōplemē-
tū vniuersi etiā req̄rit q sint tres nature
iā dicte. Ergo ex istis ꝯcludit generalis
resurrectio bonoꝝ et maloꝝ hoīm. quia
postqꝫ aīa manebit in eternū. necesse ē q — Corpa resurgētiū ī eternū mānebunt
corp⁹ maneat in eternū siue in bono siue
in malo. qꝛ vtrūqꝫ est ad decorē vniuer-
si et pulcritudinē. qꝛ totū erit s̄m iudici-
um rectū et iustū in q̄bꝫ cōsistit decor et
pulcritudo vniuersi. Vn̄ nō potest eē q
ps aliq̄ humane nature remaneat ī eter-
nū et aliq̄ nō. qꝛ est vna natura. et iō de-
bet tota remanere vel nihil de ea. et ideo
postqꝫ aīa remanet ppetuo necesse ē etiā
q corp⁹ remaneat ppetuo. Nec pōt esse
q aliq̄ ania recupet corp⁹ suū ꝛ aliq̄ nō.
qꝛ ordo vniuersi req̄rit q tota hūana na
tura remaneat in eternū in corpe ꝛ ī aīa.
Et iō qꝫuis pueri nō essent iudicabiles
qꝛ nihil fecerūt ex ppꝛijs neqꝫ meruerūt
neqꝫ demeruerūt. sꝫ ex aliena culpa ꝯtra
xerūt culpā q̄ iputat eis si nō sint bapti
sati. attn̄ ppt vniuersi cōplem̄tū necesse
erit eos resurgere. qꝛ nō solū iudiciū vni
uersale req̄rit resurrectōeꝫ oīm hoīm. sꝫ
etiā ordo et cōplemētū vniuersi req̄rit h̄
¶ Itē etiā iā declaratū est in capitulo de — Alia rō
lapsu. q hūana natura in p̄mo statu fu-
it facta īmortalis. sed mors intrauit p-
pter penaꝫ et punitionē p̄mi homīs vt
declaratū est. ita q si p̄m⁹ homo nō pec-
casset ania nunqꝫ fuisset sepata a corpe.
sed tot⁹ homo in ania et corpe finalit fu-
isset remunerat⁹ in gloria. et iō intentio
dei erat q hūana natura simul in corpe
ꝛ in aīa maneret in eternū. Ergo cū hu-
mana natura nō obstāte q mors intra-
uerit ppter peccatū debet recipe vltimā
mercedē s̄m merita vel demerita. seq̄tur
q integrabit in corpe ꝛ ī aīa. qꝛ isto mo-
do deus ordīauerat q in corpe ꝛ in ani-
ma eternaliter remuneraret. Vn̄ postqꝫ
deus ppter peccatū ade nō destruxerat
humanā naturā. sed fecit ipaꝫ multipli-
cari ꝛ crescere vt patꝫ. seq̄tur q ipe vult
q d̄ natura hūana fiat illđ qđ ipe finalit
ordinauit. ꝛ eo mō q̄ ordiauit. Et ideo

ꝓpter ꝑmā ordinatōez dei optet ꝙ tota
hūana natura sil' in corpe ⁊ in aīa recipi-
at suā vltimā mercedē. ¶ Preterea cū iam
declaratū sit ꝙ ē necc̄e ꝙ resurrectio fiat.
ꝫ cū nos videam⁹ ad ocl'm ꝙ hoīes mo
riunt̄ ⁊ tn̄ n̄ resurgūt. qꝛ videm⁹ eoꝝ cor
pa remāere ī terra. signū ē ꝙ expectat̄ re
surrectio general' oīm insil'. postq̄ꝫ oēs
dn̄t resurgere. vt iā declaratū fuit. ¶ Itē
vel null⁹ resurget vl' oēs resurgēt. Ergo
si aliq̄s iā resurrexit. argumētū ē ꝙ oēs re
surgēt. Sꝫ iā surrexit xp̄s ver⁹ hō. q̄ fuit
ꝟe mortu⁹. ḡ etiā oēs resurgēt. qꝛ resurre
ctio debet̄ hūane nature. nec ē īpossibile
cū iā sel' factū ē. Sic ei vn⁹ potuit resur
gere. ita etiā oēs ꝑ eādē ꝟtutē q̄ ille resur
rexit poterīt resurgere. Quia surrexit xp̄s
q̄ fuit ꝟe mortu⁹ ⁊ viuit ī corpe ⁊ ī aīa in
eternū. h̄ certissimū ē ⁊ nulli dubiū. qꝛ si
xp̄s nō surrexit a mortuis. ꝫ adhuc mor
tu⁹ ē. tūc q̄ro vn̄ venit xp̄ianitas tota q̄
antea n̄ erat. q̄ tota fundat̄ in xp̄o. ⁊ ī no
mīe xp̄i ē fundata q̄ etiā tota credit ī xp̄ꝫ
⁊ ī noīe xp̄i fac̄ oīa. Si ei xp̄s adhuc eēt
mortu⁹ cū fuerit ita crucifix⁹ ⁊ ab inimi
cis suis occisus. ⁊ fuerit sūme pau ꝑ ni-
hil hn̄s in h̄ mūdo. q̄ro q̄s hoīm ausus
fuisset ꝑdicare ip̄m p⁹ mortē suā. q̄ro q̄s
ꝑdicassꝫ ip̄m ꝑ totū mūdū cū tāta forti-
tudīe q̄s fuisset ita stult⁹. Ergo cū vide-
m⁹ ipaꝫ xp̄ianitatē sic fundatā sic ordīa-
tā ⁊ regulatā. ⁊ sibi totalit̄ obediētē. ⁊ qꝛ
scim⁹ ip̄m ꝟe fuisse mortuū ⁊ sepultuꝫ. si
ꝯpem⁹ oīa q̄ sūt secuta p⁹ mortē ad ipaꝫ
mortē. impossibile eēt ꝙ ip̄e adhuc esset
mortu⁹. qꝛ nisi ip̄emet fecissꝫ oīa illa q̄ se
cuta st̄ p⁹ mortē suā null⁹ ali⁹ fecissꝫ. Si
eñ granū frumēti qđ ponit̄ ⁊ sepelit̄ in
terra totalit̄ moriat̄ ⁊ nō reuiuiscat. tunc
nihil ampli⁹ ē de eo sup̄ terrā nec se m̄lti
plicat. Si aūt fuerit m̄ltiplicatū signū
fuit ꝙ granū reuixit ⁊ viuificatū est. Ita
sil'r postq̄ꝫ ꝟe mortu⁹ fuit xp̄s ⁊ sepult⁹.
si nō reuixit iteꝝ nec ī eo fuit virt⁹ ꝑ quā
resurrexit. seq̄t̄ ꝙ nulla m̄ltiplicatio secu
ta fuisset p⁹ mortē suā. Sꝫ cū ad oculuꝫ
videam⁹ xp̄m fuisse m̄ltiplicatū ī infini
tū p⁹ mortē suā ⁊ ꝯuertisse m̄ltos hoīes
totalit̄ p⁹ mortē ad seip̄m ⁊ ad suā fidē ⁊
amorē. ⁊ ad moriēdū ꝓ eo. seq̄t̄ ꝟissime
ꝙ ip̄e iteruꝫ reuixit ⁊ a mortuis surrexit.
Et h̄ nō potuit fieri. nisi ī eo fuissꝫ virt⁹
aliq̄ ꝫ nō hūana. qꝛ corp⁹ n̄ potuit seip̄ꝫ
facere viuere. nec aīa potuit suscitare cor
pus suū. ḡ seq̄t̄ ꝙ ibi erat ꝟtus dei q̄ fec̄
h̄. ḡ virt⁹ diuia suscitauit xp̄ꝫ a mortuis
ḡ seq̄t̄ ꝙ deitas erat cū corpe. Sic ergo
postq̄ꝫ de facto xp̄s surrexit a mortuis. se
quit̄ ꝙ oēs hoīes resurgēt eadē ꝟtute et
potētia ꝑ quā ip̄e resurrexit a mortuis.
ꝫ nō in eodē statu. qꝛ mēbra sua ⁊ xp̄iani
fideles resurgēt ei sil'es glorificati ī cor-
pore. ⁊ oēs alij q̄ fuerūt xp̄o ꝯtrarij resur
gent ei dissil'es. q̄re seq̄tur ꝙ resurrectio
erit general'. cuꝫ ḡ cā ⁊ rō q̄re resurrectio
fieri debeat maneat añq̄ꝫ hoīes morian
tur q̄ntū ad corp⁹. seq̄t̄ ꝙ de⁹ ad quē ꝑtī
net facere ip̄am resurrectionē corpoꝝ. fa
ciet eā loco ⁊ tp̄e ꝯgruis ⁊ optunis. Vn̄
virt⁹ ⁊ cā resurrectōis ex ꝑte nature hūa
ne est meritū vel demeritū homīs qđ fa
ctū est ꝑ aīam sil' cū corpe. ⁊ etiā cōple-
mentū vniuersi. ⁊ iō licet hō moriat̄. tn̄
sꝑ meritū vel demeritū manet. ⁊ sic sꝑ re
manet cā resurrectiōis. Et iō necessaria
est resurrectio corpoꝝ. qꝛ al's esset vacu-
um in vniuerso.

Virtus dei suscitauit xp̄m

Alia rō

Alia rō

Ea deꝫ ꝟtute q̄ xp̄s resurrexit et nos resurgē⁹

¶ Argumētū ꝙ possibile ē ꝙ de terra ite
rū forment̄ eadē corpa q̄ ꝑus erant.

¶ Titulus. cccxxv.

Quod aūt de terra iterū formari
possint illa eadē corpa q̄ ꝑus e-
rant ⁊ sil'. h̄ iā ꝑt manifestari ꝑ il
la q̄ iā facta sūt. Certū ē ei ꝙ de⁹ creauit
in ꝑncipio īnumerabiles sp̄es creatura-
rū de vna ⁊ eadē t̄ra. qꝛ oēs sp̄es herbaꝝ
arboꝝ ⁊ aīaliū ⁊ corpa hoīm formata st̄
ab vna ⁊ eadē terra. Si ḡ potuit h̄ fieri.
q̄re nō poterit fieri vt de eadē terra seu d̄
eisdē pulueribꝫ ex q̄bꝫ cōpositū erat qđli
bet corp⁹ humanū. iteꝝ fiat idē corpus.
ita ꝙ qđlibet corpus fiat de suis ꝓprijs
pulueribꝫ in q̄bꝫ resolutū fuit. ⁊ hoc per
potentiā ⁊ virtutē ⁊ voluntatē dei. maxi
me qꝛ iusticia dei h̄ requirit. Ita ei possi
bile ē ꝙ corp⁹ hūanū fiat de suis ꝓprijs
pulueribꝫ sicut fuit possibile ꝙ fiebat de
terra q̄n nō erat. Et si fuit possibile tot
corpa hoīm formari q̄n nō erāt. q̄re non
pn̄t eadeꝫ corpa reformari ꝑ manū dei.

Si eñ fieri potuit ꝙ aliq̃ corꝑa eēnt in/
corruptibilia sicut sunt corꝑa celestia. q̃
re fieri nõ poterit vt corꝑa hoĩm fierent
incorruptibilia ꝑ manũ dei. Si eñ deꝰ
fecit mũdũ ⁊ hoĩez qñ nõ erãt ex sola sua
bonitate. ⁊ ex solo bñplacito suo. q̃re eti/
am nõ reformabit corꝑa hũana iteꝝ iu/
sticia req̃rente. ⁊ meritꝭ ⁊ demeritꝭ h̃ req̃/
rẽtibꝫ ⁊ clamãtibꝫ. ⁊ ordine vniuersi h̃ re
q̃rente. Ergo videt̃ ꝙ ĩpossibile ẽ q̃n de
us faciat resurrectõez generalẽ corporũ
oĩm hoĩm postq̃ȝ iusticia merita ⁊ deme
rita h̃ postulãt ⁊ req̃rũt. ⁊ silr̃ cõplemen
tũ vniuersi h̃ req̃rit. ⁊ etiã qꝛ ipe nõ p̃t ne
gare sibĳpi qd̃ sibi ꝯuenit q̃n h̃ faciat.

Q, iudiciũ vniuersale cũ conditõibꝫ
oñditur de nccītate esse futuꝝ ex ꝑte ho/
noris ⁊ ꝯueniẽtie dei.

Titulus.cccxxvi.

Declaratũ est aũt ꝙ vniuersale iu
diciũ cũ resurrectõe vl'i est ven/
tuꝝ in vniuerso. ⁊ h̃ ex ꝑte hũa/
ne nature. qꝛ ita ꝯuenit ei. ſꝫ nũc ostẽdet̃
h̃ idẽ ex ꝑte honoris dei ꝙ de nccītate fi
et. Vñ nccē est ꝙ iudiciũ retributõis fi/
at siue ĩ generali siue ĩ speciali vel ĩ ꝑticu
lari. ⁊ hec ẽ radix. Quia eñ deꝰ ex suo be
neplacito nullo req̃rente fecit hũanã na
turã cũ nõ eēt. multo magꝭ faciet debitã
retributõz. ⁊ h̃ qꝛ merita ⁊ demerita h̃ re
q̃runt. ⁊ totũ vniuersũ clamat. Et iõ q̃si
coactꝰ ⁊ req̃sitꝰ deꝰ oꝑtet ꝙ faciat iudici/
um retributiõis. vt sic tribuat vnicuiq̃ȝ
qd̃ suũ est ⁊ debet̃ ei. ⁊ cõpleto iudicio ta
lis retributio maneat in eternũ. Et hoc
nullꝰ p̃t facere nisi deꝰ. qꝛ nullꝰ p̃t corrñ/
dere meritis ⁊ demeritis. nec p̃t cogſcere
quõ merita ⁊ demerita debeãt iudicari.
cũ ipe solꝰ sit scrutator cordiũ. ⁊ etiã non
p̃t aliq̃s iudex retribuere in eternũ oĩbꝫ
bonis ⁊ mal̃. qꝛ nullꝰ est ab et̃no. nec hꝫ
vñ nisi solꝰ deꝰ. Et qm̃ iudiciũ final̃ re/
tributõis ẽ opꝰ soliꝰ dei extra se. vt iã de/
claratũ ẽ ĩ capit̃lo de honore dei. ⁊ qꝛ q̃c
q̃d oꝑat̃ deꝰ extra se oꝑat̃ ad honorẽ suũ
⁊ ad laudẽ ⁊ ad gl'iam suã. ⁊ qꝛ iudiciũ
final̃ retributiõis est vltimũ opꝰ dei cir/
ca hũanã naturã. qꝛ ibi fit totũ cõplemẽ
tum. iõ oꝑtꝫ ꝙ in suo vltĩo oꝑe deꝰ oꝑet̃
manifestãdo honorẽ sue ꝑtãtis sue sapi/

Que oꝑat̃ deꝰ ab extra facit ad honorez suum

entie ⁊ sue iusticie. Vñ dare vnicuiq̃ȝ qd̃
suũ ẽ. est maxĩe potẽtie ⁊ maxĩe sapĩe. ⁊ ẽ
maxĩe iusticie. ⁊ iõ nccē est ꝙ veniat ad
tãtũ honorẽ ⁊ laudẽ ⁊ gl'iam sue ꝑtãtis
sue sapĩe ⁊ sue iusticie. ꝙ nõ possit eē ma
ior. ⁊ iõ oꝑtet ꝙ in tali oꝑe iudiciali ma/
nifestet̃ ĩ sũmo sua sapĩa. ⁊ sua maiestas
⁊ iusticia ac rectitudo veritatꝭ. Hoc aũt
nõ fieret si de q̃libet hoĩe fieret iudicium
ꝑticulare ⁊ secretũ. ⁊ iõ nccē est ꝙ deꝰ fa/
ciat vltimũ iudiciũ final̃ retributõis co
rã oĩ creatura q̃ p̃t cogſcere ⁊ iudicare vt
oĩs creatura testet̃ ⁊ cogſcat suũ iudiciũ
esse rectissimũ ⁊ iustissimũ ⁊ recte eũ iu/
dicare. Et iõ nccē ẽ ꝙ fiat vniuersale iu/
diciũ in q̃ ꝓncipalit̃ oĩs creatura rõnal̃
intersit ⁊ videat ⁊ clarissime cogſcat iudi
ciũ dei esse verissimũ ⁊ iustissimũ. Et qꝛ
istud iudiciũ dꝫ esse honorabilissimũ et
ꝑfectissimũ. ita ꝙ ei nihil deficiat de his
q̃ ꝑtinẽt ad iudiciũ. iõ oꝑtebit ꝙ in isto
iudicio fiãt manifestissime declaratões
oĩm meritoꝝ ⁊ demeritoꝝ. ⁊ etiã ferant̃
sentẽtie irreuocabiles ꝭm exigẽtiã meri/
toꝝ ⁊ demeritoꝝ. ⁊ finalit̃ fiãt iustissime
retributões ꝓmioꝝ ⁊ stipẽdioꝝ. qꝛ iudi/
ciũ finale req̃rit istud. vt in declaratõibꝫ
meritoꝝ manifestet̃ rectitudo veritatis.
⁊ ĩ sentẽtĳs irreuocabilibꝫ mãifestet̃ au
ctoritas ⁊ sũmitas ꝑtãtis ⁊ maiestatꝭ. et
in retributõibꝫ ꝓmioꝝ ⁊ stipẽdioꝝ mani
festet̃ plenitudo sue iusticie ⁊ bonitatis.
Et qꝛ radix retributõis ⁊ remuneratõis
est intẽtio occl'ta cuiuslibꝫ ĩ corde. ⁊ ꝭm
talẽ intẽtõez dꝫ fieri iudiciũ ⁊ remunera
tio. iõ vt fiat aptissima ⁊ lucidissima de
claratio meritoꝝ ⁊ demeritorũ. nccē ẽ ꝙ
corda ⁊ intẽtões ⁊ cogitatões ⁊ ꝯsilia se
creta cordiũ clarissime manifestent̃ ⁊ vi
deant̃ ⁊ cogſcãt̃ ab oĩbꝫ. ⁊ iõ nccē ẽ ꝙ cõ
sciã secreta cuiuslibet nõ solũ sibimet sit
manifesta. ĩmo alĳs etiã. Et sic oꝑtebit
ꝙ lib̃ vniuscuiusq̃ȝ ꝯsciẽ aꝑiat̃. ⁊ oĩa me
rita ⁊ demerita ĩ q̃libꝫ ꝯsciã aptissime et
clarissime cogſcãt̃. Et sic nccē erit ꝙ oĩa
facta ⁊ oꝑa cuiuslibꝫ scꝓta sint ĩ ꝯsciã. vt
sic q̃libꝫ cogſcat tãta certitudĩe tãta ꝟi/
tate oĩa oꝑa ⁊ facta tã ꝓꝓa q̃ȝ alioꝝ ꝙ nõ
possit eē maior certitudo. Et iõ qꝛ nihil
magꝭ certũ cuilibꝫ q̃ȝ eiꝰ ꝓꝓa ꝯsciã quia

In iudicio d̃clarabũtur oĩa merita ⁊ d̃merita

Cõsilia cordiũ ⁊ ꝯsciaꝝ oĩbꝫ manifesta/bunt̃

nihil ē ei mag⁹ pn̄s. iō optebit q̄ i ↄ̄scia
relucebunt oīa opa ꝛ facta et intentōes.
vt sic fiat aptissima declaratio oīm me/
ritoꝝ ꝛ demeritoꝝ. vt sic om̄es iudicēt ꝛ
clarissime cogn̄scant veritatē ꝛ eq̄tatē ac
rectitudinē iudicioꝝ dei. vt sic vnusq̄sq;
pfecte sciat ꝛ cogn̄scat q̄ ipe sit iuste remu
nerat⁹ ſm sua merita vel demerita. ꝛ n̄ so
lū de seipo s3 de q̄cunq; alio. Et qm̄ iu/
sto iudicio optebit q̄ ferat̄ sentētia final'
iuxta exigentiā meritoꝝ ꝛ demeritoꝝ. et
q2 nō pn̄t esse ibi nisi due ptes. sc3 bono
rū ꝛ maloꝝ. iō ncc̄e est q̄ ibi sint due sen
tētie. vna p bonis. et alia p malis. Et q2 — Tūm e/rūt due sentētie
istud iudiciū fiet ad honorē ꝛ gl'iam po
testatis et maiestatꝫ dei. iō optebit q̄ fiat
cū tāta solēnitate ꝛ magnificētia q̄ non
possit cogitari maior. Et q2 honor ptā/
tis est q̄ timeat̄ ab oīb9. et maxime ptās
iudiciaria q̄ de se iportat terrorē et timo
rē. iō optebit q̄ ōn̄dat in iudicio vniuer
sali et finali tantā ptātē ꝛ tātā maiestatē
q̄ nō possit maior et potētior manifesta
ri. Et iō ncc̄e erit q̄ i illo iudicio fiāt oīa
illa q̄ pn̄t facere ptātē illā timeri. q2 de⁹ ē
sūme timēd⁹ et maxie tāq; iudex. et ideo
optebit q̄ in ipo iudicio appareat vt sū/
me timēd⁹ tanq; iudex. vt sic oīs creatu/
ra in sūmo timeat eū tanq; iudicē. q2 iu/
dex inq̄ntū iudex d3 timeri. et iō sūmus
iudex sūme timeri d3. et maxie qn̄ pn̄tia
liter iudicat. et iō tale iudiciū maxime ti
mendū ē et sūme terribile. q2 tale iudici/
um fiet vt fieri d3. et nihil poterit defice/ — Mari⁹ teror ꝛ ti/mor erit in iudi/cio
re de his q̄ ptinēt ad iudiciū. iō optebit
q̄ in iudicio tāti iudicꝫ sit tant⁹ terror et
tremor vt nō possit eē maior. et h̄ etiā re/
q̄rit cōtempt⁹ maloꝝ hoīm q̄ deū ↄtem
pserunt et ei⁹ mādata. et nō timuerūt de/
um offendere. vt sc3 tūc in sūmo timeāt
ipm tāq; iudicē. Et iō om̄s culpabiles
tāt3 tūc timebūt q̄ nō possit excogita/
ri. s3 boni q̄ ipm timuerūt offendere. et
sunt sine culpa. iō q̄uis ipm timeāt tūc.
tn̄ pp̄t timorē tunc nō affligent̄. q2 secu/
ri erūt de liberatōe. Sic ḡ ↄ̄siderādo ho
norē dei ꝛ op⁹ iudicij finale. potim⁹ cōsi
derare oēs cōditōes q̄ poterūt esse i illo
vltimo iudicio. et applicare ad gl'ia3 lau
dē ꝛ honorē maiestatꝫ diuie. q2 istud erit

vltiu3 op⁹ di. ꝛ iō purissimū honorabilis
simū. excellētissimū ꝛ solēnissimū. ꝛ sūme
magficū sup oīa opa q̄ fieri pn̄t. maxie
q2 iudiciū de se iportat honorē. ꝛ de sua
ppa nat̄a sup oīa opa ptinet ad honorē
Et q2 dō maxie ↄuēit honor laus ꝛ gl'ia
iō p ↄ̄ns sibi maxie ↄuenit facere iudi/
ciū. q2 est op⁹ honoris. Et sic honor dei
de ncc̄itate ↄcludit iudiciū vniuersale eē
vētuꝝ. ꝛ ↄcludit oēs ↄditōes ipi⁹ iudicij
Q3 auctoritas infallibil' libri scp̄ture
seu libri dei. etiā dic̄ iudiciu3 vniuersale
esse futuꝝ. cui i summo ē credendum.

Titulus. ccccxxvij.

Et qm̄ iā declaratu3 fuit q̄ duo
st̄ libri. sc3 liber nat̄e ꝛ liber scri/
pture. ꝛ vterq; est dei ꝛ ambo cō
cordāt. iō q2 iā pbatū est q̄ liber scp̄ture
sc3 biblia. est liber dei. ꝛ q̄ ei est sūme cre
dendū ꝛ simpl'r eo q̄ i ea sunt v̄ba dei. iō
q2 liber scp̄ture in vtroq; testamēto dicit
ꝛ affirmat iudiciū vniuersale eē futuꝝ. ꝛ
dicit formā ꝛ modū q̄lit̄ fiet. q̄s erit iu/
dex vniuersal' oīm. qm̄ nouū testamētū
dicit ꝛ affirmat ihm xp̄m q̄ est de⁹ ꝛ hō.
ꝛ ver⁹ fili⁹ dei. vt iā declaratū est. q̄ ē ve/
rus iudex vl'is oīm. Nā ipe loq̄tur de se — Joh. v
ipo dicēs. pr̄ dedit filio iudiciū facere. ꝛ
dedit ptātē oīs carnis q2 fili⁹ hoīs ē. ita
dic̄ se vētuꝝ. ꝛ ipe resuscitabit mortuos ꝛ
reddet vnicuiq; ſm opa sua siue bona si
ue mala. Sic ḡ tā ex autoritate libri cre/
aturaꝝ q̄ nō mētit̄. q̄z ex auctoritate scri/
pturaꝝ q̄ ē auctoritas ifallibil' dei. q̄ cer
tior existit oī re ꝛ oī rōne. ↄcludit̄ iudici/
um vl'e absq; aliq̄ dubio eē ventuꝝ cum
resurrectōe vl'i oīm hoīm.

De compatōe illi⁹ diei ad om̄s alios
dies p̄cedētes. Titulus. ccccxxviij.

Et qm̄ dies iudicij erit vltia di/
es. ꝛ finis oīm dieꝝ p̄cedētiū. et
in illa die oīa opa ꝛ facta dieꝝ p̄
cedētiū ab initio mūdi cōgregabunt̄ et
apparebūt insil' ꝛ suā mercedē recipiēt.
iō illa dies cōpat̄ ad alios dies p̄cedētes
sicut vniuersale ad pticulare. sicut totu3
ad partes. quia illa dies iudicij erit vni
uersalis dies. ꝛ continebit in se om̄es ali
os dies p̄cedētes in virtute. quia om̄es
sunt ptes ei⁹. ꝛ oēs dies nō erūt nisi dies

Oēs di es mōi sūt ptes vltime diei

vna. q₂ oīa opa facta a pͥncipio mūdi in
oīb₉ dieb₉ p̄cedētib₉. vsq₃ ad illū diē con
gregabunť in illo die ꝛ sil' erūt ꝛ appare/
bunt ꝛ discutienť ꝛ iudicabunť ꝛ p̄mia/
bunť l'ad bonū vl'ad malū. ꝛ q̄cq̄d diui
sim factū est in alijs dieb₉ oīb₉ totū erit
sil' in illa die. Et iō illa dies iudicij sola
erit maior q̄₃ oēs alij dies p̄cedētes. ꝛ va
lebit tātū sic alij dies. q₂ oīa opa alioꝝ di
erū erūt ī illa die. ꝛ etiā q₂ de⁹ tātū vl' pl⁹
opabiť in illa die. q̄₃ in alijs dieb₉ p̄cedē
tib₉. q₂ sil' resuscitabit ꝛ reficiet in illa die
oēs hoīes q̄s diuisim in alijs dieb₉ p̄ce/
dētib₉ a pͥncipio mūdi fecit. ꝛ faciet eos
īmortales q̄ntū ad corp⁹. lic₃ nō ī eode₃
statu. s₃ f̄m merita ꝛ demerita. Et iō illa
dies erit soli⁹ dei. q₂ sol⁹ de⁹ opabiť in il/
la die. ꝛ hoīes nihil opabunť. q₂ alij dies
p̄cedētes fuerūt dies hoīm. q₂ dati erāt
hoīb₉ ad opandū. q₂ in illa die fiet vlti/
mū op⁹ dei. ꝛ oēs creature cessabūt opa/
ri. Ecce g̊ diuisionē dieꝝ. q₂ vltima dies
erit dies dn̄i. ꝛ oēs alij dies erāt dies ho

Vltīa dies erit dies dn̄i

minū ꝛ h̄ ppť opa. Et q₂ illa dies erit di
es dn̄i. iō erit maxīa ꝛ nobilissima dies.
Et etiā q₂ illa dies est soli⁹ dei sic alij di/
es fuerūt hoīm. iō sic hoīes vsq₃ ad illū
diē opabunť ꝛ ampli⁹ nihil opabunť. s₃
solū opis sui ꝛ laboris mercedē accipiēt
ita etiā post illū diē de⁹ nihil opabiť am
pli⁹. q₂ illa erit sua ꝛ iō nccē ē q̄ oīa opa
sua ꝯsūmenť in illa die Et iō nccē erit q̄
in illa die de⁹ oñdat opa sue ptātis ꝛ sa/
piētie. iusticie ꝛ bonitat̄ ī sūmo. q₂ nihil
ampli⁹ opabiť. ꝛ iō optebit q̄ tūc in illa
die opeť tātū q̄ntū fieri poterit ad laudē
gl'iam ꝛ honorē sue sūme ptātis ꝛ maie/
stat̄ ꝛ sue sūme iusticie ꝛ sue sūme sapiē.
Et sic ī illa die nccē erit q̄ de⁹ oñdat gl'iā
suam ꝛ magnificētiā maiestat̄ sue ī opi/

De⁹ ne/ cesse oñ det ma/ iestatem suam

bus suis. ꝛ oñdat se eē dn̄m ꝛ iudicē om
niū. Et q₂ illa dies erit sola di ꝛ oīa opa
ei⁹ claudenť in illa die sic opa hoīm clau
sa fuerūt in alijs dieb₉. ex eo optet q̄ opa
illi⁹ diei sint sūmi timoris ꝛ amoris. sū/
mi amoris ad electos. sūmi timoris ad
reprobos. Et sic dies illa erit finis ꝛ pfe
ctio ꝛ cōplementū oīm dieꝝ. ꝛ iō oēs di
es respiciūt ꝛ currūt ad illū die₃ tāq̄₃ ad
suū cōplemētū ꝛ finē oīm dieꝝ. q₂ oēs
dies respiciūt mercedē ꝛ retributōe₃ su/
am in illa die. Et etiā illa dies est cā oīm

Vltīa dies est cā oīm dieꝝ

dieꝝ alioꝝ. ꝛ oēs alij dies eēnt frustra et
vacui si nō veniret illa dies. ꝛ iō oēs dies
expectāt q̄si naturaliť illū diē. Et sic gra
ue naturaliť desiderat centrū ꝛ oēs ptes
terre. ita oēs dies tēdūt ad vnū vltimu₃
diē q̄ est dies iudicij ꝛ erit oīm dieꝝ finis
ꝛ ꝯsūmatio ꝛ dies retributōis ꝛ q̄et̄ ad
quē oēs facti sunt. Sic g̊ op⁹ dei erit cō/
plemētū oīm opeꝝ hoīm. ita illa dies e/
rit cōplementū dieꝝ hoīm.

De memoria illi⁹ diei. Ti. cccxix.

Et qm̄ oīa opa oīm dieꝝ respici
unt opus illi⁹ diei ꝛ diē illū exp/
ectant. q₂ nccē est q̄ oīa opa p̄ce
dentiū dieꝝ ꝯiūganť cū ope illi⁹ diei sī
corp⁹ cū aīa ꝛ materia cū forma. q₂ op
dieꝝ p̄cedētiū dicūť opa meriti ꝛ deme
riti. ꝛ op⁹ illi⁹ diei ē op⁹ retributōis ꝛ p₂
mij ac approbatōis ꝛ reprobatōis. ꝛ q.
de nccitate opa oīm dieꝝ appebūt ī illa
die. q₂ aliť eēnt vacua vt sc₃ iudicēť ꝛ dis
cutiāť. ꝛ vt recipiāt mercedē suā eis ꝯue
nientē. iō mēoria illi⁹ diei d₃ esse ꝯtinua

Dies iudicij sit sp ī memoria

oīb₉ hoīb₉ q̄ dn̄t opari. ꝛ sunt opatores
oīm opm q̄ in illa die appebūt. q₂ illa di
es erit ppť opa hoīm ad dādū cōplemē
tū eis. Et iō cū op⁹ cuiuslib₃ respic̄ op⁹
illi⁹ diei. d₃ illa dies ꝯtinue eē in mēoria
in ope cuiuslibet diei. Vn̄ cū hō sit liber
ad opandū bonū vel malū ꝛ nō opeť ex
nccitate ꝛ mag̊ inclinať ad malū q̄₃ ad
bonū. nccaria ē in eo ꝯtinua mēoria illi⁹
diei vt exerciteť vsq₃ ad vltimū de potē/
tia ad opandū bonū ꝛ ad fugiēdū malū
vt sit ꝯtinua mēoria illi⁹ diei expellat ab
eo oēm negligētiā. ꝛ generet ī eo maxīa₃
diligētiā. Et sic mēoria illi⁹ diei ē stimu/
l⁹ pungēs ꝛ stimulās hoīe₃ ad bn̄ opan
dū. Vbi āt nō ē mēoria illi⁹ diei ibi n̄ pt
eē bonū op⁹ siue bōa intētio. q₂ vnusq̄sq₃
opať ppť finē ꝛ retributō₃. Oīs eni arti
fex cū cogitat q̄ opa sue art̄ veniēt ad iu
diciū ꝛ examē alioꝝ. tūc opabiť meliori

Dies iudicij est stimul⁹ bonoꝝ

mō q̄ pt. sic hō cogitās illu₃ diē in q̄ oīa
opa sua iudicabūť ꝛ examiabūť opabiť
meliori mō q̄ potit. aliť erit piger ꝛ negli
gēs. Nā opa ei⁹ nō examinabūť ab aliq̄
qui pt errare. s₃ a summo iudice qui scit

cogitatões hoim̄. ⁊ q̄ nō p̄t in aliq̄ nūe-
ro errare. Et sic memoria illi⁹ diei ē ma-
xime influētie⁊ maxie v̄tut̄ ad bū opan
dū. ⁊ ƒm q̄ erit maioꝛ vel minoꝛ memo-
ria. ƒm h̄ pl⁹ vel min⁹ influit. si aūt nulla
memoꝛia. nihil influet. ⁊ sic nullū opus
erit bonū. Itē illa dies etiā dꝫ eē ꝯtinua
in memoꝛia. qꝛ erit maxia ⁊ solēnissima
inter oēs dies. ⁊ erit dies dn̄i pura. ⁊ iō
est digna h̄ri in memoꝛia. alit̄ ē maxim⁹
ꝯtempt⁹ dei. si hō nō habuerit in ꝯtinua
memoꝛia diē suū ⁊ de illo sūmo ope qd̄
faciet in illa die circa hūanū gen⁹. Sic
ergo pp̄t maximā vtilitatē ⁊ ad fugien-
dū ꝯtemptū dei. maxie ē necessaria me-
moꝛia ꝯtinua illi⁹ diei. Sūt āt tres dies
p̄ncipales q̄s hō dꝫ h̄re ī mēoꝛia ꝯtinua
scꝫ dies sue natiuitat̄. sue moꝛtis. ⁊ dies
iudicij. Dies natiuitat̄ ē p̄ncipiū. dies
moꝛt̄ mediū. ⁊ dies iudicij ē finis. Isti
tres dies claudūt oēm hoiem. ⁊ h̄nt se p̄
poꝛtionabilit̄. qꝛ añq̄ꝫ sint isti dies sunt
incertissimi. ⁊ nemo scit nec ē cert⁹ de eis
añq̄ꝫ sint. null⁹ ē cert⁹ de natiuitate añq̄ꝫ
sit nat⁹. Itē sicut nihil certi⁹ moꝛte. ita ni
hil certi⁹ dꝫ eē iudicio. ⁊ nihil incerti⁹ q̄ꝫ
hoꝛa eius.

De finali executōe iudicij. ⁊ generali
sepatōe bonoꝝ ⁊ maloꝝ.

Titulus. cccxxx.

Facto aūt ⁊ cōpleto iudicio vni
uersali. tūc necesse ē q̄ fiant due
cōgregatōes. ⁊ due societates d̄
natura hūana. ⁊ q̄ oēs boni faciāt vnāꝫ
societatē. ⁊ oēs mali faciāt aliā societatē
⁊ sic erūt due societates opposite adiui-
cē. Et qꝛ etiā natura angelica iāꝫ a p̄nci-
pio mūdi fuit diuisa in duas societates
oppositas vt declaratū est. ⁊ qꝛ p̄m⁹ an-
gel⁹ q̄ cecidit de celo. est caput oīm malo
rū angeloꝝ q̄ sūt mēbꝛa ei⁹. ⁊ silr̄ mali
hoīes sunt incoꝛpati dyabolo ⁊ sūt mē-
bꝛa ei⁹ vt declaratū est. qꝛ oēs hoīes q̄ n̄
sunt mēbꝛa xp̄i. sūt de necessitate mēbꝛa
dyaboli. ⁊ iō silr̄ ⁊ sel̄ taꝫ societas maloꝝ
angeloꝝ q̄ꝫ maloꝝ hoīm descēdit ad lo-
cū sibi p̄priū ⁊ ꝯueniētē. scꝫ ad centrum
terre. vbi est infern⁹. vt in eternū puniāt̄
⁊ toꝛmētent̄. In q̄ societate p̄m⁹ angel⁹
erit caput ⁊ princeps. Et sic mali hoīes
tā in coꝛpe q̄ꝫ in aīa punient̄ eternaliter.
vt iā declaratū est i capitulo de tristicia
ad plenū. ⁊ sic tā mali angeli q̄ꝫ mali ho-
mines habebunt vnū caput eternaliter
Sicut autē mali angeli ⁊ mali hoīes fa
ciunt vnū coꝛp⁹ ⁊ vnā societatē. ita boni
angeli ⁊ boni hoīes faciunt vnā societa
tē ⁊ vnū coꝛp⁹ cui⁹ xp̄s est caput. Et sic̄
p̄m⁹ angel⁹ cū tota sua societate descēdet
ad suā ciuitatē infra terrā. ita xp̄s cū sua
societate tā angeloꝝ bonoꝝ q̄ꝫ hoīꝫ glo-
rificatoꝝ in coꝛpe ⁊ in aīa ascēdet ad suā
ciuitatē celestē. scꝫ in celū. vbi erunt gau
dia infinita ⁊ incōpꝛehēsibilia q̄ sunt de
clarata in capitulo de gaudio. Sicut g̊
oēs adherētes dyabolo habebūt toꝛmē
ta infinita ⁊ inexcogitabilia in eternū cū
eo. ita boni habebūt cū xp̄o cui adhese-
runt gaudia infinita ⁊ inexcogitabilia ī
eternum. Ad q̄ dignet̄ nos p̄ducere ih̄s
xp̄s fili⁹ dei. rex eterne gloꝛie. q̄ est bn̄di-
ctus in secula seculoꝝ Amen.

Finit liber creaturaꝝ seu nature siue
de hoīe pp̄t quē alie creature facte sūt. ex
cui⁹ cognitōe illūinat̄ hō ī ꝯgnitōe dei ⁊
creaturarum. Impssus Argentine per
Martinum flach. inibi cōciuem Anno
incarnatōis dn̄ice Millesimoq̄drin gen
tesimononagesimosexto. mens̄ v̄o Ja-
nuarij die vicesimop̄mo.

7482
Not this copy
Hirtzinger 83/37

1131 **Sabunde, Raymond de,** Theologia naturalis siue liber creaturarum specialiter de homine et de natura ejus inquantum homo . . . Argentine (Strassburg), Mart. Flach, 1496. Sm. in—folio. 155.—
Goth. char. 161 ff. 50 ll. Hain *14069. Proctor 703. Cont. a.o.: De creatione hominis — De primo statu hominis — etc. Sabunde's Theologia naturalis is for the greater part on medicine.